SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

1 ianuarie

Nr. 1—2

1997

La Botezul Domnului — 1997

Orice fel de sărbătoare ne mai scoate din monotonia grijilor de fiecare zi a vieţii noastre pământeşti. Pentru că acesta este înţelesul obişnuit şi rostul oricărei „sărbători".

Sărbătorile dumnezeieşti însă, cele pe care Biserica le-a păstrat cu atâta grijă peste milenii, încă de la întemeierea sa, sunt cu totul deosebite. Nu mai este vorba despre sărbătorirea vreunui om singuratic, a unei familii, a unei instituţii sau chiar a unui popor întreg. Ci este vorba despre sărbători ale tuturor oamenilor vieţuitori pe acest pământ, de acum şi din totdeauna. Ele ne privesc pe fiecare dintre noi şi pe toţi laolaltă, pentru că este vorba despre legătura noastră, a tuturor, cu Însuşi Făcătorul şi cu Purtătorul de grijă a toţi şi a toate, adică cu Însuşi Dumnezeu.

Iar la sărbătoarea Bobotezei, la Botezul Domnului, în mod cu totul deosebit, Dumnezeirea **se descoperă, luminându-ne** totodată pe noi, ca să pricepem şi să avem folos de mântuire din această descoperire.

Noi oamenii, mai ales cei de astăzi, suntem obişnuiţi cu tot felul de descoperiri şi dezvăluiri, care pot să ne ocupe mintea într-un fel sau altul: descoperiri ale călătorilor în ţinuturi îndepărtate (chiar pe alte planete), descoperiri ale savanţilor, descoperiri ale poliţiei sau dezvăluiri de-ale ziariştilor, ca şi multe altele.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Vasile Grăjdian

Făptura cea nouă în Hristos

Epoca noastră, epoca marilor descoperiri, a cuceririi spaţiului interplanetar, a savanţilor şi a electronicii, are nevoie, poate mai mult decât oricare alta, de oameni noi.

De oameni, care să aibe curajul şi tăria să lepede de la ei tot ceea ce este vechi şi nefolositor, necurat şi păcătos.

De oameni care cu noi puteri şi noi voinţe, cu noi speranţe şi desigur cu noi orientări, să pună în practică ceea ce Sf. Ap. Pavel le scrie corintenilor în cea de a doua epistolă adresată lor „cele vechi au trecut, iată toate au devenit noi" (II Cor. 5, 17). Adică să devină fiecare om „o făptură nouă" pentru el însuşi, pentru cei din jurul său şi pentru întreaga umanitate. Vreme de aproape 50 de ani am fost îndoctrinaţi până la saturaţie cu acel surogat de „om nou", fără ideal şi fără Dumnezeu. S-a văzut clar unde s-a ajuns!

Oamenii noi sunt oameni ai dragostei, ai bunătăţii şi ai virtuţilor. Sunt aceia care-l au ca ţel „pe Iisus cel răstignit" (I Cor. 1,23) şi ca simbol al vieţii lor Crucea Domnului cea dătătoare de viaţă şi de mântuire, ca simbol al jertfei, al iubirii şi al sfinţeniei.

Oamenii noi sunt aceia care au a se lăuda numai în crucea Domnului (Gal. 6,14), şi sunt în acelaşi timp promotori ai unei vieţi noi, a unei vieţi a păcii, a frăţietăţii, a dreptăţii, a sinceritătii, a bucuriei şi a fericirii. A unei vieţi în care să înflorească mereu alesele flori ale virtuţilor creştine, a unei vieţi încălzite de razele binefăcătoare ale Sf. Duh şi care viaţă devine astfel o veşnică primăvară.

Cine dintre noi n-a dorit şi nu doreşte oare ca lumea de astăzi să fie cu adevărat un paradis, o lume fără războaie, fără vărsări de sânge, fără nedreptăţi şi minciună, fără ură şi fără toate celelalte lucruri rele?

Dar ca să devină realitate aşa ceva trebuie ca fiecare dintre noi să conştientizăm ceea ce în aceeaşi epistolă către Corinteni subliniază acelaşi apostol al neamurilor: „căci în Hristos Iisus dacă

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. VISARION BĂLŢAT

Clerici români în diplomaţie

CÂTEVA EXEMPLE

Clericii în diplomaţie nu intră în rândul diplomaţilor de profesie. Misiunile diplomatice ale unora din ei, de-a lungul istoriei celor trei ţări româneşti, s-au datorat aproape întotdeauna relaţiilor speciale pe care le aveau cu domnitorii, în calitatea lor fie de mitropoliţi primaţi şi preşedinţi ai divanurilor, deci aşezaţi în ierarhia statală imediat după domnitori, fie când erau în ierarhia superioară, ca personalităţi de seamă în stat şi în Biserică. Mulţi dintre aceştia, şi dintr-o categorie şi din cealaltă, au dovedit că aveau însuşiri diplomatice deosebite şi, era firesc să fie folosiţi de domnitori, fie în problemele de relaţii bisericeşti cu alte ţări, fie chiar în probleme de stat. Aceste două domenii în care întâlnim clerici în istoria diplomaţiei la noi şi, evident, nu numai la noi, în istoria vremurilor trecute făceau un tot, pentru că domnitorul era interesat în egală măsură în amândouă. Mitropoliţii care erau preşedinţi de Divanuri, erau virtual şi locţiitori de domni, în cazuri de vacanţe, cum s-a şi întâmplat în câteva scurte perioade cu Veniamin Costachi şi cu Antim Ivireanul.

Când se întâmpla să se implice prea mult în politică, şi mai ales în rânduirea domnilor, clericii aveau parte de sfârşituri tragice, cum s-a întâmplat cu Antim Ivireanul în septembrie 1716, omorât din porunca primului domn fanariot, Nicolae Mavrocordat (domn din dec. 1715), prin înecare în râul Mariţa sau într-un afluent al acestuia, Tungea, dincolo de Adrianopol. Antim, împreună cu alţi boieri, după fuga lui Nicolae Mavrocordat de teama austriecilor, despre care se zvonea că ar cobori pe valea Oltului îndreptându-se spre Bucureşti, a organizat alegerea unui alt domnitor, pământean, Pătraşcu Brezoianu. Informaţia cu venirea austriecilor s-a dovedit a fi falsă. Nicolae Mavrocordat s-a reîntors cu ajutor turcesc şi, a urmat cunoscuta dramă a lui Antim Ivireanul şi uciderea lui Pătraşcu Brezoianu.[1]

Iată mai departe câteva exemple de clerici care au îndeplinit unele misiuni diplomatice.

*

În istoria strămoşilor noştri daci sunt cunoscuţi în apropierea regilor Burebista şi Decebal, marii preoţi Zamolxis şi Deceneu. La romani împăratul însuşi era şi Pontifex Maximus. Ţările române erau prin urmare, în această privinţă a rolului Marelui Preot în viaţa Ţării, pe linia unei continuităţi istorice bine ancorate în tradiţie.

Mitropolitul Ţării era prim sfetnic al domnitorului. În această calitate era nu numai martor ci, adesea, la măsura lui, şi factor de decizie, alături de domnitor. Şi uneori trimis al acestuia în misiuni diplomatice, cam în felul ambasadorilor itineranţi din vremea noastră. Sunt mult mai mulţi decât vom avea noi timpul să-i numim într-o scurtă prezentare ca aceasta, la un Simpozion.

Episcopul Isaia (1566—1579), fost egumen la Mânăstirea Slatina zidită de Alexandru Lăpuşneanu, şi apoi episcop de Rădăuţi (din 1566), a fost **„omul de încredere"** al domnitorului Moldovei Ioan Vodă Armeanul. **Om de încredere** înseamnă om de taină, om de sfat, dar şi diplomat. Domnitorul l-a trimis în misiuni secrete în Ardeal, unde se afla la 11 februarie 1573.[2] Nu mult după aceasta domnitorul îl trimise în Polonia ca să încheie cu polonezii un tratat de pace.[3] Era vorba de a ajuta pe Ivan Vasilievici Groznâi, Ţarul Moscovei, să ajungă şi rege al Poloniei.

În anul 1573 episcopul Isaia se afla la Moscova, trimis tot de Ioan Vodă Armeanul, spre a-l întâlni pe acelaşi ţar în vederea întăririi legăturilor religioase dintre Moscova şi Rusia. De altfel la Moscova se aflau şi doamna Maria, soţia lui Ioan Vodă, şi fiul său Petru. Pe aceştia nu i-a mai găsit în viaţă, fiind morţi de ciumă.

Nicolae Iorga scrie că şi în anul următor, 1574, Isaia se afla încă, sau din nou, în solie.[4] A fost om învăţat. Iorga identifică în el pe autorul unei cronici scrise înainte de 1561; **Povestire pe scurt despre domnii moldoveneşti** (pe când era la Slatina), apoi un **Zbornic** slavon (culegere de texte), un **Cronograf** şi altele.[5]

*

Adesea episcopii subscriau împreună cu domnitorii acte de cancelarie. Episcopul Amfilohie contrasemnează la 25 martie 1598 un document al lui Ieremia Movilă Vodă. Episcopul Gheorghe al Rădăuţilor la 6 ianuarie 1583 subscrie alături de Petru Vodă un uric prin care se dădea Mânăstirii Sucevita satul Sucevita, cu morile şi slatina locului. Tot el a semnat alături de domn şi alte decrete.[6] Acelaşi episcop Gheorghe, devenit mai apoi mitropolit al Moldovei, a fost în relaţii cu Roma, scriind Papei Grigorie al XIII-lea.[7]

*
* *

Episcopul Luca al Buzăului (ales 1583) a venit în Ţara Românească din Cipru, după ce insula Cipru a fost cucerită de turci în 1571. Din familia sa (prin nepotul Lorinţ) se va naşte după 200 de ani poetul Vasile Cârlova (1809—1831). Om foarte cultivat, episcopul Luca a primit încredinţări de misiuni diplomatice deosebite din partea lui Mihai Viteazul, precum cea din 1595 din Transilvania. Împreună cu el, în acea misiune diplomatică la Alba Iulia au fost şi mitropolitul Eftimie şi episcopul Teofil al Râmnicului, şi unii boieri care s-au dovedit mai puţin diplomaţi.

În 1597 Mihai Viteazul i-a încredinţat episcopului Luca o misiune diplomatică în Rusia la Ţarul Teodor Ivanovici şi l-a numit şef al misiunii ca să nu se repete ceea ce se întâmplase la Alba Iulia. Misiunea delegaţiei era să obţină un ajutor pentru apărarea Ţării Româneşti, iar pentru publicitate, scopul misiunii era de a obţine ajutoare pentru Biserică. Discuţiile cu Ţarul s-au purtat în secret. Luca s-a întors la Mihai Viteazul cu o scrisoare de la Ţar şi cu promisiunea întregului sprijin, ba chiar şi cu bani pentru plata oastei. Mihai Viteazul avea nevoie de astfel de asigurări dinspre Răsărit, pentru a-şi putea pregăti campania din Transilvania şi Moldova pentru Unirea Ţărilor Române.

Luca a devenit mitropolit al Ţării Româneşti în anul 1603. A fost în bune relaţii cu mitropoliţii Transilvaniei şi Moldovei şi a avut „îndrăzneala" să refuze contribuţia pe care Mitropolia Ţării Româneşti o plătea Patriarhului de Constantinopol. Ca şi Antim Ivireanul, a fost caterisit de Constantinopol, dar Ţara n-a ţinut seamă de aceasta. Era o manifestare de îndreptăţită independenţă. El a funcţionat totuşi ca mitropolit până în anul 1629, când a murit şi a fost îngropat la ctitoria sa, Mânăstirea Izvoranu.[8]

Ştim că Sinodul Constantinopolitan l-a dezlegat pe Antim Ivireanul de caterisire, prin Patriarhul Atenagora I, înainte de a fi canonizat, în anul 1992. Cred că Sfântul Sinod ar trebui să facă demersuri şi pentru ridicarea caterisirii lui Luca din Cypru **(caterisit la 15 septembrie 1615 pentru „insubordonare").**[9]

Misiuni în Rusia a avut şi arhimandritul Varlaam, în 1628, din partea domnitorului Miron Barnovschi. A fost la Petru Movilă la Kiev şi la Ţarul Mihail Feodorovici la Moscova. În delegaţie mai avea şi alţi clerici, monahii Teodosie şi Teofan, şi ierodiaconul Pavel. Erau şi doi demnitari, me-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Arhiepiscop şi Mitropolit al Transilvaniei

1 V. I.D. Lăudat, **Antim Ivireanul: activitatea culturală, oratorul, patriotul,** în rev. „Mitropolia Moldovei şi Sucevei", LII, nr. 5—6, 1976, p. 365.
2 Hurmuzaki — Iorga, **Documente** XI, p. 809 şi Analele Academiei Române, XIX, p. 49.
3 V. Haşdeu, **Ioan Vodă cel Cumplit,** 1865, p. 24, cf. D. Dan, **idem,** ibidem.
4 **Istoria Bisericii Române.** I, p. 179.
5 Iorga, **Istoria literaturii române,** vol. II, p. 544 şi **Istoria Bisericii Româneşti,** vol. I, p. 160—161, cf. D. Dan, **op. cit.,** p. 50.
6 D. Dan, **op. cit.,** p. 52.
7 **Idem,** p. 53.
8 După Gheorghe Cront, **Episcopul Luca al Buzăului,** sol diplomatic al voievodului Mihai Viteazul, în „Mitropolia Olteniei", nr 5—6, 1975, p. 357.
9 Amănunte mai multe la Gabriel Cocora, **Luca al Ciprului,** în rev. „Glasul Bisericii", XXIII, nr. 9—10, 1964, p. 897 şi urm.

Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, la 70 de ani

Ca fiu al Basarabiei tresalt de bucurie la vestea, că Mitropolitul Ardealului a împlinit frumoasa vârstă de 70 de ani.

Î.P.S. Antonie Plămădeală, fiul cântăreţului Vasile Plămădeală din Stolnicenii Lăpuşnii este mândria Basarabiei şi a ţării întregi. L-am cunoscut pe Vasile Plămădeală, când eram preşedinte al cântăreţilor din Basarabia. Avea şase copii şi conducea cel mai mare cor de pe meleagurile noastre. Era un om vrednic şi devotat bisericii şi familiei. L-am avut în comitetul de conducere a Asociaţiei cântăreţilor bisericeşti. Îl avusese ca profesor de muzică la şcoala de cântăreţi pe vestitul dirijor şi compozitor Mihail Berezovschi. De la el moştenise arta dirijării. Vasile iubea muzica, biserica şi familia. Soţia sa era sufletul corului. Toţi copiii lui au studii superioare. Când a fost transferat, datorită preotului paroh într-o parohie vecină toţi coriştii din Stolniceni l-au urmat, încât preotul a fost nevoit să ceară revenirea lui în parohie.

Actualul Mitropolit al Ardealului a urmat seminarul teologic din Chişinău şi datorită refugiului a continuat la Seminarul şi Facultatea de Teologie din Bucureşti, fiind unul dintre cei mai sârguincioşi elevi.

Din cauza teroarei comuniste a cunoscut închisorile staliniste. Aici a cunoscut un fost diplomat român, de la care a învăţat limba engleză, graţie căreia a putut continua studiile în străinătate, unde şi-a susţinut doctoratul. Peste tot s-a impus ca un element studios şi de valoare.

Conducerea Bisericii Ortodoxe Române l-a susţinut şi i-a înlesnit intrarea în monahism. Ajunge ca vicar al Patriarhiei şi Rector al Facultăţii de Teologie din Bucureşti. Este ales Episcop al Buzăului, iar din 1982 ca Mitropolit al Ardealului.

Are o activitate publicistică cum n-a avut nici unul dintre ierarhii noştri. Astfel vom enumera:

- **Hans Küng şi declaraţia „MYSTERIUM ECLESIAE", 67 pagini;**
- **DASCĂLI DE CUGET ŞI SIMŢIRE ROMÂNEASCĂ, 545 pagini;**
- **TRADIŢIE ŞI LIBERTATE ÎN SPIRITUALITATEA ORTODOXĂ, 407 pagini;**
- **PAGINI DINTR-O ARHIVĂ INEDITĂ, 435 pagini;**
- **CUVINTE LA ZILE MARI, 358 pagini;**
- **VOCAŢIE ŞI MISIUNE CREŞTINĂ ÎN VREMEA NOASTRĂ, 455 pagini;**
- **LAZĂR-LEON ASACHI ÎN CULTURA ROMÂNĂ, 524 pagini;**
- **CONTRIBUŢII ISTORICE PRIVIND PERIOADA 1918—1939, 455 pagini;**
- **BISERICA SLUJITOARE, 311 pagini;**
- **ALTE FILE DE CALENDAR DE INIMĂ ROMÂNEASCĂ, 374 pagini;**
- **ROMANITATE - CONTINUITATE - UNITATE, 301 pagini;**
- **TĂLCURI NOI LA TEXTE VECHI, 473 pagini.**

Acestea sunt numai unele dintre lucrările ce au văzut lumina tiparului. Mai are şi alte lucrări în manuscris. Are apoi o sumedenie de articole, cu caracter teologic-bisericesc publicate în „Telegraful Român" şi alte reviste centrale.

La vârsta mea de aproape 90 de ani, citindu-i opera îmi dau seama că toată viaţa a activat, a scris şi dirijat.

Cărţile Mitropolitului PLĂMĂDEALĂ sunt o podoabă pentru literatura noastră teologică şi laică. Ori de câte ori l-am văzut în biroul său l-am văzut scriind, activând. A reuşit să rezolve o mulţime de probleme, privind interesele ortodoxiei noastre, atât peste munţi, cât şi în ţară. A contribuit la ajutorarea bisericii din Basarabia. L-am vizitat la reşedinţa Sibiană cu un grup de scriitori şi intelectuali basarabeni. Vederile sale asupra problemelor generale sunt largi şi pătrunzătoare. Dragostea pentru biserică şi Basarabia sunt fără margine. Pentru valoarea sa de intelectual, ierarh şi scriitor a fost ales ca membru al Academiei Române.

Sunt mândru că Basarabia a dat un asemenea element pentru Biserică şi ţară. Nu ştiu dacă Mitropolitul ANTONIE al nostru are ore de odihnă.

Mânăstirea Sâmbăta de Sus, pe care a refăcut-o şi a reuşit să realizeze cea mai impunătoare mânăstire din ortodoxie, vizitând-o rămâi încântat. Ani în şir s-a străduit să realizeze acest sfânt lăcaş, pildă vie pentru întreaga biserică ortodoxă.

Problema ortodoxiei ardelene este una vie. A pus frâu catolicismului care secole de-a rândul ne-a atacat şi a căutat să umilească şi desfiinţeze ortodoxia noastră.

A înfiinţat eparhii şi parohii noi.

A susţinut formarea de ierarhi tineri, entuziaşti pentru susţinerea Bisericii. Şi asta în timpul când se dărâmau şi se închideau biserici. A urmat şi a depăşit activitatea marelui Andrei Şaguna. A făcut unirea spirituală a Bisericii basarabene cu cea ardeleană. Ca admirator al personalităţii Mitropolitului Ardealului aşteptăm noi realizări dorindu-i MULŢI ANI CU SĂNĂTATE!

Preot Vasile ŢEPORDEI

54345

*Colind**

de Radu GYR

A venit şi-aici Crăciunul
Să ne mângâie surghiunul.
Cade alba nea
Peste viaţa mea.
Peste suflet ninge.
Cade alba nea
Peste viaţa mea
Care-aici se stinge.

Tremura albastre stele
Peste lacrimile mele.
Dumnezeu de sus
În inimi ne-a pus
Numai lacrimi grele.
Dumnezeu de sus
În inimi ne-a pus
Pâlpâiri de stele...

Numai casa mea posacă
A'mpie'rit sub promoroacă
Stăm în beznă grea,
Pentru noi nu-i stea,
Cerul nu s-aprinde.
Pentru sgribuliţi
Îngerii grăbiţi
Nu aduc colinde.

O Iisuse împărate,
Iartă greşeli şi păcate.
Vin de-nchizi uşor
Rănile ce dor,
Visul ni-l descuie.
Noi Te-om aştepta,
Căci pe crucea Ta
Stăm bătuţi în cuie.

Maica Domnului Curată,
Ad'o veste minunată,
Înfloreasc-n prag
Zâmbetul Tău drag
Ca o zi cu soare.
Zâmbetul Tău drag
L-aşteptăm în prag,
Noi din închisoare.

Peste fericiri apuse,
Tinde mila Ta Iisuse
Cei din închisori
Te aşteap'ă-n zori,
Pieptul lor suspină.
Cei din închisori
Te aşteaptă-n zori
Să le-aduci lumină.

* Se cântă melodia de la „O, ce veste minunată".

Aprind o eandelă

în Biserica Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel

Nu am ştiut cum să mă rog
Nu am ştiut ce să spun
Nu am avut mult timp.

Lumina pe care am oferit-o
Puţin din ceea ce am
Puţin din timpul meu
Puţin din mine însumi

Am lăsat-o înaintea
Domnului
Înaintea Sfintei Fecioare
Înaintea tuturor sfinţilor

Flacăra ei înseamnă
Rugăciunea mea
De care nu mă despart
Niciodată.

Pr. TEODOR DAMIAN

VOCAŢIA ŞI MISIUNEA SF. IOAN BOTEZĂTORUL

În terminologia liturgică, Sf. Ioan — fiul lui Zaharia şi al Elisabetei, este numit: Prooroc, Înaintemergător şi Botezător. El, ca instrument al lucrării lui Dumnezeu în lume, a răspuns prezent, prin cuvânt şi faptă, la cele 3 „chemări" ale sale.

Sf. Ioan întruneşte toate însuşirile proorocului adevărat. A fost trimis de către Dumnezeu „ca să mărturisească despre Lumină, ca toţi să creadă prin el" (I. 1,7). În ierarhia umană Însuşi Iisus Hristos este Cel ce-l aşează pe un loc aparte. El zice: „Nu s-a ridicat între cei născuţi din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul" (Mt. 11,11).

Este o personalitate de excepţie, un suflet de elită, având o voinţă de fier. Fără prihană, generos, gata pentru jertfă şi cu duhul proorociei, el se detaşează de toţi ceilalţi. Însuşirile acestea îl definesc pe autenticul prooroc. Autenticitatea sa este dovedită şi prin credibilitatea pe care şi-o câştigase printre contemporanii săi.

Ca un adevărate profet Sf. Ioan excelează prin smerenie, aducând ca dovadă faptul că el însuşi îşi fixează rolul în raport cu Iisus, recunoscându-şi inferioritatea şi limita atribuţiilor sale. „Eu vă botez cu apă spre pocăinţă, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine... Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc" (Mt. 3,11).

La întrebarea contemporanilor, cine este, el răspunde că nu este Hristos ci trimisul Lui. Recunoaşte în Iisus Hristos pe „Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii" (I. 1,29). Se consideră a fi „prietenul Mirelui, cel care stă şi ascultă de Mire" (I. 3,29). El recunoaşte cu satisfacţie: „Acela (Hristos) trebuie să crească, iar eu să mă micşorez" (I. 3,30).

Sf. Ioan are mulţumirea că lui i s-a hărăzit soarta de a fi înaintemergătorul Mântuitorului, cel ce a pregătit venirea Fiului lui Dumnezeu pe pământ „pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire". El, Ioan, are bucuria de a mărturisi pe Iisus ca pe Cel făgăduit de prooroci: „Şi eu am văzut şi am mărturisit că Acela este Fiul lui Dumnezeu" (I. 1,34).

Ca Botezător, el este cel ce în apele Iordanului este „împlinitor al dreptăţii" (Mt. 3,15). Dreptatea înseamnă împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, iar „drept" era cel ce împlinise aceste porunci (Lc. 1,6 s.u.). Ioan L-a botezat pe Iisus pentru ca nici această orânduire de la Dumnezeu — de a se boteza — să nu rămână neîndeplinită de El, singurul care împlineşte, la dimensiunea absolută, toată dreptatea.

Cu ocazia Botezului, Ioan devine martor al prezenţei autentice a Sf. Treimi (Lc. 3,22). Glasul lui Dumnezeu — Tată aduce la cunoştinţă identitatea Celui ce este botezat. Participarea auzită a Divinului Tată este dovada cea mai elocventă a faptului că Ioan prin botezul său îşi arăta misiunea sa ca pe o încredinţare de sus. Duhul în chip de porumbel nu era prezent doar pentru a întregi Treimea ci pentru a pecetlui cu autoritatea sa actul din repejunile Iordanului.

De acum mulţimile nu aveau să mai pună la îndoială cele mărturisite de Ioan. Acum Iisus s-a făcut cunoscut, căci înainte nici chiar Ioan nu-L cunoscuse (I. 1,31), pentru că deşi îi era rudenie (Lc. 1,36), el îşi petrecuse viaţa în pustie, propovăduind şi botezând, Dumnezeu întocmind astfel lucrurile, pentru ca lumea să nu-l poată învinui pe Ioan că L-ar propovădui pe Iisus pentru legăturile de rudenie şi de prietenie ce le are cu El.

Prin acţiunea sa de la râul Iordanului, Ioan anticipează Botezul ca taină (Mt. 3,11). Botezul „cu apă şi cu Duh" va veni mai târziu şi va fi împărtăşit spre iertarea păcatelor. De ce s-a botezat Iisus cu botezul lui Ioan? Sf. Ioan Gură de Aur cu autoritatea sa generată de spiritul de profunzime al gândirii sale dă răspunsul „La botezul din apele Iordanului Ioan Botezătorul cerea tuturor pocăinţă. Însuşi botezul era numit „al pocăinţei". Cu toate acestea lui Iisus nu I-a cerut pocăinţă. Dimpotrivă, în faţa Lui s-a simţit umilit, zicând că el însuşi ar avea nevoie să fie botezat de Iisus şi nu invers (Mt. 3,14). Nici nu-I putea cere, deoarece Iisus nu avea păcate, era „zămislit de la Duhul Sfânt", iar nu din trup bărbătesc (I. 1,13). Dar El nu avea nici păcate personale (I. 8,16), după cum El nu avea trebuinţă nici de o mai mare revărsare a Duhului Sfânt asupra Sa, pe care, de altfel, botezul lui Ioan nu I-o putea oferi. Iisus s-a botezat pentru ca Ioan să-L facă cunoscut oamenilor, arătându-L lor: „Iată Mielul lui Dumnezeu" (I. 1,29). Ioan Îl mărturiseşte oamenilor, iar acum I-l şi arată pentru ca mărturisirea lui, despre „Cel ce vine" după el (Lc. 3,16); I. 1,27) să nu rămână îndoielnică.

Sf. Ioan Botezătorul a simţit deosebit de vie şi de activă chemarea de a face cunoscută oamenilor pocăinţa (Mt. 3,2). Era un propovăduitor asiduu al instaurării unui climat de pocăinţă, de părere de rău, de dorinţa de îndreptare. Răul era adânc înrădăcinat. Consecinţele lui erau vizibile la fiecare pas. Venirea Fiului lui Dumnezeu pe pământ era o realitate. Lucrarea lui trebuia să înceapă de la o bază. Iată rolul de pregătitor, de înaintemergător cu care a fost însărcinat Ioan, simţindu-se deosebit de onorat de acesta.

Sf. Ioan este conştient că misiunea sa nu poate fi dusă la bun sfârşit fără curaj. Îl vedem înfăcărându-se în discuţiile avute cu fariseii şi cu saducheii (Mt, 3,7—12). Chemarea curajului este cea care defineşte cu un argument în plus uimitoarea personalitate a sa. Smerit şi atent, bun cunoscător al celor specifice timpului său, Ioan nu pregetă a adăuga şi asprimea când e vorba de netezirea drumului ce duce la împlinirea misiunii sale.

Trebuie amintit de asemenea şi curajul său atunci când mustră pe Irod pentru nelegiuirea sa. (Mt. 14,4). Această calitate a sa, această chemare „a curajului" nu-l părăseşte până la moarte. Curajul său era al unui „bărbat drept şi sfânt" (Mc. 6,20).

Printre sfinţi, Sf. Ioan Botezătorul este sfântul cel mai aproape de tronul lui Dumnezeu. Iar iconografic, aceasta se exprimă prin reprezentarea lui Iisus aşezat pe tron, alături de care stau — de-a dreapta Fecioara Maria iar de-a stânga Sf. Ioan. Sf. Prooroc şi Înaintemergător Ioan este aşezat mai sus decât lumea îngerilor, fiind reprezentat uneori cu aripi de înger.

Aflându-se aproape de Hristos, creştinii invocă darul lui de a mijloci, pentru trebuinţele lor, la tronul ceresc. Ca „Sfeşnic al Luminii" şi „Rază a Soarelui Dreptăţii", credincioşii îşi îndreaptă gândul către el, cu smerită cerere, să roage pe Hristos Mântuitorul să dăruiască pace lumii şi sufletelor lor mare milă.

Pr. MIHAI IOSU

RECENZIE

Ion Popescu: ORTODOXIA ÎN FAŢA EREZIILOR CONTEMPORANE, Ed. Diogene, 1996, 116 p.

În confuzia de idei mai mult sau mai puţin religioase, cartea Părintelui Ion Popescu de la Facultatea de Teologie din Piteşti vine să reafirme nişte coordonate ce definesc poziţia Bisericii Ortodoxe. Intitulată de altfel semnificativ, „Ortodoxia în faţa ereziilor contemporane", lucrarea aceasta era mai mult decât necesară. Într-o expunere clară, sintetică, bine argumentată, cartea, care abia depăşeşte o sută de pagini, îşi va ocupa degrabă locul său între lucrările de referinţă în domeniu. Dar, mai presus decât atât, va fi un îndreptar util oricărui credincios ortodox.

Lucrarea, apărută cu binecuvântarea P.S. Calinic, Episcopul Argeşului şi Muscelului, e prefaţată, cu largi aprecieri, de Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, care relevă nu numai valoarea şi utilitatea ei, ci şi unul dintre meritele esenţiale: acela de a identifica rădăcinile pre-creştine ale fenomenelor religioase şi para-religioase abordate de autorul cărţii.

După un scurt „Argument", autorul deschide lucrarea cu o „Introducere", care, în scurte pagini relevă prezenţa ereziilor în istoria Bisericii Creştine. De aceea, era firesc ca primul capitol să fie dedicat „Cauzelor care au determinat apariţia învăţăturilor greşite".

Pagini interesante sunt dedicate „Mişcării advente moderne", cu mulţimea de forme sub care se prezintă.

De o relevanţă particulară e capitolul: „Mişcarea religioasă sincretistă de origine orientală". Autorul arată cauzele multiple ce au dus la răspândirea unor concepţii religioase panteiste, provenite din Extremul Orient, în Occidentul care, cu teologia sa deficitară, nu mai putea răspunde marilor întrebări ale omului. Aşa au luat naştere mişcările: spiritistă, teozofică şi antropozofică. Autorul uzează de o foarte serioasă bibliografie de specialitate. De ajuns să mă refer la „Trilogia mistică" a lui Lodâjenski, lucrare care, deşi se tipărea la începutul secolului nostru, este încă nedepăşită.

O foarte bine-venită punere la punct a yogăi, în raport cu creştinismul („Yoga şi Creştinismul") răspunde la o mulţime de întrebări şi tentaţii ce agresează azi pe mulţi tineri convinşi de o posibilă compatibilitate între cele două doctrine.

Tot mişcări sincretiste sunt şi „Baha'i şi New Age", cărora se subsumează „un amalgam de practici şi doctrine" neo-păgâne.

Magistrale sunt ultimele două capitole ale cărţii. Unul, „Morala creştină şi patima desfrânării", se ocupă de o problematică vastă a vieţii omului contemporan. Dintr-o perspectivă antropologică ortodoxă, autorul răspunde fără ezitări poziţiei neo-păgâne a filosofului „creştin" N. Berdiaev. Şi, spre surprinderea şi satisfacţia noastră, face largi referinţe la neo-darwinismul ce se instaurează azi în domeniul ştiinţelor. De notat că lucrarea citată („Un râu pornit din Eden", a lui Richard Dawkins), de dată recentă, e o piesă dintr-o suită de lucrări, toate de aceeaşi orientare evoluţionist-materialistă, şi apare într-o coloană de ştiinţă în numeroase state din lume, făcând parte, probabil, dintr-un plan de anvergură. Autorul nostru e dintre primii care iau poziţie în faţa acestei re-orientări a unei părţi a oamenilor de ştiinţă încă neeliberaţi de anumite prejudecăţi.

Era, deci, firesc ca al doilea capitol să răspundă ateismului de sorginte psihanalitică: „Teologie, psihologie şi para-psihologie". Cu argumente din întreaga cultură a umanităţii, autorul răspunde celor ce cred în diverse „lumi paralele" şi care fac din însuşirile deosebite ale unor persoane argumente „ştiinţifice" pentru doctrine para-religioase.

În „Concluzii", autorul adresează credincioşilor Bisericii noastre chemarea de a rămâne fideli revelaţiei Mântuitorului Iisus Hristos, exprimată în Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie.

Cartea Părintelui Ion Popescu, bine argumentată scripturistic şi patristic, va răspunde cu succes cerinţelor multiple create de relativismul doctrinar şi liberalismul moral ce asaltează societatea românească. Un răspuns concis, serios şi la îndemâna oricui.

Ierom. Iuvenalie Ionaşcu

Parohul Comunităţii Ortodoxe Române „Sf. Ioan Casian" din Roma

La Botezul Domnului — 1997

(Urmare din pag. 1)

Dar setea noastră de descoperire nu ne este nici pe departe astâmpărată; altfel am închide fără probleme televizorul şi nu l-am mai deschide. Ba cel mai adesea „descoperirile" cotidiene încă mai mult ne stârnesc dorinţa după altele şi altele, tot mai noi.

Chipul nesfârşirii dumnezeieşti din noi nu se poate sătura cu „bucăţile" unei lumi mereu cu limite — în oricâte milioane sau miliarde de kilometri, de tone, de bani sau altceva s-ar măsura acestea.

Lăcomia de mai mult în orice domeniu, care ne îndeamnă uneori la acte de eroism la fel cum alteori este pricina a tot felul de păcate, apare astfel ca o pervertire a curatei rădăcini dumnezeieşti a nevoii de nemărginire a omului.

Acum, la Botezul Domnului, în sfârşit, setea noastră de descoperire fără margini poate fi satisfăcută de o Descoperire a unei Nemărginiri care este unicul Izvor al tuturor celorlalte descoperiri şi mărginiri. Acum se săvârşeşte, după înţelepciunea şi lucrarea tainică a Iconomiei dumnezeieşti, Însăşi Descoperirea Dumnezeirii.

Şi mai departe, mai ales tâlcuirile inspiraţilor şi Sfinţilor Părinţi teologi, păstrate în cântările Bisericii, ne pot ajuta să înţelegem câte ceva din această Taină nemăsurată.

„Cel ce Se îmbracă cu lumina ca şi cu o haină, pentru noi a binevoit a Se face ca şi noi. Şi Se îmbracă astăzi cu repejunile Iordanului, nu El având de trebuinţă de aceasta spre curăţire, ci lucrându-ne nouă în Iordan cea de a doua naştere. O, minune: Hristos, Dumnezeul şi Mântuitorul sufletelor noastre, fără de foc topeşte şi zideşte din nou fără de sfărâmare şi mântuieşte pe cei ce se luminează întru Dânsul...

Se botează Hristos, şi iese din apă, ridicând împreună cu Sine lumea. Şi se văd deschizându-se cerurile, pe care Adam şi le-a închis sieşi şi celor împreună cu dânsul. Şi Duhul mărturiseşte Dumnezeirea, că vine peste Cel ce este asemenea cu Dânsul şi glas din cer s-a auzit. Că de acolo este Cel mărturisit...

Astăzi făptura se luminează; astăzi se veselesc toate cele cereşti, împreună cu cele pământeşti. Îngerii şi oamenii se amestecă laolaltă. Că unde este faţă Împăratul este şi buna rânduială. Deci să alergăm la Iordan, să vedem cu toţii pe Ioan cum botează creştetul cel nefăcut de mână şi fără de păcat...

Cerul deschizându-se, prin prea luminatele sale adâncuri, cele mai ascunse, proorocul a zărit pe Duhul, Cel trimis de la Tatăl, pogorându-se ca un porumb în chip negrăit. Şi rămânând peste Cuvântul cel preacurat, S-a arătat popoarelor, venind la Stăpânul...

Precum în cer tot aşa şi la Iordan, puterile îngereşti au stat de faţă, cu cutremur şi cu mirare, privind la smerenia cea mare a lui Dumnezeu: cum Cel ce ţine aşezarea apelor celor mai de deasupra a stat în ape, purtător de trup, Dumnezeul părinţilor noştri...

Stim că cele ce s-au arătat lui Moise în rug, aici prin uimitoare aşezăminte s-au lucrat. Că precum Fecioara, care a purtat în sine foc, născând pe Purtătorul de lumină, a fost păzită de Binefăcătorul nevătămată, aşa au fost păzite şi repejunile Iordanului, primindu-L pe El...

Lumina cea adevărată s-a arătat şi luminare tuturor se dăruieşte. Se botează cu noi Hristos, Cel ce este mai presus de toată curăţia. Pune sfinţenie în apă şi curăţire sufletelor se face aceasta. Pământesc lucru este ceea ce se vede şi mai presus de ceruri, ceea ce se înţelege. Prin baie este mântuirea, prin apă Duhul şi prin afundare se face suirea noastră la Dumnezeu. Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne...".

De aceea „veniţi credincioşii să vedem unde s-a botezat Hristos. Să mergem la râul Iordanului... şi să vedem pe Făcătorul lui Adam... (cum) stropeşte cu apă înnoitoare pe cei ce se apropie de Dânsul cu credinţă, şi botează cu Duh spre viaţa cea neîmbătrânitoare... aşa şi nouă această dumnezeiască prăznuire ne va fi baie de a doua naştere; din care vom vedea şi Lumina cea neapusă a Treimii".

Făptura cea nouă în Hristos

(Urmare din pag. 1)

este cineva este făptură nouă". (II Cor. 5,17).

Numai dacă vom avea ca temelie a vieţii noastre pe Hristos, numai dacă vom avea înscrisă în sufletul nostru Evanghelia Lui, numai dacă vom deveni membri vii ai Bisericii Lui prin participarea noastră la Tainele acesteia şi mai ales prin împărtăşirea cât mai deasă cu Trupul şi Sângele lui Hristos atunci „făptura cea nouă" va deveni realitate şi vom lua parte activi la crearea unei noi comuniuni de viaţă şi iubire între toţi cei care-L mărturisesc pe Hristos ca Domn şi Mântuitor.

Este necesar ca mereu să dăm ceea ce avem mai bun şi mai frumos în noi, pentru ca acest îndemn de a deveni „făptură nouă", să devină realitate pentru fiecare dintre noi.

Cu simţăminte de încredere, de dragoste şi de nădejde în Dumnezeu şi cu iubire faţă de toţi semenii noştri, suntem chemaţi toţi, clerici şi mireni, la această luptă duhovnicească căreia trebuie să-i răspundem cu „prezent" şi cu toată dăruirea noastră.

Să punem deci început bun vieţii noastre întru a deveni „făptură nouă" începând din prima zi a acestui an în care ne-a învrednicit Dumnezeu să intrăm, pentru ca să dobândim o viaţă creştină autentică.

Clerici români în diplomaţie

(Urmare din pag. 1)

delnicerul Petru al lui Ştefan Ureche şi cămărăşul Hristofor Larionov, şi trei boieri. În astfel de călătorii mai erau căruţaşi, cai, căruţe etc.

Arhimandritul Varlaam Moţoc nu este altul decât viitorul mitropolit al Moldovei Varlaam de la care ne-au rămas **Cartea românească de învăţătură**, aşa-numita **Cazanie** a lui Varlaam (1643), apoi **Cele Şapte Taine** (1645), şi **Răspunsul împotriva catehismului calvinesc** (1645).

Revenind la călătoria la Moscova, trebuie să spunem că Varlaam ducea cu el la Ţarul Mihail şi către ierarhia superioară bisericească, scrisori de la domnitorul Miron Barnovschi, de la Anastasie Crimca, Mitropolitul Moldovei, şi de la Petru Movilă la care se opriseră la Kiev, unde Movilă era stareţ la Lavra Pecerska.

Varlaam a stat la Moscova aproape un an. Când s-a întors în Moldova, nu mai existau nici Miron Barnovschi domnitor, nici Anastasie Crimca mitropolit.

În 1632 Varlaam este ales mitropolit, iar domnitor devine Vasile Lupu, cu alură de bazileu bizantin. Varlaam a avut un rol important împreună cu domnitorul Vasile Lupu pentru scoaterea dintr-un mare impas în care se afla în Transilvania Mitropolitul Ilie Iorest, prigonit de calvini. Vasile Lupu i-a dat lui Ilie Iorest paşaport moldovenesc, ca să ajungă la Moscova cu speranţa că va fi ajutat de Ţar să răscumpere 24 de chezaşi puşi la popreală de autorităţi până ce Mitropolitul va plăti o sumă imensă de bani.

Chiar dacă misiunile externe ale lui Varlaam n-au avut la vedere scopuri politice, ele erau menite să întărească bunele relaţii între ţări şi prin înalte contacte personale.[10]

Între 1769—1774, după un război între Rusia şi Turcia, Ţările Române s-au aflat sub administraţie militară rusească.

În anul 1752 Inochentie a fost ales episcop al Huşilor. Generarul rus Elem, biruitor al tătarilor şi al turcilor în Moldova, cere ambelor Ţări Româneşti să trimită la Petersburg, la împărăteasa Ecaterina a II-a (1762—1796), câte o delegaţie şi **„un obraz din clirosul Sfintei Biserici"**, după cum ne informează Vartolomeu Măzăreanu.[11]

Din Muntenia a plecat Mitropolitul Grigorie, arhimandritul Chesarie, viitor episcop de Râmnic, arhimandritul Filaret, şi el viitor episcop de Râmnic, şi apoi Mitropolit, vistiernicul Mihai Cantacuzino şi logofătul Nicolae Brâncoveanu, iar din Moldova episcopul Inochentie de la Huşi cu suita lui. Ambele delegaţii erau alese de Divanurile domneşti. Ierarhii erau însoţiţi de clerici şi boieri demnitari laici. Printre clericii moldoveni erau stareţul Vartolomeu Măzăreanul de la Solca, şi Benedict de la Moldoviţa.

Inochentie şi ai lui au plecat în decembrie 1769, cu săniile, spre Petersburg. Aveau scrisori către împărăteasă, referitoare la unele interese ale Moldovei. Cereau ca mitropoliţii şi boierii să aibă putere judecătorească, cereau curţii să oprească abuzurile armatei de ocupaţie[12], etc.

Moldovenii mai cereau sprijinul împărătesei pentru readucerea în ţară a moaştelor Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, luate de polonezi în 1686 şi aflate la Zolkiev.

Descrierea călătoriei, cu nenumărate peripeţii, a fost descrisă de stareţul de la Moldoviţa, Benedict: **Mergerea drumului nostru de la Moldova la Petersburg, leat 1769.** Au trecut prin Kiev şi au ajuns la Moscova, şi apoi la Petersburg, după trei luni de călătorie. Au fost primiţi de împărăteasă în Duminica Floriilor, cu mare fast şi cu cuvântări, moldoveanul Inochentie vorbind cel dintâi. Abia în iulie Inochentie a plecat înapoi spre Moldova, după ce a făcut o vizită şi mareşalului Rumianţov.

La întoarcere a raportat domnitorului şi mitropolitului rezultatul misiunii, şi a predat scrisorile pe care le primise de la autorităţile din capitala Rusiei[13].

Mitropolitul Grigorie al II-lea al Ţării Româneşti, în 1772 a fost trimis într-o misiune diplomatică la Focşani, pentru a trata cu contele Orlof, reprezentantul Rusiei, probleme ale Ţării Româneşti. Mitropolitul Grigorie II se bucura de mare prestigiu. În anul 1776 Patriarhul Ecumenic Sofronie al II-lea (1774—1780), la cererea domnitorului Alexandru Ipsilanti (1774—1782), i-a conferit lui Grigorie II titlul onorific de **„Locţiitor al scaunului Cezareei Capadociei"**, ceea ce îl plasa pe locul II în ierarhia Constantinopolitană, după Patriarhul Ecumenic. Titlul n-a fost abolit până astăzi. Dar de la Patriarhul Justin el nu se mai foloseşte, deoarece ar limita autocefalia Bisericii Ortodoxe Române.

Ne oprim aici. Un studiu mai larg şi mai sistematic despre **„ierarhi români, soli diplomatici în veacurile XVI—XVIII"**, a scris Ilie Georgescu.[14]

La cei pe care i-am pomenit, şi la cei pe care i-am trecut cu vederea, ar fi trebuit să-l pomenim neapărat şi pe Ilarion al Argeşului, sfetnicul lui Tudor Vladimirescu, şi pe Mitropolitul Teofil al Ţării Româneşti care l-a însoţit pe Matei Basarab la Constantinopol în 1632, iar mai apoi, în 1640, a făcut parte dintr-o solie la Gheorghe Racoţi în Ardeal.[15]

Din secolul al XVI-lea trebuie amintit mitropolitul Ungrovlahiei Maxim Brancovici (cca 1506—1509), care a fost trimis de domnitorul Radu cel Mare să facă pace cu Bogdan cel Orb al Moldovei. Se ştie că argumentul lui a fost acela că e păcat ca doi domnitori din aceeaşi seminţie să se bată între ei, afirmare timpurie, oficială, a identităţii de neam a locuitorilor celor două Ţări Româneşti. Maxim era de neam domnesc, urmaş al despoţilor sârbi, venit în Ţara Românească şi hirotonit episcop de Râmnic de Nifon al II-lea, Patriarhul Constantinopolului. A devenit apoi Mitropolit. Tot el a condus o misiune diplomatică în Transilvania, trimis de domnitorul Mihnea cel Rău (1509), dar nu s-a mai întors în Ţara Românească ci a mers la Mânăstirea Cruşedol. Va reveni în ţară doar în 1512, invitat de Neagoe Basarab, care se căsătorise cu o nepoată a sa, dar nu va mai reocupa scaunul Ungrovlahiei.

Ar mai fi trebuit reamintit şi Mitropolitul Ignatie (Sârbul), (1653—1655, 1659), prieten cu Matei Basarab şi apoi cu Constantin Şerban. Acesta îndeplineşte două misiuni diplomatice ca sol în Transilvania. Ghedeon al Moldovei (cca 1653—1659) conduce în 1656 o solie la Moscova, cu care încheie un tratat de alianţă în numele domnitorului Gheorghe Ştefan. Se cerea Ţarului să ajute la eliberarea Moldovei de turci şi de tătari şi se mai cerea înapoierea către Moldova a cetăţilor Hotin, Tighina, şi Cetatea Albă, devenite raiale turceşti.

Şi Mitropolitul Dosoftei (1671—1673; 1676—1686) a fost folosit ca sol diplomatic în 1684, trimis de domnitorul Ştefan Petriceicu.[16]

Trebuie să adăugăm la aceştia mai vechi, şi pe preotul Vasile Lucaciu, trimis de guvernul român în 1917 cu misiuni importante în Statele Unite, Franţa, Elveţia şi Italia, pentru a prezenta Guvernelor ţărilor respective şi opiniei publice mondiale, revendicările românilor transilvăneni. Tot în 1917, alături de Vasile Lucaciu, a fost trimis în Statele Unite (prin Siberia şi Japonia) preotul Ioan Moţa (născut 15 dec. 1868 — + 1940) şi tot el, în 1918, a lucrat în redacţia Ziarului „Cuvânt moldovenesc" din Chişinău, militând pentru Unirea Basarabiei cu Ţara, precum a făcut, tot acolo, şi un alt preot, Onisifor Ghibu din Săliştea Sibiului. Şi să ne amintim că, aşa cum arhiepiscopul Papandreu a fost la un moment dat prim-ministru al Greciei, şi arhiepiscopul Macarios preşedinte al Ciprului, şi la noi Patriarhul Miron Cristea a fost regent în prima domnie a Regelui Mihai (20 iulie 1927—8 iunie 1930), iar mai apoi prim-ministru (10 februarie 1938 — 6 martie 1939).

Şi mai aproape de noi un număr însemnat de clerici au îndeplinit şi misiuni diplomatice pe lângă guverne, preşedinţi de state, regi şi papi. Aceştia rămân pe seama istoriei pe care o va scrie viitorul.

---

10 Despre Varlaam există o literatură imensă. Despre misiunea în Rusia: Pr. Constantin Nonea, **Legăturile mitropolitului Varlaam cu Bisericile Ortodoxe din Kiev şi Moscova**, în rev. „Mitropolia Moldovei şi Sucevei", XXXIII, nr. 10—12, 1957 p. 807 şi urm. În acelaşi număr şi alte studii despre Varlaam.

11 V. A. Urechia, **Vartolomeu Măzăreanul**, Buc., 1889, p. 190.

12 Vezi „Arhiva românească", I, 1841 p. 276—281.

13 Vezi Pr. Anton I. Popescu, **Inochentie, episcopul Huşilor**, în rev. „Mitropolia Moldovei şi Sucevei", anul XLIII, nr. 3—4, 1967, p. 275 şi urm.

14 În rev. „Studii Teologice", IX, 1967, nr. 3—4.

15 Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, **Istoria Bisericii Ortodoxe Române**, vol. 2, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1994, p. 49.

16 Idem, p. 104.

Cateheză la Sfânta Taină a Botezului

I. Pregătirea aperceptivă

Ce ne spune articolul al X-lea din Simbolul de credinţă? („Mărturisesc un botez întru iertarea păcatelor". Aceasta înseamnă că aşa cum prin păcat a intrat moartea în lume, prin jertfa răscumpărătoare a Domnului primim harul divin mântuitor". Care sunt formele de transmitere a harului divin? (Sfintele Taine).

II. Anunţarea temei

Prima din cele şapte Sfinte Taine este cea a Botezului, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Taina Botezului a fost instituită de Mântuitorul, când, despărţindu-se de Sfinţii Apostoli, le-a dat poruncă zicând: „Drept aceea, mergând învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh" (Matei 28,19). Taina Botezului este, deci, săvârşită în numele Sfintei Treimi. Botezul a avut loc pentru prima dată la Cincizecime, adică la Pogorârea Sfântului Duh, când s-a constituit prima comunitate creştină.

Sfântul Apostol Pavel arată că „oricâţi ne-am botezat în Iisus Hristos, în moartea Lui ne-am botezat. Ne-am îngropat prin botez împreună cu El în moarte, pentru că aşa cum Hristos s-a ridicat din morţi prin mărirea Tatălui, aşa să umblăm şi noi întru înnoirea vieţii" (Romani 6,3—5).

Taina Botezului aparţine operei de mântuire; este act al milei, al îndurării şi iertării ce ne-a acordat-o Iisus Hristos pentru înnoirea firii păcătoase de altădată, pentru redobândirea chipului lui Dumnezeu, cel dinainte de căderea primului om în păcat. Accentuând aspectul nevăzut al tainei, Sfântul Apostol Pavel confirmă împlinirea făgăduinţei pe care Domnul i-a făcut-o lui Nicodim: „... după mila Lui ne-a mântuit prin baia naşterii din nou şi prin înnoirea Duhului Sfânt care l-a vărsat peste noi din belşug prin Iisus Hristos Mântuitorul nostru" (Tit 3,5—7). Făcând aceste precizări, putem face distincţie între botezul creştin ca taină şi botezul spre pocăinţă săvârşit de Sfântul Ioan Botezătorul, după însăşi cuvintele sale: „Eu vă botez cu apă spre pocăinţă, dar cel ce vine după mine este mai mare decât mine... El vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc" (Matei 3,11). Botezul lui Ioan are un caracter simbolic, de a confirma mărturisirea unui act de căinţă ce venea din partea celor care îl primeau, pe când botezul creştin efectuează prin Duhul Sfânt o înnoire sau renaştere duhovnicească, ştergerea păcatului strămoşesc şi a celorlalte păcate personale. De aceea el „este cu Duh Sfânt şi cu foc", adică arde şi spală în „baia naşterii din nou" orice întinăciune a sufletului.

Pentru a înţelege mai bine această naştere duhovnicească, vom face comparaţia firii noastre născută în păcat cu un pom sălbatic. Dacă acestuia i se aplică altoiul, îşi schimbă complet rodirea. Tot aşa şi firea, este schimbată prin harul Botezului. Cel botezat se îmbracă în Hristos, spre rodirea harului în viaţa lui duhovnicească (Galateni 3,27), devenind membru al Bisericii şi fiu al lui Dumnezeu.

Partea văzută constă în afundarea de trei ori în numele Sfintei Treimi, zicând formula: „Botează-se robul lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui. Amin. Şi al Fiului. Amin. Şi al Sfântului Duh, Amin. Acum şi pururea şi în veci vecilor". Apa în care se săvârşeşte Sfânta Taină trebuie să fie curată şi sfinţită. Botezul se face prin afundare, deoarece însuşi numele de „botez", derivat din limba greacă, „se tălmăceşte prin „cufundare în apă".

Botezul face parte dintre acele Sfinte Taine care nu se mai repetă. Sfântul Apostol Pavel spune: „Un Domn, o credinţă, un botez" (Efeseni 4,5). La fel precizează şi Simbolul de credinţă: „mărturisesc un botez pentru iertarea păcatelor..." Aceasta este regula generală şi se bazează pe faptul că aşa cum cineva se naşte o singură dată trupeşte, el renaşte duhovniceşte tot o singură dată.

Săvârşitorul Tainei este episcopul sau preotul, deoarece ei sunt succesorii legitimi ai Sfinţilor Apostoli. Dacă însă vreun copil este în situaţia de a muri, orice credincios ortodox poate să-l boteze, în numele Sfintei Treimi, ceea ce se numeşte „botez din necesitate", dar trebuie urmat de rugăciunile rostite în biserică de episcop sau preot.

Primitorii botezului sunt toţi aceia care doresc să devină mădularele Trupului tainic al Domnului, fii ai lui Dumnezeu, deoarece toţi oamenii sunt chemaţi la mântuire. Se pune problema: pot fi botezaţi şi copiii? Unii spun că botezul copiilor nu ar fi necesar, deoarece ei sunt curaţi şi nu au păcate. Pentru a-şi întări afirmaţia, aduc exemplul binecuvântării copiilor de Iisus, invocând cuvintele Domnului: „lăsaţi copiii şi nu-i opriţi să vină la Mine, că unora ca acestora este împărăţia cerului" (Matei 19,14). Cercetând dacă este valabil sau nu botezul copiilor, reţinem că Biblia arată că păcatul moştenit de la primul om are un caracter universal, adică se transmite la toţi oamenii după cum ne spune atât de clar Sfântul Apostol Pavel: „Aşa cum printr-un om a intrat păcatul în lume şi prin păcat moartea, aşa moartea a trecut la toţi oamenii prin cel în care toţi au păcătuit" (Romani 5,12). Deci nici copiii nu sunt scutiţi de moarte şi nici de păcat, având păcatul în firea lor, cum spune psalmistul „că întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea" (Psalmul 50,6; Iov 14,4; Evrei 2,14; I Corinteni 5,22), Mântuitorul îi dă pe copii ca pildă de urmat pentru viaţa lor curată, ei sunt doar „termeni de comparaţie şi nimic mai mult", adică sunt arătate calităţile de nevinovăţie pe care trebuie să le împlinească „moştenitorii împărăţiei cerurilor". Dacă ei erau mântuiţi, atunci nu mai aveau nevoie de binecuvântarea Domnului.

Sfântul Grigore de Nazianz, tânăr fiind şi neprimind încă botezul, se afla odată pe marea învolburată care îl ameninţa cu pieirea. Teama sa era că va trece încărcat de păcate în viaţa veşnică. De aici concluzia lui: „E mai bine atunci să fii sfinţit fără să o ştii, adică să primeşti botezul, decât să mori fără pecetea iniţierii creştine". Cât priveşte importanţa credinţei şi a pocăinţei, acestea se referă la cei maturi. Sfântul Apostol Petru la Cincizecime s-a referit la oameni maturi, care aveau diferite concepţii, diferite obiceiuri, nu toate bune, la care trebuiau să renunţe, iar cei botezaţi erau instruiţi în cunoaşterea credinţei după ce au primit botezul (Faptele Apostolilor 2,41—43). De altfel, credinţa copiilor este mărturisită de naşi, ca garanţi spirituali ai celui botezat. Sfânta Scriptură ne oferă numeroase situaţii când mărturisirea credinţei cuiva are efectul dorit pentru un altul. Aşa avem vindecarea slăbănogului prin credinţa altora, a slujitorului sutaşului (Matei 8,5—13), a învierii fiicei lui Iair, a învierii fiului văduvei din Nain, a fiicei femeii cananeence, etc.

Botezul copiilor nu este o noutate. El s-a practicat încă din perioada apostolică, chiar de Sfinţii Apostoli. Astfel, la Rusalii, printre cele 3000 persoane se aflau şi copii, care îi însoţeau pe părinţii lor. În Noul Testament găsim informaţii că Sfinţii Apostoli au botezat casa sutaşului Corneliu (Fapte 10,2), a Lidiei (Fapte 10,15), a temnicerului din Filipi (Fapte 16,31—33), a lui Ştefanas (I Corinteni 1,16), a lui Crispus (Faptele Apostolilor 18,8). Prin „casă", se înţelegea atunci toată „familia naturală": soţ, soţie, copii, personalul auxiliar, sclavii şi chiar cei legaţi de ea prin alte interese. „Casa" nu putea fi înţeleasă fără copii (Luca 19,9; Ioan 4,53; I Timotei 3,2—4; II Timotei 4,19). Treptat s-a generalizat aproape numai botezul copiilor, deoarece părinţii lor erau deja creştini.

IV. Recapitularea — Aprecierea

De cine a fost instituită Taina Botezului? (De însuşi Mântuitorul când a poruncit să se propovăduiască Evanghelia la toată făptura, botezându-i... (Matei 28,19). Ce rezultă de aici? (Că Botezul este universal, adică toţi oamenii sunt chemaţi la mântuire). Din textul Sfintei Evanghelii, ce vedem, în numele cui se face Botezul? (În numele Sfintei Treimi). Ce deosebire este între botezul lui Ioan şi cel creştin? (Botezul lui Ioan era un simbol, pe când botezul creştin în numele Sfintei Treimi este o realitate care are drept efect iertarea păcatului strămoşesc şi a păcatelor personale, primirea calităţii de fiu al lui Dumnezeu şi membru al Bisericii). Cine poate săvârşi Botezul? (Episcopul şi preotul ca urmaşi ai Sfinţilor Apostoli. Mai poate săvârşi şi credinciosul ortodox, în cazuri excepţionale). Botezul copiilor este valabil? (Da este valabil). Ce se impune însă după ce copiii sunt botezaţi? (Ca să fie instruiţi în cunoaşterea credinţei Bisericii şi trăirea vieţii creştineşti).

V. Asocierea

După Botez, copilul se învredniceşte de primirea harului mântuitor prin încă două Sfinte Taine ale Bisericii: Taina Sfântului Mir şi cea a Euharistiei. Care este explicaţia acestei rânduieli bisericeşti? Explica-

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot prof. SORIN COSMA

Cei săraci cu duhul

În firea omului, dintru început, este sădită năzuinţa după fericire. Adânc cunoscător al sufletului omenesc, Domnul Iisus Hristos a ştiut că la baza tuturor străduinţelor omeneşti stă dorul nestins după fericire. Acesta a fost îmboldul care a determinat mulţimile să-l urmeze pe „Muntele fericirilor". În predica sa de pe acest munte, Domnul Hristos a arătat omenirii din toate timpurile calea fericirii adevărate, precum şi mijloacele de care să se servească în acest scop. S-a desprins atunci de pe buzele lui Iisus, în ce condiţii omul poate să fie cu adevărat fericit.[1] Din ansamblul celor nouă sentinţe, numite „fericiri", date de Iisus, iată care este fericirea întâia: „fericiţi cei săraci cu duhul, că a lor este împărăţia cerurilor" (Matei 5, 3).

Adevărata fericire, de care omul se poate bucura, se află numai în legătură cu împărăţia cerurilor, pe care Iisus, Fiul lui Dumnezeu, venind în lume, a înfiinţat-o între oameni. Spre a fi părtaş al împărăţiei cerurilor, i se cere omului să renunţe la plăcerile acestei lumi şi să fie mereu gata să săvârşească faptele bine plăcute lui Dumnezeu, potrivit voii lui preasfinte. În sărăcia lui, celui sărman îi este mai lesne să renunţe la plăcerile acestei lumi, decât bogatului, care având bunuri din belşug, este mereu tentat să abuzeze de ele. În convorbirea cu dregătorul bogat din Evanghelie, Iisus a arătat cât de greu le este celor cu averi mari să intre în împărăţia lui Dumnezeu. „Mai lesne este pentru funia corabiei să treacă prin urechile acului, decât pentru bogat să intre în împărăţia lui Dumnezeu" (Luca 18, 18—25). Sf. evang. Luca enunţă prima sentinţă astfel: „Fericiţi (voi) cei săraci, că a voastră este împărăţia lui Dumnezeu" (Luca 6, 20). Numai sărăcia, fără împlinirea voii divine, nu este de-ajuns spre a intra în împărăţia cerurilor. Împăcat cu situaţia sa sărmană, i se cere şi săracului să renunţe la aviditatea după bunuri pământeşti şi să-şi agonisească bunuri cereşti. Despre bogat nu se poate spune, că i-ar fi cu desăvârşire imposibil să intre şi să fie părtaş al împărăţiei lui Dumnezeu. Prisosindu-i bunurile pământeşti, i se cere să se simtă în sufletul său ca şi când n-ar dispune de ele. Să le folosească însă spre agonisirea de bunuri înalte, cereşti şi astfel el nu va fi exclus de la adevărata fericire.

În deslușirea înţelesului acestei prime fericiri, mulţi sfinţi părinţi bisericeşti au redat cuvintele „săraci cu duhul", prin „cei umiliţi". Este umilit omul care deşi este conştient de propria sa valoare, nu caută să şi-o evidenţieze mai presus de valoarea semenilor săi. Înţelesurile celor două expresii nu sunt întru totul identice, totuşi sunt sensibil apropiate, căci, privitor la bunurile pământeşti, aceeaşi atitudine o ia şi cel smerit şi cel „sărac cu duhul", recunoscând — deopotrivă — faţă de acestea, superioritatea bunurilor cereşti.[2]

Îndemnând la sfinţenie, Sf. Ap. Pavel arată necesitatea de a distinge „care este voia lui Dumnezeu, ce este bun, plăcut, desăvârşit", şi cere fiecăruia „să nu năzuiască mai sus decât i se cuvine a năzui" (Romani 12, 2—3). Desăvârşită pildă de smerenie ne-a lăsat Iisus, căci „El n-a ţinut ca la o pradă la egalitatea sa cu Dumnezeu, ci s-a golit pe sine, chip de rob luând" (Filipeni 2, 6—7). Împărat al măririi fiind, fărădelegile noastre le-a purtat. Cel ce a dezlegat lumea de păcate, legat a fost dus. Cel căruia Tatăl i-a dat toată judecata ca să judece lumea judecat a fost de cei fărădelege.[3] Ne întrebăm, dacă pentru mântuirea noastră proprie avem vreun merit? Hristos a pătimit pentru noi, lăsându-ne pildă, să mergem pe urmele lui (I Petru 2, 21) şi iarăşi: „după mila lui (Dumnezeu), prin învierea lui Iisus Hristos din morţi, ne-a născut pe noi din nou" (I Petru 1, 3). „El ne-a mântuit şi ne-a chemat cu chemare sfântă — zice Ap. Pavel — nu după faptele noastre ci după a sa găsire cu cale şi după darul ce ne-a fost dat în Hrsitos" (II Timotei 1, 9). În micile noastre strădanii, pentru conlucrarea de bună voie cu comoara darului ce ni s-a dat, să nu ne supraevaluăm; dimpotrivă, să ascultăm de glasul care ne zice: „Smeriţi-vă sub mâna tare a lui Dumnezeu, ca să vă înalţe la timpul cuvenit" (I Petru 5, 6).

„Sărac cu duhul" este omul care oricât de virtuos ar fi, nu se socoate a fi realizat de ajuns şi nu se apreciază a fi desăvârşit. Oricât s-ar fi adâncit în cunoaşterea cuvântului dumnezeiesc, se ştie încă a fi neştiutor şi — ca urmare — cu mai multă râvnă se străduieşte a se lumina pe calea adevărului. În înţelesul evanghelic, „sărac cu duhul este şi cel ce dispune de bunuri pământeşti — chiar bogat fiind — dacă inima lui este liberă, de afecţiunea faţă de aceste bunuri, sufletul lui fiind desfăcut de ele.[4] Într-un astfel de caz, obârşia fericirii o constituie punerea bunurilor pământeşti în folosul celor lipsiţi de cele necesare traiului. Astfel, inima omului va fi liberă de preocupările şi de dorinţele ce le stârnesc bogăţiile, în năzuinţa după fericire. Despre un astfel de om se poate spune, că posedă bunuri materiale, dar aceste bunuri nu-l posedă pe el.[5]

Este greşit a se înţelege, că prin „săraci cu duhul" Hristos s-ar fi referit la cei lipsiţi de inteligenţa necesară, adică la cei proşti. Cel lipsit de inteligenţă nu poate fi fericit, nefiind conştient de starea sa în care se află şi nici de calea pe care umblă. A-i fi fericit pe aceştia, ar fi fost o desconsiderare a mulţimilor care l-au urmat, cu osteneală, uitând de foame şi de sete, spre a dobândi sfat şi mângâiere, în dorul lor după adevărata fericire.[6]

Consideraţii greşite, ca mai sus, conţine Post-scriptum-ul la articolul cu tema: „Aproximaţii despre prostie" al lui M.N. din gazeta „Dilema", nr. 205, din 13-19-XII, 1996 p. 9 şi anume: „Împărăţia cerurilor este promisă, din chiar primul cuvânt al predicii (de pe munte a lui Iisus), celor „săraci cu duhul". Identificarea acestora cu proştii este la îndemână. Sensul actual al expresiei o dovedeşte. Sensul originar trebuie să fi fost însă acela de inocenţi. Iisus vorbea celor mulţi ai acestei lumi, naivilor, pe care voia să-i câştige. Apela la inima, nu la mintea lor... Ucenicilor, El le-a cerut să lase totul... să se golească. Această golire se referă la minte, la gândire... Vreme de secole, religia şi ştiinţa au fost surori vitrege şi certăreţe..."

Cu verbul său tăios, G. Papini arată, că de fapt unii din zilele noastre — zice el — şi de rea credinţă, au înţeles, că prin „săraci cu duhul" s-ar înţelege „cei proşti, idioţi, cretini". De fapt, niciodată Iisus n-a dat dovadă, că s-ar fi închinat în faţa deşteptăciunii, care e numai deşteptăciune a gândului rece şi putere de aducere aminte. În ochii lui avea căutare înţelepciunea aducătoare de lumină, care pune stăpânire pe adevăr, cu biruinţa întregului suflet. În mai multe rânduri s-a plâns în sine, că cei ce îl ascultau, până chiar şi ucenicii, erau prea puţin înzestraţi cu acea înţelepciune. Ca urmare, Iisus nu-i putea chema pe cei slabi de minte să se bucure de împărăţia lui Dumnezeu.[7]

Între cei care l-au cercetat pe Iisus a fost şi Nicodim, din tagma fariseilor, fruntaş între evrei. Venind noaptea la Iisus, a recunoscut, în faptele lui, puterea lui Dumnezeu. În templu, la sărbătoarea corturilor, împreună cu cei ce erau cu el,, şi Nicodim a apreciat — privitor la Iisus — că „niciodată n-a vorbit vreun om, cum vorbeşte omul acesta" (Ioan 7, 46).

Fariseul Gamaliel, învăţător al legii, cu mare vază în tot norodul, a vorbit în sinedriu, în sprijinul apostolilor închişi pentru propovăduirea Evangheliei, spunând că „... dacă acest lucru (al apostolilor) este de la Dumnezeu, nu veţi putea să-l nimiciţi; nu cumva să vă aflaţi în luptă cu Dumnezeu" (Fapte 5, 38—39).

Între bărbaţii elini din Areopagul Atenei, care i s-au alăturat Ap. Pavel şi au crezut, era şi Dionisie Areopagitul, mai marele acestui înalt aşezământ de cultură.

Aceste exemple, ca şi multele mărturii ale marilor oameni de ştiinţă din epoca modernă şi contemporană, confirmă afirmaţia filozofului englez Bacon de Verulam (1561—1626) că „puţina ştiinţă îndepărtează de Dumnezeu, iar multa ştiinţă apropie de El. V. Stanciu, prof. univ. de şt. nat., a afirmat, că adevărata ştiinţă nu este niciodată în contrazicere cu religia adevărată. Naturalistul analizează ceea ce permit simţurile şi logica ideilor experimentale. La rândul său credinţa are împărăţia dincolo de simţuri, în lumea ideilor transcenden-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. Petru Dumitreasă

1 Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, Cernăuţi, 1925, p. 195—196.
2 Ibidem, p. 192—198.
3 Cabasila N., Despre viaţa în Hristos, trad. de T. Bodogae, Sibiu, 1946, p. 151—152.
4 Beleuţă I., Învăţăturile sociale ale Evangheliei, trad. din l. franceză, Făgăraş, 1912, p. 1.
5 Ibidem, p. 2.
6 Gheorghiu V., op. cit., p. 199.
7 Papini G., Viaţa lui Iisus, trad. de Al. Marcu, ed. a II-a, Bucureşti, 1941, p. 119—120.

Academia Română, Institutul de Arheologie Vasile Pârvan, Academia de Ştiinţe a Republicii Moldova, Institutul de Arheologie veche. Ministerul Culturii al Republicii Moldova. Direcţia Principală a Patrimoniului Cultural, Arte Plastice. Universitatea Liberă Internaţională din Moldova.

Gheorghe Postică — Nicolae Constantinescu, **Căpriana. Repere istorico-arheologice,** Chişinău, Ştiinţa, 1996, 111 p.

Cel mai însemnat aşezământ monahal, ansamblu monumental, din partea răsăriteană a Moldovei feudale, Mânăstirea Căpriana, se bucură astăzi de punerea în lumina istoriei naţionale, ca urmare a şantierului arheologic organizat aici în anul 1993, de la 3 mai până la 27 august şi condus de doi reputaţi arheologi, Gheorghe Postică, vicerector al Universităţii Libere Internaţionale din Moldova (din 1995), şi Nicolae Constantinescu, cercetător ştiinţific principal în cadrul Institutului de Arheologie Vasile Pârvan al Academiei Române din Bucureşti, timp de peste 42 de ani, absolvent al fostului Seminar Central din Bucureşti şi Dr. al Facultăţii de Istorie a Universităţii din Bucureşti (1970), fiu de preot, originar din Năpădeni, Bălţi (azi r. Ungheni), autor a numeroase lucrări arheologice, ca: **Cetatea Şcheia,** Bucureşti, 1963, (coautor Gh. Diaconu); **Curtea domnească din Târgovişte,** Bucureşti, 1963 (coautor C. Moisescu); **Mânăstirea Putna,** Bucureşti, 1965; ed. II, 1967; **Coconi, un sat din Câmpia Română în epoca lui Mircea cel Bătrân,** Bucureşti, 1972; **Vladislav I (1364—1377)** Bucureşti, 1979; **Mircea cel Bătrân,** Bucureşti, 1981; **Curtea de Argeş (1200—1400). Asupra începuturilor Târii Româneşti,** Bucureşti, 1984, fără să mai menţionăm contribuţia istorico-arheologică din diferite reviste de specialitate, printre care şi teologice.

Investigaţiile arheologice de la Mânăstirea Căpriana s-au datorat colaborării dintre Ministerul Culturii şi Cultelor al Republicii Moldova, care şi-a asumat sarcina de a suporta cheltuielile financiare de teren, Institutul de Arheologie şi Istorie Veche al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova (IAIV) şi Institutul de Arheologie Vasile Pârvan al Academiei Române, conform unui Protocol semnat la 12 februarie 1993.

Ca aşezare, Mânăstirea Căpriana se află pe malul apei Vişnevăţ, în masivul silvic de pe dreapta Bâcului, denumit de obicei **Codrii,** cunoscut din vechime prin apelative de felul **Codrii Bâcului, Codrii Lăpuşnei** şi chiar **Codrii Căprianei,** la o distanţă cam de 35 de km NV de Chişinău. Cadrul teritorial-administrativ din care a făcut parte în Evul Mediu a fost ţinutul Lăpuşna, mai târziu a devenit judeţul omonim (cu o denumire intermediară în perioada interbelică — judeţul Chişinău).

Prima menţiune documentară a aşezământului de la Căpriana este de la Alexandru cel Bun, care întăreşte soţiei sale, Marina, la 10 februarie 1429 „... mânăstirea de la Vişnăvăţ, unde este egumen Chiprian", cu toate folosinţele, apoi câteva sate şi 5 sălaşe de ţigani (DRH, A. Moldova, I p. 124—127). O mutaţie pe plan toponomastic, un caz de paronimie: Chiprian Căprian, nume de persoană Chiprian din lat. Cyprianus, om din insula Cypru, de unde avem în limbă actual antroponimul Ciprian, şi în Evul Mediu femininul **Căpriana,** de unde şi numele mânăstirii cu acest nume. Egumenul Chiprian „a avut un rost, anume în edificarea locaşului mânăstiresc din poiana sa", obţinută prin defrişarea de pădure. Mânăstirea de pe Işnovăţ, cândva cu egumenul Chiprian, cu moşia sa, a intrat sub ascultarea Mânăstirii Neamţ, zidită de Ştefan cel Mare în 1497, avându-l ca egumen pe Siluan (sau Silvan). Denumirea de **Mânăstirea Căpriana** este cunoscută din deceniul al patrulea al secolului XVI şi sub această formă este menţionată în inscripţia slavonă de pe scoarţa Evangheliarului dăruit în octombrie 1545 de Petru Rareş. Mânăstirea renaşte o dată cu domnia lui Petru Rareş, cum spune Grigore Ureche, „de la Căpriana mânăstirea au lucrat" (în **Letopiseţul Ţării Moldovei,** ed. P. P. Panaitescu, Bucureşti, 1958, p. 165—166). Alexandru Lăpuşneanu, care ia domnia Moldovei cu sprijin polonez şi-l ucide la Tutova, la 30 septembrie 1552, pe Ştefan Rareş şi se căsătoreşte cu sora ucisului, Ruxandra Doamna, face din Mânăstirea Căpriana „unul dintre marii stăpânitori feudali, prin domeniul de sate întărit în anii 1559—1560". În tabloul votiv de la Mânăstirea Zografu, de la muntele Athos, alături de Ştefan cel Mare şi Sfânt se află şi chipul lui Alexandru Lăpuşneanu, cu inscripţia în slavonă: „Alexandru, Voievodul Moldovei, înnoitorul Căprianei". Va trece un timp până când, în 1698, Constantin Antioh Cantemir va închina Mânăstirea Căpriana celei de la Zografu. După drama din 1812, mitropolitul-exarh Gavriil Bănulescu-Bodoni, în 1818, propune Sinodului rus transformarea aşezământului în reşedinţă episcopală şi, tot atunci, încep ample lucrări de reconstrucţie la Căpriana: refacerea radicală a vechii biserici — Uspenia, construirea paraclisului alăturat, cu hramul Sfântul Gheorghe (paraclis de iarnă, rebotezat mai târziu în biserica Sfântul Nicolae), lucrări care nu s-au încheiat la moartea lui Gavriil Bănulescu-Bodoni (30 martie 1821), ci abia în 1840 sub egumenul Ilarion, noul stareţ şi o dată cu reintrarea Căprianei sub ascultarea Mânăstirii Zografu. Adaosurile din 1862, când arhimandritul Cosma ridică impunătoarea Casă a stăreţiei, la est; iar apoi, sub arhimandritul Teofilact, ridicarea şi mai impunătoarei biserici Sfântul Gheorghe (1903) la sud-est, cu inevitabilele amenajări de teren aferente, au modificat substanţial aspectul întregului ansamblu arhitectural. Multiseculara încărcătură istorică ascunsă în vatra mânăstirească de pe Işnovăţ, **Căpriana,** a fost scoasă la lumină prin înfăţişarea şi prezentarea investigaţiilor arheologice din 1993, publicate în lucrarea de faţă, cu acribia ştiinţifică, cu numeroase planşe şi reveleuri în culori şi în alb-negru, într-o prezentare distinsă grafică pe o hârtie velină superioară.

Cum se menţionează, edificiul principal al bisericii de la Mânăstirea Căpriana cu hramul Adormirii (Uspenia), a fost construit, potrivit cercetărilor întreprinse, pe timpul lui Petru Rareş, în anii 1541—1545, şi refăcut de către mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni, în anii 1819—1821.

Tipul originar al locaşului reprezintă o biserică moldovenească din secolele 15—16, de plan triconc dezvoltat cu pridvor, pronaos, gropniţă, naos, altar şi turlă peste cupola naosului. Se înrudeşte cu mânăstirea Probota şi mânăstirea Bistriţa. Chiar modificată radical în urma refacerilor lui Gavriil Bănulescu-Bodoni, biserica principală de la Căpriana mai conservă câteva din trăsăturile definitorii, tipo-stilistice, ale grupei de monumente religioase mânăstireşti, moldoveneşti, căreia îi aparţine, respectiv tipului de biserici de plan triconc, cu turlă deasupra cupolei naosului. Biserica actuală ca înfăţişare generală iese din tipic, datorită, în primul rând, clopotniţei înalte adăugate la vest, în 1819—1821, peste 20 m înălţime, iar în al doilea rând, masivităţii turlei ridicate peste naos, iniţial (c. 1541—1545), element de coronament al edificiului graţios. Obişnuitele ocniţe (un şir-două prezente la Probota) au dispărut, ca şi cornişa de sub acoperiş. Tendinţa de a considera că monumentul actual este în totalitate, adică din fundaţii, opera ctitoricească a mitropolitului Gavriil Bănulescu din 1819—1821 nu se justifică. În contur planimetric, biserica Uspenia, ctitorită de Petru Rareş, c. 1541—1545, stă încă în picioare, de la jumătatea tindei spre Est, inclusiv o parte din elevaţie. Conceptional, precum şi din considerente metodologice, se poate opera deja cu cel puţin două monumente distincte cronologic: Căpriana I (Biserica — I), c. 1420—1429 şi Căpriana II (Biserica — I), c. 1541—1545, refăcută la 1819.

Mânăstirea Căpriana, spun autorii în încheiere „nu a fost decât unul dintre multele locaşuri româneşti de închinăciune care şi-au purtat crucea, cu vrednicie sau în silnicie, adesea pe o treaptă de neînchipuit a decăderii (p. 101).

Ansamblul de arhitectură religioasă medievală şi modernă, **Căpriana,** cuprinde o filă din istoria poporului român zbuciumată, care se cere cunoscută şi cinstită de noile generaţii ce-şi întind mâinile peste Prut.

Pr. I. IONESCU

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **DUMINICĂ, 1 decembrie 1996,** — A participat la festivităţile ocazionate de sărbătorirea Zilei Naţionale a României, sărbătoare aniversată la Alba Iulia.

● **LUNI, 2 decembrie 1996,** — A prezidat, la Reşedinţa Mitropolitană lucrările Permanenţei, unde s-au rezolvat probleme curente ale vieţii bisericeşti din Eparhie.
— În după-masa aceleiaşi zile a cercetat Mânăstirea Predeal.

● **MARŢI, 3 decembrie 1996,** la invitaţia Ligii Tineretului Ortodox Român Bucureşti, a susţinut, la Muzeul Ţăranului Român din Bucureşti o Conferinţă cu tema „Rugul Aprins".

● **VINERI, 6 decembrie 1996,** — „Sf. Nicolae", a slujit Sf. Liturghie la Biserica Ortodoxă din localitatea Dârlos, protopopiatul Mediaş, unde a hirotonit întru preot pe seama acestei parohii pe tânărul diacon Gheorghe Narita. Cu acest prilej a şi instalat pe noul preot în parohie şi a rostit un cuvânt de învăţătură.
— Tot în cursul acestei Sf. Liturghii a hirotonit întru diacon pe licenţiatul în teologie Fogoroş Mihail.

● **SÂMBĂTĂ, 7 decembrie,** a participat în oraşul Sf. Gheorghe la sărbătorirea „Zilelor Nicolae Colan", fiind invitat de episcopul Ioan al Harghitei şi Covasnei, de Prefectura Judeţului Covasna, Secretariatul de Stat pentru Culte şi Liga „Andrei Şaguna", organizatorii acestor manifestaţii. Cu acest prilej Î.P.S. Mitropolit împreună cu P.S. Ioan de Covasna au săvârşit un parastas în memoria marelui Mitropolit Nicolae Colan şi au participat la dezvelirea unui bust al Mitropolitului Nicolae Colan în curtea liceului care-i poartă numele.

● **MIERCURI, 11 decembrie 1996,** a publicat în ziarul „Românul" Pastorala Crăciunului.
— A publicat în Revista Academiei Române, „Academica", articolul „Noi date privitoare la Mitropolitul Petru Movilă".

● **VINERI, 13 decembrie,** a prezidat, la Reşedinţa mitropolitană lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.

● **DUMINICĂ, 15 decembrie,** a slujit Sf. Liturghie la Catedrala mitropolitană şi a hirotonit întru diacon pe tânărul licenţiat în teologie Oancea Constantin şi întru preot, pe seama parohiei Voivodenii Mari, prot. Făgăraş pe diaconul Fogoroş Mihail.

● **LUNI, 16 decembrie 1996,** a publicat Pastorala de Crăciun în ziarul „Poliţia Sibiană", ziarul local al Ministerului de Interne.

● **MARŢI, 17 decembrie 1996,** a acordat un interviu Televiziunii „Holding" din Braşov pe tema sărbătoririi Crăciunului.

● **MIERCURI, 18 decembrie 1996,** a acordat un intreviu telefonic d-lui Ioan Ion Diaconu, redactor la Emisiunea „Viaţa Spirituală" cu titlul „Ultima Ediţie a Învăţăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie", editura „Roza Vânturilor", Bucureşti.
În după-masa aceleiaşi zile a participat în Capela Mitropolitană la un parastas în memoria D-lui Prof. Univ. Dr. Gheorghe Iliescu, fost membru al Adunării Eparhiale Sibiu şi donator al Mitropoliei Sibiu.

● **JOI, 19 decembrie 1996,** a acordat un interviu pentru Televiziunea Română, „Viaţa Spirituală", cu ocazia sărbătorilor Crăciunului.
— În după-masa aceleiaşi zile în cadrul vecerniei în Catedrală, a participat la Concertul de Colinde susţinut de corul studenţilor teologi ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, dirijat de lector Drd. Vasile Grăjdian şi preparator Sorin Dobre.

● **Duminică, 22 decembrie 1996,** a participat la Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date cu această ocazie de corul Facultăţii de Medicină din Craiova, dirijat de Conf. Dr. Valentin Cârlig.
În după-masa aceleiaşi zile a primit la Reşedinţa Mitropolitană Corul Bisericii „Sf. Nicolae" din Agnita, dirijat de profesorul Doru Niţescu, care a susţinut un concert de colinde. Î.P.S. Mitropolit a mulţumit corului pentru fericita ocazie de a fi împreună în aceste momente de sărbătoare.

● **LUNI, 23 decembrie 1996,** a primit la Reşedinţa Mitropolitană Corala „Ilarion Cocişiu" din Oraşul Agnita, dirijată de Prof. Terbea, care a susţinut un concert de colinde.
În după-masa aceleiaşi zile a participat în Catedrala Mitropolitană la Concertul de colinde susţinut de „Reuniunea de cântări" a căminului cultural din Sălişte.

● **MARŢI, 24 decembrie 1996,** „Ajunul Crăciunului", a participat în Piaţa Revoluţiei, la Pomul de Crăciun, cu ocazia deschiderii Sărbătorilor Crăciunului pentru copiii şi tinerii sibieni.
În după-masa aceleiaşi zile a primit la reşedinţa Mitropolitană grupurile de colindători.

● **MIERCURI, 25 decembrie 1996,** înconjurat de un mare sobor de preoţi şi diaconi, cu ocazia sărbătoririi Crăciunului a slujit Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană.
Cu această ocazie a hirotonit întru preot pe tânărul diacon Oancea Constantin, pe seama Capelei Spital a Căminului de Bătrâni situat pe strada George Coşbuc din Sibiu.
Tot cu acest prilej a hirotonit întru diacon pe absolventul Dragotă Vasile. A citit tuturor celor prezenţi Pastorala de Crăciun adresată credincioşilor din eparhie.
După Sf. Liturghie a oferit o Recepţie preoţilor slujitori ai Catedralei cu care s-a întreţinut.

● **JOI 26 decembrie 1996,** a slujit Sf. Liturghie la Catedrala din Mediaş, hirotonind cu această ocazie pe diaconul Ovidiu Găban ca preot misionar pe seama Prot. Mediaş. A rostit un cuvânt de învăţătură legat de sărbătorirea Naşterii Mântuitorului Iisus Hristos.
În după-masa aceleiaşi zile a cercetat Mânăstirea „Brâncoveanu", de la Sâmbăta de Sus.

● **VINERI, 27 decembrie 1996,** — „Sf. Ştefan", a slujit Sf. Liturghie la Mânăstirea Brâncoveanu, hirotonind întru diacon pe monahul Peicu Nicolae şi întru preot misionar pe seama Prot. Sibiu pe diaconul Rădulet Teodor. A rostit un cuvânt de învăţătură.
— Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date de corul bisericesc din Or. Victoria, dirijat de Prof. Ioan Timofte care la sfârşitul Sf. Liturghii a susţinut şi un concert de colinde.
În după-masa aceleiaşi zile a primit la reşedinţa de la Mânăstirea „Brâncoveanu" un grup de elevi ai Seminarului Liceal Făgăraş, conduşi de Preotul Ioan Urs care a susţinut un concert de colinde.
Tot în după-masa aceleiaşi zile a primit pe Pr. Andrei Sicoe şi Pr. Vitan Lucian, preoţi din Predeal în legătură cu rezolvarea unor probleme legate de administrarea parohiilor respective.

● **SÂMBĂTĂ, 28 decembrie 1996,** a avut o şedinţă de lucru cu Consiliul duhovnicesc al Mânăstirii Brâncoveanu, cu această ocazie rezolvându-se probleme curente ale activităţii din Mânăstire.

Pr. Valentin SICOE
— secretar eparhial —

ÎN PUŢINE CUVINTE DESPRE:

RUGĂCIUNEA INIMII

Determinaţi de apariţia falşilor instructori în practica isihasmului (rugăciunea inimii), care sunt influenţaţi de religiile orientale: budiste, hinduiste, cu practicile yoghine, venim cu o prezentare pe scurt a dreptei învăţături, despre isihasmul, ce aparţine exclusiv Tradiţiei creştine ortodoxe (Vezi mai pe larg Filoc. VII, Bucureşti 1977: Sf. Grigore Palama, Cuvinte pentru cei ce se liniştesc cu evlacie; Despre Rugăciunea lui Iisus, Kallistos Ware, Buc. 1992).

De la început dorim să precizăm că nu practicile yoghine, ci Soarele Hristos ne mântuieşte. Veniţi deci la Hristos prin rugăciunea inimii. Practica rugăciunii isihaste ne cere să ne golim pe noi înşine, pentru un moment, de grijile şi preocupările cotidiene şi să ne expunem la Soarele Hristos-Dumnezeu, pentru ca să ne vindece şi să ne purifice de patimi şi de zgura păcatului, pentru că purtăm în noi încă putreziciunea păcatului. Să trecem la practica isihastă — Rugăciunea Inimii — pentru însănătoşirea noastră sufletească. Fiţi siguri, că va fi mai uşoară această practică, decât practicile yoghine. Iar rezultatul binefăcător va fi mântuirea sufletului şi unirea cu Hristos-Dumnezeu.

Iată practic şi pe scurt câteva îndrumări pentru începători. Prima condiţie: „Împacă-te cu aproapele tău, ..." (Mat. 5,23—25). Cu privire la locul unde urmează să practici această rugăciune: biserica şi cămara ta, „Tu, când te rogi, intră în cămara ta şi, închizând uşa, roagă-te Tatălui tău, care este în ascuns..." (Mat. 6,6). Acolo în linişte totală, în singurătate roagă-te. Se înţelege şi interiorizarea în rugăciune, care să-şi găsească trăire în suflet cu sârguinţă, în minte cu înţelegere, şi în inimă cu simţire afectivă. Cum zice Domnul: „Împărăţia Lui Dumnezeu este înlăuntru vostru" (Luc. 17,21).

Dar cum să ne rugăm? Domnul Iisus ne învaţă: „Aşa să vă rugaţi: Tatăl nostru"... (Mat. 6,9). Deci, zicem la început rugăciunea „Tatăl nostru...", după îndemnul Sf. Apostol Pavel: „Rugaţi-vă neîncetat" (1. Tes. V, 17).

Urmează partea tehnică. Luăm poziţia în genunchi sau pe un scăunel (înălţ. ca la 30 cm.) şi începem să rostim rugăciunea Lui Iisus (rugăciunea pustnicului), cu mintea coborând în inimă, zisă rar, în ritmul inimii, astfel: Doamne, Iisuse, Hristoase-Fiul Lui Dumnezeu — mântuieşte-mă pe mine păcătosul —. Zisă cu insistenţă, cu căinţă şi smerenie (căci păcătoşi suntem), concentraţi numai la aceste cuvinte ce le zicem cu înţelegere, şi nu gândim la nimic altceva (nici bune, cu atât mai mult cele rele). Nu căuta senzaţionalul. Fereşte-te de orice vedenii şi vise care vin de la diavolul. În timpul rugăciunii, încetează orice mişcare. Durata exerciţiului, pentru începători: 10—15 minute.

— Efectul: Ne cultivă voinţa. Ne dă tărie sufletească. Ne încinge cu putere de sus. Se face simţită lucrarea Harului dumnezeesc.

Lucru principal: în primul stadiu ne despătimim, adică ne izbăvim de vicii, de ură, vrajbă, mânie, invidie, nerăbdare, răzbunare, desfrâu, beţie, lăcomie, zgârcenie, clevetire, vorbire în deşert etc.

În al doilea stadiu se realizează despătimirea de imaginea păcatelor, care persistă încă în minte şi în simţuri. Ne putem curăţi, stăruind în rugăciune.

În al treilea stadiu, vine starea de iluminare, în care Harul Lui Dumnezeu se face simţit cu putere şi rămâne în noi, curăţindu-ne de zgura păcatelor, cum zice Sf. Apostol Pavel: „... şi Duhul vine în ajutorul slăbiciunii noastre, căci nu ştim să ne rugăm cum trebuie, ci însuşi Duhul se roagă pentru noi, cu suspine negrăite" (Rom. 8,26). Astfel se realizează acea pace (isihie) în întreagă fiinţa noastră. După exerciţiul de rugăciune zilnică, în cursul zilei, ori de câte ori ne vom aduce aminte vom rosti rugăciunea: „Doamne Iisuse..." Iar când ne vom ruga, citind rugăciuni sau psalmi, vom căpăta deprinderea să ne coborâm cu jertfa buzelor noastre în inimă, ca şi inima să se roage. Iar Domnul prin Duhul Său zice: „Iată, Eu stau la uşă şi bat; de-mi va auzi cineva glasul şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine" (Apoc. 3,20; Ioan 14,23). Astfel, cel mort cu duhul înviază, cel întinat cu păcate se curăţeşte, cel pierdut se mântuieşte, (Acat. Sf. Treimi).

Această practică a Rugăciunii lui Iisus, e recomandată fiecărui creştin de vrea să-şi mântuiască sufletul său. Nimeni să nu zică: Nu încep, pentru că nu voi putea realiza sută la sută. Dumnezeu te va primi cu o realizare de şaizeci la sută şi chiar cu treizeci la sută. Exemplu: Pilda talanţilor; Pilda Semănătorului.

Arhim. MINA DOBZEU

Mânăstirea Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel — Huşi

Cateheză la Sfânta Taină a Botezului

(Urmare din pag. a 3-a)

ţia o găsim în însăşi firea lucrurilor. Cel botezat este născut duhovniceşte, iar pentru a creşte şi a se întări, are nevoie de putere; iar această putere o primeşte prin darurile Duhului Sfânt, care se transmit prin Taina Mirului. Şi fiindcă se cuvine să crească aşa cum spune Apostolul „până la statura bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos" (Efeseni 4,13), cel botezat, născut la o viaţă nouă este împărtăşit cu însuşi Trupul şi Sângele Domnului. Prin aceasta, celui botezat i se întăreşte şi calitatea de membru al Bisericii dat fiind faptul că toţi cei ce sunt membri ai Bisericii alcătuiesc Trupul tainic al Domnului.

VI. **Generalizarea**

Taina Sfântului Botez este, aşadar, prima din cele şapte Taine ale Bisericii, care prin întreita afundare în apă în numele Sfintei Treimi, acordă celui botezat harul Sfântului Duh, al iertării păcatului strămoşesc şi a celorlalte păcate, precum şi renaşterea la o viaţă nouă, calitatea de fiu al lui Dumnezeu şi membru al Bisericii.

VII. **Aplicarea**

Fiecare copil primeşte un nume cu prilejul oficierii Tainei Botezului. Cade-se ca acest nume să fie al unui Sfânt, pe care să-l aibe mijlocitor către Dumnezeu şi ocrotitor şi pildă de urmat în viaţă. O importanţă deosebită o au şi naşii, care sunt, ca părinţi spirituali ai pruncului botezat, răspunzători în faţa lui Dumnezeu de credinţa pe care au mărturisit-o pentru cel ce le-a devenit fin şi pentru evoluţia lui duhovnicească, pentru ca acesta să rămână ataşat Bisericii noastre ortodoxe care l-a împreunat şi îmbrăcat în Hristos.

(La sfârşit se poate cânta în comun cu credincioşii: „Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi şi-mbrăcat. Aliluia").

Cei săraci cu duhul

(Urmare din pag. a 3-a)

tale. Credinţa începe acolo unde încetează experienţa şi deci căile lor nu se încrucişează.[8]

Aceste mărturii certifică netemeinicia afirmaţiilor acelora care au văzut între cei ce au alergat la Iisus, doar pe naivi, în caz mai fericit pe inocenţi, ba chiar pe proşti, spre a le promite fericirea, în împărăţia lui Dumnezeu. Aceeaşi netemeinicie şi privitor la raporturile vitrege care ar fi existat, timp de secole, între religie şi ştiinţă. Cei săraci cu duhul, cărora Mântuitorul le promite fericirea în împărăţia cerurilor, sunt cei care în viaţă sunt stăpâniţi de creştineasca virtute a smereniei. După cele spuse de un Sf. Părinte: privirile îndreptate spre pământ, înalţă inimile la cer.

8 Stanciu V., „Cât de minunate sunt lucrurile tale", în Anuarul lic. ort. rom., A. Şaguna din Braşov, 1925, p. 124.

Semnalăm... Semnalăm...

● La alt nivel decât *Jurnalul fericirii* părintelui Nicolae de la Rohia, un alt preot, Dimitrie Bejan, scrie o carte: *Bucuriile suferinţei, evocări din trecut* (ed. Cartea Moldovei, Chişinău, 1996, vol. II, 198 p.). Cartea e alcătuită dintr-un dialog pe cele mai diverse teme teologice şi bisericeşti, cu un interlocutor real sau imaginar, căci nu-i dă numele, iar mai spre sfârşit reproduce o seamă de scrisori ale autorului, către diferite persoane, şi o serie de aprecieri despre autor, ale celor care l-au cunoscut. Dincolo de aceste amănunte, care aduc mai mult a document de familie, cartea scrisă de preotul Dimitrie Bejan e o mărturie despre unele întâmplări din viaţa sa, despre suferinţele din închisoarea Oranki (fostă mânăstire) din Rusia, unde a fost prizonier şi despre închisorile din România comunistă.
Ca document de epocă şi spiritualitate populară e o carte interesantă.

* *

● Continuă să apară în Statele Unite „Buletinul Casa Română" în Hayward — California, editat de un Comitet de redacţie al cărui editor-adjunct este preotul Gheorghe Naghi, plecat cu ani în urmă din Timişoara. Conţinutul revistei (nr. 2, iunie 1996), ca în toate revistele româneşti ale comunităţilor româneşti de peste hotare, este variat, abordând teme istorice, amintiri din ţară şi despre mari personalităţi din ţară, versuri şi studii şi meditaţii creştine.
Astfel de publicaţii ţin trează conştiinţa românească a celor care, departe de ţară, poartă ţara cu ei.
Revista se editează la adresa: *Casa română şi capela*, P.O. Box 16178, OAKLAND, Ca. 94610—6174, U.S.A.

* *

● Cred că am mai spus-o şi altădată că, există undeva un preot care face misiune creştină într-o parohie de ţară, mai altfel şi mai eficient decât mulţi alţii. E vorba de pr. Al. Stănciulescu-Bârda, Bârda fiind numele satului. Publică tot felul de broşuri de popularizare creştină, dar şi material paremiologic, proverbe, ziceri cărora le caută explicaţia şi tâlcul. Sunt lucrări meritorii care ar trebui să atragă atenţia oamenilor de cultură. Poate că Părintele Stănciulescu se va gândi să-şi adune toate aceste lucrări într-un volum care să atragă atenţia şi a acelora care trec cu uşurinţă peste broşurelele unui „preot de ţară".
Părintele a iniţiat şi mai multe colecţii. Într-una din ele, „Credo", ajunsă la nr. 41, publică o carte a pr. dr. Gheorghe Paschia, intitulată BUNA-CUVIINŢĂ CREŞTINĂ (Malovăţ, Editura parohiei Malovăţ, 1996, 105 p.). Autorul, pr. Gh. Paschia, trecut mai de mult la Domnul, a fost la vremea sa un preot apreciat, autor al mai multor cărţi, poate chiar un model pentru editorul de azi.
Buna-cuviinţă creştină e o carte plină de tâlcuiri şi de recomandări cu privire la buna purtare în societate, un fel de Cod al manierelor creştine. Cum să vorbim în diferite împrejurări, cum să ne salutăm, cum se mănâncă şi se bea creştineşte, despre punctualitate, despre buna-cuviinţă la înmormântare, despre glume, despre rânduiala cu privire la naşi, iată numai câteva titluri care, mai ales în lumea creştinilor de rând, de la oraşe şi sate, este de mare trebuinţă.
O prezentăm cu bune recomandări.

*

● Pe episcopul Kallistos Ware l-am cunoscut la Oxford, pe când eram amândoi ieromonahi şi slujeam împreună la capela de pe Canterbury Road, 1, la sfârşitul anilor şaizeci (1968—1970). Era convertit de la anglicanism (1958) şi interesat mai ales de Mistica şi Ascetica ortodoxă. Mai târziu a ajuns şi el episcop, sub jurisdicţia Patriarhiei de Constantinopol, titular de Diocleia, o eparhie dispărută. Ocupaţia sa a fost şi este de profesor de Teologie ortodoxă. În această calitate a scris numeroase cărţi. Bune. În special pe teme de spiritualitate.
De curând i-a apărut la editura **Christiana** (Bucureşti, 1996, 109 p.), volumul ÎMPĂRĂŢIA LĂUNTRICĂ, introducere de Maxime Egger, traducere din franceză de Ana Eugenia Vlad.
Maxime Egger face cărţii o frumoasă introducere numind-o **„O călăuză pentru vremea noastră".** În afară de câteva date biografice, introducerea trimite la Filocalie, la Nicodim Aghioritul, la Filotei Sinaitul, la Paisie de la Neamţu, ceea ce ne indică dintr-o dată că avem în faţă o carte isihastă. Deşi au fost şi mai sunt câţiva (Olivier Clément, Lev Gillet) occidentali convertiţi la ortodoxie, numărul lor — al celor mai luminaţi — e totuşi destul de mic. Printre aceştia şi pe linia lor, Kallistos Ware e un excelent occidental care a înţeles Ortodoxia **ca un ortodox.** Scrierile lui sunt de mare valoare.
Şi această carte, isihastă, este alcătuită din capitole precum: Despre moarte şi înviere, Taina persoanei, Calea pocăinţei, Rolul părintelui duhovnicesc, Isihia şi tăcerea în rugăciune. Se ocupă aşadar, de ceea ce e mai subtil şi mai valoros în tradiţia răsăriteană.
Iată cum, în timp ce unii teologi ortodocşi se lasă atraşi de raţionalism, de unele teme protestante (mai ales grecii moderni), un convertit, ortodox apusean, se îndreaptă cu perseverenţă şi pricepere spre teme ortodoxe dintre cele mai importante şi mai specifice ortodoxiei.
Cartea aceasta va ajuta şi spiritualitatea românească să se regăsească pe înălţimile pe care au încercat s-o urce un Nichifor Crainic, un Dumitru Stăniloae, un I. Gh. Savin, un Nicolae Mladin, autori de cursuri de teologie Mistică şi Ascetică.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 ianuarie
Nr. 3—4
1997

Câteva date mai noi în legătură cu mitropolitul Petru Movilă

Mulţi români şi-au făcut de timpuriu nume şi renume nu numai între graniţele Ţărilor româneşti, ci şi în afara lor. Aceştia din urmă, mai ales, au contribuit la lărgirea renumelui Ţării şi la intrarea noastră, prin aceasta, în universalitate. Hotarele României culturale au cu totul altă configuraţie decât cea pe care ne-o arată harta. Ele cuprind Europa până în Spania, America de Nord şi America de Sud, Australia şi Insulele Fiji, Ucraina, Rusia şi Siberia. Ar fi interesant să se ocupe cineva exhaustiv de adunarea sub cupola unui Panthéon românesc a acestor nume care cuprind scriitori şi poeţi, profesori cunoscuţi mai mult în alte ţări decât la noi, oameni de ştiinţă, mari descoperitori, generali de renume, actori, pictori şi chiar un preşedinte de stat sau prim-ministru, undeva într-un continent îndepărtat. Dar, mai mult despre acestea, poate altă dată.

De data aceasta aş vrea să mă opresc la un moment aniversar, la un român intrat în Istoria Bisericii Ortodoxe Universale, şi a culturii europene, os domnesc dintr-o familie domnitoare atât în Moldova cât şi în Ţara Românească, fiu şi frate de domni, ajuns şi prinţ al Bisericii pe scaunul Kievului, Mitropolitul Petru Movilă (n. 1596).

Deşi economia de timp m-ar îndemna să trec direct la temă, cred necesar să întârzii un moment ca să-l aşez pe Petru Movilă alături de un alt mare prelat înaintaş, român, care a strălucit pe scaune ierarhice apusene extinzându-se şi prin el, de timpuriu (sec. XV), graniţele culturale şi spre Vest. Acesta a fost Nicolaus Olahus, n. în 1493 la Sibiu, arhiepiscop şi mitropolit primat de Stringoniu, regent, os domnesc şi el, trăgându-se din Vlad Ţepeş, şi fiind rudă şi cu Corvinii din Transilvania, prieten al lui Erasmus de Rotterdam, amândoi din familia marilor umanişti ai vremii.[1]

Să revenim acum la Petru Movilă.

Celebru mai ales prin **Mărturisirea Ortodoxă** care îi poartă numele, una din cele câteva cărţi simbolice de căpătâi ale Ortodoxiei, aprobată de Sinodul de la Iaşi din 1642, Petru Movilă are o operă mult mai largă, despre care s-a scris mult. Despre unele date mai noi în legătură cu dânsul am mai scris şi eu, dar aceasta s-a întâmplat în vremea când istoria Bisericii şi a culturii creştine era obligată să se ascundă doar în reviste bisericeşti, cu tiraj redus şi cu circulaţie numai între clerici, aşa că reluarea unor teme menite să clarifice unele elemente biografice din viaţa marelui mitropolit, acum la lumina zilei şi într-un cadru mai larg, mi se pare necesară, mai ales într-un an comemorativ (400 de ani de la naştere, 1596—1996).

Informaţiile ajunse până la noi, au trecut prin câteva mâini cărora trebuie să le plătim tributul cuvenit. E vorba de informaţii primare. Descoperirile de acum câţiva ani de la Kiev, în subteranele catedralei Uspenia, s-au datorat prof. univ. Oles Bilodid şi arhitectului arheolog dr. Victor Harlamov. Pe acestea le-a preluat, mergând la faţa locului, regretatul cercetător istoric, mare iubitor de documente vechi, preotul dr. Paul Mihail de la care le-am preluat la vremea aceea, prezentându-le şi comentându-le în revista „Mitropolia Ardealului",[2] şi apoi într-un capitol dintr-o carte.[3] Tot în acelaşi număr al revistei noastre au mai scris cu prilejul acelei comemorări şi prof. univ. dr. Ştefan Ştefănescu, prof. univ. dr. I. C. Chiţimia, poetul Ioan Alexandru, pr. prof. D. Stăniloae şi pr. dr. Paul Mihail.

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

1 A se vedea Ştefan Bezdechi, **Nicolaus Olahus, primul umanist de origine română** ed. „Ram", Aninoasa, Gorj. 1939, cf. Antonie Plămădeală, **Un român în Europa secolului al XVI-lea: Nicolaus Olahus**, „Telegraful român" nr. 37—40, 1939, p. 3, col. 2.

2 Nr. 6, 1987 şi nr. 1, 1988.

3 **Calendar de inimă românească**, Sibiu, 1988, p. 163 şi urm. **Pr. Dr. Paul Mihail scrie: Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală a luat iniţiativa de a comemora împlinirea a 340 de ani de la moartea Mitropolitului Petru Movilă în rev. Mitropolia Ardealului"**, cf. M.A. 6, 1987, p. 36.

Dimindarea parinteasca*

Părinteasca dimindare
Na sprigiura cu foc mare,
Frat di muma si di-un tata,
Noi, Armani d eta toata.

Din sum plocii di murminti
Striga-a nosti buni parinti:
„Blastem mari s-aiba-n, casa
Cari di limba-a lui si-alasa.

Care-si lasa limba lui
S'-lu-arda pira focului,
Si s-dirina viu pri loc,
Si-l'i si friga limba-n foc.

El in vatra-l'i parinteasca
Fumeal'ia s-nu-si hariseasca;
Di fumel'i curuni s-nu base,
Nat in leagan si nu-nfase.

Care fudze de-a lui muma
Si di parinteasca-l'i numa,
Fuga-l'i doara Domnului
Si dulteama somnului!"

Poezia a fost scrisă de către Costa Belimace, un reprezentant de seamă al macedo-românilor, în anul 1873 şi a devenit un adevărat imn naţional al acestora. Am preluat-o din „ECHOES" — St. Michael's Newslleter, nr. 9 din oct. 1996 (Buletinul Parohiei macedo-române din Southbridge, M.A. din America), ca un omagiu adus mitropolitului Andrei Şaguna, întemeietorul „Telegrafului Român", având şi el aceeaşi origine macedo-română şi care, după binecuvântate împliniri în viaţa românilor transilvăneni, şi-a sfârşit viaţa exact în anul în care a fost scrisă poezia.

De reţinut că macedo-românii sau aromânii sunt o populaţie de origine română, din sudul Dunării, care în secolele IX—X au migrat de la Dunăre, din imediata vecinătate a Daciei, înspre interiorul Peninsulei Balcanice, aşezându-se în regiunile muntoase din Macedonia, Tesalia, Acarania, Epir şi Albania, ocupându-se mai ales cu creşterea vitelor. Ei au întemeiat şi oraşe precum Moscopole, Gramostea, Metovo, Sracu şi s-au bucurat în timpul Imperiului bizantin şi al celui otoman de-o largă autonomie. În evul mediu, mulţi dintre ei au devenit negustori, circulând în tot spaţiul sud-est european.

În perioada de destrămare a feudalismului, ei au avut un rol însemnat în dezvoltarea economiei din sud-estul Europei, din Ungaria şi Austria. De numele câtorva negustori macedo-români (Gojdu, Sina) se leagă fondarea unor însemnate instituţii culturale româneşti din Transilvania.

Datorită condiţiilor politice şi economice vitrege, mulţi macedo-români, ca de altfel şi mulţi fraţi ai lor — românii din nordul Dunării, au pribegit departe, până în America şi Canada.

Între aceştia se numără şi strămoşii credincioşilor macedo-români din Southbridge, care nu-şi uită obârşia şi de aceea este impresionant să vezi sfântul altar al bisericii lor flancat de două drapele: cel românesc şi cel american.

Pentru că unii totuşi au cam uitat aromâna, vorbind numai engleză, păstorul lor sufletesc, părintele Eugen Pentiuc, a ţinut să le aducă aminte de „Dimindarea părintească" de a nu lepăda comoara care îi defineşte ca neam şi care este limba lăsată din străbuni.

Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan

Cateheză la Sfânta Taină a Mirungerii

I. Pregătirea aperceptivă

Aşa cum un copil nou născut are nevoie de hrană trupească pentru a se putea dezvolta spre maturitate, tot astfel şi după ce ne-am născut duhovniceşte „în Hristos" prin Botez, avem nevoie de hrană duhovnicească ca să creştem „până la statura bărbatului desăvârşit", cum spune Sfântul Apostol Pavel (Efeseni 4,13).

II. Anunţarea temei

Această hrană duhovnicească o primim ca dar al Sfântului Duh prin Taina Mirului, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Sfânta Taină a Mirului a fost instituită de Mântuitorul, înainte de înălţarea Sa la cer, când le-a promis Sfinţilor Apostoli trimiterea Sfântului Duh, aducător de putere care îi va îmbrăca cu daruri speciale (Luca 24,49). Această misiune s-a împlinit la Cincizecime, când, odată cu Pogorârea Sfântului Duh, s-au revărsat peste Sfinţii Apostoli daruri duhovniceşti deosebite. De aceea, Sfinţii Apostoli, după ce săvârşeau Taina Sfântului Botez, puneau mâinile peste cei botezaţi, pentru a le împărtăşi hrana duhovnicească de creştere în Hristos a celor ce s-au „îmbrăcat în Hristos" prin Botez, după cum ne este mărturisit acest fapt, arătându-se că „Apostolii cei din Ierusalim, auzind că a primit Samaria cuvântul lui Dumnezeu, au trimis către ei pe Petru şi pe Ioan, care coborându-se, s-au rugat pentru ei, ca să primească Duhul Sfânt. Căci încă nu se pogorâse peste nici unul dintre ei, ci numai botezaţi erau în numele Domnului Iisus. Atunci puneau mâinile peste ei şi luau Duhul Sfânt" (Faptele Apostolilor 8,14—17). La fel, credincioşii din Efes, botezaţi iniţial numai cu botezul lui Ioan, au fost din nou botezaţi cu Botezul Sfintei Treimi „şi punându-şi Pavel mâinile peste ei, a venit Duhul Sfânt peste ei..." (Faptele Apostolilor 19,1—7). Pe lângă punerea mâinilor, Sfinţii Apostoli împărtăşeau celor botezaţi darurile Sfântului Duh şi prin ungerea cu Sfântul Mir, după cum putem citi în Sfânta Carte: „Iar cel ce ne întăreşte pe noi împreună cu voi în Hristos şi ne-a uns pe noi, este Dumnezeu. Care ne-a şi pecetluit pe noi şi a dat arvuna Duhului în inimile noastre" (II Corinteni 1,21—22). (Acelaşi lucru îl redau şi textele din Efeseni 4,30 şi I Ioan 2,20 şi versetul 27). Dintre cele două forme, ungerea cu Sfântul Mir s-a generalizat şi a rămas definitivă în viaţa Bisericii, datorită faptului că înmulţindu-se numărul credincioşilor Sfinţii Apostoli nu se mai puteau deplasa mereu în toate localităţile, iar ungerea cu Sfântul Mir se putea generaliza mai uşor, efectul duhovnicesc fiind acelaşi. De la Sfinţii Apostoli, Biserica creştină primară a practicat Taina Mirungerii celor botezaţi, după cum ne confirmă canonul 7 al Sinodului II ecumenic (381) sau scrierile Sfinţilor Părinţi. Aşa, spre exemplu, Sfântul Chiril al Ierusalimului spune foarte clar: „vouă, după ce aţi ieşit din cristelniţa Sfintei Ape, vi s-a dat ungerea, preînchipuirea aceleia cu care a fost uns Hristos; iar aceasta este Sfântul Duh". Urmând acestei practici dintotdeauna a Bisericii, Taina Mirului se aplică şi astăzi imediat după Botez prin ungerea cu Sfântul Mir la ochi, nări, gură, urechi şi la frunte, pentru sfinţirea organelor de simţ. Ungerea la piept şi la spate se face pentru sfinţirea voinţei, iar la mâini şi la picioare, pentru sfinţirea faptelor. Darurile Duhului Sfânt sunt împărtăşite odată cu mirungerea şi rostirea formulei rămase din practica apostolică: „Pecetea darului Duhului Sfânt" (II Corinteni 1,2).

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot prof. SORIN COSMA

Sfântul Antonie cel Mare

(17 ianuarie)

Toţi biografii creştini sunt unanimi în a recunoaşte faptul că Sfântul Antonie cel Mare, prăznuit de Biserica Creştină în fiecare an la 17 ianuarie, este cel mai ilustru dintre personalităţile monahale ale creştinismului ca unul care a intrat pentru totdeauna în conştiinţa Bisericii lui Hristos ca un mare ascet, mare predicator şi povăţuitor de conştiinţe.

Despre el ni s-a păstrat unul dintre cele mai frumoase modele de biografie a unui Sfânt. Este vorba despre **„Viaţa Sfântului Antonie"** scrisă de cel care i-a fost prieten şi ucenic zelos, Sf. Atanasie cel Mare, ajuns apoi patriarh al Alexandriei. În ea este redată cu amănunte întreaga viaţă şi activitate a celui ce a fost supranumit **„Părintele monahismului creştin"** şi **„Patriarhul Călugărilor singuratici"**.

Sf. Antonie cel Mare s-a născut în anul 251, în Egipt în localitatea Komo, undeva în centrul ţării considerată pe drept cuvânt **„un dar al Nilului"**, într-o familie de creştini evlavioşi, care de mic copil i-au insuflat dragostea faţă de Dumnezeu şi faţă de oameni. Avea o sete nestăvilită în a citi dumnezeieştile Scripturi şi în special Cartea Psalmilor proorocului şi împăratului David.

La vârsta de 20 de ani aproximativ renunţă la cele lumeşti şi se retrage în meditaţie şi rugăciune într-un ţinut pustiu şi neprimitor, printre vechile morminte ale egiptenilor antici, iar mai apoi într-un loc de lângă Marea Roşie unde a petrecut 80 de ani în asceză şi nevoinţă.

Experienţa **„vieţii în pustiu"** în sens real sau figurat devine pentru el un fapt existent, o metodă de viaţă şi un mod de trăire.

Prin viaţa sa, prin exemplul său personal, Sf. Antonie, fără a lăsa vreo regulă în viaţa monahală, fără a-i îndemna pe alţii să-l urmeze în pustiu, a exercitat o puternică influenţă asupra contemporanilor săi şi apoi asupra Bisericii întregi.

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Drd. Visarion Bălţat

La aniversarea naşterii lui Eminescu

DOUĂ MĂRTURII DOCUMENTARE

Un episod din copilăria lui Mihai Eminescu, care a stârnit interesul biografilor săi, este cel legat de momentul retragerii lui în anul 1863, de la gimnaziul din Cernăuţi. Scriitorul G. Călinescu, cel mai temeinic cercetător al vieţii şi operei poetului, motivează cu „lipsa de mijloace de a plăti costul „întreţinerii în şcoală, întreruperea studiilor de către poet, cu puţin înainte de terminarea clasei a II-a. Din această cauză, tânărul Mihai, revine acasă şi solicită o bursă de la Ministerul Instrucţiunii, fără să primească un răspuns favorabil. În această vreme, bătrânul Eminovici îl lăsase pe Mihai să se descurce singur (pregătindu-se în particular pentru examenele şcolare), dar ţinându-l totuşi lângă el, şi căutându-i o slujbă, un post de practicant la tribunalul din Botoşani, unde va rămâne din octombrie 1864 până în luna martie din anul următor, când fratele mai mare, Şerban, venit acasă de la studii, intervine pe lângă părinţi ca Mihai să-şi vadă mai departe de carte.

Se pare, aşa cum ne dovedesc rândurile unei scrisori de revendicare a unei datorii mai vechi de la Constantin Balş, că Gh. Eminovici era destul de strâmtorat şi nu avea atunci destui bani pentru a face faţă sporitelor nevoi de întreţinere a copiilor trimişi la studii în străinătate, încât se simte nevoit să pretindă — de la Constantin Hurmuzachi, epitropul bunurilor răposatului C. Balş — achitarea unei datorii de peste o sută de galbeni, pentru care avea „mai multe scrieri" din timpul când a fost administrator pe moşia acestuia din Dumbrăveni-Siret.

Urmărind viaţa şi activitatea lui Mihai din perioada 1863—1868 constatăm că avem puţine mărturii din acel timp, deşi s-au publicat în decurs de un secol de la moartea poetului, numeroase documente literare şi biografice. Se ştie doar, că în această perioadă, pe lângă debutul literar din 1866, care a produs o surpriză plăcută în cercurile literare româneşti şi preocupările de studii la gimnaziile din Cernăuţi, Blaj şi se pare şi de la Sibiu, M. Eminescu a fost captivat de reprezentaţiile teatrale ale trupei Tardini-Vlădicescu, pe care o însoţeşte şi la Cernăuţi.

Atracţia faţă de teatru, îl determină, la 18 ani, să se angajeze ca sufleur la societatea teatrală bucureşteană condusă de Mihail Pascali (1831—1882), care era pregătită să întreprindă un lung turneu, în 1868, la Braşov, Sibiu, Lugoj, Timişoara, Arad şi Oradea.

Turneul întreprins de această renumită trupă teatrală, cu repertoriu românesc şi străin, cu actori ai primei scene din Bucureşti a stârnit între românii din Transilvania şi Banat un mare interes, a constituit un eveniment unic cultural-artistic, care a produs în sălile de teatru arhipline, emoţie şi bucurie, fiindcă pentru prima dată, spectatorii orăşeni şi ţărani, au ascultat teatru în graiul lor naţional. La Sibiu, reprezentaţiile teatrale au avut loc în sala teatrului local, unde au fost prezentate, între 20 iunie şi 1 iulie piesele: „Este nebună", „Nevasta trebuie să-şi urmeze bărbatul", „Strengarul de Paris", „Femeile care plâng", „Gărgăuni sau credinţa bărbaţilor", „Voinicosul şi fricosul", „Mihai Viteazul", „Doi procopsiţi", „Poetul romantic" şi „Sărmanul muzicant". Presa românească şi săsească relevă în multe cronici dedicate acestui eveniment că actorii societăţii teatrale bucureştene au desfătat publicul din sală cu reprezentaţiile sale. Desigur la reuşita spectacolelor de pe scena sibiană un rol a avut şi tânărul poet M. Eminescu. Trebuie să menţionăm că la toate reprezentaţiile teatrale, „primite de public cu aplauze repetate" au fost prezenţi numeroşi ţărani din comunele sibiene, (Răşinari, Boiţa, Sălişte etc.), precum şi spectatori saşi şi maghiari.

Cei doi redactori de la ziarele sibiene „Telegraful Român" şi „Hermannstadter Zeitung vereinigt mit dem Sibenburger Boten" care au fost prezenţi la toate reprezentaţiile trupei Pascali şi au descris elogios, în cronicile lor piesele prezentate, jocul actorilor, au urat la despărţirea de actorii bucureşteni, mult succes mai departe pe drumurile artei şi revenirea din nou la Sibiu în anul următor.

Cele două mărturii documentare pe care le reproducem, scrisoarea lui Gheorghe Eminovici şi rezoluţia de aprobare a reprezentaţiilor trupei M. Pascali de către autorităţile sibiene, completează cu noi date biografia poetului.

Prof. MIRCEA STOIA

Bottoşianii 864 Decem(brie), 14
dille
K. K.' Constantine!

Mai întâiu de tote m-aşiu crede fericitu, assigurându-me despre perfecţiunea preciosei Domniei-vostre sănetăţi, rugendu-Ve să me ertaţi dacă sorta nu mi-a permissu fericirea de a ve visita în persoană, ceea ce m-a întristatu cu atâtu mai multu, pentru că e unu tempu destull de îndelungatu de câdu n-amu avutu onorea de a ve videa.

Credu că nu ve va prinde mirare derâ, decâ înpinsu de sincerile sentimente de devotamentu şi respectu ce ve conservu, mi-amu luatu libertatea de a cerceta cum v-aţi afla. Si fiindu că simtu marea dorinţiâ de a avea astu-felu de relaţiuni, derâ neertîndu-mâ interessele melle particolare de a căta să le acceptezu în persoană, ve rogu encâ uă datâ să mi le daţi şi să me ertaţi, decâ voiu atinge uă questiune, care reclamâ din partea Domniei-vostre uă mică adducere a minte, care credu că veţi bine-voi a i-o accorda.

Servîndu mai mulţi anni casa răpas(atului) consilieru de Curte Constantin Balş mi remasse uă mică pretenţiune de una sută cinci galbeni şi cinci-zeci şi şepte merţie, trei dimerlii orzu seu ovăsu şi dreptu dovadă că amu servitu casa amu mai multe scrieri semnate de Dnia-vostră, din care cellu din urmă vi-lu alăturezu aicea în copie.

Aşiu fi putut pre bine de a reclama aceasta de la casa D-lui Balş, dară trista posiţiune a ei a fostu de siguru un motivu destull de valabilu de a mă adressa cu ea către D-nia vostră, mai allessu unde attuncea aţi fostu epitropu casei, după cum se vede din subsemnăturile D-niei vostre, ceea ce-mi dă credinţia că cu plăcere, veţi bine-voi a-mi liquida aquitarea acestei pretenţiuni.

Mi place a crede, că veţi ţinea demnă lettera mea de orecare răspunsu, făcîndu-mi onorea de a-mi da relaţiuni atâtu asupra stărei sanitare a D-niei vostre cât şi asupra micei questiuni ce-mi amu luatu libertatea de a o attinge şi rugendu-ve ca să bine-voiţi a primi assigurarea profundului meu respectu remânu allu Domniei vostre

suppusu şi devotatu servu
G. EMINOVICI
Comisar „chesaro-crăiesc (regal).

II Asociaţia teatrală românească din Bucureşti, sub direcţiunea D-lui M. Pascali roagă să-i se acorde aprobarea pentru a dà 6—8 reprezentaţii la Sibiu, în clădirea teatrului orăşenesc.

Domnului petiţionar i se permite să dea reprezentaţii în teatrul local cu condiţia respectării stricte a dispoziţiilor regulamentului teatral din 25 noiembrie 1850...

În schimbul acestei aprobări petiţionarul este dator să dea o reprezentare în favoarea săracilor din oraş şi să plătească chiria de 1 florin şi 5 creiţari, 1 florin şi 50 creiţari pentru înştiinţare şi o taxă de 50 creiţari, având şi alte obligaţii, de cedare a unei loji pentru reprezentantul poliţiei.

Sibiu, 18 iunie 1868

Împotriva răului, dar nu împotriva omului

Religia creştină este prin excelenţă religia vieţii, a afirmării ei sub toate aspectele sale pozitive, şi că aşa este, stau mărturie nenumăratele tămăduiri săvârşite de Mântuitorul Hristos în timpul petrecerii Sale pământeşti, El fiind numit chiar în acest fel — Domnul vieţii, Cel care a venit să aducă lumii „viaţă din belşug" (In. 10,10). Întreaga Sa activitate pământească n-a fost altceva decât o necurmată, neostenită şi fără preget luptă împotriva bolilor şi suferinţelor. Peste tot pe unde a trecut a alinat necazurile, a mângâiat pe cei obidiţi, a tămăduit bolile cele mai felurite, dar atunci când a socotit că era necesar, a înviat pe câţiva din morţi, însă cu un scop bine întemeiat, arătându-Şi astfel suveranitatea şi atotputernicia Sa dumnezeiască.

În perspectiva celor afirmate mai sus, textul de la **Mt. 5,29—30** (şi locurile paralele de la Mt. 18,8—9 şi Mc. 43—47) „şi dacă ochiul tău îţi devine piatră de poticnire, **scoate-l** şi aruncă-l de la tine, că mai bine îţi este **să piară** unul din mădularele tale, iar nu tot trupul să-ţi fie aruncat în gheenă. Şi dacă mâna ta cea dreaptă îţi devine piatră de poticnire, **taie-o** şi arunc-o de la tine, că mai bine îţi este **să piară** unul din mădularele tale, iar nu tot trupul să-ţi fie aruncat în gheenă", ne apare cu totul străin de duhul învăţăturii creştine, tocmai prin neobişnuitul său. Există chiar o anumită brutalitate în felul de a se referi la cei care, într-un fel sau altul, sunt ispitiţi să cedeze, sau chiar au cedat în faţa păcatului, iar cuvinte cum sunt: ucide, taie, scoate, orb, ciung, etc., sunt tot ce poate fi mai nepotrivit şi mai împotriva credinţei creştine.

Dacă ar fi să privim acest text doar sub aspectul său strict literal, va trebui să ne înfricoşăm cu adevărat, pentru că, de ce să nu o recunoaştem cu sinceritate, nu mulţi dintre noi sunt cei care pot susţine că n-au cedat, măcar o dată în viaţă, în faţa păcatului („Dacă zicem că noi nu avem păcat, pe noi înşine ne amăgim şi adevărul nu este întru noi" (1 In. 1,18). Şi în fond, ce este viaţa noastră, dacă nu o permanentă luptă împotriva **răului, o zbatere** dureroasă de a ne emancipa de sub influenţa lui. Nimeni n-a surprins cu mai multă acuitate, această realitate dramatică a vieţii umane, sfâşierea ei lăuntrică în urcuşul său spre Divinitate ca Sf. Ap. Pavel, care scrie: „nu binele pe care-l vreau, ci răul pe care nu-l vreau, pe acela îl săvârşesc. Iar dacă fac ceea ce nu vreau eu, nu eu fac aceasta, ci păcatul care locuieşte în mine" (Rm. 7,19—20).

Spuneam că dacă ar trebui să considerăm textul de mai sus, doar în litera lui, atunci lumea aceasta ne va apare cu siguranţă, ca un foarte trist şi extrem de grotesc spectacol, populat doar cu fiinţe ciopârţite şi din cale afară de hidoase: ciungi, orbi, ologi, etc. (cf. textului).

Altundeva, însă, trebuie căutată cheia înţelegerii acestui text, şi de bunăseamă, cu totul altul este mesajul său. Latinii aveau un principiu sănătos, şi întru totul valabil, care spunea că o cauză, odată înlăturată, atrage după sine încetarea efectelor sale — sublata causa, tollitur effectus. Transpunându-ne în sfera religiosului, conform aceluiaşi principiu, vom deduce că odată suprimată cauza răului, a păcatului, vor înceta şi efectele sale. Deci nu poate fi vorba, în nici un caz, de mutilarea sau schingiuirea trupului, cum am fi tentaţi să credem la o citire superficială a textului respectiv, o astfel de concepţie fiind întru totul străină învăţăturii evanghelice („Că nimeni vreodată nu şi-a urât trupul; dimpotrivă, fiecare îl hrăneşte şi-l încălzeşte, precum şi Hristos Biserica" — Ef. 5, 29), ci e vorba, doar, de înlăturarea cauzei care naşte păcatul, de „uciderea" poftirilor josnice, sub imperiul cărora trupul nostru zace, şi adeseori acţionează. Nu mutilarea şi ciopârţirea trupului vrea Dumnezeu cel atotmilostiv de la noi, ci „uciderea" relelor care se lucrează prin trupul nostru („Prin urmare, ucideţi mădularele voastre cele pământeşti: desfrânarea, necurăţia, patima, pofta cea rea şi lăcomia — care este închinare la idoli" — Col. 3,5).

Trupul nu este considerat, în învăţătura creştină, o unealtă a răului, sau o stavilă care se interpune între noi şi Dumnezeu, dimpotrivă, el a fost creat spre a deveni „templu al Duhului Sfânt" (1 Cor. 6,19), pentru ca şi prin trup să se preamărească Dumnezeu („Trupul nu este însă pentru desfrânare, ci pentru Domnul, şi Domnul este pentru trup" 1 Cor. 6,13). Mântuirea ne-o câştigăm aici pe pământ, în trup şi prin trup, care este destinat să devină părtaş, împreună cu sufletul, la sfinţire şi îndumnezeire „Comuniunea cu harul divin nu ucide forţele pasionale ale sufletului, ci le transfigurează şi le sfinţeşte" — L. Uspenski, Teologia icoanei, p. 156). Învierea înţeleasă ca împlinirea noastră **dincolo,** nu exclude partea trupească, ci ea se va realiza **în** trup, dar un trup spiritualizat. „Creştinismul nu cunoaşte o înviere „spirituală", în afara trupului; mântuirea se realizează prin trup" (idem., p. 199).

Acesta cred că este mesajul pe care a vrut să ni-l transmită Mântuitorul: să „ucidem" răul, cauza izvorâtoare a păcatelor. „Dacă vieţuiţi după trup, veţi muri; dar dacă prin Duhul **ucideţi faptele trupului,** veţi trăi" (Rm. 8,13). Să-i redăm, adică, adevărata sa identitate şi să-l aşezăm în rostul său firesc, pentru care a fost creat, de a fi un ajutor în urcuşul nostru spre Dumnezeu, „aşa încât **trupul păcatului să fie nimicit** pentru ca noi să nu mai fim înrobiţi păcatului" (Rm. 6,6).

Pr. N. STOIA

Mamei mele

Îţi văd, îţi pot vedea numai în ramă,
Ovalul chip, un chip cu alb lunar,
Suav potir din alb de nenufar,
Şi fruntea dăltuită ca-n aramă.

Aşa îmbrobodită cu maramă,
În jur un negru văd, surâs amar.
Dar ce lumini din marii ochi apar,
De-a pururi nimb, de-a pururi vie Mamă!

Răsad sătesc, tulpina o statuie.
Priviri şi gând spre tine mi se suie,
Şi, sus acolo vor rămâne, sus.

Te-nchide-n el, sub greu zăvor te ţine
Un fiu al tău pe drum departe dus.
Cu tine-n drum departe dus. Cu tine.

Bucureşti, decembrie, 1993,

PETRE PASCU

Câteva date mai noi în legătură cu mitropolitul Petru Movilă

(Urmare din pag. 1)

Raportul cercetătorilor Oles Belodid şi Victor Harlamov[4] n-a putut fi publicat în Uniunea Sovietică din vremea aceea. A fost meritul savantului Pr. Paul Mihail că a putut aduce o copie după acest raport autograf, la Bucureşti, unde a fost tradus din limba ucraineană de Zamfira Mihail şi Dinu Ursu.[5]

Două probleme ne vor reţine atenţia: câteva informaţii asupra săpăturilor arheologice care au dus la descoperirea recentă a mormântului lui Petru Movilă şi în al doilea rând, vom încerca un scurt comentariu la tot recent descoperitul **Necrolog** rostit la înmormântarea mitropolitului.

1. Multă vreme s-a ştiut că sicriul cu rămăşiţele pământeşti ale mitropolitului a fost îngropat în catedrala Sf. Sofia din Kiev. Ortodocşii au vrut ca prin înmormântarea lui în catedrala Sf. Sofia, să apere catedrala de amenţinţarea de a fi ocupată de uniţi. Era tocmai perioada în care la Kiev se ducea o luptă grea între cele două confesiuni. Şi catedrala a fost într-adevăr apărată. Autoritatea mitropolitului a rămas tot atât de puternică şi după moarte, ca şi în viaţă.[6] Dar mai târziu, când pericolul va fi trecut, sicriul a fost mutat. O indicaţie asupra reînhumării exista în **Letopiseţul de la Mezighirsk** (1608—1700): **„În anul 1647, în noaptea de 1 ianuarie s-a stins mitropolitul Kievului, Galiţiei şi al întregii Rusii, Petru Movilă, şi i-a fost dus trupul de la Mânăstirea Pecerska la Sf. Sofia, biserica mitropoliei din Kiev, la sfatul panului Kisel, castelan şi voievod Kievean, ca măsură de apărare împotriva noilor eretici adică a pseudo-creştinilor, a ticăloşilor uniaţi, astfel ca ei să nu pună stăpânire pe biserica Sf. Sofia şi a rămas trupul lui la Sf. Sofia, nu puţin timp, pentru ca episcopii, arhimandriţii şi egumenii, ca şi alţi clerici, să se adune pentru acea înmormântare. Şi a fost înmormântarea lui în ziua celor 40 de mucenici, 9 martie, în a doua săptămână a postului mare, într-o marţi, când i-a fost dus trupul de la Sf. Sofia la mânăstirea Pecerska pentru slujba lui Dumnezeu cu un mare sobor de popor creştin şi făcând ceremonia rânduită, i-au depus trupul în biserica mare Uspenia a Maicii Domnului, în criptă".**[7]

I se împlinea astfel, cu puţină întârziere, dorinţa de a fi îngropat în catedrala Uspenia.

Atât numai că mormântul era de negăsit. Dar ideea de a-l căuta totuşi în Catedrala Uspenia s-a dovedit fericită. Aşa au început săpăturile arheologice în Catedrala Uspenia. Adânc, în peretele subsolului catedralei, deşi bombardată în 1941, prin moloz s-au descoperit la adâncime de aproape 3 m urmele sigure ale sarcofagului în care a fost înmormântat Petru Movilă, identitatea fiindu-i confirmată de două plăci metalice pe care se aflau însemnele heraldice ale stemei domneşti a Movileştilor. S-a identificat şi numele autorului gravurilor, şi anume **Ilia,** vestit artist-gravor în epocă, lucrător la Lavra Pecerska. S-a mai putut constata că sarcofagul a fost înmormântat într-o criptă zidită.

Pe o placă de argint, cu litere cursive şi cuvinte prescurtate, Belodid şi Harlamov au putut descifra următorul text: **„În acest mormânt a fost aşezat trupul marelui şi slăvitului bărbat Petru Movilă, fiul prea puternicului voievod al Moldovlahiei, Simeon Movilă, născut în anul de la naşterea lui Hristos... (despre anul naşterii lui Petru Movilă vom vorbi mai jos** — nota aut.). **Acesta şi-a petrecut anii tinereţii în slujba militară a Luminăţiei Sale Regele Poloniei şi al Întregii Pospolite, Jighimont al treilea, punându-se pe sine şi pe oştenii săi cu curaj la Hotin împotriva turcului. Apoi în anul (1628) la rugămintea şi prin vrerea fraţilor întru Hristos ai marii şi făcătoarei de minuni Lavre a Mânăstirii Pecerska din Kiev a devenit Arhimandrit al acesteia.**

La anul (1633) la rugămintea întregului corp duhovnicesc, a cnejilor Slahtei Polone Pravoslavnice şi a întregului popor rusesc a devenit Arhiepiscop, Mitropolit Pravoslavnic al Kievului, Galiţiei şi Întregii Rusii, de asemenea Exarhul Sfântului Tron Apostolic al Constantinopolului. Pe acest scaun stând, a suferit multe necazuri din partea vrăjmaşilor Bisericii Pravoslavnice pe care i-a înfrânt cu slavă, a înfrumuseţat şi renovat pe dinlăuntru şi dinafară bisericile Rusiei şi îndeosebi Biserica din Capitală, Sfânta Sofia din Kiev, a ridicat şcoli la Kiev pe lângă Biserica Frăţimii a Sfintei Epifanii cu învăţători pravoslavnici care cinsteau pravilele Sfântului Marele Vasilii.

Pe acest Arhiereu, Judecătorule al celor vii şi morţi, veşnic odihneşte-l împreună şi în faţa Arhiereilor celor bine plăcuţi Tie. Iar tu, cititor al acestei plăci, să te rogi ca Arhiereul ce aici odihneşte să se bucure de milostenia Domnului, ca Păstor atât de necesar Bisericii Lui Sfinte, să-L dăruiască cu darurile Lui. S-a pristăvit în a(nul) (1647) la (1) ianuarie la (3) ceasuri din noapte".[8] E vorba de epitaful mitropolitului Petru Movilă.

Sunt foarte importante aceste descoperiri prezentate pentru prima oară, tipărite, în revista „Mitropolia Ardealului" în 1987. La sfârşitul studiului lor, Belodid şi Harlamov încearcă să completeze ceea ce nu e clar din epitaf: data naşterii lui Petru Movilă. Ei cred că data naşterii (la Suceava) ar fi anul 1574, adică mai devreme cu 22 de ani decât s-a ştiut până acum (adică 1596). Bazându-se pe această „descoperire", îl fac pe Petru Movilă profesor în Franţa, la colegiul **La Flèche** coleg cu Veron, care a fost profesorul lui Rene Descartes!

Am făcut şi eu unele socoteli în legătură cu aceasta. Nu insist acum. Ipoteza nu se poate susţine, şi nici nu e exhaustiv lămurită. Dacă ar fi fost născut în anul 1574 ar însemna că în timpul Sinodului de la Iaşi avea 68 de ani şi a fost ales mitropolit la Kiev la vârsta de 59 de ani, şi nu la 37 de ani, şi că a intrat în monahism la 50 de ani, şi nu la 29 de ani.

De asemenea, ar însemna că la moartea tatălui său avea 33 de ani, şi nu 11, şi că s-a dus la Studii în Occident la 43 de ani, şi nu la 21. Tot greu s-ar explica şi faptul că atunci când a luat parte la bătălia de la Ţutova avea 46 de ani, iar la bătălia de la Hotin avea 47 de ani. În epitaful de la Kiev se spune însă că a fost militar **„în tinereţe".** La 47 de ani nu mai era tânăr![9]

2. În aceeaşi vreme cu descoperirea mormântului lui Petru Movilă, Părintele Paul Mihail a descoperit la Kiev şi textul — poate în exemplar unic — al unui **panegiric** alcătuit la moartea mitropolitului şi citit la slujba de înmormântare. Autorul panegiricului, scris în limba poloneză, este călugărul Iosif Kalimon, student în acea vreme la „Colegiul Movilean" de la Kiev. Părintele Stăniloae l-a numit **„un poem elegiac".** Pe acea vreme Ucraina era sub dominaţia Poloniei. Poate aşa se explică folosirea limbii poloneze la alcătuirea poemului, **„de o uimitoare calitate poetică"** (Stăniloae), sau autorul va fi fost polonez.

Părintele Stăniloae şi prof. I. C. Chiţimia credeau că poemul-panegiric a putut avea mai mulţi autori, pe lângă Iosif Kalimon care, ar fi strâns laolaltă mai multe texte. Unitatea stilistică a panegiricului — foarte bogat în metafore de mare poezie — ar putea totuşi să indice un singur autor, deşi nu sunt excluşi şi unii colaboratori.[10]

Panegiricul poartă titlul **Jale reînoită,** scris în 1647 şi tipărit în tipografia Lavrei Pecerska. E dedicat cu iubire marelui mitropolit de neam domnesc, se face aminitire de familia lui, de herbul familiei şi semnificaţiile lui, se fac analogii valorice: **„Movilă - movilă",** adică nume cu semnificaţie de înălţime. Panegiric elegiac fiind, se întâlnesc des cuvinte **ca jale, plângere, tristeţe, lacrimi** şi **bocete** şi, desigur, având în vedere cărţile pe care le-a scris şi instituţiile pe care le-a ctitorit, e numit **Întemeietorul.** Peste ani, în secolul al XIX-lea va fi numit, **„începătorul a toate"** un alt mare român, în Transilvania. E uşor să ne dăm seama că e vorba de Mitropolitul Andrei Şaguna, şi el autor de cărţi, organizator de tipografie, întemeietor de şcoli şi de instituţii fundamentale care îl înscriu în familia culturală a lui Petru Movilă.

Mormântul de curând descoperit, cu epitaful scris pe argint, ca şi **Panegiricul,** tot de curând descoperit, readuc în conştiinţa noastră a celor de azi, o personalitate bisericească şi culturală de mari dimensiuni, realizată în afara graniţelor noastre, dar rămasă prin origine, limbă şi iubire, în spaţiul spiritualităţii şi al culturii româneşti.

---

4 **Oles Iv. Bilodid,** născut în 1934, licenţiat al Facultăţii de Filologie din Kiev. Doctor în ştiinţe filosofice, şeful Catedrei de limba ucraineană a Facultăţii de Filologie, Universitatea din Kiev. Autor a peste 100 de lucrări în domeniul lingvisticii est-slave, al istoriei şi al arheologiei din care amintim: **„Kievul în istoria lingvisticii"** (1982). **Victor Al. Harlamov,** născut în 1946, diplomat al Facultăţii de Arhitectură din Kiev. Arhitect-arheolog al Institutului de Arheologie al Academiei de Ştiinţe Ucrainiene. Şeful şantierului arheologie-arhitectură al Lavrei Pecerska din Kiev. Este autorul reconstrucţiei grafice a Catedralei Uspenia din Kiev (sec. XI), a bisericii Sf. Teodor din Kiev (sec. XII) etc.

5 Rev. **„Mitropolia Ardealului"**, 6, 1987, p. 59—71.

6 Cf. Belodid şi Harlamov, **op. cit.,** p. 61.

7 **Idem, Ibidem.**

8 M. A., nr. 6, p. 67.

9 Amănunte în: Antonie Plămădeală, **Petru Movilă, câteva descoperiri recente care îi întregesc biografia, dar i-o şi încurcă,** în rev. **„Mitropolia Ardealului"**. nr. 6, 1987, p. 55—57.

10 **Panegiricul a fost publicat în traducere în „Mitropolia Ardealului"** nr. 1, 1988, p. 7—28.

Cateheză la Sfânta Taină a Mirungerii

(Urmare din pag. 1)

Sfântul Mir este format din untdelemn, vin şi 38 diferite aromate, sfinţit în Joia Sfintelor Patimi de către episcopi şi distribuit fiecărui preot pentru săvârşirea Tainei. Mirungerea împarte darurile Sfântului Duh, asemenea darurilor primite de Sfinţii Apostoli la Cincizecime. Mirul fiind o ungere, reprezintă un semn, sau o „pecete" cum spune Sfântul Apostol Pavel. Este „pecetea lui Hristos", fiindcă numele de „Hristos" înseamnă, tradus în limba noastră: „Unsul", „Cel uns", adică Mesia. Chiar şi în legea veche ,ungerea avea mare importanţă, după cum o atestă ungerea regelui David cu mir din cornul lui Samuel şi astfel „a odihnit Duhul Domnului asupra lui" (I Regi 16,13). Fiind socotit izvor de sfinţenie, Sfântul Mir este folosit şi la sfinţirea antimiselor pe care se săvârşeşte sfânta liturghie, precum şi la sfinţirea bisericilor.

Această Taină este săvârşită de episcop, sau de preot celui de curând botezat, dar mai poate fi aplicată şi celor ce se întorc la Biserica Ortodoxă, botezaţi fiind cu Botezul Sfintei Treimi. Aplicându-se odată cu taina Sfântului Botez, ea nu se mai repetă.

Nu toţi creştinii acceptă Sfânta Taină a Mirului. Unii o socotesc ca nefiind necesară, deoarece noi prin Taina Sfântului Botez, ne-am născut la o viaţă nouă, duhovnicească (Ioan 3,6) şi ne-am „spălat, sfinţit, îndreptăţit în numele Domnului Iisus şi în Duhul Dumnezeului nostru" (I Corinteni 6,11). Dar Taina Sfântului Mir ne împărtăşeşte şi alte daruri. Ştim, de pildă, că mai multe Sfinte Taine împărtăşesc iertarea păcatelor. Aşa este Taina Botezului, a Pocăinţei şi a Euharistiei. Şi cu toate că cel botezat a primit iertarea păcatelor prin Taina Botezului, la aceasta se adaugă imediat şi împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului, pentru a înmulţi darurile Sfântului Duh. La fel şi Taina Mirului nu repetă aceleaşi daruri ale Sfântului Duh, primite la Botez, ci adaugă şi altele care să dea putere spre creşterea şi dezvoltarea duhovnicească (vezi Isaia 11,2; I Ioan 2,20—27; Efeseni 1,14; 4,30).

În practică, Biserica romano-catolică şi cea protestantă aplică această Sfântă Taină copiilor între 7—12 ani, fiind numită „confirmare" şi fiind săvârşită numai de episcop. Am văzut însă că la Botezul Domnului a fost prezent şi Sfântul Duh, iar la Cincizecime odată cu pogorârea Sfântului Duh s-au împărtăşit şi darurile Sale.

IV. Recapitularea — Aprecierea

Cine a instituit Sfânta taină a Mirului? (Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos). Cine a aplicat această Sfântă Taină şi în ce formă? (Sfinţii Apostoli după pogorârea Sfântului Duh, sub două forme: a punerii mâinilor şi mirungerii). Care dintre aceste două forme s-a generalizat şi a rămas şi azi stabilă în Biserică? (Sub forma mirungerii). Când se săvârşeşte această Sfântă Taină şi ce efecte are? (Se săvârşeşte după Sfântul Botez, în cadrul aceleiaşi slujbe pentru a transmite darurile Duhului Sfânt de întărire duhovnicească, tuturor celor născuţi prin Botez la o viaţă nouă, spirituală). Cum se numesc cei ce primesc taina Botezului şi Mirului? (Se numesc „creştini" de la „Hristos" care înseamnă „Unsul" lui Dumnezeu). Care este formula rostită de preot prin care ni se oferă darurile Duhului Sfânt? (Pecetea darului Duhului Sfânt). De unde este luată această formulă? (Din Sfânta Scriptură, ca reprezentând cuvintele Sfântului Apostol Pavel din II Corinteni 1,21—22).

V. Asocierea

Privind numirile tainei, am văzut că ea se numeşte „punerea mâinilor" (Faptele Apostolilor 8,15—18), precum şi „ungere" (I Ioan 2,20); şi „pecetluire" (I Corinteni 1,21—22). În primul caz, nu trebuie să facem confuzie între „punerea mâinilor" care este Taina Mirului şi „punerea mâinilor preoţim i" (I Timotei 4,14), care este o altă Sfântă Taină, cea a Preoţiei, sau Hirotoniei. Untdelemnul „bucuriei", sau al „mântuirii" cum i se mai spune, este untdelemnul binecuvântat, care se toarnă în apa Botezului şi este un simbol al darului Duhului Sfânt care s-a coborât odată cu sfinţirea apei Botezului. Spre deosebire de untdelemnul simbolic, Sfântul Mir ne transmite în mod real roadele Duhului Sfânt. La fel nu trebuie confundat nici cu untdelemnul de la Taina Maslului.

VI. Generalizarea

Din cele tratate până aici vedem că Taina Sfântului Mir este acea Sfântă Taină care prin „pecetea darului Duhului Sfânt" sub forma văzută a Sfântului Mir, ne împărtăşeşte harul şi darul sfinţitor spre întărirea, creşterea şi dezvoltarea noastră, după ce ne-am „îmbrăcat în Hristos" prin Taina Botezului.

VII. Aplicarea

Primind darurile Duhului Sfânt pentru întărirea noastră, asemenea mirului binemirositor, trebuie să se depună toată străduinţa de a face aceste daruri roditoare prin aroma faptelor noastre bune. Noi am primit în mod real darurile Sfântului Duh spre întărirea duhovnicească. Dar această întărire sau putere nu trebuie lăsată în amorţire. Aşa cum, de pildă, puterea unui muşchi, de la mână, sau de la picior, care fiind neexersat oricâtă putere ar primi prin hrana ce o acumulează din organism, îşi pierde de la un timp dinamismul şi rodnicia..., tot astfel şi „harul care este în noi" (I Timotei 4,14) face vie „roada Duhului", adică dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blândeţea, cumpătarea" (Galateni 5,22), prin străduinţa noastră de zi cu zi.

Sfântul Antonie cel Mare

(Urmare din pag. 1)

Faima vieţii sale, a sfinţeniei şi a înţelepciunii sale s-a răspândit cu repeziciune în tot Orientul, şi din toate colţurile au început să alerge la el, episcopi, preoţi, demnitari şi simpli credincioşi care aveau nevoie să primească de la el sfat şi întărire duhovnicească şi mai ales mângâiere în necazurile şi încercările vieţii.

Biograful său ne relatează că a fost vizitat chiar şi de către împăratul Constantin cel Mare, care a rămas profund impresionat de smerenia şi buna-cuviinţă a pustnicului sfânt.

A stat în pustiu, Sf. Antonie, dar atunci când situaţia a cerut-o a părăsit sihăstria şi s-a dus în Alexandria de două ori: prima dată pentru a-i încuraja pe creştini în mijlocul cruntei persecuţii dezlănţuită împotriva lor de împăratul Maximian Daia, iar a doua oară răspunzând chemării Sf. Atanasie — ucenicul său — spre a-i îndemna pe creştini să păzească cu sfinţenie cele stabilite de Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325). Sunt arhicunoscute, din viaţa marelui eremit egiptean, luptele sale cu demonii, ispitele numeroase la care a fost supus de către aceştia prefăcuţi de multe ori în îngeri, femei, copii sau diferite animale. Numeroşi pictori celebri au imortalizat în tablourile lor scene din „luptele" Sf. Antonie cel Mare cu cel rău, între aceştia: Domenico Moreli, Giotto, Rubens, Guido Reni, Mathias Grünewold, ş.a.

În Biserica Apuseană, Sf. Antonie cel Mare este considerat patron al animalelor domestice un rol ce-l face şi mai iubit şi, şi mai popular în rândul credincioşilor.

A trecut la cele veşnice în anul 356, la o vârstă de peste 100 de ani, încărcat de bunătăţi şi vrednicii, fiind canonizat la scurtă vreme şi cinstit deopotrivă de întreaga creştinătate şi prăznuit ca protector al monahismului creştin.

De la Sf. Antonie cel Mare ne-au rămas numeroase sfaturi şi sentinţe duhovniceşti unele dintre ele cuprinse în Patericul Egiptean.

Numele de Antonie provine din lb. greacă, de la cuvântul **„anthos"** care înseamnă **„floare".** El exprimă pentru fiecare credincios şi mai ales pentru cei ce-l poartă şi-l au ca patron gândul şi credinţa că omul este o floare a creaţiei divine chemat la fel ca şi Sf. Antonie şi ca toţi sfinţii să devină o floare a paradisului ceresc.

Să-l invocăm şi noi, mai ales cei care suntem călugări, pe Sf. Antonie cel Mare în rugăciunile noastre zicându-i împreună cu Biserica „Părinte al părinţilor Antonie preafericite, de nesăţioasa dragoste şi de iubirea lui Hristos sufletul tău fiind mişcat în pustietăţi L-ai căutat pe El, şi depărtându-te de toate tulburările vieţii; şi numai cu Acela singur vorbind şi cu mintea unindu-te cu El, de lumină te-ai umplut, cu care luminează şi sufletele noastre, ale celor ce te lăudăm pe tine". Amin.

SFÂNTUL VASILE CEL MARE

model de implicare creştină în problematica vieţii sociale

În panteonul marilor ierarhi, teologi şi sfinţi ai Bisericii creştine, Sfântul Vasile ocupă unul din locurile de cinste. Încă din timpul vieţii, Sfântul Vasile şi-a dobândit supranumele de „cel Mare" şi de atunci, aşa îl pomeneşte întreaga creştinătate: într-adevăr el a fost „mare" prin efortul său inegalabil pentru propovăduirea şi apărarea dreptei credinţe; a fost „mare" prin modul cum a reuşit să întrupeze autenticul de viaţă creştin; a fost „mare" — după cum se spune într-o veche carte bisericească — ca „tată al orfanilor şi ocrotitor al văduvelor, bogăţie pentru săraci şi toiag de bătrâneţe, învăţătură pentru tineri şi... dreptar al faptei bune"; a fost „mare", deoarece tot ceea ce a făptuit, — de la subtilităţile cele mai complicate ale minţii, menite să clarifice tainele lui Dumnezeu, până la lucrurile mărunte şi simple ale vieţii de toate zilele, menite să pună ordine morală în viaţa lumii —, a făcut cu mărime de suflet, de minte şi de inimă.

El a întrupat — după cum pe bună dreptate s-a spus —, faptele tuturor sfinţilor şi anume „blândeţea lui Moise, râvna lui Ilie, mărturisirea lui Petru şi teologia lui Ioan", dar mai presus de orice, Sfântul Vasile şi-a închinat viaţa ajutorării celor în nevoi.

Este în afara oricărei îndoieli că Sfântul Vasile cel Mare — ca orice mare personalitate —, aparţine spiritului vremii sale, pe care desigur îl şi reflectă în viaţa şi creaţia sa. Prin modul însă în care a soluţionat problemele cu care a fost confruntat, el este **actual** şi **contemporan** cu noi, în sensul că viaţa şi activitatea sa constituie şi va constitui o veritabilă sursă de inspiraţie pentru găsirea soluţiilor celor mai potrivite în rezolvarea problemelor care confruntă Biserica astăzi, mai ales pe latura practică a vieţii sociale.

Sfântul Vasile cel Mare s-a situat cu pasiune, cu perseverenţă, faţă de toate aspectele vieţii contemporane: faţă de religiile vremii, faţă de filosofia vremii, faţă de autorităţi şi autoritate în general, faţă de săraci şi sărăcie, faţă de bogaţi şi bogăţie, etc. Faţă de toate acestea s-a situat în calitatea sa de creştin. Nu s-a izolat, nu s-a retras din lume, n-a considerat că e bine să tacă, nici să mintă, nici să se ascundă de indiferenţă.

Lumea modernă invită adesea Biserica şi pe creştini în general să se situeze faţă de problemele, de gândire şi de principiile ei, iar noi suntem datori să răspundem deoarece orice sustragere n-ar fi decât o ipocrizie. Nu putem fi nici atemporali, nici asociali. Cu toţii folosim bunuri create de epoca noastră şi de semenii noştri, bunuri de relaţie, rodul muncii sociale.

Considerăm că nu e lipsit de importanţă să ştim cum s-a situat Sfântul Vasile cel Mare faţă de societatea vremii sale. În măsura în care problemele faţă de care s-a situat el, atunci, mai sunt şi problemele noastre, de azi, vom putea găsi în el un model, o autoritate.

Se ştie că el n-a scris o lucrare sau un tratat special în ce priveşte raportul dintre creştinism şi lume, dintre Biserică şi societate. Asupra acestei teme el n-a teoretizat decât incidental, în confruntarea cu viaţa de toate zilele, în predici ocazionale, în confruntarea cu unele situaţii particulare sau comentând unele texte biblice cu implicaţii sau tangenţe sociale. Toate acestea ne arată cât de sensibil era la tot ceea ce se petrecea în jurul său şi cât de mult îl preocupa viaţa socială pe care, nu numai că o observa cu simţ critic, dar se şi implica în ea, intervenind cu simţ critic, intervenind în desfăşurarea ei, încercând să aprecieze unele bucurii sau îndemnând la soluţii care i se păreau drepte şi echitabile.

Cea mai importantă latură a vieţii sociale pe care a notat-o cu amărăciune şi despre care a scris şi a vorbit cu timp şi fără timp, denunţând-o ca pe o calamitate nedemnă de societatea creştină, a fost împărţirea acestei societăţi în bogaţi şi săraci, inegalitatea celor destinaţi să fie egali şi fraţi, bucurându-se deopotrivă de bunurile pământeşti.

Sfântul Vasile cel Mare îşi îndreaptă cu o deosebită vehemenţă critica împotriva bogaţilor. Prima acuză pe care o aduce bogaţilor e că aceştia sunt nerecunoscători faţă de Dumnezeu pentru situaţia privilegiată în care se află şi anume aceea de a nu fi obligaţi să ceară de la alţii. În loc să fie darnici, ei sunt neîndurători cu cei în nevoie, ba mai mult, se plâng mereu că nu au îndeajuns, că sunt ei înşişi săraci. Pe aceştia, Sfântul Vasile îi ironizează zicând: „Săraci într-adevăr, săraci şi lipsiţi. Săraci de omenie, săraci de credinţa în Dumnezeu, săraci de speranţă în viaţa veşnică".[1]

Săracii sunt „victimele" bogaţilor şi ei vor fi acuzatorii acestora în faţa scaunului judecăţii lui Hristos. Lipsa de omenie a bogaţilor e considerată „crimă", deoarece prin avariţia, prin egoismul lor, aceştia provoacă „lacrimile orfanilor şi suspinele văduvelor".[2] Bogaţii nemilostivi sunt condamnaţi cu asprime, fiind număraţi printre „animalele sălbatice, printre criminali şi asasini"..., declarând că, „cel care, putând aduce îndreptarea unui rău, n-o face cu bună ştiinţă şi din avariţie, merită să fie condamnat ca şi ucigătorii de oameni. De aceea, la judecata din urmă, când judecătorul îi va chema pe cei drepţi, în primul rând îi va aşeza pe cei ce au fost caritabili. Dimpotrivă egoiştii şi avarii vor fi trimişi în foc înaintea altor păcătoşi."[3]

Paginile contra bogaţilor, contra avariţiei, contra lipsei de omenie abundă în opera Sfântului Vasile. El era ferm convins că normalizarea situaţiei putea veni din milostenia şi mărinimia lor faţă de săraci: „Ai dat celui flămând: ceea ce ai dat redevine bunul tău; îţi revine crescut. Ca şi grâul care, aruncat în pământ, e un câştig pentru cel care l-a semănat, tot aşa şi pâinea pe care o dai în mâinile celui flămând îţi aduce nenumărate servicii".[4]

Deseori el se referă la primii creştini „care aveau totul în comun: viaţa, sufletul, inima, masa; era o fraternitate indivizibilă, o caritate sinceră care din mai multe trupuri nu făcea decât un singur tot, care grupa suflete diferite într-o unitate de perfectă armonie".[5] Totuşi el nu se ridică până la a gândi la o soluţie radicală, care să facă posibilă — pe plan general, — reeditarea acestui mod originar de comuniune eclesială. De fapt, — fără să-i căutăm circumstanţe atenuante —, nici nu avea „modele" pentru o astfel de soluţie şi credea că doar întoarcerea inimii bogaţilor spre milostenie nelimitată poate, — dacă nu să rezolve situaţia —, în orice caz să-i scape pe bogaţi de ac zăţiile ce li se aduceau şi care făceau din ei o categorie de agresori şi de damnaţi pentru veşnicie.

Soluţia pe care Sfântul Vasile o socotea eficientă în acest caz era înspăimântarea lor, condamnarea lor la iadul veşnic. Cu toate insuficienţele ei pe plan imediat, era şi aceasta o judecată de valoare socială. „Nu ai avut milă: — zice Sf. Vasile — nimeni nu va avea milă de tine; nu ai dat pâine celui flămând: nu vei câştiga viaţa veşnică".[6]

Putem considera că faptul de a critica atât de hotărât pe bogaţii nemilostivi, era pentru vremea aceea o condamnare limpede a împărţirii societăţii în clase privilegiate şi clase lipsite de minimum necesar. Sfântul Vasile n-a făcut o analiză aprofundată a cauzelor şi nici n-a preconizat o rezolvare prin eradicarea cauzelor, dar a văzut bine că e vorba de o „anomalie" care provoacă suferinţe, care nu e conformă cu voinţa lui Dumnezeu şi cu învăţătura Scripturii. Această „anomalie socială" el a căutat să o rezolve în spiritul celor arătate mai sus.

Dintre păcatele capitale care întreţin această „anomalie socială", Sf. Vasile enumeră **lăcomia**. Subliniem că prin lăcomie, Sf. Vasile nu înţelege numai dorinţa după mâncare şi băutură, cât mai ales **pofta şi dorinţa după avuţii şi alipirea sufletului de ele**. Sf. Vasile condamnă lăcomia după averi nu numai în cunoscuta **Omilie împotriva bogaţilor**,[7] ci şi în **Omilia despre lăcomie**,[8] în **Învăţături morale**[9] şi incidental şi în alte locuri.

Peste tot Sf. Vasile înfierează păcatul bogaţilor nemilostivi care îşi sporesc bogăţiile din exploatarea lipsei în care se găsesc cei săraci: prin acapararea pământurilor datornicilor, prin cămătărie, prin cumpărarea de copii de la cei săraci, prin neplata lucrătorilor şi prin alte nedreptăţi.

După Sf. Vasile, nici un bogat nu poate spune că a ajuns bogat din întâmplare sau datorită iscusinţei lui, ci trebuie să recunoască că dacă a ajuns astfel, aceasta nu s-a întâmplat fără voia Domnului. De aceea, bogaţii nu trebuie să fie lacomi şi zgârciţi, lăsând în lipsă pe cei săraci, căci fiecare trebuie să socotească numai un administrator al bunurilor lăsate de Dumnezeu spre chivernisirea lui.

Lacom este cel ce nu se mulţumeşte cu cele necesare; răpitor, cel ce ia cele ale altuia... Cel care dezbracă pe cel îmbrăcat se numeşte borfaş; atunci cum poate fi numit cel ce nu îmbracă pe cel gol, cu toate că o poate face? Sf. Vasile spune: „Pâinea pe care o deţii (sau pe care o arunci de la masa ta n.n.), este a celui flămând, haina pe care o ţii în dulap este a celui gol, încălţămintea ce putrezeşte la tine este a celui descult, argintul pe care-l ţii îngropat este a celui nevoiaş. Atâţia, prin urmare, nedreptăţeşti câţi sunt cei cărora puteai să le dai".[10]

După Sf. Vasile, lăcomia e izvorul nenumăratelor rele: războaie, învrăjbiri, piraterii, omucideri, viclenii etc. Cel ce se lasă stăpânit de lăcomie face două feluri de păcate: ale lui şi ale copiilor ce-i moştenesc.[11] În consecinţă, el face apel la cei bogaţi să nu stea la îndoială a da săracilor din bogăţiile lor, că ceea ce dau e şi dar şi **împrumut** în acelaşi timp: este dar, dacă nu mai nădăjduiesc să primească înapoi şi este împrumut, din cauza darului celui mare, a Stăpânului Care le va întoarce în schimb pentru acest lucru mic, mari binefaceri, căci cel ce pe sărac ajută, împrumută pe Dumnezeu (Pilde 19, 17).[12]

Sfântul Vasile a fost nu numai teoreticianul sau analistul milosteniei, ci şi practicantul ei prin excelenţă. Transpunându-şi în practică ideile şi concepţia sa socială, Sf. Vasile a organizat asistenţa înfometaţilor din oraşul său în vreme de secetă şi apoi a întemeiat **Vasiliada**, o instituţie complexă de asistenţă socială în care erau adăpostiţi bolnavii, săracii, orfanii, văduvele şi călătorii. Aceste aşezăminte ale sale au fost modele şi pentru alte Biserici locale şi pentru alte epoci. Implicarea în viaţa socială a comunităţii trebuie să fie una din raţiunile principale ale activităţii Bisericii, care, poate găsi în activitatea pe care Sf. Vasile a desfăşurat-o pe tărâm social, un permanent exemplu şi o perpetuă sursă de inspiraţie.

Prin tot ceea ce a făcut, a scris şi a gândit, Sf. Vasile a rămas până astăzi, pentru întreaga creştinătate un model, o sursă de inspiraţie, un criteriu de interpretare şi trăire a învăţăturii creştine. Toate acestea, l-au făcut pe un renumit cercetător apusean al vieţii şi operelor Sfinţilor Părinţi, să remarce cu obiectivitate: „Biserica a avut puţini oameni atât de completi ca pregătire şi atât de bine echilibraţi ca manifestare, ca Sfântul Vasile cel Mare".[13]

Pr. Lect. IOAN MIRCEA IELCIU

1 P.G., t. 31, col. 273—276.
2 **P.G.**, t. 31, col. 296 B.C.
3 **Homil. dicta** tempore **famis...**, 7, în **P.G.**, t. 31, col. 321.
4 **Ibidem**, col. 265 C.
5 **Ibidem**, col. 325 A.B.
6 **Ibidem**, col. 292 B.
7 **Ibidem**, col. 281—304.
8 **Ibidem**, col. 261—277.
9 **Ibidem**, col. 768—769.
10 **Omilie împotriva lăcomiei**, în vol. **„Două omilii ale Sf. Vasile cel Mare"**. Trad. de T.M. Popescu, Bucureşti, 1936, p. 10.
11 **Omilie împotriva c lor bogaţi**, în **P.G.**, t. 31, col. 300.
12 **Comentar la Psalmi**, Trad. care de Pr. Olimp Căciulă, ed. II, Bucureşti, 1943, p. 108.
13 Cf. J. Taxeront, **Prècis de Patrologie**, ed. VII, Paris, 1927, p. 222.

VASILE BĂNCILĂ,

Iniţierea religioasă a copilului

Editura Anastasia, 1996, p. 137
(Recenzie)

Pentru iubitorul de carte nu mai este o noutate faptul că „Fundaţia Anastasia" scoate din vreme în vreme din „cuptorul" culturii naţionale şi universale lucrări de maximă audienţă, aşteptate de consumatorii de valori precum pâinea caldă.

Printre aceste lucrări se numără şi studiul de filosofie a pedagogiei religioase, apărut anul acesta cu titlul „Iniţierea religioasă a copilului". El a fost conceput de Vasile Băncilă, unul dintre gânditorii de elită ai perioadei interbelice, în perioada anilor 1936—1939, cu titlul iniţial „Religia în şcoala primară" şi a apărut în revista clujeană „Satul şi şcoala".

Studiul său a fost cu totul inedit la data apariţiei, deoarece el acorda o atenţie sporită educatorului, spre deosebire de precursori şi contemporani, în preocupările cărora locul primordial îl ocupă copilul.

Compoziţional, lucrarea cuprinde 7 capitole complementare, în care autorul abordează 4 elemente vitale educaţiei religioase: religia, educatorul, elementul de educat şi metoda utilizată.

Descriind rolul religiei în viaţa copilului, V. Băncilă realizează una dintre cele mai relevante definiţii ale acesteia: „Religia este o educaţie foarte oportună, fiind o elocventă aplicare a principiului psihologic în educaţie: ea afirmă sufletul copilăresc şi, în acelaşi timp îl înalţă". (p. 26). De aceea, religia este cea mai bună pârghie de educaţie, ea este însăşi educatoarea speciei umane, constituind principala formă „a plenitudinii omeniei" (p. 57), e forma coborârii spiritului în om şi a înălţării omului către spirit. Ea implică înaltul şi adâncul ,valorificând într-o actualizare unică sufletul întreg. De aceea, „nu religia, ci lipsa de religie este o viaţă artificială pentru copil" (p. 24).

În ceea ce priveşte educatorul, acesta trebuie să aibă inima cuprinsă de 2 sentimente: iubirea de copii şi dorinţa de a le fi util. Şi astfel, „fără să ştie, el se va valorifica şi se va înălţa prin ei". (p. 133). Pentru el ora de religie trebuie să constituie „o schimbare la faţă" (p. 68) a fiinţei sale, deoarece la catedra taborică a învăţământului religios el este în locul lui Hristos. Aşa cum sfinţii au avut momente de extaz, aşa şi educatorul trebuie să aibă, din când în când, momente de reală transfigurare. Aceasta deoarece, de fapt, el dă examen şi „cea dintâi fişă individuală a fost făcută de elevi iar nu de profesor, şi anume, fişa profesorului lor" (p. 75).

La porunca Decalogului „să nu minţi", educatorul trebuie să adauge „să nu te minţi", adică să nu predea ceea ce el nu crede, sau dacă există această situaţie, să încerce să şi-o formeze şi cu ajutorul acestui „aliat spiritual" (p. 75) care e copilul, el va ajunge să creadă sau îşi va înmulţi surprinzător credinţa. Educatorul să nu uite că în educaţie opiniile personale şi cele profesionale trebuie să formeze o unitate. El trebuie să fie o fiinţă care purifică prin simpla lui prezenţă, întărind şi înălţând sufletele. Pentru a putea realiza adevărata educaţie, el trebuie să facă o continuă autoeducaţie, asigurând în propriul său suflet o sărbătoare pe care o va putea comunica şi altora.

V. Băncilă reuşeşte să ne ofere explicaţia receptivităţii quasitotale a copilului, în faţa fenomenului religios. Ca formă psihologică, copilul este mai apropiat de mirajul şi grandoarea religiei, de realismul ei nevăzut. Lui i se deschid mai uşor uşile ferecate, care de obicei ne despart de perspectivele celuilalt tărâm, sufletul său e mai accesibil dialecticii de sublimare şi mântuire pe care o reprezintă religia. Acolo unde adulţii cei mai iniţiaţi în ştiinţe religioase şi cei mai însetaţi de elanuri mistice abia izbutesc să pătrundă după trudnice încercări, copiii pot intra uşor, ca într-o graţie, ca într-o livadă a lor" (p. 24). Explicaţia o găsim în idealismul metafizic al copilului, pe care adultul îl pierde. El are „nostalgia înălţimilor şi a posibilităţilor necotidiene" (p. 38). Chiar şi în sens fizic, copilul îşi doreşte înălţimile, îi place să urce pe casă, în copaci, pe munţi, deoarece pentru el cerul este ideea de bază în reprezentarea lumii. Această pasiune a înălţimii este „sublimată şi mai mult în religia copilului" (p. 38). De aceea, vârsta copilăriei este cea mai indicată pentru formarea religioasă a omului. Dacă nu se ţine cont de acest adevăr „omul va risca să nu cunoască niciodată farmecul şi binefacerea religiei" (p. 21).

Aproape pe tot parcursul lucrării sale, V. Băncilă revine stăruitor asupra metodei utilizate de educator pentru ca orele de educaţie religioasă să fie pentru copil momente de sărbătoare, de „o înaltă şi frumoasă încordare" (p. 45), în care dificultăţile spirituale să nu fie ocolite, deoarece, copilul le aşteaptă cu bucurie anticipată. Într-o astfel de combustie de sentiment creată prin metoda afectivă, „toiagul metodic trebuie să lovească în muntele masiv al credinţei şi să facă să izvorească apa vie a sentimentului de care sufletele copiilor sunt însetate" (p. 58).

Educatorul trebuie să-şi asigure virtutea unei totale sinceri tăţi. Aceasta este cea dintâi condiţie a metodicii. „El trebuie să intre în lecţie, să se dăruiască. Ştiinţa metodei vine în al doilea rând" (p. 70). Pretenţia unei astfel de metode este justificată de valoarea educaţiei religioase care este „consolidarea botezului, e ca un fel de botez prelungit. Iar educatorii vor izbuti numai dacă nu vor fi «neam fără credinţă şi stricat»". (p. 69).

Pentru V. Băncilă treptele formale sunt uneori un mod de a răstigni lecţia, dacă ele nu cad în inconştientul propunătorului" (p. 122). Educatorul nu trebuie să confunde schela cu clădirea; el trebuie să aibă mult fond şi totodată să-şi cultive simţul inéditului pentru a apărea mereu nou lui însuşi şi copiilor. Altfel „regulile ajung să ucidă viaţa, iar «treptele» devin vămi, prin care lecţia trece ca pe un drum de înmormântare" (p. 122). Regulile şi treptele pedagogice trebuiesc păstrate, cu condiţia de a deveni trepte spre cer, mijloace de ascensiune spirituală.

Citată cu mintea şi analizată cu inima, cartea lui Vasile Băncilă constituie un ghid pedagogic pentru profesori, educatori şi părinţi în nobila muncă de şlefuire a sufletelor, într-o lume în care se simte mai mult ca oricând nevoia orientării noastre spre o altă lume, descoperită ca raţiunea noastră ultimă de a exista.

Pr. lector MIRON ERDEI

Din poezia religioasă ortodoxă a lui D. Ciurezu*

Dimitrie Ion Ion Ciurezu (Plenița, 7 noiembrie 1897 — Sibiu, 5 ianuarie 1978) a fost un poet adânc ancorat în tradiția religioasă creștină ortodoxă română, scriind numeroase poezii religioase, rugăciuni și colinde și lăsând un volum postum de poezie religioasă: **Carte de rugare**, care cuprinde 24 de rugăciuni, formate din câte două decime, prima, în metru lung și fiind un lamento; iar a doua, în metru scurt și fiind o laudă adusă Divinității.

Manuscrisul acestui volum a fost realizat în septembrie 1944 și rescris și ornat cu frumoase vignete, în spiritul tradiției manuscriselor și cărților noastre religioase vechi. Menționăm că din acest ciclu am mai publicat în **Telegraful Român, Familia, Minerva** sau în ziarele sibiene **Radical** și **Opinia Publică**.

Am dorit astfel, să se bucure mai întâi, sibienii de frumusețea poetică a acestor texte și de mesajul lor religios.

Totodată, punem în evidență, în felul acesta, și o latură mai puțin cunoscută a poeziei lui D. Ciurezu, care, acum, se odihnește, cum i-a fost voia și cu ajutorul mitropolitului Firmilian al Olteniei fost colaborator al său, cât a condus revista **Albina** (1933—1948), în apropiere de bolnița Mânăstirii Cozia.

G

Grele-au fost, Doamne, încercările Tale, și-amare piedici ne-ai pus.
Dar trupul tulpinelor noastre-n credință mai trainic s-a strâns;
Când greu ne-ai lovit în mânie, mereu către Tine-am privit
Și-n urma loviturilor Tale, altar de-nchinări ți-am zidit;
De sus de la Tisa, la mare cu rugile Tale sunt pline
Criptele părinților noștri, în rânduri căzuți pentru Cruce.
Sunt umbrele Tale și Dunărea-n valuri le duce;
Dar piatra-ncercărilor grele, mereu s-abate, Doamne,-n spre noi
Și-n bolta smeririlor Tale, noi suntem un strop de noroi.

Gătește-te-n profiră și cânt
Neam credincios și cer înstelat și pământ;
Gătește-te în inul ales
Că-n viile vieții am rodit și am cules;
Gătește-te în zările albastre
Că voile Tale sunt vrerile noastre;
Gătește-te-n aur și purpură
Că-n țarina lumii ochii se bucură;
Gătește-te în munți și-n mărire
Că tu ești lăcaș de-nchinări și iubire:
— Gătește-te-n munți și-n mărire!

Ț

Țărmul luminelor Tale îndepărtatu-s-a, Doamne, de noi
Și-n țărâna mândriilor noastre trimis-ai strâmtori și nevoi;
Că noi ne-am gătit ca trufașii și uitat-am, Doamne, de Tine
De criptele părinților noștri și marea lor de suspine;
Uitat-am că Tu ne-ai sculat și pusu-ne-ai bețele pe frunte
Că suntem un cuib de furnici, iar tu străfulger și munte;
Uitat-am altarele Tale și semeți am umblat în păcat
Iar Tu întorsu-ți-ai fața mâhnit și-n mâna pierzării ne-ai dat;
Ne-ai despuiat de podoabă și din grădină afară ne-ai scos
Iar chivăra trufiilor noastre svârlitu-o-ai, Doamne, pe jos...

Ție, Doamne-n, roabă plecare
Gând fără valuri și smerită-nchinare;
Ție, Doamne, imn de mărire
Necurmată credință și val de iubire;
Ție, Doamne, aprinsă chemare
Și neostenită spre ceriuri strigare;
Ție, Doamne, cuvântul ales
Din scriptura luminilor Tale cules;
Ție, Doamne, prinos și-nălțare
Că Tu singur ești suprema-ntrupare;
— Ție, Doamne, prinos și-nălțare!

D. CIUREZU

Manuscrise în pastă verde. Arhivele Statului din Sibiu. Fondul D. Ciurezu. Dosar nr. 37, f. 9 și 23.

* Prezentarea personalității lui D. Ciurezu și transcrierea textului poeziilor redate în continuare aparțin regretatului nostru colaborator Dr. G. Nițor. Precum se observă, poeziile n-au titlu, ci sunt notate cu litera cu care începe fiecare strofă.

ELOGIUL „MIORIŢEI"

Pe cât de frumoasă, pe atât de neadevărată, **Mioriţa** în versiunea lui V. Alecsandri rămâne totuşi capodopera poeziei noastre păstoreşti. De-a lungul timpului, literaţi, oameni de ştiinţă şi filozofi, români şi străini, (Georg W. F. Hegel, Jules Michelet, Dora d'Istria (născută Ghica), Gustav Weigand, Mario Roques, Ramiro Ortiz, Leo Spitzer etc.), sunt unanim de acord că balada păstorească, **Mioriţa**, e briliantul cel mai strălucit al poeziei noastre populare.

E cel mai bogat motiv folcloric din spaţiul carpatic şi cuprinde în monografia lui A. Fochi din 1964 — 930 de variante, iar azi se semnalează cca. 1200, poate şi mai multe.

Ovid Densuşianu afirma, la vremea lui, că nici una din variantele **Mioriţei** nu pot concura, sub raportul artei, cu versiunea lui V. Alecsandri. Această baladă a atras şi stimulat în jurul ei numeroase cercetări şi judecăţi de valoare. Din mulţimea nenumărată a acestora am ales câteva spre a le reîmprospăta şi supune din nou atenţiei.

A. Russo, descoperitorul fericit al ei, scria: **„Păstoriul câmpiilor şi al munţilor noştri (...) a produs cea mai frumoasă epopee păstorească din lume: MIORIŢA. Însuşi Virgil şi Ovid s-ar fi mândrit cu drept cuvânt, dacă ar fi compus această minune poetică".** Iar V. Alecsandri, care a publicat-o, punând-o astfel în circulaţie livrescă, îi scria lui A. Hurmuzachi: **„Îţi trimit acum întreaga baladă a MIOAREI. Oricare român o va ceti în gazeta ta, va avea dreptul de a se făli de geniul neamului său!"** Iar mai târziu unui cunoscut: **„Să fii convins că dacă natura binevoitoare m-ar fi înzestrat cu un geniu poetic atât de mare pentru a compune MIORIŢA, mi-ar fi făcut onoare şi aş fi fost destul de egoist să n-o public decât sub numele meu".**

În 1862 D. Bolintineanu, concurentul la regalitatea literară a poetului de la Mirceşti, aprecia balada astfel: **„tânăra şi graţioasa poemă MIOARA"; „următoarele câteva versuri din MIOARA închid în sânul lor toate frumuseţile poeziei deodată"** (citând versurile de la **„Oiţă bârsană"**, în continuare).

Cezar Bolliac (în 1867) arăta că **Mioriţa** aduce un sentiment nobil, o formă încântătoare, imagini admirabile: **„Este un val de lumină ce te înundă, este un gemet, dară un gemet dulce; este mai frumos decât toate cântecile poporane străine, este ceva ce este din ţara românească. Forma cercetată şi comparată, noi ghicim că a trebuit să cază pre dânsa o picătură de ambrozie din buza muzei poetului Moldovei. Aceste picături le mai găsim aruncate şi pre alte cântice poporane".**

Într-o recenzie de circumstanţă (1879), M. Eminescu sublinia: **„... iată MIORIŢA, acea inspiraţiune fără seamăn, acel suspin al brazilor şi al izvoarelor de pe Carpaţi; acea doină măiastră care s-a publicat în capul frumoasei culegeri a lui Alexandri. Ce se află totuşi în acest cântec? NIMIC şi TOT. NIMIC, căci cugetările nu sunt decât cugetările simple ce le poate avea un adevărat cioban. TOT, fiindcă aceste cugetări simple şi primitive sunt îmbrăcate în mantia regală a poeziei..."**

Alecsandri a adăugat baladei ultimele două nuclee: alegoria moarte-nuntă şi motivul măicuţei bătrâne, care face portretul metaforic al ciobanului, şi cu strălucirea talentului său i-a dat unitate şi a înfrumuseţat-o, dându-ne nu o versiune adevărată, existentă obiectiv în folclor, ci una prea frumoasă, vrând să atingă un ideal faţă de poporul român. Era chemarea epocii! Căci miezul de foc al baladei este impactul omului cu moartea, exprimat în primele trei nuclee: conflictul dintre ciobani, oaia năzdrăvană şi culminând cu testamentul ciobanului, prezent în aproape toate variantele baladei.

„Păstori au fost şi sunt încă mulţi pe faţa pământului, — afirma Ş. Mehedinţi — **începând din stepele Asiei până în colţul de miazăzi al Africii şi în pampele Americii, dar o MIORIŢA şi o DOINA n-a produs nimeni afară de poporul român".**

Despre **Mioriţa** au scris cuvinte de mare laudă şi G. Ibrăileanu şi Sextil Puşcariu; şi L. Blaga şi Dan Botta; şi G. Călinescu şi Al. Dima; şi Mircea Eliade şi Const. Brăiloiu; şi esteticianul clujean Liviu Rusu şi Oct. Buhociu; şi Ion Diaconu şi Gh. Vrabie; şi Al. I. Amzulescu şi Nicolae Brânda, precum şi mulţi alţii. Mai menţionăm câteva texte: **„Frumuseţea MIORIŢEI nu stă în povestire, ci în elementul liric, sentimental al plângerii ciobanului tânăr ce va muri** — sublinia N. Iorga — **şi în chemarea întregii naturi spre a-i întovărăşi dulce sfârşitul".**

Despre această baladă Oct. Goga spunea: **„Vă aduceţi aminte de balada MIORIŢEI, acest strălucit moment de sensibilitate populară, în care sufletul ţăranului nostru se împleteşte cu intimităţile naturei, pierzându-se parcă într-un mister de nemărginită îmbrăţişare cosmică?...".** Iar M. Sadoveanu a scris în mai multe rânduri despre ea: **Mioriţa** (1921); **Poezia populară,** discursul de recepţie la Academia Română (1923); **Ochiul care râde** (1937) şi **Mioriţa** (1944): **„În toată structura ei, această baladă unică [MIORIŢA] este aşa de artistică, plină de o simţire aşa de înaltă pentru natura eternă, încât eu o socotesc drept cea mai nobilă manifestare poetică a neamului nostru".**

„Însemnătatea MIORIŢEI — susţinea D. Caracostea — **din punctul acesta de vedere al legăturilor cu ideile şi datinile poporane stă în aceea că ea ne pune în contact cu una din laturile fundamentale ale vieţii sufleteşti poporane, şi totodată cu un izvor principal al oricărei poezii: reprezentările şi credinţele poporului cu privire la moarte".**

Poeţii, criticii şi folcloriştii şi-au exprimat în cuvinte alese gândurile despre această impresionantă baladă populară. Ion Pillat scria: **„Singur geniul poporului român a fost în stare să născocească mitul poetic al MIORIŢEI". — „Căci, deşi patent populară,** — insista Perpessicius — **MIORIŢA din versiunea Alecsandri este o poemă întru totul personală, extract din filonul cel mai adânc poporan, dar trecut prin laminorul de aur al unui mare inspirat...".** T. Arghezi menţiona şi el pe bună dreptate: **„... poezia cultă n-a putut ajunge la înălţimea MIORIŢEI, decât, poate, cu LUCEAFĂRUL marelui Eminescu".**

Adrian Fochi, cercetătorul cel mai avizat al baladei, scria: **„MIORIŢA e şi poezie şi cântec şi ca orice creaţie artistică transfigurează viaţa şi datele realităţii sui generis". — „În plan universal, balada MIORIŢEI,** (...) — scria Zoe Dumitrescu-Buşulenga — **justifică spiritual, etic şi estetic poporul român cu aceeaşi putere şi cu acelaşi adevăr al expresiei cu care epopeile antice justifică în desfăşurarea culturii umane pe inzi ori pe greci".**

În tratatul lor de folclor literar românesc, Mihai Pop şi Pavel Ruxăndoiu scriau: **„Poemul mioritic reprezintă deci epicizarea unui mit, ale cărui vechi valori sacre au fost depăşite de evoluţia conştiinţei umane, dar care şi-a conservat şi sublimat valorile estetice". — „MIORIŢA este o creaţie specific naţională a poporului român, fără egal la alte popoare, o creaţie de o originalitate unică".** (Iordan Datcu).

Motive mioritice întâlnim în cultura noastră populară, cu reflexe şi în literatura cultă, dar şi cu rezonanţe în cultura întregii umanităţi. Mesajul baladei întruchipează filosofic însuşi sufletul românesc, comuniunea omului cu natura, într-o sublimă seninătate în faţa morţii. Ca şi în basmul **Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte,** ciobanul mioritic ştie că nu se poate sustrage actului morţii, de aceea nu reacţionează, neputând deroga de la statutul lui de muritor. Această atitudine, plină de forţă lirică, de o mare simplitate, în exprimarea ultimei dorinţe, formează nucleul de aur al poeziei: testamentul ciobanului — adevărat crez şi imn sacru.

Semnificaţiile simbolice ale baladei sunt multiple, întrucât **Mioriţa** este expresia integrală a fondului nostru tradiţional, iar testamentul dezvăluie o atitudine demnă în faţa morţii, acceptată ca orice sfârşit ineluctabil. Alegoria moarte — nuntă surprinde în imaginea ei lumea telurică şi cea cosmică într-o viziune ce semnifică dorinţa de trăire şi după moarte. Ciobanul mioritic, fiinţă mărginită în durata timpului, are viziunea nemărginitului. De aici adâncimea de mit a baladei, adevărat poem alegoric.

Aşadar, cu **Mioriţa** poezia populară îşi atinge apogeul ei de frumuseţe. În retrospectiva trecutului şi în perspectiva viitorului, **Mioriţa** în versiunea lui V. Alecsandri rămâne pe cât de neadevărată, pe atât de frumoasă.

GRAŢIAN JUCAN

Parteniu Cosma (1837–1997)

Credinciosule, când vei intra în Catedrala ortodoxă din Sibiu să te închini şi să asculţi sfânta liturghie, zăboveşte puţin şi aruncă-ţi privirea pe placa de marmură neagră ce străjuieşte în partea dreaptă a intrării. Aici, vei întâlni un nume: PARTENIU COSMA: director al Institutului de credit şi economii Banca „ALBINA". Cine a fost acest bărbat şi ce merite a avut de a fost încrustat în marmură spre veşnică aducere aminte?

S-a născut la 12 februarie 1837 în casa unui vrednic cojocar din oraşelul Beiuş. Aici va urma şcoala primară şi cea secundară, după absolvire înscriindu-se la Seminarul teologic din Arad, unde va urma numai trei trimestre după care se va retrage, vocaţia lui ca spirit militant, fiind alta. Se înscrie la Facultatea de Drept din Budapesta. Nu a uitat însă seminarul. Profund credincios, îl vom regăsi în calitatea de cântăreţ la biserica românească din Budapesta şi corespondent la „Telegraful Român" organul Mitropoliei ortodoxe din Sibiu. La terminarea studiilor, se întoarce la Beiuş, deschizând un birou avocaţial, în scurt timp făcându-se cunoscut ca un bun jurist. Chemat de Mitropolitul Miron Romanul, Parteniu Cosma se mută la Sibiu, centrul vieţii bisericeşti şi culturale (prin ASTRA) din acea vreme. Aici va participa intens la viaţa economică, culturală şi nu în ultimul rând la viaţa bisericească.

Pe tărâm economic, în anul 1877 este cooptat în Consiliul de administraţie al Băncii „ALBINA", iar la moartea lui Visarion Roman, cel care a fost ctitorul acestei bănci, Parteniu Cosma va fi numit director, păstorind banca timp de 30 de ani. Mari au fost meritele lui în această calitate. Amintim aici sprijinul material acordat permanent bisericii. A contribuit cu sume importante pentru construirea Catedralei ortodoxe din Sibiu, a Facultăţii de teologie (Academia Andreiană cum era scris pe frontispiciu) şi pentru construirea a numeroase biserici din Transilvania, Banat, Crişana, Maramureş. O vastă activitate o va desfăşura Parteniu Cosma şi în rândurile Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român şi aici, Banca ALBINA contribuind cu bani pentru ridicarea Muzeului asociaţiunii, frumoasa clădire care adăposteşte azi Biblioteca ASTRA.

Deosebit de prodigioasă a fost activitatea lui Parteniu Cosma pe tărâm bisericesc. În anul 1868, îl vom regăsi ca delegat la primul Congres naţional bisericesc ţinut la Sibiu, unde a făcut parte din comisia care a redactat Statutul Organic. Ca semn de preţuire, a primit de la Mitropolitul Andrei Şaguna, un frumos inel de aur, pe care l-a preţuit toată viaţa. După moartea lui Şaguna, Parteniu Cosma va participa activ la redactarea „Normativelor, regulamentelor şi instrucţiunilor privitoare la organizarea şi guvernarea bisericii „care au fost puse în aplicare de Mitropolitul Miron Romanul. Până la sfârşitul vieţii Parteniu Cosma a făcut parte din toate corporaţiile bisericeşti: comitete parohiale, Sinoade parohiale, Congresele naţional-bisericeşti etc., pe drept cuvânt fiind denumit şi Mitropolitul laic al Bisericii Ortodoxe Române.

Parteniu Cosma a desfăşurat şi o vie activitate politică în rândurile Partidului Naţional Român, al cărui preşedinte a şi fost între anii 1881—1884. Ca deputat timp de 9 ani în parlamentul de la Budapesta a fost un vajnic apărător şi susţinător al intereselor politice, spirituale, culturale şi economice a populaţiei româneşti, răspunzând demn dar cu fermitate atunci când sentimentele naţionale erau jignite de la tribuna parlamentului de către unii magnaţi maghiari.

Intrarea României în război în anul 1916, îl găseşte pe Parteniu Cosma, retras la vila sa din Călimăneşti. Va peregrina apoi la Bucureşti şi Iaşi. Prin Rusia, Suedia, Norvegia, Franţa, va ajunge la Geneva, fiind ales ca membru al Consiliului Naţional pentru unitatea Românilor în Paris. În anul 1919 se reîntoarce în ţară cu bucuria înfăptuirii Marii Uniri. A fost ales ca senator al Beiuşului în senatul României Mari.

Se stinge din viaţă la 22 septembrie 1923, la Călimăneşti iar în data de 27 septembrie 1923 va fi înhumat cu onorurile cuvenite la Sibiu.

Marea personalitate a lui Parteniu Cosma a fost larg evocată cu ocazia manifestărilor prilejuite de împlinirea în 1937 a 100 de ani de la naştere. Astfel de manifestări au avut loc în data de 12 februarie la Bucureşti, Cluj şi Beiuş, şi în data de 9 mai la Sibiu, cu participarea Î. P. S. Sale Mitropolitul Nicolae Bălan şi a numeroase alte personalităţi. Cu acest prilej, cuvinte emoţionante de apreciere şi recunoştinţă au fost rostite de către Dr. T. P. Păcescu, Inspector general în Ministerul Cultelor, Ion I. Lapedatu, administrator-delegat al Băncii Naţionale, Dr. Ilie Beu, preşedintele Consiliului de administraţie al Băncii „ALBINA". Primul cuvânt a fost rostit însă de către Î. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae Bălan, care a avut calde cuvinte de apreciere, scoţând în evidenţă în primul rând „omul" care a fost Parteniu Cosma în strânsa lui legătură cu biserica strămoşească. Redăm un citat din cuvântul său: Între bărbaţii aleşi pe care i-a ridicat Dumnezeu în mijlocul neamului nostru în jumătatea a doua a veacului trecut, parcă anume pentru a-i pregăti pentru ziua Unirii celei Mari ce se apropia cu paşi repezi, Parteniu Cosma ni se înfăţişează ca o personalitate bine precizată în originalitatea şi în însuşirile ei destinată să îndeplinească o operă în care nu ştiu dacă ar fi putut fi înlocuit de cineva".

Parteniu Cosma a fost o mare personalitate a neamului nostru, a cărui activitate începe acum să fie mai bine cunoscută, noi cei de astăzi având datoria să-i perpetuăm memoria, dar mai ales să-i urmăm exemplul. La 160 de ani de la naşterea celui care a fost Parteniu Cosma, în oraşul nostru vor avea loc unele manifestări comemorative printre care şi dezvelirea unei plăci ce se va fixa pe casa în care a locuit de pe Bulevardul Victoriei, ocazie cu care, după câte ştim, va participa şi **Î. P. S. Sa Mitropolitul Ardealului Dr. Antonie Plămădeală.**

Acum, încheiem cu cuvintele rostite în urmă cu 60 de ani de către Î. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae Bălan: „Dumnezeu să-şi revrese peste sufletul aceluia care a fost Parteniu Cosma toată binecuvântarea Sa cerească răsplătindu-i însutit dragostea şi munca lui în slujba Bisericii şi a Neamului nostru".

Gheorghe Forsea Nicolae Dădârlat

† Preotul MIHAI CERGHIZAN

De la fraţii noştri din „diaspora" americană ne-a parvenit o veste cutremurătoare: trecerea la cele veşnice (25 ianuarie 1997) a părintelui Mihai Cerghizan din parohia Saint Paul-Minnesota, unul din cei mai activi preoţi din eparhia „de la Vatra Românească".

S-a născut în Luduş — jud. Mureş, cu 55 de ani în urmă, la 11 noiembrie 1941, în familia unui muncitor ceferist, stabilit ulterior în Sibiu. Şi-a făcut studiile la Seminarul din Cluj (1956—1960), apoi la Institutele Teologice din Sibiu şi Bucureşti (1960—1964). Ca elev şi student a fost angajat ca şi cântăreţ bisericesc în Cluj şi Sibiu, apoi a slujit ca diacon la Cluj şi ca preot într-o parohie rurală din judeţul Sălaj, apoi la Zalău, în eparhia Oradiei. În urmă cu peste zece ani a plecat în Statele Unite, cu întreaga familie (soţia, profesoară de Matematică, originară din Turnu Roşu — Sibiu şi trei fiice) pentru îngrijirea sănătăţii. Dumnezeu i-a prelungit astfel viaţa cu câţiva ani, slujind în bisericile româneşti din Palm Spring-California şi Saint Paul-Minnesota. Prin slujbele sale, dar mai cu seamă prin serbările culturale-folclorice pe care le organiza în cele două parohii, a ţinut trează conştiinţa naţională în sufletele credincioşilor săi şi le-a întărit dragostea faţă de valorile spirituale şi culturale româneşti. S-a numărat printre iniţiatorii „Asociaţiei foştilor absolvenţi ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu care activează în Statele Unite şi Canada". Înzestrat de Dumnezeu cu o voce foarte plăcută, bun liturghisitor, comunicativ, apropiat de credincioşi, preotul Mihai Cerghizan a lăsat pretutindeni amintiri frumoase. Şi-a revăzut pentru ultima oară ţara în vara anului 1996, parcă presimţindu-se sfârşitul.

A fost prohodit de un impunător sobor de preoţi români din „diaspora" americană, în frunte cu P.S. Episcop Nathanail Popp, în ziua de 1 februarie 1997, fiind înmormântat în cimitirul de la „Vatra Românească", de lângă oraşul Jackson-Michigan.

Dumnezeu să-l ierte şi să-l odihnească cu aleşii Săi.

Semnalăm... Semnalăm...

● DOGMATICA ORTODOXĂ (ed. Episcopiei de Alba Iulia, 1996, 311 p., plus bibliografia) este un manual pentru seminariile teologice de pr. lector George Remete. Ca în orice manual, nu sunt folosite note ci, după fiecare capitol, se indică o bibliografie. Tematica e cea clasică a manualelor de dogmatică, iar lecţiile sunt bine documentate cu surse biblice şi patristice.

Este un manual care depăşeşte schematismul uşor şi limitat al vechilor manuale seminariale de Dogmatică. Trecuţi prin acest **Manual,** seminariştii vor şti Dogmatică. Şi dacă vor şti Dogmatică, se vor orienta bine în toate disciplinele teologice. Şi ce nu vor învăţa la Studiul biblic sau la Istoria creştinismului, vor găsi aici şi vor corobora obligatoriu apelul la toate disciplinele teologice pentru a învăţa şi a pricepe problemele Dogmaticii.

Dincolo de schema de manual şi înainte de introducerea propriu-zisă, un capitol intitulat **Spiritualitatea Teologiei Dogmatice** ne familiarizează cu, şi ne lămureşte despre metoda Teologiei dogmatice, despre sursele ei şi, cum arată şi titlul, despre multilateralitatea disciplinei, cu accente deosebite pe spiritualitate. Manualul acesta, mare, bine organizat şi, cum spuneam mai sus, superior altor manuale mai vechi, la nivel seminarial vor trebui să fie folosite de elevi sub îndrumarea şi cu explicaţiile unor profesori de mare competenţă.

*

● Precum toţi oamenii, şi Marin Sorescu — trecut acum Dincolo — şi-a trăit moartea cu anticipaţie. Cu groază (în poezia **Spectator).** Şi cum s-o fi trăit altfel! Şi sfinţii, chiar dacă din alte motive, şi-o acceptă dramatic. Parcă ar dori să mai rămână pe pământ. Pe pământul acesta adesea neprietenos, cu Sahare şi pustietăţi, cu foame şi sete. Se zice despre un sfânt din Pateric, pe care veniseră să-l ia îngerii în Rai, că se ruga duios de dânşii: **Mai lăsaţi-mă. Daţi-mi puţin timp de pocăinţă!**

Marin Sorescu, poetul care a ştiut să râdă sănătos de toate şi de toţi, şi de sine, n-a putut râde de moarte. Şi-a refuzat măştile morţii — **„vreo şapte-opt" — „Acesta nu sunt eu (Nici mort)** — (în poezia **„Măştile") „Strivit între logica misterioasă a vieţii, şi logica maiestoasă a morţii, sunt terenul de luptă. Au rămas din mine doar ochii, să vadă şi să se îngrozească".**

Citesc cu emoţie aceste mărturisiri. Sunt ale unui alt Sorescu. Unul care a uitat să râdă. N-a putut lua moartea în zeflemea el, care era maestru în aşa ceva.

Când a constatat că trupul va fi foarte greu pentru pânza de păianjen care i-a fost coborâtă de sus, a avut în cea din urmă licărire de credinţă în nemurire, o putere uriaşă de decizie:

„Suflete, ia-o tu înainte. Pâş! Pâş!"

Cineva îi dedică un necrolog nedrept, chiar dacă îl citează pe Eminescu: **„Peste toate o lopată de ţărână se depune!"** (Opinia naţională, 16 dec. 1996). Nu peste toate. Sufletul zburase. Cam şovăielnic — pâş! pâş! — dar apucase să zboare înaintea brutalităţii lopeţii.

*

● Dintre oamenii de ştiinţă care pogoară din turnul formulelor accesibile doar câtorva specialişti, îi citesc cu interes pe cei care vorbesc şi scriu pe înţelesul tuturor, măcar când ies din laborator şi povestesc familiei ce minuni au mai descoperit. Uneori familia aceasta se lărgeşte până la cetitorul de ştiri din gazete care, sigur, face parte din aceia care nu înţeleg nici o boabă dintr-o carte plină cu formule.

Reflecţiile scurte, dar consistente, ale acad. Ştefan Milcu, mă atrag întotdeauna (în ziarul **Opinia naţională,** în cazul prezent în nr. din 23 dec. 1996).

Am citit de curând: **Pledoarie pentru înţelegerea evoluţiei omului.** M-a interesat pentru că eu înţeleg o anumită evoluţie a **omului,** ca om, dar nu a omului evoluat din moluscă sau chiar din maimuţă. Cred că savanţii ar trebui să fie mai exigenţi cu presupunerile. Pot fi descoperite humanoide, cum există azi şi maimuţele, dar nu cred că e vorba de evoluţie. E vorba de specii rămase întotdeauna în cadrul speciei lor, oricât de apropiate ar fi fost de om. Încă nu mi-a căzut în mână vreun tratat cu dovezi exhaustive. Cu presupuneri, deducţii etc. da, dar nu sunt convingătoare. Omul a fost creat om. Ca şi celelalte vietăţi. Maimuţe există şi azi. A observat cineva o maimuţă devenită om? De ce s-ar fi produs cândva procesul transformării, iar mai apoi a încetat? Maimuţa se rânjeşte la noi ca şi acum cinci mii de ani, sau zece mii de ani şi atât. Mai imită câte ceva, dar şi boii şi pisicile trag seara acasă, fără ca această manifestare socială să ne convingă că ne sunt strămoşi.

Că au existat stadii în dezvoltarea omului, că Adam şi Eva n-au ieşit din mâinile Domnului, ingineri sau arhitecţi e cu totul altceva. Aici o evoluţie e firească. Şi acum evoluăm.

Dar să mă întorc la eseul scris cu bunăvoinţă, ca pentru mine, de profesorul Ştefan Milcu. Iată cum îşi termină eseul: **„Problema adusă în discuţie poate da naştere şi la controverse religioase întrucât, aşa cum spune Biblia, Dumnezeu a creat omul. Probabil că a creat forma primitivă de om, căruia, dându-i drumul în univers, i-a spus: cucereşte-l şi eliberează-l, perfecţionându-te necontenit".**

Smerit, cu teza aceasta sunt de acord.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

1 februarie

Nr. 5—6

1997

COPIII — moștenirea Domnului

Sărbătoarea din 2 februarie, a aducerii Pruncului Iisus la templul din Ierusalim amintește de o convingere pe care o împărtășeau vechii evrei cum că prunciii sunt darul lui Dumnezeu sau moștenirea Domnului, motiv pentru care, la nașterea lor, părinții se simțeau datori să-i aducă ofrandă Domnului și să-i mulțumească pentru darul primit. Cei mai avuți aduceau la locașul sfânt un miel sau un ied, iar cei săraci doi pui de porumbel sau două turturele.

Nașterea de prunci mai era privită de vechii evrei și ca o îndatorire ce decurge din imperativul divin rostit la obârșia neamului omenesc: „Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul" (Fac. 1,28).

Dar nu numai evreii sunt părtași ai unor astfel de convingeri ci oamenii, în general, indiferent cărei rase i-ar aparține sunt însuflețiți de dorința de a avea urmași și de a-și aduce astfel, aportul la perpetuarea propriului neam.

Ca instituție fundamentată pe voia divină, familia participă, prin nașterea de prunci, la acțiunea creatoare a lui Dumnezeu. Concret, părinții care nasc urmași favorizează înmulțirea și răspândirea chipului lui Dumnezeu în lume, ceea ce este în consonanță cu voia cerului.

Copiii sunt podoaba căminului conjugal și un liant care menține unitatea și armonia dintre soți, ajutându-i să învingă toate dificultățile și obstacolele inerente ale vieții.

Pe copii se sprijină nu numai viitorul familiei ci și al societății. Acest viitor trebuie garantat de fiecare familie în parte.

De aceea, denatalitatea, avortul și abandonul copiilor se înscriu ca păcate de neiertat înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Facem referire la aceste aspecte negative întrucât ele se manifestă cu acuitate și în vremea noastră, sau mai precis în vremea noastră au devenit mai frecvente ca altădată. Niciodată n-au atins cazurile de avort cifre de milioane așa cum s-a întâmplat în România, după revoluție.

Dar, în ce-i privește pe copii nu există numai îndatorirea de a-i aduce pe lume, ci și aceea a bunei lor creșteri, spre a deveni oameni drepți și cinstiți în societate.

Încă înainte de nașterea copiilor, părinții trebuie să poarte grijă de sănătatea și viitorul lor. După naștere, evident că îndatoririle lor se amplifică. Ei trebuie să le pregătească copiilor condiții bune de viață. Pentru aceasta însă, trebuie să fie favorizați și de condițiile sociale existente. Factorii sociali responsabili trebuie să promoveze o politică de sprijinire a familiei. Din păcate, în această privință, mereu și mereu s-au făcut doar declarații și promisiuni fără acoperire. Așa cum afirma în urmă cu ani poetul Ioan Alexandru, suntem un popor cu mulți copii, dar care nu suntem în stare să le asigurăm nici măcar alimentul esențial, care este laptele.

Grija pentru asigurarea unei creșteri trupești sănătoase trebuie îngemănată cu grijă pentru formarea spirituală a copiilor. Se recunoaște că familia este prima școală a vieții. Din familie începe plămădirea și formarea caracterului. De aceea Scriptura recomandă: „Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie să o aibă și atunci chiar când va fi bătrân nu se va abate de la ea" (Prov. 22, 6; 29, 17). Instruirea primită în tinerețe produce o impresie durabilă, asupra celui ce o primește. Fără să le dea o educație corespunzătoare cu aptitudinile lor, părinții nu pot avea bucurii însemnate de pe urma copiilor. Împărtășindu-le copiilor învățătura și oferindu-le exemplul bun al propriei vieți, părinții le dăruiesc ceea ce este mai important. Lipsindu-i de acestea e ca și cum nu le-ar fi lăsat nici o moștenire. Societatea progresează în funcție de educația și instruirea care li se dă membrilor ei. Nu este suficientă doar instruirea teoretică, ci părinții și școala trebuie să-i ajute pe copii să deprindă și munca, fără de care nu e posibilă o viață cinstită și demnă.

Educația religios-morală este o componentă de prim rang în formarea personalității umane. După ani îndelungați de absență din procesul instructiv-educativ această formă de educație a fost reintrodusă și în școala românească. Ea trebuie susținută și extinsă. Roadele ei vor fi resimțite cu siguranță.

Din nefericire, în prezent, carențele educaționale se văd la tot pasul. Strada ne oferă un spectacol care trebuie să ne îndemne la o profundă reflecție. Ea își are victimele ei, și vai, aceștia sunt copii. Copiii străzii. Copii abandonați. Copii delicvenți, copii manipulați și exploatați de oameni maturi certați cu moralitatea.

Familia, școala, Biserica trebuie să se implice mai mult în salvarea făpturilor nevinovate care sunt copiii.

În instituțiile de învățământ teologic, respectiv în facultățile de teologie și-a făcut apariția o specializare care ar putea trezi speranțe: Asistența socială. Deși sunt deja licențiați ai acestei specializări, ei nu și-au găsit încă locul și rostul în soluționarea problemelor cu caracter social și educațional ale societății zilelor noastre. Există încă o dezorientare în privința posibilității utilizării lor. Mulți s-au orientat spre activitatea didactică, ceea ce nu e rău, dar ar fi încă domenii unde cu siguranță că prezența lor ar fi mai necesară.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Aspecte actuale și de perspectivă ale cercetării științifice interdisciplinare privind sud-estul Transilvaniei

Câteva gânduri introductive

Ne aflăm astăzi aici invitați de **Liga cultural-creștină „Andrei Șaguna"** și de **Centrul eclesiastic „Nicolae Colan"** din orașul „Sfântul Gheorghe" spre a comemora aceste două mari personalități transilvănene, dar și pentru a lua parte la vernisajul unei expoziții dedicate lui Veniamin Nistor, fost episcop al Caransebeșului, originar din aceste locuri, ca și Nicolae Colan, mitropolitul Ardealului, fost mai întâi episcop al Vadului, Feleacului și Clujului.

Prezența numelui lui Andrei Șaguna în denumirea **Ligii cultural-creștine** e menită să reamintească unitatea Transilvaniei, pământ românesc și ortodox din cea mai adâncă vechime. Chiar dacă din primul mileniu au rămas să ne vorbească în Transilvania pietrele, inscripțiile creștine pe piatră, medalioane ca cel de la Biertan și unele biserici — în sudul României avem și nume de martiri și de episcopi, din primele veacuri ale mileniului. Transilvania a avut o istorie mai zbuciumată, multe nume s-au șters — timpul macină și pietre și amintiri, și nume și evenimente — avem totuși din secolul al XIV-lea, de la sfârșitul lui, un prim nume de mitropolit, descoperit într-o inscripție de la mănăstirea Râmeți. E vorba de Ghelasie.

De la Ghelasie de la Râmeți încoace mulți ierarhi transilvăneni s-au înfipt în pământul Transilvaniei ca niște jaloane care i-au orientat istoria. Să ne amintim de Ioan de la Prislop, contemporanul lui Mihai Viteazul, de Simion Ștefan, traducătorul Noului Testament de la Bălgrad, de Ilie Iorest și de Sava Brancovici, și-apoi să trecem, după o istorie chinuită între 1700—1761, la perioada sârbilor, până la Vasile Moga, după care va urma redeșteptarea șaguniană. Capii Bisericii Ortodoxe transilvănene de după Șaguna vor înmulți eparhiile și vor fi din ce în ce mai implicați în Biserica, în istoria și în cultura Transilvaniei. Și mai presus de toate în cultivarea limbii, în menținerea credinței în popor, și în păstrarea identității românești a locuitorilor Transilvaniei supuși mereu fie deznaționalizării, fie ruperii de credința strămoșilor și siliți să treacă la alte confesiuni, promițându-li-se în schimb privilegii, scutiri de dijme în bunuri și zile de muncă. A fost un fel de a li se cumpăra credința și naționalitatea pe drepturi care li se cuveneau de fapt și nu în schimbul a ceva. După ce li se cumpăra credința, dându-le-o în loc fie pe cea calvină, fie pe cea catolică, urma pierderea limbii și, de la sine deznaționalizarea.

Acestea nu sunt presupuneri sau aproximații istorice. E vorba de o istorie care nu poate fi nici contrazisă, nici ștearsă. Și chiar dacă, în timp, vom ajunge la noi relații cu urmașii celor care ne-au tratat precum se știe — și e de dorit să ajungem la așa ceva — istoria n-o vom putea desființa. Cât ar trebui să ne iubim unii pe alții, cât ar trebui să schimbăm vrajba în prietenie, ca să ne întoarcem în istorie **sine ira et studio**, s-o scriem împreună așa cum a fost, fără să ne jenăm, ca să nu mai rămână în subsolurile conștiinței noastre istorice nici un temei de întreținere, de izbucnire, de continuare, de reluare a dușmăniei care pare a ne fi fatală și unora și altora. Am auzit cândva de o astfel de propunere: să scriem istoria împreună, românii, maghiarii, sașii, șvabii și secuii. Aceasta ar fi o adevărată **Istorie a Transilvaniei,** nu cea apărută la Budapesta, nu cu mulți ani în urmă. Oare se va putea face vreodată așa ceva? Eu cred că e imperios necesar să se facă pentru că numai așa se vor transforma resentimentele în sentimente de prietenie și cercetarea istorică într-o știință obiectivă.

Istoria Transilvaniei de la mijlocul secolului al XX-lea a fost încă una de durere, nedreptate și ură. Nu ne mai întoarcem înainte de 1918, la legile de maghiarizare a numelor de botez ,de familie, de munți, de râuri. Dar ororile care au urmat Diktatului de la Viena sunt aproape de noi, în civilizatul secol XX. Pot fi negate? Pot fi explicate? Negate nu. Explicate, într-o oarecare măsură, s-a încercat, dându-se vina pe entuziasmul de moment al armatelor maghiare care ocupau Transilvania în 1940. Ce mai entuziasm! Până și autoritățile maghiare instalate în Transilvania au deschis procese celor ce au comis crime și unii au și fost pedepsiți cu ...2—3 ani de închisoare!

Suntem aici în sud-estul Transilvaniei. Aici, poate mai mult decât în alte părți, „cercetarea științifică" a istoriei se impune cu necesitate. Aici s-au petrecut procese de deznaționalizare masivă, siste-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. Antonie Plămădeală
Mitropolitul Transilvaniei

SF. ISIDOR PELUSIOTUL

— Epistolograf — 360 - 449

Acest renumit epistolograf și mare ascet, al monahismului primar s-a născut în Egipt, pe la anul 360. S-a format teologic în Școala Catehetică din Antiohia, dar cunoștea și alte științe ale vremii sale.

De tânăr însă, a lăsat toate și s-a dus într-o mănăstire din părțile Pelusiei, din Delta Nilului, unde s-a făcut monah iscusit. Aici s-a dedat la nevoințe aspre, înfrângându-și trupul și sporind în cele duhovnicești, s-a făcut ca un stâlp viu și însuflețit al vieții monahicești. Biruindu-și firea, s-a ridicat pe culmile desăvârșirii de înger pământesc, făcându-se chip și pildă tuturor.

Pentru petrecerea ascetică deosebită și viața sa de o înaltă ținută duhovnicească, a fost hirotonit preot. Acum povățuia nu numai pe monahi ci și tot felul de oameni, cu diverse concepții și ocupații.

Sever de Antiohia scrie despre marele ascet, ca fiind: „Un preot corect în credință, plin de înțelepciune divină și de știință bisericească". Din corespondența sa, desfășurată pe o perioadă de 40 ani (393—433), ce formează peste 2000 de epistole, adresate unor oameni de cultură, filosofi, gramatici, ritori, clerici, creștini, ofițeri, etc., rezultă că Sfântul Isidor era o personalitate cu o remarcabilă formație clasică și teologică, „mânuind toiagul dreptății ,în cel mai curat sens biblic".

Renumitele sale cunoștințe în cultură greacă și creștină, splendida formație filosofică, alimentarea continuă cu fondul biblic și experiența zilnică, întinsele sale relații cu oameni de toate nivelurile și valorile, onestitatea și curajul său, l-au făcut cunoscut, apreciat și respectat. Epistolele sale se citesc ușor, cu plăcere și mare folos. Limba și stilul sunt de o rară bogăție, suplețe și claritate. (Patrologie Vol. III, pag. 468).

Pentru toți creștinii, dar mai ales pentru clerici și în special monahi, elaborează și recomandă sfaturi ieșite dintr-o frumoasă înțelepciune, datorită formării sale teologice, profane și unei adânci experiențe duhovnicești proprii, împletite cu texte biblice și date sub formă de scurte mesaje. Epistolele cuprind referințe la numeroase probleme ale mediului, ale timpului și preocupărilor sale spirituale, morală, ascеză, desăvârșire, probleme bisericești, dogme. Previne și sfătuiește după caz, ca un om de curaj și fără prejudecăți. Intervine la curtea imperială în favoarea Pelusiei. Se ridică împotriva folosirii forței, iar pe împăratul Teodosie II (408—450) îl îndeamnă la generozitate.

Redăm mai jos câteva extrase din învățătura marelui epistolograf ascet, spre edificare, exprimate cu claritate, de o mare putere duhovnicească, ce mișcă inima din amorțire și înalță sufletul, încurajându-l spre cele bune!

„Vrednicia preoțească nu trebuie să îngâmfe pe primitorii acestei taine... Nu trebuie să se ridice, prin ea, contra altora, ci să o considere ca o podoabă, înțelegând preoția ca pe o blândețe unită cu inteligența, deoarece ea este superioară oricărei cinstiri și vrednicii omenești. De aceea noi prețuim mult preoția și deplângem, pe cei ce o exercită în mod nedemn".

„Postul numai de mâncări nu are nici un folos, dacă nu postim cu toate simțurile".

Voturile monahale sunt recunoscute în epistolele sale și le apreciază, ca fiind de o mare valoare sufletească, pentru confrații săi. Fecioria, al cărei păzitor era, o laudă mai mult decât alte fapte bune. La fel neagoniseala și ascultarea, peste oricare virtute recomandă cu căldură „smerita cugetare".

„De este în cineva gând smerit, faptele aceluia se fac mai luminoase. Iar de nu este în el gând smerit, apoi și faptele bune, cele luminoase se întunecă și cele mari se micșorează". Apoi adaugă: „Se cade ca omul îmbunătățit, să nu se biruie de mândrie, pentru lucrurile cele bune, ci gând smerit să aibă, despre sine", zicând: „Cel ce lucrează faptele bune, are cununa luminată. Iar cel ce săvârșește multe fapte bune, însă i se pare că puțin bine a făcut, acela, prin această smerită părere despre sine, mai luminoasă cunună va avea".

„Viața fără de cuvânt, mai mult folosește decât cuvântul fără viață. Căci viața și tăcând folosește, iar cuvântul și strigând supără. Dar dacă și cuvântul și viața se vor întâlni, fac o icoană a toată filosofia". Iarăși: „Mulți din oameni poftesc cu adevărat fapta bună, dar pe calea care duce spre dânsa, pregetă să umble. Iar alții nici faptă bună nu socotesc că este. Trebuie dar pe aceia să-i plecăm să lepede pregetarea, iar pe aceștia să-i învățăm, căci cu adevărat fapta bună este faptă bună". În fine: „Răutatea și de la Dumnezeu pe oameni i-a depărtat și pe unii de alții i-a dezbinat. Deci, de aceasta cu toată osârdia trebuie să fugim și să alergăm după fapta cea bună, care și la Dumnezeu ne aduce și pe unii cu alții ne unește". (Pateric, pag. 107).

Ajuns la bătrânețe, plin de fapte bune, ca o corabie încărcată până la refuz, a trecut la cele veșnice, în anul 449, având vârsta de 89 de ani. Se face pomenirea sa ca sfânt, în ziua de 4 februarie.

Ierod. TEOFILACT CIOBĂCĂ
Mânăstirea Putna-Suceava

Catehează despre sfaturile evanghelice

I. Pregătirea aperceptivă

Din întâlnirea Mântuitorului cu tânărul bogat, dornic să moștenească viața veșnică, reiese îndemnul că pe lângă păzirea poruncilor care aduc mântuirea, la desăvârșirea vieții se ajunge prin urmarea a încă unui sfat; și anume acela de a-și împărți averile săracilor și a urma lui Iisus...

II. Anunțarea temei

Acest sfat al sărăciei de bună voie, alături de cel al fecioriei și al ascultării sunt cunoscute sub numele de sfaturi evanghelice. Le vom vedea pe rând.

III. Tratarea

1. Sărăcia de bună voie o vedem aplicată în viața Mântuitorului, sub un dublu aspect: În primul rând, aspectul numit „kenotic", al deșertării. Ca unul care a fost Dumnezeu adevărat și neîncetând să rămână Dumnezeu, s-a deșertat pe sine, luând chip de rob, a sărăcit ca să ne îmbogățească pe noi: „Căci cunoașteți harul Domnului Iisus Hristos, că a sărăcit pentru voi, bogat fiind, ca să vă îmbogățiți voi cu sărăcia Lui" (II Corinteni 8,9). În al doilea rând, sărăcia de bună voie a Fiului Omului se referă la condiția Sa umană de smerenie: „Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi, dar Fiul Omului nu are unde să-și plece capul" (Luca 9, 58). De aici vedem că Iisus a avut ca plan al misiunii Sale îmbogățirea altora prin lepădarea de sine. Îmbogățirea altora nu cu comorile pieritoare ale pământului, vremelnice ca viața de aici și de acum, ci cu comorile nevestejite ale împărăției veșnice a lui Dumnezeu. Dar nu numai că i-a învățat pe oameni că „mai bine este a da, decât a lua" din bunurile pieritoare ale acestei vieți, ci s-a dat pe Sine până la jertfă pentru a câștiga bunurile nepieritoare pentru toți cei ce-l urmează Lui, indiferent de neam, sau de starea lor socială. Sfinții Apostoli, ca următori ai vieții Lui, au putut pune la un moment dat problema: „Iată, noi am lăsat toate și ți-am urmat ție. Și el le-a zis: Amin grăiesc vouă că nimeni nu este care a lăsat casă, sau părinți, sau frați, sau femeie, sau copii pentru împărăția lui Dumnezeu și să nu ia cu mult mai mult în vremea aceasta, iar în veacul viitor viață veșnică" (Luca 18,28—30). Șirul celor care de bună voie au sărăcit pentru a da altora și a dobândi bunurile nepieritoare a continuat mereu și nu s-a mai sfârșit... Sunt nume cunoscute, ori necunoscute de oameni, ci numai de Dumnezeu; sunt nume încrustate în calendarul sfinteniei creștine sau uitate de generațiile care au urmat, dar nu și de Dumnezeu...

Această sărăcie nu este un act forțat, venit din afară. Ea este de bună voie. E un act liber. Cei ce au practicat sărăcia de bună voie, au făcut-o cu mare bucurie, fiindcă lepădând egoismul, lăcomia și neînfrânarea din viața lor, au găsit în schimb „comoara ascunsă" a împărăției lui Dumnezeu, care le-a adus adevărata pace și bucurie sfântă în sufletele lor, încât au dat totul pentru ea (Matei 13,44—45). Ei și-au „adunat comori în cer, unde nici moliile, nici rugina nu le strică, și unde furii nu le sapă, nici le fură" (Matei 6,20), fiindcă inima lor se schimbase, se transformase după modelul vieții lui Iisus Hristos. Ei l-au aflat pe El și au vrut să-I urmeze Lui până la capăt, ușurați de orice povară care i-ar fi împiedecat sau reținut. S-au dăruit integral lui Hristos și vroiau să-I aparțină total.

2. Fecioria, sau castitatea se bazează tot pe cuvintele Mântuitorului și tot pilda vieții Lui stă înaintea celor ce I-au urmat. El vorbește astfel de aceia „care s-au făcut fameni pentru împărăția cerurilor". (Matei 19, 12). Și dacă nu a fost înțeles de toți, va veni Apostolul cu explicația cuvenită, arătând că „cel ce se căsătorește face bine, dar cel ce nu se căsătorește, face și mai bine" (1 Corinteni 7, 28), fiindcă „cel necăsătorit se îngrijește de ale Domnului, cum să placă Domnului; iar cel căsătorit se îngrijește de ale lumii, cum să placă femeii. Se deosebesc de asemenea femeia și fecioara: cea nemăritată se îngrijește de ale Domnului, cum să placă Domnului, ca să fie sfântă și cu trupul și cu sufletul; iar cea măritată se îngrijește de ale lumii, cum să placă bărbatului" (1 Corinteni 7,32—34). Din acest sfat nu deducem că în sine căsătoria nu poartă pecetea binecuvântării divine. O poartă încă de la creație și se menține cu un scop bine determinat, de a perpetua neamul omenesc. De aceea, Apostolul dă „un sfat" și nu „o poruncă" (1 Corinteni 7,25). Porunca este un imperativ, cu obligație generală, pe când sfatul e un în-

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot profesor SORIN COSMA

Grijă, dar nu îngrijorare

Una dintre acuzele, printre celelalte multe câte i se impută religiei creștine de către detractorii săi, este și aceea că ar propune o perspectivă răsturnată asupra omului în relația sa cu lumea înconjurătoare, din care încearcă să-l rupă prin faptul că propovăduiește indiferența în fața vieții de zi cu zi, eșuând finalmente într-un soi de atitudine nerealistă. Pentru a-și face cât mai credibilă afirmația, încearcă să aducă și argumente, și nu de orice fel, ci chiar din Biblie. Unul dintre aceste argumente ar fi și îndemnul Mântuitorului „nu duceți grijă spunând: ce vom mânca, sau ce vom bea, sau cu ce ne vom îmbrăca?". (Mt. 6,31) care — susțin ei —, este o dovadă mai mult decât elocventă a faptului că religia creștină se vădește a fi cu totul nerealis ă, nefiind la urma urmei decât un mod de a te absolvi de răspundere și de a dezerta din fața vieții.

Este însă cu adevărat religia creștină împotriva unor astfel de lucruri? Refuză ea să privească și să-și asume realitatea, îndemnându-ne să ne izolăm și să ne rupem din contextul în care ne este dat să trăim? Chiar și o minimă cunoaștere a Evangheliei ne va ajuta să vedem cât de netemeinice și de străine de mesajul ei sunt astfel de acuze.

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot NICOLAE STOIA

Aspecte actuale şi de perspectivă ale cercetării ştiinţifice interdisciplinare privind sud-estul Transilvaniei

(Urmare din pag. 1)

matică. În multe sate românii nu mai ştiu româneşte, iar cei care mai ştiu sunt foarte puţini! Nu e oare drept ca românii să-şi vorbească limba lor? E drept şi pentru alte naţionalităţi să-şi vorbească limba lor, cu atât mai mult au dreptul la aceasta băştinaşii.

E nevoie de multă onestitate ştiinţifică pentru analiza acestor realităţi. Ignorarea lor nu va putea duce la „rezolvarea" problemei.

Numai luminarea ei ar putea duce la instalarea unei înţelegeri, dar şi la stoparea proceselor de deznaţionalizare.

În zona aceasta sud-est transilvăneană mărturiile despre cele petrecute şi care au dus la schimbarea proporţiilor între naţionalităţi sunt încă evidente. Şi e vorba nu de argumente teoretice, oricând uşor de contraargumentat cu o logică şchioapă şi cu apeluri la exemple de importanţă cu totul secundară. Aici e vorba de argumente materiale, grăitoare oricui.

Mă refer la numărul mare de biserici ortodoxe, mari, acum ruinate, pustiite. Inventarul lor umple de jale pe oricine le vede. Nimeni nu se mai roagă în ele. Nimeni nu mai are interes să le repare. Credincioşii lor de odinioară au fost trecuţi în perioada Diktatului de la Viena fie la protestantism, fie la catolicism. Şi urmaşii lor sunt acum protestanţi sau catolici. Şi vorbitori de limbă maghiară.

Dacă bisericile sunt atât de mari, unele, înseamnă că au avut credincioşi mulţi. În unele locuri tot satul. Aceste realităţi sunt vizibile, cum se zice, cu ochiul liber.

Dacă simpozionul de azi a dorit să pună în discuţie **„cercetarea ştiinţifică"**, atunci primul lucru pe care trebuie să-l punem la cale este o adevărată cercetare ştiinţifică a zonei, din toate punctele de vedere: istoric, geografic, religios, etnic etc. Cuvântul ştiinţific trimite la argumente, la probe materiale şi la concluzii logice. Acest cuvânt ar trebui să împace pe toată lumea, toate etniile. Să nu supere pe nimeni. Să nu se mai recurgă la acuzaţii de **şovinism,** sau unele asemenea, spre a bloca cercetarea.

Acolo unde trecerea cu sila la alte confesiuni a reuşit, preotul fie că a fugit, ca să scape cu viaţă, fie că a fost alungat. Se cunosc toate numele. În acele locuri de unde preotul a fost izgonit, slujbele au încetat, autorităţile au introdus limba în cancelarii şi limba în şcoli numai maghiară. Aşa că, încetul cu încetul copiii au trebuit să înveţe altă limbă şi să şi-o uite pe a lor. În multe sate şi astăzi situaţia moştenită de atunci face ca să nu mai existe deloc clase româneşti. Nu mai sunt copii vorbitori de limba română, deşi sunt români. Până şi pe crucile din cimitirele vechi ortodoxe, numele sunt maghiarizate.

Se ştie că unul din mijloacele la care românii au apelat ca să evite obligativitatea maghiarizării numelor a fost acela de a da copiilor nume latineşti. De aceea în Transilvania, mult mai mult decât peste munţi, întâlnim nume ca: Traian, Coriolan, Ovidiu, Marius, Liviu, Livia, Iuliu, Corneliu, Cornelia, etc. etc. Acestea oricât ar fi fost de maghiarizate, li se recunoştea originea latină.

Cercetarea ştiinţifică ar trebui să fie riguros obiectivă şi cât se poate de multilaterală. Aceasta şi pentru a fixa adevărul în memoria istoriei, şi, bineînţeles, pentru a stopa procesul de deznaţionalizare, acolo unde el mai există. Ospitalieri am fost întotdeauna, dar Transilvania e pământ românesc. Decebal aici şi-a avut capitala. Glad şi Menumorut aici au fost domni şi, când alţii au voit să se aşeze pe pământul stăpânit de ei, le-au răspuns cu cuvinte memorabile, notate chiar de cronicarii maghiari. Ospitalitate da, dar numai atât. Noi am mai păţit-o însă cu astfel de Ivani şi în alte părţi ale ţării. Cine nu ştie vorba din bătrâni, ieşită din păţanii: tu îi dai degetul şi el îţi ia toată mâna!

Socot că iniţiativa **Ligii Cultural-creştine Andrei Şaguna** şi a altor organizaţii locale de a provoca, nu iniţierea, că ele au fost de mult iniţiate, ci, mai degrabă reluarea şi continuarea cercetării ştiinţifice interdisciplinare privind sud-estul Transilvaniei trebuie salutată şi încurajată, în speranţa că ea, ca cercetare obiectivă, ştiinţifică, va fi în folosul tuturor şi se va bucura de contribuţia tuturor cei în măsură a o oferi.

Evident, într-o astfel de lucrare, e nevoie de multă maturitate ştiinţifică, civică, morală şi culturală, în aşa fel încât să se înţeleagă că o astfel de cercetare nu se doreşte împotriva nimănui, ci doar în slujba adevărului istoric.

7 dec. 1996
Sf. Gheorghe

Grijă, dar nu îngrijorare

(Urmare din pag. 1)

Există un principiu, vechi cât creştinismul, mai mult decât relevant în privinţa acestor lucruri „cine nu vrea să muncească, acela să nu mănânce" (2 Tes. 3,10), care vine să infirme tocmai astfel de acuze. Însă texte de felul acestuia sunt mult mai multe în paginile Sf. Scripturi, toate indicând cu claritate că creştinismul nu îndeamnă nicidecum la demobilizare în faţa concretului vieţii sau la fuga de realitate, ci dimpotrivă, a militat şi militează constant pentru asumarea lor în deplină responsabilitate.

Dacă vom mai aminti şi acel principiu **„roagă-te şi munceşte"**, după care s-au condus monahii de-a lungul istoriei, la fel de valabil însă şi pentru ceilalţi membri ai Bisericii, ei fiind doar cei mai vulnerabili şi mai expuşi la o adică în faţa unor astfel de acuze —, avem cât se poate de sintetic prezentată atitudinea creştină în faţa vieţii, a realităţii.

În acest fel însă, suntem puşi într-o dilemă, aparent insolvabilă, căci pe de o parte avem porunca biblică referitoare la muncă şi câştigarea celor necesare traiului de zi cu zi, şi care e clar că nu lasă nici o umbră de îndoială în această privinţă, iar pe de altă parte suntem îndemnaţi să nu strângem averi, să nu ne îngrijim de ce vom mânca sau cu ce ne vom îmbrăca.

Vom înţelege sensul adevărat al acestor cuvinte şi vom putea ieşi astfel din pârelnica dilemă, doar dacă ne vom privi din perspectiva universului în care ne este hărăzit să trăim, pentru că nu ne putem privi doar într-un mod izolat sau să ne rupem din contextul căruia îi aparţinem. Existăm nu într-un univers haotic, ci într-un univers care-şi vădeşte raţiunea de a fi doar în măsura în care este privit din perspectiva omului. Fără existenţa omului universul s-ar dovedi lipsit de sens, el neputând fi conceput doar ca un scop în sine. Toate componentele sale, toate legile după care se conduce, sunt de aşa manieră alcătuite încât să nu-şi poată afla justificarea decât în măsura în care se raportează la om, la existenţa acestuia.

Cosmosul în care ne este rânduit să trăim, este de aşa manieră alcătuit încât să poată constitui cadrul adecvat pentru a face posibilă existenţa omului. Toate converg finalmente spre aceasta, ele aflându-se într-o înlănţuire cauzală şi într-o unitate internă, avându-şi fiecare scopul său specific „pe toate le-a făcut Domnul fiecare cu scopul său" (Pilde 16,4), indicând toate că ele au fost create cu un scop anume, scop care nu ni se dezvăluie decât atunci când se raportează la existenţa umană. Privite în afara existenţei umane, toate acestea s-ar dovedi lipsite de sens şi finalitate, deci absurde. Nimic nu există la voia întâmplării, fiecare lucru, fiecare fiinţă îşi află raţiunea de a fi doar în măsura în care se raportează la om. Soarele, spre exemplu, există ca să lumineze şi să încălzească, fără el viaţa dovedindu-se de neconceput. Ploaia cade spre a creşte hrana animalelor; plantele şi animalele există la rândul lor spre a asigura hrana omului. Legea gravitaţiei există spre a ne ţine, într-un mod misterios şi greu explicabil pentru noi, lipiţi de pământ, iar fără existenţa acestei gravitaţii am fi pulverizaţi în vidul cosmic. Mergând mai departe în preajma noastră, există miile şi sutele de mii de stele, de galaxii şi metagalaxii, care şi ele la rândul lor au legi după care se conduc, asigurându-le o anumită ordine interioară care le împiedică să intre în coliziune, fapt care ar declanşa un adevărat dezastru cosmic, este aşa-numita lege a armoniei universale, cum inspirat a numit-o un astronom celebru.

Toate aceste lucruri şi legile după care ele se conduc, precum şi nenumăratele conexiuni dintre ele, nu numai că indică dar şi evidenţiază cu pregnanţă valoarea persoanei umane, pentru care Dumnezeu a creat cosmosul ca un cadru perfect adecvat în care existenţa ei să fie posibilă. În acest context, omul îşi are şi el rostul lui foarte bine definit şi anume ca prin el toate aceste lucruri şi legi să-şi afle justificare şi sens, să le conducă cu alte cuvinte spre un scop final „omul e deschis unor sensuri superioare lumii şi, prin el, şi lumea" (Pr. D. Stăniloae, TDO, vol. 1, p. 16).

Atunci când Mântuitorul ne spune „să nu ne îngrijim de ce vom mânca, sau ce vom bea, sau cu ce ne vom îmbrăca" — deşi mult mai corectă este traducerea **„să nu ne îngrijorăm"**, care este de altfel mult mai conformă cu mesajul evanghelic, dovadă că multe ediţii ale Sf. Scripturi optează pentru această formă —, nu ne cere să stăm pasivi, aşteptând să ne vină totul de-a gata, sau să ne lăsăm în voia sorţii, ci dimpotrivă, ne îndeamnă să ne respectăm rostul, menirea pentru care am fost de fapt creaţi, şi anume aceea de **„a munci şi stăpâni pământul"** (Fac. 1,26), de a ne păstra permanent în acest sens al existenţei noastre. Nu ne cere nicidecum să nu ne preocupăm sau să nu ne îngrijim de viaţa noastră şi de cele ce ne sunt necesare pentru a putea trăi, să nu mai muncim pentru a ne procura hrana şi îmbrăcămintea, căci este evident că ignorarea acestor lucruri ar echivala cu o autocondamnare la dispariţie. Îngrijirea de propria persoană, de ceea ce ne este indispensabil pentru trai, este o îndatorire mai mult decât elementară „căci nimeni, niciodată nu şi-a urât trupul său, ci fiecare îl hrăneşte şi-l încălzeşte, precum şi Hristos Biserica" (Efes. 5,29). Este taina, şi în acelaşi timp drama vieţii noastre: aparţinem lumii materiale prin aspectul nostru trupesc, şi în acelaşi timp o transcendem prin faptul că nu-i aparţinem în totalitate, mai mult, ne vom simţi mereu stingheri şi neîmpăcaţi atâta timp cât ne vom restrânge şi ne vom rezuma doar la aspectul său strict material.

Spunându-ne **„să nu ne îngrijorăm"**, Mântuitorul nu ne îndeamnă nici la indiferenţă în faţa vieţii, nici la nemuncă, ci cu totul altceva ne cere, şi anume să nu ne lăsăm copleşiţi de teama că nu vom putea exista, că nu ne vom putea asigura hrana cea de toate zilele. Este ca şi cum ne-ar fi spus să nu fim îngrijoraţi că soarele nu-şi va mai da căldura şi lumina care ne sunt atât de necesare, şi care pentru noi au fost create. Nu vă temeţi că ploaia va înceta să mai cadă, sau că hrana care vă este atât de necesară nu va mai creşte din pământ, pentru că toate acestea sunt rânduite de Dumnezeu tocmai pentru ca voi să puteţi exista „ştie Tatăl vostru cel ceresc că aveţi trebuinţă de ele". Voi faceţi ceea ce vă este rânduit să faceţi, iar la lucrarea voastră Dumnezeu va adăuga ceea ce trebuie, El va împlini lucrarea voastră „lăsaţi-i lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi" (1 Ptr. 5,7). Aţi fost creaţi de Dumnezeu din dragoste şi nu va exista nici o clipă în care El să înceteze să vă mai poarte de grijă „dacă omul n-ar fi fost creat n-ar fi fost nimic. Dar să-l fi creat şi apoi să nu-i mai poarte de grijă, aceasta ar fi fost cea mai mare cruzime" spunea despre purtarea de grijă a lui Dumnezeu Sf. Ambrozie al Milanului (De. off. ministr. 1,13).

Atunci când Mântuitorul ne recomandă să fim aşijderea păsărilor cerului sau florilor câmpului nu vrea altceva decât să ne îndemne să fim cu luare aminte asupra modului în care acestea îşi urmează fiecare calea, rostul pentru care au fost create de Dumnezeu. Le-a rânduit Dumnezeu păsărilor să-şi caute hrana din aer, şi ele, urmându-şi rostul pentru care au fost create nu pot să dispară pentru că El are grijă să-şi afle ce le este necesar spre a putea exista. Florilor, Dumnezeu le poartă de grijă prin faptul că le dă căldura soarelui, le dă ploaia ca să poate crească. Omului i-a rânduit să-şi procure hrana din pământ prin osteneala braţelor sau prin efortul inteligenţei, şi atâta timp cât el va respecta această normă a existenţei sale, nici el n-are de ce să se teamă. Nu vă temeţi că Dumnezeu nu vă va mai da ploaia la bună vreme, sau că soarele nu-şi va mai da căldura sa binecuvântată, căci toate acestea sunt lăsate de Dumnezeu tocmai pentru a exista hrana care vă este atât de necesară. Voi faceţi doar ceea ce trebuie să faceţi şi fiţi încrezători că El, ca un părinte bun, va avea grijă de celelalte. La partea voastră Dumnezeu va adăuga ceea ce este de trebuinţă.

Este clar pentru oricine că textul amintit mai sus nu este nicidecum un îndemn la nemuncă sau indiferenţă în faţa vieţii, iar grija de propria-ne persoană este finalmente o datorie elementară, dar a face din această grijă o obsesie, a trăi tot timpul în tensiune, crezând că nu-ţi vei mai putea asigura existenţa, prin aceasta nu vei face altceva decât să te îndepărtezi de sensul pentru care ai fost creat, pervertindu-l.

Nu activitatea este reprobată, ci apăsarea sufletească care de multe ori ajunge să ne stăpânească: „să nu se îngreuneze inimile voastre cu grijile vieţii" (Lc. 21,34). Aceasta ni se cere: să nu cădem în greşala de a crede că reuşita lucrărilor noastre depinde în exclusivitate de noi, ci să ne păstrăm mereu în legătură cu Dumnezeu, să fim totdeauna în conlucrare cu El, să fim mereu încrezători că la osteneala noastră El va adăuga ceea ce trebuie. Este datoria noastră să muncim pământul, dar îi aparţine lui Dumnezeu modul miraculos în care răsare din el hrana noastră.

Numai atunci când ai ieşit de sub oblăduirea lui Dumnezeu poţi să cazi în deznădejde. Atâta timp însă, cât te vei păstra şi vei fi încrezător în purtarea Sa de grijă vei avea liniştea şi siguranţa existenţei. Aceasta ni se şi cere de fapt. Nu crisparea sau spaima, ci dobândirea acelei stări de detaşare sufletească numită de Sf. Ioan Scărarul **„îngrijirea neîngrijită de sine"** (Scara, în Filoc. vol. VIII, p. 136), stare în care centrul de greutate al activităţii tale nu trebuie să se afle în tine, ci în Dumnezeu. În El trebuie să credem, căci toate există doar prin El. Nouă ni se cere să fim activi în lucrările noastre, însă într-un mod degajat, aidoma unei păsări în zborul ei lin. „Cei care se folosesc de lumea aceasta să fie ca şi cum nu s-ar folosi de ea deplin. Căci faţa acestei lumi trece" (1 Cor. 7,29).

Nu grija pentru procurarea celor trebuincioase vieţii noastre este condamnată, ci acea grijă egoistă, îngrijorarea, încrâncenarea care ajunge ca pe mulţi dintre noi să ne stăpânească şi să ne acapareze în aşa măsură încât să ne desfigureze moral.

Speranţe de ameliorare a vieţii copiilor în programele U.N.I.C.E.F.

Înfiinţat în anul 1946 ca organism O.N.U., F.I.S.E., devenit U.N.I.C.E.F. — Fondul Naţiunilor Unite pentru Copii — a avut ca scop susţinerea politicii de protecţie specială a copiilor victime ale războiului. După ce şi-a permanentizat activitatea, din anul 1953, U.N.I.C.E.F. a propus de-a lungul anilor, prin experţi, programe pentru salvarea copiilor din situaţii limită de sărăcie şi conflict armat, programe pentru ameliorarea stării de sănătate, pentru educaţie.

Programele recente au ca principale obiective: eradicarea malnutriţiei şi a subnutriţiei, prevenirea şi vindecarea bolilor — cauze ale mortalităţii, protecţia mediului, protecţia victimelor din zonele afectate de calamităţi naturale şi sociale, apărarea în faţa violenţei fizice, psihice şi sexuale, protecţia specială a copiilor cu handicap fizic şi mental, a celor lipsiţi sau neglijaţi de familie, şcolarizarea copiilor, educaţia adulţilor prin alfabetizare, şcolarizare, profesionalizare.

Documentul juridic fundamental pe care îşi întemeiază U.N.I.C.E.F. activitatea este **Convenţia privitoare la drepturile copilului,** adoptată în anul 1989 şi intrată în vigoare în anul 1990. Spre deosebire de documentele juridice internaţionale anterioare: „Declaraţia de la Geneva", adoptată în 1924, „Declaraţia drepturilor copilului" adoptată în anul 1959, **Convenţia,** ratificată de 185 de ţări printre care şi România, exprimă o concepţie juridică avansată, considerând copilul în primul rând un subiect al legii, fiinţă dotată cu drepturi civile, culturale, economice, sociale proprii.

Sistemul drepturilor copilului constituie temelia strategiei politicilor naţionale de protecţie şi ocrotire a copilului. Sunt stipulate drepturile: la viaţă şi dezvoltare, de a avea un nume şi şi de a aparţine unei naţiuni, de a fi liber în gândire, conştiinţă şi credinţă religioasă; drepturile de a fi protejat de brutalităţi, abandon şi neglijenţă, de a primi protecţie specială (adopţiune, plasament), de a fi ocrotit în caz de catastrofă şi refugiu; drepturile de a beneficia de servicii medicale şi de reeducare, de condiţii de joc şi loisir, de a participa la viaţa culturală a comunităţii; drepturile de a fi protejat contra exploatării economice, contra violenţei, traficului de droguri, vânzării, răpirii, exploatării şi maltratării sexuale.

După cincizeci de ani de la înfiinţare, bilanţul realizărilor politicii U.N.I.C.E.F., după cum reiese din rapoartele publicate, confirmă însemnate progrese pe planul ameliorării situaţiei copiilor în diferite ţări ale lumii, mai puţin sau deloc în ţările Africii subsahariene.

Deşi nu s-au eliminat sărăcia, ignoranţa şi violenţa, principalele cauze ale suferinţei copiilor, deşi nu s-a atins nivelul de prosperitate promis, s-au obţinut unele rezultate de ameliorare a condiţiilor de viaţă a acestora: — scăderea ratei mortalităţii infantile; — atenuarea efectelor subnutriţiei şi ale malnutriţiei; — eliminarea suferinţelor copiilor victime ale conflictelor militare din ţări ca: Ruanda, Burundi, Afganistan, Armenia, Azerbaidjan, Haiti, Irak, Bosnia-Herţegovina, Croaţia etc.

S-au desfăşurat numeroase acţiuni pentru reducerea mortalităţii materne, acţiuni în favoarea copiilor neglijaţi şi maltrataţi, a copiilor exploataţi economic, a copiilor străzii, a fetelor maltratate sexual. **Congresul mondial contra exploatării sexuale a copiilor** ce a avut loc în august 1995 la Stockholm a dezbătut unele dintre cele mai oribile forme de violenţă împotriva copiilor: prostituţia şi maltratarea genitală. În ţări ca Sudan, Somalia, Etiopia, Mali, Egipt ş.a., ritualurile inumane de mutilare genitală a fetelor duc şi astăzi la traumatisme fizice şi psihice grave.

Nivelul aşteptărilor faţă de politica de protecţie şi ocrotire a copiilor puse în practică de guverne, de organizaţii internaţionale şi naţionale, de asociaţii guvernamentale şi nonguvernamentale este pe măsura gravităţii şi urgenţei problemelor. Se speră în soluţii eficiente pentru respectarea cu adevărat a drepturilor copilului.

Mai mult de 12 milioane de copii sunt victime ale violării drepturilor lor. 143 de milioane de copii nu sunt şcolarizaţi. Milioane de copii lucrează în condiţii inumane, trăiesc în zone calamitate, afectate de conflicte armate, trăiesc în închisori şi pe străzi, sunt folosiţi în războaie (copii-soldaţi), milioane de copii sunt victime ale agresării fizice, sexuale, morale. Discriminările la care sunt supuse fetele încă de la naştere au o nepermisă frecvenţă şi gravitate. Femeile, „majoritatea absentă" sunt excluse de a duce o viaţă socială pe temeiul ignorantei, neşcolarizării şi prejudecăţilor sociale şi religioase.

Sub deviza „Copiii înainte de toate" se aşteaptă din partea factorilor de decizie politică, economică, administrativă, educaţională şi religioasă soluţii eficiente pentru o reală ameliorare a condiţiilor de viaţă ale copiilor, pentru apărarea lor de violenţă, pentru protecţia celor infestaţi cu HIV şi bolnavi de SIDA, pentru reducerea ignoranţei prin şcolarizare şi alfabetizare. Copiii reprezintă viitorul social al omenirii. De calitatea vieţii lor depinde sănătatea fizică, mentală şi morală a comunităţii adulte de mâine. Solidarizarea ţărilor dezvoltate cu cele slab dezvoltate sau în curs de dezvoltare trebuie să depăşească faza filantropică pentru a se asigura pacea şi armonia socială.

Conf. univ. dr.

ELENA MACAVEI

Cateheză despre sfaturile evanghelice

(Urmare din pag. 1)

demn oarecum particular, care vizează o vocaţie specială, îndreptată spre un ideal, sau spre un scop superior. Şi nu puţini au fost cei care au urmat sfatul Apostolului pentru a duce o viaţă dedicată lui Dumnezeu. Biserica a sprijinit, a protejat şi a cinstit în mod deosebit dintru început această instituţie a „fecioriei", care cuprindea chiar şi pe femeile rămase văduve. Şi acestea, urmând îndemnul, sau sfatul Apostolului (1 Corinteni 7, 40) chiar tinere fiind, preferau să trăiască pentru Domnul, renunţând la recăsătorirea pe care Biserica le-ar fi admis-o, motiv pentru care în Biserica apostolică unora ca acestora li se spunea tot fecioare.

3. Sfatul ascultării ni-l oferă ca model tot pe Mântuitorul, care „s-a făcut ascultător până la moarte şi încă moarte pe cruce" (Fil peni 2,8). Şi aceasta, fiindcă El nu a venit să facă voia Sa, ci voia Tatălui. Dacă prin păcatul neascultării primul om a rupt comuniunea cu Dumnezeu, Fiul Omului prin ascultare până la jertfă, împlineşte voia Tatălui, restabilind dreptatea lui Dumnezeu şi răscumpărând neamul omenesc din păcat. Tot cel ce se leapădă de sine (Marcu 8,34), de eul păcatului, devine următor sau imitator al vieţii lui Hristos, făcându-se ascultător Lui, pentru a se împărtăşi din duhul lui Hristos şi a deveni asemenea Lui. El rămâne astfel în iubirea lui Hristos, asemenea „mlădiţei în viţă" (Ioan 15,5) şi face această dovadă împlinind, sau făcându-se ascultător cuvintelor Lui (Ioan 14,23—24; I Ioan 5,3).

După cum putem vedea, cele trei sfaturi evanghelice reprezentând urmarea şi dăruirea lui Hristos, eliberează fiinţa noastră de cele trei patimi: „pofta ochilor", prin sărăcia de bună voie; „pofta trupului", prin feciorie, sau castitate; şi „trufia vieţii", prin ascultare (vezi: I Ioan 2,16).

Odată cu biruinţa creştinismului au pătruns în sânul Bisericii, în secolul IV, mase păgâne, încreştinate numai formal, încât odată cu slăbirea evlaviei, cei dornici de desăvârşire s-au retras din „vuietul lumii" în pustiu şi astfel s-a întemeiat monahismul. Începutul l-a făcut Sfântul Antonie cel Mare (+336), de la care s-a răspândit în toată lumea. Organizarea monahismului chinovial (de obşte) l-a făcut Sfântul Pahomie, ucenicul Sfântului Antonie, iar Sfântul Vasile cel Mare (+379) a definitivat viaţa mănăstirească. Întreaga viaţă monahală se temeluieşte pe cele trei sfaturi evanghelice, numite „voturi monahale", sărăcia de bună voie, castitatea sau fecioaria şi ascultarea de superiori (cu condiţia ca aceştia să nu poruncească ceva împotriva credinţei şi a moralei Bisericii).

IV. Recapitularea-Aprecierea

De cine au fost instituite sfaturile evanghelice? (De către Mântuitorul nostru Iisus Hristos). Cine le-a practicat mai întâi? (El şi Sfinţii Apostoli). Care este atunci semnificaţia lor pentru credincioşi? (Ele reprezintă o urmare a vieţii Mântuitorului). Ce vizează sfaturile evanghelice? (Desăvârşirea duhovnicească a celor ce renunţă la bunuri îngăduite, pentru a se putea dărui total slujirii lui Hristos şi semenilor). De aici vedem că sfaturile evanghelice au un aspect negativ şi unul pozitiv. Cel negativ se referă la renunţarea sau eliberarea voluntară de anumite bunuri îngăduite ale vieţii, iar cel pozitiv înseamnă o totală dăruire lui Hristos.

V. Asocierea

În felul acesta apare mai bine diferenţa dintre sfat şi poruncă. Dacă porunca ne obligă să săvârşim anumite fapte pentru a obţine mântuirea sufletului, sfatul evanghelic (sau moral) reprezintă o renunţare de bună voie la anumite bunuri îngăduite, în scopul desăvârşirii religios-morale. Aşadar, sfatul evanghelic reprezintă o desăvârşire a poruncii. Dacă toate poruncile se împlinesc în iubire, sfaturile evanghelice desăvârşesc iubirea faţă de Dumnezeu, faţă de semeni şi faţă de întreaga creaţie, eliberând-o de piedicile care i-ar putea frâna continua ei ascensiune.

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că sfaturile evanghelice au fost instituite şi practicate de Mântuitorul, iar credincioşii pe măsură ce tind spre desăvârşire, urmează pilda vieţii Lui.

VII. Aplicarea

Chiar dacă sfaturile evanghelice s-au fixat mai mult în viaţa monahală, sub numele de „voturi monahale", la împlinirea lor sunt chemaţi să aspire toţi credincioşii, fiindcă tuturor li se adresează îndemnul de a fi desăvârşiţi asemenea lui Dumnezeu, adică asemenea vieţii duhovniceşti a Mântuitorului.

ATITUDINI. REACȚII. PUNCTE DE VEDERE

Atitudinea Ortodoxiei în fața provocărilor civilizației occidentale

În data de 1 septembrie 1996, cu prilejul celebrării anului nou bisericesc, la sediul Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol a avut loc o reuniune a tuturor ierarhilor aparținând de acest scaun patriarhal. Tema reuniunii este formulată în titlul acestui text informativ.

Deschizând lucrările, Sanctitatea Sa Bartolomeu, patriarhul ecumenic a spus, între altele:

„Este un fapt recunoscut că ortodocșii fac parte astăzi din spațiul unificat al Occidentului, așa cum apare acesta modelat prin dezvoltarea tehnologică. Ca urmare, ortodocșii înșiși sunt influențați de această dezvoltare și implicit de criteriile occidentale de morală și raționalitate. Tentația este mare și pentru ca să putem rezista la aceste provocări avem nevoie de teologia noastră ortodoxă nu numai pentru a nu ne înstrăina noi înșine, dar și pentru a-i ajuta pe frații noștri eterodocși. În alți termeni, trebuie să revigorăm mărturia Ortodoxiei în lumea occidentală și, mai ales, aceea a primului său scaun: Biserica Constantinopolului; o lume care, saturată de propriul său materialism, aspiră la Ortodoxie ca la speranța secolului XXI, iată o perspectivă care s-ar putea într-adevăr concretiza, Ortodoxia având posibilitatea de a consola și salva omul contemporan pentru că ea este singura Biserică mai aproape de om, care respectă și onorează prin excelență persoana umană ca și chip al lui Dumnezeu și care, în consecință a dezvoltat o veritabilă antropologie creștină. Omul occidental descoperă în teologia și gândirea ortodoxă tot ceea ce lipsește azi în viața sa: spiritualitate, autenticitate, raport personal cu lumea sau — pentru a mă exprima altfel — uzajul euharistic — liturgic, al lumii, fără ca aceasta să însemne că noi înșine, ortodocșii, apreciem în chip plenar și trăim în chip conștient și în fiecare clipă tezaurele pe care le posedăm prin credința și tradiția noastră".

În cadrul amintitei reuniuni au fost prezentate mai multe referate. Unul dintre acestea a avut drept temă: „Trăsăturile caracteristice ale civilizației occidentale" și a fost alcătuit de către Înalt Prea Sfințitul mitropolit Ioan de Pergam. Înalt Prea Sfința Sa a fost prezent și în cursul lunii iulie la al IV-lea Congres al profesorilor de teologie ortodoxă, ce a avut loc la Facultatea de Teologie a Universității din București. Cu acel prilej a vorbit despre „Receptarea părinților Bisericii astăzi". Înalt Prea Sfinția Sa făcea recomandarea ca și noi cei de azi să avem aceeași atitudine față de cultura occidentală, care a devenit cultura reprezentativă a vremii noastre și cu care suntem cu toții confruntați, precum au avut Sfinții Părinți față de cultura păgână greco-romană, încreștinând-o. Așa și noi să imprimăm tentă creștină în cultura și civilizația occidentului.

(Informație preluată după „Episkepsis", nr. 535/30 septembrie 1996).

Probleme cu care se confruntă Ortodoxia astăzi

Popoarele ortodoxe din Europa de Est, după ce s-au eliberat de tirania regimurilor comuniste totalitare, sunt în prezent confruntate cu simptome dăunătoare, mult timp refulate, din partea uniatismului romano-catolic și a Misionarismului protestant, care suscită conflicte confesionale violente în Europa orientală, dar și o confuzie în rândul conducătorilor spirituali și politici din Occident, care se manifestă printr-o ostilitate inexplicabilă și nu întâmplătoare contra Ortodoxiei. Conducători de Biserici și Confesiuni creștine din Occident tolerează în chip ipocrit, dacă nu chiar încurajează deschis două principale provocări lansate față de Ortodoxie prin mass-media Occidentului și anume: că Islamul se află mai aproape de Creștinătatea occidentală decât Ortodoxia; că civilizația popoarelor ortodoxe e străină culturii lumii creștine a Occidentului și mai aproape de Islamism. Astfel de păreri preconcepute, adeseori contradictorii, își au rădăcinile în vechi antagonisme confesionale și sunt scoase la suprafață pentru a servi drept scopuri de natură politică, economică, socială, etc., în detrimentul popoarelor ortodoxe aflate actualmente într-o situație precară. Creștinul occidental nu este în măsură să reacționeze corect față de propaganda răuvoitoare contra Ortodoxiei și a popoarelor ortodoxe, care sunt lăsate fără apărare în fața multiplelor manifestații de ostilitate a Occidentului.

Există, prin urmare, o problemă serioasă pentru Ortodoxie și pentru popoarele ortodoxe în raport cu opinia publică o Occidentului, problemă devenită cu atât mai periculoasă cu cât s-a produs un dezechilibru în noua ordine mondială, instaurată după căderea cortinei de fier. De aici datoria presantă a Bisericii-Mame ca și a altor Biserici ortodoxe locale de a calma această agresiune a lumii occidentale; o agresiune pentru care singura manieră eficace de a reacționa în condițiile actuale, este de a căuta să angajezi un dialog deschis cu creștinătatea occidentală asupra tuturor problemelor și la toate nivelele, pentru a frâna aceste prejudecăți maladive a unui trecut istoric încă foarte viu".

(Extras din comunicarea Î. P. S. Damaskinos al Elveției, prezentată la aceeași întrunire a ierarhilor Tronului Patriarhal, din Constantinopol, ținută în data de 1 septembrie 1996. Comunicarea a apărut în „Episkepsis", nr. 535 din 30 septembrie 1996, pp. 11—12).

În Biserica Angliei — reacții negative la adresa sacerdoțiului feminin

Precum se cunoaște, Biserica anglicană, urmând celei protestante, a acceptat și a pus în practică hirotonia femeilor.

S-a constatat însă că tot mai mult sporește numărul membrilor acestei Biserici, clerici și mireni, care nu socotesc de bun augur încălcarea tradiției de veacuri a sacerdoțiului masculin.

Așa se face că, mai recent, a luat ființă în Anglia o asociație numită „Forward in Faith" („Înainte, în credință"), în cadrul căreia protestatarii își conjugă eforturile în vederea determinării magisteriului acelei Biserici de a reveni la tradiția apostolică a hirotoniei numai a bărbaților.

În vederea sensibilizării opiniei publice, unii dintre membrii acestei asociații au recurs la modalitatea de a-și exprima protestul, fixându-și pe propriile mașini un claxon cu următoarea inscripție: „În caz de accident sau orice altă situație urgentă sunteți rugați a apela numai la un preot de sex masculin". Ei declară de asemenea că și în cazul decesului nu pot concepe să fie înmormântați decât de un bărbat hirotonit. Președintele acestei asociații a și făcut, în acest sens, o declarație, spunând: „Deoarece, după conștiința mea, nu pot accepta sacerdoțiul femeilor, acum cât sunt în viață, evident că nu îl voi putea accepta nici după moartea mea și ca atare nu doresc să fiu înmormântat de o femeie hirotonită preot".

(După „Episkepsis" nr. 535/30 septembrie 1996, p. 5).

Învățământul și morala religioasă

După cum se știe, marea majoritate a locuitorilor României sunt creștini. Reintroducerea studiului religiei în școli a reprezentat un mare câștig pentru viitorul generației care se formează acum. „Liber-cugetătorii", care protestează așa-zisei constrângeri a tinerilor de a studia religia aduc argumente evident rău voitoare și de inspirație marxist-leninistă: „nimeni nu este obligat să creadă în Dumnezeu". Dar opțiunea trebuie făcută în cunoștință de cauză, adică după studierea fundamentelor religiei creștine. Evident, elevii aparținând minorităților religioase au dreptul să-și studieze propria lor religie.

Introducerea religiei ca disciplină facultativă în învățământul superior ar da posibilitatea tinerilor mai apropiați de vârsta maturității să cunoască mai în profunzime învățătura lui Iisus, ceea ce, la o vârstă când ei sunt supuși multor tentații și influențe negative, ar contribui la consolidarea lor spirituală și morală.

(Extras din „Reforma învățământului în România — schiță de proiect", material semnat de prof. univ. dr. Gheorghe Boldur Lățescu, și publicat în „România liberă" din 15 ianuarie 1997.

Pr. prof. D. ABRUDAN

LA ÎMPLINIREA A CINCISPREZECE ANI DE SLUJIRE ARHIEREASCĂ LA SIBIU

În ziua de 7 februarie 1997 s-au împlinit 15 ani de la instalarea I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală ca Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al românilor ortodocși din Ardeal, Crișana și Maramureș.

Pentru Biserica Ortodoxă din Transilvania, momentul acesta aniversar se înscrie ca un eveniment deosebit și cu profunde rezonanțe în sufletul și inima tuturor celor ce simt și trăiesc românește pe aceste binecuvântate plaiuri.

Înalt Prea Sfinția Sa s-a născut la 17 noiembrie 1926 în comuna Stolniceni, jud. Lăpușna (Basarabia) din părinții Vasile și Elisabeta, tatăl fiind cântăreț bisericesc.

După școala primară, urmează Seminarul teologic „Gavriil Bănulescu-Bodoni" din Chișinău unde va urma șase clase, iar ultimele două la Seminarul „Nifon" din București. Între 1945—1948 a urmat cursurile Facultății de Teologie a Universității din București, iar în anul universitar 1948—1949 cursurile Institutului Teologic Universitar din Cluj unde și-a susținut și examenul de licență în Teologie cu teza „Importanța antropologiei careliene pentru o pedagogie creștină".

În anul 1949 a intrat în monahism la Mânăstirea Prislop de lângă Hațeg unde a și fost hirotonit diacon de episcopul Andrei Magieru al Aradului. În același an, călugăr fiind, este condamnat, în lipsă, la 7 ani temniță grea pentru activitate anticomunistă, astfel că între 1949—1954 pribegește ca fugar prin diferite părți ale țării.

În anul 1954 este arestat la Iași, transferat la închisoarea Jilava, anchetat de securitate și judecat de Tribunalul Militar din București și condamnat la 4 ani temniță grea. În urma unui decret de amnistiere este eliberat din închisoare și se întoarce la mânăstirea Slatina unde se așezase între timp, înscriindu-se și la cursurile de doctorat de pe lângă Institutul Teologic Universitar din București.

În 1959, este dat afară din mânăstire, din cler, era ieromonah, hirotonit fiind de episcopul Partenie Ciopron, și de la studii pentru motivul că suferise o condamnare, astfel că între anii 1959—1961, s-a aflat șomer și muncitor sezonier la diferite întreprinderi din București. Între 1961—1968 funcționează ca muncitor necalificat și alte funcții în producție la Fabrica de mase plastice „București".

În urma „dezghețului de la Praga" din 1968, se poate reîntoarce la Institutul Teologic din București și în același an beneficiind de o bursă este trimis de patriarhul Justinian în Anglia, unde își va desăvârși studiile și își va întocmi teza de doctorat. Aici în Anglia va frecventa până în 1970 cursurile superioare de Teologie și filosofie de la cele două facultăți de la „Heythrop College" de lângă Oxford, colegiu care apoi s-a mutat în cadrul Universității din Londra. Aici a obținut titlul de doctor în Teologie cu teza „Biserica slujitoare în gândirea occidentală din punct de vedere ortodox", cu calificativul „Magna cum laudae".

La 15 decembrie 1970, a fost ales, pe când se mai afla la studii în străinătate, ca episcop vicar patriarhal și hirotonit la 27 decembrie în același an, încredințându-i-se sectorul Relații Externe Bisericești. La 1 septembrie 1971 a fost numit Rector al Institutului Teologic Universitar din București. În anul 1972 a obținut titlul de doctor în Teologie și la Institutul Teologic Universitar din București cu teza: „Biserica slujitoare în Sf. Scriptură, Sf. Tradiție și în Teologia Contemporană".

La 13 ianuarie 1980 a fost ales episcop de Buzău, unde deși a stat doar doi ani a realizat „multele în puțini timpi jertfiri", după cuvântul episcopului Chesarie al Buzăului. În 10 ianuarie 1982, episcopul Buzăului Antonie a fost ales de organele bisericești, iar în 7 februarie 1982 a fost instalat în scaunul de Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al românilor ortodocși din Ardeal, Crișana și Maramureș.

„Vin aici să slujesc, să lucrăm și să ne rugăm împreună să ne ajute Dumnezeu să fim o Biserică slujitoare" — spunea Î. P. S. Sa în 7 februarie 1982 în catedrala din Sibiu, cuvinte care s-au concretizat în cei 15 ani de mitropolit al Ardealului, au prins viață cum nu se poate mai vădit, împliniri care, oricât ne-am strădui, nu le vom putea reda într-un material ca cel de față.

În ce privește propovăduirea Evangheliei, una dintre îndatoririle de căpătâi ale oricărui slujitor al Bisericii și a arhiereului în special, I. P. S. Sa și-a făcut un adevărat crez din propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu „cu timp și fără timp", fiind recunoscut ca un ilustru predicator, cultivând cu predilecție predica apologetică. Stau mărturie în acest sens cele două volume de predici ale I. P. S. Sale „Tâlcuri noi la texte vechi" și „Cuvinte la zile mari", apărute la Centrul Eparhial în 1989, care cuprind predici ținute la Catedrala din Sibiu în răstimpul arhipăstoririi sale, până la Revoluția de 1989.

Pe tărâm pastoral, grija de căpetenie a Î. P. S. Sale a fost îndreptată în primul rând spre parohii și spre nevoile sufletești ale credincioșilor, nevoi ce se cer împlinite în modul cel mai ziditor posibil. „Voi avea grijă — spunea Î. P. S. Sa — ca în predicarea cuvântului dumnezeiesc și în toată lucrarea la care mă îndatorează slujba de părinte sufletesc să fiu cu deschidere spre toate nevoile sufletești ale credincioșilor și cu înțelegere pentru viața lor de toate zilele, pentru munca lor, pentru năzuințele lor".

Cine nu cunoaște eforturile deosebite ale Î. P. S. Antonie pentru a ține cât mai vie și mai trează la păstorii de suflete conștiința preoțească și a-i determina pe toți preoții să se implice cât mai deplin și într-un chip cât mai ziditor și eficace în lucrarea lor pastoral-misionară.

Tot în acest scop, de a forma în sufletele celor ce se pregătesc pentru preoție conștiința unor „oameni luminați și echilibrați sufletește — după expresia Î. P. S. Sale, care să înțeleagă și să trăiască în chip drept învățătura Bisericii", Î. P. S. Sa s-a îngrijit și se îngrijește în-

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhid. Drd. VISARION BĂLȚAT

După 15 ani de slujitoare Arhipăstorie

Î. P. S. Mitropolit,
Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ,
P. C. Părinți,

„Et. - in Arcadia ego ..."

Ca printr-un tunel al timpului, evocând momente deosebit de emoționale, înălțătoare-duhovnicești ca acelea legate de cei 15 ani de când sunteți cu noi Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului, doresc ca, în calitatea mea de vechi membru al Consiliului Eparhial și al Adunării Naționale Bisericești, **Să vă regăsim** - în împlinirea celor spuse cu atâția ani în urmă, și să rugăm pe Bunul Dumnezeu **să vă dea sănătate, aceeași putere de muncă** - spre binele credincioșilor Bisericii noastre strămoșești-ortodoxe.

Iată: ... 10.I.1982, orele 14,30 — P. F. Patriarh (de veșnică pomenire) Iustin Moisescu și Președinte al Colegiului Electoral, proclamă ales ca Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului, cu o majoritate covârșitoare de voturi (75 la număr), pe P.S. Episcop al Buzăului **Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** (ales și de voturile mirenilor în totalitate nemembri de partid ...).

7.02.1982 orele 12,07 — **Î. P. S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** din scaunul de Mitropolit al Ardealului (și în Sfintele odăjdii ale Marelui Mitropolit Șaguna) dă cea dintâi **Binecuvântare** Arhipăstorească. Corul cântă: „Pe stăpânul și Mitropolitul nostru ...",

Spicuind din cuvântul **Î. P. S. Voastre** de atunci si punctând doar unele din multiplele realizări ce s-au înscris pe făgașul acestora, **Vă** vom regăsi în spusele: „Atâta vreme cât trăim, faptele noastre nu sunt întotdeauna împlinite, ele sunt în curs de împlinire".

Astfel citez din nou „Mitropolia Ardealului are tradițiile ei; una e aceea că cel ce vine aci trebuie să știe să vorbească — că intru aici într-o anumită tradiție; răspunderea ce o am față de înaintașii mei — amintind de testamentul Șaguna — de un **Model Șaguna ...**

„Iată vin să fac voia Ta, Dumnezeule. Vin aici să slujesc, să lucrăm și să ne rugăm împreună. Să ne ajute Dumnezeu să fim o Biserică slujitoare". Răspunzându-i Pr. prot. D. Luca, ce a vorbit în numele protopopiatului și a preoților, ați spus: „Să fie încredințați toți că voi cultiva cele mai bune relații. Voi prețui râvna, cinstea, împlinirea misiunii creștine. Duceți preoților dorința mea de a-i avea plini de elan și de entuziasm în lucrarea lor de slujire".

Adresându-Vă membrilor Adunării Eparhiale a Arhiepiscopeiei Sibiului, membri ai Colegiului Electoral, ați spus, printre altele: „Păsesc întru întâmpinarea votului Dvs. cu încrederea că voi fi ajutat, că vom lucra împreună, că voi găsi la Sibiu colaboratori devotați Bisericii strămoșești și Patriei".

Venind de pe meleagurile cetăților de răsărit ale lui Ștefan cel Mare și Sfânt (intrat în monahism în 1949 la Mânăstirea Prislop de lângă Hațeg) și activând apoi pe meleagurile Buzăului, ați adus cu Dvs. la Sibiu o bibliotecă personală de peste 30 000 volume — tratate, lucrări de mare valoare teologică, istorică și socială — și o bogată experiență în toate domeniile bisericești și celelalte activități obștești. Toate drepturile materiale ce Vă reveneau ca autor al atâtor lucrări, le-ați donat Bisericii; la reședința Mitropoliei ați ridicat o mare, frumoasă și utilă construcție; ați reparat complet casa Eminescu, cu 3 săli de expoziție; ați lărgit spațiul tipografic — dotându-l cu mașini tipografice de mare tehnicitate (cele existente prezentau o jalnică degradare). V-ați îngrijit de împlinirea dorinței marelui filozof C. Noica — de a fi înmormântat la schitul din Păltiniș (cu o semnificație deosebită și în timp ...); Ați acordat o grijă permanentă consolidării și construirii de Biserici (V-am auzit nu o dată spunând, printre altele, preoților: „Dacă simțiți că vreo Biserică se clatină, puneți repede umărul și apoi primul pe care să-l chemați spre a o sprijini să nu se dărâme să fiu eu"). Ați cumpărat la Sibiu, într-o perioadă deloc ușoară, un local ce a fost adaptat ca și locaș de închinăciune (Biserica de pe Koralov). Ați rostit cuvinte de aleasă învățătură pentru clerici și mireni. Medici, magistrați, avocați, intelectuali din diverse sfere de activitate se interesau și veneau să Vă asculte în Sf. noastră Catedrală ... O încununare a activității gospodărești a Î. P. S. Voastre, o reprezintă refacerea din temelii a măreței Mânăstiri de la Sâmbăta de Sus. Îmi voi permite să spun că atât inițiativa obținerii autorizațiilor — în acea perioadă — cât și unele soluții tehnice ce au dat posibilitatea transformării ulterioare a unui corp al construcției, într-o autentică Biserică (după '89) îi aparțin Î. P. S. nostru Mitropolit. Dar dincolo de acestea, de eforturile financiare teama că „cineva" va descoperi că aci se înalță o Mânăstire și nu un complex muzeal (cu consecințe imprevizibile pentru măreața construcție) a fost sigur și „prompt" înregistrată și pe sensibilul „seismograf — **Inima — Î. P. S. Voastre.**

Și într-o perioadă când se vorbea prioritar de reforme materiale, Î. P. S. nostru Mitropolit scria și ne vorbea de o ... **Reformă morală...** Prezent mereu la sfințirea de Biserici, în mijlocul tineretului, a celor mai puțin favorizați de soartă, a multor Asociații, a veteranilor de război, cu ocazia diferitelor aniversări de mare conținut național-patriotic românesc, ați adus cuvinte de mare îmbărbătare, de o mare încărcătură morală și patriotică.

Și voi încheia — deși, ar mai fi atâtea de spus —, ... cu cele rostite, printre altele, atunci, în 1982, de P. C. Arhid. Dr. Constantin Voicu „Prin venirea Î. P. S. Voastre se continuă o frumoasă și îndelungată tradiție de a avea în fruntea Mitropoliei Ardealului cărturari de înalt prestigiu teologic și dascăli de vocație, care și-au legat cele mai înalte preocupări ale lor de viața institutului nostru teologic".

Av. Ioan MORARIU

Eveniment istoric: locaș de închinare în clădirea cazărmii Academiei Trupelor de Uscat Sibiu

În 16 ianuarie 1997, Înalt Prea Sfințitul mitropolit al Ardealului Dr. Antonie Plămădeală, însoțit de un sobor de preoți și un inimos cor de studenți teologi, a oficiat slujba sfințirii capelei din clădirea cazărmii Academiei militare din garnizoana Sibiu. Locașul sfânt a fost amenajat prin sârguința și munca depusă de confesorul garnizoanei preot militar Valentin Bețiu, sprijinit de D-l general de brigadă Stoina Neculai, precum și de cadrele Academiei Militare.

La această manifestare creștinească au participat comandanți de unități militare din garnizoana Sibiu și Organe ale puterii locale, în frunte cu D-nul prefect T. Costăchescu.

După slujba de sfințire participanții au fost invitați în cazinoul unității unde s-a servit o mică gustare. Aici s-au purtat discuții între participanți arătându-se că Armata Română a fost și este creștină, după cum poporul, ai cărui fii sunt chemați anual la datoria de onoare de a-și îndeplini serviciul militar, este creștin.

Dacă răsfoim filele istoriei noastre nu prea îndepărtate, vom constata, spre surprinderea generațiilor de azi, că în armata română, până în preajma celui de al doilea război mondial, în fiecare garnizoană militară exista în cadrele active din armată și câte un preot militar, având gradul de căpitan. Această realitate din armata noastră a fost pecetluită prin înființarea unui Episcopat militar în Alba Iulia — orașul reîntregirii țării prin Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 — iar ca episcop militar a fost ales protopopul Ioan Stroia de la Episcopia din Sibiu.

(Continuare în pag. a 4-a)

IOAN CRISTEA,
veteran de război din Est și Vest

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **MIERCURI, 1 ianuarie 1997,** — A slujit Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană. A hirotonit întru preot pe diacon Dragotă Vasile pe seama Parohiei Presaca, Protopopiatul Sibiu, şi întru diacon pe tânărul licenţiat Gălăţeanu Manoil-Petruş. La sfârşitul Sf. Liturghii a hirotesit întru iconom-stavrofor, cu dreptul de a purta brâu roşu şi cruce, pe secretarul Mitropoliei pr. Valentin-Mihail Sicoe.
  La sfârşitul Sf. Liturghii a ţinut un scurt cuvânt de învăţătură.
  După terminarea Sf. Liturghii a oferit o recepţie la Reşedinţa Mitropolitană unde au participat toţi preoţii slujitori de la Catedrală, Permanenţa Consiliului Eparhial şi Corul Catedralei.
- **SAMBATA, 4 ianuarie 1997,** — A acordat un interviu domnului Thomas Roth de la ziarul local „Jurnalul de Sibiu".
- **LUNI, 6 ianuarie 1997,** — „Boboteaza" — A slujit Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană. A hirotonit întru preot pe diaconul Gălăţeanu Manoil-Petruş pe seama Parohiei Haşag, Protopopiatul Sibiu şi întru diacon pe licenţiatul Dr. Mihail Săsăujan, onorific, pe seama Parohiei „Pogorârea Sf. Duh" — Valea Aurie Sibiu.
  A oficiat slujba de Sfinţire a apei în Catedrala Mitropolitană. În după-amiaza aceleiaşi zile a acordat un interviu pentru postul local de Radio-Televiziune Sibiu.
- **MARŢI, 7 ianuarie 1997,** — „Sf. Ioan" — A slujit Sf. Liturghie în Biserica cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul" din Parohia Sălişte-Grui, Protopopiatul Sălişte. În cadrul Sf. Liturghii a rostit, tuturor celor prezenţi, un bogat cuvânt de învăţătură.
- **MARŢI, 14 ianuarie 1997,** — A efectuat o vizită de lucru la Protopopiatul Sibiu, reşedinţa episcopală şi la Casa de Presă şi Editură „Tribuna", la invitaţia domnului director Emil David, cu care a avut o lungă discuţie privind colaborarea între cele două instituţii.
- **MIERCURI, 15 ianuarie 1997,** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe domnul prefect Tiberiu Costăchescu însoţit de domnul consilier Nicolae Scutea.
- **JOI, 16 ianuarie 1997,** — În cadrul unei mari festivităţi a sfinţit Capela militară amenajată în cadrul „Academiei Trupelor de Uscat" din Sibiu. În cadrul Sf. Liturghii a hirotesit pe pr. Beţiu Valentin, slujitorul acestei Capele, întru iconom, cu dreptul de a purta brâu roşu. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură referitor la episcopii şi clerul militar, mulţumind totodată domnului general-maior Neculai Stoina, comandantul Academiei, precum şi colaboratorilor domniei sale, tuturor celor care şi-au adus aportul la realizarea acestei Capele.
  A participat la recepţia oferită de conducerea Academiei cu această ocazie.
- **VINERI, 17 ianuarie 1997,** — „Sf. Antonie" — Ziua onomastică a I. P. S. Sale. Cu această ocazie a oferit o recepţie la care au participat Decanul şi corpul profesoral al Facultăţii de Teologie, angajaţii Centrului Eparhial, preoţi din Sibiu, reprezentanţi ai Oastei Domnului, alte persoane, cu care s-a întreţinut cordial.
- **DUMINICA, 19 ianuarie 1997,** — A cercetat Mânăstirea „Sâmbăta" în legătură cu mersul lucrărilor Academiei de la „Sâmbăta" şi a picturii Bisericii.
- **MIERCURI, 22 ianuarie 1997,** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană o delegaţie mixtă franco-belgiană de „isihaşti" condusă de preot-lector Vasile Grăjdian, de la Facultatea de Teologie din Sibiu.
- **JOI, 23 ianuarie 1997,** — A prezidat la reşedinţa episcopală din Alba-Iulia lucrările Sinodului Mitropolitan, la care au participat I. P. S. Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, P. S. Ioan al Oradiei, P. S. Iustinian al Maramureşului şi Sătmarului, P. S. Andrei al Alba-Iuliei şi P. S. Ioan al Covasnei şi Harghitei. A participat, de asemenea, şi Arhid. prof. dr. Ioan Floca — profesor de drept canonic şi consilier juridic al Arhiepiscopiei Sibiului.
- **VINERI, 24 ianuarie 1997,** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe domnul profesor Sorin Dumitrescu, directorul Fundaţiei „Anastasia" — Bucureşti, cu care s-a întreţinut şi căruia i-a acordat un interviu.
  În după-masa aceleiaşi zile a cercetat Mânăstirea „Sâmbăta" unde s-a întreţinut cu domnul Dragoş Şeuleanu, secretarul general al Radiodifuziunii Române.
- **LUNI, 27 ianuarie 1997,** — A acordat un interviu domnului Răzvan Bucuroiu, redactor la ziarul „Ziua" din Bucureşti, apărut în acelaşi ziar la data de 1 februarie 1997.
- **JOI, 30 ianuarie 1997,** — Cu ocazia sărbătoririi Sfinţilor Vasile, Grigorie şi Ioan, hramul Facultăţii de Teologie din Sibiu, participă la Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană. La terminarea Sf. Liturghii hirotesește întru iconom, cu dreptul de a purta brâul roşu pe preot-lector drd. Ielciu Mircea şi pe pr.-lector Iosu Mihai.
  Participă la recepţia oferită de P. C. Decan pr. prof. dr. Mircea Păcurariu în cinstea acestei sărbătoriri.
  În după-amiaza aceleiaşi zile participă, la Casa Armatei, la invitaţia domnului general de brigadă Neculai Stoina, rectorul Academiei Trupelor de Uscat, la întâlnirea cu membrii Comisiei de Acreditare a acestei Academii, condusă de domnul Academician Radu Voinea.
  A cercetat Mânăstirea „Sâmbăta".

Secretar eparhial,
pr. VALENTIN SICOE

La împlinirea a 15 ani de slujire arhierească la Sibiu

(Urmare din pag. a 3-a)

deaproape de buna desfăşurare a procesului de instruire şi educare la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, luând parte activă la consiliile profesorale, precum şi la întâlniri cu studenţii pe teme de interes duhovnicesc, pastoral şi social. Totodată grija permanentă a I. P. S. Sale se îndreaptă în aceeaşi măsură şi faţă de cele două Seminarii teologice liceale ale Eparhiei Sibiului, înfiinţate în ultimul timp: cel din Braşov şi cel din Făgăraş.

Dacă Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, acum integrată în Universitatea sibiană, se mândreşte cu dreptul de a conferi şi titlul de doctor în teologie este meritul personal al I. P. S. mitropolit Antonie.

Izvorâtă din grija pentru satisfacerea nevoilor sufleteşti ale credincioşilor este şi preocuparea I. P. S. Sale, ca, acolo unde se impune, să se înfiinţeze noi unităţi parohiale cu lăcaşuri de cult cum a fost cazul în Sibiu-Hipodrom, Sibiu-Valea Aurie, Braşov-Valea Cetăţii, Mediaş-Cimitir, la care se adaugă cele aproape 30 de noi parohii înfiinţate după Revoluţia din Decembrie 1989, multe temeluite prin binecuvântarea pietrei fundamentale de către I. P. S. Sa. Prin iniţiativa I. P. S. Sale, în Tipografia Eparhială din Sibiu s-a tipărit acum câţiva ani o carte mare în ajutorul surdo-muţilor (fotografii, gesturi şi semnificaţia lor) care a fost oferită în dar Asociaţiei Surdo-muţilor.

I. P. S. Mitropolit Antonie s-a dovedit a fi şi un bun gospodar şi chivernisitor al bunurilor bisericeşti. Alături de realizările de la Buzău, mâna gospodărească a I. P. S. Sale s-a simţit şi se simte pe deplin şi în Arhiepiscopia Sibiului şi în primul rând la Centrul mitropolitan din Sibiu, care şi-a schimbat cu adevărat faţa. Este vorba despre noua reşedinţă mitropolitană şi de modernizarea celei vechi, de restaurarea Casei Eminescu, unde a fost deschisă o expoziţie permanentă de icoane şi obiecte de cult, de reînnoirea fabricii de lumânări şi a Tipografiei mărite de patru ori, la fel s-a restaurat Schitul Păltiniş, bisericuţa şi casele de acolo, s-au reconstruit aproape din temelie toate casele istorice de la biserica „Sf. Nicolae" din Şchei Braşov, precum şi aşezământul monahal de la Predeal.

Pe plan gospodăresc însă, un loc special îl ocupă restaurarea incintei ctitoriei voievodale de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, distruse de tunurile vrăjmaşe ale habsburgilor catolici de la Viena. S-au ridicat aici două corpuri masive de clădiri, în una din ele şi o frumoasă biserică sfinţită la 15 august 1993 de către S.S. Patriarhul ecumenic Bartolomeu.

Rectitorirea mânăstirii lui Brâncoveanu, cu monumentalele construcţii de astăzi, reprezintă nu numai un omagiu adus voievodului martir Constantin Brâncoveanu „boier vechi şi domn creştin", ci şi o subliniere a legăturilor frăţeşti care au existat totdeauna între românii de pe ambele versante ale Carpaţilor. De remarcat şi faptul că aici la Mânăstirea Brâncoveanu „Sâmbăta de Sus" a fost inaugurată în vara anului trecut, cu prilejul festivităţilor legate de împlinirea a 300 de ani de la zidirea mânăstirii, o bogată şi interesantă colecţie de patrimoniu ce-i poartă numele donatorului ei, mitropolitul Antonie. Să amintim de asemenea şi punerea pietrei de temelie la viitoarea Academie de la Sâmbăta, ce va face ca numele acestei mânăstiri să intre în circuitul internaţional prin conferinţele ce se vor desfăşura aici.

Să adăugăm la acestea şi restaurarea a peste 45 de biserici şi construcţia a peste 20 de lăcaşuri noi de cult în Arhiepiscopie. La fel sunt de amintit şi cele aproape 16 schituri noi ce se reconstruiesc în Eparhie prin grija şi străduinţa I. P. S. Mitropolit Antonie. Un capitol de seamă din activitatea I. P. S. Sale îl constituie desigur cel cărturăresc.

Roadele acestei munci asidue sunt dovedite de cele peste 29 de cărţi scrise de I. P. S. Sa, lucrări abordând teme pe cât de variate, pe atât de interesante şi de actuale. O temă predilectă a scrisului I. P. S. Sale o constituie istoria zbuciumată a poporului român din Transilvania, „această Transilvanie a cărei istorie e mai degrabă un martirologiu" — spunea I. P. S. Sa.

În anul 1970 a publicat un roman alegoric asupra dictaturii şi a nenorocirilor aduse spiritului uman de totalitarism intitulat „Trei ceasuri în iad", tradus şi în limba bulgară în acelaşi an.

Pe lângă cele peste 29 de cărţi, se cuvin amintite şi sutele de articole şi studii apărute în diferite reviste şi cotidiene din ţară şi de peste hotare, care împreună au însemnat în anii propagandei ateiste, adevărate raze de lumină şi căldură pentru sufletele preoţilor şi credincioşilor care le aşteptau şi le citeau cu nesaţ. În Telegraful Român a întemeiat şi susţinut rubrici ca „Semnalăm", foarte apreciată de intelectuali, apoi „Cuvinte duhovniceşti" şi „Calendar de inimă", promovând spiritualitatea ortodoxă românească şi oamenii de valoare din istoria culturii româneşti.

O bogată şi merituoasă activitate a desfăşurat şi desfăşoară I. P. S. Sa şi pe plan extern, legată de Mişcarea ecumenică şi de strădania de refacere a unităţii creştine aşa cum a fost ea în perioada Sinoadelor ecumenice.

În acest sens prezenţa I. P. S. s-a făcut simţită în organele de conducere ale organizaţiilor ecumenice regionale şi internaţionale încă din 1971, fiind unul din preşedinţii Conferinţei Bisericilor Europene; membru în Comitetul Executiv şi Comitetul Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor; Preşedintele Unităţii I a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, membru în Comisia internaţională mixtă de dialog dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică; preşedintele delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române la Comisia de pregătire a Sf. şi Marelui Sinod al Ortodoxiei; membru de onoare al Asociaţiei „Pro Oriente" din Viena; membru de onoare al „Society of Antiquariea" din Edinburgh (Anglia) ş.a.

Înalt Prea Sfinţia Sa a fost decorat şi cu:
— Ordinul „Sf. Petru şi Pavel" acordat de Patriarhia Antiohiei;
— Ordinul „Sf. Mormânt" acordat de Patriarhia Ierusalimului;
— Crucea de aur a Sf. Rombault, acordată de Primatul Belgiei;
— Crucea papală acordată de Papa Paul VI;
— Ordinul „Sf. Metodiu şi Chiril" acordat de Patriarhia Bulgară;
— Ordinul „Sf. Serghie de Radonej" acordat de Patriarhia Moscovei;,
— Medalia „Martin Luther" acordată de Bisericile protestante din R.F.G., ca şi alte medalii primite din partea unor Biserici din lumea întreagă.

Încheind aceste gânduri de cinstire, la un astfel de moment aniversar, putem afirma că I. P. S. Sa Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului şi-a împlinit aşa cum se cuvine slujirea la care a fost chemat acum 15 ani.

Acum, la acest popas aniversar rugăm pe Dumnezeu să-i rânduiască zile bune, cu pace şi sănătate, cu noi şi binecuvântate împliniri spre a conduce ca şi până acum Biserica din Transilvania şi pe credincioşii ei „printre necazurile lumii şi mângâierile lui Dumnezeu" — cum zice Fer. Augustin (De civitate Dei 18; 51—2), spre limanurile fericirii din veacul de acum şi cel ce va să vină.

Întru mulţi şi fericiţi ani Înalt Prea Sfinţite Părinte Mitropolit Antonie!

Eveniment istoric:...

(Urmare din pag. a 3-a)

Religiozitatea Armatei române s-a confirmat şi prin participarea cu companii de onoare date la bisericile din garnizoanele respective la slujbele religioase ce se făceau la Anul Nou, Bobotează şi Sfintele Paşti. Mai mult, chiar în Vinerea Paştilor se instalau gărzi de onoare în biserici la catafalcul Sfântului Epitaf, gărzi care se ridicau odată cu terminarea slujbei Învierii.

Regimul comunist, instalat după 6 martie 1945, a făcut totul ca această manifestare creştinească în armată să fie oprită şi apoi desfiinţată. Această măsură abuzivă contra credinţei creştine se pare că la suprafaţă ar fi reuşit, dar în realitate şi în intimitate religiozitatea a continuat cu tot riscul unor sancţiuni, la care se expuneau cadrele militare, care nu o respectau. Au fost frecvente când cadrele active ale armatei, după celebrarea căsătoriei civile, la Oficiul de stare civilă, sub masca unor excursionişti de ocazie, plecau la Mânăstirile de la Sâmbăta sau de la Cozia, sau alte schituri şi mânăstiri, unde în mare taină — săvârşeau cătoria religioasă.

Spiritul creştin ortodox a îndemnat poporul nostru să ridice cruci în diferite răspântii, pe întreg cuprinsul ţării, în cinstea unor evenimente istorice, sau la locurile de odihnă şi meditaţii ale călătorilor. Tot legea creştină a rânduit punerea unei cruci la mormântul unui decedat pentru a i se cinsti memoria, dar şi pentru a i se confirma calitatea de creştin. Acelaşi lucru îl confirmă crucile şi troiţele puse la mormintele eroilor noştri din cele două războaie mondiale, morminte la care se fac pelerinaje, la anumite zile din an, pentru a se depune coroane de flori şi a se cinsti memoria lor, pentru suprema jertfă facută pentru existenţa şi viitorul acestui neam. Numai că dictatura comunistă, pentru a lovi şi din acest punct de vedere în vocaţia creştină a poporului, a luat măsura abuzivă că sub pretextul amenajării cimitirului eroilor, crucile să fie înlocuite cu borne de beton. Aşa s-a întâmplat şi în cimitirul din Dumbrava Sibiului.

După Revoluţie, această măsură a fost îndreptată. În cimitirul eroilor din Sibiu, prin iniţiativa unui grup de veterani de război şi cu sprijinul Mitropoliei Sibiu şi a Centrului Militar s-a înălţat o cruce mare şi impunătoare ca să preamărească pe camarazii noştri care zac sub glie şi să confirme creştineasca lor credinţă.

Despre rolul preoţilor în oştirea noastră avem o dovadă elocventă încă din anul 1848, când se publică la Braşov, în ziua de 25 iunie, poezia lui Andrei Mureşanu „Un răsunet", în care, în strofa a unsprezecea se confirma:

„... preoţi, cu cruce-n frunte,
căci oastea e creştină" ...

După cum poporul nostru este creştin, aşa şi oastea lui a fost, este şi va fi creştină, pentru că şi poetul Ştefan O. Iosif a spus în versurile sale:

... Dar până vor mai sta
Carpaţii scut,
Acel ce ne va şterge de pe
lume
Să ştie toţi că încă nu-i
născut..."

Iar pe vârful Carpaţilor este undeva semnul creştinătăţii „Crucea de pe Caraiman".

Semnalăm... Semnalăm...

● Editura „Gnosis" publică o carte de interes public: „MARILE RELIGII ALE LUMII" (Bucureşti 1996, 139 p.), de americanul Marcus Bach, în traducerea şi prelucrarea conf. dr. Alexandru I. Stan. Un *Cuvânt înainte* este semnat de Dr. Ion Popescu, directorul general al Centrului Internaţional Ecumenic pentru Dialog Spiritual. Urmează un *Cuvânt al traducătorului* şi *Prefaţa* autorului. Autorul îşi numeşte lucrarea *„carte de popularizare"* şi nu din modestie. Chiar aşa şi este.

De altfel, în afara unor scurte *glosare*, înaintea prezentării fiecărei religii, nu apelează deloc la autorităţi în materie, nu aduce citate din savanţi, într-un cuvânt: nu are nici o bibliografie. E o carte de informare, ca într-o convorbire cu cineva căruia vrea să-i dea noţiunile generale despre fiecare din marile religii: hinduismul, zoroastrismul, buddhismul, iudaismul, confucianismul şi taoismul, şintoismul, islamismul şi, la sfârşit, creştinismul. Autorul e metodist, deci creştin.

E un creştin cu o viziune religioasă largă. Arată multă înţelegere tuturor religiilor dar, în ceea ce îl priveşte, e convins că creştinismul, prin Iisus Hristos, e marea descoperire a căii celei drepte, chiar dacă împărtăşind o părere a lui Arnold Toynbee, spune că îşi dă seama *„că există şi alte căi pentru oamenii crescuţi în alte tradiţii"* (p. 17).

Motivând necesitatea întoarcerii oamenilor la religie, pentru salvarea lumii, autorul aminteşte că Einstein, când şi-a dat seama că materia poate fi convertită în energie, *„a rămas trăsnit"*. Ar trebui să ne întrebăm de ce? Probabil din două motive: întâi pentru că aceasta însemna că *„la început a fost Cuvântul"*, deci Spiritul, nu materia, iar în al doilea rând, pentru că reducerea din nou a materiei la spirit, e acum în mâinile oamenilor! (bomba atomică etc.).

Capitolul despre creştinism — cea mai sublimă religie — e mai degrabă o predică sau o *laudatio*. Descopere elementele esenţiale ale creştinismului şi, îndeosebi, cele comune tuturor confesiunilor şi, important pentru teologia ortodoxă este accentul pe care îl pune pe *„a face"*, pe *practicarea virtuţilor creştine* (p. 138).

Cartea se citeşte uşor şi poate deschide dorinţa cititorului de a şti şi mai multe lucruri despre religie şi, desigur, despre religia noastră.

* * *

● Semnalăm o bună monografie a satului Tălmăcel: CARTEA SATULUI TĂLMĂCEL de Lt. col. Gabriel Stroilă (ed. „Naţional", 1996, 471 p.). Satul nu e departe de Sibiu. Istoria mare şi amănunţită a unui popor s-ar putea face definitiv şi exhaustiv, alcătuindu-se din astfel de monografii care merg la detalii şi compun părţi ale unui tot care e neamul, naţiunea.

Autorului nu-i scapă nimic. Dă nume, evenimente, explică şi caută surse de informaţie în aşa fel încât să nu rămână nimic uitat.

E un exemplu şi pentru alţii!

* * *

● Cetind amintirile, memoriile altora, parcă ne-am ceti propria biografie. Descoperim peste câte lucruri interesante am trecut şi trecem uşor şi în viaţa noastră.

Cetind amintirile altora, îţi vine să ţi le scrii şi pe ale tale.

Când o carte de AMINTIRI, VISE, REFLECŢII (consemnate şi editate de Aniela Jaffé) poartă semnătura lui C.G. Jung, acesta e un eveniment.

Pe drept cuvânt a fost numită *„una dintre cele mai tulburătoare piese memorialistice ale secolului"*.

Îl găsim aici pe Jung care îşi povesteşte viaţa lăuntrică, gândurile despre religie, experienţa spirituală conştientă şi inconştientă.

Cartea editată de *Humanitas* (Buc. 1996, 415 p.), n-a fost destinată de Jung publicării. Norocul alcătuirii ei se datorează colaboratoarei şi secretarei sale Aniela Jaffé.

Se citeşte cu interes de către omul de ştiinţă — e un fel de carte a izvoarelor ştiinţei despre om — dar şi de intelectualul de rând care se vrea la curent cu problemele culturii. Cartea e o bogăţie de referiri la marii oameni ai omenirii — ex. Freud — la problemele ştiinţei şi ale religiei, la procesele interioare ale formării omului şi ale operei de artă şi nu lipsesc din ea nici anumite viziuni din domeniul filosofiei şi al religiei care, ieşite din experienţa unuia ca Jung, valorează cât multe tratate (p. 294—301). Capitolul *„Despre viaţa de dincolo de moarte"* (p. 302 şi urm.), merită o atenţie specială.

Cartea aceasta ar trebui citată toată? De citit n-ar trebui să fie ocolită de nimeni. Dimpotrivă, să fie căutată. Mă gândesc îndeosebi la studenţi, dar şi la ceilalţi oameni de cultură.

La studenţii teologi în primul rând.

„Epoca noastră — scrie Jung — *a pus întregul accent pe omul „de aici", ducând astfel la o demonizare a omului şi a lumii lui"* (p. 327).

Am dat doar o mostră!

* * *

● Ce frumoasă carte a scris D. Elena Solunca Moise: *„Cuviinţa Tainei"!* (ed. Crater, 159 p.). S-a bucurat de o substanţială prefaţă a Părintelui Stăniloae (1993), ceea ce e o mărturie de mare valoare în recomandarea cărţii.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

15 februarie

Nr. 7—8

1997

Îngerii cântă pururea cântecul creştin de laudă adusă lui Dumnezeu

Se spune în cărţile bisericeşti că îngerii cântă pururea cântecul creştin de laudă adusă lui Dumnezeu. Despre diavoli nu se spune că ar cânta şi ei. Iată însă că, mai nou, au început şi ei să-i imite pe cei care la început cântau doar ei laude lui Dumnezeu. Şi diavolii au început să cânte! Sunt însă doar imitatori. Şi sunt nereuşiţi. Şi-apoi ei se laudă pe ei înşişi. Muzica lor e nebunitoare. E zgomot, nu cântec. E ţipăt şi strigăt. E o alcătuire de istericale şi bâţâieli epileptice. E o concurenţă de zgomote. Parcă ar veni de prin jungla africană. Dacă acestea sunt cultură, n-am nimic de obiectat. Pot să rămână! Dacă sunt cultură! Dacă sunt anticultură, zăpăceală şi instigare la dezlănţuirea instinctelor primare, atunci noi trebuie să ne întoarcem şi să ne promovăm cântecele noastre tradiţionale sau altele noi, dar cuminţi, în limitele bunului simţ, cântece care să cultive în noi sentimente frumoase şi nu patimi urâte, perverse. Am văzut la televiziune un „arare" cântăreţ a cărui dambla este să cânte cu mâna pe partea de ruşine a corpului, înnebunind şi pervertind fetiţele abia ieşite din pubertate şi pe tinerii fără educaţie solidă care se lasă uşor ademeniţi de astfel de spectacole cărora societatea modernă le dă acces la public în ciuda moralei sănătoase şi a îndatoririlor pe care societatea le are de a asigura educaţia tinerilor aşa cum trebuie.

Ce frumoasă e muzica noastră! Să o cultivăm şi să ne lăsăm pătrunşi de mesajul şi farmecul ei. Nu avem naivitatea să cerem doar muzică religioasă. Avem însă îndreptăţirea să respingem tot ceea ce e antimuzică, zgomot. Trebuie să reactivăm posibilităţile poporului sănătos de a se exprima. Spre a nu cădea, în cazul muzicii de pildă, în contramuzică. Trebuie să ne apărăm frumuseţile originare ale geniului creator românesc.

Mie personal îmi plac foarte mult şi corurile. Corurile în general, dar şi corurile bisericeşti. Eu pe acestea, mai ales, le am în vedere şi mă bucur când constat că în alcătuirea lor sunt şi celebrităţi ale cântecului şi artei interpretative româneşti.

De altfel în Bucureşti mulţi cântăreţi de operă, nu numai la scară naţională, ci şi la scară internaţională s-au format, şi au fost membri, şi au rămas până la sfârşitul vieţii lor membri în corale bisericeşti. Cred că e de ajuns să îi amintesc pe Valentin Teodorian şi pe Mircea Buciu, amândoi trecuţi la cele veşnice. Ei au fost permanent membri ai *Coralei Patriarhale* şi importanţi solişti ai acestui cor. Ar fi de asemenea de ajuns să pomenesc şi o cântăreaţă mai nouă, tot de operă, cu o voce extraordinară care-şi face loc acum în întreaga lume: Angela Burlacu, multă vreme membră şi ea a coralei patriarhale.

Suntem datori, prin urmare, a relua şi a promova în continuare cultura, literatura, simţirea poporului român. Precum spune o veche zicală, românul s-a născut poet. Artist. Trebuie să-i dăm românului prilejul să-şi manifeste aceste frumoase însuşiri, toate aceste talente.

† **Dr. Antonie Plămădeală,**
Mitropolitul Ardealului

- CUM SĂ NE RUGĂM -

Este un lucru arhicunoscut şi bine experimentat că omul care crede în Dumnezeu simte nevoia fierbinte şi constantă de a se ruga. Şi cu cât este mai puternică credinţa omului cu atât mai mare este şi setea şi dorinţa lui nestăvilită spre rugăciune.

Rugăciunea cuprinde întreaga lui viaţă şi existenţă, îl hrăneşte şi îl reînnoieşte spiritual ori de câte ori intră în legătură cu Dumnezeu prin rugăciune.

Astăzi mai mult ca oricând nevoia omului de rugăciune este mult mai mare; în epoca pe care o trăim omul simte nevoia de a se ruga mai mult decât în trecut şi aceasta şi pentru faptul că şi primejdiile şi încercările la care este expus astăzi sunt mai mari şi mai numeroase. Prin rugăciune — în primul rând — el iese din izolare şi din singurătate şi se apropie de un Dumnezeu personal căruia îi vorbeşte şi căruia îi arată neliniştea şi singurătatea sufletului său.

Trebuie însă să mărturisim deschis că, majoritatea oamenilor nu se mai roagă aproape deloc sau se roagă din când în când şi aceasta în situaţii doar de criză sau în mari încercări şi necazuri. Criza credinţei în lumea modernă aduce firesc după sine şi o criză a rugăciunii. Dar mulţi dintre noi, de ce să nu recunoaştem, deşi ne considerăm credincioşi, nu ne rugăm nici constant, şi nici corect.

Felul corect al rugăciunii noastre către Dumnezeu ni l-a arătat Mântuitorul Hristos în parabola vameşului şi a fariseului. Rugăciunea adevărată şi corectă a fost întruchipată de rugăciunea vameşului care cu umilinţă se ruga lui Dumnezeu, zicând: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului" (Luca 18, 13).

Parabola pe lângă alte aspecte ne indică şi starea sufletească cerută în timpul rugăciunii pentru ca aceasta să fie bine primită la Dumnezeu, o stare sufletească privind dispoziţia pe care trebuie să o avem în vremea adresării noastre către Dumnezeu prin rugăciune. La rugăciune participă

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhid. VISARION BĂLŢAT

APELUL SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PENTRU APĂRAREA DREPTULUI LA VIAŢĂ AL COPILULUI NENĂSCUT

„COPIII SUNT BINECUVÂNTAREA LUI DUMNEZEU"

„... copiii sunt un dar de la Dumnezeu ... (Ps. 126, 3) — **bogăţie şi belşug ...** (Ps. 111, 1)".

IUBIŢII NOŞTRI FII ŞI FIICE SUFLETEŞTI,

Cu sufletul fremătând de bucurie, participăm adesea la cununia copiilor sau prietenilor noştri. Participăm şi ne bucurăm, ca oarecând Domnul nostru Iisus Hristos însoţit de sfinţii Săi ucenici şi mama Sa, Sfânta Fecioară Maria la nunta cea din Cana Galileii.

Nunta, ca taină a iubirii este un act sfânt, de origine dumnezeiască ce uneşte doi tineri, parte bărbătească şi femeiască, devenind soţ şi soţie.

Cea mai veche din toate aşezămintele omeneşti este familia. Nici o instituţie nu are un rol atât de hotărâtor pentru om şi societate, ca instituţia familiei, de familie atârnând prosperitatea sau ruina naţiunilor şi a lumii.

Dumnezeu, în bunătatea Sa, a revărsat asupra primei perechi de oameni binecuvântarea Sa (Fac. 1, 28) după care a poruncit şi le-a zis: „Creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul" (Fac. 1, 28). Lumea e bogată, e întinsă şi frumoasă, dar se cer oameni care să o populeze, s-o cultive şi să se bucure de bunătăţile ei, deci trebuie împlinit mesajul divin „... creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul ...".

Atotputernicul Stăpân a binevoit să împrumute făpturii ceva din puterea Sa dătătoare de viaţă, a rânduit să-l asocieze pe om la actul Său creator. De aceea El a poruncit ca oamenii să se înmulţească prin unirea întemeiată pe dragoste, iar scopul acestei uniri este rodirea vieţii noi, naşterea de copii. A avea copii înseamnă a primi binecuvântarea în casa ta. O familie fără copii cu anevoie este cuprinsă de acea mulţumire, acel echilibru sufletesc, bucurie pentru mai târziu a părinţilor.

Copiii sunt o izbăvire pentru părinţii lor, un toiag bătrâneţelor. Sfânta Scriptură arată cele mai frumoase asemănări în această privinţă: „Fiii sunt moştenirea Domnului, răsplata rodului pântecelui. Precum sunt săgeţile în mâna celui viteaz, aşa sunt copiii părinţilor tineri. Fericit este omul care-şi va umple casa de copii" (Ps. 126, 3—5). Ei reprezintă aurora dimineţii unui popor, viitorul lui.

IUBIŢI CREDINCIOŞI,

Din păcate, în lumea aceasta nu toţi oamenii pot îndeplini mesajul divin de a creşte şi a se înmulţi în familie.

În primul rând, faţă de această obligaţie oamenii pot întâmpina o piedică în afară de voia lor, adică nerodirea firească. De multe ori nerodirea aceasta este izvor de durere şi lacrimi.

Ne vin în minte femeile biblice Sarra, Rahila, Ana ... care nu puteau să aibă copii, dar n-au pierdut încrederea în Dumnezeu, au postit, s-au rugat neîncetat cu lacrimi Ziditorului a toate ca să ridice ruşinea lor dintre oameni, adică aceea de a nu avea copii. Aşa au făcut şi Zaharia şi Elisabeta, Ioachim şi Ana, soţi întristaţi care numai datorită arzătoarelor rugăciuni au conceput şi au născut pe Sfântul Ioan Botezătorul şi pe preacurata Fecioara Maria.

Întristarea celor ce nu pot avea copii poate fi înlăturată prin înfierea de copii orfani, prin faptele îndurării creştine faţă de cei lipsiţi şi părăsiţi. Ei pot săvârşi un bine nemărginit în jurul lor, devenind ceea ce era Iov pentru săracii zilelor lui „... orbului îi era ochi, şchiopului picior, celor nenorociţi — tată..." (Iov 29, 15).

Durerea cea mai mare este că sunt nenumărate cazuri când soţii nu voiesc să fie părinţi, adică tată şi mamă, sau voiesc să aibă numai un copil sau cel mult doi. Ei gustă plăcerea unirii trupeşti, dar se feresc de îndatorirea naşterii de copii, care cere sacrificii. Egoismul dus până la limită, uneori întemeiat pe argumentul săraciei materiale, îi face pe unii oameni să nu-şi dorească prunci.

Sfinţii Părinţi văd în aceasta o faptă sorâ cu desfrâul. Sfântul Ioan Gură de Aur îi numeşte „tâlharii propriilor bunuri" — pe cei ce caută numai plăcerea trupului, fără urmarea ei firească, copilul, iar Fericitul Augustin îi numeşte adulteri.

Dacă totuşi copiii se zămislesc în pântece, unele mame recurg la cea mai oribilă crimă: AVORTUL.

Pentru Biserica Ortodoxă, avortul nu este un act oarecare nepermis, ci este: omor; omor mai grav şi mai dezastruos decât altele pentru că ia dreptul la viaţă unei fiinţe omeneşti înainte de a fi gustat din aceasta. Responsabilitatea acestui mare păcat revine atât soţiei şi soţului care s-au învoit cu uciderea, precum şi medicului care a îndeplinit acest act şi tuturor celor care au contribuit la săvârşirea lui.

IUBIŢI FII ŞI FIICE DUHOVNICEŞTI,

N-am dorit să intrăm cu brutalitate în cea mai intimă taină a iubirii: comuniunea dintre soţ şi soţie manifestată în unirea trupească. Dar ne-am văzut siliţi, în calitate de părinţi sufleteşti să vă împărtăşim aceste gânduri, această preocupare a noastră pentru că, deşi suntem un popor creştin şi evlavios, suntem trist renumiţi în lume prin numărul mare al întreruperilor de sarcină, iar divorţurile se înmulţesc pe măsură.

Starea aceasta ar trebui s-o observe şi forurile legislative şi să-i preocupe.

Se vorbeşte atât de des despre drepturile omului, printre care dreptul la viaţă este cel mai bine subliniat. Nu înţelegem însă de ce se face o aşa mare diferenţă între pruncul născut sau adultul pentru a căror ucidere făptaşul este aspru pedepsit şi pruncul încă nenăscut a cărui ucidere se legiferează în bună formă. Este, credem, cel mai evident semn al crizei de valori, cea mai clară mărturie a anormalităţii spre care se îndreaptă o societate fără credinţa în Dumnezeu.

Noi am fost un neam sănătos şi viguros. În câţiva ani însă, dacă vom continua aşa, vom deveni o ţară îmbătrânită, lipsită de vlagă şi de perspectivă. Pentru o societate sănătoasă, trebuie să avem copii sănătoşi. Pentru a salva societatea, trebuie întărită familia. Ne place să ne lăudăm cu înaintaşii noştri, şi nu e rău, dar ei aveau o altă mentalitate. Oricât de greu le-ar fi fost, ei aduceau copii pe lume şi-i creşteau în frică de Dumnezeu.

Faceţi şi voi asemenea.

Dacă familia este chemată să fie izvor de viaţă, marea şcoală a omului desăvârşit, împliniţi porunca „creşteţi şi vă înmulţiţi".

Preţuiţi naşterea de copii ca o binecuvântare cerească şi faceţi-vă din educarea micilor odrasle, o preocupare sfântă, aşa cum a făcut şi prea buna Emilia, mama Sfântului Vasile cel Mare, Nona, mama Sfântului Grigorie de Nazianz şi Antuza, mama Sfântului Ioan Gură de Aur.

Raza de soare nu-i aşa de dulce ca surâsul unui copil.

Nădăjduim că aceste frământări ale noastre vor ajunge la inimile voastre şi că vom medita serios asupra perspectivei noastre veşnice şi vremelnice, atât ca Biserică, dar şi ca neam.

Vă împărtăşim părinteştile binecuvântări ale membrilor Sfântului Sinod, dorindu-vă şi urându-vă să vă creşteţi pruncii frumoşi şi sănătoşi, ca o rază de soare întru binecuvântare dumnezeiască asupra familiilor voastre.

ORIGINEA BISERICII GRECO – CATOLICE

Se susţine („Adev. de Cluj", 25—26 ian. 1997) că Biserica Greco-Catolică ar fi de „origine latină", căutându-se inducerea în eroare a cititorilor, prin confuzia vinovată — care poate prinde la românii-latini, între limbă (mijloc de comunicare umană) şi Biserică (comunitate de credincioşi). Se face aceasta pentru câştig confesional, confecţionându-se o origine meritorie, căci adevărata origine nu se poate să nu se ştie.

Dacă în mod uzual termenul de **latin** înseamnă în primul rând un vorbitor al limbii latine (şi beneficiar al culturii respective), o proveniență din poporul roman care folosea această limbă, cu referire la domeniul bisericesc termenul „latin" indică confesiunea romano-catolică, care îşi are o doctrină proprie bine conturată şi care foloseşte latina ca limbă de cult, la fel cum termenul „grec" înseamnă ortodox (Biserica grecească, chiar Biserica Greco-Catolică, adică având cult ortodox).

Ce vrea să însemne „originea latină" (obârşia, proveniența, punctul de plecare) a Bisericii Greco-Catolice? Că se trage din Biserica Romano-Catolică, al cărei rit este cel latin şi care îşi are centrul în teritoriul foştilor romani? Fals, atât istoric cât şi doctrinar! Că limba în care au primit strămoşii noştri noţiunile de bază ale credinţei a fost latina? Ce are limba unei Biserici cu doctrina (învăţătura) ei, ştiut fiind că nu limba determină (sau caracterizează) o Biserică, ci doctrina acesteia?! Polonezii — slavi pot fi catolici, românii — latini pot fi ortodocşi! Ce sens, decât de a crea confuzie, poate avea formularea că Biserica Greco-Catolică „se revendică de la limba latină"? De la o limbă ar putea să „se revendice" o altă limbă, nu o entitate total diferită.

Trebuie accentuat că doctrina (învăţătura) în care s-au încreştinat strămoşii noştri a fost cea unitară, a întregii Biserici nu una latin-catolică, chiar dacă limba a fost latină, căci în epoca încreştinării noastre de bază (până în sec. IV) Biserica era una, nedespărţită.

Proveniența, deci originea Bisericii Greco-Catolice este prozaică, chiar dureroasă şi n-are nimbul unei latinităţi deosebite faţă de a Bisericii Române în general, adică de cea a limbii.

Biserica Greco-Catolică îşi are originea în Biserica Ortodoxă Română, fiind o sciziune (N. Iorga zice o „sfâşiere"), o desprindere din aceasta a unui număr restrâns de credincioşi, iniţial doar clerici, făcută în jurul anului 1700, nu din nevoi sufleteşti, ci din interese materiale, social-politice. Ea a început ca o alianţă politico-bisericească, fără cedări doctrinare, recunoscându-se doar primatul onorific al Papei şi are la bază actul sinodal din 7 oct. 1698, al celor 38 de protopopi, nesemnat însă şi de Mitropolitul Atanasie. Iezuiţii catolici au făcut o traducere falsă a acestui act, adăugând că se primeşte întreaga doctrină catolică, în special cele 4 puncte deosebitoare, încât istoricul unit N. Densuşianu, care l-a descoperit, spunea că s-a făcut „o traducţiune din cele mai mişeleşti şi criminale, falsificarea unui document public ... pentru a supune poporul român catolicilor".

Sciziunea, dezbinarea, „unirea" cum e cunoscută mai poleit, a continuat, s-a adâncit şi consfinţit prin declaraţia („reversaliile") Mitropolitului Atanasie, făcută la Viena, în aprilie 1701, prin care, sub ameninţarea unui proces, accepta întreaga doctrină catolică, precum şi coborârea la rangul de episcop şi subordonarea faţă de arhiepiscopul romano-catolic de Strigoniu, făcând ceea ce N. Iorga numeşte „cel mai înjositor act public săvârşit până atunci de un vlădică românesc".

Aşadar, Biserica Greco-Catolică nu-i de origine latină, ci provine din Biserica Ortodoxă Română din care s-a desprins. Ea nu mai este „ortodoxă", pentru că şi-a schimbat doctrina primind învăţături catolice, dar pentru faptul că păstrează încă cultul ortodox, mai menţine acel „greco" în titulatură. Ea s-a catolicizat parţial şi se catolicizează în continuare, „unirile" (uniaţiile) fiind o formă mascată de prozelitism din partea Bisericii Romano-Catolice.

În încheiere facem o precizare. Aducând-o la dimensiunea reală, reliefăm că latinitatea (romanizarea) noastră (şi în general) constă în mod esenţial în însuşirea limbii latine (şi-a culturii latine, o dată cu ea şi prin ea) şi în extrem de puţin aport biologic italic. Deci fraţi de limbă, nu fraţi de sânge! De altfel, cum coloniştii erau „ex toto orbe romano", am fi fraţi cu multă lume! ...

Spre a nu fi bănuit de părtinire, aduc mărturia a doi catolici. Unul mic, A. Prundaş care în cartea *Catolicism*, p. 15, zice: „Strămoşii noştri au fost acei la care romanitatea s-a impus prin limbă"; altul mare şi „infailibil", Papa Ioan Paul II, care îl numeşte pe Ieremia Valahul „un fiu al României, al nobilei naţiuni care poartă în limbă şi în nume amprenta Romei" („Adev. de Cluj", 1 feb. 1995). Dixit Papa!

S. BUZAN

PETRU ŞPAN - profesor şi pedagog

(1860—1911)

Un sfat apostolic ne îndeamnă ca în comunitatea Bisericii creştine să păstrăm vie amintirea înaintaşilor noştri. „Aduceţi-vă aminte de mai marii voştri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviţi cu luare aminte cum şi-au încheiat viaţa şi le urmaţi credinţa" (Evrei 13,7). Iar la încheierea slujbei prohodirii unui răposat, preotul rosteşte: „Pomenirea lui din neam în neam, în veci pomenirea lui".

Acestui îndemn creştinesc încercăm să-i dăm împlinire prin aceste rânduri, când facem pomenirea fostului profesor de pedagogie de la Şcoala Teologică din Sibiu „Academia Andreiană" la împlinirea a 86 de ani de la trecerea sa în împărăţia cerească. Rememorarea acestui eminent profesor este justificată şi de strădunța Bisericii noastre de a-şi împlini misiunea divină de educatoare şi povăţuitoare a tineretului pe calea permanentei lui comuniuni cu Hristos. Iar vrednicul de pomenire, profesorul Petru Şpan, ca slujitor al Bisericii şi-a adus o remarcabilă contribuţie.

Născut în localitatea Lupşa din Ţara Moţilor (jud. Alba), străbătută de Valea Arieşului, la 4 iunie 1860, şi-a petrecut prima copilărie în satul natal, crescut mai mult de bunicii săi, cu vorbe dulci şi blânde — ca ale tuturor bunicilor — dar în respect faţă de „porunca părintească". Părinţii şi bunicii i-au fost primii dascăli. Şcoala primară a urmat-o în satul natal, învăţând Bucoavna, Ceaslovul, gramatica şi aritmetica, după care a urmat şcoala ungurească din Trascău şi apoi Gimnaziul din Blaj. Aici, evidenţiindu-se ca elev eminent, a fost numit, după practica pedagogică a vremii, monitor, de care era foarte mândru şi pentru faptul că-i aducea o remuneraţie.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. dr. SEBASTIAN ŞEBU

Mărturii despre Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA într-un manuscris al preotului Ioan Bârsan (1851 – 1911) din Sâncraiu de Mureş, jud. Mureş

Activitatea mitropolitului Andrei Şaguna a fost bogată, complexă şi vastă pe plan bisericesc. Nu ne propunem o prezentare în amănunt a ilustrului mitropolit, ci vom reliefa un aspect al activităţii sale, aşa cum l-am găsit într-o mărturie scrisă a unui preot ortodox, contemporan cu marele ierarh: ataşamentul faţă de tradiţiile româneşti, grija pentru educarea poporului român şi influenţa pe care a avut-o asupra mulţimii. Este vorba de mărturia scrisă a preotului Ioan Bârsan (1851—1911), fost paroh în parohia ortodoxă Sâncraiu de Mureş (numită atunci Egerseg — Cornăţel), pe care o reproducem în întregime, pentru frumuseţea şi ineditul ei.

I. „MOMENTE DIN VIAŢA MARELUI ŞAGUNA"

Ca fiu de fierar, când am mers la Sibiiu, mă purtam în haine româneşti. După ce am absolvat pedagogia, atât eu, cât şi părinţii mei, doreau să urmez şi teologia, ceia ce era şi dorinţia consetenilor mei, cari ziceau, că ar fi păcat să nu mă fac preot, fiind eu bun cântăreţiu.

Deodată cu — fie iertatul — Georgiu Palagiu din Petea de Câmpie, am suplicat pentru a fi primiţi la teologie. Pe atunci primirea o făcea însuşi marele arhiereu, iar suplicantul trebuia (să) se înfăcişeze în persona înaintea sa, ca se'lu vaza în persona.

Ne'am prezentat şi noi doi, dar spre marea noastră întristarea ne'a spus, că deocamdată are mai mare lipsă de învaţiatori decât de preoţi, deci nu ne primesce.

Necăjiţi eram noi, dar mai necăjiţi erau părinţii noştri, cari pentru noi au trebuit să-şi bată caii până la Sibiiu, ne fiind pe atunci linie ferată către Sibiiu.

Tatăl meu s'au întors acasă, iară eu am rămas ca să concurez undeva ca învaţiatoriu în parţile Sibiiului, căci acasă i'mi era ruşine să ma ducu acum, când toţi ştiiau, ca m-am dus să mă înscriu la teologie. În după ameadia aceleiaş zile stam cu colegul meu înaintea seminarului, când vedem pe Marele Şaguna, cu feciorul de casă, Simon, în urma lui, venind către seminariu. Toţi câţi treceu pe cale se dedeau la oparte, plecându'se înaintea lui, căci atâta era de impunător, încât chiar şi cei ce nu şciiau cine e el, stăteau în locu uimiţi, părându'li'se că văd ceva supranatural. Trecând pe lângă noi am făcut trei paşi înapoi şi l'am salutatu. Portul nostru românesc şi uniforma i'au atras atenţiunea asupra noastră şi după ce trecuse deia de noi, privind înapoi, l-a întrebat pe feciorul de casă: „Simone, cine sunt aceşti tineri?" Simon i'au respuns, că: „aceştea sunt pedagogi de asta dimineaţia pe care Ecselenţia Ta nu i'ai primit în teologie."

Dimineaţia cealaltă la 7 ore a trimis (arhiereul) Şaguna pe Simon în biserică, ca să ne cheme la el — norocul nostru au fost, că ne-a aflat în biserică.

Spre mirarea şi bucuria nostra, ne-au spus apoi: „Veţi fi primiţi în teologie, feţii mei", iară noi, sărutându'i dreapta, i'am mulţămit.

Bucuria mea şi a tatălui meu nu au fost mică, când dorinţia au fost împlinită, dara eu şi azi cred, că numai de dragul portului nostru românescu, şi mulţiamita faptului că Simon ne'au aflat în biserică, ne'au primit marele Şaguna în teologie.

Ca archiereu, de şi om în etate şi cam greoi, era cu totul devotat bisericei. In paresem la tote deniile era în biserică, şi nu pregeta şi aici a se interesa de isteţimea clericilor, punându-le diferite întrebări. Dacă se întâmpla, ca unul să nu scie respunde la întrebare, îlu apostrofa, daca însa era mulţiamit cu respunsul'l, lauda. Greşala unuia sau altuia nu o trecea nice când cu vederea şi nu o ierta nice când. Aşa într'o Vinere din paresem au servit liturgia înainte Sfinţita un profesor tînaru şi greşind pomenirile, cand au eşit cu sfintele daruri, au fost dojenit în faţia întregei biserici.

Se interesa mult de viaţia ţiaranului nostru. Vorbind cu teologul Popescu Simion, se mira că calendariul şi orologiul n'a pătruns încă, decât în puţine locuri în casa ţiaranului.

Simion Popescu iau spus ca întrebând el pe un ţiaran dece nu'şi ţine orologiu în casă, ţiaranul iar îi respunsu: „Nu vreau Domnule să im masuru viaţia cu orologiul, căci pentru mine şi ziua e prea scurtă". La acesta au zîmbit marele Archiereu şi a zis: „Vez fătul meu, câtă filozofie e în capul ţiaranului nostru?"

Cu atâta respect şi frică ne portam cu toţii faţia de el, ca şi faţia de un sfant al bisericei şi al neamului nostru. După parerea mea, Moise nu au putut fi mai mare pentru poporul Izrailtean, decât marele Şaguna pentru biserica şi neamul nostru.

Mai dane Domne astfeliu de omeni!

II. ULTIMELE MOMENTE DIN VIAŢA MARELUI ANDREI BARON DE ŞAGUNA

Eram cleric în anul al III-lea când în ziua repausarei sale a venit rândul la mine şi la colegul, Petru Roşca, ca să stăm lângă bolnavul Archiereu.

Pe la orele 4 dupa ameaz simţind că nu mai are mult de trăit marele archiereu a chiemat lânga sine pe Petru Roşca şi i-a zis: „Mergi fătul meu la parintele Boiu şi'lu chiama să vină la mine". P. Roşca s'a şi dus momentan să împlinească ordinul dat şi curând a venit înapoi şi a spus Ecselentiei Sale: „L'am întâlnit tocmai când mergea la biserică şi a zis, că vine, cât va găta cu biserica". Greu i-au căzut acest răspuns bolnavului şi a zis fórte necăjit: „Eu sunt întâiu, apoi Vecernea, căci o putea el face şi mai târziu! Du-te fătul meu pe trepte, aştéptă-l acolo până vine şi nu-l lăsa să intre".

După acesta a zis către mine, care ieram lângă pat: „Vino, fătul meu şi me du la fereasta de la strada". După ce am dus lângă fereastă o măsuţia şi un scaun, i-am ajutat se se scóle, şi vazând eu ca e de tot slab, am crezut se chiem înca pe cineva, ca se'l putem duce, dara nu me'a permis, ci me'a zis se'lu duc singur. M-au apucat pe după cap, căci eu numai pana (la) supsuori îi ajungeam, cu toate că nice eu nu eram mic de statură, şi cu atata putere l'am prins peste mijloc încât tóta mâna mi s-au înfundat în corpul seu, care era tot umflat.

L-am dus apoi la masa şi l-am aşezat pe scaun, dara au trebuit se-i prind capul în mâni, căci atât era de slăbit, încât nu avea putere se şi-l ţină sus.

Im era atât de greu, încât tot am asudat, dara peste un patrariu de ora au venit feciorul de casă care cu mirare şi cu ocara me-a zis, cum de am cutezat a-l ridica din pat, şi catra Ecselenţia a zis, ca nu ar fi trebuit se se dea jos din pat.

Eu i-am făcut semnu că sunt obosit şi luându-l amândoi l-am pus iaras în pat. Acuma au început a-i fi mai reu şi eu văzându-i durerile nu me potém retinea se nu lacramez. Simon, feciorul de casa, s-a dus de a chemat de la trepte pe P. Roşca. Deschizându-ş atunci marele Archiereu ochii şi vazându-ne în jurul seu, a trimis pe P. Roşca se chieme pe vicariul Nicolae Popea, care la moment a si venit şi vazându-ne pe toţi cu lacramile în ochii a întrebat pe Ecselentia, ca se simte mai reu?

Ca respunsu au mai deschis odată ochii şi vazându-l ca lacrameaza i-a zis: „Nu ve temeţi Nicolaie! numai nu ve sfădiţi!"

Mai mult nu au putut vorbii, i-am pus lumina în mana şi i-am ţinut-o pana ce a murit. Au murit cât se póte de liniştit, fara a se arata pe fatia lui vre o urmă de durere. Îndată au fost chemaţi asesorii consistoriali, numai parintele Boi nu au cutezat se vina în sala, ci a stat în o sala laterala, plangand amaru mórtea celui mai mare binefacatoriu al neamului roman, dar pote şi pentru greşala ce o facuse, ne ascultându-i cuvantul din urma. Nice decum nu mi-am pututu impaca curiositatea, ca ore ce dorintia a avut Ecselentia Sa, sau ce a voit de l-a chiemat pe parintele Boi la sine în momentele din urma a vieţii Sale? Eu sunt de parerea, ca se-i fi luminat Dumnezeu mintea asesorului Boiu, se vie atunci la moment cand înca potea vorbi, iar fi descoperit ceva, ce pentru biserica nostră şi pentru istorie ar fi fost de mult preţiu, şi de atunci ţin eu, ca dacă eşti chiemat la un muribund, să îţi laşi tóte afacerile, şi să îi împlineşti dorinţia!

Subscrisul mă sirat fericit, că ajutoriul cel din urma, eu i l'am dat marelui Archiepiscop şi Metropolit Andrei Baron de Saguna. Egerseg la patruzeci de sfinţi 1908. Ioan Bărsanulu, paroch."

Pr. Horea Septimiu Bordean
parohia Sîncraiu de Mureş

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● La începutul lunii decembrie a anului trecut s-au desfăşurat la Atena, lucrările Simpozionului internaţional având ca temă „Ortodoxia şi Educaţia", Simpozion prilejuit de împlinirea a 160 de ani de activitate a şcolii Arsakion din Atena.

La lucrările acestuia au luat parte reprezentanţi ai Bisericilor Ortodoxe din Balcani, ai Universităţilor din diferite ţări, oameni de cultură, profesori, ziarişti.

P. C. pr. dr. Ilie Frăcea, din Atena, a prezentat în plen referatul: „Probleme contemporane ale educaţiei în Europa de Răsărit" cu accent pe evoluţia şi situaţia actuală a învăţământului în general şi a celui teologic în special în România.

*

● Guvernul chinez a reacţionat energic împotriva declaraţiilor oficiale ale Vaticanului care a anunţat că şi după trecerea provinciei Hong-Kong în administrarea Chinei prevăzută pentru 1 iulie a.c., Sf. Scaun va tutela în continuare Biserica Romano-Catolică de aici. Această jurisdicţie a Vaticanului este văzută la Beijing ca o imixtiune în treburile interne ale statului chinez.

Cu toate acestea guvernul comunist chinez a acordat recent autorizaţie unor călugări benedictini din Germania pentru a construi şi a întreţine un spital la Meihekon, aproximativ 800 de km, de capitala ţării.

*

● Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Greceşti a dat publicităţii o pastorală adresată clerului şi credincioşilor greci în legătură cu problemele demografice ale ţării.

Sf. Sinod atrage atenţia asupra natalităţii scăzute a populaţiei şi face apel la familii şi la tineret în special să dea dovadă, la fel ca şi înaintaşii lor, de dragostea faţă de Biserică şi faţă de instituţia sacră a familiei.

„Am devenit un popor cu o populaţie mică. Un popor îmbătrânit. Un popor cu o scădere a natalităţii alarmantă. Satele se răresc neverosimil, insulele sunt goale. Locul plânge după oameni. Bunicii şi bunicile, care sunt mulţi, plâng pentru nepoţii lor, — se arată în pastorala Sinodului Bisericii greceşti.

*

● Episcopul anglican John Klyberg, al diecezei de Fulham, a cerut să fie hirotonit preot romano-catolic în semn de protest faţă de decizia Sinodului Bisericii Anglicane de a admite hirotonia femeilor. În ultima vreme, după această decizie a Sinodului Anglican, aproximativ 320 de preoţi anglicani au părăsit Biserica oficială, mulţi dintre ei trecând la Biserica Romano-Catolică sau la alte Biserici.

*

● S. S. Karekin I., Catolicosul Bisericii Armene a efectuat o vizită la Vatican, prilej cu care s-a întâlnit cu S.S. Ioan Paul al II-lea. Capii celor două Biserici au semnat împreună o „Declaraţie Comună" care pune capăt astfel divergenţelor hristologice dintre cele două Biserici, începute de la Sinodul IV Ecumenic din Calcedon (451), sinod nerecunoscut de Biserica Armeană.

*

● Cardinalul polonez Iosef Glemp, primatul Poloniei a anunţat recent că procesul de beatificare (prima treaptă în canonizarea unui sfânt) a preotului Jerzy Popieluszko, asasinat în octombrie 1984 de către securitatea poloneză va începe în curând.

Cunoscut lider al Solidarităţii, iubit de polonezi pentru predicile sale împotriva regimului totalitar din Polonia, Popieluszko a fost ridicat de către securitate, maltratat şi ucis în cele din urmă prin înnecare în râul Vistula.

Mormântul său a devenit din 1894 loc de pelerinaj pentru credincioşii catolici din lumea întreagă. Şi tot la capitolul canonizări, Vaticanul a semnat decretul de beatificare a ţiganului spaniol Ceferino Jimenez Malla supranumit „el Pele" asasinat în timpul Războiului civil din Spania de către comunişti pentru că a sărit în apărarea unui preot. El va fi astfel primul ţigan din istorie trecut în rândul sfinţilor.

*

● Potrivit unor statistici oficiale, sute de emigranţi creştini, veniţi din ţări din Europa şi din America în Emiratele Arabe, se convertesc anual la religia islamică şi aceasta numai din cauza sărăciei şi a presiunilor la care sunt supuşi de către autorităţile islamiste.

Între 1980—1995 au trecut la islamism numai în Abu-Dhabi un număr de peste 10 000 de persoane provenite în marea lor majoritate dintre creştini. Mai multe centre speciale de studiere a Coranului se ocupă îndeaproape de noii convertiţi care sunt şi ajutaţi financiar până la găsirea unui loc de muncă. Pe de altă parte convertirile de la islamism la creştinism sunt aspru pedepsite. Recent tânărul Mohamed Wagdi din oraşul Tanta — Egipt, convertit la creştinism a fost supus unor torturi groaznice vreme de câteva săptămâni de către organele de represiune.

Arhid. VISARION BĂLŢAT

Petru Şpan - profesor şi pedagog

(Urmare din pag. I)

În anul 1881 s-a înscris la Institutul pedagogic-teologic din Sibiu. Şcoală de nivel superior, de care s-a îngrijit în mod special mitropolitul Andrei Şaguna şi pe care a înzestrat-o cu profesori eminenţi, recrutaţi dintre foştii cursanţi ai acestei şcoli între care se va număra şi Petru Şpan.

Din toamna anului 1884 Petru Şpan devine studentul Universităţii din Viena, audiind cursuri de filosofie, istorie şi pedagogie. În anul 1886 s-a înscris la Universitatea din Jena unde, sub conducerea profesorului Wilhelm Rein, a obţinut titlul de doctoret în Pedagogie, cu lucrarea „Dezvoltarea pedagogiei lui Herbart de către Ziller", susţinută la 20 noiembrie 1887.

Reîntors de la studii, a ocupat, aproape de cinci ani, postul de profesor la Şcoala de fete a Asociaţiunii (ASTRA) din Sibiu, la care a predat limba germană, istoria, geografia, igiena, geometria şi contabilitatea. Abia la 1 martie 1892 a fost numit profesor suplinitor la Institutul Teologic-pedagogic, în locul regretatului profesor Ioan Popescu, fostul lui mentor. În anul 1893 a fost numit profesor titular, iar doi ani mai târziu profesor definitiv. În această calitate, el a predat la secţia pedagogică Pedagogia, Didactica, Limba română, Caligrafia şi gimnastica, iar la secţia teologică a propus câţiva ani Dogmatica şi Dreptul canonic.

Din mărturiile pline de recunoştinţă ale unor mari personalităţi rezultă că învăţătorii şi profesorii de vocaţie au stat, în cinstirea lor alături de părinţii trupeşti, dacă nu chiar mai mult, pentru că aceştia i-au născut şi format pentru lumea culturală şi spirituală. De o asemenea preţuire s-a bucurat şi profesorul Petru Şpan. Cursurile sale ţinute, fie la secţia teologică, fie la secţia pedagogică, au lăsat impresii adânci în sufletele cursanţilor. În acest sens, considerăm că merită să amintim mărturia unui eminent român şi ilustru pedagog, Onisifor Ghibu, care l-a cunoscut îndeaproape în calitate de student. El scrie: „La prima oră de curs m-a uimit felul de predare. Avea fraza scurtă şi precisă, însoţită de un permanent zâmbet. Era în dosul acelui zâmbet ceva sacerdotal, ce biruie pe om. Expunerea era atât de clară şi simplă, încât câştigai convingerea că acest om ar fi putut preda cu succes orice ştiinţă, chiar şi copiilor din cursul primar. Tonul şi limbajul necăutat, precum şi expunerea presărată cu amintiri din Ţara Moţilor, din luptele naţionale şi din Germania, te făcea să crezi că eşti în toiul unei conversaţii familiale. Ne simţeam copiii lui şi el părintele nostru al tuturor, bun şi îngăduitor". Iar un alt discipol al său are următoarele cuvinte de preţuire pentru dascălul său: „Îmi aduc aminte cu câtă dragoste era aşteptat în clasă şi ce dispoziţie sufletească ştia să creeze în sufletul elevilor săi, la fiecare lecţie şi la toate ocaziile când ţi se da norocul, să fii în apropierea sa, cum ştie să picure în sufletul fiecăruia dragostea şi încrederea faţă de neamul său".

Pe lângă cunoştinţe profesionale, Profesorul Petru Şpan a cultivat în sufletul elevilor şi studenţilor săi sentimente patriotice, le-a dat încredere în posibilităţile creatoare ale poporului nostru şi în capacitatea lui de a-şi făuri un viitor demn de înaintaşii săi. În amintirile sale, un alt elev, Nicolae Regman, spune: „Lovea fără milă în sfătoşii care se cred că se pricep la toate şi se amestecă chiar şi în treburile şcolare... Inimă deschisă ... care te câştiga de la prima întâlnire, Petru Şpan n-a căutat niciodată să câştige protecţia celor mari... pe calea linguşirilor. Era modest, muncitor, harnic, sincer cu el însuşi şi cu toţi colegii lui".

Dragostea elevilor faţă de dascălul lor se evidenţiază şi din faptul că timp de şapte ani a fost ales preşedinte de onoare al Societăţii de lectură a elevilor ambelor secţiuni ale Şcolii teologice sibiene. În 1894 s-a îngrijit chiar şi de tipărirea primului Almanah al acestei societăţi, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de existenţă, iar în anul 1907 a sprijinit pe elevii săi de la Secţiunea pedagogică să-şi întemeieze propria lor societate de lectură, fiind şi primul ei preşedinte de onoare. Strădaniile sale în direcţia promovării şi întăririi conştiinţei naţionale a poporului său prin cultură şi educaţie în limba română ar putea fi înţelese numai de acela care s-ar putea transpune în situaţia politică din vremea aceea din Transilvania când limba română a fost interzisă în şcolile de stat de către autoritatea de stat austro-ungară, ea fiind îngăduită numai în şcolile bisericeşti.

Deşi multilateral ca pregătire, Petru Şpan s-a evidenţiat în primul rând ca pedagog. Chemarea sa lăuntrică a corespuns idealului ce-l vizase marele ierarh Andrei Şaguna de a ridica poporul român din starea de înapoiere economică şi culturală prin instrucţie şi educaţie. Spiritul şagunian a animat conducerea bisericească de la Sibiu şi după trecerea la cele veşnice a marelui mitropolit, şi pleiada de dascăli, ce au ilustrat învăţământul superior românesc, din acea vreme, s-a orientat după acest ideal, insuflat şi elevilor lor să-l realizeze în şcolile parohiale.

Pentru reuşita unei educaţii şi instrucţii sănătoase este nevoie şi de un sistem pedagogic adecvat. În lumea apuseană, începând cu secolul al 18-lea are loc un curent filosofic, cunoscut sub numele de „secolul luminilor" şi a cărui caracteristică era ca tot procesul cultural-educativ să fie expus aprecierii raţiunii. Raţiunea nu poate accepta transcedentul pentru că nu-l poate experimenta. Şi această orientare filosofică a sărăcit viaţa religioasă, silind-o să se refugieze într-o sferă de culturalizare, laică mai mult, spre nemulţumirea sentimentului religios.

Spiritul ateist din „veacul luminilor" şi-a găsit şi replici. Şi una din acestea o constituie şi sistemul pedagogic elaborat de către J. Fr. Herbart (1776—1841). Concepţia lui pedagogică este următoarea: Etica (morala filosofică) este una dintre ştiinţele pe care se bazează pedagogia, fiindcă ea este chemată să fixeze scopul educaţiei. Iar a doua ştiinţă este psihologia fiindcă aceasta indică şi explică metodele şi mijloacele atingerii acestui scop. Potrivit concepţiei sale, procesul educaţiei constă în trei acte distincte: instrucţia copiilor, guvernarea sau conducerea lor şi educaţia morală. Educaţia nu-i posibilă fără instrucţie, deoarece caracterul şi voinţa sunt rezultatul reprezentărilor şi ideilor asimilate. De aici concluzia: educatorul are să dea şcolarilor idei, anume selecţionate, cu ajutorul cărora să influenţeze formarea caracterului. Ideile sunt „combustibilul vieţii sufleteşti". Un bun proces de învăţământ — susţine Herbart — cunoaşte două etape: a) scufundarea elevului într-o masă de cunoştinţe noi; b) ridicarea lui la starea de a reflecta asupra lor. Cu alte cuvinte, el pretinde ca mai întâi elevul să acumuleze, să memorizeze, un mare volum de noi cunoştinţe când memoria elevului funcţionează optim, şi apoi să fie deprins să cugete la cele învăţate, ca astfel să ajungă la cunoştinţe abstracte, idei, teorii.

Pedagogul Herbart a fixat idealul educaţiei pe principii etice, nu le-a numit biblice, fiindcă societatea nu poate exista fără principii morale, iar caracterul moral este o garanţie a bunelor relaţii dintre cetăţeni.

Petru Şpan a socotit că pentru ridicarea culturală a poporului român, sistemul pedagogic herbartian este foarte potrivit, dar nu a fost pe deplin tributar sistemului de gândire a lui Herbart, chiar cu corecturile aduse de ucenicii săi Ziller sau Rein, ci a acceptat numai ceea ce a socotit că este folositor neamului românesc. Adică, a acceptat forma dar nu fondul, pentru că morala românilor era cea biblică. Iată ce scrie Petru Şpan în acest sens: „În cercetările noastre ne-am orientat după pedagogia ştiinţifică herbartiană, fiindcă aceasta are un sistem bine închegat şi corespunde idealurilor noastre... Popor tânăr fiind, să nu ne avântăm în chestia educaţiei tineretului, în experimentări, căci păcătuim contra unei propăşiri temeinice şi în loc de a produce adevărate caractere, ne pomenim cu nişte fiinţe bastarde... Noi să primim ceea ce odată e bine stabilit în ştiinţa altor popoare, mai înaintate, dar împrumutul acesta să-l ştim preface cu toţii după firea etnică a neamului nostru. Nu tot ce produce o literatură străină e potrivit şi pentru noi. Drept aceea nu orice noutate are dreptul a fi primită şi introdusă în lucrarea noastră culturală. La aceasta să fim cu destulă băgare de seamă ca nu cumva să periclităm zidirea noastră culturală".

Principiile şi metodele de învăţământ şi educaţie le-a predat şi aplicat profesorul Petru Şpan nu numai teoretic ci şi practic, elevii săi făceau practică pedagogică în cadrul şcolilor parohiale din Sibiu — Cetate şi Iosefini (din Groapă).

Dintre lucrările sale, cu mare interes pentru istoria pedagogiei româneşti amintim: 1. **Întrebări de educaţiune şi instrucţiune,** Sibiu, 1891; 2. **Treptele formale ale învăţământului,** Sibiu, 1903; 3. **Lecţii de didactică,** Sibiu, 1906; 4. **Idei pregătitoare în Pedagogie,** Sibiu, 1902; 5. **Lecţii de pedagogie,** Sibiu, 1908, ş.a.

Petru Şpan a publicat şi manuale şcolare necesare pentru şcolile elementare (poporale) ale elevilor români.

Merită să amintim şi activitatea lui Petru Şpan ca îndrumător al ţărănimii din Munţii Apuseni, unde a văzut lumina zilei. A cerut şi a stăruit să se înfiinţeze şcoli de agricultură, silvicultură, comerţ, industrie casnică etc.

A fost deputat în Sinodul Arhidiecezan Sibiu, începând cu anul 1891.

Ceea ce a accentuat cu toate ocaziile au fost reafirmarea virtuţilor poporului român, dintre care **omenia** este ridicată la cel mai înalt rang: „Om de omenie vreau să fie copilul meu", urmează apoi cumînţenia, trezvia, hărnicia, puterea de asimilare, conservatorismul, dragostea pentru bine, adevăr şi frumos, setea de învăţătură şi dragostea de carte.

Ideile pedagogice ale acestui ilustru pedagog român sunt actuale şi astăzi pentru că educaţia nu cunoaşte limite sau epoci. Numai prin educaţie omul devine om. Şi această devenire depinde de idealul pe care fiecare generaţie l-a stabilit. Există totuşi un ideal permanent pe care va trebui să-l recunoască, în cele din urmă, fiecare om, ideal formulat de un părinte al Bisericii, Fer. Augustin: „Ne-ai făcut pentru tine, Doamne..."

De acest ideal creştin a fost animat şi pedagogul Petru Şpan pe care Mântuitorul Iisus Hristos l-a chemat în împărăţia cerească la 1/14 martie 1911.

Un biograf al său (Teodor Gal) apreciază astfel activitatea acestui pedagog ardelean: „Deşi gândirea sa pedagogică nu a alcătuit un sistem propriu-zis, ea ni se impune ca o totalitate de elemente, a căror trăsătură de unire o constituie două elemente fundamentale: a) luarea în considerare a naturii copilului, în toate împrejurările activităţii comune a învăţătorului cu elevii, pentru a realiza la nivel optim... cultivarea inimii prin cultivarea minţii; b) subordonarea întregii culturi pedagogice şi a întregii culturi intereselor obşteşti: propăşirea culturală şi economică a naţiunii române, înălţarea demnităţii poporului român".

Amintirea lui să rămână veşnică în memoria poporului român!

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

I

Poporul român nu a apărut pe scena istoriei prin secolele X sau XIII, aşa cum afirmă unii istorici străini ale căror preocupări nu constau în stabilirea şi evidenţierea adevărului istoric, procesul de etnogeneză începând în secolul II d. Hr, odată cu cucerirea Daciei de către Imperiul roman, poporul român fiind continuatorul direct a două mari civilizaţii antice, este rezultatul simbiozei daco-romane.

Etnogeneza poporului român — a cărui limbă este romanică, având elementele limbii latine, morfologia şi sintaxa acesteia —, nu poate fi pusă la îndoială şi numeroşi istorici străini, începând cu cei antici, confirmă descendenţa lui din daci şi romani în scrierile lor. Nu există domeniu de manifestare a românului, atât în viaţa social-politică şi economică, cât şi în cea spirituală, care să nu-şi găsească „expresia" prin limba latină. În afară de limbă, poporul român a moştenit de la romani şi numele, pe care l-a păstrat nealterat, în pofida tuturor vitregiilor.

În dezvoltarea poporului român se conturează unele particularităţi apărute în condiţiile istorice impuse de populaţiile migratoare: desfăşurarea vieţii zilnice în mediul sătesc cu precădere, ceea ce explică vitalitatea lui. Spre deosebire de celelalte popoare romanice, care s-au format în cadrul unor regate barbare, poporul român a cunoscut forme specifice de organizare: obşti săteşti, romanii populare, cnezate, voievodate (ducate). Aşezările rurale şi semiurbane, cimitirele, tezaurele, obiecte diverse, cele peste 3 000 de inscripţii în limba latină descoperite pe întreg teritoriul vechii Dacii, toate demonstrează permanenţa şi continuitatea românilor în vatra lor de formare. Circa 1 500 de aşezări, cetăţi şi cimitire ale populaţiei daco-romane şi româneşti din secolele IV—XI au fost descoperite peste tot în spaţiul carpato-danubiano-pontic, dintre care mai bine de 600 numai în Transilvania, dovezi sigure pentru „istoricii" certaţi cu adevărul şi obiectivitatea, născocitori de teorii pseudoştiinţifice cu privire la aria şi timpul de formare a poporului român.

Migratorii trecuţi pe aici, aflaţi pe o treaptă inferioară de dezvoltare, au stăpânit vremelnic, dar n-au putut întrerupe procesul etnogenezei româneşti, n-au reuşit să „gotizeze", să „hunizeze" sau să „gepizeze" nici una din zonele în care şi-au instituit temporar autoritatea. Tot astfel au fost asimilate de către români şi grupurile slave rămase la nordul Dunării, tocmai datorită civilizaţiei superioare a masei compacte şi dense a populaţiei băştinaşe. Astfel că înrâurirea inversă, exercitată de slavi asupra băştinaşilor s-a dovedit prea slabă pentru a mai putea modifica substanţa etnică şi lingvistică rezultată din simbioza daco-romană. Cuvintele slave existente în limba română au pătruns treptat, în decursul secolelor de convieţuire cu popoarele slave din jur.

Populaţia daco-romană şi apoi poporul român nu s-a retras vreodată din locurile străvechi şi nici nu a emigrat sau imigrat cândva din altă parte, ci a continuat să trăiască în obşti săteşti, proprii pe teritoriul vechii Dacii, ele însele dovadă elocventă a continuităţii neîntrerupte moştenită de la daco-geţi la daco-romani şi de la aceştia la români, să practice îndeletnicirile străbuneşti: agricultura, creşterea vitelor, păstoritul, mineritul şi meşteşugurile, să-şi dezvolte spiritualitatea neîntrecută în sensibilitate şi frumuseţe.

Începând din secolele VIII—IX, în zorii Evului mediu, evoluţia societăţii româneşti permite cristalizarea formaţiunilor statale de tip feudal, cnezatele şi voievodatele.

Arhid. prof. dr. CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

ACTIVITATEA RELIGIOASĂ DIN PENITENCIARE

În ţara noastră funcţionează în prezent 30 de penitenciare şi 4 Centre de reeducare pentru minori.

După evenimentele din decembrie 1989 prima instituţie care a apelat la sprijin din partea Bisericii Ortodoxe Române a fost Direcţia Generală a Penitenciarelor, conducătorii acestei instituţii înţelegând că Biserica poate ajuta la îndreptarea celor ce au greşit faţă de lege şi faţă de semenii lor.

În acest sens, conducerea Direcţiei Generale a Penitenciarelor în deplin acord cu Patriarhia Română a dat ordin conducătorilor de unităţi din teritoriu să solicite centrelor eparhiale şi protopopiatelor, preoţi care să asigure asistenţă religioasă pentru deţinuţi şi în acelaşi timp să găsească soluţii pentru amenajarea în fiecare unitate a unui loc de desfăşurare a slujbelor religioase, iar unde este posibil să se construiască chiar o biserică.

Protocolul semnat între Patriarhia Română şi Ministerul Justiţiei, din data de 20.10. 1993, a însemnat concretizarea eforturilor celor două părţi de a crea un cadru legal de desfăşurare a asistenţei religioase în penitenciare. De altfel semnarea acestui protocol nu a făcut altceva decât să reînnoade o tradiţie care a existat dintotdeauna în societatea românească, aceea a colaborării dintre Stat şi Biserică în vederea recuperării celor care s-au abătut şi au încălcat legile divine şi cele omeneşti. Acest protocol nu a făcut decât să se repare o nedreptate istorică, ca cea din 1948 când Biserica a fost alungată în mod abuziv din şcoli, spitale, armată şi penitenciare.

Pe baza recomandărilor Centrelor eparhiale Direcţia Generală a Penitenciarelor a fost prima instituţie din ţară care a angajat preoţi pe care îi salarizează potrivit studiilor şi vechimii în activitate a acestora.

În prezent funcţionează în penitenciare 30 de preoţi, iar patru unităţi nu au preoţi angajaţi, Centrele eparhiale nefăcând recomandările necesare.

Prin eforturile Direcţiei Generale a Penitenciarelor şi a unităţilor teritoriale s-au amenajat 22 de capele, majoritatea fiind împodobite cu pictură, iar prin grija episcopiilor locale au fost dotate cu obiecte necesare cultului şi chiriarhii locului au sfinţit aceste locaşuri de rugăciune.

La Penitenciarul Gherla, s-a reamenajat fosta capelă din unitate, care este o adevărată biserică. Folosită ca magazie în timpul regimului comunist, în anul 1990 s-a trecut la curăţirea şi igienizarea ei. S-a executat pictură în tehnica frescă de către pictorul Bumbu Constantin. S-a reconstruit vechiul turn de pe absida altarului, dar fără clopot. Iconostasul din lemn de stejar a fost sculptat de către deţinuţi. A fost amenajată curtea bisericii şi s-a realizat o clopotniţă metalică cu 2 clopote având în total 500 de kg. Pereţii curţii b sericii au fost pictaţi în frescă de pictorul Gâtu Spiridon, reprezentând 14 scene din istoria Ardealului şi a Bisericii Ortodoxe Române.

Acest locaş de rugăciune, cu hramul Sf. Mare Mucenic Gheorghe, a fost sfinţit la data de 21 aprilie 1996 de către Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului.

Cu acest prilej din partea Prea Fericitului Părinte Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române s-a acordat CRUCEA PATRIARHALĂ PENTRU MIRENI şefului Direcţiei Generale a Penitenciarelor şi comandantului Penitenciarului Gherla. Î. P. S. Bartolomeu a acordat distincţii şi grate preotului şi unor cadre ale unităţii.

La Penitenciarul Baia Mare, în perioada aprilie-august 1996, s-a construit o biserică din lemn care păstrează tradiţia şi proporţiile specifice bisericilor maramureşene.

În ziua de 8 septembrie 1996 Prea Sfinţitul Justinian Chira, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, a târnosit această biserică.

Prima biserică de zid într-un penitenciar din Europa s-a realizat la Penitenciarul Aiud. Este construită din cărămidă, în formă de cruce, are dimensiunile 26/13/20, este acoperită cu solzi de tablă de aluminiu şi împodobită cu pictură bizantină. Catapeteasma şi stranele au fost executate în penitenciar.

În ziua de 20 octombrie 1996 trei înalţi ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, Prea Sfinţitul Teodosie Snagoveanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor şi episcopul locului P. S. Andrei al Alba-Iuliei au sfinţit această biserică.

Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu, care în timpul regimului comunist a fost o perioadă deţinut politic în acest penitenciar, spunea în cuvântul său: „Acum, prin această biserică Penitenciarul Aiud s-a transformat din anticameră a morţii, cum a fost în regimul de tristă amintire, în anticameră a Raiului".

Prea Sfinţitul Teodosie, delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a acordat comandantului unităţii CRUCEA PATRIARHALĂ PENTRU MIRENI, iar Prea Sfinţitul Andrei al Alba-Iuliei a acordat distincţii şi gramate preotului şi unor cadre ale unităţii.

La această sărbătoare au participat conducerea Direcţiei Generale a Penitenciarelor, comandanţii penitenciarelor, multe personalităţi ale vieţii politice şi culturale din ţară, Preşedintele României trimiţând un mesaj cu acest prilej. Au fost prezenţi de asemenea, reprezentanţii celorlalte culte creştine precum şi aproximativ 2000 de credincioşi.

Fondurile pentru realizarea acestor biserici au provenit de la Direcţia Generală a Penitenciarelor, Patriarhia Română, episcopiile locale, diferite societăţi comerciale precum şi de la cadrele unităţilor.

Sunt aproape terminate capelele de la Penitenciarele Botoşani, Tulcea şi Bistriţa ce urmează a fi sfinţite în acest an.

La Penitenciarul Rahova se află într-o stare avansată de construcţie o altă biserică din sistemul penitenciar, cheltuielile fiind suportate până acum în întregime de Direcţia Generală a Penitenciarelor.

Sperăm ca în acest an să demareze lucrările pentru amenajarea de capele sau chiar de construcţie a unor biserici la penitenciarele: Bacău, Vaslui, Colibaşi, Timişoara şi Arad, unde slujbele se oficiază în cluburile unităţilor alternativ cu alte activităţi cultural-educative.

Cu prilejul sărbătoririi Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, ocrotitorii sistemului penitenciar din România, începând cu anul 1994 pe lângă alte manifestări deosebite evenimentul a fost marcat şi prin tipărirea de către Direcţia Generală a Penitenciarelor a unei cărţi de rugăciune (1994), o revistă de prezentare a asistenţei religioase în penitenciare (1995), ambele fiind prefaţate cu un cuvânt al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

În anul 1996 s-a tipărit o broşură ce cuprinde comunicările susţinute în cadrul unei sesiuni organizată de Direcţia Generală a Penitenciarelor — Serviciul Cultural-Educativ cu ocazia sărbătoririi Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel.

În spiritul tradiţiei creştin-ortodoxe, conducerea Direcţiei Generale a Penitenciarelor pentru a marca marile praznice ale creştinătăţii, Învierea şi Naşterea Domnului, în fiecare an a învoit, pentru a petrece aceste sărbători în mijlocul familiilor lor, un număr de aproximativ 200 de deţinuţi şi minori.

Programul de asistenţă religioasă desfăşurat de preoţii de penitenciare este de 40 de ore săptămânal şi se desfăşoară conform Protocolului dintre Patriarhia Română şi Ministerul Justiţiei. În linii generale el cuprinde:

— oficierea sfintei liturghii şi a altor slujbe religioase, marcarea marilor praznice şi sărbători religioase, precum şi a celor naţionale;

— asigurarea şi realizarea programului de educaţie religioasă şi morală prin predică, lectură şi studiu biblic, activităţi cultural-religioase;

— asigurarea şi exercitarea pastoraţiei individuale prin: spovedanii, convorbiri duhovniceşti, vizitarea deţinuţilor în celule, sprijinirea şi implicarea în activităţi sociale şi de caritate care privesc penitenciarele.

Din rapoartele primite de la unităţi reiese că toţi preoţii şi-au îndeplinit aceste îndatoriri.

La fiecare penitenciar se editează câte o revistă cu conţinut moral-religios.

În general, preoţii se bucură de aprecierea comandantului şi cadrelor penitenciarului, el fiind, de drept, dar şi de fapt, sfătuitorul şi consultantul comandantului penitenciarului în legătură cu problemele moral-religioase.

La cerere, preoţii au acordat asistenţă religioasă personalului angajat în unitatea de penitenciar sau centrul de reeducare unde funcţionează.

Întrucât în unele penitenciare sunt deţinuţi de alte confesiuni, preoţii şi administraţia penitenciarului, i-au sprijinit pe aceştia să primească asistenţă religioasă din partea cultului căruia aparţin.

Referitor la cele de mai sus voi cita pe unul din ofiţerii Direcţiei Generale a Penitenciarelor, din lucrarea susţinută cu prilejul sărbătorii Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel la 29 iunie 1996:

„În practica muncii noastre, avem în vedere că sensibilizarea individului pentru întoarcerea sa cu faţa către divinitate, către Mântuitorul Iisus Hristos, este operă deosebită, de mare amploare, de mare disponibilitate sufletească.

Influenţarea educativă poate avea izbândă în primul rând prin munca individuală de la om la om, ori, la acest capitol forţele implicate sunt încă insuficiente. Un preot la 1000—3000 deţinuţi este prea puţin, oricâtă bunăvoinţă şi oricât efort ar depune. Acelaşi lucru se poate spune şi în privinţa educatorilor.

Se simte nevoia concertării eforturilor cât mai multor voluntari care să-i înveţe pe deţinuţi principiile şi adevărurile moralei creştine.

În această idee, credem că Biserica Ortodoxă poate face mai mult, înfiinţând organizaţii proprii de voluntari care să acţioneze moralizator în toate locurile de deţinere".

Ar trebui să ţinem seama de acest îndemn care vine de la un simplu credincios.

Conducerea Bisericii Ortodoxe Române ar trebui să se gândească mai mult la ce face pentru fiii ei pierduţi, aflaţi în închisoare. Ei sunt nişte oi pierdute din turma Bisericii. Să nu uităm că Mântuitorul a lăsat cele 99 de oi şi a mers după cea pierdută. Preoţii ar trebui să nu uite că una din condiţiile necesare dobândirii mântuirii este „cercetarea celor din temniţă". Nu un om cere acest lucru ci Însuşi Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Dar, dacă am face o cercetare am vedea că un număr nesemnificativ de preoţi ortodocşi au cercetat un penitenciar ca să nu mai vorbim de simplii creştini ortodocşi.

Se pare că a venit momentul în care Biserica Ortodoxă Română trebuie să facă mai mult pentru cei din temniţă cu care Mântuitorul s-a identificat.

Întrucât în curând urmează Duminica Lăsatului Sec de carne în care se citeşte Evanghelia care cere şi „cercetarea celor din închisori", considerăm că în această duminică preoţii ar trebui, la îndemnul episcopilor lor, să îndemne pe creştinii ortodocşi să împlinească acest concept evanghelic.

În acest sens am face două propuneri concrete:

1. Studenţii de la Facultatea de Teologie secţia Asistenţă Socială să facă practică şi în penitenciar. Studenţii de la celelalte secţii de teologie ar putea şi ei desfăşura activităţi în locurile de deţinere. Acestea pot consta în cateheze şi discuţii individuale sau colective. Se pot organiza studii biblice cu deţinuţii. Învăţarea de cântări religioase este o bucurie pentru deţinuţi. Mulţi dintre aceştia aud de Dumnezeu pentru prima dată aici.

Mulţi oameni se tem de deţinuţi, dar acest lucru îl putem considera o ispită de la cel rău. Cine a fost într-un penitenciar s-a convins de setea pe care o au cei de aici după cuvântul Evangheliei. Apoi, administraţia penitenciarului asigură securitate absolută pentru vizitatori.

2. Preoţii de la parohie trebuie să susţină activitatea fraţilor lor slujitori în penitenciare. Un preot care are la mai puţin de 100 km, un penitenciar şi nu a fost o singură dată acolo nu ştim cum se va mântui. Oare niciodată când a citit Evanghelia din Duminica Lăsatului Sec de carne nu s-a gândit că ar trebui să împlinească întru-totul cuvântul Mântuitorului?

Creştinii ortodocşi trebuie să facă ceva pentru cei din închisoare în care, potrivit Scripturii, ar trebui să-l vadă pe Mântuitorul. Creştinii ar face dacă ar fi îndemnaţi de preoţi. Într-o parohie, la îndemnul preotului, anul trecut de Crăciun s-au dus în penitenciarul din localitate pachete cu alimente la aproximativ 200 de deţinuţi. Credincioşii au fost mulţumiţi că au putut face această faptă creştinească şi au spus preotului că vor merge şi de Paşti.

(Continuare în pag. a 4-a)

IOAN CHIŞ
ŞEFUL DIRECŢIEI GENERALE

Preot
VASILE-ADRIAN MÂRGINEAN
INSPECTOR BISERICESC

Fenomenul Satanismului în societatea contemporană

Sub acest titlu a apărut în „L'Osservatore Romano", nr. 5 (2455), din 4 februarie 1997, p. 9, un extins material dedicat acestui fenomen potrivnic creştinismului, care cunoaşte astăzi o proliferare neaşteptată.

De la început se face precizarea că se vorbeşte de satanism cu referire la persoane, grupe sau mişcări care, într-o manieră izolată ori mai mult sau mai puţin structurată şi organizată, practică o formă de cult (spre exemplu adorarea, venerarea, evocarea) închinată acelei *entităţi* care este desemnată în Biblie sub numele de *demon, diavol* sau *Satana.*

Cât priveşte înţelegerea *acelei entităţi,* se arată că sataniştii o percep fie ca pe o fiinţă sau forţă metafizică, fie ca pe un element misterios, fie, în sfârşit, ca pe o energie naturală necunoscută, pe care o invocă sub diferite nume proprii (de exemplu — Lucifer) şi prin practici rituale speciale.

Se arată apoi că grupele şi mişcările satanice sunt extrem de diverse. Unele menţin legături între ele, iar altele nu. Câteva au avut o existenţă efemeră, iar altele deşi şi-au încetat la un anumit moment activitatea şi-au reluat-o ulterior, însă într-o formă ascunsă. Câteva lucrează la lumina zilei, altele în secret. Toate însă suferă schisme „în cascade", în sensul că o grupare se separă în două sau mai multe ramuri, pentru ca şi acestea, la rândul lor să cunoască acelaşi fenomen al fracţionării.

Ţara în care se află cel mai mare număr de grupări satanice este S.U.A. Aici poate fi cercetată şi cea mai completă bibliografie asupra acestui fenomen. Într-adevăr, în librării şi biblioteci există standuri întregi cu cărţi despre satanism sau aparţinând acestei mişcări.

Printre grupările sataniste, cunoscute ca născute în S.U.A. şi care sunt încă în activitate, menţionăm: „Biserica lui Satan", „Ordinul Berbecului negru", „Templul lui Set", „Biserica Mondială a Eliberării satanice", „Biserica Războiului".

Printre cele care par a-şi fi încetat activitatea, se pot cita: „Biserica Frăţiei Satanice", „Frăţia Berbecului", „Biserica Ortodoxă Satanică a Ritului Nethilum", „Biserica Satanică".

În plus, există organizaţii despre care se poate stabili cu dificultate dacă şi-au încetat sau nu activitatea. Aşa este spre exemplu cea cunoscută sub denumirea de „Ordo Templi Satanis", ale cărei scrieri au fost difuzate prin Internet.

O altă grupare satanistă, care a avut o oarecare notorietate este „Biserica Procesului Judecăţii Finale", apărută în 1965, în Anglia, prezentă însă şi în alte ţări precum S.U.A., care s-a divizat în două grupe, iar azi se pare că s-ar fi stins.

Tot în Anglia s-a semnalat prezenţa a altor două organizaţii satanice: „Ordinul celor Nouă Îngeri" şi „Crinul negru".

În timp ce în Noua Zeelandă operează gruparea „Ordo Sinistra Vivendi", care înainte se chema „Ordinul Căii de Stânga", în Italia, printre sectele satanice despre care se ştie ceva pot fi citate: „Bambini di Satana", „Chiesa di Satana di Filippo Scerba", „Chiesa Luciferiana di Efrem del Gatto", „Impero Satanico della Luce degli Inferi" sau „Seguaci del Maestro Lointan".

Există de asemenea grupări care nu recunosc a aparţine mişcării satanice, ci pretind că practică rituri păgâne cu intenţia de a intra în armonie cu forţele ascunse ale naturii, dar care, în fapt, prezintă aspecte ce permit a le integra în interiorul lumii multiforme a satanismului.

Riturile practicate de către sectele satanice sunt oficiate mai ales noaptea şi pe cât posibil în vecinătatea cimitirelor şi a bisericilor creştine părăsite (în care nu se mai oficiază slujbe).

S-a constatat că pe parcursul acestor ritualuri, unele dintre aceste grupări se dedau la acte de profanare a cadavrelor, de violenţă fizică comisă mai ales asupra minorilor şi chiar la omucideri rituale.

Gruparea din al cărui cult se inspiră cele mai multe dintre sectele satanice mai recente este „Biserica Satanei", fondată în 1966, în S.U.A. de către Anton Szandor La Vey. Simbolul acestei secte este ceea ce se cheamă „Pecetea lui Baphomet", redată sub forma capului unui ţap înscris în interiorul unui pentaclu (stea cu cinci colţuri), care pentaclu, la rândul său se află înscris într-un cerc. La extremitatea fiecărui colţ a pentaclului se află câte o literă ebraică. Totul se află apoi cuprins în al doilea cerc.

La Vey este autorul câtorva cărţi la care se face referire în lumea satanică. Dintre acestea amintim: „Biblia satanică" şi „Ritualuri satanice". Aceasta din urmă cuprinde diferite ritualuri în latină, engleză, franceză, germană.

Ritualul principal al aproape tuturor grupărilor satanice este *„liturghia neagră"*, descrisă de către La Vey atât în „Biblia satanică", cât şi în „Ritualurile satanice".

Acest ritual imită mai mult sau mai puţin misa catolică şi este alcătuit din rugăciuni recitate în latină, engleză şi franceză. În locul numelui lui Dumnezeu, peste tot este numele altor demoni. Se recită şi „Tatăl nostru", dar în sens contrar şi negativ (ex.: „Tatăl nostru care eşti în infern"). Se lansează invective şi blasfemii la adresa Mântuitorului Hristos. Ostia sfinţită pe care şi-o procură fraudulos este profanată în toate felurile şi este sfărâmată cu ură.

Ritualul este prezidat de către un celebrant, de către un diacon şi un secund al acestuia din urmă. Se folosesc lumânări, un pentaclu, un potir cu vin sau altă băutură alcoolică, un clopoţel, o sabie, un pământuf, un crucifix întors. Drept altar folosesc o femeie goală.

Participanţii poartă veşminte negre, ca glugă (capişon).

Principalul scop al satanismului este să-l „elibereze" pe adept de condiţionările religioase, morale şi culturale ale mediului din care provine. Cu alte cuvinte, să-l înstrăineze de sine însuşi şi de propria sa tradiţie.

Potrivit principiilor doctrinare împărtăşite de acaestă mişcare, satanismul este o religie a trupului, a cărnii. Fericirea pentru satanişti trebuie găsită aici şi acum. Nu există cer unde să se poată merge după moarte, nici infern cu foc pentru pedepsirea celor păcătoşi.

Ceea ce mai caracterizează satanismul este opoziţia plină de ură faţă de Evanghelie, Biserică, Liturghie sau Sacrificiul Euharistic.

Satan, Prinţul tenebrelor este adorat şi invocat, ca unul de la care se pot obţine favoruri de toate felurile, prin intermediul ritualurilor magice.

Motivaţiile care-i determină pe unii să adere la aceste secte sataniste sunt dintre cele mai diverse. Astfel amintim credinţa unora că ar putea obţine pe căi şi prin mijloace oculte avantaje materiale şi puteri suprafireşti. Apoi este pornirea unora de a contesta de o manieră excentrică şi excesivă ordinea morală şi societatea. Nu mai puţin se numără aici atracţia morbidă spre ceea ce este oribil şi înfricoşător. Unele traumatisme din copilărie, care au tulburat echilibrul sufletului şi de asemenea deviaţii de natură sexuală îi pot face pe unii vulnerabili în faţa asaltului acestui fenomen.

Diverse probleme ale lumii contemporane pot favoriza proliferarea unor astfel de mişcări sataniste. Se poate cita astfel însingurarea sau izolarea individului în mijlocul unei societăţi de consum, dezagregarea familială şi abandonul copiilor, slăbirea şi pierderea credinţei în Dumnezeu, şocul şi deruta la care sunt supuse firile slabe care ajung în contact cu persoane şi grupuri care, ridiculizează, denigrează creştinismul, atracţia idolatră care se manifestă vis-à-vis de anumiţi cântăreţi şi grupuri rock, cărora li se permite ca prin mesajul cântecelor lor să blasfemieze, să incite la sinucidere, la crimă, la violenţă, la folosirea drogurilor, la perversiuni sexuale, la necrofilie etc.

Logica sănătoasă, bunul simţ, legile morale, dreptul natural şi divin, tot ce reprezintă valoare morală în lumea aceasta condamnă şi se opun unor astfel de manifestări şi grupări periculoase. Este un lucru dintre cele mai grave ca omul să se abandoneze de bună voie puterii nefaste a lui Satan atâta vreme cât se ştie că acesta este cel mai mare duşman al omului şi al lui Dumnezeu deopotrivă.

A accepta gândirea şi practicile sataniste înseamnă de fapt a consimţi la răsturnarea valorilor, adică a considera că ceea ce în mod obiectiv este greşit, eronat, rău şi moralmente dezordonat să fie acceptat ca valabil şi obligatoriu pentru individ şi societate.

Pr. Prof. Dumitru Abrudan

— Cum să ne rugăm —

(Urmare din pag. 1)

omul întreg atât cu trupul cât şi cu sufletul. Vameşul din parabolă, ne spune Mântuitorul, stătea **deoparte**, adică **departe** de jertfelnic, stătea smerit şi cu frică de Dumnezeu şi de cele sfinte. O stare cucernică şi smerită în timpul rugăciunii, atât a trupului cât şi a sufletului, poate să ajute omul să se adreseze, prin rugăciune, mai bine lui Dumnezeu, poate să facă ca rugăciunea lui să fie ascultată de către acesta. Starea vameşului în Templu ne face şi pe noi să fim cu luare aminte la faptul că în Biserică ne aflăm într-un loc sacru, un loc de adorare a lui Dumnezeu, un loc unde coboară toate darurile sale pe pământ: „În Biserica Măririi Tale stând în cer ni se pare a fi...", ne reamintesc imnele liturgice ale Bisericii noastre. În al doilea rând observăm că **privirea** vameşului era o **privire a smereniei**. Când ne aflăm în ceasul rugăciunii şi suntem smeriţi, atunci ne recunoaştem starea noastră de păcătoşenie în faţa lui Dumnezeu, încât la fel ca şi vameşul „nu îndrăznim să ne ridicăm ochii noştri către cer", (Luca 18, 13).

Fără smerenie şi fără umilinţă este cu neputinţă să ne rugăm. Dumnezeu, ne spune psalmistul: „Ia aminte la rugăciunea celor smeriţi" (Psalmul 101,18).

Ne rugăm noi cu smerenie şi cu umilinţă? Dacă da, atunci atragem astfel dragostea şi mila lui Dumnezeu asupra noastră! Când dimpotrivă ne rugăm cu aroganţă, la fel ca şi fariseul, îndepărtăm urechea lui Dumnezeu de la cererile noastre, iar rugăciunea noastră rămâne fără rezultat.

Recunoaşterea stării de păcătoşenie aduce, vedem tot în parabolă, **umilinţa şi pocăinţa** pe care vameşul le exteriorizează prin **bătaia pieptului său.** Rugăciunea noastră cere inimă înfrântă şi smerită şi pocăinţă sinceră, cum zice psalmistul David, iar sinceritatea pocăinţei ne-o exprimăm de multe ori prin lovirea pieptului nostru în semn de penitenţă. Rugăciunea pe care o îndrepta spre Dumnezeu vameşul este aceasta: **„Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului"** şi ea ne arată profunzimea gândirii acestuia, recunoaşterea stării de păcat în care se afla, motiv pentru care nici nu cere altceva de la Dumnezeu decât **îndurarea şi iertarea.** Şi rugăciunea noastră trebuie să fie străbătută de sentimentul păcătoşeniei noastre şi a neputinţei noastre în a face bine. „E de ajuns să cerem mila lui Dumnezeu, — spunea un sfânt părinte — pentru că cerându-i mila de fapt noi i le cerem pe toate pe care le avem de trebuinţă. Şi când Dumnezeu ne dă mila Lui El ne dă totul. Tot binele, toate binecuvântările şi toate darurile sale".

Pe cât de nobil lucru este rugăciunea pe atât de mari sunt şi cerinţele ei. Ca să ne rugăm ne trebuie luptă, ca să facem o rugăciune adevărată trebuie să fim cu sinceritate şi cu luare aminte.

Vameşul din Evanghelie ne pune în faţa ochilor noştri sufleteşti un minunat exemplu de rugăciune, o rugăciune adevărată şi bineplăcută lui Dumnezeu.

Cerându-i mereu Stăpânului Ceresc la fel ca şi Sf. Apostoli: „Doamne, învaţă-ne să ne rugăm" să rostim şi noi de-a pururi rugăciunea vameşului care deschide porţile cerului doar prin puţinele ei cuvinte: **„Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!"**

Activitatea religioasă din penitenciare

(Urmare din pag. a 3-a)

În unele parohii s-ar putea înfiinţa asociaţii religioase de susţinere a activităţii din penitenciare. Credincioşi mai luminaţi ar putea desfăşura activitate moral-religioasă în penitenciar.

Poate încă mulţi preoţi, ca să nu mai vorbim de credincioşi nu ştiu că acum porţile penitenciarelor sunt deschise pentru toţi cei ce doresc să contribuie pentru îndreptarea celor ce au greşit.

Gestul de a oferi ceva unui deţinut sau cuvântul de mângâiere ori învăţătură creştinească al unui creştin ortodox adresat celui din închisoare poate constitui moment decisiv în întoarcerea deţinutului pe calea mântuirii.

Am arătat acestea mişcat de cuvintele cu care a încheiat ofiţerul citat, şi anume: „Biserica Ortodoxă poate face mai mult înfiinţând organizaţii proprii de voluntari care să acţioneze moralizator în toate locurile de deţinere".

De altfel şi preoţii de penitenciar, în rapoartele lor, la capitolul propuneri pentru îmbunătăţirea activităţii pastoral-misionare ce sunt de competenţa Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, cer aproape toţi implicarea într-o măsură mai mare a Bisericii în sprijinirea activităţii religioase din penitenciare.

Altă cerinţă a preoţilor de penitenciar este de a procura cărţile de cult necesare slujbelor şi care lipsesc din aproape toate penitenciarele, după cum trebuie căutată o soluţie privitoare la cântăreţul bisericesc. O soluţie ar fi angajarea unui cântăreţ care să fie trecut pe statul de plată al Protopopiatului locului cu buget de la Secretariatul de Stat pentru Culte.

Centrele de reeducare pentru minori solicită cărţi de religie.

Deşi Patriarhia Română, prin sectorul Diaconia, a sprijinit într-o oarecare măsură, activitatea religioasă din penitenciare prin repartizarea unor obiecte de colportaj şi cărţi religioase ca şi a unor sume de bani, este necesar ca acolo unde nu sunt obiectele de cult necesare Centrul eparhial trebuie să doteze capelele cu acestea, deoarece Protocolul dintre Patriarhia Română şi Ministerul Justiţiei prevede: „Patriarhia Română şi Centrele eparhiale vor asigura dotarea capelelor sau a lăcaşurilor de cult, cu obiectele, veşmintele şi cărţile de cult necesare; vor organiza biblioteci cu caracter religios şi vor acorda materiale necesare trebuinţelor duhovniceşti ale deţinuţilor (icoane, cruciuliţe, calendare bisericeşti etc.).

IN MEMORIAM

Cântăreţul bisericesc IOAN VISCREAN

A trecut la cele veşnice, în ziua de 6 ianuarie 1997, Ioan Viscrean, unul din bunii şi vechii noştri cântăreţi bisericeşti. A făcut parte în ultima vreme, din Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiu, având bucuria de a fi fost cunoscut şi apreciat de chiar I.P.S. Mitropolit Antonie.

De câte ori îi auzeam glasul, simţeam că în omul acela sălăşluia o forţă uriaşă, că în pieptul acela se concentrase puterea credinţei şi evlavia atâtor slujitori devotaţi ai stranei. Şi cât de pătrunzător şi emoţionant suna sub bolta bisericii acea preciasnă pe care el o iubea atât şi pe care noi toţi o iubeam atât: „Ochiul inimii mele îl ridic către tine, Stăpână..."

Îl ştiam la strană dintotdeauna şi el se ştia acolo din fragedă tinereţe, căci tatăl său, tot cântăreţ bisericesc, îl luase să-i fie alături de timpuriu. S-a născut în Bunești, judeţul Braşov, la 4 iulie 1921 şi a slujit aceeaşi strană timp de aproape 60 de ani. S-au perindat prin bjiserica străbună mulţi, preoţi şi credincioşi, el era mereu acolo, statornic ca şi lăcaşul sfânt. Era, de altfel, prezent peste tot în viaţa satului. Era întrebat, i se cereau sfaturi.

Anul acesta fiecare casă de bunesţean aştepta, ca în atâţia ani, să audă glasul ferm şi cucernic care amintea că Hristos se botezase în Iordan şi lumea începuse să primească lumină. Dar cântăreţul nostru se pregătea să intre în marea lumină chiar de Bobotează. L-am plâns cu toţii de ziua marelui Prooroc şi Botezător Ioan, al cărui nume l-a purtat şi l-am condus apoi pe ultimul său drum pământesc în ziua de 8 ianuarie. Era acolo, în jurul mormântului, o mare de credincioşi şi toţi aveam în minte preciasna aceea minunată:

„Ochiul inimii mele îl ridic către tine, Stăpână...
... Şi-n ceasul când va judeca Fiul tău lumea
Fii mie acoperământ şi izbăvitoare!"
Dumnezeu să-l ierte şi să-l odihnească în pace!

Pr. GHEORGHE LUP

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
SIBIU, STR. MITROPOLIEI Nr. 24

CIRCULARĂ

Prea Cucernice Părinte,

Cu frăţească dragoste Vă facem cunoscut că în şedinţa Sa de lucru din 1 februarie a.c., Consiliul Eparhial Sibiu, luând în discuţie problema referitoare la buna îngrijire a locaşurilor de cult şi a cimitirelor, în urma discuţiilor, pe baza informaţiilor primite de pe teren, a dispus trimiterea unei circulare către toţi C. preoţi din Arhiepiscopia Sibiului prin care sunt îndrumaţi să manifeste o grijă deosebită faţă de sfântul locaş, faţă de buna lui înfrumuseţare şi îngrijire încât să fie cu adevărat „cerul pe pământ".

În acest sens, bisericile vor fi îngrijite şi împodobite potrivit tradiţiei noastre ortodoxe, evitând orice lucru străin de ortodoxie care denaturează spiritul acesteia.

Sfântul Altar va fi îngrijit aşa cum se cuvine în el nefiind permis să existe decât lucrurile strict necesare. La fel Sf. Masă, inima euharistică a Bisericii, cum o numesc Sf. Părinţi, va fi de o curăţenie şi ordine exemplară!

Fiecare Sf. Masă va avea o faţă de masă de altar, iar pe ea nu vor fi aşezate decât: Sf. Antimis, Sf. Evanghelie, o cruce de binecuvântare, chivotul şi două sfeşnice. Nu este permis a se afla pe Sf. Masă lucruri străine în afara cărţilor de cult.

De asemenea, se vor elimina ziarele, muşamalele etc.

La fel în Biserică totul va fi aranjat cu gust şi simetrie (icoane, prosoape, tetrapoade, covoare), în aşa fel încât să dea impresia oricui intră în ea că se află într-un loc sacru, un loc al întâlnirii sale cu cerul, un loc în care tronează ordinea şi armonia.

Curtea Bisericii, precum şi cimitirele vor fi şi ele îngrijite şi puse în rânduială.

De asemenea, cucernicii preoţi sunt îndrumaţi ca acolo unde descoperă obiecte de cult, cărţi sau alte lucruri vechi care fac parte din Patrimoniul naţional să se ocupe de păstrarea şi de restaurarea lor sau, dacă nu este posibil aceasta, să se adreseze centrului nostru Arhiepiscopesc unde aceste lucruri pot fi păstrate cu grijă şi expuse în locuri special amenajate.

Cucernicii preoţi sunt îndrumaţi să se conformeze acestor îndrumări ale Consiliului Arhiepiscopesc, iar P.C. protopopi, precum şi Preoţii consilieri vor inspecta cât mai des aceste lucruri şi vor raporta Centrului Eparhial.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Arhiepiscop şi Mitropolit

Cons. cultural,
Arhid. Visarion Bălţat

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
SIBIU, Str. MITROPOLIEI Nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

Protopopiatul Făgăraş

Parohia: Sâmbăta de Sus

Protopopiatul Rupea

Parohia: Crihalma

Protopopiatul Sălişte

Parohia: Dobârca

Termen de concurs: 1.III. — 1.IV. 1997.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau care nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE,
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bisericesc
Pr. Săsăujan Simion

Semnalăm... Semnalăm...

● Editura „Anastasia" a publicat o carte a unui mare teolog apusean, mort de curând la New York: *Jean Meyendorf: Biserica Ortodoxă azi* (trad. de Cătălin Lazurca, 236 p.).

Pe P. Meyendorf l-am ascultat la Seminarul *St. Vladimir* din New York şi l-am avut coleg în Comitetul de conducere a Consiliului Mondial al Bisericilor de la Geneva.

A fost un teolog de talia Bulgakov, Berdiaev, Stăniloae, Losski. A lăsat o operă mare şi valoroasă.

* * *

● Despre credinţă, despre vise şi false vedenii, diferite convorbiri cu sectari iehovişti, penticostali, despre Maica Domnului şi despre Sfânta Cruce, despre spovedanie şi despre multe altele, „NE VORBEŞTE PĂRINTELE CLEOPA", într-o carte îngrijită de P.C. Ioanichie Bălan de la Mânăstirea Sihăstria — Neamţ. (ed. Episcopiei Romanului, 1996, 145 p.).

E o carte pe înţelesul tuturor. Probabil adună în ea predicile părintelui Cleopa, un duhovnic vestit în vremea noastră ca nimeni altul. E într-adevăr un „om cu dar", dăruit de Dumnezeu cu o memorie poate unică de la Iorga încoace. De altfel predicile şi cuvintele sale care acum alcătuiesc mai multe cărţi, sunt discursuri orale înregistrate prin grija celor din jurul său. Nu şi le scrie. Le meditează şi când se adresează credincioşilor e greu de oprit.

Crede puternic şi vorbeşte convingător. Mulţimile îl caută în valuri-valuri. Pe toţi îi primeşte, îi spovedeşte, îi îndrumează, le vorbeşte şi toţi pleacă de la dânsul luminaţi şi întăriţi sufleteşte. Este inima unui curent duhovnicesc în Moldova care, în mod sigur, va intra în istoria spiritualităţii româneşti, precum Paisie de la Neamţu, Vasile de la Poiana Mărului, Calinic de la Cernica, Daniil Tudor şi Arsenie Boca.

Ce bine ar fi să conteze în faţa lui Dumnezeu că vreme de câţiva ani — în anii cincizeci — l-am avut stareţ şi duhovnic!

* * *

● *Religiile lumii*, o carte masivă (735 p.), a fost publicată recent (1996), de editura *Humanitas*. Drept autor este trecut Jean Delumeau, dar în interior se precizează că „sub conducerea lui Jean Delumeau" pentru că, de fapt, cartea are cel puţin 21 de autori. Un capitol mare despre religia ortodoxă e semnat de Olivier Clement, a cărui autoritate teologică în Apus este de mult bine stabilită. E profesor la Institutul Saint Serge de la Paris, fiind ortodox convertit, după spusa sa, cam de la ateism.

Toate marile religii ale lumii sunt prezentate pe larg şi cu bună documentaţie bibliografică. Departe de a fi un tratat cu informaţii seci, exacte dar reci, cartea e scrisă cu pasiune, îmbinând bine doctrinele cu tradiţiile, ceea ce o face uşor de cetit şi atrăgătoare.

Greu de caracterizat sau de sugerat măcar o analiză a acestei cărţi ale cărei dimensiuni l-ar putea speria pe cetitorul modern, grăbit şi sintetic.

Un lucru global se poate totuşi reţine din ea: *Toată lumea, de când e ea, crede în Dumnezeu!* Abia după aceea începe diversitatea formelor, cu motivaţiile ei geografice, culturale locale, spiritului neamurilor sau al unor grupuri de neamuri în general vecine, diversitate care a definit anumite forme de religii şi în interiorul fiecărei religii mari a confesiunilor. Esenţialul şi lecţia acestei ISTORII A RELIGIILOR, ca şi a tuturor tratatelor asemănătoare este afirmarea de către toţi şi întotdeauna a existenţei lui Dumnezeu.

Nu este puţin lucru!

* * *

● Mircea Eliade s-a născut în Bucureşti în 1907 şi a murit la Chicago în 1986. Editura *„Humanitas"* şi-a asumat o răspundere care, în contextul re-europenizării şi al re-culturalizării României, după stupiditatea epocii comuniste şi din acest punct de vedere al „epurării" a tot ce era important şi valoros în cultură, face ea însăşi, editura, o operă culturală de umplere a unui gol şi de restabilire a comunicării Românei cu lumea.

În 1996 opera lui Mircea Eliade în româneşte s-a mai completat cu un titlu: FĂURARI ŞI ALCHIMIŞTI, tradusă de Maria şi Cezar Ivănescu, (Buc. 222 p.).

Cartea se înscrie, bine înţeles, în pasiunea şi cercetarea istoriei religiilor. O spune chiar Eliade: *„ceea ce îi apropie pe topitor, făurar şi alchimist, este faptul că toţi trei revendică o experienţă magico-religioasă specifică în raport cu substanţa; această experienţă este monopolul lor, iar secretul se transmite prin rituri de iniţiere ale meseriilor; toţi trei lucrează asupra unei materii pe care o consideră vie şi sacră..."*

Câte ţări n-ar fi fost mândre să aibe un Mircea Eliade!

Nu am în faţă ediţia franceză a cărţii. M-ar fi interesat cum apare în limba franceză cuvântul „făurar". Mi se pare atât de specific românesc, venind dintr-o zonă adâncă de folclor şi de poveste din Carpaţi, de la Nistru şi de la Dunăre!

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 martie
Nr. 9—10
1997

ECUMENISMUL LA SFÂRŞIT DE VEAC ŞI DE MILENIU

Ecumenismul, ca idee, în formele în care a apărut în secolul XX, va rămâne una din marile idei şi descoperiri ale acestui secol. Secolul va rămâne însă în istorie şi cu câteva „realizări" care, mai bine n-ar fi apărut, cum ar fi bomba atomică şi alte unelte făcătoare de rău.

După ce mileniul al II-lea a fost al despărţirilor confesionale creştine (catolicismul, protestantismul sub toate formele lui şi neoprotestantismul — sectele —), la mijlocul secolului **al XX-lea a apărut ecumenismul** ca încercare de refacere a unităţii creştine. Am putea marca acest început în anul 1948 când, la Amsterdam, s-a organizat prima Adunare Generală a **Consiliului Mondial al Bisericilor.**

Lucrarea de refacere a unităţii creştine împlineşte în curând **jumătate de veac. E păcat că, totuşi,** nu vom intra în mileniul III cu unitatea regăsită.

Poate, totuşi, că nu ar fi nici potrivit, nici exact să încheiem un bilanţ negativ, odată cu încheierea secolului ultimului mileniu. De altfel, mişcarea ecumenică nici n-a început fixându-şi vreun termen de încheiere, aşa că dacă ne aflăm întâmplător la o mare împlinire cronologică rotundă (anul 2000), nu înseamnă că încheiem odată cu aceasta şi toate socotelile. Eforturile vor continua în toate domeniile şi, desigur, şi în domeniul ecumenic. Faptul că în jumătate de veac (1948—2000), nu s-a putut realiza idealul propus, unitatea, înseamnă că despărţirile (începând cu anul 1054), au provocat prăpăstii adânci şi reparaţiile sunt grele.

Important e că drumul spre unitate s-a deschis. O nouă mentalitate, conducătoare spre reîntâlnire, se instalează de la **o zi la alta. E adevărat că nu s-au realizat** progrese strălucitoare, dar ceva tot trebuie menţionat şi la capitolul realizări. În primul rând Bisericile stau acum la aceeaşi masă şi dezbat problemele care le despart. Stau şi în faţa aceloraşi altare şi se roagă împreună, chiar dacă nu au ajuns încă la intercomuniune.

În afara Consiliului Ecumenic (Mondial) al Bisericilor **s-au pus la cale mai multe dialoguri bilaterale** (catolici-ortodocşi, ortodocşi-luterani, ortodocşi-anglicani, ortodocşi-vechi orientali ş.a.), dintre care unele progresează frumos şi, aş cita mai ales dialogurile cu romano-catolicii, cu Bisericile vechi orientale, cu Biserica vechi catolică şi cu Biserica anglicană. Mai greu e **cu denominaţiunile neoprotestante** (sectele), care au **programe şi orientări sau fundamentaliste,** sau simpliste şi incoerente. În cele din urmă, se speră, se va putea deschide un dialog şi cu aceste Biserici sau denominaţiuni.

Părintele prof. dr. Petru I. David — căruia, dacă îmi aduc bine aminte, i-am prezidat examenul şi susţinerea tezei de doctorat — are sub tipar o carte cu un capitol intitulat: **Ecumenismul — vocaţia viitorului.** Într-adevăr, aşa este şi aşa trebuie să fie. E proorocie şi poruncă a Mântuitorului: **„ca toţi să fie una".**

Printre formele organizate de adunare la un loc a confesiunilor, forma cea mai „la temă" este **Consiliul Ecumenic (Mondial) al Bisericilor.**

Conferinţa Bisericilor Europene îşi propune mai ales implicarea Bisericilor în acţiuni comune şi, mai puţin în tratarea şi în dezbaterea problemelor doctrinare care despart Bisericile. Dar şi lucrarea ei este tot ecumenică. Adunându-se şi lucrând împreună, chiar dacă nu abordează probleme de doctrină şi nu încearcă să găsească soluţii de unitate, totuşi, lucrând împreună, Bisericile lucrează indirect în unitate şi spre unitate.

Acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu **Conferinţa creştină pentru pace** care a existat multă vreme cu sediul la Praga. Se pare că în ultima vreme aceasta, ori şi-a încetat activitatea, ori şi-a diminuat-o substanţial. De altfel, a fost socotită mai ales o instituţie sub tutela Moscovei. Ţelurile ei n-au fost întotdeauna foarte clare.

Pe plan intern, românesc, au funcţionat mulţi ani **Conferinţele interconfesionale,** organizate pe rând la Bucureşti, Sibiu şi Cluj-Napoca. Au păstrat, prin comunicări şi discuţii, o atmosferă bună între confesiunile din România, într-o vreme în care acestea trebuiau să se prezinte în unitate, să se apere reciproc şi, în felul acesta, să facă un front comun împotriva comunismului ateu şi în faţa intenţiilor acestuia de a slăbi Bisericile şi a le dezmembra.

O privire asupra **Mileniului III** va trebui să aibă în vedere unele precizări asupra **coordonatelor ecumenismului din punct de vedere ortodox,** asupra deschiderii ecumenice a Vaticanului şi asupra eforturilor Ortodoxiei de a organiza un **Sfânt şi Mare Sinod** ortodox, care să trateze ortodoxia în contextul problemelor, al gândirii, al vieţii religioase a Ortodoxiei de pretutindeni, cu bătaie lungă asupra viitorului ortodoxiei în Mileniul III.

Eforturile ultimei jumătăţi de veac al XX-lea înspre unitate, ale tuturor Bisericilor creştine, sunt eforturi care, iată, încep să devină istorie. Dar şi premize pentru ceea ce mai rămâne de făcut.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

SĂ BĂTĂTORIM CALEA POSTULUI

„Căci nu numai cu pâine va trăi omul, ci şi cu cuvântul lui Dumnezeu" (Lc. 4,4) sunt cuvintele Mântuitorului care au răsunat în plină pustietate... Şi aceste cuvinte nu numai că au descoperit o nouă trăire, un nou plan de existenţă, dar sunt şi cuvintele care au dat viaţă pustiului Qarantaniei. Pentru creştini Qarantania nu mai este un pustiu. El înverzeşte, înfloreşte şi rodeşte continuu în orice suflet care-l caută pe Dumnezeu. El este adevăratul pământ în care sămânţa Evangheliei aduce rod însutit şi tot el este pământul în care curge lapte şi miere. Afirmaţiile sunt paradoxale, şi totuşi nu! Căci Qarantania este locul care ne aduce aminte de cele 40 de zile petrecute de Mântuitorul în post, şi ni-l reamintim de fiecare dată în Postul cel Mare dinaintea luminatului praznic al Învierii Domnului. Postul — acesta este cheia înţelesului şi calea marilor transformări interioare. La prima vedere el pare să fie o simplă abstinenţă alimentară, sau o reţinere de la anumite fapte ce contravin unei morale severe, deci o autoclaustrare, sau o adevărată „carantină". Biserica însă, înţelege altfel postul, pentru că l-a trăit şi îl trăieşte aşa cum l-a trăit Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Pentru că prin post ne-a descoperit viaţa spirituală care duce cu adevărat la viaţa veşnică. Nu întâmplător unii sfinţi s-au retras în pustiu, într-unul asemănător cu cel al Qarantaniei. Acolo, petrecând în post şi rugăciune, consumau doar câte unul sau doi pesmeţi pe zi, care în mod sigur, după un anumit număr de zile, le-ar fi adus inaniţia. Dar n-a fost aşa, ci dimpotrivă, ei au fost piatra Bisericii. Dar ca să fi avut puterea unei pietre şi să fi strălucit faţa lor, le trebuiseră multe calorii, multă energie. Şi această energie nu venea numai din pesmeţi, ci şi din „cuvântul lui Dumnezeu", din substanţa postului lui Hristos, care era, bineînţeles, hrana lor principală. Aceasta era puterea postului. Şi în acest sens a vorbit şi Sf. Grigore Palama de energiile divine necreate. Aceste energii adăugate postului sunt energiile vieţii spirituale care deschid ochiul credinţei a cărui vedere pătrunde mult dincolo de aceste realităţi. Având originea în nevoinţele Domnului, postul porneşte şi din iniţiativă şi jertfă proprie şi sfârşeşte în darul lui Dumnezeu care transformă sufletul nostru, făcându-l capabil de o viaţă proprie superioară. El este şi medicamentul sufletului, căci cu puterea lui reface puterile sufleteşti distruse de păcate.

Postul pune astfel, faţă în faţă, două lumi: cea materială şi cea spirituală, aşa încât cea din urmă să primeze dând sens şi putere celeilalte. De aceea Mântuitorul a ales Qarantania, ca acolo unde viaţa materială pare imposibilă, să izvorască viaţa în Dumnezeu. Postul, aşadar, nu este o reţinere, ci este o deschidere, el nu este o claustrare, ci o beneficiere. Postul nu este o foame, ci o îndestulare în Dumnezeu. Postul nu e un drum spre moarte, ci e un drum spre înviere.

Dar ca orice jertfă, postul presupune o luptă, o luptă cu pustiul vieţii fără sens, iar biruinţa aduce cununa harului. În acest înţeles pustiul înverzeşte, înfloreşte şi rodeşte, căci în nisipurile lui se nasc cele mai preţioase roade: cele duhovniceşti. În pustiu se duce lupta pentru adevărata existenţă, în pustiu se găseşte calea Domnului (Mc. 1, 3—4).

Lupta însă poate avea şi eşecul ei, şi acesta vine atunci când lupta îşi caută scopul în sine. Astfel postul poate fi uşor transformat într-un regim medical, golindu-se de toată puterea. Iar Dumnezeu rămâne undeva departe. Sau, impus din exterior, poate face din cel „înfometat" un anemic pasibil de „extaze". Nu. Nu acesta este postul nostru, ci el este o luptă cu ispita, o luptă cu plăcerea de a trăi numai mâncând.

Numai aşa postul ni se descoperă ca adevărata cale a vieţii. El este o lucrare teandrică, iar primul părtaş al nostru este Hristos. Dar orice împărtăşire cu Hristos este întreită după cum ne mărturiseşte: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa" (In 14, 6). De aceea postul este o împărtăşire cu Hristos — Calea, cu Acela care a postit pentru prima dată şi posteşte cu fiecare din noi. Împărtăşirea cu Hristos — Adevărul se face prin credinţa în El şi în cuvintele Lui „veţi cunoaşte adevărul şi el vă va face liberi" (In 8, 32). Iar consumarea Sfintei Euharistii, trăind bucuria Învierii, este împărtăşirea cu Hristos — Viaţa (In 6, 54). Iată deci, că postul trebuie să preceadă Euharistia, precum Qarantania a precedat Învierea, iar vrednicia împărtăşirii cu ea este dată celor care au ţinut calea postului în credinţa cea adevărată.

Postul cel Mare este o experienţă mereu nouă şi unică, este o nouă cărămidă în zidul casei de pe stâncă, el nu este postul din anul trecut, nici cel de acum doi ani, căci creştinul îşi trăieşte viaţa în sens unic şi într-o ascensiune verticală. El este deci, o cale care nu cunoaşte întoarcere şi nici repetare, şi o primă împărtăşire cu Hristos căci „cu noi este Dumnezeu, înţelegeţi neamuri şi vă plecaţi".

Pr. Lector IRIMIE MARGA

Iisus Hristos - Idealul Vesnic

Îl iubim pentru Sfânta Lui Omenie,
— Răsplătită cu coroana cea de spini. —
Silim spre Cerească Lui Împărăţie,
Unde toţi spinii răsar flori de lumini!...

Îl mai iubim, pentru că a fost sărman
Şi-a îndurat povara umilinţei;
— Slujind, paşnic, Supremul Ideal Uman —
A înfăptuit minunea biruinţei!...

Dar, Îl iubim, pentru că este Iisus:
A iertat pe tâlhar, şi pe păcătoasa, —
Ne-a descoperit Lumina Lui de sus, —
Şi Cerul ni L-a arătat, — şi coasa!...

Îl iubim, că mai întâi, El ne-a iubit:
Ne hrănim din Jertfa Lui nevinovată;
— S-a jertfit să facă pe altul fericit —
Cum n-a făcut-o nimeni, — niciodată!...

Prin harul Crucii, trăim sfinte bucurii;
— Cântând imn de slavă Soarelui Iubirii, —
Printre surâsuri dragi, — ne simţim iar copii,
Ca pe Meleagurile Neprihănirii!...

*

De aceea Îl iubim că este Dumnezeu!...
— Fiind rugat de Maica Sa Preacurată —
Ne scapă cu bine din mâna celui rău
Şi ne cuprinde în dragostea Lui toată!...

Preot LĂUDATU VASILESCU

Poetul de sus al graiului nostru, Alexe Mateeviei

Pomenim de mărţişor,
Un poet renăscător,
Un profet basarabean,
Al iubirii-n grai şi neam.

S-a născut să toarcă versul,
Într-un fir cu Eminescu.
Ursitoarele i-au dat
Harul stihului curat
Şi cazania deschisă,
Cu-aromiri de slove scrisă,
Ca şi tatăl, să-mplinească
Slujba-n limba strămoşească.

Luat cu dorul a trecut
Până dincolo de Prut
Şi-a cules în sfântul grai
Doina de pe-ntregul plai,
Iar din zare, cât se-ntinde,
Basme, cântece, colinde.
Vorbele-n şirag — mărgele —
Le schimba-n cununi de stele,
Plin de tâlc şi fantezie,
Creator în poezie.

Ca ostaş într-o credinţă
Purta crucea-n biruinţă,
Cu îndemn către oştire
Pentru sfânta întregire.

Da pe-acasă uneori,
Trimitea mereu scrisori,
Profeţind sub bolta-albastră
Buciumul din limba noastră,
Un nou imn al deşteptării
Întru mântuirea Ţării,
Calea dreaptă care duce,
Sau fântână la răscruce,
Aripă de curcubeu
Între el şi Dumnezeu...

L-au primit în Ţara-mamă
Cărturari, cei mai de seamă:
Unul, tot copil de sat,
Îndelung l-a-mbrăţişat
Şi-l poiti p-un lăicer,
În Ţara lui Lerui-Ler!
Altu-i zugrăvi din pană
Chipul sfânt ca de icoană
Şi-n ziar făcu s-apară
Limba noastră, piatră rară,
Simbol de desăvârşire,
Drumul lui în nemurire.
... Dar, cel ce-a scăldat-o-n vise
În acelaşi an, se stinse!

În cununi de ghiocei
L-au luat îngerii cu ei
Şi-a rămas acolo, Sus,
Iconarul lui Iisus!

VASILE DIMA

Suna în deal de Liturghie

Bunică, îmi aduc aminte,
Când răscolesc al vetrei scrum,
De-o primăvară nestricată
De-un scurt popas pe-al vieţii drum.

Suna în deal de Liturghie
Chemarea clopotelor sfinte;
Treceau spre hram în haine albe
Bătrâni şi juni cu pas cuminte.

Din strat de flori în grădiniţă
Rupeam şi izmă şi muşcată
Şi la biserică de mână
Plecam cu inima-mpăcată.

Când ajungeam la casa sfântă,
Intram sfios într-o minune
De cântece şi de lumină,
De frunţi plecate-n rugăciune.

Tu te opreai pe la icoane
Şi cruci făcând le sărutai;
Să le sărut şi eu, cu grijă
De subsuori tu mă săltai.

Şi flori culese din grădină
Lăsai pios la o icoană;
Apoi şoptind rosteai molitve
În vechea ta umilă strană.

Un moş cu barba ca argintul
Slujea-n odăjdii de-mpărat,
Prin fum subţire de tămâie
Şi de lumini înconjurat.

Din cadrul zidurilor, sfinţii
Priveau în lume milostiv;
Alunecau raze domoale
Pe chipul lor cel uscăţiv.

Înfiorat priveam în juru-mi
Şi mă credeam că sunt în rai;
Şi-atât de cuviosă-n strană,
Ttât de blândă tu erai.

ATHANASIE BUCUR

La Duminica Înfricoşătoarei Judecăţi

Cateheză despre judecata din urmă (universală)

I. Pregătirea aperceptivă

În articolul al VII-lea al Simbolului de credinţă mărturisim că Fiul lui Dumnezeu înălţat de-a dreapta Tatălui „iarăşi va să vie cu mărire, să judece vii şi morţii a căruia împărăţie nu va avea sfârşit".

Pe ce se întemeiază această mărturisire de credinţă cu privire la realitatea celei de a doua veniri a Mântuitorului, ca Judecător al lumii, sau a judecăţii universale, sau din urmă?

II. Anunţarea temei

Pe însăşi cuvântarea Sa rostită înaintea Sfintelor Sale Patimi, cu care prilej ne prezintă magnificul tablou al judecăţii de apoi, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Iată textul pericopei: „Iar când va veni Fiul Omului întru slava Sa şi toţi sfinţii îngeri cu El, atunci va şedea pe tronul slavei Sale; şi se vor aduna înaintea Lui toate neamurile şi-i va despărţi pe unii de alţii, precum desparte păstorul oile de capre, şi va pune oile de-a dreapta Sa şi caprele de-a stânga. Atunci va zice împăratul celor de-a dreapta Lui: veniţi, binecuvântaţii Părintelui Meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci am flămânzit şi Mi-aţi dat de am mâncat, am însetat şi Mi-aţi dat de băut, străin am fost şi M-aţi primit, gol şi M-aţi îmbrăcat, bolnav am fost şi M-aţi cercetat, în temniţă am fost şi aţi venit la Mine. Atunci vor răspunde Lui drepţii, zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând şi Te-am hrănit? Sau însetat şi Ţi-am dat să bei? Când Te-am văzut străin şi Te-am primit? Sau gol şi Te-am îmbrăcat? Şi când Te-am văzut bolnav sau în temniţă şi am venit la Tine? Şi răspunzând Împăratul va zice lor: Amin grăiesc vouă, întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai Mei prea mici, Mie Mi-aţi făcut. Atunci va zice şi celor de-a stânga: duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este pregătit diavolului şi îngerilor lui. Căci am flămânzit şi nu Mi-aţi dat să mănânc, am însetat şi nu Mi-aţi dat să beau, străin am fost şi nu M-aţi primit, gol şi nu M-aţi îmbrăcat, bolnav şi în temniţă şi nu M-aţi cercetat. Atunci vor răspunde ei zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniţă şi nu Ţi-am slujit? Atunci le va răspunde, zicând: Amin grăiesc vouă, întrucât nu aţi făcut unuia dintr-aceşti prea mici, nici Mie nu Mi-aţi făcut. Şi vor merge aceştia la osânda veşnică, iar drepţii la viaţa veşnică" (Matei 25, 31-46).

După cum vedem din relatarea pericopei, Fiul Omului nu se va afla în starea de umilinţă, de „Miel al lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii", ci de Împărat-Judecător. El nu va mai învăţa calea vieţii şi a dreptăţii, ci va constata modul în care ea a fost îndeplinită. Nu se va prezenta singur ca Judecător, ci împreună cu îngerii pentru a da judecăţii întreaga ei amploare şi însemnătate. Nimeni nu va putea fi scutit de la această judecată. Fiecare, fără nici o deosebire, va trebui să dea socoteală

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot prof. SORIN COSMA

În prag de primăvară despre: **Sentimentul „dorului"**

Cuvântul **dor** provine din limba latină: **dolus** din **dolere**, care înseamnă **a durea**, a avea o **dorinţă puternică**, o nostalgie, un **alean**, o **stare sufletească** cu fond afectiv complex, în care sunt prezente o **tristeţe** şi o **durere discretă**, exprimând o **aspiraţie nedefinită**, o **dorinţă împletită cu aşteptări**, o **tensiune sufletească**.

Aşa se explică faptul că **dorul** e un motiv permanent al creaţiei folclorice, o componentă specifică a acestuia, exprimată spontan, direct din inimă.

Sentimentul **dorului**, intraductibil în alte limbi, e răscolitor şi mistuitor; el arde şi creează o stare sufletească de infinite nuanţe fiindcă sufletul nostru, al românului, e foarte complex, de aceea dăinuieşte în timp. Există un **dor** de **casă**, de **părinţi**, de **iubită**, de **locul natal**, de **prieteni**, un **dor de ducă**, **de-a reveni** ş.a.m.d.

Omniprezent în doinele populare, **dorul** e o stare a existenţei noastre româneşti. Pentru noi, românii, existenţa e **dor**, trăim într-o **stare de dor**.

Dorul este un focar viu al fiinţei poporului român; este nucleul autohton al facturii psihice, ce formează ligamentul unităţii noastre naţionale, căci să nu uităm: **„românul rabdă, dar nu renunţă"** (M. Eminescu).

Limba română e **„doina dorurilor noastre"** — spunea un poet —, **doina** specifică numai poporului nostru, fiindcă în **doină** se tălmăceşte inima românului, din **doină** se degajă: **tristeţe** şi **frământare**, **nelinişte** şi **dor**. Aşa cum viaţa şi moartea sunt un dat al firii de a fi, tot aşa sentimentul **dorului** e o stare sufletească complexă, pe care numai noi, românii, o simţim.

„Ţăranul român — spunea G. Enescu — **poartă muzica în sinea sa (...); îl ajută să-şi redea** dorul, **acea nostalgie inexprimabilă care-i mistuie sufletul (...)".**

Dorul formează substanţa lirică a poeziei noastre populare, motiv bogat înflorit, un element al firii româneşti de a fi, fiind cântat şi pentru el însuşi: **dorul — dor** devenind obiect liric, încât ipostazele lui sunt multiple.

Dăm câteva exemple din creaţiile poplare pe care le-am culeş de pe plaiurile Rarăului, de unde sunt originar: **„În alte locuri** — scria Geo Bogza — **sunt alţi munţi sau pot fi fluvii puternice, marea sau oceanul; aici Rarăul reprezintă dimensiunea fundamentală a lumii, latura cosmică a vieţii şi a istoriei"**:

Lung e drumul la Rarău,
Dar mai lung e dorul meu;
Drumul suie şi coboară,
Al dorului **mă omoară...**

*

. . . . . .

Dorul **unde se lasă**
Face lacrimilor casă
Şi dorul **unde se pune**
Face inima cărbune.

*

Frunză verde de mohor
Du-te dor **pe cel izvor**
Şi despică molidul
Nu-mi despica sufletul;
Şi despică cetina,
Nu-mi despica inima.

*

Dorule, **mânca-te-ar focul,**
Mi-ai făcut faţa ca socul;
Dorule, mânca-te-ar para,
Mi-ai făcut faţa ca ceara...

. . . . . .

Dorule, **dacă n-ai fi**
Eu n-aş mai îmbătrâni
Ca o floare-aş înflori...

*

De-ar fi dorul ca o floare,
Aş întineri sub soare!

... în acest context de poezie populară, îmi vine în minte culegerea antologică, alcătuită de poetul Ion Pilat: **Cartea dorului**, publicată în 1936.

Dorul i-a fascinat şi pe M. Eminescu şi L. Blaga, de exemplu, care nu sunt numai poeţi, ci exponenţi spirituali, prin care vorbeşte însuşi poporul în momentele lui de expansiune spirituală.

Ceea ce leagă aşa de strâns pe M. Eminescu şi L. Blaga e sentimentul **dorului** din creaţiile lor artistice, parte integrantă a personalităţii lor creatoare, care ne face şi pe noi, cititorii, să ne simţim solidari şi să ne regăsim în propriile noastre stări, frământări şi idei, căci cum spunea poetul **Poemelor luminii:**

Nesfârşit e dorul - dor
Bate-n valea tuturor.

Graţian Jucan

Catehează despre judecata din urmă

(Urmare din pag. 1)

de faptele săvârşite în această viaţă şi să primească sentinţa dreaptă potrivită lor. Nu vor fi judecaţi după lege, ci după atitudinea pe care au avut-o faţă de semenii lor, în care au văzut sau nu pe Iisus. În felul acesta, Judecătorul raportează la Sine toate faptele noastre: „Mie Mi-aţi făcut!..."

În funcţie de aceasta, cei drepţi vor fi despărţiţi de cei nelegiuiţi. Despărţirea lor este asemenea celei dintre oi şi capre. Oaia reprezintă fiinţa blândă şi ascultătoare; capra este mai îndărătnică şi mai greu de supravegheat. Cei binecuvântaţi sunt repartizaţi la dreapta, asemenea oilor, ca unii care au ascultat de glasul stăpânului lor; iar „cei blestemaţi", sau osândiţi vor fi repartizaţi la stânga, ca unii care s-au depărtat de comuniunea lui Iisus cel aflat în nevoi şi în suferinţă... Interesant că atât cei repartizaţi la dreapta, cât şi cei repartizaţi la stânga vor rămâne nedumeriţi fiindcă în drumul vieţii lor nu-şi amintesc să-L fi întâlnit vreodată pe Iisus. Dacă L-ar fi întâlnit, apreciază ei, poate ar fi adoptat o altă atitudine. (Cei repartizaţi la stânga). Judecătorul le va descoperi atunci taina că El s-a aflat în toţi oropsiţii, marginalizaţii şi nenorociţii lumii... El se identifică cu ei. **Toţi aceştia sunt „fraţii" Lui.** După cum remarcă un comentator, „în aşteptarea arătării Sale în slavă, Fiul Omului cunoaşte un mod de existenţă şi de prezenţă, de un fel foarte particular, secret şi misterios. El va fi fost în mod tainic prezent în cei în suferinţă, în fraţii înfometaţi, goi, bolnavi, izolaţi. La a doua venire, Judecătorul transcendent, Fiul Omului din cartea lui Daniel şi din cartea lui Enoh, va descoperi tuturor neamurilor, adunate şi strânse de-a dreapta şi de-a stânga Sa, o taină de dimensiune cosmică. Ei vor constata că acest Judecător, pe care au crezut că îl vor vedea pentru prima oară, l-au întâlnit de mult şi mereu, de-a lungul vieţii lor pământeşti. Dar această taină ei nu o vor cunoaşte, decât atunci când va fi prea târziu, când ei vor fi deja judecaţi şi repartizaţi la dreapta sau la stânga" (Th. Preiss).

De aici vedem că judecata universală va fi făcută o singură dată de Judecătorul Împărat, ca instanţă supremă, de aceea sentinţa rostită de El va fi definitivă, veşnică şi fără drept de apel...

IV. Recapitularea-Aprecierea

Despre ce judecată ne vorbeşte Mântuitorul în pericopa amintită? (Despre judecata din urmă, sau de apoi). Ce caracter are această judecată? (Universal). Ce înseamnă aceasta? (Că vor fi judecaţi toţi oamenii, toate neamurile pământului, fără nici o deosebire). Cine va face această judecată? (Ea va fi făcută de Fiul Omului, aflat în toată mărirea Sa, ca Împărat al slavei, înconjurat de sfinţii Săi îngeri). Care vor fi martorii şi apărătorii celor judecaţi? (Faptele lor. Istoria se va deschide ca o carte în care fiecare a scris fapta sa cu consecinţe asupra vieţii semenilor lor). Care sunt caracteristicile acestei judecăţi? (Ea va fi una singură, universală, definitivă şi fără drept de apel).

Cercetând mai îndeaproape textul pericopei putem aprecia faptul că celor condamnaţi nu li se va pronunţa sentinţa asupra faptelor rele săvârşite, ci asupra a ceea ce au omis să săvârşească din ceea ce trebuia sau aveau obligaţia să făptuiască. Astfel, judecata reprezintă o luare de poziţie faţă de cei care au ascuns, sau faţă de cei ce au înmulţit talantul cu care au fost înzestraţi de Dumnezeu... Apoi, judecata nu face o expunere dramatică asupra tuturor răutăţilor săvârşite peste veacuri, ci pune în lumină faptele bune, care rămân biruitoare ca singurii martori şi singurul criteriu de rostire a unei sentinţe drepte şi definitive din partea lui Dumnezeu-Judecătorul...

Vorbind însă despre judecata din urmă, Domnul nu a voit nici să ameninţe, nici să sperie, ci să îndemne şi să încurajeze spre săvârşirea faptelor bune, trezind tuturor încrederea în biruinţa lor definitivă şi deplină, precum şi optimismul de a nu înceta să creşti şi să te desăvârşeşti în săvârşirea lor, ştiind că odată şi odată ele îşi vor primi adevărata şi binemeritata lor răsplată. Altfel spus, El vrea să continue prin noi, prin fiecare din noi, până la sfârşitul veacurilor, opera Sa de samarinean milostiv. El vrea ca „împărăţia lui Dumnezeu sădită înlăuntru nostru" (Luca 17, 21—22), să nu rămână ascunsă, ci să constituie o continuă armare a faptei lui Iisus către toţi cei aflaţi în suferinţă, în nevoi şi în tot felul de neputinţe...

V. Asocierea

Pe lângă judecata universală, veşnică şi definitivă, există şi judecata particulară, la care este supus sufletul fiecărui om, când trece pe tărâmul veşniciei. Această judecată nu este de iniţiativă, de aceea, rugăciunea Bisericii, din care ei continuă să facă parte până la sfârşitul veacurilor, adică până la judecata universală, le poate veni în ajutor.

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că judecata din urmă va fi făcută de Dumnezeu-Judecătorul aflat în mărire veşnică; ea fiind universală, dreaptă şi definitivă.

VII. Aplicarea

1. Pericopa judecăţii de apoi fixează faptele milei trupeşti pe care creştinii trebuie necontenit să le arate faţă de semenii lor. Acestea sunt: a sătura pe cel flămând, a adăpa pe cel însetat, a primi pe cel străin, a îmbrăca pe cel gol, a cerceta pe cei bolnavi, pe cei aflaţi în temniţă, în necazuri şi în nevoi. La acestea putem adăuga şi faptele milei sufleteşti, care sunt: a îndrepta pe cel păcătos, a învăţa calea Domnului pe cel neştiutor şi nepriceput, a da sfat celui ce are trebuinţă de el, a ierta pe cei ce ne-au greşit, a mângâia pe cel întristat, a ne ruga pentru aproapele nostru.

2. Fixată de Biserică înainte de începerea postului Sfintelor Paşti, pericopa „judecăţii din urmă" are menirea de a ne pregăti sufletele spre revizuirea conştiinţei, spre cercetarea faptelor proprii şi spre îndreptarea privirii spre iubirea Părintelui ceresc arătată prin Jertfa Domnului, de unde ne vine iertarea şi puterea de înnoire a vieţii duhovniceşti.

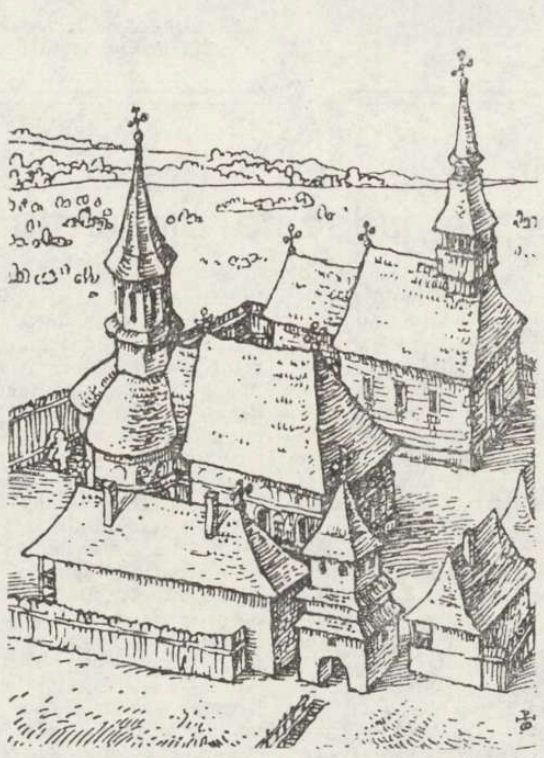

Vernisaje cu ocazia aniversării U.N.I.C.E.F.

La iniţiativa Secţiunii Pedagogice şi de Asistenţă Socială a ASTREI, în colaborare cu Despărţământul Central Sibiu al ASTREI, cu prilejul aniversării a cinci decenii de la înfiinţarea U.N.I.C.E.F. s-au organizat două **concursuri de creaţie plastică**. Primul a avut ca temă: **Un viitor mai bun pentru fiecare copil.** Cele 120 de desene expuse la Biblioteca ASTRA Sibiu ne-au oferit prilejul să ne apropiem de universul gândirii şi simţirii copiilor, neaşteptat de bogat şi, uneori, neaşteptat de matur.

Micii artişti ne-au adus pe planşele de desen, cu candoare şi exuberanţă, lumea gândirii şi simţirii lor. Ei s-au transpus în viitor cu o naivitate cuceritoare, cu spontaneitatea nevoii de exprimare, cu sinceritate, cu debordantă dăruire. Au împodobit imaginea viitorului cu gânduri de BINE, FRUMOS şi FERICIRE, cu simţiri incandescente, cu speranţe şi nelinişti.

Imaginile de joc care predomină în desene ne plasează în lumea esenţială a copilăriei cu problematica ei. Evadăm din cotidianul prozaic şi ne prindem imaginativ în hora lor, ne lăsăm învăluiţi de sinceritatea mesajelor transmise prin linii şi culori. Din desene ne fixează ochii lacomi, lacomi de cunoaştere. Mesajul expoziţiei a fost: „Să nu ne pierdem sufletul de copil". „Să fim răspunzători de viitorul lor".

A doua expoziţie s-a organizat cu ocazia unui **concurs de desene şi icoane pe sticlă** pe tema **Naşterii Domnului Iisus Hristos.** Cu profundă simţire şi gândire imaginativă, copii de 5—6 ani, elevi din clasele I—X au creat imaginea lumii noi răscumpărate de păcat, a lumii creştine.

Marele praznic al Creştinătăţii — Naşterea Domnului Iisus Hristos, capătă, în desenele şi icoanele copiilor, dimensiunea speranţei mântuirii prin credinţă. Minunea de la Bethleem, darul suprem al lui Dumnezeu oferit nouă prin Fiul Său, este reprezentată cu subtilă profunzime, cu fineţea sentimentului religios trăit de copii.

Întreaga expoziţie, ce exprimă prin linii şi culori binecuvântarea izbăvirii, ca împlinire a profeţiilor privitoare la venirea lui Mesia ca eliberator spiritual ne-a oferit o ambianţă spirituală elevată pe măsura măreţiei sărbătorii creştine. Sperăm ca de Sfintele Paşti să organizăm un alt concurs şi o altă expoziţie pe tema Învierii Domnului Iisus Hristos.

Premiile au fost acordate datorită generozităţii sponsorilor: Mitropolia Ardealului prin I. P. S. dr. Antonie Plămădeală, Fundaţia „Omenia", ziarul „Tribuna" şi câteva întreprinderi din Sibiu şi din judeţ. S-au împărţit daruri, cu ocazia sărbătorii Crăciunului copiilor din familii şi celor spitalizaţi bolnavi de SIDA.

Pe viitor, având ca model exemplar activitatea filantropică caritativă a ASTREI istorice, dorim să ne constituim un mod constant de a acţiona filantropic-caritativ, să aducem bucuria recunoaşterii meritelor învăţării şi creaţiei, să aducem puţină mângâiere celor necăjiţi.

Conf. univ. dr.
ELENA MACAVEI
Preşedinta Secţiunii Pedagogice şi de Asistenţă a ASTREI

Chipuri din galeria învăţătorimii şi a clerului militar

Dr. Andrei Gâlea (1883 - 1975)

primul revizor şcolar român al judeţului Solnoc — Dobâca

În **„Raportul general asupra învăţământului din judeţul Solnoc-Dobâca"**, pe anul şcolar 1922/23, şi publicat în ziarul „Someşul" din Dej (An. I, nr. 11 din 8 martie 1924) se spune că **„Dr. Andrei Gâlea a lucrat mult pentru organizarea şi românizarea şcolilor şi a învăţământului din acest judeţ, a luptat cu greutăţile începutului şi a condus corpul didactic cu tact, blândeţe şi demnitate..."** El n-a ştiut ce-i odihna sau comoditatea. A fost un caracter echilibrat, comprehensiv, o personalitate de o rară noblеţe sufletească, iradiind încredere, bunătate şi manifestând, în permanenţă, solicitudine faţă de interesele şcolii şi ale slujitorilor acesteia. Avea o mare autoritate în rândurile cadrelor didactice. Cuvântul lui era respectat şi urmat cu sfinţenie — **„Aşa a spus Gâlea aşa facem"**, spuneau învăţătorii.

Andrei Gâlea s-a născut în comuna Porceşti (azi Turnu Roşu) din judeşul Sibiu, la 23 noiembrie 1883, ca unicul copil al părinţilor săi. Porceştiul era o comună mare, românească, de graniţă, ce impresiona pe vizitator **„prin mulţimea şi verdeaţa nucilor împrăştiaţi pe strade şi grădini"**, prin biserica ctitorită, în 1653 de Matei Basarab, precum şi prin bunăstarea ei materială. Când **N. Iorga** a vizitat comuna, înainte de primul război mondial, a găsit în casa bisericii 30 000 de florini.

Fiul primarului Andrei Gâlea şi al boldăşiţei Maria — femeie isteaţă şi cu ştiinţă de carte — a terminat, cu distincţie, şcoala primară din sat, între anii 1889—1895, având ca învăţător pe Teodor Olea. Apoi, în anul şcolar 1895/96 repetă clasa a IV-a la Şcoala primară de stat din Sibiu, pentru a-şi însuşi limba maghiară, fără de care nu putea frecventa liceul de stat pe care-l absolvă în anul şcolar 1903/1904, când şi-a luat şi bacalaureatul. În anul şcolar următor, 1904/1905 este student ordinar la **Secţiunea teologică** a Seminarului „Andreian", iar în ziua de 9 iunie 1907 obţine **Absolutoriul** cu calificativul **„foarte bine"**. A funcţionat ca învăţător-director în comuna Porceşti până în anul 1916. Menţionăm că în vara anului 1908 a participat la primele cursuri de vară pe care le-a organizat N. Iorga la Vălenii de Munte, cursuri cunoscute mai târziu sub denumirea **„Universitatea populară N. Iorga"**. Aici, împreună cu Simion Mândrescu, Ioan Lupaş, Onisifor Ghibu, Gh. Tulbure, Ion Clopoţel, Al. Bogdan şi alţi ardeleni, puţini la număr, tânărul Andrei Gâlea ascultă cu admiraţie şi nereţinut entuziasm cuvântul înflăcărat al lui N. Iorga, Vasile Boghea şi alţii.

Entuziasmat de cele văzute şi auzite la Vălenii de Munte şi îndemnat, probabil, şi de mentorii săi sibieni, Andrei Gâlea se hotărăşte să-şi continue studiile, paralel cu activitatea didactică. Aşa că, în toamna anului 1910, se înscrie ca student particular la Facultatea de Drept a Universităţii din Cluj. Tot în acelaşi an se căsătoreşte cu Valeria Dragomir, învăţătoare, punând bazele unei familii trainice, cu cinci copii, cărora, cu excepţia unuia mort prematur, le-a dat o educaţie aleasă şi le-a înlesnit o pregătire intelectuală superioară. După intrarea României în război, în 1916, Gâlea trece munţii în **ţară**. Ajunge în Moldova, înrolându-se ca preot voluntar în armata română. Participând la luptele pentru alungarea duşmanului din ţară şi pentru eliberarea Transilvaniei, căpitanului-confesor Andrei Gâlea i s-a acordat **„Medalia luptătorilor în războiul anilor 1916—1919" „Medalia Ferdinand cu spade şi panglică"**, precum şi înalta decoraţie **„Coroana României"** cu spade în gradul de ofiţer, prin decretul regal Nr. 553 din 1919.

Andrei Gâlea a fost şi un bun publicist, dublat de un istoric cultural-bisericesc de talent. A colaborat la revistele **„Vatra şcolară"** şi **„Mitropolia Ardealului"** şi la alte publicaţii sibiene. Dintre studiile sale, — după cum ne-a informat distinsul cărturar **Ioan N. Ciolan**, unul din fruntaşii învăţătorimii ardelene şi de la care deţinem şi unele date strict biografice asupra lui Gâlea, amintim: **„O ctitorie a lui Matei Basarab în Ardeal, biserica din comuna Porceşti", „Conscrierea preoţilor şi frământările românilor trăitori în anii 1720—1723, în scaunele Sălişte, Tălmaciu, Sibiu", „Plângerea preoţilor uniţi din Boiţa contra protopopului Ioan Piuariu Molnar" „Preoţi români din satele scaunelor Sălişte, Sibiu şi Tălmaciu în anii 1753, 1766, 1788", „Pomelnicul ctitorilor bisericii din Porceşti, scris în anul 1780"** şi **„Zece documente inedite despre fosta mânăstire de lângă Săcădate"**. În manuscris: **„Monografia bisericii Porceşti"**, precum şi **„Acte şi documente privitoare la o monografie a comunei Porceşti"**, documente în limbile latină, germană şi maghiară, aflate la **Arhivele statului** şi la **Biblioteca Brukenthal** din Sibiu.

După demobilizare şi după luarea doctoratului în Drept la Universitatea din Cluj, a funcţionat ca primul revizor şcolar român al judeţului Solnoc-Dobâca, fiind numit, în această funcţie, prin decretul Consiliului Dirigent din Sibiu, nr. 2893, din 16 aprilie 1919. Noul revizor şcolar se prezintă la post pe ziua de 1 mai 1919. Acum îi cunoaşte pe **dr. Teodor Mihali**, prefectul judeţului, fost erou memorandist, şi pe subprefectul **dr. G. Şerban**, renumit cărturar şi compozitor. Aceştia l-au primit cu afecţiune şi i-au dat tot concursul. Gâlea a fost numit revizor şcolar în afara oricăror criterii politice, de partid, şi şi-a dovedit cu prisosinţă calităţile de bun organizator şi îndrumător al învăţământului primar din judeţ. În cei aproape cinci ani cât a stat în fruntea treburilor şcolare şi culturale din judeţ, — 1.V.1919—31.VIII.1923 — şi-a câştigat nu numai preţuirea şi dragostea învăţătorilor şi-a profesorilor, ci şi a întregii opinii publice din oraş şi judeţ. Deşi a condus şcoala someşeană sub **domnia** a şase prefecţi, de culori politice diferite, cu concepţii adeseori contradictorii şi cu moravuri, uneori de un savuros bizantinism, Dr. Andrei Gâlea a ştiut totuşi, cu tactul şi discernământul ce-l caracterizau, să conducă cu inteligenţă treburile Revizoratului şcolar şi ale învăţământului someşean şi să obţină de la fiecare prefect importante ajutoare şi concesii în favorul şcolii şi al slujitorilor ei. Demn cu unii, stăruitor cu alţii, îndrăzneţ, dar fără a depăşi anumite limite cu majoritatea intelectualilor cu funcţii de răspundere în administraţie şi în conducerea judeţului, Gâlea a ştiut să se facă util şcolii şi culturii din această străbună vatră de viaţă şi vrere românească.

Un preţ deosebit a pus, apoi, revizorul şcolar, pe intensificarea muncii culturale în judeţ, pe lichidarea neştiinţei de carte. Să nu uităm că judeţul deţinea recordul pe ţară, după Maramureş, în ceea ce priveşte numărul analfabeţilor.

Învăţământul someşean era în plin progres când, la 31 august 1923, dr. Andrei Gâlea demisionează. Părăseşte Revizoratul şcolar. Plecarea lui a constituit o mare pierdere pentru şcoala şi cultura românească din judeţ. Învăţământul a fost văduvit de unul dintre preţioşii lui îndrumători. Gâlea a fost un pedagog de excepţie, un patriot luminat, străin de orice urmă de şovinism în sufletul său, un perfect om de societate şi un revizor şcolar exemplar. Episcopul Ivan al Clujului, Vadului şi Feleacului, pentru grija pe care a purtat-o şcolii confesionale ortodoxe, precum şi pentru raporturile de înaltă urbanitate pe care le-a avut cu reprezentanţii acesteia, prin ord. Nr. 3500 din 1921, l-a distins cu dreptul de-a purta brâu roşu închis, iar guvernul ţării, la propunerea Ministerului Instrucţiunii Publice, pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor de serviciu, i-a acordat, la 9 noiembrie 1922, Ordinul **„Coroana României"** în gradul de ofiţer.

După părăsirea postului de revizor şcolar s-a stabilit la Sibiu, unde înaltele foruri bisericeşti l-au făcut **Consilier referent**, apoi, începând cu 1943, **iconom stavrofor.** S-a pensionat la 1 septembrie 1956, după ce timp de aproape 50 de ani a servit cu zel biserica, şcoala şi cultura românească. Mai menţionăm faptul că începând cu anul 1934 a deţinut un timp şi funcţia de ajutor de primar al oraşului Sibiu.

Memoria şi personalitatea vrednicului revizor şcolar, consilier şi iconom stavrofor dr. Andrei Gâlea, care s-a stins din viaţă în ziua de 25 decembrie 1975, acum deci, 20 de ani, la patriarhala vârstă de 92 de ani, vor rămâne mereu vii în inimile celor ce l-au cunoscut, iar numele său va fi trecut cu litere de aur în istoria culturii şi-a învăţământului primar românesc someşean.

Iosif Bâtiu

Unele afirmaţii eronate lingvistico – istorice despre vechimea creştinismului ortodox la români

Despre vechimea creştinismului ortodox la poporul român s-au făcut unele afirmaţii eronate de către unii istorici şi lingvişti români şi care sunt aduse în discuţii ca justificari documentare, însă de pe poziţii confesional-subiective.

Istoricul P. P. Panaitescu, de exemplu, afirma: „cuvântul **episcopus** n-a dat un derivat în limba romana, pentru că în general poporul român a trăit un creştinism primitiv, fără episcopat, într-o ţară unde nu erau oraşe şi deci nu puteau fi episcopi".[1] La rândul său, Al. Rosetti susţinea: „terminologia creştină, în afară de termenii latini care denumesc noţiunile fundamentale ale cultului **(biserică, botez, câşlegi, creştin, cumineca, Dumnezeu, înger, Paşti păgân, sân „sfânt"** etc.) este sud-slavă: termenii slavi arată că organizarea cultului s-a făcut în perioada de după secolul al IX-lea".[2]

Ne vom opri, de moment, asupra acestor afirmaţii venite din partea celor doi învăţaţi români, ca să nu mai amintim şi de alţii, ca în secolul trecut de istoricul Alexandru Xenopol, care impune reluarea cercetărilor despre vechimea creştinismului ortodox la poporul român.

Aprecierea din partea istoricului P. P. Panaitescu a unui „creştinism primitiv" trăit de poporul român în epoca paleocreştină, daco-romană, este dezminţită de urmele unor bazilici descoperite până acum, îndeosebi în Dobrogea, vechea Scythia Minor, în număr de peste 33 din sec. IV—VII,[3] ca cele şase bazilici din Tomis, cele cinci din Tropaeum Traiani, şapte din Histria, sau din restul ţării, de la Porolissum (Moigrad), de la Cenad (Morisena, jud. Arad), de la Slăveni (com. Gostavăţ, jud. Olt) din sec. IV, care rivalizează în epocă cu bazilicile din Imperiul Roman.

Aspectul lingvistic al cuvântului **episcopus** în limba română, „n-a dat un derivat", de unde concluzia că n-am fi avut episcopi şi episcopate în perioada paleocreştină, daco-romană, şi cuvântul ne-ar fi venit din limba slavă, **jepiskop, jepiskup,** argumentaţia nu poate fi susţinută. Din grecesul **episkopos,** prin filiera latină, **episcopus,** în limba română avem două derivate: **piscop (piscup)** şi **piscupie.** Cuvântul se întâlneşte şi în onomastică şi în toponimie: **Piscupeşti, Piscupescu, Piscupeasca**[4] etc. Cuvântul **piscup (piscup)** îl întâlnim **în Cazania a II-a** a lui Coresi (1581) şi în **Palia de la Orăştie** (1581—1582). În **Cronica lui Radu Greceanu** se menţionează: „Iar domnul (= Constantin Brâncoveanu, n.n.) mergând la Buzău, la ghenarie în 6 zile, au făcut Boboteaza acolo, şi cu toată orânduiala ei făcând slujba la piscupie . . .".[5] Termenii folosiţi până în secolul al XVIII-lea erau **piscupie** şi **piscup,** şi nu **episcopie** şi **episcop,** care sunt neologisme venite cu influenţa bizantino-fanariotă, după Constantin Brâncoveanu, şi nu ne-au venit prin slava bisericească, începând din secolele IX—X, cum se afirmă şi se fac aprecieri. (Din slava bisericească ne-au venit cuvintele bisericeşti **popă** (sl. **popú**) şi **vlădică** (sl. **vladika**). În Italia meridională se întâlneşte forma **piskopo** cuvânt aflat şi în greaca bizantină: **piskopos.**[6] În portugheză avem **bispo** în alb. **pespek** şi în maghiară **püspök.** Evoluţia în limba română din latinul **episcopus** în **piscop (piscup)** şi **piscupie** a avut loc pe teren romanic, de vreme ce în Italia meridională avem **piskopo** şi în portugheză **bispo.** Realităţile istorice dovedesc la rândul lor prezenţa episcopilor în perioada daco-romană. În Scythia Minor — Dobrogea — a existat o înfloritoare viaţă cultural-spirituală creştină gravitând în jurul episcopiei din Tomis, atestată încă din sec. III prin episcopul **Evangelicos,** cunoscut din actul martiric din jurul anului 290 al sfinţilor **Epictet** şi **Astion.** care au suferit martirajul în cetatea Halmyris de la gurile Dunării, după cum cunoaştem din acelaşi act martiric şi numele primului preot creştin din Dobrogea, **Bonosus,**[7] poate un autohton geto-dac. Dintre cei nouă episcopi atestaţi la Tomis, ajunsă mitropolie în sec. VI cu mitropolitul Paternus (518—520), având 14 scaune episcopale sufragane, patru dintre ei purtau nume romane: Bretanio, Terentius, Paternus şi Valentinianus. Întreagă această situaţie eclesiastică din Scythia Minor face dovada „existenţei unei vieţi religioase organizate în forme creştine încă din secolul III d.Hr.".[8] O viaţă religioasă creştină organizată cu biserici, cu preoţi şi cu episcopi avem în secolul al IV-lea şi în Gothia romană, ţinuturile de astăzi ale Munteniei şi sudul Moldovei şi Basarabiei. Comunităţile creştine din Gothia romană erau organizate într-o Biserică ortodoxă, numită **„Biserica lui Dumnezeu din Gothia",** cum rezultă din **Actul martiric al Sfântului Sava „Gotul"** (373—374), cu episcopi, cum a fost episcopul Theofil, care a participat la sinodul I ecumenic de la Niceea (325), Ulfila, ucenicul său, care a predicat creştinismul în limbile gotă, greacă, şi latină, Goddas, got de neam, cu preoţi, ca autohtonul Sansala, dintr-un sat de autohtoni şi gotul Gutticas dintr-un oraş, poate Pietroasele (jud. Buzău), unde se crede că a fost şi centrul puterii lui Athanaric. Cu un regim asemănător celor din Gothia romană, este de considerat că vor fi fost şi comunităţile creştine din celelalte provincii, ca Transilvania, unde cercetările arheologice din 1968 şi 1980 de la Apahida au dus la concluzia că aici a fost un important centru administrativ, militar şi religios din sec. V, unde a fost identificat şi mormântul unui episcop, iar tezaurul de la Cluj — Someşeni din imediata apropiere ar aparţine mai degrabă unei biserici, decât unei principese ostrogote sau gepide, cum s-a presupus.[9] Dacă se are în vedere şi toate antichităţile creştine descoperite până acum pe tot teritoriul ţării noastre, din sec. IV—VII, se constată un creştinism organizat cu locaşuri de cult şi cu o ierarhie bisericească slujitoare, şi nu justifică cu nimic afirmaţiile istoricului P. P. Panaitescu.

Referindu-ne la afirmaţiile lui Al. Rosetti, trebuie precizat, mai întâi, componenţa cultului creştin, care are două părţi.

O primă componentă o formează partea individuală sau privată a cultului, care se referă la nevoile individuale sau private ale credincioşilor. A doua componentă o formează partea generală sau colectivă şi se referă la sărbători, care privesc întreaga colectivitate creştină. Cultul individual sau privat dovedeşte că daco-romanii **creştini (= christianus)** se **rugau (= rogare),** se **închinau (= inclinare)** erau **botezaţi (= battizare — baptizare),** se **cuminecau (= comminecare — communicare),** erau **cununaţi (= coronare),** erau **înmormântaţi (= in + monumentum),** pentru care se făceau **priveghiuri** şi **privegheri (= pervigilare), comănduri (= commandare — commendare** – îndeplinirea ritualului prescris pentru morţi), **pausuri (= repausare — pausare,** contaminat cu slavul **pomană (= pomenú).** La **capetele (= capitare)** rituale de 3, de 9, de 40 de zile, de un an şi în continuare **(sâmbetele morţilor — sambatha mortuus)** se aduceau **căpeţele (= capitelum),** contaminat cu slavul **colaci (= Kolaci)** şi **grâu (= granum), fiert (= fervere)** contaminat cu sl. **Kolivo (= colivă).** Cum se constată, toate cuvintele care denumesc momentele din viaţa creştină individuală sau privată daco-romană sunt moştenite din limba latină vorbită.

Cultul creştin ortodox colectiv sau general, care se referă la **sărbători (=servatoria),** pe lângă **duminică (= dominica dies).** sărbătoare care a înlocuit oficial pe **Dies Solis** „în ultimii ani ai secolului al IV-lea",[10] toate marile sărbători creştine vin din epoca daco-romană, începând cu **Paşti (= pascha, - ae).** Legat de **Paşti** avem sărbătoarea **Florii (= Floralia — Florilia)** pentru **Intrarea în Ierusalim a lui Iisus Hristos** apoi **Înălţarea (= inaltiare),** la 40 de zile după **Înviere (in+ vivus)** după **Paşti,** şi la 50 de zile avem **Duminica Pogorârii Duhului Sfânt** sau **Duminica Cincizecimii (Penticosti-is,** fr. **Penticôte).** la romani **Rosalia,** sărbătoarea pomenirii morţilor în timpul înfloririi trandafirilor. Cuvântul **Rosalia,** care dovedeşte proveniența creştinismului românesc din latura populară, îl păstrăm prin filiera slavă de mai târziu (v. sl. bg. **rusalija), Rusalii** care a acoperit cuvântul din daco-romană **rusaie, rusai,** cum se mai aude şi astăzi izolat în unele regiuni ale ţării noastre, ca în Zarand şi Munţii Apuseni, unde se foloseşte şi forma veche **Flurii** şi numele de botez **Flurie.**[11] A doua mare sărbătoare a anului bisericesc după **Paşti** este **Crăciun** cu data fixă la 25 decembrie, devenită prima mare sărbătoare bisericească a anului în sec. IV, ea fiind **Anul Nou** la creştini. În popor **Crăciunul** a fost socotit adevăratul **Anul Nou,** „având unele caractere ce amintesc în chipul cel mai evident de „Kalendae Januariae",[12] care au ajuns la români **cărinde — corinde,** prin contaminarea slavă, **colinde.** Caracterul vechilor **calendae** romane, la populaţia romanică nord-dunăreană devenită în masă, începând din timpul lui Constantin cel Mare (306—337) creştină, era acum creştin, în sensul că se vestea marea sărbătoare a **Naşterii Domnului (= Nascere Domini).** Marea sărbătoare creştină a însemnat pentru daco-romanii creştini şi prima lor **chemare** sărbătorească în **biserici (= basilica)** la începutul anului bisericesc ,anunţată prin **corinde** cu **Ierui Doamne, Ierui, Ier (= Alleluia Domine).** Prima **chemare** sărbătorească în biserici la începutul anului bisericesc, **calatio, -onem,** a ajuns în limba română **Căracіune** prin contracţie: **Crăciun** (ar. **cârciun, crâciun,** megl. **cârciun)**[13] La Crăciun se anunţau în biserici creştinilor daco-romani din partea **preoţilor (= presbiterum)** data **Paştilor.** sărbătoare cu dată schimbătoare, fixată la sinodul I ecumenic din 325 de la Niceea. O dată cu anunţarea datei **Paştilor** se anunţau şi sărbătorile cu date schimbătoare legate de Paşti, precum şi momentele legate de viaţa cultică dintre **Craciun** şi **Paşti: cârnelegi (= carnem ligat),** când se lăsa **săc** (sau **sec) (= siccus)** de **carne (= carnis)** şi când se lăsa **săc (sec)** de lactate şi ouă, folosite în **săptămâna albă** sau **câşlegi (= caseus ligat)** după care urmau **păresimile (= quadragesima — quaresima)** cuvânt devenit în limba română **păresimi,** prin trecerea lui **qu-** în **p-** (ca în **aqua, -ae = apă).** Perioada dintre **Craciun** şi **Paşti** este marcată de specificul ortodox al termenilor: **cârnelegi** şi **câşlegi.** Cum se ştie Biserica apuseană nu are **câşlegi,** fiindcă acolo se folosesc în post lactate şi ouă. Alături de marile sărbători creştine **Paşti** şi **Crăciun** păstrăm în limba română din perioada paleocreştină, daco-romană, şi celelalte sărbători creştine cu dată fixă, cu nume greceşti sau semite, compuse cu latinul **sanctus sânt, sân,** cum avem: **Sântămăria (Mare,** la 15 august, şi **Mică** la 8 septembrie); **Sânmedru — Sâmedru (Sanctus Demetrius — Aghios Dimitrios)** — nume de sărbătoare care aparţine Bisericii Ortodoxe, şi care „a pătruns de timpuriu, şi anume înainte de pronunţarea vocalei eta, ca i"[14]; **Sângeorz** ar. **Sămgorgu,** meg. **Sămgorzu (Sanctus Georgius)** de asemenea sărbătoare specifică Bisericii Ortodoxe; **Sâmpietru (Sanctus Petrus); Sânnicoară (Sanctus Nicolas); Sântoader (Sanctus Theodorus); Sânvăsâi (Sanctus Vasilios); Sânziene (Sanctus dies Johannes); Sânt Indrei (Sanctus Andréas)** etc. Sărbătorile creştine cu numele lor din latina populară sunt păstrate până astăzi în limba română din epoca daco-romană. Dacă în cărţile de ritual şi în vorbire avem astăzi pentru aceşti termeni populari creştini reversurile lor din slava bisericească, limba de cult oficială în cancelariile domneşti şi în Biserica ortodoxă română secole întregi, după cum în apus a fost limba latină, aceasta nu dovedeşte decât o contaminare lingvistică sau înlocuirea termenilor vechi daco-romani cu alţii veniţi prin filiera slavă, cum avem: **Sâmpietru** cu **Sfântul Petru, Sânnicoară** cu **Sfântul Nicolae** etc.

Prezenţa unui cult creştin ortodox organizat din perioada daco-romană dovedeşte o Biserică ortodoxă organizată, în cadrul căreia se exercita cultul creştin ortodox, atât cel individual, privat, cât şi cel general sau colectiv în limba latină vorbită, de către o ierarhie organizată cu biserici, cu preoţi şi episcopi şi personal ajutător monahal şi cu mânăstiri, cum a fost descoperit nu de mult şi complexul mânăstiresc de la Slava Rusă din sec. IV—V.[15]

O biserică organizată a însemnat şi o societate organizată sociopolitic, cu tradiţiile şi cu felul ei propriu de viaţă, cu obştile săteşti agrare în cadrul romaniilor populare ajunse voievodate independente şi apoi cu organizare statală. Biserica creştină ortodoxă se dovedeşte istoric a fi făcut parte integrantă din viaţa însăşi a poporului român cu are s-a identificat de la începutul său ca popor daco-roman.

În faţa acestei realităţi expuse, se mai pot justifica afirmaţiile lui Al. Roseti şi ale altora care l-au secundat şi-l secundează?

Centrul cultului creştin este Sfânta Liturghie, cu săvârşirea minunii transformării pâinii şi a vinului euharistic în însuşi Trupul şi în însuşi Sângele Domnului Iisus Hristos, **Taina Sfintei Cuminecări** sau **Sfintei Împărtăşanii.** Liturghia ortodoxă a Sfântului Ioan Gură de Aur este o prescurtare a Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare, iar aceasta este o prescurtare a Liturghiei Sfântului Apostol Iacob, de prin secolele II sau III, de la primii ucenici ai Apostolilor, care, la rândul ei, este perpetuarea **Sfintei Cine de Taină,** săvârşită de Mântuitorul în seara de miercuri spre joi, 13 spre 14 nisan (martie), cu pâine dospită, înainte de mântuitoarele Sale Sfinte Patimi, şi a poruncit ca **„aceasta să faceţi spre pomenirea Mea"** (Lc. 22, 19).

Stăm, de la începutul creştinismului nostru ortodox daco-roman, ascultând numai această sfântă poruncă, împreună cu părinţii şi cu toţi înaintaşii noştri, la **Sfânta Cină de Taină** în bisericile noastre ortodoxe, laolaltă cu Sfinţii Apostoli, având-L în mijlocul lor pe Domnul Iisus Hristos. Ne împărtăşim dintru început cu Sfântul Trup, cu pâinea dospită sfinţită, şi cu Sfântul Sânge, cu vinul sfinţit, ambele elemente ale Sfintei Euharistii, după cum o dovedeşte în limba noastră vorbită însuşi cuvântul **cuminecare,** din perioada daco-romană (sec. II—VI, VII), din limba latină populară — vorbită: **communicare - comminecare.** La poporul român, popor dintru începuturile fiinţei sale ca popor daco-roman ortodox, s-a săvârşit numai Sfânta Liturghie ortodoxă, în cadrul căreia ne-am împărtăşit cu întreg trupul Domnului Iisus Hristos, cu pâinea dospită sfinţită şi cu vinul sfinţit. Şi cât vom fi sub soarele vieţii şi sub cerul ocrotirii lui Dumnezeu, porunca lui dreaptă vom împlini: **Aceasta să faceţi spre pomenirea Mea** (Luca 22, 19).

Pr. I. Ionescu

1. P. P. Panaitescu, **Introducere la istoria culturii româneşti** Bucureşti, 1969, p. 104.
2. Al. Rosetti, **Istoria limbii române,** Bucureşti, 1986, p. 286.
3. † Epifanie Norocel, **Pagini din istoria veche a creştinismului la români,** 1986, p. 94; Adrian Rădulescu, **Bazilici şi monumente creştine în contextul etnogenezei româneşti din secolele III—VII în Dobrogea,** în vol. „Monumente istorice şi izvoare creştine", Galaţi, 1987, p. 9—77.
4. Iorgu Iordan, **Toponomia românească,** Bucureşti, 1963, p. 360; Idem, **Dicţionar al numelor de familie româneşti,** Bucureşti, 1983, p. 367.
5. **Cronicari munteni,** Bucureşti, 1961, vol. II, p. 30—31.
6. H. Mihăescu, **Influenţa grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea,** Bucureşti, 1966, p. 186.
7. **Vieţi de sfinţi români şi apărători ai legii strămoşeşti,** Bucureşti, 1987, p. 151—159.
8. Ion Barnea, **Din istoria Dobrogei,** II, Bucureşti, 1968, p. 465.
9. Mircea Russu, **Paleocreştinismul nord-dunărean şi etnogeneza românilor,** în „Anuarul Institutului de istorie şi arheologie „Cluj-Napoca", XXVI, 1983—1984, p. 42.
10. Vasile Pârvan, **Contribuţii epigrafice la istoria creştinismului daco-roman,** Bucureşti, 1911, p. 107.
11. Cuvinte auzite de noi în com. Blăjeni, jud. Hunedoara, şi în comunele din jur, în cursul anilor 1943—1946.
12. Petru Caraman, **Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români şi slavi,** Iaşi, 1931, p. 63.
13. Prezenţa cuvântului în megl. **cărciun,** în ar. **cârciun — crâciun,** în dr. **crăciun** dovedeşte etimologia din **calatio -onem.** cu rotacizarea lui **-l-** intervocalic şi prin asibilare, cu trecerea lui **t + i + vocală** la **— ci —,**ca în **fecior = fetiolus, tăciune = titionem, picior = petiolus.** Rădăcina cuvântului este **căr- (căraciune-calationem),** şi nu **cre- (creationem),** prin slavă **Kra** — susţinută de Al. Rosetti.
14. H. Mihăescu, **op. cit.,** p. 58.
15. Andrei Opaiţ, Cristiana Opaiţ, Teodor Bănică, **Complexul monastic paleocreştin de la Slava Rusă,** în „Revista monumentelor istorice", LIX, 1990, 1, p. 18—28.

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

II.

Un element deosebit de important, prin care se dovedeşte procesul de formare a poporului român, ca urmare a simbiozei daco-romane, precum şi continuitatea sa în vatra vechii Dacii îl constituie fără îndoială faptul că românii, ca popor, s-au născut creştini.

Creştinismul s-a răspândit la strămoşii noştri de la locurile de origine ale creştinismului însuşi. Ca şi limba, tot aşa şi credinţa creştină a românilor îşi are începuturile în sinteza daco-romană, în Dacia traiană primii creştini venind, foarte probabil, odată cu armata romană şi cu coloniştii. Apostolul creştin al goţilor, Ulfila, nu-şi putea duce la bun sfârşit întreprinderea decât în mediul creştin străromân. Sunt sigure, totodată, urmele arheologice, obiecte şi lăcaşuri de cult, morminte şi sarcofage, inscripţii, opaiţe şi vase cu semnul crucii, ca cele descoperite la Cluj-Napoca, Zlatna-Ampellum, Biertan etc., iar obiectele de podoabă cu simboluri creştine, de factură locală sau de import, nu puteau aparţine decât daco-romanilor creştini. În Dobrogea, la Tomis, a existat în secolele IV—VI o episcopie bine organizată. Ierarhia bisericească de genul celei de aici nu putea exista în afara unei organizări politice străromâne. Este de asemenea indiscutabilă prezenţa multor preoţi de rând care aveau să secondeze în acele „romanii populare", în numeroasele „ţări româneşti" căpeteniile politice. O continuitate neîntreruptă de factură latină a cunoscut şi a transmis peste veacuri cuvintele şi noţiunile latine cele mai importante referitoare la viaţa religioasă: creştin- -cristianus, cruce - crux, Dumnezeu - Dominus Deus, înger - angelus, biserică - basilica.

Aceleaşi realităţi istorice le constatăm pe teritoriul Banatului, unde au fost descoperite numeroase obiecte paleocreştine: inelul de aur cu gemă la Băile Herculane, opaitul roman de bronz în formă de peşte de la Lipova, două cruci de metal la Dubovăţ şi alte urme ale creştinismului timpuriu la Morisena, Bersobis, Orşova, Tibiscum. În Banat, vecinătatea comunităţilor creştine de la Singidunum şi Sirmium ne îndreptăţeşte să presupunem existenţa unor creştini izolaţi încă înainte de prigoana dezlănţuită de împăraţii Diocleţian şi Liciniu. Prigoanele anti-creştine din dreapta Dunării au intensificat răspândirea creştinismului în Dacia, pentru că mulţi creştini din zonele amintite s-au refugiat în stânga Dunării, adică în Banat, unde-şi puteau practica credinţa fără teamă, întrucât teritoriul nord-dunărean nu mai făcea parte din Imperiul roman. Iustinian I (527—565), restabilind autoritatea Imperiului roman de răsărit la Dunăre, reorganizează administrativ Biserica în Jugoslavia, în apropierea Dunării, sub a cărei jurisdicţie se aflau şi creştinii din Banat.

La români creştinismul a fost propovăduit şi s-a răspândit aşa cum era el la Ierusalim, Alexandria, Antiohia, Salonic etc. Populaţia de la nord de Dunăre a intrat sub influenţa puternică a Constantinopolului, care a răspândit în răsărit credinţa, sfintele slujbe şi rânduielile Bisericii Răsăritene. Imperiul roman de apus prăbuşindu-se la 476 d. Hr., poporul român, care avea strânse legături cu sudul Dunării şi cu Constantinopolul, a intrat în sfera Bisericii Răsăritene şi a Culturii bizantine, devenind el însuşi un apărător al Ortodoxiei.

Creştinarea slavilor, precum şi activitatea fraţilor misionari Ciril şi Metodiu, creatorii scrierii slave şi primii traducători ai cărţilor bisericeşti din greceşte în slavoneşte, au avut urmări importante şi asupra vieţii bisericeşti a strămoşilor noştri. Încurajaţi în secolele VII—X numai de slavi, eram ca o insulă latină în mijlocul unei mări slave, şi în acest fel s-a adoptat slavona de către Biserică şi clasa cnezială românească, apoi ea fiind introdusă şi în cancelariile domnitorilor Moldovei şi ai Ţării Româneşti. În ce priveşte noţiunile fundamentale de credinţă, acestea sunt de origine latină, dovadă certă a faptului că românii erau creştinaţi cu mult înainte de venirea slavo-bulgarilor, de la ei luând numai anumite forme privind organizarea bisericească şi cultul. Poporul român, în totalitatea sa, a continuat să vorbească românește şi, de altfel, în Evul mediu târziu limba română s-a impus şi în Biserică.

Arhid Prof. Dr. CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

„Împodobirea unei biserici cu picturi e un act responsabil"*

■ **Rep.** — Stimate d-le Radu Jitariu, deşi încă tânăr, aveţi o carieră impresionantă. Aţi pictat deja 10 biserici, printre care trei mânăstiri. Puteţi să ne dezvăluiţi pentru cititorii noştri, în câteva cuvinte metamorfoza naşterii unei fresce?

R. J. — Într-o frescă se deosebesc două părţi distincte: partea pur tehnică, care se referă la realizarea efectivă a mortarelor-suport, aplicarea lor, alegerea momentului optim pentru începerea picturii etc., parte mai puţin relevantă pentru cititori şi actul creaţiei propriuzise care începe cu mult înainte. Pentru că se apropie sărbătoarea Învierii Domnului, luăm ca exemplu scena Învierii. Încep prin a reciti textul din Sf. Scriptură, încercând să ajung la o cât mai profundă înţelegere din punct de vedere dogmatic a momentului. Apoi încerc să retrăiesc acel moment, implicarea fiind şi de ordin artistic. Pe tot acest parcurs, tensiunea interioară înregistrează o curbă ascendentă, până atinge o cotă maximă. Acesta este momentul optim pentru transferul emoţiei pe perete, prin mijloace artistice: linie, culoare etc.

■ **Rep.** — Ce rămâne din dvs. acolo sus, pe perete?

R. J. — Ideal ar fi ca noi să prindem acea cotă emoţională maximă. Dar, ca orice alt om, şi artistul are zile mai luminoase sau mai puţin luminoase.

■ **Rep.** — Aici în atelierul dvs. şi al soţiei Alexandrina Jitariu cu care alcătuiţi o echipă extraordinară există multe icoane. Pentru fiecare din noi, ca şi creştini, icoana are o anumită semnificaţie. Ce înseamnă „icoana" din punctul de vedere al artistului?

R. J. — Fiind creştini şi credincioşi, pentru noi icoana are în primul rând semnificaţia pe care o are pentru oricare alt creştin. Din punct de vedere artistic, demersul este acelaşi cu cel de la pictura murală.

■ **Rep.** — Ce particularităţi implică tehnica pictării icoanelor pe lemn?

R. J. — Trebuie să precizez că, în general, un bun muralist este un mai puţin bun iconar sau pictor de şevalet şi invers. Aici intervine acea calitate pe care artistul o are sau nu nativ. Indiferent de ce tehnică vorbim, satisfacţiile de moment sunt importante. Privind în urmă însă, apare un sentiment de insatisfacţie şi dorinţa de a relua totul.

■ **Rep.** — Am menţionat rezultatele şi satisfacţiile. Dar cu ce greutăţi vă confruntaţi?

R. J. — Din nefericire, pictura murală nu este numai vocaţie, ci şi profesie. Deci, greutăţile sunt, în special, materiale. Gândindu-ne că trebuie să trăim din ceea ce pictăm, găsim motivaţia faptului că avem şi zile întunecate din punct de vedere artistic.

■ **Rep.** — Cum colaboraţi cu Biserica?

R. J. — Putem spune că avem relaţii foarte bune şi de aceea suntem deschişi la orice solicitare de colaborare.

■ **Rep.** — Care este orientarea actuală în pictura bisericească ortodoxă?

R. J. — Biserica cere respectarea tradiţiei atât dogmatic cât şi sub aspectul formei. În practică, situaţia e puţin diferită. Din nefericire alegerea picturilor de către parohii, se face. în majoritatea cazurilor, pe criterii financiare. Deci cel care lucrează cel mai ieftin, lucrează cel mai mult. În consecinţă se ajunge la promovarea kiciului, a nonvalorii, la deformarea tradiţiei bizantine spre un manierism deplasat. Nu trebuie să uităm că împodobirea unei biserici cu pictură trebuie să fie un act responsabil, care respinge din start compromisul de orice natură. În ce priveşte pictorul, importantă rămâne calitatea lucrărilor nu numărul lor.

■ **Rep.** — Vă mulţumesc.

Stud. Camelia Sălăjan Chifor

* Dialog cu pictorul Radu Jitariu.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **SÂMBĂTĂ, 1 februarie 1997** — a prezidat lucrările Consiliului Eparhial la reşedinţa mitropolitană.
- **DUMINICĂ, 2 februarie 1997,** — a prezidat lucrările Adunării Eparhiale, ţinute în sala de şedinţe a Facultăţii de teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
- **LUNI, 3 februarie a.c.,** — a trimis un mesaj revistei teologice „Călăuza Ortodoxiei", revistă a Episcopiei Dunării de Jos, cu ocazia aniversării numărului 100 al revistei.
- **MIERCURI, 5 februarie 1997,** — a primit la Reşedinţa mitropolitană într-o vizită de lucru pe domnul Emil David, directorul „Casei de presă şi editură Tribuna Sibiului".
- **VINERI, 7 februarie a.c.,** — cu ocazia împlinirii a 15 ani de arhierie la Sibiu a oferit o recepţie, la Reşedinţa mitropolitană, angajaţilor Arhiepiscopiei şi profesorilor de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
- **SAMBATA 8 februarie a.c.,** — a cercetat mânăstirea Predeal.
- **LUNI, 10 februarie a.c.,** — a participat la Bucureşti la lucrările şedinţei Adunării Naţionale Bisericeşti.
- **MIERCURI, 12 februarie a.c.,** — a participat la lucrările şedinţei Consiliului Naţional Bisericesc.
- **JOI, 13 februarie a.c.,** — a participat la lucrările şedinţei Sinodului Bisericii Ortodoxe Române, lucrări desfăşurate la sediul Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române din Bucureşti.
- **VINERI, 14 februarie 1997,** — a plecat în Italia la invitaţia episcopului de Anezzo pentru a participa la o sărbătoare aniversară a episcopiei. Cu acest prilej I. P. S. Sa s-a întâlnit şi cu alţi episcopi din zonă şi cu cardinalul din Florenţa.

  La Florenţa a participat la Sf. Liturghie la parohia română ortodoxă din Florenţa, păstorită de preotul Petre Coman.

  Ultimele trei zile le-a petrecut la Roma la invitaţia Secretariatului Pontifical pentru Unitatea Creştină. A avut convorbiri cu privire la reluarea dialogului internaţional dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica romano-catolică. S-a întâlnit cu cardinalii Edward Cassidy şi Willebrands, cu episcopul Pierre Duprey, cu Mgr. Eleuterie Fortino şi cu Mgr. Tauran de la Secretariatul de Stat (Externe) al Vaticanului. Sunt speranţe pentru reluarea dialogului dintre cele două Biserici. În acest sens se va întruni la Roma Comitetul de coordonare a dialogului, în cursul lunii aprilie 1997.
- **LUNI, 24 februarie 1997** — a primit la reşedinţa mitropolitană pe scriitorul şi publicistul Mircea Tomuş.
- **VINERI, 28 februarie 1997,** — a participat la Facultatea de Teologie din Sibiu la şedinţa Consiliului profesoral al Facultăţii.

Secretar Eparhial,
Pr. VALENTIN SICOE

Sesiunea Ordinară Anuală a organelor de conducere ale Patriarhiei Române

În ziua de 10—11 februarie a.c., la sediul Palatului Patriarhal s-a întrunit Consiliul Naţional Bisericesc în vederea prezentării şi discutării dărilor de seamă ale serviciilor Administraţiei Patriarhale şi întocmirea Raportului General Anual al C.N.B. ce s-a supus Adunării Naţionale Bisericeşti. Lucrările au început cu un Te-Deum sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Consilierii de resort şi-au prezentat rapoartele privind Cancelaria Sfântului Sinod, Organelor Centrale Bisericeşti, viaţa bisericească, activitatea misionară şi pastorală, asistenţa socială-caritativă şi filantropică, viaţa monahală, relaţiile externe, situaţia comunităţilor din diasporă, situaţia învăţământului teologic şi religios din şcolile de stat, activitatea economic-financiară: Fondul Central Misionar, Institutul Biblic şi de Misiune, activitatea Tipografiei, Editurii, Ateliere, execuţia bugetară, bilanţul pe anul 1996.

S-a prezentat proiectul de buget pe anul 1997.

La 12 februarie 1997 a avut loc şedinţa de lucru a Adunării Naţionale Bisericeşti care s-a ţinut în Sala Parlamentului revenită Patriarhiei.

După slujba Te-Deum-ului din Catedrala Patriarhală, în Sala Parlamentului, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist s-au repartizat lucrările la comisiile permanente: organizatorică, bisericească, culturală, economico-financiară, validări şi bugetare.

S-au reluat lucrările în plen prezentându-se rapoartele de activitate pe secţii, care au fost supuse discuţiei plenului şi aprobate în unanimitate. Pe marginea problemelor prezentate membrii Adunării Naţionale Bisericeşti au luat cuvântul lămurind multe din problemele puse.

În zilele de 13—14 februarie a.c. a avut loc şedinţa Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. După săvârşirea Te-Deum-ului în Catedrala Patriarhală, s-au desfăşurat lucrările Sfântului Sinod în Palatul Patriarhal.

Prea Fericitul Părinte Patriarh a repartizat lucrările pe comisii: Doctrină, viaţă monahală şi misiune socială; Canonică, juridică şi pentru disciplină; învăţământ teologic şi relaţii externe. Lucrările au fost apoi dezbătute în plenul Sfântului Sinod, luându-se hotărârile adecvate care se vor publica în Buletinul Oficial al Patriarhiei Române.

În cadrul şedinţei Sfântului Sinod s-a dat şi o recepţie la care a participat Preşedintele României şi s-au discutat problemele vitale ale Bisericii în noile condiţii politice. Dintre problemele de interes general au fost dezbătute problemele de relaţii externe ale Sfintei Patriarhii cu Diaspora românească, de faţă fiind mitropolitul pentru Europa Centrală şi Mitropolitul Basarabiei, ca şi probleme de interes intern privind învăţământul religios, patrimoniul Bisericii, monumentele istorice bisericeşti, salarizarea clerului, şi interesul comun al stabilirii unui climat de pace şi bune relaţii inter-religioase. S-a pus şi problema elaborării Legii Cultelor ca şi a amendării Statutului de organizare şi funcţionare a Bisericii Ortodoxe Române. În acest sens se va lansa şi un apel către clerul şi credincioşii Bisericii noastre.

Arhid. prof. dr. Ioan N. Floca

Semnalăm... Semnalăm...

● În unica şi marea colecţie de literatură teologică veche **Migne** — o enciclopedie neîntrecută până astăzi — (221, vol. **Patrologia Latină** şi 161, vol. **Patrologia Greacă,** cu traducere latină) Evagrie Ponticul ocupă un loc important. Aşa se şi explică faptul că a fost preluat în colecţiile mai mici de lucrări de spiritualitate, ca şi diferitele **Filocalii.** Şi în **Filocalia** românească în 12 volume traduse de Părintele Stăniloae, Evagrie se găsesşte la loc de frunte. Au rămas de la dânsul două tratate, **Tratatul practic** şi **Gnosticul.**

De curând Evagrie a atras atenţia unui nou traducător, Cristian Bădiliţă, care publică ambele tratate într-un volum la editura Polirom (Iaşi, 1997, 161 p.).

Un valoros **studiu introductiv** precede tratatele (p. 7 - 25). Evagrie s-a născut în anul 345 şi a murit în anul 399. A fost contemporan şi prieten cu sfinţii capadocieni Vasile cel Mare şi Grigorie de Nazianz cu care a întocmit prima **Filocalie**, adică selecţiuni din Opera lui Origen. Evagrie e important şi pentru noi românii, pentru că l-a avut discipol pe Ioan Cassian, originar din Dobrogea.

Bănuit că a fost origenist, Evagrie nu se află printre sfinţi, dar Biserica armeană îl sărbătoreşte la 11 februarie. Tratatele lui, **Tratatul practic** şi **Gnosticul** (cel care cunoaşte) sunt ortodoxe şi se bucură de mare trecere printre creştinii ostenitori spre desăvârşire, monahi, clerici şi laici deopotrivă.

Comentariile lui Cristian Bădiliţă sunt lucrare de savant. Remarcăm şi bibliografia. Ar fi fost bine să nu lipsească din ea Părintele Stăniloae, primul traducător al Filocaliei în româneşte (Evagrie, vol. I, 1947, ed. II, p. 35—93). E menţionat însă Iustin Moisescu (patriarh) cu teza sa de doctorat: **Evagrie Ponticul. Viaţa, Scrierile, Învăţătura,** Atena, 1937 (în lb. greacă).

Mai importante decât orice altceva sunt Textele propriuzise ale lui Evagrie. Sunt prilej de meditaţie şi drum spre înţelepciune.

*

● Scris în formă de dialog, tratatul DE CE S-A FĂCUT DUMNEZEU OM al lui Anselm de Canterbury e unul dintre cele mai cunoscute şi faimoase tratate de la începutul mileniului II. Anselm s-a născut la Aosta în anul 1033 sau 1034 şi a murit în anul 1109. Acest tratat a apărut, aşadar, îndată după schisma din 1054 care a despărţit Apusul de Răsărit.

Etienne Gilson, teolog catolic, reduce întregul conţinut al cărţii la expunerea şi susţinerea argumentului ontologic. (Dacă ceva există, există Dumnezeu. „Eu sunt cel ce sunt").

În acest tratat, deşi foarte timpuriu în literatura catolică, de după schismă, există şi elemente ale dogmei catolice **Imaculata Conceptio,** insuficient şi paradoxal prezentată de către Anselm. Observând o anumită contradicţie logică, interlocutorul lui Anselm, numit desigur convenţional Boso, nu mai vrea să continue discuţia: **„Destul despre aceasta",** zice el, şi trece la altă temă.

Teologilor n-ar trebui să le scape această carte.

*

● Porfirie Uspenski, episcop şi teolog rus, dintr-o generaţie mai veche spune despre cartea: GRĂDINA DE FLORI DUHOVNICEŞTI: **„Este o carte populară şi mântuitoare de suflet".** Cartea a apărut acum în editura „Bunavestire" din Bacău 1997. Are subtitlul: **„Cugetări povăţuitoare şi sfaturi bune culese din operele bărbaţilor înţelepţi şi sfinţi".** Sunt adunate citate, pe diferite teme religioase, morale, pe parcursul a 324 p., format mare, din sfinţi, teologi şi filosofi (mai mult de 36 de nume).

E destinată — ca tot ce publică acestă editură — folosului sufletesc şi, ca orice antologie, selectează şi scuteşte pe cititori de multă osteneală, care ar însemna citirea tuturor autorilor din care citează.

Editura aceasta însă, nu cunoaşte câteva reguli simple care trebuie respectate la publicarea unei cărţi, printre ele şi arătarea autorului şi a traducătorului. Fără acestea, cartea nu are autoritate şi credibilitate. În cazul de faţă d. p. cine garantează exactitatea citatelor culese din atâţia autori?

Aceeaşi editură publică **„PSALTIREA, PARACLISUL şi PROHODUL MAICII DOMNULUI"** (Ed. Bunavestire, 1996, Bacău, str. Iaşilor 12), o carte de 127 de pagini, fără autor, fără traducător (eventual) şi fără binecuvântarea nici unui ierarh. Dacă ascunderea acestor lucruri e din smerenie, smerenia nu justifică încălcarea unor reguli elementare care dau autoritate cărţilor şi, în cazul acesta şi altele similare, nu creează nimănui nici o răspundere.

Dar răspunderea e şi a editurii.

*

● A apărut în limba engleză una din cele mai importante cărţi din istoriografia românească: AN ENIGMA AND A MIRACLE OF HISTORY: THE ROMANIAN PEOPLE de G. I. Brătianu (ed. Enciclopedică, 1996, 184 p.). De fapt titlul e luat de G. I. Brătianu dintr-o carte a istoricului francez Ferdinand Lot, specialist în istorie medievală. Publicată în engleză cartea autorului român e destinată străinilor. Este, poate, una din cele mai importante cărţi asupra originii, dezvoltării şi organizării poporului român în această parte a Europei.

G. I. Brătianu dezleagă enigma şi explică miracolul. În actualele şi mai vechile noastre dispute cu unii din vecinii noştri, această carte e de o importanţă capitală.

ANTONIE P.

Prin Biserică: Prima Cronică universală în limba română

Lucrarea la care ne referim este **Cronica** ieromonahului Mihail Moxa din Mânăstirea Bistriţa, act înscris în fenomenul cultural desfăşurat aici secole de-a rândul de călugării bistriţeni.

Se ştie că de la începutul Mânăstirii, între zidurile ei a funcţionat o şcoală de limbă slavonă, bine organizată, unde s-au format numeroase personalităţi ale vieţii bisericeşti, culturale şi sociale. Cei mai cunoscuţi sunt descendenţii boierilor Craioveşti, ajunşi pe tronul ţării, sau mari bani ai Craiovei; alţi absolvenţi au activat în domeniul cultural, sau în cancelariile domneşti, ca **Iacob monahul, „mult păcătosul Stepan"**, probabil tot monah, Stan logofătul, Dragomir şi Dienis grămăticii.

Dintre dascăli, se cunosc: „nastavnicul" Macarie ieromonahul, menţionat în anul 1494; ieromonahul Andrei care a „tâlcuit pe slavonie" din greceşte **Viaţa Sfântului Grigorie Decapolitul,** „cu porunca şi osârdia" banului Barbu; şi „nastavnicul" Moise ieromonahul, egumen în 1506. Ultimul reprezentant al curentului slavon este cunoscut ierodiaconul Teofil, care copiază în 1531 o **Psaltire cu noţiuni tipiconale.**

Atacată de unguri, Mânăstirea Bistriţa este devastată, iar călugării ucişi; printre ei cad victime şi caligrafii, încât, pentru terminarea unui **Tetraevanghel,** egumenul Misail este nevoit să apeleze la monahul Mardarie din sfântul Munte Athos.

Ctitorie boierească, neînchinată locurilor sfinte din afara ţării, Mânăstirea Bistriţa devine centrul elementului monahal autohton, unde cultura românească ia un puternic avânt. Aşa se face că, la mijlocul secolului al XVI-lea, călugării bistriţeni erau capabili să transpună în scris limba deprinsă în familie. Dacă ne referim la primul document redactat în limba română la Bistriţa, cunoscut sub numele de **Zapisul lui Eftimie din 1573,** înseamnă că începutul învăţământului românesc la Bistriţa poate fi stabilit în jurul anilor 1530—1540. Din această şcoală, s-au ridicat mitropoliţii Teofil şi Ştefan, promotori şi susţinători ai pătrunderii limbii naţionale în cultul bisericesc.

Un strălucit reprezentant al curentului românesc de la Bistriţa este şi ieromonahul Mihail Moxa. Născut spre sfârşitul secolului al XVI-lea în părţile Olteniei, primeşte la botez numele Vasile. Intră în Mânăstirea Bistriţa, unde găseşte un puternic centru de spiritualitate ortodoxă şi cultură românească. Uceniceşte în preajma egumenului Teofil, sub îndrumarea căruia dobândeşte o vastă cultură teologică, istorică şi juridică, precum şi câteva limbi străine.

Călugărit sub numele de Mihail, desfăşoară în Mânăstire o bogată activitate cărturărească, din care se cunosc până în prezent trei lucrări: **Cronica, Liturghierul** şi **Pravila.**

Liturghierul, tradus în jurul anilor 1620, a fost semnalat în 1897 de I. G. Sbiera, care îl descoperă în Biblioteca episcopului Ghenadie al Râmnicului; astăzi se află în Muzeul Britanic din Londra.

Pravila, tipărită la **Mânăstirea Govora** în 1640 cu binecuvântarea mitropolitului Teofil, potrivit apostilei: „Dat-am blagoslovenie la acest izvod să se tipărească"; originalul se păstrează în fondul de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române.

Cronica, terminată în anul 1620, ne-a parvenit prin intermediul a trei manuscrise, dovadă că a cunoscut o anumită circulaţie. Cel mai vechi, **Manuscrisul Mânăstirii Bistriţa** (1620), descoperit în 1845 de filologul rus V. I. Grigorovici, se află acum în Biblioteca de Stat din Moscova; **Manuscrisul de la Muzeul judeţean Dolj** (1714—1725), copiat de preotul Stanciu de la Mânăstirea Antim din Bucureşti, a fost descoperit în localitatea Coţofenii din Faţă (Dolj); şi **Manuscrisul Bibliotecii Centrale Universitare „M. Eminescu" din Iaşi,** copiat în 1728 de Petru logofătul, a fost achiziţionat în 1874 de Mihai Eminescu pentru Biblioteca din Iaşi, unde este identificat în 1971 de cercetătorul german Klaus-Henning Schroeder.

Tipărită parţial în ultimele două secole, **Cronica** ieromonahului Mihail Moxa cunoaşte în prezent o ediţie critică, însoţită de izvoare, cu studiu introductiv, note şi indici, realizate de academicianul dr. G. Mihăilă; ea a apărut în anul 1989 sub titlul **Cronica Universală.**

Pentru realizarea operei sale, ieromonahul Mihail Moxa recurge la cele mai autorizate izvoare scrise ale timpului, aflate în limbile de circulaţie. Principala sursă o constituie **Cronica universală** a lui Constantin Manasses, apoi **Vechiul Testament, Cronica pe scurt** a patriarhului Nichifor, **Cronica anilor 1296—1413** a lui Ioan Chortasménos, **Letopiseţele sârbeşti noi (1355—1489), Panegiricul Sfântului Constantin cel Mare** de patriarhul Eftimie al Târnovei, **Războiul iudaic** de Josef Flavius, **Cronica** logofătului Simeon Magistrul, **Rezumatul de istorii** al lui Ioan Zonaras şi **Letopiseţul de la Putna.**

Operă monumentală, autorul o sistematizează în două părţi distincte, de proporţii inegale; prima cuprinde 92 de capitole, în care tratează istoria de la facerea lumii până la împăratul Mihai Duca, mort în 1282; urmează Epilogul, apoi partea a doua formată din 7 capitole care prezintă ultima perioadă a Imperiului bizantin şi căderea Constantinopolului sub turci.

Deşi operă de pionierat în istoriografia românească, ieromonahul Mihail Moxa depăşeşte stadiul unei simple compilaţii. El aduce o contribuţie remarcabilă, care constă în: descoperirea izvoarelor, intervenţia în textele originale, sistematizarea cronologică a materialului, rezumarea unor pasaje mai extinse, introducerea unor constatări personale, încercări etimologice, formularea de concluzii, compunerea Epilogului şi redactarea materialului.

Un spaţiu destul de larg acordă ieromonahul Mihail Moxa poporului român în **Cronica** sa. În primul rând identifică peste tot pe romani cu românii. Scriind despre originea românilor, zice: „Să începem a scrie acum ţăria şi puterea românilor"; iar despre cetatea Romei: „Câţi es de acolo, ei se cheamă români". Războiul dintre Mircea cel Bătrân şi Baiazid este redat prin cuvintele: „Se ridică Baiazid cu turcii spre români de se loviră cu Mircea voievod. Şi fu război mare, cât se întunecă de nu se vedea văzduhul de mulţimea săgeţilor, şi mai pierdu Baiazid oastea lui cu totul, iar paşii şi voievozii per'ră toţi. Aşa se vărsă sânge mult cât era văile crunte; deci se spăre Baiazid şi fugi de trecu Dunărea". Menţionează luptele lui Iancu de Hunedoara cu turcii. „În anii 1442 ucise Iancu voievod pe Mezitbag... Iar al doilea an s-a lovit Iancu voievod cu turcii... şi-i birui, şi periră atunci turci mulţi, fără număr". În 1455 „purcese Mahomed la Belgrad ca să-l dobândească, şi se lovi cu Iancu, şi birui Iancu pe Mahomed, cu cristoşii" (cruciaţii). De asemenea, relatează despre luptele lui Ştefan cel Mare cu turcii; în anul 1475 „periră turci mulţi, fără număr", dar în 1476 „se sculă însuşi Mahomed cu oşti mari spre Moldova şi se loviră de faţă la Valea Albă, şi biruiră atunci turcii, deci făcură rău mare moldovenilor".

De-a lungul **Cronicii** se observă spiritul obiectiv şi patriotismul istoricului Mihail Moxa. Deşi ţările române erau tributare turcilor, autorul subliniază mereu victoriile oştirilor române asupra celor ale Imperiului otoman. Chiar în finalul lucrării, unde relatează despre marele cutremur din Constantinopol, în fraza de încheiere care îi aparţine, scrie: „Şi pământul se cutremură, cât împăratul încă se spăre că va muri atunci", voind să arate slăbiciunea sultanului şi să prevestească prăbuşirea ulterioară a Imperiului şi eliberarea popoarelor subjugate.

Deosebit de interesant este **Epilogul;** pentru frumuseţea şi valoarea lui documentară, redăm un fragment: „Cum nu poţi ajunge naltul ceriului, nici adâncul pământului, nici marginea lumii, şi cum nu se pot număra stelele ceriului, nici nisipul mării, aşa nu se poate afla adâncul scripturilor. Că unii din cei sfinţi părinţi, letopiseţ au scris de unele, alţii de altele... alţii au scris mai scurt, iar aici s-au adunat ca în scurt şi ca în de tot. Şi iaste ziua Sfinţiei Tale, o, preînţelepte părinte, chir Teofil, episcopul de Râmnic. Iată şi eu robul Sfinţiei Tale... călugărul Moxa Mihail, cât mi-a fost ştiinţa şi m-am priceput, eu am nevoit de-am scris. Deci să punem şi noi odihnă condeiului, ca un trăgătoriu vâsla... Când au făcut pescarii vad de odihnă furtunaţilor, au fost ani 47, iar când am sosit eu la acest vad, a fost numărul anilor 1620, în luna lui septembrie".

În concluzie se poate spune că, renumita **Cronică** a ieromonahului Mihail Moxa constituie un rezultat superior al şcolii româneşti de la Mânăstirea Bistriţa, realizat la începutul secolului al XVII-lea; unicat al epocii respective din ţara noastră. Călugării bistriţeni nu se vor opri la acest nivel, ci vor continua o intensă activitate culturală până în secolul al XIX-lea, îmbogăţind tezaurul spiritualităţii româneşti cu opere de mare valoare culturală, teologică, istorică şi artistică, apreciate şi astăzi de specialiştii în domeniul patrimoniului naţional şi bisericesc.

Arhim. VENIAMIN MICLE

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

Fondator
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 martie
Nr. 11—12
1997

SIBIU

MAICA PURUREA FECIOARĂ

Creştinismul este prin excelenţă religia formulărilor contradictorii, a enunţurilor aparent paradoxale şi de neconciliat, dar care se dovedesc în realitate a fi cele mai inspirate şi mai riguros exacte expresii pentru a reda modul în care realitatea divină se întrepătrunde cu cea umană, a felului în care spiritualul se îmbină cu materialul.

Iisus Hristos este în acelaşi timp Fiul lui Dumnezeu dar şi Fiul omului, totul subzistând într-o unică şi irepetabilă Persoană în care divinul s-a înveşmântat desăvârşit în umanitate, s-a înomenit, după o formulă consacrată în teologia ortodoxă, fără a-şi şterbi însă în vreun fel măreţia sau demnitatea divină, şi în care omenescul a fost îndumnezeit la maxim, fără a-l împieta sau dizloca din marginile sale.

După fericita expresie a Bisericii Ortodoxe, Fecioara Maria este „mireasă cu totul fără de prihană" sau cum o cinsteşte evlavia populară, sintetizând întreaga teologie despre persoana şi rolul ei în iconomia mântuirii neamului omenesc „Maică pururea-fecioară".

Fecioria şi maternitatea sunt cele două stări prin care se defineşte femeia în tot ceea ce are ea mai specific, şi prin care se apropie cel mai mult de Dumnezeu.

Prin feciorie, femeia reflectă ceva din sfinţenia divină, atât prin neprihana trupului, cât mai ales prin curăţia sufletească. Aceste calităţi le găsim întrupate în chip desăvârşit în persoana Sf. Fecioare Maria. Ea reprezintă gradul cel mai înalt de sfinţenie până la care a putut ajunge vreodată o fiinţă omenească, aceasta făcând-o întru totul vrednică de alegerea divină „Bucură-te ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei!" (Lc. 1,28).

Fecioara Maria a fost aleasă din veşnicie de Dumnezeu spre a-i fi mireasă de taină: „Iată, Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu şi vom chema numele lui Emanuel, ceea ce se tâlcuieşte „Cu noi este Dumnezeu" (Is. 7, 14). De mică, ea a fost hărăzită lui Dumnezeu, crescută sub obăduirea Templului Sfânt, fără să fi cunoscut păcatul personal. Ea avea să fie poarta prin care Fiul lui Dumnezeu va intra în lume şi în istorie „prin Maria, Logosul a atins materialitatea acestei lumi şi a făcut posibilă îndumnezeirea întregii fiinţe umane, adică a trupului şi a sufletului" (Sf. Chiril al Alexandriei), poartă care va rămâne în veci nedeschisă şi neştirbită, pentru că însuşi focul Duhului Sfânt a zămislit în ea: „Poarta aceasta va rămâne închisă, nu se va deschide şi nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeul lui Israel a intrat pe ea. De aceea va fi închisă" (Iez. 44, 2).

Pururea-fecioria Maicii Domnului a constituit una din preocupările majore ale tuturor Sf. Părinţi, fiecare în stilul său specific, argumentând că aceasta a fost o stare reală, evidenţiind importanţa pe care o are acest fapt pentru însăşi mântuirea noastră „naşterea feciorelnică este simbolul renaşterii noastre duhovniceşti şi condiţia dumnezeirii Mântuitorului. Această naştere feciorelnică nu anulează întru nimic maternitatea umană a Mariei" (Tertulian), şi tot acelaşi apologet al creştinătăţii timpurii, demonstra cu argumente ţinând de sfera celei mai simple logici, deci cu atât mai evidente şi mai convingătoare, că pururea-fecioria Maicii Domnului este legată de însăşi persoana Mântuitorului „Hristos se numeşte pe sine Fiul omului; Hristos nu putea să mintă dacă nu era cu adevărat Fiul Omului, şi nu era Fiu al omului dacă nu se năştea dintr-un om, tată sau mamă. Dacă El are pe Dumnezeu drept Tată, nu poate să aibă (venind printre oameni) un om drept tată; prin urmare, El s-a născut dintr-o Fecioară". Pentru Proclu, patriarh al Constantinopolului (+446), pururea-fecioria a fost posibilă datorită faptului că Cel născut din Fecioara Maria n-a fost un simplu om, deci născut după legile fireşti, ci Dumnezeu întrupat „Emanuel, ca om, trebuia să deschidă porţile firii, dar, ca Dumnezeu, El nu s-a atins de feciorie" (citat de Pr. I. G. Coman, „Şi Cuvântul trup s-a făcut", Ed. Mitr. Banatului, Timişoara, 1993, pag. 366).

Referindu-se la pururea-fecioria Maicii Domnului, Fericitul Augustin relevă faptul că a fost o stare de perpetuitate, el redând aceasta printr-o expresie specifică „virgo perpetua" „Sf. Maria a fost şi a rămas Fecioară de la zămislire până la maternitate, şi după aceea, continuu" (op. cit. pag. 137).

De asemenea, Sf. Gherman, patr. Constantinopolului, vorbind într-o predică la Bunavestire despre pururea-fecioria Maicii Domnului arăta că e o feciorie nu numai fizică, ci şi duhovnicească, o feciorie sau o puritate integrală, a întregii sale fiinţe psiho-fizice, depăşind-o pe aceea a îngerilor. Această puritate fiind generată de contactul direct cu Dumnezeu, care se întrupează din sângiuirile sale, El fiind puritatea absolută. sfinţenia absolută. (Citat de Pr. D. Fecioru, Un nou gen de predică, Buc., 1946, pag. 14), iar unul dintre cei mai înzestraţi imnografi ai Ortodoxiei o numea „chip nescris al feciorielei" (Andrei Criteanul).

Dacă în persoana Fecioarei Maria s-a întrupat chipul suprem al feciorielei prin tot ceea ce a e ea mai frumos: curăţia sufletească, neprihana trupului, credincioşia în Dumnezeu şi ascultarea desăvârşită faţă de El, ea este în acelaşi timp şi modelul desăvârşit al Mamei, căci nici o altă femeie nu s-a făcut pe sine pildă de credinţă şi de dragoste faţă de Fiul său, aşa cum s-a făcut ea. Sf. Evanghelii o numesc pe Fecioara Maria „Mama lui Iisus Hristos" (Mt. 1,18), „Maica Domnului" (Lc, 1, 43), „Mama lui Iisus" (In, 2, 1). Domnul Iisus însuşi este numit „Fiul Mariei" (Mc. 6, 3), prin toate acestea confirmându-se faptul că ea a fost cu adevărat Mama după trup a Mântuitorului nostru Iisus

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. N. GANE

Aduceri aminte...

Patriarhul Justinian Marina

— la 20 de ani de la trecerea sa la cele veşnice —

Se împlinesc în acest an, mai precis la 26 martie, 20 de ani de când, încărcat de ani şi de vrednicii sufleteşti, a trecut dincolo în zările veşniciei, după o viaţă întreagă închinată slujirii Bisericii lui Hristos şi poporului celui binecredincios cel ce a fost cel de al treilea patriarh al României, patriarhul de pioasă amintire Justinian Marina.

Au trecut de atunci 20 de ani şi cu cât timpul ce trece face să se aştearnă colbul uitării peste cele trecute, cu atât mai mult chipul luminat al patriarhului Justinian revine în actualitate şi se impune ca o piatră de hotar în istoria Bisericii noastre din acest sfârşit de secol prin strădaniile sale în slujirea lui Hristos cât şi prin viaţa sa pilduitoare pentru clerul şi poporul său, ceea ce face din el cu adevărat un „patriarh al neamului", o făclie luminoasă într-un trecut zbuciumat pentru Biserică şi pentru neam, şi o pildă vrednică de urmat pentru noi cei de astăzi.

Pomenindu-i numele „iară şi iară" ca într-o ectenie lină, nu facem altceva decât să rememorăm câteva aspecte din viaţa şi activitatea Sa şi să creionăm câteva jaloane care au caracterizat marea personalitate a patriarhului ce-şi doarme somnul de veci în biserica rectitorită de el de la Seminarul Teologic „Radu Vodă" din Bucureşti.

Cel de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române s-a născut la 22 februarie 1901 în satul Suieşti din Jud. Vâlcea, într-o familie de ţărani care i-au sădit în suflet, după cum mărturisea el „duhul unui creştinism autentic întemeiat pe faptele iubirii de Dumnezeu şi de aproapele".

Strămoşii săi dinspre mamă slujesc ca preoţi de peste trei veacuri, altarului străbun, unii dintre ei fiind luptători pentru dreptatea poporului ca de pildă preotul Dumitraşcu din Dejoi, spânzurat într-o zi de Paşti în faţa bisericii sale de către ienicerii turci, pentru că îndemnase păstoriţii săi la răscoală împotriva turcilor cotropitori.

Viitorul patriarh, tânărul Ioan Marina, cum se numea din botez, a urmat şcoala primară în satul natal, apoi în 1914 se înscrie la Seminarul Teologic Sf. Nicolae din Râmnicu Vâlcea, unde s-a remarcat ca un elev eminent, însuşindu-şi o bogată şi serioasă pregătire teologică şi bisericească.

Obţinând la terminarea seminarului şi diploma de învăţător la numai 22 de ani şi-a început lucrarea de dascăl în mijlocul sătenilor săi ca învăţător mai întâi în satul Olteanca (jud. Vâlcea) şi apoi după un an la şcoala din Băbeni, acelaşi judeţ.

La 14 octombrie 1924, de praznicul Cuv. Paraschiva, a fost hirotonit preot pe seama bisericii din Băbeni, unde va păstori ca paroh vreme de 8 ani.

A urmat apoi cursurile Facultăţii de Teologie din Bucureşti, iar în 1932 a fost detaşat ca preot la Catedrala Episcopală din Rm. Vâlcea fiind numit şi profesor şi director al Seminarului Sf. Nicolae, al cărui elev fusese cu ani în urmă.

Un an mai târziu în 1933 a fost transferat la biserica Sf. Gheorghe din acelaşi oraş unde a ostenit „cu timp şi fără timp" vreme de 12 ani.

A fost ales preşedinte al Asociaţiei preoţilor din Oltenia remarcându-se apoi în anii viitori ca un element activ în activitatea pastoral-misionară în ciuda greutăţilor prin care trecea ţara în acele vremuri. Între timp rămâne văduv prin decesul soţiei sale Lucreţia. Dar Dumnezeu rânduieşte celor ce-l iubesc pe el toate cele spre folos şi spre mântuire.

În martie 1945 a fost ales vicar ad-tiv, la Mitropolia din Iaşi, pentru ca peste câteva luni la propunerea mitropolitului cărturar Irineu Mihălcescu să fie ridicat la treapta de arhiereu cu titlul de „Vasluianul". La 11 august 1945 a fost tuns în monahism la Mânăstirea Cetăţuia de lângă Iaşi primind numele de Iustinian iar a doua zi 12 august a fost hirotonit întru arhiereu în Catedrala Mitropolitană din Iaşi.

S-a remarcat printr-o susţinută activitate filantropică mai ales că erau anii grei de după încheierea celui de al doilea război mondial iar ţara în general şi Moldova în special trecea prin situaţii dramatice. A ajutat orfanii, văduve de război, oamenii fără de adăpost, aşa încât s-a făcut un adevărat părinte al săracilor, cum îl numea un contemporan al său.

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Drd. VISARION BALŢAT

SFANTUL GRIGORIE PALAMA

— „Părintele teologiei moderne" —

Sfânta noastră Biserică Ortodoxă a rânduit ca în duminica a doua din sfântul şi marele post al Paştilor, să se facă pomenirea unuia dintre cei mai iluştri bărbaţi ai săi, de al cărui nume se leagă începuturile teologiei moderne. Mulţi dintre marii teologi ai sec. XX, atât din spaţiul răsăritean, cât şi din cel apusean, îi sunt tributari acestui mare teolog şi sfânt al Răsăritului ortodox.

Sf. Grigore Palama s-a născut în anul 1296 la Constantinopol, într-o familie de nobili, puternic impregnată de spiritualitatea ortodoxă. Se spune despre tatăl său că era un practicant asiduu al Rugăciunii lui Iisus şi că, fiind membru al senatului, la un moment dat este interpelat de către împărat în timpul unei şedinţe, dar din cauza cufundării sale în rugăciune, nu aude nimic. Împăratul, dându-şi seama cât de prins era cu rugăciunea, l-a lăsat în pace. Într-o astfel de atmosferă spirituală s-a născut şi a fost educat viitorul teolog şi sfânt. Îşi va face studiile, pro'ane mai întâi, la curtea împăratului Andronic al II-lea Paleologul, iniţiindu-se temeinic în opera lui Aristotel. Nu va reuşi să-şi afle nici liniştea, şi nici mulţumirea sufletească în opera Stagiritului, şi nici nu va reuşi să găsească răspuns la întrebările care îl bântuiau. După ce, o perioadă îi va frecventa pe câţiva dintre monahii din Constantinopol, va opta definitiv pentru calea monahismului. Se va iniţia, cu aceeaşi temeinic e care-l caracteriza, în practica Rugăciunii lui Iisus, sub ascultarea şi îndrumarea duhovnicească a viitorului mitropolit al Filadelfiei, Teolipt. Pentru că dorea să sporească în desăvârşire, dorind mult mai mult decât îi putea oferi zgomotoasa metropolă bizantină, decide să se retragă în singurătate, astfel că în 1316 pleacă la Athos, împreună cu trei fraţi ai săi, unde va petrece mai mulţi ani, după care se va muta la sfintele aşezăminte din Sinai. În 1326, când împlinea 30 de ani, este hirotonit preot la Tesalonic. În 1331, îl aflăm din nou la Athos, la mânăstirea Sf. Sava, unde va aprofunda temeinic teologia, devenind totodată şi un practicant fervent al Rugăciunii lui Iisus.

În 1330 soseşte la Constantinopol un grec originar din Calabria (Italia). Acesta, fire iscoditoare, incitat în parte şi de călugării care se îndeletniceau cu practicarea Rugăciunii lui Iisus, doreşte să-i cunoască mai îndeaproape, astfel că se decide să petreacă o vreme alături de ei, întâi la Tesalonic, apoi la Constantinopol, în sihăstriile isihaste. Aici va descoperi Rugăciunea inimii, prin care monahii pretindeau că pot ajunge la trăirea nemijlocită a lui Dumnezeu, ceea ce contravenea şi contrasta profund cu informaţiile şi convingerile sale de filosof format în spiritul umanist şi ateizant al Renaşterii, care tocmai înmugurise în Occident.

În ce consta de fapt Rugăciunea lui Iisus? Printr-o concentrare interioară maximă şi „adunarea minţii în inimă", se repeta neîncetat rugăciunea **„Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!"**, până când se ajungea la dobândirea **isihiei** (liniştea, pacea interioară), stare în care, cel care reuşea să o dobândească, putea să „vadă" slava lui Dumnezeu.

Contrariat de susţinerile isihaştilor, şi nereuşind să-şi depăşească nicidecum prejudecăţile sale raţionaliste, Varlaam va sfârşi prin a-i acuza pe isihaşti de mesalianism, cu alte cuvinte, pretind că văd esenţa dumnezeiască cu ochii trupeşti, văd deci, pe Dumnezeu însuşi, ceea ce, din punctul lui de vedere, era o imposibilitate. Aceste grave acuze la adresa isihaştilor, care porneau dintr-o falsă percepere, nu pot fi explicate decât datorită faptului că Varlaam nu-şi putea depăşi nicidecum formaţia sa intelectualistă profană, şi prin urmare îl vor transforma într-unul dintre cei mai redutabili acuzatori ai părinţilor isihaşti, găsindu-şi chiar şi susţinători, mai ales din rândul membrilor aristocraţiei imperiale bizantine, stârnind un adevărat curent antiisihast. Învăţătura lui Varlaam, sau mai degrabă susţinerile sale, căci nici ne departe acestea nu erau fundamentate teologic, pot fi cuprinse în două propoziţii:

1. Nelăcând nici cea mai mică distincţie între cunoaşterea pozitivistă, bazată exclusiv pe simţuri, şi cunoaşterea lui Dumnezeu, care trece dincolo de simţuri, ei confunda de fapt planurile şi noţiunile, considerând că orice cunoaştere, deci inclusiv cunoaşterea divină, nu se poate baza decât pe ceea ce ne parvine prin intermediul simţurilor;

2. Mai susţinea, în conformitate cu formaţia sa umanistă, că Dumnezeu fiind dincolo de orice experienţă sensibilă, este incognoscibil, şi prin urmare, orice cunoaştere a Sa nu poate să-i parvină omului decât într-un mod direct şi mijlocit, aceasta realizându-se doar prin intermediul simţurilor.

Replica părinţilor isihaşti nu va pregeta să întârzie. Ea va veni prin cuvântul şi pana celui

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. N. STOIA

Cateheză despre dumnezeiasca Euharistie

I. Pregătirea aperceptivă

Ce ne îndeamnă porunca întâia bisericească? (Să participăm cu regularitate la Sfânta Liturghie). Ce este Sfânta Liturghie? (Este slujba bisericească în cadrul căreia cinstitele daruri de pâine şi vin aduse de credincioşi, se prefac în Trupul şi Sângele Domnului, spre împărtăşirea lor).

II. Anunţarea temei

Aceasta se întâmplă prin jertfa şi taina dumnezeieştii Euharistii, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Prima liturghie a săvârşit-o Mântuitorul la Cina cea de Taină, în Joia Sfintelor Paţimi, când a instituit Sfânta Euharistie, ca o jertfă de mulţumire adusă lui Dumnezeu Tatăl prin prefacerea pâinii şi vinului în Cinstitul Trup şi Sânge al Său, împărtăşind-o Sfinţilor Apostoli ca un nou legământ, spre iertarea păcatelor, spre împăcarea cu Dumnezeu şi spre comuniunea dintre ei (Matei 26, 26—28). Şi a lăsat Domnul cu poruncă Sfinţilor Apostoli să repete până la sfârşitul veacurilor, prefacerea pâinii şi vinului în Sfântul Trup şi Sânge, întru amintirea Sa (Luca 22, 19).

Desigur această prefacere este o taină adâncă şi plină de strălucire întrecând puterea noastră de înţelegere. O putem simţi doar prin credinţă şi o putem face vie şi lucrătoare în viaţa noastră prin împărtăşirea cu Sfântul Trup şi Sânge al Domnului, când intrăm în comuniune cu El, asemenea viţei cu mlădiţa, după însăşi cuvintele Sale (Ioan 15, 1—9). De fapt, încă din timpul activităţii Sale, Domnul a anticipat această Sfântă Taină, spunându-le şi atunci tot aşa de deslušit: „Amin, amin grăiesc vouă: de nu veţi mânca Trupul Fiului Omului şi nu veţi bea Sângele Lui, nu veţi avea viaţă în voi..." (Ioan 6, 53—58). Şi neînţelegând adâncul tainei, mulţi s-au smintit chiar şi L-au părăsit (Ioan 6, 66). Le era prea greu să înţeleagă ceea ce mintea nu putea să pătrundă, iar credinţa nu le era luminată suficient... Nu le-a mai rămas decât să se întrebe cu mirare: „greu este cuvântul acesta. Cine poate să-l asculte?" (Ioan 6, 60). De aceea, înţelegerea acestei Sfinte Taine şi Jertfe este rezervată exclusiv credinţei; ea este mereu minune descoperită de Dumnezeu şi ofe-

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot prof. SORIN COSMA

Lasă lacrimile mele

Lasă lacrimile mele, lasă-le să curgă Doamnă,
Pentru toţi aceia care, Sfânt Numele Tău nu-l cheamă
Lasă ochii mei să ardă, lasă mâna să se frângă
Pentru toţi aceia care, nu Te vor pe Tine Mamă.

Lasă-mi sufletul să-mi fie stors de orişice mireasmă
Veştejit să cadă, Maică, spre icoana Ta cea Sfântă,
Pentru toţi aceia, care risipesc prea mult din daruri
Şi izvorul Tău cu Haruri, Doamnă, nu'l binecuvântă.

Lasă rana să'nflorească în genunchii mei Stăpână
Să stropesc cu sânge proaspăt lespezile casei Tale
Pentru toţi aceia care nu se pleacă Sfintei Slave
Şi'ntorcându-şi faţa aspră, trec alăturea de cale.

Lasă-mă să-mi torn iubirea peste faţa Ta cea Sfântă
Să Te'mpodobesc cu Slavă şi cu rugă ne'ncetată,
Pentru toţi aceia care pângăresc cu vorbe amare
Şi lovesc cu sfichiu de hulă peste chipul Tău curată.

Lasă-mă să ard în taină, ca o tainică făclie
Şi să mă topesc în focul rugăciunii către Tine
Pentru toţi aceia care Te îneacă'n val de ură
Şi de grijile vieţii au uitat să se'nchine.

Lasă-mă să-mi dau viaţa, să ţi-o pun în palme Ţie
Şi să mi se scurgă Doamnă, vlaga ceas de ceas din vine
Pentru toţi aceia care rătăciţi de vraja vieţii
Nu mai caută, Prea Curată, să se'ntoarcă către Tine.

Dacă viaţa mea săracă, încă nu s'ajunge Sfântă
Lipsa lor a multor inimi, — cu iubirea s'o 'mplinească
Tu trimite-mi Har din ceruri şi cu mila Ta cea multă
Fă, ca biata mea iubire, golul lor să-l covârşească.

Monahia TEODOSIA ZORICA LAŢCU

Aduceri aminte...

Patriarhul Justinian Marina

(Urmare din pag. 1)

În urma retragerii mitropolitului Irineu, din motive de sănătate, a fost numit de către Patriarhul Nicodim ca locţiitor de mitropolit tânărul arhiereu vicar Justinian Vasluianul.

La 19 noiembrie 1947, a fost ales de către Colegiul Electoral Bisericesc ca mitropolit al Moldovei şi Sucevei, fiind înscăunat la 28 decembrie acelaşi an în Catedrala din Iaşi.

Dar la numai două luni, în 27 februarie 1948, octogenarul patriarh Nicodim trece la cele veşnice, astfel că mitropolitul Iustinian Marina devine locţiitor de patriarh.

La 24 mai 1948, marele Colegiu Electoral Bisericesc l-a ales pe mitropolitul Iustinian în scaunul vacant de arhiepiscop al Bucureştilor, mitropolit al Ungro-Vlahiei şi Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat la 6 iunie 1948.

A devenit astfel cel de al treilea patriarh al României, după patriarhii Miron şi Nicodim şi a căutat în acele vremuri tulburi, când regimul totalitar comunist instalat la conducerea ţării căuta cu tot dinadinsul să împileze Biserica şi activitatea ei, să o scoată în afara societăţii, a căutat deci cele mai bune soluţii pentru ca Biserica, clerul şi credincioşii ei să-şi poată desfăşura activitatea potrivit tradiţiei ei milenare, canoanelor şi normelor stabilite de sfinţii părinţi.

Într-o epocă de cruntă teroare, când „ciuma roşie" ajunsese la apogeu în fosta Uniune Sovietică, când în toate ţările aşa-zise „de democraţie popolară", mii de biserici erau închise, altele dărâmate, mii de preoţi, călugări, ierarhi şi credincioşi erau arestaţi şi maltrataţi, patriarhul Justinian, prin tenacitatea şi robusteţea sa sufletească, a reuşit să facă în aşa fel încât să găsească un „modus vivendi" dintre biserică şi noul stat comunist, în care Biserica e drept cu multe privaţiuni, să-şi poată face datoria.

Aşa se face că în ţara noastră prin strădania Patriarhului Justinian, şi a altor ierarhi legaţi de Biserica neamului lor, n-a fost închisă nici o biserică ,decât cele existente în instituţii de stat, capele militare, capele din spitale sau din penitenciare etc., unde educaţia ateistă devenise obligatorie iar activitatea Bisericii fusese interzisă.

Din marile realizări ale patriarhului Iustinian, amintim doar câteva: — în octombrie 1948, în primul an de activitate ca Patriarh al României, a fost săvârşit actul de Reîntregire a Bisericii româneşti din Transilvania, reparându-se pentru totdeauna samavolnicul act din 1698 — 1701, când o parte a românilor transilvăneni au fost rupţi de la sânul Bisericii Mame.

În acelaşi an, vrednicul de amintire patriarhul Iustinian a trecut la o nouă organizare şi legislaţie bisericească, care a corespuns pe deplin învăţăturilor dogmatice şi canonice ale Bisericii Ortodoxe în general şi ale Bisericii Ortodoxe Române în special.

Sub atenta sa îndrumare a fost întocmit Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, statut rămas în vigoare până astăzi, şi care a avut la bază statutul şagunian.

Acest statut, precum şi celelalte statute privitoare la învăţământul teologic, la viaţa monahală etc., au fost semnate şi aprobate la insistenţele patriarhului Iustinian şi de către Conducerea Statului de atunci, în aşa fel încât atunci când organele statului totalitarist din acea vreme vroiau să ia unele măsuri împotriva Bisericii, patriarhul le arăta întotdeauna Statutele, arătându-le faptul că şi ei — adică puterea — le-au semnat.

A acordat o grijă deosebită învăţământului teologic, care a revenit sub directa îndrumare a Bisericii. Într-o epocă în care în U.R.S.S: — erau doar două Academii teologice şi două seminarii, iar în alte ţări comuniste învăţământul teologic era aproape inexistent, Biserica noastră avea două Institute Teologice recunoscute prin prestigiul profesorilor săi şi şase seminarii teologice.

Mii de preoţi au absolvit cursurile seminariilor şi ale celor două institute, aproape toţi dintre ei ca bursieri ai Bisericii care într-o vreme atât de cruntă a avut grijă deosebită pentru formarea slujitorilor săi.

O grijă deosebită a fost arătată monumentelor istorice bisericeşti, care au fost în întregime restaurate, apoi tot sub îndrumarea directă a Patriarhului Iustinian au fost restaurate sute de mânăstiri şi biserici de pe tot cuprinsul Patriarhiei Române în timpul păstoririi sale s-au zidit din nou aproape o sută de Biserici în toată ţara.

Nu putem uita apoi grija Patriarhului Iustinian pentru preoţimea Bisericii noastre, grijă concretizată prin strădania sa de a-i crea acesteia condiţii satisfăcătoare de viaţă, prin înfiinţarea Casei de Pensii şi ajutoare a clerului, prin înfiinţarea de case de odihnă pentru clerici şi familiile acestora, precum şi pentru clericii şi călugării pensionari şi bolnavi.

Literatura teologică şi presa bisericească, cu toate obstrucţiile defunctului regim, a cunoscut o adevărată renaştere. S-au publicat numeroase cărţi de teologie, manuale didactice, studii de specialitate, cărţi de cult iar două dintre cele opt reviste teologice din vremea patriarhului Iustinian şi anume „Ortodoxia" şi „Studii Teologice" au apărut la iniţiativa lui.

Numeroşi tineri teologi au fost trimişi la studii de specializare în alte ţări prin grija patriarhului Justinian care s-a preocupat îndeaproape de formarea viitoarelor cadre ale Bisericii. Din rândul lor s-au recrutat mulţi ierarhi şi profesori de teologie care fac cinste astăzi Bisericii noastre.

O realizare deosebită a patriarhului Iustinian a fost cu siguranţă şi canonizarea solemnă a unor sfinţi de neam român şi generalizarea cultului unor sfinţi ale căror moaşte se găsesc în ţara noastră, actul acesta din 1955 constituindu-se ca act de adâncă pietate ortodoxă ce a sporit prestigiul bisericii noastre în ţară şi peste hotarele ei.

Să amintim aici şi noile relaţii în duh de credinţă şi dragoste dintre cultele din ţara noastră, „Ecumenismul local", promovat tot la iniţiativa patriarhului Iustinian, precum şi amplificarea şi diversificarea relaţiilor frăţeşti dintre Biserica Ortodoxă Română şi alte biserici creştine din lumea întreagă.

Din toate cele arătate până acum, reiese clar că patriarhul Iustinian Marina în cei peste cincizeci de ani de slujire a Bisericii strămoşeşti ca preot, arhiereu, şi ca patriarh a dat dovadă permanentă de o râvnă cu adevărat apostolică în slujirea lui Dumnezeu şi a Bisericii Sale. Personalitatea sa a dominat şi domină încă întreaga viaţă a Bisericii noastre, iar numele său s-a înscris pentru totdeauna în lungul şir al „dascălilor de cuget şi simţire românească" şi va fi pomenit cu pioşenie de generaţiile de azi şi cele viitoare ale slujitorilor Bisericii Ortodoxe Române.

De la înălţimea celor 20 de ani de la trecerea sa în Biserica triumfătoare, chipul patriarhului neamului Iustinian Marina apare majestuos şi impunător călăuzind Biserica şi pe credincioşii ei în chip nevăzut spre cărările împărăţiei lui Dumnezeu.

În veci pomenirea lui!

Cateheză despre dumnezeiasca Euharistie

(Urmare din pag. 1)

rită tuturor spre împărtăşirea într-o comuniune de dragoste, de pace şi de unitate. Şi tocmai pentru că mintea omului nu poate să o pătrundă, Apostolul se întreabă numai, fără a răspunde: „Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm nu este oare împărtăşirea cu Sângele lui Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este oare împărtăşirea cu Trupul lui Hristos? Căci o pâine, un trup suntem cei mulţi; căci toţi ne împărtăşim dintr-o pâine" (I Corinteni 10, 16—17). Iar pentru a împlini porunca Domnului, primii Lui închinători „în toate zilele, aşteptând cu un cuget în templu şi frângând prin case pâinea, primeau hrană cu bucurie şi cu bunătatea inimii, lăudând pe Dumnezeu şi având har la tot poporul" (Faptele Apostolilor 2, 46—47).

Fiind vorba de Trupul care se frânge şi de Sângele Legii celei Noi care se varsă spre iertarea păcatelor, Taina Euharistiei este în acelaşi timp şi Jertfa „Mielului lui Dumnezeu". În ea este prezent Trupul şi Sângele de pe Crucea Golgotei, dar într-o formă nesângeroasă, repetându-se însă „pentru mulţi", pentru toţi cei ce doresc să se împărtăşească de roadele iertării lui Dumnezeu prin jertfa de iubire a Fiului Său.

De aici vedem că materia Tainei o constituie Cinstitele Daruri care se vor preface în Trupul şi Sângele Domnului; adică pâinea dospită din grâu curat şi vinul din struguri, aşa cum acestea au fost la Cina cea de Taină.

Partea văzută a tainei o constituie pâinea dospită şi vinul, iar partea nevăzută, transformarea sau prefacerea acestora în Sfântul Trup al Domnului. Prefacerea are loc în cadrul Sfintei Liturghii, când, după cuvintele preotului: „Ale Tale dintru ale Tale...", credincioşii îngenunchează în semn de evlavie şi cântă: „Pe tine Te lăudăm...", în care timp preotul rosteşte rugăciunea de chemare, a Sfântului Duh, numită „Epicleză", prin care cere, invocă prezenţa Sfântului Duh pentru prefacerea pâinii şi vinului în Trupul şi Sângele Domnului.

Săvârşitorii acestei Sfinte Taine sunt episcopii şi preoţii. Am văzut că prima liturghie sau prefacere a fost săvârşită de Mântuitorul la Cina cea de Taină. El a poruncit apoi Sfinţilor Apostoli şi nu altora, să facă aceasta întru pomenirea Sa până la sfârşitul veacurilor (Luca 22, 19).

Sfinţii Apostoli ca „slujitori şi iconomi ai tainelor lui Dumnezeu" (I Corinteni 4, 1), au lăsat la rândul lor pe anumiţi urmaşi ca să le continue această misiune. Aceştia sunt episcopii şi preoţii sfinţiţi de ei. Săvârşitorii Tainei sunt mijlocitori care aduc darurile spre sfinţire şi prefacere. Mântuitorul însuşi — aşa cum sună rugăciunea dinainte de ieşirea cu Darurile — este: „Cel ce aduce şi Cel ce se aduce, Cel ce primeşte şi cel ce împarte". Misiunea preotului este totuşi în aceste momente — cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur — mai mare decât a îngerilor, fiindcă îngerii stau numai în jurul Tronului lui Dumnezeu, pe când la cuvintele preotului, Domnul însuşi coboară spre a se jertfi din nou în mod tainic spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci a credincioşilor.

Primitorii tainei sunt toţi credincioşii Bisericii: copii, tineri, bărbaţi sau femei, păcătoşi sau mai puţin păcătoşi, toţi care simt nevoia comunicării cu Dumnezeu, a curăţiei de păcat, a împăcării cu semenii, a îndreptării vieţii, a însănătoşirii sufleteşti şi trupeşti.

Din cele tratate mai sus vedem că efectele sau roadele Tainei Euharistiei sunt atât în viaţa credincioşilor cât şi în viaţa Bisericii. În primul rând, unirea cu Hristos în Sfânta Taină a Euharistiei lucrează în viaţa credincioşilor o înnoire, după modelul vieţii Domnului. În al doilea rând, roadele Cuminecăturii se referă şi la viaţa Bisericii „că o pâne, un trup suntem mulţi; căci toţi ne împărtăşim dintr-o pâine" (I Corinteni 10, 17), spune Sfântul Apostol Pavel. Sfântul Ioan Damaschinul arată că „Euharistia" se numeşte „Împărtăşanie", căci prin ea ne împărtăşim cu dumnezeirea lui Hristos. Se numeşte şi Cuminecătură... pentru că prin ea ne cuminecăm cu Hristos şi... prin ea ne cuminecăm şi ne unim unii cu alţii, pentru că ne împărtăşim dintr-o singură pâine şi devenim toţi un trup (I Corinteni 10, 16—17; Romani 12, 5) şi un sânge al lui Hristos şi mădulare unii altora, ajungând toţi „împreună trup al lui Hristos" (I Corinteni 12, 27).

IV. Recapitularea — Aprecierea

Care este deosebirea Sfintei Taine a Euharistiei faţă de celelalte Sfinte Taine? (Dacă prin celelalte Taine ale Bisericii se transmite harul necreat şi mântuitor al Sfintei Treimi, prin Taina Euharistiei ni se transmite însuşi Trupul şi Sângele Domnului spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci). Când a fost instituită această Sfântă Taină? (Ea a fost instituită de însuşi Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos la Cina cea de Taină, când a preacut pâinea şi vinul în Trupul şi Sângele Său, lăsând poruncă să facem aceasta „întru pomenirea Sa"). Vedem de aici că Taina Euharistiei se mai deosebeşte de celelalte Sfinte Taine şi prin aceea că ea este şi o jertfă ce ni se oferă spre iertarea păcatelor, spre împăcarea cu Dumnezeu şi spre comuniunea de iubire a celor ce se împărtăşesc din ea. Când se prefac Cinstitele Daruri în Trupul şi Sângele Domnului? (În timpul rugăciunii de invocare a Sfântului Duh, numită şi „Epicleză", rostită de preot în Altar, când credincioşii îngenunchează cântă împreună cu strana: „Pe Tine Te lăudăm..."). Cum explicăm noi această prefacere? (Noi nu ne putem explica această transformare, fiindcă ea depăşeşte puterea noastră de înţelegere. O primim în viaţa noastră pe calea credinţă). Dacă Euharistia este Taina comuniunii şi unităţii Bisericii, este clar oricui că dezbinarea dintre închinătorii Domnului este un păcat. De aceea Biserica se roagă totdeauna pentru unitatea celor ce cred şi-L mărturisesc pe Hristos ca Mântuitor al lor.

V. Asocierea

Viaţa duhovnicească este asemănată în dezvoltarea ei cu viaţa fizică, biologică. Aşa cum viaţa apare prin naştere, primeşte putere şi se dezvoltă prin hrană în condiţii de sănătate, tot astfel şi la viaţa duhovnicească ne naştem odată cu primirea Tainei Sfântului Botez, primim putere prin darurile Sfântului Duh, odată cu harul Tainei Mirului, iar apoi sfânta Biserică ne oferă spre dezvoltare şi creştere o hrană duhovnicească cu totul deosebită, şi anume, împărtăşirea cu însuşi Trupul şi Sângele Domnului. Pe de altă parte, Taina Euharistiei este strâns legată şi precedată de Taina Sfintei Pocăinţe, după îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „să se cerceteze însă omul pe sine, şi aşa să mănânce din pâine şi să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie îşi mănâncă şi îşi bea osândă, nesocotind Trupul Domnului" (I Corinteni 11, 28—29). Ne explicăm mai bine necesitatea acestei pregătiri, dacă ne gândim la faptul că ori de câte ori primind în casa noastră un oaspete mai deosebit ne punem lucrurile în bună rânduială. Tot astfel, primind pe însuşi Dumnezeu în sufletul nostru, în viaţa noastră, ne punem întreaga fiinţă în rânduială, pentru a ne face vrednici de primirea Lui.

VI. Generalizarea

Vedem din cele de mai sus că Sfânta Euharistie este Taina şi Jertfa nesângeroasă care ne împărtăşeşte sub forma pâinii şi vinului Însuşi Sfântul Trup şi Sânge al Domnului spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci.

VII. Aplicarea

Poruncile bisericeşti ne îndeamnă cu stăruinţă să participăm cu regularitate la sfânta liturghie şi să ne împărtăşim după necesitate, sau cel puţin în cele patru posturi, sau chiar şi numai în Postul Paştelui, pentru a întâmpina Sfintele Patimi şi mărita Înviere a Domnului, împărtăşindu-ne din roadele iertării Sale.

Înainte de primirea Sfintei Taine, credinciosul trebuie să se pregătească în mod deosebit, dată fiind importanţa şi atenţia ce se cuvine a i se acorda. Sub aspect duhovnicesc ne pregătim pentru primirea Euharistiei prin Taina Spovedaniei, iar sub aspect trupesc se recomandă pe cât posibil să postim câteva zile înainte, sau cel puţin înainte de-a ne împărtăşi să nu mâncăm nimic. Se impune apoi, să citim „canonul" rânduit de Sfânta Biserică, aflat în cărţile de rugăciuni; iar în timpul cuminecării să avem în mână lumânarea şi să ne apropiem cu zdrobire de inimă şi cu bucurie duhovnicească de Împărtăşanie. După Împărtăşanie se cuvine să rostim rugăciunea de mulţumire, să nu sărutăm icoanele, să nu scuipăm, să nu clevetim, ci să arătăm în vieţuirea noastră de zi cu zi chipul Domnului cu care ne-am împărtăşit.

SF. GRIGORIE PALAMA

(Urmare din pag. 1)

mai iscusit dintre ei — Sf. Grigore Palama. El va deveni purtătorul de cuvânt şi apărătorul acestora, şi implicit glasul autorizat al Bisericii Ortodoxe, care în acest fel se va pronunţa de fapt şi împotriva Occidentului copleşit deja de raţionalismul ateizant al Renaşterii, şi tot mai înstrăinat de sensul genuin al creştinismului, incapabil şi neînstare să înţeleagă sensul trăirii isihaste care presupunea efort şi jertfă de sine.

În sihăstria de la mânăstirea Sf. Sava (Athos), apoi la Tesalonic, unde îl vor mâna înalte interese bisericeşti (avea să fie numit arhiepiscop), Sf. Grigore Palama va redacta celebrele sale **Triade întru apărarea sfinţilor isihaşti,** care constituie prima sinteză a spiritualităţii isihaste răsăritene. Tot lui îi va reveni sarcina de a redacta răspunsul oficial al Bisericii Ortodoxe cuprins în **Tomosul aghioritic.**

Întrucât controversa s-a extins, găsindu-şi susţinători şi de o parte, dar şi de cealaltă, Biserica este obligată să se pronunţe oficial şi să ia atitudine. O va face convocând două sinoade, amândouă în anul 1341, unul în luna iunie, iar al doilea în luna august, în care Varlaam, şi învăţătura profesată de el, sunt condamnaţi. În anul 1347, Palama va fi ales arhiepiscop al Tesalonicului, de unde va continua lupta împotriva discipolilor lui Varlaam, Nichifor Gregoras şi Achindin, care şi ei, la rândul lor, vor fi condamnaţi de sinodul din anul 1351. Sf. Grigore Palama se va stinge din viaţă la Tesalonic, unde a păstorit ca arhiereu până în ultima clipă, în 13 noiembrie 1359. În 3 august 1368, în urma hotărârii sinodului convocat şi patronat de unul dintre cei mai fideli ucenici şi biograf al său — Filotei, devenit între timp patriarh—, va fi proclamat sfânt.

Sf. Grigore Palama constituie pentru Biserica Ortodoxă o culme greu de egalat, căci el a sintetizat în opera sa, toată teologia părinţilor care l-au precedat: Evagrie Ponticul, Marcu Ascetul, Sf. Ioan Scărarul, Sf. Simeon Noul Teolog, Sf. Grigorie de Nisa, Sf. Maxim Mărturisitorul. Toţi aceştia şi alţii încă, se regăsesc în opera sa, lui revenindu-i meritul de a fi prezentat pentru prima dată doctrina isihastă într-o formă bine închegată. Învăţătura lui este întru totul conformă cu a Părinţilor Bisericii de dinaintea lui şi bine întemeiată pe Sf. Scriptură. Ea poate fi rezumată în câteva principii generale:

Există o cunoaştere a lui Dumnezeu independentă şi mai presus de orice experienţă sensibilă, iar această cunoaştere i-a fost acordată omului prin Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat. Cunoaşterea realităţilor divine, i s-a acordat omului în integritatea fiinţei sale: trup şi suflet, el putând accede încă de aici de pe pământ la îndumnezeire şi la vederea lui Dumnezeu, dar nu prin capacităţile sau puterile sale naturale, ci prin bunăvoinţa lui Dumnezeu.

Dumnezeu este mai presus de toate în noi înşine, şi nu în afara noastră, deci înlăuntrul fiinţei noastre vom putea descoperi lumina slavei dumnezeieşti. Ceea ce se împărtăşeşte sfinţilor în rugăciune este identic cu lumina care li s-a arătat apostolilor pe Tabor în momentul schimbării la faţă al Mântuitorului.

Trebuie să facem distincţia între esenţa divină şi harul divin, care este o energie necreată izvorâtă din fiinţa lui Dumnezeu, dar care nu se confundă şi nici nu poate fi separată de ea. Atunci când sfinţii afirmă că văd pe Dumnezeu, nu înseamnă că ei văd esenţa dumnezeiască, căci Dumnezeu Cel mai presus de fire, şi de orice esenţă, „supraesenţial", nu poate fi confundat cu nici o noţiune creată.

Dumnezeu este viu, deasupra oricărei creaturi. Chiar şi atunci când El se face cunoscut, rămâne necunoscut în esenţa Lui, căci o descoperire a esenţei divine, L-ar pune pe Dumnezeu în rândul creaturilor, iar din om ar face un „dumnezeu prin natură".

Două lucruri a urmărit să le clarifice prin demersul său teologic Sf. Grigore Palama, şi să le pună în acord, care în aparenţă ne apar de neconciliat. Este mai întâi faptul că revelaţia dumnezeiască prin Iisus este o revelaţie totală, prin intermediul căreia se stabileşte o anume comuniune, şi chiar o anumită unitate între Creator şi creatura sa-omul. În pofida acestei comuniuni realizată prin revelaţie, Dumnezeu ne rămâne totuşi necunoscut în esenţa Sa.

Pentru a ieşi din această situaţie contradictorie, şi a-i găsi o rezolvare corespunzătoare, Palama va pleca de la premiza că existenţa dumnezeiască a devenit accesibilă în trăirea creştină. El stabileşte, între actul divin revelat-energia necreată, şi esenţa incognoscibilă a lui Dumnezeu, deosebirea care nu împarte unitatea fiinţei divine, pentru că Dumnezeu este prezent, concomitent şi integral, atât în esenţă, cât şi în energiile Sale. Chiar dacă există o ininitate a energiilor, aşa cum le percepem noi, această infinitate nu dăunează şi nici nu impietează asupra unităţii fiinţei lui Dumnezeu, căci El depăşeşte şi se găseşte mai presus de noţiunea de întreg şi parte. Deşi se descoperă în întregime în fiecare energie ca un Dumnezeu viu, El rămâne incognoscibil în esenţa Sa „Bunătatea nu este o parte din Dumnezeu, iar Înţelepciunea o altă parte, Măreţia sau Providenţa — altele, ci El, în întregime este Bunătate, Înţelepciune, în întregime Providenţă, în întregime Slavă; fiind Unic, El nu se împarte, ci El posedă în natura Lui pe fiecare dintre aceste energii şi se face cunoscut în întregime prin prezenţa Sa şi prin acţiunea Sa în fiecare în mod unic, simplu şi nedespărţit" (Triada întâia).

Nerupşind să sesizeze diferenţele de nuanţă dintre fiinţa şi energia necreată, ca act al fiinţei, adversarii îl acuzau pe Palama că împarte fiinţa lui Dumnezeu, că de fapt, ar exista doi dumnezei. Răspunsul lui Palama la aceste acuze, de o înaltă fineţe teologică, afirmă că Dumnezeu datorită firii sale simple, se găseşte prezent, în acelaşi timp, şi integral, atât în esenţa cât şi în energiile Sale: „Dumnezeu, în nesfârşita Sa bunătate faţă de noi, fiind transcendent tuturor lucrurilor, de necunoscut şi de neimpărtăşit, consimte să devină participant la inteligenţa noastră şi vizibil în mod invizibil în puterea Sa supraesenţială şi nedespărţită" (Triada întâia).

Prin profunzimea demersului său teologic şi fineţea lui, şi mai ales pentru clarificările pe care le-a adus în privinţa modului în care omul îl poate cunoaşte pe Dumnezeu, şi a felului în care Dumnezeu se coboară la noi, fără să se confunde cu creaturalul, el a avertizat asupra riscului de a cădea în panteism sau, aşa cum s-a întâmplat cu lumea occidentală, care s-a înstrăinat tot mai mult de Dumnezeu, din cauza faptului că nu a reuşit să înţeleagă transcendenţa lui Dumnezeu, exilân u-L în eter şi decretând apoi cu iresponsabilitate fie „moartea lui Dumnezeu", fie eşuând în ateism.

Mesajul teologiei palamite este astăzi mai actual ca nicodată, căci vine să-i reamintească omului din sec. XX asaltat de cele mai diverse şi mai insidioase ispite, şi tot mai înstrăinat de Dumnezeu, sau deformându-I imaginea până la nerecunoaştere, că Dumnezeu nu este doar o simplă noţiune abstractă şi inaccesibilă, ci că El este, mai presus de toate, o Persoană, care ne iubeşte şi vrea să ni se comunice, şi că întâlnirea noastră cu El este posibilă, tocmai prin energiile Sale necreate, prin care El ni se comunică şi ni se împărtăşeşte mereu.

Există destule voci autorizate care îl consideră, pe bună dreptate pe Sf. Grigore Palama, drept „părintele teologiei moderne". În orice caz el constituie un moment de referinţă în istoria teologiei moderne. Nu există astăzi teolog, atât în spaţiul răsăritean, cât şi în cel apusean, care să nu facă referire la opera sa. Îi vom aminti doar pe câţiva dintre cei mai mari, care se revendică şi îi sunt îndatoraţi: Stăniloae, Lossky, Urs von Balthasar, O. Clement, etc.

Rugăciunea lui Iisus, care şi-a găsit în Palama un practicant fervent şi un apărător tenace, a făcut carieră în istorie. Din spaţiul nostru românesc îi amintim pe V. Voiculescu, Sandu Tudor, starеţul Ilie Cleopa, a căror operă, fie ea literară, sau teologică, este puternic marcată de teologia palamită, iar occidentalii, sunt astăzi tot mai încântaţi de descoperirea acestei rugăciuni.

Napoleon Bonaparte despre Hristos şi Evanghelie*

S-a născut şi a crescut în atmosfera asfixiantă a necredinţei secolului XVIII. Înzestrat cu un creier bogat, fiind un geniu minunat, n ciodată nu s-a arătat ateu sau necredincios. Din contra, recunoaşte că religia este cel mai esenţial element al naturii omeneşti şi cel mai sigur sprijin al moralei publice şi vieţii fericite. Citea Scripturile în toate per peţiile sale sbuciumate şi îşi manifesta caracterul său creştinesc întotdeauna.

Exilat fiind în insula Sf. Elena şi întreţinându-se odată cu generalul Bertraud asupra cugetărilor sale teologice şi filozofice, despre Hristos şi Evanghe ie, marele bărbat ne-a lăsat următoarea mărturie despre credinţa sa în Hristos, mărturie într-adevăr demnă de reputaţia şi numele lui Napoleon.

„Este adevărat că Hristos ne înfăţişează o mulţime de mistere şi ne porunceşte cu o autoritate divină să credem în ele, spunându-ne numai următorul cuvânt: Eu sunt Dumnezeu. Desigur, trebuie credinţă ca să admitem acest articol, din care purced toate celelalte articole ale credinţei creştine. Admiţându-se odată dumnezeirea lui Iisus, învăţătura creştină devine hotărâtă şi simplificată ca şi algebra; iar reciprocitatea şi unirea acestei divine ştiinţe, instructive şi mântuitoare, devine înţelea ă de toţi.

Învăţătura creştină, bazată pe Scriptură, explică minunat tradiţiile lumii; şi atât de bine le defineşte şi le luminează, încât celelalte dogme se leagă cu ele, cum se leagă belciugele unui lanţ, unul cu altul.

Mărturisesc că persoana lui Iisus este un mister mare, însă acest mister desleagă toate misterele celorlalte persoane. Tăgăduieşte pe Hristos şi lumea rămâne o enigmă oribilă; admite pe Hristos şi crede într-însul, şi ai minunata explicaţie a istoriei lumii şi a omului. Creştinismul întrece filozofiile şi toate religiile. Creştinii nu se înşală în ceea ce priveşte justa judecată a naturii lucrurilor şi nimeni nu le poate imputa amănuntimea şi şarlatania ideolog ilor şi liberilor cugetătorii, care şi-au închipuit să desleje marea enigmă a creştinismului prin discuţii scolastice şi deşarte.

Creştinismul spune în toată claritatea şi simplicitatea că pe Dumnezeu nu l-a văzut nimeni. Dumnezeu a descoper t oamenilor despre sine, cât a binevoit şi cum a voit.

Descoperirea lui Dumnezeu este un mister pe care cuvântul şi spiritul omenesc nu sunt în stare să-L conceapă, dat iindcă Dumnezeu a vorbit, datorăm credinţa vorbirilor sale. Aceasta cere raţiunea şi cuvântul sănătos.

Evanghelia lui Hristos posedă o putere misterioasă, energică şi caldă, care înviorează m ntea şi farmecă inima. Cine ştie să o cetească, simte entuziasmul acela s ânt, pe care-l inspiră strălucitul şi maiestuosul cer înstelat. Evang elia nu e o carte simplă, ci o fiinţă vie, care subjugă subiectul şi veşnica ei împărăţie.

Hr tos niciodată nu se contrazice, nici nu se îndoieşte sau ezită în învăţătura sa, şi cea mai mică afirmaţie a sa, plină totdeauna de simplitate şi viaţă, stăpâneşte şi formează atât pe incult cât şi pe înţelept, când i se dă cuvenita atenţie şi e lavie. În nici o altă parte ca în Evanghelie nu găsim idei frumoase şi principii de o morală înaltă, care de ilează ca niste batalioane de armată cerească şi inspiră su letelor noastre sfinţenie şi mântuirea. Citirea Evangheliei stăpâneşte spiritul nostru şi poate să-l sfinţească. Şi odată stăpână pe conştiinţa noastră, ne iubeşte mereu ca un prieten sincer şi credincios. Atunci însuşi Dumnezeu devine prietenul nostru, tatăl nostru şi într-adevăr Dumnezeul nostru. Sufletul fermecat de frumuseţea Evangheliei, nu-şi mai aparţine lui, ci s intei Voinţe a lui Dumnezeu, care guvernează toate cugetările şi părerile lui.

Ce altă dovadă d spre dumnezeirea lui Hristos?: Împărăţia Lui veşnică şi absolută are numai un scop: **frumuseţea mo ală a oamenilor, pacea conştiinţei, împărăţia adevărului şi sfinţenia suf'e ului.**

În fine, iată şi ultimul argument al meu: Nu ar exista Dumnezeu în cer, dacă un om simplu a putut să concea ă şi să ducă la bun şi deplin s ârşit planul g gantic, de a fura cultul divin uzurpând numele lui Dumnezeu.

Şi totuşi, Iisus a îndrăznit şi făcut acest lucru. El singur a spus cu claritate şi cu cuviinţa unui Dumnezeu: Eu sunt Dumnezeu.

Deci într-adevăr este Dumnezeu. Istoria omenească nu cunoaşte alt exemplu ca acesta. Mitologia greacă şi romană nu spun nicăieri că Jupiter şi Zeii ceilalţi s-au divinizat singuri. Acest lucru, firesţe, trebuia să fi fost o faptă proastă şi rid.colă: căci oamenii posteriori au divinizat pe oamenii celebri: eroii, regii şi binefăcătorii lor din ant chitate.

Toţi oamenii ne tragem de la o spiţă. Alexandru cel Mare a voit să se numească fiul lui Jupiter, dar toată Grecia a ăs şi a blamat cutezanţa regelui arogant; iar divinizarea împăraţilor Romei niciodată n-a fost ceva serios. Mahomed şi Confucius s-au prezentat ca profeţi şi slujitori lui Dumnezeu, iar zeii Brahmani ai Indienilor sunt o inovaţie psihologică. Cum atunci un iudeu, a cărui persoană istorică este confirmată mai bine ca a oricărui alt contemporan, el singur fiu de dulgher, se recomandă ca Dumnezeu şi creator al tuturor? Voeşte şi pretinde cult Dumnezeesc.

Construieşte biserica sa, nu din piatră, ci din sufletele omeneşti. Se minunează lumea de cucer rile lui Alexandru, dar iată un cuceritor atotputernic, care cucereşte prin cuvântul graţiei nu naţii de popoare, ci tot neamul omenesc. Ce minune! Sufletul omenesc devine o anexă a existenţei lui Hristos. Dar cum şi pr n ce mod? Prin minunea care întrece toate minunile!

Da, Hristos vrea şi pretinde iubirea oamenilor, adică cel mai greu lucru din lume pe care zadarnic îl cere înţeleptul de la prietenii săi, tatăl de la copiii săi, soţia de la soţ, fratele de la fraţi; într-un cuvânt, cere inima noastră: o cere ab olut şi ară altceva şi el singur o primeşte. Cugetând, din toate acestea, ajung la divinitatea sa.

Alexandru, Cezar, Hanibal, Ludovic al XIV, cu toată străluc rea şi geniul lor mare, n-au făcut nimic; au cucerit lumea, dar n-au putut să aibă nici un prieten, căci poate sunt numai eu singur care iubesc pe Cezar şi Alexandru. — Ludovic cel Mare, bravul şi puternicul împărat, în toată Franţa şi lumea europ ană nu avea nici un prieten, atât în palat, cât şi în imperiul său.

Este adevărat că iub m copiii noştri, dar pentru ce? Pentru că ascultăm la imboldul firesc al naturii noastre, la legea morală şi la nevoia de care şi animalele o simt şi o îndeplinesc. Dar câţi copii nu rămân indiferenţi şi nesimţitori la mângâierile noastre fierbinţi şi la atenţiunile şi grijile noastre afectuoase? Câ i copii nu sunt ingraţi, nerecunoscători şi nerusinaţi către binefăcătorii lor părinţi? Copiii tăi, Generale, te iubesc oare? Cred că da, dar tu desigur că-i iubeşti fără să fii s gur că ei te iubesc; nici binefacerile tale, nici natura, nu vor putea să le inspire vreodată iubirea pe care o simt creştinii pentru Om l Dumnezeu Iisus. Când vei muri, desigur, copiii tăi îşi vor aduce am nte de tine, cheltuind şi r sipind averea ta, dar nepoţii tăi abia îşi vor aminti câteodată de numele tău. Hristos vorbeşte şi porunceşte şi urmaşii oamenilor se supun şi se leagă de el prin legături mai strânse şi mai trainice decât ale sângelui. Aprinde în inima omului flacăra aceea sacră a iubirii care a uimit lumea prin abnegaţie şi înălţat sufletul până la tronul celui atotputernic.

În această minune a puterii lui Dumnezeu, recunosc CUVÂNTUL creator al lumii.

Întemeietorii religiunilor omeneşti de pe pământ, n-au avut nici măcar ideea acestui spiritual amor, care este viaţa creştinismului, sub frumosul şi graţiosul cuvânt al iubirii.

Omul, care din natură este slab, între altele, poartă şi simţul adânc al neputinţei de a convinge pe alţii ca să-l iubească în sinceritate şi la infinit. Astfel cea mai mare minune a lui Hristos este, fără îndoială, împărăţia iubirii. El singur, ca Dumnezeu, a putut ridica inima oamen lor până la invizibil, până la ertfa timpului. Singur El, consfinţind jertfa aceasta, a împreunat cerul şi pământul cu o l gătură s ântă şi dulce. Toţi câţi cred cu s'nceritate în Hristos simt cu bucurie şi transformare divină această iubire minunată şi suprana'urală, foc l sacru care s-a dat pe pământ de către noul Prometeu, for divin, a cărui putere, întindere a hotarelor, nu le poate ataca timpul, acest element mare, groaznic şi distrugător.

„Să nu credeţi că am venit să aduc pace pe pământ, ci sabia", a spus El. Sabia iub'rii şi adoraţiei, sabia care va aj nge până la despărţirea sufletului şi sp ritului, conştiinţei şi inimei.

Eu, Napoleon, am admirat mai ales această sabie, şi am cerc tat-o cu evlavie, şi aceasta-mi dovedeşte absolut D mnezeirea lui Hristos. Eu inspiram mulţimii bărbaţilor eroi care mureau pentru mine; dar d parte de a compara entuziasmul soldatului cu iubirea creştinească. Era necesară prezenţa mea pe câmpul de luptă; magnetismul privirii mele, tonul vocii mele şi cuvântul meu aprindeau focul dragostei de glorie în inimile lor. De igur posed acest mister magic al puterii care înalţă spiritul, dar n-am putut ca să-l redau nimănui. Deci, nici unul din generali nu l-a moştenit; nici n-au putut măcar să-l înţeleagă şi ignorez cu desăvârşire m'sterul ca să perpetui numele meu în inimile prieten lor mei şi iubirea lor către mine, precum şi să în.ăptuesc lucruri m ri şi minunate, fără ajutorul materiei...

Acum când mă găsesc în insula Sf. Elena ..., acum când sunt singur şi pironit pe această stâncă, cine se luptă, sau cine cucereşte regate pentru m ne? Unde sunt curtezan i şi prietenii mei, ai nenorocirii mele? Cine se gândeşte la mine? Cine se mişcă pentru mine în Europa? Cine mi-a rămas credincios? Unde-s prietenii mei? Doi sau trei pe ca e îi va face nemuritori devotamentul lor către mine; Voi luaţi parte şi mângâiaţi cruda mea exilare".

Aici vocea împăratului a luat un ton penibil şi după o scurtă tăcere l nă de mâhnire şi melancolie adâncă a urmat:

„Da, viaţa noastră luminează toată strălucirea coroanei şi împărăţiei, şi viaţa ta Betraud, strălucea cum străluceşte bolta aurită din palatul inval zilor la razele soarelui; dar au intervenit nenorociri şi aurul, înc t, încet s-a dus, s-a spălat de ploaie şi ploaia nenorocirii şi înjur turilor, care mai plouă în fiecare zi, şterge treptat, treptat şi cele mai din urmă urme de aur. Acum suntem plumb şi peste puţin vom fi pământ şi cenuşă. Acesta este sfârşitul oamenilor mari. Astfel s-a sfârşit şi Cezar şi Alexandru. Oamenii te uită: numele împăratului şi cuceritorului devine teza şcoalelor; faptele noastre mari cad sub nuiaua unui şcolastic care ne înjură sau ne laudă.

Ce bogăţie de cugetări despre marele Ludovic.

Abia şi-a dat sufletul marele împărat şi imediat l-au disprejuit şi au bal jocorit trupul său mort. Peste puţin, aceeaşi soartă mă aşteaptă şi pe m ne. M-a ucis oligarhia engleză şi mor de timpuriu, iar corpul meu va fi hrană viermilor. Iată sfârşitul marelui Napoleon. Ce abis mare între nenorocirea mea şi împărăţia veşnică a lui Hristos, care se propovăduieşte, se adoră, se iubeşte şi trăieşte în toată lumea.

Iată moartea lui Iisus. Moartea unui Dumnezeu.

După aceasta împăratul a tăcut: şi pentru că şi generlul Bertraud tăcu, Napoleon a urmat:

„Prin urmare nu înţelegi Generale că Iisus Hr stos este Dumnezeu? Păcat! Am făcut rău că te-am ridicat la rangul de general"!

* Extras din revista CUVÂNT BUN, din septembrie 1928 a Asociaţiei Creştine Ortodoxe „Patriarhul Miron". (tradus de N. Dimitriu).

Maica pururea fecioară

(Urmare din pag. 1)

Hristos „maternitatea Mariei este ga anţia princ pală a umanităţii lui Iisus... ea f ind dovada istoricităţii persoanei Mân'uitorului. Fără această naştere, Hristos n-a venit în lume şi toate relatările despre viaţa, faptele şi învăţătura Sa se evaporează în aburii inconsist nţi ai mitului şi legendei" (Pr. I. G. Coman, op. cit., pag. 393), aceasta echivalând cu însăşi anularea actu ui de mântuire al umanităţii: „Tăgăduirea maternităţii Mariei înseamnă tăgăduirea umanităţ i lui Iisus, iar tăgădui ea ace tei umanităţ i implică tăgăduirea mântuir i noastre" (Sf. Ipolit). Aceeaşi idee, precum şi co.sec nţ le care decurg din ea, o găsim şi la un alt părinte al Bisericii: „Dacă, deci, naşterea Mân'uitorului din Maria n-a fost reală, atunci nici mântui ea noastră nu e reală" (Sf. Irineu).

În persoana Sf. Fecioare Maria, Dumnezeu a împlinit una dintre cele mai minunate şi mai a monioase taine din întreaga istorie a mântuirii neamului omenesc, fecioria şi maternitatea contopite într-un singur tot. Dacă din perspectiva legilor omeneşti ace te stări apar de neconciliat, nu acelaşi lucru se poate spune în ceea ce o priveşte pe Fecioara Maria: „Sfânta Fecioară e uimită de contrastul dintre cele două stări ale sale: fecioria şi maternitatea. La oameni aceste stări se exclud: fecioara e fecioară şi nu mamă; mama e mamă şi nu mai e fecioară. Sf. Maria e şi una şi alta în mod desăvârşit. Această s'tuaţie excepţională între femei e datorată Pruncului nounăscut, care este Fiul lui Dumnezeu" (Roman M lodul citat de Pr. I. G. Coman, op. c't., pag. 378). Cele două stări nu sunt ireconciliabile, ci dimpotrivă, în esenţa lor, ele a'cătuiesc cele două feţe ale unuia şi aceluiaşi adevăr „Matern'tatea divină e un sinonim al fec'o iei Maic i Sfinte, căci una se împleteşte cu cealaltă, neputând exista una fără cealaltă. Calitat a de mamă a lui Dumnezeu o are Maria fiindcă a născut pe Fiul lui Dumnezeu, dar ac'astă naştere n-a atins fecioria Născătoarei, făcând-o mamă în înţelesul omenesc al cuvântului; pierderea fecioriei ar fi însemnat că Cel născut nu era Dumnezeu; păstrarea fecioriei înseamnă că Cel născut era Dumnezeu, care nu se putea naşte altfel" (Pr. I. G. Coman, op. cit., 395), ele confirmându-se una pe cealaltă „fecioria cea mai desăvârşită, pe care Duhul o conferă ca puritate a întregii fiinţe, coincide cu maternitatea divină" (V. Lossky, Introducere în teologia ortodoxă, pag. 130).

A crede sau a învăţa altfel decât învaţă şi propovăduieşte Biserica, nu înseamnă decât a te exclude singur de la calea mântuirii, a-L refuza, cu alte cuvinte, pe Dumnezeu „Dacă cineva nu acceptă pe Sf. Maria ca Născătoare de Dumnezeu, acela e d spărţit de Dumnezeu" (Sf. Grigorie de Nazianz, op. cit., pag. 55).

Pentru noi creştinii ortodocşi, Sf. Fecioară Maria reprezintă „forţa minunată a fecioriei şi a maternităţii umane şi divine, care prin dragoste şi puritate asigură un drum nou evlaviei sufletului omenesc" (idem, pag. 408). Nu cred că greşesc când spun că dintre toate popoare'e ortodoxe, nici unul n-a su prins mai sintetic şi mai adânc teo'ogic, esenţa învăţăturii despre Fecioara Maria, ca poporul român, poate şi datorită faptului că el a e o sensibilitate aparte, am putea spune chiar un cult al mamei. Credincioşii noştri au multă duioşie pentru Maica Sfântă, denumind-o cu un cuvânt care este specific numai limbii româ e — maică —, care este greu de tălmăcit în alte limbi, şi care se foloseşte mai ales când se face referire la femeile care trăiesc în feciorie, la că uţăriţe. „Atunci când spui Maica Domnului, cuprinzi toate trăsături'e care îi sunt caracteristice: şi mamă dar şi fecioară, în acelaşi timp. Poporul a surprins într-o unire simplă amândouă aceste trăsături: mamă şi fecioară" (Pă . Petroniu Tănase, Vest torul Ortodoxiei, nr. 104/1993, pag. 3), şi ca nimeni altul o cântă şi o fericeşte întru veşnicie drept Maica lui Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria.

Protoevanghelia în traducerile româneşti ale Sfintei Scripturi

O dată cu pronunţarea pedepsei ce le-a dat-o Dumnezeu în rai primilor oameni, Adam şi Eva, pentru păcatul mândriei, de a ieşi de bună voie din harul smereniei ascultării cuvântului Său, de a nu mânca din pomul oprit în rai, în milostivirea iubirii Sale, Dumnezeu le-a dăruit primilor oameni şi nădejdea mângâierii trimiterii în lume a unui Răscumpărător sau Mântuitor, ca să-i salveze din urmările păcatului săvârşit de ei. Această nădejde sau făgăduinţă se numeşte **Protoevanghelie,** şi ea se cuprinde în cuvintele lui Dumnezeu de osândire a diavolului întrupat în chipul şarpelui: **Vrăjmăşie voi pune între tine şi între femeie, între sământa ta şi sământa ei; Acela îţi va zdrobi capul, iar tu îi vei înţepa călcâiul** (Facere 3, 15).

Nădejdea venirii Răscumpărătorului sau a Mântuitorului în lume a fost steaua călăuzitoare a omenirii timp de mii de ani, până la întruparea Domnului Iisus Hristos. Adam şi Eva au crezut că Mântuitorul va veni în curând. Ei au crezut chiar că în persoana primului lor născut au dobândit pe Răscumpărătorul făgăduit şi l-au numit Cain, adică „dobândire, câştig". Pruncului născut după omorârea lui Abel de către Cain i-au dat numele Set, care înseamnă „o altă sământă", crezând că el va fi Răscumpărătorul din „sământa ei", adică a Evei. La fel şi urmaşii primilor oameni au avut nădejdea că Răscumpărătorul va veni îndată. „Lui Set de asemenea i s-a născut un fiu şi i-a pus numele Enos. Atunci au început oamenii a chema numele Domnului Dumnezeu" (Facere 4, 26). Lameh, fiul lui Matusalem, când a născut pe Noe, a zis: „Acesta ne va mângâia în lucrul nostru şi în munca mâinilor noastre, la lucrarea pământului, pe care l-a blestemat Domnul Dumnezeu" (Facere 5, 29). Odată cu răspândirea urmaşilor lui Noe pe toată faţa pământului, făgăduinţa **Protoevangheliei** a fost preluată de toţi cei care vorbeau acum limbi diferite, ca o mărturie a aducerii aminte despre originea lor comună. Se întâlneşte aproape la toate popoarele nădejdea în venirea unui Răscumpărător sau Mântuitor, deşi,, de multe ori, învăluită în alegorii greu de înţeles. Duhul lui Dumnezeu a lucrat şi asupra păgânilor spre a-i aduce la mântuire, prin ceea ce se numeşte Ratio seminalis.

Când omenirea se îndepărtă de Dumnezeu şi căzu în idolatrie, Dumnezeu alese pe Avraam din mijlocul poporului haldeu şi-l conduse în Canaan. Făcu cu el legământ şi-i făgădui că urmaşii săi vor forma **„poporul ales"**, din mijlocul căruia avea să vină Mântuitorul aşteptat. Lui Avraam şi urmaşilor săi, Isaac şi Iacob, li se întări de fiecare dată făgăduinţa, prin cuvintele adresate lor. Lui Avraam îi spuse Dumnezeu: „Şi se vor binecuvânta prin neamul tău toate popoarele pământului, pentru că ai ascultat glasul Meu" (Facere 22, 18). Lui Isac îi făgădui: „Voi înmulţi pe urmaşii tăi ca stelele cerului şi voi da urmaşilor tăi toate ţinuturile acestea; şi se vor binecuvânta întru urmaşii tăi toate popoarele pământului" (Fac. 26, 4). Pentru credincioşia sa, Dumnezeu îl binecuvintează pe Iacob: „Urmaşii tăi vor fi mulţi ca pulberea pământului şi tu te vei întinde la apus şi la răsărit, la miazănoapte şi la miazăzi, şi se vor binecuvânta întru tine şi întru urmaşii tăi toate neamurile pământului" (Facere 28, 14). Pe patul său de moarte, prin inspiraţia Duhului Sfânt, Iacob prezise chiar timpul venirii Răscumpărătorului şi tribul din care avea să se nască, atunci când îl binecuvântă pe fiul său Iuda: „Nu va lipsi sceptru din Iuda, nici toiag de cârmuitor din coapsele sale, până ce va veni Împăciuitorul, Căruia se vor supune popoarele" (Facere 49, 10). Dintre urmaşi, Moise este cel care aminti poporului său făgăduinţa dată de Dumnezeu strămoşilor şi reînnoită patriarhilor, despre trimiterea unui Răscumpărător şi le prooroci: „Prooroc din mijlocul tău şi din fraţii tăi, ca şi mine, îţi va ridica Domnul Dumnezeul tău: pe Acela să-L ascultaţi" (Deuteronom 18, 15). **Psalmii** cuprind o mulţime de referinţe cu privire la Mântuitorul, cum sunt psalmii mesianici, care au ca obiect descrierea persoanei şi vieţii Mântuitorului, ca şi diferite împrejurări din viaţa sa. Amintim psalmii: 2, 21, 39, 40, 109 şi alţii. Despre timpul venirii Mântuitorului au prezis proorocii Daniil (9, 23—27), Agheu (2, 7—8, 10) Maleahi (3, 1). Despre tribul şi familia din care avea să se nască Mântuitorul a prezis proorocul Natan (II Regi 6, 12—16). Proorocul Isaia a proorocit că se va naşte din Fecioară: „Iată, Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu şi vor chema numele lui Emanuel" (7, 14), „care se tâlcuieşte: Cu noi este Dumnezeu" (Matei 1, 23).

Locul naşterii în Betleem l-a prezis proorocul Miheia (7, 13). S-a prezis că Mântuitorul va fi prooroc (Isaia 2, 2—4; Miheia 4, 1—3), arhiereu (Psalm 109, 5; Isaia 53) şi împărat (Psalm 2, 5; Zaharia 9, 9), că va fi vândut de unul din ucenicii Săi pentru 30 de arginţi, martori mincinoşi îl vor acuza înaintea Sinedriului, va fi ocărât, lovit cu palme peste obarz, scuipat în faţă, mâinile şi picioarele îi vor fi străpunse de cuie şi coasta de suliţă, că hainele îi vor fi împărţite prin tragere la sorţi, că va fi adăpat cu fiere şi oţet, că la moartea Lui pământul se va cutremura şi soarele se va întuneca şi că după moarte se va coborî în iad, iar a treia zi va învia. Toată Legea veche a pregătit poporul evreu pentru primirea Mântuitorului, cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Astfel Legea ne-a fost călăuză spre Cristos, pentru ca să ne îndreptăm din credinţă" (Galat. 3, 24). Hristos este **Acela** proorocit de Moise poporului evreu: „Prooroc din mijlocul tău şi din fraţii tăi, ca şi mine, îţi va ridica Domnul Dumnezeul tău: pe **Acela** să-L ascultaţi" (Deuteronom 18, 15). **Acela**, adică Cristos, este cel promis de Dumnezeu primilor oameni în **Protoevanghelie.**

Acela, El, redat prin pronumele de persoana a III-a masculin (hu), a fost tradus corect în Septuaginta cu pronumele de întărire masculin „avtos", care serveşte ca pronume personal de persoana a III-a, **el.**[1] În **Vulgata**, pronumele de întărire masculin, „avtos" a fost tradus eronat cu pronumele demonstrativ feminin **ipsa** (însăşi), în loc de **ipse** (însuşi), masculin. Astfel, traducerile Sfintei Scripturi care au urmat textul Septuagintei au traducerea corectă cu **Acela, El**, pe când traducerile care au urmat Vulgata, au traducerea cu **aceasta ea,** adică o femeie a viitorului, care se subînţelege a fi **Fecioara**, care va naşte pe **Emanuel.**

Textul ebraic: Hu ieşufca roş ve ata teşufenu achev.

Textul Septuagintei: „Avtos su tirisi Kefalin ke si tirisis avtu pternan".

Textul Vulgatei: ipsa conteret caput tuum et tu insidiaberis calcaneo eius.

Textul slavon (Biblia de la Ostrog, 1581): „Po tebia bliudem glavu i tâ bliudeşi emu pâtu (po=el)".

Textul ediţiei Şcoalei biblice de la Ierusalim (Paris, 1961): Il t'écrasera la tête et tu l'atteindras au talon.

Traducerile româneşti ale Sfintei Scripturi, începând cu **Palia de la Orăştie** (1581—1582) şi cu cea de la **Bucureşti** (1688), redau pe „avtos" cu **El.** Traducerile următoare: **Blaj** (1795), **Sanct-Petersburg** (1819), **Buzău** (1854—1856), **Sibiu** (1856—1858), **Bucureşti** (1914), redau pe „avtos" cu **Acela.** Ediţiile Societăţii Britanice din 1874 de la Iaşi şi din 1909 de la Bucureşti, au traducerea cu **aceasta.** Începând cu 1936, cu traducerea Sfintei Scripturi de Gala Galaction. Vasile Radu şi fostul patriarh Nicodim, au traducerea cu **Aceasta**, după Vulgata, ca şi în ediţiile româneşti ale Societăţii Britanice, deşi pe foaia de titlu se specifică: **„Sfânta Scriptură,** tradusă după textul grecesc al Septuagintei confruntat cu cel ebraic". Ediţiile **Sfintei Scripturi** care au urmat după cea din 1936, adică ediţia Gala Galaction şi Vasile Radu, apărută în Fundaţiile Regale în 1938 şi 1939, ediţia din 1944 (Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române), ediţiile din 1968, 1975, 1982, 1987 şi 1988, toate urmează traducerea după ediţia din 1936 cu **Aceasta.**

Palia de la Orăştie: Şi el va zdrobi capul tău şi tu veri mușca şi împunge călcâiul lui.

Biblia de la Bucureşti din 1688: El va păzi ţie capul şi tu vei păzi lui călcâiele.

Blaj, 1795: Acela va păzi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui.

Sanct Petersburg, 1819: Acela va păzi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui.

Buzău, 1854—1856: Acela va zdrobi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui.

Sibiu, 1856—1858: Acela va păzi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui.

Bucureşti, 1914 (ediţia Sfântului Sinod): Acela va păzi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui.

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. I. IONESCU

1. Maria Marinescu-Himu, Felicia Vanţ, **Manual de limba elină** Bucureşti, 1958, p. 203.

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit rânduielilor statutare, bisericești, **I. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ**, în calitate de Președinte a convocat Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului în sesiune anuală de lucru în ziua de 2 februarie a.c.

La fel ca și în ceilalți ani ea a fost precedată de o ședință a Consiliului Eparhial care a avut loc la Reședința Mitropolitană din Sibiu, sâmbătă, 1 februarie a.c.

Sub președinția **I. P. S. Mitropolit Antonie**, Consiliului i-au fost prezentate **Rapoartele de activitate pe anul 1996** și anume:

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, întocmit și susținut de P.C. **Pr. cons. Simion Săsăujan; Raportul sectorului economic**, întocmit și susținut de P. C. **Arhid. cons. Ezechil Oancea; Raportul sectorului cultural**, întocmit și susținut de P C. **Arhid. cons. Drd. Visarion Bălțat; Raportul sectorului juridic**, întocmit și susținut de P. C. **Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca**, precum și **Raportul Exarhatului Arhiepiscopiei** susținut de P. C. **Arhim. Irineu Duvlea.** După prezentarea lor și în urma discuțiilor purtate, rapoartele au fost promovate la cele 5 comisii ale Adunării Eparhiale pentru a fi prezentate în plenul acesteia a doua zi. Consiliul Eparhial a rezolvat totodată și alte probleme, cu caracter administrativ, bisericesc și misionar legate de viața bisericească a Arhidiecezei Sibiului.

A doua zi, 2 februarie a.c., praznicul Întâmpinării Domnului, în prezența **I. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ**, a fost oficiată Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu de către un ales sobor de preoți și diaconi, după care a fost săvârșit îndătinatul Te-Deum cu invocarea Sf. Duh, rugăciunea principală fiind rostită de către **I. P. S. Mitropolit ANTONIE.**

S-a trecut apoi în sala de curs a anului I - Aula Facultății fiind în proces de restaurare -, unde s-au desfășurat lucrările Adunării Eparhiale.

După rostirea rugăciunii **„Împărate Ceresc"** se face apelul nominal al membrilor Adunării Eparhiale după care se trece la alegerea secretariatului.

În calitate de președinte al Adunării Eparhiale, **I. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului** a deschis lucrările printr-o elocventă cuvântare în care după ce a mulțumit lui Dumnezeu pentru tot ajutorul dat în viața și activitatea Centrului nostru Eparhial, a punctat cele mai importante aspecte ale vieții bisericești din Arhiepiscopia Sibiului în anul 1996.

În acest sens **I. P. S. Sa** a subliniat faptul că în decursul anului trecut, Centrul Eparhial și întreaga preoțime din Arhiepiscopie a fost la înălțimea chemării Sale și și-a adus un aport deosebit la buna desfășurare a activității pastoral-misionare și filantropice a Arhiepiscopiei Sibiului. **I. P. S. Sa** s-a referit pe larg la activitatea misionară și filantropică desfășurată de Centrul nostru Eparhial, la ridicarea de noi locașuri de cult în cuprinsul Arhiepiscopiei — biserici și mânăstiri — precum și la ultimele evoluții ale relațiilor cu Biserica Greco-Catolică și cu alte culte creștine.

I. P. S. Sa a amintit de asemenea activitatea meritorie a școlilor de învățământ teologic din cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului și a reliefat exigențele ce se impun în activitatea de formare a noilor cadre ale Bisericii noastre. În continuare s-a trecut la prezentarea **Rapoartelor** întocmite de către cele cinci comisii menționate mai sus și anume:

Raportul sectorului economic, raportor **dl. jud. Gheorghe Vâja**, care după ce a supus aprobării contul de execuție bugetară pe anul 1996 precum și bugetul veniturilor și cheltuielilor pe anul 1997 a evidențiat sursele de venituri: subvenții de la stat, contribuții benevole, etc., oprindu-se apoi asupra activității atelierului de lumânări, a librăriei eparhiale, a tipografiei diecezane, a caselor de odihnă ale Centrului, cât și asupra altor activități cu caracter economic etc.

Raportul sectorului canonico-juridic, raportor **dl. av. Ioan Moraru**, care a scos în evidență activitatea desfășurată pe plan juridic și concretizată în diverse procese susținute în anul 1996 pe planul redobândirii unor bunuri aparținând Bisericii noastre, pe planul consultărilor juridice, precum și pe planul cercetării și soluționării unor reclamații și sesizări.

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, raportor P. C. **prot. Gregoriu Cernea** care a subliniat activitatea pastoral-misionară a **I. P. S. Mitropolit ANTONIE**, lucrarea caritativ-socială și filantropică în spitale, azile, penitenciare, orfelinate, precum și în armată, colecta anuală a F.C.M., și a Fondului Filantropic Eparhial, viața bisericească și misionară din Arhiepiscopie.

Raportul sectorului cultural, raportor dl. **Dr. Vasile Iacob**, din care reținem aspecte legate de învățământul teologic, unde s-a insistat asupra activității Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu și a celor două Seminarii Teologice liceale din Brașov și Făgăraș, și a Școlii de cântăreți din Făgăraș, a activității corpului profesoral și a studenților teologi, apoi la predarea religiei în Școli și activității editoriale a Centrului Eparhial, a conferințelor preoțești, precum și asupra altor activități cu caracter cultural-bisericesc.

Pentru prima dată în cadrul Adunării Eparhiale s-a dat citire și **Raportului Exarhatului Centrului Eparhial Sibiu**, prezentat de P. C. **Exarh Irineu Duvlea** care a reliefat aspecte la zi din viața și activitatea mânăstirilor și schiturilor Eparhiei Sibiului și cerințele ce se impun în buna desfășurare a vieții monahale din aceste așezăminte.

Pe marginea rapoartelor au luat cuvântul: P. C. prot. **Zenovie Moșoiu** — Brașov, **P. C. prot. Gregoriu Cernea** — Agnita, **P. C. pr. dr. Mircea Păcurariu** — decanul Facultății de Teologie Sibiu, dl. **inspector școlar Constantin Catrina, P. C. Arhid. prof. dr. Constantin Voicu P. C. prot. Romul Roșca** — Săliște, precum și dl. **Ioan Cristoiu, ministru secretar de Stat la Culte**, participant la lucrări.

Cuvântul de încheiere a fost rostit de către **I. P. S. Mitropolit ANTONIE**, care a mulțumit tuturor ostenitorilor Centrului Eparhial și de la Centrele protopopești pentru munca depusă în anul 1996, tuturor C. preoți care și-au înțeles chemarea, deputaților eparhiali pentru participarea la lucrări, făcând tuturor cele mai bune urări.

I. P. S. Sa a supus la vot cele 5 referate, care au fost aprobate în unanimitate, după care în acordul imnului arhieresc **I. P. S. Sa** a împărtășit tuturor arhierești binecuvântări, luând astfel sfârșit lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 1997.

Ierod. DUMITRU BĂLȚAT

Întâlnire a stareților și starețelor din eparhie la Mănăstirea „Brâncoveanu"

În zilele de 6 și 7 martie a.c. la recomandarea I. P. S. Dr. Antonie, mitropolitul Ardealului, Prea Cuviosul părinte Irineu Duvlea, starețul mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus și Exarh al mânăstirilor, a organizat o întrunire a tuturor stareților și stareților din mânăstirile și schiturile din cuprinsul Arhiepiscopiei, însoțiți de economii sau secretarii din fiecare mânăstire, întâlnire care a constituit un bun prilej de discuții și recunoaștere a problemelor deosebite și particulare cu care se confruntă fiecare mânăstire sau schit.

În deschiderea lucrărilor, prezidate de I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie, P. stareț a rostit un cuvânt de bun venit tuturor celor prezenți, arătând că Prea Cuv. Sa a vizitat în cursul anului toate mânăstirile și schiturile din cuprinsul Arhiepiscopiei și că fiecare unitate are numeroase probleme cu care se confruntă, mai ales lipsa fondurilor, deoarece fiecare are în construcție zidiri de biserici, chilii, anexe, alte lucrări începute dar neterminate.

La această întâlnire au fost invitați P.C. arhid. consilier jur. și profesor de drept Ioan N. Floca, care a îndrumat, conform Legiurilor B.O.R., activitatea din mânăstiri și schituri, cu referire precisă la încadrarea în disciplina bisericească, și P. Cuv. ierom. Teofil Pârâianu de la mânăstirea „Brâncoveanu".

Prea Cuvioșia Sa a arătat că mânăstirile, de-a lungul veacurilor, au fost subordonate ierarhului locului, căruia trebuie să se supună.

Se vor continua tradițiile spirituale ortodoxe în orice moment, prin desăvârșirea construcțiilor, pictarea bisericilor, construirea de chilii, anexe, dar nu va fi neglijată, în primul rând, viața spirituală. Prin toate acestea se va încerca lărgirea preocupărilor duhovnicești sub îndrumarea ierarhului, a marilor duhovnici, a tuturor celor care, prin activitatea lor vor putea contribui la dezvoltarea vieții spirituale în mânăstiri.

Referitor la viața monahală, a cuvântat P. Cuv. Părinte Teofil Părâianu despre „voturile monahale" și s-au discutat câteva principii ale vieții monahale care trebuie cunoscute și puse în practică de monahi. Astfel, viața monahală să se desfășoare după toate rânduielile aprobate de Sf. Sinod al B.O.R., după învățătura Mântuitorului, sub ascultarea episcopului locului, deci toți monahii și monahiile să intre într-o ordine canonică, să aibă o conducere colegială, să fie organizați în comunități monahale sub îndrumarea stareților sau stareților.

Să se introducă prestarea unor activități practice și benefice, aducătoare de venituri pentru mânăstire.

S-a hotărât înființarea Consistoriului monahal mitropolitan care să judece, în primă instanță, anumite devieri și fapte mai puțin grave, ale monahilor pentru a se stăvili indisciplina.

Consistoriul monahal Eparhial a fost votat în următoarea componență:

1. P. Cuv. Irineu Duvlea, starețul mânăstirii „Brâncoveanu" și Exarh al mânăstirilor
2. P. Cuv. Teofil Pârâianu
3. P. Cuv. Ilarion Urs, economul mânăstirii „Brâncoveanu"
4. maica Magdalena Bârligea, stareța mânăstirii Orlat
5. maica Heruvima Petrașcu

Totodată s-a hotărât înființarea unei „Reviste monahale" intitulată „Viața monahală", editată de Arhiepiscopia Sibiului, prin mânăstirea „Brâncoveanu".

Alte aspecte discutate au fost lipsa duhovnicilor, cazurile de călugări vagabonzi și cerșetori, precum și salarizarea anumitor persoane din clerul monahal. Un alt aspect al vieții monahale se referă la curățenia din mânăstiri precum și a uniformelor fraților și surorilor care viețuiesc în mânăstiri, precum și modul civilizat de purtare cu sine însuși, cât și cu lumea înconjurătoare.

În încheierea lucrărilor, I. P. S. Mitropolit a adresat un cuvânt de întărire tuturor participanților, pentru a se putea încadra în rânduiala monahală, dar și pentru a putea desăvârși opera spirituală și materială la care s-au angajat în fiecare mânăstire sau schit.

A aprobat cu satisfacție înființarea Revistei monahale, care în concepția I. P. S. Sale, trebuie să fie un imbold pentru activitatea din mânăstiri, prin știrile, informațiile și prin articolele pe care le va conține, arătând că literatura creștină poate servi și monahilor, dar și marii majorități a celor care frecventează **mânăstirile.**

S-a insistat pentru lărgirea acestor schimburi de idei între monahi și monahiile din mânăstiri, pentru întărirea și însănătoșirea vieții din toate mânăstirile și schiturile, propunând măcar două întâlniri în decursul unui an, pentru rezolvarea problemelor monahale.

Secretar eparhial
pr. VALENTIN SICOE

Protoevanghelia în traducerile românești ale Sfintei Scripturi

(Urmare din pag. a 3-a)

Edițiile Societății Britanice: **Iași**, 1874: Aceasta va zdrobi capul tău și tu vei împunge călcâiul ei, **București**, 1909: Aceasta va zdrobi capul tău și tu vei împunge călcâiul ei.

Ediția din 1936 București, Gala Galaction, Vasile Radu și Nicodim, apărută în Tipografia Cărților bisericești: Aceasta îți va zdrobi capul, iar tu-i vei înțepa călcâiul.

Ediția din 1944, București (Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române): Aceasta îți va zdrobi capul, iar tu-i vei înțepa călcâiul.

Ediția Fundațiilor Regale, 1938 și 1939, Vasile Radu și Gala Galaction: Aceasta îți za zdrobi capul, iar tu îi vei împunge călcâiul.

Edițiile din 1968, 1975, 1982, 1987 și 1988, toate au textul după ediția din 1936: Aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul.

Traducerea cea mai corectă a textului **Septuagintei** ne-o dă ediția Sfântului Sinod din 1914: **Acela va păzi capul tău și tu vei păzi călcâiul lui.** Aceeași traducere o avem și-n ediția de la **București**, 1688, în cea de la **Blaj**, 1795, în ediția de la **Sanct Petersburg** 1919, și-n ediția de la **Sibiu** 1856—1858.

Menționăm că verbul „tireo", aflat în **Septuaginta** (tirisi și tirisis) înseamnă: **a păzi, a supraveghea a păndi** (avoir la garde de, veiller sur, observer, épier, guetter). În ebraică „iesufica", imperfectul de la „șuf" (Șhwph) are înțelesul și de **a sfărâma a distruge, a zdrobi, a înțepa.**

În Vulgata **contero-terere** = a sfărâma, a strivi; **insidio, -idere** = a pătrunde, a se înfige.

Traducerea greșită a **Protoevangheliei** din **Vulgata** cu **ipsa**, în loc de **ipse**, adică cu „avti" (ea) în loc de „avtos" (el), a dus în Biserica romano-catolică la dogma **Neîntinatei zămisliri a Născătoarei de Dumnezeu (Immaculata Conceptio)** promulgată de papa Pius al IX-lea, prin Bula din 8 decembrie 1854. Dogma aceasta, spune Hr. Andrutsos care se opune cu totul învățăturii scripturistice despre păcatul universal, în Adam, și lipsirea de slava lui Dumnezeu (Rom. 3, 23; 5, 10 sq; Ioan 3. 6; Gal. 3 22; Psalm 50, 7) nu are nici un martor sau apărător dintre Sfinții Părinți.

Față de cele prezentate, se impune din partea Conducerii Bisericii Ortodoxe Române editarea unei noi ediții a Sfintei Scripturi, cu traducerea corectă, ortodoxă, a **Protoevangheliei**, după textul original ebraic și al **Septuagintei**, așa cum am avut de la început în Biserica Ortodoxă Română, începând cu **Palia de la Orăștie** (1581—1582) și până la ediția Sfintei Scripturi a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 1914.[2]

2. A se vedea și articolul nostru, **Palia de la Orăștie (1581—1582), Patru secole de la tipărire**, în „Glasul Bisericii", an. XLI, 1982; nr. 7—8, p. 536—550, cu mențiunile de la p. 546—547.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL MEDIAȘ

Parohia: Buia

Termen de cuncurs: 15.III. — 1.IV.1997:

Cei care doresc să ocupe acest post își vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopești, anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Prot., ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P. C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licență, copie pentru cursuri de îndrumare, situația socială (domiciliul familiei, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

Semnalăm... Semnalăm...

● Fundația Culturală Română publica la Cluj-Napoca (1996, 203 p.) o carte valoroasă, în colecția „Bibliotheca Rerum Transylvaniae, XII: ETHNIE ET CONFESSION EN TRANSYLVANIE **(du XIII-e au XIX-e siècle).** Autorii sunt: Nicolae Bocșan, Ioan Lumperdean și Ioan-Aurel Pop.

Citâm pentru a solicita interesul cititorilor: **„Prin confesiunea lor ortodoxă, cnejii apărau individualitatea etnică a poporului lor, se distingeau de alții, de străini și se solidarizau cu țările române independente"** care erau ortodoxe. De altfel se arată că voievozii și cnejii din Transilvania și Maramureș, ortodocși, au întemeiat Țările române libere.

Cine spune toate acestea? — Istoricul maghiar Stiligyi S., într-o carte tipărită la Pesta în 1866, p. 122 (vezi titlul și alte amănunte în cartea celor trei autori pe care o semnalăm, la p. 27).

Un capitol întreg e dedicat uniației din anii 1700. Notăm doar câteva idei: unirea cu Roma a însemnat supunerea unei părți a românilor **„unei ierarhii bisericești străine care nu avea nimic a face cu interesele fundamentale ale națiunii române"** (p. 68). Uniții au fost supuși arhiepiscopiei catolice din Esztergom (Ungaria) și un teolog iezuit străin a fost impus în coasta episcopilor uniți români. Maramureșenii uniți au fost supuși episcopiei de la Munkács și toți uniții au fost împiedicați să mai aibă relații cu frații lor români din Moldova și Valahia (p. 68).

Cartea ar trebui publicată și în limba română.

Nouă ni se aduc atâtea acuzații nedrepte, încât niște clarificări istorice obiective vor fi la un moment dat absolut necesare, dacă frații din strana cealaltă nu se potolesc. Materialul abundă și e de o tristețe și cruzime care ar putea stârni multe reacții dacă ofensiva antiortodoxă nu încetează.

De curând Sf. Sinod a făcut un **Apel la reconciliere** (martie 1997). Ar fi bine să aibă un răsunet binevoitor și din partea unită.

*

● Cu privire la relațiile româno-maghiare din primele 15 secole scrie o carte bine documentată Ioan-Aurel Pop: ROMANIANS AND HUNGARIANS FROM THE 9th to the 14th CENTURY cu subtitlul: „The genesis of the Transylvanian Medieval State", (Fundația culturală Română, Cluj-Napoca, 1996, 256 p.). În traducere: **Românii și Ungurii din secolul 9 până în secolul 14. Geneza statului medieval transilvan.** Aceasta a apărut și în românește, în aceeași colecție și tot la Cluj-Napoca în 1996.

E o carte bine documentată, obiectivă, lămuritoare, absolut necesară.

O recomandăm tuturor celor care au la inimă problema Transilvaniei.

*

● TRANSYLVANIAN REVIEW (vol. V, nr. 1, Primăvara 1996) e o revistă de mare ținută științifică, condusă de prof. Liviu Maior și prof. Ioan-Aurel Pop, cu studii în engleză și franceză. Remarcăm printre autori: Ovidiu Bârlea, Joby Patterson, Tiberiu Graur, Tudor Sălăgean, Romulus Vuia, Andrei Marga, Alexandru Ghișa, căruia îi mulțumesc pentru trimiterea revistei, apoi Dan Prodan, Aurel Răduțiu, Florin Olteanu, Ioan Aurel Pop ș.a.

Bună revistă!

*

● Un număr masiv, 424 p., special al revistei MANUSCRIPTUM (1—4, 1995) este dedicat lui Nichifor Crainic.

Unii detractori care începuseră să-l vadă doar prin prisma unor nefericiri din închisorile comuniste, își vor reconsidera desigur opiniile față de acest mare român, teolog, poet, ziarist, eseist, de puțină lume culturală egalat între cele două războaie mondiale.

Volumul cuprinde doar parte din corespondența sa cu scriitori, câteva articole, aforisme, opinii ale altora despre el. În orice caz, e o fereastră largă și necesară, deschisă spre activitatea culturală și spirituală a acestui om mare.

Are și un bogat material iconografic.

*

● La Chișinău, în Mitropolia Basarabiei condusă de Î. P. S. Petru continuă să apară vechea revistă bisericească **„Luminătorul"**, publicată de **„Asociația culturală și bisericească „Mitropolitul Varlaam"** și de Mitropolie sub redacția p. c. magistru în teologie protoiereu Petru Buburuz.

Printre altele Dr. Gheorghe Cireș, absolvent al Seminarului Teologic din Chișinău (1944), își aduce aminte de profesorii Seminarului de altă dată, într-un articol intitulat: CEI CE NE-AU FOST DASCĂLI CÂNDVA ... (nr. 5, 1996, p. 32—39). L-am citit cu nostalgie. Mulți au fost și dascălii mei, precum Serghei Bejan, Nicolae Timuș, Dumitru Luca, Gheorghe Rașcu, Hristea Dăscălescu, Vasile Cojocaru, Dumitru Cărăuș, Victor Mateevici, fratele poetului Alexe Mateevici și alții.

Revista mai publică fragmente din memoriile marelui istoric Avva Mihail (Preotul Paul Mihail), în pelerinaj la Muntele Athos prin anii 1930—1931.

Felicităm Mitropolia Basarabiei și pe Părintele Buburuz care a reaprins și ține vie lumina acestei candele basarabene românești, care este „Luminătorul".

*

● Suntem în post. E perioadă de înfrânare și spovedanie. O regulă elementară cere să ne spovedim **numai** pe noi. Nu și pe alții. Când îi spovedim pe alții seamănă a pârâ, a denunț, a „demascare" ca la Pitești. Asta fie că ne spovedim la preot, fie că o facem public, în presă, mass-media etc.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator
Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 aprilie
Nr. 13—14
1997

BIBLIOTECA „ASTREA" SIBIU

Tăria de neînvins a dreptei credințe

De când a venit lumina lui Hristos în lume, întunericul a luptat pe multe căi împotriva ei. Una din cele mai primejdioase arme ale întunericului au fost rătăcirile de credință. Toate veacurile și-au avut rătăcirile lor, dar după o viață mai lungă sau mai scurtă au pierit, cu urmări nefaste însă pentru sufletele rătăcite de ele. Pieirea lor din istorie este dovada că n-au fost de la Dumnezeu. Ce este de la Dumnezeu nu piere, oricât de mari ar fi piedecile și oricât de înalți munții de ură și de răutate ce i-ar sta în cale.

În Dumineca Ortodoxiei, întâia din postul Paștilor, Biserica prăznuiește dreapta credință și înălțarea sfintelor icoane. După ce împărați plini de necuviință au scos icoanele din biserică, la 19 februarie 843, împărăteasa Teodora, temătoare de Dumnezeu, împreună cu patriarhul Metodie al Constantinopolului au serbat restaurarea cultului icoanelor și readucerea lor la locul de cinste. Pentru creștinul ortodox icoana este un mijloc sfânt care îl atrage pe credincios la închinare cu evlavie și la rugăciune smerită către Cel Atotputernic. Icoanele aduc aminte de faptele Domnului Hristos pentru mântuirea neamului omenesc și de eroicele suferințe ale sfinților pentru mărturisirea și apărarea adevărului creștin.

În istoria pietății creștine ortodoxe întâlnim exemple de aleasă cinstire a sfintelor icoane. În odăile de locuit ale creștinilor evlavioși atârna într-un colț o icoană. Străinul care intra în odaie, mai întâi își făcea sf. cruce în fața icoanei și numai după aceea o saluta pe gazdă. Una dintre icoane i-a fost hotărâtă de părinți cu prilejul nașterii sale, alta îi amintește de însănătoșirea sa proprie sau a celor ai săi, dobândită prin rugăciuni către Dumnezeu. Și iarăși, printr-alta vedea binecuvântarea dată de părinți, odată cu icoana pe patul lor de moarte. În călătorii, creștinul pios lua cu sine icoana la care ținea mai mult. În caz de primejdie, cu prioritate se gândea la salvarea sfintei icoane. Crucea pusă la gât la botez, nu se lua nici după moarte, iar una dintre icoane îl însoțea pe cel decedat până la mormânt și apoi era dusă și așezată în odaia în care cel răposat și-a dat sufletul.

Cu același prilej, Biserica face pomenirea dreptei credințe, lăsată nouă de Mântuitorul spre a cunoaște căile slujirii lui și spre împărtășirea de darul ce izvorăște din coasta lui cea străpunsă de suliță. Biserica dreptmăritoare este chemată să aducă pace, liniște și înfrățire în sufletele fiilor săi. Credința creștină pătrunde în întreaga viață a omului, spre a-l face mai bun și spre a-l cârmui spre zările luminoase ale nemuririi.

În trecutul istoriei, biserica strămoșească a fost vatra unui naționalism, nu de vorbe, ci de fapte. A ținut seama de nevoile, durerile și năzuințele neamului nostru, care și-a clădit ființa pe temelia nestricăcioasă a credinței în Dumnezeu. Românii au crescut pe acest pământ cu datinile, cu portul, cu mândria lor românească, dar mai ales cu legea lor românească dreptmăritoare. În bisericuțele lor de lemn și-au înălțat cugetele la Dumnezeu și s-au întărit în virtute. Pentru statornicia în această lege, deopotrivă creștinească și românească, Dumnezeu a ocrotit poporul român în vremuri de primejdii și suferințe și l-a răsplătit. I-a strâns sfărâmăturile de sub dominații de împărății străine, într-o singură și binecuvântată țară.

Dacă la o răscruce de drum stă o troiță, dacă s-au înființat școli, dacă s-au ridicat spitale, dacă s-a împărțit dreptate în țara aceasta, să nu se uite că toate au pornit din duhul Evangheliei lui Hristos. Nu putem separa ființa națiunii noastre de ortodoxie.

De aproape 300 de ani, uniții trăiesc ca o biserică aparte, dar numai în afară străină de noi, căci în ființa ei trăiește ortodoxia. Poporul de rând, trecut la uniație, trăiește și azi în aceleași tradiții de viață religioasă și bisericească în care a fost crescut până la trecerea lui de la 1700. Poporul nu și-a călcat credința și nici mormintele părinților, care sunt legate de glia pe care s-a desfășurat istoria poporului nostru.

În secolul al 18-lea, poporul român ortodox din Transilvania a fost mereu hărțuit de stăpânirea habsburgică să treacă la unirea cu biserica Romei. Din ordinul împărătesei Maria Tereza, generalul Bucow a dărâmat cu tunurile mănăstirile ortodoxe ale Transilvaniei. În primele decenii ale acestui secol, mai puteau fi văzute la Sâmbăta de Sus, ruinele mănăstirii zidite de cuviosul domn Constantin Brâncoveanu.

Un fapt petrecut în același întunecat secol, ilustrează în mod eclatant statornicia în credință a românilor ortodocși din Ardeal.

Într-un sat din ținutul Hunedoarei s-a prezentat un slujbaș din Sibiu, cu poruncă aspră ca poporul să-și schimbe legea. Din mulțimea obișnuită cu nedreptatea, s-a desprins un venerabil bătrân, îmbrăcat în frumosul port țărănesc al acelui ținut. Dezbrăcându-și cojocul, țăranul l-a arătat împuternicitului, zicând: acest cojoc acum este al meu, dar dacă vrea să mi-l ia crăiasa, i-l dau. Cu aceste mâini și picioare și cu trupul meu am lucrat zi de zi, ca să pot plăti porția (adică birul). Dacă a vrea să mi le ia crăiasa, n-aș avea ce face. Am însă un suflet, pe care îl păstrez pentru Dumnezeu din cer și nu este putere pe lume să mi-l poată îndoi.

Biserica ortodoxă a insuflat curaj vitejesc în sufletul luptătorilor, care și-au apărat totodată glia și credința, „sărăcia și nevoile și neamul". Prin cultul ei, a pus în fața ochilor sufletești ai credincioșilor, faptele de eroism, culese din viețile sfinților mucenici și martiri, pentru credința în Evanghelia lui Hristos. Lui Ștefan cel Mare și Sfânt, apărătorul creștinătății, credința dreptmăritoare i-a dat tăria să declare apusenilor, că vrea mai bine o sută de mii de morți decât să se supună păgânilor. Ea a înusfletit pe Mihai Viteazul să intre în luptă contra turcilor, cu oaste puțină, dar sub acoperământul sfintei cruci. Credința creștină i-a dat tărie lui Constantin Brâncoveanu să îndure nenorocirea ce a venit asupra lui și să grăiască asemeni sfinților de odinioară: Mare-i Domnul Dumnezeu, creștin bun m-am născut eu, creștin bun a muri vreau!

În veacul al 18-lea, Biserica ortodoxă a picurat curaj și tărie în sufletele preoților și țăranilor, dintre care unii din regiunea Sălistei Sibiului au preferat să le putrezească oasele în fioroasa temniță de la Kufstein, decât să-și lase dreapta credință. Alții din regiunea Bistriței, în genunchi în fața regimentului de sub comanda generalului Bethlen, au strigat cu glas mare, că mai bine să li se taie capetele, decât să fie siliți a-și părăsi legea, bine știind cuvântul lui Iisus care a zis: „Tot cel ce-și pierde viața pentru mine, o va câștiga" (Matei 10, 39).

Așa s-a putut păstra unitatea de credință și de neam a poporului român de pe ambele laturi ale Carpaților. Este meritul nepieritor al ortodoxiei românilor pentru legăturile de credință și naționale, mai presus de granițele nedrepte, impuse de vitregia vremurilor. Ocrotitoare în zile grele, sfătuitoare spre virtute în toate împrejurările, pe bună dreptate, Luceafărul poeziei noastre a considerat Biserica ortodoxă a fi mama neamului românesc.

Dacă românii din Transilvania nu am fi fost ortodocși, legați de Biserica Răsăritului, nu am fi putut rezista valurilor de propagandă papistașă a ungurilor. Nobilii români, care de dragul averilor pământene și-au schimbat credința, odată cu aceasta s-au înstrăinat și de neamul din care au făcut parte.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

*Pentru Buna Vestire a Împărătesei noastre neprihănite, a Maicii Domnului și pururea Fecioarei Maria**

1. Profetul Psalmist, enumerând formele creației și contemplând înțelepciunea lui Dumnezeu descoperită astfel, cuprins de admirație în timp ce scria, a exclamat: „Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut" (Ps. 103, 24). Pentru mine astăzi, ce cuvânt ar putea fi la înălțimea acestei exclamații, dacă voi încerca să vorbesc atât cât este posibil, în predica mea, despre arătarea în trup a Cuvântului creator al întregului univers? Și dacă ființele sunt pline de minuni și trecerea din ne-existență la existență e un fapt dumnezeiesc și vrednic de nenumărate laude, atunci, nu e un fapt cu atât mai minunat, și cu atât mai dumnezeiesc, impunând cu atât mai mult laudele noastre că Dumnezeu devine una din făpturi? Dumnezeu, sau mai bine zis Dumnezeul adevărat, se face natura noastră, fiindcă aceasta nu a putut sau nu a vrut să păstreze condițiile în care ea a fost adusă la existență, fiind în situația de a fi aruncată în adâncul pământului. Este mare și dumnezeiesc, inexprimabil, de neînțeles ca natura noastră să fie îndumnezeită și ca prin ea să ni se dea, prin har, înălțarea spre mai bine; de așa manieră, încât și pentru sfinții îngeri, și pentru oameni și chiar pentru profeți care totuși vedeau prin duhul, acest mister rămâne cu adevărat necunoscut, căci este vorba de taina cea din veci ascunsă. Da, și chiar realizat, acest lucru rămâne un mister: nu atât de mult împlinirea lui, cât modul realizării sale, este obiect al credinței și nu al cunoașterii, este adorat dar inaccesibil unei curiozități indiscrete și obiect al credinței prin intermediul Sfântului Duh: „Căci nimeni nu poate să spună «Domn este Iisus» — decât în Duhul Sfânt" (I Cor. 12, 3).

2. Că acest mister este de neînțeles nu numai pentru oameni dar și pentru îngeri și chiar pentru arhangheli, ne indică în mod clar sărbătoarea pe care o celebrăm azi. Căci arhanghelul anunță zămislirea Fecioarei, iar aceasta, căutând să înțeleagă în ce mod se va petrece aceasta îi spune:

(Continuare în pag. a 2-a)

Traducere: Drd. CIPRIAN STREZA

* Text grec în PG 151, 165 D - 177 C; trad. frac la Jérôme Cler în „Grégoire Palamas, **Douze Homélies pour les fêtes**", Paris, 1987, p. 85—92.

Postul — vreme de înfrânare, de rugăciune și de fapte bune

„Strălucit-a harul Tău Doamne,
Strălucit-a luminarea sufletelor noastre.
Iată vremea bineprimită,
iată vremea pocăinței
Să lepădăm lucrurile întunericului
Și să ne îmbrăcăm cu hainele luminii.
Ca trecând noianul cel mare al Postului
Să ajungem la Învierea cea de a treia zi
A Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos,
Cel ce mântuiește sufletele noastre".
(Triod)

În fiecare zi din curgerea vieții noastre ne aflăm într-una dintre perioadele liturgice ale Bisericii noastre, între două duminici, între două sărbători. Cu toate acestea, rareori luăm aminte la această încadrare care țese timpul vieții pe urzeala veșniciei. Rareori ne mai simțim luminați dintr-amândouă părțile, rareori ne mai îngrijim să rodim darurile sărbătorii prin care am trecut și rareori ne mai pregătim să ajungem cu vrednicie la prăznuirea celei care urmează.

Și totuși, măcar o dată pe an, ne aducem aminte de lucrurile acestea: în Postul Paștilor. Dar ce este Postul Paștilor? Ca orice post, este vremea de asceză, vreme de înfrânare de la bucate, de rugăciune mai multă, de milostenie; vreme de pocăință și de fapte bune. Dar ca post al Paștilor nu-l putem înțelege decât pornind de la praznicul care îi dă numele. Ce sunt Paștile pentru Biserica lui Hristos?

După tradiția apostolică consemnată de Fericitul Ieronim, Biserica așteaptă în acest ceas de taină însăși Venirea Domnului. În miezul nopții, la strigarea îngerilor, se pregătește să-și întâmpine Mirele. Nu există dorință mai mare a Bisericii: „Duhul și mireasa zic: Vino! Și cel ce aude să zică: Vino! Și cel însetat să vină, cel ce voiește să ia în dar apa vieții... Cel ce mărturisește acestea zice: Da, vin curând. Amin!" (Apoc. 22, 17, 20). Așteaptă oare Biserica „soroace neîmplinite" asemenea atâtor pretins creștini doritori de a ști „ziua și ceasul"? Nu, Biserica nu așteaptă ceva ce nu are loc. Paștile fiecărui an sunt cu adevărat întâlnire cu Hristos. El vine pentru că a venit și pentru că pururea se află cu Biserica Sa: „Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului" (Mt. 28, 20). Deja și încă. mai cu adevărat.

„Mântuirea se arată, Apostolii se înțelepțesc, Paștile Domnului premerge, vremile se adună; Cuvântul prin care este slăvit Tatăl se unește cu lumea și, învățând pe sfinți, se bucură" scrie inspirat autorul Epistolei către Diognet. Așadar, în fiecare an, Postul Paștilor marchează intrarea în „linia dreaptă" a așteptării celei de-a doua Veniri. Biserica se pregătește. Sluga ce știe că vine Stăpânul nu doarme; se aprind candelele; se îmbracă hainele cele alese. Căci această Venire este Nunta și Judecata: „Iată, Mirele vine în miezul nopții și fericită este sluga pe care o va afla priveghind; iar nevrednic este iarăși cel pe care îl va afla lenevindu-se. Vezi dar, suflete al meu, cu somnul să nu te îngreuiezi, ca să nu te dai morții și afară de Împărăție să te încui; ci deșteaptă-te strigând: Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Dumnezeule; pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu miluiește-ne pre noi!" (Triod).

Nu ne întâlnim oricum cu Hristos. Mirele nu ne recunoaște și noi nu putem să-l vedem oricum. Condiția întâlnirii și recunoașterii, condiția intrării la ospățul bucuriei Stăpânului este sfințenia: „De este cineva sfânt să vină, de nu este să se pocăiască!" (Didahia). Nu suntem încă pregătiți? Mai este timp, dar nu pentru zăbovire. E timpul să ne decidem: „Pentru ce lenevindu-te, suflete al meu, slujești păcatului? Și pentru ce bolnav fiind, nu alergi la doctor? Iată vreme bine-primită; iată acum ziua mântuirii cea adevărată. Scoală-te, spală-ți fața ta cu lacrimile pocăinței, și cu untdelemnul facerii de bine luminează-ți candela; ca să afli îndurare de la Hristos Dumnezeu și mare milă." (Triod).

E timpul să aflăm lucrarea poruncilor: „Prea cinstitul Post să-l începem cu bucurie, strălucind noi cu razele sfintelor porunci ale lui Hristos, Dumnezeul nostru, care sunt: strălucirea dragostei, fulgerul rugăciunii, sfințenia curăției, tăria bărbăției. Ca să ajungem luminați la sfânta Înviere cea de a treia zi, care luminează lumea cu nestricăciunea". (Triod). E timpul să alăm virtuțile: „Sosit-a acum vremea nevoințelor, intrat-a călătoria Postului; să-l începem toți cu dragoste, aducând Domnului virtuți ca niște daruri". (Triod).

A sosit vremea Postului. Postul este această sosire a Vremii!

SEBASTIAN MOLDOVAN

În amintirea mitropolitului NICOLAE COLAN

Au trecut trei decenii de când ne-a părăsit ierarhul, blând și luminat, cu chip de Sfânt Nicolae din icoanele românești, încărcat de ani și de vrednicii în slujba neamului și a culturii românești. Pentru cei care l-au cunoscut se cuvine pioasă aducere aminte, iar pentru cei mai tineri, măcar o simplă schițare a vieții și lucrării lui bisericești, culturale și naționale.

Născut la 28 noiembrie 1893 în Araci, jud. Covasna, face studii la renumitul Liceu „Andrei Șaguna" din Brașov 1906—1914), apoi la Institutul teologic „Andreian" din Sibiu (1914—1917), la Facultatea de Litere a Universității din București (lic. 1920), cu o specializare la Facultatea de Teologie Protestantă a Universității din Berlin (1921—1922).

Îndrumat în teologie de marele mitropolit Nicolae Bălan, a fost un număr de ani profesor de Noul Testament la Academia teologică „Andreiană" din Sibiu (1922—1936) și rector al acesteia (1928—1936), redactor al „Revistei Teologice" (1923—1936), ctitor și redactor al revistei „Viața ilustrată" (Sibiu-Cluj, 1934—1940), președinte al Reuniunii meseriașilor din Sibiu, membru în Comitetul central al „Astrei", Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului și în Congresul Național Bisericesc din București, delegat al Mitropoliei la un Congres ecumenic la Lausanne, în Elveția, hirotonit diacon și preot necăsătorit în 1934. Tot în perioada sibiană a publicat comentarii la epistolele Sfântului Pavel către Filimon (1925) și Efeseni (1929), acestea cu titlul, „Biblia și intelectualii" (1929), traduce din limba germană cartea lui Fr. W. Foester, Hristos și viața omenească (2 vol. 1925) la care se adaugă articole, sute de articole, recenzii și note în revistele amintite.

Anul 1936 îi schimbă drumul vieții, fiind ales episcop al Vadului, Feleacului și Clujului, în locul unui alt „sibian" Nicolae Ivan (ales în 29 apr., hirotonit la 31 mai și înscăunat la 29 iunie). În noua slujire s-a interesat îndeaproape mai ales de probleme de ordin cultural în cuprinsul eparhiei ce i s-a încredințat spre păstorire: înființează o Școală de cântăreți la Nușeni; îndrumă activitatea Academiei teologice, a foii eparhiale „Renașterea", pune bazele a două colecții de lucrări teologice: „Cărțile vieții" și „Veniți de luați lumină". În viața de stat, deține demnitatea de ministru al Educației naționale, al Cultelor și Artelor (1938).

În anii ocupației hortyste a unei părți a Transilvaniei, a rămas la datorie, fiind singurul ierarh căruia i s-a permis să rămână în teritoriul cotropit, preluând astfel cârmuirea duhovnicească a tuturor preoților și credincioșilor ajunși sub stăpânire străină. În acest răstimp, tipărește **Noul Testament** de la Cluj (1942, apoi în 1945), este ales membru titular (activ) al Academiei Române (1942, cu discursul de recepție, în 1945), în locul lui Nicolae Titulescu, demnitate pe care o pierde în timpul regimului comunist (1948).

După mai bine de două decenii, la 21 mai 1957, a fost ales arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului. Deși era acum înaintat în vârstă și bolnav, a păstorit cu cinste până la moarte. Aici s-a ocupat de pictarea catedralei mitropolitane, de ridicarea unei biserici în satul natal, de bunul mers al Institutului teologic, de presa bisericească de la Sibiu, de bunul mers al vieții duhovnicești în eparhie, de promovarea ecumenismului local.

S-a sfârșit din viață la 15 aprilie 1967, fiind îngropat în cimitirul bisericii mari de la Rășinari, alături de marele mitropolit Andrei Șaguna († 1873), unul din precursorii săi întru slujirea arhierească. În anii din urmă, rămășițele sale pământești au fost mutate în mausoleul ierarhilor de la mânăstirea Sâmbăta de Sus, acolo unde vor fi îngropați în viitor toți mitropoliții Ardealului.

Nicolae Colan rămâne în istoria Bisericii din Ardeal ca un om de mare cultură, predicator desăvârșit, profesor de înaltă ținută, episcop și apoi mitropolit timp de peste trei decenii, apărător al drepturilor naționale ale păstoriților săi în vremuri de cumpănă, ca un păstor de suflete blând și apropiat de semenii săi.

Pr. prof. M. PĂCURARIU

Primăvară de taină

Îți amintești, mereu ți-am spus și-ți spun mereu
Ne vom atinge de veșmântul lui Dumnezeu.

Privește prin oglinzișul apelor din cer,
Cum țese pe fire nevăzute de mister,

În pragul primăverii un măiestrit veșmânt
Fără suveică, — doar c-o urzeală de cuvânt:

Veșmântul Lui aerian și plin de soare,
Să-mbrace pământul cu el de sărbătoare.

Îl așterne prin grădini și prin poiene
(Încet, să nu clipești, ca să nu-l sfarmi sub gene).

Că e țesut ca un patrafir, sau un chilim,
Din pene de Arhanghel și fulgi de Heruvim!

Cu aripile serii îl bate-n pietre scumpe . . .
(Mi-e teamă că se-agață-n ramuri și se rumpe).

Din stele și luceferi îi coase cheotori
Să-ncheie veșmântul de mugurii din pomi.

Iată acum, în orice mugur a-nflorit o stea
Vezi cum cresc livezi de cer pe lângă casa mea?!

Pretutindeni pomii aprind muguri de lumină . . .
Pe sub podoaba lor îngenunche și te-nchină!

Că-n primăvara asta, ți-am spus și-ți spun mereu,
Ne vom atinge de veșmântul lui Dumnezeu.

Pr. LĂUDATU VASILESCU

Pentru Buna Vestire a Împărătesei noastre neprihănite, a Maicii Domnului şi pururea Fecioarei Maria

(Urmare din pag. 1)

„Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat" (Lc. 1, 34) iar arhanghelul neputând a-i explica maniera în care se va petrece, caută refugiu, şi el, în Dumnezeu, răspunzând:

„Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri".

Dacă Sfântul Prooroc Moise ar fi fost întrebat: „Cum a fost făcut omul din pământ?" şi cum, plecând de la lut au fost făcute oasele, nervii, carnea? şi cum organele simţurilor pot să se nască din materia insensibilă? Mai mult chiar: cum s-a născut din coasta lui Adam o nouă fiinţă umană?... dacă de toate acestea ar fi fost întrebat Moise, el nu ar fi avut decât un singur răspuns: Dumnezeu a luat ţărână din pământ şi l-a creat pe Adam, iar mai apoi dintr-o coastă a acestuia a creat-o pe Eva. Cine a fost Creatorul el a precizat, dar modul în care s-au petrecut toate nu l-a spus. În aceeaşi manieră, Sfântul Arhanghel Gavriil spune că Duhul Sfânt şi puterea Celui Preaînalt vor împlini zămislirea cea fără sămânţă. Dar cum, el nu spune, căci amintind apoi de Elisabeta care zămislise şi ea un fiu la bătrâneţe, el nu mai adaugă nimic decât „că la Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă" (Lc. 1, 37). Cum ar fi putut spune modul în care ea, Maria Fecioara, va zămisli şi va naşte în feciorie? Totuşi, este precizat ceva în ceea ce îi spune arhanghelul, dar în termeni care învăluie un mister şi mai mare, căci zice: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri". Din ce motiv? Pentru că pruncul nu va fi un profet, nici un simplu om ca Adam, ci se va chema Fiul Celui Preaînalt, Mântuitorul şi Eliberatorul neamului omenesc şi Împăratul veşnic.

Căci în acelaşi mod în care pietrele căzând din vârful unui munte şi neîncetând să se rostogolească până la poalele muntelui întâlnesc în calea lor nenumărate crăpături, aşa şi noi abătându-ne de la ordinea divină dată nouă în rai şi de la viaţa fericită a acelui timp, noi am căzut repede spre iad, aşteptându-ne nenumărate chinuri. Şi există nu numai mărăcini şi spini sensibili pe care îi rodeşte pământul, odată cu blestemul pronunţat protopărintelui (Fac. 3, 9), dar mai ales mulţimea de spini ai patimilor şi de îngrozitori mărăcini ai păcatului care au apărut în noi. Natura umană nu a avut doar această singură suferinţă, pe care prima maică a moştenit-o din blestemul pronunţat împotriva ei, aceea de a naşte în dureri, ci chiar întreaga noastră existenţă a devenit durere şi tristeţe. Totuşi, în dragostea Sa infinită pentru om, Dumnezeu, Care ne-a modelat pe noi prin adâncurile milostivirii Sale, a aplecat cerurile şi a venit între noi şi a asumat dintr-o Fecioară sfântă natura noastră pentru a o înnoi şi a o descoperi, sau, mai bine zis, pentru a o ridica la înălţimile dumnezeieşti şi cereşti. Aceasta, vrând să împlinească, sau mai curând, voind să ducă la bun sfârşit hotărârea luată mai înainte de veacuri, Dumnezeu îl trimite pe Sfântul Arhanghel Gavriil, cum spune Sfântul Evanghelist Luca: „în Nazaret, către o Fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele Fecioarei era Maria" (Lc. 1, 27).

3. Dumnezeu trimite aşadar pe Arhanghelul Gavriil către această Fecioară, care rămânând fecioară, devine Maică a lui Dumnezeu printr-un singur cuvânt. Dacă El s-ar fi născut din sămânţă, nu ar fi fost un om nou, fără păcat şi Mântuitor al celor păcătoşi; căci mişcarea aceasta a trupului spre înmulţire, nefiind supusă raţiunii pe care Dumnezeu a lăsat-o să ne conducă, nu este fără lipsă de păcat şi de aceea Proorocul David a spus: „că iată întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea" (Ps. 50, 7). Astfel, dacă naşterea lui Dumnezeu după trup s-ar fi făcut prin sămânţă, El n-ar fi fost un om nou, nici principiul, izvorul unei vieţi noi, cu totul regenerată... căci în urma căderii şi moştenind urmările ei, El n-ar fi putut purta în El plenitudinea Dumnezeirii întactă şi să facă Trupul Său, izvor nesecat de sfinţenie pentru a curăţi prin abundenţa puterii Sale pata greşelii protopărinţilor noştri şi pentru a umple de sfinţenie pe toţi urmaşii acestora. Astfel nu om, nici înger, ci Domnul Însuşi vine să ne mântuiască, zămislit şi întrupat în pântecele Fecioarei şi rămânând Dumnezeu fără schimbare.

4. Îngerul „a fost trimis la o fecioară logodită cu un bărbat cu numele Iosif". Înţelegeţi bine că amândoi erau din casa şi familia lui David. „Şi numele Fecioarei, se spune, era Maria" ceea ce se traduce prin „Kyria", adică „Doamnă". Acest cuvânt indică demnitatea ei înaltă, perseverenţa ei în feciorie, viaţa ei absolut distinsă, riguroasa ei stăruinţă în toate şi pentru a spune astfel, caracterul ei ireproşabil.

Pe drept cuvânt ea este numită Fecioară, fecioară fiind atât cu trupul cât şi cu sufletul, având puterile sufleteşti şi simţurile trupului lipsite de cea mai mică pată. Aceasta a fost bogăţia ei: o bogăţie atât de unică, atât de fermă, altfel spus, atât de nobilă, nicicând putând fi atinsă, asemeni unei porţi zăvorâte care păzeşte comoara adunată, asemeni unei cărţi pecetluite, care împiedică privirea să ajungă la scrieri. Acest lucru a şi fost spus despre Fecioara: „iată cartea pecetluită şi poarta care va rămâne închisă şi nimeni nu va intra prin ea" (Is. 29, 11 şi Iez. 44, 2).

5. Dar Fecioara este „Doamnă" (Kyria) şi în altă manieră, după demnitatea ei, cinstea, vrednicia ei, căci ea este Împărăteasa întregii lumi, ea cea care a zămislit şi născut, în feciorie [într-un mod dumnezeiesc] pe Stăpânul întregului univers. Iar ea este „Doamnă", încă, nu numai pentru că a fost liberă de orice sclavie (a păcatului) şi părtaşă la slava dumnezeieştii Stăpânii, dar mai ales ca izvor şi rădăcină a libertăţii neamului omenesc datorită naşterii ei negrăite, care izvorăşte tuturor bucurii. Căci o femeie căsătorită cu un bărbat este dominată şi supusă, mai mult decât este „doamnă" şi stăpână, şi aceasta, mai ales, după naşterea dureroasă şi, după blestemul pronunţat contra Evei: „în dureri vei naşte copiii"; „atrasă vei fi către bărbatul tău şi el te va stăpâni" (Fac. 3, 16).

De acest blestem a slobozit Preacurata fecioară neamul omenesc, primind în schimb bucuria şi binecuvântarea îngerului. Căci, se spune, că îngerul a venit şi s-a adresat Fecioarei: „Bucură-te ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine; Binecuvântată eşti tu între femei..." (Lc. 1, 28). Nu viitorul îl anunţă arhanghelul zicând: „Domnul este cu tine", ci el mărturiseşte ceea ce a văzut împlinindu-se în chip nevăzut. *Înţelegând,* că ea era locaş al darurilor dumnezeieşti şi omeneşti şi că ea era împodobită cu toate darurile Duhului Sfânt, pe drept cuvânt o numeşte „plină de har". Realizând, pe de altă parte, că ea l-a primit deja în ea pe Cel care este Izvorul tuturor darurilor şi prevăzând naşterea ei fără dureri, îi spune a se bucura, afirmând cu adevărat că singură ea era binecuvântată între femei. Da, căci din cauza unei slave covârşitoare de care este plină Maica Domnului, nici o femeie oricât ar fi de slăvită nu este atât de plină de slavă cum este ea.

6. Văzând aceasta, Fecioara, şi temându-se ca îngerul să nu fie un ispititor abil în a înşela femei imprudente ca Eva, nu a primit fără precauţie salutul acestuia. Cum ea încă nu avea o cunoaştere exactă a acestei uniri cu Dumnezeu de care îngerul îi vorbea, ea a fost tulburată de cuvântul lui, se spune, şi, bazându-se pe fecioria ei, a întrebat: „ce fel de închinăciune poate fi aceasta?" (Lc. 1, 29). Arhanghelul vrând să alunge pioasa teamă a Fecioarei celei pline de har, îi răspunde: „Nu te teme Marie că ai aflat har înaintea lui Dumnezeu" (Lc. 1, 30). Care har? Acel har care nu era cu putinţă decât Aceluia Care singur poate imposibilul, har care ţi-a fost rezervat ţie, mai înainte de veci. Căci „iată vei lua în pântece şi vei naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus" (Lc. 1, 31). Auzind de cuvântul „zămislire", spune el, nu te gândi la pierderea fecioriei tale şi nici nu te tulbura. Da, cu adevărat, cu greu a spus arhanghelul: „iată vei lua în pântece" ei, unei Fecioare, indicându-i totodată, descoperindu-i o zămislire care era compatibilă cu fecioria ei: „rămânând aşa cum eşti în prezent, păzindu-ţi fecioria neatinsă, tu vei avea în pântece şi vei naşte pe Fiul Celui Preaînalt". Şi aceasta este ceea ce Isaia a proorocit cu mulţi ani înainte zicând: „iată Fecioara va avea în pântece şi va naşte Fiu" (Is. 7, 14) şi adaugă „Şi atunci m-am apropiat de proorociţă şi a luat în pântece şi a născut un fiu" (Is. 8, 3). Cum proorocul s-a apropiat de proorociţă? Aşa cum s-a apropiat azi Arhanghelul Gavriil de Fecioara Maria. Ceea ce acesta (arhanghelul) a văzut azi, acela (proorocul) a prevestit mai dinainte. În ceea ce priveşte proorociţa, adică fecioara, că a avut darul proorociei o arată limpede cântarea ei adusă lui Dumnezeu din Evanghelie. Isaia spune că: „S-a apropiat de proorociţă" şi aceasta prin puterea Sfântului Duh văzând toate mai dinainte şi adăugă apoi... „şi a luat în pântece şi a născut un Fiu" (Is. 8, 3), iar astăzi arhanghelul spune Mariei: „vei naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus" (Lc. 1, 31) căci „Acesta va fi mare". Isaia va spune din nou: „căci prunc ni s-a născut nouă... şi se cheamă numele lui: Înger de mare sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor Domn al păcii, Părinte al veacului ce va să fie" (Is. 9, 5) şi aceasta o cântă azi arhanghelul zicând: „Acesta va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema".

7. Dar din ce cauză n-a spus: El *este* mare şi Fiu al Celui Preaînalt ci spune: „El **va fi"** şi „se va chema"? O face aceasta pentru a centra cuvântul său pe umanitatea lui Hristos şi pentru a descoperi, în acelaşi timp, că va fi cunoscut de toţi oamenii şi vestit astfel de ei aşa cum a putut afirma mai târziu Sfântul Apostol Pavel: „Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume..." (I Tim. 3, 16).

Îngerul însă mai adaugă: „Domnul Dumnezeu îi va da lui tronul lui David, părintele Său şi va împărăţi peste casa lui Iacov în veci şi împărăţia lui nu va avea sfârşit" (Lc. 1, 32—33). Da, Cel Care împărăteşte fiind veşnic, neavând limite, este Dumnezeu însuşi; dar David este numit părintele Său şi pentru acest motiv El este şi om în acelaşi timp; Acest Prunc dumnezeiesc este Dumnezeu şi om, Fiul Omului şi Fiul lui Dumnezeu, primind şi ca om împărăţia fără succesiune, aşa cum a văzut şi a mărturisit Daniel: „Am privit până când au fost aşezate scaune şi S-a aşezat Cel vechi de zile şi iată pe norii cerului venea cineva ca Fiul Omului şi a înaintat până la Cel vechi de zile şi a fost dus în faţa lui... şi lui I s-a dat stăpânirea, slava şi împărăţia... stăpânirea lui este veşnică, stăpânire care nu va trece, iar împărăţia lui nu va fi nimicită niciodată" (Dan. 7, 9 şi 13-14).

8. El va domni pe tronul lui David şi va împărăţi peste casa lui Iacov. Astfel, Iacov este patriarhul tuturor celor care adoră pe Dumnezeu, iar David este primul care a domnit slăvindu-L pe El şi plăcându-I Lui, prevestindu-L pe Hristos, Care uneşte în Sine calităţile de patriarh şi de împărat într-o singură domnie cerească şi veşnică. Iar Fecioara, plină de har, când ea aude cuvintele extraordinare şi dumnezeieşti pe care arhanghelul i le-a adresat, adică: „Domnul este cu tine", „iată vei avea în pântece..." ea răspunde: „Cum va fi aceasta de vreme ce eu nu ştiu de bărbat" (Lc. 1, 34).

... Căci, zice ea, chiar dacă ai venit să-mi aduci o veste nouă, cu totul de natură spirituală şi cu totul lipsită de orice patimă trupească, tu îmi vorbeşti totuşi de luare în pântece, de zămislire, de naştere şi de toate cele ce urmează... Cum se vor petrece toate? Căci, adaugă ea, eu nu ştiu de bărbat.

Ea nu a spus acestea din lipsă de credinţă, ci pentru că ea a căutat să înţeleagă modul în care aceasta ar putea să se întâmple. De aceea arhanghelul răspunde: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri; de aceea şi Sfântul care se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema". Tu eşti preacurată, zice el, şi plină de har şi ţi-o spun din nou: Duhul Sfânt se pogoară asupra Ta, pentru covârşitoarea ta sfinţenie, pregătind şi rânduind lucrarea lui Dumnezeu în tine; Puterea Celui Preaînalt te va acoperi cu umbra Sa, pentru a te întări, şi, umbrindu-te, prin contact direct cu tine, pentru a-Şi modela umanitatea, ca Cel care se va naşte să fie Sfânt. Fiu al lui Dumnezeu, puterea lui Dumnezeu sub chipul omului. Căci iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit şi ea fiu la bătrâneţea ei, prin voia lui Dumnezeu, la Care nimic nu este cu neputinţă. La aceste cuvinte, ce răspunde Fecioara, cea plină de har, ea, a cărei înţelegere era dumnezeiască şi incomparabilă? Încă o dată ea recurge la Dumnezeu, îşi concentrează toate puterile spre El, în rugăciune, spunând arhanghelului: „Dacă Duhul Sfânt, cum spui tu, trebuie să vină asupra mea pentru a curăţi mai mult natura mea şi să-mi dăruiască puterea a primi Roada mântuirii, dacă puterea Celui Preaînalt trebuie să mă umbrească pentru a forma în mine după umanitate pe Cel după chipul lui Dumnezeu şi a lucra în mine o zămislire fără sămânţă, dacă Pruncul trebuie să fie Sfântul şi Fiul lui Dumnezeu şi Împărat veşnic — căci nimic nu este cu neputinţă la Dumnezeu — atunci „iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!" Şi îngerul a plecat, lăsând în pântecele ei pe Creatorul întregului univers, pe Ziditorul unit cu trup omenesc. Toate acestea Isaia le-a proorocit în mod limpede prin cele văzute de el prin ceea ce a fost învrednicit a pătimi în mod fericit: Căci nu a văzut pe serafim să ia nemijlocit (direct) cărbunele de pe cerescul şi inteligibilul altar de jertfă, ci cu un cleşte l-a luat. Serafimul, atingându-i buzele lui Isaia şi curăţindu-l (Is. 6, 7). Aceeaşi mare viziune ca aceasta a cărbunelui prins în cleşte, a contemplat şi Moise văzând rugul cel ce ardea în foc, dar nu se mistuia (Ieş. 3, 2).

Astfel Maica Fecioară, ea singură este graniţa, limita între firea creată şi cea necreată şi toţi cei care cunosc pe Dumnezeu vor fi ca ea, care a fost locaş Aceluia Care este nemărginit şi toţi cei care o vor lăuda pe ea după Dumnezeu, pe Dumnezeu îl vor lăuda. Ea este mijlocitoarea veşniciei, ea este lauda profeţilor, începătoarea Apostolilor, sprijinul mucenicilor, temelia învăţătorilor. Ea este slava celor pământeşti, bucuria celor cereşti şi podoaba întregii creaţii, ea este principiul, izvorul şi rădăcina nădejdii noastre cereşti. Pe care să o dobândim prin sfintele ei rugăciuni pentru noi, spre slava Celui Care S-a născut mai înainte de veci din Tatăl şi S-a întrupat din Preacurata Fecioara Maria, în timpurile mai de pe urmă Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, Căruia se cuvine slava, cinstea şi închinăciunea totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Lucruri ce se cuvin a fi ştiute la sfinţirea unei biserici

În cazul unei sfinţiri, primirea ierarhului se face în afara Sfântului lăcaş de către întreg soborul de slujitori, cel dintâi dintre ei având Sfânta Evanghelie şi Sfânta Cruce.

În momentul începerii slujbei de sfinţire biserica trebuie să fie fără credincioşi; ei pot intra în ea abia după momentul propriu-zis al Sfinţirii, fiind singura posibilitate din viaţa unei parohii, atât pentru bărbaţi cât şi pentru femei, de a se închina şi în Sfântul Altar.

Pentru slujba propriu-zisă de Sfinţire sunt necesare următoarele:

— cămaşă lungă, tip halat, confecţionată din atlas alb, cu mânecile înguste şi încinsă cu cordon, pe care o va îmbrăca arhiereul peste Sfintele veşminte.

— 2—3 prosoape tradiţionale româneşti, de preferinţă albe, pentru aşezarea pe grumaz şi pentru încingerea arhiereului.

— Sfântul şi Marele Mir.

— Sfintele Moaşte.

— Icoanele celor patru Evanghelişti.

— Antimis nou (unde este cazul).

De obicei ultimele patru se aduc de către diaconi, de la Catedrala chiriarhală.

— Miruitor făcut dintr-un lemn lung (acesta diferă după înălţimea bisericii) cu care se va sfinţi interiorul şi exteriorul bisericii.

— Ceară curată (circa 1 kg), topită, ţinută la o sursă de foc până în momentul folosirii.

— Apă caldă (3—4 kg) într-un vas nou.

— 4 bucăţi săpun bun.

— 4 bureţi noi pentru spălatul prestolului.

— Nisip, prosoape noi pentru ştergerea prestolului.

— Ceară roşie pentru sigiliu.

— Ştampila parohiei.

— 2 bobine sfoară de in a câte 15 m fiecare.

— Apă de trandafir (colonie), câteva sticluţe.

— Aghiazmă, făcută din vreme, cu un sfeştoc de busuioc.

— Cutiuţă de argint sau inox pentru Sfintele Moaşte.

— Actul de sfinţire întocmit din vreme pe care-l va semna arhiereul şi soborul şi un tub de inox înfiletat pentru păstrarea lui alături de Sfintele Moaşte în piciorul Sfintei Mese.

— Vase noi (gen ibric) pentru turnarea cerii topite şi a apei calde.

— Acoperământ pentru Sfânta Masă (măsăriţa de in), care se va putea pune direct peste piatră şi un alt acoperământ deasupra, împodobit după cuviinţă.

— Făclii de ceară cu prosoape tradiţionale româneşti (de preferinţă albe) care se vor da arhiereului şi întregului sobor de slujitori prezenţi.

Preotul paroh va pregăti câţiva oameni de nădejde dintre consilierii şi credincioşii apropiaţi lui pe care-i va folosi la păstrarea ordinii şi la cele necesare bunei desfăşurări a slujbei de sfinţire.

Preotul paroh va avea pregătit un scurt cuvânt, în care va arăta succint desfăşurarea lucrărilor şi va mulţumi celor care l-au ajutat. Va mulţumi arhiereului şi tuturor celorlalţi slujitori pentru prezenţa la această sărbătoare a parohiei.

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Pagini de muzică corală religioasă

Odată cu introducerea muzicii corale în biserici şi catedralele din spaţiul românesc va fi posibilă interpretarea, tot mai frecventă, a unui repertoriu muzical religios încărcat de reverberaţii ale dreptei noastre credinţe strămoşeşti. Ştim, însă, că la începuturile lor corurile din Transilvania, dar şi din Ţara Românească şi Moldova, au abordat în exclusivitate, partituri muzicale religioase aparţinând unor compozitori din centrul şi sud estul Europei. Iată câteva exemple aparţinând secolului al XIX-lea: lugojenii, printre cei dintâi, hotărăsc la 24 septembrie 1840, trimiterea învăţătorului Ghina şi a unui număr de corişti, la Timişoara, „pentru a învăţa, cu germanul Pfeifer, profesor de muzică, liturghia care se cântă în biserica sârbească şi Vârşeţ" (Apud Vancea, Zeno. **Creaţia muzicală românească, sec. XIX—XX**, vol. I, Bucureşti, Editura Muzicală, 1968, p. 35); în aprilie 1846 românii ortodocşi din Şcheii Braşovului vor asculta în biserica lor voievodală, în prezenţa protopopului Ioan Popazu (1808—1889), „un cor alcătuit din copii care [...] a dat răspunsuri, la sfânta Liturghie, după modelul cântărilor de la Viena şi Bucureşti" (**Siebenbürger Wochenblatt,** Braşov, nr. 33, 23 aprilie 1846, p. 130).

Climatul favorabil dezvoltării vieţii corale bisericeşti în deceniile din urmă ale secolului al XIX-lea îşi găseşte apreciere şi într-una din întâlnirile lui George Bariţiu (1812—1893) cu membrii **Astrei** de la Braşov, în anul 1863; cu acest prilej cărturarul român va confirma, cu entuziasmul ce-l caracteriza: „În zilele noastre se începea că alţii a introduce în biserica răsăriteană armonia [...] că în toată viaţa mea n-am auzit, aşa frumos în biserică, precum cântă corul din Bucureşti la biserica Curtea Vechia" (**Călindariu pentru poporul român**" ... 1863. Întocmit de George Bariţiu, p. 1—17).

În spiritul acestor înnoiri, fără a uita că monodia de tradiţie bizantină a constituit, veacuri de-a rândul, singurul mod de exprimare în cultul ortodox, mai toţi dintre compozitorii noştri îşi vor întregi opera lor cu importante lucrări corale de muzică religioasă. De la Gheorghe T. Burada, Alexandru Podoleanu, Nicolae Bănulescu, Teodor Georgescu, Gavriil Musicescu, Andrei şi Eduard Wachmann, Alexandru Flechtenmacher, Eusebie Mandicevschi, Isidor Vorobchievici, Ciprian Porumbescu, Iacob Mureşianu sau George Dima, care are şi meritul de a fi deschis „noi drumuri, pe care se vor îndrepta profesioniştii români în deceniile următoare" (Popovici, Doru. **Muzica corală românească,** Bucureşti, Editura Muzicală, 1966, p. 341) şi până astăzi s-au însumat zeci şi zeci de partituri având ca titlu **Cântările Sfintei Liturghii;** unele dintre aceste creaţii purtând germenul inspiraţiei psaltice iar altele, cum sunt adesea definite, creaţii muzicale originale". Numai şi consultarea lexicoanelor româneşti semnate de Viorel Cosma (197) sau Gh. C. Ionescu (1994) ne va fi extrem de folositoare în demersul nostru cu caracter muzicologic.

Pornind de la o realitate artistică şi interpretativă concretă, mânuind cu profesionalism tehnica scrierii corale pentru patru voci, compozitorii români vor elabora, cu predilecţie, lucrări muzicale pentru trebuinţa corurilor bisericeşti de factură mixtă; adică pentru ansamblul cu voci de sopran, altist, tenor şi bas. Cum însă în lăcaşurile noastre de cult şi-au dovedit o statornică existenţă şi alte categorii de coruri precum cele alcătuite din voci de bărbaţi sau numai din voci de femei se înţelege că muzicienii creatori nu vor întârzia să compună şi lucrări destinate **corurilor de voci egale.** Exemplifică, iată, în ordine alfabetică, cu numele câtorva compozitori ai genului: Augustin Bena — **Liturghia, a doua, pentru patru voci egale,** 1938; Sabin Drăgoi — **Liturghie în mi minor, pentru cor de bărbaţi,** 1926 sau, de acelaşi compozitor, **Liturghia solemnă în Fa major, pentru cor de femei,** 1930; Nicolae Lungu — **Liturghia psaltică pentru trei voci egale,** 1956; Timotei Popovici — **Cântările Sfintei Liturghii pentru 2—3 voci egale,** 1942; Ion Runcu — **Cântările liturgice în stil psaltic pentru cor bărbătesc, cor mixt, cor pe 3 voci egale, cor pe 2 voci,** 1956; Gheorghe Şoima — **Liturghie pentru cor bărbătesc** etc.

Dar, după cum este şi firesc, în peisajul creaţiei muzicale româneşti vom întâlni şi lucrări destinate vocilor de copii: D. G. Kiriac — **Cântările Liturghiei pentru copii şi popor** (1926) sau Cornel Givulescu cu **Liturghia pentru copii** (1940) şi exemplele, desigur, ar putea continua.

Abordând însemnătatea tezaurului **cântărilor liturgice,** adecvate corurilor din bisericile ortodoxe, Dumitru D. Stancu (n. 1915), el însuşi dirijor, psalt, deci şi un „bun cunoscător al ethosului tradiţional al muzicii noastre bisericeşti" — după cum apreciază Titus Moisescu în **Actualitatea muzicală,** Bucureşti, nr. 105, 1994, p. I — a finalizat, cu ceva timp în urmă, lucrarea **Cântările Sfintei Liturghii pentru cor de voci egale,** Bucureşti, Editura Muzicală, 1995, p. 46.

Desigur, se pune, firesc, întrebarea: Care sunt, de fapt, elementele melodico-ritmice şi armonice ce asigură originalitate lucrării semnate de compozitorul D. D. Stancu? În primul rând, primează în lucrarea studiată structura arhitectonică cât şi îmbinarea firească a melodiei cu textul liturgic. Pentru relieferea coordonatelor specifice discursului muzical compozitorul D. D. Stancu foloseşte, cursiv, tehnica **isonului** („hangul") plasat, mai ales, la vocile inferioare precum în răspunsurile: **Amin** şi **Doamne miluieşte, Aparătoare Doamnă, Heruvicul, Pre Tatăl,** apoi **isonul dublu** în **Iubi-te-voi, Doamne; canonul** şi **câteva elemente eterofonice** în **Răspunsurile mari: Pre Tine..., Axionul, Sfânt, Sfânt..., Unule născut, Chinonic, Tatăl nostru; recitativul** şi **unisonul** în **Antifonul II, Fericirile, Heruvicul, Văzut-am lumina.** Sunt acestea tot atâtea abordări compoziţionale ce dau lucrării **Cântările Sfintei Liturghii** de D. D. Stancu o evidentă notă specifică.

De asemenea, îi mai sunt caracteristice acestei lucrări şi interferenţele stilistice precum **scriitura polifonică,** cu precădere în **Apărătoare Doamnă, Heruvicul (Răspunsurile mari)** sau reliefarea unor elemente morfologice specifice creaţiei muzicale populare (vezi, **cadenţa frigică)** etc.

Prin amplasarea întregului discurs melodic în registrul comod şi expresiv al vocilor lucrarea compozitorului român D. D. Stancu se recomandă, prin sine, convingător, tuturor corurilor de copii care participă, cu cântecul lor, la împodobirea sfintelor slujbe din cadrul bisericii ortodoxe.

Subliniind ideea atât de convingător etalată de George Dima, în 1898, şi anume că: „Unicul loc, în care poporul nostru poate învăţa să cânte este biserica", înţelegem la acest sfârşit de secol, că eforturile pentru reîntinerirea cântării cor le aparţin acestui timp şi exemplului dovedit, mai ales de către compozitorul Gavriil Musicescu, Ciprian Porumbesc, Ion Vidu, D. G. Kiriac, Gheorghe Cucu, Liviu Tempea iar din cercul personalităţilor sibiene de Dimitrie Cunţan, Timotei Popovici, Gheorghe Soima, Ion Gh. Popescu etc.

Cu lucrarea **Cântările Sfintei Liturghii** (pentru cor de copii) de compozitorul D. D. Stancu muzica corală religioasă îşi redefineşte atât conţinutul său artistic cât şi, cu osebire, pe cel moral-religios de esenţă ortodoxă.

CONSTANTIN CATRINA — Braşov

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(III)

După retragerea romanilor din Dacia au continuat să existe, în logica firească a devenirii istorice şi deopotrivă în logica mărturiilor documentare, formaţiuni politico-administrative pe întregul întins al pământului românesc. Consemnarea lor documentară directă în Transilvania şi Banat va fi făcută în secolele IX—X, în strânsă şi nemijlocită legătură cu rezistenţa îndelungată în faţa expansiunii ungare. Potrivit izvoarelor istorice, la invazia ungurilor din Panonia în Transilvania şi Banat, existau în arcul intracarpatic voievodatele (ducatele), lui Menumorut, Glad, Gelu, voievodatul cu centrul la Alba Iulia. Asemenea formaţiuni politice s-au constituit în acea vreme pe întreg pământul locuit de români.

Începând cu secolul al X-lea, după stabilirea lor în Câmpia Panoniei şi după ce expansiunea spre apus le-a fost blocată, cetele regilor unguri încep să se infiltreze în Transilvania, venind din pre vest, de aceea şi numele de Transilvania, pentru ei însemnând „ţara de dincolo de pădure", din latinescul „Ultra-Silvam", care tradus în ungureşte corespunde cu Erdélyi, adică Ardeal. Din cauza rezistenţei pe care au opus-o românii organizaţi în voievodate (ducate) bine închegate, descrise de importantul izvor istoric ungar **Gesta Hungarorum,** a notarului anonim al regelui ungar Bela, pătrunderea invadatorilor unguri în Transilvania s-a desfăşurat în mai multe etape care au durat vreme de trei secole, abia în secolul al XIII-lea reuşind să-şi extindă autoritatea politico-administrativă în acest teritoriu românesc.

Pentru apărarea teritoriilor intrate în stăpânirea lor, întrucât cu numărul restrâns de unguri nu puteau fi protejate, iar românii le erau duşmani, regii unguri au colonizat **secui** — care, deşi vorbesc limba maghiară, au o origine foarte discutată — şi germani, cunoscuţi în Transilvania sub numele de **saşi.**

Documentele vremii, inclusiv ale regilor ungari, datând din acea vreme, pomenesc de „terra Blacorum" (ţări ale românilo) pe întreg teritoriul Transilvaniei. În aceste condiţii, organizarea administrativă a Transilvaniei a trebuit să aibă o structură deosebită de restul Regatului ungar, păstrându-se pentru ea forma autohtonă de organizare — **voievodatul,** comun şi celorlalte două ţări româneşti. Această specificitate românească ce a caracterizat viaţa şi organizarea politică a Transilvaniei a făcut ca voievodatul să aibă, după aprecierea geografului ungur Jenö Kalnoky, „o istorie aparte de cea a Ungariei".

Voievodatul transilvan avea să se menţină până în secolul al XVI lea când, în anul 1541 după dispariţia ca stat a Ungariei medievale (în urma bătăliei de la Mohács din 1526 în care forţele ungare au fost zdrobite de sultanul Soliman Magnificul), Transilvania va primi o situaţie analogă cu a Moldovei şi Ţării Româneşti — principat autonom sub suzeranitatea otomană.

În epoca arpadiană şi un timp şi mai târziu românii s-au menţinut într-o situaţie de „egalitate constituţională" faţă de populaţiile nou venite. În actele vremii nu apar deloc ca popor supus, dimpotrivă ei sunt egali în cele militare, participând cu trupe proprii conduse de adevărate dinastii militare româneşti (Huniazii, Pavel Chinezul, Măcicaş, Bizere) la luptele purtate de regalitate, voievozi, autorităţi locale transilvănene, egali în privinţa fiscalităţii şi a proprietăţii de pământ, iar drepturile politice le sunt dovedite de participarea lor la congregaţiile Transilvaniei.

Începând din secolul al XIV-lea situaţia românilor s-a înrăutăţit. Iobăgia sub dinastia de Anjou devine o instituţie de drept, ori iobăgimea aceasta, cu atâ ea îndatoriri, supusă tuturor asupritorilor, se compunea în majoritatea ei din români, populaţia covârşitoare ca număr în Transilvania.

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

Alegerea şi instalarea noului Patriarh şi Papă al Alexandriei, S. SA PETRU AL VII-LEA

După trecerea pe neaşteptate la cele veşnice, pe când se afla în insula Amorgos — Grecia, a vrednicului de pomenire Patriarhul Partenie III al Alexandriei, tronul patriarhal a devenit vacant, iar ca patriarh locum-tenens a fost numit mitropolitul Hrisostomos de Iohanesburg.

Potrivit tradiţiei Bisericii Alexandriei, alegerea noului patriarh a avut loc vineri, 21 februarie a.c., în Catedrala Patriarhală Sf. Sava din Alexandria.

Mai întâi colegiul electoral, din care au făcut parte şi laici, au ales trei persoane eligibile. Mitropolitul Petru de Camerun a întrunit 154 de voturi, mitropolitul Timotei al Africii Centrale 114, urmat de mitropolitul de Zimbabwe cu 101 voturi.

În a doua fază, Sf. Sinod al Patriarhiei Alexandriei a desemnat din cei trei candidaţi — tot prin vot — pe unul singur care va deveni astfel noul patriarh.

A fost desemnat cu unanimitate de voturi — mitropolitul Petru de Camerun care a fost proclamat astfel ca papă şi patriarh al Alexandriei şi al întregii Africi, fiind al 115-lea întâistătător al acestei istorice şi venerabile Biserici de la întemeierea ei de către Sf. Ev. Marcu, cel care după o veche tradiţie a devenit şi primul ei episcop.

Festivităţile de instalare ale S.S. Petru al VII-lea, patriarhul Alexandriei au avut loc duminică, 10 martie a.c. şi s-au desfăşurat în biserica Buna-Vestire din Alexandria în prezenţa unui mare număr de ierarhi, clerici şi credincioşi veniţi din întreaga lume ortodoxă.

Sf. Liturghie solemnă a fost oficiată de S. Sa înconjurat de membrii Sf. Sinod al Patriarhiei Alexandriei şi de alţi clerici şi ierarhi ortodocşi.

S. Sa Bartholomeus I, patriarhul ecumenic, a fost reprezentat de către I.P.S. Arhiepiscop Gregorios de Tiatira şi Marea Britanie care a transmis şi mesajul din partea S.S. Patriarh Bartholomeu.

Au fost prezenţi de asemenea P.F. Maxim, patriarhul Bulgariei, reprezentanţi ai altor Biserici Ortodoxe, S.S. Shenuda, patriarhul Bisericii Copte din Egipt, reprezentanţi ai Bisericii Romano-Catolice şi ai celei Anglicane.

A fost prezent de asemenea şi marele Muftiu al Alexandriei.

Festivitatea şi instalarea a fost onorată de prezenţa preşedintelui Republicii Elene — dl. Kosti Stephanophoulos, a preşedintelui Ciprului dl. Glafkos Kleridis şi a numeroase personalităţi politice, culturale şi militare ale Greciei şi ale Ciprului.

În cuvântul său de intronizare, noul Patriarh şi papă al Alexandriei Petru al VII-lea a subliniat câteva din măsurile urgente ce se impun în legătură cu viaţa şi activitatea patriarhiei Alexandriei sub aspect misionar, pastoral şi liturgic având în vedere specificul ei aparte şi anume acela de a cuprinde la sânul său credincioşi de diferite rase şi etnii.

„Deşi am devenit acum patriarh — a spus S. Sa — **voi rămâne pe mai departe, ca şi până acum un misionar"** — aluzie bineînţeles la activitatea meritorie pe care a desfăşurat-o vreme de zeci de ani ca mitropolit în Africa.

*

S.S. Patriarh şi papă al Alexandriei Petru al VII-lea s-a născut la 3 sept. 1949 în satul Sinhari din Ciprul.

La vârsta de 17 ani a intrat ca frate în mânăstirea Mahaira, iar după 6 ani în 1972 a fost hirotonit diacon.

În anul următor a intrat în clerul Patriarhiei Alexandriei.

A urmat cursurile Gimnaziului Averof din Alexandria şi apoi cele ale Facultăţii de Teologie din Atena, pe care le-a absolvit în 1978. În acelaşi an a fost hirotonit întru preot primind tot atunci şi rangul de arhimandrit. A fost numit ca şi conducător al Catedralei Sf. Nicolae din Cairo şi secretar patriarhal.

În iulie 1983 a fost ales ca episcop de Babilon unde a păstorit până în iunie 1990 când a devenit mitropolit de Akkra iar din 1994 a devenit, prin alegere, mitropolit de Camerun şi al Africii de Vest.

A făcut între timp studii de specializare la Facultatea de Teologie din Dublin — Irlanda şi a luat parte la diverse întruniri ecumenice. S-a remarcat ca un teolog de excepţie şi mai ales ca un bun misionar în Africa, unde a păstorit ca mitropolit. S. Sa vorbeşte curent greaca, araba, engleza şi franceza.

EIS POLLÁ ETÍ MAKARIÓTATE!

Ierod. DUMITRU BĂLŢAT

Evocări

1. Un om cu multă experienţă:

PĂRINTELE ARHIMANDRIT IOAN DINU

Părintele Arhimandrit Ioan Dinu a fost cel de al treilea stareţ al Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, după restaurare. El a urmat după Părintele Serafim Popescu şi a avut ascultarea de stareţ vreme de şaisprezece ani, — din mai 1955, până în noiembrie 1971.

La mânăstirea noastră, Părintele Ioan Dinu a venit, ca pensionar, în octombrie 1952. Îşi sfârşise rosturile, pe care i le-a încredinţat Biserica şi a ajuns la anii de pensionare. S-a pensionat la cerere. Ultima ascultare, în cadrul Bisericii, în afara mânăstirii, a avut-o ca vicar al Arhiepiscopiei de Iaşi. Mitropolitul Sebastian, care conducea atunci Mitropolia Moldovei şi Arhiepiscopia de Iaşi, şi cu care Părintele Ioan Dinu se găsea în bune relaţii, ar fi vrut să-l ţină pe mai departe în funcţia de vicar. Părintele Ioan însă a spus: „Postul de vicar, pe care îl ocup eu acum, conferă multă cinste celui ce are această demnitate. Doresc ca această cinste s-o aibă şi altul". După ce s-au împlinit toate cele de trebuinţă, în vederea pensionării, Părintele Ioan Dinu, primind aprobarea şi binecuvântarea Mitropolitului Nicolae Bălan, s-a aşezat la mânăstirea noastră de la Sâmbăta, unde şi-a petrecut ultima parte din viaţă vreme de douăzeci şi şapte de ani, până în decembrie 1979, când a trecut la cele veşnice.

La mânăstire Părintele Ioan Dinu a venit cu experienţa câştigată de-a lungul celor şaizeci şi unu de ani de viaţă, din care o bună parte i-a petrecut în rosturi de conducere, în mai multe eparhii, — cea de la Oradea, cea de la Galaţi, cea de la Constanţa şi cea de la Iaşi. Mitropolitul de atunci, Nicolae Bălan, care este şi ctitor al mânăstirii noastre, având în consideraţie experienţa Părintelui Dinu, l-a numit stareţ al mânăstirii.

Cel dintâi lucru, pe care l-a făcut Părintele Ioan, în calitatea lui de stareţ, a fost acela că a hotărât şi amenajat o cameră, ca să fie cancelaria mânăstirii. Iar grija de căpetenie a Părintelui Stareţ Ioan a fost aceea de a fi totdeauna în legalitate şi de a menţine şi susţine prestigiul instituţiei, pe care o conducea. Ţinea şi la demnitatea personală şi dorea să fie împlinitor al legii şi supus autorităţii bisericeşti şi de stat.

Născut şi crescut în Ardeal, când această provincie românească făcea parte din Imperiul Austriac; trăind apoi în condiţiile noi, aduse de primul război mondial şi cunoscând apoi şi vitregiile celor patru ani de stăpânire străină asupra Ardealului de Nord, — când el se găsea la Oradea, în calitate de conducător al eparhiei, rămase fără episcop, — Părintele Ioan Dinu a ştiut să se afle şi în condiţiile de socialism materialist din ţara noastră, de după cel de al doilea război mondial. De aceea nu i-a fost greu să întâmpine regimul nou şi schimbările aduse de el. Aceasta se vede foarte bine din felul cum şi-a încheiat cuvântul său de învăţătură din ziua de anul nou 1948, în a treia zi de Republică Populară Română. El a zis atunci, adaptând Imnul Regal la noua situaţie: „O, Doamne sfinte, ceresc Părinte, susţine cu a Ta mână Republica Populară Română".

Părintele Ioan şi-a început activitatea publică, ca învăţător, în Cetatea de Baltă, pe lângă Blaj, unde a funcţionat în anul şcolar 1911—1912. Absolvise în anul 1911 seminarul pedagogic, în Sibiu. În următorul an şcolar, 1912—1913, a fost învăţător în satul Drăguş, din apropierea mânăstirii, la care a ajuns stareţ. A urmat apoi şcoala de ofiţeri şi în primele luni de război mondial, ca rănit, a fost luat prizonier. După vindecare a petrecut şapte ani în diferite lagăre de prizonieri, în Rusia. În timpul revoluţiei din 1917, împreună cu alţi prizonieri, ascunşi într-o pivniţă, a ajuns sub dărâmături, căci casa în pivniţa căreia s-a aflat, a fost dărâmată cu tunul. În acea situaţie, a avut de luptat cu şobolanii, care năvăliseră asupra lor. Ca dovadă despre acea luptă ,purta pe corpul său semne de muşcături de şobolani. În urma şocului pe care l-a avut în împrejurarea aceea, şi-a pierdut graiul, pe care şi l-a recăpătat mai târziu, prin multe eforturi pe care le-a depus.

După şapte ani de prizonierat, ani grei de muncă normată, în special pentru facerea cărămizilor, — în ianuarie 1921 Părintele Ioan s-a întors în ţară, unde, pentru câteva luni şi-a reluat activitatea de învăţător, dar în toamna aceluiaşi an, s-a înscris la teologia din Sibiu, devenind absolvent de teologie în 1925, an în care a fost hirotonit diacon, necăsătorit, slujbă pe care a împlinit-o vreme de treisprezece ani. Preot a fost hirotonit la Oradea, de către episcopul Nicolae Popovici, după ce mai întâi a fost tuns în monahism, la mânăstirea Izbuc. În 1943, în 25 martie la sărbătoarea Bunei Vestiri, Părintele Ioan Dinu a primit distincţia de arhimandrit, fiind hirotesit de Mitropolitul Nicolae Colan, pe atunci episcop al Clujului.

Venind la Mânăstirea de la Sâmbăta, Părintele Ioan Dinu aducea cu sine o experienţă de o viaţă, constatări şi concluzii, pe care le-a pus la îndemâna celor ce voiau să le ştie şi să le urmeze. Deşi dascăl de profesie, Părintele Ioan nu ţinea să ne dăscălească. Uneori ne spunea diferite lucruri, mai mult dintr-o necesitate sufletească a lui. Făcea câte o afirmaţie, într-un anumit context de viaţă, pe care îl aducea în atenţie diferite împrejurări „Să fii smerit, înseamnă să-ţi ţii locul", e un cuvânt de ordine, care ne-a rămas de la el. „Dacă tu nu-ţi ţii locul, nici cel de lângă tine nu ştie unde să se aşeze, nu ştie ce are de făcut", spunea mai departe, Părintele Ioan, drept lămurire. „Sănătatea ne-o dă Dumnezeu, prin părinţi", este un alt cuvânt spus de Părintele Ioan. „Ce-i între soţ şi soţie numai ei şi Dumnezeu ştie", afirma Părintele Ioan, când i se ivea vreo ocazie pentru o astfel de afirmaţie. „Tinerii au viitor, pe când bătrânii au trecut". „Tânărul devine. Bătrânul a devenit", sunt ziceri ale Părintelui Ioan, pe care poate le-au zis şi alţii, dar noi de la el le-am auzit.

La anii bătrâneţelor, — căci la bătrâneţe l-am cunoscut, — Părintele Ioan Dinu simţea trebuinţa de a-şi depăna unele amintiri. Aşa se face că ştim că, la sfinţirea catedralei din Sibiu, în 1907, istoricul Nicolae Iorga a rostit doar atât: „Acest popor este vrednic de o dragoste fără hotare"; prin „hotare" vizând munţii, ca hotare nedrepte între provincii româneşti.

Părintele Ioan îşi amintea cu plăcere de orele de limbă română de la liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu, unde a urmat gimnaziul; liceul fiind pe atunci cu limbă de predare maghiară, iar profesorul de limba română fiind el însuşi maghiar, dar bun cunoscător al limbii şi literaturii române. Părintele Dinu spunea că orele de limba română erau facultative, însă la ele mergeau toţi elevii români din liceu. Ne mai spunea că, după citirea unui text literar, cum ar fi, de pildă, legenda meşterului Manole, profesorul exclama: „Cât e de frumos!"

Părintele Ioan Dinu era politicos şi protocolar. Ştia cum să întâmpine un demnitar bisericesc şi un demnitar de stat şi se conforma întocmai. Se simţea onorat de prezenţa unui om sus pus şi îşi exprima bucuria unei astfel de împrejurări. Îşi cunoştea competenţa şi căuta, pentru toate situaţiile, cadrul legal. „La locul competent şi în formă reglementară", era o formulă pe care o folosea, când o cerea situaţia.

Când s-au împlinit cincizeci de ani de la absolvirea seminarului pedagogic, Părintele Ioan Dinu l-a adus la mânăstire pe fostul lui profesor, Onisifor Ghibu. A fost o cinste pentru noi toţi, această vizită. Îmi amintesc cu plăcere urarea pe care mi-a făcut-o profesorul Ghibu, la plecare, când mi-a zis: „Părinte Teofil, Dumnezeu să-ţi ţină mintea şi sănătatea".

În anul 1969, când am împlinit patruzeci de ani de viaţă, Părintele Dinu a marcat acest eveniment din viaţa mea aducându-mi un kilogram de portocale. Şi tot în acelaş an, în toamnă, Părintele a ţinut de datoria lui de stareţ, să participe la înmormântarea mamei mele.

Ca om de disciplină şi de legalitate, Părintele Ioan, în vremea stăreţiei lui, a căutat să pună în valoare şi să imprime în noi aceste două calităţi.

Cei şaptesprezece ani, câţi au trecut, de la mutarea lui din această lume, nu l-au şters din conştiinţa noastră. Cei care l-au cunoscut pe Părintele Ioan Dinu, cei care am fost îndrumaţi de el, îl păstrăm pe mai departe în sufletul nostru şi ne rugăm lui Dumnezeu să-l odihnească cu drepţii şi cu sfinţii.

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhimandritul TEOFIL PĂRĂIAN

Ştiri din lumea creştină

● La sfârşitul anului trecut, S. Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeus I, a făcut în fruntea unei delegaţii a tronului ecumenic, o vizită pastorală în Australia.

În cursul acesteia — prima a unui patriarh ecumenic în acest continent — S. Sa a avut întâlniri cu ierarhii ortodocşi de aici în frunte cu Arhiepiscopul Stylianos al Australiei, cu personalităţi ale vieţii politice, sociale şi culturale, precum şi cu numeroase comunităţi ortodoxe greceşti de pe teritoriul Australiei.

Cu acest prilej, S. Sale i-a fost conferit titlul de „doctor honoris causa" al Universităţii Flinder din Adelaide.

*

● În capitala Iranului, Teheran, s-au desfăşurat recent lucrările unei Comisii de dialog teologic, între creştinism şi islamism, la care au luat parte şi reprezentanţi ai Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

Tema principală a discuţiilor a fost: „Lucrarea religiilor în lumea contemporană" şi s-au axat pe următoarele probleme: religia şi drepturile omului, probleme morale ale umanităţii, dreptatea şi pacea, respectul faţă de mediul înconjurător, subliniindu-se totodată faptul că actele de fanatism ale grupărilor extremiste islamice împotriva celor de alte credinţe, în special a creştinilor nu fac decât să îngreuneze dialogul sincer dintre cele două religii monoteiste.

*

● Un tribunal regional din Fetih, suburbie a Istanbulului a condamnat recent pe mitropolitul Iacob de Laodiceea la 5 luni închisoare „cu suspendare" pentru faptul că a săvârşit slujba Vecerniei din ziua de Paşti a anului trecut într-o biserică a comunităţii bulgare din Istanbul. (!)

Verdictul tribunalului venit în urma unui denunţ calomnios, a şocat atât Patriarhia Ecumenică cât şi Consiliul Ecumenic al Bisericilor, care a şi trimis o scrisoare de protest Tribunalului Suprem din Ankara în vederea anulării acestui act nedrept şi jignitor la adresa unui ierarh ortodox.

Conform unei înţelegeri anterioare dintre Patriarhia Ecumenică şi Patriarhia Bulgară, bisericile bulgare aflate pe teritoriul Turciei se află sub jurisdicţia Scaunului ecumenic.

*

● Cu prilejul împlinirii a 1 600 de ani de la trecerea la cele veşnice a Sf. Ambrozie de Milan (+397), Arhiepiscopul Milanului a proclamat anul 1997 ca „Anul Sf. Ambrozie" în cuprinsul diocezei sale, chemând clerul şi credincioşii la studiu şi rugăciune în legătură cu viaţa, opera şi activitatea marelui dascăl al Bisericii Creştine, prăznuit deopotrivă atât de Biserica Apuseană cât şi de cea Ortodoxă.

*

● Heidi Hadsell, decan al Facultăţii de Teologie Mc. Kormik din Chicago a fost aleasă ca directoare a Institutului Ecumenic de la Bossey-Elveţia.

Născută în 1949, cu studii la Universitatea din Noua Californie, ea îi succede astfel prof. Jacques Nicole, fost director al Institutului de la Bossey.

● Episcopul catolic Benjamin de Jesus, vicar apostolic al insulei Jolo - Filipine, a fost asasinat în chip barbar cu 5 focuri de armă, în 4 februarie a.c., în timp ce se îndrepta spre Catedrala oraşului, pentru a oficia Sf. Liturghie. Episcopul era originar din zonă, o zonă cu o puternică prezenţă musulmană cu accente puternice de fanatism şi de violenţă, şi s-a remarcat printr-o susţinută activitate misionară şi caritabilă.

*

● Patriarhia Ierusalimului a procedat recent la trecerea în rândul sfinţilor a unui număr de 63 de vieţuitori ai mânăstirii Sf. Ecaterina din Sinai, care au trăit şi au mărturisit pe Hristos în simplitate, dragoste şi adevăr în epoci diferite — mulţi dintre ei pecetluind cu sângele lor credinţa ortodoxă — se arată în documentul oficial al canonizării emis cu acest prilej.

O sfântă Liturghie solemnă, prezidată de S.S. Diodoros — Patriarhul Ierusalimului şi de Arhiepiscopul Damianos al Muntelui Sinai, alături de membri ai Sinodului Patriarhal, a încununat acest act al canonizării noilor sfinţi.

*

● Cardinalul Mikel Koliqi, decanul de vârstă al cardinalilor Bisericii Catolice, şi care a petrecut peste 40 de ani în temniţele comuniste din Albania, a decedat la sfârşitul lunii ianuarie la Tirana.

În vârstă de 94 de ani, cardinalul albanez, după instaurarea regimului comunist în 1946, a fost arestat şi ţinut în diferite închisori şi lagăre de muncă din Albania, până la eliberarea sa din motive de sănătate în 1986.

În anul 1993 l-a primit la Tirana pe Suveranul Pontif aflat în vizită în Albania.

*

● Biserica Sf. Învieri din Ierusalim se află într-un plin proces de restaurare, finanţat de toate confesiunile creştine din oraşul sfânt.

Recent deasupra boltei centrale a Sf. locaş a fost înălţată o cruce nouă în locul celei vechi distruse de trecerea timpului.

Crucea a fost confecţionată dintr-un material special de către un grup de specialişti, material cuprinzând metale preţioase, iar pe deasupra a fost îmbrăcată în aur.

De dimensiuni uriaşe, crucea are incastrată la cele patru extremităţi ale braţelor, precum şi în interiorul ei pietre preţioase de mărimi considerabile şi care pe timpul zilei absorb razele soarelui în aşa fel încât păstrează lumina şi pe timpul nopţii, crucea strălucind şi putând fi vizibilă astfel din orice parte a oraşului.

Înălţarea noii cruci deasupra cupolei Bisericii Sf. Învieri din Ierusalim s-a făcut cu o solemnitate deosebită, la care a participat şi S. S. Diodoros Patriarhul Ierusalimului, care a şi suportat personal toate cheltuielile legate de confecţionarea acesteia.

*

● Preotul Tamás Josef, duhovnic al Institutului Teologic Romano-Catolic din Alba-Iulia şi vicarul Arhiepiscopiei de aici a fost numit de Vatican ca episcop vicar al Arhiepiscopiei Romano-Catolice din Alba Iulia, şi a fost hirotonit întru episcop la Conventul monahal de la Sumuleu - Ciuc (Jud. Harghita) la 1 martie a.c.

Arhid. VISARION BĂLŢAT

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **SÂMBĂTĂ 1 MARTIE 1997,**

— A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe domnul Ministru de Externe, Adrian Severin, însoţit de purtătoarea de cuvânt a Ministerului, doamna Gilda Lazăr şi de domnul Mihnea Constantinescu, şeful de cabinet al Ministrului de Externe, într-o vizită protocolară.

● **DUMINICĂ, 2 MARTIE 1997,**

— A cercetat Schitul Păltiniş.

● **MARŢI, 4 MARTIE,**

— A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe domnul prefect Tiberiu Costăchescu.

● **JOI, 6 MARTIE 1997,**

— S-a deplasat la Mânăstirea Sâmbăta, unde a avut o întâlnire cu toţi stareţii şi stareţele din Arhiepiscopie, însoţiţi de economii şi secretarii mânăstirilor.

● **SÂMBĂTĂ, 8 MARTIE 1997,**

— A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe domnul Ministru Secretar de Stat al Secretariatului de Stat pentru Culte, prof. Gheorghe F. Anghelescu.

● **DUMINICĂ, 9 MARTIE 1997,**

— A slujit Liturghia arhierească la Biserica din cartierul „Mihai Viteazul" şi a binecuvântat terminarea lucrărilor de la demisolul bisericii unde se va sluji în continuare. A hirotonit întru preot pe diaconul Dăngulea Ovidiu pe seama parohiei Saroşul pe Târnave, protopopiatul Mediaş. La sfârşitul Sfintei Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură.

În după-amiaza aceleiaşi zile a efectuat o vizită de lucru pe şantierul bisericii „Sfântul Antonie" din Sibiu.

● **DUMINICĂ, 16 MARTIE, 1997,**

— **„Duminica Ortodoxiei"**, a slujit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană. La sfârşitul Sfintei Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură.

În după-amiaza aceleiaşi zile a cercetat şantierul Academiei de la Mânăstirea „Brâncoveanu" şi a avut o întâlnire cu domnul prefect al Sibiului, Tiberiu Costăchescu.

● **VINERI, 21 MARTIE 1997,**

— A participat la Simpozionul organizat de Biblioteca „ASTRA", închinat aniversării a 160 de ani de la naşterea lui Partenie Cosma. Cu această ocazie a susţinut o conferinţă intitulată „Un om cât un secol", a sfinţit o placă dezvelită în memoria marelui ctitor şi un bust aşezat la Muzeul „Partenie Cosma" deschis în cadrul Curţii de Conturi.

● **SÂMBĂTĂ, 22 MARTIE 1997,**

— A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe doamna Maria Crâşmaru din Făgăraş — glob-trotter care a primit binecuvântarea pentru a efectua o excursie în jurul lumii.

● **DUMINICĂ, 30 MARTIE 1997,**

— A participat la Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană, iar la sfârşitul Sfintei Liturghii a rostit o cuvântare despre Sfânta Cruce.

A oficiat un parastas în memoria luptătorilor căzuţi în lupta pentru unirea Basarabiei cu România.

Pr. VALENTIN SICOE

„STRĂIN AM FOST ŞI M-AŢI CERCETAT..."
(Din înfăptuirile pe planul asistenţei sociale)

Căminul de pensionari nr. 2, din strada G. Coşbuc nr. 20 funcţionează sub această denumire din anul 1956. Aşezământul însă este mai vechi, datând din 1912, când Biserica evanghelică a organizat aici un **„Frauenheim"**. Astăzi el se află sub jurisdicţia Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale.

Cei peste o sută de asistaţi sunt vârstnici pensionari, lipsiţi de sprijin material. Peste o sută de suflete peste care exista pericolul să se aştearnă uitarea. Sunt părinţii şi bunicii unei societăţi care îi marginalizează ca să nu se împiedice de ei.

Din pensie ei plătesc o contribuţie de întreţinere, în schimbul asistenţei complete pe care o primesc. De multe ori însă, taxa este prea mică pentru a acoperi în întregime cheltuielile. E nevoie de oameni cu mult suflet, ca d-na directoare Rotaru, precum ceilalţi angajaţi, pentru ca asistaţii să ducă o viaţă decentă.

Dar şi aici, ca de altfel în mai toate aşezămintele de acest fel, se simţea o lipsă: asistenţa religioasă. Preotul — păstorul sufletesc — este o prezenţă indispensabilă în orice comunitate umană. Cu atât mai mult el trebuie să fie acolo unde există un deficit de comuniune, unde este nevoie de mai multă iubire.

Biserica a răspuns apelului făcut de Căminul de Pensionari, prin adresa d-nei directoare Rotaru, în care se cerea un preot pentru cămin. Prin grija **Înalt Prea Sfinţitului Dr. Antonie Plămădeală**, mitropolitul Ardealului, şi străduinţele membrilor Consiliului Eparhial, s-a înfiinţat postul de preot cerut, care a fost ocupat prin concurs de pr. Constantin Oancea.

Care va fi însă misiunea preotului în acest aşezământ? În primul rând, constituirea unei comunităţi creştine. Aspectele legate de slujire, pastoraţie şi duhovnicie au toate în vedere acest scop. În acest mod fiecare dintre cei de aici nu va avea în comun doar domiciliul, ci se va simţi ca într-o familie.

Orice început este greu. Mai ales că în prezent nu există aici un spaţiu dedicat exclusiv cultului. Slujba se ţine în sala de mese. Va trebui amenajată o capelă ceea ce astăzi ridică probleme de ordin financiar.

Noi ne rugăm lui Dumnezeu să deschidă inimile credincioşilor noştri, căci orice dar va fi bine primit. Iar cel ce dă în numele lui Hristos, îşi strânge „comoară în cer".

Liturghia se oficiază în fiecare duminică şi sărbătoare între orele 8,30—11.

Pr. CONSTANTIN OANCEA

*

● De mai bine de 20 de ani, apare la Atena, în condiţii grafice de excepţie, o revistă trimestrială intitulată „Oikogkenia polytekcni" (Familia cu mulţi copii) şi care este împărţită gratuit, în sute de mii de exemplare, la pangarul fiecărei biserici parohiale din Atena şi din întreaga Grecie.

Iniţiată şi patronată de Comitetul Uniunii Panelene a prietenilor celor cu mulţi copii, cu binecuvântarea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Greceşti, revista, foarte populară în rândurile credincioşilor greci, îşi propune să popularizeze la nivelul maselor, experienţe şi acţiuni de viaţă ale familiilor cu numeroşi copii.

Fiecare număr cuprinde pe scurt biografia însoţită de o fotografie a mai multor familii care au copii mulţi, pagini din literatura patristică sau gândirea teologică actuală privitor la darul naşterii de copii şi împotriva pruncuciderii sau a avortului, recenzii de cărţi privitor la viaţa mamei creştine şi a copiilor, acţiuni concrete de ajutorare a familiilor cu mulţi copii, corespondenţe de la cititori etc. Este o acţiune lăudabilă a acestui Comitet Naţional şi a Bisericii Greceşti, care este foarte activă în viaţa religios-morală dar şi socială a poporului elen.

De câtva timp, acest Comitet trimite trimestrial câteva zeci de exemplare din această revistă şi Arhiepiscopiei Sibiului. În viitor vom încerca să publicăm în Telegraful Român şi câteva articole — în traducere — din această revistă.

V. B.

Evocări

(Urmare din pag. a 3-a)

2. Un Părinte care ar putea vorbi el însuşi despre sine:

PĂRINTELE ARHIMANDRIT VENIAMIN TOHĂNEANU

După Părintele Ioan Dinu, a urmat, ca stareţ al Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, părintele Arhimandrit Veniamin Tohăneanu. Se stabilise la mânăstire îndată după război. Pe atunci era în atenţia oamenilor, Părintele Arsenie Boca. Mulţi doritori de viaţă spirituală mai ales tineri, se simţeau îndemnaţi de exemplul Părintelui Arsenie, să ia calea mânăstirii. Între aceştia a fost şi Părintele Veniamin. Părinţii Părintelui Veniamin au avut opt copii, dintre care, patru au intrat în viaţa monahală. Părintele Veniamin şi Părintele Timotei, fratele lui, s-au încadrat în obştea Mânăstirii Brâncoveanu. Cele două surori ale Părintelui Veniamin, Maica Vasilisa şi Maica Teodosia, au intrat în Mânăstirea Bistriţa, judeţul Vâlcea, unde Maica Vasilisa a trecut de curând la cele veşnice.

Pe Părintele Veniamin l-am cunoscut în anul 1948, la puţină vreme după ce a fost tuns în monahism. Era pe atunci în ascultarea Mitropolitului Nicolae Bălan, în Sibiu, şi îşi făcea pregătirea şcolară, în vederea studiilor teologice, pe care le-a început în anul 1951 şi le-a absolvit în 1955, devenind licenţiat în teologie.

Din 1955, Părintele Veniamin a avut ascultarea de secretar al mânăstirii noastre. Cu calităţile lui administrative, Părintele Veniamin l-a ajutat mult pe Părintele Ioan Dinu la conducerea mânăstirii. În anul 1972, el i-a urmat Părintelui Dinu în ascultarea de stareţ al mânăstirii, fiind al patrulea stareţ de la restaurare.

În ascultarea de stareţ, Părintele Veniamin a slujit lui Dumnezeu şi obştei monahale, pe care a condus-o până în vara anului 1993. Încă din vremea când era secretar al mânăstirii Brâncoveanu şi apoi şi în vremea stăreţiei sale, Părintele Veniamin a lucrat nespus de mult pentru ridicarea mai multor clădiri de pe teritoriul mânăstirii noastre şi mai cu seamă pentru realizarea incintei brâncoveneşti, din jurul bisericii vechi a mânăstirii. Sunt nişte realizări uimitor de mari şi de frumoase, pe care nu ni le putem închipui fără contribuţia Părintelui Veniamin. El s-a interesat pentru aducerea materialelor de construcţie, pentru hrana a sute şi sute de muncitori, care au lucrat la construirea incintei mânăstirii, realizată în vremea stăreţiei lui. Pentru strădaniile lui şi pentru osteneala depusă spre binele mânăstirii şi spre realizarea clădirilor din jurul bisericii brâncoveneşti, care îi pun în uimire pe toţi, Părintele Veniamin a primit, în mod solemn şi în faţa unei mulţimi imense de oameni, — adunată la sfinţirea paraclisului brâncovenesc, Crucea Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol şi Crucea Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române. Acestea i s-au înmânat de către cei doi patriarhi, prezenţi la mânăstire, în ziua de sărbătorire a Adormirii Maicii Domnului, din anul 1993, când s-a afirmat, din partea celor competenţi că este „stareţ onorific pe viaţă".

În cei douăzeci şi unu de ani de stăreţie, Părintele Veniamin a adus multe îmbunătăţiri în standardul de viaţă a obştei monahale, pe care a condus-o. Era foarte priceput în a-şi crea relaţii şi în a găsi soluţii şi mijloace, pentru împlinirea scopurilor urmărite.

Activitatea de stareţ, Părintele Veniamin şi-a desfăşurat-o în condiţii grele, în condiţii de regim materialist şi de concepţie materialistă, când, prin legile de atunci, s-au impus multe îngrădiri vieţii monahale. Cu toate acestea, sub stăreţia Părintelui Veniamin, s-au făcut şi călugării şi hirotonii, în folosul mânăstirii şi spre binele personal al celor care au fost promovaţi şi datorită abilităţii şi iscusinţei Părintelui Veniamin.

Părintele Veniamin, mai întâi ca seretar şi apoi şi ca stareţ, pe parcursul a mai mult de treizeci şi cinci de ani a ştiut să găsească portiţe de scăpare, pentru a ieşi din îngrădirile impuse de regimul ateist şi pentru a salva mânăstirea şi pe oamenii ei, ba chiar şi pentru progresul mânăstirii, în condiţii potrivnice şi vitrege.

În vremea când, practic, Părintele Veniamin a condus mânăstirea, s-a dezvoltat, în cadrul mânăstirii, şi atelierul de pictură pe sticlă, s-au făcut multe expoziţii de pictură, în ţară şi în străinătate, iar picturile ce s-au vândut la doritori, au fost valorificate în folosul mânăstirii.

Nu ne putem gândi la Părintele Veniamin, secretarul şi stareţul mânăstirii noastre, la calităţile sfinţiei sale de administrator, la iscusinţa pe care a vădit-o în rezolvarea problemelor mânăstirii, fără să luăm aminte şi la multele şi feluritele riscuri, pe care şi le-a luat şi la care s-a expus, numai ca să împlinească cele bune, pentru binele vieţuitorilor din mânăstire, pentru progresul lor şi al mânăstirii. Toate acestea ştiindu-le, dorim să-i arătăm recunoştinţă şi să-l asigurăm de respectul ce i-l păstrăm. Dumnezeu să-i primească osteneliile şi să-i facă parte de bucurii vremelnice şi veşnice.

Sărbătoare la Valea Hârtibaciului

Creştinii ortodocşi din Ardeal îşi vor mânăstirile dărâmate de tunurile generalului Bukow, înapoi! Din această dorinţă se naşte jertfa şi fapta creştină. Din salba de mânăstiri ale Arhiepiscopiei Sibiului a căror zidire şi rezidire au început după 1990 face parte şi Schitul „Naşterea Maicii Domnului" din protopopiatul Agnita.

Despre lucrările începute aici Ziarul „Telegraful Român" a relatat la vremea potrivită. Rândurile de faţă vin să aducă la zi cele înfăptuite aici. Anul 1996 a fost un an rodnic pentru mica obşte condusă de maica stareţă **Varvara Eftimie.**

Au fost finalizate lucrările de la cele 2 corpuri de clădire, a fost montat clopotul cel mare, au început lucrările la corpul principal de chilii. Nici lucrările la gospodăria anexă şi pe terenul agricol nu au încetat. Dar lucrul cel mai de preţ este micul paraclis amenajat într-una din încăperi. El este dotat cu toate cele necesare întru slujirea Sfintei Liturghii şi este închinat Bunei Vestiri.

La cele înfăptuite au venit întru ajutor societăţile de construcţii sibiene CONSIB S. A., CONSTRUCŢII S. A., CONCEFA S. A., S. C. „INDEPENDENŢA" Sibiu, credincioşii din parohiile Smig protopopiatul Mediaş, Alţâna, protopopiatul Agnita, Gura Râului şi Orlat, protopopiatul Sălişte, precum şi alte instituţii şi numeroşi credincioşi.

Şi iată a venit 25 Martie 1997! Sunet de toacă şi glas de clopot au chemat pe credincioşi la Sfânta Mânăstire.

Liturghia a fost oficiată de pr. Consilier Simion Săsăujan de la Centrul eparhial, pr. Bot Radu din parohia Orlat şi de către pr. Stancu Ioan din parohia Roşia.

La sfârşitul serviciului divin s-a sfinţit apa, credincioşii prezenţi au fost stropiţi cu apă sfinţită şi miruiţi.

Maica Varvara a dăruit celor prezenţi spre amintire câte o iconiţă. A urmat o agapă cu bucate adecvate zilei. A luat sfârşit astfel o zi însemnată din viaţa renăscutei mânăstiri.

Gândurile obştei şi ale credincioşilor se îndreaptă acum spre 8 septembrie, sărbătoarea Naşterii Maicii Domnului, hramul cel mare al mânăstirii, când se speră să fie pusă piatra de temelie la construcţia bisericii mânăstirii.

IONEL SORIN ALBU

Semnalăm... Semnalăm...

● Editura „Bunavestire" din Bacău tipăreşte în românește o parte din bogata operă predicatorială a celui ce pentru aceasta a fost numit de contemporani **Gură de Aur: Predici la duminici şi sărbători** în vechea traducere a episcopului Melchisedec al Romanului, reproducând şi prefaţa sa din 1883. (Bacău, 1997, 304 p.).

Asemenea izvoare sunt mereu actuale.

*

● Editura „Polirom" (Iaşi, 1996, 349 p.) a publicat cartea profesorului Carlo Ginsburg: ISTORIE NOCTURNĂ cu subtitlul: **O interpretare a sabatului.** Nu e vorba, cum s-ar putea crede la prima vedere, de **sabatul** iudaic, ziua de odihnă a evreilor. E vorba de vechi practici vrăjitoreşti, din trecut, care între timp au dispărut.

E o carte de serioasă informaţie la temă, necesară mai ales cercetătorilor din domeniul Istoriei Religiilor. Şi nu numai acestora.

*

● Un interviu apărut în **Tribuna** Sibiului, semnat Ioan Onuc Nemeş în convorbire cu Mitropolitul Ardealului, a fost preluat de ziarul **„Crişana Plus"** (nr. 22—28 nov. 1996 şi 29 nov. — 5 dec. 1996). Acelaşi text a fost preluat şi de revista **Cultura naţională** din Bucureşti.

Cultura Naţională ocupă două pagini şi cu câteva articole despre Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, unde este şi o **Cronică** a ctitorului **(Mitropolitul Antonie)** şi o prezentare a colecţiei de artă **„Antonie Mitropolitul"** semnată de dl. Mihail Ioan Gorgoi, specialist din Ministerul Culturii.

Despre M-rea Sâmbăta scrie în **„Crişana Plus"** dl. Nicolae Şandru (10 nov. 1996). Tot în **„Crişana Plus"** reapare un interviu acordat d-lui Ioan Onuc Nemeş (Tribuna nr. 1515/1995) despre Sărbătorile din Patmos cu prilejul aniversării a 1900 de ani de la scrierea Apocalipsului (3 nov. 1996).

*

● Domnul profesor Costică Z. Buştiuc din Medgidia, membru în Adunarea Naţională Bisericească, ne-a trimis patru dactilograme interesante:

1. Ştiinţa în căutarea lui Dumnezeu;
2. Demonologia — premiză a mântuirii;
3. Crearea lumii în gândirea filosofică creştină;
3. Religia — un tainic dialog între om şi Dumnezeu (studii, articole, alocuţiuni).

Le-am dat, toate, pentru referat consilierului nostru cultural. Dacă vor fi găsite interesante pentru publicul românesc de astăzi, consilierul cultural ne va face un referat care va putea avea în vedere fie tipărirea lor în parte, fie adunarea sub un singur titlu. Când vom avea referatul, împreună cu al consilierului nostru economic, vom relua corespondenţa cu autorul.

*

● Anul trecut, la 23 iulie, a trecut la Domnul patriarhul Alexandriei şi al întregii Africi, Parthenios al III-la. După procedee locale, cu participarea clericilor şi a laicilor a fost ales patriarh la 21 februarie 1997, mitropolitul Petru de Accra, din Camerun, sub titlul de Petru al VII-lea (Papapetru), grec, originar din Cipru, născut în 1949. A trecut prin mai multe eparhii (Babilon, Cairo, Accra, Camerun) şi a avut în grija sa pe ortodocşii din Kenya, Uganda şi Tanzania. Vorbeşte greaca, araba, franceza şi engleza şi a fost un apropiat al Patriarhului decedat Parthenios.

Cu patriarhul Parthenios am lucrat împreună cu Comitetul Central al Consiliului Mondial al Bisericilor, mai mulţi ani. Fără să fie în vreun fel un sincretist, era deschis dialogului cu alte religii şi cu Confesiunile creştine. A vizitat şi România, Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus şi a fost prezent împreună cu P. F. Patriarh Teoctist la instalarea primului episcop al nou-înfiinţatei Eparhii a Covasnei şi Harghitei, eparhie întemeiată la stăruinţele şi demersurile **Mitropolitului Antonie** al Transilvaniei.

Patriarhia Alexandriei ocupă, canonic, locul doi în dipticele ortodoxe, după Constantinopol, patriarhul de Alexandria fiind urmaşul Sfântului Apostol Marcu, cel care a creştinat Africa.

Astăzi Patriarhia Alexandriei numără între 200 000—350 000 de credincioşi, cei mai mulţi negri dar şi mulţi greci şi arabi stabiliţi acolo din interese comerciale.

În Egipt există şi o Patriarhie Coptă (cca 6 000 000 de egipteni) în dialog constructiv cu Biserica Ortodoxă cu care unitatea e ca şi realizată în urma întâlnirilor de la Chambesy pentru pregătirea Sfântului şi Marelui Sinod ortodox. Se constată că diferenţele teologice din secolul V, de la şi după Sinodul al IV-lea care s-au datorat doar unor neînţelegeri verbale.

În afară de negri, în Biserica Africii mai există 3 000 de greci, din 300 000 câţi erau în 1950, şi 15 000 de credincioşi arabi.

La Nairobi, în Kenya există şi un Seminar Teologic ortodox. Patriarhia Alexandriei are un singur episcop negru, Ioan de Tanzania, şi 140 de preoţi de culoare.

Personal am participat acum vreo 25 de ani la o slujbă „neagră", undeva lângă Nairobi, în Kenya, într-un sat de colibe şi într-o sală din chirpici, fără uşi, fără ferestre şi fără catapeteasmă.

Dar toată lumea cânta veselă, în ritm de dans, jucând pe loc, şi oamenii păreau fericiţi.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 aprilie
Nr. 15—16
1997

HRISTOS A ÎNVIAT

TOŢI VOM ÎNVIA

HRISTOS A ÎNVIAT!

La această bunăvestire, iată răspundem toţi într-un glas: „Adevărat a înviat". Credinţa în învierea noastră într-un „pământ nou şi într-un cer nou", **(Isaia 65, 22 şi II Petru 3, 13), după moarte, este temeiul de căpetenie al credinţei, al filosofiei, al liniştii minţilor noastre, al sensului eforturilor noastre din viaţa aceasta, pe care le credem** cu rost **şi pe care le împlinim cu sfinţenie, pentru viaţa de aici dar, în aceeaşi măsură, şi pentru viaţa de dincolo, căci** dacă Hristos a înviat, şi noi vom învia, **spune Sfântul Apostol Pavel (II Cor. 4, 14).**

Credem, ştim că vom învia.

Credem, ştim că suntem nemuritori.

Credem, ştim că mormântul pecetluit nu va rămâne aşa pentru veşnicie ci, aşa cum încheie preotul slujba înmormântării: se pecetluieşte mormântul acesta până la înviere. **De aceea noi toţi purtăm de grijă morţilor noştri, le facem pomeni, facem rugăciuni pentru dânşii, cum vor face şi alţii pentru noi, pentru ca la înviere să ne întâlnim împăcaţi, iertaţi, fraţi între noi, regăsiţi cu speranţa împlinită în Ziua Învierii.**

Aş vrea să vă readuc aminte şi să nu mai uitaţi câteva adevăruri esenţiale şi datorii de căpetenie ale vieţii noastre creştine.

Să-i iertăm şi să ne rugăm pentru iertarea celor adormiţi.

Să le facem cuvenitele şi tradiţionalele pomeni, să dăm pomelnice pentru iertarea lor, la Sfânta Liturghie şi în zilele de pomenire ale morţilor.

Cu fiecare rugăciune a noastră se uşurează ceva din povara care apasă asupra sufletelor lor, pentru păcatele lor nepocăite şi neiertate, cât erau în viaţă. Rugăciunea noastră le ajută, căci scris este: Rugaţi-vă unii pentru alţii **(Iacob 5, 16). Morţii, acum, nu-şi mai pot schimba soarta de dincolo, decât prin rugăciunea noastră, prin rugăciunile Bisericii, şi prin milostivirea lui Dumnezeu, care apreciază generozitatea noastră şi solidaritatea noastră cu toţi cei plecaţi dincolo.**

Dar aş vrea să vă mai spun ceva la fel de important: Pentru fiecare rugăciune sau pomenire, făcută pentru morţi, Dumnezeu iartă şi din păcatele noastre, pentru că arătăm că avem inimă bună faţă de alţii. Nu pierdeţi din vedere aceasta.

Şi mai cred că este de datoria mea să vă mai amintesc şi să vă mai sfătuiesc ceva. Ceva de care toţi suntem conştienţi dar, parcă, uneori mai uităm, deşi adevărul este elementar, **e la mintea oricui. Uneori facem fapte rele, ca şi cum nu ne-ar vedea nimeni şi, ca şi cum n-am avea de dat socoteală nimănui şi niciodată pentru ele. La mânie, sau din interese materiale meschine, devenim egoişti şi nu ne mai pasă de cei din jurul nostru.**

Ei bine, pentru toate acestea vom da socoteală. Putem înşela pe oricine, putem scăpa de cel pe care l-am înşelat, putem scăpa de judecată, dar pe Dumnezeu nu-L putem înşela. Ochiul Lui vede tot. Sfântul Pavel avertizează: „Totul este gol şi descoperit înaintea ochilor Lui Dumnezeu" **(Evrei 4, 13).**

Vom învia şi atunci totul va fi dat pe faţă.

Ne vom ruşina de cei pe care i-am nedreptăţit, de cei pe care i-am vorbit de rău, de cei de la care am furat, de cei cărora le-am înşelat buna credinţă, de cei cărora le-am stricat familiile, de cei pe care i-am amărât sau i-am jignit, sau i-am pârât, de cei cărora le-am stricat fie viitorul pe pământ, fie cinstea, onoarea şi proprietatea.

De toate acestea trebuie să ne temem. În mod sigur ne vom întâlni cu faptele noastre, dacă le-am făcut. Cei păgubiţi de noi, cei nedreptăţiţi, ne vor privi acuzatori şi nici nu vor avea atunci puterea să ne ierte, precum nici cererea noastră de iertare, acolo, în lumea de dincolo, nu va mai putea ajunge până la ei.

Şi atunci, mai este ceva de făcut? Putem scăpa de o astfel de situaţie cumplită din care, acuzaţi fiind, să mai putem scăpa de pedeapsă?

Nu. Acolo nu.

Acolo, dincolo, **în viaţa cealaltă, noi nu mai putem face nimic.**

Şi atunci rămânem condamnaţi pentru veşnicie?

Nu.

Ceva se mai poate face. Dar, numai aici, pe pământ, **unde pocăinţa, voinţa şi hotărârea noastră, a celor vii, pot schimba, pot modifica relaţia cu cei morţi cărora în viaţă le-am făcut rău.**

Să le cerem iertare acum. Să-i pomenim în rugăciunile noastre, să dăm de pomană, să facem milostenie în numele lor, dacă nu chiar pe măsura pagubei pe care le-am făcut-o, măcar cât putem. Să ne căim de răul pe care li l-am făcut. Aşa, şi Dumnezeu şi ei ne vor putea ierta şi ne vom putea întâlni cu ei împăcaţi. Altfel starea noastră de vinovăţie, starea noastră de remuşcare, starea noastră de ruşine, va fi iadul nostru. O parte din iadul nostru, dacă nu vom mai avea şi alte păcate nepocăite, grele, care vor apăsa asupra noastră în veci.

Să nu uităm: multe păcate se iartă prin milostenie!

Noi credem în înviere. Învierea Domnului, verificată la vremea ei de mulţime de martori. Înălţarea Lui la cer, de asemenea de faţă cu mulţi martori, trebuie să ne aducă aminte de faptul că vom fi într-o zi faţă în faţă cu Dreptul Judecător, când vom da socoteală de toate cele pe care le-am făcut în

(Continuare în pag. a 2-a)

Al vostru al tuturor, de tot binele voitor şi pururea rugător către Domnul pentru voi,

† ANTONIE

Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Duminica Floriilor

Toată istoria lui Israel n-a fost decât o necontenită împletire a unor scurte perioade de stabilitate politico-economică cu lungi perioade de robie, de umilinţă şi încercări de deznaţionalizare. Cunoscând ca nimeni altul gustul amar al robiei, poporul evreu şi-a creat o adevărată teologie a speranţei într-un trimis al cerului, în Mesia, care îl va elibera odată şi odată de toate tiraniile, şi care-l va conduce triumfător spre biruinţa deplină asupra dusmanilor. Toată istoria Vechiului Testament nu este altceva decât consemnarea în detaliu a timpului şi modului în care se va produce acest extraordinar eveniment. Să nu amintim decât un singur exemplu din profeţiile lui Israel: „Iată vin zile, zice Domnul, când eu voi ridica lui David odraslă dreaptă şi va ajunge rege şi va domni cu înţelepciune; va face judecată şi dreptate pe pământ. În zilele lui, Iuda va fi izbăvit şi Israelul va trăi în linişte; iată numele cu care-l vom numi: „Domnul — dreptatea noastră". De aceea vor veni zile în care nu se va mai zice „Viu este Domnul care a scos pe fiii lui Israel din ţara Egiptului" ci. „Viu este Domnul care a scos şi a adus neamul lui Israel din ţara de miazănoapte şi din toate ţările în care îi risipise" (Ier. 23, 5—8).

Împărţiţi între umilinţă şi înfrigurată aşteptare, iată marea făgăduinţă a lui Dumnezeu s-a împlinit. Izbăvitorul oamenilor, Mesia, trimisul cerului a venit, nu înfricoşător, nu copleşind, nici strivind cu măreţia dumnezeirii sale, ci sub chipul Milei, al Iubirii, al Mângâierii şi al Alinării, cu o inimă atât de largă încât să încapă în ea toată durerea şi toată obida lumii cu un suflet blând, care să asculte şi să înţeleagă necazul fiecăruia.

Pentru mulţi dintre noi, rămâne de neînţeles schimbarea suferită de poporul evreu în ceea ce-l priveşte pe Mântuitorul Hristos în răstimpul celor câteva zile din săptămâna Patimilor, când cu o uşurinţă uimitoare trece de la o extremă la cealaltă: de la adoraţie „Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului! Osana întru cei de sus", la abandonare, renegare şi condamnare irevocabilă la moarte: „Să se răstignească!". Evreii aşteptau de mult timp pe Mesia, izbăvitor al neamului lor de sub stăpânirile străine, un Mesia războinic şi eliberator, care să-i poarte din biruinţă în biruinţă. Pentru ei Blândul Nazarinean, cel care a spălat picioarele ucenicilor, gest de supremă smerire a Creatorului în faţa creaturii, Cel care a primit la Sine cu dragoste şi i-a iertat pe păcătoşi, pe vameşi şi pe destrânate, Cel care s-a făcut tuturor pildă de adâncă umilire şi slujire, nu putea fi în nici un caz un trimis legitim al lui Dumnezeu, ci cel mult un uzurpator.

Ar fi greşit însă să se înţeleagă că toată drama din Săptămâna Patimilor s-ar datora în exclusivitate refuzului evreilor de a accepta în persoana Mântuitorului Iisus pe Fiul lui Dumnezeu. Şi au şi ei partea de vină în acest act dramatic, dar mai presus de ura lor, de orbirea şi încăpăţânarea lor, a fost voia adâncă a lui Dumnezeu ca Fiul să se jertfească pentru noi şi pentru a noastră mântuire prin cea mai teribilă moarte. Că este aşa o dovedesc înşeşi evenimentele petrecute de Florii acum aproape 2 000 de ani în Ierusalim. Cunoscând toate cele ce aveau să se întâmple, ca Dumnezeu ce era, Hristos simte intrând în Ierusalim sudoarea rece amestecată cu sânge care-i va roura fruntea, după cum ştie că strigătele de bucurie şi entuziasm cu care este întâmpinat nu peste mult timp se vor preface în strigăte de ură: „Răstigneşte-L"; stâlpările de finic se vor preface în cunună de spini, veşmintele aşternute cu bucurie

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. N. STOIA

Învierea, ţinta noastră supremă

Începând de la marea cădere toate lucrurile au fost întoarse cu faţa spre Învierea lui Hristos.

Hristos a fost promis chiar de la început, promisiunea a fost întreţinută de proroci, evenimentul s-a împlinit. De la Înviere, Hristos stă înălţat ca izvor de mântuire în pustiul lumii acesteia întocmai ca şarpele de aramă făcut de Moisi în pustie, astfel ca orice cădere să aibă posibilitatea unei ridicări, să nu mai existe cădere ireversibilă, întocmai cum se menţionează într-una din frumoasele rugăciuni de la taina Sf. Maslu: „De câte ori vei cădea, scoală-te şi te vei mântui".

Învierea lui Hristos este temelia acestei posibile sculări, deci drumul, pelerinajul se poate continua spre ţinta lui iniţială, Împărăţia lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, Învierea lui Hristos ca temelie a ridicării noastre este în acelaşi timp şi poartă a Împărăţiei.

Aşa cum rugăciunea citită de preot în timpul heruvicului la Sf. Liturghie menţionează că Hristos este cel ce aduce şi cel ce se aduce, aceeaşi concomitenţă de atribute şi acţiuni, chiar dacă paradoxală, se vede şi în Învierea Sa. Ea este totodată piatră de temelie, scară şi destinaţie finală.

Mai precis, Învierea lui Hristos este început şi ţintă deodată. Început pentru că inaugurează un nou mod de a fi, un drum cu totul nou care se desfăşoară între Învierea lui Hristos şi Învierea noastră cea mai de pe urmă, şi ţintă, de două ori: întâi pentru că spre ea au tins toate cele dinaintea ei, cărora ea le este împlinirea, şi apoi, pentru că şi pentru noi, ea reprezintă starea, criteriul, nivelul la care vrem să ajungem.

Totuşi într-un fel s-a mers spre Înviere când nu se cunoştea Învierea, şi altfel mergem spre ea noi cei de acum, care o cunoaştem.

Învierea lui Hristos reprezintă o chemare existenţială. În ea se poate asculta ecoul primei chemări pe care Dumnezeu a adresat-o lucrurilor şi omului când i-a adus de la nefiinţă la fiinţă.

Dacă omul este un eveniment acustic, o fiinţă acustică, cum zice Meister Eckhardt referindu-se tocmai la această aducere întru existenţă a întregii creaţii de către Dumnezeu prin chemarea divină, Învierea lui Hristos, ca act de creaţie divină ea însăşi, implică, deci conţine această chemare. Şi aşa cum la chemarea întru fiinţă nimic din cele create n-a putut spune „nu", tot astfel chemarea pe care Învierea o reprezintă este irezistibilă, irefuzabilă. Un refuz ar însemna o cădere din normal, ar fi antinatural, antiexistenţial.

Aşa este chemarea Învierii, cum a fost chemarea apostolilor la misiune de către Mântuitorul Hristos. El le spunea simplu: „Vino după Mine!", iar ei pe dată lăsau toate şi Îl urmau necondiţionat; fără întrebări; fără ezitări, fără comentarii. La o astfel de chemare a lui Dumnezeu răspunsul nu poate fi decât imediat, total, aşa cum în Vechiul Testament când Dumnezeu se adresa poporului ales prin proroci cerându-i: „Ascultă, Israele!" proorocii, prin ei poporul, ziceau: „Grăieşte Doamne, robul tău ascultă".

Autoritatea Învierii lui Hristos este inchestionabilă. Ea cere urmare şi urmarea este în principiu inevitabilă. E ca o uşă ce se deschide deodată în faţa ta în timp ce mergi şi **volens nolens,** păşeşti pragul ei câtă vreme ea se deschide chiar la picioarele tale. A nu da curs unei astfel de invitaţii, de ocazii speciale denotă ceva nenatural.

Şi chiar dacă ar exista o astfel de ezitare în a intra pe uşa ce ţi se deschide, Învierea îţi lansează insistent apelul la păşirea pragului uşii care este Hristos, prin care se începe călătoria, pelerinajul decisiv spre Împărăţie. Chemarea ei insistentă se adresează direct sufletului insensibil, aşa cum se spune semnificativ într-un tropar din Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul: „Suflete al meu, scoală, pentru ce dormi?"

Cu alte cuvinte, Învierea Domnului este un apel pentru deşteptarea noastră la realitate. Care este realitatea? Ne-o spune psalmistul precum şi unele rugăciuni de la slujba înmormântării: „Viaţa asta este umbră şi vis". Dacă aici e umbră şi vis, deci loc de întuneric, noapte, lumina, deşteptarea, realitatea autentică se află dincolo, iar poarta spre acest dincolo, pragul, uşa, drumul, sunt Învierea Domnului.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

Sf. mare mucenic GHEORGHE

Timp de aproape trei veacuri, în imperiul roman, Biserica creştină a suferit grele persecuţiuni din partea păgânilor. Împăraţii romani, păgâni şi ei, le-au cerut creştinilor să se lepede de credinţa în Hristos şi să se închine idolilor. Neînfricaţi au fost însă creştinii în faţa chinurilor. Împreună cu ap. Pavel, au afirmat ei zicând: „nici moartea, nici puterile genunei... nu ne va despărţi pe noi de dragostea lui Dumnezeu..." (Romani 8, 38—39). Un astfel de mărturisitor a fost şi sf. Gheorghe, mucenic şi martir al Bisericii.

Sf. Gheorghe s-a născut în anul 280, în Capadocia, dintr-o familie de ofiţer roman. Numele său, în greceşte georgos (plugar) nu sugera, că se trăgea din familie nobilă. Mergând pe urmele tatălui său, sf. Gheorghe a îmbrăţişat cariera armelor; de tânăr a ajuns la rangul de tribun militar. Părinţii săi l-au educat în duhul credinţei şi al dragostei creştine. Sf. Gheorghe a trăit în timpul celei de a X-a persecuţiuni şi cea mai grea, care a avut loc în vremea domniei împăratului Diocleţian. Le începutul domniei sale, Diocleţian a fost favorabil creştinilor. În anul 298 stările de lucruri s-au schimbat. În Nicomedia, chiar la palatul imperial, s-a întâmplat un incendiu. Cezarul Galeriu, cooptat ca ajutător la conducerea imperiului, a aruncat vina pe creştini şi l-a decis pe Diocleţian să dea o hotărâre de persecutare a creştinilor. Li s-a cerut creştinilor să presteze în public lepădarea de credinţă şi să fie readuşi la cultul zeilor păgâni. Convins de Galeriu, care îi era ginere, Diocleţian a hotărât înlăturarea din armată a creştinilor, socotiţi a fi periculoşi pentru Stat. Se cerea folosirea tuturor mijloacelor posibile de a-i face pe creştini să aducă jertfă idolilor. Cei care nu s-au lăsat înduplecaţi au fost omoraţi. Dacă erau dintre nobili, li se retrăgeau drepturile, fiind apoi trecuţi în rândul robilor. Contemporanii atestă că au căzut astfel victime sute de mii de creştini.

Sf. Gheorghe a avut tăria sufletească de a lua atitudine faţă de faptele împăratului şi ale sfetnicului său. Nespus de indignat, Diocleţian a cerut unui demnitar al său să-l convingă pe sf. Gheorghe să se lepede de creştinism. Cu curaj i-a stat sf. Gheorghe împotrivă demnitarului păgân, convins de cele grăite de Iisus apostolilor: oricine care va mărturisi pentru mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi eu pentru el înaintea Tatălui meu celui din ceruri" (Matei 10, 32). Ca urmare a nereuşitei demnitarului, însuşi împăratul a încercat a-l atrage pe sf. Gheorghe, cu cuvinte măgulitoare şi cu promisiunea de daruri, dacă se va lepăda de Hristos. Sf. Gheorghe a rămas însă statornic în credinţa creştină.

Sf. Gheorghe a fost apoi aruncat în temniţă şi a fost supus la chinuri groaznice. I s-a pus o piatră grea pe piept, spre a-l strivi. Adus fiind apoi în faţa împăratului, cu tărie a mărturisit pe Hristos. Legat de o roată ţintuită cu fiare şi pornit pe deal în jos, spre a-i sfâşia trupul, sfântul a rămas în viaţă. Uimiţi de cele întâmplate, mulţi au mărturisit credinţa în Hristos. Din poruncă împărătească, toţi aceştia au fost executaţi. Sfântul a rămas în viaţă şi după ce a fost aruncat în groapa cu var nestins. A suferit chinuri, încălţat fiind cu sandale ţintuite şi alungat cu bicul. Nu i-a fost ridicată viaţa nici prin otrăvire. Dus în templul lui Apollo, să jertfească idolilor, statuile zeilor s-au prăbuşit la pământ. Impresionată de cele întâmplate, însăşi împărăteasa Alexandra a mărturisit credinţa în Hristos. Cutremurat de acestea, împăratul Diocleţian a poruncit ca atât sfântului, cât şi împărătesei să li se taie capul. La Nicomedia, în drum spre locul de osândă, împărăteasa a decedat, iar apoi sfântului Gheorghe i s-a tăiat capul, în zi de 23 aprilie, zi în care an de an Biserica îi prăznuieşte pomenirea.

Cinstirea pe care creştinătatea i-o aduce sfântului Gheorghe, o atestă numeroasele locaşuri de închinare cu hramul acestui sfânt. Biserica mânăstirii Voroneţ, zidită de Vodă-Ştefan cel Mare şi Sfânt, după lupta de la Războieni şi alungarea turcilor din ţara Moldovei, din îndemnul cuviosului sfânt Daniil Sihastru, are de asemeni hramul sfântului Gheorghe. În naosul acestei biserici este înfăţişat chipul sfântului Gheorghe, iar în pronaos, deasupra registrelor cu medalioane, sunt redate chinurile mucenicesti ale acestui sfânt. În cadrul picturii exterioare, pe peretele sudic, într-o înşiruire de portrete, după mitropolitul Grigore Roşca şi cuviosul Daniil Sihastru, este prezentată aleasa compoziţie cu sf. Gheorghe ucigând balaurul.

Pe timpul sfântului domn Ştefan cel Mare, sf. Gheorghe, purtătorul de biruinţă, e a considerat patronul oştirii. Ca mărturie, în mânăstirea Zograful din Sf. Munte Athos, ctitorită de acelaşi domn al Moldovei, se păstrează şi azi un steag al Moldovei, cu chipul sfântului Gheorghe.

Cinstirea adusă sfântului Gheorghe de poporul nostru românesc, este vădită şi de mulţimea icoanelor pe sticlă, dintre care cele mai răspândite îl reprezintă pe sfânt călare pe un cal alb, înarmat cu sulţă purtătoare de cruce. El îi vine într-ajutor fetei de împărat, pe care balaurul, ieşit dintr-un lac, este gata să o înghită. Sf. Gheorghe străpunge balaurul, care simbolizează pe diavolul, gata să ducă la pierzare alese vlăstare. În registrul superior, sunt prezentaţi părinţii fetei, care asistă cu sufletul la gură, la lupta victorioasă dusă de sfântul Gheorghe cu balaurul.

În icoana pe sticlă din prima jumătate a sec. al XIX-lea, lucrată de Toma Poenaru din Laz şi păstrată la Muzeul Brukenthal din Sibiu, împotriva balaurului, alături de sf. Gheorghe luptă şi sf. Teodor Tiron.

Icoana pe sticlă din Arpaşul de Sus, lucrată de Savu Moga, datată, din 1884 şi păstrată în colecţia C. Brăiloiu din Bucureşti, îl reprezintă pe Sf. Gheorghe împreună cu sfinţii: Teodor

(Continuare în pag. a 3-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

TOŢI VOM ÎNVIA

(Urmare din pag. 1)

viaţă. Dacă vom fi găsiţi drepţi, dacă vom fi trecut prin Taina spovedaniei şi a Sfintei Împărtăşanii, dacă ne vom fi împlinit canoanele date de preoţi, întâlnirea cu Domnul Iisus Hristos şi cu ceata tuturor îngerilor şi cu toţi cei dragi ai noştri morţi înaintea noastră, va fi o bucurie de nedescris, va fi bucuria Raiului, de care să ne facă Dumnezeu parte tuturor.

Nici nu e nevoie să mai amintim de cei răi, de cei cu inimile împietrite, de cei legaţi de lucrurile materiale ale vieţii de aici, de cei ce omoară pentru un hotar de o jumătate de metru de ţarină, de cei care cad în patima beţiei, de unde vin apoi toate relele, de desfrânaţi şi ucigaşi nepedepsiţi. Despre aceştia să zicem: vai de soarta lor, şi să-i lăsăm în plata Domnului, rugându-ne să le fie lor milostiv, pre cât se poate.

Un lucru aş vrea să reţinem bine din acest Cuvânt **de amintire a Învierii Domnului:** Toţi vom învia! **(I Cor. 6, 14) şi odată cu acesta să ne fie mereu prezentă în minte şi în conştiinţă şi urmarea Învierii:** Toţi vom da socoteală de faptele noastre. **(Romani 14, 12).**

Dacă vom ţine seamă de aceste două adevăruri, dacă le vom avea prezente permanent în minte, nu vom mai greşi niciodată, iar dacă totuşi vom greşi, ne vom spovedi, vom cere iertare şi vom face bine altora, măcar pe măsura în care le-am făcut rău.

Căci iată şi al treilea adevăr: Pe cel ce cere iertare, se căieşte şi trece de la rău la bine, Dumnezeu îl iartă **(Iez. 18, 21). Nu e aceasta mai mult decât o încurajare şi speranţă? Căinţa deschide porţile raiului şi închide porţile iadului. Mai ales în aceste zile ale Învierii Domnului, să trecem peste supărări şi gânduri negre despre alţii. Să ne îmbrăcăm în haina albă a curăţeniei gândurilor şi, aşa cum am auzit în cântările Paştilor:** „să iertăm toate pentru Înviere".

Învierea Domnului a fost un fapt atât de extraordinar, o biruinţă atât de mare a firii muritoare, o speranţă atât de copleşitoare, o noutate de răscruce în viaţa şi în destinele oamenilor, încât în numele ei trebuie să ne modificăm sufletele, să ne înmuiem inimile şi să iertăm tuturor celor ce cu ştiinţă sau cu neştiinţă ne-au greşit nouă. Şi eu vă spun: credinţa în Învierea Domnului şi în învierea noastră, ne va aduce şi nouă, tuturor, din partea Mântuitorului aceeaşi iertare pe care s-o cerem şi s-o sperăm din toată inima.

Cu această speranţă, cu această credinţă, cu această dragoste ca pe nişte noi-născuţi prin Sărbătoarea atotiertătoare a Învierii, vă fac cele mai bune urări în aceste zile de bucurie şi mă rog celui Înviat, „ca bucuria voastră să fie deplină" **(Ioan 15, 11).**

Întoarceţi-vă în căminele dumneavoastră cu inimile pline de bucurie. Iertaţi tuturor celor ce v-au greşit şi cereţi-vă iertare pentru ceea ce veţi fi greşit altora. Iată, eu, păstorul vostru, cel dintâi mă rog de iertare, de la Dumnezeu şi de la oameni, pentru tot ce voi fi greşit cuiva sau în faţa lui Dumnezeu, în aşa fel încât să auzim toţi în această zi cel dintâi cuvânt al Domnului înviat, care să ne întărească, să ne mângâie şi să ne dea cununa vieţii şi a fericirii veşnice: „Bucuraţi-vă **(Matei 28, 9).**

Învierea, ţinta noastră

(Urmare din pag. 1)

Cu alte cuvinte, aşa cum atunci când visăm, în vis fiind, credem că ceea ce visăm e realitate, dar nu e, (iar dacă cineva în vis ne-ar spune că nu e, l-am contrazice) la fel viaţa aceasta o considerăm ca ultima realitate, dar nu e, şi de multe ori când alţii ne vorbesc despre iluzia, visul, irealitatea vieţii acesteia, îi contrazicem.

Aşadar Învierea, cu tot caracterul ei paradoxal, miraculos, ne indică genul de realitate ce caracterizează viaţa Împărăţiei.

Răspunsul nostru la chemarea Învierii poate avea trei etape însemnate: 1. credinţa în Înviere; 2. actualizarea credinţei într-o trăire în lumina Învierii, şi ca o încununare şi consecinţă directă a acestei trăiri; 3. mărturisirea, propoveduirea, răspândirea veştii despre Înviere ca-ntr-o misiune apostolică de mare dedicaţie.

O astfel de înţelegere a Învierii duce la o viaţă transfigurată, la o trăire doxologică, liturgică într-un univers şi el deschis cu nerăbdare spre aceeaşi transfigurare aşa cum semnificativ implică unul din imnele de la canonul Sf. Paşti:

„Acum toate s-au umplut de lumină
şi cerul şi pământul, şi cele dedesubt."

În mormânt viaţa... Meditaţie în Vinerea Mare

Pentru fiecare creştin în general şi pentru creştinul ortodox, în special, ziua de Vinerea Mare sau Vinerea Patimilor are o semnificaţie deosebită.

Sfânta şi Marea zi Vineri — e o zi însemnată în calendarul liturgic, o zi de doliu pentru întreaga Biserică ce comemorează în această zi patimile cele înfricoşătoare, moartea şi îngroparea Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Tristă zi are astăzi sfânta noastră Biserică!

Îndurerată şi înlăcrimată este astăzi Mireasa lui Hristos, Biserica, pentru că Mirele ei preaiubit a fost răstignit şi cu cei făr' delege s-a socotit.

Tristă zi are astăzi sfânta noastră Biserică!

Plină de durere este astăzi Fecioara Maria — Maica Domnului pentru că Fiul ei preadulce a fost batjocorit şi umilit şi a fost străpuns cu suliţa în coasta-i cea mântuitoare din care ne-a izvorât nouă viaţă din belşug.

Tristă zi are astăzi sfânta noastră Biserică!, şi la durerea ei, şi la durerea Maicii Preacurate participăm şi noi poporul lui Dumnezeu, noul Israel, cu sufletele smerite dar pline de credinţă că după moarte urmează învierea, după Vinerea Patimilor, ziua cea plină de lumină a Paştilor.

Totul în biserică ne aduce aminte că astăzi prohodim şi nu ne veselim şi că urmăm şi noi în chip tainic cortegiul ce urcă Golgota.

Iconostasul îmbrăcat în negru, altarul în frumuseţea lui cernită şi mormântul din mijlocul Bisericii ne aduc aminte tuturor că într-adevăr Domnul a murit pentru noi.

A murit Domnul vieţii pe Cruce, ca pe noi să ne facă vii şi să ne izbăvească din robia păcatului, a osândei şi a morţii.

A murit Domnul vieţii pe Cruce, ca pe noi să ne facă părtaşi ai slavei sale cele negrăite şi să ne deschidă tuturor porţile Împărăţiei Cerurilor.

A murit Domnul vieţii pe Crucel

Sus pe muntele Golgota se aud astăzi lovituri de ciocan.

Fiul lui Dumnezeu făcut om „pentru noi şi pentru a noastră mântuire" este ţintuit pe lemnul Crucii, lemn ce va deveni semn de binecuvântare, izvorul vieţii şi al biruinţei.

Sus pe muntele Golgota se aud astăzi lovituri de ciocan!

La auzul lor se înfioară pământul şi plâng îngerii din cer. Cu lumânări aprinse în mână, cu paşi mărunţi, cu cugetul smerit urmăm şi noi în tăcere, Sfântul Epitaf în drumul lui împrejurul bisericii, înch puind ultimul drum al Mântuitorului spre mormântul cel pregătit să încapă pe cel neîncăput şi rememorăm împreună cu imnele liturgice ale Bisericii, cererea retorică adresată lui Pilat de către Iosif, sfetnicul cel cu bun chip **„Dă-mi mie pe Străinul acesta, Cel care ca prunc s-a înstrăinat pe Sine în lume; dă-mi mie pe Străinul acesta ca să-l ascund în mormânt, pe Cel care ca străin n-a avut unde să-şi plece capul"** (Triod).

„Dă-mi mie pe **Străinul** acesta...

Mult curaj a avut Iosif, ucenicul de taină al Mântuitorului când s-a prezentat în faţa lui Pilat, cerând trupul lui Iisus, şi pentru acest lucru Sfintele Evanghelii îi amintesc cu respect numele iar Biserica i-a închinat şi o zi de prăznuire Arimateanului, în calendarul liturgic în fiecare an la 31 iulie.

În seara venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu, în ajunul Crăciunului un alt Iosif, logodnicul Mariei, bătea la porţile încuiate ale inimilor oamenilor cerând un loc în care să vină mai aproape de om însuşi Dumnezeu. Dar n-a găsit „căci nu mai era loc de găzduire pentru ei" (Luca 2, 7).

În seara plecării din lume a Fiului lui Dumnezeu, în Sfânta şi Marea zi de Vineri a Paştilor un alt Iosif, sfetnicul cel cu bun chip, îi oferă Acestuia un loc de mormânt, „în care nu mai fusese nimeni îngropat" (Ioan 19, 41).

„Dă-mi mie pe **Străinul** acesta..."

Atât Iosif cel drept cât şi Iosif cel cu bun chip, a recunoscut în **Străinul** acesta pe Fiul lui Dumnezeu, izbăvitorul şi Răscumpărătorul lumii.

Şi pentru noi, cei de astăzi, în lumea în care trăim învăluiţi de greutăţi şi ispite, de necazuri şi suferinţe, Hristos rămâne, de multe ori, un **Străin** din pricina necredinţei şi a împietririi inimii noastre, în aşa fel încât ochii noştri sunt ţinuţi să nu-l cunoască, la fel ca cei doi ucenici de pe drumul Emausului.

Când nu putem vedea realitatea, când patimile se năpustesc asupra noastră, când deznădejdea bate la uşa inimii, când ne îngrozeşte moartea, atunci toate acestea se petrec pentru că nu-l avem pe Hristos **în noi şi cu noi** şi că El rămâne pentru noi încă un străin.

Când ne murdăreşte necredinţa, când nu suntem luminaţi de bucuria harului, **când nu gustăm** din dulceaţa paharului mântuirii şi al vieţii — Sf. Împărtăşanie, când nu suntem în stare să ne jertfim pentru adevăr, bine şi frumos atunci înseamnă că nu-l avem încă pe Hristos în noi, şi că El rămâne iară şi iară încă un străin.

Pentru fiecare dintre noi, sfânta zi de Vinere Mare poate deveni cu adevărat un prilej bun de descoperire a **Străinului** venit în lume ca să ne dăruiască mântuire şi să ne conducă spre zările veşnicei împărăţii căreia ne-a făcut pe toţi părtaşi prin învierea Sa cea de a treia zi. Să cerem mereu, astăzi şi în fiecare clipă a vieţii noastre, la fel ca „Iosif cel cu bun chip: **„Dă-mi mie pe Străinul acesta"...** nu ca să-l îngropăm în mormânt de piatră, ci ca să-i dăm un loc unde să-şi plece capul şi anume: inima şi sufletul nostru şi ca să rămână de-a pururi cu noi.

„Dă-mi mie pe Străinul acesta" ...

Dă-ne nouă pe Hristos ca să trăim în veci şi de-a pururi cu Domnul să fim. (I Tes. 4, 17).

AMIN

Arhid. VISARION BĂLŢAT

Gânduri pentru călugări

Cu prilejul întâlnirii stareţilor şi stareţelor din cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului, organizată la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, în zilele de 6 şi 7 martie, de faţă fiind şi Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Antonie, Arhimandritul Teofil Părăian a ţinut un cuvânt, din care am extras, pentru cititorii noştri, următoarele:

Un cuvânt adevărat

„Mulţi dintre cei ce se fac călugări, nu ştiu ce fac, când se fac călugări". Acest adevăr l-a rostit în biserica Mânăstirii Brâncoveanu, Episcopul, vrednic de pomenire, Nicolae Popovici, înainte cu patruzeci de ani. Era o constatare a lui, o concluzie la care a ajuns şi un adevăr, pe care a simţit trebuinţa să ni-l pună înainte, nouă, călugărilor de atunci, ca să ne dea prilej de cercetare şi prilej de meditaţie. În faţa acestei afirmaţii, era firesc să ne întrebăm şi ne-am întrebat de fapt, dacă noi înşine am ştiut ce am făcut, când ne-am făcut călugări sau, cel puţin, dacă după aceea am ajuns să ştim, ceea ce ar fi trebuit să ştim de la bun început. Oricum, luând aminte la adevărul că „mulţi dintre cei ce se fac călugări, nu ştiu ce fac, când se fac călugări", să-i învăţăm pe cei ce sunt în sfera noastră de acţiune, cele ale călugăriei, ca să-şi rânduiască viaţa pe o temelie bună şi nu pe nisipul părerii de sine şi pe întunecarea neştiinţei.

Călugăr şi om de treabă

Cu un prilej oarecare trecând pe la noi, stareţul Mânăstirii Frăsinei, Părintele Neonil Ştefan, ne-a spus că atunci când s-a făcut călugăr, Părintele Simion Combei, stareţul său, i-a zis: „Acum, călugăr te-ai făcut. Să vedem când te vei face om de treabă". În faţa unui astfel de cuvânt, e cazul să ne întrebăm cu toţii şi fiecare dintre noi: „Oare eu, care sunt călugăr, sunt cu adevărat şi om de treabă, om cumsecade? Nu cumva sunt, doar o arătare călugărească, pe un fond care nu poate purta numele de „om de treabă"?

Să înmulţim rugăciunea şi să împuţinăm ispitele

Unii dintre noi ştim că Părintele Sava Parascan, din Mânăstirea Dragomirna, — Dumnezeu să-l odihnească, — când i se prezenta un frate, cu gândul de a rămâne în mânăstire, zicea către el: „Bine, frate, că de-abia se va înmulţi rugăciunea". Iar când acelaş frate sau altul mergea la el, ca să-i spună că s-a hotărât să plece din mânăstire, Părintele Sava îi zicea: „Du-te, frate, că de-abia se vor împuţina ispitele". Luând aminte la astfel de cuvinte, e bine să ne cercetăm, ce se întâmplă cu ceea ce facem noi înşine. Oare noi, înmulţim rugăciunea sau înmulţim ispitele, necazurile şi nemulţumirile? Oare noi aducem pe Dumnezeu în conştiinţa altora sau răscolim cele rele şi, prin aceasta, facem supărare şi tulburare?

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhim. TEOFIL PĂRĂIAN

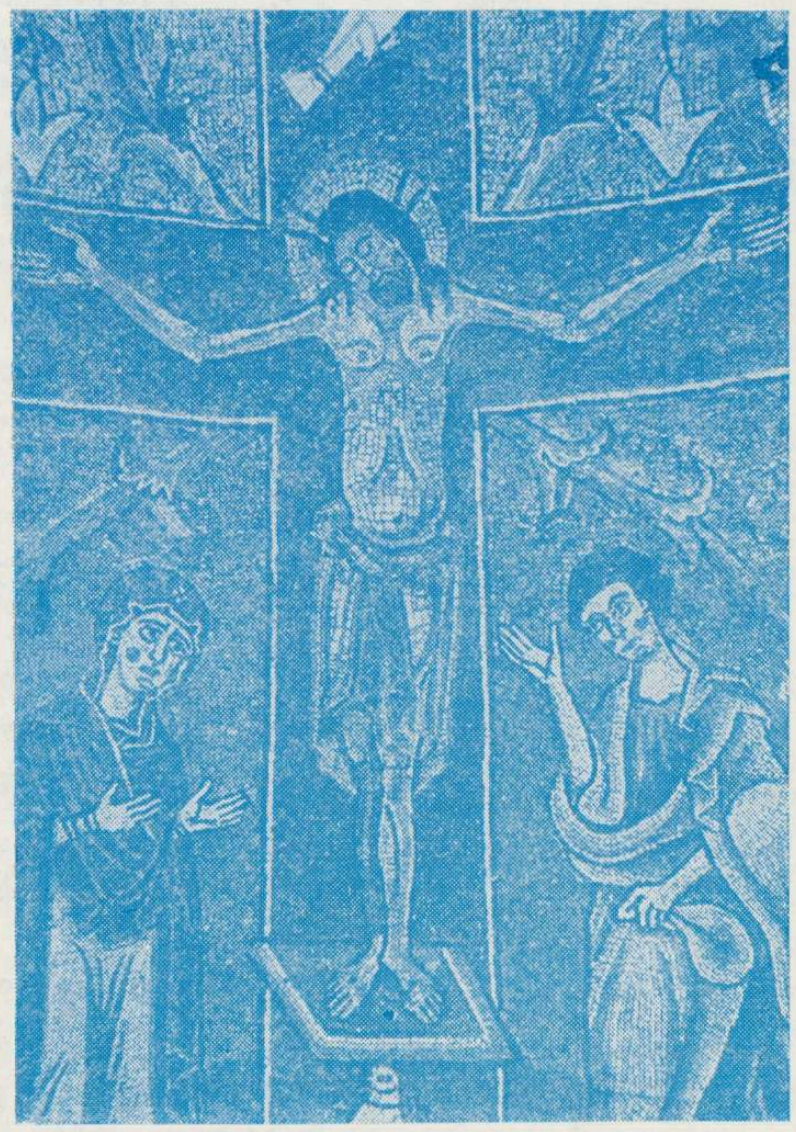

ÎNVIEREA

Învierea Domnului este cea mai mare sărbătoare a creştinătăţii. Ea este totodată Taina nemăsurată din care izvorăşte lumina ce se revarsă asupra întregii vieţi creştine. Într-un fel, toate celelalte evenimente sau sărbători ale Mântuirii converg către Înviere, o pregătesc şi o prefigurează, o explică sau o simbolizează, în acelaşi timp împărtăşindu-se din ea şi descoperindu-şi înţelesurile în lumina ei, fiecare în parte, ca şi toate laolaltă.

Ziua Învierii, Dumin ca, devine prin Înviere Ziua Domnului. Aceasta se petrece pentru că, după cum arată Sfântul Vasile cel Mare (în tratatul său „Despre Sfântul Duh"), Ziua Învierii este ziua **cea una**, ziua veşnică, cea dintru început, a Împărăţiei lui Dumnezeu, ziua cea neînserată care rupe şirul numărat al zilelor şi nopţilor vieţii pământeşti.

Astfel, fiecare zi ce urmează în Săptămâna Luminată este doar o continuare a Duminicii Învierii şi chiar întreaga Săptămână Luminată este tot Duminica Învierii. La fel, până la Pogorârea Duhului Sfânt, zilele şi săptămânile Cincizecimii luate fiecare în parte, ca şi săptămâna de săptămâni de zile (de şapte ori câte şapte zile plus a opta Duminică) a Penticostarului luată la un loc, toate sunt aceeaşi zi neîntreruptă, ziua cea una şi veşnică a Învierii şi Împărăţiei lui Dumnezeu.

Şi iarăşi, Duminicile de peste an sunt şi ele aceeaşi zi de Praznic al Învierii, ce se odovăieşte (se încheie) doar în sâmbăta de la sfârşitul săptămânii, când însă începe iar şi iar acelaşi Praznic Duminical al Învierii. În felul acesta Învierea este prezentă şi luminează întregul an bisericesc. Şi se poate spune că de la Învierea Domnului „ziua cea neînserată" nu a mai cunoscut sfârşit în Biserică, lumina ei, a zilei celei una a Învierii şi Împărăţiei veşnice strălucind şi prefăcând sau transfigurând toate zilele, săptămânile, lunile şi anii, ca şi momentele mai importante ale istoriei pământeşti.

Însă nu este vorba despre un timp calendaristic abstract în care s-a deschis eonul veşniciei, adică despre o realitate perceptibilă doar la nivelul gândului, al ideii. Este vorba, în ultimă instanţă, despre timpul vieţii noastre, despre însăşi **viaţa şi mântuirea noastră**, a fiecărui om viețuitor pe pământ. De aceea, mai mult decât oricare alt eveniment al Mântuirii prăznuit de Biserică, Învierea ne atrage atenţia şi ne afectează, sau chiar ne cutremură pe fiecare în mod cu totul deosebit.

Indiferent de pregătirea culturală sau de condiţia socială, în adâncul sufletului, în locul esenţial al fiinţei noastre, acolo unde cu toţii suntem cu adevărat egali ca şi chipuri ale Dumnezeirii, fiecare simţim că doar învierea Domnului este rezolvarea problemei fundamentale a existenţei noastre. Iar această problemă, la capătul bolilor şi suferinţelor vieţii pământeşti, este moartea, ce pare să fie sfârşitul implacabil al existenţei. În faţa morţii şi afară de Înviere orice alt răspuns, oricât ar fi de amăgitor — pentru că mai adevărat nu poate fi — nu ne poate mulţumi.

Fie că este vorba de speranţa iluzorie de perpetuare prin procreaţie sau creaţie (culturală), de speculaţiile filozofice schimbătoare — mergând până la cinismul limitării existenţei omeneşti numai la bunăstarea materială, de obicei precară moral, a cel mult câtorva decenii de viaţă istorică — de promisiunile doar longevive şi amăgirile repetate ale „ştiinţelor" omeneşti, sau de alte „soluţii", cel mai adesea de ocolire sau de „uitare a necazului", niciodată nu este satisfăcută nevoia noastră fundamentală de fericire şi de nemurire, necesitate constitutivă şi... absolută.

Doar Învierea Mântuitorului **nostru** Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat **ca om**, este cea care ne risipeşte întunericul şi ne trezeşte, făcând să răspundă coarda cea mai adevărată a sufletului nostru. Calea ce ne-a fost deschisă din iubirea dumnezeiască, aceea de a deveni întru Hristos iarăşi fii ai lui Dumnezeu, rămâne singura nădejde după toate deziluziile rătăcirilor.

Şi **chiar dincolo de moarte**, pentru noi toţi, cei parcă veniţi pe această lume doar pentru a umple până la urmă mormintele, rămâne adevărat că „Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând **şi celor din mormânturi viaţă dăruindu-le**".

Pr. VASILE GRĂJDIAN

ÎNĂLŢARE PRIN... COBORÂREA LA IAD

Întotdeauna lumina captează şi captivează. Ne ajută să stabilim o logică, să descoperim unele dimensiuni ale rostului nostru. Încântă, mângâie, dă sens vieţii. Învierea Celui ce s-a definit a fi „Lumina lumii" (I 8, 12) prin lumină s-a produs tocmai ca produsul acestui miracol să capteze şi să captiveze, să dea sens existenţei.

Lumina îşi dezvăluie parametrii ca învingătoare a întunericului lovind şi distrugând esenţa acestuia (I 1, 5). Parametrii Învierii sunt dezvăluiţi şi dezvoltaţi prin puterea Cuvântului Întrupat ca „Lumina adevărată" (I 1, 9) şi care printr-o logică divină (I 12, 24-38) şi pentru utilitate umană (I 10, 10), a biruit întunericul împărăţiei iadului, ca pe ai Săi, „fii ai luminii" să-i facă (I 12, 36).

O etapă fundamentală în misiunea răscumpărătoare a Mântuitorului Iisus Hristos este coborârea în întunericul iadului şi împărtăşirea cu darurile luminii divine a celor ce erau cetăţeni ai acestei împărăţii.

Acest fapt, pe cât de real atât de benefic, este pe larg afirmat în Noul Testament: Fac. 2, 24 şi 31; I Pt. 3, 19; Evr. 2, 14; Ef. 4, 8-9; Mt. 27, 52-53; Apoc. 1, 18.

În legătură cu acest adevăr incontestabil, ortodoxia a păstrat o tradiţie pe care Apusul a scăpat-o din vedere (excepţie făcând arta populară medievală şi unele intuiţii luterane).

Imaginea izbăvirii în Occident este Golgota. În Răsărit este coborârea la iad. Hristos distruge porţile acestei stări de existenţă sau mai curând de inexistenţă, de „viaţă moartă" cum spune Sfântul Grigorie de Nissa, unde domneşte dezbinarea, neliniştea, dezechilibrul. El calcă în picioare pe cel ce dezbină şi dă o mână de ajutor primului Adam ridicându-l din mormânt. imagine reprezentativă, văzută pe unele icoane ale Învierii.

Umanitatea în starea sa decăzută se găseşte, pentru cei vii ca şi pentru cei morţi, înghiţită de iad. Un iad care nu este creaţia lui Dumnezeu ci expresia stării de dezbinare în care supravieţuia omenirea.

Hristos ia asupra Lui moartea şi îngăduie să-şi prindă sufletul de lanţul experienţei de iad. Cu ce scop? Ca lanţurile iadului să dispară la atingerea divinităţii şi astfel comuniunea, viaţa şi lumina în starea de existenţă să facă ordine unde zăceau întunericul, moartea şi singurătatea.

Biserica Ortodoxă a aşezat această certitudine atât de simplă dar de esenţă, în miezul credinţei sale, a mesajului său, a vieţii liturgice şi mistice. Hristos umblând prin împărăţia morţii veşnice, a învins această moarte, a distrus-o şi a înlocuit-o cu viaţa veşnică. De aceea ea sărbătoreşte Paştile cu aşa mare bucurie. E bucuria vieţii, triumful vieţii asupra morţii, raţiune a existenţei umane creştine.

În istoria oamenilor, locul unde porţile iadului rămân pentru totdeauna distruse, locul unde lumina învăluie tot spectrul existenţei, este Biserica. Porţile iadului nu se vor putea prevala de nici un atuu contra ei. Este în fond definiţia Bisericii: realitatea pe care „nici porţile iadului nu o vor putea birui" (Mt. 16, 18). „Trupul" (Ef. 5, 23) lui Hristos, Cel biruitor asupra morţii şi iadului (Apoc. 1, 18).

Ortodoxia nu poate accepta învăţătura condamnării veşnice prin retragerea definitivă a lui Dumnezeu. În Hristos, Dumnezeu dă, pentru totdeauna oamenilor, lumina iubirii, această interioritate reciprocă care este împărăţia Duhului şi care triumfă asupra exteriorităţii iadului. E posibil ca această lumină, cum spune Sfântul Isaac Sirul, să fie resimţită ca un foc al iadului de cei pe care ea îi învăluie dar pe care ei o refuză şi se închid în ei înşişi. Însă este pentru totdeauna focul iubirii. Toată tensiunea eshatologică a Bisericii, al cărui punct de plecare este coborârea victorioasă la iad, se manifestă în rugăciunea şi iubirea activă pentru mântuirea lumii, potenţial realizată în Iisus Hristos.

Deschiderea adusă de acest mesaj ar putea fi enormă pentru civilizaţia noastră care explorează de o manieră totdeauna fie tangenţială fie prea metodică, dimensiunea infernală a existenţei.

Iată, în câteva texte din rânduiala Sâmbetei celei Mari (Triod, ed. VII, 1970), mesajul amintit:

● *„Când Te-ai pogorât la moarte, Cel ce eşti viaţa cea fără de moarte; atunci iadul l-ai omorât cu strălucirea Dumnezeirii ...".*

● *„Iadul cum va răbda intrarea Ta Doamne, şi cum nu se va zdrobi întunecându-se, orbit de lumina fulgerelor Tale".*

● *„Ca lumina-n sfeşnic, se ascunde acum sub pământ, ca sub obroc, Trupul Domnului şi din iad izgoneşte întunericul".*

În vâltoarea de foc a Dumnezeirii moartea şi iadul dispar ca o efemeră picătură de ură. Separaţia tainic deschisă pe Cruce între Dumnezeu făcut om şi plinatatea Dumnezeirii, separare unde cel ce dezbină (diavolul) şi împărăţia sa se pierd, se descopere ca o rană a iubirii, „Dumnezeu este iubire" (I Ioan 4, 8). Adevărul de netăgăduit este că „dragostea este mai tare decât moartea" (I Cor. 13).

În această biruinţă asupra iadului Hristos este prezentat ca un războinic învingător, însângerat şi luminos totodată, imagini relevante ale sensibilităţii ortodoxe:

● *„Ca un leu Tu Doamne adormind cu Trupul..."*

● *„Întinzându-Ţi mâinile pe Cruce Tu ai zdrobit puterea vrăjmaşului...".*

● *„Iadul întâmpinându-Te Cuvinte, s-a amărât, văzându-Te om îndumnezeit rănit de bătăi şi Atotputernic".*

● *„Mă acoperă pământul voind Eu, dar se înfricoşează portarii iadului, văzându-Mă Maică, îmbrăcat cu haina însângerată a izbândirii; ca ucigând ca un Dumnezeu pe vrăjmaşi cu Crucea, iarăşi voi învia şi te voi mări".*

Alte două imagini vin să îmbogăţească această temă eroică acestea fiind simboluri incluse de înţelepciunea divină în însăşi firea lucrurilor. Una este cea a soarelui care apune, făcând loc întunericului, ca apoi să răsară, simbolizând Învierea. Se recunoaşte tematica din Psalmul 18 despre „Soarele dreptăţii", tematică preluată în slujba de fiecare zi a laudelor:

● *„Sub pământ Te-ai ascuns ca un soare, acum, şi-ntr-a morţii noapte neagră Te-ai învelit; ci răsari Hristoase al meu, mai strălucit".*

Cealaltă imagine luată din viaţa cosmică este cea a bobului de grâu care moare pentru a renaşte. Imagine cu suport evanghelic, (I 12, 24) şi cu larg ecou în sfera comprehensibilităţii umane, aceasta aduce în spaţiul meditativ ideea atât de accesibilă că procesul de germinaţie al grâului implică o discontinuitate în desfăşurarea sa (discontinuitate = moarte). În mentalitatea omului cu preocupări în acest sens, această aşa-zisă disfuncţionalitate a fluxului germinativ era şi este pusă pe seama unei intervenţii miraculoase, pe seama unei implicări a transcendentului.

● *„Bob cu două firi Dătătorul de viaţă, astăzi în adânc pământ, cu lacrimi se seamănă; răsărind El iar lumea va bucura".*

● *„Ca grăuntele de grâu ce-ncolţeşte-n pământ, Spic aducător de rod nouă Te-ai făcut, înviind pe toţi urmaşii lui Adam".*

Rânduiala din Sâmbăta Mare pregăteşte progresiv pe creştini pentru „Marea Lumină", adusă de Mântuitorul Hristos, această evoluţie prin coborâre nefiind altceva decât actul chenotic ce-l luminează pe om şi-l face să recunoască: „Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta" (Mt. 27, 54). Această înălţare prin coborâre primeşte consistenţă şi stabilitate pentru că se întemeiază pe implicarea divinului în redefinirea noilor relaţii divino-umane, moartea, duşmanul de moarte al omului, cu moartea fiind călcată, dezmembrată, distrusă de Fiul Omului. Moartea devine astfel din pedeapsă şi ultimă barieră a existenţei, prag spre „marea trecere", spre Paşti (pascha = trecere).

Pr. MIHAI IOSU

Duminica Floriilor

(Urmare din pag. 1)

înaintea Lui, se vor preface în curând într-o hlamidă mohorâtă. Şi tot ca Dumnezeu atoateştiutor, care cunoaşte adâncul cugetului fiecăruia dintre noi, ştie că unul dintre cei doisprezece ucenici ai săi, anume Iuda, iubitorul de arginţi, îl va vinde vrăjmaşilor lui, după cum ştie că şi ceilalţi ucenici, atât de dragi inimii Sale se vor lepăda de El. Acestea toate le ştia Hristos, şi totuşi El îşi urmează neabătut calea înainte. Zilele când le vorbea ucenicilor săi despre toate acestea, iată, au venit. Pe dealul Golgotei se profilează sumbră înfricoşătoarea cruce. Buzele care n-au rostit niciodată altceva decât cuvintele sfinte ale iubirii şi iertării, parcă murmurau acum abia perceptibil cuvinte de supunere în faţa voii Tatălui ceresc „Iată vin să plinesc voia Ta, Dumnezeule!".

Acesta este marele rost, marele înţeles al praznicului de Florii, al intrării Domnului în Ierusalim, ca să împlinească toate cele scrise în Scripturi despre El, după cum, acesta a fost şi sensul vieţii Sale, ca luând asupra Sa păcatele tuturor oamenilor, să le nimicească prin suferinţa şi moartea pe cruce. Prin iubirea, prin ascultarea şi prin jertfa lui, Hristos a ridicat osânda blestemului care era asupra noastră. Neascultarea întâiului om, şi prin el, a noastră, a tuturor urmaşilor lui, a fost anulată prin jertfa Mântuitorului Hristos: „Părinte sfinte, de este cu putinţă, iă să treacă de la Mine paharul acesta, însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voieşti!".

Simon Cirineanul

Crunt m-au mai lovit soldaţii
Când veneam sfârşit spre seară.
Roada plugului meu harnic
Oare nu tot ei mâncară?

A greşit, să-şi ia pedeapsa
Cu ce sunt eu vinovat?
Şi de ce să-l duc eu crucea
Dacă Legea n-am călcat?

Seara, la vatra-i săracă,
Printre nouraşi de fum
I-a şoptit Omul cu crucea:
„— Asta-i partea ta de drum..."

„— Doar acum pricep eu, Doamne
Că, ogorul Tu mi-ai dat
Şi că-ntreaga mea viaţă
Tot în spini am semănat..."

Plânge Simon Cirineanul
Pentru Cel ce suferea:
„Dacă alţii-mi porunciră,
Doamne, care-i plata mea?"

Pr. Mircea Octavian — Balomir

Sf. mare mucenic Gheorghe

(Urmare din pag. 1)

Tiron, Pantelimon, Dimitrie şi Trifon, mucenici şi martiri din aceeaşi persecuţie a împăratului Diocleţian.

Într-o splendidă icoană pe sticlă, tot din Arpaşul de Sus, datând din 1872, în aceeaşi ambianţă, este reprezentat şi un argat al împăratului care urcat pe calul alb, îi oferă sfântului Gheorghe o cană cu apă, spre a-i stâmpăra fierbinţeala şi setea.

Multe mărturii arată cinstirea pe care creştinătatea de pretutindeni i-o aduce sfântului Gheorghe. În anul 1769, ţarevna Rusiei, Ecaterina a II-a, a instituit ordinul militar Crucea sfântului Gheorghe. Sf. Gheorghe este sărbătorit şi în biserica rom. cat. Steagul Angliei are pe el Crucea sfântului Gheorghe. La Praga, într-una din curţile interioare ale palatului de pe Hradsin, la cererea împăratului german, Carol al IV-lea, în anul 1373, a fost ridicat grupul statuar, cu statuia ecvestră în bronz a sfântului Gheorghe, omorând balaurul. Sculptorii-turnători au ost fraţii Martin şi Gheorghe, fiii pictorului Nicolae din Cluj. Copia acestei statui poate fi văzută şi azi în faţa bisericii reformate din str. Kogălniceanu, a municipiului Cluj-Napoca.

În perioada interbelică, în şcolile secundare din ţara noastră, a funcţionat şi Societatea de lectură sf. Gheorghe, în scopul cultivării la elevi a curajului neînfricat de mărturisire a credinţei creştine.

În trecutul său istoric, poporul român cu nădejde a apelat la sf. mare mucenic şi martir Gheorghe, purtătorul de biruinţă, să mijlocească la Părintele ceresc, spre a ocroti sub pavăza sa protectoare strădania muncii anotimpului de primăvară. Potrivit numelui său, cântarea bisericească îl reprezintă pe sf. Gheorghe ca pe un cultivator în ogorul Bisericii, care a dezrădăcinat „slujirea cea cu spini a idolilor" şi a sădit „viţa dreptmăritoarei" credinţe creştine.

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(IV)

La subjugarea elementului românesc trebuie adăugate măsuri de ordin sufletesc, foarte grave. După ce primele creştinări s-au făcut la unguri în rit răsăritean — sub influenţa românilor şi slavilor —, creştinarea oficială a Regatului ungar s-a făcut în ritul latin, Roma papală neputând lăsa o ţară ca Ungaria — aflată la confluenţa lumii apusene cu cea răsăriteană — să intre în sfera creştinismului răsăritean. Regii ungari, începând cu Ştefan cel Sfânt, au primit din partea papei misiuni apostolice şi de cruciadă, adică de a propaga creştinismul în rit apusean la popoarele răsăritene. Regii şi episcopii romano-catolici au început astfel o cruntă persecuţie a „schismaticilor" români şi a conducătorilor lor preoţi, care a fost continuată cu aceeaşi vehemenţă de principii calvini ai Transilvaniei în sec. XVI—XVII şi reluată apoi de împăraţii catolici ai Austriei în sec. XVIII.

După separarea celor două mari Biserici de astăzi, Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică la 1054, în Regatul feudal ungar, confesiunea romano-catolică fiind religie de stat, deci a stăpânilor feudali, oricine ajungea la demnităţi înalte, oricine era înnobilat şi vroia să-şi păstreze privilegiile şi averea trebuia s-o îmbrăţişeze, întrucât în feudalism naţionalitatea se confunda cu confesiunea religioasă. De cealaltă parte era confesiunea ortodoxă, confesiunea iobagilor, a celor ocupaţi de stăpânii feudali, de abaţii de cetăţi, şi a conducătorilor lor locali, cnezii şi voievozii.

Marea masă a românilor care şi-au păstrat credinţa şi legea strămoşească s-a văzut stigmatizată. Agravarea asupririi naţional-religioase declanşează în Transilvania un şir de răscoale, firesc cu participarea majoritară a românilor (răscoala de la Bobâlna din 1437, războiul ţărănesc din 1514 condus de Gheorghe Doja). În urma înfrângerii lor de către armatele nobiliare româniii au fost decăzuţi din drepturi, socotiţi toleraţi în propria lor ţară, instrumentele principale de oprimare a românilor fiind uniunea frăţească **„Unio Trium Nationum"**, încheiată între nobilii maghiari, patriciatul săsesc şi fruntaşii secuilor, **Tripartitul** lui Werbőczy din 1517, **pactul celor patru religii recepte** (recunoscute): catolică, calvină, luterană şi unitariană, legile dietale din sec. XVII, Approbatae şi Compilatae ş.a. Aruncarea românilor în starea de perpetuă iobăgie a diminuat capacitatea militară şi de rezistenţă a Regatului ungar care, în curând, va dispărea pentru secole de pe harta politică a Europei.

În Banat, încercările Bisericii Romane de răspândire a catolicismului printre românii autohtoni le constatăm documentar din anul 1204, cu toate că o episcopie catolică s-a organizat la Cenad în 1030. Însă credinţa ortodoxă era puternică şi organizată, centrul episcopal al Timişului era centru al Bisericii Ortodoxe a românilor bănăţeni încă de pe vremea când împăratul bizantin Vasile al II-lea înfiinţa Mitropolia de Ohrida, iar după 1232 rosturile bisericeşti ale castrului Timiş le prea Mehadia. Documentul papal din 1204 ne spune că la acea dată mânăstirile greco-ortodoxe din Banat erau aşa de vechi încât au început să cadă în ruină. În prigonirea Bisericii Ortodoxe Române din Banat se distinge călugărul minorit Ioan de Capistrano în prima jumătate a sec. XV, urmărind convertirea românilor la catolicism. A reuşit să înfiinţeze comunităţi româneşti de confesiune romano-catolică doar în oraşele Lugoj şi Caransebeş. În pofida măsurilor represive la care a fost supusă populaţia românească de către regalitatea ungară, Biserica Ortodoxă din Banat şi-a continuat existenţa, pentru că era exponenta convingerii iobagilor, care n-o lăsau să dispară.

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

Gânduri pentru călugări

(Urmare din pag. a 2-a)

Timp pentru pravilă

Între mijloacele de îmbunătăţire sufleteasca, pe care le folosesc călugării, este şi pravila, adică rânduiala de rugăciune personală din chilie, care se împlineşte zilnic, fiind tot atât de necesară, pe cât este participarea la sfintele slujbe din biserică. Pentru pravila din chilie, ca şi pentru sfintele slujbe din biserică, rânduite pentru fiecare zi, este de trebuinţă să ai timp. Totul se face în timp. E nevoie chiar să-ţi faci timp pentru rugăciune, pentru pravilă. De aceasta îşi dădea bine seama Părintele Dometie Trihenea, de la Sfântul Munte, care, odată, fiind la mânăstirea noastră şi venind vorba despre posibilitatea celor de la Sfântul Munte să aibă peşte, a zis: „îi mai bun peştele decât cartoafele, numai că se pierde prea multă vreme de pravilă, pentru pescuit". Cu alte cuvinte, Părintele Dometie voia să ne spună că pravila e mai presus de orice, e mai presus de toate. Decât să renunţi la pravilă, pentru anumite comodităţi şi înlesniri, mai bine să renunţi la unele ca acelea şi să-ţi împlineşti pravila. Să nu pierzi timpul hotărât pentru pravilă, cu lucruri care sunt mai prejos de pravilă. Pravila este pe locul cel dintâi.

Să te ţii de pravilă

„Să te ţii de pravilă, că dacă nu, te îndrăceşti!" Acest cuvânt de îndemnare şi de avertisment l-a adus tot de la Sfântul Munte, Părintele Serafim Popescu. Părintele Serafim, candidat fiind la călugărie, în mânăstirea de la Sâmbăta, restaurată de Mitropolitul Nicolae Bălan, a fost trimis la Sfântul Munte, unde a stat şase luni, în ascultarea Părintelui Antipa Dinescu, de la schitul Sfântul Ipatie. Când a fost să plece la Atena, la studii teologice, Părintele Antipa i-a spus vorbă hotărâtă: „Să te ţii de pravilă, că dacă nu, te îndrăceşti!" Cuvântul acesta n-a rămas numai pentru folosul Părintelui Serafim, ci este şi pentru folosul nostru. Eu zic că dacă Părintele Serafim numai atât ar fi adus de la Sfântul Munte, n-a fost degeaba acolo.

Călugărul trebuie să fie bun

Cândva, când le-am spus la ai mei de acasă, despre un părinte de aici, de la noi, — cred că despre părintele Serafim, — că este „om bun", ei au replicat: „Bun să şi fie. Şi dacă nu-i bun, n-are treabă să stea acolo". Iată un punct de vedere, care trebuie să ne dea de gândit la toţi. Credincioşii se aşteaptă ca toţi călugării să fie buni. Dacă nu-s buni, nu-s de mânăstire. Orice creştin trebuie să fie bun. Bun trebuie să fie şi orice credincios de rând. Atunci cum să nu fie bun şi orice călugăr?

Florile şi mânăstirile trebuie îngrijite

Parcă îl aud şi acum pe Părintele Ioan Dinu, spunând apăsat: „Nu înmulţiţi florile! Nu înmulţiţi florile, că trebuie îngrijite!" Spunea aceasta, când vedea pe cineva doritor de a mai adăuga şi alte flori, la cele pe care le aveam la mânăstire şi care nu totdeauna puteau fi destul de bine îngrijite. Florile trebuie să fie îngrijite, trebuie plivite, trebuie săpate. Când sădeşti o floare, te obligi s-o îngrijeşti. Dacă n-ai vreme de ea, nu trebuie s-o sădeşti. Aşa-i şi cu mânăstirile. Trăim într-o vreme în care este o tendinţă de a înmulţi mânăstirile. Mânăstirile însă, ca şi florile, trebuie îngrijite. Ca mânăstirile să-şi poată împlini menirea lor, este necesar să fie populate cu personal potrivit. Cu oameni improvizaţi şi cu improvizaţii, mânăstirile, nu numai că nu-şi găsesc justificarea de a exista, dar chiar pot fi spre împiedicarea progresului duhovnicesc şi pentru mireni.

Călugăria trebuie să fie în anonimat

Ascultarea, în viaţa călugărească, are, printre altele, şi rostul de a-l scoate pe călugăr din atenţia oamenilor şi de a-l pune în slujba lui Dumnezeu. Călugăria este „şcoala smereniei", iar smerenia este „virtutea care nu se arată". Călugărul trăind în retragere, e bine să-şi ducă viaţa în anonimat. Se ştie că Avva Pamvvo s-a rugat lui Dumnezeu, vreme de trei ani, zicând: „Doamne, acopere-mă de către cunoştinţa oamenilor". Iar sfântul Ioan Botezătorul, raportându-se la Domnul Hristos, spunea: „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micşorez".

Ce este mânăstirea?

Credincioşii noştri, chiar şi cei mai puţin avizaţi, ştiu ce este o mânăstire. Ei fac legătura între călugăr şi mânăstire, conştienţi fiind că mânăstirea este casa călugărilor, locul în care călugării îşi desfăşoară activitatea şi îşi lucrează desăvârşirea religios-morală.

În Regulamentul de organizare a vieţii monahale, mânăstirea este definită ca un „aşezământ de rugăciune, de învăţătură şi de muncă" în care trăiesc călugării. La acestea se mai poate adăuga că „mânăstirea este tinda raiului, casa lui Dumnezeu, poarta cerului şi locul împlinirilor". Mânăstirea este „locul împlinirilor", pentru toţi aceia dintre vieţuitorii ei, care se ştiu şi se simt în „tinda raiului", în „casa lui Dumnezeu", la „poarta cerului" şi în general, într-un loc binecuvântat de Dumnezeu. Pentru unii ca aceştia, mânăstirea, deşi este în lume, după toate ale ei, este mai presus de lume, iar viaţa din mânăstire este o înainte vieţuire a trăirii din cer; este o anticipare şi o închipuire a cerului, aici pe pământ.

Este bine să se ştie că pentru călugăr nu-i destul să trăiască pe pământ cu gândul la cer, cum trăiesc cei ce nu sunt călugări. Călugărul trebuie să trăiască aici pe pământ, ca şi cum s-ar fi mutat în cer.

Grija celor de astăzi pentru mânăstirile de astăzi şi de mâine

Am afirmat mai înainte, că mânăstirile trebuie să fie îngrijite. Şi când am spus aceasta, nu m-am gândit doar la păstrarea mânăstirilor în făgaşul tradiţiei monahale, ci am avut în vedere şi grija pentru viitorul mânăstirilor. Viitorul mânăstirilor îl pregătesc vieţuitorii din mânăstire, prin seriozitatea cu care urmăresc scopul şi ţinta vieţii monahale, adică, pe de o parte, curăţirea de patimi, iar pe de altă parte, realizarea împărăţiei lui Dumnezeu. S-ar mai putea aduce aici în atenţie, desăvârşirea creştină, mai cu seamă în smerenie şi în iubire, precum şi scopul vieţii creştine, care, după sfântul Serafim de Sarov este „dobândirea Duhului Sfânt". Toţi creştinii sunt candidaţi la înălţarea la cer, deci călugării cu atât mai mult.

Viitorul mânăstirilor îl asigură cei cu răspundere pentru viaţa duhovnicească a celor din mânăstire, mai cu deosebire duhovnicii şi stareţi. Aceştia trebuie să aibă inimă de părinţi, de fraţi şi de prieteni, având totodată şi o dreaptă judecată, care ştie să selecteze pe candidaţii la călugărie şi să-i îndrumeze pe cei deja angajaţi în viaţa monahală. Criteriul pentru încadrarea în mânăstire a celor care cer aceasta, nu trebuie să fie niciodată trebuinţele mânăstirii, ci folosul vremelnic şi veşnic al candidaţilor. Să nu ne jucăm cu viaţa oamenilor şi să nu profităm de calităţile lor. Să ne străduim să-i ajutăm pe cei ce vin la noi şi atunci e sigur că şi ei ne vor ajuta pe noi.

Monahismul este o societate a Bisericii

Mânăstirea, ca instituţie, şi monahii, ca membri ai obştilor monahale, obştile monahale, ca societăţi de monahi, monahismul însuşi, ca societate, fac parte din Biserică, toate fiind ale Bisericii. Deci, călugării, prin rosturile lor, călugării ca „elită a Bisericii", există şi îşi desfăşoară activitatea în Biserică, după rânduiala Bisericii. De aceea călugării trebuie să înveţe, cum învaţă Biserica şi să trăiască după rânduielile date de Biserică, în cadrul Bisericii. Greşesc aceia dintre călugări, care se socotesc îndreptăţiţi să dea sfaturi oamenilor, după bunul lor plac şi după propria lor judecată. Ei n-au dreptul să facă aceasta, ci mai degrabă sunt datori să-i îndrumeze pe credincioşi către duhovnicii lor, ca de la aceia să primească îndrumări adevărate.

Credincioşii aşteaptă de la călugări rugăciune şi mai ales rugăciune. Şi când, pe lângă rugăciune, mai găsesc la călugări şi exemplul cel bun, ei se simt încurajaţi în dorinţele lor de bine şi în năzuinţele lor spre cele înalte.

În concluzie, dacă ne ştim şi ne împlinim datoriile noastre, suntem călugări şi pentru noi şi pentru alţii, şi pentru folosul nostru şi pentru folosul altora. Dumnezeu să ne ajute!

Semnalăm... Semnalăm...

● Primim de la editura parohiei Malovăţ, jud. Mehedinţi o carte de **Predici** semnate de Pr. Ioan Şt. Sfetcu (304 p.). E vorba de 34 de predici. Pe toate le-a rostit în parohia Bârda, jud. Mehedinţi în mai mult de 40 de ani, desigur îmbunătăţite de la an la an. Cartea e introdusă de pr. Al. Stănciulescu-Bârda, cunoscut şi el prin activitatea sa publicistică şi misionară.

Sunt predici accesibile mediului sătesc, pentru care puţini mai ştiu să predice astăzi şi, lucrul acesta, o recomandă de la sine.

Părintelui Al. Stănciulescu-Bârda i se cuvin felicitări şi mulţumiri pentru felul cum pune în valoare opera unui înaintaş.

*

● La Antelias, lângă Beyruth (Liban) a avut loc o întâlnire a Bisericilor Ortodoxe (şi vechi orientale) care, printre altele, au discutat şi problema participării lor ca membre în Consiliul Mondial al Bisericilor. Păcat că Biserica Ortodoxă Română n-a fost reprezentată, ci a trimis doar o scrisoare. A participat şi Konrad Reiser, secretar general al Consiliului Mondial al Bisericilor.

Din S.O.P. (Service Orthodoxe de Presse, martie 1997, p. 10—12) se poate deduce că discuţiile au fost tensionate şi că multe probleme au rămas deschise.

Spre exemplu: Ortodocşii au arătat că Bisericilor lor le este imposibil să accepte introducerea de către unele Biserici protestante a unor învăţături noi contrare Tradiţiei bisericeşti. Au fost menţionate trei astfel de inovaţii:

1. Hirotonirea femeilor în treptele ierarhice bisericeşti.
2. Întrebuinţarea limbajului inclusiv, care urmăreşte înlocuirea tuturor termenilor masculini din Biblie prin termeni neutri sau feminini (Ex: Dumnezeu prin Dumnezee, Iisus prin Iisusa, etc.).
3. Intenţia, protestantă mai ales, de a afirma **relativismul moral,** împotriva normelor creştine. Ex.: admiterea homosexualităţii şi a lesbianismului ca fiind morale, mergând până la căsătoria între indivizi de acelaşi sex.

E de la sine înţeles că Bisericile Ortodoxe au respins — a câta oară? — aceste aberaţii venind din medii laice care n-au nimic comun cu creştinismul. Dar ideea şi intenţia persistă. Pastorul Konrad Raiser a încercat nişte explicaţii naive şi în totală contradicţie cu Statutul iniţial al Consiliului Ecumenic al Bisericilor ca şi cu doctrina Ortodoxă.

El a încercat să iasă din încurcătură arătând că Consiliul Mondial al Bisericilor nu are o doctrină proprie şi că prin urmare acolo se pot expune toate opiniile. A recunoscut totuşi că acestea pun în pericol ideea de reunificare a Bisericilor.

Încă odată, la Antelias s-au condamnat din nou încercările sectelor de prozelitizare în mijlocul ortodocşilor, ceea ce prejudiciază ecumenismul.

Nimic nou sub soare!

Am mai auzit asta de sute de ori. Consiliul Ecumenic al Bisericilor trăieşte din repetiţii la infinit ale aceloraşi probleme şi ale aceloraşi absenţe de concluzii ferme. S-ar zice: ca să se afle în treabă!

Biserica rusă a ameninţat — şi ea, a câta oară? — că se va retrage din acest Consiliu Mondial al Bisericilor. Protestanţii au cerut să nu se ia nici o „decizie unilaterală", sperându-se că unele Biserici Ortodoxe nu vor fi de acord cu retragerea. Nu este adevărat. Fiecare Biserică Ortodoxă a intrat prin propria decizie în Consiliul Mondial al Bisericilor, nu prin decizie pan-ortodoxă.

Rămânând într-un Consiliu cu astfel de **idei** ne vom face desigur de râs.

Iată o temă şi pentru Biserica noastră!

ANTONIE P.

Preotul Prof. Dr. Alexandru Ciurea

Cu o regretabilă întârziere foaia noastră îşi informează cititorii de trecerea la cele veşnice a celui ce a fost preotul şi profesorul dr. Alexandru Ciurea, dascălul multor generaţii de studenţi şi doctoranzi de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti.

Regretatul dascăl era originar din Moldova (n. 12 noiembrie 1912 în Tătărani, jud. Vaslui), a făcut studii la Seminariile teologice din Huşi şi Iaşi (1924—1932), apoi la Facultatea de Teologie din Chişinău (1932—1936), cu o specializare la Facultăţile de Teologie romano-catolică şi protestantă din Strasbourg (1936—1939), obţinând apoi doctoratul în Istoria Bisericii Române la Cernăuţi (1943). A lucrat ani îndelungaţi în învăţământul teologic, ca asistent la Facultăţile de Teologie din Chişinău (1940/41) şi Cernăuţi-Suceava (1941—1948), o vreme suplinitor al catedrei Istoria Bisericii Române la Suceava (1947—1948), asistent la Institutul teologic din Bucureşti (1948—1950), apoi conferenţiar-spiritual tot acolo (1950—1963), încredinţat să predea şi Istoria artei (din 1956), suplinitor (1963), apoi titular al catedrei de Istoria Bisericii Române la acelaşi Institut în 1971. Hirotonit diacon în 1941, apoi preot în 1951, în 1971 a fost trimis de Patriarhia noastră în Suedia ca să organizeze o parohie românească acolo. Şi-a îndeplinit cu cinste misiunea, organizând parohii la Stokholm, Göteborg şi Malmo, cu mai multe filiale în Suedia, Finlanda, Norvegia şi Danemarca până în 1978.

În această calitate a mai organizat la Stokholm un Institut de studii româneşti, o bibliotecă românească şi a redactat revista „Candela" (1973—1978). Pentru activitatea depusă acolo a fost decorat de regele Suediei cu ordinul „Steaua Polară" clasa I, iar Biserica Finlandeză i-a conferit ordinul „Mielul Sfânt".

A scris valoroase studii istorice, despre mitropoliţii Moldovei Iacob Stamati (1946, teză de doctorat), Leon Ghencă (1942) şi Veniamin Costachi (1946), episcopul Calinic cel Sfânt al Râmnicului (1963), despre Sfântul Ioan Valahul (1962), despre implicarea clerului în răscoala din 1907 (1957) şi în Unirea principatelor (1974), despre legăturile lui Tudor Vladimirescu cu Biserica (1981 şi 1986), despre profilul spiritual şi cultural al lui Ştefan cel Mare (1982); a realizat prima traducere românească a Mărturisirii de credinţă a lui Nicolae Milescu (rev. „Ortodoxia"; 1958, tipărită în latineşte la Paris, în 1669) şi multe altele. A participat la mai multe conferinţe cu caracter istoric şi teologic peste hotare.

Preot bun, dascăl de vocaţie, istoric cu aleasă pregătire, însufleţit patriot, părintele Alexandru Ciurea lasă în urma sa respecte unanime. Prohodirea lui s-a făcut în ziua de 16 noiembrie 1996 în biserica „Sf. Ecaterina" din Bucureşti, în prezenţa Prea Fericitului Patriarh Teoctist, a altor membri ai Sfântului Sinod, a unor foşti studenţi ai săi.

Dumnezeu să-L ierte şi să-l aşeze în rândul aleşilor Săi.

Pr. Prof. Dr.
MIRCEA PĂCURARIU

Cu prilejul luminatului Praznic al Învierii Domnului — Sf. Paşti, redacţia urează tuturor colaboratorilor şi cititorilor ziarului „Telegraful Român" alese urări de sănătate şi fericire dimpreună cu creştineasca urare:

„HRISTOS A ÎNVIAT"

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 mai
Nr. 17—18
1997

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA —

„Despre Înviere şi despre mironosiţe"

P.G. 151, 236 D — 248 C

Învierea Domnului este înnoirea naturii umane şi remodelarea (recrearea) primului Adam absorbit prin moarte în păcat, şi reîntors prin moarte în pământul din care a fost luat; ea este întoarcerea la viaţa veşnică. Nici o fiinţă umană, la început, nu l-a văzut pe Adam a fi creat şi făcut viu (de Creator), căci în acel moment nu existau încă oameni; Dar, după ce a primit suflarea de viaţă, prin insuflare divină, prima fiinţă pe care o vede, a fost o femeie: Eva a fost prima care a urmat după el, între fiinţele umane. În aceeaşi manieră nimeni nu L-a văzut pe al doilea Adam, adică pe Domnul, înviind din morţi şi nici unul dintre cei apropiaţi nu a fost de faţă, iar soldaţii, care păzeau mormântul, cuprinşi de frică erau ca şi morţi. Dar a fost o femeie, care, prima, l-a văzut după Înviere, după cum am auzit citindu-se în Evanghelia de la Marcu (Marcu 16, 1-9): „Şi înviind dimineaţa, în ziua cea dintâi a săptămânii, El S-a arătat întâi Mariei Magdalena..." (Marcu 16, 9). Se pare, că Sfântul Evanghelist afirmă clar că era devreme, dis-de-dimineaţă când Domnul a înviat şi că cea care l-a văzut prima a fost Maria Magdalena şi că aceasta a avut loc chiar la ceasul când El a înviat. Dar nu aceasta o spune Evanghelistul, cum o să vedeţi, dacă aveţi puţină răbdare, căci un pic mai sus Sfântul Marcu spune, în acord cu toţi ceilalţi Evanghelişti, că această Marie a venit cu celelalte femei mironosiţe, mai înainte la mormânt şi au văzut împreună că acesta era gol şi s-au întors la casele lor, dat fiind faptul că înainte de a se face dimineaţă Domnul înviase deja. Pentru a indica acest moment, Sfântul Marcu nu spune doar „dimineaţa", ci „foarte de dimineaţă". Este vorba de momentul când în orizont penumbra precede răsăritul soarelui, aşa cum arată şi Sfântul Evanghelist Ioan când spune că „Maria Magdalena a venit la mormânt dis-de-dimineaţă, fiind încă întuneric şi a văzut piatra ridicată de pe mormânt" (Ioan 20, 1).

2. Dar şi ea ca şi celelalte femei mironosiţe au venit la mormânt şi au plecat fără a-L vedea pe Domnul. A alergat însă a-i găsi pe Petru şi Ioan şi le vesteşte nu că a înviat Domnul ci le spune că Domnul a fost luat din mormânt, neştiind unde era pus, ceea ce demonstrează că ea nu avea cunoştinţă de înviere. Rezultă astfel că nu la prima oră a zilei a apărut Domnul Mariei Magdalena ci în plină zi.

Totuşi, Evangheliile nu afirmă în mod clar, ceea ce doresc să descopăr dragostei voastre; căci prima care a primit vestea cea bună a învierii Domnului între toate fiinţele umane, a fost, după cum se cuvenea, Maica Domnului. Iar ea a primit această veste bună de la Însuşi Stăpânul a toate. Înainte de toţi, ea a ştiut că El a înviat, ea a auzit cuvintele lui dumnezeieşti şi nu a fost oprită a-L vedea cu ochii ei, nici a-L auzi cu urechile ei. Ea singură L-a atins cu mâinile ei preacurate, cu toate că Evangheliştii nu o spun aceasta în mod clar, nevrând să invoce mărturia Maicii Domnului despre Învierea Fiului ei, pentru a nu trezi suspiciuni celor necredincioşi.

3. Mironosiţele au fost, aşadar, femei care au urmat Maicii Domnului şi au rămas cu ea în timpul patimilor mântuitoare şi, care s-au grăbit a îmbălsăma preacuratul Trup al Domnului. Căci, când Iosif şi Nicodim au cerut şi au primit de la Pilat Trupul Stăpânului, pe care l-au pogorât de pe lemnul crucii, l-au înfăşurat într-un giulgi curat de in, impregnat de miresme, şi l-au pus în mormânt nou săpat în stâncă, atunci, alături de preacurata Fecioară au fost de faţă toate femeile mironosiţe, „care veniseră cu El din Galileea... şi care, întorcându-se au pregătit miresme şi mirturi" (Luca 23, 56). Ele pregăteau mirturi pentru Acela, Care este adevărata mireasmă a vieţii pentru cei care se alipesc de El prin credinţă... iar mireasma veşmintelor Sale, adică a Trupului Său, a fost şi este mai presus de orice armată; iar numele Său este mir vărsat pe faţa lumii prin care a umplut pământul oamenilor de parfumuri dumnezeieşti. Totuşi, dacă femeile au pregătit miresme şi mirturi au făcut-o pentru

(Continuare în pag. a 4-a)

Trad. Preparator Drd. CIPRIAN STREZA

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(V)

Dacă în Banat, pentru secolele XIV—XV nu avem decât informaţii imprecise despre o ierarhie bisericească ortodoxă superioară, ne-au rămas în schimb atestări sigure ale existenţei şi organizării ei; o Biserică de sate cu preoţi modeşti şi protopopi, o Biserică oprimată şi nebăgată în seamă era Biserica iobagilor români. Doar aceia care în urma faptelor de arme au fost ridicaţi în ranguri nobiliare şi-au părăsit credinţa străbună ca să-şi păstreze privilegiile şi domeniile. Sunt atestate numeroase biserici româneşti ortodoxe în aceste două secole: la Ilidia, pe domeniul Vaja, la Timişoara, Lipova, Căvăran, după cum cunoaştem şi nume de preoţi de ţară.

Secolul al XVI-lea aduce scindarea Banatului în paşalâcul de Timişoara (1552) şi Banatul de Caransebeş-Lugoj, care va intra în componenţa principatului transilvan. Cu toate distrugerile provocate, turcii au fost destul de toleranţi faţă de Biserica Ortodoxă Română, mai mult, acum se înfiinţează şi organizează Patriarhia de Ipek, a cărei jurisdicţie se întindea şi asupra teritoriilor din Ungaria ocupate de turci începând cu 1541. Biserica din Banat a jucat un rol în pregătirea şi organizarea răscoalei româno-sârbe din vremea lui Mihai Viteazul şi în strânsă legătură cu el. Meritul în pregătirea răscoalei şi în stabilirea contactului diplomatic cu Mihai Viteazul, Sigismund Bathory al Transilvaniei şi împăratul austriac Rudolf al II-lea l-au avut cei doi episcopi ortodocşi din Banat; la răscoală au participat şi preoţi, ucişi cu cruzime de turci.

În cealaltă parte a Banatului, Banatul de Caransebeş-Lugoj, Biserica Românească a fost supusă presiunii prozelitiste a noilor confesiuni reformate, din partea celei calvine mai cu seamă, care după ce devenise religie de stat dominantă, s-a dovedit a fi deosebit de intolerantă — fără a avea însă mari efecte asupra românilor.

Apăsarea naţională, religioasă şi socială i-a întărit pe românii transilvăneni în credinţa lor. Cum numai românii erau ortodocşi, spre deosebire de „naţiunile" colonizate de regii ungari, legea ortodoxă a primit şi numele de „lege românească", şi cum era lege veche la români, i s-a dat şi numele de „lege strămoşească". A fost ocrotitoarea naţionalităţii românilor în vremuri duşmănoase.

Unitatea între poporul român şi legea strămoşească s-a păstrat de-a lungul istoriei zbuciumate a Transilvaniei, explicând faptul că românii împreunau lupta împotriva asupririi sociale şi naţionale cu lupta împotriva asupririi religioase; ei cereau libertatea socială, naţională şi religioasă-bisericească. În răscoalele şi revoluţiile care au zguduit Transilvania, au participat alături de popor şi clerici. Cum preoţii înşişi erau foarte apropiaţi de condiţia iobagilor şi cum episcopii şi mitropoliţii nu o dată au fost întemniţaţi sau expulzaţi, era firesc ca lupta pentru drepturi naţionale, sociale şi bisericeşti ortodoxe să constituie un singur tot. În felul acesta, legea strămoşească a primit numele de „lege românească", sufletul românesc dându-i un anume specific spiritual.

Dar legea strămoşească n-a fost numai un sprijin pentru românii din Transilvania; ea a fost legea tuturor românilor. De aceea ea a constituit şi un factor de unitate între românii din Transilvania, Ţara Românească şi Moldova — unitate de credinţă, limbă şi neam. Mitropolia Transilvaniei era în strânsă legătură cu Mitropolia Ungro-Vlahiei şi cu cea a Moldovei, preoţii şi călugării circulau între cele trei ţări surori, ca şi cartea religioasă şi arta bisericească. Tocmai datorită caracterului său popular şi a strânselor legături cu Biserica de la est şi sud de Carpaţi a putut rezista Biserica Ortodoxă din Transilvania, tolerată şi prigonită de stăpânitorii străini.

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

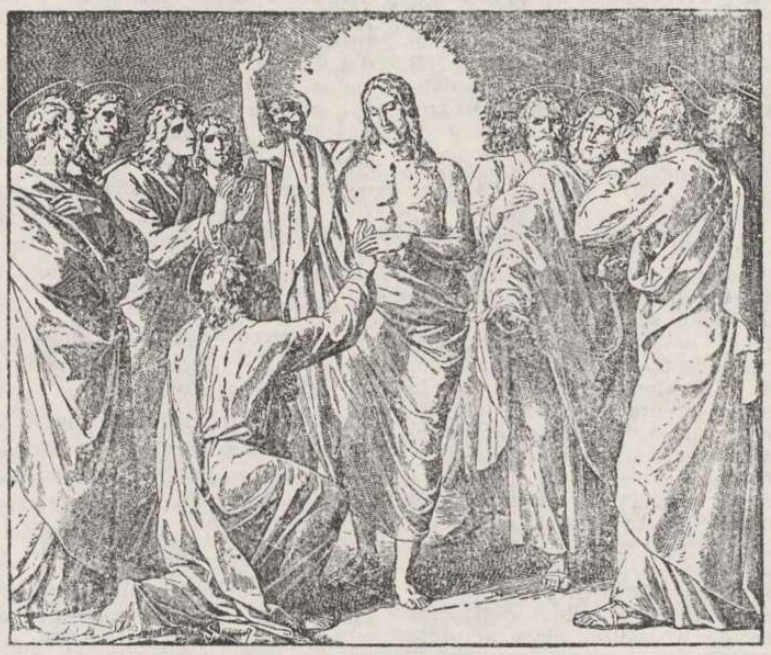

Condac VIII

Doamne Iisuse Hristoase,
Domnul meu blând!
Către Tine mă aplec cu fruntea.
Ca Toma îmi pun mâna la locul cel sfânt.
Strâns şi oprit în mine, fără de cuvânt,
aştept ca orbu, puntea
Luminii din adânc, cea fără înserare
şi care în tot omul, ca un lăuntric soare
ne luminează întreg în încăperea fiinţii.
Cum nu Te văd de noapte, grosimea de păcate,
Te pipăi cu sfială
cu degetul nădejdii, cu degetul credinţei,
cu deget bănuială,
cu deget de dorire şi chiar de îndoială,
şi neajuns aşi pune şi cealaltă mână,
Dar inima străpunsă de fulger, de arourâ,
îndurerat şi dulce, cu răsuflarea îngână
Chemarea Ta întreagă şi fără voia mea,
bătaia rugăciunii aleargă spre lumină într-un
ALILUIA.

SANDU TUDOR
Din volumul „Imn-Acatist la Rugul Aprins al Maicii Domnului", Fundacion Cultural Rumana, Madrid, 1987, p. 32.

SCURTĂ NOTĂ BIOGRAFICĂ

Sandu Tudor este pseudonimul literar al lui Alexandru Theodorescu, poet şi călugăr martirizat în închisorile comuniste din România.

S-a născut în anul 1899, în Bucureşti, unde şi-a făcut şi studiile. A fost ofiţer de marină şi profesor de liceu. Înzestrat cu un ales dar poetic, publică în 1925 un volum de poezii. În 1932 a înfiinţat revista „Floarea de Foc", iar în 1933 ziarul „Credinţa". A colaborat la revistele literare „Gândirea", „Contemporanul" şi „Convorbiri Literare".

În tinereţe s-a bucurat de un popas mai îndelungat, împreună cu tatăl său, la muntele Athos. Acest fapt i-a consolidat adânca sa trăire duhovnicească pe care a deprins-o încă din familie. Ortodoxia era pentru el cadrul adevăratei spiritualităţi a poporului român.

Încercările ultimului război mondial, la care a luat parte, i-au cristalizat şi mai mult dorinţa de a se călugări. A făcut pasul acesta la Mânăstirea Antim din Bucureşti, devenind monahul Agaton. Aici s-au adunat între 1945—1953 mulţi intelectuali tineri şi mai în vârstă, atraşi de binecunoscuta mişcare de revigorare duhovnicească „Rugul aprins", la prestigiul căreia Sandu Tudor şi-a adus un excepţional aport, prin predicile înflăcărate pe care le rostea. Între cei care veneau să-l asculte s-au numărat şi nume ilustre ale culturii româneşti, precum V. Voiculescu, Paul Sterian, Ion Barbu, Al. Mironescu, etc.

În 1953 părăseşte Bucureştiul şi se retrage la Schitul Rarău din Moldova, luându-şi numele de sihastrul Daniil. Aici s-a aflat în legătură cu luptătorii din rezistenţa anticomunistă din Munţii Bucovinei, pe care i-a încurajat şi ajutat. Faptul acesta a fost bine-înţeles descoperit de securitate şi a determinat arestarea sa în anul 1958, pe când se afla în vizită la Bucureşti, în casa filozofului Al. Mironescu.

Practic, închisoarea sa a constituit o perioadă a martirajului, pentru că nu numai că a îndurat suferinţe inimaginabile, dar s-a şi sfârşit acolo, fără a se cunoaşte data exactă a morţii sale şi nici locul de îngropare.

Creaţiile lui Sandu Tudor dinaintea războiului sunt răspândite prin numeroase reviste şi gazete literare.

Cele publicate, în volum, la Madrid, în 1987 sunt: „Imn - Acatist la rugul aprins al Maicii Domnului" (p. 13—36); „Acatistul Sfântului Ioan Bugoslavul" (pag. 37—62) şi „Acatistul Prea Sfinţitului Părintelui nostru Calinic Cernicanul" (63—102), toate trei adevărate perle ale literaturii religioase româneşti.

Publicaţia noastră va găzdui, în continuare, din nestematele operei sale poetice.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Un Bucureşti al Bisericilor şi Credinţei

La numai doi paşi de clădirea Ambasadei USA din Bucureşti se află biserica Batiştei. Cine nu o cunoaşte? Mai toţi românii care am trecut prin birourile ambasadei, fie după zile de suferinţe, fie în cele de bucurie, ne-am repezit la Sfânta biserică din vecinătate şi ne-am închinat lui Dumnezeu, i-am mulţumit ori l-am rugat să ne ajute, am aprins o lumânare, două pentru adormiţii noştri în veci sau pentru cei neadormiţi. Multe ar putea povesti zidurile ei, înnegrite de fum şi de vechime, despre întâmplările contemporane la care a asistat, dar şi mai multe despre oamenii şi istoria ei din secolul trecut.

Iată, sunt aproape 200 de ani de când diaconul acestei biserici din „mahalaua Batiştei" i-a aşternut pe hârtie propria istorie — un fel de cronică a evenimentelor petrecute de la întemeierea oraşului şi a Ţării Româneşti — însoţind însemnările sale cu desene sau „zugrăveli colorate". Se numea Ioan Dobrescu şi era un simplu cojocar, dar unul

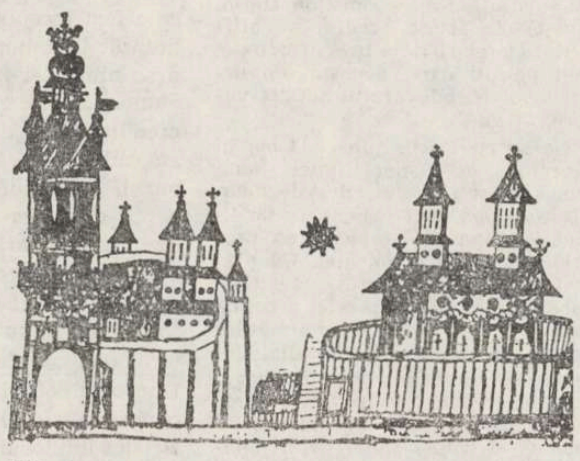

Fig. 1.

Fig. 2.

care îndeplinea funcţie de diacon şi de dascăl al şcolarilor din mahala. A scris cronica sa spre „lauda lui Dumnezeu", spre cunoaşterea Bibliei şi spre învăţătura urmaşilor. Îşi avea locuinţa peste drum de biserică, acolo unde astăzi se află o casă, la fel de mică precum cea din secolul fanariot, răsfăţată de un petec de verdeaţă. Avem aici, în desenul lui Dobrescu (fig. 1), imaginea bisericii aşa cum arăta ea în primele decenii ale anului 1800. Locaşul era înconjurat de un gard format din trunchiuri alipite de buşteni. În comparaţie cu acesta, locuinţa dascălului, un parter cu două ferestre şi un singur horn pe acoperiş, este disproporţionat de mică. Dar, la vremea aceea, singurele clădiri înalte în Bucureşti erau bisericile şi Turnul Colţei, — de asemenea prezent în desenul lui Dobrescu. Înfăţişarea lui este reală, aceea mai arătoasă de dinaintea cutremurului din 1802. Locul lui, se ştie, era în faţa actualei biserici a Colţei, peste drum de Palatul Şuţu, acesta inexistent la acea dată, el fiind foişorul de pază al oraşului şi al mânăstirii pe care o adăpostea după incinta sa de cărămidă, cu cele trei paraclise de pe ziduri şi cu turnuleţele sale medievale, amintind de ctitorii săi occidentali. Deci, meşterul cojocar are grijă să ne sugereze că, din grădina casei sale şi de sub pomul său preferat, el are privirea liberă atât înspre Turnul Colţei şi turlele mânăstirii cu acelaşi nume, cât şi spre ale bisericii Batiştei, în strana căreia el cânta. Între şi peste toate aceste ziduri înalte nu era decât Dumnezeu şi Soarele Lui. „Foarte cu râvnă — zice Dobrescu — şi cu cutremur am scris aceste certări dumnezeeşti asupra noastră pentru păcatele noastre, aflându-mă şi eu întru acest oraş" şi, adăugăm noi, în grădina casei sale din umbra bisericii la care diaconisea. Iată-l acum (fig. 2) odihnindu-se sub copacul din curtea casei, alături de el fiind masa pe care stau aşezate, în bună orânduială, pagina nescrisă încă a cronicii şi uneltele sale de scris. În imaginea următoare (fig. 3), ca într-o viitoare parcă „bandă desenată" — el este trezit brusc de o inspiraţie divină care îl atinge pe umăr, iar mâna Domnului îl binecuvântează de la fereastra cerului pentru încheierea lucrului său cronicăresc. O asemenea „mână a Mântuitorului" regăsim în fresca din San Clemente, Tahull, Catalania, circa 1123, Barcelona, Muzeul de Artă Antică şi într-o miniatură dintr-un

(Continuare în pag. a 4-a)

M.N. RUSU

La fel ca şi în anii trecuţi şi în acest an cu prilejul Sfintelor Sărbători de Paşti, Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Sibiului a venit în sprijinul familiilor nevoiaşe din oraşul Sibiu sau din alte localităţi, acordând în acest sens suma de 6 365 000 lei din Fondul Filantropic Eparhial, sumă ce a fost împărţită celor aflaţi în nevoi.

Adăugăm la aceasta şi faptul că Asociaţia Creştin-Ortodoxă de Ajutor Social din cadrul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu a acordat tot cu sprijinul Arhiepiscopiei Sibiului, familiilor nevoiaşe din Sibiu, ajutoare umanitare constând în alimente, în valoare de aproape 2 000 000 lei, cu prilejul Sf. Paşti.

Sf. SAVA GOTUL

Dacă numai cu câteva zile în urmă, la 11 Aprilie am sărbătorit cu bucurie duhovnicească pe Sf. Ierarh Calinic de la Cernica, iată-ne astăzi, toată suflarea românească, cinstind după datina strămbună, întru cântări de laudă pe Sf. SAVA GOTUL de la Buzău. I se spune „gotul" pentru că acest sfânt şi-a petrecut viaţa în Dacia, stăpânită pe atunci de „goţii migratori", iar scriitorii antici aveau obiceiul ca atunci când vorbeau de băştinaşi, să menţioneze în documentele vremii, nu pe aceştia, cum ar fi fost normal, ci pe cei care deţineau puterea militară, în cazul nostru pe goţi. Aşa se face că şi Dacia apare uneori în scrierile vremii sub numele de „Goţia".

Sf. Sava se naşte în anul 334, într-un sat din apropierea Buzăului, din părinţi creştini şi cinstitori de Dumnezeu. În „Actele martirice" se menţionează faptul că era „drept în credinţă, cucernic, blând, simplu la cuvânt, vorbind tuturor în chip paşnic despre adevăr, purtându-se cum se cuvine celor smeriţi, liniştit şi negrăbit la cuvânt şi foarte râvnitor la tot lucrul bun..." Şi tot în **actul martiric** se precizează că încă din fragedă copilărie s-a ataşat sufleteşte de preotul Sansala care avea legături strânse cu Biserica din Scytia Minor (Dobrogea de azi). Prin grija acestuia tânărul Sava, prin post şi rugăciune, sporeşte mereu în evlavie, blândeţe, smerenie şi statornicie în dreapta credinţă. Şi pornind goţii prigoană aprigă împotriva creştinilor, Tânărul Sava nu se ruşinează a-şi mărturisi convingerile sale religioase, fapt pentru care după mai multe bătăi, împreună cu duhovnicescul său părinte Sansala, sunt legaţi şi scoşi afară din sat, chiar în a III-a zi de Paşti şi aici sunt crunt chinuiţi. Dar spre uimirea chinuitorilor lor, chinurile în loc să-i determine să-şi părăsească credinţa, dimpotrivă i-au întărit şi mai mult şi i-au umplut de dârzenie şi curaj. Au urmat alte cruzimi, torturi şi chinuri, care nici pe departe nu l-au înfricoşat pe Sava, bineştiind că „cei ce ucid trupurile, nu pot ucide şi sufletele". Văzând mai marele goţilor Atharid că toate aceste munci nu l-au clintit întru mărturisirea credinţei, a poruncit să i se lege o greutate de gât şi să fie aruncat în apa râului Buzău. Neînspăimântându-l până nici moartea, aflând de hotărârea celor fără de Dumnezeu, cu faţa senină, precum altădată mucenicii în arenele romane, mulţumea lui Dumnezeu că-l va trimite mai curând la viaţa cea pururea fiitoare. Şi mergând chinuitorii cu el spre apa Buzăului se zice că ar fi intervenit cineva şi-ar fi ajuns cu aceştia la o înţelegere să-l facă pierdut, despre care aflând sfântul s-a opus, cerând cu insistenţă celor ce-l însoţeau: „De ce nu împliniţi ceea ce vi s-a poruncit? Iată, de faţă stau în slavă, cei ce au venit să mă primească şi pe care voi nu-i vedeţi". Acestea zicând, cu greutatea legată de gât a fost aruncat acolo unde era apa mai mare, dându-şi sufletul în mâinile lui Dumnezeu, în zorii zilei de 18 Aprilie a anului 372, în vârstă de numai 38 de ani. Fiind scos din apă de alţi creştini l-au îngropat în jurul Buzăului, de unde nu după mult timp, izvorând din pământ mireasmă binemirositoare, sunt cerute de Sf. Vasile cel Mare şi duse cu multă cinste în Capadocia, confirmând primirea marelui dar în epistola sa nr. 164 din anul 374, doar la doi ani după martirajul său.

De aceea se cade să ne amintim cu pioşenie de înaintaşii noştri, care nu de puţine ori au fost nevoiţi să mărturisească convingerile lor religioase până la sânge, neprecupeţind nimic altceva mai mult decât sufletul. Şi au trecut peste noi valuri de popoare migratoare, oameni fără de Dumnezeu şi care ne-au răscolit, nu de puţine ori până şi cenuşa din vatră, şi care n-au plecat niciodată cu mâna goală. Şi noi ce-am făcut? Ne-am luat de piept cu ei oare? Nicidecum. Poporul român a fost un popor paşnic, harnic şi cuminte, şi iertător cum nu mai e altul pe pământ. Ne-am plecat de fiecare dată fruntea în faţa duşmanului, precum se pleacă trestia în faţa vântului, şi după ce furtuna a trecut, ne-am ridicat iarăşi mândri fruntea spre soare, renăscându-ne uneori, până şi din cenuşă şi dovedind tuturor, că suntem aici dintotdeauna, că n-am venit de nicăieri şi că de când ne ştim români, ne ştim şi creştini. Şi nu orice fel de creştini. Ci creştini ortodocşi, din moşi strămoşi, nu catolici, nu baptişti, nu penticostalişti, nu iehovişti, nici calvini, nici luterani, nici musulmani. Şi deşi am fost atât de des hărţuiţi şi chinuiţi, nu ne-am lepădat credinţa în care au fost botezaţi voievozii noştri, iubitori şi dătători de legi şi datini, apărându-ne credinţa, ca pe lumina ochilor. Aşa se explică, cum binecredinciosul Ştefan cel Mare şi Sfânt a stat ca un zid în faţa semilunei, care se instalase până şi în Sf. Sofia din Constantinopol. El avea convingerea că atunci când îşi va pierde credinţa îşi va pierde şi sufletul, şi patria. De aceea n-a dat înapoi, iubindu-şi, cum va spune mult mai târziu, luceafărul poeziei noastre: „sărăcia, nevoile şi neamul" sau cum spunea marele Iorga, apărându-ne: „credinţa şi pământul ce ni le-a dat Dumnezeu, şi-asupra cărora nimeni n-a avut, nu are şi nu poate să aibă nici-un drept".

Pomenirea sfântului mucenic Sava de la Buzău să fie pentru noi toţi prilej binevenit de a ne aduce aminte de toate acestea, de a-i urma credinţa statornică în mărturisirea şi împlinirea marilor idealuri creştineşti şi româneşti, aducând lui Dumnezeu, mărire, slavă, cinste şi închinăciune şi rugându-l să mijlocească la Părintele luminilor spre a ne face părtaşi cu toţi cei bineplăcuţi Lui, întru Împărăţia Sa cea cerească, unde să auzim „ceea ce urechea încă n-a auzit, să vedem ceea ce încă ochiul n-a văzut şi să simţim ceea ce inimile noastre încă n-au simţit", pentru că unele ca acestea a pregătit Domnul celor ce-L iubesc pe Dânsul.

Arhim. ŞTEFAN GUŞĂ

Eutanasia via computer

Îndepărtata Australie deţine, de la 1 iulie 1996, un record sinistru, care a cutremurat întreaga lume: la această dată, în Teritoriul de Nord, a intrat în vigoare prima lege care autorizează eutanasia la bolnavii terminali. Sau, mai corect: sinucidere, asistată nu neapărat de un medic, ci de un computer.

Spre deosebire de legislaţia Olandei şi a celei a statului Oregon (aceasta din urmă, neintrată în vigoare), care se limitau să depenalizeze eutanasia: cea australiană e prima care legalizează sinuciderea asistată, adică dreptul oricărui bolnav terminal de a se da la moarte, beneficiind de asistenţă medicală. De această lege poate uza orice cetăţean australian care locuieşte sau se află în trecere prin Teritoriul de Nord.

Încă din prima zi, s-au anunţat şase bolnavi, solicitând „beneficiile" acestei legi. Totuşi, aplicarea ei s-a lovit de o furtună de critici, de natură legală, religioasă, etică, politică, din partea bisericilor, a asociaţiilor religioase pro vita, a asociaţiei medicilor. Astfel că medicii, care ar fi fost dispuşi să aplice acest „tratament", se tem încă de imputaţia de omucid. Încă şi normele aplicative ale legii sunt greu de respectat. Cererea de eutanasie trebuie aprobată de un grup de trei medici, dintre care, unul să fie psihiatru, iar altul, un specialist în boala de care suferă bolnavul; aceştia trebuie să declare că bolnavul este incurabil. Cum însă Northern Territory are puţini specialişti şi nici un oncolog, legea e inaplicabilă.

Între metodele propuse, există şi un sistem computerizat. Pacientul e aşezat în faţa unui „videoterminal" anonim, cu care este angajat într-un dialog: „Dacă apeşi butonul Yes, primeşti o injecţie letală şi vei muri în 30 de secunde. Accepţi?" Dacă răspunsul e afirmativ, „doctorul Moarte", prin intermediul unui braţ de fier, injectează o soluţie letală, în două faze: întâi, un barbituric, care adoarme bolnavul, apoi un relaxant muscular, care-l ucide prin asfixie. Iar ultima procedură constă în eliberarea unui certificat de deces, în care, cauza morţii este indicată: eutanasie.

Opinia publică mondială s-a declarat în total dezacord cu această lege. American Medical Association, la închiderea congresului anual, s-a exprimat, prin vot majoritar, împotriva sinuciderii asistate. Associazione Ryder Italia consideră practica eutanatică nu doar criminală, ci şi o ofensă şi contradicţie la profesiunea medicală. Alţii o consideră semnul „celui mai scăzut nivel al orizontului cultural al timpului nostru", datorat unei „concepţii politico-filosofice tot mai difuze: aceea a negării teoriei sacralităţii vieţii".

În ultimii ani, în mediile de gândire utilitaristică, influenţată de cultura anglo-saxonă, se afirmă tot mai mult că viaţa are valoare (deci merită să fie trăită) doar în măsura în care poate fi coordonată în condiţii de autonomie totală, fără limite de nici un fel (inclusiv durerea) care ar condiţiona-o. Pentru o asemenea concepţie asupra vieţii, eutanasia e uşor de acceptat: e, într-un fel, „sfârşitul anticipat şi ne-natural al vieţii, provocat de alţii sau de sine însuşi ,pentru a evita suferinţele în stadii de boală ireversibile şi în faze terminale, sau a pune capăt unei vieţi neproductive din punct de vedere intelectual şi social". Într-o astfel de comprensiune a eutanasiei, între „candidaţii la moarte" sunt aşezaţi şi cei în comă ireversibilă, malformaţii fără speranţa de ameliorare, cei suferinzi de boala Alzheimer în fază avansată, etc.

Unei asemenea provocări, cine trebuie să-i răspundă? Toţi. Creştinii, în primul rând. Dar şi toţi câţi se simt oameni. E vorba de o responsabilitate comună, care angajează. În faţa acestui atentat la adresa vieţii, cu o mască de legalitate şi cu implicaţii multiple, la diverse nivele, competenţa revine bioeticii.

Învăţătura creştină ortodoxă este aceea care oferă suportul axiologic întru apărarea vieţii, fundament pe care nici doctrinele filosofice nu-l au, dar nici alte doctrine religioase, fie ele şi creştine. E îndeobşte cunoscut că, pentru creştini, viaţa este un dat creatural, restaurat şi dăruit de Hristos prin moarte şi înviere. O viaţă omorâtă în imperfecţiunea ei, datorată păcatului, şi înviată spre veşnicie. În aceasta consistă suportul axiologic în apărarea vieţii, ca dar divin, dăruit de Dumnezeu — Singurul care poate dispune de viaţa omului. E drept, viaţa pământească nu-i valoarea supremă, nu-i un scop în sine: prin ea, urmărim să dobândim pe cea veşnică. Dar între viaţa pământească şi cea veşnică există continuitate realizată de harul divin necreat, care face ca cea de-a doua să se reverse peste cea dintâi, sfinţind-o, transfigurând-o. Acest adevăr de credinţă e afirmat cu claritate în ortodoxie, fapt pentru care, aceasta din urmă şi oferă adevăratul suport valoric al vieţii.

Ce să mai zicem de ceea ce, în literatura de specialitate, este cunoscut sub numele de „dezumanizarea medicinii"? Pentru medicină, eutanasia este negarea propriei identităţi şi misiuni. Cu atât mai inumană s-ar arăta medicina care ar acredita această practică oribilă, ce ar oferi muribundului drept ultima mângâiere dialogul nu cu o persoană, ci cu un... computer! Din fericire, cazul prezentat de noi este considerat de medicii înşişi o anomalie, o aberaţie. Şi totuşi, această „excepţie" a primit credit legal din partea unui parlament!

Încercând să releve latura umană a medicinii şi caracterul special al acesteia pentru bolnavii terminali, Dr. Giovanni Creton, preşedintele Asociaţiei Ryder Italia observa: „De mai bine de zece ani, acordăm asistenţă bolnavilor terminali; am urmărit până acum în jur de 1500 de persoane. Şi vă asigur că nici unul, nici unul n-a cerut vreodată să moară... Persoanele în vârstă (şi nu neapărat sărace) doar pentru că sunt singure îşi doresc să moară". Aşadar, unde eutanasia e dorită, acolo lipseşte de mult duhul vieţuirii creştine, prietenia şi orice urmă de umanitate. Iar când ea dobândeşte şi un cadru de legalitate, devine proba nu doar a secularizării conştiinţei, dar şi a dezumanizării acesteia.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU
Roma

Sesiunea ecumenică de studii pentru tineret

Strasbourg, ediţia 1997

În perioada 13—20 aprilie, a avut loc sesiunea de studii, care a avut ca temă: RECONCILIEREA, viziunea creştină a unei noi convieţuiri în Europa. Organizatorii au fost: EYCE (Consiliul Ecumenic al Tineretului în Europa), IYCS-IMCS (Consiliul Internaţional al Studenţilor Catolici) MIJARC (Mişcarea Internaţională a Tineretului Catolic Rural şi Agricol), SYNDESMOS (Asociaţia Mondială a Tineretului Ortodox) şi WSCF-EUROPE (Federaţia Mondială a Studenţilor Creştini), cu sprijinul Centrului European de Tineret, care a oferit sejurul, pe baza finanţării Consiliului Europei.

Sesiunea aceasta de studii a reunit tineri din 19 ţări. România a fost reprezentată de: Daniela Rei din partea presei, Simona Corda, reprezentantă a Bisericii Luterane şi studentele Agnes Köber şi Senta Seidner, de la Facultatea Luterană de Teologie din Sibiu, precum şi Veronica Stavilă de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Cei 49 de participanţi au fost, în principal, delegaţi şi stewards la EEA 2 (A doua Adunare Ecumenică Europeană), care va avea loc la Graz, Austria, în luna iunie 1997. Unul din scopurile de la Strasbourg a fost pregătirea şi informarea despre lucrările de la Graz, în general, şi despre funcţia fiecăruia, în special. La Graz, reprezentanţii diferitelor Biserici vor discuta tema reconcilierii. Intenţia organizatorilor de la Strasbourg a fost ca şi tinerii să-şi exprime punctele de vedere privind această temă. În cadrul întâlnirii de la Graz, se vor discuta 6 subteme şi anume: unitatea între creştini, dialogul interreligios, dreptatea socială, globalizarea, ecologia, rezolvarea conflictului pe plan mondial. Participanţilor de la Strasbourg, împărţiţi pe şase grupe, li s-au repartizat câte una din aceste subteme. Concluziile discuţiilor fiecărei grupe au fost prezentate în plen, după care au fost asamblate într-un material de sinteză, care a constituit documentul final.

Participanţii au ajuns la concluzia că dialogul interconfesional şi chiar interreligios duce la o privire asupra celorlalţi cât şi la o mai bună cunoaştere a propriei Biserici. Lucrând cu ceilalţi îţi conturezi mai bine propria identitate. În această privinţă s-a arătat că la Sibiu se organizează, o dată pe lună, o vecernie ecumenică, la care participă ortodocşi, romano-catolici şi protestanţi. În privinţa dialogului interreligios, s-a subliniat că primele imagini pe care le asociem în mintea noastră cu alte religii, ca de pildă musulmani şi evrei, sunt negative şi un rol important în această situaţie îl are şi mass-media. În majoritatea cazurilor, dialogul interreligios este subsumat ideii de convertire. În discuţia despre ecologie, s-a accentuat că Biserica are un rol esenţial în refacerea legăturii dintre om şi natură, în cadrul mai larg al raportului dintre Dumnezeu şi creaţie. Concluzia a constat în ideea că orice ecologist sau protector al naturii nu trebuie să fie în mod necesar creştin dar orice creştin trebuie să fie un susţinător al ecologiei. De asemenea, s-a discutat despre cauzele şi încercările de rezolvare a conflictului precum şi despre dreptatea socială şi relaţiile între ţări, pe plan mondial.

Un punct separat l-a constituit prezentarea fiecărei ţări, care s-a desfăşurat în trei etape: 1. expoziţie cu drapel naţional, hărţi, vederi, fotografii, desene etc. specifice ţării, precum şi articole şi alte materiale din ţară privind reconcilierea; 2. feluri de mâncare şi băutură tradiţionale; 3. în seara culturală: cântece, poezii, dansuri etc. specifice ţării. În această ultimă parte am prezentat din partea României, „Ciuleandra", interpretată de Maria Tănase şi, pe acest fond sonor, am invitat toţi participanţii la joc. Tot atunci, două reprezentante ale minorităţii germane din România au prezentat un dans tradiţional. Contribuţia României a fost apreciată în mod deosebit, fapt pentru care i s-a decernat locul I la această probă culturală.

Întâlnirea de la Strasbourg a fost deosebit de interesantă şi a constituit un minunat prilej de apropiere între tineri, prilej pentru care suntem recunoscători organizatorilor.

IULIANA VERONICA STAVILĂ
studentă anul III
Teologie-Engleză
Facultatea de Teologie Sibiu

Egumenul bistriţean
MISAIL IEROMONAHUL

— monah cărturar şi gospodar —

Printre personalităţile marcante ale monahismului ortodox român, mai puţin cunoscute, se numără şi ieromonahul Misail, fost egumen al Mânăstirii Bistriţa din Oltenia, în prima jumătate a secolului al XVI-lea.

Deşi nu avem nici o dată referitoare la începuturile vieţii sale, totuşi credem că a făcut parte din obştea Bistriţei, întrucât se înscrie între călugării cu o temeinică formaţie gospodărească şi culturală, caracteristică a numeroşi monahi din epoca respectivă, trăitori în această sfântă Mânăstire.

Se ştie că, spre sfârşitul secolului al XV-lea, la Mânăstirea Bistriţa funcţiona renumita **Şcoală de cultură slavonă,** unde o serie de călugări osteneau în domeniul culturii, realizând lucrări de mare valoare spirituală prin transcrierea unor opere patristice, juridice şi cultice. Format în această atmosferă cărturărească, ieromonahul Misail va sprijini şi promova apariţia altor creaţii spirituale şi artistice în timpul egumeniei sale.

Primele informaţii referitoare la ieromonahul Misail provin din perioada când conducea destinele Mânăstirii Bistriţa. Documentele îl atestă în această funcţie de-a lungul unui deceniu, fapt ce constituie o performanţă pentru epoca respectivă plină de frământări politice şi numeroase schimbări de domni. El este menţionat la 12 mai 1529 într-un hrisov emis de Moise Vodă (1529—1530), care confirmă Mânăstirii Bistriţa şi „părintelui egumen Misail" mai multe proprietăţi funciare din judeţul Romanaţi, ca să fie „slobode şi în pace de toate slujbele şi dajdiile câte se vor afla în ţară; birul să-l plătească şi haraciul ce se cuvine şi în oastea cea mare să meargă, iar de celelalte slujbe să fie scutiţi".

În anul 1530, egumenul Misail va oficia slujba funebră a primilor demnitari ai statului, voievodul Moise şi marele ban Barbu II Craiovescu, înhumaţi la Mânăstirea Bistriţa. Banul Barbu, căsătorit cu sora voievodului, îşi serbase nunta la 13 februarie 1530, când a fost răzbunată uciderea lui Radu de la Afumaţi (1522—1529) şi a fiului său, ocazie potrivită şi pentru a elimina adepţii partidei adverse a boierilor. Totuşi, unii scapă şi fug peste Dunăre de unde revin cu domn impus de turci, în persoana lui Vlad Înecatul (1530—1532). Confruntarea armată de la Viişoara pe Olt produce multe victime între ostaşi, căzând şi comandanţii lor. Aduşi la Bistriţa, pe mormântul voievodului, astăzi dispărut, s-a aşezat o piatră funerară cu inscripţia: **Cu blagocestiv sfârşit a răposat Io Moise voievod, fiul lui Vladislav voievod, care a făcut război la Viişoara, în anul 7038, luna august 29.** Din nefericire, nici mormântul marelui ban Barbu II nu se mai cunoaşte. Atunci este devastată şi Mânăstirea. Oastea lui Moise Vodă era formată şi din numeroşi militari primiţi ca ajutor de la Ştefan Mailath, viitorul voievod al Transilvaniei (1534—1540). Un hrisov al voievodului Vlad Vintilă de la Slatina (1532—1535), emis la 12 februarie 1533, spune că: „Au jefuit ungurii Mânăstirea şi au tăiat şi pe călugări; atunci au pierit şi cărţile".

Deşi Mânăstirea a fost avariată iar o parte dintre călugări ucişi, totuşi vrednicul egumen Misail ieromonahul reface zidurile şi viaţa monahală care se afirmă puternic, atât spiritual cât şi cultural. Chiar în anul 1531, caligraful Teofil ierodiaconul copiază o **Psaltire.** Pe lângă psalmii împăratului David, ea cuprinde **Noţiuni tipiconale** precum şi **Catavasiile** închinate sfinţilor sârbi Simeon şi Sava Nemanja şi Ştefan Uroş Decianski, dovadă că textul folosit de copist provenea din Serbia. Din autograf, aflăm că: „Eu, ierodiaconul Teofil, am scris această carte la Bistriţa..., care se află la poalele muntelui numit Păpuşa unde este truda şi ctitoria banilor, cu binecuvântarea egumenului Misail şi cu porunca ierodiaconului Teodor, eclesiarhul sfintei Mânăstiri, în anul 7039, în zilele lui Vlad voievod, fiul fostului Vlad voievod cel Tânăr".

Probabil, acelaşi ierodiacon Teofil începe scrierea unui **Tetraevanghel;** din cauza trecerii la cele veşnice, nu-l termină. Egumenul Misail apelează la monahul Mardarie din sfântul Munte Athos cu care se vede că Bistriţa avea strânse legături. Monahul athonit îl va termina în anul 1537. Readus la Mânăstire, a fost ornamentat cu miniaturi în aur şi culori, dovadă că aici activau miniaturişti experimentaţi în arta împodobirii artistice a manuscriselor.

Postfaţa Tetraevanghelului cuprinde întreaga istorie a manuscrisului, de o excepţională valoare, motiv pentru care vom prezenta câteva fragmente. Iată ce scrie, printre altele: „Eu, robul lui Dumnezeu, egumenul Misail de la Mânăstirea numită Bistriţa, am găsit de cuviinţă a scrie sfânta Tetraevanghelie şi, fiindcă meşterul cel ce a fost început-o a şi murit, am râvnit de osârdia sufletească şi am hotărât în inima mea să nu fie aşa cu o astfel de faptă bună, adică a se nimici şi în uitare a rămânea şi... am găsit pe un frate de la sfântul Munte Athos, prin dragoste către noi atras; acestuia am încredinţat-o şi am trimis-o ca să o săvârşească; şi acolo s-a scris la sfântul Munte Athos, şi iarăşi s-a adus aici în Mânăstire; am aşezat aurul, şi cu diferite culori am săvârşit-o şi am împodobit-o şi am depus-o în sus-zisa Mânăstire Bistriţa, în sfânta biserică... Vă rog dar, pe toţi părinţii şi fraţii noştri, şi cei tineri şi cei în vârstă şi cei bătrâni de vor citi sau scrie, să ne iertaţi pe noi cei ce cu osârdie la această faptă ne-am silit... S-a scris această sfântă Tetraevanghelie în sfântul Munte Athos din porunca părintelui egumen chir Misail ieromonahul, de la Mânăstirea numită Bistriţa, care este în Ţara Ungrovlahiei, şi se află sub ocrotirea Muntelui Păpuşa, şi unde este osteneala şi ctitoria băniei Craiovei, în zilele prea piosului şi de Hristos iubitorului Io Radu voievod... În anul 7054".

Egumenul Misail s-a afirmat şi ca administrator conştiincios al Mânăstirii, contribuind la întărirea ei economică. Astfel, în anul 1533 cumpără satul Miriliţa, „întărit" de Vlad Vintilă de la Slatina prin hrisovul din 27 decembrie 1533, apoi morile de la Miriliţa pe Olteţ, cum rezultă din „cartea" marelui ban Dumitru al Craiovei.

Fire blândă şi iubitor de pace, egumenul Misail contribuie la stingerea unui conflict mai vechi dintre mânăstirile Tismana şi Bistriţa. În acest sens, într-un document voievodal din 10 ianuarie 1538, Radu Paisie (1535—1545) adevereşte că: „Domnia mea am cercetat şi am judecat cu toţi cinstiţii vlastelini ai domniei mele, împreună cu părintele vlădică Varlaam, şi am aflat adevărul, că are sfânta Mânăstire de la Bistriţa jumătate din Tismana, iar Mânăstirea de la Tismana, cealaltă jumătate. De aceea, au venit egumenii şi fraţii de la amândouă mânăstirile înaintea domniei mele de s-au tocmit şi au schimbat sat pentru sat de a lor bună-voie, şi au dat tismănenii Mânăstirii de la Bistriţa satul Ceaurii pentru jumătate din Tismana, iar bistriţenii au dat Mânăstirii de la Tismana jumătate din Tismana pentru satul Ceaurii".

Din puţinele, dar preţioasele informaţii despre egumenul Misail ieromonahul, oferite de documentele epocii, se desprinde chipul unui călugăr vrednic, care şi-a împlinit chemarea sa, afirmându-se ca o personalitate distinsă din istoria monahismului ortodox român.

Arhim. VENIAMIN MICLE

FIII ÎNVIERII

(Luca 20, 36)

Învățătura despre învierea morților este o dogmă a Bisericii creștine, având temei în Revelația dumnezeiască, adică în Sf. Scriptură și Sf. Tradiție. Întemeiată pe aceste izvoare de origine și autoritate divină, Biserica și-a formulat doctrina despre existența sufletului ca entitate spirituală deosebită de corp precum și despre nemurirea lui. Acestea sunt temeiurile despre învierea morților.

Prin înviere înțelegem revenirea sau întoarcerea la viața trupească a unei ființe omenești care a trăit cândva pe pământ. Când vorbim despre învierea propriu-zisă înțelegem așadar revenirea trupului omenesc la viața trăită mai înainte, adică unirea lui cu sufletul, după ce aceste două elemente componente ale ființei umane au stat despărțite o vreme ca urmare a morții biologice.

Credința în învierea morților a existat și la iudeii care au trăit înainte de Mântuitorul Hristos precum și la contemporanii Săi. Așa, de pildă, din cuvântul Domnului spus proorocului Iezechiel cu privire la oasele omenești văzute în descoperirea ce i s-a făcut, reiese că acestea vor învia (cap. 37, 5), precum și din cuvintele: morții tăi vor trăi și trupurile lor vor învia (Isaia 26, 19).

Aceeași credință o aveau și iudeii din vremea Mântuitorului Hristos, cum se poate constata din convorbirea Sa cu Marta, sora lui Lazăr, care era mort: Știu că va învia la înviere în ziua cea de apoi (Ioan 11, 24).

Din aceste exemple înțelegem că vor învia trupurile nu și sufletele, deoarece sufletul fiind o substanță spirituală și prin aceasta nemuritoare, având aceste însușiri, el nu poate muri în sensul în care moare trupul omenesc.

Cu toate că sufletul este nemuritor există totuși și o moarte sufletească.

Prin actul creației sufletul omenesc a fost înzestrat cu daruri supranaturale care îl ridică deasupra tuturor făpturilor, căci numai la creația omului Dumnezeu a spus: „să facem om după chipul și asemănarea Noastră" (Fac. 1, 26). El este purtător de viață divină, supranaturală, de har împărtășit de Dumnezeu însuși când a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie" (Fac. 2, 7).

Ceea ce îl definește pe om, noblețea, demnitatea și valoarea sa este spiritul, sufletul care are la origine ca model Arhetipul divin. „Esența omului nu se află în materia din care este creat, ci în Arhetipul după care a fost creat și către care tinde" (P. Nellas).

Din însuși actul creației se vede că nu suntem un produs al naturii limitat la dimensiunile acestei lumi, căci suflarea de viață, duhul, harul divin îi deschide omului un alt orizont, el are altă viziune a vieții, viața lui are alt destin și altă vocație decât celelalte făpturi. Toate acestea sunt urmarea includerii omului în sfera sacrului, a sfințeniei. Ori, sfințenia aparține lui Dumnezeu, și, în acest caz, sacrul este fundamentul primordial al omului, după cum observă adânc și temeinic și Mircea Eliade: „manifestarea sacrului fondează ontologic lumea... este punctul fix, centrul existenței" (Sacrul și profanul, p. 3). Sacrul, spune el, nu este ceva adăugat omului ci aparține de însăși natura sa spirituală.

Păstrarea identității, a vocației sale era dependentă de menținerea sa în starea harică de la început, adică în sfera sacrului. Căderea în păcat a adus cu sine căderea din spirit într-un vid spiritual pentru el și pentru urmașii săi. Adică din ființă vie, din viața trăită în mod plenar în comuniune cu Dumnezeu, oamenii au căzut în simțualitate pervertită, într-un materialism grosier dar și în paralizarea sensibilității spirituale și atrofierea simțului duhovnicesc.

Urmarea acestei stări este exprimată prin cuvintele spuse de Dumnezeu înaintea începerii potopului: Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia, pentru că sunt numai trup (Fac. 6, 3). Aceasta însemnează că viața oamenilor s-a limitat doar la trebuințele vieții materiale, instinctive sau, ceea ce este mai grav, a decăzut în viața de patimi, fapt care a dus la pervertirea sufletului și la răsturnarea rosturilor așezate de Dumnezeu în ființa omenească. Toate acestea așternu un văl de întuneric peste mintea omenească, îl închid pe om în carapacea egoismului, îi slăbesc puterile morale, sufletești încât acesta ajunge să spună răului bine și binelui rău (Isaia 5, 20).

Starea aceasta de decădere morală și religioasă s-a repetat și s-a accentuat cu trecerea timpului așa încât profeții și alți drepți ai Vechiului Testament au chemat pe oameni la pocăință, la convertire, la asanarea vieții lor morale, sufletești.

„Întoarceți-vă, copii răzvrătiți și Eu voi vindeca neascultarea voastră!", spune Dumnezeu prin glasul proorocului Ieremia (3, 22), iar prin proorocul Iezechiel, Dumnezeu spune: „pocăiți-vă și vă întoarceți de la toate nelegiuirile voastre, ca necredința să nu vă fie piedică. Lepădați de la voi toate păcatele voastre cu care ați greșit și vă faceți o inimă nouă și un duh nou. De ce să muriți voi, casa lui Israil?" (18, 30—32), „că Eu nu voiesc moartea păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa și să fie viu" (33, 11).

„Întoarceți-vă la mine din toată inima voastră, cu postiri, cu plâns și cu tânguire, spune Dumnezeu prin proorocul Ioil, sfâșiați inimile și nu hainele voastre și întoarceți-vă către Domnul Dumnezeul vostru. O, de v-ați întoarce și v-ați pocăi, ar rămâne de pe urma voastră o binecuvântare, un prinos și o jertfă... pentru Domnul Dumnezeul vostru" (Ioil 2, 12—14).

Întreaga lucrare de convertire săvârșită de profeții Vechiului Testament este străbătută de firul roșu al chemării la îndreptare a vieții oamenilor potrivit voinței divine.

Cu toate acestea omenirea fiind lipsită de harul divin iar Legea morală a Vechiului Testament trezea conștiința păcatului dar și neputința omenirii de a depăși limitele vieții trăită fără perspective spirituale, dar trezea și dorința venirii Răscumpărătorului, adică a Mântuitorului Hristos.

Mântuitorul Hristos prin Jertfa Sa ne-a adus harul dumnezeiesc (Ioan 1, 17) și odată cu aceasta și putința îndumnezeirii noastre prin har, a realizării sfințeniei, a desăvârșirii morale.

Fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru Cel din Ceruri desăvârșit este, spune Mântuitorul Hristos (Matei 5, 48), iar Sf. Petru spune: „Ci după Sfântul Care v-a chemat pe voi, fiți și voi înșivă sfinți în toată petrecerea vieții. Căci scris este: Fiți sfinți, pentru că Eu sfânt sunt" (I Petru 1, 15—16). „Dumnezei sunteți și toți fii ai Celui Preaînalt" (Ps. 81, 6) și părtași dumnezeiești firi (II Petru 1, 4).

Dacă Mântuitorul Hristos ne-a dat porunca desăvârșirii ne-a dat și posibilitatea realizării acesteia prin harul divin pe care îl primim în Biserică prin Sf. Taine și prin preoți, care sunt iconomii tainelor lui Dumnezeu (I Petru 4, 10).

Prin harul Botezului noi ne naștem de sus, (Ioan 3, 3), este nașterea din apă și din Duh (Ioan 3,5), este baia nașterii celei de a doua făcută prin lucrarea Sf. Duh (Matei 3, 5) și spre iertarea păcatelor (F.A. 2, 38; 22, 16).

Sf. Scriptură numește Botezul „înnoirea vieții" (Rom. 6, 3) și deschiderea cugetului bun către Dumnezeu (I Petru 3, 21). Aceasta însemnează că Botezul săvârșește renașterea spirituală și transformarea omului vechi în cel nou (II Cor. 5, 17), este o înviere cu Hristos după ce mai înainte am fost îngropați cu El prin Botez (Col. 2, 11).

Viața spirituală începută prin Botez se continuă prin Mirungere, prin care primim harurile Sf. Duh, prin Spovedanie, care este considerată al doilea Botez, și prin Sfânta Împărtășanie prin care ne împărtășim cu trupul și Sângele Domnului.

Dar credinciosul poate să trăiască viața și în afara oricărui principiu sau normă morală, adică poate să devină robul patimilor și al instinctelor minore, să decadă în robia simțurilor pervertite și să-și închidă orizontul vieții la limitele acestui veac.

Aceasta înseamnă căderea din har (Galateni 5, 4), adică ruperea comuniunii cu Dumnezeu, pierderea sensibilității duhovnicești și odată cu aceasta moartea spirituală. Despre existența morții spirituale vorbește Sf. Pavel când scrie efesenilor: iar pe voi v-a făcut vii, cei ce erați morți prin greșalele și păcatele voastre (2, 1) iar în Apocalipsă Mântuitorul Hristos îi spune preotului din Sardes prin glasul Sf. Ioan: Știu faptele tale, că ai nume, că trăiești dar ești mort (3, 1).

Din această moarte spirituală ne ridicăm cu ajutorul Mântuitorului Hristos, când prin convertirea noastră El a devenit sufletul sufletului nostru și inima inimii noastre, când ne-am unit cu El încât am devenit un duh cu El (I Cor. 6, 16); când am înțeles intenția divină, mesajul sau rostul cu care Dumnezeu ne-a trimis în lume și înțelegând și trăind acestea trăim creștinismul autentic.

Iată ce spune un gânditor creștin în acest sens: „A fi creștin înseamnă mai mult decât apartenența ta doctrinară la creștinism. A crede în Iisus înseamnă mai mult decât semnifică vorbele. Iată ce înseamnă: a te strămuta din tine în El; înseamnă a-L face pe El inima ta; înseamnă să ai un moment, o clipă în viața ta în care te-ai întâlnit real cu Iisus, clipă pe care să nu-ți ajungă viața întreagă de a o desfășura între oameni. De altfel acesta și este semnul că ești un convertit a lui Iisus: că te-ai dăruit Lui irevocabil" (A. Boca). Iar aceasta nu este altceva decât învierea ta, zidirea ta duhovnicească pe temelia care este Iisus Hristos.

Despre această înviere în timpul acestei vieți ne vorbește Mântuitorul Hristos când spune: „Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei care vor auzi vor învia" (Ioan 5, 25). Aici este vorba despre învierea cea de acum, nu de învierea cea de obște de la sfârșitul lumii și aceasta o dovedește faptul că aici se vorbește la timpul prezent: „vine ceasul și acum este când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu". Cu același prilej Mântuitorul Hristos a vorbit și despre învierea cea de obște: „că vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui și vor ieși cei ce au făcut cele bune spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele spre învierea osândirii" (Ioan 5, 28—29).

Despre învierea în timpul acestei vieți a vorbit Mântuitorul Hristos, și când a trimis pe Sf. Apostoli la propovăduirea Evangheliei: „Înviați pe cei morți" (Matei 10, 8).

De atunci până la sfârșitul veacului Biserica și preoții ei cheamă pe oameni la înviere. Aceasta este învierea cea dintâi despre care vorbește Mântuitorul Hristos în Apocalipsă: „Fericit și sfânt este cel ce are parte de învierea cea dintâi. Peste aceștia moartea cea de a doua nu are putere" (Apoc. 20, 6).

Aceștia sunt fiii învierii.

Despre aceștia a vorbit Mântuitorul Hristos când a spus: „Fiii veacului acestuia se însoară și se mărită; Iar cei ce se vor învrednici să dobândească veacul acela și învierea cea din morți, nici nu se însoară, nici nu se mărită. Căci nici să moară nu mai pot, căci sunt la fel cu îngerii și sunt fii ai lui Dumnezeu, fiind fii ai învierii" (Luca 20, 34—36).

La această înviere toți suntem chemați: tineri în sensul propriu al cuvântului dar și cei care sunt la vârsta maturității sau a bătrâneții care vor să trăiască viața cu însuflețirea și în puritatea morală pe care pot să o trăiască tinerii. Iar semnele care dovedesc această înviere sunt faptele izvorâte din har, din viața duhovnicească, harică pe care Sf. Apostol Pavel le numește roada Duhului. „Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția" (Galateni 5, 22—23).

Cei care au primit învățătura Mântuitorului Hristos, care cred în învierea Lui dar se și străduiesc să realizeze învierea cât timp trăiesc în această viață prin însăși această înviere ei s-au întâlnit în mod real cu Iisus. Din acest moment ei știu ce au de făcut.

Pentru aceștia, între care putem fi oricare dintre noi, de aici începe creștinismul.

Arhim. prof. VASILE PRESCURE

Militanți pentru libertatea și unitatea poporului român

Ilie Măcelariu — 175 ani de la naștere

Jurist și bărbat politic de seamă, cărturar și publicist, Ilie Măcelariu face parte din generația pașoptistă, care a militat cu abnegație și dăruire, cu forța armelor și forța minții pentru libertatea politică și unitatea națională a poporului nostru.

Născut în Miercurea Sibiului, la 30 aprilie 1822, în famliia lui Marcu Măcelariu, viitorul luptător pentru cauza națională a urmat cursurile școlii primare din localitatea natală, liceul la Sibiu și Facultatea de Drept la Cluj, având-l coleg pe Avram Iancu. De aici se îndreaptă spre Târgu Mureș, unde, încadrat în cercul 38 de cancelişti români, făcea practică la Tabla regească.

De tânăr, Ilie Măcelariu s-a încadrat în mișcarea națională, militând pentru emanciparea pe multiple planuri a românilor ardeleni. Declanșarea revoluției de la 1848 îl găsește la Târgu Mureș. Împreună cu ceilalți juriști români din orașul de pe Mureș, pătrunși de „spiritul timpului", el participă la întrunirile cu Avram Iancu și Alexandru Papiu Ilarian, pentru a stabili căile de urmat și acțiunile ce trebuiau săvârșite în vederea organizării luptei politice a românilor. Ia parte activă la mobilizarea satelor românești în scopul participării lor la adunarea de la Blaj.

Revoluționarul Ilie Măcelariu a participat la adunările din 30 aprilie și 3—5/15—17 mai 1848, ce s-au ținut pe Câmpia Libertății de la Blaj. Marea Adunare Națională îl numește membru al delegației trimisă la dieta din Cluj cu programul adoptat de revoluția română, iar Comitetul național român îl folosește pe avocatul Ilie Măcelariu pe lângă delegația trimisă la Viena pentru a obține recunoașterea de către împărat a revendicărilor cerute de români. Așa se face că în ultima decadă a lunii mai 1848, Ilie Măcelariu era la Viena și făcea parte din corpul secretarilor delegației române. Eforturile soliei rămân însă fără rezultat, monarhul, la 10 iunie 1848, sancționează legea uniunii Transilvaniei cu Ungaria.

Tribunul Măcelariu a luat parte la adunarea de la Blaj din 15—25 septembrie 1848 și a contribuit la organizarea luptei armate a românilor ardeleni pentru apărarea ființei naționale și a autonomiei Transilvaniei. Începând din luna octombrie 1848, Ilie Măcelariu, numit tribun militar la Miercurea, în prefectura a III-a cu sediul la Sebeș, recrutează oameni pentru oaste, îi organizează în centurii și decurii, participă la alegerea centurionilor și decurionilor, întocmește evidența armelor, se îngrijește ca cei fără puști să-și facă sau să li se dea lănci, coase, furci, topoare, îmblăcie etc. În această muncă el este ajutat de Tănase Moise, fost coleg de școală și delegat la Marea Adunare de la Blaj, care îndeplinea funcția de vicetribun.

Pe baza dispoziției Comitetului de pacificare, tribunul Ilie Măcelariu participă la luptele de la Aiud și Vințu de Jos. După succesele revoluționarilor români de la sfârșitul lui 1848, oștile maghiare conduse de generalul polonez Iosif Bem obțin o serie de victorii, înstăpânindu-se asupra Transilvaniei, cu excepția Munților Apuseni și a cetății Alba Iulia. Autoritățile maghiare instituite dezlănțuie o cruntă teroare, căreia îi cad victimă prefecți, tribuni, vicetribuni, preoți și o mare mulțime de țărani ardeleni.

În acele împrejurări, tribunul politic și militar Ilie Măcelariu este prins de unguri și judecat de un tribunal militar prezidat de colonelul nobil Gergyl Bethlen, pentru „vina de trădare" față de guvernul maghiar și condamnat la moarte. Printr-o întâmplare însă va scăpa cu viață. El luase prizonier pe medicul-șef al generalului Bem, care fusese rănit. Tribunul român a dispus ca prizonierul să fie bine tratat și îngrijit, iar după vindecare îl eliberează. Bem, dornic să răsplătească generozitatea lui Ilie Măcelariu, îl gratiază și ordonă. la rândul lui, eliberarea tribunului român. Apoi îi dă un bilet de liberă trecere, emis la 15 martie 1849, la Sibiu, menționând că lui Ilie Măcelariu i se permite să circule liber inclusiv în Miercurea, centrul fostului său tribunat.

Documentele vremii atestă devotamentul și dăruirea cu care Ilie Măcelariu și-a îndeplinit îndatoririle sale față de poporul român, căruia îi jurase credință. Judele Gligor din Cărpiniș spunea că în toamna lui 1848, tribunul din Miercurea a ținut „o dulce vorbire către popor", ce a înflăcărat „pe feciorii români" care s-au înrolat voluntar sub arme, fără a mai fi nevoie să se tragă la sorți, după obicei. Țăranii din Apoldu Mare, în frunte cu preotul Ioan Ivan relatau că discursurile patriotice rostite de Măcelariu „au inimat tinerimea", astfel că unii „din cei mai voinici feciori, de-a lor bunăvoie s-au băgat la cătane". Preotul, judele și juraților din Rod mărturiseau că avuseseră de mai multe ori „înțelegere" cu tribunul Măcelariu, care le vizita des satul. Nestor Fleșer, preotul din Miercurea, menționa că Ilie Măcelariu își ținea cuvântările, de regulă, în biserici, unde erau adunați românii. Tot parohul Fleșer vorbește despre activitatea intensă a tribunului de Miercurea desfășurată în primăvara anului 1849, atunci când zona era ocupată de trupele maghiare. „Rămânând în mijlocul nostru — scrie părintele Fleșer — cu pericolul vieții sale (Ilie Măcelariu) nu numai orașul nostru l-a apărat de multe necazuri și primejdii, ci și tot cuprinsul" l-a ferit de multe „asupriri din partea maghiarilor".

În perioada următoare, Ilie Măcelariu și românii din scaunul Miercurea — satele Rod, Cărpiniș, Poiana, Apoldu Mare, Reci, Gârbova, Ludoșu Mare, Topârcea și orașul Miercurea — continuă lupta pentru drepturi și libertăți. La 25 februarie 1849, ei cereau Curții de la Viena ca toți românii din monarhia habsburgică să formeze un corp politic unitar, înzestrat cu autonomie administrativă și legislativă. În cererile din 12 martie, 18 și 30 iulie 1849, ei precizau că teritoriile amintite să fie numite Țara Românească, care să aibă un guvern național cu sediul la Blaj. Ei cer ca în administrarea teritoriilor locuite de români să se numească comisari și dregători din neamul lor, la ministerele centrale să fie și funcționari români și să se alcătuiască un corp de trei reprezentanți naționali care „să stea în raport nemijlocit cu guvernatorul civil și militar și cu comisarul împărătesc".

După revoluție, va continua cu hotărâre și perseverență lupta pentru înfăptuirea programului adoptat pe Câmpul Libertății de la Blaj. Iar funcțiile ce le va deține — judecător în Miercurea, consilier la tribunalul din Sibiu și consilier gubernial la Cluj — le va folosi în interesul cauzei naționale.

Participă activ la lupta politică. Este prezent la Conferința națională de la Sibiu din ianuarie 1861 și la Conferința regnicolară de la Alba Iulia din februarie 1861. Și-a adus o contribuție însemnată la acțiunea românilor ce locuiau pe „pământul crăiesc", pentru a fi reprezentați în toate instituțiile administrative locale proporțional cu numărul lor. Este membru fondator al „Astrei" și a făcut parte din Comitetul Central al acesteia. Ia parte la lucrările dietei sibiene din 1863—1864; protestează împotriva uniunii Transilvaniei cu Ungaria; apără Pronunciamentul de la Blaj din 3/15 mai 1868 și înfierează bazele pactului dualist. Fiind deputat în dieta de la Pesta, la 7 martie 1867 încearcă să-și țină discursul în limba română, la care ungurii reacționează zgomotos și ostil, acuzându-l de daco-românism și invitându-l să nu confunde Pesta cu Bucureștiul. Reluând problema dreptului de a folosi limba maternă, Ilie Măcelariu, în ședința dietei din 17 iulie 1868, declara că deși „acest drept s-a șters pe hârtie, însă din inima națiunii române niciodată. Nu e pre lume putere — continua dânsul — care să mă poată despoia de acea fermă convingere că drepturile națiunii mele sunt pierdute pentru totdeauna, ci că acelea, acuș sau mai târziu, își vor câștiga valoare".

Profund nemulțumite de activitatea națională a lui Ilie Măcelariu, oficialitățile maghiare îl înlătură brutal din funcția de consilier gubernial, pensionându-l în mod forțat, în 1868, la vârsta de numai 46 de ani.

Măsura luată de autorități, firește, îl afectează pe Ilie Măcelariu. De-acum însă, dârzul combatant își va dedica toate forțele luptei pentru libertatea și unitatea poporului român.

Din inițiativa și prin grija sa are loc Conferința națională de la Miercurea, ținută la 7 martie 1869, când a luat ființă Partidul Național Român, al cărui fondator și președinte a fost Ilie Măcelariu. În rezoluția adoptată cu acea ocazie, se spunea: „Conferința inteligenței române din Miercurea s-a convins că românul numai în patria lui și numai ca român poate fi fericit". Neobositul bărbat politic și publicist va protesta public împotriva dispoziției din 18 martie 1869 a ministrului de Interne. prin care se interzicea ființarea Comitetului Central al Partidului Național Român și a comitetelor filiale.

Curajosul bărbat a continuat să activeze în mișcarea națională cu rol de conducere, cu toată dăruirea și pasiunea pentru apărarea drep-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PAUL ABRUDAN

Sf. Ioan Gură de Aur

SĂ FII OM!

Hai și devină om, pentru ca să nu-ți dezminți această cinste.
Înțelegi ce-ți spun?
Pretinzi că ești om? Da, dar tu ești numai cu numele, nu și cu fapta.
Pentru că, atunci când te văd că trăiești necugetat, cum să te numesc om și nu animal!
Când te văd că răpești, cum să te numesc om și nu lup? Când te văd că ești desfrânat, cum să te numesc om și nu porc?
Când te văd viclean, cum să te numesc om și nu șarpe?
Când te văd că ai venin în gura ta, cum să te numesc om și nu aspidă?
Când te văd că ești fără minte, cum să te numesc om și nu catâr?
Când te văd destrăbălat cum să te numesc om și nu armăsar!
Când te văd rece și nesimțitor cum să te numesc om și nu piatră!
Dumnezeu ți-a dăruit măreție, tu de ce ai trădat noblețea firii tale. Ce faci? Spune-mi.
Există oameni care au însușirea să comunice și cu animalele și să le transmită, cât este cu putință, ceva din măreția lor: învață papagalii să imite vocea oamenilor și astfel prin arta lor triumfă peste legile firii.
Îmblânzesc leii, încât să-i ducă în circurile din piețe. Leul o fiară sălbatică, o îmblânzești omule, iar pe tine te transformi într-o fiară mai crudă decât lupul?
Și ce e și mai rău! Fiecare dintre animale are câte o slăbiciune: lupul, răpirea, șarpele, viclenia, aspida, veninul. Nu este același lucru și cu omul cel rău. Acesta nu are numai una, ci mai multe slăbiciuni, devine și răpitor și viclean, și otrăvitor și adună în sufletul său toate răutățile animalelor.
Cum deci să te numesc om pe tine care n-ai nici un semn specific al demnității tale împărătești, nici coroană, nici porfiră.
„SĂ FACEM PE OM DUPĂ CHIPUL ȘI ASEMĂNAREA NOASTRĂ" a zis Dumnezeu.
Gândește deci, după al cui chip ai fost creat și să nu mai cazi în înjosirea dobitoacelor.
Ești om? Arată-mi-o în realitate. Nu pentru că ai suflet, ci pentru că ai rațiune și sentimente umane. Ești superior animalelor și tu devii rob patimilor tale dobitocești.

Elliniki Patrologia vol. 41 - Atena, 1966
Traducere Ierod. VISARION BĂLȚAT

Un Bucureşti al Bisericilor

Fig. 3.

(Urmare din pag. 1)

manuscris păstrat la Muntele Sinai.

Într-adevăr, pagina de manuscris care, o clipă mai înainte era abia începută, aşteptând harul Domnului să se pogoare asupra autorului, de astă dată este complet acoperită cu litere. Şi cronicarul nostru din alte vremi pare să cunoască faptul că lucrarea sa se datorează Dumnezeului său şi milei sale. „Sfârşit şi lui Dumnezeu laudă", sunt cuvintele cu care cojocarul târcovnic Dobrescu îşi încheie cronica presărată cu vignete, desene şi înfloriturі. „Rogu-vă, fraţilor, cu dragoste, ca orice veţi citi şi veţi găsi oareunde vreo greşală, să aveţi dragoste să îndreptaţi şi să mă iertaţi pre mine mult păcătosul, ca Domnul Dumnezeu să vă ierte şi pre voi".

Aşadar ,stimaţi cititori, de câte ori vă veţi afla la ambasada USA din Bucureşti şi treceţi apoi pragul bisericii Batiştei, ori al bisericii Colţei, atât amar de ani închisă, să vă gândiţi o clipă şi la dascălul Ioan Dobrescu, care ne-a lăsat imaginea lor de epocă în acest manuscris, frumos caligrafiat şi desenat de el însuşi.

New York, Februarie 1994

P.S. Alte imagini desenate de Ioan Dobrescu sunt: „Sfinţii Visarion, Ioan Gură de Aur şi Haralambie", invocaţi spre apărarea de ciumă; Cetatea Vavilonului; Radu Negru-Vodă întemeietorul Ţării Româneşti ş.a. Manuscrisul se află în păstrare la Biblioteca Academiei şi — sub aspect religios — abia recent a putut fi pus în circuit public.

Ilie Măcelariu — 175 ani de la naştere

(Urmare din pag. a 3-a)

turilor românilor ardeleni, fiind omniprezent în problemele politice şi deplasându-se mereu când la Braşov şi Cluj, când la Pesta şi Viena. În anii războiului pentru independenţă, Ilie Măcelariu şi soţia sa Iudita se vor situa în fruntea acţiunii de solidaritate cu fraţii de dincolo de Carpaţi. Din iniţiativa Iuditei Măcelariu a luat fiinţă la Sibiu **Comitetul femeilor române pentru ajutorarea soldaţilor răniţi şi a familiilor celor căzuţi în războiul din 1877/1878.** Când acest organ a fost interzis de autorităţile maghiare, Iudita Măcelariu, îndrumată de soţul ei, a protestat public împotriva măsurii adoptate de oficialităţile de la Pesta. Apoi s-a angajat, ca persoană particulară, să colecteze bani şi ofrande materiale pentru răniţii din România. Acţionând cu curaj şi perseverenţă, şi cu ajutorul soţului, de-a lungul a peste unsprezece luni, vrednica româncă a adunat contribuţii băneşti de la aproape 2 000 persoane, în sumă de peste 44 000 lei aur şi însemnate cantităţi de ofrande materiale, pe care le-a trimis Societăţii de Cruce Roşie din România.

Următorii ani, Ilie Măcelariu i-a închinat luptei pentru întărirea mişcării naţionale, înfăptuirea unificării Partidului Naţonal Român în 1881 şi dobândirea de drepturi şi libertăţi politice pentru poporul al cărui fiu era.

Menţionăm contribuţia patriotului Ilie Măcelariu la înfiinţarea, în 1872, a primei bănci româneşti din Transilvania, Banca „Albina" din Sibiu, instituţie care a avut un rol foarte important în dezvoltarea economică şi socială a românilor transilvăneni. El a desfăşurat şi o bogată activitate culturală şi publicistică. În calitate de membru în Comitetul Central al „Astrei", s-a preocupat de bunul mers al şcolii româneşti ardelene, de răspândirea culturii şi literaturii în rândurile maselor, de activitatea ştiinţifică, de legăturile cu românii de dincolo de munţi; a sprijinit material şi financiar o serie de elevi la şcoli de meserii, licee şi institute de învăţământ superior.

Viaţa foarte plină, agitată şi de permanentă tensiune i-a măcinat sănătatea. Inima-i generoasă a încetat să mai bată la 20 februarie 1891. Prietenii, cunoscuţii şi oficialităţile Sibiului l-au condus pe ultimul drum la cimitirul Iosefin, aşezându-l alături de soţia sa. Prin întreaga sa activitate pusă în slujba intereselor naţionale, patriotul Ilie Măcelariu, prieten apropiat şi tovarăş de luptă cu arma în mână al lui Avram Iancu, şi-a înscris numele la loc de frunte în istoria şi conştiinţa poporului român.

Cu prilejul aniversării a 175 de ani de la naşterea lui Ilie Măcelariu, se cuvine să-i aducem un cald şi binemeritat omagiu, pentru faptele sale închinate luptei pentru independenţă şi unitate politică.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROT. ORT. ROM. FĂGĂRAŞ Parohia — HUREZ —

Termen de concurs: 1 IUNIE — 1 IULIE 1997

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliul familiei, copiii, părinţii, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bisericesc
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

SF. GRIGORIE PALAMA

(Urmare din pag. 1)

a-L cinsti pe Cel care era adormit acolo, dar şi pentru a acoperi mirosul urât pe care avea să-l degajeze trupul care trebuia să se descompună. Ele gândeau astfel, ca datorită miresmelor, cei care vor dori să se poată apropia de acest trup.

4. După ce au pregătit mirul şi miresmele, sâmbăta s-au odihnit după lege. Prin urmare, ele nu ştiau încă care era adevăratul Sabat, nici nu au cunoscut acest Sabat binecuvântat, dincolo de toate, care ridică natura noastră din regiunile abisale ale iadului spre înălţimile atotluminoase, divine şi cereşti.

„Iar în ziua cea dintâi a săptămânii, foarte de dimineaţă, au venit ele la mormânt, aducând miresmele pe care le pregătiseră" (Luca 24, 1), iar Sfântul Matei spune „după ce a trecut sâmbăta când se lumina de ziua întâi a săptămânii, a venit Maria Magdalena şi cealaltă Marie, ca să vadă mormântul" (Matei 28, 1), iar Sfântul Ioan, el spune: „dis-de-dimineţă, fiind încă întuneric" a venit Maria Magdalena la mormânt (Ioan 20, 1). În fine, Sfântul Marcu afirmă că „dis-de-dimineaţă, în prima zi a săptămânii" au venit trei femei la mormânt (Marcu 16, 1-2).

Prin urmare, toţi Sfinţii Evanghelişti vorbesc de Duminică, prima zi a săptămânii, „după Sabat", „foarte de dimineaţă", „pe când încă era întuneric". Iar aceasta înseamnă că era momentul aproape de dimineaţă când lumina şi întunericul sunt încă amestecate. Este momentul în care răsăritul începe a străluci în orizont. Privind aceasta de departe, se poate avea impresia că cerul se colorează cu licăriri de lumină, în jurul celei de al nouălea ceas al nopţii, iar atunci când mai sunt trei ore până la ivirea desăvârşită a zorilor. Dar Evangheliştii par a fi puţin în dezacord asupra acestui moment şi asupra numărului femeilor. Aşa cum am spus, femeile purtătoare de mir erau numeroase şi ele nu au venit la mormânt doar o singură dată, ci de două sau trei ori, de fiecare dată altele, în cursul aceleiaşi dimineţi. Astfel, nu toate au venit în acelaşi moment: Maria Magdalena, spre deosebire de celelalte a revenit şi a rămas un timp mai îndelungat la mormânt. Dar eu, vrând să fac o sinteză la ceea ce spun Evangheliştii, afirm că Maica Domnului a fost prima care a venit la mormântul Fiului ei şi Dumnezeului ei, precedând-o pe Maria Magdalena. Aceasta ne-o spune în mod special Sfântul Evanghelist Matei: „Căci Maria Magdalena şi cealaltă Marie - adică Maica Domnului - au venit la mormânt şi iată s-a făcut cutremur mare, căci îngerul Domnului, coborând din cer şi venind, a prăvălit piatra şi şedea deasupra ei" (Matei 28, 1-2).

5. Toate celelalte femei au venit însă după acest cutremur şi după fuga paznicilor, găsind mormântul gol şi piatra prăvălită. Preacurata Fecioară a fost de faţă când a avut loc acest seism, când mormântul a fost deschis şi piatra dată la o parte şi la acestea au participat şi cei care păzeau mormântul cuprinşi fiind însă de mare frică... Dar Maica Domnului, ea, a asistat la toate acestea cu bucurie... Şi cred că pentru ea, înainte de toate a fost deschis mormântul de viaţă dătător căci bucuria ei tainică acum se adevereşte... Pentru ea, în primul rând, apoi prin ea, pentru noi, toate lucrurile s-au deschis sus în cer şi aici, jos, pe pământ; pentru ea, îngerul era atât de luminos încât, la acel moment, noapte fiind încă, sub abundenţa de lumină a îngerului, ea a văzut nu numai mormântul gol dar şi giulgiurile singure zăcând. Îngerul vestitor a fost însuşi Gavril, căci văzând-o grăbindu-se spre mormânt - el, care la început I-a spus: „Nu te teme Marie, că ai aflat har înaintea lui Dumnezeu" - el şi acum se pogoară pentru a adresa aceleaşi cuvinte preacuratei Fecioare, vestindu-I, şi adeverindu-I, învierea din morţi a Celui care S-a născut din ea fără sămânţă.

„Iar îngerul răspunzând - spune Sfântul Matei - a zis femeilor: nu vă temeţi că ştiu că pe Iisus cel răstignit Îl căutaţi... Nu este aici, căci s-a sculat precum a zis, veniţi de vedeţi locul unde a zăcut" (Matei 28, 6-8).

6. Se pare, că însăşi Maria Magdalena păstra în sine o oarecare teamă, ca de altfel şi celelalte femei care veniseră la mormânt. Aceasta se întâmpla pentru că ele n-au cuprins încă adâncimea şi puterea cuvintelor îngerului, neavând nici puterea de a simţi în mod desăvârşit lumina (învierii), de a o vedea şi a o înţelege.

Dar Maica Domnului a simţit în inima ei această mare bucurie despre care vorbeşte Matei, înţelegând cuvintele îngerului şi devenită toată lumină, ea, care a fost eminamente preacurată şi plină de har, ea, care a recunoscut cu certitudine adevărul în toate, a crezut cuvintelor arhanghelului plină fiind de bucurie...

7. Vedeţi deci, cum înainte de Maria Magdalena, prima, cea care l-a văzut pe Cel care a suferit şi înviat pentru a noastră mântuire, a fost Preacurata Fecioară Maria. Iisus întâmpină femeile pe cale şi le spune: „Bucuraţi-vă!", „Iar ele, apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui şi I s-au închinat" (Matei 28, 9). În acelaşi mod, însoţită de Maria Magdalena, Maica Domnului a fost singura care a înţeles vestea cea bună a învierii, prima care a cuprins puterea acestor cuvinte şi umplându-se de o tainică bucurie a venit în întâmpinarea Fiului ei şi Dumnezeului ei. Prima între toţi ea L-a văzut şi L-a recunoscut pe Cel înviat, şi, căzând la picioarele Lui, L-a atins cu dragoste, devenind primul Apostol, mai înainte de toţi Apostolii.

Cât despre faptul că Maria Magdalena nu a fost cu Cea Preacurată când Domnul I-a apărut şi vorbit ei, vorbeşte Sfântul Ioan, care spune că „Maria Magdalena a alergat şi a venit la Simon Petru şi la celălalt ucenic pe care îl iubea Iisus şi le-a zis: 'Au luat pe Domnul din mormânt şi nu ştiu unde l-au pus' " (Ioan 20, 2). Căci dacă ea l-ar fi văzut, şi atins cu mâinile ei, cum ar fi putut spune astfel de cuvinte? Chiar după ce Petru şi Ioan au alergat la mormânt, Maria Magdalena a rămas afară lângă mormânt plângând (Ioan 20, 11).

8. Vedeţi cum, departe de a-L fi văzut, ea nu a fost nici umplută de bucuria de a-L auzi. Iar când îngerii care I-au apărut au întrebat-o: „Femeie pentru ce plângi?" (Ioan 20, 13) din nou, ea nu vorbeşte decât de cel mort în răspunsul ei. Iar când ea s-a întors şi a văzut pe Domnul, totuşi nu l-a recunoscut până când Acesta a strigat-o pe nume şi I s-a descoperit ca viu şi înviat din morţi. Căzând la pământ şi căutând să-i cuprindă preacuratele picioare, Îl aude spunându-i: „nu mă atinge". Prin aceasta vedem că înainte de a fi apărut femeilor purtătoare de mir, El S-a arătat Preacuratei Sale Maici, Care L-a atins şi care I s-a închinat. Sfântul Matei extinde acest fapt şi la celelalte femei, nevrând pentru motiv de afirmat mai înainte să vorbească de rolul pe care l-a jucat Maica Domnului în astfel de circumstanţe...

Dar ucenicii, în ziua învierii, în care au aflat de la Petru şi Ioan, de la Luca şi Cleopa că Domnul era viu, nu au crezut celor spuse şi de aceea însuşi Domnul îi mustră pentru necredinţa lor, arătându-li-se, când erau toţi adunaţi. După ce s-a arătat lor în câteva rânduri ca viu şi înviat din morţi, toţi au crezut şi au propovăduit vestea cea bună pretutindenea: „în tot pământul a ieşit vestirea lor şi la marginile lumii cuvintele lor" (Ps. 18, 4) iar ei, plecând, au propovăduit pretutindeni şi Domnul lucra cu ei şi întărea cuvântul prin semnele care urmau" (Mc. 16, 20). Într-adevăr aceste semne erau necesare pentru a confirma adevărul propovăduit, iar minunile pentru a întări şi arăta credinţa cea adevărată celor care primeau cuvântul. Căci credinţa adevărată se arată prin fapte şi, astfel, fraţilor, este fără nici un folos a spune că am credinţa adevărată, dumnezeiască, dacă nu o arăt în fapte. Ce-au folosit acele candele fecioarelor nebune, dacă nu aveau în ele untdelemnul milosteniei şi al dragostei compătimitoare? Şi ce i-a folosit omului care a intrat la cină, răspunzând iniţiativei, dacă nu era îmbrăcat în haine de nuntă? Da, într-adevăr, a fost invitat şi el a venit cu toată credinţa, dar a fost ruşinat şi aruncat în întunericul cel mai dinafară, fiindcă era îmbrăcat cu josnicia faptelor rele. Să ne învrednicească preabunul Dumnezeu ca nici dintre noi, cei chemaţi de Hristos, să nu ajungem la locul de chin veşnic, ci, ducând o viaţă conformă credinţei noastre, să intrăm cu toţii în cămara de nuntă, îmbrăcaţi cu haina faptelor bune, pentru a trăi pe veci, împreună cu toţi sfinţii. Amin.

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Scriitor de limbă română, franceză şi spaniolă, lui Alexandru Ciorănescu (n. 1911), i se publică acum în româneşte un roman **Cuţitul verde,** apărut mai întâi la Paris în 1963, în traducerea Ilenei şi a lui Mihai Cantuniari. A cunoscut şi o traducere germană în 1963. Autorul, autor al multor opere apărute în străinătate, în limbi străine, e acum prea puţin cunoscut în România, deşi a publicat şi aici până în 1945, înainte de a emigra. Oricum, deja avea în România un nume consacrat. Acum e aşezat alături de scriitorii români realizaţi în străinătate, Mircea Eliade, Emil Cioran şi Eugen Ionescu, fiind şi el romancier, poet, eseist, dramaturg, comparatist.

Editura „Fundaţiei Culturale Române" împreună cu editura „Humanitas" (1993), publică acest roman pentru a aduce în atenţia generaţiei prezente un scriitor mare şi, poate, şi pentru a încerca un test de valoare printre contemporanii de după aproape jumătate de secol.

Deşi acum românii se descurcă din nou şi în franceză şi în spaniolă, totuşi traducerile din scriitorii români care au scris în limbi străine vin cu adevărat acasă, şi în limba lor de acasă. Să ne gândim în prezent la Cioran, la Mircea Eliade, la Eugen Ionescu, traduşi acum aproape în întregime. Nu acelaşi lucru se întâmplă cu Principesa Ana, Elisabeta Brâncoveanu, contesă de Noailles, româncă de origine, dar poetă franceză (+ 1933), membră de onoare a Academiei Române (1925), cu opera necunoscută în româneşte. Tot aşa s-a întâmplat şi cu Iulia Haşdeu (+1888), a cărei operă postumă a apărut în trei volume în franţuzeşte (înainte de 1900). Acestora le-am mai putea adăuga încă mulţi alţii: Ştefan Lupaşcu, Martha Bibescu, premiată de Academia Franceză, Tristan Tzara, unul din întemeietorii dadaismului, în Elveţia şi în Franţa, Elena Văcărescu, membră de onoare a Academiei române ş. a.

Aşteptăm întoarcerea tuturor în limba română!

● În timpul celor aproape cincizeci de ani de comunism la noi, mulţi oameni de cultură s-au autoexilat. Unii s-au realizat, alţii s-au pierdut. Cei din Franţa s-au acomodat mai uşor, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Ioan Cuşa, Miron Chiropol, Paul Goma, Paul Barbăneagră şi alţii, unii scriind tot în româneşte, alţii scriind foarte bine în franţuzeşte. Şi în Germania este de remarcat un Paul Miron, un Petru Dumitriu, un George Bălan şi, desigur n-au fost ocolite de români, nici cele două Americi, Petru Popescu, poet în ţară, ajunge dramaturg şi romancier în America, se fac filme după cărţile lui, Ştefan Baciu scrie poezii, prin Honolulu sau prin vecinătate, Dr. Palade ia premiul Nobel pentru medicină, Saul Bellow, căsătorit cu o româncă, ia Premiul Nobel pentru literatură. Mai aproape de noi, un maramureşan, deşi evreu, străluceşte în literatură şi am mai putea adăuga încă mulţi alţii. Nu ştiu dacă s-a făcut, dar dacă nu, un dicţionar al românilor realizaţi peste hotare ar fi de mare utilitate.

Am găsit doi români profesori universitari, autori de cărţi, şi la Buenos Aires, unde trăieşte şi fiica lui A.C. Cuza, doamna Marconi, preocupată de iconografia ortodoxă.

Din lista aceasta, desigur sumară, n-ar trebui să lipsească nici George Alexe, poet remarcabil care trăieşte de mult şi scrie la Detroit. În româneşte. A publicat şi o revistă în limba română, **„Comuniunea Românească"**, iar acum am în faţă o carte de versuri suave şi profunde, cu evident nerv poetic, intitulată „ŢĂRMUL DINSPRE CER" (Moonfall Press, Washington D.C. 1993, 126 p.).

Ce păcat că are o circulaţie atât de redusă în ţară. Altul i-ar fi aci destinul literar dacă ar publica aici.

*

● În colecţia „Maeştri spirituali", editura Humanitas publică o monografie WITTGENSTEIN de A.C. Grayling (1996, 202 p., traducere de Gheorghe Ştefanov).

E un filozof complicat, dar nici un om de cultură nu se poate lipsi de el. Nici teologii. Autorul monografiei ni-l face mai accesibil, căci opera lui propriu-zisă nu e uşor de abordat. E bine să se încerce, după lectura acestei prezentări.

*

● O altă monografie, tot în colecţia „Maeştri spirituali" a editurii Humanitas, e şi un SPINOZA, de Roger Scruton (Buc., 1986, trad. de Diana Arghirescu, 155 p.).

Cine vrea să-l abordeze pe Spinoza, trebuie să treacă prin această monografie.

*

● A apărut încă un Mircea Eliade: OCULTISM, VRĂJITORIE ŞI MODE CULTURALE. ESEURI DE RELIGIE COMPARATĂ (trad. de Elena Bortă, Humanitas, 1997, 190 p.). Nu mai are nevoie de recomandare. Editura însă are nevoie de o caldă apreciere.

*

● Preotul Eugen Drăgoi din Galaţi publică o carte de eseuri intitulată **„Cunoaştere şi libertate în Dumnezeu"** (Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 1997, 103 p.). La sfârşit are şi câteva selecţii de „Note de lector", bine alese. Dintre temele abordate în carte, deşi toate sunt interesante, aş prefera **„Anonimat şi sfinţenie"** şi **„Sfinţenia ca stare".** Sunt desigur notaţii scurte, pe care autorul le-ar putea lărgi mult şi cu folos. Dar autorul abia ni se propune, cu modestie. Să continue şi se va şi impune.

*

● Încă o carte despre Transilvania: **Geneza identităţii naţionale la românii ardeleni".**

Atât pot să spun deocamdată, doar la o simplă răsfoire: **merită citită.** Autorul nu ocoleşte nimic din ceea ce s-a spus de bine sau de rău despre ardeleni. Şi dă replica. Trebuie citită rând cu rând.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 mai
şi
1 iunie
Nr. 19—22
1997

ÎNĂLŢAREA DOMNULUI

La 40 de zile de la luminatul praznic al Învierii Domnului sau Sf. Paşti, şi cu 10 zile înainte de sărbătoarea Pogorârii Sf. Duh sau a Rusaliilor, Biserica Creştină prăznuieşte cu aleasă bucurie duhovnicească înălţarea la cer cu trupul, a Mântuitorului Iisus Hristos sau Ispasul. Este una din cele mai vechi sărbători creştine, amintită în Constituţiile Apostolice precum şi în lucrarea „Despre Sărbătoarea Paştilor" a lui Eusebiu de Cezareea.

Sf. Ioan Gură de Aur o numeşte „ziua cea mare, cea cinstită şi cea luminoasă a Celui Răstignit", iar Sf. Antonie al Alexandriei, Sf. Grigorie de Nissa şi Fericitul Augustin i-au închinat cuvântări alese păstrate până astăzi.

În Simbolul Credinţei, mărturisim că Iisus Hristos, cel născut din Tatăl mai înainte de veci ca om, născut la „plinirea vremii" (Gal. 4, 4), din Fecioara Maria, a pătimit, s-a răstignit, a fost îngropat, a înviat a treia zi după Scripturi şi „s-a înălţat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui".

În iconomia mântuirii neamului omenesc Înălţarea la cer a Domnului ocupă un loc important şi împreună cu Învierea şi cu Pogorârea Sf. Duh formează triada de evenimente care pecetluiesc lucrarea divino-umană a Mântuitorului Hristos.

Evenimentul Înălţării ne este relatat de către Sf. Evanghelii. Sf. Ev. Marcu ne spune pe scurt că „Domnul după ce a vorbit cu ei (cu ucenicii) S-a înălţat la cer şi a şezut de-a dreapta lui Dumnezeu" (Marcu 16, 19).

Evanghelistul Luca ne relatează şi el minunea Înălţării Domnului: „Şi i-a scos afară până în Betania şi ridicându-şi mâinile i-a binecuvântat. Şi când îi binecuvânta S-a depărtat de la ei şi S-a înălţat la cer. Iar ei închinându-i-se Lui s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare..." (Luca 24, 49—52).

Acelaşi evanghelist Luca, în cea de a doua sa lucrare cuprinsă în canonul Noului Testament, e vorba de cartea Faptele Apostolilor, ne descrie mai pe larg şi cu noi amănunte Înălţarea la cer a Domnului, arătând că Domnul Iisus „până în ziua în care S-a înălţat la cer, după ce a dat porunci apostolilor pe care i-a ales prin Duhul Sfânt, cărora s-a şi înfăţişat viu după patima Sa prin multe semne doveditoare, arătându-li se timp de 40 de zile şi vorbind cele despre împărăţia lui Dumnezeu". (Fapte 1, 2—3), le-a poruncit acestora să nu se depărteze de Ierusalim ci să aştepte făgăduinţa Tatălui — adică revărsarea Duhului Sfânt asupra lor.

Îmbrăcaţi cu putere de sus, ei, apostolii vor deveni martori ai Învierii şi ai Înălţării Lui în Ierusalim şi în Iudeea şi în Samaria şi până la marginile pământului. După ce le-a spus acestea — notează Sf. Luca „s a înălţat la cer, în văzul lor şi un nor L-a luat de la ochii lor, şi căutând ei la cer, când mergea El, iată doi bărbaţi au stătut înaintea lor în veşminte strălucitoare. Care au zis: bărbaţi galileeni, ce staţi căutând

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhidiacon VISARION BĂLŢAT

Întâlnirea Preşedintelui României, Domnul Emil Constantinescu, cu reprezentanţi şi conducători ai Bisericilor şi Comunităţilor religioase din ţară

Sâmbătă, 3 mai 1997, Domnul Preşedinte Emil Constantinescu i-a primit, la Palatul Cotroceni, pe reprezentanţii şi conducătorii Bisericilor şi ai Comunităţilor religioase din România.

Momentul ales a succedat o perioadă de reculegere şi înnoire sufletească, atât pentru creştini, cât şi pentru evrei şi musulmani.

S-a voit ca întâlnirea să fie mai mult decât un dialog convenţional. Scopul ei a fost acela al unei întâlniri cu caracter deosebit în care să se dea expresie convingerii cum că religia reprezintă pentru societate ceea ce reprezintă sufletul pentru trup. S-a subliniat ca atare ideea că atât slujitorii cultelor cât şi credincioşii trebuie să dea mărturie despre credinţa lor şi adevărurile pe care le propovăduiesc printr-o trăire în deplin acord cu acestea, promovând unitatea în diversitate, toleranţa şi respectul reciproc. S-a pus în lumină şi faptul că în urma transformărilor survenite în decembrie 1989, şi mai ales în urma alegerilor din noiembrie 1996, statul român însuşi, nu doar respectă şi recunoaşte marile valori religioase, dar se şi orientează după ele, în politica pe care o promovează.

Nu au fost ocolite problemele şi stările de lucruri care din păcate umbresc şi menţin tensionate relaţiile dintre culte. Acestora trebuie să li se acorde atenţia cuvenită şi soluţionarea lor să se facă pe baza dialogului sincer, deschis, iniţiat cu răbdare şi în spirtul dreptăţii, adevărului şi dragostei.

Momentul istoric pe care îl trăim impune ca o datorie primordială a cultelor participarea lor, nemijlocită la redresarea morală a societăţii româneşti, profund marcată de îndelungata perioadă a dominaţiei atee şi totalitariste.

Atât preşedintele ţării cât şi unii reprezentanţi ai cultelor au luat cuvântul, exprimând idei, preocupări, năzuinţe şi doleanţe care privesc statutul fiecăruia şi problemelor cu care se confruntă.

Redăm în continuare trei dintre aceste cuvântări.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Religia a fost o formă de rezistenţă faţă de totalitarism*

**Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfinţiile Voastre,
Excelenţele Voastre,
Reverenzi Domni,**

Sunt deosebit de emoţionat de faptul că aţi dat curs invitaţiei mele şi că mă aflu, aşa cum doream de mult, împreună cu Dumneavoastră. Poate că niciodată această sală nu a fost mai bine folosită decât în acest moment. Cred că, la mai bine de şapte ani după decembrie '89, suntem cu toţii în măsură, atât Dumneavoastră — ca reprezentanţi şi conducători ai Bisericilor şi comunităţilor religioase din România —, cât şi eu — ca reprezentant al Statului şi în virtutea funcţiei de mediator între Stat şi societate pe care mi-o încredinţează Constituţia — să degajăm problemele de fond pe care aceste relaţii le pun înaintea noastră, a tuturor.

N-aş vrea însă ca întâlnirea de astăzi să fie privită ca un dialog convenţional de tip bilateral, în care două părţi stau faţă în faţă, susţinându-şi fiecare punctul de vedere şi confruntându-şi opiniile. Acum după alegerile din noiembrie anul trecut, când o nouă echipă politică este responsabilă de destinele Statului şi încearcă să-şi asume această responsabilitate potrivit unei noi etici de guvernare, hrănită dintr-o filosofie politică diferită de cea care a marcat prima etapă a post-comunismului, acum putem să ne amintim de adevărul rostit de unul din cele mai vechi texte creştine, Scrisoarea către Diognet, adevăr pe care sper că-l vor împărtăşi deopotrivă prietenii noştri evrei şi musulmani: într-o cetate, comunitatea credincioşilor nu are o adresă anume, ci este asemenea sufletului în trup; comunitatea credincioşilor nu este o parte a cetăţii, în conflict sau în acord cu alte părţi, ci este tocmai ceea ce dă viaţă cetăţii.

Cu alte cuvinte, nici eu şi nici actualul guvern nu vrem să tratăm Bisericile şi comunităţile religioase ca pe nişte instituţii ca oricare altele, instituţii ce promovează interese specifice, interese cu care noi am avea dreptul să fim, sau să nu fim de acord. Nu ne simţim

(Continuare în pag. a II-a)

* Cuvânt rostit de Domnul Emil Constantinescu, Preşedintele României, la întâlnirea cu reprezentanţii şi conducătorii Bisericilor şi Comunităţilor religioase din ţară.

„Responsabilitatea noastră, a slujitorilor Bisericii, la însănătoşirea şi renaşterea societăţii româneşti"*

**Domnule Preşedinte,
Iubiţi Fraţi, Reprezentanţi ai Cultelor,**

Mi se pare că Biserica cum se ştie, „Biserica majoritară" este un termen care nu ne convine nouă, Bisericii Ortodoxe căci această relaţie o dezavantajează. În ordinea teologică şi duhovnicească, ceea ce la oameni pare că-i cantitativ mai mare la Dumnezeu este mai puţin. Dar din respect pentru fraţii prezenţi aici din toate Bisericile şi confesiunile din ţară în faţa dvs. în acelaşi timp, îngăduiţi-mi doar câteva cuvinte.

Noi am venit să vă ascultăm cu toată bucuria. Unii au venit de la distanţe mai mari, dar au venit şi ei cu aceeaşi bucurie şi cu acelaşi interes de a vă asculta. Este prima dată când, Preşedintele României noi, vorbeşte direct catre slujitorii Bisericilor din ţara noastră.

În ce ne priveşte pe noi, Biserica Ortodoxă Română, sigur se vede mereu, în toată expunerea dumneavoastră, ne-am regăsit şi locul şi rostul pentru că trăim de mult. Dar noi înşine trăim mereu cu o bucurie neîmplinită; un adevăr mare pe care ni-l repetă mereu Mântuitorul Hristos tuturor, este acela că stăruie la unitate către ucenicii Săi, „ca bucuria voastră să fie deplină", şi „ca bucuria Mea să fie deplină", adaugă Mântuitorul „ca toţi să fim una" (Ioan, Cap. XVII, 21).

Sigur, finalitatea aceasta eshatologică presupune un drum lung şi ascultându-Vă simţim o coresponsabilitate a noastră, a slujitorilor Bisericii faţă de însănătoşirea şi renaşterea societăţii noastre. Fiecare slujitor de mânăstire sau de parohie sau cei de la Centrele Eparhiale, ne frământăm neîncetat şi este departe de a ne şti că trăim acea „bucurie deplină" a unităţii depline preconizată de Mântuitorul Hristos. Şi dacă întâlnirea de astăzi va avea acest dar, şi eu cred că va avea acest dar, ca să putem răspunde chemării Domniei Voastre decât cu un cuvânt de receptivitate şi de coresponsabilitate, vom fi desigur bucuroşi. Biserica Ortodoxă şi în general Ortodoxia, cum ştiu părinţii şi fraţii noştri prezenţi, este deschisă şi nu se poate lipsi de această continuă colaborare şi coresponsabili-

(Continuare în pag. a III-a)

* Cuvântul rostit de **Prea Fericitul Părinte TEOCTIST, Patriarhul României** la Palatul Cotroceni, 2 mai 1997.

„O dreaptă apreciere a suferinţelor tuturor cultelor, în perioada comunistă"*

Domnule Preşedinte, cu îngăduinţa Prea-Fericitului Părinte Patriarh, aş dori să spun şi eu câteva cuvinte şi vă rog să-mi permiteţi să nu exprim nici un fel de revendicare, să nu ofer nici un fel de soluţii la unele revendicări care s-au exprimat aici. Şi, de asemenea, să nu intru în polemică cu nimeni.

Cuvântul Dumneavoastră atât de înţelept, paşnic, pacificator, îl consider că a fost un îndemn foarte potrivit şi — daţi-mi voie să salut iniţiativa aceasta a Dumneavoastră de a vă întâlni cu toate cultele —, pentru că am convingerea că pe noi toţi, cuvântul Dumneavoastră înţelept, îndemnul la pace şi la conlucrare, va prinde în inimile şi în activităţile noastre. Eu aş vrea să mă refer doar la câteva, dacă îmi permiteţi, la câteva din afirmaţiile Dumneavoastră, nu atât cât să le comentez, cât mai mult să le remarc, spre a fi ţinute mai bine minte de către noi toţi.

În primul rând, pe mine personal, dar sunt convins că şi pe toţi ceilalţi, ne-a bucurat faptul că aţi apreciat global suferinţele tuturor. Având în vedere cei aproape 50 de ani de epocă ateistă, de epocă comunistă, aţi apreciat suferinţele tuturor Bisericilor şi, de ce nu, ale tuturor creştinilor. Pentru că aş vrea să spun — şi cred că e convingerea noastră a tuturor — nimeni nu poate monopoliza suferinţa numai pe seama lui, sau numai pe seama grupului lui. Aţi vorbit convingător despre toleranţă; şi noi ne-am pus de multe ori problema, eu personal am luat parte chiar la câteva congrese internaţionale despre toleranţă. S-a vorbit pozitiv, dar s-a vorbit şi în sensul în care a vorbit domnul academician Cajal, în sensul că toleranţa păstrează încă în ea, oarecare, idei de separare — te tolerez eu, dar nu sunt de acord cu tine, te tolerez să stai afară, să stai lângă mine —; de aceea noi preferăm, şi sunt convins că şi Dumneavoastră înţelegeţi la fel, toleranţa unora faţă de alţii ca pe o conlucrare spre unitate. De altfel, părerea mea este că secolul nostru, al XX-lea, ultimul din Mileniul al II-lea va rămâne în istorie cel puţin prin două evenimente extraordinare; unul bun şi unul rău. Cel rău e bomba atomică, folosită împotriva oamenilor — există şi cealaltă latură a folosirii ei constructive, dar folosirea împotriva oamenilor sigur, e un rău al secolului nostru şi face din noi să nu ne prea deosebim de sălbaticii care mânuiau ghioaga. Bomba atomică, în fond, e o ghioagă mai sofisticată. Dar secolul nostru a realizat şi o idee pozitivă, care ne priveşte pe noi toţi, oamenii religiilor, şi anume, ecumenismul adică încercarea de adunare a tuturor religiilor şi pe plan creştin a tuturor confesiunilor, la un loc. Aceasta s-a întâmplat în 1948, când nişte oameni inspiraţi, nişte oameni mari, creştini de toate confesiunile au avut inspiraţia ecumenismului. Printre ei aş aminti pe Nathan Söderblom, suedez protestant, pe cardinalul catolic Mercier, belgian, pe Mitropolitul Atenagora, ortodox, Mitropolit

(Continuare în pag. a II-a)

* Cuvântarea **I.P.S. dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului, rostită cu prilejul primirii de la Cotroceni.

Te-am căutat pe tine

FERICITULUI AUGUSTIN

Motto:

„Ne-ai creat pentru Tine, Doamne, şi neliniştit este sufletul nostru până ce nu se va odihni întru Tine".

Fericitul Augustin

*Te-am căutat, o Doamne,
În tot ce mă-nconjoară
Şi mă rugam stăruitor:
— „De eşti în lucruri, Te arată;
De eşti în ceruri, Te coboară!"*

*Te-am căutat pe Tine
În munţii cei măreţi,
Bătrâni ca veşnicia,
Dar am văzut în ei doar umbra
Eternei Tale frumuseţi.*

*Te-am căutat apoi
În murmur de izvoare
Şi mi-au şoptit că toate-s curgătoare,
Dar vor rămâne-n veci izvoare nesecate
Cuvintele-Ţi de viaţă purtătoare.*

*Te-am căutat în mări
Că m-a uimit a lor nemărginire
Şi-n vuiete de valuri mi-au răspuns
Că nu sunt nici măcar un strop
Pe lângă oceanu-Ţi de iubire.*

*Te-am căutat cu trudă
În ceruri printre miile de stele
Şi numele-Ţi mi-au spus ca este „ARMONIE"
Şi că de veacuri braţul Tău puternic
Domneşte peste ele.*

*Flămând de Tine Doamne,
Te-am căutat apoi în arte,
Dar din frumuseţea Ta nespusă
Eu n-am gustat prin toate-acestea
Decât o mică parte.*

*Te-am căutat cu şi mai multă sete
În lăudata-nţelepciune,
Dar despre taina existenţei Tale
Nici luminaţii filosofi
Nu au ştiut a-mi spune.*

*Mi-am îndreptat apoi privirea
În sufletu-mi, cu gândul umilit,
Şi în adâncul inimii
— sfârşit al căutării mele —
Eu, Doamne, Te-am găsit.*

*De-atunci nu caut să explic
Minunea prin cuvinte,
Nici tainele să le-nţeleg,
Ci-n faţa măreţiei Tale
Se pleacă a mea minte.*

*Că universul care l-ai creat
Mărturiseşte despre Tine,
Iar Tu, Acel nemărginit
Ce-n toate eşti ca-ntr-o icoană,
Petreci întreg în mine.*

ŞTEFAN IOAN
Student, anul II,
Facultatea de Teologie Pastorală
Ortodoxă, Alba Iulia

Religia a fost o formă de rezistenţă faţă de totalitarism

(Urmare din pag. I)

deasupra religiei, ori în afara ei. Dimpotrivă, în tot ceea ce întreprindem, pe plan politic, economic sau social, noi încercăm — cu toată modestia şi fără nici un fel de emfază — să ne orientăm, în ultimă instanţă, după marile valori religioase. Nu este pentru nimeni un secret că familia politică din care provin eu însumi, ca şi primul-ministru ori preşedintele Camerei Deputaţilor de altfel, este Democraţia Creştină.

Vreau, de aceea, să vă încredinţez, încă o dată, că interesele noastre sunt aceleaşi, că limba noastră este comună, că respectul pe care vi-l purtăm este respectul pe care-l datorăm propriei noastre tradiţii şi propriei noastre identităţi.

Ne întâlnim acum după o perioadă care, pentru toţi creştinii de diferite confesiuni, pentru evrei şi musulmani a fost un timp de reculegere ,de meditaţie, de concentrare asupra mesajului fundamental pe care-l conţin toate religiile Cărţii. După post şi rugăciune ne aflăm acum în sărbătoare şi n-aş vrea să începem discuţia noastră fără să vă adresez mai întâi tuturor şi fiecăruia în parte felicitările mele cu prilejul acestor sărbători.

Mă întreb dacă există vreo semnificaţie specială a faptului că marile sărbători religioase cad de obicei, primăvara. Mă gândesc că un posibil răspuns poate fi găsit în capitolul 9 din profeţia lui Isaia: „Cărămizile au căzut, să zidim acum cu piatră cioplită; smochinii au fost tăiaţi, să punem cedrii în locul lor". Cum afară a venit în sfârşit **primăvara, e timpul să plantăm cu toţii cedrii acolo unde smochinii** nu au dat roade. Să construim din cea mai durabilă piatră o nouă înţelegere între noi. O înţelegere care să ne unească fără să ne şteargă identitatea.

Aş vrea să încep prin a vă spune câteva lucruri în care cred cu tărie. Nu mă îndoiesc că Dumneavoastră, în calitate de cei mai fini observatori ai lumii şi de experţi în problemele omului, aţi remarcat că m am străduit în ultimele luni, de când îmi este dat să îndeplinesc înalta misiune de Preşedinte al României, să spun adevărul, atât în ţară, cât şi în afara ei, atât faţă de oamenii cei mai putenici ai acestui sfârşit de secol, cât şi în întâlnirile cu oamenii cei mai simpli. Ar fi fost cea mai cumplită greşeală ca tocmai Dumneavoastră să vă ascund ceea ce gândesc cu adevărat, chiar dacă adevărul în care eu cred ar putea deranja.

Vreau să mă opresc mai întâi asupra înţelesului pe care-l atribui toleranţei. Firesc, toată lumea este de acord, în principiu, cu toleranţa. Dificilă se arată mai adesea practica toleranţei. Sunt conştient de faptul că toleranţa reciprocă nu este uşor de realizat, doctrinele şi tradiţiile noastre sunt uneori foarte apropiate, adesea foarte diferite. Mărimea comunităţilor religioase din care facem parte nu este nici ea ace aşi. Când vorbim, într-un Stat de drept, despre egalitatea tuturor cultelor în faţa legii, ar trebui să o facem fără nici o urmă de ipocrizie. Toate bisericile şi comunităţile religioase trebuie să se bucure, fă ă discuţie, de aceleaşi drepturi. Nu putem tolera ca aceste drepturi să fie încălcate sau restrânse într-un caz sau altul. În acelaşi timp însă, nu putem să nu recunoaştem că există în România o Biserică majoritară. Ceea ce nu-i conferă însă nici un privilegiu în ochii legii, dar ne obligă să-i acordăm o atenţie şi o reverenţă speciale. La rândul ei, Biserica Ortodoxă, care cuprinde imensa majoritate a cetăţenilor acestei ţări, n-ar trebui, nici ea ă transforme această poziţie într-un titlu de superioritate. După cum nici comunităţile mai restrânse numeric sau întemeiate la o dată mai recentă n-ar trebui să acţioneze ca şi cum Biserica Ortodoxă n-ar exista. Indiferent de ponderea numerică, de vechime şi de forţa tradiţiei mi se pare că respectul reciproc ar trebui să ne unească pe toţi. Se cuvine ca ecumenismul şi dialogul între religii să devină în sfârşit o realitate, şi aceasta cât mai devreme posibil.

Cât mai curând cu putinţă, pentru că ne aflăm sub harul unui moment cu totul special. Trebuie să înţelegem că Dumnezeu ne-a hărăzit să trăim într-o vreme de răscruce, de care suntem încă poate prea aproape pentru a-I evalua adevărata importanţă. Judecata asupra istoriei cere, de regulă, o anumită perspectivă. Uneori, când te afli chiar acolo unde se face istoria, nu ai răgazul de a-ţi da seama de unicitatea clipei pe care-o trăieşti.

Realitatea este că rareori unei societăţi umane i-a fost dat să se transforme atât de radical, să cunoască o schimbare atât de profundă ca cea care a marcat istoria românească după decembrie 1989. Mai cunoaşte cineva, în toată istoria omenirii, un alt exemplu de ieşire din captivitatea unei dictaturi atât de complete, cum a fost cea de tip comunist, care a făcut atâtea victime în numele unei ideologii care se mândrea cu ateismul ei? Să nu lăsăm să treacă acest prilej. Să ne lăsăm cu toţii atinşi de această schimbare. Desigur, să nu ne pierdem credinţa, convingerile şi identitatea.

Putem însă învăţa din extraordinara lecţie pe care ne-au dat-o tinerii din Piaţa Universităţii şi din Timişoara, înfruntând cel mai puternic regim de opresiune cu mâinile goale şi cu două idei-forţă: Cu noi este Dumnezeu şi Vom muri şi vom fi liberi. Unii au murit, alţii au rămas marcaţi pe viaţă de grave infirmităţi fizice şi sufleteşti. Toţi au devenit liberi. Nimeni nu ne poate contesta că dispunem acum de libertatea pentru care ei au căzut. Problema este dacă am ştiut, dacă ştim şi dacă vom şti ce să facem cu ea. Pe mine, aceste idei m-au marcat în chip decisiv. De aceea, vă îndemn să urmăm cu toţii exemplul acestor tineri care au luptat pentru libertate şi pentru dreptate. Suntem datori faţă de ei şi faţă de noi înşine să părăsim mentalitatea de înfruntare, lipsa de atenţie faţă de cel de lângă noi, absenţa deschiderii pline de solicitudine faţă de aproapele nostru, care se întâmplă adesea într-o societate democratică să meargă la altă biserică decât la cea pe care o frecventăm noi înşine. Să nu pierdem, deci, această ocazie.

Religiile şi confesiunile pe care dumneavoastră le reprezentaţi sunt străvechi. Cele mai multe au rădăcini aici încă din zorii naţiunii noastre. Biserica Răsăriteană şi cea Romană s-au aflat aici de la început, mai întâi nedespărţite, urmând apoi un drum istoric diferit. Armenii şi musulmanii conviezuiesc cu românii de cel puţin şase veacuri. Reforma Bisericii Catolice a creat, în secolul al XVI-lea, comunităţi luterane, calvine şi unitariene, într-o primă etapă nu numai pentru germani şi maghiari, dar şi pentru un anumit număr dintre românii ardeleni. Sunt trei sute de ani de când o parte din aceştia s-au unit cu Biserica Romană păstrându-şi propria tradiţie liturgică şi naţională. Comunităţile evreieşti încep să participe activ la viaţa societăţii româneşti de cel puţin 200 de ani. În secolul al XIX-lea şi în prima parte a veacului nostru bisericile neoprotestante au venit să îmbogăţească experienţa noastră religioasă.

V-am reamintit toate aceste lucruri pentru că din ele putem desprinde o lecţie majoră, cea a toleranţei. Rareori societatea românească a prilejuit înfruntări şi persecuţii pe teme religioase. Dimpotrivă, Ţările Române au fost un pământ de azil. Husiţii şi au găsit aici adăpost în vremea în care erau expulzaţi din orice altă parte a Europei. Unitarienii, urmăriţi pretutindeni, au dobândit în Transilvania statutul de religie oficială. România se constituie ca un caz special de conviezuire. România are de transmis un mesaj de toleranţă.

De aceea, la acest sfârşit de mileniu, marcat în alte părţi şi pe alocuri chiar şi la noi, de mesaje cu un fals conţinut religios, mesaje care nu au nimic în comun cu tradiţia abrahamică, vă invit pe toţi să aprofundăm proprii e noastre mesaje. Căci a fi toleranţi nu înseamnă să tolerăm agresivitatea celor care îşi închipuie că în România religia este total necunoscută. După cum a fi toleranţi nu înseamnă nici să tolerăm refuzul celor care sunt mai vechi, mai numeroşi şi mai puternici de a-i lăsa să vorbească pe cei care, cu bună credinţă, cred că pot contribui la îmbogăţirea spirituală a societăţii noastre. Să nu ne prefacem deci că nimeni n-a auzit vreodată în România de Evanghelie. Şi nici să nu pretindem că numai noi o ştim pe dinafară. Altfel spus, fiecare biserică, fiecare comunitate religioasă are dreptul, potrivit propriei vocaţii, să-şi aprofundeze mesajul şi să încerce să-i convingă pe toţi ceilalţi de autenticitatea acestuia. Acest drept trebuie respectat şi protejat. Nu însă şi acţiunile de prozelitism agresiv şi lipsit de respect faţă de convingerile celorlalţi. Singura armă a credinţei este şi trebuie să rămână cuvântul. Cuvântul, dacă e rostit cu bune intenţii, trebuie primit cu seninătate, chiar dacă nu suntem de acord cu el. Să nu uităm ce spunea cândva, în momentul în care creştinismul se desprindea de iudaism, rabinul Gamaleel: Dacă un lucru este de la Dumnezeu, va rămâne. Dacă nu, va trece.

Religia a fost o formă de rezistenţă faţă de totalitarist, un mod de a afirma primatul conştiinţei faţă de ingerinţele politice. În proporţii diferite, toate comunităţile confesionale din România au avut martirii şi mărturisitorii lor. Închisorile comuniste au strâns laolaltă călugări, ortodocşi şi episcopi catolici sau greco-catolici, rabini şi pastori, parohi evanghelici şi predicatori neoprotestanţi. Nimeni nu a fost scutit de suferinţă. De aceea, socotesc că nimănui n-ar trebui să transforme această suferinţă într-un privilegiu exclusiv. Au fost, este drept, şi compromisuri, mai mici sau mai mari, ale unor autorităţi ecleziastice. Dar, în materie de credinţă, statisticile nu au nici o relevanţă. În ochii lui Dumnezeu un om este la fel de preţios ca o întreagă cetate. Să nu fim mai severi decât Dumnezeu care e, să nu uităm, că a fost cândva de acord că un oraş întreg merită cruţat dacă locuiesc în el şi numai zece drepţi.

Nu putem, de aceea, în mod legitim şi cu conştiinţa împăcată, să discriminăm pe cineva în mod pozitiv. Societatea românească este acum încordată la maximum. Costul reformei întârziate este imens. Costul acesta, să nu uităm, nu este plătit de la buget, ci de către oameni. Să nu adăugăm poveri noi pe umerii compatrioţilor noştri. În cei cincizeci de ani de totalitarism s-a strâns un şir nesfârşit de nedreptăţi. Au fost confiscate biserici şi şcoli pentru a fi date altor culte, sau pentru a li se schimba pur şi simplu destinaţia. Episcopi, preoţi, pastori, rabini, călugări şi călugăriţe, ori simpli credincioşi au fost închişi pentru ceea ce erau şi pentru ceea ce credeau. Echilibrele sociale, aşa cum fuseseră ele aşezate de veacuri au fost rupte şi aranjate într-un mod diferit. Astăzi putem reforma economia, putem reorganiza societatea, dar asupra timpului care s-a scurs nu mai avem nici o putere.

Statul de drept este, fără îndoială, un stat al dreptăţii. Iar dreptatea potrivit celei mai simple definiţii, înseamnă a da fiecăruia ce este al său şi ce i se cuvine. Ştiu că marea problemă cu care se confruntă, aproape fără excepţie, cultele din România este problema refacerii patrimoniilor comunitare. Calea acestei refaceri este în mod fundamental calea restituirii. Nu este însă vorba despre o cale uşoară. Infinite probleme juridice, politice şi interconfesionale se află în miezul acestei operaţiuni. Nu se pot repara în câteva luni nedreptăţi şi frustrări acumulate de-a lungul câtorva decenii. Restituirea bunurilor comunitare este, nimeni nu poate tăgădui, un proces aflat în plină desfăşurare. Un proces delicat, care trebuie să împace şi să îndrepte, nu să dezbine, să complice şi să adauge noi tensiuni. Primul pas este făcut. Ministerul de Interne a deblocat arhivele comunitare, ce vor fi restituite proprietari or lor legitimi. Chestiunea bunurilor imobile nu va putea fi însă rezolvată de o manieră satisfăcătoare decât după elaborarea şi adoptarea Legii patrimoniului. Viziunea după care se conduc legiuitorii în ceea ce priveşte patrimoniul public, naţional şi local, este una a descentralizării. Statul de drept nu trebuie să repete eroarea statului totalitar, aceea de a se manifesta ca judecător suprem, care confiscă şi distribuie în funcţie de propriile sale interese, ori de ţelurile aliaţilor săi vremelnici. Responsabilitatea restituirii trebuie să revină, într-o logică strictă a subsidiarităţii, comunităţilor locale. Pentru că, uneori, ac ste comunităţi se confundă cu comunităţile confesionale. Ele trebuie să judece ce este drept şi ce se cuvine fiecăruia. Statului de drept nu-i revine decât rolul de a stabili cadrul legislativ în care comunităţile vor avea libertatea să lucreze la rezolvarea propriilor probleme şi litigii, Statului nu-i aparţine decât sarcina de a formula în norme de drept voinţa politică de a face dreptate şi de a pune la dispoziţie instanţelor competente mijloacele prin care dreptatea să se facă efectiv.

De altfel, o regulă constituţională elementară cere ca Statul întemeiat pe democraţia reprezentativă să nu intervină, altfel decât prin sprijin şi subvenţii, în problemele care ating Bisericile sau raporturile dintre diferitele confesiuni. Statul de drept îşi asumă de la imensa responsabilitate de a susţine financiar toate cultele. Într-o epocă de drastică austeritate bugetară, aflăm eu, cât şi Guvernul şi Parlamentul înţelegem că nu putem să privăm bisericile şi comunităţile religioase de ajutorul pe care-l constituie subvenţionarea salariilor slujitorilor de cult. Este modul nostru de a asigura demnitatea bisericilor şi comunităţilor, de a le arăta — fără demagogie, la modul cel mai concret şi fără a cere ceva în schimb — respectul pe care credem că-l merită.

Restituirea integrală, reparaţiile totale sunt un ideal extrem de greu de atins. Nu cred că mă înşel atunci când afirm că o asemenea restituire globală nu a fost niciodată posibilă în istoria mai apropiată sau mai îndepărtată. Deoarece nu avem, în ultimă instanţă, de-a face cu ziduri, fie e'e de biserici, şcoli, mânăstiri, congregaţii sau instituţii. Problema restituirii este o problemă a oamenilor care se află între aceste ziduri. Cineva se va simţi întotdeauna nedreptăţit şi cred cu tot respectul, că nimeni nu este mai puţin chemat decât o biserică sau o comunitate religioasă să se manifeste ca un creditor implacabil. Tocmai pentru că în inima oricărei credinţe se află omul.

Se spune — şi cred că toată lumea va fi de acord — că toate drumurile Bisericii duc către om. Bisericile şi comunităţile religioase nu sunt simple instituţii. Bisericile şi comunităţile religioase au vocaţia de a lucra cu cea mai delicată şi sensibilă materie: conştiinţele şi speranţele oamenilor. Biserica, religia în general este mai apropiată de oameni decât poate spera să fie vreodată o instituţie a statului. Căci bisericile sunt oameni înşişi. Cu nevoile şi exigenţele lor concrete. De aceea, cred că bisericile şi comunităţile religioase sunt mai bine plasate decât aparatele statului pentru a înţelege mai repede unde se află şi care sunt cauzele fracturilor şi dezechilibrelor sociale. Comunităţile confesionale trebuie să se afle — spun acest lucru nu în calitate de reprezentant al Statului, ci ca persoană care face parte din Biserică — în prima linie a războiului văzut şi nevăzut, pe care-l ducem împotriva suferinţei, nedreptăţii, bolii, violenţei şi tuturor celorlalte maladii ale societăţii noastre.

De şapte ani, religia şi-a recăpătat locul central în societatea românească. Bisericile şi comunităţile sunt prezente la toate evenimentele majore ale vieţii publice româneşti. Sunt consultate de fieca e dată când o alegere istorică trebuie făcută. La rândul lor, bisericile şi comunităţile confesionale trebuie să-şi asume răspunderi. Consider, cu tot respectul, că aceste răspunderi nu se opresc la poarta lăcaşului de cult. Oamenii bisericii, responsabilii cultelor se cuvine să meargă, potrivit propriei tradiţii şi vocaţii lor specifice, acolo unde oamenii au nevoie de ei: în spitale, în închisori, în cămine de bătrâni, în aşezăminte pentru orfani şi copii abandonaţi, în instituţii pentru handicapaţi, în unităţi militare. Oamenii bisericii şi responsabilii cultelor trebuie să meargă acolo unde copiii străzii au nevoie de ei, trebuie să se gândească acum la cei, din păcate mulţi, pe care reforma îi va lăsa temporar fără lucru. Altfel zis, cred că oamenii bisericii, slujitorii comunităţilor nu trebuie să aştepte ca oamenii să vină la ei. Menirea lor este aceea de a pleca în căutarea oamenilor, oriunde sunt chemaţi de aceştia.

În aceste zile a'e Paştelui, bucuria mea nu a fost deplină. Căci aceste zile au fost zguduite de omoruri, de tâlhării, de violuri. În aceste zile, în care toţi eram sortiţi bucuriei, semeni ai noştri au căzut victimă violenţei iraţionale şi patimilor necontrolate ale unor concetăţeni ai lor.

Este acum evident pentru toată lumea că dispoziţivul de represiune a criminalităţii cu care este dotat Statul de drept acţionează din plin. Ca niciodată parcă, organele de ordine îşi fac datoria. Justiţia se pronunţă fără întârziere atunci când e vorba de atingerea demnităţii şi integrităţii persoanei. Închisorile noastre sunt de trei ori mai pline decât capacitatea lor. Pericolul, exagerând puţin firesc, este ca o mare parte din preoţi să devină preoţi de închisoare. Mi se pare că unul din rosturile slujitorilor cultului este tocmai acela de a-i împiedica pe semenii lor să ajungă în astfel de locuri.

În calitate de preşedinte îmi doresc o prezenţă mai activă a reprezentanţilor bisericilor şi comunităţilor religioase în toate instanţele societăţii civile, în toate organismele statului şi, în primul rând, în şcoală. Funcţia educaţiei religioase am redescoperit-o după 1989. Bisericile sunt prezente în şcoli. Sunt mândru că în urmă cu ani, ca rector al Universităţii din Bucureşti, am luat iniţiativa de a integra în instituţiile de învăţământ superior facultăţile de teologie. Nu numai cele ale Bisericii Ortodoxe, dar şi, într-un spirit ecumenic, facultăţi de teologie catolică, greco-catolică sau baptistă. Confesiunile sunt astăzi active în sistemul nostru educaţional la toate nivelele. Lor le aparţine acum sarcina de a valorifica la maximum această oportunitate, de a-şi transmite şi perpetua credinţa şi tradiţiile.

Mi se pare că, analizând cu luciditate tot ce s-a făcut vreme de şapte ani, tot ceea ce am început să accelerăm de şase luni, relaţiile dintre Biserică şi Stat — şi folosesc în mod generic termenul biserică — sunt astăzi global mai bune decât au fost vreodată. Ceea ce nu înseamnă că trec cu vederea probleme care încă există şi care sunt departe de a fi uşoare şi uşor de rezolvat. Ele se referă, în primul rând, la chestiuni patrimoniale. Vreau să vă reamintesc însă că numai statul totalitar este statul tuturor posibilităţilor, este statul care, într-u bună zi, poate decide discreţionar să atribuie, să confişte şi să redistribuie. Statul de drept este un stat care nu poate acţiona decât prin lege. Dreptatea sa este o dreptate care ia în calcul, în permanenţă, voinţa cetăţenilor, a tuturor cetăţenilor. A majorităţii, ca şi a minorităţilor. Căci cetăţenii, prin aleşii lor, fac aceste legi. Nimeni nu se poate substitui suveranităţii cetăţenilor. Nimeni nu poate recurge, chiar şi cu bune intenţii, la acte brutale de voinţă. Statul de drept este un stat al deliberării, al consultărilor, al dezbaterilor, iar deliberarea cere timp. Cere să fie ascultate toate părţile, cântărite toate argumentele, evaluate toate riscurile, evitate toate nedreptăţile.

De acum înainte însă, timpul este în puterea noastră. Fără ca prin aceasta să fi câştigat dreptul de a-l comprima. Căci numai pentru Dumnezeu o mie de ani sunt ca o singură zi. Pentru noi este suficientă povara fiecărei zile.

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○

O dreaptă apreciere a suferinţelor

(Urmare din pag. I)

al Angliei, pe John Mott, protestant din America. Ei bine, aceşti oameni inspiraţi au creat Consiliul Ecumenic al Bisericilor cu scopul de a aduna toate Bisericile la un loc şi a lucra împreuna pentru unitate. E păcat că acest Consiliu în timp, şi suntem acum la sfârşit de veac şi de mileniu, în cei 50 de ani nu şi-a dus la îndeplinire scopurile iniţiale cu care au pornit profeţii, iniţiatorii, dar mai este timp. Eu cred că zicala lui Mairaux ca „secolul XXI ori va fi creştin, ori nu va fi deloc" e, desigur, o metaforă. Nu va avea consistenţă, dacă nu va fi creştin.

Eu aş mulţumi Domniei Voastre, domnule Preşedinte, şi cred că la aceasta se raliază şi toţi colegii noştri de celelalte confesiuni şi religii, pentru afirmaţia pe care aţi facut-o că *„religia a fost o formă de rezistenţă faţa de totalitarism"*. Aţi exprimat o idee extraordinară, pe care noi toţi o gândim de mult, o ştim. Ne bucură însă ca să o auzim şi din partea Dumneavoastră.

Sigur a fost multă suferinţă. Multă suferinţă din partea tuturor. Aş zice că nu trebuie să transformam sau sa monopolizam suferinţa şi să o prefacem într-un privilegiu numai al unora. Sigur, ştim, cât de mult au suferit fraţii noştri de alte confesiuni, dar daţi-mi voie, şi vă rog să nu mi-o luaţi ca o lipsă de modestie, să vă spun că iată, la această masă sunt trei ortodocşi care au trecut prin ani grei de suferinţa, prin ani grei de închisoare, — zece, şaptesprezece — lucru care se ştie mai puţin... Deci, ideea mea era să nu monopolizăm, să nu transformăm suferinţa într-un privilegiu. La urma urmei am putea spune că tot poporul român a fost în închisoare aproape cincizeci de ani.

Aţi vorbit foarte frumos despre problema patrimoniului. Părerea mea e că aţi exprimat foarte echilibrat problema restituirii sau a restituirilor în general. Ea nu e simplă. Nu e simplă deloc. Poate că în alte ocazii, când vom avea timp mai mult, vă vom expune această problemă mai pe larg şi foarte documentat. Că problema restituirilor poate să însemne şi lucruri bune, restaurare, dar poate însemna şi altceva la un moment dat.

Sperăm că Legea Patrimoniului la care v-aţi referit Domnia Voastră, va rezolva în parte problema dar mi-a plăcut foarte mult un lucru şi văd în acest lucru realismul Dumneavoastră, anume, după ce aţi vorbit de Legea Patrimoniului care va cuprinde elemente şi de restaurare, acestea se vor face totuşi *„pe plan local"*. Acest lucru vreau să-l remarc în chip cu totul şi cu totul special. Am reţinut, bineînţeles, şi cred că toţi confraţii au reţinut ideea că statul sprijină Cultele, şi suntem convinşi că Dumneavoastră înşivă sunteţi un sprijinitor al Cultelor, al vieţii bisericeşti, al credinţei în Dumnezeu.

Îndemnul Dumneavoastră de a ne lărgi sfera de activitate, deci de a trece de la slujbele din Biserică, de la slujbele obişnuite din cadrul unei parohii, la asistenţa în spitale, la asistenţa handicapaţilor, la asistenţa în armată, la asistenţa deţinuţilor în închisori, sau a copiilor străzii — ideea aceasta ne place foarte mult, pentru că ea vine în întâmpinarea şi a dorinţei noastre, a tuturor şi vă spun şi în numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Patriarh a iniţiat în această privinţă câteva lucruri foarte importante, de pildă deja avem preoţi care îi asistă religios pe cei din închisori; deja avem preoţi pentru spitale; deja avem preoţi pentru orfelinate. Vom continua peste tot, şi în toate eparhiile aceste lucruri, încât îndemnul Dumneavoastră ne cade foarte bine.

Aţi mai spus un lucru care mi s-a părut interesant. Dacă o să-mi permiteţi să vin cu un mic adaos. Bisericile să fie în căutarea oamenilor. Nu să stăm doar cu uşile deschise şi să vină credincioşii la noi. Să ne ducem şi noi în mijlocul lor. Şi ideea e foarte buna. Şi noi am şi început să o punem în practică. Care ar fi micul adaos pe care l-aş propune? Această căutare a credincioşilor să nu se transforme în prozelitism. Adică să nu ne mai întâlnim cu diferiţi inşi în grup sau singuri împrăştiind broşuri, unele nu sunt nici măcar culte religioase, ci sunt asociaţii, care nu fac o operă de predicare a credinţei, ci fac pur şi simplu o operă de prozelitism, adică se iau din credincioşii Bisericii noastre, sau din credincioşii altor Biserici mai mari. Fiecare să-şi aibă grijă de grupul propriu, aşa am înţelege noi coborârea, în mijlocul credincioşilor, sau reînnoirea activităţii Bisericii, în sensul căutării oamenilor şi a sprijinirii lor în momentele dificile ale prezentului.

V-aţi referit la un moment dat şi mi-a părut bine că aţi făcut referinţa aceasta, dar vă rog să nu vă supăraţi dacă o să spun ceva în completare. Aţi spus foarte adevărat că justiţia a început să se pronunţe în anumite cazuri care privesc probleme bisericeşti. Şi de proprietate şi altele. Daţi-mi voie să spun că mai este loc pentru mai bine şi e un cuvânt blând acesta pe care-l spun. Vă dau un simplu exemplu. Noi la Sibiu avem o problemă cu o proprietate, care prin tot felul de tertipuri avocăţeşti, să nu se supere nici un avocat, dar de şapte ani se amână de la o săptămână la alta. De şapte ani! Nu e puţin. Şi în aceşti 7 ani nişte taxe de retenţie, sau nu mai ştiu cum se cheamă, cresc bineînţeles, şi cresc şi cresc în raport cu creşterea dolarului. Nu ştiu, nu ştiu cum vom rezolva această problemă în cele din urmă deşi ne-am adresat şi la Ministrul de Justiţie, ne-am adresat şi la Guvern în general la un moment dat, cred că ne-am adresat şi la Preşedinţie. Între timp, taxele acestea de retenţie cresc mereu, încât până la urmă respectiva clădire nu va mai fi a noastră. Ba chiar, cine ştie, vom fi puşi să mai plătim noi ca să o ia alţii.

Domnule Preşedinte, voi încheia, cred că şi aşa m-am lungit prea mult, dar aş vrea să apreciez — nu sunt eu judecătorul Dumneavoastră — dar aş vrea să apreciez foarte mult ceea ce aţi spus despre necesitatea prezenţei Bisericii în şcoală. Noi v-am ruga chiar mai mult. Să sprijiniţi ca predarea religiei în şcoală să se ridice ceva mai sus. Până la clasele ultime de liceu, să nu rămână numai la primele clase primare. Fără religie, nu e nevoie să o spun eu, nu se poate orienta omul în societate. Sunt mulţi deştepţi care spun: „Nu-i aşa! Trebuie să-l lăsăm pe copil să ajungă matur şi după aceea să aleagă". Ce să aleagă dacă nu i s-a predat religia? Şi i s-a predat, să zicem, doar o biologie materialistă. De aceea, v-am ruga şi pe Dumneavoastră, noi am strâns din Ardeal şi cred că şi din alte Eparhii, am strâns metri cubi de semnături ca să se facă religia în şcoală până la ultimele clase de liceu. Toţi părinţii doresc acest lucru. Şi eu cred că nu e un lucru rău într-o societate ca a noastră, după o încercare de 50 de ani de ateizare. Vă mulţumesc foarte mult că m-aţi ascultat. Mulţumesc Prea Fericitului Părinte Patriarh că mi-a permis să iau cuvântul şi eu. Am putea toţi lua cuvântul, dintre cei care îl însoţim pe Prea Fericirea Sa, pentru că totuşi nu vreau să fac caz de asta, nu vreau să cer privilegii, dar suntem totuşi, 87% din întreaga populaţie a României. Sigur nu mergem pe principii electorale, dar totuşi, şi aceasta este o realitate.

Vă mulţumesc!

Un om cât un secol

PARTENIE COSMA

160 DE ANI DE LA NAŞTERE

Partenie Cosma — în limba vremii Parteniu, nume cu care îşi şi semna publicaţiile — a murit acum 74 de ani, iar de la naşterea lui se împlinesc în anul acesta 160 de ani. Dumnezeu l-a dăruit cu o viaţă lungă (86 de ani), trăind evenimentul Unirii din 1918 — împlinire şi a speranţelor lui — apucând şi cinci ani de viaţă în România Mare. Teolog mai întâi (trei trimestre la Arad) s-a orientat după aceea spre Facultatea de Drept din Pesta. Acolo a lucrat în cancelaria avocaţială a lui Emanoil Gozsdu, dar a fost şi cantor la biserica ortodoxă românească.

A scris în „Telegraful român", în „Concordia" şi a fost primul preşedinte al societăţii academice, literare, „Petru Maior". A fost apoi avocat la Beiuş şi, deputat de Beiuş în mai multe rânduri, apărând în Parlament interesele româneşti. În anul 1876 s-a instalat la Sibiu. Aici a fost mai întâi avocat al Institutului „Albina". În 1885 a ajuns director executiv.

Ca fost teolog, interesat de toate mijloacele prin care românii îşi puteau cere drepturile în Imperiul austro-ungar, şi-a dat seama de la început că unul din aceste mijloace era întărirea Bisericii Ortodoxe din Transilvania. Admirator al lui Şaguna, a fost dintru început printre sprijinitorii acţiunilor sale de consolidare a libertăţii şi a drepturilor românilor asigurate prin Biserică. Se ştie că una din marile idei ale mitropolitului a fost înfiinţarea **Congresului bisericesc** şi alcătuirea **Statutului Organic.** Este de la sine înţeles că pentru aceste înfăptuiri Şaguna a avut nevoie de colaboratori buni şi devotaţi cauzei româneşti şi, pe de altă parte, de buni jurişti. Partenie Cosma şi-a oferit serviciile. A fost ales deputat în primul Congres organizat de Şaguna — din care a făcut parte şi Avram Iancu — şi, a fost însărcinat, împreună cu alţii, să redacteze **Statutul Organic,** lege de bază a organizării Bisericii Ortodoxe din Transilvania, care, mai târziu, după Unire, va fi luat drept bază pentru alcătuirea Statutului Bisericii Ortodoxe Române. De aici vine, de pildă, principiul alcătuirii Marii Adunări Naţionale Bisericeşti din 2/3 laici şi 1/3 clerici, urmărind să angajeze cât mai mulţi laici alături de clerici, pentru mai eficienta apărare a vieţii bisericeşti.

Un comitet prezidat de Partenie Cosma a alcătuit şi a publicat **Memorandumul** din 1883. Începând din anul 1884 el şi-a redus activitatea publică laică, şi s-a consacrat îndeosebi Bisericii, Asociaţiunii (ASTRA), mai rămânând din cele laice doar cu Institutul „Albina".

Avea 80 de ani în 1917 când, în timpul războiului, de teama represiunilor maghiare a plecat la Iaşi, apoi în Rusia şi în alte ţări, întorcându-se la Sibiu în 1919. În România Mare, ca şi Vasile Stroiescu, basarabeanul filantrop, a făcut parte din Senat. A murit în 1924.

D. D.

Cuvântul meu s-a dorit a fi doar un cuvânt de salut şi de binecuvântare a acestei acţiuni a ASTREI, acţiune de comemorare a acestui mare bărbat al Transilvaniei din vremea lui Şaguna şi împreună ostenitor cu Şaguna pentru întemeierea celor mai importante instituţii menite să promoveze supravieţuirea românilor din Transivania, aflaţi atunci sub stăpânire austro-ungară şi supuşi unui proces de maghiarizare, cum puţine popoare din lume au mai avut de suferit astfel de procese de genocid.

A ajuns să trăiască până la Unire şi câţiva ani după aceea. Merită această binecuvântare din partea lui Dumnezeu. Fără îndoială că Simpozionul de azi va scoate în relief multe din activităţile şi virtuţile sale (naţionale, culturale, religioase, economice ş.a.). Ceea ce e limpede astăzi, pentru urmaşi, pentru noi toţi, e că în Panteonul oamenilor mari ai Transilvaniei şi ai românilor de pretutindeni, Partenie Cosma îşi are locul lui bine marcat şi vrednic de trecut în istoria neamului nostru printre eroi.

El însuşi avea cultul eroilor neamului şi dădea prin aceasta un bun exemplu tineretului român, fiind un important factor de promovare a conştiinţei româneşti. Nu vom intra în detaliile vieţii şi operei lui. E puternică însă tentaţia de a pomeni măcar câteva exemple din care să reiasă câteva din preocupările lui, care ne vor da o idee despre orientarea şi temele care îl atrăgeau, chiar atunci, înainte de Unire, cuprinzând în aria sa de interes pe ardeleni, dar şi pe cei de peste munţi deopotrivă.

În 1907 tipăreşte la Sibiu o cărticică despre **Răscoala ţărănească din România.** El mărturiseşte că despre „chestiunea ţărănească" vorbise încă din 1876 cu Ioan Brătianu, şi critică modul cum se încerca rezolvarea ei în România. El aduce aminte de poezia lui Coşbuc **„Noi vrem pământ"**, din 1896 şi profeţeşte că **„dacă legislatorii nu se vor îngriji la timp să-i facă ţăranului posibilă existenţa ca plugar, nevoile îl vor împinge spre ultima ratio"**, adică răscoala. Şi spune el: **„Durere! proorocia poetului Coşbuc s-a împlinit".** Şi citează partea ultimă, cea mai înflăcărată şi mai ameninţătoare a poeziei. El cerea **„ca în timpul posibil cel mai scurt să se curme cauza răului pentru totdeauna"** (p. 11).

Mai reţinem din această scriere îndemnul pe care Cosma îl dădea celor din România: **„recunoaşteţi că «adevăratul conducător al ţăranului... este „părintele" lui sufletesc„ — preotul, care de la naştere până la mormânt trăieşte cu el împreună, îi cunoaşte toate nevoile şi dorinţele şi ale cărui poveţe — dacă preotul este la înălţimea chemării sale — le primeşte ţăranul cu mai multă încredere decât ale oricui"** (p. 14).

Gândirea lui Partenie Cosma e îndrăzneaţă şi emoţionantă.

În „Enciclopedia Română", (vol. II, p. 588—591) el scrie despre Emanoil Gojdu **(Insemnari despre E.G.,** tipografia „Ardealul" din Cluj, f.a.). Care credeţi că e preocuparea lui principală din acest articol? Era aceasta: să dovedească faptul că **Goszdu,** om politic, jurisconsult şi filantrop român avea de fapt numele adevărat de familie **Popovici,** iar cel de la care derivă numele **„desigur a fost preot".** El mai demonstrează că Gojdu **„era român din judeţul Bihării, precum şi însuşi susţinea"**, deci nu era de origine macedo-română. Era **„român şi ortodox pronunţat"**, adică practicant (p. 3). Mai spune despre el: **„era unul din acei rari bătrâni din Ungaria, care aveau ferma speranţa în viitorul naţiunii române".** Mai departe arată că era bun amic cu Şaguna şi lupta împreună cu el pentru autonomia Bisericii Ortodoxe Române. Consideră drept un mare merit al lui Gojdu că a fost membru fondator al **„Asociaţiunii Transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român".** Avea diploma din 4 nov. 1861. În sfârşit se ocupă şi de **Fundaţia Gojdu** care urma să fie condusă de mitropolitul Transilvaniei şi de episcopi ortodocşi români din Transilvania şi Ungaria, ca membri de drept (p. 11).

Am amintit de scrierea lui Partenie Cosma despre Gojdu mai ales pentru că din cele ce preţuieşte el la Gojdu, înţelegem care erau gândurile şi simţămintele lui proprii.

În 1910 Partenie Cosma publică în „Telegraful român" şi apoi în broşură (17 p.) o apologie a lui Miron Romanul mitropolitul care i-a urmat lui Şaguna după o scurtă perioadă în care a fost mitropolit sârbul Procopie Ivacicovici, ajuns apoi patriarh de Carloviţ. Pe Miron Romanul mulţi l-au blamat socotindu-l pro-maghiar. Articolul lui Partenie Cosma se intitulează **„Simeon Popescu şi Mitropolitul Miron"** (Sibiu, 1910, în broşură).

Partenie Cosma se dovedeşte a fi un excelent polemist, dărâmând toate acuzaţiile lui Simeon Popescu împotriva lui Miron Romanul. Printre altele acuzat că ar pactiza cu uniţii, arată Partenie Cosma, acesta îi aduce aminte lui S. Popescu de **Protocolul** încheiat între mitropolitul unit Alexandru Şt. Şuluţiu şi Andrei Şaguna în 1861 la Conferinţa naţională din 1/13 ianuarie de la Sibiu, la punctul 5.

„Adunarea Naţională însufleţită de cuvintele preşedinţilor ei, că toţi românii fără deosebire de confesiune sunt fraţi de acelaşi sânge, şi deosebirea **de confesiune nu-i mai poate despărţi pe unii de către alţii în cauza naţională politică română, trece la Protocol solemna declarare că afurisit are să fie acel Român, care va mai încerca să strice această legătură frăţească"** (cf. Teodor V. Păcăţian, **Cartea de Aur,** vol. II, p 199, cf. Partenie Cosma, p. 8).

Mai arată Partenie Cosma că şi pe vremea aceea, ca şi azi, unii nemulţumiţi de vreo rezoluţie a lui Miron Romanul, ameninţau că trec la greco-catolici. Miron Romanul nu se speria. El făcea oricum dreptate.

Miron Romanul, nu uită Partenie Cosma să arate, a scris acel **„clasic" Circular milenar,** prin care refuza el şi-i sfătuia şi pe preoţi să refuze participarea la sărbătorirea a 1 000 de ani de la venirea ungurilor în Europa. Reclamat, acesta i-a adus o chemare la Viena, la împărat, **„ad audiendum verbum"**, ceea ce echivala cu o destituire. Numai unele încurcături de la Curtea vieneză l-au scăpat atunci şi n-a mai fost chemat. Miron Romanul **„în conflictele avute cu guvernul în două rânduri şi-a pus postul la dispoziţia Coroanei, dacă guvernul va insista să ducă la îndeplinire unele dispoziţiuni care atingeau dreptul autonomic al Bisericii noastre"** (p. 13). Acestea şi altele i-au atras retragerea dotaţiei de la Stat a mitropolitului de 16 000 de coroane anual.

Partenie Cosma scrie în încheiere: **„Se va găsi el istoricul care cu condei imparţial şi lipsit de patimă îi va face biografia, biografia unui cap bisericesc, care în mult persecutata şi mult cârtita biserică orientală a dovedit până la extremitate că nu cunoaşte simonia, nu cunoaşte nepotismul, nu cunoaşte decât numai interesul Bisericii sale"** (p. 15).

Fără să ştim în momentul acela de profeţia lui Partenie Cosma, mă bucur să pot spune că cel dintâi care a fost **acel istoric,** într-o carte întreagă, a fost scriitorul rândurilor de faţă (Antonie Plămădeală, **Lupta împotriva desnaţionalizării românilor din Transilvania în timpul dualismului austro-ungar, în vremea lui Miron Romanul, 1874—1898 după acte, documente şi corespondenţe,** Sibiu, 1988, 358 p.).

La un Congres electoral din iarna anului 1898, după moartea lui Miron Romanul, cuvinte elogioase despre dânsul — citate de Partenie Cosma — a rostit şi **„cel mai luminat contemporan, marele român ortodox şi conducător naţional Dr. Alexandru Mocsony".**

Mă opresc aici. N-am încercat decât o schiţă şi câteva sugestii, despre un om mare al Transilvaniei şi al Bisericii Ortodoxe, contemporan cu Vasile Moga, cu Andrei Şaguna, cu Miron Romanul, cu Ioan Meţianu şi, la adânci bătrâneţe, şi cu Vasile Mangra şi Nicolae Bălan.

Un om cât un secol!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

M. Eminescu şi religia

Creaţia poetică de factură religioasă a lui M. Eminescu e un fenomen artistic complex rezultat a doi factori: unul **intern,** care ţine de tradiţia ortodoxă şi altul **extern,** care ţine de mişcarea prerafaelită, manifestată în pictură şi care în Anglia a devenit în secolul trecut o mişcare literară.

Prin intermediul culturii germane, în epoca studiilor vieneze (1869—1872), M. Eminescu a putut cunoaşte aspecte ale acestui fenomen şi mărturie sunt poeziile: **Christ** (1869), **Venere şi Madonă, Epigonii** şi **Melancolie.**

În **Christ,** icoana întrevăzută de credincios, stăpân al unei credinţe simple şi adânci, e superioară aceleia zugrăvită de artist. Credinciosul ascultă de avântul sufletului, artistul cu inima seacă de credinţă îl zugrăveşte pe Christ ca om. De aceea poezia se mai intitulează şi **Dumnezeu şi om.**

Oricum, arta trebuie să se întemeieze pe **sinceritate** şi **credinţă:**

Tu Christos în hieroglyphe stai cu fruntea amărâtă
Tu Mario, stai tăcută, ţeapănă, cu ochii reci;

*

O, cum Rafael creat-a pe Madona Dumnezeie;

*

Oamenii din toate cele fac icoană şi simbol.

Ori, cum poetul va mărturisi în **Melancolie** (1876), în care lirismul adânc interiorizat atinge una din marile culmi ale artei:

Credinţa zugrăveşte icoanele-n biserici —
Şi-n sufletu-mi pusesem poveştile-i feerici.

Este vorba aici de concepţia artistică a poetului: arta e în strânsă relaţie cu sufletul creatorului.

Reproducem aici, de această dată, poezia **Rugăciune:**

Rugămu-ne 'ndurărilor,
Luceafărului mărilor:
Din valul ce ne bântuie
Înalţă-ne, ne mântuie,
Privirea adorată
Asupră-ne coboară
O, maică prea curată,
Şi pururea fecioară
Marie!

E o rugă fierbinte adresată Fecioarei Maria.

Din activitatea sa ziaristică, unul din cele mai frumoase articole e **Paştele.**

Articolul **Paştele** este o evocare a sărbătorii. A apărut în ziarul **Timpul,** III, 1878, nr. 86, 16 aprilie şi a fost reprodus de I. L. Caragiale în revista **Moftul român,** I, 1893, nr. 18, 28 aprilie, sub titlul: **Christos a înviat!** şi în volumul de **Nuvele,** Iaşi, 1893, al poetului, îngrijit de dramaturg.

Publicându-l în revistă, I L. Caragiale l-a însoţit de o notă explicativă: **„Să nu se creadă** — scria el — **că acest articol l-am căpătat acum de la Eminescu prin comunicare spiritistă; este un vechi articol al poetului, încă de acum cincisprezece ani, publicat pe cât ne putem aduce aminte în ziarul „Timpul". Credem că facem plăcere cititorilor dând o dată măcar pentru această sărbătoare a paştelui un articol serios şi semnat de un nume atât de iubit".**

Articolul începe într-o formă arhaic-religioasă astfel:

„Să mânecăm dis-de-dimineaţă şi în loc de mir cântare să aducem Stăpânului, şi să vedem pe Christos, soarele dreptăţii, viaţa tuturor răsărind!"

„Şi la sunetele vechei legende — notează poetul — **despre suferinţele, moartea şi învierea blândului Nazarinean, inimile a milioane de oameni se bucură, ca şi când ieri proconsulul Pilat din Pont şi-ar fi spălat mâinile ş-ar fi rostit acea mare, vecinică îndoială a omenirii: „Ce este adevărul?".**

M. Eminescu aminteşte de Buddha-Çakya-Muni, despre David Strauss, scriitorul vieţii lui Iisus **[Das Leben Jesu, hirtisch bearbeit = Viaţa lui Iisus, prelucrat ca păstor]** şi citează cuvintele lui Calist, patriarhul de Constantinopol, descriind caracterul omenesc: *„Video meliora proboque, deteriora sequor"* — *„Vedem cele bune şi le aprobăm, dar urmăm cele rele".*

Poetul trece, în continuare, în revistă, trebuinţele omului, dar la un moment dat, scrie în stilul lui caracteristic:

„De aceea Faust, în care se întrupează omenirea cu poftele, ambiţia şi deşertăciunea ei, dar şi cu geniul şi setea ei de ştiinţă, stând înaintea ultimei probleme, îşi toarnă venin dintr-o fiolă veche într-un pahar şi voieşte să-l bea... când iată că sună încet clopotele şi cântecele de la înviere... şi paharul îi cade din mână.:: el e recâştigat pentru viaţă".

Omenirea însă progresează şi poetul aminteşte de **„pictorul Rafael sau muzicantul Mozart sau astronomul Newton.**

De aceea, la ademenirea muzicei cereşti, Faust răspunde:

«Aud solia, dar îmi lipseşte credinţa în ea!»

Vin zile de înviere şi trec. Ici se salută oameni cu *„Surrexit! Vere Surrexit!"* **[=** *„A înviat! Adevărat a înviat!"*], **dincoace cu** *„Hristos Voscres!"* **[=** *„Hristos a înviat!"*] **şi în toate limbile pământului se repetă acest cuvânt, dar noi zicem ca Faust:**

„Die Botschaft hor'ich wohl, allein mir fehlt der Glaube!" **[=** *„Aud solia cu plăcere, dar îmi lipseşte credinţa!"*] **Ba credem c-a înviat în inimile sincere cari s-au jertfit pentru învăţătura lui, credem c-a înviat pentru cei drepţi şi buni, al căror număr mic este..."** şi poetul încheie inspirat:

„Dar rămâie datina şi înţelesul ei sfânt, aşa cum e de mult; şi, de nu va sosi niciodată acea zi din care să se-nceapă veacul de aur al adevărului şi al iubirii de oameni, totuşi e bine să se creadă în sosirea ei, pentru ca să se bucure cei buni în «ziua învierii», când ne luminăm prin sărbătoare şi ne primim unul pe altul şi zicem fraţi celor ce ne urăsc pe noi şi iertăm pe toţi pentru înviere, strigând cu toţii: „Christos a înviat!"."

În publicistica sa, M. Eminescu arată că prin muncă se dobândesc toate bunurile, că **„asupra datinei frumoase** [a Paştelor] **nu trebuie uitat fondul"**, că oamenii moştenesc valori de la înaintaşi şi că inteligenţa şi cultura trebuie puse în slujba progresului social: **„De aceea pentru înaintarea în viaţă politică cată să se ceară sau o mare inteligenţă sau un mare caracter, care să compenseze munca societăţii ce-i susţine. Acesta ar fi idealul monarhiei creştine şi ar fi misiunea bisericei de-a răspândi acest sentiment (...)"**: Căci să nu uităm zisa poetului: **„Christ a învins cu litera de aur a adevărului şi a iubirei...".**

GRAŢIAN JUCAN

Responsabilitatea noastră, a slujitorilor Bisericii

(Urmare din pag. I)

tate cu ceilalţi. Aţi şi remarcat în prima parte a expunerii Dumneavoastră, această coresponsabilitate şi acest fapt ne bucură şi îl întâmpinăm ca fiind foarte folositor pentru noi.

Toate problemele pe care le-aţi amintit, sunt cu adevărat prezente în lucrarea noastră, unele mai mult, iar altele mai puţin. Rădăcina acelor aspecte negative, la care V-aţi referit şi de care suferim şi noi mult pentru că ştim că ele ocupă din timpul preţios al autorităţilor de stat, este şi în unele stări de lucruri din Biserica noastră. Mă refer la Biserica noastră, unde sunt într-adevăr probleme cărora căutăm însă să le facem faţă. Credem că este foarte necesar pentru noi înşine, în vremurile pe care le trăim, cum aţi remarcat că aceasta este şansa noastră de a fi prezenţi în societate, şansa noastră de a răspunde multelor întrebări, şansa de a răspunde acestora în duhul lui Hristos. De aceea şi problemele dintre noi reprezintă o şansă rară, mare de a le elucida. Ne dăm seama că depinde de fiecare dintre noi. Trebuie să avem o identitate nu fizică sau materială, că aceea este trecătoare ci o identitate a învăţăturii noastre de credinţă. Acum, dialogul dintre noi trebuie să fie roditor deoarece ne aflăm după decenii de dialog, tocmai de aceea acesta trebuie să fie roditor. Şi credem că va fi roditor când vom realiza un consens, când vom avea identitatea cunoscută vizavi de ceilalţi fraţi, o bază doctrinară valabilă pentru toţi. Va trebui să insistăm în realizarea acestei identităţi doctrinare şi organizatorice spre a putea înainta pe calea dialogului şi a unităţii. Fără această deschidere şi fără această înţelegere a realităţilor care ne stau în faţă este foarte greu de deblocat unele aspecte dintre problemele pe care le avem între noi.

Dar mai presus de toate şi pentru a da posibilitatea şi celorlalţi să ia cuvântul, vă mulţumim pentru mesajul pe care l-aţi îndreptat la Sfintele Paşti, către credincioşii Bisericii noastre, către clerul ei şi să vă asigurăm că acest mesaj a fost recepţionat de toţi şi acesta va dobândi roade. Chiar această întâlnire în săptămâna cea luminată va dobândi roade. Cunoaştem că factorii de răspundere sunt stăpâniţi de identitatea adevărului, de identitatea realităţilor vieţii noastre, de valorile pe care trebuie să le promovăm. Valorile sunt ale noastre şi le stăpânim oarecum, dându-le viaţă noi înşine. Aceleaşi nevoi căci viaţa merge înainte şi ne aduce noi şi noi aspecte. Dar din experienţa anilor grei pe care i-am parcurs, nu numai eu dar şi mulţi dintre părinţii şi fraţii care sunt aici, trebuie să recunoaştem, că uneori am şi alunecat împreună, semnând de pildă nişte telegrame.

În ziua Sfintelor Paşti, ca şi în săptămâna luminată, fiecare dintre noi recunoaştem că ne-am umilit atunci, dar ne-am gândit la situaţia Bisericilor pe care le slujeam în condiţiile de atunci. Domnule Preşedinte, Vă rog să primiţi mulţumirile noastre, gândurile şi hotărârile noastre, poate exprimate în mod formal acum, dar spre bine în viitor, şi Dumnezeu ne va ajuta.

Personal, cred că Bisericile noastre au străbătut o perioadă cu jertfe şi şi-au păstrat esenţialul. Vă mulţumim că le-aţi amintit. Sperăm că Dumnezeu ne va ajuta să biruim şi de data aceasta, căci El a biruit răul, a biruit moartea şi ne dă nouă tuturor curaj deoarece slujim pe Iisus Hristos Domnul vieţii şi al păcii.

HRISTOS A ÎNVIAT!

ADEVĂRAT A ÎNVIAT! ca răspuns din partea noastră, a Bisericii Ortodoxe Române la salutul pe care ni l-aţi adresat cu prilejul Învierii Domnului.

Înălţarea Domnului

(Urmare din pag. I)

spre cer? Acest Iisus care s-a înălţat de la voi la cer, aşa va veni precum L-aţi văzut mergând la cer. Atunci s-au întors Apostolii la Ierusalim de la muntele ce se cheamă al Măslinilor, care este aproape de Ierusalim cale de o sâmbătă" (Fapte 1, 9—12).

Minunea aceasta a Înălţării i-a copleşit pe ucenici, şi abia acum au înţeles sensul duhovnicesc al Împărăţiei Mesianice întemeiate de Mântuitorul Hristos, care de altfel le-a şi spus ucenicilor că: „nu este al nostru a şti anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa" (Fapte 1, 7).

La fel ca şi la Botez, şi la Schimbarea la faţă şi aici la Înălţare apare norul de lumină, simbol al prezenţei lui Dumnezeu în lume şi implicit al teofaniilor din Vechiul şi Noul Testament.

Cei doi bărbaţi în veşminte luminoase, doi îngeri la fel ca şi la Înviere, sau după alţi exegeţi chiar cei doi martori ai Schimbării la Faţă, Moise şi Ilie au rolul de a explicita minunea petrecută acolo pe Muntele Măslinilor şi anume că Fiul Omului venit pe pământ din slava cerului se reîntoarce biruitor şi plin de măreţie în cer şi şade de-a dreapta Părintelui Ceresc conform celor spuse de psalmistul David (Ps. 109, 1).

Martorii cereşti ai Înălţării Domnului, le explică în acelaşi timp, martorilor pământeşti, deci apostolilor şi celor care erau împreună cu ei şi faptul că Înălţarea este un preludiu al Parusiei Domnului, adică a celei de a doua veniri. Hristos cel Înviat rămâne în cer în aşteptarea manifestării Sale finale (Col. 3, 1—4), adică cea de a doua venire a Sa când se va întoarce tot aşa cum a plecat (Fapte 1, 11), coborând din cer (1 Tes. 4, 16), venind pe norii cerului (Apoc. 1, 7), iar aleşii Săi vor urca şi ei întru întâmpinarea Domnului în văzduh (1 Tes. 4, 17).

Prin Învierea Sa din morţi, ca biruitor asupra iadului Hristos cel Înălţat la cer a inaugurat un nou mod de viaţă, a unei vieţi cu şi în Dumnezeu.

Prin Înviere şi prin Înălţare Hristos intră primul în noua viaţă şi în cerul nou şi pământul nou, pentru a pregăti un loc aleşilor Săi, apoi se va întoarce să-i ia împreună cu El ca să fie de-a pururi cu El în ceruri (Ioan 14, 2).

În aşteptarea acestei noi vieţi la care toţi suntem chemaţi, cei botezaţi în numele Sf. Treimi, trebuie să rămânem uniţi prin credinţă şi prin Sf. Taine cu Domnul cel Înviat şi Înălţat la cer.

Înviaţi încă de acum şi înălţaţi la cer împreună cu Hristos (Ef. 2, 6), noi creştinii ţintim către cele de sus căci adevărata noastră viaţă este „ascunsă cu Hristos în Dumnezeu" (Col. 3. 1), iar cetatea noastră este „sus în ceruri" (Filipeni 3, 20), iar idealul nostru este „omul ceresc" (1 Cor. 15).

Într-o lume care se afundă tot mai mult în bezna păcatelor, a nelegiuirilor şi a deznădejdii, Înălţarea la cer este un simbol pentru o continuă strădanie de a ne urca spre cer, spre înălţimea binefăcătoare a Adevărului Suprem care este Hristos şi în acelaşi timp de a „ne înstrăina din lumea cea deşartă şi mintea spre cele dumnezeieşti să o suim pentru ca Dumnezeu să ne ridice la ceruri" cum rostim în condacul Acatistului Mântuitorului.

Pentru fiecare dintre noi ziua Înălţării, care este în tradiţia poporului nostru şi o Zi a eroilor, să fie şi un prilej de rememorare a faptelor de glorie şi a jertfei înaintaşilor noştri şi un imbold de a iubi şi a cunoaşte şi mai mult pe Hristos şi Învăţătura Lui cea dumnezeiască şi de a cinsti şi de a pomeni din neam în neam faptele nepieritoare ale sfinţilor noştri înaintaşi.

Smerita cugetare, seva faptelor bune

Smerita cugetare este un dar al sufletului; o comoară negrăită, pecetluită în trupul nostru (Filocalia IX, p. 292). Unii Sfinţi Părinţi o consideră „bogăţie nejefuită de nimeni", sau o aseamănă cu „un acoperământ dumnezeiesc", fiindcă acopere virtuţile noastre, ca să nu ne mândrim şi să le pierdem prin aceasta. Le acopere chiar faţă de noi. Numai Dumnezeu trebuie să le vadă (idem, p. 335).

Fără această înaltă virtute creştină, zidită pe ruinele „părerii de sine", nu se poate ridica progresiv şi dinamic turnul sporirii duhovniceşti.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos zice: „Învăţaţi de la Mine"; deci nu de la înger, nici de la om şi nici de pe hârtie — ci de la Mine — adică, de la lucrarea Mea în voi, „că sunt blând şi smerit cu inima" şi cu gândul „şi veţi afla odihnă" din partea ispitelor şi a gândurilor rele, „sufletelor voastre" (Matei XI, 29).

Ava Dorotei (sec. VI) în învăţăturile sale ne îndeamnă să ne însuşim acea simţire a inimii, de a ne cunoaşte pe noi înşine şi să nu uităm o clipă că suntem nimic, că stăpânim numai păcatul, că dreptatea vrea ca noi să ne smerim mai mult decât toate creaturile şi că în Împărăţia lui Dumnezeu, „cei dintâi vor fi pe urmă şi cei de pe urmă vor fi întâi" (Matei VIII, 25).

Prin smerita cugetare înţelegem: uitarea virtuţilor proprii. A te considera cel mai de pe urmă şi mai păcătos dintre toţi. A suporta cu bucurie şi nepăsare înjosirile şi ocările ce ţi le aduc alţii, chiar pe nedrept. Până şi atunci când vei vedea pe altul păcătuind sau o mare fărădelege făcând, tot nu trebuie să te socoţi pe tine mai bun decât el, căci vezi, nu ştii până când şi tu te vei putea menţine în bunătate. Slabi suntem toţi, însă mai slab decât pe tine, să nu socoţi pe nimeni. (Urmarea lui Hristos, p. 6—7).

Isaia pustnicul (370—488) îşi îndruma numeroşii săi ucenici şi fii duhovniceşti caracterizând că: „smerita cugetare nu are limbă să vorbească de altul care-şi nesocoteşte slujirea sau altul care gândeşte rău despre cineva, nici ochi care să ia seama la scăderile altuia, nici urechi să audă cele ce nu sunt de folos sufletului propriu. Şi nu are cu altul vreun lucru de vorbit, afară de păcatele sale. Cu toţi oamenii este paşnic, pentru porunca lui Dumnezeu şi nu pentru prietenie". Şi iarăşi: „Dacă cineva posteşte tot timpul şi se predă pe sine la mari osteneli şi porunci, în afară de acest drum al smeritei cugetări, toate eforturile lui sunt zadarnice". Apoi, concluzionează: „Toate faptele bune să le facă având cugetul smerit, ca ostenelile lui să se cunoască, să fie bine primite la Dumnezeu şi să se scrie în „Cartea Vieţii" (Filocalia IX, p. 88 şi 270).

Pentru a ne menţine toată viaţa într-o stare de smerită cugetare, Sfântul Ioan Scărarul (579—649) ne atenţionează şi el zicând: „Toate faptele bune de le vei face; să ştii că eşti încă departe de Dumnezeu". Şi chiar în activitatea zilnică, nu numai în gândire, ne învaţă: „Să-ţi fie ţie chipul şi păşirea şi haina şi scaunul şi hrana şi aşternutul şi casa şi toate cele din casă, potrivit smereniei. Toate să-ţi fie mai degrab semne de modestie" (Filocalia IX, p. 305).

Această nepreţuită virtute, când începe să lucreze în noi, urâm toată slava deşartă şi lauda omenească. Iar când înaintează, odată cu creşterea omului duhovnicesc, socotim ca nimic toate faptele bune săvârşite de noi, cunoscând că în fiecare zi adăugăm mai multe poveri la sarcina noastră. Astfel, Sfinţii, cu cât se apropiau mai mult de Dumnezeu, cu atât se considerau pe ei mai păcătoşi (idem, p. 502).

Nici când erau trimişi de Dumnezeu, cu o misiune în mijlocul oamenilor, nu primeau, ci fugeau, din smerenie pentru a nu cădea în cursa slavei deşarte. Aşa vedem pe Moise înjosindu-se: „Mă rog Ţie, trimite pe altul mai puternic, că eu sunt slab la glas şi zăbavnic la limbă" (Ieşire IV, 10). Pe proorocul Ieremia sfiindu-se: „Sunt prea tânăr" (Ieremia I, 6). Pe Avraam, care s-a învrednicit să vadă pe Dumnezeu, socotindu-se: „pământ şi cenuşă" (Facerea XVIII, 27). La fel proorocul Isaia exclamând: „Vai mie, că sunt necurat" (Isaia VI, 5). Proorocul Daniel, în groapa cu lei fiind, când a primit mâncarea de la Avacum trimis de Dumnezeu a zis: „Şi-a adus aminte Dumnezeu de mine" (Daniel XIV, 36). Cei trei tineri aruncaţi în cuptorul cu foc arzând din Babilon, nicidecum vătămându-se, nu s-au înălţat cu cugetul, ci cu smerenie ziceau: „că nu sunt vrednici să-şi deschidă gura măcar" şi se rugau „să nu fie părăsiţi până în sfârşit" (cântarea celor trei tineri I, 9—10).

În Patericul egiptean se spune că marele Ava Agaton, când era să se săvârşească, l-au înconjurat pe el fraţii văzându-l îngrijorat: „Te temi şi tu părinte?". Iar el a răspuns: „Am făcut tot ce am putut ca să păzesc poruncile. Dar, om sunt şi eu. De unde să ştiu că, lucrul meu a plăcut lui Dumnezeu. Căci, alta este judecata lui Dumnezeu şi alta a oamenilor" (Pateric, p. 28).

La această stare fericită, se poate ajunge „prin osteneli trupeşti şi prin a se socoti cineva mai prejos decât toţi". Căci nu se poate considera pe sine, mai mare decât semenul său, sau înălţa în ceva, sau defăima, sau dispreţui pe cineva „cel ce se socoteşte pe sine mai prejos decât toţi". Cine are smerită cugetare ştie că nu poate dobândi nici un bine în suflet fără ajutorul lui Dumnezeu şi nu încetează a se ruga lui Dumnezeu, ca să facă milă cu el. Şi de se învredniceşte să fie ascultat, ştie că aceasta a venit de la Dumnezeu şi nu se poate înălţa cu gândul. Nici nu pune pe seama puterii sale această izbândă a rugăciunii, ci pe seama lui Dumnezeu şi continuă să se roage, tremurând, să nu cadă de la ajutorul Lui. Şi aşa prin smerenie se roagă şi prin rugăciune se smereşte şi dacă izbuteşte pururea se smereşte şi pe cât se smereşte, pe atâta este ajutat de Dumnezeu şi progresează în cele bune, prin smerita cugetare (Filocalia IX, p. 505).

Femeia păcătoasă plânge la picioarele lui Iisus Hristos, se umileşte pentru păcatele sale. Nu îndrăzneşte nici să ceară iertare. Numai tăcerea ei se roagă. Mântuitorul mişcat o mângâie: „Iartă-se păcatele ei cele multe, căci a iubit mult" (Luca VII, 17).

Cât priveşte ostenelile trupeşti, se ştie că ele smeresc trupul, iar trupul smerindu-se, se smereşte împreună şi sufletul şi astfel omul scapă de multe rele şi e ferit de multe ispite (Idem, p. 506). Chiar dacă nu putem să ne ostenim, din pricina neputinţei, să ne sârguim a ne smeri, căci David zice: „M-am smerit şi m-a mântuit pe mine Domnul" (Ps. 114, v. 6). „Când este cineva neputincios cu trupul şi a săvârşit păcate grele, să umble pe drumul smereniei şi al însuşirilor acesteia, căci altă mântuire nu va afla" (idem, p. 375), şi sufere cu mulţumită boala ce i s-a dat.

Smerita cugetare pe lângă folosul duhovnicesc ce-l aduce creştinului virtuos, acopere sufletul de orice patimi şi se împotriveşte oricărei ispite. Când a văzut Sfântul Antonie cel Mare (251—356) întinse toate cursele davolului, suspinând a întrebat pe Dumnezeu: „Cine le poate trece pe acestea"? I s-a răspuns: „Smerenia le va trece pe ele". Apoi glasul a mai adăugat alt lucru minunat: „Şi nu se va atinge de ea". (Pateric, p. 8). Cu adevărat, nimic nu e mai tare ca smerita cugetare. Nimic nu o biruie. Singura cale, „care este mai presus de toate cursele diavolului" (idem, p. 476). Şi de aceea spun Sfinţii părinţi că: „înainte de orice avem nevoie de smerita cugetare". Că nici frica de Dumnezeu, nici milostenia, nici credinţa, nici înfrânarea, nici oricare alta din virtuţi, nu se poate dobândi fără ea, deşi toate acestea sunt folositoare creştinului (idem, p. 497—499).

Având o lucrare atât de importantă, pentru menţinerea virtuţilor şi sporirea omului duhovnicesc, noi ca creştini indiferent de vârstă, stare fizică şi preocupări, să ne ostenim cu toate forţele ce le avem să ne însuşim această înaltă virtute, căci ea ne va duce neabătut, pe calea cea bună, iar Dumnezeu văzând osteneala noastră, ne va hărăzi Harul Său.

Se cuvine, spune Sfântul Nicodim Aghioritul (1749—1809) în „Războiul nevăzut", pag. 151—152 „să te sileşti şi să te osteneşti a primi toate necazurile şi piedicile. Doreşte să fii defăimat de oricine. Nu dori nici o cinste, decât a pătimi pentru dragostea lui Dumnezeu. Sileşte-te a te bucura când cineva îţi zice cuvinte de ocară, fie că te mustră, fie că te defaimă, căci poate aceasta este slobozită de la Dumnezeu (II Regi, XVI, 10), ca să smerească o mândrie ce se află ascunsă în tine şi tu nu o cunoşti".

Toţi Sfinţii pe această cale au călătorit în viaţa lor. Prin smerenie s-au îndreptat şi cu osteneala ei au săvârşit calea mântuirii, căci David zice: „Vezi smerenia şi osteneala mea şi lasă toate păcatele mele" (Ps. 24, v. 19). Sfântul Isaac Sirul (sec. VI) în cuvântul său XXI, spune: „Cu cât se apropie cineva mai mult de Dumnezeu prin voinţa lui, cu atât se apropie şi Dumnezeu de el cu darurile Sale şi nu va ridica de la el Harul Său, datorită marii lui smerenii" (Filocalia X, p 114).

Părinţii Patericului egiptean, din fericita lor experienţă, ne dau câteva apoftegmate (cuvinte): „Să nu cugeţi în inima ta asupra fratelui tău zicând că eşti mai treaz şi mai nevoitor... ca să nu cazi în duhul laudei de sine şi să-ţi pierzi osteneala" (Ava Or. p. 240).

O alta: „Obişnuieşte-ţi inima câte puţin să zică către fiecare din fraţi: Acesta mă întrece în râvnă pentru Dumnezeu". Şi iarăşi: Acesta este mai osârditor decât mine". Şi aşa, ajungi să fii dedesubtul tuturor şi locuieşte în tine Duhul lui Dumnezeu" (pag. 431).

În fine: „O inimă care şi-a agonisit smerita cugetare, nu este în stare să se gâlcevească sau să se certe. Ea este gata să cedeze totul, numai să scape de gâlceavă şi de ceartă" (idem).

Aşadar, faptele bune străbătute cu seva smeritei cugetări, atât în gând cât şi în tot lucrul, neluând în considerare lauda unora, răbdând cu bucurie şi eroism înjosirile altora, ne pot ajuta să menţinem această comoară duhovnicească, spre folosul sufletelor noastre.

De va trăi omul anii lui Matusalem (Facerea V, 27) şi nu va umbla pe această cale dreaptă, pe care au călătorit toţi sfinţii, adică a smeritei cugetări, care îl apără de gândul înalt şi al părerii de sine, **„patimi ce totdeauna te linguşesc şi te înşală"** (Pateric, p. 411), nu va ajunge la nici un bine „nici mult nici puţin, ci pierde numai anii în zadar" (Din Evergheton).

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCĂ
Mânăstirea Putna — Suceava

DILEME...

În fiecare epocă, dar mai ales în zilele noastre vedem în chip ciudat oamenii răi şi necredincioşi că prosperă.

Îi vedem să aibă sănătate, să le meargă foarte bine, să dobândească slavă şi cinste şi de multe ori să urce la vrednicii înalte, pe care nu le merită.

Şi pe bună dreptate se întreabă mulţi: Dar oare nu vede Dumnezeu? De ce oare îi lasă pe astfel de oameni să prospere, când de fapt nu fac voia Lui? Dacă El cunoaşte totul şi guvernează totul de ce oare nu intervine să-i pedepsească pe astfel de oameni?

Acest lucru, cu siguranţă că l-a făcut şi pe proorocul şi psalmistul David să se întrebe: **„până când Doamne păcătoşii vor propăşi?"** (Ps. 93, 3).

E ca şi cum i-ar fi zis retoric: Nu vezi Doamne ce se întâmplă? Nu iei aminte la cele ce se petrec între oameni? Nu observi că necredincioşii progresează şi cei nedrepţi au tot ce le trebuie?

La fel şi dreptul Iov, mult îndurătorul, îl întreba pe Creator cu aceste cuvinte **„Pentru ce trăiesc cei răi? Pentru ce îi vezi îmbătrânind şi sporind în putere? Sămânţa lor se întăreşte în ei şi în faţa lor, în casele lor domneşte pacea, fără umbră de frică".** (Iov 21, 7—9).

Iar proorocul Ieremia zicea: **„Pentru ce propăşeşte calea celor răi şi toţi mişeii trăiesc în pace?"** (Ieremia 12, 1).

De atunci, din vremurile veterotestamentare şi până în zilele noastre, aceleaşi întrebări, care de multe ori ne obsedează până la chin, le repetăm şi noi şi căutăm tot felul de justificări mai mult sau mai puţin verosimile şi am dori ca pe astfel de oameni Dumnezeu să-i pedepsească imediat.

Cât sunt de greşite însă în realitate astfel de judecăţi de valoare pe care le facem noi, şi care sunt lipsite de orice temei moral.

Cât putem coborî noi din credinţa noastră, încât să-l judecăm pe Dumnezeu şi să-i cerem o justiţie imanentă, directă, în cazul semenilor noştri.

Oameni grăbiţi cum suntem, am dori să vedem pedepsiţi exemplar pe astfel de oameni care calcă legea lui Dumnezeu, deci sunt păcătoşi. De parcă noi n-am fi la fel!

Nu primim sub nici un chip să prospere răpitorii, nedreptii, păcătoşii. Vrem dreptate. Şi o vrem imediat, în faţa ochilor noştri.

Şi de ce să n-o recunoaştem, că uneori, dreptatea dumnezeiască vine, pe neaşteptate asupra celor răi. De câte ori nu vedem oameni care au ajuns sus de tot pe scara ierarhiei sociale, oameni care au devenit bogaţi peste noapte şi dintr-o dată s-a ales praful atât de slava lor cât şi de bogăţia lor.

Poporul nostru are o vorbă **„cum au venit aşa s-au şi dus".** De multe ori, oamenii aceştia, prin viclenie şi intrigi au parte de succese. Cu nedreptăţi, cu minciuni, cu nepăsare şi cu linguşeli, cu tot felul de intervenţii, cu călcări peste trupurile celorlalţi semeni ai lor ajung sus, unii chiar sus de tot.

Şi ei, dar şi noi care-i judecăm, şi ei care progresează prin mijloace necinstite. dar şi noi care ne mirăm de ce Dumnezeu îi lasă în voia lor şi nu-i pedepseşte, toţi deci uităm un singur lucru. Un lucru esenţial. Uităm că există şi o judecată finală, şi că există şi un judecător suprem care este Dumnezeu.

Un Dumnezeu drept care respectă libertatea voinţei omului şi nu intervine brutal în viaţa celui păcătos, ci aşteaptă întotdeauna întoarcerea lui.

Ignorarea veşniciei şi a calităţii de Părinte şi de judecător ale lui Dumnezeu, este în principal lucrul ce-i face pe mulţi să urmeze calea necredincioşiei şi a fărădelegii, iar pe noi să ne mirăm de „progresul" lor.

Dacă am vedea faptele în realitatea lor, din prisma veşniciei, cu siguranţă că judecata noastră ar fi alta. Am cunoaşte atunci că „fericirea" celor necredincioşi nu este decât o himeră trecătoare, şi am şti că există o judecată dumnezeiască unde toţi vom da cuvânt pentru faptele noastre şi unde dreptatea dumnezeiască ne va răsplăti fiecăruia după lucrurile noastre.

Fiind înzestraţi de Dumnezeu cu voinţă liberă, fiecare deci avem posibilitatea de a urma din cele două căi **„calea vieţii sau calea morţii".** Calea vieţii, adică o viaţă cu Hristos, în concordanţă cu poruncile Evangheliei, — calea morţii, o viaţă „fericită" doar în ochii celor nepricepuţi, o viaţă departe de Dumnezeu, trăită doar în fărădelege şi păcat.

Fiecare dintre noi este liber să trăiască cum doreşte: este liber să respecte legea dumnezeiască, dobândind bogăţie nefurată în cer şi pace în suflet; sau să calce orice precept divin, să urce sus, să dobândească slavă şi cinste, dar sufletul să-i fie gol.

Care din cele două feluri de a trăi le vom alege?

Depinde numai de noi.

Dacă în noi s-a înrădăcinat credinţa puternic vom şti cu siguranţă ce opţiune să facem. Vom desconsidera şi vrednicile şi posturile înalte şi bogăţia nedreaptă şi mărirea cea deşartă, spre folosul nostru cel veşnic şi suprem care este mântuirea.

Şi atunci niciodată nu vom tânji şi nu vom fi geloşi pe „progresul" celor necredincioşi, pentru că este un „progres" udat cu amărăciune şi cu otravă.

Progresul nostru duhovnicesc, va fi cu adevărat încununat cu fericirea noastră de a trăi cu Hristos. Tot ceea ce ne dă Acela, aici mai puţin, iar dincolo din belşug este cu binecuvântare. Orice agoniseală de orice fel, fără Dumnezeu este deşartă. Numai în El, este adevăratul tezaur al tuturor darurilor fie materiale, fie spirituale pe care ni le hărăzeşte prin Hristos Domnul nostru, dătătorul tuturor darurilor cereşti şi pământeşti.

Arhid. VISARION BĂLŢAT

Legea morală naturală

1. Pregătirea aperceptivă

Prin căderea omului în păcat, în fiinţa lui s-a produs o dezordine, chipul lui Dumnezeu fiind alterat; mintea i s-a întunecat, voinţa i-a slăbit, iar sentimentele i s-au pervertit. A mai rămas totuşi în sufletul lui înscris de Dumnezeu un îndreptar, sau o regulă care să-i arate şi să-l îndrume spre săvârşirea binelui şi evitarea răului.

II. Anunţarea temei

Acest îndreptar înscris în firea omului pentru a urma binele este legea morală naturală, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Când spunem „lege" înţelegem un îndreptar, sau o regulă, care asigură ordinea şi armonia în univers, în viaţa omului şi în relaţiile dintre oameni. Vedem astfel că ordinea şi armonia corpurilor cereşti este asigurată prin legile puse de Creator în existenţa şi funcţionalitatea lor. Dacă nu ar exista aceste legi, totul s-ar prăbuşi în dezordine şi în haos. La fel şi în natură, există legi care fac ca fenomenele să se raporteze în interdependenţă şi să asigure buna desfăşurare a vieţii pe pământ. La fel, există legi după care se înmulţesc, cresc, e dezvoltă animalele, plantele şi celelalte vieţuitoare. Nici omul nu face excepţie de la aceste legi fizice, sau biologice. Omul are însă în plus şi legi ale sufletului, ale raţiunii, care îl definesc ca fiinţă raţională, creată după chipul lui Dumnezeu. Există în viaţa spirituală a omului şi legi, sau îndreptare înnăscute, date în sufletul lui, prin care deosebeşte frumosul de urât numite legi estetice, precum şi îndreptare, sau reguli după care se orientează în săvârşirea binelui şi care îi impune (porunceşte) chiar să-l săvârşească. Aceasta este legea morală înnăscută, aparţinătoare firii, sau legea morală naturală. Fiind pusă de Dumnezeu în suflet, sau în firea omului ea exprimă voinţa lui Dumnezeu şi este asemenea unei lumini, care îi arată omului drumul pe care să-l urmeze pentru a merge pe calea dreptăţii lui Dumnezeu, sau pentru a împlini voia Lui.

Despre existenţa acestei legi mărturiseşte însăşi firea omenească care se revoltă în situaţiile de nedreptate, de falsitate, sau minciună, dar care primeşte cu satisfacţie viaţa când respectă ordinea şi armonia care îi asigură buna ei desfăşurare. Despre acest fapt, al existenţei legii morale naturale avem şi mărturia expresă a Scripturii: „Cu ştiinţa înţelegerii i-a umplut pe ei şi bune şi rele le-a arătat. A pus ochiul său peste inimile lor. Le-a pus ştiinţă şi legea vieţii lor le-a dat-o moştenire... Şi le-a zis: feriţi-vă de toată nedreptatea şi le-a dat porunci, dând fiecăruia în grijă datoriile către aproapele său" (Sirah 17, 6.7.9.12).

La fel putem citi şi o altă mărturie a Scripturii privind existenţa acestei legi morale naturale înscrisă în firea omului: „Porunca aceasta pe care ţi-o poruncesc eu ţie astăzi nu este neînţeleasă de tine şi nu este departe. Ea nu este în cer ca să zici: cine ne va sui pe noi în cer ca să ne-o aducă şi să ne-o dea să o auzim şi să o facem? Şi nu este ea nici în mare, ca să zici: cine se va duce pentru noi peste mare ca să ne-o aducă, să ne facă să o auzim şi să o împlinim? Ci cuvântul acesta este foarte aproape de tine; el stă în gura ta ca să-l faci" (Deuteronom 30, 11—14).

Sfântul Apostol Pavel referindu-se la starea generală a vinovăţiei în păcat, înaintea venirii Mântuitorului, arată deosebit de concludent că nimeni nu poate avea scuză că nu a cunoscut legea şi nu a ştiut care este binele pentru a-l făptui. Nici iudeii nu pot avea scuză, pentru că li s-a făcut cunoscută voia lui Dumnezeu prin Legea Sa, şi nici celelalte neamuri, care chiar dacă nu le-a fost descoperită legea lui Dumnezeu, ei o aveau totuşi în fire, în natura lor sufletească, această lege: „Căci, când păgânii, care nu au lege, din fire fac ale legii, aceştia neavând lege, îşi sunt ei singuri lege. Care arată fapta legii scrisă în inimile lor, împreună mărturisindu-le cugetul lor, şi gândurile lor pârându-se între sine, sau şi apărându-se" (Romani 2, 14—15).

Legea morală naturală are mai multe caracteristici:

1. Unitatea legii morale naturale se deduce din unitatea neamului omenesc, ca şi unitatea ordinei divine în lume. Iar principiul unic la care ea se referă constă în faptul că binele trebuie urmat, iar răul trebuie evitat.

2. Universalitatea este dată de natura omenească însăşi, care este identică la toţi oamenii, având ca temei creaţia divină şi proveniena dintr-o singură pereche de oameni: „Căci a făcut (Dumnezeu) dintr-un sânge tot neamul omenesc ca să locuiască peste toată faţa pământului" (Fapte 17, 26). De aceea, legea morală naturală are obligativitate pentru toţi oamenii, indiferent de origine, de vârstă, de starea culturală, sau socială.

3. Neschimbabilitatea legii morale naturale este dată de faptul că, exprimând voinţa lui Dumnezeu înscrisă în fiinţa omului, are o durabilitate veşnică, nu se schimbă, ca legile omeneşti în funcţie de situaţii, împrejurări istorice, sau scopuri urmărite, fiindcă „Dumnezeu nu poate să se tăgăduiască pe Sine" (II Timotei 2, 13).

IV. Recapitularea Aprecierea

Din cele de mai sus vedem că alături de legile fizice, care determină corelaţia şi interdependenţa fenomenelor existente în univers, pentru asigurarea ordinei şi armoniei vieţii însăşi, există şi legi logice, estetice, precum şi legea morală, înscrise toate în fiinţa sau în natura omului. Legea morală naturală sau firească are rolul unui îndreptar, sau a unei reguli înscrisă în fiinţa (firea) omului, care exprimând voia lui Dumnezeu, îi indică binele şi îl determină să-l urmeze, precum şi să evite răul. Legea morală naturală are trei caracteristici: unitatea, universalitatea şi neschimbabilitatea.

V. Asocierea

Referindu-se la Legea morală naturală (firească), trebuie să o deosebim de conştiinţa morală, existentă şi ea în sufletul omenesc. Astfel, dacă legea morală naturală este un îndreptar sau o regulă poruncitoare în direcţia urmării binelui şi evitării răului, conştiinţa morală este capacitatea sufletului de a judeca faptele săvârşite dacă sunt conforme sau nu cu legea, aducând mustrarea (când nu sunt conforme) şi satisfacţia (când sunt conforme). Conştiinţa este deci un intermediar între legea (care indică binele) şi fapta (care este conformă sau nu legii morale).

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că legea morală naturală (firească), reprezintă un îndreptar sau o regulă înscrisă de Dumnezeu în fiinţa omului, care exprimând voinţa divină îi porunceşte omului să urmeze binele (voia lui Dumnezeu) şi să evite răul (păcatul).

VII. Aplicarea

Venind să restabilească firea căzută în păcat, Mântuitorul repune în funcţionalitatea ei normală şi autentică legea morală naturală, ca o capacitate a sufletului eliberat de păcat, de a urma poruncile sau voia lui Dumnezeu... În acelaşi timp, Mântuitorul oferă sufletului omenesc prin harul divin şi renaşterea lui duhovnicească, întărindu-i puterea şi energia de a voi asemenea lui Dumnezeu şi a făptui după voia Sa, înscriind astfel legea firii ca o necesitate cerută de natura omenească restabilită prin har; după cum a prevăzut profetul: „Voi pune legea mea înăuntrul lor şi pe inimile lor o voi scrie" (Ieremia 31, 33).

Preot Prof. SORIN COSMA

Dispoziţii canonice ale mitropolitului Şaguna cu privire la săvârşirea Sfintei Liturghii

În lucrarea sa „Compendiu de dreptul canonic" paragraful 39, mitropolitul Şaguna rezumă în 13 puncte pregătirea canonică a preotului liturghisitor, pe care le vom prezenta în cele ce urmează:

1. Preotul trebuie să fie spovedit, şi cu toţi împăcat şi să ajune puţintel de cu seară (citează tipicul de la începutul Liturghiei).

2. Îndată ce va lua vremea spre liturghisire, să cheme în biserică pe creştinii care stau afară de biserică, să rânduiască citirea ceasurilor, iar el într-aceea să săvârşea că proscomidia.

3. Preotul când a săvârşit la proscomidie pomenirea numelor, să dea semn creştinilor ad naţi în biserică, ca şi ei în linişte să pomenească numele părinţilor şi rudeniilor lor, celor vii şi morţi, iar preotul zice încet: „Pomeneşte-i Doamne".

4. Preotul să nu binecuvinte proscomidia, ci citind rugăciunea prescrisă, numai să ridice mâna şi să arate către ea (citează can. 12 al Sf. Nichifor).

5. Preotul să nu liturghisească fără căldură (apă caldă) (citează can. 13 al Sf. Nichifor).

6. Liturghia să o săvârşească Preotul înainte de amiază (citează can. 48 al sinodului din Cartagina).

7. Preotul să liturghisească nemâncat, pe inima goală (citează tot acelaşi canon de la Cartagina).

8. În ajunul Naşterii şi Botezului Domnului, şi în Sâmbăta Mare să săvârşească Liturghia după amiază (citează tipicul acestor zile în Minei şi Triod).

9. Într-o biserică numai odată pe zi să săvârşea că Liturghia (citează sub însemnarea can. 58 apostolesc în Pidalion).

10. Numai în biserică sfinţită de arhiereu se poate săvârşi Liturghia, dar şi în capele (citează can. 31 al sinodului 6 ecumenic).

11. Preotul la Liturghie să întrebuinţeze numai prescură, va să zică, pâine dospită şi vin curat, turnând la proscomidie în potir vin şi apă curată rece spre închipuirea sângelui şi a apei, ce a curs din coasta Domnului, când unul din ostaşi l-a împuns cu suliţa, fiind răstignit pe cruce. La Liturghie, după ce a pus în potir părticica sfântă a pâinii, turnând în potir apă fierbinte atât încât vinul să se încălzească, spre închipuirea căldurei credinţei către trupul şi sângele Domnului, sub chipul pâinii şi al vinului (citează canonul 13 al Sf. Nichifor şi can. 3 apostolic).

12. Preotul care în cele şapte săptămâni ale postului mare va voi să ţină Liturghia celor mai înainte sfinţite, afară de Sâmbete şi Dumineci este dator a ţinea strâns de învăţătura prescrisă pentru Liturghia înainte sfinţită, şi adică a pregăti agnetele la Liturghie în Dumineca înainte-mergătoare, ca apoi Miercurea şi Vinerea următoare să poată săvârşi Liturghia celor mai înainte sfinţite (citează canonul 52 al sinodului 6 ecumenic).

13. În caz, când liturghisesc mai mulţi preoţi şi diaconi laolaltă, sau cu arhiereu, datori sunt toţi să fie nemâncaţi şi să se cuminece (citează can. 8 apostolesc).

Între cerinţele canonice pentru Liturghie, Şaguna mai numără, în paragraful 39: antimisul, prescura, vinul, apa rece şi caldă, vasele şi odoarele sfinţite, veşmintele bisericeşti, cărţile rituale, lumini, candele şi tămâie.

Antimisul este o năframă de mătase sau de pânză albă, pe care e zugrăvită icoana punerii în mormânt a Domnului, având în cele patru colţuri pe cei patru evanghelişti. Antimisul se află şi se ţine pe masa altarului. Antimisul poate fi şi portativ când Liturghia se săvârşe te afară în câmp. Se sfinţeşte de episcopul locului, este înzestrat cu moaşte mucenicesti, poartă numele arhiereului şi a hramului bisericii căreia i s-a dat. Antimisul învechit sau rupt se pune afară de întrebuinţare, se îngroapă în pământ sau se pune într-o ladă, unde nu umblă nimenea, împreună cu alte lucruri vechi bisericeşti. Nu e îngăduit ca antimisul vechi să se spele sau să se cârpească, căci preotul care ar săvârşi o asemenea faptă îşi pierde darul (citează cap. 26 din Pravila mare).

Prescura trebuie să fie din făină de grâu curat cu sare şi apă şi aluat, pentru că Domnul şi-a asemănat trupul Său cu grâul (Ioan 12, 24). Prescura este pâine dospită şi contrară azimei (citează sub. ins. can. 79 apost. în Pidalion).

Vinul care se întrebuinţează la Liturghie trebuie să fie ales şi curat de alte spirturi (citează can. 13 al Sf. Nichifor şi can. 3 apost.).

Apa rece şi caldă, rece la proscomidie şi caldă la cuminecătură, are a se pune în potir atâta cât vinul să-l facă câtva cald (cit. tot can. Sf. Nichifor).

Vasele şi odoarele liturghice se întrebuinţează exclusiv la serviciile liturgice. Cine le foloseşte în uz privat se opreşte de la cuminecătură. (can. 73 apostolic). Cele vechi să se folosească conf. prevederilor can. 72 şi 73 apostolic în Pidalion.

Odăjdiile şi cărţile rituale care se învechesc să urmeze conform dispoziţiilor can. 63 al sinodului 6 ecumenic şi tâlcului din Pidalion.

Luminile să fie din ceară curată, candele cu untdelemn curat şi tămâia cu bun miros (can. 3 şi 72 apostolic). Din aceste daruri nu se poate înstrăina nimic, conf. can. 72 apostolic.

Acestea sunt prevederile stabilite de mitropolitul Şaguna, conf. canoanelor, pentru săvârşirea de către preoţi a Sf. Liturghii.

Preot. Drd.
LIVIU CLAUDIU MOISIU

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(VI)

După prăbuşirea Regatului feudal ungar, la 1541, Transilvania, care a rezistat tocmai datorită prezenţei masive a românilor şi legăturilor strânse cu celelalte două ţări române, devine principat autonom sub suzeranitate otomană (1541—1688). În această perioadă asuprirea naţională şi socială a românilor a fost agravată prin legiuirile feudale ale principatului, asupra lor manifestându-se şi intoleranţa religioasă, încercările de maghiarizare a românilor de acum prin intermediul confesiunii calvine, îmbrăţişată de o mare parte a maghiarilor în urma mişcărilor Reformei religioase de la mijlocul sec. XVI şi devenită religie dominantă în stat. Presiunile prozelitiste ale principilor calvini, îndeosebi ale celor din sec. XVII, asupra românilor au fost deosebit de intense: impunerea unor pretinşi „episcopi" româno-calvini, tipărirea de cărţi religioase cu caracter calvin în română, îngrădirea autorităţii mitropolitului ortodox, a protopopilor şi preoţilor, ingerinţe umilitoare sau aruncarea în temniţă şi plata unor mari sume băneşti. În veacul amintit, mitropoliţii Dosoftei, Ilie Iorest şi Sava Brancovici au fost înlăturaţi din caun şi aruncaţi în temniţă, bunurile le-au fost confiscate, pentru că s-au opus cu îndârjire condiţiilor impuse Bisericii Româneşti, de către principii şi superintendenţii calvini, condiţii care, dacă ar fi fost acceptate, ar fi dus la o completă calvinizare a Bisericii Româneşti transilvănene.

Instăpânirea Imperiului habsburgic în Transilvania — în urma victoriilor pe care le obţinuse asupra Porţii otomane —, devenită sub forma de „principat", apoi de „mare principat", o provincie a acestuia, s-a bazat tot pe cele trei naţiuni privilegiate — maghiarii, secuii, saşii — şi pe cele patru religii recepte — catolică, calvină, luterană, unitariană, pe aceeaşi legislaţie feudală prin care românii fuseseră excluşi din viaţa publică, ca şi religia lor ortodoxă, cea mai veche şi mai consolidată religie a ţării.

Alcătuit dintr-o conglomeraţie de teritorii şi popoare, Imperiul habsburgic folosea catolicismul drept instrument de unificare şi dominaţie. Paralel cu măsurile de protejare a catolicismului, multe slăbit la acea dată, austriecii au încercat şi alte mijloace. Prin câştigarea românilor la catolicism, întrucât recatolicizarea calvinilor, luteranilor şi unitarienilor nu mai era posibilă, stăpânirea habsburgică s-ar fi întărit, iar românii desprinşi de legăturile cu ţările române ar fi creat perspectiva întinderii antenelor imperialilor şi peste Carpaţi. De aceea, folosindu-se de starea de netă inferioritate în care se aflau românii, inclusiv preoţimea lor, habsburgii i-au tras prin promisiuni la catolicism. Mai întâi trebuia să fie câştigată preoţimea prin avantaje materiale şi prin statut social, promisiuni ademenitoare, întrucât preotul, aproape iobag, era ridicat la o stare privilegiată, tolleratul era recunoscut între „naţiunile" constituţionale. Un sinod întrunit la Alba Iulia în 1698 în frunte cu mitropolitul acceptă unirea cu Biserica Romei, dar cu condiţia păstrării obiceiurilor şi ritului. Unirea religioasă a unei părţi a românilor transilvăneni a fost legalizată prin prima diplomă leopoldină, din 1699; o a doua diplomă, din 1701, asigura încă o dată Biserica, preoţimea şi ţărănimea unită de privilegiile Bisericii şi credincioşilor catolici. Noua diplomă, care scotea poporul român din situaţia de tolerat şi-i oferea perspectiva de a face parte din naţiunile privilegiate, nu s-a aplicat niciodată în aceste puncte. Mitropolia ortodoxă a Transilvaniei a fost desfiinţată, noului cap al Bisericii Unite — episcop — i s-a fixat reşedinţa la Făgăraş, apoi la Blaj, iar episcopia unită a fost subordonată Arhiepiscopiei ungare de Esztergom.

Dr. MIHAI RACOVIŢAN

ŢARA FĂGĂRAŞULUI — o ţară a cerurilor deschise

Pământ binecuvântat de Dumnezeu, acest colţ de ţară al Făgăraşului îşi are cronica lui prin care vorbeşte cu Creatorul, atât prin ctitoriile sale, cât şi prin vieţuitorii râvnitori întru desăvârşire.

Astfel, la loc de cinste, *Mânastirea Sâmbăta de Sus* preamăreşte Treimea Sfântă în *„grădina Maicii Domnului"*, cu istoria şi hramul ei, cu iconarii şi vieţuitorii care se nevoiesc să-L însoţească pe Mântuitorul spre *„Emausul cel de sus"*, cum îi plăcea să spună părintelui Serafim Popescu, un ales trăitor al acestui aşezământ.

Paul din Alep pomeneşte că din 1657 *Preda din Brâncoveni* cerceta Transilvania, preocupat de ridicarea unei mânăstiri. Gândul acestuia va fi împlinit de nepotul său, voievodul martir şi sfânt *Constantin Brâncoveanu*, care ctitoreşte - din zid - în locul unei biserici din lemn, viitorul vestit aşezământ mânăstiresc. Aici va pulsa cu putere duhul unei mişcări ortodoxe româneşti care, în ciuda vitregiilor istoriei, va sluji Biserica şi neamul nostru în decursul veacurilor.

Dacă străduaniile familiei ctitoriceşti salvează biserica de la distrugere, în contextul prigoanei de la 1761, în 1785, de ziua hramului (15 august) este dărâmată de tunuri străine de neam şi de credinţă, deschizând o rană adâncă în inima credincioşilor şi însângerând multă vreme cerul Ţării Făgăraşului.

Ea va fi rectitorită la începutul veacului nostru, într-o nouă zestre brâncovenească, prin purtarea de grijă a celui de al doilea ctitor, *Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan*. Şi de data aceasta vitregiile altor tunuri, tunurile totalitarismului ateu, îi vor pune la încercare temeliile şi mai ales ascultările duhovniceşti ale vieţuitorilor ei.

Purtarea de grijă a Celui Preaînalt a rânduit la cârma Mitropoliei Ardealului pe **I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală**. Între gândurile înalte ale Înalt Prea Sfinţitului **Antonie** s-au aflat - într-un mesaj testamentar şi de conştiinţă ctitoricească - preocuparea pentru îmbrăcarea aşezământului într-o haină nouă, voievodală, aşa încât să placă atât Brâncoveanului, cât şi lui Dumnezeu. Cu înţelepciune, I.P.S. Sa a împlinit o lucrare durabilă aici şi în Cer, aşezându-se în felul acesta în cel de al treilea jilţ ctitoricesc al mânăstirii.

Dimtotdeauna, două praznice - cel al hramului *„Adormirea Maicii Domnului* şi cel al *„Izvorului Tămăduirii"* - au prilejuit la *altarul din pădure* o deschidere cosmică a liturghisirii, aşa încât omul şi natura îl preamăresc pe Creator, an de an, transformând Ţara Făgăraşului într-o *Ţară a Cerurilor deschise*.

Avem, însă, zi şi noapte - prin *nevoinţele de rugăciune şi post* - un aşezământ duhovnicesc lăuntric la Sâmbăta. Aici s-au nevoit - înveşmântaţi în smerenie şi anonimat - *schimnici* şi *vieţuitori de obşte*, secole de-a rândul, ctitorind o Sâmbăta interioară, ştiută doar de bunul Dumnezeu.

Dacă cei de odinioară sunt ştiuţi doar de Cel de Sus, vom face pomenire de câţiva mai aproape de noi. Astfel, după rectitorirea făcută de *Mitropolitul Nicolae Bălan*, trei tineri monahi *(părintele Arsenie Boca, părintele Serafim Popescu* şi *diaconul Nicolae Mladin*, care trece ulterior de la chilie la catedră şi arhierie), revigorează curatul duh de trăire ortodoxă românească.

Promotor şi apologet al unei vieţi creştine, care propune un urcuş duhovnicesc, pornind de la *o curăţie sufletească şi trupească totală*, spre trăirea deplină a comuniunii cu Hristos - ca şi scop suprem al vieţii -, **părintele Arsenie** a creat generaţii de ucenici, răspândiţi prin toate colţurile ţării. Aceştia confirmă prin trăirea lor *o puternică şi nebănuită supravieţuire spirituală*, în contextul unui cumplit coşmar totalitarist-ateu.

La rândul său, **părintele Serafim** se remarcă printr-o *statornicie a ascultării monahiceşti* şi respect faţă de rigorile rânduielilor canonice, împletite cu o *bunătate şi o bucurie duhovnicească iradiantă*, pe care la transmitea permanent tuturor celor din preajma sa.

Râvna celor doi este completată de vocaţia cu care înflăcăratul profesor de teologie **Dr. Nicolae Mladin** a coborât şi a sădit în inimile credincioşilor *inefabilul cult al Maicii Domnului*. Sensibilitatea cuvântului său reuşea să deschidă uşor uşile sufleteşti ale celor care-l ascultau şi cărora, vorbindu-le despre Născătoarea de Dumnezeu, transfigura întreg aşezământul mânăstirii într-o adevărată *grădină* a *Pururea Fecioarei Maria*.

Întreaga lor osteneală, *prin împărtăşirea bucuriilor duhovniceşti, prin lupta susţinută împotriva patimilor, precum şi prin promovarea preacinstirii Maicii Domnului* a *însănătoşit* generaţii întregi de fiinţe schilodite de ideologii şi torţionări, pe care au fost obligate să le suporte.

Tot ei, în colaborare cu *părintele Stăniloae*, statornicesc *duhul filocalic* în mânăstire, răspândindu-l totodată în toate provinciile româneşti. Se naşte inegalabila *Filocalie românească* şi din ea se vor adăpa generaţii întregi de credincioşi, care vor străbate deşertul ateu cu *roua rugăciunii inimii* în suflete.

Această realitate de proporţii nebănuite, acest foc al credinţei este preluat azi de către **părintele Teofil Părăianu**, călugărul nevăzător, dar cu o vedere, de multe ori, mult mai limpede decât a noastră. La chilia sfinţiei sale poposesc oameni veniţi pe jos, cu maşini, cu autocare, de pe întreg cuprinsul ţării şi nimeni nu iese de la dânsul flămând sau însetat duhovniceşte, străin sau întemniţat în necunoaştere, gol sau bolnav sufleteşte. Cu chipul său transfigurat, cu ochii lui deschişi înlăuntru - ţintind prin cerurile deschise ale Ţării Făgăraşului *frumuseţile divine* - părintele Teofil trudeşte să-l împace pe om cu Dumnezeu şi să ducă în felul acesta, mai departe, rosturile pentru care odinioară voievodul-martir Constantin Brâncoveanu a ctitorit pentru noi *minunea de la Sâmbăta de Sus*, iar pentru Dumnezeu *locaş de veşnică preamărire*.

Veacurile care vor veni vor găsi aici, la Mânăstirea Brâncoveanu un izvor viu şi nesecat de autentică spiritualitate ortodoxă românească, chezăşie a mântuirii noastre.

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Episcopul Caransebeşului

IEROMONAHUL EFREM EGUMENUL

— viitor episcop al Râmnicului —

În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, printre egumenii Mânăstirii Bistriţa din Oltenia este menţionat şi Efrem ieromonahul. Deşi ocupă această funcţie în două rânduri (1570—1572 şi 1580—1583), totuşi a fost uitat prin documentele arhivelor. Despre el, istoricii nu pomenesc nimic până la ridicarea sa în rangul de episcop al Râmnicului, dar şi atunci, foarte sumar, din lipsă de material informativ.

Mânăstirea Bistriţa a păstrat câteva hrisoave care atestă pe egumenul Efrem ieromonahul. Toate adeveresc că era un monah vrednic şi administrator destoinic, apărând în faţa justiţiei domneşti drepturile şi privilegiile Mânăstirii, acordate de ctitorii şi binefăcătorii ei.

Prima confirmare documentară a egumenului Efrem ieromonahul datează din 9 ianuarie 1570, când voievodul Alexandru II Mircea (1568—1577) emite un hrisov referitor la un proces al egumenului cu Aldea din Bârlui, care fusese „sluga sfintei Mânăstiri şi vecin". Trimis să colecteze dăjdiile, „a furat şi a ascuns 900 aspri"; ca urmare, egumenul i-a confiscat un cal şi şase porci, iar Aldea a răpit un rob al Mânăstirii şi „nu s-a pârât pe faţă". La judecată, voievodul constată că Aldea este vinovat, iar egumenul Efrem are dreptul să-i perceapă dajdie, întrucât a fost „vecin al Mânăstirii, iar el s-a cnezit".

La începutul anului 1571, egumenul Efrem intervine la domnie, iar la 7 ianuarie, voievodul îi emite o „carte" ca să fie „volnică sluga sa, anume Lupu", să preia nişte robi ai Mânăstirii de la Mihnea din Horezu; acestuia îi porunceşte: „Dacă ţi se pare strâmb, să vii să stai de faţă înaintea domniei mele".

Egumenul Efrem are altă judecată, la 7 iunie 1572, înaintea voievodului Alexandru II Mircea, pentru Potelul şi Balta Albă, vechi proprietăţi ale Mânăstirii, donate de boierii Craioveşti, ctitorii Bistriţei. Ele fuseseră ocupate abuziv de marele vornic Dragomir şi de marele comis Mitrea. În hrisovul domnesc, se specifică: „Şi aşa părau dregătorii, ce sunt mai sus spuşi, înaintea domniei mele, că au cumpărat mai sus zisa baltă de la domnia mea. Iar domnia mea, la aceasta am cercetat şi am judecat, după lege, cu toţi cinstiţii dregători ai domniei mele, şi am aflat şi am adeverit domnia mea, şi am văzut şi am citit cărţile bătrânilor domni care au fost înaintea noastră, că Balta Albă este a sfintei Mânăstiri de moştenire".

După opt ani, ieromonahul Efrem apare din nou egumen al Bistriţei. La 7 aprilie 1580 are, în faţa voievodului Mihnea Turcitul (1577—1583), judecată cu jupân Pârvu vel clucer, fiul lui Stepan clucer, privind patru sălaşe de robi. Pârvu susţinea că robii au fost aduşi de tatăl său din Ţara Ungurească, dar judecata domnească a dovedit că „i-a luat din Ţara Românească". Voievodul a cerut egumenului să jure în faţa mitropolitului Serafim şi a episcopilor de Râmnic şi Buzău, iar el a jurat „cu mâna pe Tetraevanghel" că sălaşele sunt „de moştenire ale sfintei Mânăstiri". Dregătorul domnesc, marele clucer Pârvu — ctitor împreună cu părintele său la Mânăstirea Coşuna de lângă Craiova în anul 1571 şi devotat voievodului, pe care l-a însoţit în exil, unde a şi murit — a „rămas de lege". Mihnea Vodă precizează că: „Am dat şi domnia mea sfintei Mânăstiri Bistriţa cu egumenul Efrem, ca să-i fie sălaşele de robi". Deci, atunci judecata era dreaptă, nepărtinitoare, chiar dacă în cauză se aflau cei mai devotaţi ai domniei.

La începutul anului 1581, un hrisov din 8 ianuarie abordează iarăşi problema recuperării unor robi, preocupare mai veche a egumenului Efrem. Prin el, voievodul porunceşte marelui ban Dobromir al Olteniei să restituie Mânăstirii nişte robi luaţi ilegal de Radu şi Neagomir. De asemenea, prin altul, din 7 ianuarie 1583, recunoaşte Bistriţei un rob donat de jupâneasa Caplea şi fiul ei Vintilă postelnicul.

Ieromonahul Efrem conduce Mânăstirea Bistriţa până în anul 1583, când pe tronul Ţării Româneşti ajunge voievodul Petru Cercel (1583—1585), iar egumen bistriţean apare Mardarie ieromonahul.

Trebuie remarcat şi faptul că, în timpul ieromonahului Efrem, la Mânăstirea Bistriţa se desfăşura o intensă activitate culturală. Între cele două egumenii ale sale, este menţionat ieromonahul Eftimie care, la 21 decembrie 1573, redactează primul document mânăstiresc în limba română. De asemenea, urmaşul său din a doua egumenie, ieromonahul Mardarie, vinde două cărţi pentru partea de moşie a preotului Stoica din Groşani, cum adevereşte un act scris la 8 iunie 1583; preţul lor echivala cu 850 aspri, un cal şi douăsprezece oi. Deci, producţia de carte de la Bistriţa depăşea necesarul Mânăstirii în timpul egumenului Efrem.

Având în vedere activitatea gospodărească şi numeroasele intervenţii la judecata domnească pentru apărarea drepturilor Mânăstirii, precum şi dovezile despre intensa preocupare cărturărească, desfăşurată în timpul său, credem că se poate admite ideea că acesta este Efrem — mai ales că nu cunoaştem altul de talia sa în epoca respectivă — pe care voievodul Mihnea Turcitul apreciindu-l, pentru calităţile sale necesare unui ierarh, l-a recunoscut episcop al Râmnicului în primele luni ale anului 1586.

Arhim. VENIAMIN MICLE

MATTA EL MESKIN*

Pretexte pentru a fugi de rugăciune

Trupul omului are dorinţe contrare duhului său (cf. Gal. 5, 17). El nu poate găsi odihna în rugăciune, mai ales în rugăciunea sinceră, curată, făcută în duhul adevăratei închinări, pentru că aceasta presupune micşorarea de sine şi moartea patimilor, a dorinţelor şi falselor nădejdi ale acestei lumi... De aceea, trupul inventează mii de pretexte pentru a fugi de rugăciune: motivează că e bolnav, slab, că are dureri de cap, de articulaţii, de spate, că are mare nevoie de odihnă. Şi dacă totuşi te forţezi la rugăciune, trupul încearcă să o scurteze. Şi dacă insişti să urmezi rugăciunea până la capăt, trupul caută să se sustragă, în adevăratul sens al cuvântului: limba se împiedică, atenţia scade şi se împrăştie ici şi colo, mintea se încreuiază. „Eu"-l tău caută pretext trupului pentru a se sustrage cuvintelor rugăciunii, spre a o duce spre moarte. Se aseamănă cu şarpele care fuge de muzica vrăjitoarei şi se grăbeşte să-şi astupe urechile pentru a nu auzi glasul, ştiind că aceasta îi va aduce moartea. Domnul ştie toate acestea; de aceea ne-a sfătuit să ne „rugăm mereu, fără oboseală" (Lc. 18, 1).

Aceste simptome grave nu apar în rugăciunile fariseice, reci, făcute pentru a primi plata oamenilor, adică pentru a ne atrage laudele sau admiraţia lor. Dimpotrivă, trupul se obişnuieşte uşor cu o astfel de rugăciune: se ridică degrabă spre a o face în public şi nu simte nici o oboseală să rămână în picioare ore întregi în faţa oamenilor. Poate recita cu voce puternică, inteligenţa devine foarte atentă, pronunţând rugăciunile cu atitudinea cuvenită, cu claritate şi precizie care să atragă admiraţia celor prezenţi. Acest tip de rugăciune devine plăcut „eu"-lui omenesc, pentru că are în sine o recompensă trupească: conduce la afirmarea de sine, iar nu la umilinţă. De aceea, „eu"-l se complace în ea, aşa cum agreează banul. Şi trupul nu mai oboseşte, aşa cum nu oboseşte de hrana bună.

Bine cunoscând acestea ale omului (cf. In. 2, 25), Domnul ne-a avertizat, zicând: „Tu, dimpotrivă, când te rogi, intră în cămara ta şi, închizând uşa, roagă-te Tatălui tău care vede în ascuns" (Mt. 6, 6). A închide uşa înseamnă, aici, necesitatea de a face în aşa fel ca rugăciunea să nu fie nici văzută, nici auzită de oameni, măcar în intenţia şi în conştiinţa ta, a celui ce te rogi.

Traducere:

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

(Din cartea: CONSIGLI PER LA PREGHIERA, de MATTA EL MESKIN, Ed. Qiqajon, Comunità di Bose, 1988, pp. 30—31).

* Părintele Matta el Meskin este duhovnicul Mânăstirii Sf. Macarie al Schitului, în Egipt. Este unul din marii duhovnici ai monahismului ortodox contemporan.

SFÂNTUL AMBROZIE — 1600

La 4 aprilie a.c. s-au împlinit 1600 de ani de la moartea celui care a fost episcopul Milanului AMBROZIE.

S-a născut în anul 339 la Treveri în Galia, dintr-o familie distinsă de creştini, ai cărei strămoşi ocupaseră funcţii însemnate în Stat. Tatăl său, cu acelaşi nume, era creştin şi era guvernator al Galiei cu reşedinţa la Treveri (Trier). La o vârstă relativ tânără (cam pe la anul 350) el va muri, lăsând în urma sa o văduvă cu trei copii (Marcelina, fiică — care mai târziu va intra în monahism —, Satirus + 377 şi Ambrozie). În urma acestei întâmplări, mama îşi va lua pe cei trei copii şi va merge la Roma. Aici a dorit ea să le asigure copiilor o educaţie cât mai aleasă. În acest oraş îşi va face studiile filologice (latină şi greacă), filosofice, istorice şi de drept, tânărul Ambroze. După terminarea studiilor va deveni avocat în Roma şi se va distinge prin vastele sale cunoştinţe juridice şi prin deosebite calităţi oratorice. Împăratul Valentinian I (364—375) va preţui aceste însuşiri şi îi va încredinţa în anul 375, postul de guvernator al provinciilor Emilia şi Liguria, având ca reşedinţă Milanul. Ambrozie se va dovedi vrednic de încrederea ce i s-a acordat şi în scurt timp, prin înţeleapta sa guvernare va dobândi simpatia şi stima poporului din cele două provincii.

În anul 374 încetează din viaţă Auxenţiu, episcopul arian de Mediolan (Milan). După moartea lui se punea problema succesiunii, care era atât de greu de rezolvat cu cât erau în dispută ortodocşii cu arienii, căci fiecare parte îşi dorea să vadă ales pe candidatul ei. În scopul alegerii noului episcop, cei în drept de a alege, se adunară într-o biserică din Milan, unde, cum era şi de aşteptat, între cele două părţi se iviră neînţelegeri, care poate ar fi degenerat în certuri grave, dacă guvernatorul Ambrozie, care era de faţă, nu ar fi intervenit la timp, pentru a linişti spiritele. Intervenţia sa a fost făcută cu atâta abilitate şi prudenţă încât ambele părţi s-au liniştit, iar în această linişte, un copil care se afla în biserică, strigă: „Ambrozie să fie episcop". Cei prezenţi au luat acest strigăt ca un semn divin şi uitând de divergenţele anterioare, au ales în unanimitate pe Ambrozie ca episcop. La început, noul ales va ezita să primească demnitatea episcopală, motivând că încă este tot catehumen (căci deşi s-a născut din părinţi creştini, totuşi nu fusese încă botezat, căci pe atunci tot mai era în practică primirea botezului târziu) şi nu s-a pregătit pentru o astfel de misiune, nu a făcut studii teologice, ci numai profane. Credincioşii însă nu au dorit să ţină seama de cele spuse de Ambrozie (de forme), au stăruit în hotărârea lor, iar Ambrozie a trebuit să se supună şi să accepte episcopatul. A fost botezat şi la opt zile — după ce a primit celelalte trepte ierarhice — a fost hirotonit episcop, spre bucuria generală, la 7 decembrie 374.

Conştient de sarcina pe care a primit-o şi de menirea pe care o are în noua demnitate, îşi dedică întreg sufletul său misiunii episcopeşti. Prima lui grijă a fost să-şi însuşească o temeinică cultură teologică, cu ajutorul căreia să-şi poată îndeplini cât mai bine noua sa misiune. Sub îndrumarea preotului Simplicianus, a început să studieze teologia: citea sărguincios Sfânta Scriptură şi opere de părinţi şi scriitori bisericeşti greci, ca de ex.: Clement Alexandrinul, Origen, Didim cel Orb, Sfântul Vasile cel Mare ş.a., dar nu a neglijat nici scrierile iudeului Filon. Pe de altă parte era preocupat şi de problemele administrative, conducându-şi eparhia în mod exemplar. S-a îngrijit de educaţia moral-religioasă a credincioşilor, pe care îi ajuta şi din punct de vedere material, atât cât îi permiteau împrejurările. Averea mobilă şi-a împărţit-o săracilor, iar pe cea imobiliară a donat-o Bisericii, el mulţumindu-se să trăiască o viaţă simplă de ascet. Dragostea lui faţă de cei necăjiţi era atât de mare încât atunci când s-a pus problema răscumpărării unor captivi, lipsind sumele necesare, el a decis să fie vândute vasele bisericeşti — care nu erau de absolută necesitate pentru cult — ca din preţul lor să poată fi răscumpăraţi cei din captivitate. Când i s-au făcut imputări din partea unor arieni pentru acest fapt, el a răspuns că viaţa fiinţelor omeneşti este mai de preţ decât vasele de aur. Altă dată a intervenit şi a scăpat de pedeapsa morţii pe unul care fusese condamnat pentru ofense aduse împăratului Graţian. A activat cu succes pentru îmbunătăţirea moravurilor clerului şi a credincioşilor şi pentru răspândirea monahismului în Italia de Nord. A luptat pentru convertirea ultimelor resturi de păgânism din Italia, iar în eparhia sa a distrus pe arienii, care se înmulţiseră în timpul predecesorului său, episcopul Auxenţiu şi a făcut ca ortodoxia să fie biruitoare. În anul 385 s-a opus tentativelor arienilor, care ajutaţi de văduva împărătească Iustina, care avea convingeri ariene, au cerut şi pretins, chiar, să li se dea o Biserică din Milan, pe seama lor. Ambrozie nu a cedat acestei pretenţii nici chiar în faţa forţei armate. În anul următor, 386, când tânărul împărat Valentinian II (375—392) încearcă să aducă la îndeplinire cererea arienilor, Ambrozie se va opune din nou, protestând împotriva împăratului spunând că: „Cesarului trebuie să i se dea ceea ce este al său, iar lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu. Împăratului îi aparţin palatele, iar episcopului bisericile", pe care el este dator să le apere de a cădea în mâna ereticilor. Faţă de atitudinea energică a episcopului, împăratul a trebuit să cedeze, iar ortodoxia a rămas triumfătoare la Milan.

Ambrozie a redactat şi o liturghie care se săvârşeşte până azi în biserica din Milan şi care îi poartă numele. A compus mai multe imne cu scopul de a face cât mai bine cunoscută credinţa ortodoxă. Acestea fiind cântate de credincioşi, conţinutul lor doctrinar se imprima cu mai multă uşurinţă în sufletele credincioşilor, întărindu-i în credinţă şi ajutându-i să se ferească de erezii.

Sfântul Ambrozie face parte din pleiada acelor ierarhi de seamă care s-au străduit să stabilească o strânsă legătură între biserică şi stat, dându-şi seama că armonia dintre acestea două mari puteri (spirituală şi lumească) este necesară pentru progresul omenirii. Pentru calităţile sale el a fost mult apreciat de contemporani şi stimat de împăraţi, care i-au cerut sfatul şi sprijinul în multe din acţiunile lor politice. Acest fapt nu l-a împiedicat, însă, ca atunci când ei au comis diferite fapte care erau în disonanţă cu spiritul creştinismului, el să-i admonesteze sau să protesteze împotriva lor. Tânărul împărat Graţian (375—383), care a fost ucis în 383, îl stimează ca pe un tată şi îi cere sfaturi în toate problemele mari ce se refereau la conducerea statului. Pentru Valentinian II (375—392) face călătorii (383 şi 386) la uzurpatorul Maxim — ucigaşul lui Graţian — în Trier, călătorii care în împrejurările de atunci erau delicate, grele şi periculoase, dar pe care Ambrozie le-a dus la bun sfârşit. În timpul acestui împărat, la anul 384 partea păgână din senatul roman, a cerut prin Symmach, prefectul păgân al Romei, să fie reaşezat în sala senatului altarul zeiţei Victoria, care a fost înlăturat de către Graţian la 382, tot la îndemnul lui Ambrozie. Cu această ocazie Ambrozie a uzat de toată influenţa lui asupra împăratului şi îl determină să nu dea ascultare cererii păgâne. Cu Teodosie cel Mare (379—395) Ambrozie era prieten bun. Când la 388 creştinii din Calinic, lângă Eufrat, au dat foc unei sinagogi, se zice cu învoirea episcopului lor, Teodosie a ordonat ca episcopul să fie obligat să reclădească sinagoga pe spesele lui proprii, iar făptuitorii să fie aspru pedepsiţi. Ambrozie va interveni şi va convinge pe împărat să retragă acea ordonanţă, căci prin aplicarea ei, prin pedeapsa impusă episcopului, aceasta s-ar răsfrânge asupra bisericii. Influenţa episcopului de Milan asupra lui Teodosie se vede însă mai mult cu ocazia dramei din Tesalonic. În anul 390 a avut loc o răscoală în timpul căreia poporul a ucis câtiva funcţionari, reprezentanţi ai puterii statale. Împăratul auzind cele petrecute, plin de mânie, a dispus ca locuitorii din Tesalonic să fie măcelăriţi. Ordinul s-a executat şi pe când tesalonicenii se aflau în hipodrom, au apărut aici pe neaşteptate o mulţime de soldaţi, care au executat, fără milă, ordinul împăratului, scăldând în sânge ca la 7 000 de cetăţeni, între care erau foarte mulţi nevinovaţi. Cele petrecute l-au mâhnit adânc pe Ambrozie, care printr-o scrisoare îi face imputări împăratului pentru cele petrecute şi îi cere pocăinţă şi până atunci îl exclude din comuniunea bisericii sale. Teodosie s-a supus măsurii luate de Ambrozie şi a făcut o îndelungată şi sinceră penitenţă de opt luni. Abia la sfârşitul acesteia i s-a permis apoi să se împărtăşească din nou cu Taina Sfântă a comunecăturii. Atitudinea corectă şi creştinească a lui Ambrozie a făcut ca Teodosie să se exprime cu multă admiraţie faţă de episcopul Milanului zicând că el cunoaşte numai un singur episcop adevărat şi acela este Ambrozie. La moartea împăratului, din 395, Ambrozie a ţinut un cuvânt funebru.

Ambrozie a fost renumit şi ca orator. În urma predicilor şi cuvântărilor sale mulţi dintre eretici s-au convertit şi au revenit la ortodoxie. În urma predicilor lui s-a convertit şi Fericitul Augustin, trecând de la maniheism la ortodoxie.

Ambrozie a fost admirat atât de contemporani cât şi de posteritate. Această admiraţie se datorează devotamentului său pentru păstoriţii săi, fermităţii caracterului lui, rarelor sale aptitudini administrative şi darului său de conducător cu care era în mod deosebit înzestrat. A fost un spirit disciplinat şi practic. Toate puterile sale sufleteşti au fost dedicate prosperării Bisericii Ortodoxe, pentru prestigiul căreia a luptat cu energie şi cu succes.

Din punct de vedere intelectual avea la bază cultura clasică greacă şi latină, căreia i-a adăugat apoi şi pe cea teologică. Elementele acestei culturi le-a căutat la greci, iar Filon şi Origen i-au fost profesori de exegeză, Sfinţii Atanasie, Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz şi Chiril al Ierusalimului profesori de dogmatică şi morală. Dintre apuseni se foloseşte numai de Ipolit. Însă cu toate că utilizează într-o aşa de mare măsură pe greci, Ambrozie a rămas un scriitor latin prin excelenţă, el rămânând una din marile figuri ale Bisericii şi literaturii latine din a doua jumătate a secolului IV.

Arhid. Prof. Dr. CONSTANTIN VOICU

Cartea românească sibiană difuzată în Ţările Române în primele decenii ale secolului XIX

Sub influenţa filozofiei iluministe a apărut în Europa o serie de mutaţii, care au dus în cele din urmă la înlăturarea barierelor care nu permiteau accesul unor popoare la drepturi politice şi culturã.

Conceptul „toţi oamenii sunt egali de la natură" a operat în conştiinţa conducătorilor europeni în acest secol al XVIII-lea o schimbare, în sensul unei deschideri spre popoarele cu statut de „tolerate", spre masele largi populare ţinute în stare de servitute, şi lipsă aproape totală de cultură.

Iosif II este cel care dă formă legală noii orientări, publicând în 22 martie 1781 **Decretul de concivitate**, care înseamnă egală îndreptăţire a tuturor locuitorilor şi desfiinţarea privilegiilor celor „trei naţiuni". Peste doi ani, în 1783, când se afla în Sibiu, împăratul hotărâse desfiinţarea servituţii personale a iobagilor, dar naţiunile privilegiate i s-au opus cu străşnicie, făcându-l inpracticabil. Ca răspuns la aceasta a urmat dezlănţuirea sângeroasă, revoluţia lui Horea din 1784, care a zdruncinat din temelii sistemul feudal transilvan.

După focul pustiitor din acel an, prin decretul din 22 august 1785, Iosif al II-lea, desfiinţează servitutea personală, clasele dominante înspăimântate de pârjolul din anul precedent nemaiavând tăria de a se opune. Spre sfârşitul vieţii însă, pe patul de suferinţă, nobilimea l-a silit să revină asupra unor măsuri de liberalizare şi să readucă viaţa constituţională a Transilvaniei la ceea ce a fost înainte de 1780. Decretul **„Revocatio ordinationum"** din 28 ianuarie 1790 îndeplineşte aceasta.

Au trebuit să mai treacă şapte decenii până să ajungă românii la situaţia preconizată de Iosif al II-lea în 1785, căci egala îndreptăţire şi recunoaşterea românilor ca naţiune politică a fost înscrisă abia în Constituţia din 3 martie 1848 şi înregistrată prin votul unanim al Dietei de la Sibiu din 1863. Din cele petrecute în Transilvania înainte de 1790 dăinuia ca un coşmar baia de sânge din 1784, reamintind claselor privilegiate ce consecinţe pot avea în viitor inegalităţile sociale. Mai persista apoi şi convingerea că o cauză a cruzimilor comise de iobagi a fost, pe lângă situaţia social-economică, şi lipsa aproape totală de cultură a maselor populare.

Românii, „misera plebs contribuens", din interesul claselor dominante în primul rând, vor deveni obiect de culturalizare. Acum se va permite înfiinţarea de şcoli şi societăţi culturale. Însuşi statul patronând această activitate, permitea înfiinţarea de tipografii în afara patronatului ecclesiastic, laice, unele chiar particulare, streine de neamul şi credinţa noastră, care vor imprima deopotrivă carte laică literar-ştiinţifică şi bisericească. E cazul tipografiei Curţii de la Viena, numită „tipografia ilirică" şi a celei de la Pesta, patronată de Universitate, care au tipărit cărţi de mare valoare din domeniul istoriei, literaturii, economiei şi ştiinţei .

Aci şi-au publicat cea mai mare parte din operele lor „luceferii" Şcolii ardelene: Samuil Micu, Gh. Şincai, P. Maior, apoi Ioan Molnar-Piuar, Vasile Aaron, Ţichindeal, C-tin Diaconovici Loga, Damaschin Bojincă, Paris Mumuleanu, Dinicu Golescu şi alţii din marea galerie a celor ce au pus bază culturii româneşti moderne.

Tipografiile din cele două capitale străine nu sunt singurele care imprimă carte românească în acea perioadă. Modestă în activitate este tipografia „cezaro-crăiască a Bucovinei" din Cernăuţi, unde între 1805 şi 1812 se tipăresc câteva cărţi şcolare şi cărţi de legi prin tipograful Petru Eckard.

O „privilegiată tipografie" ia fiinţă la Braşov, care între 1805 şi 1827 tipăreşte o serie de cărţi valoroase, pe cheltuiala fraţilor Constantin şi Ioan Boghici, care le difuzează pe toată aria românească. Tipografii G. Schöbel, Ioan Hening, Friederic şi Ioan August Herfurt vor da cărţilor româneşti braşovene un aspect civilizat, atrăgător, într-o limbă rostită în Muntenia, fapt care le-a deschis drumul spre o largă piaţă.

Mult mai important decât Braşovul şi Cernăuţiul, privind activitatea tipografică, este Sibiul. Din punct de vedere al volumului de cărţi tipărite şi difuzate în primele decenii ale sec. XIX, a condiţiilor tehnice şi acurateţea limbii, el se situează pe primul loc.

Un complex de împrejurări a favorizat ajungerea Sibiului în situaţia de a produce carte românească, după o întrerupere de 150 de ani.

E cunoscut faptul că Transilvania în sec. XVIII a fost un foarte important debuşeu pentru cartea tipărită la Bucureşti, Râmnic şi Buzău. Prodigioasa activitate a acestor tipografii suferă însă un declin în a doua jumătate a sec. XVIII. Tipografia de la Buzău îşi încetează activitatea în 1768, iar tipografia Mitropoliei bucureştene abia ajunge să imprime 30 de titluri între 1780—1800 şi numai 26 între 1801 şi 1820. La fel,e situaţia la Râmnic al cărui efort tipografic atinge culmea în 1790, când apar aci, într-un singur an, 6 voluminoase Minee, lunile aprilie-septembrie, după care cade într-o astenie progresivă, căci de la 1780—1800 abia tipăreşte 30 de titluri, iar de la 1800—1820 numai 14.

Un alt factor de natură bisericească susţine necesitatea unei tipografii în Transilvania pe seama ortodocşilor, care după şaizeci de ani de luptă şi mari sacrificii, prin decretele de toleranţă din 13 iulie 1759 şi 6 noiembrie 1763, Austria a fost silită să recunoască religia ortodoxă, să reactiveze scaunul vlădicesc şi să admită organizarea după dreptul canonic oriental.

Legal ortodocşii îşi puteau procura cărţile de cult şi şcolare de la Viena, Pesta şi Blaj. Iaşiţi biruitori dintr-o luptă îndelungată cu ierarhia catolică şi factorii politici din cele două capitale pentru fidelitatea lor faţă de religia strămoşească, românii ortodocşi suspectau tot ce le venea din acele direcţii.

Rezerva faţă de cartea imprimată de aceste întreprinderi şi neputinţa de a se aproviziona cu carte din Ţara Românească din cauza lipsei sau restricţiilor de import, au fost cunoscute de doi tipografi din Sibiu, care, independent unul de altul vor căuta să obţină privilegiu imperial pentru tipărirea şi difuzarea de carte la românii ortodocşi.

Martin Hochmeister, protejatul Curţii fiindcă trecuse de la luteranism la catolicism, după o modestă producţie de carte românească, din care menţionăm BUCOAVNA din 1783 — tipărită cu litere latine, din care cauză a stârnit suspiciune, ca şi carte vieneză şi a suratelor ei — renunţă la tipărirea de carte românească şi se profilează pe comerţul cu carte. În schimb familia Barth, în care se disting ca tipografi Petru şi Ioan Barth şi succesorii lor cu nume diferite, vor face o carieră strălucită timp de peste 150 ani (1788—1946), tipărind şi difuzând carte românească. Ei s-au angajat să reproducă textul cărţilor ce le vor publica după ediţiile de la Râmnic sau Bucureşti; să trimită toate coalele la control înainte de imprimare; să tipărească pe foaia de titlu a cărţii — „Cartea s-a publicat cu aprobarea Consistorului ortodox din Sibiu".

Având acordul Bisericii ortodoxe transilvane, în 1781 Petru Barth solicită Vienei dreptul de a tipări pentru români, argumentând: a) dacă ar primi aprobare, banii pe care îi dau românii pentru carte şi transport din Muntenia, ar rămânea şi circula în ţară cu folos; b) cartea tipărită de el fiind mai ieftină, ar pătrunde în mai multe case, stimulând astfel luminarea poporului. Diferitele dispoziţiuni ale statului care se traduc şi publică în româneşte, le-ar face repede şi corect. Deşi cererea sa este susţinută de Magistratul săsesc în 1784, Viena îi acordă dreptul abia în 16 iulie 1788. În acelaşi an publică o carte de şcoală BUCOAVNA, în 1789 un Catehism, Preoţia şi Aritmetica şi apoi câte una sau două cărţi anual, ajungând în 1801 să se situeze în frunte, cu 37 titluri, faţă de 18 apărute la Viena, 10 la Buda, 26 la Blaj şi 32 la Iaşi.

Din numărul mare de cărţi bisericeşti apărute la Barth în perioada 1788—1800 menţionăm — Acatistul în 7 ediţii, Catavasierul în 4, Catehismul în 2, Ceaslovul în 8, Evangheliarul în 2, Liturghierul în 5, Penticostarul în 2, Psaltirea în 9 ediţii, Triodul, Octoihul şi Tipicul în câte o ediţie. La acestea adăugăm cartea teologică: Preoţia sau îndreptarea preoţilor, 1789; Desvoltele şi tâlcuitele Evangheliі 2 ediţii, Sinopsis, cuprindere pe scurt a Bibliei, 1791, 1808, 2 ediţii, Alfavita sufletească 1803 şi Învăţătură teologicească 1820. **Total 16 titluri.**

Literatura laică 30 de titluri: Şcolare-didactice; Aritmetica, Bucoavna 10 ediţii, Învăţătura către dascălii normalicești o ediţie. Altele — D. Eustatievici, Scurt izvod pentru scrisori, 2 ediţii; Învăţătură folositoare pentru facerea răvaşelor 1803; I. Molnar, Povăţuire praxix către sporirea stupilor, 1808 şi Gramatica 1810, Învăţătură de multe ştiinţe 1811. Cărticica năravurilor bune 1819 etc. Printre autorii de prestigiu se mai întâlnesc Radu Tempea (Gramatica 1797), I. Barac (Arghir şi Elena 1801), V. Aaron: Patimile şi moartea lui Iisus, Piram şi Tisbe 1807, Anul mănos 1820, Leonard şi Dorofata 1815, Versuri ves litoare închinate epp. Bobb 1806 şi Samuil Vulcan 1807. După 1820 publică aici şi Eliade Rădulescu, Gramatica Românească în 1828. Nu trebuie uitat S. Clain cu Legile firii sau filosofia cea lucrătoare, 1800. După 1820 mai apar cărţi noi, ediţii repetate din cele vechi şi alţi scriitori, încât repertoriul cărţilor tipărite de Petru şi Ioan Barth se ridică la 50 de titluri.

Numărul mare de ediţii al unor cărţi se datorează exportului de carte în Ţările Române, BUCOAVNA, 10 ediţii, au ajuns în Muntenia 2100 exemplare: PSALTIREA, 9 ediţii, 2400 exemplare; CEASLOVUL MIC, 7 ediţii, 2500 exemplare; ACATISTUL, 900; CALENDARUL, 800; CATAVASIERUL, 575; LITURGHIERUL, 422; EVANGHELIARUL, 90; PENTICOSTARUL, 86; TRIODUL, 5; MÂNA LUI DAMASCHIN, 13; VIAŢA ŞI PILDELE LUI ESOP, 630 exemplare; ARGHIR ŞI ELENA, 420; Pildele filozoficeşti şi Învăţătura pentru facerea răvaşelor şi altele, în câteva zeci de exemplare. În total Registrul de comenzi al firmei Barth arată că între 1799—1811 s-au vândut în Ţările Române 15 cărţi, în 10422 exemplare. Din acest număr 7000 exemplare sunt manuale de şcoală — Bucoavna, Psaltirea mică şi Ceaslovul mic.

Difuzarea cărţii sibiene s-a făcut în Bucureşti prin comercianţi de profesie. Dumitru Popescu desface, în 1803—1805, 4 000 exemplare; fraţii Manicathi Safranos, câteva sute. Marele comerciant de carte sibiană a fost însă Athanasie Hagi George Polizu, care controla bursa cărţii şi stăpânea târgul de la Râureni. El a vândut în acea perioadă peste 6 500 exemplare de carte.

Prezenţa cărţii sibiene în Moldova este mai modestă, căci acolo funcţionau în mod optim tipografia Mitropoliei, la Iaşi şi cea a Mânăstirii Neamţ. Totuşi s-au vândut şi aici în această perioadă, 650 cărţi sibiene, în ordinea cantităţii: Psaltirea mică, Ceaslovul mic, Bucoavna, deci tot cărţi de şcoală în primul rând, apoi Esopia, Acatistul, Arghir şi Elena, Calendare.

De încheiere trebuie să spunem că opt decenii din sec. XVIII Transilvania a fost alimentată cu carte din Ţara Românească, în concurenţă cu cea de la Viena, Budapesta şi Blaj. Prestigiul cărţii acesteia a fost atât de mare încât, când firma Barth a primit aprobarea de a tipări cărţi pentru ortodocşi, pentru a şi le putea desface a trebuit să imprime pe foaia de titlu anunţul că acea carte e tipărită după textul de la Râmnic sau că apare cu aprobarea Consistorului din Sibiu.

Când în ultimele decenii ale sec. XVIII activitatea tipografică intra în declin, cartea sibiană, cu certificatul de autenticitate imprimat pe foaia de titlu, trece în Muntenia şi Moldova, ducând în lumea satelor prin Calendare, Bucoavne, Psaltiri şi Ceasloave ideea unităţii de neam, limbă şi credinţă a românilor din Transilvania cu cei din Ţara Românească şi Moldova. Acolo se afla o mare personalitate culturală, Gheorghe Lazăr, întemeietorul învăţământului românesc. Ambele prezenţe majore sibiene sunt semnul recunoştinţii şi omagiul Transilvaniei adus cărţii din Ţara Românească şi Moldova, pentru ajutorul dat în faza presiunii seculare de înstrăinare ca să poată supravieţui şi rămâne pentru totdeauna în marele TOT românesc.

Activitatea tipografică a firmei Barth a avut un caracter lucrativ. Pentru noi românii, cartea sibiană, a fost un element de unitate naţională. Şi din acest punct de vedere, deşi tipograful e străin, opera sa are un caracter românesc incontestabil. Mesajul cărţii sibiene era acelaşi cu al cărţilor din Ţara Românească, Bucureşti, Râmnic, etc. — Unitatea Neamului.

Pr. IOAN BEJU

Riscurile la care se expun cei care participă la riturile satanice

Potrivit datelor revelaţionale, pe care ni le pun la îndemână Scriptura şi Tradiţia, satan este o fiinţă reală, un înger, care a fost creat bun, dar a ajuns rău prin propria sa voinţă. S-a prăbuşit atât de adânc în răutate şi vicleşug încât nu mai există pentru el posibilitatea de reîntoarcere.

Istoria mântuirii nu este altceva decât un război care se poartă între forţele binelui şi ale răului, ale luminii şi ale întunecului.

Nu este vorba însă de un dualism, care l-ar pune pe satan pe acelaşi plan cu Dumnezeu. Lupta la care ne-am referit nu se poartă între forţe egale. La această luptă participă într-adevăr Dumnezeu cel atotputernic şi satan, care ca spirit este puternic, dar nu atotputernic, cum este Dumnezeu.

Cât priveşte şansa luptei, nu există decât una singură: înfrângerea lui satan şi pecetluirea sa pentru veşnicie în focul gheenei. Tatăl atotputernic L-a trimis pe Fiul Său în lume tocmai „pentru a distruge lucrările diavolului" (I In. 3, 8).

Cu toate că este şi va fi un învins, satan nu încetează să întindă curse oamenilor. Biruinţa finală asupra lui va fi la Parusie. Până atunci, cel care „dintru început este omorâtor de oameni" (In. 8, 44) îi încearcă pe toţi cu vicleşugurile şi ispitirile sale. Cu toate că puterea sa nu este infinită el lucrează totuşi permanent în lume prin ură contra lui Dumnezeu şi a împărăţiei Sale şi cauzează adesea grave tulburări şi sminteli de natură spirituală şi implicit fizică.

Rămâne pentru noi un mister faptul că Dumnezeu i-a permis diavolului să hărţuiască şi să încerce lumea. Ştim însă că „Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce Îl iubesc pe El" (Rom. 8, 28). Celor care i se împotrivesc lui satan, Dumnezeu le stă alături şi îi fereşte de meşteşugirile acestuia.

Ce se întâmplă însă cu cei care singuri se abandonează satanei, îl caută chiar cu bună ştiinţă, participând la sectele şi cultele satanice?

Desigur că unii ca aceştia ajung total dezarmaţi în faţa ispititorului. Ei devin slabi şi fără de nici o apărare. Curând satan pune stăpânire asupra lor şi îi antrenează cu totul în serviciul său, fără ca ei să mai poată rezista. Îi aduce în stare de disperare, îi tulbură încât nu mai pot să-şi păstreze compătul, îi încearcă cu boli, îi provoacă să se răzvrătească, împotriva lui Dumnezeu, să rostească hule contra lui Hristos, a Evangheliei, a Sfintei Fecioare şi a sfinţilor, îi stârneşte spre violenţă şi crimă.

Singura salvare pentru ei este lucrarea sacramentală a Bisericii, împărtăşirea de harul tămăduitor al Sfintelor Taine. Primirea acestora de către cel bântuit de diavolul constituie o reafirmare a biruinţei lui Hristos asupra lui satan şi a lucrărilor sale.

Pr. prof. D. ABRUDAN

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Mihai Diaconescu

Prelegeri de estetica Ortodoxiei

1. Teologie şi estetică, Ed. Porto-Franco, Galaţi, 1996, 450 p.

Autorul, cunoscut ca romancier, este cadru didactic universitar la Universitatea din Bucureşti şi la cea din Piteşti şi, în acelaşi timp, cercetător ştiinţific principal la Institutul de Istorie şi Teorie Literara „G. Călinescu" al Academiei Române. A participat la multe simpozioane şi reuniuni internaţionale, la Berlin, Leipzig, Paris, Sofia, Bonn şi Hale.

Opera sa publicistică este încărcată de harul inspiraţiei literare dublat de acrivia omului de ştiinţă umanistă şi teologică. Amintim în acest sens, lucrarea publicată nu de mult: **Frumosul — categorie fundamentală în estetica Ortodoxiei** (1994). Cum scria Nichifor Crainic, deschizător de drumuri în estetica ortodoxă română prin **Nostalgia Paradisului:** „Frumuseţea e numele lui Dumnezeu şi când operele de artă se vor făuri sub acest semn, Mântuitorul va avea în această ţară cel mai seducător apostolat laic al împărăţiei cerului" **(Zile albe, zile negre, Memorii,** 1991, p. 279). Un astfel de apostolat desfăşoară autorul în mijlocul generaţiei tinere de studenţi cărora le-a predat prelegerile acestui curs universitar în anul 1994—1995 la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universităţii din Piteşti şi la Facultatea de Sociologie, Psihologie şi Pedagogie a Universităţii din Bucureşti.

În prefaţa lucrării, autorul ţine să sublinieze faptul „că fără existenţa strălucitei şcoli româneşti de teologie ortodoxă, şi, în mod deosebit, a Şcolii ştiinţifice de Studii Clasice Bizantine şi Patristice dezvoltată în ultimele patru decenii la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, aceste prelegeri nu ar fi fost posibile" şi omagiază în mod special opera teologică a părintelui prof. Dumitru Stăniloae, „cel mai mare teolog ortodox al timpului nostru". Teologia ortodoxă, spune autorul, „a marcat profund şi definitiv profilul spiritual al generaţiilor de intelectuali din România acestui secol", şi reţine aprecieri asupra lucrărilor Î. P. S. Nicolae Corneanu, **Încercări de estetică creştină** (1947) şi **Elemente de estetică patristică** (1959, 1984) şi, de amintit, Pr. prof. Nicolae Neaga, **Problema frumosului în Vechiul Testament** (1958).

Avem acum avantajul unui tratat de Teologie estetică la nivel universitar, în care se aduc noi contribuţii, investigaţii şi noi definiri de care noile generaţii pot beneficia, ca şi cititorii interesaţi în problematica expusă. Autorul a pornit de la considerentul „că un curs de estetică este absolut necesar îndeosebi pentru studenţii de la secţiile de teologie-litere, care vor avea o dublă specializare şi vor deveni profesori de religie ortodoxă şi de limba şi literatura română". Autorul şi-a asumat misiunea de a preda acest curs la Facultatea de Teologie din Piteşti. S-au ivit de la început şi greutăţile, fiindcă în afară „de strălucitele eseuri ale lui Nichifor Crainic, pe care aceste cursuri le valorifică din plin, şi de cele câteva erudite studii ale Părintelui Mitropolit Nicolae Corneanu, nu prea aveam cu ce porni la drum. Nici în teologia catolică, protestantă sau anglicană nu se găsesc prea multe lucrări dedicate în mod special unor probleme de estetică". Autorul adaugă emoţionanta confesiune: „A fost un îndemn providenţial. M-am apucat de lucru. Vechiul sfat al tatălui meu, preotul şi învăţătorul de ţară Aurelian Diaconescu, binecuvântată fie-i memoria: „Încearcă să treci prin inimă ceea ce lucrezi cu mintea şi cu mâinile", mi-a fost mereu îndreptar".

Puţinătatea studiilor de estetica Ortodoxiei, explică, afirmă autorul, caracterul de primă schiţă al celor apărute în diversele capitole. Ele sunt doar o vagă şi schematică evocare a vastei şi fascinantei problematici a esteticii Orodoxiei. Aproape jumătate din materia prelegerilor discută numai câteva ipostaze ale artei. Din punct de vedere principial şi al metodicei, problema are un caracter mult mai complex. Evaluarea diverselor ipostaze ale artei arată că ea există numai ca mod de comuniune, de comunicare şi de revelare a ceva. În acest sens, subliniază autorul, arta este ofrandă, bucurie, tradiţie vie, doxologie, catehizare, diaconie, reuniune de simboluri, spiritualizare" (p. VIII).

În realitate, estetica este o disciplină paradoxală, pentru că în ea se încearcă expunerea discursivă, raţională, categorială, metodică, sistematică, riguros sancţionată pe capitole şi pe grupări de probleme a ceea ce este trăit ca realitate vie, cuprinzatoare, indivizibilă. Cel ce se simte atras şi pătruns, transformat, de evidenţa în Sinea Frumuseţii, trăieşte în elanul credinţei, al revelaţiei şi percepţiei directe, atotcuprinzătoare, indivizibile, şi nicidecum în deliberările, căutările, reluările schematice şi antinomiile expunerii sistematice. În această privinţă, dogmatica şi experienţa filocalică ortodoxă sunt fundamentul sigur al oricărei abordări adecvate a problemelor estetice" (p. IX). Îndeosebi în operele teologice ale Sfinţilor Părinţi şi Scriitori bisericeşti, găsim expresia sublimă a unor adevăruri descoperite prin trăire, prin spor în credinţă şi prin înaintare neabătută spre Dumnezeu Cel lăudat în Sfânta Treime, Creatorul a toată făptura văzută şi nevăzută, Proniatorul a toată firea. Teologia lor este, în egală măsură, expresia unei autentice trăiri în Iisus Hristos Domnul nostru şi a meditaţiei profunde asupra celor descoperite. Simţim în aceste opere cât de puternic L-au trăit Sfinţii Părinţi ai Bisericii pe Hristos Mântuitorul cel Preabun. Dar în acelaşi timp — cât de limitate sunt puterile limbajului de a comunica sublima trăire a tainelor spirituale cu care s-au învrednicit în rugăciunile şi lucrările lor pline de smerenie. Sfinţii Părinţi şi Scriitori bisericeşti sunt cei mai importanţi inspiratori şi cele mai înalte modele ale paginilor tratatului elaborat de autor" (p. IX). Prelegerile de estetica Ortodoxiei din tratatul său îşi au sursa într-o dorinţă de comuniune şi comunicare trăită de autor (p. X). Notele explicative, pe care am ţinut să le reţinem din Prefaţă, ilustrează importanţa şi perspectivele acestui unic tratat de estetica Ortodoxiei, adus de autor în atenţia recunoscătoare a tinerilor săi studenţi, ca şi contribuţia sa meritorie adusă dintr-o perspectivă nouă culturii româneşti contemporane.

Lucrarea este structurată în patru mari capitole, cu subdiviziunile lor:

I. **Teologie şi estetică: Prolegomene; Ortodoxia sau dreapta credinţă; Definiţia esteticii. Momente din evoluţia esteticii; Estetica Ortodoxiei, ca disciplină teologică; Frumosul — Categorie fundamentală în estetica Ortodoxiei; Fiinţa se revelează prin intermediul a numeroase categorii; Caracterul schematic şi restrictiv al cunoaşterii logice şi teoretice.**

În **Prolegomene,** autorul precizează de la început că estetica este considerată în mod curent o teorie a frumosului. Mai precis — a frumosului în general şi a sentimentului pe care el îl provoacă şi îl întreţine în noi. Estetica se constituie ca un ansamblu de principii, categorii, explicaţii, demonstraţii şi valori care au la bază o anumită expresie artistică conformă cu un ideal de frumuseţe. În acest sens estetica este considerată o disciplină filosofică alături de antropologie, gnoseologie, axiologie, morală, psihologie, logică. Estetica Ortodoxiei porneşte de la învăţătura de credinţă autentică a Bisericii şi se înfăţişează ca un ansamblu coerent şi revelator despre variate categorii specifice, despre un mare număr de principii, demonstraţii şi concluzii legate de vasta problematică a Frumosului. Estetica Ortodoxiei este cea mai cuprinzătoare şi cea mai revelatoare doctrină a frumosului şi a artei fundamentate pe principii religioase. După învăţătura de credinţă ortodoxă, revelarea Divinului în lume prin Kenoza Fiului lui Dumnezeu, face posibilă îndumnezeirea omului (theosis, deificatio), adică participarea acestuia prin energiile divine necreate, la viaţa lui Dumnezeu şi la Frumuseţea divină ca atribut al Sfintei Treimi şi totodată la frumuseţea lumii întregi, a umanităţii, în general, şi a fiecărei persoane ca chip al Creatorului ei, a lucrărilor omeneşti şi a fiecărei opere de artă — în parte. În credinţa ortodoxă nu numai omul se înfăţişează, înfrumuseţează prin purificare de patimi, spiritualizare şi înaintare (anabasis) pe calea virtuţilor spre Arhetipul Frumuseţii, ci lumea întreagă e însetată de Creatorul ei. Ortodoxia porneşte în formulările ei estetice de la Frumuseţe ca atribut al Divinităţii, la frumuseţea lumii, la frumuseţea omului, a lucrărilor sale şi cu deosebire a operelor de artă. Integrate viziunii pancalice ele dau credinciosului sentimentul propriei participări la Frumuseţe. Nici o altă doctrină estetică nu are o astfel de cuprindere. Adevărul estetic revelat în Ortodoxie se dobândeşte în cuprinsul credinţei şi implică aspiraţia spre Dumnezeu. Frumuseţea Arhetipală este Dumnezeu ce nu poate fi definit printr-o relaţie. Estetica Ortodoxiei nu rămâne o disciplină filosofică, ci devine teologie şi teologhisire. Ea aspiră să exprime sistematic cu mijloace relaţionale, respectiv pe cele legate de problematica frumosului. Prezenţa creatoare, proniatoare şi judecătoare a lui Dumnezeu în lume ni se descoperă şi prin intermediul frumuseţii. Altfel spus — frumuseţea este o cale de înălţare a omului spre Dumnezeu Frumuseţe.

II. **Ipostazele Frumosului: Frumosul divin; Frumuseţea lumii; Frumosul uman; Frumosul artistic.** Cu Frumosul divin putem comunica doar pe cale apofatică. Ştim că fiecare atribut legat de infinitatea lui Dumnezeu este, la rândul său, infinit. Dar ce anume este infinitatea, care este „conţinutul concret al infinităţii acestor atribute" nu reuşim să sesizăm. Învăţătura ortodoxă despre diversele moduri de cunoaştere ale fiinţei şi atributele divine ne ajută să înţelegem, pe de o parte — că Dumnezeu „se caracterizează prin frumuseţe, frumuseţea maximă", iar pe de altă parte — că „El însuşi este Frumosul". În Sfânta Scriptură găsim numeroase texte din care putem înţelege frumosul ca dar al Dumnezeirii. Frumosul apare în primul rând în creaţie. „Şi a privit Dumnezeu la toate câte făcuse şi iată erau foarte bune" (Fac. 1, 31). Sfinţii Părinţi afirmă că El este atotfrumos. Toată frumuseţea lumii îşi are cauza în Dumnezeu Frumuseţe la care aspiră prin spiritualizare. Din Dumnezeu Frumuseţe îşi trag existenţa toate câte sunt frumoase în lume, orice ar fi ele. Frumuseţea este un nume al Divinităţii. În acest sens, Frumosul Divin este mai presus de toate cele omeneşti şi lumeşti, mai presus de orice revelaţie naturală sau supranaturală. Urâţenia este introdusă în lume prin păcatele oamenilor. Perfecţiunea frumuseţii umane se realizează în Sfânt. Idealul creştinului este Sfinţenia. Esenţa sfinţeniei este de ordin spiritual. Prin artă omul îl adoră şi-L preamăreşte pe Dumnezeu. Arta însumează totalitatea operelor create de om pentru a exprima un ideal spiritual-estetic. Frumosul artistic ne înalţă sufletul spre Frumuseţe, ca atribut al Divinităţii. Frumuseţea astfel ni se impune ca un mod de revelare a Divinităţii. Pentru că Frumosul nu poate veni decât de la Dumnezeu. De la frumuseţe, ca atribut al Divinităţii, la frumuseţea lumii, la frumosul uman şi la frumosul artistic, iar de la frumosul artistic spre Dumnezeu circuitul este complet. În acest sens, frumosul artistic este un moment într-o devenire continuă în care energiile divine necreate lucrează fără oprire.

III. **Mistagogie şi Caligogie. Frumosul în Teologia, Mistagogia şi Caligogia Sfântului Dionisie Smeritul şi Areopagitul; Contemplaţie sensibilă, contemplaţie estetică şi contemplaţie mistică; Teofilie, teognosie şi filocalie; Estetica urâtului; Estetica Ortodoxei în concepţia lui Nichifor Crainic; Valoarea estetică şi norma estetică; Rigoare dogmatică şi norma estetică.** Estetica Ortodoxiei are un punct ferm de plecare în scrierile fundamentale ale Sfântului Dionisie Smeritul şi Areopagitul. „Identitatea dintre Dionysius Exiguus, marele teolog din Scythia Minor, fondatorul erei creştine, şi Sfântul Dionisie Areopagitul (Dionisie Pseudo-Areopagitul), autorul genial care ne-a lăsat **Teologia mistică** şi **Despre Numele Divine** este acum un fapt

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. I. IONESCU

Lecţia orbului

DUMINICA a 6-a după Sf. Paşti (a Orbului)

... Aşadar, iată, pentru ce a venit Mântuitorul Iisus Hristos şi a făcut în faţa lor această minune. Ca pornind de la acest caz concret să-i poată pune în confruntare pe ei cu ei înşişi. Ca ei să se analizeze, să se privească mai obiectiv, mai profund şi să tragă concluziile care se impuneau de la sine. Mântuitorul a zis, însă ei au rămas în starea în care se aflau. Dovadă e faptul că nici măcar pe orbul din naştere nu l-au mai recunoscut când s-a vindecat. Era real în faţa lor, adevărat, prezenţă vie, şi nu recunoşteau că ar fi el. La început au făcut tot felul de interogatorii ridicole, gratuite, doar, doar, s-ar dovedi că este o şarlatanie, sau un fals la mijloc. Ori orbul a fost tare pe poziţie. Le-a dat o lecţie pe care nu o primeau prea des, poate chiar de loc. Căci cine îndrăznea? Ei nu-l recunoşteau nu numai pe orb; nu-L recunoşteau nici pe Mântuitorul Hristos care făcea atâtea minuni. Ce să mai spunem că n-au vrut să-l recunoască pe orb? Însă, cum am menţionat, orbul le-a dat o lecţie atât de lo ică cât şi de existenţă întru normal, de trăire în dreaptă judecată, de judecare dreaptă, adevărată a tuturor lucrurilor.

Pentru că atunci când se afla la interogatoriu, şi când îl întrebau dacă este el sau dacă nu este el, şi când Îl acuzau pe Mântuitorul Hristos că ar fi călcător de lege, că ar fi demonizat, că ar fi samarinean, păcătos, orbul le-a zis ferm: Pe mine nu mă interesează. Eu ştiu un singur lucru, **simplu şi adevărat: am** fost orb şi acum vă ! Şi mai ştiu un lucru: că Dumnezeu pe păcătoşi, pe demonizaţi nu-i ascultă. Şi că nu s-a mai văzut vreodată ca cineva să facă asemenea lucruri în I rael, să vindece un orb din naştere. Cel care vindecă un orb din naştere nu poate decât să fie de la Dumnezeu. (Ioan 9, 31—33).

Le-a dat această lecţie de simplitate sănătoasă a vieţii. Le-a dat un exemplu simplu, dar sănătos, de a fi integraţi în linia aceasta a înţelegerii normale a lucrurilor. Nu complicându-le şi răsturnându-le, ci simplificându-le şi văzându-le aşa cum sunt. La care aceştia, în replică, ce au făcut? Sau mai bine zis, neavând replică, ce au făcut? L-au dat pur şi simplu afară. Iată atitudinea celui învins!

Învins cine de cine? Să ne amintim lucrul acesta că este important: doctorii Legii vechi, învăţătorii Legii vechi, de un cerşetor. Căci orbul era un simplu cerşetor, pe care-l disprefuiau toţi, pe care nici măcar nu-l mai recunoşteau acum; pe care nu dădea nimeni doi bani. Acesta i-a învăţat pe aceia cum să judece adevărat lucrurile, el le-a restaurat logica, chiar dacă ei n-au recunoscut nimic din toate acestea.

Preot Dr. THEODOR DAMIAN

New-York

Chemare şi răspuns

(Naşterea Sf. Ioan Botezătorul)

Biserica noastră Ortodoxă susţine că fiecare fiinţă umană care vine în lume nu este rodul exclusiv al părinţilor ci, într-o anumită măsură îşi datorează existenţa lui Dumnezeu. Legea perpetuării speciei umane nu acţionează doar ca un instinct orb şi iraţional, ci prin această lege Dumnezeu însuşi îşi exprimă dorinţa de afirmare a vieţii: „fiţi rodnici şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul şi-l stăpâniţi". (Fac. 1, 28). Procreaţia nu este un act exclusiv uman, ci un act de sinergie, de cooperare a omului cu Dumnezeu, care în acest fel i-a oferit privilegiul de a naşte viaţă, participând prin aceasta la creaţia de după creaţie.

Cu fiecare fiinţă care vine la existenţă i se oferă lumii o şansă în plus la viaţă, se deschide o fereastră spre lumină şi se îngustează puterea morţii. Aceasta constituie motivul principal pentru care Biserica este aşa de severă cu cei care refuză naşterea de prunci, pentru că avortul nu este doar un atentat la viaţa celuilalt, ci el este în acelaşi timp şi o împotrivire la voinţa lui Dumnezeu care doreşte ca „lumea viaţă să aibă şi din belşug" (In. 10, 10).

Naşterea Sf. Ioan Botezătorul, aşa cum ne este cunoscută din relatările sfintelor Evanghelii, evidenţiază tocmai aceste lucruri afirmate mai sus. Născut în urma unei intervenţii spectaculoase a lui Dumnezeu în planul existenţei umane, dar fără ca prin aceasta să se impieteze asupra legilor sale, naşterea sa se păstrează totuşi în limitele firescului. Ceea ce ne apare nefiresc în cazul naşterii sale este vârsta mult prea înaintată a părinţilor săi, care după logica imediată nu mai erau capabili pentru un atare act. Dar cele ce sunt cu neputinţă la oameni sunt cu putinţă la Dumnezeu. El intervine pentru corectarea acestui neajuns, însă intervenţia divină nu echivalează cu o contorsionare sau o încălcare a legilor firii, ci doar cu o reaşezare a lor pe făgaşul normalităţii. Dumnezeu, Cel ce este mai presus de natură, operează asupra naturii în baza suveranităţii Sale, folosindu-se însă de mijloace naturale. În cazul celor doi părinţi vârstnici ai Sf. Ioan, neputinţele bătrâneţii sunt corectate de Dumnezeu prin întărirea şi potenţarea puterilor trupeşti prin mijloace care scapă puterii noastre de înţelegere. Efectul este absolut firesc şi întru totul în limitele normalităţii, nefirească ne apare doar modalitatea prin care Dumnezeu a operat, însă aşa cum spunea Sf. Ioan Damaschin „natura cedează harului".

De altfel naşterea Sf. Ioan nu este singulară, pentru că Vechiul Testament mai menţionează şi alte asemenea cazuri. Avraam şi Sarra deşi mult prea vârstnici şi nemaifiind în stare să zămislească, vor avea totuşi un moştenitor în urma promisiunii făcute de cei trei îngeri (Fac. 18, 10—14). Este şi cazul lui Elcana şi a soţiei sale Ana, părinţii lui Samuel (1 Reg. 1, 19—20), a lui Manoe şi a femeii sale care în urma unei apariţii minunate vor avea parte de naşterea fiului lor Samson (Jud. 13:5). În toate aceste cazuri apare cu evidenţă faptul că Dumnezeu este într-o continuă legătură cu lumea şi că El îşi duce la împlinire planurile Sale prin oameni.

Deşi aceste naşteri au un aparent aspect supranaturesc şi care ne-ar putea îndemna să acceptăm ideea predestinării, ceea ce se dovedeşte însă fals şi fără suport real, trebuie totuşi să recunoaştem că nu venim în lume la voia întâmplării ci, cu fiecare existenţă nou-creată Dumnezeu are un plan, o intenţie. Venim în lume în virtutea acestui plan divin, există întipărită în intimitatea fiinţei noastre un anumit scop spre care ne este dat să tindem şi căruia îi suntem hărăziţi „pe toate le-a făcut Dumnezeu, fiecare cu scopul său" (Pilde 16, 4). Ceea ce este însă esenţial pentru noi este ca pe parcursul vieţii să reuşim să descoperim intenţia lui Dumnezeu cu noi, şi ceea ce este cel mai important, să ne facem împreună — lucrători cu El pentru a evidenţia cât mai mult această intenţie.

În cazul Sf. Ioan Botezătorul, ne apare evident faptul că încă din momentul venirii sale la existenţă Dumnezeu urmărea un plan, avea o intenţie, şi anume ca el să devină Înaintemergătorul Domnului. De altfel, despre venirea lui Ioan se vorbea încă cu sute de ani înainte „Iată, Eu îl trimit înaintea feţei tale pe îngerul meu, care-Ţi va pregăti calea dinaintea Ta" (Mal. 3, 1). Născut după legea firească, aşa cum se naşte orice fiinţă omenească, totuşi venirea lui în lume se datorează unei intervenţii divine ceea ce indică scopul deosebit pentru care Dumnezeu avea să-l hărăzească „că mare va fi el înaintea Domnului... Şi încă din pântecele maicii sale se va umple de Duh Sfânt" (Lc. 1, 15). Apropiaţii familiei sale, dar şi ceilalţi, intuind prezenţa sacrului precum şi scopul deosebit căruia el îi era menit vor constata „ce va fi, oare, acest copil? Căci într-adevăr mâna Domnului era cu El" (Lc. 1, 66).

Dar pentru a înţelege cât mai bine intenţia lui Dumnezeu în cazul Sf. Ioan, pentru a cunoaşte rostul pe care el avea să-l îndeplinească în ioconomia divină, şi anume acela de Înaintemergător al Domnului, va trebui să cunoaştem starea lumii din vremea respectivă. Ne vom referi nu atât la lumea numită cu un termen generic păgână şi care ajunsese să se înstrăineze cu totul de Dumnezeu, deformând religiosul până la exacerbare „deşi l-au cunoscut pe Dumnezeu, nu ca pe Dumnezeu L au slăvit şi nici nu i-au mulţumit, ci-n cugetările lor s-au rătăcit şi inima lor cea neînţelegătoare s-a întunecat... şi slava lui Dumnezeu Celui nestricăcios au preschimbat-o în asemănarea chipului omului stricăcios şi al păsărilor şi al patrupedelor şi al târâtoarelor... au preschimbat adevărul lui Dumnezeu în minciună şi s-au închinat şi i-au slujit făpturii în locul Făcătorului" (Rm. 1, 21, 23, 25), cât mai ales la poporul evreu, pentru că acesta a fost poporul căruia Dumnezeu îi rânduise să fie moştenitorul făgăduinţelor Sale. Ce este de fapt istoria poporului evreu dacă nu o continuă chemare la credinţă adresată lor de către Dumnezeu şi lepădare şi revoltă împotriva voinţei divine, ceea ce-i va aduce însă multe şi îndelungate suferinţe tocmai ca o răsplată a neascultării. Umiliţi de egipteni şi asiro-babilonieni, vor sfârşi mai apoi îngenunchiaţi de vulturul roman. În adâncurile abisului în care se prăbuşise, poporul evreu cel atât de mândru de tradiţiile sale tânjea după Mesia, Cel despre care Dumnezeu le vorbise de atâtea ori prin profeţii săi.

Acesta era visul care înfierbânta sufletul şi mintea oricărui evreu, dar ei în orbirea şi infatuarea lor, îşi arogau această promisiune doar pentru ei, excluzând celelalte neamuri. Îl aşteptau pe Mesia, dar un Mesia doar al lor, şi care să răzbune noianul de suferinţe îndurate de-a lungul timpului. Astfel se prezenta starea religios-morală a lumii din vremea venirii lui Ioan, iar misiunea lui era cu atât mai dificilă, el având de luptat mai întâi de toate împotriva beznei care se înstăpânise în minţile şi sufletele infatuaţilor săi conaţionali. El era cel „trimis de Dumnezeu" (Lc. 3, 2) ca să-i pregătească pentru primirea Luminii, să-i elibereze, nu din robia lumească a romanilor, ci să le elibereze sufletele din bezna care le stăpânea sufletele şi minţile „oamenii au iubit întunericul mai mult decât Lumina, fiindcă faptele lor erau rele" (In. 3, 19).

Pentru aceasta a venit Ioan, şi aceasta era misiunea pe care Dumnezeu i-o încredinţase, să-i facă pe oameni capabili să primească Lumina: „Gătiţi calea Domnului, drepte faceţi-I cărările. Orice vale se va umple şi orice munte şi deal se va micşora; cele strâmbe se vor face drepte şi căile colţuroase, netede. Şi toată făptura va vedea mântuirea lui Dumnezeu" (Lc. 3, 4—6). Om firav, spre a se putea încumeta la această lucrare, avea nevoie să se întărească, iar spre a se putea întări în lucrarea lui, se va retrage în pustie, se însingurează pentru a se apropia cât mai mult de Dumnezeu de la care avea să ia putere. Acolo, în singurătatea pustiei, el se apropie de Dumnezeu şi de semenii săi. Se întăreşte lăuntric prin post şi rugăciune, se degajează de sine pentru a-L lăsa pe Dumnezeu să lucreze prin el. În acest fel, Ioan nu face decât să se recunoască pe sine drept instrumentul prin care Dumnezeu avea să-şi dună la îndeplinire planul Său. Atunci când se va socoti îndeajuns de puternic, va purcede la împlinirea misiunii încredinţate lui de Dumnezeu. „Pocăiţi-vă", cu acest cuvânt îi întâmpină Ioan pe cei care veneau la el. Îndreptaţi-vă, întoarceţi-vă din păcatele voastre căci în curând va să vină Cel care este Lumina.

Ioan nu spunea mai mult, nu era mandatat să spună decât că „împărăţia cerurilor se apropie" şi că ea se va cuprinde în fiinţa Aceluia care va să vină după el „Eu vă botez cu apă spre pocăinţă, dar Cel Ce vine după mine este mai puternic decât mine, Căruia eu nu sunt vrednic să-I duc încălţămintea; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc" (Mt. 3, 11). Cutremuraţi de gravitatea cuvintelor sale, noroadele alergau la el, cerând sfat. Pocăiţi-vă, îi îndemna Ioan, lepădaţi întunericul ca să puteţi primi Lumina pe care va s-o aducă Cel despre care eu vă vorbesc. Pregătiţi-vă să vă puteţi îmbrăca în haina cea nouă, să trăiţi viaţa cea nouă care mijeşte la orizont.

Atunci când Lumina a început să strălucească la orizont, cu smerenie, se va pleca în faţa Aceluia care „trebuia să crească" (In. 3, 30), încheind în chip tragic şi solemn, nu numai misiunea pe care Dumnezeu i o încredinţase şi pentru care a venit de fapt în lume, dar şi o perioadă istorică „toţi proorocii şi Legea au proorocit până la Ioan" (Mt. 11, 13).

Preot S. NICOLAE

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

LUNA APRILIE 1997

● **DUMINICĂ, 6 APRILIE 1997**
— A plecat spre Roma - Italia, unde a participat la lucrările unei Conferinţe pregătitoare cu privire la reluarea dialogului internaţional dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică. În acest sens, s-a întrunit la Roma, Comitetul de coordonare a dialogului din care face parte şi **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE:**

● **SÂMBĂTĂ 12 APRILIE 1997,**
— A cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

● **MARŢI, 15 APRILIE 1997,**
— A prezidat la Reşedinţa Mitropolitană lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial, unde s-au rezolvat probleme curente ale vieţii religioase din Eparhie.

● **JOI, 17 APRILIE 1997,**
— La sediul Băncii Internaţionale a Religiilor din Bucureşti primeşte „Premiul naţional pentru ecumenism" ediţia a II-a 1997, pentru contribuţia unanim recunoscută la promovarea şi consacrarea unui climat superior de dialog şi solidară colaborare în favoarea armoniei sociale, interetnice şi interreligioase în spaţiul spiritualităţii româneşti.

● **DUMINICĂ 20 APRILIE 1997,**
— „Floriile", slujeşte Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană.

● **JOI, 24 APRILIE 1997,**
— Slujeşte în Catedrală Denia Celor 12 Evanghelii.

● **VINERI, 25 APRILIE 1997,**
— Acordă un interviu postului de televiziune „Antena 1" Sibiu în legătură cu Sărbătoarea Sf. Paşti.
— Acordă un interviu postului de radio „România Actualităţi", redactorului Carmen Vulcan, în legătură cu Învierea Mântuitorului Iisus Hristos.
— Slujeşte în Catedrală Denia „Înmormântării Domnului Iisus Hristos".

● **DUMINICĂ, 27 APRILIE 1997,**
— „SFINTELE PAŞTI", slujeşte Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană şi adresează Cuvântul pastoral tuturor celor prezenţi.
— În după-amiaza aceleiaşi zile slujeşte vecernia în Catedrală.

● **LUNI, 28 APRILIE 1997,**
— Primeşte în Catedrala Mitropolitană pe Majestatea Sa, Regele Mihai şi Regina Ana, adresându-le un cuvânt de bunvenit.

● **MARŢI, 29 APRILIE 1997,**
— Cercetează Mânăstirea Sâmbăta.

LUNA MAI 1997

● **JOI, 1 MAI 1997,**
— A acordat un interviu postului de radio Făgăraş cu tema: „Izvorul Tămăduirii" şi semnificaţiile sale la Mânăstirea „Sâmbăta".

● **VINERI, 2 MAI 1997,**
— Slujeşte Sfânta Liturghie la Mânăstirea „Brâncoveanu" din Sâmbăta de Sus, cu ocazia sărbătorii „Izvorul Tămăduirii". Adresează un cuvânt de învăţătură tuturor celor prezenţi.
— În după-amiaza aceleiaşi zile participă în Bucureşti, la Palatul Cotroceni la o întâlnire cu preşedintele României, domnul Emil Constantinescu şi şefii cultelor religioase din România.
— În seara aceleiaşi zile are o întâlnire, la Palatul Patriarhal cu domnul Adrian Severin, Ministrul de Externe al României.

● **SÂMBĂTĂ, 3 MAI 1997,**
— Cercetează Mânăstirea Predeal.

● **LUNI, 5 MAI 1997**
— Cercetează Casa de Odihnă şi biserica din localitatea Bazna, Protopopiatul Mediaş, unde urmează a se efectua lucrări de de întreţinere şi reparaţii.

● **JOI, 8 MAI 1997,**
— Cercetează şantierul de la Mânăstirea Sâmbăta.
— Vizită la şantierul de la Schitul Orlat.

● **VINERI, 9 MAI 1997,**
— Primeşte la Reşedinţa Mitropolitană, corul mixt al Facultăţii de Teologie din Iaşi condus de Preot Lector Alexăndrel Barnea, cor aflat în vizită la mânăstirile şi schiturile din Transilvania. Cu această ocazie Î. P. S. Sa le vorbeşte despre istoria Transilvaniei, cu referire specială la Uniatism.

● **VINERI, 16 MAI 1997,**
— Cercetează Mânăstirea Sâmbăta.
— Acordă un interviu postului de televiziune PRO TV. Bucureşti, reporterului Radu Anton Roman, despre istoricul Mânăstirii „Brâncoveanu".

● **SÂMBĂTĂ, 17 MAI 1997,**
— Prezidează la Mânăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus, lucrările Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului şi rezolvă probleme curente în Arhiepiscopie.

● **DUMINICĂ, 18 MAI 1997,**
— Participă la Sfânta Liturghie la Mânăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus.

● **JOI, 22 MAI 1997,**
— Participă la Capela Facultăţii de Teologie la Liturghia festivă cu ocazia terminării cursurilor de către studenţii anului IV.
— Primeşte la Reşedinţa Mitropolitană, într-o vizită particulară, pe domnul prefect al judeţului Sibiu, Tiberiu Costăchescu.
— În după-amiaza aceleiaşi zile participă la masa festivă organizată de studenţii anului IV, unde rosteşte un cuvânt „Despre preoţie".

● **SÂMBĂTĂ, 24 MAI 1997,**
— La invitaţia P. S. Gherasim al Râmnicului, participă la Mânăstirile Hurez şi Bistriţa la inaugurarea lucrărilor de reconstrucţie, consolidare şi întreţinere a aşezămintelor mânăstireşti de acolo.

● **LUNI, 26 MAI 1997,**
— Participă în Bucureşti, la sediul Secretariatului de Stat pentru Culte, la o discuţie referitoare la Noul proiect al Legii Cultelor din România.

● **MARŢI, 27 — JOI, 29 MAI 1997,**
— Participă la lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, lucrări ţinute la sediul Patriarhiei.

● **VINERI, 30 MAI 1997,**
— Cercetează Mânăstirea Predeal.

● **SÂMBĂTĂ 31 MAI 1997,**
— Cercetează Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, şi participă la simpozionul internaţional „Interculturalitate — 1997" — experienţa Transilvaniei", organizat de Centrul European de Studii în probleme etnice şi Academia Română, sub înaltul patronaj al Ministerului de Externe.
— În după-amiaza aceleiaşi zile primeşte la Reşedinţa sa de la Mânăstirea Brâncoveanu pe domnul Acad. Prof. Dr. Nicolae Cajal, preşedintele Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România.

Secretar eparhial,
Pr. VALENTIN SICOE

Prelegeri de estetica Ortodoxiei

(Urmare din pag. a 7-a)

ferm stabilit, datorită studiilor de o severă rigoare ştiinţifică întreprinse timp de mai bine de două decenii de Pr. Prof. Dr. Gh. Drăgulin" (p. 150). Această identitate de persoane, considerată „acum un fapt ferm stabilit", trebuie privită însă cu prudenţă, pentru motivele ,mai întâi, de ordin lingvistic.

Dionisie Exiguul sau **Smeritul**, considerat când „străromân", când „român", când „daco-roman" trăieşte între anii cca 470 - cca 545 şi nu poate fi străromân, fiindcă perioada „străromână" sau „română comună veche" se încadrează între secolele VIII—XII. **Dionysios** este un nume grecesc şi nu un nume traco-dac romanizat, ca Sf. **Dasius Argesus** sau **Dada**, nume de sfinţi daco-romani, din sec. IV. **Exiguus**, ad latin = mic, slab, neînsemnat, folosit drept cognomen şi de alte categorii sociale, ca militari, oameni politici, nu poate fi sinonim cu „smeritul", fiindcă smerenia este o virtute morală şi călugării, „în smerenia" lor nu-şi atribuie virtuţi, ci păcate, pentru care îsi adaugă cognomenul de „păcătosul", „peceans — peccator sau „amartios — amartia", păcat, greşeală în limba greacă.

Identificarea de opere scrise aflate sub diferite nume, dar aparţinând numai unui singur scriitor, se face pe bază textologică şi stilistică, deci problema este mai întâi de ordin lingvistic, ceea ce nu s-a făcut, ca să se poată afirma identitatea stilistică sau textologică dintre operele celor doi scriitori, şi ca să se poată afirma identitatea lor de nume.

După Sfântul Dionisie Areopagitul, **Frumosul este un nume al Divinităţii**. Frumosul este etern, imuabil, supra-raţional, supra-esenţial, supra-unitar, şi este sursa inepuizabilă a armonieiei şi a frumuseţii raţionale existente în lume, „fiind cauza creatoare ce pe toate le mişcă şi le strânge la un loc prin dragostea de frumuseţe proprie". Trăirea cea mai intensă a Frumuseţii, maxima deschidere a fiinţei umane spre Divinitate se realizează în extaz, în cadrul cunoaşterii apofatice. Trăirea filocalică, preocupare majoră în cadrul Creştinătăţii Răsăritene, este orientată spre Frumuseţea nepieritoare. Filocalia este iubire de Frumuseţe netrecătoare. Ea susţine aspiraţia spre îndumnezeire a celor mai buni dintre credincioşi. Preocupările filocalice sunt o constantă în întreaga Ortodoxie. Trăirea Frumuseţii nu este posibilă decât în contemplaţie. După învăţătura ortodoxă, omul, chipul nemuritor al lui Dumnezeu, restabilit şi desăvârşit în Hristos, are o frumuseţe aparte, care îşi are sursa în infinitul Frumuseţii Divine. Spre Frumuseţea Divină, arhetipală, aspiră frumuseţea umană, respectiv tot ceea ce este mai uman în om. Remarcabile referinţe sunt aduse despre „Estetica urâtului" care în Ortodoxie echivalează cu păcatul, care vine de la diavol, care distruge şi trupul, dar mai ales sufletul. El este „o cale sigură spre iad", iar iadul „este tot ceea ce poate fi mai sumbru, mai teribil, mai monstruos în condiţia umană. Ca şi păcatul sau ca şi diavolul, iadul este de o urâţenie absolută". Ar fi fost binevenit aici să se fi vorbit şi despre manifestările degradante ale zişilor sataniști din zilele noastre. Vorbindu-se despre „Reprezentarea simbolică a iadului", trebuie cuprins şi subcapitolul „Reprezentarea simbolică a raiului".

Sunt sugestive referinţele despre „Denunţarea urâtului în opera lui Tudor Arghezi" (p. 230—233). Importante sunt consideraţiile de restituire ale operei lui Nichifor Crainic, privind Estetica Ortodoxă (p. 236—263). Arta Ortodoxiei, subliniază autorul, mărturiseşte şi laudă Adevărul lui Dumnezeu. Prin artă oamenii Îl adoră pe Dumnezeu. De aceea în Ortodoxie arta este doxologie. Prin artă oamenii trăiesc în comuniune în cuprinsul noului popor al lui Dumnezeu şi în faţa lui Dumnezeu oamenii sunt egali. Ortodoxia comunică atât de strâns cu actele, formele şi semnificaţiile cultului divin. În teologie, şi cu deosebire în teologia dogmatică, ca mod de cunoaştere a lui Dumnezeu şi modalitate de exprimare a experienţei, cultului şi misticii spirituale a Bisericii, se află categoriile, principiile, noţiunile şi demonstraţiile cu care estetica Ortodoxiei abordează inepuizabila problematică a frumosului, a proceselor creaţiei şi a ipostazelor artei indiferent de locul şi timpul în care ele au fost afirmate (p. 290).

IV. **Artistul şi creaţia: — Kenoza artistului; Creaţia artistică; Inspiraţia; Credinţa artistului; Speranţa activă; Dragostea lucrătoare.**

Reţinem din acest capitol concluzia sugestivă ca meditaţie şi mesaj: „Arta îşi are sursa în dragoste, se manifestă ca dragoste, se împlineşte ca dragoste şi străluceşte ca dragoste, pentru că omul a fost creat din dragoste de Dumnezeu care este dragoste. Ca permanenţă şi dominantă a spiritualităţii creştine ortodoxe dragostea conferă sens şi cele mai înalte semnificaţii nu numai operelor de artă, ci şi vieţii celor ce le-au creat, celor care le contemplă, oamenilor de pretutindeni şi lumii întregi, care se spiritualizează necontenit însetată de Creatorul ei" (p. 444).

Cu asemenea reflexiuni de estetică filosofică creştină ortodoxă este încărcată întreaga lucrare a autorului, care indică un drum de ascensiuni spirituale în cultura contemporană românească, pentru care nu putem să-i fim decât recunoscători.

Asociaţia Christiana Sibiu — Bilanţ 1996

● Imediat după Revoluţia din Decembrie 1989, a luat fiinţă la Bucureşti, Asociaţia Medical-Creştină Christiana, care are o filială foarte activă şi în oraşul Sibiu.

De-a lungul anilor, această Asociaţie, prin râvna membrilor săi, a desfăşurat o activitate meritorie în slujba valorilor creştine şi a slujirii semenilor.

Şi în anul trecut 1996 — conform Raportului de activitate al acestei Asociaţii, activitatea ei a fost deosebit de bogată, bucurându-se de sprijinul Arhiepiscopiei Sibiului, personal a **I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală**, a Bisericii Evanghelice C.A. din Sibiu, a organizaţiei Diakonisches Werk din Sibiu, a Primăriei Sibiu, a studenţilor şi studentelor de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi nu în ultimul rând a cadrelor medicale angrenate în această acţiune a Asociaţiei Christiana.

În anul trecut, Arhiepiscopia Sibiului a asigurat din Fondul Filantropic Eparhial suma de 2 milioane lei pentru achitarea şi distribuirea gratuită sau cu reducere a unor medicamente, persoanelor aflate în nevoi. De menţionat faptul că Asociaţia a fost sprijinită substanţial şi de organizaţia Diaconisches Werk — mai ales în procurarea unor medicamente şi proteze sau alte accesorii medicale necesare unor persoane bolnave.

Pe lângă persoanele de religie ortodoxă au fost ajutate şi cele de alte confesiuni.

Raportul prezintă detaliat activitatea pe sectoare a Asociaţiei Christiana Sibiu, căreia i se aduc şi din partea Arhiepiscopiei Sibiului felicitări şi mulţumiri pentru activitatea depusă pe plan filantropic-medical şi nu în ultimul rând dl. dr. Aurel Creţu — preşedinte, P. C. pr. Covaci Ioan — secretar şi d-nei contabil Viorica Nicoară din conducerea Asociaţiei.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Continuându-şi opera gigantică de a ne da o nouă traducere a **Bibliei,** Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu Anania al Vadului, Feleacului şi Clujului, după ce a tipărit **Noul Testament,** a început acum cu Vechiul Testament, tipărind **Pentateuhul** (Ed. Inst. Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1997).

Volumul e prefaţat de P. F. Patriarh Teoctist, iar în continuare **„un Cuvânt lămuritor asupra Sfintei Scripturi"** e semnat de autorul traducerii şi al comentariilor. Acest **Cuvânt lămuritor** e o adevărată şi concisă istorie a textelor biblice, iar comentariile sunt operă de savant.

Poate e doar o impresie de om neinformat, dar mi se pare că această lucrare uriaşă a Î. P. S. Bartolomeu Anania nu şi-a găsit încă locul cuvenit în seminariile teologice, în facultăţile de teologie şi în bibliotecile parohiale şi personale ale preoţilor. Dincolo de toate acestea parcă mi-ar place să se afle şi în bibliotecile intelectualilor, ca şi în casele creştinilor de rând. Dincolo de valoarea propriuzisă a textelor inspirate de Dumnezeu, transpunerea literară a acestor texte, cu respectul faţă de „limba vechilor cazanii", dar şi cu înnoirile pe care le-a traversat limba română până la vorbirea românilor de astăzi, fac textele biblice contemporane cu noi şi le reînnoiesc şi le renasc autoritatea.

În tinereţe Î. P. S. Bartolomeu semna note, comentarii şi alte studii „Bartolomeu diacul". Acum diacul intră în familia lui Coresi, a lui Simion Ştefan, a Fraţilor Greceanu, a lui Nicolae Milescu, a lui Mitrofan al Buzăului, a lui Filotei al Buzăului şi a lui Andrei Şaguna.

*

● A reapărut prin grija d-lui Ion Dur, SAECULUM, revista fondată de Lucian Blaga (serie nouă, an I (III), nr. 3—4, (12)). Are un cuprins bogat, dedicat mai ales lui Lucian Blaga (Al. Boboc, Gh. Pavelescu, Eugène von Itterbeek, Ioan Mariş, Anca Sârghie ş.a.) şi printre colaboratori pe Paul Philippi, Dennis Deletant, Cioran, Noica (de Ion Dur) şi o poezie inedită de Sandu Tudor.

Multe din articole ar trebui remarcate, d.p. cele scrise de Vasile Avram, Dan Silviu Boerescu, Ileana Marinescu, ordinea fiind notată la întâmplare şi nu datorită vreunei scări valorice.

Revista găzduieşte şi o prezentare a **Rugului Aprins: moment de spiritualitate românească,** de Antonie Plămădeală, moment căruia i se face tot mai mult loc în spiritualitatea şi cultura românească, marcând jumătatea secolului al XX-lea la români cu o prezenţă gata-gata să se piardă în uitare.

E o revistă care face cinste Sibiului Cultural ca şi iniţiativei şi muncii pricepute a d-lui Ion Dur.

*

● Iată o carte menită să suscite interesul multora: filozofi, teologi, oameni de ştiinţă şi chiar şi al marilor mase, fiindcă e scrisă pe înţelesul oricui are deprinderea unei gândiri trecute de nivelul primar. Cartea are şi un titlu incitant şi, pentru cei cu ochelari de cal, atotştiutorii, provocator: MIRAREA FILOZOFICĂ. ISTORIA FILOZOFIEI EUROPENE (trad. de Damian Vasile, Humanitas, 1997, 393 p.) de Jeanne Hersch.

E în afară de orice îndoială că cel ce se miră a aflat ceva nou. Dacă, la început, sau pentru totdeauna nu şi-l explică, mirarea rămâne şi creşte. Uneori devine temă de filozofare, alteori de teologie. Cea din urmă se foloseşte oricum şi de cea dintâi. În definitiv totul în lume, în pământ, pe pământ, în cosmosul plin de stele şi planete, în trupul şi mintea omului, sunt semne de mirare. De admiraţie, de mândrie şi umilinţă, de disperare şi speranţă, drum către un sens ultim. Ce titlu minunat aşadar: **Mirarea filozofică.**

Cine are capacitatea să se mire e un om mare. Cine are capacitatea să-şi ducă mirarea până la extaz, e un sfânt. Cine are capacitatea să-şi transforme mirarea în intuiţie şi intuiţia în silogism, e un geniu.

Desigur, nu-i avem în vedere aici, pe cei despre care poporul zice: **se miră ca prostul!** Aceea nici nu e mirare şi, în orice caz nu e avută în vedere în această carte. De mirarea proştilor nu se miră nimeni.

*

● DICŢIONARUL OPERELOR FILOZOFICE ROMÂNEŞTI coordonat de Ion Ianoşi, are pe frontispiciu: 111 lucrări fundamentale (Humanitas, 1997, 317 p.), e o carte care poate orienta bine în filozofia românească pe oricine. M-a bucurat nu numai bogăţia informaţiei, texte originale sau comentarii ale unor opere pentru mulţi uitate. Evident, Dicţionarul nu e scris nici pentru studenţii în filozofie, nici pentru profesorii de filozofie. Aceştia sunt chemaţi să adâncească. Dicţionarul e însă o bună introducere în filozofie a celor ce studiază altceva şi a căror cultură generală nu se poate lipsi de cunoştinţele măcar sumare de filozofie. Nu le strică însă nici „filozofilor".

Personal m-am bucurat că autorii n-au nesocotit interferenţele filozofie-teologie. Sunt prezente în volum nume şi titluri, opinii şi orientări ale unor cunoscuţi teologi precum: Dumitru Stăniloae (cu şapte titluri), Emilian Vasilescu (cu cinci titluri), Ioan G. Savin, (cu zece titluri), Eufrosin Poteca, (cu trei titluri), Pavel Constantin (cu trei titluri), Nicolaus Olahus (cu două titluri), Samuil Micu-Klein (cu trei titluri), Lăncrăjan Ion (cu patru titluri), Şerban Ionescu (cu şase titluri), Nichifor Crainic (cu patru titluri), Coman I. Gh. (cu şapte titluri), Blaga Lucian (era teolog, cu toată opera), Balca Nicolae (cu trei titluri).

Iată doar câteva momente ale prezenţei în cultura românească a teologiei şi a teologilor.

Fără alte comentarii!

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

15 iunie

Nr. 23—24

1997

POGORAREA DUHULUI SFÂNT

Praznicul Pogorârii Duhului Sfânt datează din vremea Sfinţilor Apostoli. A fost proorocit cu opt sute de ani înainte de Hristos: „Vărsa-voi Duhul meu peste tot trupul..." (Ioil 3, 1—2) Această profeţie s-a împlinit la zece zile după Înălţarea Domnului.

Prăznuirea Pogorârii Duhului Sfânt este confirmată de scriitori şi mari sfinţi Părinţi. Ne vorbeşte, despre ea, Sfântul Irineu pe la anul 200. Sfântul Ioan Gură de Aur o numeşte „Duminica mântuirii", iar Sfântul Maxim Mărturisitorul îi spune Cincizecime.

Cincizecimea era rânduită şi în Legea veche. În V chiul Testament ea marca sfârşitul sărbătoririi Paştelui iudaic şi invoca ziua în care, pe muntele Sinai, a fost dat Decalogul la cincizeci de zile din momentul în care poporul Israel părăsise Egiptul înrobitor.

Pogorârea Duhului Sfânt mai poartă şi denumirea de Rusalii. Această denumire confirmă legătura poporului român cu tradiţiile romane pe care le-a încreştinat. La romani termenul de florar, de Rusalii cinsteşte frumuseţea în general, pe a florilor în special. Duhul Sfânt ne întăreşte spre rodirea virtuţilor morale care sunt flori spirituale menite să înfrumuseţeze sufletul şi să înmiresmeze viaţa omenească de pretutindeni.

Rusaliile înnobilează nu numai relaţiile dintre cei vii, ci întăreşte şi sentimentul de legătură cu înaintaşii prin veacuri. În sâmbăta Rusaliilor se săvârşeşte şi pomenirea celor adormiţi.

La Praznicul Pogorârii Duhului Sfânt, căruia i se mai spune şi „Duminica Mare", „Capătul Sărbătorilor", mărturisim bucuria de a fi primit „semnul împăcării dintre Dumnezeu şi om în Iisus Hristos". Îl rugăm, pe Împăratul ceresc, pe Mângâietorul şi Duhul Adevărului, să lucreze şi întru noi, să ne lumineze, să ne curăţească de toată întinăciunea, să sfinţească şi să mântuiască sufletele noastre.

Pr. GH. RĂŢULEA

Duminica Sfinţilor Români

Este mai mult decât binevenită hotărârea Sf. Sinod al Bisericii noastre Ortodoxe, care în Şedinţa sa solemnă din 20 iunie 1992 a decis ca duminica a doua după Rusalii, care urmează după duminica tuturor Sfinţilor, să fie închinată pomenirii **Sfinţilor Români.** În acest fel li se răspunde celor care ne-au tot reproşat şi ne reproşează încă, faptul că noi românii am fi un popor care n-avem sfinţi.

Când astfel de acuze vin din partea unora care sunt străini de neamul şi credinţa noastră, parcă îi mai putem înţelege, pentru că astfel de afirmaţii au de obicei la bază lipsa de informaţie, deşi nu s-ar putea spune că igoranţa ar fi chiar o scuză. Mai dureros este atunci când atari afirmaţii vin din partea unora care sunt de-o fiinţă şi de un neam cu noi.

Iorga, cât de mare a fost, a făcut şi el la un moment dat o astfel de afirmaţie nefericită. Tragedia nu constă în faptul că marele Iorga a avut un moment de inspiraţie proastă, căci la urma urmelor nimeni nu este scutit de greşeală, deci infailibil, chiar şi geniile au scăderile lor. Necazul cel mare este că unii răuvoitori se folosesc de numele şi autoritatea lui atunci când abordează această problemă.

Ce să mai spunem de Emil Cioran, care s-a străduit în fel şi chip să-şi judece neamul din care descindea, neomiţând să-i sublinieze relele şi scăderile posibile şi imposibile. Mă refer mai ales la cartea sa „Schimbarea la faţă a României", a cărei apariţie a stârnit oarece valuri la vremea respectivă, carte în care autorul nu precupeţeşte să ne înfăţişeze o istorie „à rebours" a românilor, în care toate valorile noastre tradiţionale sunt demolate, iar spaţiul românesc definit nici mai mult nici mai puţin decât „neantul valah". Îşi va fi avut Cioran socotelile lui cu istoria, dar aceasta este o altă poveste care nu face obiectul rândurilor de faţă.

Chiar dacă Biserica noastră nu s-a pronunţat decât relativ recent în privinţa canonizării sfinţilor români — pentru prima dată în 1950, apoi în 1955, şi cel mai recent în 1992 —, aceasta nu înseamnă că noi românii n-am avut sfinţi, sau că aceştia nu se bucurau de cinstire din partea poporului drept-credincios. Pentru că, în ultimă instanţă, poporul credincios cu simţul său deosebit în a percepe sacrul, este cel care îi consacră şi îi impune pe sfinţi posterităţii. Biserica nu face altceva decât să vină întru întâmpinarea unei realităţi deja existente, pe care o consfinţeşte prin autoritatea ei şi o oficializează. Sunt, iată,, aproape 500 de ani de când s-a mutat la cele veşnice slăvitul domn al Moldovei, Ştefan cel Mare, şi tot atâţia ani sunt de când arde nestinsă candela de la mormântul său de la Putna, semn şi simbol al evlaviei pe care poporul nostru i-a închinat-o dintru-nceput.

O posibilă cauză care ar putea explica faptul — totuşi aparent şi de suprafaţă —, prin care suntem acuzaţi că n-am excelat şi nici n-am avea sfinţi, este poate şi prea multa discreţie în care i-a plăcut totdeauna poporului nostru să se păstreze, preferând mai degrabă să-şi macine durerile şi să-şi consume bucuriile în binecuvântată tăcere. Mai este apoi şi acea gravitate pe care poporul nostru a păstrat-o ori de câte ori era vorba despre cele sfinte. Dacă a fi sfânt înseamnă pentru unii doar să-ţi afişezi credinţa, ba să mai şi faci paradă din meritele tale religioase, cum din păcate ne-a fost dat să mai vedem pe ici, pe colo, în acele aşa-numite spectacole religioase ale neoprotestanţilor, ţinute pe stadioane şi în săli publice, atunci trebuie să recunoaştem că într-adevăr, astfel de „sfinţi" noi n-am avut, şi nici de mare pagubă nu ne este, pentru că nu în aceasta constă de fapt sfinţenia.

Prin această **Duminică a Sfinţilor Români,** Biserica noastră Ortodoxă nu face altceva decât să confirme vocaţia creştină a poporului român. Într-o astfel de zi solemnă, ziua cinstirii sfinţilor noştri, s-ar cuveni să nu facem nimic altceva decât să ni-i aducem în gând pe fiecare în parte şi apoi să rostim în taina sufletului câte un acatist la pomenirea numelui fiecăruia dintre ei. Să ne amintim măcar de câţiva dintre ei pe rând, spre cinstirea neamului din care au odrăslit şi spre mai marea slavă a lui Dumnezeu: Sf. Cuv. Casian Dobrogeanul şi Gherman din Dobrogea, Sf. Ierarh Calinic de la Cernica, Sf. Ierarhi Mărturisitori Ilie Iorest şi Sava, Mitropoliţii Transilvaniei, Iosif Mărturisitorul din Maramureş, Sf. Mucenic Ioan Valahul, Sf. Ierarh Ghelasie de la Râmeţi, Sf. Leontie de la Rădăuţi, Sf. Voievod Ştefan cel Mare, Cuv. Ioan Iacob de la Neamţ, Sf. Cuv. Teodora de la Sihla, Sf. Martiri Brâncoveni: Constantin Vodă şi cei patru fii ai săi: Constantin, Ştefan, Radu, Matei şi Sfetnicul Ianache, Sf. Ierarh martir Antim Ivireanul, Cuv. Visarion, Sofronie, Oprea Nicolae, şi Sf. Preoţi Mărturisitori Ioan din Galeş şi Moise Măcinic din Sibiel, Sf. Cuv. Paisie de la Neamţ, Sf. Cuv. Daniil Sihastrul, şi mulţi, mulţi alţii.

Dar nu numai pe aceştia suntem chemaţi să-i cinstim într-o astfel de zi solemnă, ci şi pe aceia mulţi, care au ajuns la măsura sfinţeniei, fără să fie cunoscuţi de semenii lor, cunoscuţi însă de Dumnezeu şi preaslăviţi de El.

Despre un astfel de sfânt anonim a dat mărturie scriitorul şi filosoful nostru Mircea Vulcănescu. Supărat pe bună-dreptate pe Cioran, care nu mai prididea cu acuzele la adresa românilor în ceea ce priveşte lipsa sfinţilor, şi care făcea mare tapaj pe seama „neantului valah", este apostrofat cu severitate de Vulcănescu prin cuvintele: „ar fi trebuit să vezi pe femeia pe care am cunoscut-o eu într-un sat de munte, ai cărei genunchi lăsaseră urme în pământul colibei sale, de atâtea mătănii câte făcuse. Adevărata sfinţenie n-are nevoie să se arate şi să fie recunoscută" (Întâmplarea o povesteşte Cioran însuşi, şi se găseşte în Rev. de istorie şi teorie literară, nr. 3—4/1988, p. 194).

Şi dacă tot am pomenit de Mircea Vulcănescu, să ne aducem aminte de felul în care a murit. Azvârlit în temniţele comuniste, el, seniorul românismului, adevărat fiu şi mărturisitor al credinţei ortodoxe, fiind batjocorit, schingiuit şi omorât cu bestialitate, ne-a lăsat acel zguduitor testament creştin: „să nu ne răzbunaţi!". Numai un adevărat trăitor al lui Hristos putea să primească moartea cu seninătate, să-şi depăşească firea cu slăbiciunile ei, şi să se roage pentru iertarea călăilor săi.

I-a fost dat poporului nostru să petreacă aproape 50 de ani de răceală şi beznă ateistă, ani în care s-a încercat desfiinţarea Bisericii. Cum se putea realiza mai bine acest plan diabolic decât lovind în oamenii Bisericii. Ierarhi, preoţi, monahi, dar şi simpli credincioşi au fost azvârliţi în cele mai lugubre beciuri. Batjocoriţi, schingiuiţi, condamnaţi la ani grei de temniţă sau omorâţi cu bestialitate. Nici până astăzi nu se cunoaşte numărul lor decât cu aproximaţie. Toţi şi-au purtat crucea cu smerenie şi cu demnitate. Osemintele unora dintre ei nu s-au descoperit nici până astăzi, alţii s-au întors la casele lor, fără să se laude însă niciodată cu încercările şi suferinţele prin care au trecut. Din când în când, câte unul dintre ei se încumetă anevoie să vorbească despre infernul prin care a trecut, iar atunci când o fac, răzbate din vorba lor atâta sfială, de pare că s-ar teme să vorbească despre astfel de lucruri. Cândva, pentru o mai dreaptă evaluare a lucrurilor, va trebui să se scrie istoria acestor destine exemplare, multe dintre ele demne de Vieţile Sfinţilor.

Dacă cineva îşi închipuie că sfinţii sunt ceva care ţine de domeniul trecutului, acela nu face decât să se înşele amarnic. Pentru că

(Continuare în pag. 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

M. Eminescu şi M. Sadoveanu

Dragostea şi admiraţia lui M. Sadoveanu pentru M. Eminescu au fost deseori mărturisite. Relatările le găsim reunite în volumele: *Evocări* (1954), *Mărturisiri* (1960), *Opere* (19 şi 20) ori în unele *prefeţe* ale poeziilor poetului, cât şi înregistrările pe disc.

Scriind romanul *Creanga de aur* (1933), M. Sadoveanu s-a inspirat din poemul *Strigoii* al lui M. Eminescu, care i-a sugerat chipul magului:

„Cenuşa veche sta încă în vatra părăsită; lătra în adâncime câţelul pământului; am intrat şi l-am găsit palid şi semeţ în jilţul dăltuit în stâncă. Cu dreapta ţinea toiagul de fildeş. Avea muşchi în plete şi pe sân; îi ajungea barba la pământ şi genele la piept; deasupră-i îlfâia, gonindu se în roate,

CU-ARIPILE OSTENITE, UN ALB ŞI-UN NEGRU CORB...

Sub povara acestui semn al zilelor şi nopţilor stătea orb, însă numerele de aur continuau să clipească sub bolta frunţii lui, scriind misterios timpurile".

„Cu aceasta, — nota Dan Mănucă — *am atins o problemă care priveşte soarta unui motiv literar şi geneza (o putem oare presupune?) unei capodopere. CREANGA DE AUR a lui Sadoveanu îl are drept protagonist pe Kesarion Breb, prelungire şi probabil sugestie a magilor eminescieni în ceea ce au ei caracteristic: autohtonismul, ceremonialul (ezoterismul) şi preocuparea faţă de timp (...) Sadoveanu, în CREANGA DE AUR, va proceda aidoma lui Eminescu, din POVESTEA MAGULUI. Asemănările merg, câteodată, deajuns de departe, până la nivelul gesticii, hieratice, ori al ambianţei. «Zăhastrul» lui Eminescu lasă în urma sa, îndreptându-se către muntele sacru, «iarnă, ploaie, zăpadă, fiori», tot aşa precum Breb înainte de a se transforma în ultimul Decheneu. El intră în peştera simbolică, iar magul poetului — în «măreţul mormânt» al domului".*

M. Sadoveanu spunea despre poet că *„arta lui, aşa de subţire, are rădăcini şi-n sufletul marilor şi simplilor rapsozi populari".* Următorul motiv:

Greeruş ce cânţi în lună
Când pădurea sună,
Cum nu ştii ce am în mine,
Greere străine?

a fost reluat de M. Sadoveanu din doinele basmului versificat *Călin Nebunul,* care e de esenţă folclorică la rândul lui. Iată-l în *Nada Florilor* (1950):

Greiere ce cânţi în lună
Când pădurea sună,
De ce frângi inima-n mine
Greiere străine?

Căci şi eu îs un pribeag,
Greier drag,
Şi-am lăsat la noi la Crâng
Ochi care mă plâng.

Astfel creaţia sadoveniană urmează îndeaproape creaţia populară şi devine la rândul ei iar populară, prin felul în care a fost reluată şi prelucrată de rapsozi.

„Mihail Eminescu — scria Victor Eftimiu — *a scris foarte puţin, iar Mihail Sadoveanu foarte mult. Unul e poet, celălalt prozator. Şi, cu toate acestea, sunt mai aproape unul de altul decât, de pildă, Eminescu de Alecsandri şi Sadoveanu de Caragiale. Această înrudire, mai presus de genuri şi cantitatea operei, o face acel ritm interior, acea nostalgie acel ecou de doină, — poezia melancolică a pământului moldovenesc...*

Peisagiul, sufletescul acestor ţinuturi, turnate în tipare proprii, în fragede şi calde potriviri de cuvinte, într-o melopee de dor şi renunţare, fac pe Eminescu şi Sadoveanu improprii unor adaptări egale, în limbi occidentale: polenul ce le colorează gris şi ruginiu viziunea de artă, se şterge, se evaporează, ca primele brume pe ultimele frunze, într-o dimineaţă însorită de noiembrie..."

Redăm în continuare, două texte (din M. Eminescu şi M. Sadoveanu), care se aseamănă oarecum. Textele privesc balada *Mioriţa: „Închipuiţi-vă* — scria poetul în TIMPUL — *de pildă un păstor rătăcit pe Carpaţi, petrecând lungile nopţi înstelate în mijlocul turmei sale, neavând altă petrecere decât din timp în timp lătratul câinilor săi sau strigătul plângător al oilor sale. — Acest om care nu ştie nici limbă, nici gramatică, nici versificaţiune, insuflat numai de priveliştea naturei şi de geniul ascuns care a aprins sufletele barzilor cei vechi, apucă deodată fluierul şi lasă cugetarea să se rostească în şoapte blânzi şi armonioase, şi iată Mioriţa..."*

„Amintiţi-vă — scria M. Sadoveanu — *versurile MIORIŢEI şi închipuiţi-vă că le ascultaţi într-un amurg de toamnă, pe o coastă de munte, subt un cer adânc. În asemenea peisagiu, poetul de demult a visat pe acel păcurar tânăr, asupra căruia apasă destinul morţii. În singurătăţile Ceahlăului şi ale Călimanilor, unde oamenii sunt singuri între ei sub stihii, numai fluierul, mioara preferată sau câinele credincios pot să se împărtăşească din viziunile şi solilocviile lui".*

Alăturarea acestor două texte nu este întâmplătoare. Ele arată intuiţia poetică a scriitorilor privind balada noastră păstorească: *Mioriţa.* Aşadar: prin intuiţia poetică privind peisajul păstoresc, asemănarea e izbitoare, măcar ca atitudine, atmosferă şi climat sufletesc, ca modalitate de a scrie, de a evoca.

Literatura sadoveniană *„foarte asemănătoare în această privinţă cu aceea a lui Eminescu, îşi trage sevele dintr-o analiză a eului social, dintr-o explorare arheologică a sufletului nostru colectiv"* (G. Călinescu).

Legaţi puternic de înaintaşi printr-o înaltă concepţie despre misiunea literaturii şi artei, M. Eminescu şi M. Sadoveanu au ridicat motivele poetice ale patrimoniului popular la altitudinea capodoperei, şlefuind limba poporului şi prefăcând-o în giuvaeruri.

„Ca şi poezia lui Eminescu, proza lui Sadoveanu atinge fondul cel mai adânc al specificităţii noastre.." (G. Călinescu).

Cu rădăcini adânc înfipte în solul natal, ei au cântat durerile şi bucuriile inimii omeneşti, trecutul glorios al poporului, detestând strâmbele rânduieli ale vremii. Şi M. Eminescu şi M. Sadoveanu au cântat cu însufleţire plaiurile Ţării de Sus a Moldovei, încântându-se şi vibrând la adierea frunzei, tremurul iazurilor şi sclipirea stelelor.

GRAŢIAN JUCAN

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(VII)

Întrucât imperialii nu şi-au onorat promisiunile, reacţia românilor n-a întârziat. Deschizătorul luptei românilor transilvăneni pentru drepturi politice şi naţionale a fost episcopul unit de la Blaj, Inocenţiu Micu Clain (1692—1768). Este de menţionat faptul important, anume că lupta naţională dusă de Inocenţiu Micu are o componentă majoră şi lupta pentru independenţa Bisericii Unite, care pentru el făcea parte din independenţa şi demnitatea naţiunii române. El a pornit pe firul făgăduielilor neîndeplinite ale diplomei leopoldine, stabilind obiectivele luptei potrivit cu nevoile proprii ale întregului popor român. A cerut ca românii să fie egal îndreptăţiţi cu celelalte „naţiuni" ale Transilvaniei, „plebea română" să fie considerată egală cu plebea celorlalte naţiuni. În memoriile înaintate Curţii din Viena sau Dietei Transilvaniei, Inocenţiu Micu s-a întemeiat deopotrivă pe dreptul natural şi pe cel istoric al poporului român, invocând, pe de o parte, numărul covârşitor şi cantitatea covârşitoare a sarcinilor publice şi militare suportate de el, pe de altă parte superioritatea originii sale nobile, latine, vechimea şi continuitatea neîntreruptă a românilor pe pământul Transilvaniei.

Îndepărtarea temerarului episcop din Transilvania a avut serioase consecinţe; dezamăgiţi în speranţele puse în îmbunătăţirea situaţiei lor pe această cale, sate întregi părăsesc Unirea, revenind la Ortodoxie. Mişcarea se declanşează în 1744 prin propaganda călugărului Visarion şi ia o deosebită amploare în anii următori. Edictul de toleranţă din 1759 a recunoscut existenţa religiei ortodoxe în Transilvania, măsură interpretată de masele tărăneşti conduse de ieromonahul Sofronie din Cioara ca o libertate a revenirii la Ortodoxie. Între anii 1759—1761, mişcarea împotriva unirii cunoaşte maxima amploare, cuprinzând o mare parte a Transilvaniei, încât Viena a fost nevoită să recurgă la forţa militară, generalul-baron Adolf von Bukow efectuând „pacificarea" tulburărilor şi separarea celor două confesiuni, românii ortodocşi primind episcop (sârb), fiind supuşi mitropoliei sârbeşti. Generalul Bukow a distrus zeci de schituri şi mânăstiri ortodoxe, cu deosebire în părţile de sud ale Transilvaniei, locuite în masă compactă de români ortodocşi.

(Continuare în pag. a 5-a)

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

Postul

Când prin post şi rugăciune,
Vrei să-ncerci o uşurare,
Mulţumeşte-i Celui Veşnic
Înainte de mâncare.

Pune-n blidul tău pe masă,
Din puţin, din mult ce ai,
Cele ce le-ai strâns în casă:
Pâinea, coaja de mălai.

Ia din toate cât nevoie-i
Trupului să fie-n stare
Rostul zilei să-l plinească,
Fără gânduri de-mbuibare.

Când posteşti îţi spală faţa
Cum în orice zi o faci;
Unge-ţi capul cum se cere,
Domnului de vrei să-i placi.

Postul tău din ziua-aceea
Leagă l cu o faptă bună
Şi cu vorba ta de pace:
Toate-s postul, împreună.

Nu ce pune omu-n gură
Din ce trupului i-l dat,
Ci cuvântul rău ce iese
E osândă şi păcat.

Nu-ţi posomorî privirea,
Oamenilor dând cuvânt
Să vorbească despre tine
Ce cucernic eşti, ce sfânt.

Şi Acel ce vede toate,
Şi-n adâncul tău te ştie,
Îţi va da după dreptate,
Astfel postul de-o să-ţi fie.

PETRE ŞAITIŞ

Rânduieli canonice, în lucrările mitropolitului Andrei Şaguna — cu privire la post

În opera sa „Compendiu de dreptul canonic", §-ele 43, 44 şi 45, Mitropolitul Şaguna se referă la post: ce, şi spre ce scop este postul; despre felurile posturilor bisericeşti; cine se dezleagă de la post, şi cum trebuie creştinii să se poarte când postesc.

„Postul — scrie Şaguna — în Biserica ortodoxă — răsăriteană este una dintre instituţiunile cele mai sublime pentru creştini, având de scop ca să li se dea creştinilor prilejuri, în unele timpuri ale anului la cugetarea serioasă asupra virtuţilor. Postul în Biserica noastră nu este numai o reţinere şi înfrânare de la unele mâncări, ci el cuprinde o nizuială către o viaţă mai desăvârşită. De aceea şi Sinţii Părinţi zic că postul trebuie să fie cu înstrăinarea de răutăţi, cu înfrânarea limbii, cu înfrânarea de pofte de clevetire, de minciuni şi de jurământ strâmb (sthira întâia de luni seara în săptămâna întâia a postului)".

În porunca a doua bisericească este hotărât timpul postului, în următorul chip:

Fiecare creştin e obligat să postească cele patru posturi mari: postul Naşterii Domnului, postul Paresimilor, postul Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel şi postul Adormirii Născătoarei de Dumnezeu. În porunca a doua bisericească se mai prescrie ca creştinii să postească miercurile şi vinerile de peste an, la tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul şi la sărbătoarea Înălţării Sf. Cruci.

Posturile sunt de două feluri: posturi obişnuite şi posturi neobişnuite. Posturile obişnuite le permite creştinilor a consuma de două sau de trei ori pe zi: legume, vin, undelemn sau alte bucate de acest fel. Posturile neobişnuite sunt atunci când creştinii nu mănâncă numai o singură dată în zi, mâncare uscată de pâine şi apă, după rugăciunile de seara. Acestea se numesc ajunuri (tâlcul can. 64 şi 69 apostolesc din Pidalion). Astfel de posturi sunt: ajunul Naşterii şi Botezului Domnului şi Vinerea din săptămâna patimilor Domnului.

În afară de aceste posturi mai sunt şi posturi cazuale şi voluntare, când un om, sat, oraş, ţinut, ţară se hotărăşte a posti pentru încetarea unei molime, boli, sau încetarea unui război, etc. Aşa se aminteşte că Israeliteniі au postit (Iudita cap. 4), Israeliţii înfricoşaţi de Olofern, s-au încins cu sac, au presărat cenuşă pe cap,... şi poporul din toată Iudeea şi locuitorii Ierusalimului au postit mai multe zile în faţa templului Domnului celui atotputernic (Iudita, 4, 10—13).

Şaguna aduce şi exemplul împăratului David, care a plâns pe Abner. „Atunci tot poporul a început să plângă încă şi mai tare după el. Şi a venit tot poporul să aducă lui David pâine, când încă era ziuă; însă David s-a jurat, zicând: „Aşa şi aşa să facă Dumnezeu cu mine şi încă şi mai mult să facă, de voi gusta pâine sau altceva înainte de asfinţitul soarelui" (II. Regi. 3, 35). Acelaşi împărat David a postit pentru fiul său: „Şi s-a rugat David Domnului pentru copil, a postit şi, ducându-se deoparte, a petrecut noaptea întins pe pământ" (II. Reg. 12, 16).

Posturi voluntare sunt — după Mitropolitul Şaguna — posturi când cineva de bună voie promite a posti una sau mai multe zile, în scopul împlinirii unor rugăminţi sau lucruri. Aşa a postit Moise înainte de a primi cele două table: „Şi s-a suit Moise pe munte şi a intrat în mijlocul norului; şi a stat Moise pe munte patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi (Ieşire, 24, 18). La fel a făcut Iudita, care a ucis pe Olofern şi a salvat poporul din Betulia: „Şi ea îşi făcuse o colibă pe acoperişul casei şi umbla încinsă cu sac împrejurul coapselor sale şi purta hainele văduviei sale. Şi postea în toate zilele văduviei sale..." (Iudita, 8, 5—6).

Mântuitorul a postit în pustie patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, înaintea de a începe propovăduirea Sa.

Cu privire la cei care se dezleagă de post, Şaguna, conf. can. 9 al Sf. Timotei din Alexandria, îndrumă ca cei bolnavi şi slăbănogi să nu fie obligaţi a posti, ci să mănânce bucatele care le priesc sau pe care le prescrie medicul.

Spre a ne arăta cum trebuie să postească creştinii adevăraţi, Şaguna ne pune în faţă cuvintele Mântuitorului: „Când postiţi, nu fiţi ca făţarnicii; că ei îşi smolesc feţele, ca să se arate oamenilor că postesc ... Tu însă, când posteşti, unge capul tău şi faţa ta o spală, ca să nu te arăţi oamenilor că posteşti, ci Tatăl Tău Care vede în ascunse, îţi va răsplăti ţie" (Mt. 6, 16—17). Şi cuvintele Sf. Pavel: „Cel ce mănâncă să nu dispreţuiască pe cel ce nu mănâncă, iar cel ce nu mănâncă să nu osândească pe cel ce mănâncă, fiindcă Dumnezeu l-a primit. Cine eşti tu ca să judeci pe sluga altuia? Pentru stăpânul său stă sau cade. Dar va sta, căci Domnul are putere ca să-l facă să stea" (Rom. 14, 3—4).

Împlinind aceste rânduieli canonice cu privire la post ne vom face vrednici să ne împărtăşim de bucuriile şi roadele postului şi ne vom merita răsplătirea pe care Domnul o dă tuturor celor care gătesc postiri sfinte, căci El este milostiv şi iertător. Prin profetul Isaia Domnul ne spune cu privire la post: „Nu ştiţi voi postul care îmi place? — zice Domnul. Rupeţi lanţurile nedreptăţii, dezlegaţi legăturile jugului, daţi drumul celor asupriţi, şi sfărâmaţi jugul lor" (Is. 58, 6).

Preot drd.
MOISIU LIVIU CLAUDIU

Tehnica racolării în cazul organizaţiei Martorii lui Iehova*

CONSIDERAŢII GENERALE

Martorii lui Iehova constituie un caz destul de neobişnuit chiar şi în spectrul larg al grupărilor neoprotestante. Având o logistică extrem de bine pusă la punct, un sistem de organizare demn de invidiat, o doctrină perfect adaptată sistemului pe care-l susţin, ei sunt capabili să creeze în timp o reţea de nuclee greu de controlat, un real pericol pentru orice sistem de guvernare. Refractari faţă de orice formă de autoritate străină societăţii **Watch Tower**, membrii organizaţiei sunt supuşi unui sistem evasiizolat, cu o ierarhie şi o structură de conducere deosebit de eficientă. Diseminaţi în toate mediile şi categoriile sociale, desfăşoară o formă de prozelitism agresiv şi rafinat, dificil de contracarat.

Tocmai din această cauză este interesant de studiat mecanismul prin care se realizează propaganda iehovistă.

Politicoşi, folosind un limbaj atent studiat, **„dăruind contra unei donaţii benevole"**, reviste şi cărţi cu multe ilustraţi, ei încântă ascultătorul care devine neatent la sensul subtil al mesajului şi lesne de manevrat.

ASPECTE GEO-POLITICE ŞI SOCIALE

Zone geografice şi categorii sociale vizate:

a) regiunile geografice puţin dezvoltate din punct de vedere economic, ţările lumii a treia, în special din cauza mâinii de lucru ieftine;

b) ţările din fostul lagăr comunist, unde vreme îndelungată fenomenul religios a fost supus unui regim de exterminare şi unde segmente importante ale populaţiei reprezintă o cunoaştere superficială a valorilor spirituale sau manifestă ignoranţă;

c) mediile suburbane ale marilor oraşe, periferiile intelectuale, culturale şi educaţionale;

d) emigranţii, strămutaţi, persoanele desprinse de matricea comunitară şi ruptă de tradiţia spirituală.

TEHNICA RACOLĂRII. ETAPE FORMALE

A. Stabilirea contactului

Contact indirect: abordarea în locuri publice, gări, trenuri, metrou, magazine, vecinătatea instituţiilor de învăţământ etc.; vizite din casă în casă.

Contact direct: pliante şi periodice introduse în cutiile de corespondenţă.

În cazul zonelor aglomerate, magazine, gări, stadioane etc., uneori pot fi întâlnite grupuri numeroase de „martori", care difuzează reviste şi pliante; aceasta însă este o procedură nespecifică şi este utilizată de diferitele congregaţii în cazul acumulării unui stoc prea mare de material informativ.

În general, potenţialii prozeliţi sunt acostaţi de către **„doi martori"**: dintre care de regulă unul este expert în doctrină, iar celălalt urmează o practică de instruire în acelaşi scop. Prezentarea lor este indirectă, aceştia ridicând probleme de ordin general: pericolul nuclear, dezastrul ecologic, declinul civilizaţiei moderne, fericirea, existenţa lui Dumnezeu, ca puncte de pornire pentru dialog. În cazul unui refuz, devin în mod agresiv insistenţi, oferind reviste şi pliante viu colorate cu subiecte din cele mai diverse şi care conţin adrese **la care pot fi contactaţi, chipurile în scopul de a „salva"** sufletele de sub stăpânirea lui Satan şi a le aduce pe teren sigur într-una din congregaţiile iehoviste.

În cazul acceptării dialogului, „martorii" se manifestă într-un mod deosebit de îndatoritor, propunând subiecte de discuţie şi diferite formule de menţinere a relaţiei astfel iniţiate.

B. Stabilirea relaţiei

Relaţie directă: vizite periodice la domiciliu, de obicei săptămânale sau bilunare, invitaţii la locurile de adunare.

Relaţie indirectă: corespondenţă-periodice, cărţi de popularizare şi tematice, cursuri prin corespondenţă.

Odată stabilit contactul, „studenţii în Biblie" iniţiază procedura de menţinere a legăturii create, încercând o permanentizare a acesteia. Se vor înmulţi vizitele la domiciliu şi invitaţiile la „Sala tronului".

C. Intoxicarea

Pentru interpretarea Bibliei, caracteristică grupărilor neo-protestante este **tehnica mozaicului,** cea a fariseilor şi cărturarilor din toate timpurile, adusă de Martorii lui Iehova aproape de perfecţiune. Acesta este un mod extrem de rafinat de manevrare intelectuală şi psihologică. Fragmente, sau versete biblice sunt scoase din context şi asamblate sub forma unui mozaic, pentru a construi un eşafodaj doctrinar.

Nesocotind unitatea structurală a textului Sfintei Scripturi, eludând logica sa interioară, neglijând contextul istoric, sunt susţinute în mod artificial puncte doctrinare delicate. Mai mult, atunci când doctrina o cere sunt utilizate fragmente ale unor traduceri diferite ale Bibliei, aparent pentru o mai mare obiectivitate şi imparţialitate. Cu toate aceste abuzuri, există puncte ale doctrinei care nu pot fi susţinute de nici o traducere a Sfintei Scripturi. Pentru aceasta, societatea Watch Tower a elaborat în conformitate cu „viziunile profetului" Russell, o nouă traducere a Bibliei şi anume **New World Translation,** invocată cu fervoare în disputele teologice.

Pe această bază a fost elaborată o strategie subtilă de intoxicare, adaptată mediilor subculturale, ai căror membri, zăpăciţi de construcţia „logică", vor fi lesne de cucerit. Ei nu sesizează contradicţiile interne ale construcţiei şi fascinaţi de promisiuni deşarte „ascunse" în text şi chipurile revelate de Russell, vor fi mai puţin atenţi la viciile doctrinare.

D. Câştigarea adepţilor

Momentul în care un simpatizant va fi socotit pe deplin câştigat, devenind adept, este cel al aşa-numitului botez. Botezul „studenţilor în Biblie" n-are nici o legătură cu Sfânta Taină a Bisericii creştine şi se desfăşoară adeseori în cadrul Congreselor societăţii Watch Tower, în piscine sub îndrumarea supraveghetorilor. Spre deosebire chiar de grupările neoprotestante, Martorii lui Iehova nu mai recunosc botezul vreunui cult de proveniență creştină şi nici pe cel al Bisericilor istorice, începând cu anul 1914, an care ar marca a doua venire a lui Iisus Hristos (deocamdată undeva în ceruri, şi „în curând" şi pe pământ). După „botez" neofitul trebuie să se supună legilor Societăţii Watch Tower, printre care obedienţa necondiţionată şi legea tăcerii.

E. Crearea dependenţei

Şedinţe bisăptămânale la Sala tronului, în care se desfăşoară printre altele activităţi specifice şi un curs de îndoctrinare, cu durata de aproximativ o oră.

Repetarea unor formule standard — idei forţă — care treptat trec din conştient în subconştient, determinând dependenţa.

Curent utilizată este formula şantajului spiritual. „Studenţii în Biblie" promit adepţilor că nu vor muri niciodată, deoarece, „grandiosul apogeu al apocalipsului este aproape". Astfel sunt speculate frica de moarte şi angoasele existenţiale — ale vârstnicilor în special şi canalizate spre o rezolvare imaginară.

Doctrina martorilor, fundamental antispirituală, seamănă intoleranţă, îndepărtând adepţii de realitatea prezentului şi proiectându-le aspiraţiile într-un mâine iluzoriu, în care vor fi stăpânii planetei.

F. Spălarea creierilor

Această etapă este cea care consolidează şi amplifică dependenţa de sistemul Societăţii Watch Tower.

Prin inducerea şi repetarea necontenită a ideii conform căreia întreaga lume exterioară societăţii este aservită lui satan, în pragul distrugerii şi că singura cale de salvare este cea a apartenenţei active la societatea Watch Tower, determină crearea şi întreţinerea unei bariere psihologice faţă de orice alt sistem, formă de gândire şi de manifestare externă.

Îndepărtarea de matricea comunitară, de fondul cultural, de mijloacele de informare în masă.

Inducerea unei aversiuni faţă de Biserică, faţă de înţelepciunea populară (datini şi obiceiuri), faţă de instituţiile sociale şi formele culturale.

Devierea sistemului axiologic faţă de sistemele spirituale tradiţionale, sub pretextul îndepărtării de sistemul social corupt.

Determinarea adepţilor de a gândi în forme fixe, induse, în scopul de a deveni uşor de controlat şi de manevrat.

G. Manevrarea

„Studenţii în Biblie" vor fi utilizaţi pentru racolare de noi membri, privită ca o activitate misionară de salvare a sufletelor din gheara lui satan. Pentru această activitate, ei vor primi răsplată materială şi promisiuni de fericire spirituală.

Societatea Watch Tower a creat în timp o structură economică proprie, dotată cu ferme, întreprinderi şi un sistem editorial deosebit de performant, în care lucrează, pentru salarii derizorii, membrii societăţii. Convingerea lor este că astfel vor fi pe placul lui Iehova, care-i va răsplăti cu viaţa veşnică. În acelaşi timp, membrii Comitetului Director şi ceilalţi înalţi funcţionari, se îmbogăţesc datorită penetrării pieţei de bunuri de larg consum printr-o polit că de dumping.

Unul dintre scopurile declarate activităţii societăţii este răspândirea de literatură „religioasă", în ideea câştigării de acoliţi sau cel puţin pentru producerea confuziei şi nesiguranţei în mintea virtualului adept; este cunoscut faptul că un individ debusolat, fără o scară de valori bine precizată şi bombardat din toate părţile cu informaţie va fi atras de sistemul care pare că oferă cel mai mare „confort", iar în domeniul producerii unei asemenea iluzii, Martorii lui Iehova sunt adevăraţi experţi.

Miron Alexandru DAMIAN

* Articol preluat din „Misionarul" — Supliment al ziarului „Alfa şi Omega" al Mitropoliei Basarabiei, Nr. 3/1—15 februarie 1997, p. 1.

Minunat este Dumnezeu întru sfinţii săi

(Ps. 67, 36)

La Duminica I după Rusalii, a tuturor Sfinţilor

Sfânta Biserică pomeneşte în prima duminică după Pogorârea Sfântului Duh pe toţi sfinţii săi, ca pe nişte eroi şi credincioşi, ca pe luminători ai vieţii creştine şi moştenitori neobosiţi, în mărturisirea adevărului lui Hristos.

Înainte de Înălţarea Sa la cer, Mântuitorul a spus sfinţilor Apostoli: „Voi sunteţi martorii acestora" (Luca 24, 48), adică a tuturor minunilor Sale, a învăţăturii Lui şi îndeosebi a învierii din morţi. Ei aveau misiunea să-L mărturisească pe Iisus în faţa neamurilor. Datoria de a-L mărturisi a fost exprimată de Iisus în cuvintele. „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri" (Mt. 10, 32).

Cea mai deplină mărturisire despre Hristos au făcut-o Sf. Apostoli şi ceilalţi sfinţi. Ei au propovăduit neclintiţi Sf. Evanghelie, chiar dacă împotriva lor s-au ridicat atât iudeii, cât şi alte neamuri şi mulţi dintre ei au suferit chinuri grele şi chiar moarte, dar nu s-au lepădat de Hristos.

Lucrarea sfinţilor în lume a avut un rezultat minunat. Întăriţi de Duhul, ei au reuşit să vestească Evanghelia în numeroase provincii, iar numărul creştinilor devenea tot mai mare. Sfinţii s-au arătat modele de viaţă şi de gândire care înălţau pe om spre o lume nouă: lumea iubirii, a dreptăţii şi a nădejdii în viaţa veşnică. Nici ştiinţa şi filozofia vremii, nici represiunea stăpânirii romane, nici învăţăturile eretice n-au avut puterea să slăbească Biserica. Sfinţii cuceream sufletele oamenilor cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu credinţa lor. Ei n-au urmărit slava lor proprie, ci slăvirea lui Dumnezeu şi astfel s-a adeverit cuvântul profetic: „Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi" (Ps. 67, 36).

Biserica aduce cinstirea cuvenită tuturor sfinţilor din toate timpurile. Cinstind pe sfinţi, noi dăm slavă lui Dumnezeu că i-a întărit pe ei şi le-a dat darul de a fi povăţuitori buni în frământările sufleteşti ale credincioşilor.

În ordinea vechimii, primii sunt sfinţii Apostoli peste care s-a pogorât Duhul Sfânt (Fapte 2, 4) şi lor le-a spus Mântuitorul: „Adevărat zic vouă că voi cei ce Mi-aţi urmat Mie, la înnoirea lumii, când Fiul Omului va şedea pe tronul slavei Sale, veţi şedea şi voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminţii ale lui Israel" (Mt. 19, 28). Preţuirea şi dragostea Mântuitorului faţă de Sf. Apostoli se arată şi în alte cuvinte: „Voi sunteţi prietenii Mei, dacă faceţi ceea ce vă poruncesc" (Ioan 15, 14), iar în rugăciunea Sa, la Cina cea de Taină, Iisus zicea către Părintele ceresc: „Şi slava pe care Tu Mi-ai dat-o, le-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi una suntem: ... Părinte, voiesc ca, unde sunt Eu, să fie împreună cu Mine aceia pe care Mi i-ai dat, ca să vadă slava Mea" (Ioan 17, 22 şi 24). Este bine să amintim aceste cuvinte celor ce s-au rătăcit în credinţă şi să le spunem că avem temeiuri sigure în Sf. Scriptură să cinstim pe Sf. Apostoli dacă Însuşi Mântuitorul i-a preţuit şi le-a dat slava Sa şi cinstirea de a judeca seminţiile lui Israel. Cine refuză să cinstească pe Sfinţii Apostoli, acela nu mai recunoaşte autoritatea cuvintelor Domnului nostru Iisus Hristos. Cât de minunate au fost faptele Sf. Apostoli aflăm tot din Sf. Scriptură şi din istoria bisericească. Cu ajutorul Duhului Sfânt, ei au organizat numeroase Biserici, s-au întrunit în primul Sinod Apostolic din Ierusalim, spre a discuta problemele importante (Fapte 15, 1—30) şi cei mai mulţi dintre ei au suferit moarte mucenicească pentru Hristos.

Locul lor, în activitatea Bisericii, a fost luată de Sf. Părinţi Apostolici ca de ex. Sf. Iustin Martirul, sfinţii Policarp de Smirna, Ignatie, episcopul Antidriei, Irineu, episcopul de Lugdunum, tot mucenici, şi mulţi alţii, despre care Sf. Ioan Gură de Aur scrie: „Nu este atât de strălucitor cerul împodobit fiind cu mulţimea stelelor, pe cât de împodobite sunt trupurile mucenicilor cu mulţimea ranelor" (Cuvânt la Duminica tuturor Sfinţilor, în Cuvântări la Praznice Împărăteşti, (trad. rom. pr. D. Fecioru, Bucureşti, 1942, p. 281).

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. MIHAIL COLOTELO

Duminica Sfinţilor Români

(Urmare din pag. 1)

sfinţii vor exista atâta timp cât va exista istoria, ei fiind semnul prezenţei lui Dumnezeu în lume.

Două astfel de cazuri de sfinţi anonimi, cu nimic mai prejos celor întâlniţi în Vieţile Sfinţilor, aş vrea să le aduc la cunoştinţa cititorilor, şi numai bunul Dumnezeu ştie câţi asemenea lor vor mai fi fiind printre noi.

Despre un astfel de sfânt anonim vorbeşte părintele Ilie Cleopa, starețul de la Sihăstria. Întâmplarea se găseşte în cartea părintelui Ioanichie Bălan, Convorbiri duhovniceşti. Povesteşte părintele Cleopa că într-o dimineaţă se afla în biserică, săvârşind proscomidia în altar. Deodată, abia auzindu-i-se paşii, mai mult plutind decât călcând, a intrat în biserică o măicuţă din acelea de la ţară, plină de sfioşenie, pe care cine ştie ce gânduri şi necazuri o purtau într-acolo. După ce a sărutat icoana Maicii Sfinte, a îngenunchiat, rugându-se cu atâta căldură încât, la un moment dat părintele Cleopa a văzut deasupra capului apărându-i o aură luminoasă, aşijderea celei cu care ne sunt înfăţişaţi sfinţii din icoane. Femeia era una dintre sfintele noastre, fără ca ea să ştie lucrul acesta.

La o întâmplare asemănătoare, pentru care mă consider fericit că am putut să o văd, mi-a fost dat şi mie să asist. Treceam prin mijlocul oraşului. Într-un colţ, un cerşetor îşi striga suferinţa şi obida. Trecătorii, absenţi sau indiferenţi, îi aruncau din când în când câte ceva de pomană. La un moment dat, o femeie simplă de la ţară, s-a desprins din mulţimea grăbită, s-a îndreptat spre cerşetor, a scos o monedă, pe care, după ce a sărutat-o, i-a dat-o sărmanului aceluia. S-a închinat apoi de trei ori adânc, aşa cum te închini numai înaintea icoanei lui Hristos. Nu ştiu de ce, dar pentru o clipă, am avut senzaţia clară că timpul s-a oprit. O vedeam pe femeia aceea întinzându-şi bănuţul şi citeam pe faţa ei convingerea că ea de fapt îl împrumută pe Hristos, ca într-un ritual sacru, şi parcă pentru o clipă nu se mai găseau acolo decât femeia şi Hristos, iar eu mă găseam în preajma uneia dintre sfintele noastre ştiute numai de Dumnezeu.

Sfinţilor noştri ştiuţi, pe care istoria i-a consemnat în documente, şi mai ales acelor mulţi şi neştiuţi, însă cunoscuţi şi iubiţi de Dumnezeu, sfinţilor noştri anonimi, le este consacrată această duminică.

Embrionul uman e o persoană

Academia Pontificală pentru Viaţă a reunit, zilele trecute, în Vatican, biologi, medici, filosofi şi juristi, proveniţi din diverse ţări ale lumii, spre a discuta despre statutul de persoană al embrionului uman. Din punct de vedere biologic, formarea şi dezvoltarea umană apare ca un proces „continuu, coordonat şi gradual" încă de la concepţie. „Perspectiva teologică — afirmă documentul publicat de Academie — confortează şi susţine raţiunea umană în aceste concluzii, fără să prejudicieze achiziţiile dobândite de pe o poziţie de credinţă". Femeii îi revine misiunea particulară de a apăra embrionul, căci e prima persoană care-i chemată să primească în sânul său şi să hrănească, în dragoste şi cu dăruire, pe cel ce e deja un om". Rolul de nesubstituit de apărător al vieţii umane, ce revine maternităţii feminine, trebuie să găsească, în societatea civilă, „apreciere şi sprijin faptic", se exprimă Academia pentru Viaţă.

(Cf. Città Nouva, nr. 5, din 10 martie 1997, p. 26)

Traducere,

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU
Parohul Comunităţii Ortodoxe Române „Sf. Ioan Casian", Roma

Reacții, Proteste, Scrisori, Declarații de presă — la încercarea de impunere, prin intermediul autorității politice, a unor stări de lucruri de natură să tensioneze relațiile dintre culte

În data de 12 iunie 1997, Senatul României a luat în discuție și aprobat un proiect de lege, care vizează retrocedarea către Biserica Greco-Catolică a unor lăcașuri de cult aparținătoare în prezent Bisericii Ortodoxe.

Cum era de așteptat, proiectul a declanșat vii discuții chiar în această fază a propunerii și adoptării sale.

După ce opinia publică a fost încunoștințată de legea adoptată, reacțiile n-au întârziat să apară. Ierarhi, preoți și credincioși ortodocși au dat expresie neliniștii lor în legătură cu măsura adoptată de către una din camerele forului legislativ al țării.

În general se apreciază că dialogul ar rămâne totuși calea firească de soluționare a problemelor care s-au ivit între cele două Biserici.

Implicarea factorului politic trezește inevitabile suspiciuni și neliniști.

Redăm, în continuare, câteva dintre luările de poziție față de actul legislativ, care s-a consumat în Senat.

Fapt inadmisibil şi inechitabil*

DOMNULE PREȘEDINTE,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoștință că de curând am aflat cu nedumerire că Senatul României urmează a lua în dezbatere un proiect de lege privind... „utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică", inițiat între alții de către P.C. preot greco-catolic — senator Matei Boilă. Nedumerirea noastră constă în fapul că acestă inițiativă legislativă a fost înscrisă pe ordinea de zi a Senatului României pentru dezbatere, fără ca Biserica Ortodoxă Română să fie avizată pentru a-și exprima punctul de vedere, așa cum s-a procedat în cazurile anterioare.

După cum se cunoaște, P.C. preot senator Matei Boilă se află la a cincea inițiativă legislativă pe aceeași temă, a restituirii lăcașurilor de cult care înainte de anul 1948 au aparținut Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică).

Actuala inițiativă legislativă intitulată „Proiect de lege privind utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-Catolică" vizează în esență, modificarea dispozițiunilor articolului 3 din Decretul-Lege nr. 126/1990, text care prevede că situația juridică a lăcașurilor de cult și a caselor parohiale care au aparținut Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică) înainte de 1948 și au fost preluate de Biserica Ortodoxă Română, se va stabili de către comisia mixtă, formată din reprezentanții clericali ai celor două culte religioase, ținând seama de dorința credincioșilor comunităților care dețin aceste bunuri".

Considerăm că prevederile art. 3 din Decretul-Lege nr. 126/1990 în actuala sa formă respectă principiile de drept și ține seama de realitățile concrete din parohii, nejustificându-se modificarea și completarea lui. Acesta este punctul de vedere oficial al Bisericii Ortodoxe Române în problema greco-catolică, punct de vedere transmis în repetate rânduri, principalelor instituții ale statului: Președinție, Senat, Camera Deputaților, Guvern, Curtea Constituțională.

Dorim să cunoașteți că la inițiativele legislative anterioare având același obiect, Biserica Ortodoxă Română a fost invitată să participe la Comisia de avizare de specialitate, prin reprezentanții ei, împreună cu reprezentanții Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică) pentru a-și exprima punctele de vedere. Obiectăm că de această dată, această metodologie a fost eludată, fapt care a condus la promovarea prezentului proiect de lege.

Având în vedere că Biserica Ortodoxă Română este direct implicată în soluționarea corectă a acestei probleme, considerăm că includerea pe ordinea de zi a Senatului României a inițiativei legislative privind „utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-catolică" s-a făcut în mod unilateral, fără cunoașterea punctului de vedere al Bisericii Ortodoxe Române.

De aceea ne vedem în situația de a considera faptul ca inadmisibil și inechitabil.

Ne vedem iarăși în situația de a obiecta că, potrivit metodologiei generale de elaborare și tehnică legislativă, proiectul de lege susmenționat nu a fost trimis în avizarea ministerelor funcționale și instituțiilor centrale interesate, respectiv Consiliului Legislativ, Secretariatului de Stat pentru Culte și Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române pentru formulare de observații și că acest proiect de lege nu a primit nici avizul de specialitate al Comisiei juridice a Senatului;

Constatăm totodată că inițiativa legislativă... „privind utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-Catolică" încalcă în mod flagrant prevederile art. 3 din Decretul-Lege nr. 126/1990, care a fost confirmat ca fiind constituțional prin Decizia Curții Constituționale nr. 127/1994.

De asemenea, având în vedere dialogul dintre Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă, respectiva inițiativă legislativă este contrară Documentului de la Balamand-Liban, semnat în anul 1993 de reprezentanții cei mai autorizați ai Bisericilor Catolică și Ortodoxă, act normativ care reglementează soluționarea problemei locașurilor de cult foste greco-catolice exclusiv pe calea dialogului și condamnă ocuparea bisericilor prin violență.

Față de cele arătate mai sus, ne exprimăm protestul față de împrejurarea că înscrierea pe ordinea de zi a Senatului României a proiectului de lege privind... „utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-Catolică" s-a făcut fără consultarea prealabilă a Secretariatului de Stat penru Culte și a Bisericii Ortodoxe Române pentru a-și exprima punctul de vedere în această problemă. Este motivul pentru care vă adresăm rugămintea ca această inițiativă legislativă să fie scoasă de pe ordinea de zi și să fie remisă Comisiilor de specialitate ale Senatului României pentru avizare, după ce în prealabil acestea vor cunoaște și punctul de vedere al Secretariatului de Stat pentru Culte.

Solicităm totodată remiterea proiectului de lege menționat, Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române pentru ca această inițiativă legislativă **să fie cunoscută de organele locale ale Centrelor Eparhiale din** Transilvania, direct interesate în problema restituirii lăcașurilor de cult și a caselor parohiale și să-și exprime punctul de vedere.

Suntem încredințați că veți manifesta întreaga solicitudine față de doleanțele justificate ale Bisericii Ortodoxe Române în soluționarea justă a acestei probleme.

Primiți, Vă rugăm, Domnule Președinte al Senatului României, asigurarea deosebitei noastre considerații.

† **TEOCTIST,**
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

* Scrisoarea P.F. Părinte Patriarh **Teoctist,** adresată D-lui Petre Roman, Președintele Senatului României.

Comunicat

Protopopii ortodocși români din Județul Mureș, întruniți în ședință extraordinară, azi 13 iunie 1997, sunt consternați de modul în care una din Camerele Parlamentului României a nesocotit Constituția și mai ales autonomia Bisericii Ortodoxe Române, a celui mai reprezentativ cult pentru covârșitoarea majoritate a cetățenilor țării, votând un articol de Lege, propus și susținut de un senator și preot greco-catolic.

Bisericile nu sunt ale senatorilor, nici ale episcopilor, nici ale preoților, ci sunt ale credincioșilor care le-au ctitorit, le-au reparat, le-au întreținut și s-au rugat în ele. Ei sunt cei care hotărăsc asupra destinului lor.

Iată pentru ce dezavuăm o asemenea Lege ca cea votată recent în Senat.

PROTOPOPI:

Pr. Gheorghe Șincan — Tg. Mureș; **Pr. Teodor Beldeanu** — Reghin; **Pr. Ioan Boian** — Sighișoara; **Pr. Iuliu Bacali** — Luduș; **Pr. Pop Partenie** — Târnăveni

LEGEA BOILĂ TREBUIE RESPINSĂ

Legea Boilă aprobată de Senatul României la 12.06.1997 este un act de autoritate, de presiune politică juridică care este în dezacord cu consensul ecumenic internațional dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică (Documentul de la Balamand) și va duce inevitabil la încetarea dialogului dintre Ortodoxie și Catolicism.

Legea urmărește prin metode prozelitiste să atragă credincioșii ortodocși la catolicism, să catolicizeze țara, să deschidă vechi răni, să ne despartă, să ne învrăjbească din rațiuni politice.

Încălcând autonomia și libertatea cultelor, legea este ilegală și anticonstituțională (Art. 29, al. 5).

Prin această lege Statul în loc să ajute cultele încearcă prin acte de autoritate să dispună asupra unor bunuri ce nu-i aparțin. Bisericile sunt ale comunităților parohiale și nu ale Statului.

Legea Boilă este un act politic care va genera conflicte, răsvrătiri cu rezultate imprevizibile de care facem răspunzători pe inițiatori și cei ce au votat.

Socotim legea votată de Senat o tentativă la viața Bisericii Ortodoxe Române și a neamului nostru, fapt pentru care cerem forurilor abilitate: Camerei Deputaților și Președinției să respingă această lege periculoasă și nedorită.

Cerem credincioșilor și preoților ortodocși să folosească toate mijloacele democratice de apărare a drepturilor lor firești și respingere a tentativelor abuzive la existența noastră.

Chemăm întoarcerea la dialog, consultare și cooperare și să evităm vrajba, ura și discordia dintre frați.

Socotind Legea Boilă neecumenică, ilegală și anticonstituțională, cerem respingerea ei în forurile abilitate și instaurarea unui climat de pace și bună înțelegere, de care România are azi nevoie mai mult ca oricând.

Să nu reeditâm evenimentele de la 1700 când străini de neamul nostru au frânt inima neamului și au făcut răni și suferințe.

Apelul nostru este în asentimentul tuturor credincioșilor, clericilor și călugărilor din Ardeal hotărâți a-și apăra demnitatea și drepturile, așa cum au făcut-o în repetate rânduri când acestea au fost călcate în picioare, așa cum se încearcă și azi prin Legea Boilă. Atenție guvernanți! Atenție Parlamentari!

† **ANTONIE,**
Arhiepiscop al Sibiului,
și Mitropolit al Ardealului

Nu dictat, ci dialog

Legea Boilă, votată de Senatul României în 12.06.1997, prin care se dictează Bisericii Ortodoxe Române să retrocedeze, fără dialog și consultare, locașuri de cult către Biserica Greco-Catolică, Unită cu Roma, lege inițiată de preotul catolic senator Boilă, este o „fărădelege" și un dictat, din mai multe puncte de vedere.

1. Ea este în mod intenționat elaborată acum în vidul legal datorat absenței unei Legi actuale a Cultelor (care este deja în pregătire);
2. Ea este anticonstituțională, pentru că încalcă autonomia, libertatea și egalitatea cultelor, favorizând, sub pretextul dreptății, un cult anume, în dauna libertății de conștiință a altuia;
3. Ea este anticonstituțională și pentru că este un act de învrăjbire a două culte, în loc să le împace (vezi art. 29 din Constituția României);
4. Prin legea Boilă, statul, în loc să ajute mai mult Bisericile, încearcă să dispună în mod autoritar și abuziv de bunuri care nu-i aparțin lui, (locașurile de cult), ci credincioșilor stăpâni și pe opțiunile lor religioase;
5. Prin legea Boilă, se oferă un suport legal prozelitismului catolic printre ortodocșii români, fiindcă, în realitate, nu se caută atât dobândirea de locașuri de cult cât atragerea la catolicism a credincioșilor ortodocși care frecventează aceste locașuri în virtutea obișnuinței lor liturgice;
6. Legea Boilă este un act periculos de politică confesională și de confesionalizare a politicii Statului, din diverse rațiuni politice interne și externe; ea nu repară o nedreptate și nu stinge un conflict, ci le adâncește pe plan psihologic și religios de grup confesional, într-un context social deja plin de nemulțumiri. Astfel de acte n-au dat rezultate pozitive niciunde și niciodată.
7. Legea Boilă este un act autoritar și de presiune juridico-politică în dezacord cu principiile dialogului și acordului ecumenic internațional dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică (documentul de la Balamand). În acest sens, ea împiedică, nu favorizează, dialogul dintre Ortodoxie și Catolicism;
8. Legea Boilă este o tentativă și o demonstrație abilă a Bisericii Unite cu Roma de-a lovi, pe cale politico-juridică, în Biserica Ortodoxă, pe care n-a încetat să o denigreze pretutindeni, pentru că se contează pe faptul că aceasta nu are acum pe nimeni să o apere nici în țară, nici în străinătate. Starea de spirit de la baza legii Boilă nu este atât dreptatea, cât răzbunarea și resentimentul pe care, de fapt, nu se poate zidi pacea între culte;

Din aceste motive, expuse mai sus, legea Boilă trebuie respinsă; ea nu este, de fapt, nici în favoarea catolicilor care doresc dialogul, cooperarea și comuniunea dintre Ortodoxie și Catolicism. Ea va fi o victorie doar aparentă pentru catolici, deoarece naște o vrajbă permanentă între aceștia și ortodocși. Niciodată dictatul nu poate înlocui dialogul oricât de anevoios ar fi acesta, iar constrângerea în materie de relații între culte nu poate înlocui consultarea și cooperarea.

† **DANIEL,**
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Acțiuni ce seamănă vrajbă*

Înalt Prea Sfinția Voastră,

Cu frățească dragoste, Vă aducem la cunoștință că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 27—29 mai 1997, a luat în examinare unele aspecte actuale ale relațiilor Bisericii noastre cu Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (greco-catolică).

Având în vedere că în întâlnirile cu reprezentanții Bisericii Catolice Orientale de rit bizantin (greco-catolică), Biserica noastră a făcut apel, în repetate rânduri, ca pentru pregătirea unei atmosfere reale de dialog între cele două Biserici, să renunțe la atacurile din presă la adresa Bisericii Ortodoxe Române și a ierarhilor ei, să înceteze acționările în justiție ale unor parohii ortodoxe și să renunțe la a mai iniția acțiuni de ocupare forțată a unor locașuri de cult, iar pe plan mai înalt, să se renunțe la introducerea de inițiative legislative având ca scop anularea Decretului-Lege nr. 126/1990;

Ținând seama că față de continuarea acestor acțiuni de către Biserica Catolică Orientală de rit bizantin, în numele Bisericii Ortodoxe Române și cu aprobarea Sfântului Sinod (ședința de lucru din 13—14 februarie 1997), am adresat, la data de 12 martie a.c., un *„Apel la reconciliere și unitate"* către I.P.S. Mitropolit Lucian Mureșanu de la Blaj și colaboratorii săi, dar care nu a aflat un ecou pozitiv în rândurile acestora;

Constatând că și după acest apel, Biserica Catolică Orientală de rit bizantin continuă și chiar își intensifică metodele de acționare în judecată a parohiilor ortodoxe, fie pentru restituirea locașurilor de cult, fie pentru obținerea prin sentință judecătorească a dreptului de slujire-alternativă;

Luând cunostință din sesizările primite la Patriarhia Română că:

În Arhiepiscopia Clujului 10 parohii sunt aduse în fața instanțelor de judecată care, în patru cazuri au pronunțat sentințe pentru slujire alternativă, celelalte 6 cazuri fiind în curs de judecată;

În Episcopia Oradiei, numai în protopopiatul Beiuș, 6 parohii se află în judecată, în două dintre cazuri fiind pronunțate hotărâri de către Judecătoria Beiuș, în favoarea greco-catolicilor;

În Episcopia Maramureșului și Sătmarului, în municipiile Baia Mare și Satu Mare, se exercită presiuni pentru cedarea unor biserici, cu concursul binevoitor al tribunalelor, magistraților, a unor persoane publice influente sau a unor parlamentari;

Examinând memoriul I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului cu nr. 1148/23 mai a.c. adresat Sfântului Sinod și Ministerului Justiției și celelalte memorii în care sunt sesizate cazurile parohiilor ortodoxe acționate în justiție din Arhiepiscopia Clujului, Episcopia Oradiei și Episcopia Maramuresului și Sătmarului, membrii Sfântului Sinod au luat la cunoștință cu mâhnire și cu îngrijorare că aceste acțiuni seamănă vrajbă între credincioși și denotă abuz din partea instituțiilor judecătorești, luările de cuvânt ale ierarhilor din Transilvania confirmând realitățile celor relatate în sesizările primite la Patriarhia Română.

Ca urmare, în baza amplelor discuții care au avut loc, a opiniilor exprimate în și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod a hotărât:

— *Se va adresa o scrisoare Corpurilor legiuitoare ale României arătându-se că inițiativa legislativă a senatorului Matei Boilă este nejustificată și că ingerințele Statului sau ale Parlamentului în problemele bisericești sunt neavenite, creând posibilitatea deschiderii unor conflicte nebănuite.*

Biserica Ortodoxă Română își menține propunerea ca o comisie mixtă să rezolve problemele de la caz la caz:

— *Ia act cu regret că și în urma apelului de reconciliere al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, greco-catolicii continuă să acționeze în judecată parohiile ortodoxe și să încerce ocuparea de biserici în forță.*

— *Aprobă ca memoriul Arhiepiscopiei Clujului nr. 1148/1997 și memoriul Protopopiatului Beiuș nr. 201/1997 să fie trimise Ministerului Justiției pentru cercetarea cazurilor semnalate, în vederea stabilirii și restabilirii dreptății.*

Vă rugăm să binevoiți a lua act de această hotărâre a Sfântului Sinod pentru cele de urmare.

Cu frățească întru Hristos îmbrățișare.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

† **TEOCTIST,**
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

*) Scrisoarea adresată de Patriarhia Română (Cancelaria Sf. Sinod), I.P.S. Mitropolit Antonie

DECLARAȚIE DE PRESĂ

Mă deranjează mai puțin faptul că într-o seamă de localități rurale majoritatea ortodoxă ar urma să-i retrocedeze minorității greco-catolice cea de a doua biserică, cât faptul că retrocedarea se vrea obținută nu prin bună înțelegere, ci prin constrângere. De ani de zile, greco-catolicii refuză cu obstinație dialogul și negocierile, preferând promovarea unor mijloace coercitive instrumentate fie prin administrație, fie prin justiție, fie prin parlament. Nu cred că Biserica Ortodoxă Română va mai permite cuiva să-i bată din picior.

E motivul pentru care decizia Senatului de a provoca ingerințe ale statului de drept în relațiile interconfesionale se cere întâmpinată de majoritatea ortodoxă (87% din populația țării) nu numai cu proteste, ci și cu îngrijorare: dacă până astăzi relațiile dintre ortodocșii și greco-catolicii din mediul rural au cunoscut o relativă acalmie sau stări tensionate izolate și temporare, de acum înainte ne putem aștepta la stări conflictuale generalizate, de ale căror imprevizibile urmări se fac răspunzători atât inițiatorii legii, cât și cei ce au votat-o.

De altfel, legea e profund neconstituțională; nu-i văd șansa de promovare în Camera Deputaților, și cu atât mai puțin pe aceea de promulgare, știut fiind că poziția președintelui României se află la polul opus.

Din punct de vedere politic, cred că senatorii care au votat împotriva proiectului își cunosc mai bine interesele. Cât despre cei ce au votat în favoarea lui, mă întreb dacă la sfârșitul zilei nu-i va fi jenat constatarea că exact la orele când Casa Albă ne oprea năzuințele de integrare în NATO, excelențele lor reiterau proverbul cu țara care arde...

Dumnezeu să aibă milă de poporul român!

† **BARTOLOMEU ANANIA**
Arhiepiscopul Clujului

COMUNICAT
din partea Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului

Față de promovarea în Senatul României și votarea legii cu privire la retrocedarea unor locașuri de cult ortodoxe către cultul greco-catolic declarăm următoarele:

Soarta bisericilor ortodoxe din Maramureș și Sătmar nu se decide la București și nici de către un grup de senatori, ci de creștinii care sunt proprietarii acestor locașuri moștenite de la înaintași și nicidecum chiriașii acestora. Aceste biserici ei le-au salvat de la degradare, le-au reparat și întreținut și ca atare constituie o moștenire sfântă a majorității credincioșilor.

Declarăm legea votată de Senatul României cu privire la cedarea unor locașuri de cult greco-catolicilor, ca fiind nulă și neavenită întrucât este o imixtiune în problemele interne ale Bisericii, încălcând astfel principiul autonomiei Bisericii Ortodoxe Române consfințit prin art. 29, alin. 5 din Constituția României care precizează: „Cultele sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia".

O astfel de lege provoacă mari tensiuni și dezbinări în rândul românilor din Transilvania, ce pot avea consecințe imprevizibile cu deznodăminte tragice.

Oare se vrea neapărat din partea actualei suprastructuri politice a se face din Ardeal un Belfast sau o altă Iugoslavie?

Prin urmare, dând glas preoțimii și celor peste șase sute de mii de credinciosi ortodocși din eparhia noastră declarăm hotărârea Senatului din 12 iunie 1997 abuzivă, provocatoare și inaplicabilă având în vedere dreptul sacru al majorității credincioșilor ortodocși de a decide asupra propriului lor patrimoniu.

„VOX POPULI, VOX DEI"!

† **JUSTINIAN**
Episcopul Maramureșului și Sătmarului
† JUSTIN SIGHEȚEANU
Arhiereu vicar

Abuz din partea unor instituţii judecătoreşti*

DOMNULE MINISTRU,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoştinţă că la solicitarea unor eparhii din Transilvania, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române întrunit în şedinţă de lucru la 27—29 mai 1997, a luat în examinare unele aspecte actuale ale relaţiilor Bisericii noastre cu Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (greco-catolică).

În întâlnirile noastre cu reprezentanţii Bisericii Catolice Orientale de rit bizantin, am făcut apel la aceştia ca pentru pregătirea unei atmosfere reale de dialog între cele două Biserici să renunţe la atacurile din presă la adresa Bisericii Ortodoxe Române şi a ierarhilor ei, să înceteze acţionările în justiţie ale unor parohii ortodoxe române şi să renunţe a mai iniţia acţiuni de ocupare forţată a unor locaşuri de cult, iar pe plan mai înalt, să renunţe la introducerea de iniţiative legislative, având ca scop anularea Decretului-Lege nr. 126/1990.

Faţă de continuarea acestor acţiuni de către Biserica Catolică Orientală de rit bizantin, în numele Bisericii Ortodoxe Române şi al Sfântului Sinod, am adresat personal un „Apel la reconciliere şi unitate" către I.P.S. Mitropolit Lucian Mureşan de la Blaj şi către colaboratorii săi, la 12 martie 1997, dar care n-a aflat ecou pozitiv în rândurile acestora.

Din sesizările şi memoriile primite la Patriarhia Română, Sfântul Sinod a luat cunoştinţă că Biserica Catolică Orientală îşi continuă şi chiar şi-a intensificat metodele de acţionare în judecată a parohiilor ortodoxe, fie pentru restituirea locaşurilor de cult foste greco-catolice, fie pentru obţinerea prin sentinţă judecătorească a dreptului de slujire alternativă.

Astfel, în Arhiepiscopia Clujului, 10 parohii se află aduse în faţa instanţelor judecătoreşti, care, în patru cazuri au pronunţat deja sentinţe pentru slujire alternativă, iar celelalte 6 cazuri se află încă în curs de judecată.

În Episcopia Oradiei numai în protopopiatul Beiuş, 6 parohii se află de asemenea în judecată ,în două dintre cazuri fiind deja pronunţate hotărâri de către Judecătoria Beiuş, în favoarea catolicilor orientali de rit bizantin. În Baia Mare şi în Satu Mare se exercită presiuni pentru cedarea unor biserici, cu concursul binevoitor al tribunalelor, magistraţilor, a unor persoane publice locale influente sau a unor parlamentari.

Sfântul Sinod luând cunoştinţă cu mâhnire de aceste acţiuni care seamănă vrajbă între credincioşi şi denotă abuz din partea unor instituţi judecătoreşti;

Examinând memoriul adresat de către Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, Sfântului Sinod şi Ministerului Justiţiei, privind cazurile din acea eparhie relatate în adresa nr. 1148 din 23 mai 1997;

Noi personal şi Sfântul Sinod fiind încredinţaţi de realităţile relatate în sesizările primite, care au fost confirmate şi de către ierarhii din Transilvania, care au participat la şedinţa sinodală, Vă adresăm rugămintea de a dispune cercetarea cazurilor semnalate şi măsurile cuvenite în lumina prevederilor Decretului-Lege nr. 126/1990, care prevede soluţionarea lor pe calea dialogului dintre Biserici, de către comisii locale, ţinându-se seama de voinţa majorităţii credincioşilor.

Anexăm în acest scop adresa nr. 1148/1997 a Arhiepiscopiei Clujului, în original şi Memoriul Protopopiatului Beiuş, nr. 201 din 14 mai 1997.

Cu încredinţarea că veţi veni în întâmpinarea solicitării noastre pentru stabilirea şi restabilirea dreptăţii, rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu să Vă binecuvinteze strădaniile în slujba adevărului pe care să se temeluiască pacea şi înţelegerea necesare propăşirii fiilor ţării noastre.

† TEOCTIST,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

* Scrisoarea P.F. Patriarh **Teoctist** adresată D-lui Valeriu Stoica, Ministrul Justiţiei.

Dialogul — singura cale de soluţionare a diferendelor*

Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei a luat act cu surprindere de adoptarea de către Senat a legii de cedare a unor biserici, din mediul rural, greco-catolicilor şi aceasta la scurtă vreme după primirea de către preşedintele ţării a reprezentanţilor cultelor, unde s-a vorbit de dialog şi reconciliere.

Dialogul, din păcate, nu s-a purtat niciodată, pentru că acţionările în judecată şi acuzele aduse prin presă sau cărţi voluminoase nu înseamnă nici pe departe dialog.

Totuşi un dialog s-a purtat, la nivelul mai înalt al Ortodoxiei şi Catolicismului, în cadrul Comisiilor, care de mai mulţi ani au avut întruniri, când la unii acasă, când la alţii.

În problema uniatismului s-au adoptat unele decizii, ca cele de la Balamand, socotite de bun augur pentru continuarea dialogului şi progresul către unitatea creştină mult dorită.

Din păcate, aceste decizii au fost dezavuate unilateral de către greco-catolici, care au continuat să agreeze calea impunerii cu forţa a unor pretenţii patrimoniale.

Antrenarea factorilor politici în adoptarea unor măsuri legislative, referitoare la relaţiile dintre culte nu poate însemna altceva decât degradarea acestor relaţii. Inevitabil apare suspiciunea şi neîncrederea în imparţialitatea factorului politic.

Dacă regimul totalitar a încălcat flagrant drepturile şi libertăţile tuturor cultelor, nu credem că este consult ca politicul să se mai amestece în probleme, care ar fi de dorit să le rezolve, prin dialog, cultele între ele.

Că dialogul presupune răbdare, iertare şi înţelepciune, este adevărat, numai că fără acestea orice rezultat pozitiv este de neconceput.

* Luare de poziţie a Episcopiei Ortodoxe Române Oradea.

CĂTRE,
PATRIARHIA ROMÂNĂ,
PREŞEDINŢIA ROMÂNIEI,
SECRETARIATUL DE STAT PENTRU CULTE

Cu multă îngrijorare, preoţimea, credincioşii şi monahii Protopopiatului Ortodox Român SATU MARE, au primit vestea celor întâmplate în **Senatul României** în ziua de 12.06.1997 tocmai din partea celor care au fost votaţi de majoritatea fiilor Bisericii Ortodoxe Române şi anume: retrocedarea unor lăcaşe de cult din mediul rural Bisericii Române Unite cu Roma — Greco-Catolice.

Dintru început protestăm cu toată fermitatea împotriva acestui act ce contravine Constituţiei României, care consfinţeşte autonomia Bisericii faţă de Stat. Oare cei care au votat acest proiect de lege nu s-au gândit la urmările care pot fi dezastruoase pentru întreaga ţară?

Credincioşii ortodocşi nu sunt chiriaşi ci proprietari ai locaşurilor de cult pe care nu le-au părăsit nici în timpul dictaturii comuniste ci le-au întreţinut cu mari jertfe. Ne întrebăm ce trebuie retrocedat şi cui, din moment ce în 1948 imensa majoritate a credincioşilor din părţile noastre au rămas în bisericile moşilor şi strămoşilor lor. Bisericile nu au fost imobile părăsite, în ele s-a slujit fără întrerupere. Cine doreşte atunci să-i scoată pe aceşti credincioşi din propriile lăcaşe de cult? Sunt localităţi în care credincioşii ortodocşi nu încap în bisericile parohiale. Ei ne întreabă ce va fi cu ei. Vor fi scoşi pe străzi? Parlamentarii, care nădăjduim cunosc istoria românilor din Transilvania, oare uită că după 1700 ortodocşilor li s-au luat cu forţa bisericile şi mânăstirile, iar celor care s-au opus li s-au dărâmat?

Regretăm mult lipsa de susţinere de către parlamentarii sătmăreni a cauzei Bisericii Ortodoxe, parlamentari aleşi de marea majoritate a credincioşilor ortodocşi, care şi-au pus mari speranţe în domniile lor.

Cu multă amărăciune constatăm că cei pe care i-am votat, odată instalaţi în fotolii de primari, preşedinte de Consiliu Judeţean, consilieri comunali şi alte structuri ale puterii locale au pornit o luptă furibundă împotriva Bisericii Ortodoxe Române.

Ţara trece prin mari greutăţi şi de aceea, dorim ca cei ce ne conduc să nu emită legi care pot stârni conflicte confesionale.

Ne rugăm ca Dumnezeu să lumineze cugetele aleşilor noştri întru adoptarea unor legi care să evite neînţelegerile dintre cele două culte.

Prot. ALEXANDRU TINCU
Protopopiatul Ort. Român Satu Mare

Nu vă încredeţi în cei puternici

Peste noi, creştinii ortodocşi din Transilvania, s-a trecut de multe ori cu tăvălugul. În faţa forţei argumentele izvorâte din sufletele creştinilor, convinşi că-şi apără credinţa lăsată de Mântuitorul Hristos şi spiritualitatea lor autentică, au fost ignorate. Interesele politice şi economice erau prea mari încât să mai fie băgaţi în seamă nişte valahi „schismatici" şi „inculţi". Aşa s-a ajuns ca la 1700 Biserica Ortodoxă din Transilvania să fie decapitată, prin maşinaţiile Curţii din Viena, să rămână 60 de ani fără episcop, să-i fie luate lăcaşurile de închinare, şi atunci când rezistenţa mărturisitorilor a fost prea mare generalul Bukow s-a folosit de tunuri. Mai apoi a venit ciuma comunistă. Dacă Biserica Greco-Catolică a fost suprimată, Biserica Ortodoxă a fost umilită, batjocorită şi s-a încercat compromiterea ei. Şi cu toată situaţia critică în care se găsea a păstrat în sufletele oamenilor flacăra credinţei pâlpâind.

A venit descătuşarea. După '89 măcar un lucru s-a câştigat cu siguranţă: libertatea. În 1996 am votat schimbarea. Şi am crezut că nimeni, niciodată, nu se va amesteca brutal în viaţa Bisericii. **Ne-am înşelat însă.** Cu toate că în Constituţia României, art. 29, alin. 5, scrie că bisericile **„sunt autonome faţă de stat şi se bucură de sprijinul acestuia..."**, **protestăm împotriva neconstituţionalităţii acestei hotărâri.** S-a profitat — prin **abuz legislativ** — de absenţa unei **Legi a Cultelor actualizată,** care să precizeze **sfera autonomiei şi domeniul de acţiune al Statului.** Sperăm să avem cât mai curând această Lege, pentru a se evita abuzuri şi mai grave, provocatoare de convulsii.

Lăsând la o parte **încă'carea autonomiei Bisericii şi acceptând pretinsa „reparaţie istorică"**, nu putem să nu fim **îngrijoraţi** de faptul că **se dispune, la nivelul cel mai înalt, de bunurile Bisericii majoritare, fără ca ea să fie consultată.** Se încearcă, astfel, **un „act reparator" printr-o altă ingerinţă politică,** ale cărei efecte nu pot fi bănuite de către **„teoreticienii"** legilor.

În ce ne priveşte, nutrim sentimente sincere faţă de fraţii noştri **catolici de rit bizantin, însă nu putem fi de acord cu această hotărâre,** deoarece **fenomenul religios românesc** a cunoscut în **ultimii 50 de ani o evoluţie, o schimbare profundă,** exprimată, cu obiectivitate, şi de Recensământul din 1992 (228 377 credincioşi uniţi — 1%), realitate de care **trebuie să se ţină seama.**

Silnicia la care au fost supuse comunităţile ortodoxe româneşti din Transilvania în sec. XVIII, **în plin proces „uniat"**, şi cele aproximativ **150 de mânăstiri şi schituri** ortodoxe, **distruse abuziv** de către generalul Adolf von Bukow, constituie un **bun spiritual şi material irecuperabil,** de care Biserica Română Unită cu Roma n-a fost străină.

A dispune, prin lege, retrocedarea unor biserici, în condiţiile în care **ele aparţin — de fapt şi de drept — comunităţii credincioşilor,** iar nu **episcopilor şi preoţilor,** şi cu atât **mai puţin Parlamentului,** înseamnă şi un **imens risc politic,** cu imprevizibile consecinţe în viaţa social-religioasă a ţării.

La nivelul **Episcopiei noastre,** pentru rezolvarea concordială a unor astfel de realităţi, **au fost retrocedate,** în mediul rural, **mai multe biserici** unor comunităţi greco-catolice, deşi erau constituite dintr-un număr foarte mic de credincioşi (la **Vermeş, Surduc, Scăiuş, Ticvaniul Mic** etc., şi în mediul urban: **Bocşa** şi **Oraviţa**). Sunt şi cazuri, cum ar fi în **Ticvaniul Mare,** unde ambele biserici au fost construite de ortodocşi (1770), iar comunitatea — **trecută forţat la uniaţie** — a revenit la Ortodoxie, în anul **1925, fără constrângeri totalitariste.** Ne întrebăm: **cum se va putea aplica aici „legea d-lui senator Boilă"**, care doreşte să facă dreptate religioasă?

Acolo unde au existat stări conflictuale confesionale, s-au rezolvat prin aplicarea **Decretului-Lege Nr. 126/1990,** dar a **„reglementa"** o astfel de situaţie printr-o **tentativă legislativă anticonstituţională** înseamnă a declanşa — **o stare tensională,** în totală discordanţă cu înţelepciunea neamului românesc şi a Bisericii noastre naţionale.

Oricât de democraţi s-ar considera unii domni parlamentari — **din păcate străini de viaţa şi structurile autentice ale Bisericii neamului** — noi avem datoria de a ne apăra Biserica, în conformitate cu îndemnul **întemeietorului ei: „Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile Sale" (Ioan, 10, 11).**

Am apreciat în mod deosebit declaraţia **Preşedintelui României, Domnul Emil Constantinescu,** la întrunirea sa din 2 mai a.c., cu şefii de Culte din ţară, când a spus, între altele: **„tot ceea ce s-a făcut vreme de şapte ani, tot ceea ce am încercat să accelerăm de şase luni, relaţiile dintre Biserică şi Stat sunt astăzi, global, mai bune decât au fost vreodată"**, afirmaţie care garantează o deschidere spre dialog între noi şi fraţii greco-catolici, diametral opusă **„Proiectului-Lege"** în cauză şi consecinţelor nedorite care derivă din aplicarea lui.

Împărtăşind cu largheţe principiile unei democraţii autentice, **nu putem înţelege şi nici califica** atitudinea publică **regretabilă** a domnului senator **Emil Tocaci,** care ameninţă cu demiterea pe

(Continuare în pag. a 6-a)

† **Dr. LAURENŢIU**
Episcopul Caransebeşului

Scrisoare adresată d-lui Ion Diaconescu

PREŞEDINTELE CAMEREI DEPUTAŢILOR, BUCUREŞTI

Episcopul, preoţii şi credincioşii ortodocşi români din **Episcopia Caransebeşului** (judeţul Caraş-Severin), au aflat cu mâhnire că **Senatul României** a votat PROIECTUL-LEGE — iniţiat de către dl. senator Boilă şi a aprobat AMENDAMENTUL propus de către dl. senator Corneliu Turianu, în furtunoasa şedinţă din data de 12.06.1997, **privind retrocedarea, în localităţile rurale a unor biserici foste greco-catolice.**

Considerând această acţiune drept **o imixtiune în viaţa Bisericii neamului,** lezându-i **autonomia,** aşa cum este ea **prevăzută şi garantată** în Art. 29, alin. 5, din **Constituţia României,** unde se spune: **„Cultele religioase sunt autonome faţă de stat şi se bucură de sprijinul acestuia..."**, **protestăm împotriva neconstituţionalităţii acestei hotărâri.** S-a profitat — prin **abuz legislativ** — de absenţa unei **Legi a Cultelor actualizată,** care să precizeze **sfera autonomiei şi domeniul de acţiune al Statului.** Sperăm să avem cât mai curând această Lege, pentru a se evita abuzuri şi mai grave, provocatoare de convulsii.

Lăsând la o parte **încă'carea autonomiei Bisericii şi acceptând pretinsa „reparaţie istorică"**, nu putem să nu fim **îngrijoraţi** de faptul că **se dispune, la nivelul cel mai înalt, de bunurile Bisericii majoritare, fără ca ea să fie consultată.** Se încearcă, astfel, **un „act reparator" printr-o altă ingerinţă politică,** ale cărei efecte nu pot fi bănuite de către **„teoreticienii"** legilor.

În ce ne priveşte, nutrim sentimente sincere faţă de fraţii noştri **catolici de rit bizantin, însă nu putem fi de acord cu această hotărâre,** deoarece **fenomenul religios românesc** a cunoscut în **ultimii 50 de ani o evoluţie, o schimbare profundă,** exprimată, cu obiectivitate, şi de Recensământul din 1992 (228 377 credincioşi uniţi — 1%), realitate de care **trebuie să se ţină seama.**

Silnicia la care au fost supuse comunităţile ortodoxe româneşti din Transilvania în sec. XVIII, **în plin proces „uniat"**, şi cele aproximativ **150 de mânăstiri şi schituri** ortodoxe, **distruse abuziv** de către generalul Adolf von Bukow, constituie un **bun spiritual şi material irecuperabil,** de care Biserica Română Unită cu Roma n-a fost străină.

A dispune, prin lege, retrocedarea unor biserici, în condiţiile în care **ele aparţin — de fapt şi de drept — comunităţii credincioşilor,** iar nu **episcopilor şi preoţilor,** şi cu atât **mai puţin Parlamentului,** înseamnă şi un **imens risc politic,** cu imprevizibile consecinţe în viaţa social-religioasă a ţării.

La nivelul **Episcopiei noastre,** pentru rezolvarea concordială a unor astfel de realităţi, **au fost retrocedate,** în mediul rural, **mai multe biserici** unor comunităţi greco-catolice, deşi erau constituite dintr-un număr foarte mic de credincioşi (la **Vermeş, Surduc, Scăiuş, Ticvaniul Mic** etc., şi în mediul urban: **Bocşa** şi **Oraviţa**). Sunt şi cazuri, cum ar fi în **Ticvaniul Mare,** unde ambele biserici au fost construite de ortodocşi (1770), iar comunitatea — **trecută forţat la uniaţie** — a revenit la Ortodoxie, în anul **1925, fără constrângeri totalitariste.** Ne întrebăm: **cum se va putea aplica aici „legea d-lui senator Boilă"**, care doreşte să facă dreptate religioasă?

Acolo unde au existat stări conflictuale confesionale, s-au rezolvat prin aplicarea **Decretului-Lege Nr. 126/1990,** dar a **„reglementa"** o astfel de situaţie printr-o **tentativă legislativă anticonstituţională** înseamnă a declanşa — **o stare tensională,** în totală discordanţă cu înţelepciunea neamului românesc şi a Bisericii noastre naţionale.

Oricât de democraţi s-ar considera unii domni parlamentari — **din păcate străini de viaţa şi structurile autentice ale Bisericii neamului** — noi avem datoria de a ne apăra Biserica, în conformitate cu îndemnul **întemeietorului ei: „Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile Sale" (Ioan, 10, 11).**

Am apreciat în mod deosebit declaraţia **Preşedintelui României, Domnul Emil Constantinescu,** la întrunirea sa din 2 mai a.c., cu şefii de Culte din ţară, când a spus, între altele: **„tot ceea ce s-a făcut vreme de şapte ani, tot ceea ce am încercat să accelerăm de şase luni, relaţiile dintre Biserică şi Stat sunt astăzi, global, mai bune decât au fost vreodată"**, afirmaţie care garantează o deschidere spre dialog între noi şi fraţii greco-catolici, diametral opusă **„Proiectului-Lege"** în cauză şi consecinţelor nedorite care derivă din aplicarea lui.

Împărtăşind cu largheţe principiile unei democraţii autentice, **nu putem înţelege şi nici califica** atitudinea publică **regretabilă** a domnului senator **Emil Tocaci,** care ameninţă cu demiterea pe

(Continuare în pag. a 6-a)

† **Dr. LAURENŢIU**
Episcopul Caransebeşului

Scrisoare de protest

Profesorii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu îşi exprimă protestul şi întreaga lor indignare faţă de modul arbitrar în care s-a pus în discuţie în Senat, problema retrocedării unor biserici, azi ortodoxe, puţinilor credincioşi uniţi din anumite parohii din Transilvania şi Banat.

Discuţiile din Senat au dovedit întregii ţări că actualii parlamentari nu cunosc problemele bisericeşti din Transilvania, motiv care ne face să ne întrebăm dacă nu cumva actualul Partid Naţional Ţărănesc Creştin şi Democrat urmăreşte să continue politica fostului Partid Naţional Ţărănesc din perioada interbelică, de sprijinire făţişă a Bisericii Unite şi de asuprire a Bisericii Ortodoxe strămoşeşti!?

După 1989, Biserica Ortodoxă a fost mereu acuzată de cercurile bisericeşti greco-catolice, şi chiar de anumiţi politicieni că ar fi colaborat cu regimul comunist din ţara noastră şi că ar fi ocupat în mod abuziv lăcaşurile de cult greco-catolice din Transilvania, în urma desfiinţării acelei Biserici la 1 decembrie 1948. Cei care fac asemenea afirmaţii nu ştiu însă că în închisorile comuniste au fost aruncaţi peste 1 000 de preoţi ortodocşi, câţiva au fost împuşcaţi pentru că au sprijinit pe partizanii din munţi, iar un fost mitropolit al Bucovinei a fost condamnat la moarte în contumacie şi silit să trăiască departe de ţară timp de două decenii. Cei aproximativ 8 000 de preoţi activi ai Bisericii noastre, ca şi studenţii teologi şi elevii seminarişti sau puţinii călugări şi călugăriţe care au mai rămas în mânăstirile noastre, mai ales după aplicarea Decretului 410/1959 privitor la mânăstiri, au fost în permanenţă supravegheaţi de către autorităţile de stat.

Revenind la problema bisericilor foste „unite" de până în 1948, trebuie să spunem actualilor politicieni că multe din acestea au fost iniţial ortodoxe, cum au fost mânăstirile Prislop, Nicula şi Bixad, sau biserica Sf. Nicolae din Făgăraş şi biserica din Ocna Sibiului, ambele ctitorii ale domnitorului martir Constantin Brâncoveanu şi alte aproximativ 500 de biserici din mediul rural, toate atribuite în mod abuziv uniţilor de către generalul Adolf von Bukow, cel care a distrus peste 150 de mânăstiri şi schituri ortodoxe şi care este considerat adevăratul întemeietor al Bisericii Unite.

Nu înţelegem de ce trebuie să se revină la vremurile lui Bukow şi ale împărătesei Maria Tereza, când bisericile noastre au fost transferate uniţilor prin forţă şi prin măsuri abuzive ale autorităţilor de stat!!! În 1948, lucrurile s-au prezentat altfel. Recunoaştem ingerinţa autorităţilor de stat în „revenirea" din 1948, dar din moment ce întreaga comunitate a devenit ortodoxă, implicit şi lăcaşul de cult a devenit ortodox. Ca atare, în cei aproape 50 de ani care au trecut de atunci, ortodocşii au fost cei care au conservat patrimoniul cultural-artistic al fostei Biserici Unite, ortodocşii au întreţinut, refăcut sau pictat lăcaşurile de cult foste unite, apoi mii de tineri proveniţi din familii unite au învăţat în şcoli teologice ortodoxe, activând azi ca preoţi ortodocşi în diferite parohii din Transilvania şi Banat. Este ilustrativ faptul că din acest număr mare de absolvenţi, doar aproximativ 10 au devenit preoţi uniţi după 1989.

Dorim să reamintim tuturor că în 1948 Biserica Unită din Transilvania număra aproximativ 1 200 000 de credincioşi, câtă vreme după recensământul din 1992 ea mai numără abia 228 000 de credincioşi, reprezentând un procent de 1% din populaţia ţării. În această situaţie, nu înţelegem de ce trebuie să fie restituite uniţilor bisericile ctitorite de înaintaşii credincioşilor noştri care astăzi sunt ortodocşi, şi care au fost întreţinute şi înfrumuseţate de ei timp de o jumătate de veac. Nu înţelegem de ce problemele bisericeşti sunt tratate azi de autorităţile de stat, poate într-o manieră mai abuzivă decât şi-au permis să o facă generalul Bukow în 1761—1762, iar în vremurile mai apropiate de noi, fostul regim comunist. Ne întrebăm de ce nu se respectă înţelegerea survenită în 1990 între reprezentanţii celor două Biserici, ca problema lăcaşurilor de cult să fie rezolvată pe cale amiabilă şi prin dialog de către fiecare comunitate parohială ortodoxă sau unită, acolo unde este cazul. În sfârşit, nu înţelegem de ce se încearcă rezolvarea problemelor noastre bisericeşti de către oameni politici care nu cunosc aceste probleme şi chiar de către adepţi ai altor culte (catolic, calvin sau unitarian), membri ai Senatului.

O asemenea măsură abuzivă luată de Parlamentul ţării n-ar face altceva decât să sporească tensiunea şi neînţelegerile din fostele parohii mixte, ar duce la înmulţirea proceselor dureroase pe care Biserica Unită cu Roma le intentează mereu parohiilor ortodoxe. O asemenea măsură devine automat un afront la adresa clerului şi mai ales a credincioşilor Bisericii Ortodoxe, care, după cum se ştie, reprezintă majoritatea covârşitoare a poporului român (87% din populaţie). Noi avem nevoie de pace confesională, de bună înţelegere şi nu de lupte între fraţi patronate de anumiţi parlamentari în necunoştinţă de cauză.

Acceptând acest fapt, noi nu vrem să ignorăm drepturile firesti ale minorităţii confesionale greco-catolice din ţara noastră, problemă care este înscrisă pe agenda „Dialogului dintre Biserica Ortodoxă şi cea Romano-Catolică", aflat în plină desfăşurare. De altfel, în cadrul acestui Dialog s-au şi înregistrat progrese remarcabile care vor duce mai uşor la soluţionarea problemelor aflate în litigiu, decât prin măsuri legislative luate în mod unilateral.

Ne exprimăm speranţa că factorii de decizie ai ţării nu vor îngădui aplicarea unei asemenea legi.

Sibiu, 13 iunie 1997

PROFESORII FACULTĂŢII DE TEOLOGIE
„ANDREI ŞAGUNA" DIN SIBIU

Conştiinţa morală

1. PREGĂTIREA APERCEPTIVĂ

Auzim adesea spunându-se despre unul sau despre altul care este punctual şi îşi îndeplineşte toate datoriile ce-i revin, că este conştiincios şi, ca urmare, satisfăcut în urma faptei sau activităţii depuse. La fel auzim spunându-se despre cineva, care apucând pe un drum greşit, comiţând fapte pe care apoi le regretă, că are procese de conştiinţă... Citim şi în foarte multe opere de mare valoare literară despre unele personaje care, comiţând fapte condamnabile, sunt mustrate sau judecate foarte aspru şi nepărtinitor de însuşi cugetul lor...

2. ANUNŢAREA TEMEI

Acest judecător care îţi aduce mustrarea în urma faptelor rele, dar şi satisfacţia în urma faptelor bune este conştiinţa morală, la care ne vom referi în cele ce urmează.

3. TRATAREA

În general vorbind, conştiinţa morală reprezintă capacitatea sufletului de a face deosebire între bine şi rău. Această capacitate a sufletului apare însă ca un judecător, care sancţionează faptele rele săvârşite, sau dă satisfacţie pentru cele bune. Despre acest judecător aparţinător sufletului, unii au spus că reprezintă chiar un „instinct divin", sau „glasul lui Dumnezeu" în sufletul omului. Adevărul este că conştiinţa morală este numai o aptitudine, sau o capacitate ce face parte din chipul lui Dumnezeu în sufletul omului. Sfânta Scriptură o numeşte „inimă" (ca parte spirituală a fiinţei umane), sau „cuget", fiindcă raţiunea sau mintea curată poate fi lumina sufletului spre a deosebi binele de rău. Mântuitorul îi spune foarte sugestiv „luminătorul" vieţii: „Luminătorul trupului este ochiul. Deci de va fi ochiul tău curat tot trupul tău va fi luminat..." (Matei 6, 22—23). Aparţinând sufletului omenesc, acest judecător nu prezintă numai o formă statică şi inflexibilă, ci poartă în sine şi o putere de schimbare şi de modelare. Poate fi dezvoltată, sau poate fi înăbuşită; poate fi influenţată de concepţia la care ajunge cineva, de experienţa dobândită, de contactele stabilite cu mediul înconjurător, cu lumea, cu viaţa, şi nu în ultimul rând de credinţa religioasă a cuiva. Pentru a înţelege mai bine aceasta, să ne referim prin analogie la limbaj. Orice om normal posedă de la naştere capacitatea de a vorbi, dar conţinutul limbajului sau al vorbirii îl dobândeşte, putându-l amplifica, deprinzând vorbirea mai multor limbi, sau chiar poate uita pe acelea pe care nu le mai vorbeşte. S-au chiar găsit copii crescuţi de animale sălbatice, care neavând posibilitatea de a învăţa o limbă oarecare, imitau pur şi simplu „limbajul" acelor animale. Când însă au fost luaţi de oameni, ei au putut uşor învăţa limba, sau vorbele lor. La fel se poate spune şi despre simţul estetic prin care deosebim frumosul de urât, sau despre simţul muzical, sau chiar a formării procesului de gândire, prin care ne orientăm în viaţă spre a determina realitatea. Rezultă de aici că tot astfel şi conştiinţa morală are în sine, pe de o parte aptitudinea înnăscută, ca o capacitate a deosebirii binelui de rău, iar pe de altă parte, posedă şi conţinutul dobândit în decursul vieţii. Acesta este elementul variabil, schimbător, dinamic şi creator al conştiinţei morale.

Am văzut că, aparţinând sufletului încă de la creaţie, conştiinţa morală face parte din chipul lui Dumnezeu în om. Desigur, înainte de căderea în păcat ea se manifesta ca satisfacţie, sau mulţumire. Abia păcatul îi determină calitatea de judecător al vinei (vinovăţiei păcatului) şi apare funcţia ei mustrătoare. În situaţiile de revenire de la rău, sau de schimbare în bine, ea îşi schimbă şi funcţia, din mustrătoare în satisfăcătoare, sau mulţumitoare. De pildă, conştiinţa morală îl mustră pe Cain în urma faptei săvârşite. La fel pe Iuda şi pe Petru. Iuda cade victimă vinovăţiei sale. Petru însă mustrat pentru fapta lui, se ridică, şi lacrimile de regret devin mângâietoare sufletului... Fiul risipitor şi Zacheu sunt mustraţi de vinovăţia faptelor rele săvârşite. Dar aceeaşi conştiinţă morală, acelaşi judecător le aduce şi satisfacţia, sau mulţumirea în urma căinţei şi a îndreptării.

Ne întrebăm: cum se află conştiinţa morală după căderea omului în păcat?

Datorită faptului că firea este căzută, iar chipul lui Dumnezeu în om este alterat de păcat (mintea este întunecată, voinţa este slăbită, iar simţirea este pervertită), această tulburare se repercutează şi asupra conştiinţei morale. Ea nu mai este luminătorul care să indice cu adevărat drumul alegerii dintre bine şi rău, încât asistăm la confuzia dintre bine şi rău... Aceasta nu înseamnă însă că, conştiinţa morală s-a stins, sau că s-a nimicit. Ea apare cu mustrările ei de multe ori neiertătoare. Cazul lui Cain este un exemplu concludent în acest sens... Grecii şi romanii şi-o chiar înfăţişau simbolic prin chipul unor femei (numite Furii sau Ernii) care având în părul despletit şerpi, urmăreau cu făclii aprinse pe criminali.

Pentru a indica însă omului căzut în păcat adevărata orientare, Dumnezeu îi descopere Legea Sa. Având Legea, conştiinţa morală cunoaşte calea şi nu se mai înşală în căutarea ei. Conştiinţa morală devine astfel, intermediarul între lege şi faptă. Adică, ea va judeca faptele referindu-le la norma exactă a binelui, care este Legea lui Dumnezeu, expresie a voinţei divine.

Funcţionalitatea conştiinţei morale ca intermediar între faptă şi lege are o orientare precisă. Putem astfel spune că în această situaţie ea poate fi antecedentă, ca sfătuitoare înaintea săvârşirii faptei; concomitentă, ca martor în timpul săvârşirii faptei; şi consecventă, ca judecător după săvârşirea faptei, aducând mustrarea sau satisfacţia.

Tot în acest context putem determina şi felurile conştiinţei morale. Astfel, dacă va fi conformă cu legea, arătând drumul drept, va fi o conştiinţă dreaptă. Dacă nu este conformă cu legea, spunem că este rătăcită. Psalmistul ne oferă un grăitor model al conştiinţei drepte, spunând: „Fericit bărbatul, care... pe calea păcătoşilor n-a umblat şi în adunarea hulitorilor n-a şezut, ci legea Domnului e dorirea lui şi la legea Lui cugetă ziua şi noaptea. Acela în toate câte face are spor şi e ca un pom sădit pe malul unor ape care-şi dă rodul la vreme şi ale cărui frunze nu se veştezesc..." (Psalmul 1, 1—3): Dacă reacţionează cu promptitudine, ca fiul cel pierdut, Zacheu, sau tâlharul mântuit de pe Golgota, este o conştiinţă trează. Sunt însă şi conştiinţe adormite, ca cea a fecioarelor nebune din Sfânta Evanghelie... Conştiinţa adormită duce spre laxism, sau chiar la pierderea simţului moral, adică la patologie sau boală, ca incapacitate a deosebirii binelui de rău... Astfel, dacă despre cei cu conştiinţa trează se spune că sunt conştiincioşi, despre cei cu conştiinţa adormită se spune că „nu au conştiinţă" (sunt inconştienţi sub aspectul îndeplinirii datoriilor ce le revin). De notat este şi conştiinţa sigură, hotărâtă, lipsită de ezitări, ca cea a fecioarelor înţelepte care aşteptau mirele şi având siguranţa că nu se înşală în aşteptările lor, erau hotărâte să nu piardă această ocazie... Există însă şi conştiinţe şovăielnice, nesigure, nestabile, cum a fost de pildă cea a Sfântului Apostol Petru aflat pe valurile mării înfuriate, când nu a avut certitudinea sau siguranţa că Cel care îl cheamă este tocmai Salvatorul său... Există apoi şi conştiinţe scrupuloase, care aduc prea uşor mustrarea şi apăsarea vinei, acordând prea mare importanţă lucrurilor neînsemnate. În sfârşit, se poate vorbi şi de o conştiinţă fariseică, nesinceră, falsă, caracteristică fariseilor din timpul Mântuitorului. Ei aduc la Iisus o femeie prinsă în desfrâu, cerând condamnarea ei. Când Domnul cere ca cel fără de păcat să arunce primul cu piatră în ea, „mustraţi de cuget" (conştiinţă) (Ioan 8, 9), părăsesc acel loc... Ei se conformau numai la litera legii, neglijându-i duhul şi erau oricând gata să condamne cu legea în mână numai pe alţii, chiar dacă şi ei se făceau vinovaţi exact de aceleaşi fapte, sau păcate...

Ne întrebăm acum mai departe: care este legea care reprezintă binele sau voia lui Dumnezeu şi la care trebuie să ne raportăm faptele noastre prin intermediul conştiinţei morale?

Desigur, Legea dată de Dumnezeu este Decalogul, sau cele zece porunci. Fiind dat de Dumnezeu, Decalogul are valabilitate universală şi veşnică. Mântuitorul însuşi a spus că nu a „venit să strice legea, ci să o împlinească" (Matei 5, 17). Pe de altă parte, Sfântul Apostol Pavel spune despre legea veche că este „sfântă, şi porunca sfântă şi dreaptă şi bună" (Romani 7, 12), dar firea fiind sub influenţa păcatului, „nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârşesc" (Romani 7, 19), sau: „Cu mintea slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul legii păcatului" (Romani 7, 25). Şi în astfel de situaţii legea împovărează, apasă conştiinţa, nu o eliberează. Legea obligă conştiinţa să mustre, arătând vinovăţia rezultată din neîmplinirea ei. Din această dramatică confruntare dintre conştiinţă, lege şi faptă, ne poate scoate harul divin, care punându-ne în comuniune cu „legea duhului vieţii în Hristos Iisus, ne izbăveşte de legea păcatului şi a morţii" (Romani 8, 2). De aici vedem că legea cea nouă a harului divin nu rămâne poruncitoare în afara firii, cum era legea veche, ci împărtăşind duhul vieţii lui Iisus Hristos, devine interioară firii, spre a o restabili şi înnoi duhovniceşte: „Deci, dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi" (II Corinteni 5, 17). Într-o astfel de renaştere duhovnicească în duhul vieţii lui Hristos, împlinirea legii nu mai este o povară, ci o necesitate a firii. E împlinită din convingere. Credinciosul iese din obsesia tiranică a păcatului, aspirând spre sfinţenie şi desăvârşire: „Izbăvindu-vă de păcat — spune Apostolul — v-aţi făcut robi dreptăţii (sfinţeniei)" (Romani 6, 18).

4. RECAPITULAREA-APRECIEREA

Ce reprezintă conştiinţa morală? (Capacitatea sufletului de a deosebi binele de rău). Ce consecinţă are acest fapt? (Că ea este un judecător care îţi dă satisfacţie când faci binele, şi te mustră când săvârşeşti răul). Se poate spune despre conştiinţa morală că este glasul lui Dumnezeu în suflet? (Dacă ar fi aşa, nu ne putem explica rătăcirile conştiinţei morale). Dar atunci care este originea conştiinţei morale? (Ea are elemente fixe, stabile, înnăscute, ca dispoziţii puse de Dumnezeu încă de la creaţie, dar are şi elemente variabile, dobândite în cursul vieţii). Având elemente variabile, ce putem spune despre conştiinţa morală? (Că se poate forma prin experienţă, prin convingeri şi credinţă, că reprezintă un proces dinamic-creator ce poate fi educat). Care este locul conştiinţei morale în raportul dintre legea morală şi faptă? (Ea este un intermediar, care raportează permanent fapta la legea morală). Care sunt funcţiile ei? (Antecendentă, sau premergătoare faptei, concomitentă, în timpul faptei, şi consecventă, după săvârşirea faptei). Care sunt felurile conştiinţei morale? (Ea poate fi dreaptă şi rătăcită, sigură şi îndoielnică, trează şi adormită, scrupuloasă şi laxă, precum şi falsă sau fariseică). Din toate acestea, care este funcţionalitatea corectă a conştiinţei morale? (Dreaptă, sigură şi trează). Ce aduce nou harul divin în cadrul conştiinţei morale? (Sufletul fiind pătruns de „legea harului vieţii lui Hristos", conştiinţa morală ca intermediar între lege şi faptă, va exercita funcţia transpunerii legii în faptă din convingere, sau dintr-o cerinţă a firii restabilită şi înnoită prin har, eliberată de sub povara păcatului apăsător).

5. ASOCIEREA

Conştiinţa morală fiind un proces dinamic şi variabil, poate fi educată şi transformată. În funcţie de modul în care cineva îşi modelează prin educaţie conştiinţa morală, rezultă şi caracterul lui moral, care dă statornicie conştiinţei în opţiunea şi orientarea constantă spre săvârşirea binelui. Astfel, conştiinţa dreaptă va acţiona conform legii lui Dumnezeu, împlinind voia Lui. Conştiinţa trează având simţurile învăţate să deosebească binele de rău" (Evrei 5, 14), dă fermitate caracterului, deschizând drumul virtuţii, ca statornicie în săvârşirea binelui. În acelaşi timp, conştiinţa sigură creează acţiuni hotărâte în urma unei deliberări conştiente, ceea ce duce la dăltuirea caracterului religios moral.

6. GENERALIZAREA

Din cele până aici tratate vedem că în suflet există conştiinţa morală înnăscută şi dobândită, pe măsură să judece faptele săvârşite în raport cu legea morală şi să formeze astfel caracterul moral.

7. APLICAREA

Având în considerare faptul că acest judecător al faptelor noastre nu este numai static şi fix, ci şi dinamic şi variabil, vom vedea care sunt mijloacele prin care credincioşii îşi vor putea educa conştiinţa lor morală.

1. Pentru a dobândi o conştiinţă dreaptă şi sigură se cere mai întâi ca ea să fie trezită din păcat şi prin „înnoirea duhului minţii" (Efeseni 4, 23) să fie orientată şi pătrunsă de „legea duhului vieţii lui Hristos" (Romani 8, 2). Aceasta se poate realiza cu multă eficienţă duhovnicească mai întâi în scaunul mărturisirii şi apoi prin împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului.

2. Pentru a ne păstra conştiinţa dreaptă, sigură şi trează se impune examenul zilnic de conştiinţă, prin raportarea faptelor proprii la viaţa duhovnicească a Mântuitorului şi prin necontenita străduinţe de a-L imita, tinzând mereu spre asemănarea Lui morală.

3. Accentul principal în educarea conştiinţei morale va trebui să cadă pe faza antecendentă săvârşirii faptei. Pentru a realiza acest obiectiv se recomandă să ne punem întrebarea înaintea săvârşirii unei fapte: „Ce ar face Hristos în locul meu?...":

Pr. Prof. SORIN COSMA

Bioetica şi semnificaţia suferinţei

Despre suferinţă s-a scris foarte mult, dar niciodată nu se va putea afirma că s-a spus totul. Căci suferinţa este una din marile taine ale existenţei umane.

Se vorbeşte azi în gândirea occidentală de o evoluţie istorică a modului în care a fost înţeleasă durerea. Se pune pe seama Evului Mediu o semnificare idealistă a durerii, de obicei asociată cu munca. Viziunea şi-ar avea izvorul în cuvintele Creatorului, care, când alunga pe Adam din rai, blestema pământul, pe care să-l lucreze cu trudă (Fac. 3, 17), iar femeii, că va naşte pruncii în dureri înmulţite (Fac. 3, 16). În sensul acesta, durerea era evitată, iar munca, pe care o însoţea, era rezervată servitorilor. Epoca cruciadelor face din suferinţă un act eroic, contribuind astfel la re-evaluarea acesteia. Altfel spus, de la valoarea de act eroic se trece la o „umanizare" a durerii, acceptată ca o realitate general umană.

Epoca modernă a suferit însă o transformare de gândire, încât puţini mai consideră azi durerea ca având conotaţii pozitive sau curăţitoare. Această transformare de gândire, fructul unei filosofii de viaţă hedoniste, a îmbogăţit suferinţa cu conotaţii negative, preconizând o societate fără durere. Dar niciodată n-au existat atâtea mijloace de divertisment, ca astăzi, şi nici atâtea posibilităţi de a gusta plăcerea şi, de asemenea, niciodată, ca azi, n-a existat atâta disperare[1]. Există deci o apercepţie socială a durerii. Şi refugiul se caută adesea în plăcere. Nu puţine sunt cazurile când omul contemporan, neputând re-semnifica durerea la un nivel mai înalt, nu găseşte ieşire decât în a depune armele. Fie că e vorba de sinucidere, fie că e vorba de apelul la drog. S-a crezut cândva în puterea medicamentelor de a suprima durerea şi au fost privite cu speranţă psiho-tranchilizantele, dar complicaţiile au creat stări şi mai dramatice. Suferinţa psihică a fost privită ca o cale fără ieşire, chiar şi când a fost abordată filosofic, avându-se în vedere efemeritatea existenţei noastre. Iată cum se exprimă un filosof contemporan: „Poate vom reuşi să înlăturăm durerea fizică, dar cu siguranţă nu şi suferinţa psihică; poate vom ajunge la o umanitate tranchilizată de medicamente perfecte, şi deja azi există medicamente ce dau seninătate: dar nu putem să nu reflectăm asupra faptului că (omul) e o creatură ce vine din nimic şi se va întoarce în nimic".[2]

Se observă azi, în rândul unei părţi a oamenilor de ştiinţă, o sensibilă delimitare de pozitivismul ce a zeificat omul şi a construit o societate consumistă, al cărei model e deja falimentar. Am putea numi acest curent neo-pozitivism, care foloseşte în continuare o mare parte a metodologiei pozitiviste, dar încearcă să şi depăşească viziunea actuală. Şi aceasta, chiar şi în ce priveşte înţelegerea suferinţei, ca realitate a existenţei umane din toate timpurile. Am citat mai sus un articol al lui Alberto Oliverio („Le tempeste nel corpo"), în care durerea e abordată într-o viziune neo-pozitivistă, adică interpretează fenomenele de la simplu la complex, după modelul de construcţie a unui zid, din mai multe pietre. Metoda e cea obişnuită în ştiinţa pozitivistă, comportând insuficienţele uşor de observat. Putem reţine doar că zidul nu înseamnă numai construcţie, ci că trebuie să aibă şi ferestre! Adică, abatere de la regulă. Şi, de asemenea, zidul nu se confundă cu movila! Este esenţială concepţia care te ghidează în a exprima o concluzie, după ce ai analizat faptele elementare. Este însă demn de notat că autorul pledează totuşi în favoarea unei „acceptări" sociale a durerii. Identificăm aici o atitudine anti-pozitivistă, deci o influenţă a ştiinţelor umaniste asupra celor pozitiviste. Este un pas pozitiv spre înţelegerea realistă a durerii, căreia oamenii nu-i găsesc încă o semnificaţie mai înaltă, o semnificaţie transcendentă, pe care au pierdut-o, deşi Biserica a propovăduit-o neîncetat.

O apreciere raţională a suferinţei este practic imposibilă în lumea noastră, datorită imperfecţiunii noastre. Ştim însă că ceea ce este neclar acum, se va lămuri la sfârşit, că cele ce par acum nedrepte se vor înfăţişa drept la Judecata din Urmă. Aşadar, şi suferinţa o putem privi într-o perspectivă eshatologică, însă numai prin Iisus Hristos.

Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu şi rânduit să ajungă la asemănarea cu Creatorul, după cum se exprimă Sfântul Grigorie de Nyssa. Numai că, greşind, omul şi-a trădat vocaţia sa ontologică, în virtutea chipului lui Dumnezeu cu care a fost dăruit. Acest chip n-a fost distrus, ci umbrit de păcat şi moarte. Prin venirea lui Hristos în lume, prin patima şi învierea Sa, acest chip al lui Dumnezeu a fost restaurat în om, care a redobândit puterea să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu, chiar într-un mod mai desăvârşit decât înainte de cădere. Omul este chemat să se facă părtaş dumnezeieştii firi (II Pt. 1, 4), să se îndumnezeiască. În această lucrare este angajat nu doar sufletul, ci şi trupul. Spre deosebire de platonism, cu care se obişnuieşte să se stabilească anumite conexiuni, creştinismul afirmă şi susţine valoarea trupului, ca templu al Duhului Sfânt, iar nu ca temniţă a spiritului. Aşadar, transfigurarea nu priveşte doar sufletul, ci întreaga fiinţă a omului şi, odată cu el, a întregului cosmos.

Dacă suferinţa a intrat în lume prin păcat, el însuşi având-şi izvorul în voinţa liberă a omului, iar nu în Dumnezeu, ea este rezultatul depărtării omului de Dumnezeu. De aceea, nu Dumnezeu este cauza suferinţei — aceasta ar fi o greşală gravă —, ci omul însuşi. Însă, după cum răul nu este veşnic, căci a fost omorât prin învierea lui Hristos, nici suferinţa nu e veşnică. Prin înviere, Mântuitorul Hristos a schimbat condiţiile ontologice ale existenţei noastre, transfigurându-le. Durerea, suferinţa se transformă în mijloace împotriva păcatului.[3] Căci Domnul, singurul dintre oameni lipsit de păcat, pentru că era şi Dumnezeu în acelaşi timp, a răbdat durerea, a suportat suferinţa în profunzimea ei şi, prin umanitatea Sa îndumnezeită, a transfigurat-o, i-a schimbat rosturile. De-acum, suferinţa nu va mai fi înţeleasă în sens strict, rigid, drept pedeapsă pentru păcat, ci cale de apropiere de Dumnezeu, de comuniune cu Cel ce a suferit pentru noi şi care suferă încă cu noi, până la eliberarea noastră totală. După învăţătura Sfinţilor Părinţi, suferinţa e dată de Dumnezeu celui pe care-l iubeşte şi pe care vrea să şi-l apropie. Căci zice Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Aripile soarelui dreptăţii sunt Pronia şi Judecata. Cuvântul, zburând prin acestea, Se sălăşluieşte în chip nevăzut în făpturi, tămăduind prin raţiunile înţelepciunii pe cei ce voiesc să se tămăduiască şi vindecând prin modurile certării pe cei greu de urnit spre virtute".[4]

Părintele Dumitru Stăniloae, citând pe Sfinţii Marcu Ascetul şi Isaac Sirul, vorbeşte de rostul necazurilor, exprimat în cinci sentinţe. „În primul rând, prin necazuri ne atrage Dumnezeu de la păcate. În al doilea rând, necazurile urmează de multe ori păcatelor, chiar dacă le-am mărturisit. Prin ele se restabileşte firea povârnită şi se întăreşte din nou. Există o compensaţie regulată între păcatul primit cu voia şi necazul venit fără voie. În al treilea rând, necazurile se trimit pentru probare, pentru întărirea firii şi pentru ferirea de greşeli viitoare. În al patrulea rând, ele pot veni chiar când n-am păcătuit noi: ne vin pentru păcatele altora. În lucrul al cincilea care trebuie remarcat este că răbdarea lor este semn de putere şi înţelepciune, şi ne înzestrează cu putere şi înţelepciune".[5]

Aşadar, există o întreagă economie a necazurilor, prin care omul, transfigurând suferinţa, o pune în slujba unui ideal transcendent: mântuirea sufletului.

În lumea modernă, în care se întâlnesc atâtea moduri de a înţelege suferinţa, de la refuzul categoric al durerii şi până la nevoia patologică a acesteia (aberaţii sado-masochiste), Biserica creştină afirmă sensul purificator al suferinţei. Singura ameninţare serioasă la adresa vieţii este depărtarea de Dumnezeu. Suferinţa credinciosului însă se identifică cu cea a lui Hristos, care a pătimit pentru noi şi care o transformă în izvor de virtuţi, spre viaţa veşnică.

Medicina va căuta să diminueze durerea, pe cât va fi cu putinţă. Bioetica însă va fi aceea care va arăta că eradicarea durerii nu poate fi un scop al ştiinţelor biologice (faptul nici n-ar fi posibil), ci că suferinţa însăşi e un mijloc spre atingerea unui ideal transcendent.

Ierom. Drd. IUVENALIE IONAŞCU

1 Alberto Oliverio — Furtunile din corp, în rev. Sfera, nr. 39/1994, Roma, p. 24.,
2 Ibidem, p. 25.
3 Dumitru Gh. Popescu — Teologie şi cultură, Bucureşti, 1993, p. 145.
4 Sf. Maxim Mărturisitorul — Răspunsuri către Talasie, Scolia 19, în Filocalia (românească), vol. III, p. 242;
5 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae — Ascetica şi mistica ortodoxă, Alba Iulia, 1993, vol. I, p. 174—175.

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat

(Urmare din pag. I)

Lupta românilor a continuat şi în deceniile următoare, culminând prin marea răscoală din 1784, cu Horea — în ea fiind implicaţi şi numeroşi preoţi — şi are profunde semnificaţii naţionale, prin aceea că imensa majoritate a celor răsculaţi erau iobagi români şi erau confruntaţi cu exploatarea şi asuprirea stăpânitorilor de neam străin.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea s-a oferit totuşi posibilitatea unor elemente dotate din rândul tinerilor studioşi români ardeleni să înveţe la universităţile din Viena şi Roma. Acolo au venit în contact cu comorile infinite ale bibliotecilor şi arhivelor şi ne-au redeşteptat conştiinţa de români, având ca temei originea nobilă, latină, vechimea şi continuitatea neîntreruptă pe pământul Transilvaniei. Precum au făcut înaintea lor cronicarii aceştia ne-au reamintit gloria strămoşilor şi ne-au lămurit că, întrucât suntem majoritari şi deci prin sudoarea noastră susţinem în însemnate proporţii edificiul statal, în aceeaşi măsură trebuie să ne bucurăm şi de drepturi, nu trebuie să persistăm în pasivitate şi delăsare, ci trebuie să luptăm pe toate căile pentru a le dobândi. Ei au transformat istoria şi filologia în arme de luptă politică-naţională. Sunt Samuil Micu, Gheorghe Şincai, Petru Maior, Ioan Budai Deleanu, marii cărturari ai Şcolii Ardelene şi tot ei sunt principalii autori ai importantului document, **Supplex Libellus Valachorum** din 1791 — alături de Iosif Mehesi, Ioan Piuaru-Molnar, Ioan Para, starea grănicerilor, negustori români —, program de luptă pentru generaţiile următoare. Izolarea lor, pe temeiuri confesionale, de lungul şir al luptătorilor români pentru emancipare naţională ar fi desigur o greşeală, ei nefăcând altceva decât să se dăruiască neamului întreg.

Minunat este Dumnezeu

(Urmare din pag. a 2-a)

Sfinţii Părinţi, urmaşii Apostolilor, ne-au lăsat numeroase scrisori, în care au tâlcuit învăţatura creştină şi au apărat pe creştini de atacurile diferitelor învinuiri, fără temei din partea necreştinilor sau a celor care se abătuseră de la dreapta credinţă.

Oare cine va putea cere să descrie toate nevoinţele sfinţilor? În calendarul nostru găsim mii de nume de sfinţi. În cărţile bisericeşti se află şi mai multe nume. Acolo e descrisă pe scurt şi viaţa lor. Despre unii aflăm că au fost chinuiţi cumplit, ca să se lepede de Biserică şi să treacă la alte credinţe. Cei care refuzau acest lucru erau omorâţi în diferite feluri. Dar nici un fel de mijloace nu erau în stare să le frângă răbdarea şi credinţa. Ei renunţau la avere, la bucuriile vieţii, la demnităţi şi ranguri mari, care li se promiteau dar nu renunţau la un singur lucru: nu renunţau la Biserica lui Hristos. În acest fel, însă, ei dobândeau totul, căci în locul celor pământeşti şi vremelnice, ei câştigau cele cereşti şi veşnice. În atitudinea lor, în caracterul lor, în dragostea lor statornică faţă de Hristos, în răbdarea lor uriaşă s-au împlinit cuvintele Mântuitorului: „Şi oricine a lăsat case, sau fraţi, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau ţarine pentru numele Meu, înmulţit va lua înapoi şi va moşteni viaţa veşnică“ (Mt. 19, 29). În aceste cuvinte se exprimă o făgăduinţă cu caracter sfinţitor, dată sfinţilor, în care Însuşi Mântuitorul îi cinsteşte.

Credincioşii Bisericii nu pot avea faţă de sfinţi decât aceeaşi atitudine de cinstire. În caz contrar, ei ar contrazice pe Mântuitorul.

După anul 313, viaţa Bisericii a cunoscut o schimbare importantă. În urma unei legi, date de împăratul Constantin cel Mare, au încetat prigoanele împotriva creştinilor. Dar noile condiţii istorice au dat la iveală o altă categorie de sfinţi: Sfinţii Părinţi care şi-au închinat viaţa unei slujiri de mare valoare în folosul Sf. Biserici. Dintre ei, mulţi au luat parte la sfintele sinoade şi au depus acolo o mărturisire, neîntrecută în măestrie, despre adevărurile credinţei celei neschimbate, primite de la Mântuitorul şi Sf. Apostoli. Ei au luptat, uneori în condiţii foarte grele, cu diferiţi eretici, care propovăduiau învăţături greşite. Unii dintre eretici aveau trecere la curţile împăraţilor sau ale unor demnitari din acea vreme şi încercau să înăbuşe cu forţa pe apărătorii dreptei credinţe. În această privinţă este destul să amintim de sfinţii Părinţi Ioan Gură de Aur, Grigore de Nazianz, Grigore de Nissa, Atanasie cel Mare ş.a. care au suferit numeroase exiluri şi pedepse, iar Sfântului Maxim Mărturisitorul i s-a tăiat mâna dreaptă, să nu poată scrie şi i s-a smuls limba să nu poată propovădui învăţătura dreptei credinţe.

Toţi aceşti Sfinţi părinţi au depus o muncă uriaşă pentru întărirea Bisericii şi precizarea adevărurilor privitoare la credinţa şi rânduielile ei, alcătuind şi numeroase legi bisericeşti, numite canoane, care îndreptau viaţa creştină pe drumul mântuirii. Unii dintre ei, ca Sf. Vasile cel Mare, s-au făcut pildă tuturor în purtarea de grijă faţă de bolnavi, săraci, orfani, văduve şi alte categorii de nenorociţi.

Despre alţi sfinţi aflăm că au o viaţă cuvioasă de sfinţenie, petrecând în rugăciune şi fapte bune şi s-au făcut pildă tuturor în acest sens.

Şi pentru poporul român este o mângâiere că a fost binecuvântat cu vrednicia de a avea sfinţi: Mucenicii Ioan Valahul şi Oprea Miclăuş; Cuvioşii Visarion, Sava Iorest, Sofronie, Iosif de la Partoş şi alţii mai puţin cunoscuţi.

Sfinţii sunt binecunoscuţi lui Dumnezeu şi s-au făcut ocrotitorii noştri şi rugători pentru noi. În viaţa pământească ei s-au nevoit pentru binele oamenilor, iar în cea cerească ei se roagă pentru fericirea şi mântuirea acestora. Acest lucru stă scris în Sf. Scriptură, în cartea Apocalipsei/5, 8 şi 8, 4, unde se spune că rugăciunile sfinţilor se ridică ca tămâia înaintea tronului lui Dumnezeu.

Sfinţii au fost învredniciţi să fie făcători de minuni, iar trupul lor n-a fost supus stricăciunii, ci a devenit izvorâtor de mir. De aceea, în multe biserici se găsesc Sfintele moaşte, cărora se închină mii de credincioşi şi primesc ajutorul de care au nevoie.

Sfinţii vor rămâne totdeauna modele de altruism, de moralitate şi de slujire devotată cauzei Evangheliei. Ei pot spune ca Sf. Apostol Pavel: „Lupta cea bună am luptat, călătoria am săvârşit, credinţa am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptăţii, pe care Domnul îmi va da-o“ (II Tim. 4, 7—8). De altfel, sfinţii au şi primit această cunună şi formează Biserica triumfătoare, sau cerească, spre care noi privim cu încredere. Ne încredem în rugăciunile sfinţilor, ca să ne ajute să biruim păcatul şi să mergem pe drumul ce duce la sfinţenie în împărăţia lui Dumnezeu. Sfinţii au avut aceeaşi fire omenească ca şi noi. Dar credinţa şi puterile lor sufleteşti au fost mari şi i-au călăuzit spre veşnicie. Sfinţenia e un dar al lui Dumnezeu unit însă cu un mare efort de colaborare şi participare la acest dar din partea omului.

Cinstirea sfinţilor nu înseamnă slăbirea credinţei în Dumnezeu, sau a iubirii lui Dumnezeu. Nu poate însemna micşorarea adorării şi închinării datorate lui Dumnezeu. Pomenind pe sfinţi, credincioşii preamăresc pe Dumnezeu, Care a întărit pe sfinţi şi le-a dat putere de a dobândi sfinţenia. Toate rugăciunile către sfinţi sunt legate în permanenţă de preamărirea lui Dumnezeu, Care dă mântuirea. Sfinţii se roagă pentru ajutorul nostru în viaţă şi pentru mântuirea noastră de către Dumnezeu.

Prin cuvintele Sf. Apostol Petru, Dumnezeu ne cheamă la sfinţenie: „După Sfântul Care v-a chemat pe voi, fiţi şi voi înşivă sfinţi pentru că Eu sunt Sfânt“ (I Petru 15, 16).

Să luăm aminte, ca şi sfinţii, la această chemare.

Scrisoare adresată d-lui Ion Diaconescu

(Urmare din pag. a 4-a)

domnul **Dr. Gheorghe Anghelescu, Secretarul de Stat pentru Culte**, act care ne aminteşte de vremurile triste, când **adevărul trebuia ascuns**, iar **cel care-l mărturisea era redus la tăcere.** Domnul Anghelescu — în ciuda furtunoaselor atacuri asupra Domniei Sale — s-a dovedit a **fi singurul care cunoaşte realitatea şi stăpâneşte cu mul ă competenţă, prob emele dintre cu te.**

Nu ne rămâne de acum înainte decât să urmărim cu mai multă prudenţă **linia politică** adoptată de unele grupări parlamentare, care par să readucă în actual tate **atmos era procatolică** din perioada interbelică, potrivnică Ortodoxiei româneşti, totdeauna majoritară.

Situaţia nedor tă, care s-a creat de către Forul legislativ, reliefează **absenţa reprezentării de drept** a Bisericii în structura parlamentară, **un ca soluţie** pentru rezolvarea obiectivă a problemelor religios-sociale din ţară.

Nădăjduim în ajutorul Bunului Dumnezeu, Singurul care poate să readucă iubirea divină în inimile noastre, pentru a ne putea ridica la înălţimea sp rituală a înaintaşilor noştri!

Scrisoare deschisă

adresată Preşedinţiei, Guvernului şi Parlamentului României, precum şi tuturor studenţilor teologi ortodocşi în vederea unei depline solidarizări cu noi

Studenţii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“ din Sibiu îşi exprimă profunda indignare faţă de modul în care s-a discutat în Senat problema cedării unor biserici ortodoxe, puţinilor credincioşi uniţi din Transilvania şi Banat.

Poziţiile exprimate de reprezentanţii P.N.Ţ.C.D. au dovedit clar că parlamentarii aparţinători acestui partid nu cunosc problemele bisericeşti din Transilvania şi că prin deciziile luate nu se urmăreşte altceva decât sprijinirea făţişă a Bisericii Unite, fără să se ţine seama de realitatea existentă în parohii şi de consecinţele adoptării unor astfel de decizii. Îndrăznim să spunem că cei care iau asemenea decizii nu cunosc nici trecutul şi nici situaţia actuală.

Este necesar să amintim actualilor conducători că mulţi dintre noi am crescut în familii în care părinţii şi bunicii noştri au fost greco-catolici, iar revenirea în sânul Bisericii Ortodoxe n-a constituit un motiv de conflicte între credincioşi, cum s-ar putea întâmpla astăzi prin adoptarea unei asemenea legi abuzive. Ca argument în favoarea acestei afirmaţii menţionăm că majoritatea credincioşilor din fostele parohii unite sau mixte au dorit să rămână şi după 1989 în sânul Bisericii ortodoxe strămoşeşti. Considerăm că fiecare cetăţean al acestei ţări are dreptul de a-şi manifesta convingerile religioase într-un cadru liturgic, însă luarea unei hotărâri privind cedarea unui locaş de cult nu ţine de competenţa unui organism extraecclesial ci de hotărârea obştii credincioşilor care alcătuiesc comunitatea parohială.

Ţinem să atragem atenţia că o asemenea măsură abuzivă nu face altceva decât să sporească tendinţele prozelitiste şi neînţelegerile dintre credincioşi, care deja se fac simţite în majoritatea parohiilor din Transilvania, unde există asemenea situaţii. Prin aceasta se încalcă flagrant articolul 29 din Constituţia României.

Noi avem nevoie de pace confesională, de bună înţelegere şi nu de lupte între fiii aceluiaşi neam, lupte de care ar deveni responsabili cei care ar adopta o asemenea lege.

În spiritul acestei scrisori deschise, care în acelaşi timp înseamnă şi un protest, chemăm să se solidarizeze cu noi toţi studenţii Facultăţilor noastre de Teologie şi în acest context ne exprimăm speranţa că factorii de decizie ai ţării nu vor îngădui aplicarea unei asemenea legi.

Sibiu, 15 iunie 1997

STUDENŢII FACULTĂŢII DE TEOLOGIE „ANDREI ŞAGUNA“ DIN SIBIU

ACTELE MARTIRICE

Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1997.

Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române ne-a obişnuit în ultimul timp cu apariţii editoriale remarcabile. Demnă de toată lauda este şi iniţiativa acestei edituri de a reedita unele lucrări foarte importante care au văzut lumina tiparului cu ani în urmă în colecţia „PĂRINŢI ŞI SCRIITORI BISERICEŞTI“. Între acestea se numără şi volumul de faţă intitulat „ACTELE MARTIRICE“. Prima ediţie a acestei lucrări a fost publicată în colecţia P.S.B., volumul 11, în 1982 în traducerea regretatului istoric bisericesc Pr. Prof. Ioan Rămureanu. Aceasta a doua ediţie reproduce textul ediţiei întâi, iar cuvântul înainte este semnat de P.F. PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST. Reeditarea acestei scrieri reprezintă un eveniment editorial remarcabil al acestui an.

Actele martirice redau su'erinţele, torturile şi toate um'linţele la care au fost supuşi creştinii pentru credinţa lor în Hristos. O parte dintre acestea sunt actele juridice şi oficiale sau procesele verbale de la judecata martirilor pe care creştinii le obţineau (în copie) de la tribunalele romane. Ele cuprind procedura de judecată, interogatoriul şi condamnarea martirilor. Alte acte cuprind relatările creştinilor care au fost martori oculari la procese şi la execuţii. În unele acte martirii au scris ei înşişi despre pătimirea lor până aproape de moarte cum a fost cazul sfintei Perpetua.

Desprindem din actele martirice **chipuri de ierarhi** (Policarp al Smirnei, Ciprian al Cartaginei, Irineu de Sirmium), **de preoţi şi diaconi** (Pioniu Montanus, Sanctus, Euplus, etc.), **chipuri feminine** (Perpetua, Felicitas, Agapi, Irina, Hiona), **laici** (Iustin Martirul, medicul Alexandru, Carp, Papil, Sava Gotul), **senatori şi soldaţi romani** (Apollonius, Dasius, Alexandru Romanul, Sfinţii 40 de mucenici, Emilian) etc.

Valoarea istorică a acestor acte este fără îndoială extraordinară, ele arătându-ne credinţa şi viaţa exemplară a creşt'nilor din acea epocă. Ele ne arată de asemenea ce gândea societatea păgână greco-romană despre creştini şi măsurile de pedepsire pe care le-au luat autorităţile romane împotriva creştinilor.

Actele martirice au şi o mare **valoare morală** evidenţiind tăria credinţei şi atitudinea curajoasă a martirilor în faţa morţii.

Pe lângă valoarea istorică şi morală desprindem şi o **valoare doctrinară** deoarece ne arată credinţa creştinilor pe care aceştia au mărturisit-o în faţa persecutorilor. Desprindem elemente de doctrină cu privire la Sf'nta Treime, scopul creaţiei, scopul întrupării Mântuitorului, însemnătatea învierii lui Hristos pentru creştini, credinţa în nemurirea sufletului etc.

Actele martirice ne arată cum a luat naştere cultul sfinţilor şi al sfintelor moaşte. El s-a practicat încă de la începuturile creştinismului. Creştinii au făcut întotdeauna o deosebire clară între cultul sfinţilor şi cultul păgân al morţilor şi al eroilor. Martirii au fost îngropaţi cu mare cinste, pe mormintele lor ridicându-se primele lăcaşuri creştine de cult numite „Martyria“ unde se săvârşea îndeosebi SFÂNTA EUHARISTIE.

Încheiem aceste scurte consideraţii cu convingerea că lectura Actelor Martirice va trezi în sufletele tuturor un îmbold de a urma aceste minunate pilde de vieţuire creştinească.

Pr. ION ALEXANDRU MIZGAN

Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● După ce editura Humanitas l-a prezentat pe Socrate şi pe alţii, iată acum în colecţia „Maeştrii spirituali“ şi pe PLATON, de R. M. Hare, în traducerea lui Matei Pleşu, (Buc., 1997, 140 p.). Autorul e profesor de filozofie morală la Oxford.

Precum toate cărţile din această colecţie de veche tradiţie în Occident, nici aceasta nu e o prezentare exhaustivă a filozofului antic. E mai mult o introducere în folosul celor ce vor să-şi lărgească orizontul cultural, având cele mai diverse profesii.

Autorul spune în prefaţă: **„E bine să spunem că nu există nici o afirmaţie cu privire la Platon, pe care savanţii să nu o pună în discuţie“.**

Şi ne mai mirăm de cele peste 2 000 de interpretări ale Bibliei care au dat naştere la tot atâtea secte, pe lângă Confesiunea originară — Ortodoxia — şi celelalte noi confesiuni creştine, catolicismul, protestantismul şi evanghelismul!

Oricum, revenind la afirmaţia de mai sus a autorului cu privire la Platon, acesta justifică încercarea sa de a ne da **şi el** o interpretare. Nu are însă pretenţia că ne dă mai mult decât informaţii. Îşi numeşte cartea: **„de popularizare“.** În această accepţiune o socotim binevenită şi utilă. Deşi eforturile autorului merg mai departe decât merge o obişnuită carte de popularizare. Utilizează multe texte platonice şi peste o sută de note de bună informaţie şi lămureşte multe din conceptele platonice prin filozofi moderni şi, uneori, chiar şi prin Sf. Scriptură. A se vedea d.p. capitolul **„Sufletul divizat“**. Pentru cultura românească introducerea la tot ce n-am avut acces jumătate de secol, sau ne-a fost prezentat eronat, „cu tendinţă“, cartea e o reparaţie şi o reconsiderare necesară.

*

● Editura Humanitas nu ocoleşte nici cărţile „grele“ şi greu accesibile publicului, nici pe unele mai uşuratice, pe gustul publicului în căutare de maniere elegante.

Enciclopedia ştiinţelor filozofice, a lui Hegel, e dintre cele „grele“. Volumul cuprinde partea întâi, **Logica** (trad. de D. D. Roşca, Virgil Bogdan, Constantin Floru şi Radu Stoichiţă, Humanitas, 1995, 351 p.).

O recomandăm mai ales celor pentru care e „uşoară“.

ANTONIE P.

„Iată vin să fac voia Ta, Dumnezeule“

Pentru credincioşii ortodocşi greci de la parohia Sf. Vas'le-Metsovu, din centrul Atenei, şi în ac laşi timp pentru comunitatea română din capitala Greciei, duminica din 1 iunie a.c., a constituit un prilej de aleasă bucurie şi de înălţare duhovnicească.

În această zi, prin voia lui Dumnezeu, părintele diacon drd. Eugen Moraru, aflat la studii de doctorat în Atena şi slujitor ani îndelungaţi ca diacon la această biserică, a primit harul sfintei preoţii.

Bucuria a fost generală şi încărcată de emoţie sufletească pentru încă un tânăr teolog român care a primit taina preoţiei pe pământul binecuvântat al Eladei.

Din încredinţarea S. S. Seraf'm, Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Elade, cu binecuvântarea şi încuviinţarea specială a **I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală,** arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Transilvaniei, al cărui fiu duhovnicesc este părintele Eugen Moraru, taina hirotoniei întru preot a fost săvârşită de către P. S. Damaskinos Karpatakis, episcop titular de Diavleyas şi secretar al Sf. Sinod al Bisericii Greceşti.

Sf. Liturghie arhierească a fost oficiată în monumentala biserică Sf. Vasile-Metsovu, aflată în centrul capitalei elene, la ea participând un ales sobor de preoţi şi diaconi între care şi teologii clerici români aflaţi la studii la Atena. La Sf. Liturghie a luat parte un mare număr de credincioşi greci şi români.

A fost de faţă dl. Mihai Rasica secretar prim al Ambasadei României la Atena.

Înainte de a săvârşi taina hirotoniei, P. S. Damaskinos a rostit, aşa cum se obişnuieşte în Biserica Greacă, un cuvânt adecvat adresat noului hirotonit şi credincioşilor prezenţi. P. S. Sa a subliniat faptul că din dispoziţia S. S. Serafim al Atenei şi cu acordul I. P. S. Mitropolit Antonie, săvârşeşte această sfântă taină în mijlocul parohienilor unde şi-a desfăşurat activitatea ca diacon, vreme de 10 ani, părintele Eugen. P. S. Sa a scos în relief bunele relaţi dintre cele două Biserici surori şi în acelaşi timp a dat sfaturi folositoare celui ce avea să primească Taina S., preoţii.

P. C. diacon Eugen Moraru a răspuns printr-o emoţionantă cuvântare, în care şi-a exprimat mulţumirea şi recunoştinţa faţă de toţi cei care i-au stat mereu în ajutor în toţi aceşti ani de când se află la Atena ca doctorand şi ca diacon slujitor la această b serică.

P. C. Sa a adresat mulţumiri speciale P. F. Părinte Teoctist, patriarhul României, S. S. Arhiepiscop Serafim al Atenei şi I. P. S. M tropolit Antonie al Ardealului care a încuviinţat săvârşirea acestei sfinte taine şi a delegat special pe P. S. Damaskinos în vederea hirotoniei sale.

A urmat apoi actul hirotoniei întru preot după care P. S. Sa l-a prezentat din nou credincioşilor adresându-i fel citări şi urări de spor duhovnicesc în noua sa calitate de păstor sufletesc.

După terminarea Sf. Liturghii, conform obiceiului, noul hirotonit împreună cu prezbitera Maria, a împărţit anafura tuturor credincioşilor prezenţi precum şi câte o mică amintire de la hirotonie fiecăruia.

O recepţie oferită apoi în paraclisul Sf. Împăraţi Constantin şi Elena de la subsolul bisericii Sf. Vasile, de către conducerea parohiei a reunit soborul slujitor în frunte cu P.S. Episcop Damaskinos, precum şi celelalte oficialităţi prezente la această sărbătoare. P. S. Damaskinos a rugat şi pe această cale să fie transmise I. P. S. Mitropolit Antonie, cele mai alese urări de sănătate şi de îndelungată păstorire precum şi mulţumiri pentru binecuvântarea acordată noului hirotonit. În acelaşi timp P. S. Sa a avut cuvinte de apreciere pentru toţi teologii români care studiază ca bursieri ai Sf. Sinod sau ai Statului Grec în Atena.

Urăm părintelui Eugen Moraru, care cât de curând îşi va încununa strădania sa teologică cu titlul de doctor în teologie al Facultăţii de Teologie din Atena, multă sănătate alături de distinsa lui familie, precum şi noi împliniri duhovniceşti în nouă slujire la care a fost chemat şi în acelaşi timp să rămână şi pe mai departe, ca şi până acum, pentru credincioşii care-i va păstori acolo şi pentru toţi românii aflaţi în Atena un părinte sufletesc şi un îndrumător spre cele de folos şi spre mântuire.

Arhid. VISARION BĂLŢAT

Popas valah

— filă de jurnal —

Mă aflu de câteva zile în Napoli, pentru un seminar. Şi cu o credincioşie rituală, mă abat pe la Mânăstirea Capucinilor de la Mergellina unde se află mormântul Fericitului Ieremia Valahul...

... Acest fericit a trăit pe la 1556—1625. Era valah de neam, din Moldova. În compania unui medic italian, a ajuns la Napoli, unde, rămas singur, a intrat în mânăstirea fraţilor capucini. A trăit toată viaţa în sărăcie şi în slujirea bolnavilor şi a năpăstuiţilor, încât Dumnezeu l-a cercetat cu darul lucrării minunilor, prin care a rămas viu în mintea credincioşilor până astăzi...

Ajuns în faţa bisericii, văd intrarea împodobită a sărbătoare, cu o imensă perdea de catifea vişinie şi cu dantele albe în jurul icoanei Fericitului Ieremia, aşezată deasupra uşii. Nu-mi venea să cred ochilor: înlăuntru se desfăşura „Misa solemnă“ în cinstea Fericitului Ieremia, a cărui zi de praznic e cea de azi. Aproape involuntar, merg până în faţa mormântului, pe care stă scris: „Beato Geremia Stoica da Valacchia“; deasupra străjuieşte chipul zâmbitor al Sfântului. Îngenunchiez pe lespedea de marmură şi, în mireasma florilor prezente din belşug, murmurând frânturi de rugăciuni împreună cu poporul sau, în limba Sfântului, improvizaţii de moment, caut să identific trăsăturile unui valah îmbrăcat în veşmântul capucinilor. Rămân aşa până la sfârşitul slujbei, într-o negrăită bucurie şi uitare de sine.

Mă trezesc ca dintr-o visare când un călugăr — cu barbă, ca şi Sfântul — se apropie de mine şi mă atinge pe umăr. Mă aud vorbind:

— Sunt român...; dar părnitele mă întrerupe brusc:

— A, da, eşti din neamul Fericitului Ieremia. Din Valahia. Înţeleg. Ai venit la ziua lui.

Am vrut să continui dialogul, dar n-am reuşit. Cuvintele acestea îmi sună paulin, cu rezonanţe din Areopag (F. Ap. 17, 28), ca o chemare tainică de dincolo de timp, în virtutea unei sensibilităţi profunde: a sfintei credinţe creştine a Părinţilor şi Fericiţilor neamului meu valah.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA“ SIBIU

Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 iulie
Nr. 25—26
1997

De ziua Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt — „Mare ctitor de locaşuri sfinte"

Hărăzit de pronia Divină (Ioan 1, 6), să intre în moştenirea părintelui său, ia contact cu pământul şi oamenii lui la 12 aprilie 1457, cărora avea să le conducă destinele, în cea mai lungă şi mai glorioasă domnie, pe care a cunoscut-o ţara.

Deşi, era ales de ţară după datina şi rânduielile pământului, „pomăzuit" pe Câmpia Direptăţii de Teoctist I (1451—1477), părintele spiritual al Moldovei, în strigătul de bucurie al mulţimii, în sunetul clopotelor şi murmur de rugăciune, considera această înaltă demnitate, ca fiind din Voia lui Dumnezeu, Stăpânul tuturor veacurilor.

De aici încolo, va căuta să nu dezmintă cu nimic încrederea ce i-a fost acordată şi vreme de aproape o jumătate de veac, a îngemănat cu dăruire virtuţile patriotice cu o rară vrednicie creştină, jertfindu-se deopotrivă pentru ţară şi pentru credinţă.

Numeroase sunt tradiţiile şi legendele, care ni-l prezintă ca pe un om profund religios, pe care însuşire istoricii de ieri, şi de azi, au fost nevoiţi să i-o sublinieze şi să găsească în ea explicaţia multor fapte săvârşite (Ps. 32, v. 18) de binecredinciosul voievod.

Nu spre laudă deşartă a înălţat atâtea locaşuri sfinte, pentru poporul său, înzestrându-le cu moşii, oameni, cu obiecte şi cărţi de cult, ci ca un creştin convins toate le făcea pentru mântuirea sufletului său şi spre slava lui Dumnezeu, spre care îşi ridica gândurile şi nădejdea, ori de câte ori se găsea la vreo strâmtoare sau necaz, bucurie sau norocire (Ps. XXXIII, 17).

Niciodată nu s-au zidit atâtea locaşuri civile şi bisericeşti şi într-o formă atât de desăvârşită şi mai ales bisericile erau aşa de numeroase, încât poporul în secolele următoare, a atribuit lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, tot ce era biserică veche.

Mărturie stau şi astăzi, numeroase locaşuri sfinte reînnoite, ridicate din temelie sau completări de noi zidiri la cele existente, pe teritoriul ţării sale şi chiar în afara hotarelor ei: Transilvania, Ţara Românească şi la Muntele Athos din Grecia, înzestrându-le cu bunuri materiale şi imunităţi.

„Şi au făcut 44 de mânăstiri", afirmă Grigore Ureche (1590—1647) în „Letopiseţul Ţării Moldovei" pag. 71. De aceea, în desfăşurarea lucrării, vom încerca să enumerăm ctitoriile sale bisericeşti pe grupe pentru a atinge sau depăşi cifra prezentată de cunoscutul cronicar.

I. DANII, ADAOSURI, BISERICI NOI, ÎMBUNĂTĂŢIRI LA MĂNĂSTIRILE PREEXISTENTE.

Numeroase sunt daniile făcute mânăstirilor zidite de înaintaşii săi: Probota, Moldoviţa, Humor, Horodnic, Iţcani, Bohotin, Bisericani şi Pângăraţi.

La Mânăstirea Neamţ, construieşte biserica cu hramul „Înălţarea Domnului" (1497), după lupta de la Codrii Cosminului cu polonii. Biserica se păstrează până astăzi.

La Mânăstirea Bistriţa, construieşte Clopotniţa cu paraclis, închinat „Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava" (1498), care se păstrează până astăzi.

La Dobrovăţ-Neamţ, construieşte o biserică nouă cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh" (1503), astăzi biserică de enorie.

II. CTITORII PROPRII:

Mânăstirea Putna, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1466), devenită necropolă pentru familia domnească. Ion Neculce (1627—1745) în lucrarea sa „O samă de cuvinte" zice: „Şi aşa au făcut mânăstirea de frumoasă, tot cu aur poleită; zugrăveală mai mult aur decât zugrăveală şi pre dinăuntru şi pre denafară şi acoperită cu plumbu" (pag. 8). Sfinţită de un impunător sobor de clerici, în prezenţa Marelui Ctitor şi a familiei sale, oşteni, dregători, credincioşi din toată Moldova la 3 septembrie 1470. Din strădania binecredinciosului ctitor, primul egumen al mânăstirii a fost adus de la Mânăstirea Neamţ, Arhimandritul Ioasaf cu un grup de monahi, care pun bazele unei renumite şcoli şi ateliere de: miniaturişti, copişti,

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon TEOFILACT COBĂCA
Mânăstirea Putna — Suceava

Vorbirea în limbi

Cele trei mari imperii ale antichităţii (egiptean, asiro-babilonian şi roman), care şi-au revendicat succesiv supremaţia asupra Israelului, precum şi anii mulţi de împilare şi încercările de deznaţionalizare, n-au reuşit să-i desfiinţeze pe evrei ca popor. Frecventele deportări, exilurile şi severele prigoane, au generat un fenomen mai puţin obişnuit pentru lumea antică: constituirea unei puternice diaspore evreieşti. Acele părţi din sânul populaţiei evreieşti, dislocate de stăpânirile vremelnice, şi împrăştiate printre celelalte seminţii, s-au organizat cu timpul, devenind puternice comunităţi, în cele mai îndepărtate colţuri ale lumii. Trăind în mijlocul acestor populaţii majoritare, evreii trebuiau să se adapteze noilor condiţii socio-politice, astfel, fie că-şi păstrau limba maternă (ebraică), dar cu circulaţie restrânsă, doar în cadrul comunităţii lor, însuşindu-şi în paralel şi limba ţării în care trăiau; fie cu timpul şi-au uitat limba originară, adoptând-o pe cea a ţării respective (cum este cazul comunităţii evreieşti din Alexandria Egiptului, care cu timpul s-a elenizat, şi care, din raţiuni de ordin religios, a tradus Vechiul Testament în limba greacă, rezultând Septuaginta), fie că, prin contopirea de elemente lingvistice din limba originară cu elemente din limba adoptivă, au apărut noi dialecte, cum este cazul idişului (amestec de elemente lingvistice ebraice cu elemente germanice), sau sefarda (dialect al evreilor din mediul hispanic).

În pofida împrăştierii lor printre celelalte popoare, chiar uitându-şi limba originară, evreii şi-au păstrat totuşi nealterate fiinţa şi specificul lor naţional, acest fapt datorându-se în exclusivitate Torei. Fiecare evreu, din orice categorie socială ar fi făcut parte, îşi avea în casă Legea sfântă, legea care-l făcea să se simtă apropiat de Dumnezeul lui, şi de cetatea sfântă: Ierusalimul. Exista chiar o poruncă, sacrosantă pentru orice evreu, ca fiecare să se prezinte de trei ori pe an la Templul din Ierusalim, în orice colţ al lumii s-ar fi aflat, pentru a se închina şi pentru a-şi aduce obolul la templu „De trei ori pe an să se înfăţişeze toţi cei de parte bărbătească înaintea Domnului Dumnezeu, la locul pe care-L va alege el: la sărbătoarea azimelor, la sărbătoarea săptămânilor, şi la sărbătoarea corturilor... şi fiecare să vină cu dar în mâna sa, după cum l-a binecuvântat Dumnezeu" (Deut. 16, 16). Acestea erau cele trei mari sărbători religioase ale evreilor din cursul unui an.

Privite lucrurile din această perspectivă, nu ne este greu să ne imaginăm mulţimea nenumărată care se afla la Templul din Ierusalim cu ocazia sărbătorii de Rusalii, precum şi multele graiuri, de pe întreg cuprinsul pământului, care răsunau atunci în cetatea sfântă. Tot vacarmul cetăţii, toată orchestra aceea de glasuri, toată acea amestecătură pestriţă de graiuri străine, certurile şi tocmelile schimbătorilor de bani de la templu, toate se curmă subit, o linişte grea şi apăsătoare se lasă peste întreaga cetate a Ierusalimului; un vuiet ca de vânt se pogoară peste casa unde stăteau ascunşi apostolii Răstignitului, limbi ca de foc se împart peste capul fiecăruia, dintre ei, şi iată, aceşti galileeni simpli şi fără multă ştiinţă de carte, încep dintr-o dată să rostească în auzul asistenţei, cuvinte stranii, despre un Dumnezeu care a murit şi a înviat, şi o mare parte dintre cei de faţă aud, fiecare în limba lui, cele ce li se vorbesc, înţelegându-le cu claritate, iar o altă parte dintre cei prezenţi, părându-li-se că apostolii bolborosesc doar cuvinte fără noimă, îi hulesc, acuzându-i că sunt „plini de must", deşi era doar ceasul al nouălea din zi. O stare de confuzie totală se creează: unii aud şi înţeleg cu claritate, fiecare în limba lui, vorbindu-li-se despre fapte minunate; alţii, dimpotrivă, nu înţeleg nimic, totul părându-li-se doar o simplă şi ieftină mascaradă. Cei care înţelegeau erau evreii veniţi din diaspora, denumiţi de autorul cărţii Faptele Apostolilor, care relatează acest episod, după regiunea sau ţara din care proveneau „parţi, mezi, elamiţi, mesopotamieni, capadocieni, frigieni, pamfilieni, egipteni, libieni, cirenieni, romani, cretani, arabi" (Fp. 2, 9—10), şi care înţelegeau cele ce vorbeau apostolii „despre faptele minunate ale lui Dumnezeu" (Fp. 2, 11) în limba lor.

Cealaltă parte a mulţimii, hulitorii apostolilor, cei care susţineau că aceştia sunt beţi, şi că doar bolborosesc cuvinte fără noimă, erau contrariaţi pentru că nu înţelegeau nimic. Aceşti ascultători erau, fără îndoială localnicii din Ierusalim, şi care nu cunoşteau altă limbă decât cea ebraică, care se vorbea în acel timp în Palestina.

Văzând nedumerirea iscată în mulţime, Petru făcându-se purtătorul de cuvânt al cetei apostolilor, se simte îndatorat să explice: aceştia (apostolii) nu sunt beţi, aşa cum încearcă unii dintre voi să îi acuze, ci iată, sub ochii voştri, aici în faţa voastră s-a împlinit o minune dumnezeiască, un fapt care a fost profeţit încă de cei din vechime: „În zilele din urmă, zice Domnul, voi turna din Duhul Meu peste tot trupul şi fiii voştri şi fiicele voastre vor prooroci şi cei mai tineri ai voştri vor vedea vedenii şi bătrânii voştri vise vor visa" (Ioil 3, 1). De data aceasta, Petru se adresează evreilor localnici în limba lor maternă (ebraică), căci aceştia sunt cei care nu i-au înţeles pe apostoli mai înainte, necunos-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. N. STOIA

Pr. prof. dr. NICOLAE NEAGA — Prinos de cinstire

Prin cei 211 ani de existenţă, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, este socotită pe drept cuvânt o instituţie venerabilă.

Nu este desigur întâmplător nici faptul că tot aici, la Sibiu, durează de 144 de ani şi „Telegraful Român".

Am mai putea adăuga „Îndrumătorul bisericesc", care în 1997 a intrat în cel de al 140-lea an al existenţei.

Trăinicia seculară a acestor „monumente" ale spiritualităţii transilvănene se datorează unui şir de mari personalităţi eclesiastice: ierarhi, profesori şi preoţi, care le-au slujit cu dăruire, în vremuri bune, ca şi în vremuri de restrişte, din păcate, acestea din urmă fiind precumpănitoare faţă de cele dintâi.

În rândul acestor personalităţi se înscrie şi eruditul dascăl de Teologie şi vrednic slujitor bisericesc dr. Nicolae Neaga, ajuns la vârsta patriarhală de 95 de ani (s-a născut în 26 iulie 1902, la Răhău, jud. Alba).

După periodizarea atât de inspirată a învăţământului teologic sibian, făcută de către părintele prof. dr. Mircea Păcurariu, în prestigiosul volum: „Două sute de ani de învăţământ teologic la Sibiu" (Sibiu, 1987), părintele prof. dr. Nicolae Neaga aparţine generaţiei de aur a mitropolitului Nicolae Bălan, îndrumătorul Academiei teologice „Andreiene" între 1920—1955. Ilustrul dascăl şi-a prelungit însă activitatea la catedră cu aproape un sfert de veac, peste epoca lui Nicolae Bălan, pentru că s-a pensionat numai în 1973.

I-a avut colegi de profesorat pe Nicolae Colan, ajuns episcop la Cluj şi mitropolit la Sibiu, Ilie Beleuţă, Nicolae Terchilă, Dumitru Stăniloae, Nicolae Popoviciu, ajuns episcop la Oradea, Liviu Stan, Grigorie Marcu, Teodor Bodogae, Spiridon Cândea, Corneliu Sârbu, Gheorghe Şoima, Nicolae Mladin, ajuns mitropolit al Ardealului, Dumitru Călugăr, Ştefan Lupşa, Dumitru Belu, Sofron Vlad, Milan Şesan, Iorgu Ivan (intrat în al 98-lea an de viaţă), Isidor Todoran, Alexandru Moisiu — nume cu deosebită rezonanţă în istoria Învăţământului şi a scrisului teologic din Transilvania.

Şi-a asigurat accesibilitatea în acest cerc de valoroşi dascăli printr-o solidă pregătire liceală, universitară şi postuniversitară, pe care şi-a acumulat-o într-un interval de timp de 14 ani (1914—1928) şi urmând un lung traseu, pe care se înscriu oraşe precum Sebeş, Braşov, Orăştie, Cernăuţi, Atena, Strasbourg.

I-a fost hărăzit să se numere între profesorii cu cea mai îndelungată activitate didactică, însumând 45 de ani de predare (1928—1973) a unor discipline ca Arheologia biblică, Introducerea în Vechiul Testament, Exegeza şi Limba ebraică şi devenind o autoritate de referinţă în domeniul Studiilor biblice.

Ceea ce l-a caracterizat ca profesor, a fost totala devoţiune pentru munca la catedră, astfel încât profesiunea a devenit modul firesc al existenţei sale.

Timp de 6 ani (1946—1952), părintele profesor dr. Nicolae Neaga a fost şi diriguitorul, în calitate de rector, al Academiei şi mai apoi al Institutului Teologic Universitar din Sibiu. I s-a oferit astfel posibilitatea de a face dovada şi aleselor sale calităţi de bun gospodar şi organizator, dar mai ales a deosebitei sale ţinute morale şi a omeniei în relaţiile cu colegii şi cu studenţii.

O lungă listă bibliografică, pe care, din păcate, n-o putem ataşa acestui excurs biografic, vine să confirme în persoana profesorului dr. Nicolae Neaga şi pe eminentul şi prodigiosul autor de cărţi, articole şi studii de Istorie, Exegeză şi Teologie biblică, cu care a acoperit întregul spaţiu al specialităţii veterotestamentare.

Dăruit cu o vocaţie asemănătoare cu cea a profeţilor, părintele profesor dr. Nicolae Neaga nu a transmis doar cunoştinţe şi adevăruri teoretice, generaţiilor de studenţi cărora le-a fost dascăl, ci a contribuit în chip pilduitor şi la modelarea caracterului lor, insuflându-le dragostea şi dorul după valorile trainice ale creaţiei şi moralităţii creştine.

Prestigiul ilustrei sale personalităţi s-a făcut remarcat şi din amvonul catedralei mitropolitane din Sibiu, iar în ultimii ani şi ai celei din Timişoara.

Cunoscătorilor în domeniul studiilor biblice, în care s-a consacrat părintele prof. dr. Nicolae Neaga, le sunt familiare nume ca I. P. Bratiotsis, V. Vellas, I. Diovuniotis, Gr. Papamihail, Hristu Andrutsos, de la Atena, ca şi ale altor personalităţi precum L. Dennefeld, I. Aman, I. Causse, D. Jäger, P. Dib, Charles Diehl, C. L. Fillion, J. Podéschard, J. M. Lagrange, I Condamin de la Strassbourg şi Lyon. Toţi aceşti remarcabili specialişti în domeniile Studiilor biblice, Limbilor orientale, Dogmaticei şi Bizantinologiei i-au fost profesori şi îndrumători apropiaţi. Nu exagerăm cu nimic afirmând că, astăzi, numele părintelui profesor dr. Nicolae Neaga se înscrie, de drept, printre cele ale acestor eminenţi savanţi, la înălţimea cărora s-a ridicat, printr-o stăruitoare şi plină de dăruire osteneală, care se întâmplă să fie şi a unei vieţi binecuvântate cu ani mulţi, luciditate şi sănătate.

Pentru tot ce a înfăptuit pe plan didactic-educativ şi al scrisului teologic, părintele prof. dr. Nicolae Neaga este vrednic a primi prinosul recunoştinţei şi alesei noastre cinstiri.

Pr. Prof. DUMITRU ABRUDAN

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(VIII)

După răsturnarea stăpânirii habsburgice în Banat (1718), preoţii şi cnezii români localnici au crezut că noua stăpânire le va aduce şi emanciparea de sub ierarhia sârbă, prin numirea unui episcop român în Banat. Deşi din punct de vedere politic şi cultural episcopii din Timişoara, Arad şi Caransebeş-Vârşeţ vor frâna libera dezvoltare a populaţiei româneşti aflate sub jurisdicţia lor, au totuşi merite în apărarea Ortodoxiei. Beneficiind de „privilegiile illire" acordate de împăraţii habsburgi şi recunoscute de Cancelaria ungară, ei vor apăra poziţiile Ortodoxiei în aceste părţi în faţa ofensivei catolicismului. Un alt merit al ierarhiei sârbe a fost acţiunea pentru ridicarea intelectuală şi dotarea preoţimii parohiale. Ca urmare, în momente critice, când ierarhia ortodoxă din Transilvania a fost desfiinţată, apărarea Ortodoxiei ardelene şi locul de refugiu al preoţilor români ortodocşi din Ardeal, persecutaţi pentru credinţa lor, l-a îndeplinit Banatul. Între 1718 şi 1865 (când se finalizează), lupta credincioşilor şi a preoţimii române ortodoxe din Banat a urmărit în principal şi cu o dârză tenacitate şi continuitate separarea ierarhică şi înfiinţarea Bisericii Ortodoxe Române independente, ca şi introducerea limbii române în Biserică. În fruntea acţiunii se situează personalităţi dinamice precum Dimitrie Ţichindeal, Moise Nicoară, Damaschin Bojincă, mai apoi Vincenţiu Babeş. Să nu uităm că episcopatul dădea dreptul de reprezentare în dietă, ceea ce dădea posibilitatea şi prestigiul de a acţiona pentru emanc parea politică şi socială a neamului românesc, aşa cum făcuse Inocenţiu Micu.

Acelaşi deziderat major: emanciparea Bisericii Ortodoxe Române şi constituirea unei ierarhii autonome, independentă de cea sârbă, s-a manifestat în Revoluţia de la 1848—1849. Din acest motiv, în nici una din celelalte provincii româneşti nu se constată prezenţa unui număr atât de impresionant de preoţi care au participat activ la evenimentele revoluţionare din Banat. Numai la Adunarea de la Lugoj au participat vreo două sute de preoţi, iar după înăbuşirea revoluţiei, numărul preoţilor anchetaţi, deportaţi sau închişi pentru participarea lor la revoluţie se ridică la impresionanta cifră de 70, în afară de cei care s-au putut refugia.

Revoluţia română de la 1848—1849 din Transilvania a fost manifestarea puternicei conştiinţe naţionale la care se ridicase poporul român, o conştiinţă de nezdruncinat, chiar dacă revoluţia a fost înăbuşită — o importantă vină având-o conducătorii revoluţiei ungare. Ideologia fruntaşilor români ardeleni de la 1848 avea un fundament solid, cel ridicat de Inocenţiu Micu, de Şcoala Ardeleană, de marele Supplex din 1791; aveau şi experienţa oferită de răscoala lui Horea.

Programul revoluţiei a fost conceput la Sibiu, în martie, de către Simion Bărnuţiu. El a cerut, înainte de toate, recunoaşterea egalităţii naţiunii române cu celelalte, urmând ca din aceasta să se nască transformările înnoitoare de care avea neapărată trebuinţă societatea transilvană. La Blaj, în catedrală şi pe Câmpia Libertăţii, unde Adunarea Naţională a fost prezidată de cei doi episcopi, ortodox şi unit, programul lui Bărnuţiu s-a impus. În actele Adunării de la Blaj regăsim dorinţe şi cereri referitoare la refacerea unităţii Bisericii Române, organizarea ei sinodală, combaterea absolutismului ierarhic. Unii preoţi au fost prefecţi şi tribuni de cete militare — sub comanda prefectului general Avram Iancu —, care au apărat cu arma existenţa naţiunii române pusă în primejdie de terorismul unguresc, mulţi alţii suferind schingiuiri sau moarte de martir, întrucât s-au pus în fruntea satelor pentru dreptate şi libertate.

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

Vorbirea în limbi

(Urmare din pag. 1)

când alte limbi, acuzându-i că ar fi beți.

Textul din Faptele Apostolilor (2, 1—13) este sinc.rul dealtfel din întreaga Sf. Scri tură, care vorbește explicit despre acest fenomen de sorginte divină — vorbirea în limbi (glosolalia) — și pe care îl putem defini ca un dar suprafiresc atribuit de Dumnezeu unor oameni aleși (apostolii), prin care li s-a conferit acestora calitatea și capacitatea de a vorbi într-o limbă străină (necunoscută în prealabil) limbă prin care s-au făcut perfect înțeleși, devenind un mijloc prin care ei au comunicat și au făcut accesibilă învățătura și voia lui Dumnezeu oamenilor din întreaga lume, căci fiecare din cei care au asistat la acest minunat eveniment, odată întors la casa lui, în țara lui, va deveni la rându-i un martor și un mesager al acestei învățături.

Deși a fost cu adevărat un dar de la Dumnezeu, menit să înfrângă necredința evreilor și neștiința celor dintre neamuri „Limbile sunt spre semn nu credincioșilor, ci necredincioșilor" (1 Cor. 14, 22), care să-i uimească prin suprafirescul său, obligându-i să accepte realitatea Învierii și să pecetluiască actul de naștere al Bisericii creștine, vorbirea în limbi a fost un dar divin cu o durată istorică limitată, care nu-și mai justifică rațiunea de a exista, odată ce credința în Dumnezeu a biruit lumea „Proorociile se vor desființa; **darul limbilor va înceta**" (1 Cor. 13, 8), din moment ce aceste fapte s-au împlinit ca realitate istorică evidentă.

Prevalându-se de anumite texte din Sf. Scriptură, care aparent numai, s-ar părea că sunt mai absconse și mai greu accesibile, sectele neoprotestante, și în speță penticostalii, încearcă să reactualizeze vorbirea în limbi și importanța ei pentru lumea modernă, lume care după părerea lor s-a înstrăinat de Dumnezeu, iar prin acest dar Dumnezeu comunică omenirii tainele Sale, vitale pentru salvarea ei.

Cel puțin de două lucruri ar trebui să țină cont reprezentanții acestor secte: în ce măsură își mai justifică actualitatea și eficiența astăzi, într-o lume în care credința creștină este îmbrățișată majoritar, un dar al lui Dumnezeu care și-a avut prin însăși natura lui, un scop și o destinație bine delimitate ca timp și spațiu, anume aducerea la credință a neamurilor (1 Cor. 13, 8), precum și faptul că există o mare diferență între darul vorbirii în limbi, practicat de Sf. Apostoli, prin care aceștia s-au făcut înțeleși cu claritate de toți, și bolboroseala însoțită de gesturi, stranii (salturi, tremurături, bătăi din palme, etc) așa cum o practică sectanții, care ține mai degrabă de domeniul patologicului, despre care însuși marele Ap. Pavel avea cuvinte aspre „Dacă prin limbi nu veți da cuvânt lesne de înțeles, cum vor cunoaște ce ați grăit? Nu veți fi decât niște oameni care vorbesc în vânt" (1 Cor. 14, 9).

De ziua Binecredinciosului Voievod

(Urmare din pag. 1)

lucrări tehnice a metalelor prețioase, ceramică, pictură, sculptură, pregătirea clericilor prin discipline teologice, muzică psaltică, în limbile slavă, greacă și maternă. Școala a funcționat neîntrerupt până la 1783, sub stăpânirea vremelnică a Austro-Ungariei. Ia ființă și un spital, atestat documentar și sub domnia lui Alexandru Lăpușneanu. Un palat domnesc (1473), care a fost refăcut în zilele noastre.

Anul acesta se împlinesc 531 ani de la zidirea mânăstirii, când ctitoria sa de la Putna, e îmbrăcată în haină nouă, de urmașii săi, având în sânul ei valori istorice fără egal precum și mormântul cu osemintele trudite și sfinte, care o acoperă cu imensul său prestigiu.

Mânastirea Voronet, cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe", (1488) unde s-a retras Duhovnicul marelui voievod Daniil Sihastru, canonizat în 1992. Biserica este pictată interior și exterior pe fond albastru. Aici sunt moaștele marelui sihastru, în schivnicie i s-a dat numele de David, cum sună inscripția-epitaf. Astăzi mânăstire de maice.

Mânăstirea Tazlău, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1496). În folosință și astăzi.

III. BISERICI DE ENORIE:

Bădeuți, lângă municipiul Rădăuți, cu hramul „Sfântul Mucenic Procopie" (1487). Astăzi în ruine din timpul primului război mondial.

Pătrăuți, lângă Suceava, cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci", (1487), inițial a fost un schit de călugărițe. Biserica este pictată, folosită ca biserică de enorie.

Biserica cu hramul „Sfântul Ilie" lângă Suceava, (1488), posedă pictură și e folosită ca biserică de enorie.

Biserica domnească din Vaslui, cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul" (1490). Refăcută la 1820. Astăzi biserică de enorie.

Biserica domnească din Iași, în fața Palatului de Cultură, cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae" (1491—1492). Refăcută 1675—1678. Aici se făcea ungerea domnitorilor moldoveni, după mutarea capitalei de la Suceava la Iași.

Biserica din Hârlău, cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe", (1492). Astăzi folosită ca biserică de enorie.

Biserica din Borzești cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1494). După tradiție, în acest sat, s-a născut și a copilărit marele voievod. Biserica se păstrează și astăzi, folosită ca enorie.

Biserica din Dorohoi, cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae", (1495) restaurată 1896, folosită ca enorie, în prezent.

Biserica din Huși cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel", (1495). A fost refăcută la 1795 și 1910. A servit drept catedrală episcopală între anii 1598—1948. Astăzi mânăstire de călugări.

Biserica de la Războieni, cu hramul „Sfântul Arhanghel Mihail", (1496), în amintirea crâncenei bătălii din 1476. Astăzi mânăstire de călugărițe.

Biserica Popăuți din municipiul Botoșani, cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae", (1496) a suferit multe restaurări. Turnul clopotelor se mai păstrează inițial. A servit un timp și ca mânăstire, până la secularizare (1863). Astăzi, folosită ca enorie.

Biserica din municipiul Piatra Neamț cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul", (1497), alături un turn al clopotelor (1499). Ambele construcții se păstrează și astăzi, folosite de parohie.

Biserica din Volovăț, lângă municipiul Rădăuți, cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci" (1500), construită pe locul unde potrivit tradiției, a fost o biserică din lemn ridicată de Dragoș Vodă, adusă la Putna în parohie. Servește ca enorie.

Biserica din Reuseni, județul Suceava, cu hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul" (1503). Aici a fost ucis Bogdan al II-lea, tatăl binecredinciosului voievod. Biserica a fost terminată de fiul său Bogdan al III-lea (1504).

La aceste mânăstiri și biserici, ctitorii proprii, ale slăvitului voievod, se cunoaște exact data zidirii, după pisaniile care s-au păstrat.

IV. CTITORII ATRIBUITE LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

Dintele vremii, vicisitudinile istorice, ce au urmat de-a lungul celor cinci veacuri de la zidirea lor, le-au adus unele modificări și prefaceri. De aceea, sunt multe biserici, la care nu se poate face precizări, din lipsă de documente și pisanii, dar pe care unii istorici și tradiția le atribuie lui Ștefan cel Mare și Sfânt. Cronicarul Ion Neculce s-a orientat și el după tradiție, cum singur consemnează: „Fapte ce sântu audzite den om în om, de oameni vechi și bătrâni". Aceasta dovedește că tradițiile orale sunt mult mai rezistente, decât inspirațiile săpate în piatră, sau documentele risipite, distruse și dispărute cu timpul.

Biserica Albă din Baia, județul Suceava, cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe", ridicată după 1467, în amintirea luptei cu Matei Corvin. Biserica din Scânteia, la nord de Iași. Biserica Sfântul Nicolae din Șcheia lângă Roman. Biserica Sfântul Ilie din Florești lângă Vaslui, Cotnari, județul Iași, Ștefănești (Iași pe Prut), Șipote-Suceava, alta pe platoul Cetății de Scaun Suceava, O biserică la Mânăstirea Căpriana lângă Chișinău, Republica Moldova. O biserică cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae", în Cetatea Chilia. O biserică paraclis, „Sfântul Nicolae" la Cetatea Neamț, alta în cetatea Hotin și alta la Cetatea Albă. O biserică cu hramul „Sfântul Mucenic Dumitru în târgul Suceava (1498), după cronica lui Grigore Ureche. Biserica din orașul Târgu Frumos - Iași (Prof. I. Ursu o atribuie lui Ștefan ca ctitor principal).

V. BISERICI ALE RUDELOR SALE ȘI MARI DREGĂTORI

Desigur că aceștia au ridicat biserici pe moșiile lor, cu consimțământul marelui voievod.

Biserica Precista din Bacău, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1491) a lui Alexandrel, fiul lui Ștefan cel Mare (+ 1496).

Biserica din Dolheștii Mari (1481) a lui Șendrea, cumnatul marelui voievod, servește ca biserică de enorie.

Biserica din Bălinești, cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae" (1490—1499), lângă Siret ridicată de Logofătul Ioan Tăutul, care a slujit cu credință pe binecredinciosul voievod, timp de 30 de ani. Tot aici este înmormântat (+ 1511).

Biserica din comuna Arbore județul Suceava, cu hramul, „Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul", (1502), construită de Pârcălabul de Suceava Luca Arbore, slujitor credincios al lui Ștefan cel Mare și Sfânt, Bogdan al III-lea și Ștefăniță (ucis de acesta din urmă 1523) înmormântat în ctitoria sa de la Arbore.

VI. CTITORII PESTE HOTARELE ȚĂRII MOLDOVEI

Tradiția și unii istorici îi atribuie lui Ștefan cel Mare și Sfânt, biserica-mânăstire de la Vad pe Someș, unde a funcționat și o episcopie întemeiată de Marele Voievod, pentru întărirea ortodoxiei a românilor transilvaneni din cele 68 de sate primite în dar de la Matei Corvin (1458—1490), în jurul cetății Ciceul și Cetatea de Baltă în 1475. Astăzi biserică de enorie.

Biserica din Feleac lângă Cluj-Napoca, (ambele au planul bisericilor din Moldova), fostă reședință de mitropolie. Azi biserică de parohie, cu hramul „Sfânta Cuvioasă Parascheva". O ultimă restaurare în 1988 când s-au împlinit 500 de ani de la zidirea ei.

Biserica din Râmnicul Sărat, Țara Românească, cu hramul „Sfânta Cuvioasă Parascheva" (1474), refăcută de Constantin Brâncoveanu.

La Mânăstirea Zugravu din Muntele Athos — Grecia, cu ajutor material însemnat din partea slăvitului voievod s-au făcut reparații la întregul așezământ monahal și s-a construit din temelie: spitalul, sufrageria, canalul de apă, fântână și turnul pentru corăbii, (1502).[1]

La Mânăstirea Grigoriu din Muntele Athos-Grecia, o reînnoire generală în 1500, cu ajutor dat de Ștefan cel Mare și Sfânt.[2]

De aceea după canonizare, inspirație și din tablourile votive, apare zugrăvit pe icoanele noastre, plin de zile, îmbrăcat în ținută princiară, în mâna dreaptă ține cu demnitate Sfânta Cruce simbolul credinței ortodoxe, pe care a apărat-o cu dârzenie, iar în mâna stângă ține după dreptate o biserică (de obicei Mânăstirea Putna), de unde și fraza din tropar: „mare ctitor de locașuri sfinte".

„Dar ce minte așa de bogată în gânduri, ce limbă așa de îndestulată în cuvinte, ce meșteșug așa de iscusit... ca să poată lăuda după vrednicie pe cel ce atâtea zidiri de locașuri sfinte a făcut, care cu vitejie ne-a apărat, cu înțelepciune ne-a ocârmuit și pe toate lucrurile sale cu credința în Dumnezeu le-a pecetluit... Dar ce îndoială putem avea de credința lui, pe care nu în cuvinte numai, ci din inimă cu căldură a mărturisit-o... Pe cât de biruințele lui pământul acesta sună, pe atâta de slujbele ce se cântă, în bisericile ce a zidit răsună".[3]

Pretutindeni, de-a lungul și de-a latul Moldovei, firul vieții și al istoriei se toarce din moștenirea lui. Și după moarte ca și când era în viață se întâmplă așa cum spune cronicarul Grigore Ureche: „unde nu cugetai acolo îl aflai" căci chipul său nimbat de sfințenie se ridică peste crestele veacurilor.

Pasul său biruitor, îndrăzneț și sigur s-a imprimat și-l simțim pe scările cetăților, pe drumurile târgurilor și ale satelor, pe potecile munților și mai ales pe lespezile bisericilor.

Dragostea nețărmurită de țară, de glia strămoșească, destoinicia războinică și iscusința politică, nu i-au fost egalate decât de evlavia pe care i-o mărturisesc numeroasele sale ctitorii religioase.

De aceea canonizarea dreptcredinciosului voievod nu este decât un act de recunoaștere a ceea ce, de-a lungul veacurilor și permanent, poporul nostru pe bună dreptate a simțit-o față de el, căci Dumnezeu zice: „Eu preamăresc pe cei ce mă preamăresc pe Mine" (I Regi II, 30). Iar Biserica totdeauna s-a rugat și continuă a se ruga pentru ctitori și toți binefăcătorii Sfintelor Locașuri: „Sfințește pe cei ce iubesc podoaba Casei Tale; Tu pe aceștia îi preaslăvește cu dumnezeiască puterea Ta" (Rug. amvonului).

Știut este că troparul unui sfânt oglindește faptele sale, prin care s-a remarcat în viața sa, în cazul binecredinciosului voievod, ca vrednic creștin și mare român, calități specifice care l-au preocupat tot timpul, să săvârșească ce este plăcut lui Dumnezeu și folositor neamului din sânul căruia a ieșit.

„Apărător neînfricat al credinței și patriei străbune, „MARE CTITOR DE LOCAȘURI SFINTE" Ștefan Voievod, roagă pe Hristos, Dumnezeu, să ne izbăvească din nevoi și din necazuri" (troparul sfântului, gl. 1).

NOTE:

1 Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu, manual de Istoria Bisericii Române, vol. I, București, 1980, pag. 344—354.

2 Veniamin Pocitan Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, „Sfântul Munte al Athosului", București, 1940, pag. 47 și 62.

3 Arhimandrit Vartolomeu Măzăreanul, în cuvântul său din 2 iulie 1762.

DIMENSIUNILE ACTUALE ALE CĂRȚII IOV

„În depărtarea de rău stă priceperea"

(Iov. 28, 28)

Mediul în care se petrece acțiunea cărții Iov și ținutul în care trăiesc personajele ei este cel al căldurilor vesnice și înăbușitoare. E ținutul verilor con inui în care omul apăsat de soarele dogoritor și de arșița obositoare devine bolnav în așteptarea zadarnică a unei ploi, în căutarea grațiilor inexistente ale pădurilor sau al unui șipot de apă, care constituie o problemă esențială în mugetul setos al pământului de acolo.

Abia, ici colo, se zărește câte un tufiș închircit sau o licărire de verdeață în jurul colibelor răzlețite în pustiul fără de sfârșit, ciungărită și aceea de cămila sau de capra stăpânului mizerabil.

Climatul este împovărător. Când se ivește câte o furtună de nisip nenorocirea e gata. Șerpii, scorpionii, lăcustele și țânțarii constituie o altă calamitate a deșertului.

Barbații sunt istoviți de povara luptei pentru trai, iar femeile sunt mute de soarta care le este hărăzită. Copiii sunt ursuzi și triști, din privirile lor se înalță parcă un plâns înăbușit.

În condițiile unei vieți de tristețe și de suferință, într-o epocă în care dreptatea nu era a celui care o are ci a celui mai tare, Iov vine cu o filozofie socială nouă, promovează valorile veșnice și drepturile cărora le zicem fundamentale.

Iov contemplează o nouă formă de viață, care să nu mai semene cu cea de atunci, care să se deosebească de cea veche. Tendința către mai sus și de ameliorare a condițiilor de trai a dat naștere unui optimism sănătos. Iov nu credea în veșnicia acelei „pustietăți ci întrezărea vremuri în care să fie mai mult decât ceea ce era atunci.

În cadrul acestui mod de viață dramatică Iov pune în discuție problema suferinței în general și pe cea a suferințelor oamenilor drepți în special. Dacă există fericire pentru ce atâta suferință, dacă există dreptate pentru ce sufăr oamenii drepți? Nădejdea într-un „mâine luminos" nu este oare o deschidere spre mai bine când vedem ceea ce vedem? N-are oare omul dreptul la un „azi luminos"? Și-a pierdut oare actualitatea legea evoluției? Astfel judecând Iov, care devine personaj principal și caracteristic al cărții ce-i poartă numele, dă în vileag idei destul de înălțătoare pentru epoca de atunci, în lupta pentru purificarea omului și înălțarea lui într-o lume de adevăr și dreptate.

Cartea examinează ideile care guvernează viața oamenilor. Filozofia ei ne lasă să vedem interesul pentru om și legătura dintre individ și ansamblul social, rolul voinței în emanciparea omului, înțelesul virtuții, credința într-un viitor fericit când „neleguiții se astâmpără și cei împovărați se odihnesc" (Iov 3, 17), când „buzele nu vor rosti nici un neadevăr și limba nu va grăi nici o minciună (Iov 27, 4).

Pentru regenerarea societății elemente sociale sunt voința și răbdarea: „Trebuie ca ceea ce sufletul a poftit aceea să și facă" (Iov 23, 13). Voința fixează tiparul vieții. Când Iov zice: „sufletul a poftit", el se gândește la o viață curată de care vrea să aibă parte.

Problema dreptății omul o poate rezolva dacă are în el puterea de a voi.

Din cuvântarea a doua a lui Elihu (Iov 34, 1—37) rezultă că credinciosului nu-i este îngăduit să se îndoiască de realizarea dreptății.

Precum fiecare este făuritorul fericirii sale proprii tot așa este vinovat de insuccesul de care are parte (Iov 4, 17—57).

Multe dintre marile probleme ale existenței sunt insinuate destul de luminos în cartea Iov. Omul este — în lumina cărții — făptura cea mai aleasă. În mersul său către desăvârșire el trebuie să fie condus de virtute și credință: „Eu știu că izbăvitorul meu este viu" (19, 25), zice eroul cărții. Cartea susține învățătura și nădejdea în venirea unui Izbăvitor, care va izbăvi pe om de suferințele sale. Cartea învață că există oameni într-adevăr tari în credință, încât orice nenorocire ar veni peste ei nu e în stare să-i frângă.

În muncă, care are sensul dreptății sociale, omul trebuie să-și afle plăcerea vieții căci „omul e făcut pentru muncă ca pasărea pentru zbor", citim în carte.

În ce privește pacea, pacea universală după care însetează oamenii, ea este indicată la Iov, nu numai ca o realitate viitoare ci și ca o putere care ajută omului să urce scara cea mai de sus a culturii: „Împacă-te mai întâi cu Dumnezeu și toate celelalte se vor adăuga ție" (Iov 22, 21).

În cultură omul să vadă un ideal, în copii o bucurie, în credință un suport moral, pentru a fi „drept și fără cusur și a se feri de rău" (1,1). Să nu uite omul niciodată că socotelile vieții nu el le încheie, și oricât de târziu ar veni sfârșitul tot vine. Prin credință, însă, moartea pierde aspectul ei înspăimântător, considerându-se un stimulent și o simplă trecere de la cele vremelnice la cele veșnice. În acest înțeles citim: „a binecuvântat sfârșitul vieții lui Iov, mai bogat decât începutul" (Iov 42, 12).

Dimensiunile cărții Iov sunt actuale. Dovadă este dialectica purtată de Iov cu prietenii săi Bildad Tofar, Elifaz și Elihu, care pun în discuție, cu toată libertatea de acțiune, probleme generale în legătură cu totalitatea vieții.

Referirea cărții la problemele de știință, precum la **Cosmologie** („se zguduie pământul" 9, 6), **geografie** („răsărit", „apus" 23, 8), **meteorologie** („vântul de la răsărit"... 27, 21), **medicină** (doctori neputincioși" 13, 4), **muzică** („el cântă din tobă și din harfă și se desfată în sunetele flautului" 21, 12), arată că în mersul său către desăvârșire omul are de cucerit multe domenii.

Cartea Iov nu rezolvă problemele sociale. Cuvântul spus în această legătură de idei nu e ultimul dar ceea ce se putea spune într-o epocă îndepărtată, ca cea a Vechiului Testament, a fost nou și s-a spus cu o pătrundere adâncă și acest fapt mărește importanța cărții Iov și o face actuală.

Pr. prof. Dr. NICOLAE NEAGA

Un gând pios

Doamne, ia aminte!

Bucurați-vă cu
mintea
înnourată de-a
Rugăciunii har;
Doamne ia aminte
Spre mine cel
străinit
de Cruce Sfântă Jertfă
Altar!

DAN BODEA

În anii plini de nădejdi și lumină tinerească ai liceului, mă obișnuisem, ca într-un sfânt ritual, să împlinesc pelerinajul la Nicula, „Cetatea Mariei Prea Sfinte", trecând printr-o alta, plină de înțelesuri și sfințenii: pe la Râmeți. Ajunul Sântămăriei se încununa liturgic la fortăreața duhovnicească din Apuseni, când tineri din întreg spațiul românesc porneau pe urmele Părintelui, care plecase și el, din ținuturile Vrancei, ca să ducă „lupta cea mare" în Transilvania. Și ardelenii l-au primit cu sufletul deschis, i-au dat ascultare toată viața, apoi, când Domnul l-a chemat, i-au dat o mână de țărână, din glia lor, spre veșnică odihnă și neobosită priveghere.

Om pașnic și hotărât, cum îl mărturisesc toți, Părintele Dometie (6 iulie 1975) îi primea pe toți ca o gazdă minunată în „foișorul de sus" al Râmețului, ocrotit neîncetat sub mantia rugilor sale. Și noi, cu entuziasm de vacanță, poposeam în vatra măicuțelor, ca „într-un cuib de șoim", zăbovind îndelung la mormântul din care „omul casei" (Dometie, căci acesta-i înțelesul numelui său) ne vorbea, în șoapte tainice, despre chemarea noastră în istoria nedreptățită de păgâni de peste o jumătate de veac. Și ne încredeam în cuvântul Părintelui și plecam de lângă Altarul adumbrit de salcia bătrână și de lângă izvorul din care a crescut bisericuța Sfântului Ghelasie. Și credeam, încă nedeslușit, că ateismul materialist avea să cadă în curând.

De multe ori am alergat la mormântul Părintelui Dometie, din credința căruia, în chip profetic s-au ridicat cele două catedrale: una din piatră, a „Sfinților Apostoli", și alta din inimi, care, ca într-un alt Tabor, se simt bine acolo (cf. Mt. 17, 4) inundate de lumină și întărite de râvna duhovnicului — un alt Ilie al vremurilor noastre.

Și când sufletele curate mi-au cerut sfat, spre odihna tinereții lor râvnitoare, le-am îndrumat către locașul Părintelui Dometie, murmurând versurile pe care atâția moți le știu: „Ostenit de alergare și de zbuciumul cel greu, / Vei afla odat' odihna lângă Bunul Dumnezeu". Sunt cuvinte dedicate Părintelui, dar pe care el le șoptește tainic celor ce, „pătrunse la inimă", rămân în obștea de pe Cheile Râmeților.

Cu trei ani în urmă, alai patriarhal așeza cu cinste, în calendar, pe Cuviosul Ghelasie Arhiepiscopul, ale cărui moaște se odihnesc în racla din Paraclisul Mânăstirii, de unde împarte mângâieri tuturor celor ce o ating cu credință. Și știm cu toții că ucenicul de peste veacuri al Arhiepiscopului, Părintele Dometie, așteaptă „plinirea vremii", un nou alai patriarhal, care să-i așeze cu cinste osemintele, ce odihnesc, în mireasmă de sfințenie, în țărâna din curtea Râmeților.

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

Amintirea unui mare istoric român

Se împlinesc 30 de ani de la trecerea la cele veşnice a cunoscutului istoric ardelean, protopopul Ioan Lupaş (3 iulie 1967). Considerăm că această comemorare este un binevenit prilej pentru a-i contura personalitatea, mai cu seamă pentru cititorii mai tineri ai ziarului nostru şagunian.

Ioan Lupaş este fiul Săliştei, comună a „Mărginimii" Sibiului, care a dat ţării şi culturii româneşti, oameni de mare valoare, precum episcopul Dionisie Romano al Buzăului, profesorii Onisifor Ghibu, D.D. Roşca şi atâţia alţii. Face şcoala primară confesională în satul natal, apoi se înscrie la Liceul de stat maghiar din Sibiu (1892—1899), dar un conflict cu profesorul de istorie, un maghiar şovin, îi îndreaptă paşii — împreună cu Octavian Goga — spre Liceul ortodox „Andrei Şaguna" din Braşov, unde îşi încheie studiile liceale. Se înscrie apoi la Facultatea de „Litere şi Filozofie" (Istorie şi Latină), a Universităţii din Budapesta (1904—1905), la care obţine doctoratul în 1905, cu o specializare la Universitatea din Berlin (1904—1905). Ca student, activează în Societatea „Petru Maior" a studenţilor români din Budapesta şi militează — alături de alţi colegi — pentru editarea revistei „Luceafărul" (1902), fiind unul din colaboratorii ei permanenţi.

Reîntors la ai săi, este angajat ca profesor de Istorie bisericească şi Istoria românilor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu (1905—1909). În acelaşi an era numit ca profesor de Dogmatică, Apologetică şi Morală, de Nicolae Bălan, doctor în teologie, viitor mitropolit al Ardealului, de a cărui prietenie se va bucura până la moartea acestuia. Îşi inaugurează cursurile cu o lecţie „Despre originea românilor", temă deosebit de interesantă pentru românii ardeleni de atunci. Pentru că avea studii teologice, se înscrie în secţia teologică a Institutului, promovând toate examenele celor trei ani de studii (1905—1908). Din cauza unui articol publicat în ziarul „Ţara noastră" din Sibiu este condamnat la trei luni închisoare, fiind închis la Seghedin; acolo va redacta cunoscuta monografie despre mitropolitul Andrei Şaguna, care-l va consacra, încă de atunci, drept unul din marii istorici ai Ardealului.

Nu peste mult timp, datorită amestecului brutal al autorităţilor de stat maghiare, a fost înlăturat din postul de profesor, fiind nevoit să ceară o parohie. Mitropolitul Ioan Meţianu, conştient de valoarea sa, l-a hirotonit preot pe seama parohiei Săliştei, încredinţându-i şi misiunea de „administrator protopopesc" (1909). În anul următor, preoţii din „tractul" Săliştei l-au ales protopop. Concomitent deţinea şi calitatea de „inspector" al şcolilor ortodoxe din protopopiatul Săliştei, membru în „Sinodul" (Adunarea eparhială) Arhiepiscopiei Sibiului şi în Congresul Naţional Bisericesc al Mitropoliei Ardealului. Şi-a continuat cercetările istorice, încât, Academia Română l-a ales membru corespondent (1914), apoi membru activ (1916).

În august 1916, din dispoziţia autorităţilor de stat maghiare a fost deportat în localitatea Ruszt, din judeţul Şopron, în Ungaria vestică, dar la intervenţia noului mitropolit Vasile Mangra i s-a stabilit domiciliu obligatoriu în Budapesta din 13 octombrie 1916 până în 6 aprilie 1917, când s-a putut întoarce la Săliştea. În anul următor s-a numărat printre militanţii pentru realizarea unităţii noastre naţionale. A fost delegat de sălişteni la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia de la 1 Decembrie 1918, iar în ziua următoare ales membru în „Marele Sfat al Naţiunii Române" şi secretar general al „Resortului Culte şi Instrucţiune Publică din Consiliul Dirigent. În anii următori a intrat în viaţa politică a României întregite, fiind ales deputat din partea Săliştei în mai multe legislaturi, mai târziu ministru al „Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale" (1926—1927), apoi al Cultelor şi Artelor (1937—1938).

În toamna anului 1919 a fost numit profesor titular la catedra de Istoria modernă a românilor şi Istoria Transilvaniei la Facultatea de Litere şi Filozofie a Universităţii din Cluj (în 1940—1945 refugiată la Sibiu), unde a funcţionat până la pensionare, în 1946. În câţiva ani şcolari a funcţionat şi ca profesor de Istoria Bisericii române la Academia teologică din Cluj. În anul 1920, împreună cu colegul său, istoricul şi omul politic Alexandru Lapedatu, întemeiază „Institutul de Istorie Naţională din Cluj", pe care-l vor conduce până în 1945, publicând zece „Anuare" ale acestuia, cu studii istorice deosebit de apreciate. Concomitent a fost ales membru în Comitetul central şi preşedinte al Astrei, membru în Adunarea eparhială a Episcopiei Clujului şi în Congresul Naţional Bisericesc de la Bucureşti; era sfetnic luminat al patriarhului Miron Cristea, al mitropolitului Nicolae Bălan şi al primului episcop al Clujului Nicolae Ivan. În august 1925 face parte din delegaţia Bisericii noastre la un Congres ecumenic la Stockholm.

Ioan Lupaş, rămâne în conştiinţa noastră în primul rând ca istoric. Cercetările sale se îndreaptă mai mult spre istoria românilor transilvăneni şi a Bisericii lor. La monografia amintită închinată mitropolitului **Andrei Şaguna** (1909 şi 1911, premiată de Academia Română), se adaugă şi alte lucrări privind felurite aspecte din activitatea marelui ierarh, altele despre mama sa **Anastasia** (1912 şi alte ediţii) şi multe altele, printre care citãm: **Misiunea episcopilor Gherasim Adamovici şi Ioan Bob la Viena în 1792** (1912), **Mitropolitul Sava Brancovici şi principele Acaţiu Barciai** (1913), **Episcopul Vasile Moga şi profesorul Gheorghe Lazăr (1915), Episcopul Nicolae Popea şi Ioan Micu Moldovan** (1920), sau monografii închinate unor personalităţi ale culturii româneşti: **Doctorul Ioan Piuariu Molnar** (1939), **Emanuil Gojdu** (1940). Multe studii abordează teme legate de nefericitul act al dezbinării noastre bisericeşti din 1698—1701. În 1918 şi-a publicat cursul ţinut studenţilor teologi de la Sibiu, sub titlul **Istoria bisericească a românilor ardeleni** (reeditat în 1995). Mai târziu va publica o **Carte de istorie bisericească ilustrată** (1933) şi un manual de **Istoria Bisericii Române** pentru clasa a IV-a de liceu, ajuns la opt ediţii; un alt manual, **Istoria românilor pentru clasa** a VIII-a secundară a ajuns, în 1944, la 15 ediţii(!). Nu pot fi trecute cu vederea volumele: **Lecturi din izvoarele istoriei românilor** (1928). **Cronicari şi istorici români din Transilvania** (2 vol. 1933, ed. II. 1940), **Istoria unirii românilor** (1937), **Documente istorice transilvane** (1940). Spre sfârşitul carierei sale didactice, a publicat monumentala lucrare **Zur Geschichte der Rumänen. Aufsätze und Vorträge** (Sibiu, 1943, VIII + 609 p), iar o parte din studiile publicate anterior au fost strânse în cunoscutele **Studii, conferinţe şi comunicări istorice** (5 vol., Bucureşti, Cluj şi Sibiu, 1928—1946). Sute de studii şi articole au apărut în periodicele vremii: „Telegraful Român", „Luceafărul", „Renaşterea", „Societatea de mâine", „Revue de Transylvanie" etc.

Contemporanii l-au omagiat în 1940, la împlinirea vârstei de 60 de ani, iar în 1943 a apărut, la Bucureşti, un masiv volum omagial, cu colaborarea multor istorici şi alţi oameni de cultură, români şi străini. În schimb, în timpul regimului comunist, a avut aceeaşi soartă ca mulţi alţi cărturari şi oameni politici din România interbelică: a fost pensionat în 1946, iar în 1950 aruncat pentru câţiva ani în închisoarea de la Sighet (unde erau şi alţi istorici: Gheorghe Brătianu, Alexandru Lapedatu, Silviu Dragomir, Ştefan Meteş). După eliberare a trăit câţiva ani la Sibiu, unde putea fi văzut mereu la Mitropolie sau la Institutul teologic, iar ultimii ani de viaţă i-a petrecut la Bucureşti. N-a mai scris mult, din cauza vârstei înaintate şi a vederii care-i slăbise foarte mult. A murit la 3 iulie 1967, fiind înmormântat în cimitirul de la mânăstirea Cernica, alături de atâţia oameni de cultură şi ierarhi ai Bisericii noastre.

Ioan Lupaş rămâne ca o mare personalitate a istoriografiei româneşti din prima jumătate a veacului al XIX-lea, ca un militant pentru drepturile românilor ardeleni şi pentru unirea din 1918, ca o victimă a regimului comunist. Să-i cinstim memoria, mai cu seamă prin lectura operelor sale, din care să ne îmbogăţim cunoştinţele de istorie naţională şi bisericească, şi să culegem învăţăminte pentru viitor.

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

CATEHEZĂ

Persoană şi personalitate morală

ASCULTAREA: — SIMŢUL RESPONSABILITĂŢII.

INTRODUCEREA: Cu ce învăţăminte ne-am ales noi din ascultarea catehezei rostite în Duminica trecută, despre simţul responsabilităţii?

— Că în urma săvârşirii unor fapte în mod liber, ne revine o oarecare responsabilitate, răspunzând personal de cele ce le-am săvârşit;

Unde am zis că duce această responsabilitate?

— La obligaţia ce ne revine fiecăruia dintre noi în a ne recunoaşte ca autori liberi ai faptelor săvârşite fără nici o constrângere din afară.

Ce se poate deduce din această recunoaştere a faptelor săvârşite?

— Că pentru faptele noastre suntem făcuţi responsabili urmând anumite consecinţe sau urmări ale acestor fapte, care aduc mulţumire sau satisfacţie dacă fapta a fost bună şi remuşcare sau pedeapsă dacă fapta a fost rea.

ANUNŢAREA: Astăzi urmează să vorbim despre o nouă temă care este în strânsă legătură cu cea din Duminica trecută, am putea spune, urmarea ei firească şi anume:

— Dacă noi ca indivizi, ca persoane suntem făcuţi responsabili — răspunzători de faptele noastre — atunci e ceva firesc, ca adevăraţi creştini purtători ai numelui lui Hristos Mântuitorul şi fii ai Bisericii Ortodoxe Române, că avem datoria să săvârşim astfel de fapte, care să nu contravină legii morale şi care să nu ne facă responsabili, ci fapte care să fie în deplină concordanţă cu legea morală şi cu preceptele evanghelice, cu alte cuvinte ni se cere să săvârşim fapte bune, de folos nouă şi semenilor, fapte cu care să tindem spre desăvârşire. Deci urmează să vorbim despre:

PERSOANĂ ŞI PERSONALITATE MORALĂ

TRATAREA. Când zicem persoană ne gândim la noţiunea de individ, ins, dată omului încă de la naştere.

Personalitate însemnează ceea ce este propriu unei persoane, ceea ce o distinge ca individualitate.

Personalitate morală — un scop în sine, un ideal spre care năzuim noi ca persoane, ţinta spre care se îndreaptă toate eforurile creştinului spre împlinirea binelui comun spre atingerea desăvârşirii.

Personalitate morală însemnează — persoana care a trecut de la starea dată lui la naştere la o stare de desăvârşire, la atingerea scopului pentru care a fost creat de Dumnezeu, prin cultivarea binelui, prin dorinţa fermă de a nu se mulţumi niciodată cu ceea ce a făcut în drumul spre desăvârşire şi spre împlinire.

Tecerea de la starea de persoană la starea de personalitate morală am putea-o asemăna cu trecerea de la starea de chip a lui Dumnezeu ce-l avem primit de la naştere, la atingerea stării de asemănare cu Dumnezeu — după har — printr-o continuă lucrare în slujba lui Dumnezeu şi a semenilor.

Orice persoană este o personalitate morală în stare virtuală, cum de ex. într-o ghindă stă ascuns un stejar falnic.

Zbuciumul fiecărei persoane, al fiecărui creştin, lupta lui continuă întru câştigarea a cât mai multor virtuţi în folosul său, dar mai ales al semenilor.

Înmulţirea talanţilor primiţi, lucrarea cu ei, şi nu îngroparea lor în pământ, ci aducerea de roade bogate la timp potrivit, ceea ce trebuie să facă o persoană care vrea să devină personalitate morală.

Slujirea şi iubirea lui Dumnezeu îngemănată cu slujirea şi iubirea semenilor, iată lucrarea creştinului care vrea să nu rămână o simplă persoană.

Această lucrare, această trecere de la persoane la personalitate morală prin lucrarea şi săvârşirea de fapte bune în folosul semenilor îşi găseşte originea şi în vorbele înţelepte ale poporului nostru român, exprimată mai ales prin cuvintele: a fi om de „omenie" sau a fi „om" cu O „mare", sau în proverbele populare de ex. „cu cât mai mare eşti, cu atât mai îndatorat eşti la omenire să slujeşti", sau „oricine eşti şi oricum eşti, oriunde eşti, adu-ţi aminte că om eşti".

Omenia cerută de înţelepciunea poporului trebuie câştigată prin sacrificii, prin dăruire de sine, prin slujire şi mai ales prin slujire, prin viaţa ta închinată semenilor, prin toate creaţiile înspre mai bine puse în slujba fratelui.

Personalitatea morală înglobează pe toţi oamenii laolaltă, ca fraţi şi fii ai aceluiaşi Tată Ceresc.

Obiectivul principal al vieţii noastre creştine pretinde a nu ne mulţumi să fim simpli indivizi în societate ci să devenim personalităţi morale, a moralei trăirii şi creaţiei nu pentru sine ci pentru altul, a moralei considerentelor reciproce şi a respectului reciproc întru armonizarea vieţii sociale, a moralei tuturor virtuţilor ziditoare de suflete mari. Noi ştim că morala este o formă a conştiinţei şi că s-a născut şi dezvoltat alături de ea,

Conştiinţa şi credinţa l-au învăţat pe om să deosebească binele de rău, virtutea de viciu, dreptatea şi adevărul faţă de minciună, fariseism şi nedreptate.

L-au învăţat pe om să-şi stăpânească pornirile spre ceea ce nu-i omenesc, să-şi alunge din simţăminte principalele dezordini ale sufletului: mândria, răzvrătirea, luxul şi lenea.

L-au învăţat să fie modest, aşa cum a fost Mântuitorul Hristos şi Sf. Apostoli, să fie conştiincios, omenos şi cinstit.

Morala creştină este cea mai revelatoare şi cuprinde normele de conduită morală cele mai adecvate şi de perpetuă actualitate.

Răsturnând concepţia păgână de până atunci că omul este lup, omului, morala creştină proclamă principiul că omul este altui om — prieten şi frate pentru că deasupra tuturor stă Dumnezeu Părintele întregului neam omenesc.

Iisus Hristos n-a fost numai un inventator ci şi un creator, creatorul moralei celei noi, care s-a răspândit în toate unghiurile lumii. Iisus Hristos a pus în faţa credinciosului dragostea faţă de apropele la aceeaşi valoare ca şi dragostea de sine însuşi, ba, chiar mai mult, a pus în faţa împărăţiei pământeşti, împărăţia cerească. Faptele noastre, viaţa noastră, trebuie să arate în primul rând credinţa pe care o mărturisim în vederea dobândirii acelei Împărăţii Cereşti, devenind ceea ce ne propunem: personalităţi morale. Trebuie să ne măsurăm caracterul cu valorile comportării noastre în lume, cu faptele noastre, înlăturând din viaţa noastră propriile slăbiciuni şi fiind demni, căci fără demnitate nu vom fi consideraţi ceea ce suntem şi dorim să devenim — personalităţi morale. Suntem şi trăim în mediul cel mai fidel, pentru a ne crea o personalitate, un renume.

Să avem ceva propriu al nostru prin care să ne distingem în muncă noastră, în viaţa noastră, să avem o autoritate, acea autoritate morală care este forul suprem educativ al omului şi care duce la atingerea treptei de a fi o personalitate morală.

În munca noastră spre atingerea acestui ideal de viaţă creştină, să alegem drumul cel mai adevărat, cel de pe care să nu riscăm a ne opri la jumătate şi a face calea întoarsă; ar însemna să dărâmăm ceea ce am clădit până aci şi ceea ce au clădit înaintaşii noştri. Noi nu dărâmăm, noi clădim, iar clădirea noastră se reazimă pe temelii noi şi din fundament, pe temelia Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos.

Printr-o astfel de viaţă creştină trăită după acest model, persoana poate ajunge la maturitate la apogeul ei, la idealul ei, la ceea ce se cheamă „personalitate morală".

REZUMAT. Despre ce a fost vorba în cateheza de azi?

— Despre persoană şi personalitate morală.

Ce ne spune această temă?

— Această temă ne arată că noi creştinii, prin viaţa noastră, prin tot ceea ce facem şi suntem, trebuie să devenim personalităţi morale, prin săvârşirea binelui, printr-o viaţă curată, demnă şi sinceră, trăită după modelul lui Iisus Hristos.

Realizând rolul pe care-l ai în societate în chip desăvârşit, poţi deveni o personalitate, punându-te în slujba valorilor sociale, realizându-le în mod personal şi creator.

ASOCIEREA. Nu toţi putem deveni personalităţi morale înalte, dar personalităţi morale toţi putem să devenim, fiecare după măsura înzestrării lui de către Dumnezeu.

Pentru noi creştinii Iisus Hristos a fost, este şi va fi, Personalitatea morală supremă.

Sfinţii Apostoli au fost personalităţi morale înalte. Istoria Bisericii creştine păstrează nenumărate nume de: sfinţi, martiri care strălucesc pe firmamentul ei, şi care prin viaţa lor au devenit şi sunt consideraţi personalităţi morale.

GENERALIZAREA. Să lucrăm cu hărnicie şi cu dăruire, cu tragere de inimă pentru a deveni şi noi personalităţi morale, folosind clipa de faţă la maximum, în vederea cinstirii acestui ideal creştin de mare preţ.

ÎNCHEIEREA. Personalitatea noastră morală trebuie să fie clădită pe viaţa noastră, pe faptele noastre pe caracterul nostru puternic, adăugând cărămidă de cărămidă la virtuţile pe care ni le-am însuşit şi pe care mereu ni le însuşim de-a lungul vieţii.

În general ni se pretinde o exigenţă în virtute, în elocinţă, o însuşire voită a calităţilor pe care le avem şi pe care ni le dăm ca exemplu unii altora.

Răspunderea noastră este de anvergură, iar idealul nostru porneşte de la principiul progresului şi al desăvârşirii sufleteşti. Idealul nostru este măreţ şi urcă spre tot ce poate fi mai frumos în viaţă, culminând cu acel nectar divin care hrăneşte şi înnobilează sufletele, acela că n-ai trăit în zadar şi că visele pe care ni le-am făurit le-am transformat în realitate, arătând semenilor bunătate, dragoste şi jertfelnicie.

Căci bunătatea şi dragostea, faţă de semeni este cărarea urcuşului spre desăvârşire de la persoană la personalitate morală, de la chip la asemănare cu Dumnezeu, cărare care nu-şi are capăt niciodată.

Preot IOAN CAREBIA

Evit, pe cât îmi stă în putinţă, discuţiile în contradictoriu pe teme de credinţă cu fraţii de altă confesiune decât cea în care mă aflu, pentru simplul motiv că atari discuţii se dovedesc de cele mai multe ori lipsite de finalitate. Liber este fiecare să-şi urmeze calea pe care i-o indică conştiinţa, având a da socoteală pentru calea pe care o urmăm.

Există, însă, câteva puncte de credinţă în privinţa cărora nu sunt dispus să fac nici cea mai mică concesie, iar unul dintre acestea este cel referitor la botezul copiilor. Se cunosc în genere argumentele care se aduc în favoarea respingerii acestui act creştin fundamental, iar dintre ele cel mai la îndemână, şi aparent chiar credibil, este acela că, întrucât copiii nu au credinţă, nu li se poate administra Botezul.

Să ne întoarcem, însă, la problema, atât de delicată în aparenţă, şi anume, dacă pruncii au sau nu credinţă. Să amintim întâi de toate că Mântuitorul însuşi accentua, în mai multe situaţii, tocmai acest fapt „cel ce va sminti pe **unii dintre aceştia mici care cred în Mine...**" (Mt. 18, 6). Să acceptăm că pentru cineva care priveşte lucrurile din afara lor, acestea ar putea să pară simple presupuneri, fără nici un temei real. Numai că lucrurile nu stau deloc aşa, pentru că, graţie ştiinţei moderne, avem putinţa să accedem la nişte realităţi, faţă de care nu cu mult timp în urmă mulţi dintre noi ar fi păstrat o rezervă sceptică. Mă refer în speţă la embriologie, care a reuşit să pătrundă până acolo unde se zămisleşte noua fiinţă umană. Rezultatele sunt mai mult decât relevante, ele nefăcând altceva decât să confirme cele susţinute dintotdeauna de religia creştină: omul este o entitate înzestrată cu trup şi suflet deopotrivă, încă din momentul concepţiei.

Un strigăt către viaţă

Graţie tehnicii moderne, un medic american a reuşit să filmeze un avort la 12 săptămâni. Imaginile care i-au fost date să le vadă au fost cutremurătoare. La apropierea, numai a instrumentului ucigaş, fătul reacţiona violent, încercând să se apere, deschizând larg gura ca într-un strigăt disperat, aşa numitul „strigăt mut" al vieţii care se vrea cruţată. Dar fătul nu reacţionează numai la tentativele de avort, ci el resimte, încă din primele zile ale existenţei sale, chiar şi stările psihice ale mamei, simte atunci când este iubit sau nu şi, în genere, starea psihică a mamei este trăită ca atare de către făt.

Un alt specialist american (K. McAll), lucrând însă independent de cei amintiţi mai sus, ajunge la concluzii similare, împingând însă consecinţele mult mai în profunzime: fătul este capabil să întreţină şi să dezvolte chiar şi o activitate spirituală, el **fiind capabil să absoarbă sentimentele şi rugăciunile.**

Alte dovezi care vin în sprijinul afirmaţiei că fătul este într-o comunicare continuă cu exteriorul, mai mult, că el este capabil să reacţioneze corespunzător la mesajele venite din afară, nefiind o simplă masă amorfă, o demonstrează cercetările efectuate de câţiva medici psihiatri de la Universitatea din Loyola (Chicago), pe mai mulţi subiecţi care aveau la activ una sau mai multe tentative de sinucidere. După o observare minuţioasă a datelor, s-a constatat că subiecţii respectivi, în faza intrauterină, fuseseră agresaţi de mamele lor, prin încercări de avort, constatându-se că data în care avusese loc tentativa de avort coincidea cu data tentativei de sinucidere. S-a mai constatat că până şi metodele de sinucidere coincideau cu cele pe care le folosiseră mamele (obiecte contondente, otravă, etc.). Concluzia acestor medici ar trebui să dea multora de gândit, fătul avea cunoştinţă de aceste agresiuni încă din primele săptămâni de sarcină.

Chiar şi aceste puţine exemple ne îndreptăţesc pe deplin să afirmăm că fătul are cunoştinţă de sine, că el este capabil să întreţină o viaţă spirituală şi că, deci, **are credinţă**, chiar dacă nu în sensul consacrat al termenului, dar cu siguranţă având o predispoziţie sau o disponibilitate spre Divinitate. Or, în faţa unor atari fapte, care ţin de domeniul evidenţei, ne vine foarte greu să avem chiar şi cea mai mică consideraţie pentru cei care, aşa cum spuneam la începutul rândurilor de faţă, refuză cu obstinaţie botezul copiilor, bazându-se pe un fapt iluzoriu, şi anume, că aceştia n-ar avea credinţă. Oricum, ştiinţa medicală modernă, prin concluziile sale obiective şi nepartinice, vine să infirme, dacă mai era cazul, aceste false presupuneri.

Pr. S. NICOLAE

*

Bogatul şi săracul

Cum ştim, de-a pururea bogatul
Mereu s adune grijă are:
Când grea de-arginţi îşi simte punga,
În casa lui e sărbătoare.

Nu pâinea sufletului cere,
La Cel ce tuturor o-mparte.
Privind spre ceruri plin de sine,
Strigă spre Cel fără de moarte:

Sporeşte-mi, Doamne, rodul muncii,
Să mi văd hambarele bucşite,
În curtea largă zeci de cară,
În grajduri cât mai multe vite!

Lungeşte anii mei, Părinte,
Să mi bucur sufletul de toate,
Ca-n raiul Tău să-mi simt fiinţa,
Să nu mă mai gândesc la moarte!

Săracul, stând umil în umbră,
De-a pururi nebăgat în seamă,
Grăi domol, plecându-şi fruntea:
Părinte bune n grija-ţi ia-mă!

Nu-ţi cer arginţi să mi umplu punga,
Nici aurul deşert nu-l cer,
Tâlharii mi-ar prăda coliba,
Şi n-aş şti ce să iac cu el.

Din darurile Tale multe
Dă-mi binecuvântare-n casă,
În preajma mea pe cei dragi veseli,
Dă-mi pâinea zilelor pe masă.

Putere braţelor, să poată,
Trudind cinstit, s-agoniseacă
Puţinul care trebuieşte
Pe lume omul să trăiască.

Deschide mi buzele, ca-n şoaptă,
Să-ţi dau mulţumul pururi — vamă:
De-mi râde bucuria-n casă,
De-mi arde lacrima sub geană.

PETRE ŞAITIŞ

Mihai Eminescu şi Petre Ispirescu

În cadrul „*Junimii*" bucureştene din casa lui Titu Maiorescu (str. Mercur, nr. 1), dar, mai ales, în casa soţilor Mitei şi Wilhelm Kremnitz, Jan Urban Jarnik (1848—1923), filolog ceh, specialist în romanistică, care s-a ocupat şi de limba, literatura şi folclorul românesc, publicând, printre altele, împreună cu A. Bîrseanu: *Doine şi strigături din Ardeal* (1885), fiind din 1919 şi membru de onoare al Academiei Române, scris în *Drumul pe care am mers* (1909) că în vara anului 1879 a cunoscut pe „*Alecsandri, Eminescu, Hasdeu, Ispirescu, Slavici şi alţii*". M. Eminescu l-a îndemnat chiar pe romanistul ceh „*să scrie o lucrare despre Anton Pann şi se oferise să-i împrumute culegerea de proverbe a lui Golescu*". Iar Petre Ispirescu îi comunica lui J. U. Jarnik că a primit de la M. Eminescu colecţia de proverbe a lui Iordache Golescu: „*... dobândind de la d. Eminescu colecţia de zicături ale Golescului, m-am silit să le copiez, ceea ce am şi făcut*", sigur, ca să-i trimită şi lui o copie, căci lucra el însuşi la o colecţie folclorică.

Despre Petre Ispirescu (1830—1887), folclorist şi scriitor, cel mai important culegător de poveşti din secolul trecut (*Legende, sau basmele românilor; Snoave sau poveşti populare; Jucării şi jocuri de copii; Pilde şi ghicitori;* povestiri istorice etc.), M. Eminescu a scris, apreciindu-i meritele.

Recenzând în *Timpul (Notiţe bibliografice,* 1880) culegerea de *Pilde şi ghicitori,* 1880, adunate de P. Ispirescu, M. Eminescu a formulat câteva păreri privind ghicitorile şi felul cum trebuie culeasă literatura populară.

„*D-lui Ispirescu-i datorim şi alte culegeri preţioase de literatură populară*" — dovadă că le cunoştea. Fiindcă ghicitorile „*sînt de-a dreptul culese*", poetul citează două scriind: „*Unele consistă din cuvinte fără înţeles şi cu toate acestea se pot ghici numai prin armonia lor imitativă, altele iar sunt comice prin greociunea şi neexactitatea comparaţiunii.*

Între cele dintâi, cu armonie imitativă, sunt următoarele:

Ţac, ţac — Urduc,
Prin copac, — Burduc
Fâş, fâş — De barbă-l duc
Prin păiş. — De barbă-l aduc.
(Coasa) (Fedeleşul)

Unele ghicitori sunt cam echivoce, dar nu ne pare rău. Cu toate consideraţiile de decenţă literară, am dori ca mai cu seamă elementele literaturii populare să se adune fără scădere şi nealterate prin pruderie. TALE-QUALE".

Poetul a fost, de altfel, preocupat de modul cum se culege materialul folcloric, pledând pentru păstrarea autenticităţii, adunat şi fixat în culegeri cât mai exact.

Broşura *Pilde şi ghicitori* adunate de P. Ispirescu, culegător tipograf, Tipografia laboratorilor români, Bucureşti, 1880, este împărţită în două părţi: *pildele,* un fel de fabule instructive şi *ghicitorile,* care sunt culese: de la un „craiovean", de la un „soldat oltean" şi de la o „fată din satul Merchiaj, scaunul Cohalm, Transilvania".

Dintre *pilde,* M. Eminescu citează din *Piţigoiul şi scatiul* cântecul piţigoiului:

«Cinci
Opinci
Într-un picior
Şi tot stă călcâiul gol,»

subliniind că „*armonia imitativă din cele din urmă versuri e fără îndoială de origine curat populară*". Apoi citează ghicitorile menţionate deja.

M. Eminescu îl socoteşte pe Petre Ispirescu numai culegător şi colecţionar de folclor, fără să-l includă între reprezentanţii literaturii populare româneşti, unde evidenţiază numai pe scriitorii care se inspiră din folclor, dar creează în manieră proprie, cultă.

Tot în ziarul bucureştean *Timpul* (1880), poetul povesteşte, rezumându-l, basmul popular scris de P. Ispirescu: *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte,* pe care-l considera „*unul din miturile cele mai semnificative din câte a păstrat poporul nostru*". Citâm începutul basmului, aşa cum îl prezintă poetul:

„*Unul din miturile cele mai semnificative din câte a păstrat poporul nostru este următorul: La leagănul unui copil se coborâseră cele trei ursitori, menindu-i una tărie, alta isteţime, a treia mărire lumească. Muma copilului, nemulţumită că i se dăruiseră şi lui bunuri pe cari le-au avut ataţia oameni, rugă pe cele trei zâne ca îndeosebi copilului ei să-i hărăzească ceva ce n-a avut încă nici un muritor. Cu-ntristare-i răspunse una din zâne: «Ca toţi oamenii, nici judeci, nici poţi judeca ceea ce ai cerut, dar totuşi îţi împlinesc dorinţa şi dăruiesc copilului tău tinereţă fără îmbătrânire şi viaţă făr' de moarte»*".

Sigur: poetul face din eroul basmului un personaj purtător al ideii de independenţă, libertate şi dreptate socială, afirmând că independenţa românilor „*e suma vieţii noastre istorice*".

Asupra aceluiaşi basm, poetul revine în *Timpul* (1881). El scria: „*Între legendele noastre naţionale, e una (în colecţia Ispirescu) de străveche origine desigur şi de o mare adâncime, Un om primeşte de la ursite privilegiul «vieţii fără moarte şi tinereţii fără îmbătrânire».*"

Aici trebuie să spunem că episodul cu ursitorile nu există în basmul *Tinereţe fără bătrâneţe ...;* M. Eminescu, printr-o falsă memorie, atribuie basmului episodul acesta. El contaminează şi preia mitul ursitorilor din basmul prelucrat de R. Kunisch: *Die Jungfrau ohne Körper (Fecioara fără corp),* tradus de el (în poză) şi prelucrat apoi în versuri în poemul de inspiraţie folclorică *Miron şi Frumoasa fără corp.* Reproducem fragmentul în cauză (din basmul în proză):

„*Femeia prinse inimă şi grăi: «Măestrelor, noi suntem oameni sărmani şi norocul a fugit mereu departe de coliba noastră. Dar vă vom da mulţumită toată viaţa, dacă v-aţi îndura să dăruiţi băiatului acestuia tot binele de care noi n-am avut parte». Ursitoarele zâmbiră şi una din ele grăi către băiat: «Să fii tare ca leul, mândru ca primăvara şi deştept ca văzduhul care le ştie pe toate!» Şi cealaltă grăi: «Toţi oamenii să te iubească, iar puterea şi bogăţia să fie partea ta!» Şi după ce grăiră acestea se pregătiră să plece. Dar mama zise: «Vai, prea slăvitelor, nu puteţi voi să dăruiţi mai mult băiatului meu, să se deosebească de toţi ceilalţi oameni?» Şi ursitoarele tăcură o clipă, apoi una grăi către noul născut: «Să doreşti totdeauna ce-i mai sus!» Şi cealaltă grăi: «Să dobândeşti ceea ce doreşti!»*

Poemele *Povestea Dochiei şi Ursitorile, Ursitorile,* scrise în stil folcloric, ca şi poemul *Muşat şi Ursitorile,* scris mai apoi într-un tipar prin excelenţă cult, în terţine, ca *Divina Comedia* a lui Dante, au un miez comun. Poetul s-a regăsit pe sine identificându-se cu eroul liric, învesmântându-i chipul şi convertindu-i sensul în haina mitului şi simbolului propriu.

În aceste poeme, M. Eminescu s-a oprit un moment şi asupra episodului ursirii, când cele trei zâne (ursitoare) ies din teiul vechi şi dăruiesc copilului: mărire, vitejie şi înţelepciune. Copilul e de data aceasta, simbolul poporului român, rod al lui Traian şi al Dochiei. Poetul a vrut să creeze un *mit unic,* întâlnit numai la poporul român şi datorat unor vechi credinţe, istoriei şi vitalităţii neamului, aşa cum gândea el. De aceea, o ursitoare îi va dărui copilului darul suprem: *tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte.* Regăsindu-se în mit, la „*leagănu-i de aur*", ursitorile i-au menit să aspire la ce-i mai mare şi desăvârşit:

Fie-i dat ca totdeauna
El să simtă-adânc într-însul
Dorul după ce-i mai mare
'N astă lume trecătoare,
După ce-i desăvârşit
Şi să-şi vadă la picioare
Acest dar nepreţuit.

*

Căci i s-a dat să simtă-ntotdeauna
Un dor adânc şi îndărătnic foarte
De-o frumuseţe cum nu e nici una.
Şi s-o ajungă chiar e dat de soarte,
Căci tinereţă neîmbătrânită
Îi dăruim şi viaţă făr' de moarte.

În 1882 (tot în *Timpul),* scriind despre revista *Columna lui Traian* şi analizând conţinutul primelor două fascicole, poetul menţionează „*o poveste de P. Ispirescu.*"

Prin legendele lui Petre Ispirescu, poetul a intuit aspectele esenţiale, originale, ale tradiţiei noastre, vădindu-i înţelesul adânc, bogat şi multilateral, ce compun ethosul nostru caracteristic, în sensul permanenţelor specifice ale culturii poporului: „*tradiţiile sale istorice astfel cum ele s-au stabilit în curgerea vremurilor*". Tradiţia, prin urmare, e identificată, de poet cu „*geniul neîmbătrânit al istoriei noastre*", acordând, în felul acesta, textului anumite înţelesuri şi semnificaţii simbolice.

Preocuparea faţă de mitul poporului, căruia i-a dat expresie artistică, în metafore şi alegorii, trădează la poet dragostea lui nemărginită pentru producţiile populare şi străduinţa lui artistică necurmată de a le înălţa la rangul marilor creaţii universale.

Astfel: „*Geniul neîmbătrânit al istoriei noastre*" a fost comparat cu unul din cele mai semnificative mituri din câte a păstrat poporul nostru: „*Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*".

GRAŢIAN JUCAN

Intensificarea misionarismului intern - o problemă a Bisericii

Timpurile pe care le trăim, după cel de al doilea război mondial, după stăpânirea ateă şi năvala prozelitismului sectelor şi curentelor religioase (sau pretins religioase, în fond anarhice şi pustiitoare de suflete), pretind cu necesitate o înviorare a ceea ce numim misionarism religios. Precizăm, dacă mai e nevoie, că nu militâm pentru misionarismul de cucerire a sufletelor — urmat de cucerări de altă natură, care a adus termenului un nedorit sens peiorativ — ci de acea preocupare stăruitoare de înduhovnicire a credincioşilor noştri şi, desigur, a noastră a slujitorilor sfintei noastre Biserici, mai întâi. Această lucrare presupune o cunoaştere chiar numai sumară a învăţăturii de credinţă creştine ortodoxe, fără de care evlavia, chiar sinceră şi curată, poate aluneca în superstiţii şi erezii. Este lucrarea catehezei şi a predicii mistagogice, dogmatice şi liturgice, în stare să facă din credinciosul nostru un om echilibrat, capabil să înfrunte amăgirile prozelitiste de tot felul. Nu credem că simpla împărtăşire de cunoştinţe religioase poate realiza **ideal'ul omului duhovnicesc pentru** care militâm. Cheia succesului în cauză stă în mâinile preotului păstor de suflete care trebuie să fie, el mai întâi, un om duhovnicesc, cu adâncă trăire lăuntrică, pildă vie pentru credincioşi. El trebuie să-şi amintească mereu declaraţia făcută la hirotonie şi cuvântul apostolesc către Timotei (de două ori repetat: „Nu fi nepăsător de darul ce este în tine... să ţii aprins darul lui Dumnezeu care este în tine prin punerea mâinilor mele" (1 Timotei IV, 14 şi 2 Timotei I, 6).

Pentru a justifica titlul acestui articol, vom arunca mai întâi o scurtă privire istorică asupra felului în care înaintaşii noştru au lucrat în acest domeniu. A existat la noi, îndeosebi în părţile de vest ale ţării, în Banat şi Crişana, o **tradiţie misionară,** cu realizări importante, prea puţin cunoscute de generaţiile mai noi. Vom enumera doar câteva din aceste activităţi misionare, legate mai ales de numele vrednicilor de pomenire episcopi ai Aradului şi Oradei, Grigorie Comşa, Andrei Magieru, Roman Ciorogariu şi Nicolae Popovici. Vom enumera fapte şi împrejurări din a doua jumătate a secolului nostru care au determinat **o scădere a râvnei misionare** şi, în sfârşit, câteva smerite **propuneri** prin care avem credinţa că s-ar putea revigora lucrarea misionară în Biserica noastră.

1. Atmosfera morală viciată din anii următori primului război mondial a determinat o reacţie binefăcătoare din partea ierarhiei superioare a Bisericii noastre. Cel care a tras mai întâi semnalul de alarmă a fost consilierul cultural de la Episcopia Aradului, Dr. Gheorghe Ciuhandu. Om de cultură, istoric apreciat şi militant pentru apărarea credinţei strămoşeşti, preşedinte al **Asociaţiei cleru'ui ortodox,** chema clerul la părăsirea „pastoraţiei de birou", care aştepta să vină credincioşii la preot când au nevoie de el şi implicarea lui în problemele vieţii obşteşti. Este semnificativ titlul unui studiu al său **Înapoi la Apostolie** (publicat în **Revista Teologică** de la Sibiu, 1921). Mânecând de la textul bi'bl'c: „Nu este potrivit ca noi (=Apostoli), părăsind cuvântul lui Dumnezeu, să slujim la mese... ci noi vom **stărui în rugăciune şi în slujirea cuvântului"** (Faptele Apostolilor VI, 2—4), milita pentru un misionarism intern ortodox. Au urmat întemeierea unor Asociaţii religioase ca, Frăţia Ortodoxă Română, Asociaţia femeilor ortodoxe, Asociaţia Patriarhul Miron, etc., dar cea care s-a impus şi a rămas până azi a fost Asociaţia **Oastea Domnului,** întemeiată de preotul Iosif Trifa, sprijinit de un număr mare de voluntari, între care poetul Oastei, vrednicul de pomenire, Traian Dorz.

Episcopul Grigorie Comşa al Aradului (1925—1935), om de cultură, autor al unor numeroase broşuri de apărare a Ortodoxiei, şi-a câştigat supranumele de „episcop misionar". Realizările lui din acest domeniu (pelerinajele la mânăstirea Hodoş-Bodrog, foarte multe vizite pastorale, etc.) au fost curmate de o moarte prematură, după abia zece ani de arhipăstorie. I-a urmat însă episcopul de pie memorie, Andrei Magieru (1936—1960), părintele meu sufletesc, un zelos misionar, care a înălţat lucrarea misionară pe culmi şi cu mijloace necunoscute până atunci. Cărţile de predici ale distinşilor preoţi arădeni, îndemnaţi de el, apărute mai întâi în prestigioasa revistă eparhială, **Biserica şi Şcoala,** la rubrica **Despre ce să predicăm?,** şi apoi adunate în volum, au pus la dispoziţia clerului din eparhie modele de predici din toate ramurile teologice. A continuat să organizeze pelerinajele la sfânta mânăstire Hodoş-Bodrog, iniţiate de înaintaşul său, precum şi la alte mânăstiri şi schituri din eparhie. Principala realizare a acestui mare episcop o constituie iniţierea unui organism misionar cuprins în **„Statutul misionarismului religios în eparhia Aradului"** care este în vigoare şi azi. O realizare deosebită o constituie **Şcoa'a de duminică** cu program religios cate'etic pentru vecerniile de duminica după masă. Toate acestea, precum şi alte măsuri, au avut darul de a desăvârşi o Tradiţie misionară, începută de înaintaşi şi care ar merita un studiu temeinic care credem că ar fi de folos idealului reactivări şi intensificării misionarismului intern atât de necesar în împrejurările de azi.

2. Activitatea misionară şi râvna pentru această sfântă lucrare, începută atât de frumos, a fost împiedecată în anii care au urmat, prin intervenţia brutală a autorităţii de stat. E vorba de acea „îngrădire" a activităţii pastorale „numai în biserică", mergând până la suprimarea vecerniei în duminici după masă, pentru a nu stânjeni (chipurile!) activitatea căminelor culturale. A fost o măsură care, practic, a desfiinţat programul de catehizare a credincioşilor, dat fiind faptul cunoscut că, într-o predică în cadrul liturghiei, nu se poate cuprinde învăţătura de credinţă şi viaţă morală, în măsură suficientă. Trebuie amintit şi faptul că, spre cinstea lor, nu toţi preoţii au dat ascultare acestor dispoziţii. Cu riscuri mari şi cu urmări grele pentru această „neascultare", cei mai mulţi au continuat să slujească vecernia urmată de programul religios-misionar, spre bucuria şi mângâierea celor care înţelegeau că se cuvine ca ziua întreagă a duminicii să fie închinată lui Dumnezeu şi mântuirii sufletelor lor.

„Îngrădirea" de care am amintit a avut totuşi urmări pe care le simţim şi azi. Avem în vedere faptul că în unele parohii întreaga activitate liturgică se mărgineşte la o Utrenie (şi aceasta mult prescurtată) premergătoare sfintei Liturghii. „Slujirea cuvântului" „despre care se aminteşte în faptele Apostolilor", lasă de dorit; bisericile stau închise în duminici după masă; de alte servicii divine în sărbători, considerate abuziv ca mici, de zilele de miercuri şi vineri în Posturile mari, se ştie prea puţin. Sunt „sechelele" suferinţelor, ale „îngrădirii" din anii de tristă amintire, de care trebuie să ne eliberăm, ca să nu fim nepăsători de harul care ni s-a dat, ci să-l ţinem mereu aprins printr-o râvnă misionară sporită.

3. Suntem conştienţi că nu avem calitatea de a face propuneri; dreptul acesta revine în întregime Sfântului Sinod. Pe temeiul unei activităţi pastorale şi misionare de multe decenii, militâm pentru o înviorare şi intensificare a misionarismului intern. În fiecare eparhie ar putea funcţiona un **misionar eparhial,** mâna dreaptă a episcopului eparhiot, iar la protopopiat un **misionar protopopesc,** recrutaţi dintre monahii cu studii superioare, dar mai ales pătrunşi de râvnă misionară. Aceştia ar lucra sub îndrumarea directă a episcopului, respectiv a protopopului, fără a li se substitui, ci pentru a urmări îndeosebi situaţiile din parohiile contaminate de prozelitismul sectar.

Lipsa de experienţă a preoţilor începători, sau cu studii incomplete şi — de ce nu? — absenteismul sau delăsarea unora, face necesară şi urgentă prezenţa misionarilor amintiţi, la care s-ar putea adăuga şi contribuţia clericilor din aparatul administrativ al eparhiilor, a profesorilor de la seminariile şi Facultăţile de teologie şi alte persoane competente. Trebuiesc implicaţi şi antrenaţi în lucrarea misionară şi elevii şi studenţii teologi, pentru ca încă din timpul studiilor să fie pregătiţi pentru această lucrare sfântă menită să contribuie la succesul viitoarelor pastoraţii.

Avem convingerea că nu mai putem continua cu aşa numita pastoraţie de birou, că trebuie să ieşim la largul vieţii obşteşti. Orice întârziere sau nesocotire a unor măsuri ferme şi bine gândite, nu pot decât să ne aducă pierderi de suflete debusolate, pradă uşoară pentru prozelitismul de toate nuanţele.

Preot prof. dr.

GHEORGHE LIŢIU

Vizita Regelui Mihai I şi a Reginei Ana, la Sibiu

Luni, 28 aprilie 1997, a doua zi a Sfintelor Paşti, a avut loc, la Sibiu, vizita Regelui Mihai I, împreună cu Regina Ana, după un lung exil, nedrept şi nedemn pentru toată suflarea românească.

Sosiţi de la Timişoara, unde au participat la Slujba de Înviere, Majestăţile Lor au fost întâmpinate la aeroportul Sibiului de oficialităţi ale judeţului nostru, după care au fost conduşi la Prefectură. Vizita a continuat, apoi, la catedrala mitropolitană. Deşi vizita nu s-a anunţat în mod oficial, totuşi catedrala a fost plină de credincioşi, care au aşteptat cu emoţie aproape trei ore sosirea suitei regale.

În jurul orei 17,45, în sunete de clopote şi urale ale mulţimii, Regele Mihai şi Regina Ana au fost întâmpinaţi la catedrală de către I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, împreună cu preoţi profesori de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", consilieri şi alţi preoţi şi diaconi. Trecând cu greu prin mulţimea credincioşilor, Regele Mihai a fost condus de I. P. S. Sa Mitropolitul Antonie în sfântul altar, potrivit canonului 69 Trulan, prin uşile împărăteşti, unde a sărutat Sf. Evanghelie, apoi I s-a oferit scaunul mitropolitan din naosul catedralei.

Din faţa altarului, I. P. S. Sa Mitropolitul Antonie Plămădeală a adresat Majestăţilor Lor următorul cuvânt de întâmpinare:

„Majestate, această catedrală poartă amintirea trecerii pe aici a Marelui Rege Ferdinand şi a Reginei Maria, îndată după Unirea Transilvaniei cu România, în 1918. Aş vrea să spun îndeosebi că acela care a adus modelul catedralei, care a ajutat la desăvârşirea ei şi care, după aceea, a ajuns episcop de Caransebeş, timp de zece ani şi Primul Patriarh al României, a fost Miron Cristea, de care Majestatea Voastră îşi aduce aminte, căci Miron Cristea s-a numărat între cei trei membri ai Regenţei, în timpul primei Domnii a Majestăţii Voastre. Iată, deci, cum această catedrală evocă personalităţi care, pe lângă marii Regi ai României, au avut un rol cu totul deosebit. Aţi cunoscut, desigur, Majestate, doi dintre înaintaşii mei la această Mitropolie a Ardealului. L-aţi cunoscut pe Nicolae Bălan, mare Mitropolit, unul dintre aceia care n-au semnat, fiind în Consiliul de Coroană, cedarea Transilvaniei atunci când a fost cerută de hortişti. De asemenea, l-aţi cunoscut pe Nicolae Colan, şi el Mitropolit al Ardealului după Nicolae Bălan, despre care spunem întotdeauna că a fost un erou al nostru pentru că, după dictatul de la Viena, a rămas la Cluj, sub ocupaţie, a păstorit acolo, a suferit umilinţe, iar după aceea cred că aţi fost şi Majestatea Voastră la Academie, când Mitropolitului i s-a conferit titlul de academician.

Să-mi daţi voie, Majestate, să Vă spun că eu personal V-am văzut când eraţi copil. Am şi eu o vârstă oarecare .... V-am văzut într-un loc — mai mult locul mă face să Vă aduc aminte! — V-am văzut atunci când, împreună cu Augustul Vostru Părinte, Carol al II-lea, aţi luat în primire castelul de la Hănţeşti, din Basarabia, dăruit Familiei Regale.

Şi iarăşi, fie-mi îngăduit să Vă spun că în 1946, la marea manifestaţie din Piaţa Victoriei, unde eraţi cu guvernul vremii aceleia şi, apoi, la şi mai marea manifestaţie din Piaţa Palatului, printre studenţii care făceau urări Familiei Regale şi Majestăţii Voastre, la 8 noiembrie 1946, printre miile de studenţi de atunci se afla şi cel ce Vă vorbeşte acum.

Iată cu cât popor, deşi am fost anunţaţi târziu că veţi trece pe aici, Vă primim cu bucurie în această catedrală şi Vă facem urări de bun venit. Socotim că e o bucurie pe care ne-o faceţi, împreună cu bucuria Învierii pe care o sărbătorim în aceste zile.

Bine aţi venit! Binecuvântat fie cel ce vine întru numele Domnului!"

După aceste cuvinte impresionante, rostite cu emoţie vizibilă de Înalt Prea Sfinţia Sa, a urmat un polihroniu în cinstea Majestăţilor Lor, a celor de faţă şi a întregului Neam Românesc. Toată suflarea din catedrală a răspuns „Mulţi ani trăiască!"

În continuare, Regele Mihai a sărutat Sf. Cruce din mâna I. P. S. Mitropolit Antonie şi s-a închinat din nou în sfântul altar. Apoi, I. P. S. Sa Antonie Plămădeală I-a condus de Majestăţile Lor la ieşirea din catedrală. În mijlocul catedralei, de pe soleia înaltă, Regele Mihai a spus sibienilor, de trei ori, „Hristos a înviat!". Credincioşii au răspuns cu aplauze, cu lacrimi, cu flori şi cu voci tremurânde, „Adevărat a înviat!".

În faţa catedralei, mulţi sibieni I-au mărturisit Regelui lor, dorul şi suferinţa prin care au trecut, dar şi speranţa revenirii la normalitate a României Mari. În sunetele imnului regal, Majestăţile Lor s-au despărţit de I. P. S. Sa Mitropolitul Antonie al Ardealului şi de toţi cei care I-au întâmpinat.

Suita regală s-a deplasat, apoi, spre Piaţa Revoluţiei, pe strada Nicolae Bălcescu (fostă „Regina Maria"!), după care a părăsit oraşul Sibiu îndreptându-se spre Mânăstirea Cozia.

Vizita Regelui Mihai la Sibiu a lăsat în urmă multă bucurie, curaj, încredere, dar mai ales multă, multă speranţă.

Pr. lect. drd. IRIMIE MARGA

■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■

ANUNŢ

● **Semnalăm apariţia în Editura Centrului Mitropolitan din Sibiu a ÎNDRUMĂTORULUI BISERICESC pe anul 1997.**

Numărul omagial al „Îndrumătorului", închinat celor 145 de ani de apariţie a sa neîntreruptă la Sibiu, cuprinde o bogată şi variată tematică bisericească, teologică şi culturală.

ÎNDRUMĂTORUL poate fi procurat de la Librăria Eparhială din Sibiu.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 iulie
Nr. 27—28
1997

PORUNCILE BISERICEŞTI

I. PREGĂTIREA APERCEPTIVĂ

Am văzut că datoriile creştinului se referă deopotrivă la cinstirea lui Dumnezeu şi la iubirea faţă de semeni, faţă de patrie, faţă de întreaga creaţie, şi nu în ultimul rând în adoptarea unei atitudini pozitive faţă de Biserică, atât ca şi comunitate a credincioşilor, cât şi ca locaş sfinţit de cult.

II. ANUNŢAREA TEMEI

Privind datoriile faţă de Biserică, la loc de frunte se află păzirea poruncilor bisericeşti, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. TRATAREA

Având temeiuri în Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, cele nouă porunci bisericeşti au fost formulate în Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă şi aprobată de sinodul de la Iaşi, din 1642.

Conţinutul şi înţelesul celor nouă porunci bisericeşti este următorul:

Porunca 1-a: „Să ne rugăm lui Dumnezeu cu zdrobirea şi umilinţa inimii şi să plinim rânduiala Bisericii în toate duminicile şi sărbătorile, adică să ascultăm utrenia, Liturghia, vecernia şi cuvântul de învăţătură".

Această poruncă reprezintă un îndemn de a aplica porunca a IV-a din Decalog, care ne îndatorează să ţinem „ziua Domnului" cu toată evlavia. Porunca bisericească are două aspecte. Primul arată modul în care trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu: „cu zdrobirea şi umilinţa inimii", iar a doua parte indică serviciile divine la care trebuie să luăm parte: la utrenie şi vecernie, care constituie două din cele şapte laude bisericeşti; precum şi la Sfânta Liturghie, care stă în centrul cultului divin public.

Porunca a II-a: „Să păzim în tot anul cele patru posturi hotărâte, şi anume: postul înainte de praznicul Naşterii Domnului (care începe la 15 noiembrie), postul cel mare al Paştelui, cel al Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel şi cel înaintea praznicului Adormirii Maicii Domnului. Afară de acestea, miercurile şi vinerile de peste an (afară de cele din săptămâna luminată, din cea după praznicul Rusaliilor, şi cea a fiului rătăcit din săptămâna albă şi din timpul de la Naştere la Botezul Domnului), 29 august (Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul), 14 septembrie (Înălţarea Sfintei Cruci) şi ajunul Bobotezei.

Această poruncă indică amănunţit perioadele şi zilele de post, precum şi cele însemnate în calendar cu „harţi", ca o dezlegare de post în anumite perioade calendaristice. Indicând rânduiala în timp a postului, porunca a II-a bisericească ne ajută să înţelegem şi să participăm cu întreaga noastră fiinţă la sărbătorile pe care le comemorăm.

Porunca a III-a: ne cere „a arăta cuviincioasă cinste feţelor bisericeşti ca unor slujitori ai lui Dumnezeu şi mijlocitori-rugători la Domnul pentru noi, iar mai cu seamă acelora, cărora ne mărturisim, ca unor părinţi duhovniceşti, sfătuindu-ne cu ei asupra mântuirii noastre".

Porunca a III-a indică pe larg atitudinea pe care se cuvine să o adopte credincioşii Bisericii faţă de feţele bisericeşti, ca unii care sunt părinţi spirituali şi care ne conduc pe drumul desăvârşirii duhovniceşti. De fapt această poruncă reia îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care ne sfătuieşte ca „preoţii care cârmuiesc bine să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei care se ostenesc cu cuvântul şi cu învăţătura" (I Timotei 5, 17).

Porunca a IV-a: se referă la „mărturisirea păcatelor de patru ori pe an înaintea preoţilor ce sunt hirotoniţi după lege şi ortodoxie; aceia care însă nu au înaintat în moralitate şi viaţă sfântă să-şi mărturisească păcatele în fiecare lună, iar poporul cel de rând cel puţin o dată pe an şi anume la Sfânta Patruzecime (bolnavii trebuie însă să-şi cureţe cugetul prin mărturisire şi să se împărtăşească cu Sfintele Taine, primind mai întâi cu toată evlavia sfinţirea untdelemnului, adică Taina Sfântului Maslu)".

Fiind neîntrerupt supusă ispitei şi păcatului, credinciosul are datoria ca mereu să-şi cureţe haina sufletului prin împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului. Această Sfântă Taină este precedată de cea a Mărturisirii, sau Spovedaniei, când primim dezlegarea de păcate. Porunca a IV-a ne îndeamnă la un minim de evlavie, manifestat prin revizuirea conştiinţei, mărturisirea păcatelor şi împărtăşirea cu Dumnezeiască Euharistie, ca şi cu alte Sfinte Taine ale însănătoşirii sufleteşti şi trupeşti (Sfânta Taină a Maslului).

Porunca a V-a: „Nefiind ispitit (instruit, n.n.) în cunoaşterea Sfintei Scripturi şi a altor învăţături de acest fel, a nu citi cărţi scrise de eretici, a nu asculta hulitoarea lor învăţătură şi a nu intra cu ei în unire şi petrecere".

Datorită faptului că învăţăturile ereticilor sunt dăunătoare şi derutante pentru viaţa duhovnicească, cei mai slabi în credinţă uşor pot rătăci de la adevăr, şi alunecând spre alte învăţături păgubitoare sufletului, să ajungă a-şi pierde chiar mântuirea. De aici şi îndemnul Apostolului: „De omul eretic, după întâia şi a doua mustrare, depărtează-te, ştiind că unul ca acesta s-a abătut şi a căzut în păcat, fiind singur de sine osândit" (Tit. 3, 10—11).

Porunca a VI-a: „A ne ruga prea bunului Dumnezeu pentru toate stările şi anume mai întâi pentru cele duhovniceşti (precum pentru Prea Sfinţitul Patriarh, Mitropolit sau Episcop eparhiot şi pentru toată tagma preoţească şi călugărească) şi apoi pentru toată ocârmuirea,

(Continuare în pag. a II-a)

Preot Prof. SORIN COSMA

Apărători ai Ortodoxiei din Ardeal, în secolul al XVIII-lea

După unirea de la 1700, a unei părţi a românilor ardeleni cu biserica Romei, poporul de la sate şi preoţii, în cea mai mare parte, au rămas statornici în credinţa strămoşească. Biserica ortodoxă a fost lăsată, timp îndelungat, fără conducere ierarhică, fără episcop, stăpânirea habsburgică socotind că astfel se va ajunge mai uşor ca românii ortodocşi să se înduplece a-şi părăsi credinţa.

În susţinutele frământări pentru credinţă ale românilor din Ardeal, în sec. al XVIII-lea, s-au ivit entuziaşti apărători ai ortodoxiei, călugări, preoţi şi ţărani, vrednici de pomenire, care cu preţul chinurilor mucenicesti şi chiar cu preţul morţii au apărat credinţa strămoşească. Dacă unii luptători, ajunşi în frunte, cădeau zdrobiţi, alţii se ridicau în locul lor şi astfel valul ce creştea ameninţa uniaţia cu catolicii.

În şirul apărătorilor pentru credinţă, la loc de frunte s-a situat domnul Ţării Româneşti, Constantin Brâncoveanu. Evlaviosul domn a simţit o adâncă amărăciune pentru cei ce „au lunecat cu firea" şi n-au ştiut să-şi păzească „cinstea legii" în care s-au născut. A lăudat pe cei rămaşi statornici în credinţa ortodoxă. În scrisoarea sa din 1701, îi încredinţa pe braşoveni, că toţi călcătorii de lege îşi iau plata de la dreptul judecător, Dumnezeu. Apreciind că biserica din Ardeal se învăluie ca o corabie în mijlocul valurilor mării, pe lângă ajutorul în bani, i-a dat moşia de la Merişani, (Argeş), pentru acoperirea nevoilor materiale. Darnicul domn s-a îngrijit şi de ridicarea bisericii din Făgăraş, căutând să o asigure cu ajutoare pentru viitor, „până vor ţine legea pravoslavnică", iar „dacă n-ar fi întru a răsăritului biserică şi credinţă, să fie lipsiţi de această milă ce am făcut".

Prezentând „Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal în sec. al XVIII-lea" (vol. I şi II, Sibiu, 1920, resp. 1930), Silviu Dragomir a apreciat ca firesc a da glas spre evidenţierea celor ce au apărat atunci biserica strămoşească şi neînfricaţi au dus lupta îndreptăţită împotriva unirii.

În Alba-Iulia, oraşul de reşedinţă al episcopului sperjur, Atanasie, (Satanasie, a fost numit de către patriarhul Calinic al Constantinopolului), s-a iscat curând o serioasă reacţiune în sânul poporului românesc care se vedea silit să primească unirea cu catolicii. Ca urmare a mijloacelor drastice la care a recurs episcopul, tot mai mulţi dintre români au afirmat, că mai bine vor trece toţi în Ţara Românească, decât să treacă la uniaţie (S. Dragomir, vol. I, p. 42).

În primăvara anului 1744, după aproape o jumătate de veac de la unirea cu catolicii, românii ortodocşi din Ardeal au trăit momente de cutremurătoare nădejde pentru izbăvirea din primejdia uniaţiei. A răsărit atunci ca din pământ călugărul sârb, Visarion Sarai, care a răsculat poporul, spre a lua o atitudine entuziastă împotriva unirii. S-a pornit astfel năpraznica furtună, din care avea să iasă biruitoare Biserica ortodoxă. În sunete de clopote şi înconjurat de păzitori înarmaţi, el a trecut în voie dintr-un sat în altul, vorbindu-le oamenilor despre drumul greu la „Ierusalimul credinţei celei sigure şi drepte". Pe „sihastrul" Visarion, satele româneşti din jurul Dobrei, apoi din al Devei şi Orăştiei şi în sfârşit al Săliştei, l-au primit „ca pe un mântuitor din eresul pierzător de suflet al legii nemţeşti" (Iorga N., Istoria Bisericii româneşti, ed. II, vol. II, Bucureşti, 1932, p. 125). Cel mai mare succes l-a recoltat în Săliste, centru românesc din marginimea Sibiului, înviind străvechea lege ortodoxă, pe care săliştenii n-au mai părăsit-o niciodată.

Pornind din Săliste spre Sibiu, pe drum a fost deţinut, împreună cu cei ce l-au însoţit din Banat. În Sibiu a fost închis şi anchetat, acuzat fiind că a predicat împotriva unirii. Părerea lui despre unire era aceasta: „Uniţii s-au lepădat de legea veche, dar ei nu sunt latini (catolici), ci formează „legea a treia", o religiune nouă în Ardeal" (Dragomir S., vol. I, p. 139). Dus a fost apoi, sub escortă, la Viena, unde i s-a pierdut urma.

Pentru poporul nostru, apariţia călugărului Visarion a fost ca a unui sfânt, încununat cu aureolă mistică. Toate izvoarele sunt unanime în a recunoaşte efectul uriaş al acţiunii misionare a călugărului Visarion. O mare parte a românilor din Banat şi din sudul Ardealului a părăsit unirea. În unele localităţi din comitatul Hunedoarei, împinşi de zel înfocat, românii nu numai că s-au lepădat de unire şi au alungat pe preoţii uniţi, dar s-au apucat să cureţe bisericile, săpând vatra şi scoţând pământul.

Ştirile alarmante despre eroismul religios al poporului din Ardeal şi despre starea unirii, au sporit temerile cercurilor politice din Viena. Însăşi împărăteasa Maria Teresia a înţeles, că unirea românilor din Ardeal cu biserica romană merge spre a se clătina tot mai tare. Spre a nu fi răsturnată unirea, s-a cerut a o sprijini cu orice mijloace, „fie chiar şi cu forţa" (Dragomir S., vol. I, p. 154).

Demn de admiraţie a fost eroismul maselor populare, ca urmare a predicii călugărului Visarion. Dragostea românilor faţă de legea lor străbună era mai puternică decât oţelul armelor împărăteşti (Dragomir S., p. 168).

Demnă de toată admiraţia a rămas şi activitatea desfăşurată de Nicolae Oprea, ţăran zelos şi deştept, din Săliste care, în toamna anului 1784, s-a dus la Viena, împreună cu Ioan Oancea, şi a înaintat către Maria Teresia, primul memoriu al românilor ortodocşi. În acest memoriu s-a plâns pentru nedreptăţile săvârşite de guvernul ardelean faţă de românii ortodocşi şi a cerut să se înfrâneze teroarea faţă

(Continuare în pag. a II-a)

Prof. PETRU DUMITREASA

Sf. ILIE, Omul iubit de Dumnezeu

Nici o altă personalitate din Vechiul Testament, cu excepţia Sf. Ioan Botezătorul, a carui viaţă şi activitate se leagă în mod nemijlocit de cea a Mântuitorului Hristos, nu s-a bucurat din partea Bisericii creştine de o aşa de mare cinste ca Sf. Ilie Tesviteanul, căruia i-a şi dedicat o zi anume din calendar în care să i se facă pomenire, respectiv ziua de 20 iulie.

Pentru a ne putea face o părere cât mai cuprinzătoare despre el, precum şi despre ceea ce a însemnat el în istoria religioasă a poporului evreu, va trebui mai întâi de toate, să cunoaştem contextul istoric în care a trăit şi şi-a desfăşurat activitatea. Epoca în care i-a fost hărăzit să trăiască, sec. IX î.Hr., se caracterizează printr-o contaminare aproape totală a poporului evreu cu credinţele politeiste şi idolatre ale popoarelor cu care se învecina. Este, poate, perioada cea mai întunecată din întreaga sa istorie, când poporul ajunsese într-o stare de părăsire aproape completă a credinţei sale strămoşeşti în Dumnezeul cel adevărat.

Dacă în regatul lui Iuda lucrurile fuseseră cel puţin în parte restabilite, reuşindu-se să se înlăture credinţa idolatră a primilor regi, nu acelaşi lucru se poate spune despre regatul lui Israel, unde asistăm la un proces contrar. Cu fiecare rege nou care venea la conducere, se constată o tot mai accentuată înstrăinare a poporului de la credinţa sa monoteistă. Momentul de culme al decăderii, şi totodată cel mai întunecat, îl înregistrăm sub domnia regelui Ahab, al optulea în ordine cronologică de la divizarea lui Israel, el urmând tatălui său Amvrie. Starea de relativă prosperitate în care a preluat conducerea regatului, i-au permis să se afunde şi mai mult în idolatrie şi desfrânare, astfel că Israelul — poporul ales al lui Dumnezeu, ajunsese sub el doar o gloată sinistră de bicisnici şi idolatri.

De bună seamă că un mare rol în rătăcirea regelui Ahab şi a poporului său, îi revine soţiei sale Isabela, feniciană de origine, deci păgână, care străină fiind de neamul evreu şi de credinţa lui monoteistă, îl convinge, cu destulă uşurinţă pe soţul său, să zidească în Samaria un templu dedicat zeului Baal, în care slujeau 450 de preoţi, iar cei doi conducători infami se proclamă mai-marii templului. Cu aceeaşi perfidie şi tenacitate, Isabela îl mai convinge — de parcă rătăcirea nu era suficientă —, să se mai facă părtaş la încă o nelegiuire, să mai ridice, adică, un alt templu, închinat de data aceasta unei alte zeităţi păgâne, Astarta, templu pe care-l înzestrează cu toate cele necesare funcţionării, unde slujeau alţi 400 de preoţi. Desfrâul şi idolatria erau acum la ele acasă în Israel, fiind patronate de însăşi regina Isabela.

Nu este singura dată în istoria poporului evreu când se constată îndepărtarea sa de Dumnezeul cel adevărat, dar parcă niciodată rătăcirea n-a fost aşa de totală. Se ajunsese până acolo încât numele cel sfânt al lui Dumnezeu, era batjocorit şi luat în derâdere, preferându-se cele mai abominabile injurii la adresa Lui. Pentru a-şi salva poporul de la rătăcire, Dumnezeu avea nevoie de un bărbat, a cărui tărie să fie pe măsura rătăcirii. Cel care avea să întoarcă poporul din calea pierzării, şi să refacă cultul Dumnezeului celui viu avea să fie Sf. Ilie.

Cu un curaj rar întâlnit, demn de un adevărat prooroc al lui Dumnezeu, Ilie vine în faţa infamului rege, amintindu-i că pentru rătăcirea în care a căzut, Dumnezeu va pedepsi Israelul printr-o secetă aspră, care va dura peste trei ani: „Viu este Domnul Dumnezeul lui Israel, înaintea căruia slujesc eu, în aceşti ani nu va mai fi nici rouă, nici ploaie decât numai când voi zice eu" (III Reg. 17, 1). Pedeapsa divină nu pregetă să se arate: o secetă atotcuprinzătoare se abate peste ţară, izvoarele râurilor secară, vegetaţia se uscă, cerul devenise roşu-arămiu, iar pământul mai tare ca piatra, deveni neroditor, astfel că orice urmă de viaţă dispăru.

Pentru a-şi feri proorocul de urmările secetei, Dumnezeul îl îndeamnă pe omul sfânt să meargă la râul Cherit, unde se mai afla încă apa necesară vieţii. Aici trăieşte un timp Ilie, hrănit de corbi. În curând şi izvoarele Cheritului secară, astfel că Ilie se îndreaptă spre Fenicia păgână, stabilindu-se în localitatea Sarepta Sidonului. Gazdă îi va fi o văduvă săracă, care îl va hrăni din puţinele sale rezerve: făină şi ulei, care prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu sporesc neîncetat.

O nefericită întâmplare face ca unicul fiu a văduvei să moară. Dovedind încă o dată că este cu adevărat omul lui Dumnezeu, Sf. Ilie prin rugăciunile sale reuşeşte să redea copilului viaţa.

În acest răstimp seceta făcea ravagii în ţara lui Israel, pustiind totul în calea ei. Pentru a putea evalua pagubele, regele Ahab, însoţit de unul din sfetnicii săi, Obadia (cel care reuşise să scape de la moarte o sută de prooroci ai Domnului ascunzându-i într-o peşteră), se hotărăşte să plece prin regat pentru a constata la faţa locului sinistrul. Sosise momentul ca Ilie, omul lui Dumnezeu, să-l înfrunte faţă în faţă pe regele Ahab, astfel că îi iese în întâmpinare. Văzându-l, regele îşi aminteşte de groaznica secetă care s-a abătut asupra ţării, certându-l „Tu eşti cel ce superi pe Israel?". Cu neînfricat curaj Ilie îi răspunde „Nu eu tulbur pe Israel; ci tu şi casa tatălui tău, pentru că aţi părăsit poruncile Domnului şi mergeţi după baali" (III Reg. 18, 18). Pentru a-i dovedi regelui, precum şi întregului popor îndobitocit de rătăcire, că seceta era cu adevărat o pedeapsă a lui Dumnezeu pentru nelegiuirea lor, şi că idolatria şi desfrânarea sunt urâte înaintea Domnului, precum şi pentru a le aminti că singurul şi

(Continuare în pag. a II-a)

Preot N. STOIA

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(IX)

După revoluţie, în plin regim neoabsolutist austriac, foarte dur, în 1852, Iancu, Axente şi Balint puneau în fapt bazele ASTREI sibiene de la 1861, prin iniţiativa lor cultural-naţională, întărită cu donaţia de 2500 florini. Înfiinţarea Asociaţiunii — reazemul naţionalităţii noastre la vremuri grele — s-a datorat străduinţilor episcopului (pe atunci) de la Sibiu, Andrei Şaguna, doi dintre marii ei urzitori fiind Ioan cavaler de Puşcariu şi George Barţiu.

Andrei Şaguna, mitropolitul unit Alex. Sterca Şuluţiu, prelaţii ortodocşi Nicolae Popea şi Ioan Hania au avut un rol de seamă şi în Dieta de la Sibiu din 1863—1864, care a marcat corolarul luptei românilor transilvăneni pentru recunoaşterea lor ca naţiune egal îndreptăţită cu maghiarii, secuii şi saşii, în primele decenii de după Revoluţia de la 1848—1849.

După 1848 acţiunea pentru separarea ierarhică şi înfiinţarea unei Biserici Ortodoxe Române independente în Banat se intensifică. Francisc Iosif I înfiinţase în 1850 Episcopia greco-catolică de Lugoj; proiectată încă din 1738, ea va lua fiinţă efectiv în 1853, până în 1850 încorporând doar 22 de parohii, datorită opoziţiei românilor ortodocşi. În perioada frământărilor pentru separarea ierarhică (1850—1864), numărul parohiilor unite a crescut cu încă 36, datorită nemulţumirilor ortodocşilor faţă de ierarhia străină. Majoritatea ortodocşilor bănăţeni continuă însă lupta pentru înscăunarea unei ierarhii autohtone. Lupta este condusă de Andrei Mocioni şi Vincenţiu Babeş, cărora li se alătură mulţi intelectuali din oraşele Banatului. După moartea patriarhului Iosif Rajacici problema separării ierarhice capătă un caracter de masă. O mare delegaţie se prezintă la Viena în 1862 pentru a insista în privinţa separării Bisericii Române de cea sârbească şi înfiinţarea Mitropoliei române.

La congresul electiv al noului patriarh, întrunit la Carlovit în 1864, deputaţii români refuză să participe, cerând din nou separarea ierarhică şi înfiinţarea Bisericii Ortodoxe Române independente. Deci separarea ierarhică şi înfiinţarea Mitropoliei Sibiului este rezultatul unei lupte cuprinzătoare, a poporului, nu un act de favoare făcut lui Şaguna pentru meritele sale personale. Separarea bisericească din 1865 şi instaurarea ierarhiei autohtone au avut consecinţe pozitive pentru populaţia românească a Banatului. Pe lângă Episcopia Caransebeşului se înfiinţează şcoli româneşti, ca Institutul teologic şi pedagogic (1865, respectiv 1876), apoi şi la Arad. Tot în jurul episcopiilor vor lua fiinţă primele periodice româneşti din Banat: „Speranţa", „Lumina", „Biserica şi şcoala", „Foaia diecezană". În cele două centre eparhiale se înfiinţează şi câte o tipografie.

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

Apărători ai Ortodoxiei din Ardeal

(Urmare din pag. 1)

de ei. În loc de libertatea de credință dorită, Nicolae Oprea a fost arestat, împreună cu preotul Măcinic din Sibiel, care venise la Viena spre a aduce știri nouă din Ardeal. Ambii au ajuns în fioroasa temniță din Kufstein, de unde n-au mai scăpat niciodată. În 1784, după aproape 35 ani, zadarnic s-a rugat Stanca, soția lui Nicolae Oprea, de împăratul Iosif II, să-i sloboadă bărbatul măcar la bătrânețe, că a pătimit deajuns pentru credința sa. Urma lui însă nu s-a mai găsit. Îl va fi mistuit aerul muced al Kufstein-ului. La fel a pătimit și tovarășul său de suferințe, preotul Măcinic, căruia poporul i-a schimbat numele — pe bună dreptate — în „preotul Mucenic". Strădania lui Nicolae Oprea pentru apărarea dreptei credințe și pentru biruința dreptății, a condus la încununarea lui cu strălucitoarea aureolă a mucenicie'ei. Nicolae Oprea rămâne ca una dintre alesele glorii ale Bisericii ortodoxe române.

Din rândul vajnicilor apărători ai ortodoxiei ardelene, face parte și preotul Ioan din Galeș (în vecinătatea Săliștei Sibiului). Prin eroismul său tragic, s-a împodobit cu cununa muceniciei. Vina lui a fost agitația vie pe care a provocat-o împotriva unirii, în ținuturile Sebeșului, Orăștiei și Hunedoarei, precum și pentru întoarcerea la legea străbună. Această agitație a produs-o el printr-o circulară trimisă din sat în sat. Acțiunea aceasta a început-o în anul 1756.

Ostenind pentru dreptatea bisericii sale, preotul Ioan din Galeș a căzut pradă în mâinile asupritorilor săi. A fost dus la Deva și apoi, din porurcă imperială a fost transportat la Graz. Așa a dispărut preotul Ioan din Galeș din lupta sa pentru apărarea credinței ortodoxe. Între zidurile mucede ale cumplitei temnițe din Kufste'n, preotul Ioan din Galeș a avut parte de închisoare grea, până la s.â.situl vieții sale. Și-a ofilit astfel tinerețea, în așteptarea izbăvirii, pe care nu avea să o mai apuce. „Dacă mișcarea întreprinsă de călugărul Visarion în 1744 a fost categoris'tă de istoria profană în rândul răscoalelor antihab burgice și anticatolice, cu aceleași caracteristici a fost apreciată și răscoala condusă, între anii 1759—1761, de călugărul Sofronie.

Călugărul Sofronie s a născut în satul Cioara din comitatul Hunedoara. A fost hirotonit în Țara Românească și și-a potolit setea sufletului său la izvoarele de apă vie ale ortodoxismului. În 1757, a fost izgonit din schitul, din mijlocul codrului de la Cioara. Nu se știe însă ce a făcut până în toamna anului 1759, când s-a încins cu sabia, spre a-și apăra dreapta credință.

După ce cutreierase o mare parte din comitatul Hunedoarei, în 1759 a fost deținut și întemnițat la Bobâlna. De acolo a fost eliberat de vreo 5—600 de oameni din Zarand, Abrud, Orăștie, Hunedoara, preludiu al răscoalei religioase, apărat fiind de români în tot chipul.

Din memoriul înaintat autorităților, la Deva, se desprind pretenții formulate de români, ca aceasta: „Nu ne putem mira îndeajuns, din ce pricină ne arătați voi ungurii într-atâta. Ne-ați pus în gât și jugul iobăgiei, cu toate că noi suntem și am fost mai numeroși ba suntem și mai vechi, fiindcă suntem rămășițele vechilor Daci" (Dragomir S., vol. II, p. 158).

Revoluționarul care îi îndemna pe români la rezistență, nu pornea la drum cu ideea unei răzbunări sfinte, ci desfășura steagul ce avea să fie pătat de sânge, pentru dezrobirea credinței.

În curând, poporul a început a-și face singur dreptate, a ocupat bisericile. În cele mai multe sate românești, n-au găsit uniți, decât pe preoți. Nemulțumirea izbucnea furtunos și stânca urnită de Sofronie se prăvălea acum, fără a mai putea fi oprită.

În ținutul Zarandului, călugărul Sofronie a întors pe toți românii la biserica strămoșească. A hotărât apoi să continue acțiunea, spre a cuceri toată regiunea Munților Apusenl, spre a-i servi ca o cetate nebiruită.

În cadrul mișcării pornită de călugărul Sofronie, moții au înscris o pagină de glorie, luptând pentru libertatea credinței religioase. Un sfert de veac mai târziu, aceiași moți aveau să-și verse sângele lor pentru eliberarea de sub jugul aspru al iobăgiei. După aproape un secol, tot moții au apărat cu eroism ideea de naționalitate română. Pe drumul de la Abrud la Dealu-Mare, a trecut neînfricatul călugăr Sofronie și mai apoi marii eroi, Horia și Iancu, semănând jertfa vieții, pentru idealul scump al neamului (S. Dragomir, vol. II, p. 176).

Este meritul apărătorilor credinței străbune, că în ciuda tuturor greutăților, a obstacolelor întâlnite și a sacrificiilor făcute, după aproape trei secole de la ruptura unei părți a românilor spre a se alipi la biserica papală, unitatea de credință, a datinilor și obiceiurilor a fost și este țăria noastră. Acești apărători au ferit sufletul românesc de toate primejdiile de moarte. Dacă preoții s-au împărțit, poporul a rămas statornic în credință, în limbă, statornic în legea românească. În trecut ca și azi, poporul n-a făcut și nu face nici azi deosebire de credință, între Biserica ortodoxă și cea unită.

Biserica Ortodoxă Română pomenește, din an în an, în ziua de 16 august, pe sf. Constantin Brâncoveanu, pentru bogata sa contribuție adusă pentru apărarea ortodoxiei și pentru tragica sa moarte, împreună cu cei patru fii ai săi. Pe toți ceilalți apărători ai ortodoxiei românilor din Ardeal: cuv. mărt. Visarion, Sofronie și sf. Oprea, sf. preoți mărt. Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel, care pentru entuziasta misiune luată de bună voie asupra lor, au avut parte de cumplite suferințe de mucenici, Biser'ca noastră îi pomenește în aceeași zi de 21 octombrie a fiecărui an.

Sf. ILIE, Omul iubit de Dumnezeu

(Urmare din pag. 1)

adevăratul Dumnezeu este Dumnezeul lui Israel, Ilie îi cere să pună la încercare puterea lui Dumnezeu, și pe cea a baalilor.

Locul confruntării avea să fie muntele Carmel. Aici și-a încropit fiecare jertfelnicul său: Ilie pentru Dumnezeul său, iar cei 850 de preoți și profeți pentru idolii lor. În zadar s-au rugat preoții păgâni idolilor lor, strigând și împungându-se cu săbiile; neputincioase au rămas zbieretele și dansurile lor deșănțate, toate dovedindu-se zadarnice și fără folos, ba încă sfântul prooroc îi mai și lua în derâdere: „Strigați mai tare, că doară-i dumnezeu! Poate stă de vorbă cu cineva, sau poate se îndeletnicește cu ceva, sau este în călătorie, sau poate doarme; strigați tare să se trezească!" (III Reg. 18, 27). Înspre amurgul zilei, ridicându-și și Ilie glasul spre Dumnezeul lui, a început să se roage cu suspine, cerându-i să pogoare foc din cer peste jertfa lui, ca să-i arate ușuratecului și îndărătnicului popor evreu că El este adevăratul Dumnezeu.

Pe cei ce-i sunt cu adevărat credincioși Dumnezeu îi ascultă totdeuna. L-a ascultat și pe Ilie, împlinindu-i rugăciunea. Poporul copleșit de evidența faptelor cade cu fața la pământ, pocăindu-se și strigând „Domnul este Dumnezeu, Domnul este Dumnezeu!" (III Reg. 18, 39). Preoții și profeții cei mincinoși, pentru că duseseră poporul în rătăcire, sunt prinși și uciși pe malul râului Chișon, pentru a stârpi astfel idolatria. Parcă pentru a-și arăta satisfacția, Dumnezeu desferecă încuietorile cerului și o ploaie binecuvântată începu să spele fața pământului însetat.

Dacă regele Ahab, în urma acestei demonstrații de forță, și-a revenit din rătăcirea lui, întorcându-se la credința strămoșilor lui, în schimb regina Isabela nu numai că nu se întoarce, ci încrâncenându-se și mai mult în rătăcirea ei, îi trimite amenințări lui Ilie, anume că așa cum el i-a pierdut pe proorocii săi, la fel îl va pierde și ea pe el.

Viața celor drepți și iubiți de Dumnezeu se află mereu în mâna Lui, nelăsându-i să piară. Pașii lui Ilie se îndreaptă acum spre pustie, unde simțindu-se împovărat de ani și de greutăți îi cere Stăpânului său „Mi-ajunge acum, Doamne! Ia-mi sufletul, că nu-s eu mai bun decât părinții mei!" (III Reg. 19, 4). Dar se pare că ceasul dorit de el nu sosise încă. Dumnezeu mai avea încă nevoie de omul Său, mai avea încă un plan cu el. Aici, în pustia aspră, este hrănit în chip minunat de un înger al Domnului timp de 40 de zile și nopți. După cele 40 de zile ajunge la muntele Horeb, unde se va consemna una dintre cele mai spectaculoase și mai interesante întâmplări din VT: Dumnezeu i se va descoperi alesului său, dar nu în tunetele și fulgerele tăriei, ci într-o „adiere de vânt lin" (III Reg. 19, 12), tainică preînchipuire a împărăției păcii și a iubirii celei nesfârșite a Domnului, pe care mulți dintre drepții VT au dorit-o, dar nici unul n-a fost învrednicit de o așa de mare cinste ca Ilie.

În același loc, pe muntele Horeb, Sf. prooroc mai primește încă o misiune, ultima și poate cea mai anevoioasă dintre toate, aceea de a merge în Siria, unde trebuie să ungă un alt rege în locul lui Benadat, iar în locul lui Ahab să ungă pe fiul acestuia, Ohozia, și apoi să-și aleagă un urmaș. Împreună cu aceștia doi, ar fi urmat să treacă la nimicirea completă a idolatriei în Israel. N-a mai apucat să-și ducă planul la împlinire, decât pe cel din urmă, alegând în locul său pe Elisei, care cu aceeași dârzenie, îi va desăvârși opera.

Dumnezeu nu l-a lăsat să vadă moartea și stricăciunea, ci asemeni unui adevărat prooroc iubit de El, este răpit cu trupul la cer într-un car de foc (IV Reg. 2, 11), fapt reflectat de toată iconografia creștină, el fiind totdeauna reprezentat pe carul de foc urcând vijelios spre tăria cerului.

Sf. Ilie a fost o personalitate cu totul aparte a VT, ceea ce îi conferă un loc deosebit chiar și în cadrul NT, unde este menționat în mai multe împrejurări. Opinia că Mântuitorul era o întruchipare a lui Ilie, era destul de puternică la contemporanii Săi, și nu le era străină nici apostolilor, căci aceștia, la începutul misiunii lor, când încă nu erau întru totul consolidați în credință, și făcându-se într-un fel ecoul a ceea ce susțineau mulțimile, îl confundă ei înșiși pe Mântuitorul cu Ilie (Mt. 16, 13—14). Îl mai aflăm la Schimbarea la față a Mântuitorului de pe muntele Taborului, când apare alături de un alt mare prooroc al VT, Moise (Mt. 17, 3).

Poporul evreu avea o considerație deosebită pentru Sf. Ilie, socotindu-l, pe bună dreptate, unul dintre semnele care vor prevesti venirea Domnului „Iată eu vă trimit pe Ilie proorocul, înainte de a veni ziua cea mare și înfricoșată" (Mat. 3, 23), ceea ce explică, într-un anume fel, confuzia pe care unii dintre ei au făcut-o atunci când Mântuitorul se afla răstignit pe crucea de pe Golgota, care atunci când rostește cuvintele „Eli, Eli, lama sabahtani... unii ziceau: „Pe Ilie îl strigă Acesta; iar alții răspundeau: „Lasă, să vedem dacă vine Ilie să-L scape" (Mt. 27, 46—49). Ei se gândeau că Mântuitorul îl cheamă pe Ilie să-L scape. Sensul cuvintelor era, însă, cu totul altul.

Pentru viața sa exemplară și pentru faptele sale minunate, Biserica Ortodoxă îl cinstește, considerându-l „al doilea înaintemergător al Domnului Hristos". De altfel, însuși numele său indică faptul că el a fost hărăzit de Dumnezeu unui destin de excepție, acesta însemnând „Domnul este Dumnezeu, Dumnezeul lui Israel este Dumnezeul cel adevărat", căruia Sf. Ilie i-a slujit cu credincioșie și cu curaj întreaga sa viață.

Pe același viu și nemuritor Dumnezeu îl mărturisim și noi creștinii astăzi, la praznicul Sf. său prooroc Ilie Tesviteanul, căci El este și va rămâne în vecii vecilor izvodul mântuirii noastre.

PORUNCILE BISERICEȘTI

(Urmare din pag. 1)

pentru oaste, pentru aceia care fac bine Bisericii și se silesc pentru întărirea credinței sobornicești și ortodoxe. În sfârșit, trebuie să ne rugăm și pentru cei repausați, care s-au sfârșit în credința ortodoxă, precum și pentru eretici și schismatici ca ei să se reîntoarcă la credința ortodoxă".

Această poruncă ne atrage atenția în mod amănunțit asupra datoriei pe care o avem de a ne ruga unii pentru alții, împlinind prin aceasta cuvintele Apostolului: „Îndemn deci înainte de toate, să se facă cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii... ca să petrecem viață pașnică și liniștită în toată cuviosia și bunacuviință. Căci acesta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și să vină la cunoașterea adevărului" (I Timotei 2, 1—4).

Porunca a VII-a: „A păzi poruncile și rugăciunile însemnate îndeosebi pentru vreo trebuință de către mitropolitul sau episcopul eparhiot, precum de pildă: pentru a întoarce dreapta mânie a lui Dumnezeu, apoi în scopul mântuirii de boli, de foamete, de războaie, de secetă și în urmă pentru mângâierea celor scârbiți".

Mântuitorul a recomandat postul și rugăciunea ca mijloace prin care ne putem învrednici de bunătatea și îndurarea Părintelui ceresc. Episcopii au dreptul de a orândui posturi și rugăciuni ținute de obștea credincioșilor, pentru a abate diferitele nenorociri ce pot veni la un moment dat asupra bunei desfășurări a vieții, iar credincioșilor le revine datoria de a da ascultare și de a împlini aceste măsuri.

Porunca a VIII-a: „A nu răpi averile și banii bisericești și a le întrebuința în folos propriu".

Credincioșilor le revine datoria de a contribui fiecare cu cât poate la întreținerea vieții bisericești și a sfințitului locaș de cult. Exemplul femeii văduve dat de Mântuitorul, care a pus în cutia milelor de la templu chiar din necesarul întreținerii vieții, este convingător în acest sens... De aceea, a fura, a înstrăina, sau a răpi din bunurile bisericii este un sacrilegiu.

Porunca a IX-a: „A nu face nuntă în zilele oprite de Biserică și a nu merge la jocuri și priveliști nepermise".

Astfel de zile sunt: postul Paștelui, al Crăciunului, timpul de la Naștere la Botezul Domnului; miercurea și vinerea din săptămâna albă și cea luminată; postul Sfinților Apostoli; postul Adormirii Maicii Domnului; ziua Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 august) și ziua Înălțării Sfintei Cruci (14 septembrie).

IV. RECAPITULAREA - APRECIEREA

Am reprodus și am arătat pe scurt înțelesul celor nouă porunci bisericești. Apreciem în mod deosebit faptul că aceste porunci nu reprezintă o „invenție" a Bisericii, ci ele își au temeiul bine precizat în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, adică în izvoarele Revelației divine. Biserica a selectat doar aceste porunci, pentru a satisface nevoile duhovnicești ale credincioșilor, ele constituind niște jaloane orientative, spre a conduce pe credincioși pe drumul mântuirii.

Conținutul complet al celor nouă porunci bisericești după amintita Mărturisire de credință a lui Petru Movilă, este însă prezentat în cărțile de rugăciuni, sau în diferite cărți de învățătură, într-o formă prescurtată, rezumativă, mai ușor de reținut de credincioși. Iată această formă rezumativă: 1. Să mergem la biserică în fiecare duminică și sărbătoare pentru a asculta sfintele slujbe; 2. Să ținem posturile rânduite de Biserică; 3. Să cinstim pe slujitorii bisericești; 4. Să ne mărturisim și să ne împărtășim cu Sfintele Taine în cele patru posturi, sau cel puțin o dată pe an, în postul Sfintelor Paști; 5. Să nu folosim cărțile ereticilor; 6. Să ne rugăm pentru toți cârmuitorii noștri; 7. În vreme de primejdii mari, dând urmare îndemnului Patriarhului, Mitropolitului, sau Episcopului locului, să ținem post și să veghem în rugăciune; 8. Să nu înstrăinăm și să nu folosim în scopuri străine bunurile Bisericii; 9. Să nu facem nunți și ospețe în post.

V. ASOCIEREA.

Pe lângă poruncile bisericești, legea bisericească mai cuprinde și canoanele bisericești. Dacă poruncile bisericești sunt date în scopul desăvârșirii religios-morale a credincioșilor, conoanele bisericești sunt hotărâri cu privire la disciplina bisericească, fiind date de sinoadele ecumenice, sinoadele locale, ori de unii Sfinți Părinți. Credincioșii au datoria să respecte atât poruncile bisericești, cât și canoanele, sau legile bisericești, fiindcă ambele contribuie la moralizarea și desăvârșirea vieții lor duhovnicești, asigurând în același timp ordinea și disciplina în Biserică.

VI. GENERALIZAREA.

Din cele până aici tratate vedem că poruncile bisericești având temeiul în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, reprezintă norma, sau rânduiala dată de Biserică în scopul împărtășirii credincioșilor de harul și darurile oferite de Mântuitorul prin Biserica Sa.

VII. APLICAREA.

Văzând folosul poruncilor bisericești pentru viața duhovnicească a credincioșilor, acestora le revine în primul rând datoria cunoașterii lor, și apoi a transpunerii lor în viața de zi cu zi, spre a se dovedi vrednici mărturisitori ai credinței și buni credincioși ai Bisericii.

Dr. VASILE COSTIN

Semnificația icoanei bizantine în Ortodoxie

Târgoviște, 1997

Într-o lume secularizată deja, ne referim la Apusul catolic și protestant și, în plin proces de desacralizare, cu reverberații nefaste, aduse ca împrumut și surogat spiritual din păcate și la noi, într-o lume în care **icoana** în accepțiunea integrală și adevărată a cuvântului a ajuns obiect de muzeu, sau piesă în colecții personale, iar tabloul religios impregnat de **kitch**-ul comercial inundă peste tot, casele credincioșilor și de ce să n-o recunoaștem uneori și bisericile, lucrarea I. P. S. Arhiepiscop dr. Vasile Costin, arhiepiscop al Târgoviștei **„Semnificația icoanei bizantine în Ortodoxie"** apărută recent în condiții grafice excepționale, se constituie într-o lucrare eveniment.

O lucrare de pionierat în literatura teologică românească în general și în cea liturgică în special, o lucrare ce vine să scoată în relief mai pregnant **icoana** bizantină, specificul și mesajul ei pentru credinciosul ortodox astăzi și nu numai pentru el.

Lucrarea în totalitatea ei se constituie într-o veritabilă **„călătorie spre cer"** — cum mărturisește însuși autorul, o călătorie în lumea transcendentă prin intermediul imaginii și a culorii.

Beneficiind de o bogată bibliografie în domeniu, în primul rând cea greacă — autorul având studii strălucite la Atena cu ani în urmă — dar și în alte limbi, lucrarea este în același timp un adevărat tratat dogmatico-simbolic al principalelor acte și evenimente din istoria mântuirii neamului omenesc, reprezentate de către iconografia bizantină, în scene ce au străbătut veacurile, începând cu secolul de aur al culturii bizantine și până în zilele noastre.

După o **Introducere** bogată și la obiect ce aruncă o lumină aparte asupra artei liturgice și a picturii bizantine în special, în care sunt reliefate izvoarele și temeiurile scripturistice și patristice ale iconografiei bizantine, legătura indisolubilă dintre dogmă și cult, dintre liturghie ca jertfă și prezență reală a lui Hristos și icoană ca prototip al firii sale divino-umane, autorul analizează pe rând icoanele celor 12 mari praznice împărătești, așa cum sunt ele reprezentate după indicațiile tipiconale și tehnice în iconografia bizantină.

Începând cu icoana praznicului Bunei-Vestiri și încheind cu cel al Adormirii Maicii Domnului, fiecare din cele 12 mari praznice, sunt trecute în revistă și interpretate din punct de vedere dogmatic și liturgic.

Aspectului dogmatic de la începutul fiecărei dizertații îi urmează descrierea icoanei propriuzise a praznicului respectiv, indicarea principalelor teme expuse de aghiograf, precum și o scurtă meditație și un îndemn la contemplarea evenimentului descris și la

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhid. Drd. VISARION BĂLȚAT

Biserica, lăcaș al jertfelor

Născut creștin, poporul român și-a căutat înțelepciunea de-a lungul veacurilor în frica de Dumnezeu, prin care înțelegea teama de a nu-L supăra prin păcat, grija de a nu se depărta de El prin nepăsare și paza de a nu lua de la semen ce nu i se cuvine; sentimente ce au dospit frământătura credinței sale, oferind tuturor pâinea caldă și curată a iubirii de Dumnezeu și aproapele.

Așa se explică bunătatea și ospitalitatea românească rămasă proverbială în mărturisirile celor ce ne-au trecut pragul mioritic.

Numai așa se înțelege cumințenia românească, care nu arareori culmina cu sfințenia celor plăcuți lui Dumnezeu, la vreme bine rânduită, pentru a fi călăuză și pildă creștinilor.

Pentru tot românul născut creștin, și nu făcut, există pe pământ trei lucruri sfinte: Biserica cu Tainele ei, glia strămoșească și familia sa, ele fiind de fapt culorile aceleiași lumini, a sfințeniei lui Dumnezeu, trecute prin prisma spectrală a imanenței. De ce Biserica? Deoarece în Biserică se naște a doua oară la o nouă viață, prin Taina Sf. Botez, plecându-și genunchii copilăriei până la vârsta împlinirii sale ca om prin Sf. Taină a Cununiei, hrănindu-se apoi cu adevărata mâncare și băutură pentru viață și după viață, prin Sf. Taină a Împărtășaniei, și prin Biserică se mută într-o altă lume așteptând „învierea morților și viața veacului".

De aceea, românul nu a putut exista fără Biserică, care este parte indispensabilă a ființei sale. Oriunde a fost, în câmpie, la deal sau la munte, el s-a înălțat făcând biserică; pe orice timp de pace sau război, el s-a apărat zidind biser'că; oricum a fost, înstărit sau sărac, el s-a îmbogățit agonisind și pentru biserică.

Nimic nu atestă mai deplin și convingător perenitatea noastră creștină pe aceste meleaguri ca aceste dalbe lumânări făcute de trup pentru suflet, începând cu cele aproape 30 de basilici paleocreștine de la Tomis, Adamclisi, Histria, Callatis, Niculițel, Dinogeția-Garvăn, Basarabi, din sec. IV—V, culminând cu renumitele centre monahale ale veacului XV—XVII, vechi focare de cultură și rezistență națională în fața răuvoitorilor, continuând apoi cu toate celelalte lăcașuri de credință, dragoste și jertfă pe care ni le-au lăsat moștenire sfântă bunicii și părinții noștrii.

În virtutea acestei tradiții bimilenare, orașele și satele românești de azi care sunt lipsite de biserici, înfruntă greutățile financiare pe care le cunoaștem cu toții, pentru a se înscrie în rândul ctitorilor de pe lunga pisanie a neamului nostru.

Precum odinioară David s-a jurat lui Dumnezeu că „nu voi da somn ochilor mei, nici genelor mele dormitare și odihnă tâmplelor mele, până ce nu voi afla loc Domnului, locaș Dumnezeului lui Iacov" (Ps. 131, 4—5), așa și astăzi, mulți credincioși, în frunte cu părintele lor duhovnicesc, nu-și găsesc liniște sufletului și rost vieții până nu ridică lui Dumnezeu „casă sfântă" (Ps. 137, 2) pentru săvârșirea jertfei Fiului Său.

Această casă a lui Dumnezeu, biserica, nu poate fi construită oricum, ea trebuind să fie caracterizată de calificativul „mare" (care implică și noțiunea de bun), în ceea ce privește amplasarea, rezistența și arhitectura ei cu totul aparte de alte edificii umane, pentru că „mare este Dumnezeul nostru și mai presus de toți dumnezeii" (II Paralip 2, 5).

Oricare au fost posibilitățile financiare ale credincioșului român, el a zidit biserica respectând aceste valori fundamentale: locul din mijlocul satului sau de pe deal era închinat bisericii, care era orientată cu altarul spre răsărit; ea trebuia să reziste nu pentru o generație sau două, ci pentru totdeauna, iar sub aspectul arhitecturii, ea trebuia să fie deosebită de altele și mai frumoasă, fără a ieși din prevederile canonice în acest sens.

Pentru a împlini prima condiție, legendarul Manole și-a jertfit propria soție, iar pentru a o împlini pe a doua, Neagoe-Vodă îl jertfește pe Manole și pe tovarășii săi.

Precum atunci, așa și azi, se cere jertfă pentru ridicarea unei biserici. Dar nu o jertfă cu propria viață, ci o jertfă pentru Viață, o jertfă din credința în jertfa lui Hristos, o jertfă pentru jertfă.

De aceea, de câte ori vom vedea crescând într-un sat, oraș și mânăstire o biser'că nouă, să nu uităm că acolo s-a înțeles și s-a împlinit mai bine ca oriunde cuvântul „jertfă".

Împlinirea lui a început cu darul neprihănirii oferit de tinerii enoriași pentru ridicarea celui mai curat loc din lume: altarul, urmat de osteneala femeilor pentru ridicarea sânului biser'cii, menit să poarte spre o altă lume generații de credincioși, continuând cu jertfa bărbaților ce-și vor da puterile pentru consolidarea bisericii în fier și beton.

Cât despre marea jertfă adusă de preot pentru ridicarea unei biser'ci, s-ar putea scrie o istorie, a cărei obârșie o găsim în ziua în care s-a născut ideea zidirii acestei biserici. Ea va fi urmată de nenumărate zile de alergare ale

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. lect. univ. MIRON ERDEI

Zapisul egumenului Eftimie

— Primul act mânăstiresc în limba română —

Mânăstirea Bistrița olteană s-a impus, alături de alte așezăminte monahale din țară, prin călugări creatori și păstrători ai unor lucrări de certă valoare în domeniul bisericesc și național.

Deși fiecare mânăstire și-a adus aportul său specific, totuși Bistrița s-a afirmat în mod deosebit prin câteva opere, păstrate sau înfăptuite aici, care au intrat definitiv în patrimoniul cultural și spiritual al Patriei.

Astfel, Mânăstirea Bistrița a păstrat cel mai vechi manuscris slavon de pe teritoriul Olteniei, copiat în anul 1346 de caligraful Ioan Teologul, adică **Psaltir a cu tâlc** tradusă de Branco Mladenovici, consilierul țarului Ștefan Dușan (1331—1355), precum și primele cărți tipărite în țara noastră de ieromonahul Macarie, anume **Liturghierul** (1508), din care, Alexandru Odobescu a descoperit aici, în 1860, „șapte exemplare, mai mult sau mai puțin complete", și **Evangheliarul** (1512), în două exemplare; de asemenea, în acest mediu cărturăresc a fost scris în 1573 cel dintâi document mânăstiresc în limba română, numit **Zapisul egumenului Eftimie**, și s-a redactat prima istorie universală în graiul românesc, intitulată **Cronica**, realizare a ieromonahului bistrițean Mihail Moxa, terminată în anul 1620.

Patru dintre aceste lucrări de pionierat sunt bine cunoscute; „zapisul" a rămas puțin mai în umbră.

Autorul acestui act mânăstiresc, primul în limba română cunoscut până în prezent, este Eftimie ieromonahul, egumenul Mânăstirii Bistrița, călugăr cu alese preocupări cărturărești și gospodărești. Reprezentant de frunte al **Școlii românești bistrițene**, din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, egumenul redactează documentul la 21 decembrie 1573, însemnând cheltuielile făcute la construirea unui iaz de moară pentru metocul din Băbeni, dependent de Mânăstire. Descoperit în anul 1878, B. P. Hașdeu îl publică în „Cuvente den bătrâni", sub titlul: **Memorandum despre facerea unui iază de moară.**

Impresionant prin puritatea limbii lipsite de slavonisme, a siguranței folosirii termenilor și a construcțiilor gramaticale, documentul relevă apartenența sa unui cărturar obișnuit cu scrierea românească.

Pentru valoarea literară și importanța sa istorică, redăm textul integral:

„Ad(ă)c(ă) eu, Evtemie egumenul de la Bistrița, cum să se știe ce am cheltuit pre iazul de la moară de la Băbeni în zilele lu(i) Alexandru Vodă:

As(pri) gata 380 și 10 vaci gras(e) și 10 oi și 12 rămători grași și 4 bivoli și 200 obroace de grâu și alte bucate mult mâncătoare. Deci l-am făcut cu multă trud(ă) și osteneală, și am plătit tot cu stânjinul, de am săpat prin treg de în apa Bistriței, de unde se începe iazul până în josul metohului. Iară fără ce am plătit, am muncit mult și cu oamenii Mânăstirii, ca să fie sfintei Mânăstiri de hran(ă).

Dar cine se va amesteca într-acel iazu, să fie proclet de 318 Părinți și de tot soborul sfintei Mânăstiri, că care egumeni nu vor căuta să ție acest iazu să le fie pârâș(e) la judecat(ă) Maica Precista.

Și l-am sfârșit luna dec(embrie), văleat 7082".

Trebuie menționat că, cele 23 de acte originale din Țara Românească, descoperite până în prezent, aparținând secolului al XVI-lea, provin din Oltenia, iar nouă dintre ele au fost păstrate în mânăstirile Bistrița, Tismana, Stănești și Hurezi.

Zapisul egumenului Eftimie dovedește că la Mânăstirea Bistrița se desfășura o intensă activitate în limba română. Începuturile ei pot fi stabilite între anii 1530—1540, când încetează scrierea în limba slavonă, iar elementul monahal autohton se va strădui să transpună în scris limba vorbită de popor.

Deși ieromonahul Eftimie este menționat egumen al Bistriței numai de actul din 21 decembrie 1573, totuși credem că a condus destinele Mânăstirii până în anul 1578; atunci a fost numit Dorotei de la Govora, iar în perioada respectivă documentele nu atestă alt egumen bistrițean.

Se pare că de la Bistrița, ieromonahul Eftimie trece la egumenia Coziei, fiind menționat într-un hrisov emis la 25 iulie 1580 de voievodul Mihnea Turcitul (1577—1583), conducând Mânăstirea până în anul 1582.

Apreciat de voievodul Mihai Viteazul (1593—1601), pentru vrednicia și cultura sa, îl ridică la rangul de mitropolit al Țării Românești (1594—1602). În această calitate, Eftimie s-a bucurat de încrederea deplină a domnului, fiind unul dintre sfetnicii de bază în divan, la care îi încredințează numeroase solii peste granițe. Una dintre ele a fost cea de la Alba Iulia unde, cu principele Sigismund Báthory (1581—1597) al Transilvaniei semnează la 20 mai 1595 un tratat de alianță împotriva Imperiului otoman.

Pentru organizarea și redresarea vieții religioase, mitropolitul Eftimie întrunește la 13 aprilie 1596, în cetatea Târgoviștei, un mare sobor; acolo au fost stabilite numeroase rânduieli după care să fie conduse instituțiile bisericești.

La 9 iunie 1598, cu ocazia parafării tratatului de către solii împăratului Rudolf II al Austriei (1576—1612) și partea română, la Mânăstirea Dealu alături de voievodul Mihai Viteazul semnează și „arhiepiscopul Eftimie".

După uciderea lui Mihai Viteazul, pe tronul Țării Românești a fost rânduit boierul moldovean Simion Movilă (1601—1602). Când acesta a pierdut scaunul, mitropolitul Eftimie trece în Moldova, probabil silit de domn. Odată cu suirea pe tron a lui Radu Șerban (1602—1611), descendent al boierilor Craiovești și protector al Mânăstirii Bistrița, mitropolitul se întoarce din pribegie, eveniment consemnat cu bucurie de voievod, care mărturisește că: „A vrut Domnul Dumnezeu de a venit părintele vlădica Eftimie din Țara Moldovei în țară la domnia mea".

Despre ultimii ani ai mitropolitului Eftimie nu se știe nimic; nici unde își are mormântul. Cert este că a fost o personalitate reprezentativă a ierarhiei ortodoxe române, contribuind prin întreaga sa activitate la ridicarea vieții spirituale și culturale a Bisericii și la înfăptuirea unirii tuturor românilor sub conducerea marelui voievod Mihai Viteazul.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Semnificația icoanei bizantine

(Urmare din pag a 2-a)

o participare afectivă a credinciosului la taina iconomiei divine.

Cu alte cuvinte, lucrarea are și conotații de catehism și prin felul cum este scrisă, ea se adresează unui public larg fiind accesibilă tuturor și mai ales, credem noi, elevilor de școală și liceu și nu în ultimul rând studenților teologi și preoțimii.

Date din arheologia biblică și din geografia Țării Sfinte, pe care le folosește în chip iscusit autorul în lucrare, fac ca acesteia să-i fie sporită valoarea științifică și pedagogică în același timp.

Lucrarea I. P. S. Arhiepiscop Vasile Costin al Târgoviștei se înscrie, prin conținutul și mesajul său, în rândul lucrărilor care vor constitui puncte de reper atât pentru cercetătării în domeniu cât și pentru toți cei dornici să cunoască mai mult tainele și mesajul icoanei ortodoxe autentice.

Să amintim apoi și excepționalele reproduceri ale icoanelor praznicelor împărătești, după icoanele pictorului bizantin de renume în întreaga Grecie, N. Lepoura, și care fac să sporească valoarea lucrării și să o transforme în același timp, într-un adevărat album iconografic.

Cu siguranță că această lucrare, mai ales astăzi și, mai cu seamă în contextul spiritual actual, va constitui un far călăuzitor pentru suflet, un imbold de a privi cu ochii trupești, **„Lumea de dincolo"** și în același timp un reper pentru o adevărată cinstire și o dreaptă viețuire a adevărurilor sfinte ale credinței ortodoxe strămoșești lăsate nouă ca un tezaur sfânt de înaintașii noștri.

OMUL ÎN FAȚA MORȚII, ȘI DINCOLO DE MOARTE

Marea întrebare a existenței umane a fost și va continua să fie atâta timp cât va exista omul, cea legată de moarte. Ce este moartea, de ce trebuie ca la un moment dat viața noastră să se curme brusc și ireversibil, și mai ales, este posibilă o continuare a vieții după moarte? Sunt doar câteva din întrebările pe care ni le punem ori de câte ori ne referim la moarte, și care își cer imperios un răspuns, fără de care viața ne-ar apărea lipsită de sens și logică.

Se părea la un moment dat că știința este capabilă să ne ofere un răspuns la aceste întrebări. Datorită în mare parte și tehnicii avansate, o serie de medici s-au aplecat asupra așa-numitelor morți clinice, deci cazuri în care organismul uman este declarat mort din punct de vedere biologic, însă în anumite situații și prin intervenții speciale, a putut fi readus la viață. Asupra unor astfel de cazuri și mai ales asupra relatărilor despre ceea ce au trăit respectivele persoane după momentul morții, s-au ocupat câțiva medici americani. Dintre ei se remarcă dr. Raymond A. Moody, jr. cu a sa celebră **Viață după viață, Atlanta, 1975.**

Au apărut și la noi mai multe lucrări pe această temă, dar nu de anvergura celei amintite mai sus și mai mult de compilație. Dintre acestea se remarcă lucrarea lui Eugen Celan, Viața după pragul morții, Ed. Teora, 1992.

Din mulțimea cazurilor de morți clinice analizate de către acești savanți se pot desprinde câteva categorii de fenomene caracteristice acestor experiențe post mortem.

O primă categorie este cea care se referă la așa-numita „ieșire din trup", situație în care subiecții în cauză susțin că prima impresie înregistrată imediat după moarte este cea a desprinderii de propriul trup, precum și capacitatea de a-și vedea atât trupul propriu cât și pe celelalte persoane care se aflau în preajma trupului lor inert, fără să mai poată însă intra în vreun fel anume în contact cu aceștia, iar atunci când doreau să o facă, aveau senzația de alunecare, de trecere prin materie.

În majoritatea cazurilor această fază este urmată de întâlnirea cu alte persoane deja decedate sau cu alte „ființe spirituale" a căror prezență îi provoacă să reflecteze asupra vieții lor trecute. Mulți dintre cei readuși la viață descriu aceste experiențe ca apariția intempestivă a unei lumini care crește cu rapiditate în strălucire, toți identificând-o ca pe o ființă personală, care emană căldură și iubire, spre care erau atrași ca de un magnet „nu vedeam nici o persoană anume în lumina respectivă, și totuși, avea o identitate specifică. Era o lumină a perfectei înțelegeri și a desăvârșitei iubiri"[1], așa o descrie unul dintre cei readuși la viață, iar altul a caracterizat-o ca pe o „lumină personificată".

În genere, din relatările tuturor pacienților rezultă că ei erau conștienți de faptul că intraseră deja într-o altă dimensiune, în care timpul și spațiul se dizolvaseră, iar capacitățile lor mentale se derulau cu o viteză uluitoare, ei putându-și vedea retrospectiv întreaga existență.

În sfârșit, o ultimă categorie este a celor care pretind că „au văzut raiul", sau chiar s-au aflat pentru câteva momente „în rai". Majoritatea celor care se referă la acest gen de experiențe au rămas cu senzația „că cealaltă lume fusese cu mult mai reală decât aceasta, în care mă întorsesem".[2]

Cum trebuiesc însă privite aceste fenomene și mai ales câtă credibilitate se cuvine să le acordăm, pentru că la o primă privire ele lasă impresia că nu fac altceva decât să confirme ceea ce ne învață religia creștină despre viața de după moarte, ba s-ar părea că chiar se confundă cu experiențe de același gen întâlnite în literatura teologică.

Trebuie să spunem mai întâi că aceste experiențe legate de viața de dincolo de moarte nu sunt ceva specific doar secolului nostru, ci astfel de întâmplări aflăm chiar în paginile Sf. Scripturi. Să ne aducem aminte că însuși Ap. Pavel a trăit o astfel de experiență extatică, asupra căreia însă a păstrat o discreție aproape totală și pe care abia dacă o menționează în epistolele sale. „Cunosc un om întru Hristos, care acum paisprezece ani — dacă a fost în trup, nu știu; dacă a fost în afară de trup, nu știu: Dumnezeu știe — omul acesta a fost răpit până la al treilea cer. Și-l știu pe acest om — fie în trup, fie în afară de trup, nu știu; Dumnezeu știe — că a fost în rai și a auzit cuvinte de nespus, pe care nu-i este îngăduit omului să le grăiască" (II Cor. 12, 2—4).

Astfel de experiențe vom găsi și-n celelalte izvoare ale spiritualității ortodoxe. În Viețile Sfinților găsim nenumărate astfel de întâmplări despre suflete răpite la rai. Despre Sf. Antonie ce Mare, se povestește că într-o zi, fiind în munte și aflându-se în rugăciune, a văzut o ceată îngerească ducând la cer sufletul lui Avva Ammona. La fel, se spune că Avva Serapion a văzut cum cete de îngeri duceau la rai sufletul Sf. Marcu al Traciei.[3]

Tot în Viețile Sfinților se mai amintește și despre alți mucenici sau sfinți care au trăit asemenea experiențe: Sf. M. Mc. Eustratie (13 dec.), Sf Ioan Milostivul, patr. Alexandriei (Proloage, 19 dec.), Sf. Macarie cel Mare (19 ian.).

Un caz oarecum aparte în literatura teologică ortodoxă este cel al Sf. Andrei cel nebun pentru Hristos, viețuitor într-una din mânăstirile constantinopolitane din sec. IX, care s-a aflat fără suflare peste treizeci de ore, răstimp în care a fost răpit în rai.

Despre astfel de experiențe s-a ocupat și a scris Sf. Grigorie Dialogul, care după ce descrie mai multe astfel de cazuri de persoane care au revenit la viață după ce făcuseră experiența morții, și care pretindeau că au văzut sau au fost duse în rai sau în iad, spunea „în nețărmurita Sa milostivire, bunul Dumnezeu îngăduie ca unele suflete să revină în trupurile lor la scurtă vreme după moarte, astfel ca măcar prin vederea iadului să învețe teama de pedeapsa veșnică în realitatea căreia cuvintele singure nu sunt în stare să le trezească credința".[4]

O experiență de același gen i-a fost dat să trăiască și poetului nostru Nichifor Crainic. Grav bolnav, suspect de meningită, urma să suporte o intervenție chirurgicală foarte complicată și foarte riscantă. În timpul operației, are sentimentul clar că a murit „...deodată, lumea n-a mai existat pentru mine... Sensibilitatea și facultățile mele psihologice încetaseră să mai funcționeze. Conștiința de lume dispăruse. Ceea ce e foarte interesant de reținut este că eu însumi **aveam certitudinea neclintită că am murit** (subl. n.), că am plecat pentru totdeauna din această lume pământească. Și, totuși, rămăsese ceva viu în mine de vreme ce eram sigur că am murit. Poate că trupul meu era mort, dar spiritul meu era încă viu. Aveam certitudinea că am murit, că alunec printr-un întuneric cald și umed. Știam sigur că întunericul acesta, prin care alunecam încet și ușor, e neantul morții. Și îmi ziceam: iată, moartea nu e o grozăvie, cum se crede, ci ceva, pe care l-aș numi chiar plăcut. Nu e nici o durere, ci doar o alunecare lină prin această beznă caldă și umedă. Întunericul s-a făcut însă din ce în ce mai fierbinte și mai dogoritor. O neliniște mare m-a cuprins atunci, o panică, pe care n-o pot spune în cuvinte. De unde vine această dogoare ce înfierbântă întunericul prin care alunec? Simt că mă apropiu mereu de ea. Fără îndoială, nu poate veni sau de la flacăra iadului sau de la lumina raiului? O neliniște mare cât universul m-a cuprins: Doamne, Dumnezeule, unde merg? Spre flacăra iadului sau spre lumina raiului? Voi fi osândit pe veci sau voi fi mântuit? Cine poate să mă smulgă din chinul acestei incertitudini? Știu că alunec mereu spre această dogoare nevăzută, pe care o simt dincolo de întunericul fierbinte și nu știu dacă sunt abătut la stânga sau la dreapta, spre rai sau spre iad, sentința va fi definitivă și nu se va schimba în veacul veacului, Doamne, Dumnezeule, spre care din aceste două absoluturi mă duce soarta mea? Soarta pe care singur mi-am făcut-o! Neliniștea propriei mele sorți, nesiguranța aceasta din bezna morții îmi dau o groază cutremurătoare, dincolo de orice putere a cuvintelor omenești. Nu mi-a fost dat să văd dogoarea de dincolo de întunericul în care alunecam: am simțit-o numai. Experiența mea s-a sfârșit în această beznă a incertitudinii. Pesemne, în momentul acela am revenit la viața în trup".[5]

Pentru cineva care nu este îndeajuns de întărit în credință și lipsit de puterea de a discerne cu suficientă claritate, experiențele post mortem contemporane s-ar părea, așa cum spuneam mai sus, nu fac altceva decât să se confunde cu adevăratele experiențe creștine.

Și totuși, există câteva elemente care fac ca ele să se diferențieze net de adevăratele experiențe creștine.

În toate experiențele autentic creștine legate de viața de dincolo de moarte, elementul predominant este teama, incertitudinea în fața dobândirii vieții de apoi, deci exact elementele care nu se întâlnesc niciodată în experiențele post mortem contemporane. Desigur, nu este vorba de o teamă fără temei, ci de aceea cutremurătoare a sufletului în fața misterului morții. Marii sfinți ai Bisericii, deși mureau înconjurați de semne evidente ale prezenței harului divin, păstrau totdeauna o smerenie nedisimulată în fața morții. Este celebru răspunsul dat de Avva Sisoe în pragul morții sale. Deși întâmpinat de soborul apostolilor și al sfinților, cu fața scăldată de lumina dumnezeiască, și după o viață întreagă petrecută în post și căință, le spunea ucenicilor săi „cu adevărat, nu mă știu pe mine să fi pus început mântuirii".[6]

Niciunde în experiențele post mortem contemporane nu aflăm aceste elemente autentic creștine: cutremurarea, smerenia, căința, ci doar o atitudine superficială dominată de un optimism calp și fără contur. Cât de grav și cu câtă responsabilitate privește religia creștină moartea vedem dintr-o astfel de experiență trăită de Sf. Antonie cel Mare. Se spune despre el, că odată, fiind în rugăciune, a fost răpit în Duhul și dus de către îngeri în țăria cerului. Demonii se împotriveau și scorneau asupră-i cele mai abjecte minciuni fără să-l poată însă dovedi. Revenindu-și, el fu atât de marcat, încât uitând de mâncare, petrecu toată noaptea în lacrimi și suspine, gândindu-se la mulțimea dușmanilor omului, la lupta împotriva lor și la greutățile drumului spre rai (Viața Sf. Antonie).

Diferența între aceste experiențe post mortem contemporane, și săvârșirea din viață a unui adevărat trăitor creștin o regăsim și într-o întâmplare din Pateric. „Când veni vremea odihnei și pentru Avva Agathon, el petrecu trei zile în adâncă îngrijorare de sine, vorbind singur. Părinții îl întrebară: „Avva Agathon, unde ești?". „Stau înaintea scaunului de judecată al lui Hristos" răspunse el. Frații îl întrebară din nou: „Ți-e teamă și ție, părinte?" El răspunse: „Eu m-am străduit după puterea mea să păzesc poruncile Domnului dar nu sunt decât un om și cum aș putea ști dacă faptele mele sunt bineplăcute înaintea lui Dumnezeu".[7]

Un alt element clar de diferențiere este și acela că în toate experiențele de acest gen întâlnite în literatura teologică, sufletele celor decedați sunt întâmpinate și călăuzite de soborul sfinților, al apostolilor sau al îngerilor, și nu rătăcesc prin spațiul eteric, așa cum apare în majoritatea experiențelor post mortem contemporane. Comentând Evanghelia cu bogatul și săracul Lazăr, Sf. Ioan Gură de Aur spunea „Lazăr a fost dus de către îngeri, dar sufletul celuilalt, al bogatului, a fost luat de puteri înfricoșătoare care, probabil, vor fi fost trimise în acest scop. Căci **sufletul prin sine nu poate sui spre viața aceea".**[8]

Care este așadar poziția Bisericii Ortodoxe față de aceste experiențe post mortem contemporane? Fără să le respingă grosso modo, ea acceptă un singur lucru, care se desprinde din aceste experiențe și anume că „sufletul supraviețuiește și rămâne conștient după moarte".[9] În același timp, ne îndeamnă să fim cu foarte mare luare aminte asupra lor, căci prin felul în care ne apare prezentată viața de dincolo, precum și modul în care se poate ajunge acolo, aceste viziuni nu fac decât să ne prezinte o imagine deformată. Sursa lor nu poate fi decât Cel Rău, prințul minciunii și al disimulării absolute, care pentru a-i înșela pe oameni „la chip de înger al luminii, așadar nu-i de mirare dacă și slujitorii lui își iau chip de slujitori ai dreptății" (II Cor. 11, 14—15).

Am văzut o emisiune realizată de un post de televiziune francez în care se dezbătea tocmai o astfel de temă. O femeie, care fusese moartă și care a fost readusă la viață, descria ceea ce trăise ea dincolo, și cum i-a fost dat să vadă „raiul". În același timp, pe baza descrierilor sale, tehnicienii prezentau pe computer imagini ale „raiului". Să fim serioși!

Rămâne valabilă pentru totdeauna ceea ce spunea despre astfel de lucruri Sf. Grigorie Sinaitul: „sub nici o formă să nu primești vreo imagine pe care o vezi cu simțurile înlăuntrul sau în afara ta, fie ea imaginea lui Hristos, a vreunui înger sau sfânt, ori dacă vreo lumină este închipuită sau zugrăvită prin imaginație în mintea ta. Căci prin fire este caracteristic chiar minții să se lase purtată de fantezie și, cu ușurință, poate produce ea însăși imaginile pe care le dorește, aceasta li se întâmplă în mod obișnuit celor care nu privegheză cu destulă atenție și, astfel, ajung să-și facă rău singuri".

Pr. N. STOIA

BIBLIOGRAFIE:

1. Dr. Moody, în Serafim Rose, Sufletul după moarte, p. 48.
2. Idem, p. 58.
3. Viețile Sfinților, 5 aprilie.
4. Dialoguri, IV, 37.
5. Întâmplarea se găsește în cartea sa de memorii, Zile albe — zile negre, Ed. Gândirea, București, 1991, pp. 356—358.
6. Pateric, Ed. Episcopiei de Alba Iulia, 1993, p. 209.
7. Op. cit., p. 28.
8. Omilie către Antiohieni, 111.
9. Ieromonah Seraphim Rose, Sufletul după moarte, Ed. Anastasia, București, 1996, p. 123.

Fericitul Augustin

TATĂL NOSTRU

Cuvintele ce le rostim atunci când zicem „Tatăl nostru" ne sunt absolut necesare (acum), pentru ca să ni le aducem aminte și să fim cu băgare de seamă la ceea ce cerem când ne rugăm. Să nu ne închipuim însă că prin aceste cuvinte noi îl informăm despre ceva pe Dumnezeu sau că îl obligăm să ne facă pe voia noastră.

Când zicem deci în **„Tatăl nostru", „sfințească-se numele Tău"**, ne îndemnăm pe noi înșine să dorim ca numele Lui, care de-a pururi este sfânt, să devină sfânt și pentru noi oamenii și să nu fie luat în deșert.

Când zicem în **„Tatăl nostru", „Vină împărăția Ta"**, care, fie că vrem, fie că nu vrem, cu siguranță, într-o zi va veni, deșteptăm în noi dorul nostru după această împărăție, în așa fel încât ea să vină și pentru noi și să fim vrednici să împărățim și noi într-însa.

Când zicem în **„Tatăl nostru", „Facă-se voia Ta precum în cer așa și pe pământ"** îi cerem lui Dumnezeu darul supunerii, încât să săvârșim și noi voia Lui precum o fac îngerii din cer.

Când zicem în **„Tatăl nostru" „Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi"**, prin cuvântul **astăzi** înțelegem timpul de față.

Prin cuvântul **pâine**, cerem toate cele ce ne sunt de trebuință și le arătăm pe acestea prin ceea ce ne este mai de folos existenței, pâinea.

Cerem de asemenea **taina celor credincioși** (sfânta împărtășanie) absolut necesară întru această viață ca să poată ajunge cineva la fericire, dar nu la cea pământească ci la cea cerească.

Când zicem în **„Tatăl nostru", „iartă-ne nouă greșelile noastre precum și noi iertăm greșiților noștri"** ne aducem aminte atât de ceea ce trebuie să cerem (iertarea păcatelor) cât și ceea ce trebuie să facem noi ca să devenim vrednici să primim și noi iertare.

Când zicem în **„Tatăl nostru", „Și nu ne duce pe noi în ispită"**, suntem îndemnați să cerem ajutorul necesar ca să nu ne încovoiem sub greutatea ispitelor și pentru a nu fi biruiți de rătăcire sau de necazuri.

Când zicem în **„Tatăl nostru", „Și ne izbăvește de cel rău"**, ne reamintim nouă înșine că nu avem încă acel dar de a nu suferi nici o răutate.

Aceasta este ultima cerere a Rugăciunii domnești și are un înțeles mult mai larg.

Deci în orice încercare în care s-ar afla creștinul să dea glas prin cuvintele acestei rugăciuni, suspinelor lui, cu acestea să unească lacrimile lui, cu acestea să înceapă rugăciunea lui, cu acestea să stăruiască în ea și cu acestea să o și sfârșească. AMIN.

Traducere de
Arhid. Drd. VISARION BĂLȚAT

Recenzie:

Religii noi în România

de Constantin Cuciuc, Ed. Gnosis, Bucureşti, 1996, pp. 162.

Sub acest titlu, dl. Constantin Cuciuc, cercetător ştiinţific la Institutul de Sociologie de pe lângă Academia Română şi profesor de sociologie la Universitatea din Bucureşti, ne oferă o interesantă şi foarte utilă lucrare dedicată fenomenului religios din România, aflat într-o explozivă manifestare, după 1989.

Abordarea fenomenologic-sociologică a problematicii religioase conferă lucrării o certă obiectivitate ştiinţifică. La aceasta, mai contribuie şi informaţia bibliografică de primă mână, obţinută, de obicei, de la liderii grupărilor religioase pe care le tratează.

Cartea se deschide cu o „Introducere", care relevă motivele care l-au determinat pe autor să scrie această carte, precum şi metodologia folosită şi bibliografia uzată.

În prima parte: «„Secte" sau „noi mişcări religioase"», autorul încearcă să creioneze peisajul religios din ţara noastră, marcat profund de o ofensivă prozelitistă a unei puzderii de secte sau mişcări religioase, precum şi condiţiile spirituale şi cultural-psihologice ale contemporanilor, agresaţi adesea de o mulţime de evanghelişti, mântuitori, tămăduitori şi binefăcători. Autorul subliniază unele din trăsăturile specifice comunităţilor sectare, ca şi acţiunile funcţionale şi disfuncţionale ale acestora asupra societăţii, nelăsând deoparte cauzele şi condiţiile proliferării sectelor religioase. Această parte se dezvăluie ca un indispensabil capitol de sectologie, de o incontestabilă valoare.

Partea a doua a cărţii se ocupă de „Religii prezente în România după 1989". Analizează pe rând câteva din religiile şi sectele mai răspândite şi, în acelaşi timp, mai puţin cunoscute: Baha'i, Familia (Copiii lui Dumnezeu), Biserica lui Isus Hristos a sfinţilor din ultimele zile (Mormonii), Biserica Unificării (Moon), Biserica Metodistă, Sfântul Graal, ca şi o serie de grupări orientale de nuanţă panteistă.

Partea a treia este o „Anexă: religii şi credinţe mai puţin cunoscute", în care autorul abordează sumar patruzeci şi şase de grupări.

O indispensabilă „Bibliografie" întregeşte această admirabilă lucrare, care se încheie cu o sintetică „Postface", semnată de dl. Constantin Dupu.

Avem de-a face, într-adevăr, cu o carte utilă prin viziunea sa, prin cuprinderea sa, ca şi prin caracterul său sintetic.

Nu putem să nu ne oprim, măcar în treacăt, asupra unor inconsecvenţe ale autorului nostru, făcute în „anexă": în legătură cu „omfalofilii" şi cu „trifişii".

Pentru autor, omfalofilii sau adoratorii ombilicului sau omfalopsihicii constituie o „înclinaţie mistico-religioasă existentă printre hinduşi, budişti, în religiile politeiste, precum şi în creştinism. Adorarea ombilicului era practicată de călugării tibetani, de călugării de la muntele Athos, era răspândită la Constantinopol" (p. 140—141). Şi descrie această practică a monahilor într-un mod ce indignează nu doar pe orice monah, ci şi pe orice om de bună credinţă. Afirmând că „ombilicul era considerat centrul vital, esenţial pentru existenţa omului" (p. 140), autorul ignoră că se pune în contradicţie cu toţi Sfinţii Părinţi, care au învăţat că inima este centrul vital şi spiritual, adâncul fiinţei. Se ştie că în toiul controverselor din secolul al XIV-lea, isihaştii au fost acuzaţi de opozanţii lor latini că practică rugăciunea inimii după o metodă ce prevede concentrarea atenţiei spre ombilic. De aici, şi acuzaţia denigratoare de „omfalopsihici". Urme ale unei „metode" de rugăciune orientate spre ombilic găsim în scrierea: „Metoda sfintei rugăciuni şi atenţiuni" (Migne, PG, CXX, col. 705; în Filocalia română, vol. VIII, p. 528—540), a Sfântului Simeon Noul Teolog. Teologul catolic I. Hausherr S.J. a scris un studiu („La méthode d'oraison hésychaste", în rev. O.C.P., vol. IX, nr. 36, Roma, 1927, p. 101—210), în care arată neautenticitatea scrierii atribuită Sfântului Simeon. De această problemă s-a ocupat şi Părintele Stăniloae în cartea sa „Viaţa şi învăţătura Sfântului Grigorie Palama" (Sibiu, 1938), ca şi în Filocalia, vol. VIII (p. 588—603). Citându-l pe Starețul Vasile de la Poiana Mărului, care zice: „Iar când se vorbeşte de mijlocul pântecelui, înţelege inima, după cum zice Sfântul Teofilact. Iar inima nu are locul ei nici în buric, nici în mijlocul pântecelui" (Filocalia VIII, p. 598), Părintele Stăniloae vede aici o atitudine fermă împotriva celor ce au aplicat această metodă de concentrare a atenţiei către ombilic. În afară de scrierea neautentică atribuită Sfântului Simeon Noul Teolog, metoda aceasta nu se găseşte la nici un Sfânt Părinte. Eventual, ea a fost practicată în mod cu totul izolat, de către un călugăr nepriceput. Starețul Vasile o numeşte „cea dintâi şi mai voită dintre înşelăciuni" (Filocalia VIII, p. 598). O „înşelăciune" în care cade, din păcate, şi dl. Cuciuc, care, probabil, n-a practicat vreodată rugăciunea inimii, nici n-a cunoscut călugări.

În legătură cu aşa-zişii „trifişti" (p. 153—154), autorul nostru e victima unei regretabile indistincţii. Nu „Oastea Domnului", care-i o asociaţie ce funcţionează în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, a „alunecat treptat spre protestantism" (p. 153), „răspândind idei neortodoxe" (p. 154), ci dizidenţe ce nu mai sunt de mult nici în Oaste, nici în Biserica Ortodoxă.

Pentru adevăr, am crezut necesare aceste observaţii, care nu scad cu nimic din valoarea cărţii şi nu umbresc nicidecum respectul nostru pentru autorul ei. Sperăm că o ediţie viitoare va opera modificările de rigoare. Cu aceste observaţii, recomandăm cu căldură această carte tuturor celor interesaţi de o problemă atât de actuală.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

Biserica, lăcaş al jertfelor

(Urmare din pag. a 2-a)

preotului pentru obţinerea avizelor necesare eliberării autorizaţiei de construcţie pentru noul edificiu.

Ziua sfinţirii pietrei de temelie, va constitui primul eveniment legat de viitoarea biserică dar în acelaşi timp, începutul celei de a doua etape a sacrificiilor celui ce constituie sufletul acestei măreţe întreprinderi. Cu cât fondurile parohiei vor fi mai reduse, cu atât ostenelile sale vor fi mai mari. Pentru a face faţă problemelor ce se ivesc pe şantier, preotul va trebui să se implice efectiv şi afectiv în întreg evantaiul de activităţi: procurarea materialelor de construcţie, asigurarea transportului acestora, procurarea utilajelor de construcţie, programarea credincioşilor la munca necalificată, buna chivernisire a fondurilor şi sporirea continuă a acestora prin donaţii şi sponsorizări adunate de la credincioşi şi diverse firme.

Toate aceste griji cer preotului zile ce nu mai sunt numărate, timp ce nu este măsurat, osteneală ce nu aşteaptă plată, deoarece el e îşi au raţiunea în taina jertfei pentru Hristos. Adeseori această stare poate ajunge la limita maximă a neglijării de sine şi a familiei sale.

A treia etapă, constă în îmbrăcarea noului edificiu religios în haina sa tradiţională: pictură murală, icoane, odăjdii, obiecte şi cărţi de cult, dimpreună cu tot ce alcătuieşte podoaba casei lui Dumnezeu. Aceasta este de fapt încununarea tuturor jertfelor omeneşti, deoarece noul lăcaş urmează să primească în sânul său dumnezeiasca jertfă: Sfânta Liturghie.

De acum, jertfa tuturor ostenelilor aduse la acest sfânt locaş, va fi primită de Tatăl cel Ceresc şi plinită de Fiul Său Iisus Hristos, spre bucuria părinţilor ce-şi vor vedea copiii crescând la umbra bisericii, în glas de clopote, cu miros de tămâie şi busuioc şi cu pâinea cea spre sfinţire a noastră a tuturor.

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● S.S. Patriarh Petru al VII-lea al Alexandriei a efectuat recent o vizită pastorală în două ţări din continentul african — Uganda şi Kenia —, unde prezenţa ortodoxă este numeroasă, şi aceasta graţie activităţii misionare neobosite a Patriarhiei Alexandriei.

În cursul acestei vizite, prima ca şi patriarh, S. Sa a întronizat pe noul mitropolit al Ugandei, Iona, şi s-a întâlnit cu clericii şi credincioşii ortodocşi din ţară. În Kenia S. Sa a luat parte la festivităţile de absolvire a unei noi promoţii de tineri teologi de culoare de la Seminarul Teologic Ortodox Makarios III, precum şi la inaugurarea unui nou spital, construit pentru credincioşii ortodocşi din Kenia de către Federaţia Mondială a Cipricţilor. În timpul vizitei, de asemenea S. Sa a fost primit de către şefii de stat ai celor două ţări vizitate.

● Al 4-lea Simpozion Internaţional pentru Conservarea Monumentelor din bazinul mediteranean s-a desfăşurat între 6—11 mai a.c. în insula Rodos din Grecia.

Au luat parte aproximativ 350 cercetători (arheologi, arhitecţi, restauratori etc.) din aproape 10 ţări între care şi S.U.A.

Un interes special s-a arătat faţă de biserica Sf. Sofia din Turcia — astăzi muzeu naţional — dar care este ameninţată din nou cu transformarea ei în locaş de cult, respectiv în moschee. La lucrările Simpozionului au luat parte şi reprezentanţi ai Ministerului Culturii din Turcia.

● Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse prezidat de S.S. Alexei al II-lea, l-a excomunicat recent pe mitropolitul Filaret, autointitulat „patriarh" al Bisericii Ortodoxe Ucrainene, cel care în urmă cu 5 ani, mai precis în 1992 s-a separat de Biserica Ortodoxă Rusă. Sinodul a motivat excomunicarea pronunţată de activitatea schismatică a mitropolitului Filaret cel care până la autoproclamarea sa ca şef al Bisericii Ucrainene fusese exarh al Bisericii Ruse în această ţară. Tot cu acest prilej, Sinodul Bisericii Ruse a excomunicat şi pe preotul Gleb Jakunin, cel care fusese implicat în diverse acţiuni cu caracter politic şi care iniţial fusese suspendat de la cele sfinte şi cu toate acestea a trecut la Biserica Ortodoxă Ucraineană.

● În Pakistan, în ultima vreme, s-au intensificat acţiunile duşmănoase ale populaţiei musulmane majoritare împotriva creştinilor. Recent mai multe biserici fie catolice, fie protestante au fost incendiate după ce în prealabil au fost profanate de către fanaticii musulmani. Cinci credincioşi catolici din Pakistan au fost eliberaţi după 12 zile de detenţie cruntă, pe motiv că au rostit cuvinte de blasfemie împotriva islamului şi a lui Mahomed. Eliberarea s-a produs în urma intervenţiilor episcopului de Faisallalab, mon. Joseph.

Şi tot la acest capitol, fundamentaliştii islamici din Kashmir (India) au protestat violent împotriva prezentării unui serial de televiziune pe tema Bibliei, motiv pentru care Televiziunea indiană a întrerupt transmisia serialului respectiv.

● S. Sa Bartholomeus I, patriarhul ecumenic de Constantinopol a efectuat între 13—17 mai a.c., o vizită în Milano, cu prilejul împlinirii a 1600 de ani de la moartea Sf. Ambrozie cel Mare, episcopul de Milan, părinte şi învăţător al Bisericii venerat deopotrivă de cele două Biserici Ortodoxă şi Catolică în fiecare an la 8 decembrie.

● A trecut la cele veşnice, la începutul lunii iunie a.c., P.S. Vasile Hossu, fost episcop greco-catolic de Oradea. Născut în 1919, cu studii la Blaj, S. Sa a fost hirotonit preot în 1945, iar în 12 mai 1990 a fost hirotonit episcop de Oradea de către cardinalul Guido del Mestri. A fost înmormântat la Mânăstirea „Maica Domnului" (Olosig) în curtea bisericii ctitorită şi sfinţită de el în 1994.

● Preşedintele Greciei dl. Kosti Stephanopoulos a acordat S.S. Serafim Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Elade, în semn de cinstire, Marea Cruce a Ordinului de Onoare, cea mai înaltă distincţie a Statului elen, pentru activitatea desfăşurată pe plan bisericesc, cultural şi filantropic în decursul celor peste 20 de ani de când se află în fruntea Bisericii Ortodoxe Greceşti.

● Întreaga Europă de Vest se confruntă cu o expansiune a islamului ce vrea să se implanteze puternic în ţări cu vechi tradiţii creştine ca Italia, Franţa, Marea Britanie ş.a.

Recent un comunicat al administraţiei engleze, arăta că în Marea Britanie în următorii ani vor fi construite aproape 100 (!) de moschei noi, dintre care 20 numai în Londra.

Ziarul **The Sunday Times**, scria recent că în curând numărul musulmanilor practicanţi din Marea Britanie va fi de aproape un milion, rivalizând să depăşească pe cel al anglicanilor practicanţi.

● Biserica Ortodoxă Gruzină a rupt legăturile cu Mişcarea Ecumenică, în urma unei hotărâri a Sf. Sinod Gruzin. De mai multă vreme în sânul acestei Biserici s-au făcut auzite voci care condamnau ecumenismul considerându-l a fi „erezie", ameninţând chiar cu o schismă în cadrul Bisericii.

Este cunoscut faptul că S. Sa patriarhul Ilie I, al Gruziei a fost preşedinte al Consiliului Ecumenic al Bisericilor între 1979—1983.

● Autorităţile musulmane din Taskent, capitala Uzbekistanului, au confiscat un număr de 25 000 de Biblii tipărite în limba uzbekă la Moscova şi care erau destinate creştinilor de aici.

În această ţară, unde majoritatea populaţiei este musulmană, există şi o comunitate ortodoxă, dar legislaţia în vigoare interzice orice activitate misionară, chiar şi distribuirea unei Biblii fiind considerată ca o infracţiune.

● Guvernul comunist al Coreei de Nord a autorizat reluarea lucrărilor de construcţie a unui modern spital catolic, începute de un grup de călugări benedictini din Germania dar oprite de către autorităţi anul trecut. Spitalul va fi dat în folosinţă după toate probabilităţile în cursul anului viitor.

● După ce în urmă cu câteva luni, Vaticanul a procedat la beatificarea lui Ceferino Malla (zis El Péle), devenit primul ţigan trecut în rândul sfinţilor, recent a fost trecută în rândul Sfinţilor Edit Stein, prima evreică devenită sfântă. Născută în Polonia în 1891, a murit în lagărul de exterminare nazist de la Auschwitz la 9 august 1942. În 1933 s-a convertit la creştinism şi a intrat în rândul călugăriţelor carmelite sub numele de Tereza Benedicta.

Arhid. Drd. VISARION BĂLŢAT

*Mesaj**

Cu prilejul festivităţilor de înălţare în grad a promoţiei din acest an de ofiţeri, maiştri militari şi subofiţeri din Garnizoana Sibiu, promoţie căreia i s-a atribuit denumirea simbolică de „Independenţa 120", doresc să adresez tuturor absolvenţilor cele mai alese urări de sănătate, fericire şi mult succes în activitatea ce o vor desfăşura în rândurile bravei armate române în slujba Patriei străbune şi a idealurilor nobile ale neamului nostru românesc.

Dumnezeu să binecuvinteze noua promoţie de tinere cadre ale armatei noastre şi să le ţină de-a pururi trează conştiinţa datoriei sacre faţă de pământul strămoşesc.

Cu binecuvântare,

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA

Mitropolitul Ardealului

*** Mesajul Î.P.S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului cu prilejul înălţării în grad a promoţiei 1997 din Garnizoana Sibiu, 31 iulie 1997.**

◉ Semnalăm ◉ Semnalăm ◉

● Epoca noastră, mai ales în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, cunoaşte frământări diferite în legătură cu rolul şi locul femeii în Biserică. Mai ales în Teologia protestantă ca şi a multor grupări neoprotestante această problemă, în ultima vreme, provoacă multe disensiuni între ortodocşi şi catolici, pe de o parte, şi între celelalte grupări creştine, pe de altă parte.

Iată de ce în ultimii ani mulţi teologi ortodocşi au simţit nevoia de a studia şi a pune la punct această problemă, în conformitate cu dogma şi tradiţia creştină cea mai veche şi autentică. Evident, teologii ortodocşi, ca şi cei romano-catolici s-au menţinut pe linia sănătoasă a celei mai vechi tradiţii şi practici creştine, potrivit căreia atât rolul bărbaţilor cât şi al femeilor a fost bine stabilit în doctrină şi în viaţă.

Pe această linie unul din marii teologi contemporani ortodocşi, trăitor la Paris a simţit nevoia de a fixa locul femeii în Biserică şi în viaţa creştină în general, scriind o carte care poate fi un îndrumar preţios, pentru cei preocupaţi de problemă. E vorba de cartea: **„Femeia şi mântuirea lumii"** de Paul Evdokimov. A fost tradusă în româneşte de Gabriela Moldoveanu, cu contribuţia Preotului lect. univ. Dr. Vasile Răducă (Ed. Christiana, Bucureşti, 1995, 290 p.). Cartea se bucură şi de prefaţa unui cunoscut şi mare teolog ortodox occidental, Olivier Clèment. E o carte bine echilibrată care stabileşte cu mare exactitate rolul femeii în Biserică, pornind de la considerente doctrinare de necombătut.

Pentru cei care se confruntă cu problema rolului femeii în Biserică, această carte e de absolută trebuinţă.

Pretenţiile feministe din lumea protestantă — hirotonia femeilor, limbajul inclusiv, modificarea chiar a unor texte scripturistice — vin fără îndoială în primul rând din mişcarea revendicativă feministă, din ordinea socială. Paul Evdokimov arată cu temeiuri biblice de necontestat, că revendicările din ordinea socială chiar dacă sunt îndreptăţite, nu pot merge până la revendicări în materie de credinţă care să tulbure o tradiţie bine instalată în Biserică de 2000 de ani.

În Biserică atât bărbatul cât şi femeia, ca şi în viaţă au rosturi şi funcţiuni specifice şi nu putem merge cu pretenţiile de egalitate până la a nu ţine seama de natura firească a fiecăruia dintre ei. Acest lucru nu înseamnă o diminuare a cinstirii femeii sau a trecerii ei pe un plan secundar, ci doar respectarea intenţiei Creaţiei.

Pentru toţi cei interesaţi în problemă cartea lui Evdokimov conţine toate lămuririle necesare.

E bine să amintim că un alt teolog occidental, dealtfel de certă valoare, Elisabeth Behr-Sigel, deşi ortodoxă, are ezitări care te pot duce cu gândul la faptul că aceste ezitări vin din subsolul ei mental protestant, ea fiind convertită la ortodoxie la o vârstă înaintată.

Aceasta arată totuşi că şi în Ortodoxie apar ici şi colo fisuri în această problemă şi ele trebuiesc prevenite la vreme. Iată de ce şi din acest punct de vedere cartea lui Evdokimov este mai mult decât binevenită.

* * *

● Dinspre Apus ne vine o carte scrisă de un renumit teolog ortodox, foarte prolific şi de mare autoritate în teologie. E vorba de cartea lui Olivier Clèment, **„Trupul morţii şi al slavei"**, cu un subtitlu: „Scurtă introducere la o teopoetică a trupului". (Traducere de sora Eugenia Vlad, Ed. Christiana, Bucureşti, 1996, 123 p.).

Tot ceea ce vine de la acest teolog ortodox occidental este interesant şi valoros. Şi el provine dintre occidentalii mai întâi dezorientaţi, în cele din urmă convertit la ortodoxie. Remarcăm în această carte — deşi toate capitolele sunt interesante, mai ales câteva de o anumită actualitate imediată. Semnalăm capitolul **„Despre avort"** (p. 82), cap. **„Despre reîncarnare"** (p. 108), şi un altul **„Despre sinucidere"** (p. 114), deşi acestea din urmă apar în carte sub formă de note, ele fiind însă capitole ale cărţii.

* * *

● Printre duhovnicii foarte cunoscuţi din Ortodoxia românească contemporană, cel puţin trei sunt foarte cunoscuţi. E vorba de Păr. Arhim. Ilie Cleopa de la Mânăstirea Sihăstria, de Păr. Arhim. Sofian Boghiu de la Mânăstirea Antim din Bucureşti şi de Păr. Arhim. Teofil Părăian de la Mânăstirea Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus.

De la toţi trei ne vine câte o carte şi le semnalăm pe toate ca fiind de mare autoritate duhovnicească, atât printre creştinii intelectuali, cât şi pentru creştinii de rând.

1. Păr. Arhim. Cleopa scrie **„Despre vise şi vedenii"** (Ed. Buna-Vestire, Bacău, 1997, 270 p.).

2. Altă carte se intitulează: **„Ne vorbeşte Părintele Sofian"** (Ed. Episcopiei Romanului, 1997, 134 p.).

3. Cea de a treia se intitulează: **„Ne vorbeşte Părintele Teofil"** (Ed. Episcopiei Romanului, 1997, 157 p.).

Toate aceste trei cărţi sunt de fapt dialoguri pe cele mai diferite teme duhovniceşti, dialoguri provocate de Păr. Arhim. Ioanichie Bălan, de la Mânăstirea Sihăstria, din Moldova, care de mult ne-a obişnuit cu astfel de anchete spirituale care, fără îndoială, au mare impact, mai ales asupra credincioşilor de rând, fiind scrise într-un stil accesibil tuturor, urmărindu-se mai ales folosul duhovnicesc şi nu anumite virtuţi oratorice. Toate trei volumele se recomandă de la sine celor preocupaţi de viaţa duhovnicească şi, mai ales, căutătorilor de folos sufletesc.

Este în afară de orice îndoială că aceşti trei mari duhovnici contemporani vor marca în istorie epoca noastră.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 şi 15 august
Nr. 29—32
1997

SCHIMBAREA LA FAŢĂ
(6 august)

În fiecare an, în 6 august, în miez de vară fierbinte când roadele câmpului se unduiesc în bătaia soarelui ce binecuvintează pământul cu un potop de raze, ce aduc din înălţimile cerului darul belşugului, Biserica Ortodoxă şi cea Romano-Catolică prăznuiesc cu aleasă bucurie praznicul Schimbării la Faţă a Mântuitorului Iisus Hristos.

Este o sărbătoare împărătească ce comemorează evenimentul petrecut pe muntele Tabor unde Hristos Domnul îşi descoperă înaintea ucenicilor săi Petru, Iacob şi Ioan, dumnezeirea, măreţia şi puterea Sa supranaturală.

Sfintele Evanghelii ne relatează pe îndelete această minune săvârşită de către Mântuitorul asupra propriei Sale persoane.

Astfel Sf. Ev. Matei ne spune că „după şase zile (după ce Petru L-a mărturisit pe Domnul ca Fiu al lui Dumnezeu celui viu şi după întâia prevestire a Patimilor Sale) Iisus a luat cu Sine pe Petru şi pe Iacob şi pe Ioan fratele lui şi i-a dus într-un munte înalt de o parte. Şi s-a schimbat la faţă înaintea lor şi a strălucit faţa Lui ca soarele, iar veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina. Şi iată Moise şi Ilie s-au arătat lor vorbind cu El. Şi răspunzând Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine este nouă să fim aici, dacă voieşti voi face aici trei colibe: Ţie una şi lui Moise una şi lui Ilie una. Vorbind el încă, iată un nor luminos i-a umbrit pe ei şi iată glas din nor zicând: Acesta este Fiul Meu Cel Iubit, în care am binevoit; pe acesta să-L ascultaţi. Şi auzind ucenicii au căzut cu faţa la pământ şi s-au spăimântat foarte“ (Matei 17, 1—6).

Muntele „înalt“ despre care se vorbeşte aici este cu siguranţă, în lipsa altor indicaţii, muntele Tabor aflat în mijlocul Galileii şi care domina toată regiunea din jur. Încă din Vechiul Testament proorocul David striga plin de extaz **„Taborul şi Ermonul întru numele Tău se vor bucura“**, indicând cu siguranţă în chip profetic evenimentul ce avea să se întâmple pe el în timpul neotestamentar.

Faţa Domnului a strălucit ca soarele, căci cu adevărat El este **„Soarele dreptăţii“**, iar veşmintele Sale s-au făcut albe ca lumina, căci El, ca Dumnezeu, este **„Cel ce se îmbracă cu lumina ca şi cu o haină“** (Ps. 103, 2).

Apar şi două personaje ale Vechiului Testament, profeţii Moise şi Ilie şi care, ne relatează Evanghelia, vorbeau cu El despre cele ce aveau să i se întâmple Lui, adică patima şi moartea Sa cea mântuitoare. De ce oare apar cei doi prooroci?

Sf. Părinţi ne spun că cei doi corifei ai profeţilor vetero-testamentari reprezintă **Legea şi proorocii,** şi că amândoi s-au învrednicit să vadă slava dumnezeiască, Moise în Sinai, iar Ilie în Carmel. Mai

(Continuare în pag a 2-a)

Arhidiacon Drd. VISARION BALŢAT

Trei principii ale bioeticii

Sunt de fapt trei probleme deschise, trei întrebări, al căror răspuns nu e greu de intuit, dar e destul de dificil de aplicat în practică. Ele creează întreaga problematică a bioeticii.

a. Raportul între natural şi artificial. Această problemă se pune tot mai acut pentru societatea occidentală, ce merge spre o tot mai accentuată raţionalitate ştiinţifică şi tehnică, spre un viitor al maşinilor perfecte, intervenind tot mai iraţional asupra naturii cosmice şi a însăşi naturii umane. E greu de culpabilizat, pentru aceasta, ştiinţa şi tehnica, pe care cu toţii le folosim. Nivelul la care trebuie lucrat este ceva mai profund: voinţa de putere a omului, care a pierdut noţiunea limitelor. E drept, e nevoie de „perfecţionat“ natura, dar până unde este perfectibilă? E necesar să distingem între ştiinţa şi tehnica ce „ajută“ natura şi cele ce o „substituie“ sau se pun în alternativă naturii.

b. Principiile convieţuirii. Unul dintre ele este principiul toleranţei, despre care se vorbeşte azi la toate nivelurile. În morala catolică, locul primar îl ocupă principiul solidarităţii. Acest principiu este, într-adevăr, important, chiar indispensabil, dar cred că e insuficient. El priveşte doar aspectul social-economic, în virtutea unei responsabilităţi faţă de semeni şi a unei co-responsabilităţi a tuturor faţă de lume şi cosmos. Morala ortodoxă aduce un principiu în plus sau cel puţin oferă fundament autentic aşa-zisei solidarităţi. Pornind de la învăţătura energiilor divine necreate, morala ortodoxă vede în iubire calea prin care Dumnezeu, prin harul Duhului Sfânt, vine şi locuieşte în noi, iar pe noi ne mută în El. Aproapele meu nu-mi este doar un exemplar juxtapus, ci în chipul lui văd Prototipul, văd umanitatea îndumnezeită a lui Hristos. Iar cosmosul îşi revelează raţiunile divine, pline de semnificaţii duhovniceşti, conducându-mă spre Raţiunea supremă, Logosul divin, care este Hristos Domnul.

c. Controlul cercetărilor: democraţia şi ştiinţa. Sunt mulţi care cred în auto-controlul cercetării ştiinţifice. Însă, nu-i greu de observat că cercetarea ştiinţifică şi perfecţionarea tehnologică sunt condiţionate de puterea economică şi/sau militară. Aşadar, nu se poate vorbi de auto-reglare. Comunitatea ştiinţifică este însă legată de comunitatea civilă. Iar hotărârile societăţii sau ale grupurilor sociale pot influenţa hotărârile privind viaţa. Deşi foarte important este ca atât una, cât şi cealaltă să pornească de la aceeaşi conştiinţă unitară, condusă de aceleaşi idealuri creştine.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

Cateheză despre desăvârşirea creştină

1. Pregătirea aperceptivă

Având ca temă a propovăduirii Sale împărăţia lui Dumnezeu, spirituală şi veşnică, Mântuitorul nu numai că oferă fiilor împărăţiei modelul şi puterea de a-I urma pilda vieţii duhovniceşti, ci în acelaşi timp le adresează şi îndemnul de a depune şi ei efortul, şi necontenit să se străduiască să atingă cotele cele mai înalte ale sfinţeniei, având mereu ca ţintă desăvârşirea Părintelui ceresc: „Fiţi dar voi desăvârşiţi, precum şi Tatăl vostru cel din ceruri este desăvârşit“ (Matei 5, 48).

11. Anunţarea temei

Urmând acestei chemări a Mântuitorului, ne vom referi în cele ce urmează la desăvârşirea creştină.

111. Tratarea

Având suflare divină şi fiind creat după chipul lui Dumnezeu, sufletul omenesc prin natura şi menirea lui poartă în sine tendinţa de a progresa mereu, de a nu rămâne static, pe loc, ci necontenit a creşte, neîntrerupt să se dezvolte şi să devină asemenea Celui ce l-a adus din nefiinţă la fiinţă... A intervenit însă păcatul, care alterând chipul lui Dumnezeu în om, a întrerupt şi această tendinţă, sau tensiune înscrisă în sufletul omului de a se desăvârşi până la asemănarea lui Dumnezeu.

Prin Jertfa răscumpărătoare a Domnului, prin umanitatea Sa îndumnezeită noi primim harul divin, care restabileşte chipul lui Dumnezeu în om. Începutul îl face Sfânta Taină a Botezului, prin care primim harul iertării păcatului strămoşesc şi al renaşterii spirituale, „îmbrăcându-ne în Hristos“ (Galateni 3, 27), adică schimbându-ne chipul păcatului, în chipul lui Hristos cel fără de păcat. Datorită acestei curăţii de păcat şi renaşteri spirituale în Hristos, primii creştini care primiseră Botezul erau numiţi „sfinţi“. Aceasta este sfinţenia numită „sacramentală“, fiindcă o primim de la Dumnezeu prin Taina Sfântului Botez. Ne-o oferă harul lui Dumnezeu. Dar trebuie să ne aducem şi noi contribuţia, să „lucrăm şi noi la mântuirea noastră“ (Filipeni 2, 12). Harul nu lucrează nici contra voinţei noastre, nici peste ea. Prin credinţă şi fapte bune noi facem ca harul să devină roditor al sfinţeniei în viaţa noastră. Iar această sfinţenie la care ne aducem şi noi contribuţia, se numeşte „sfinţenie morală“. Aceasta este propriu-zis desăvârşirea care împodobeşte calendarul sfinţeniei creştine. Un Dascăl al Bisericii arată că „prin Botez se dă în chip tainic harul, care locuieşte astfel (în noi) în chip ascuns. Pe urmă, pe măsura împlinirii poruncilor (a progresului moral) ... se descoperă celor ce cred în Domnul“. Iar „de nu vom lucra poruncile lui Dumnezeu, harul dat nouă nu se va descoperi“. De aici vedem că fiecare creştin „are de la Botez pe Hristos ascuns în sine“, care i se descopere pe măsura în care el creşte în virtute.

Ne întrebăm: ce înseamnă această creştere în virtute şi cum se realizează ea?

Întreaga viaţă morală creştină este urmarea sau imitarea vieţii duhovniceşti a Mântuitorului, adică înfăptuirea binelui, sau a virtuţii după modelul în care a realizat-o El. Şi cu cât suntem mai asemănători Lui, cu atât suntem mai desăvârşiţi în virtute. Dar El fiind Dumnezeu, lipsit de orice păcat, sau de orice posibilitate de a păcătui, sfinţenia Lui este desăvârşită, ceea ce înseamnă că virtuţile sunt dezvoltate în cel mai înalt grad. În felul acesta, noi nu vom putea niciodată ajunge la piscul desăvârşirii Lui. Este adevărat, dar suntem chemaţi ca neîntrerupt să tindem spre piscul sfinţeniei lui Iisus Hristos, neîncetat să ne străduim ca Hristos care a luat chip în noi odată cu Taina Botezului, să prindă putere duhovnicească în viaţa noastră, iar noi să tindem necontenit să ajungem la asemănarea Lui, „la starea de bărbat desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos, ca să nu mai fim prunci, aruncaţi de valuri şi purtaţi de tot vântul învăţăturii... ci ţinând adevărul în dragoste, să creştem în toate întru El“ (Efeseni 4, 13—15). Sfântul Apostol Pavel compară această neîntreruptă străduinţă a noastră de a ne desăvârşi în virtute după modelul vieţii lui Iisus Hristos, cu cea a alergătorului din arenă, care se încununează numai în urma efortului, sau străduinţei de a se autodepăşi mereu. „Nu zic că... sunt desăvârşit, dar o urmăresc că doar o voi prinde... Eu însă nu socotesc să o fi cucerit, dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea, şi tinzând către cele dinainte, alerg la ţintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu întru Hristos Iisus“ (Filipeni 3, 12—14).

Ne întrebăm acuma concret: care sunt virtuţile din viaţa duhovnicească a lui Iisus Hristos pe care urmându-le, să fim asemenea Lui? Răspunsul este simplu: toate virtuţile sunt asemenea unor raze de lumină care izvorăsc din „Cel ce este lumina lumii“ (Ioan 8, 12). Din toate însă vom reţine trei, care definesc şi determină calea noastră spre desăvârşire. În primul rând, ceea ce ne impresionează în viaţa duhovnicească a lui Iisus este curăţia inimii Sale, lipsa oricărui păcat. El este singurul om care a avut curajul să pună întrebarea: „Cine mă vădeşte de păcat?“ (Ioan 8, 46), la care potrivnicii nu au putut avea nici o repli-

(Continuare în pag. a II-a)

Preot profesor SORIN COSMA

Bob de grâu

Ioan XII, 24

Mărire de lumină într-un bob de grâu mărunt
Ne porţi ca-ntr-o corabie cu tine taina vieţii noastre
De când ne ştim şi noi că suntem pe pământ
Şi chipul ni-l privim în zările albastre.

Nemărginite lanuri sub hermina albă de zăpadă dorm în tine
Ca marea liniştită într-un strop de apă purpurie
Visezi la cântecul din holde vara care vine
Cu bucuria pâinii calde pentru lume şi în case să ne fie.

Acasă mama în genunchi cu taină ne-a-nvăţat
Să ne-nchinăm întâi, copii, şi pâinea o frângea apoi
Şi pentru noi şi pentru cei ce au plecat
— La masă vino, Doamne, de cinează şi cu noi!

Icoana din Eden Hristos şi-a prins-o-n grâu
Îi poartă bobul crucea, semnul lui o spune
La secerat cu foc prin spice trece nevăzut în valuri ca un râu
Pe frunte soarele cununi de raze-I pune.

Euharistic darul Îi aducem la altare preacurat
Cu vinul sânge şi cu pâinea trupul lui Hristos
În sinea Sa cuprinşi ne creşte pâine caldă-nlăcrimat
Şi palmele semănătorilor trudite le sărută luminos.

Când ne va prinde sub clipiri de stele somnul,
Ca boabele de grâu căzute toamna-n glie
Ne va trezi cu ele-n primăvara Învierii, Domnul
Minune de lumină, bob de grâu, mărire Ţie!

Pr. ION IONESCU

Academia de la Sâmbăta

Spiritualitate. Cultură. Arte. Ştiinţe.

Mânăstirea Brâncoveanu din comuna Sâmbăta de Sus, din părţile Făgăraşului, a fost intenţionată de Domnitorul ctitor ca o prezenţă ortodoxă şi românească, în Transilvania, cea atât de oropsită de un destin istoric nefericit.

Brâncoveanu, iubitor de neam şi de credinţă, a gândit mânăstirea ca pe un înaintat post de misiune creştină şi românească peste munţi.

Aceasta s-a întâmplat la sfârşitul secolului al XVII-lea. Vitregiile vremii au curmat viaţa Voievodului în anul 1714, când la Constantinopol i s-a tăiat capul, pe nedrept, lui şi copiilor lui, ceea ce a făcut ca Biserica să-i treacă pe toţi în rândul Sfinţilor. Transilvania, deşi Principat independent, era de fapt încorporată în imperiul Habsburgic. Acesta a hotărât catolicizarea Transilvaniei. Întâmpinând rezistenţă din partea ortodocşilor, a operat catolicizarea prin violenţă. Fiindcă cea mai mare rezistenţă au întâmpinat-o din partea mânăstirilor, un general zelos, Bukow, a distrus 150 de mânăstiri ortodoxe. Mânăstirea Brâncoveanului a rezistat până la 1785. În acel an, socotind că urmaşii Brâncoveanului au trecut la cele veşnice, austriecii catolici au lovit şi mânăstirea din Sâmbăta de Sus, dărâmând în întregime chiliile şi pustiind biserioţa, lăsată fără uşi şi ferestre şi cu turla descoperită ploilor şi ninsorilor. Cel care a săvârşit acest sacrilegiu a fost generalul austriac, catolic Preiss deoarece dărâmătorul Bukow încetase din viaţă de curând. Bisericuţa a fost restaurată după aproape 200 de ani de către Mitropolitul Nicolae Bălan, dar fără nici o casă împrejur.

Venind noi la cârma Mitropoliei Transilvaniei, în 1982, ne-am hotărât să zidim din temelie o incintă în stil brâncovenesc şi să reînviem astfel mânăstirea ucisă.

Ceea ce am reuşit să facem, din proprie iniţiativă şi numai din fondurile Mitropoliei Sibiului poate vedea oricine. Mânăstirea a fost sfinţită în 1993, la iniţiativa noastră, de către Patriarhul Ecumenic BARTOLOMEOS I, împreună cu P. F. Patriarh TEOCTIST al României şi, bineînţeles împreună cu ctitorul ei cel din urmă, semnatarul acestor rânduri.

Văzând noi toate acestea şi socotind că Biserica trebuie să joace un rol important în viaţa religioasă, socială şi culturală din vremea noastră şi pentru viitor, am hotărât să continuăm în afara incintei mânăstirii, o clădire nouă, cu rosturi bine stabilite. Am numit-o „Arhondaric şi chilii“, din aceasta văzându-se şi rostul ei. Să adăpostească monahi, închinători şi vizitatori. Pentru a preciza şi mai bine rostul acestor chilii, am avut în vedere ca această clădire să aibă şi o destinaţie mai specială şi mai înaltă. Să fie adică un centru de spiritualitate şi de cultură religioasă pentru cât mai mulţi vizitatori.

Ea se va numi „ACADEMIA DE LA SÂMBĂTA“, în sensul că va fi un loc în care se vor organiza conferinţe, simpozioane şi alte întâlniri româneşti şi internaţionale. Pentru aceasta vor exista suficiente locuri de cazare şi o modernă sală de conferinţe. Temele care vor putea fi dezbătute vor cuprinde un spectru larg de preocupări: spiritualitate, cultură, arte, ştiinţe. Acestea vor fi înscrise chiar pe frontispiciul academiei.

În afară de aceasta, când clădirea va fi liberă se vor putea organiza serii de retrageri duhovniceşti, la care vor putea participa familii întregi, pentru care se va aduce câte un conferenţiar pe zi care va prezenta diferite teme de mare interes duhovnicesc, iar acestea vor fi urmate de discuţii libere. Pentru nevoile spirituale şi materiale ale participanţilor vor sta la dispoziţie bisericile din incinta mânăstirii, duhovnicii şi trapeza. Socotim că aceste activităţi care se vor desfăşura în „ACADEMIA DE LA SÂMBĂTA“, vor putea avea un rol misionar deosebit, şi vor da Bisericii Ortodoxe posibilitatea de a-şi îndeplini mai pe larg misiunea ei în lumea de azi, implicându-se mai mult ca până acum în cultură, arte şi ştiinţe, adică, va fi o prezenţă vie şi mereu actuală în lucrarea de orientare şi mântuire a credincioşilor, în contextul culturii moderne mereu în creştere.

Aş dori ca urmaşii mei şi conducătorii Mânăstirii Brâncoveanu să nu uite niciodată menirea acestui aşezământ, ci să o slujească şi să o dezvolte atâta timp cât această instituţie nouă de pe lângă mânăstire va dăinui.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului

Parteneriat ecumenic

La sfârşit de iunie, în 23 ale lunii, o delegaţie a Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna“, alcătuită dn P. S. Episcop Prof. Dr. Laurenţiu Streza, P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan şi Arhid. Lector Dr. Dorin Oancea, a semnat la Graz, în Austria, un parteneriat cu Facultatea de teologie catolică a Universităţii Karl-Franz din localitate. În felul acesta au fost încununate relaţii rodnice dintre cele două instituţii de învăţământ universitar, care datează de aproape un deceniu.

Începutul l-a făcut o călătorie de studii întreprinsă în ţara noastră în anul 1988 de Facultatea de Teologie din Graz, însoţită pe tot parcursul ei de P. C. Diacon Dorin Oancea. Oaspeţii au reuşit să cunoască cu acea ocazie bogăţia duhovnicească a românilor ortodocşi, în mod special, şi în general viaţa creştinilor de diferite confesiuni şi naţionalităţi din ţara noastră, dar şi împrejurările grele în care erau silite să-l mărturisească pe Hristos datorită restricţiilor impuse de dictatura comunistă. Sesizând aceste dificultăţi, teologii din Graz şi-au manifestat în diferite moduri solidaritatea creştină cu Facultatea noastră, având în acelaşi timp prilejul să cunoască mai bine spiritualitatea Bisericii Ortodoxe transilvănene, felul în care a reuşit să fie o punte de legătură între creştinismul răsăritean şi cel apusean şi să contribuie de-a lungul timpului la constituirea acelui ecumenism local care a devenit o componentă constantă a identităţii ei.

În ultimii ani s-au dezvoltat apoi între facultăţile noastre şi legături cu specific universitar propriu-zis, cum ar fi schimburi de cadre didactice — Pr. Prof. Philipp Harnoncourt a conferenţiat în repetate rânduri la Sibiu, Diac. Lect. Dorin Oancea la Graz — sau burse acordate unor teologi români în vederea continuării studiilor, un exemplu elocvent fiind în această privinţă Pr. Lector Irimie Marga, care a avut posibilitatea să studieze mai multe semestre la Graz.

Apreciind că numeroasele contacte de până acum, aici doar schiţate, pot cunoaşte o sensibilă aprofundare şi că situaţia ecumenică actuală reclamă eforturi susţinute pentru realizarea idealului unităţii în Hristos, spre care suntem chemaţi, conducerile Facultăţilor noastre au hotărât să îşi intensifice colaborarea în cadrul unui parteneriat cu caracter formal, care a fost semnat la Graz de P. S. Laurenţiu, în numele Facultăţii „Andrei Şaguna“ din Sibiu şi de Prof. Dr. Maximilian Liebmann, decanul Facultăţii Karl-Franz din Graz. Scopurile acestui parteneriat ecumenic, cu promovarea cărora au fost însărcinaţi Pr. Prof. Philipp Harnoncourt şi Diac. Lector Dorin Oancea, au fost sintetizate în felul următor de Pr. Prof. Dumitru Abrudan în alocuţiunea pe care a rostit-o la Graz: „Trebuie accentuate scopurile şi punctele de greutate comune ale Bisericilor noastre“.

Nădejdea noastră este că ele vor fi şi atinse, spre folosul misiunii pe care o avem cu toţii de a contribui la realizarea unităţii Bisericii lui Hristos.

Diacon DORIN OANCEA

BINEFACERILE MILOSTENIEI

Religia creştină este religia iubirii, a faptelor. A iubirii lui Dumnezeu şi a aproapelui nostru. În cultul şi actele noastre liturgice, Dumnezeu este numit „iubitor de oameni". Creştinul trebuie să răspundă la această negrăită iubire a lui Dumnezeu, tot prin acte de iubire.

Adesea Iisus Hristos se rezumă a vorbi numai despre iubirea faţă de aproapele nostru, lăsând subînţeleasă pe cea faţă de Dumnezeu. De pildă, iubirea faţă de aproapele este „porunca Sa" (Ioan XV, 12) „poruncă nouă" (Ioan XIII, 34), e caracterizarea distinctivă a ucenicilor Săi (Ioan XIII, 35; e porunca unică prin care se împlineşte Legea (Romani XIII, 8—10); în plus este porunca după care vor fi judecaţi toţi creştinii (Matei XXV, 31—46). Măsura iubirii este redată de Iisus Hristos prin cuvintele: „Să vă iubiţi unul pe altul, precum v-am iubit şi Eu pe voi" (Ioan XV, 12).

Iubirea faţă de Dumnezeu pentru creştini, este drept cea mai mare poruncă din Lege (Matei XXII, 37—38). Acestei porunci îi este conexată o alta, la fel de importantă şi de egală valoare: porunca iubirii faţă de aproapele (Matei XXII, 39). Acestea formează o unitate în care se cuprinde toată Legea şi Proorocii (Matei XXII, 40). Mai mult însă, Sfântul Apostol Ioan, evanghelistul iubirii ne încredinţează că iubirea faţă de Dumnezeu, nici nu poate fi concepută fără iubirea faţă de aproapele, ele fiind inseparabile (I Ioan IV, 20—21).

Deci, criteriul cel mai sigur de verificare a iubirii faţă de Dumnezeu, în intensitatea, amplificarea, sinceritatea şi garanţia autenticităţii ei, îl constituie tocmai iubirea faţă de aproapele nostru.[1] Precum iubirea faţă de Dumnezeu se manifestă în împlinirea voii lui Dumnezeu (Ioan XIV, 21), tot astfel şi iubirea faţă de aproapele nostru se manifestă prin împlinirea datoriilor faţă de el (I Ioan, III, 18).

Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ca Cel puternic în cuvânt (Marcu I, 22) în predica Sa de pe munte, expusă mulţimilor venite să-l asculte (Matei IV, 24—25), a ţinut să scoată în evidenţă caracterul practic al omului moral, care îşi dirijează viaţa după normele dragostei creştine. Din învăţătura Sa spicuim: cum trebuie să se roage, să postească, să facă milostenie, cum trebuie să se comporte în familie, în societate, cum trebuie să fie un bun creştin. Dar şi felul sau modul în care să-şi exercite aceste mijloace de manifestare creştină (Matei VI, 1—2).

Creştinul adevărat aspiră la mântuire şi de aceea caută prin toate mijloacele să-şi asume condiţiile care l-ar putea ajuta la dobândirea ei. Noi nu ne putem mântui singuri, după cum nu ne putem da singuri existenţa, ci este nevoie de ajutorul lui Dumnezeu (Ioan XV, 5).

Harul Divin nu sileşte pe nimeni (Matei XXIII, 37), ci se oferă în dar, nu se realizează de la sine, sau automat cum s-ar spune, ci e nevoie ca creştinul să colaboreze cu El în mod liber consimţit. În felul acesta Harul face începutul mântuirii, iar creştinul trebuie să-şi aducă partea sa de contribuţie: credinţa şi faptele bune (Efeseni II, 8). Sfântul Isidor Pelusiotul (+ 449) spune: „dacă doreşti mântuirea, împlineşte-le pe toate cele ce duc la ea", căci evident, la ea duc: credinţa şi faptele dragostei. „Credinţa fără fapte este moartă", (Iacob II, 26), fără de care mântuirea nu-i chezăşuită.

Faptele prin care înlăturăm lipsurile şi nevoile trupeşti sau sufleteşti ale aproapelui nostru, sunt cunoscute sub denumirea de: mila creştină, milostenie sau pomană, mai simplu spus, un dar material făcut celui sărac cu scopul de a-i împlini nevoile trupeşti sau strictul necesar. Faptele milosteniei trebuiesc mai întâi să-şi aibă sursa din iubirea sinceră faţă de Dumnezeu şi de aproapele şi nicidecum de ochii lumii (Marcu XII, 42—44), fără interes (Matei VI, 2—4), oricărui om aflat în lipsuri sau bolnav (Luca X, 36—37). Dumnezeu însuşi este milostiv (Ps. 114, v. 5), de aceea mila creştină, este calea de a te întâlni cu El, în semenul nostru, „Mie mi-aţi făcut" (Matei XXV, 40).

Să încercăm acum a reda ceva din binefacerile de care se învrednicesc, cei ce o practică după Dumnezeu, în viaţa lor, cu câteva exemple din Sfânta Scriptură şi din învăţătura Sfinţilor Părinţi.

Patriarhul Avraam, s-a învrednicit să găzduiască pe îngeri şi pe Dumnezeu (Facerea XVIII, 1—2; 17—33), a primit pentru dragostea lui cea mare, un fiu la bătrâneţe, pe Isaac (Facerea XIX, 2).

Văduva din Sarepta Sidonului a găzduit pe Ilie Tesviteanul, a scăpat de foamete, i-a fost înviat fiul ei mort, iar vasele de făină şi şi untdelemn din casa ei nu s-au deşertat (III Regi, XVII, 1—24).

Dreptul Lot din Sodoma, găzduind doi îngeri, în chip de călători străini, a fost scăpat de la moarte prin fugă în Ţoar, după sfatul lor (Facerea XIX, 1—3 şi 22).

Sfântul şi dreptul Iov, pentru răbdarea şi larga sa mărinimie, a fost răsplătit din plin de Dumnezeu: „îndoit, tot ce avusese mai înainte" (Iov 42, 10).

Bătrânul Tobit îşi sfătuieşte fiul Tobie să fie milostiv, s-a învrednicit în călătoria sa la Ecbatana să fie însoţit de îngerul Rafael, s-a căsătorit cu fiica lui Raguel şi a vindecat orbirea tatălui său, după sfatul însoţitorului (Tobit XI, 12).

Văduva din Sfânta Evanghelie a lui Marcu a depus în cutia darurilor numai doi bani, care de fapt era toată avuţia ei, lucru remarcat de Iisus Hristos şi scos în evidenţă ca atare (Marcu XII, 42—44).

Vedem pe Zacheu din Ierihon, găzduind pe Iisus Hristos cu ucenicii Săi, s-a transformat radical sufleteşte, lucru apreciat de Mântuitorul nostru zicând: „Astăzi s-a făcut mântuirea casei acesteia" (Luca XIX, 8—9).

De asemenea, atitudinea samarineanului milostiv, care ne-a dat un exemplu măreţ de iubire creştină făcută aproapelui nostru, recomandat de Iisus Hristos: „Mergi şi fă şi tu asemenea" (Luca X, 33—37).

Cazul deosebit al sutaşului Cornelie din Cezareea, ale cărui rugăciuni şi milostenii l-a învrednicit de cercetarea unui înger. Chemând apoi pe Sfântul Apostol Petru s-a botezat, făcându-se în felul acesta începutul creştinării păgânilor (Fapt. Ap. X, 4 şi 48).

Sfinţii Părinţi consideră milostenia una dintre cele mai importante virtuţi creştine cu caracter social, cu care trebuie să se împodobească un creştin. Binefacerile milei creştine sunt din cele mai neaşteptate, pentru „dătătorul de bună voie", deoarece el o face ca şi cum ar lua, ceea ce dă.[2] Nu trebuie a socoti milostenia ca o cheltuială, ci ca un venit, nu ca o pierdere, ci ca un câştig.

A nu da milostenie dovedeşte inimă împietrită, zice Sfântul Ioan Gură de Aur (344—407). De ai un ban, cumpără cu el cerul, nu pentru că cerul este aşa de ieftin, ci pentru că Dumnezeu este aşa de plin de iubire. N-ai miluit, şi, deci, nici tu nu vei fi miluit. N-ai dat pâine celui flămând, nu vei lua, nici tu, viaţa veşnică.[3]

Sfântul Efrem Sirul (306—378) zice: „casa ospitalieră nu este lipsită niciodată de prezenţa lui Iisus Hristos. Săracii, lipsiţii, bolnavii... sunt mădularele lui Iisus Hristos şi orice dăm sau facem, lui Iisus Hristos, îi dăm şi facem".[4]

Când dar, un sărac vine în casa ta şi cere milostenie, cunoaşte că într-acel sărac este nevăzut Iisus Hristos şi-ţi cere puţin din cele multe care îţi prisoseşte. Atât de mare este puterea milosteniei, încât fără ea, chiar, de-ai face toate faptele bune, nu te foloseşte nimic. Nu te teme că vei săraci, dând milostenie, ci încredinţează-te, căci cu cât dai, cu atât ţi le înmulţeşte Domnul.[5]

Cei ce se plâng că, nu le vor ajunge nici lor, dacă vor face parte şi celor săraci, pierd şi ceea ce au, fiindcă îşi pun nădejdea în bunuri materiale trecătoare şi nu în Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, ceea ce contravine dragostei creştine.[6]

Dragostea, fiind superioară celorlalte virtuţi creştine (I Cor. XIII, 8 şi 13), ajută pe credincioşi să-şi aducă fiecare contribuţia lor de fapte corespunzătoare iubirii de Dumnezeu şi de aproapele şi să-şi poarte sarcinile unii altora, pentru a împlini Legea (Gal. VI, 2).

Creştinul pătruns de dragostea creştină este într-o continuă căutare de mijloace pentru înfăptuirea binelui. Pentru el tot timpul este o continuă cugetare la Legea Domnului (Ps. 118, v. 97).

Orice vei face din dragoste, oricât de mic şi de neînsemnat lucru s-ar părea în ochii oamenilor, este un binecuvântat rod. Căci în cumpăna dreptăţii lui Dumnezeu, îndemnul către o faptă bună, atârnă mai mult decât însăşi fapta. La Dumnezeu contează intenţia sau scopul, cu care creştinul îşi aduce partea sa de contribuţie a faptelor bune.[7]

Din lectura atentă, a tot ceea ce se referă la dragostea creştină, rezultă că această nobilă virtute, niciodată nu se consideră satisfăcută cu ceea ce face, ci, ea se socoteşte mereu datoare, fapt care o determină să fie într-o continuă realizare a faptelor bune.

Că virtutea dărniciei este mult preţuită, se vede lămurit şi din cuvintele Mântuitorului despre Judecata de Apoi, în care milostenia este aceea pentru care vom fi mai ales răsplătiţi (Matei XXV, 32—46). Judecata este fără milă, pentru cei ce nu au făcut milă, că mila biruieşte în faţa judecăţii (Iacob II, 13).

Cunoscând binefacerile milosteniei, să păşim cu încredere pe urmele celor care au beneficiat de roadele ei. Sfântul Efrem Sirul ne sugerează: „Să nu te temi a merge pe calea cea bună şi grea a faptelor bune, ci numai să începi a merge şi te vei afla mergând", însemnând conlucrarea creştinului cu Dumnezeu.

Încrezător în această colaborare, Sfântul Apostol Pavel zice: „Toate le pot în Hristos Cel ce mă întăreşte", iar Mântuitorul ne asigură: „Iată Eu sunt cu voi, până la sfârşitul veacurilor" (Mt. XXVIII, 20).

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCA
Mânăstirea Putna — Suceava

1 Diac. Asist. Ion Bria, „Sensul activ al iubirii creştine", Ortodoxia, 1970, nr. 1, pag. 62—63.
2 Patericul, Alba Iulia, 1990, pag. 376.
3 Proloagele, vol. II, Craiova, 1991, pag. 878.
4 Idem, Vol. I, pag. 467.
5 Mântuirea păcătoşilor, Bucureşti, 1939, pag. 435—436 şi 440.
6 Ioan Moshu, Limonariu, Alba Iulia, 1991, pag. 90.
7 Urmarea lui Hristos, Bucureşti, 1990, pag. 44.

Schimbarea la Faţă

(Urmare din pag. 1)

mult, Sf. Efrem Sirul, referindu-se la aceasta, spune că Moise îi reprezenta pe cei morţi, iar Ilie, ce fusese înălţat la cer într-o căruţă de foc, pe cei vii, iar Domnul arăta prin convorbirea cu cei doi că El stăpâneşte peste cei vii şi peste cei morţi ca un Împărat al făpturii.

În al doilea rând, Schimbarea la Faţă, prin evenimentele ce se derulează în ea, devine, la fel ca Botezul o **Teofanie** sau o **Epifanie** a Treimii.

Tatăl din Cer îl numeşte pe Fiul Său **„Fiul Meu Cel Iubit..."** şi porunceşte să fie **ascultat** (Matei 17, 5). **Fiul** se schimbă la faţă, iar **Duhul Sfânt,** în chipul norului luminos, îl umbreşte atât pe El, cât şi pe ucenicii Săi. Ucenicii, prezenţi la această minune, au văzut slava dumnezeiască **„pe cât au cuprins"** cum se exprimă imnografraful în condacul Sărbătorii, adică **„pre cât le era cu putinţă"**, ca să înţeleagă apoi, în vremea Patimii Sale, că El, Hristos este Dumnezeu adevărat şi **„raza Tatălui".**

Cuvintele pe care le rosteşte Petru, fiind extaziat de cele văzute şi auzite acolo în Muntele cel Sfânt, **„Doamne, bine este nouă să fim aici. Să facem trei colibe"**, se referă la dulceaţa prezenţei divine pe care a simţit-o din plin acolo şi la dorinţa fiinţei umane de a fi de-a pururea cu Domnul, izvorul vieţii. Referirea la cele trei colibe — explică exegeţii — ne conduce la **faptul** când s-a petrecut această minune, şi anume între Rusaliile evreieşti şi sărbătoarea Corturilor, în al doilea an de viaţă publică a lui Iisus.

Prin Schimbarea la faţă a Sa pe muntele Tabor, Iisus Domnul întăreşte mărturisirea apostolului Petru făcută în numele colegiului apostolic **„Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu".** Clipa de pe Tabor scăldată în lumina cea necreată era un **semn şi o prevestire** a Învierii şi a venirii Fiului Omului întru **mărirea Tatălui Său".**

Pentru fiecare creştin în general şi pentru cel ortodox în special, evenimentul Shimbării la Faţă a Domnului se constituie într-un început nou al existenţei naturii umane îndumnezeite prin harul cel necreat revărsat în lume prin Învierea Sa şi prin Pogorârea Sf. Duh.

Biserica, ca loc al comuniunii omului cu Dumnezeu, ca loc al slavei cereşti, devine pentru fiecare creştin un Tabor spiritual unde Hristos se schimbă la faţă la fiecare Sf. Liturghie şi se dă pe Sine sub chipul pâinii şi al vinului euharistic celor ce se împărtăşesc cu El.

Nu există pe pământ bucurie mai mare decât aceea de a fi mereu împreună cu Domnul şi de a ne bucura de prezenţa Sa în viaţa noastră încât să putem spune cu apostolul Petru **„Doamne bine este nouă să fim aici".**

Şi în acelaşi timp praznicul Schimbării la Faţă a Domnului este un îmbold permanent de a lucra **„cu timp şi fără timp"** la îndepărtarea din sufletul nostru a vălului neştiinţei şi a răutăţii inimii pentru ca slava cea negrăită a Domnului să schimbe şi sufletul şi mintea noastră căci adevărat este cuvântul apostolului: **„Ori de câte ori cineva se întoarce la Domnul, vălul este dat la o parte... Cât despre noi toţi, care, cu faţa descoperită, oglindim măreţia Domnului, suntem preschimbaţi în aceeaşi înfăţişare, tot mai măreaţă de către Duhul Domnului"** (II Cor. 3, 17—18).,

Secularizarea şi „noua religiozitate"

Cu vreo treizeci de ani în urmă, teologul baptist Harvey Gallagher Cox scria o carte — „Cetatea seculară" (1968), în care sublinia, ca pe o evidenţă incontestabilă, diminuarea progresivă a interesului pentru religie a tot mai multor contemporani, fenomen pe care el îl numea „secularizare". După trei decenii, într-o nouă lucrare — „Fire from Heaven"[1] —, autorul considera că „Cetatea seculară" e o carte depăşită, că în ea „încerca să elaboreze o teorie pentru epoca 'post-religioasă', pe care mulţi sociologi o credeau aproape". Astăzi, dimpotrivă, „secularitatea, iar nu spiritualitatea se apropie de extincţie"[2]. În locul „morţii lui Dumnezeu", pe care unii au declarat-o cu un secol în urmă, sau al dispariţiei religiei, pe care o anunţau ideologii marxişti, mulţi vorbesc de o „întoarcere a sacrului"[3], de o „mare deşteptare", de o „vârstă a Spiritului"[4].

Înseşi enciclopediile, care credeau că „tema 'secularizării' îmbrăţişează întreaga cultură occidentală modernă"[5], îşi văd definiţiile în criză. Începând cu Auguste Comte, pentru care omenirea cunoaşte trei stadii de civilizaţie (teologic sau imaginar, metafizic sau abstract şi pozitiv sau ştiinţific), tradiţia sociologică a gândit „secularizarea" într-un sistem în care se resimt influenţe evoluţioniste[6]. În ultimul timp, explozia fenomenului „noii religiozităţi" pune în criză conceptul de „secularizare".

În acest context, raportul între secularizare şi noi mişcări religioase cunoaşte două aspecte. Întâi, noile mişcări religioase ar fi o manifestare a procesului de secularizare, efectul său, dar,

(Continuare în pag. a 3-a)

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

1 Fire from Heaven. The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the Twenty-First Century (Foc din cer), Massachusetts, 1995;
2 Ibidem, p. XV—XVI;
3 Pierluigi Zoccatelli, Il New Age, Ed. Elledici, Torino, 1997, p. 5;
4 H. Gallagher Cox, op. cit., p. XVI;
5 Enciclopedia del Novecento (cuv. „Secolarizzazione", de Langdon Gilkey), vol. VI, Roma, 1982, p. 415;
6 Secularizarea ar urma, în mod necesar, unei epoci de factură religioasă; ar caracteriza, deci, a societate areligioasă, în toate structurile sale. Observăm însă că secularizarea ce defineşte epoca noastră este departe de a fi areligioasă. De altfel, ambiguităţi structurale planează asupra multor termeni precum: post-modern, post-religios sau post-creştin (acesta din urmă folosit frecvent şi de filosoful „creştin" Berdiaev şi nu lipsit de pronunţate accente evoluţioniste, străine de duhul ortodoxiei);

Cateheză despre desăvârşirea creştină

(Urmare din pag. 1)

că... Cu cât suntem hotărâţi să luptăm cu mai multă energie împotriva păcatului, cu atât Hristos mai mult prinde chip în viaţa noastră. În al doilea rând, smerenia Mântuitorului este fără egal, dacă ne gândim că El a coborât din înălţimea cea mai luminată a cerului, „făcându-se ascultător până la moarte, şi încă la moarte pe cruce" (Filipeni 2, 5—8). Cu cât suntem şi noi mai smeriţi, cu atât ne dăm seama de nedesăvârşirea noastră, de insuficienţele proprii, ca şi de puţinul progres duhovnicesc la care am ajuns şi la care trebuie să ajungem. Şi astfel smerenia ne dă un neîntrerupt impuls spre autodepăşire. Smerenia ne face să vedem piscul desăvârşirii lui Iisus, şi a nedesăvârşirii noastre. Cu cât smerenia e mai adâncă cu atât temelia sfinţeniei e mai solidă şi edificiul desăvârşirii creşte tot mai mult, încât pe drept cuvânt s-a spus că desăvârşirea înseamnă tocmai conştiinţa nedesăvârşirii!... Cu cât dobândim mai mult prin smerenie conştiinţa nedesăvârşirii, cu atât creşte mai mult elanul progresului duhovnicesc spre desăvârşire. În al treilea rând, noi trebuie să imităm iubirea lui Iisus. Iar iubirea Lui este fără egal: „Mai mare dragoste decât aceasta, ca cineva să-şi pună sufletul pentru prietenii săi nimeni nu are", (Ioan 15, 13). Dar nu numai pentru prieteni, ci şi pentru vrăjmaşi, şi pentru toţi păcătoşii. Iubirea Lui este universală (în sensul că ea cuprinde pe toţi oamenii, fără nici o deosebire) şi jertfelnică, fiindcă se dăruieşte până la moarte. Iar dacă „Dumnezeu este iubire (1 Ioan 4, 16) şi Iisus Hristos este „chipul lui Dumnezeu cel nevăzut" (Coloseni 1, 15), „în care locuieşte trupeşte toată plinătatea dumnezeirii" (Coloseni 2, 9), înseamnă că pe măsură ce ne desăvârşim în iubire după modelul iubirii Mântuitorului, devenim desăvârşiţi, asemenea lui Dumnezeu. De aici rezultă şi răspunsul că a fi desăvârşit asemenea Părintelui ceresc, înseamnă a fi desăvârşit în iubire asemenea lui Iisus Hristos. În felul acesta, pe drept cuvânt putea spune Sfântul Apostol Pavel: „... Iar peste toate acestea, îmbrăcaţi-vă în dragoste, care este legătura desăvârşirii" (Coloseni 3, 14).

În sfârşit, se pune întrebarea: putem noi singuri, prin forţele proprii ale firii, care poartă rănile păcatului şi care este supusă ispitei şi căderii, să ajungem la desăvârşirea morală? Desigur că nu. Numai prin Hristos, prin harul Lui ne putem desăvârşi: „Eu sunt viţa, voi mlădiţele. Cel ce rămâne în mine şi Eu în el, acesta aduce roadă multă, pentru că fără de mine nu puteţi face nimic" (Ioan 15, 5).

De aici vedem că necontenitul nostru efort duhovnicesc trebuie la rândul său să fie ajutat de harul divin, care însănătoşeşte firea, şi îi reînnoieşte energia, sporindu-i elanul şi puterile spre a ne autodepăşi mereu, ţintind spre piscul desăvârşirii lui Iisus Hristos.

Privind treptele, sau etapele care duc spre piscul desăvârşirii, ele sunt asemănătoare fazelor prin care trece omul de la naştere, până la maturizare. Prima fază este pruncia duhovnicească, când credinciosul, hotărându-se să pornească pe drumul virtuţii, se află în luptă cu ispita şi păcatul, nelipsind ezitările şi îmbinarea căderilor cu ridicările... Dar rămânând neclintit în hotărârea sa, nu cedează, ci înaintează spre o treaptă superioară, crescând astfel duhovniceşte. În această a doua fază, a creşterii duhovniceşti, credinciosul câştigă mai multă siguranţă, iar forţele spirituale devin tot mai statornice în săvârşirea virtuţii. Nu lipseşte însă cu totul posibilitatea căderii în păcat. Au mai rămas în suflet ispite ademenitoare, care pot duce la păcat, asemenea rădăcinilor unei buruieni care se mai menţin totuşi, şi pot încolţi, deşi am smuls buruiana... În sfârşit, această fază de creştere duhovnicească, se continuă cu cea de maturitate, sau starea de sfinţenie, când credinciosul împlineşte statornic voia lui Dumnezeu, dobândind libertatea faţă de pornirile firii spre păcat, sau dobândind virtutea nepătimirii, transpusă prin pacea şi bucuria sfântă a sufletului inundat de iubirea faţă de Dumnezeu, faţă de semeni şi faţă de întreaga creaţie.

Desăvârşirea vieţii duhovniceşti asemenea desăvârşirii lui Dumnezeu nu are limite. Ea reprezintă o chemare continuă şi are un orizont veşnic deschis, chiar şi în viaţa viitoare, potrivit infinitei desăvârşiri a lui Dumnezeu: „După această viaţă, spune un Sfânt Părinte, noi vom înceta de a mai lucra virtuţile, dar nu vom înceta de a mai simţi în noi lucrându-se îndumnezeirea după har, ca o răsplată pentru ele. Căci lucrarea îndumnezeirii în noi fiind mai presus de fire, e fără de hotar" (Sfântul Maxm Mărturisitorul).

IV. Recapitularea-Aprecierea

De ce Mântuitorul ne adresează îndemnul de a fi desăvârşiţi ca Părintele ceresc? (Fiindcă purtăm în noi chipul Lui şi avem menirea de a ajunge la asemănarea Lui. Şi pentru că suntem fiii lui Dumnezeu, iar un fiu seamănă cu părintele său...). Ştiind că păcatul a întunecat chipul lui Dumnezeu în noi, putem să ajungem la desăvârşire asemenea Părintelui ceresc? (Prin Taina Sfântului Botez noi primim harul curăţiei de păcat, al renaşterii duhovniceşti şi al înfierii. Dacă vom colabora cu harul divin, făcându-i rodnică lucrarea, drumul spre desăvârşire este deschis). Cunoaştem noi calea care duce la desăvârşire? (O cunoaştem. Aceasta este calea virtuţii). Cine ne-a descoperit-o? (Mântuitorul Iisus Hristos). Cum? (Oferindu-ne modelul vieţii Lui duhovniceşti). Ce elemente din viaţa Lui duhovnicească ne indică mai clar drumul spre desăvârşire? (Eliberarea firii de păcat, smerenia, ca o continuă tensiune spre desăvârşire; şi iubirea ca o împlinire a desăvârşirii). Putem să ajungem la desăvârşire numai prin forţele proprii? (Nu putem ajunge decât prin conlucrarea firii cu harul divin). Cum primim harul divin? (Prin Sfintele Taine în Biserică). Care sunt etapele sau fazele desăvârşirii? (Sunt trei faze: pruncia duhovnicească, creşterea şi dezvoltarea duhovnicească şi sfinţenia). Când se încheie procesul duhovnicesc al desăvârşirii? (Acest proces duhovnicesc este veşnic deschis pentru că se raportează la Dumnezeu care nu are limite).

V. Asocierea

Legată de dorinţa de mântuire, exista şi în celelalte religii aspiraţia spre desăvârşire, nelipsind multiple şi variate mijloace spre a împlini acest ideal suprem. Credincoisul se vede însă neputincios, fiindcă, lipsindu-i ajutorul harului divin, firea rănită de păcat, nu se poate tămădui singură, şi astfel nu dispune de energia, sau de puterea necontenitului progres duhovnicesc.

Pe de altă parte atât religia Vechiului Testament, cât şi alte religii, închid orizontul duhovnicesc al desăvârşirii la simpla împlinire a legii, sau a ceremoniilor ritualiste. Raportând desăvârşirea credinciosului la desăvârşirea lui Dumnezeu, Mântuitorul îi deschide o perspectivă nelimitată, pe măsură să dezvolte necontenit energiile sufletului omenesc.

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că desăvârşirea creştină reprezintă sfinţenia la care suntem chemaţi să ajungem, urmând viaţa duhovnicească a Mântuitorului, până la asemănarea ei, prin colaborarea firii cu harul divin.

VII. Aplicarea

Aşa cum toţi creştinii primind Botezul, li s-a iertat păcatul şi au renăscut la o viaţă duhovnicească, toţi, fără nici o deosebire sunt chemaţi să fructifice roadele harului divin în viaţa lor, şi neîncetat să se străduiască ca la starea de pruncie duhovnicească să adauge creşterea şi dezvoltarea, ajungând la maturizarea vieţii în Hristos, lepădând păcatul şi înfrumuseţându-şi viaţa cu virtuţile creştineşti.

„ÎNTRU ADORMIRE LUMEA NU AI PĂRĂSIT"

La sfârşitul unui post de două săptămâni, credincioşii creştini prăznuiesc cu evlavie la 15 august în fiecare an, Adormirea Maicii Domnului, cunoscută în popor sub numle de Sfânta Maria Mare, unul dintre cele mai cinstite şi mai iubite praznice ale Născătoarei de Dumnezeu şi, totodată prilej de înălţare şi mângâiere duhovnicească.

E o sărbătoare ce datează încă din secolul IV al erei creştine şi care are profunde rezonanţe duhovniceşti în sufletul creştinilor în general şi al românilor în special.

Poporul nostru, ca de altfel, toate popoarele creştine, vede în Maica Domnului ocrotitoarea şi rugătoarea fierbinte către Dumnezeu, care mijloceşte pentru toţi la Fiul Său cel Unul Născut Mântuitorul Iisus Hristos.

Din Sfintele Evanghelii aflăm că Maica Domnului a fost prezentă mereu alături de Fiul Său şi de Sfinţii Apostoli la toate bucuriile şi durerile oamenilor, începând de la peştera din Betleem şi până la Crucea Golgotei.

Ea a rămas în istoria mântuirii ca Maică a Bisericii şi Maica noastră a tuturor.

Tradiţia Bisericii Creştine ne relatează că Sf. Fecioară Maria s-a mutat la cele veşnice în satul Ghetsimani, lângă Ierusalim unde a venit din Efes, de la Sf. Evanghelist Ioan, cel care a avut grijă de ea după cuvântul Domnului, spus când era pe Cruce: „Fiule, iată mama ta".

Vestea trecerii ei dincolo i-a fost adusă tot de Arhanghelul Gavriil, la fel ca şi la Buna-Vestire.

Tot Tradiţia spune că Sfinţii Apostoli, în chip minunat, au fost aduşi de la marginile pământului la patul Sfintei Fecioare care după ce i-a binecuvântat pe toţi a adormit.

Casa s-a umplut de lumină, iar îngerii din cer i-au luat sfântul său suflet.

Trupul i-a fost aşezat în mormântul care există până astăzi.

Apostolul Toma lipsind de la Adormirea Maicii Domnului, a venit mai târziu şi căutând împreună cu ceilalţi apostoli în mormânt l-au găsit pe acesta gol, semn că trupul Prea Curatei a fost mutat de pe pământ la cer de către Fiul Său.

Imnograful creştin a cuprins admirabil acest lucru în troparul Adormirii: „Întru naştere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu ai părăsit de Dumnezeu Născătoare, mutatu-te-ai la viaţă fiind Maica Vieţii şi cu rugăciunile Tale izbăveşti din moarte sufletele noastre".

Cuvine-se în această sfântă zi să ne rugăm cu evlavie Maicii Domnului care este „grabnică ajutătoare" şi „izvor de milă" pentru sănătate, pentru mântuire şi pentru pacea a toată lumea ...

Astăzi este ziua onomastică a celor ce au primit la botez numele de Maria, Mărioara, Mariuţa, Marius, Marin, Marinică.

În limba ebraică substantivul „Miriam" de unde provine numele de Maria înseamnă: „Doamnă, Împărăteasă; Cea aleasă; Cea frumoasă".

Cu adevărat Fecioara Maria, Maica Domnului este Doamna şi Împărăteasa cerului şi a pământului, ea a fost Cea aleasă să aducă în lume pe Hristos Unul din Sf. Treime şi prin frumuseţea şi prin curăţia vieţii ei este „mai cinstită decât heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât serafimii", cum o numesc atât de frumos cântările liturgice ale Bisericii Creştine.

Să o rugăm de-a pururi pe Sfânta Fecioară Maria Născătoarea de Dumnezeu, să fie mereu solitoare către Domnul Puterilor pentru noi şi pentru tot neamul creştinesc şi uniţi în dragostea ei şi a Fiului Său preaiubit să trecem cu speranţă şi cu încredere pragul mileniului trei al erei creştine care bate acum la porţile istoriei.

Sfântă Marie, Maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi şi pentru neamul nostru românesc acum şi în toţi vecii. AMIN.

Protosinghel TIMOTEI AIOANEI

Condacul praznicului

„Pe Născătoarea de Dumnezeu, Cea întru rugăciuni neadormită şi întru folosinţe nădejdea cea neschimbată, mormântul şi moartea nu o au ţinut, căci pe Maica Vieţii la viaţă o a mutat, Cel ce s-a sălăşluit în pântecele ei cel pururea fecioresc"

APELUL

SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PENTRU SPRIJINIREA COMUNITĂŢILOR ORTODOXE ROMÂNEŞTI DIN AFARA HOTARELOR ACTUALE ALE ŢĂRII

«Fericiţi cei milostivi, că aceia vor fi miluiţi» (Matei 5, 4).

Dreptmăritori creştini,

De-a lungul istoriei, românii — deşi despărţiţi de graniţe nefireşti sub stăpâniri străine — s-au simţit legaţi între ei prin aceeaşi credinţă în Dumnezeu, mărturisită în aceeaşi limbă, sub binecuvântarea aceleiaşi Biserici Ortodoxe.

Părtăşia la un singur izvor duhovnicesc de mântuire a constituit pavăza unităţii noastre. Vremurile de restrişte nu i-au împiedicat pe românii ardeleni să vieţuiască în acelaşi duh şi întru aceleaşi năzuinţe cu cei de peste munţi. Dunărea n-a constituit nici ea un obstacol pentru ca valahii răspândiţi în tot pământul Balcanilor, frământat de probleme, să păstreze conştiinţa apartenenţei la aceeaşi latinitate ca românii din nordul Dunării. Iar când stăpânirea străină s-a întins asupra românilor din Bucovina şi apoi din stânga Prutului, sau mai târziu asupra celor din Basarabia şi nordul Bucovinei, legăturile cu cei din ţară n-au încetat. Tradiţiile comune, rugăciunea rostită în aceeaşi limbă şi aşteptarea unor vremuri mai bune au constituit nădejdea românilor de pretutindeni că Dumnezeu este cu ei.

Această comuniune a românilor din afara Ţării cu cei din Ţară n-ar fi fost posibilă dacă aceştia din urmă n-ar fi avut conştiinţa necesităţii ajutorării fraţilor lor oprimaţi. Ajutorul s-a arătat atât în rugăciune, cât şi în faptă concretă de sprijinire a diferitelor aspecte ale vieţii lor bisericeşti, sociale, economice sau politice. Este suficient să amintim sprijinul acordat ortodocşilor ardeleni de domnitorii şi ierarhii ortodocşi din Ţara Românească şi Moldova timp de multe veacuri. Basarabia şi nordul Bucovinei, de asemenea, n-au fost uitate în momentele lor cele mai grele. Aceeaşi atitudine au avut-o Ţara şi Biserica şi pentru vlahii din sudul Dunării sau românii din Serbia şi Ungaria.

Astăzi, în libertatea redobândită prin jertfă, suntem chemaţi să avem aceeaşi atitudine faţă de românii din jurul graniţelor Ţării, sprijinindu-i în lupta lor de păstrare a identităţii religioase, culturale sau lingvistice. Nevoile sunt enorme. Românii basarabeni, mulţi dintre ei grupaţi în Mitropolia Basarabiei şi în jurul ierarhului ei, I. P. S. Mitropolit Petru, îşi construiesc biserici, aşezăminte culturale etc. şi aşteaptă sprijinul nostru, al celor din Ţară. Cei din nordul Bucovinei, Ţinutul Herţa şi nordul şi sudul Basarabiei sunt întru aşteptarea unor semne concrete că Ţara nu i-a uitat. Românii din Ungaria şi Serbia luptă să-şi păstreze tradiţiile, credinţa şi limba. Grupaţi de curând în cele două episcopii româneşti de la Gyula şi Vârşeţ, ei trăiesc cu speranţa continuării şi intensificării legăturii cu Ţara şi cu Patriarhia Română. Vlahii, aromânii, macedoromânii din sudul Dunării se află din păcate înscrişi într-un proces lent, dar puternic, de pierdere a identităţii lor şi măsuri urgente se impun cu necesitate.

Dreptmăritori creştini, fii şi fiice întru Hristos Domnul,

V-am readus în memorie cele de mai sus cu încredinţarea că duhul de frăţietate întru credinţă şi neam al celor din Ţară cu românii din afara hotarelor ei actuale, nu este doar o urmă a istoriei, ci o realitate actuală, vie şi lucrătoare.

Sprijinul pe care l-aţi acordat anii trecuţi Mitropoliei Basarabiei este o mărturie grăitoare în acest sens. Înalt Prea Sfinţitul Petru, Mitropolitul Basarabiei şi Exarh al Plaiurilor vă mulţumeşte pe această cale pentru generozitatea de care aţi dat dovadă.

În acelaşi duh, adresăm rugăminte stăruitoare şi anul acesta, către toţi binevoitorii creştini, cler şi credincioşi din parohii şi mânăstiri, de a sprijini, după putere, efortul Bisericii Ortodoxe Române în strădania de a ajuta pe românii din afara hotarelor actuale ale Ţării. Ei aşteaptă de la noi carte bisericească în slovă românească, aşteaptă sprijin în construcţii de noi biserici şi la restaurarea celor existente. Biserica Ortodoxă le-a menţinut în vremuri grele speranţa întru mai bine şi tot de la ea se aşteaptă îmbărbătare şi sprijin. Iar Biserica Ortodoxă Română suntem cu toţii, cler şi credincioşi, împreună responsabili la bine şi la vremuri de restrişte.

Suntem încredinţaţi că şi de această dată inima bună şi milostivă a fiilor şi fiicelor Bisericii noastre va arăta dragoste creştinească faţă de nevoile bisericeşti ale comunităţilor ortodoxe româneşti din jurul graniţelor Ţării. Sub semnul acestei speranţe, vă binecuvântăm întru Domnul şi Mântuitorul Hristos, pe Care-L rugăm să vă răsplătească osteneala şi jertfa atât în viaţa aceasta, cât şi în cea veşnică.

Preşedintele Sfântului Sinod
† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Secularizare

(Urmare din pag. a 2-a)

în acelaşi timp, o împreună-cauză, căci acestea îl favorizează. În al doilea rând, noile mişcări religioase sunt un răspuns, o ripostă dată secularizării, pe care caută să o împiedice[7].

Mai nou, s-a încercat depăşirea definiţiei clasice **cantitative**, după care secularizarea ar consta în diminuarea progresivă a interesului pentru religie, şi afirmarea unei teorii **calitative**, conform căreia, „secularizarea e un fenomen real (...) ce nu consistă, în principal, în declinul cantitativ al interesului pentru sacru şi religie. Din contră, acesta poate creşte. Secularizarea e un proces calitativ, în cursul căruia religia e tot mai marginalizată şi determină într-o măsură tot mai limitată marile decizii culturale, morale şi politice. Acestui proces de marginalizare — care, în anumite ţări, determină o adevărată -decreştinare' a vieţii publice şi private — îi corespunde un succes tot mai mare al noilor forme religioase, ce caută să orienteze cultura, chiar dacă nu sunt dotate cu mijloacele necesare acestei misiuni"[8].

În alte cuvinte, secularizarea, în sens **calitativ**, ar reduce **religia** la simpla **religiozitate**, la un „believing without belonging" („a crede fără să aparţii") sau la o „de-instituţionalizare" a religiei[9].

Această „nouă religiozitate" nu-i deloc „nouă". Este „forma" secularizării şi se pune în „alternativă" creştinismului. Elemente antice păgâne revin în actualitate; acest fapt e posibil, prin aceea că ele n-au dispărut niciodată. Păgânismul a coexistat cu creştinismul, de-a lungul secolelor, dând expresie unei demonizări a conştiinţei umanităţii căzute din harul baptismal. Acum, magia, satanismul, spiritismul, alăturate sistemelor de gândire panteiste (yoga, teosofia), sunt armonizate sincretic într-o largă mentalitate numită New Age. Nici New Age, nici secularizarea nu-s fenomene „noi"; sunt doar „noi căderi", cu efecte metafizic-spirituale grave. Responsabilitatea creştinilor dreptmăritori este maximă: a arăta că singura „noutate" este în acelaşi timp veşnică şi că izvorul ei este Iisus Hristos.

---

7 Cf. G. Filoramo, Figure del sacro. Saggi di storia religiosa, Brescia, 1993, p. 252—253; idem, I nuovi movimenti religiosi, Roma-Bari, 1986;

8 M. Introvigne, Il sacro postmoderno. Chiesa, relativismo e nuova religiosità, Gribaudi, Milano, 1996, p. 16—17;

9 Grace Davie, Religion in Britain since 1945, Believing without Belonging, Oxford, 1994; Danièle Hervieu-Léger, La Religion pour Mémoire, Paris, 1993.

Bunuri pământeşti şi avuţii duhovniceşti

Fiinţă alcătuită din trup şi suflet, omul, coroana creaţiunii, se situează la mijloc, în raport cu lumile fizică şi spirituală. Dumnezeu i-a format omului trupul din ţărână şi i-a dat sufletul prin insuflare dumnezeiască. Ca urmare, este firesc ca — pe de o parte — omul să fie în legătură cu pământul, iar — pe de alta — în legătură cu lumea spirituală, cu Dumnezeu. Despre oamenii ataşaţi cu deosebire de cele pământeşti, fără a se ridica la o viaţă superioară, se spune că sunt oameni trupeşti. Despre aceştia Ap. Iuda Tadeu zice că umblă potrivit poftelor lor, după nelegiuiri; sunt oameni fireşti care nu au duhul (v. 19). Oamenii neduhovniceşti nu primesc adevărurile Duhului lui Dumnezeu, căci pentru ei sunt nebunie şi nu pot să le înţeleagă. În schimb, cei care duc o viaţă superioară, luminaţi fiind de Duhul lui Dumnezeu, sunt oameni duhovniceşti. Aceştia primesc adevărurile Duhului lui Dumnezeu, căci le înţeleg şi pe toate le judecă duhovniceşte, spune Sf. Ap. Pavel (I Cor. 2, 14—15).

Nu-i poate fi indiferent omului, pe a cui parte îşi statorniceşte inima: pe partea bunurilor pământeşti sau pe partea bunurilor cereşti. În care dintre aceste două situaţii va putea omul să simtă adevărata fericire? Aşa după cum ochiul sănătos luminează trupul şi răspândeşte lumină în tot jurul său, tot aşa inima omului care funcţionează bine, îi vine omului într-ajutor şi îl face să simtă care şi unde este adevărata fericire. Mulţumirea trecătoare, oferită de bunurile pământeşti, prin iubirea şi legarea de ele, nu este şi nu poate fi adevărata fericire. Inima curată îl ajută pe om să simtă, că la adevărata şi netrecătoarea fericire se ajunge vieţuind în conformitate cu voia cea sfântă a lui Dumnezeu, prin aplicarea în viaţa de aici de pe pământ a principiilor de adevăr, bine şi frumos.

Un compromis nu poate avea loc, adică nu poate fi împăcată deopotrivă iubirea faţă de Dumnezeu cu iubirea faţă de bunurile pământeşti. „Nimeni nu poate să slujească la doi domni ... lui Dumnezeu şi lui mamona" (adică tezaurului de avuţii pământeşti) „căci sau pe unul îl va urî şi pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi şi pe celălalt îl va disprefui" (Matei 6, 24).

Nu poate fi neglijată grija firească pentru cele trupeşti, căci trupul este sălaş sufletului. Nu poate fi legitimată însă grija exagerată pentru trup, neglijând sufletul cu îndatoririle duhovniceşti pentru el. Dreapta ierarhizare a valorilor impune o corectă apreciere a ponderii ce se cuvine atât trupului cât şi sufletului. Ce pot să constituie pentru trup bogăţiile pământeşti, pe care „moliile şi rugina le strică... furii le sapă şi le fură" (Matei 6, 20), faţă de valorile nestricăcioase şi nepieritoare în ceruri, pentru suflet?

Vorbindu-le apostolilor şi totodată pentru toţi cei ce aveau să-l urmeze, Domnul Hristos a arătat, că se cade a acorda precădere grijii pentru suflet, pentru viaţa viitoare, faţă de grija pentru viaţa prezentă, pentru trup. Cel ce vrea să-şi salveze viaţa de acum, poate să o realizeze, dar aceasta numai renunţând la viaţa de dincolo de mormânt. La rândul său, cel ce îşi sacrifică viaţa de aici pentru Hristos Domnul, cu certitudine, acela va dobândi viaţa de dincolo de mormânt. „Ce va folosi omului, dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb, pentru sufletul său?" (Matei 16, 25—26). Oricât de multe şi mari ar fi bogăţiile pe care omul le-ar agonisi în această lume, în scurt timp le va lăsa şi din ele nimic nu va putea duce cu sine dincolo de mormânt. Chiar dacă — per absurdum — ar reuşi să ducă din acestea, de nici un folos nu i-ar fi, căci în lumea duhurilor banul pământului nu umblă şi acolo tot atâta valorează şi bobul de aur ca şi bulgărele de ţărână. Aducerea aminte de viaţa pământească, petrecută în desfătări, oferite de comorile materiale agonisite sieşi, fără a se înavuţi pentru Dumnezeu (Luca 12, 21), nu-i va aduce mângâiere sufletului, dincolo de mormânt. Dimpotrivă, îi va cauza grele remuşcări, că în schimbul desfătărilor efemere de aici, n-a căutat bucuria vieţii netrecătoare în Domnul.

Din paginile Sf. Scripturi se desprind cazuri remarcabile prin care se pune în evidenţă valoarea de nepreţuit a sufletului omenesc, în comparaţie cu bogăţiile materiale ale acestei lumi.

În ţinutul Gherghesenilor, Domnul Hristos a vindecat un om care avea duh necurat. De fapt, o legiune de demoni pusese stăpânire pe sufletul lui. Cu puterea lui Iisus, omul a fost slobozit din cătuşele demonilor, care ieşind dintr-însul, au intrat în turma de porci ce păştea pe ţărmul înalt al mării. Pe dată, turma — ca la două mii de porci — s-a repezit în mare şi s-a înecat. Iisus a dorit atunci ca Gherghesenii să aprecieze la justa valoare salvarea de suflet omenesc. Aceştia însă, legaţi strâns de cele inferioare, au pus valoarea turmei de porci mai presus decât valoarea unui suflet omenesc şi i-au cerut lui Iisus să iasă din hotarele lor. Cel din care ieşiseră demonii a rămas între ai săi, ca o mărturie vie, de cât bine i-a făcut Dumnezeu.

Iată acum şi modul în care a fost evaluat sufletul Sfântului Ioan Botezătorul, la tragicul său sfârşit. La ospăţul dat de ziua naşterii lui Irod, fiica Irodiadei a dansat şi jocul ei a fost pe placul lui Irod şi al tuturor celor ce şedeau cu el la masă. Irod s-a legat cu jurământ, că-i va da orice va cere, până la jumătate din împărăţia sa (Marcu 6, 23). La sfatul mamei sale, fata a cerut capul lui Ioan Botezătorul. Pentru mama sa capul lui Ioan nu valora mai mult decât jumătate din teritoriul domniei lui Irod. Cu părere de rău, dar pentru jurământ şi pentru comeseni, Irod i-a împlinit dorinţa. Jurisprudenţa ne arată, că Irod ar fi putut să refuze împlinirea acestei cereri, dacă ar fi declarat, că pentru el sufletul lui Ioan Botezătorul preţuieşte mai mult decât jumătate din împărăţia sa. Cu inima lui stricată însă Irod n-a ştiut să facă o astfel de declaraţie, spre a refuza împlinirea cererii exprimate. Ar fi evidenţiat astfel inestimabila valoare a sufletului Sf. Ioan, despre care Iisus a spus, că „nu s-a sculat dintre cei născuţi din femei (unul) mai mare decât Ioan Botezătorul" (Matei 11, 11).

Preocupaţi peste măsură de satisfacerea plăcerilor pământeşti, mai mult decât a bucuriilor duhovniceşti, mulţi au supraestimat valoarea bunurilor materiale, apreciindu-le ca pe un elixir al unei vieţi îndelungate. Clasică rămâne pilda bogatului căruia i-a rodit ţarina în aşa măsură, că a fost necesar să-şi mărească hambarele. Şi-a zis apoi luişi: „Suflete, ai multe bunătăţi, puse spre mulţi ani; odihneşte-te, mănâncă, bea, veseleşte-te". Etica materialistă ne arată, că după acelaşi îndemn se călăuzesc şi „Epicuri de grege porci" (= porcii din turma lui Epicur), care mai adaugă la acestea, spunând, că după moarte nu mai este nici o dorinţă (Edite, bibite, post mortem nulla voluptas!). Bogatului din Evanghelie i s-a mai spus: „Nebune! întru această noapte, cere-vor de la tine sufletul tău. Şi cele ce ai pregătit ale cui vor mai fi? Aşa se întâmplă cu cel ce-şi adună comori sieşi (pământeşti), iar pentru Dumnezeu nu se înavuţeşte" (Luca 12, 16—21).

În convorbirea cu tânărul bogat, Mântuitorul a lăsat soluţiunea şi pentru bogaţi, spre a putea moşteni viaţa de veci: „Vinde averea ta, dă-o săracilor şi vei avea comoară în cer ..." (Matei 19, 21). La auzul acestor cuvinte, tânărul s-a întristat, căci avea averi multe, de care se simţea strâns legat şi cu neputinţă de a se despărţi de ele, căci — după cuvântul lui Iisus — „unde este comoara ta, acolo va fi şi inima ta" (Matei 6, 21).

Pentru salvarea vieţii de aici, dar şi a celei de dincolo de mormânt, printr-o corectă ierarhizare a valorilor, Iisus a lăsat la libera apreciere îndemnul său grăind: „Căutaţi mai întâi împărăţia (lui Dumnezeu) şi dreptatea lui şi toate celelalte se vor adăuga vouă" (Matei 6, 33).

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Restaurări capitale la Mânăstirea Predeal

Aşezată la poalele Bucegilor, mai precis ale muntelui Clăbucetul Taurului, lângă Izvorul Prahovei, într-o regiune de un pitoresc aparte, la graniţa dintre Transilvania şi Ţara Românească, Mânăstirea Predeal străjuieşte de peste două veacuri ca o candelă şi ca un simbol al credinţei ortodoxe pe aceste binecuvântate plaiuri.

Este atestată documentar la anul 1774, anul când întemeietorul ei „Ioanichie Ieromonahul şi Duhovnicul" cum îl numeşte un pomelnic al mânăstirii, obţine locul viitoarei mânăstiri de la „prea cinstitul boier vel paharnic Grigorie Buzoianu". Cu ajutorul credincioşilor din zonă, a fost înălţată o biserică de lemn şi câteva chilii.

Primul egumen al mânăstirii a fost stareţul Ioanichie între anii 1774—1790, urmat de stareţul Partenie până în 1811, iar al treilea stareţ Gherman, era braşovean din Dârste.

A fost un bun gospodar, şi un bun povăţuitor al obştii monahale de acolo. Sub păstorirea lui a fost construită biserica mică de piatră cu hramul Sf. Ierarh Nicolae în anul 1819, iar câţiva ani mai târziu va ridica tot acolo o nouă clopotniţă ce dăinuieşte până astăzi.

A treia mare realizare a acestui stareţ este fără îndoială zidirea bisericii mari cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" construită între anii 1835—1844.

După stareţul Gherman, urmează grecul Teofilact, urmat la scurt timp de un alt transilvănean Pantelimon Vidrighinescu, originar din Răşinarii Sibiului care s-a ocupat mai ales de viaţa culturală şi spirituală a mânăstirii. La insistenţele lui a fost înfiinţată o şcoală pentru copiii predelenilor chiar în chiliile mânăstirii, iar mai târziu a construit impunătoarea clădire a şcolii ce se află şi astăzi lângă mânăstire.

Între 1890—1909, stareţ al Mânăstirii a fost Dionisie Simionescu. Între 1933—1935 s-a construit un nou corp de chilii, şi s-au făcut reparaţii capitale la cele două biserici. Mânăstirea a fost desfiinţată în urma decretului ateist din 1959 când întregul patrimoniu al mânăstirii a fost trecut la Parohia Predeal.

Până în anul 1965, Mânăstirea Predeal a fost în jurisdicţia Arhiepiscopiei Bucureştilor, iar după noua împărţire administrativ-teritorială a ţării, localitatea a revenit judeţului Braşov, deci în jurisdicţia Arhiepiscopiei Sibiului. În anul 1966 biserica mare a fost împodobită cu o frumoasă pictură în frescă executată de pictorul I. Vasu şi a fost resfinţită în acelaşi an de către protopopul de atunci al Braşovului dr. Vasile Coman, viitorul episcop al Oradiei.

În vremea arhipăstoririi I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului, încă înainte de anul 1989, la mânăstirea Predeal s-au făcut numeroase lucrări de restaurare şi de reparaţii la ansamblul arhitectural de aici.

În anul 1991, mânăstirea Predeal a fost reînfiinţată şi transformată în mânăstire de maici, fiind numită stareţă monahia Teofana Alba.

Recent aici s-au făcut noi lucrări concretizate în: reparaţii interioare, amenajarea chiliilor, a instalaţiilor sanitare. Casele mânăstirii au fost acoperite cu tablă de inox, acoperişul bisericii vechi a fost şi el schimbat cu unul nou din şiţă. Şi vechea fântână din curtea mânăstirii a fost restaurată şi acoperită din nou.

Toate aceste lucrări, care s-au ridicat la suma de 5 467 808 lei, au fost suportate din bugetul Arhiepiscopiei Sibiului din fondul special destinat mânăstirilor, şi au fost absolut necesare pentru salvarea complexului de aici. În prezent, biserica mare cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" este folosită ca biserică parohială până când noua catedrală a oraşului aflată în construcţie — e deja la acoperiş — va fi terminată.

Astăzi mânăstirea are 5 vieţuitoare şi are în fruntea ei ca stareţă pe monahia Adriana, care împreună cu soborul se străduiesc să păstreze nestinsă candela credinţei strămoşeşti îmbinând munca cu rugăciunea.

Mânăstirea Predeal, acum reîntinerită şi reînnoită, va rămâne peste vremi un loc binecuvântat, un simbol al unităţii naţionale a fraţilor de dincolo şi de dincoace de crestele Carpaţilor şi, în acelaşi timp, o vatră de credinţă, de iubire faţă de Dumnezeu şi faţă de pământul străbun.

Arhid. VISARION BĂLŢAT

PARTENIE COSMA. Un model de investitor filantrop

În galeria marilor bărbaţi ai neamului care şi-au făcut un crez din a gândi şi acţiona pentru prosperitatea economică a poporului, pentru înaintarea lui spirituală şi culturală, un loc distinct îl ocupă Partenie (Parteniu) Cosma. A rămas în istorie ca strălucit ctitor al organizării economice-juridice-financiare în Transilvania, ca iniţiator al organizării vieţii bisericeşti pe temeiuri juridice, ca sprijinitor al culturii, publicist, om politic, mare şi generos filantrop.

Viaţa i-a fost o luptă tenace pentru a lăsa semenilor truda unor realizări de excepţie. A visat, a dorit şi a contribuit efectiv la prosperitatea economică a poporului, la înălţarea lui culturală şi spirituală. În concepţia lui economicul nu este un scop în sine şi nici un scop exclusiv de îmbogăţire, ci un mijloc pentru trebuinţele superioare ale vieţii spirituale, religioase, culturale. Prin politica economico-financiară pe care a dus-o, a ridicat creditul la rangul de armă de luptă pentru prosperitatea economică a neamului său. A acţionat pentru cumpărarea pământului şi, prin credite ieftine şi de lungă durată, a contribuit la împroprietărirea ţăranilor români, fapt ce a atras ostilitatea autorităţilor austro-ungare ale timpului.

Ca avocat şi apoi ca director executiv al **Institutului de credit şi economie Albina** din anul 1886, Partenie Cosma a conceput şi a realizat o politică economică-financiară de exemplară eficienţă. Timp de trei decenii cât s-a aflat la conducere, a făcut din „Albina" o instituţie model, competitivă cu celelalte instituţii săseşti şi maghiare, devenită o adevărată forţă financiară a Transilvaniei. A acţionat pentru înfiinţarea instituţiilor financiare similare Albinei în diferite localităţi ale Transilvaniei. În anul 1897 funcţionau 73 de instituţii bancare cu un capital social de 8 871 265 coroane şi cu un fond de rezervă de 2 milioane de coroane. În colaborare cu Cornel Diaconovich, astrist şi autor al cunoscutei Enciclopedii în trei volume, a iniţiat şi a finalizat federalizarea băncilor prin crearea Asociaţiei **Solidaritatea** în anul 1907, al cărei preşedinte a fost. Sub îndrumarea şi controlul lui s-au înfiinţat **Banca generală de asigurări** în anul 1911, **Casa de împrumut şi amanet „Muntele de pietate"**.

Recunoscându-i competenţa juridică şi abilitatea pragmatică, marele ierarh al Bisericii Ortodoxe Române Andrei Şaguna i-a încredinţat conducerea Comisiei pentru redactarea Statutelor Organice, contribuind astfel la fundamentarea organizării vieţii bisericeşti, a activităţii şcolare şi fondaţionale pe baze juridice, economice. Bogata activitate publicistică ca redactor al revistei „Concordia" şi ca autor a numeroase articole publicate în presa timpului dovedeşte implicarea lui Partenie Cosma în viaţa social-economică-culturală şi politică a ţării. Ca om politic — deputat în Parlamentul de la Budapesta, fondator al Partidului Naţional Român, ca senator în primul Parlament al ţării întregite, bihoreanul şi prin adopţie sibianul Partenie Cosma a fost un consecvent şi tenace purtător de cuvânt al neamului său.

Om al faptelor şi al gândirii de perspectivă, Partenie Cosma, cu intuiţie, simţ practic şi inteligenţă socială, şi-a exprimat vocaţia de constructor şi generos filantrop. Enunţăm **principalele direcţii ale activităţii filantropice culturale şi caritabile** care ne îndreptăţesc să-i considerăm un veritabil model de investitor-filantrop.

— Partenie Cosma a iniţiat şi a condus strângerea colectei pentru construirea Catedralei Mitropolitane din Sibiu. Institutul Albina a subvenţionat lucrările de construcţii cu 10 000 de coroane, personal a oferit 1 000 de coroane, urmat de prietenul său basarabeanul Vasile Stroiescu. Numele lor se află pe placa fondatorilor acestei însemnate construcţii de cult pentru elevarea spirituală a credincioşilor ortodocşi.

— A aprobat şi a susţinut subvenţionarea construirii de biserici în diferite localităţi ale Transilvaniei, având convingerea că întemeierea bisericilor este modul fundamental de afirmare a fiinţei noastre naţionale. Ca semn de recunoştinţă a devotamentului său constant, a primit în dar inelul-sigiliu al lui Andrei Şaguna cu care s-a mândrit toată viaţa. Cu Mitropolitul Miron Romanul a colaborat la finalizarea unor iniţiative culturale şi filantropice-caritabile.

— A iniţiat şi a supravegheat colectele pentru construirea şcolilor confesionale şi a şcolilor poporale în diferite localităţi ale Transilvaniei, a Şcolii comerciale din Braşov, a şcolilor civile de fete, primară şi superioară, şi a internatelor lor.

— Ca membru activ al ASTREI, a susţinut financiar activităţile ei culturale: reuniunile de cântări, serbările, expoziţiile, publicaţiile. A susţinut cheltuielile pentru ridicarea bustului lui Visarior Roman, ctitorul Albinei şi cel al lui Aurel Vlaicu, aviatorul-erou de la Binţinţi.

— A susţinut financiar construirea Casei de chirii a ASTREI, a Muzeului etnografic inaugurat în anul 1905. S-a implicat cu întreaga familie în organizarea expoziţiilor de industrie casnică, foarte apreciate fiind cele organizate în anii 1881, 1906.

— A înfiinţat în anul 1895 şi va dura trei decenii Masa studenţilor, considerată prima cantină din Transilvania. Anual 50 de tineri, elevi şi studenţi merituoşi din familii nevoiaşe primeau prânzul gratuit ca recompensă pentru strădania şi meritul învăţării. Sub îndrumarea doamnei Maria Cosma şi a fiicelor sale: Lucia, Minerva şi Hortensia, tinerii primeau şi o frumoasă educaţie. Au beneficiat de burse din fondurile Albinei tineri ce au devenit celebri oameni de cultură: Octavian Goga, Ioan Lupaş, Andrei Oţetea, D. D. Roşca ş.a.

— Au fost ajutate financiar societăţile culturale din ţară şi din străinătate: „Societatea Academică" din Cluj, „Petru Maior" din Budapesta, al cărei prim preşedinte a fost, „România Jună" din Viena, „Carmen Sylva" din Graz, „România" din München.

— Au fost finanţate reuniunile de femei, reuniunile agricole, asociaţiile de meseriaşi. De acte filantropice-caritabile au beneficiat Societatea „Crucea Roşie", Spitalul civil „Francisc Iosif", Reuniunea moaşelor din Sibiu. De ajutorări materiale au beneficiat constant orfelinatele, azilurile şi coloniile de copii. Săraci, văduve, orfani, indiferent de naţionalitate, s-au bucurat de acte caritabile. După cum reiese din procesele verbale, numai Institutul Albina a cheltuit peste 800 000 de coroane în perioada 1872—1918 în scopuri filantropice-caritabile.

— Partenie Cosma a fost împuternicit de prietenul său Vasile Stroiescu să distribuie donaţiile pentru construirea bisericilor şi şcolilor, pentru nevoile culturale ale ASTREI, pentru săraci, văduve, orfani. Presa timpului, în special „Telegraful Român", „Revista Transilvania", „Observator", „Foaia poporului" ş.a. au consemnat aceste remarcabile acte filantropice-caritabile.

Prin fondul cultural ce-i purta numele din 1910, s-au acordat burse şi ajutoare, s-au susţinut cheltuielile de deplasare şi de perfecţionare ale personalului Institutului „Albina", s-au publicat cărţi de specialitate. A fost finanţată „Revista economică", prima publicaţie de acest gen, revistă apărută sub redacţia lui Cornel Diaconovich în 1899.

Având sentimentul datoriei civice, Partenie Cosma a susţinut financiar prin Institutul „Albina", alături de băncile săseşti şi construcţii de modernizare a Sibiului: căile ferate Sibiu - Turnu Roşu, Sibiu - Vinţul de Jos, apeductul, instalaţii de canalizare moderne. Cel puţin pentru acest considerent s-ar cuveni ca o stradă din Sibiu să-i poarte numele.

Dacă există un secret al succesului social, acesta este legat de educaţia primită de Partenie Cosma, de şansa formării lui în spirit şagunian, a dobândirii experienţei în cancelaria lui Emanoil Gojdu. Este legat de însuşirile lui de om: sensibil, altruist, perseverent, tenace, de înaltă competenţă profesională, de calităţi manageriale: talent organizatoric, intuiţie, clarviziune, simţ practic, inteligenţă socială, forţă decizională, autoritate, exigenţă şi autoexigenţă, disciplină severă, dreptate, de virtuţile lui de bun român şi patriot, de tactul lui politic. Pentru aceste calităţi, pentru sufletul lui generos, pentru caracterul lui integru, pentru realizările lui în favoarea celor mulţi, se cuvine să-l luăm de model, un model de investitor-filantrop. Fie ca Dumnezeu să inspire şi să îndemne alţi investitori să-i urmeze drumul.

Care a fost răsplata unei vieţi dăruite oamenilor, unei vieţi filantropice? Persecuţii şi hărţuieli în presă, calvarul refugiului şi pribegiei, numeroase şi profunde dezamăgiri **Dar** şi consacrarea unui loc meritat în galeria marilor bărbaţi ai neamului românesc.

Consf. univ. dr. ELENA MACAVEI

A Doua Reuniune Ecumenică Europeană de la Graz-Austria

La Graz, al doilea oraş ca mărime din Austria, a avut loc anul acesta între 23 şi 29 iunie cea de-a doua Reuniune Ecumenică Europeană.

Tema propusă pentru această întâlnire a fost „Reconcilierea"[1] — sau, într-o traducere mai comună („Re)împăcarea". Cu o deschidere foarte largă, motto-ul reuniunii priveşte în primul rând reconcilierea dintre Bisericile şi cultele creştine, dar şi reconcilierea creştinismului cu alte religii, sau reconcilierea dintre religie şi cultură, dintre om (în special omul religios) şi natură, dintre oameni, categorii de oameni, popoare, state şi continente — finalmente priveşte împăcarea omului cu sine însuşi şi cu Dumnezeu.

Numărul participanţilor a depăşit 10 000, reprezentând aproximativ 150 de Biserici. Statisticile oficiale au adus şi o surpriză: România a ocupat unul dintre primele locuri în ceea ce priveşte prezenţa numerică, apărând cu aproximativ 1 200 de participanţi (1216 înregistraţi). Ca să înţelegem dimensiunea surprizei, este bine să privim celelalte participări europene: pe primul loc se află Germania cu 1231 de participanţi, iar ţara organizatoare, Austria, ocupă doar locul trei, cu 1110 participanţi. Alte ţări din răsăritul Europei au avut o participare mult mai redusă — ca să ne referim doar la alte câteva ţări cu o majoritate ortodoxă a populaţiei: Rusia a avut înregistraţi 411 participanţi, Ucraina 292, Bulgaria 64, Grecia 33, Moldova 14. O explicaţie a acestui fapt poate fi şi interesul manifestat în ultimul timp în ţara noastră pentru dimensiunea europeană, manifestarea de la Graz fiind mai ales o întâlnire a creştinilor din Europa. Pe ansamblul participării, ortodocşii au fost doar 932, pe lângă 4519 de catolici şi 1881 de protestanţi. De asemenea, un alt fapt mai rar întâlnit, numărul participanţilor femei (5008) a depăşit numărul bărbaţilor (4381).

Deoarece „reconcilierea" priveşte o multitudine de aspecte ale vieţii umane, atât sub raport material cât şi sub cel spiritual, A doua Reuniune Ecumenică Europeană a cunoscut o deosebit de mare complexitate a formelor de manifestare. Au existat două nivele importante ale reuniunii: primul, cel al invitaţilor oficiali (aproximativ 700), al delegaţiilor Bisericilor Europene chemate să dezbată o serie de documente — finalizate sub forma unui text de bază, a unei sinteze de recomandări şi a unui mesaj. Al doilea nivel, la fel de interesant, uneori chiar cu momente deosebite, l-au constituit sutele de conferinţe, mese rotunde, ateliere de discuţii, acţiuni simbolice, slujbe ecumenice, spectacole, expoziţii, recepţii etc., la care a participat marea mulţime a celorlalţi participanţi.

Au existat de asemenea între cele două planuri ale reuniunii şi numeroase căi de comunicare. Aşa au fost forumurile de discuţii cu participare comună, ca şi şedinţele plenare ale delegaţilor, deschise (sau retransmise) şi celorlalţi participanţi interesaţi şi care toate au contribuit la un schimb viu de idei şi nu au lăsat practic nici o problemă majoră a acestor ani nediscutată. Nu trebuie neglijată în acest sens nici prestaţia celor peste 500 de ziarişti acreditaţi, ce au asigurat o mediatizare promptă a lucrărilor şi a evenimentelor mai importante, ca şi a celor aproximativ 120 de tineri stewards care s-au ocupat de toate problemele de informare, primire, repartizare etc. a celor prezenţi.

Să încercăm să ilustrăm cu câteva exemple concrete gama largă de subiecte abordate în discuţiile oficiale sau în cadrul celorlalte manifestări. Între cele două mari festivităţi, de deschidere şi de încheiere, însoţite de nenumărate iniţiative cultural-artistice (mai ales muzicale), s-a discutat despre orice p tea avea legătură cu „reconcilierea" în câteva serii de acţiuni, paralele lucrărilor delegaţiilor oficiale — acestea din urmă preocupate mai ales cu redactarea şi adoptarea documentelor reuniunii. Astfel, a luat fiinţă o „Agora" a iniţiativelor de reconciliere, cu un „sat ecumenic" (având un „site" ce putea fi vizitat şi pe Internet), cu o „casă a păcii", o „casă a lumii", o „casă a ospitalităţii" şi cu grupe de discuţii având ca subiect fie neo-catehumenatul şi Botezul, sau reconcilierea în Irlanda de Nord şi Bosnia-Herţegovina, lărgirea Uniunii Europene, copiii de la Cernobâl, reconcilierea între generaţii, responsabilitatea (ecologică) a creştinilor faţă de animale, dialogul ecumenic şi cultural între studenţii din Europa, problema (ne)pedepsirii — între dreptate şi iertare, prozelitismul ca „piatră de poticnire" a ecumenismului, experienţele şi întrebările unui romano-catolic trăitor în contextul unei majorităţi răsăritene ortodoxe, Europa în căutare de sens (valori autentice), identităţi în conflict: naţionalism-religie-ideologie etc.

Alte subiecte abordate: a fi creştin şi a acţiona politic, terapia victimelor torturii, esperanto ca şi ajutor pentru reconciliere, problemele actuale ale rasismului, femeia în Biserică, multimedia — „opium pentru popor?", Roma şi celelalte Biserici, bărbaţii şi femeile care iubesc Africa, noile tehnologii genetice şi implicaţiile lor etico-religioase, viaţa în familiile multiconfesionale, căsătoriile între creştini şi musulmani, minorităţile (de tot felul) în Biserică, Europa — un pământ al reconcilierii (şi) pentru imigranţi?, Biserica — loc de refugiu: dreptul de azil al Bisericii ca şi teren al conflictului dintre Stat şi Biserică, a trăi într-o diversitate culturală... — şi suntem foarte departe de a epuiza temele de interes ale discuţiilor.

S-a organizat chiar şi un „Centru al femeilor", iar tinerii şi copiii au avut de asemenea serii de programe adecvate.

Dar probabil între cele mai interesante s-au numărat îndeosebi **Forumurile** de dialog, axate pe câteva teme generale: căutarea unităţii vizibile a Bisericilor, dialogul între religii şi culturi, angajamentul în favoarea justiţiei sociale, mai ales pentru înlăturarea sărăciei, a excluderii şi a discriminărilor de tot felul, angajamentul în favoarea reconcilierii între popoare şi naţiuni şi a promovării metodelor nonviolente de rezolvare a conflictelor, pentru o practică nouă a responsabilităţii ecologice, mai ales în perspectiva generaţiilor viitoare, repartiţia echitabilă cu celelalte regiuni ale globului.

Câteva momente şi prezenţe deosebite au fost cuvântarea P. F. Patriarh al Rusiei, Alexei II al Moscovei care a atras atenţia asupra prozelitismului apusean în Răsăritul Europei şi mesajele adresate celei de A Doua Adunări Ecumenice Europene de către conducători ai diferitelor Biserici sau a unor organizaţii europene şi mondiale. O absenţă motivată şi comentată în variate feluri a fost cea a S. Sale Patriarhul Ecumenic Bartolomeus I al Constantinopolului. Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de una dintre cele mai numeroase delegaţii, cuprinzând pe I. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei, I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei şi I. P. S. Mitropolit Serafim al Germaniei şi Europei Centrale, împreună cu mulţi alţi episcopi, preoţi şi teologi.

Întâlnirea de la Graz a constituit şi prilejul încheierii unui parteneriat între Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu şi Facultatea de Teologie Catolică a Universităţii din Graz. Facultatea sibiană a fost reprezentată de P. S. Prof. Dr. Laurenţiu Streza, care a şi semnat actul oficial, alături de Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Pr. Lect. Dr. Dorin Oancea, Pr. Lect. Drd. Irimie Marga, Pr. Lect. Drd. Vasile Grăjdian şi Pr. Drd. Liviu Vâlcea. Pr. Lect. Drd. Irimie Marga a susţinut o expunere pe tema căsătoriilor interconfesionale în cadrul unei grupe de discuţii.

Momente cu o deosebită semnificaţie pentru cei prezenţi la Graz au constituit şi cele două întâlniri naţionale ale românilor prezenţi la reuniune — unde pentru puţin timp se părea că au putut fi depăşite toate diferenţele de păreri care de atâtea ori i-au despărţit pe români — şi Sfânta Liturghie săvârşită în ultima zi a reuniunii de un sobor de preoţi români avându-l ca întâi stătător pe I. P. S. Mitropolit Serafim al Germaniei şi Europei Centrale, răspunsurile fiind date de patru coruri din România, a căror coordonare muzicală a fost asigurată de Pr. Lect. Drd. Vasile Grăjdian.

Este greu de tras concluzii imediate şi definitive doar la capătul celor şapte zile petrecute împreună la Graz de reprezentanţii creştinilor din întreaga Europă. După cum s-a remarcat de către mulţi dintre participanţi a fost mai mult încă o ocazie de cunoaştere reciprocă a creştinilor aparţinând diferitelor Biserici şi confesiuni din Europa. A mai putut fi observată şi o preocupare mereu prezentă pentru cei defavorizaţi, material sau spiritual, fie că era vorba despre persoane individuale, despre popoare sau continente. Un semn îmbucurător a fost şi echilibrul mai pronunţat între numărul participărilor răsăritene şi al celor occidentale (3655 din Europa de Est, 5505 din Europa de Vest). Şi chiar dacă de cele mai multe ori poziţiile iniţiale ale participanţilor au rămas neschimbate (cum a fost spre exemplu cazul Bisericilor Ortodoxe şi Unite din România), iar documentul final este doar unul de lucru, în care dorinţa de compromis a diluat mult conţinutul, dialogul direct, calm şi răbdător poate fi o bază — şi o speranţă — pentru Reconcilierea atât de mult dorită între Biserici, şi între oameni în general, în numele Celui Care din nemărginita iubire de oameni a lui Dumnezeu s-a întrupat tocmai pentru a aduce pacea şi împăcarea pentru toţi şi pentru toate — în numele Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Pr. VASILE GRĂJDIAN

[1] Motto-ul complet: „Reconcilierea — dar al lui Dumnezeu şi izvor de viaţă nouă".

Producţia de carte bistriţeană

— Secolul al XVI-lea —

Dacă producţia de carte, sub forma manuscriselor, şi-a avut ponderea de-a lungul secolului al XV-lea în mânăstirile din Moldova, unde s-au descoperit peste 160 de exemplare, iar în cele din Muntenia abia zece, cea a secolului al XVI-lea este reprezentată de mânăstirile din Oltenia, în frunte cu Bistriţa, de la care provin majoritatea manuscriselor păstrate la Biblioteca Academiei Române.

Mare vatră de cultură, Mânăstirea Bistriţa nu s-a limitat numai la colectarea şi adăpostirea valoroaselor opere laice şi bisericeşti, ci a purces de timpuriu la multiplicarea lor prin caligrafi şi miniaturişti iscuşiţi în arta scrierii şi împodobirii manuscriselor.

Pentru a ilustra producţia de carte din Mânăstirea Bistriţa, în secolul al XVI-lea, vom prezenta cele mai importante lucrări, copiate şi conservate aici.

Viaţa Sfântului Grigorie Decapolitul. Scrisă de diaconul Ignatie din Constantinopol, în jurul anului 860, Viaţa Sfântului Grigorie a fost tradusă din greceşte în slavoneşte îndată după aducerea la Bistriţa, în 1497, a sfintelor sale moaşte. Despre traducerea ei aflăm dintr-un manuscris copiat în 1745, unde se spune că „fusese scoasă şi tâlcuită pe slavonie de cuviosul între monahi chir Andrei, cu porunca şi osârdia celui de neam bun şi de Hristos iubitor banul Barbu Craiovescu din Ţara Românească". Cartea a fost multiplicată pentru lectura şi folosul sufletesc al monahilor bistriţeni.

Antologhion de omilii patristice. Copiat la începutul secolului al XVI-lea, Antologhionul cuprinde 34 de omilii, alcătuite de mari predicatori ai Ortodoxiei pentru perioada Penticostarului; optsprezece sunt ale Sfântului Ioan Gură de Aur, urmate de ale sfinţilor Atanasie cel Mare, Grigorie de Nyssa, Eusebiu al Alexandriei, Epifanie al Ciprului, Diadoh al Foticeii, Vasile al Seleuciei şi Proclu al Constantinopolului. După autografe, deosebit de valoroase, identifică autorul şi apartenenţa manuscrisului. Astfel, unul specifică: „Această carte numită Panteleimon, este a numitului locaş al Adormirii Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, hramul Mânăstirii numită Bistriţa", iar celălalt: „Pomeniţi şi pe cel ce s-a trudit, Iacob monahul". Specialiştii consideră că Iacob este un călugăr din obştea bistriţeană, care copiază Antologhionul după un manuscris originar din Mânăstirea Sfântul Panteleimon din Muntele Athos.

Albina. Alcătuită de călugărul Tomaso Gazzodini în secolul al XIII-lea şi tipărită la Veneţia în 1474, Albina cuprinde o culegere de povestiri morale şi filozofico-religioase. Cunoscută şi sub numele de Albinuşa sau Floarea Darurilor, a pătruns în literatura românească

(Continuare în pag. a 5-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

TĂIEREA CAPULUI SFÂNTULUI IOAN BOTEZĂTORUL

Trăitor singuratic în pustia Iordanului, cu înfățișarea sa austeră Sf. Ioan ne apare oarecum rupt de realitățile vremii sale, sau în orice caz fără a avea prea mult de-a face cu astfel de lucruri, el apărându-ne mai degrabă acaparat întru totul de cele spirituale.

Impresia este totuși una de suprafață, căci în fapt Sf. Ioan a fost întru totul integrat în substanța veacului în care i-a fost hărăzit să trăiască, ba am putea spune că el i-a cunoscut cât se poate de bine toate frământările, iar opiniile sale se bucurau de o autoritate de necontestat.

Ioan era pentru vremea sa, pentru lumea acelui timp, atât de debusolată și de expusă atâtor pericole, asemeni unui far călăuzitor. În cuvântările sale el s-a referit la aspecte dintre cele mai diverse, de la cele de ordin religios până la cele de ordin social-economic sau moral.

Era căutat, datorită probității și sfințeniei sale, de cele mai diverse categorii sociale, pentru că toți aveau ceva de învățat de la el. Cu cuvântul său de foc, nu se va sfii să biciuie ipocrizia fariseilor numindu-i fără ocoliș „pui de vipere" (Lc. 3, 7). Deși cuvintele sale îi usturau, totuși nu aveau curajul să-l atace sau să riposteze fățiș, pentru că se temeau de reacția mulțimilor, care-l iubeau pe Ioan și-l considerau, cu dreptate, un adevărat om al lui Dumnezeu. Nimeni n-a scăpat de biciul usturător al cuvântului său, chiar dacă făcea parte dintre privilegiații sau potentații timpului. Vameșii spre exemplu, erau adesea criticați pentru rapacitatea lor, sau soldații pentru duritatea lor, fără ca aceștia să îndrăznească însă să ridice glasul împotriva lui, știindu-l om drept.

Adevărat om al lui Dumnezeu, Ioan era imparțial în toate. Nu l-a cruțat nici pe regele Irod, care orbit de patimă a luat de soție pe femeia fratelui său Filip, făcându-se prin aceasta vinovat de incest, iar incestul a fost și va fi unul dintre cele mai grave păcate, pentru că este împotriva legilor firii și contravine poruncii divine. O atare fărădelege, cum era cea în care se complăcea Irod, nu putea rămâne nesancționată mult timp. Răul trebuia curmat, cineva trebuia să se pronunțe răspicat împotriva lui. Cel care era chemat și avea căderea morală să facă aceasta nu putea fi altul decât Ioan. Numai el cu autoritatea lui incontestabilă, se putea pronunța împotriva fărădelegii, chiar dacă ea era săvârșită de unul dintre potentații timpului. Sf. Ioan nu va pregeta să ia atitudine împotriva răului „nu-ți este îngăduit să ții pe femeia fratelui tău!" (Mc. 6, 18). Sf. Ev. Luca pentru a evidenția cât mai mult curajul Proorocului, ne spune că îl admonesta în public pe nelegiuitul rege, și nu numai pentru acest păcat ci „și pentru toate relele pe care le făcuse Irod" (3, 19).

Sigur, atitudinea fermă a lui Ioan nu putea stârni decât furia celor vizați, care văzându-se demascați în toată murdăria și mizeria în care se complăceau, voiau să-l piardă. Sfintele Evanghelii amintesc că „Irod l-a prins pe Ioan și l-a pus în temniță din pricina Irodiadei" (Mt. 14, 3) fără să amintească însă și circumstanțele în care a fost arestat.

Deși ușuratic și depravat, Irod nu era totuși un imprudent. Cunoștea foarte bine cât de mult conta cuvântul lui Ioan în fața poporului, după cum știa la fel de bine ce impact ar fi avut o ridicare a sa dintre mulțimile care-l frecventau. Să-l aresteze pe Ioan la Enon, acolo unde predica și trăia, ar fi fost o greșeală mult prea gravă din partea lui, iar gestul ar fi echivalat cu o provocare la revoltă. Dintr-o astfel de situație, Irod nu avea decât de pierdut, iar de lucrul acesta era perfect conștient. Pe lângă faptul că și-ar fi pierdut și puțina popularitate de care se bucura din partea conaționalilor săi, ar mai fi apărut și într-o lumină proastă în fața mai-marilor săi romani, lucru pe care Irod nu și l-ar fi dorit în nici un caz.

Toate aceste fapte ne îndreptățesc să credem că Irod n-a avut curajul să-l aresteze pe Ioan de acolo de unde se afla. Se pare că Ioan, consecvent cu sine însuși, rămânând același neînfricat luptător împotriva fărădelegii, n-a ezitat să vină el însuși la Irod la palat. Atitudinea neînfricată a proorocului l-a impresionat atât de mult pe rege, încât aproape l-a convins să se lepede de păcat, iar pe Irodiada a adus-o în pragul disperării. Ea era cea care își dorea mai mult decât orice dispariția lui Ioan, și aceasta cât mai grabnic cu putință „îl ura și voia să-l omoare, dar nu putea" (Mc. 6, 19). Nu putea să-și ducă planul la capăt pentru că-i stătea în cale Irod, care încă mai ezita, impresionat fiind de Ioan. Pentru a-i închide totuși femeii gura, pentru moment va pune ca Ioan să fie aruncat în temniță. Mai mult de atât nu îndrăznea să facă pentru că „se temea de mulțime" (Mt. 14, 5). Sf. Ev. Marcu scrie că Irod se găsea sub influența unui profund sentiment de venerație față de Ioan „se temea de Ioan, știindu-l bărbat drept și sfânt, și-l ocrotea. Și ascultându-l, rămânea-ndelung pe gânduri și bucuros îl asculta" (Mc. 6, 20). Fascinat de personalitatea omului sfânt, Irod l-a vizitat chiar în locul de deținere, și, poate cine știe, intenționa să-l elibereze.

De partea cealaltă însă, se găsea ambițioasa femeie care-și făcuse un adevărat ideal din moartea Sf. Ioan. Nu-și putea afla tihna până ce planul său criminal nu se împlinea. Era doar o chestiune de timp, în care pândea un motiv prielnic spre a-și duce planul la capăt. Și iată că mult așteptata clipă sosise în sfârșit. „Într-o zi cu bun prilej, când Irod, la ziua sa de naștere, a făcut ospăț" (Mc. 6, 21) femeia cu viață destrăbălată și cu inimă de șarpe avea să-și pună în aplicare planul său diabolic, căruia avea să-i cadă victimă cel mai mare profet al Vechiului Testament.

Punctul de atracție al petrecerii aniversare avea să fie dansul Salomeii, fiica Irodiadei, care a cucerit privirile și atenția asistenței. Totul a fost pus la cale cu minuțiozitate de Irodiada, care nu se mai putea gândi la eșec, cunoștea prea bine firea slabă a lui Irod ca să-și poată imagina că planul său ar putea eșua. Pe aceasta a mizat totul. Știa, nu se îndoia nici o clipă de lucrul acesta, că scena dansului îl va acapara pe Irod și-i va stârni patimile, făcându-l astfel să-și piardă și bruma de rațiune pe care o mai avea. Efectul scontat de Irodiada nu avea cum să întârzie „intrând fiica Irodiadei și jucând, a plăcut lui Irod și celor care ședeau cu el la masă. Iar regele i-a zis fetei: Cere de la mine orice vei vrea și-ți voi da. Și s-a jurat: Orice vei cere de la mine îți voi da, până la jumătate din regatul meu" (Mc. 6, 22—23).

Sub influența băuturii și înrobit de patimă, Irod își va pierde capul de tot. Mania grandorii și patima l-au făcut să cadă în capcana pe care Irodiada i-o întinsese. În sfârșit regele era la discreția ei, acum îl putea juca cum își dorea. Femeie fără scrupule și fără frică de Dumnezeu, s-a folosit de tinerețea și nurii fiicei sale pentru a se răzbuna. Și pentru a nu apărea ea în această afacere, a învățat-o pe fată să ceară, nimic altceva, decât capul lui Ioan Botezătorul, și aceasta fără amânare, acum și aici, cu grăbire, „îndată". Se temea, știa prea bine că odată vraja ruptă, după ce s-ar fi trezit din beție, Irod și-ar fi retras cuvântul dat. Sub presiunea mamei sale, Salomeea îi va cere regelui, zicând „vreau să-mi dai chiar acum, pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul" (Mc. 6, 25).

Luat prin surprindere — era ultimul lucru la care mintea lui bolnavă se putea gândi —, n-a fost în stare de o decizie fermă, și așa cum îi era firea, inconsecvent și laș, temându-se și de reproșurile comesenilor și mai ales de cele ale Irodiadei, a împlinit cererea criminală „a trimis numaidecât un temnicer cu porunca de a-i aduce capul lui Ioan. Și ducându-se acela, i-a tăiat capul lui Ioan în temniță, l-a adus pe tipsie și i l-a dat fetei: iar fata i l-a dat mamei sale" (Mc. 6, 27—28).

Totul s-a petrecut înfiorător de simplu, fără nici o lege sau judecată, într-un mod extrem de laș și abuziv. Un sfânt, un om al lui Dumnezeu ucis mișelește, ca ultimul dintre cei fărădelege. O tradiție spune că Irodiada, în furia ei, a luat un ac, s-a apropiat de capul lui Ioan și i-a înțepat limba, vrând în acest fel să desăvârșească monstruozitatea pe care o urzise, după care a poruncit să fie aruncat capul Sfântului în văgăunile Macherontei. Mai apoi ucenicii au venit „au ridicat trupul și l-au pus în mormânt" (Mc. 6, 29).

S-a încheiat astfel, în cel mai sângeros și mai absurd mod, viața celui despre care însuși Mântuitorul Iisus a spus că „între cei născuți din femei nu s-a ridicat Unul mai mare decât el" (Mt. 11, 11).

Prin viața sa exemplară și prin sfârșitul său tragic, Sf. Ioan Botezătorul încununează și încheie șirul proorocilor Vechiului Testament, despre care M. Eliade spunea că au știut să-și asume integral vocația lor divină. Ioan a știut, ca nimeni altul, să se integreze în chip desăvârșit în planul lui Dumnezeu care avea să-l hărăzească drept Înaintemergător și Botezător al Fiului Său, el rămânând fidel vocației sale sfinte, pe care a știut să și-o asume integral și să și-o onoreze, chiar dacă pentru aceasta a trebuit să plătească prețul suprem: moartea sa.

Pr. NICOLAE STOIA

Duminica a 12-a după Rusalii

Păzește poruncile

(Matei 19, 16—26)

Dorul după veșnicie l-a frământat pe om în toate timpurile. Dobândirea vieții veșnice a fost preocuparea multor minți luminate, care au înțeles că omul este făptura creată de Dumnezeul Cel Veșnic și ca atare e destinat veșniciei. Dar viața veșnică nu se câștigă fără efort. Iar eforturile se îndreaptă în sensul asemănării cu Dumnezeu. În ce chip?, Cu ce mijloace?, Prin ce fapte? Iată întrebările care, și pe vremea Mântuitorului, preocupau pe oamenii de toate categoriile.

De aceea, Mântuitorului I-a fost pusă de două ori întrebarea: „Învățătorule, ce să fac ca să moștenesc viața de veci?". O dată de către un învățător de lege (Luca 10, 25), iar a doua oară de un tânăr bogat (Matei 19, 16; Luca 18, 18). Amândoi au primit răspunsuri asemănătoare. Primului i s-a amintit prevederea legii de a iubi pe Dumnezeu și pe aproapele, subliniindu-se că iubirea trebuie exprimată prin fapte bune. Celui de al doilea, Iisus i-a spus: „Păzește poruncile", adică cele 10 porunci date de Dumnezeu lui Moise (Ies. 20, 2—17), care trebuiau respectate de popor. Mântuitorul nu înșiră toate poruncile, în schimb repetă, ca și în primul caz, legea iubirii lui Dumnezeu și a aproapelui. Căci, după cuvintele Domnului, în porunca iubirii se cuprind toate rânduielile morale, adică „Legea și proorocii" (Deuter. 11, 1).

Nu putem trece cu vederea că oamenii, care sunt preocupați de dobândirea vieții veșnice, care doresc să-și îndrepte eforturile spre a urca treptele veșniciei, merită admirația noastră. În sufletele lor se află o cerință bună, care poate da roade bogate. Este credința din care se naște dorul după Dumnezeu. „Neliniștit este sufletul meu până când nu se va odihni la Tine, Doamne", scria un mare gânditor creștin (Fer. Augustin).

Câtă bucurie simțim când vedem oameni care se roagă și participă la sfintele slujbe, care vin la Sf. Spovedanie și la Împărtășirea cu Sf. Taine și înțelegem că ei se gândesc la viața veșnică. Îi vedem purtând grijă de cei suferinzi și ajutând pe cei ce au nevoie de ajutor. Când intrăm în casele lor, privirea noastră e mângâiată de frumusețea icoanelor, a candelelor, a Sf. Cruci, a cărților de rugăciune și a altor podoabe creștine, care mărturisesc că cei ce locuiesc acolo se străduiesc „să se îmbogățească în Dumnezeu". Au interes pentru viața lor sufletească. Se gândesc că după încheierea călătoriei noastre pământești, trebuie să ne întoarcem „acasă", la Tatăl Ceresc, la veșnicie.

Asemenea credincioși se străduiesc să cunoască și să păzească poruncile. „Fiindcă nu cei ce aud legea sunt drepți la Dumnezeu, ci cei ce împlinesc legea vor fi îndreptați" (Rom. 2, 13).

Ascultarea de primele patru porunci ne ajută la păstrarea legăturii de dragoste cu Dumnezeu. Celelalte șase porunci ne poruncesc cinstirea părinților și păzirea armoniei cu semenii noștri, printr-o purtare în care să domine bunătatea și din care să dispară fapta rea, uciderea, desfrânarea, mărturia mincinoasă și lăcomia.

Credința statornică în Dumnezeu (poruncile 1—3), Care, din iubire infinită, a scos pe om din robia păcatului, prin jertfa Fiului Său, stă la baza păzirii tuturor poruncilor. Ceea ce îi dă credinței puterea lucrătoare este dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele.

Porunca a II-a — interzicerea închinării la idoli — și porunca a III-a — să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert — se pot respecta când credința și iubirea sunt prezente mereu în conștiința omului.

Se știe că poporului iudeu i-a fost dată de Dumnezeu porunca a II-a ca să se ferească de închinare la idolii, pe care îi cinsteau popoarele vecine. Sf. Ap. Pavel știa acest lucru. Dar mai știa și altceva. Pentru spiritul său pătrunzător nu era greu de prevăzut că idolii păgâni vor pierde din popularitatea de care se bucurau în religiile vechi și nu vor prezenta pericol pentru iudei și nici pentru creștini. Dar cum tot Vechiul Testament este numai o umbră a celor viitoare, Sf. Ap. Pavel înțelege că „umbra idolilor" e o realitate negativă, care sub aspectul patimilor omenești va amenința credința și moralitatea vieții creștine. De aceea Apostolul atrage atenția asupra pericolului închinării la idolii care întunecă rațiunea. El scrie: „Aceasta s-o știți bine, că nici un desfrânat, sau necurat, sau lacom, care este un închinător la idoli, nu are moștenire în împărăția lui Hristos..." (Ef. 5, 5). În alt loc, lista idolilor e și mai mare: „Adulter, desfrânare, destrăbălare, vrajbe, certuri, zavistii, mânii, gâlcevi, dezbinări, eresuri; pizmuiri, uciderи, beții, chefuri și cele asemenea acestora", iar „cei ce fac unele ca acestea, nu vor moșteni împărăția Lui Dumnezeu" (Gal. 5, 21). (A se vedea și I Cor. 3, 16; Gal. 3, 20—21).

Cuvintele Sf. Ap. Pavel sunt atât de clare, încât numai cineva care nu le cunoaște, sau e de rea credință, mai poate susține că porunca a II-a ar interzice cinstirea Sf. Cruci și a icoanelor. Sf. Cruce nu e un idol, nu e o ficțiune, ci reprezintă răstignirea Mântuitorului, e „puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu" (I Cor. 1, 24). Icoana nu e idol, ci chipul lui Hristos, sau al Maicii Sale, sau al unui Sfânt pe care Dumnezeu l-a sfințit pentru faptele alese.

Sf. Cruce și icoanele ajută credinciosului în străduința de a dobândi mântuirea. Idolii menționați de Sf. Ap. Pavel, adică diferite patimi, interzise de poruncile lui Dumnezeu, sunt acțiuni, sunt păcate, care dezumanizează pe om și-i împiedică mântuirea.

Din cauza acestor idoli păzirea poruncilor e mult îngreuiată. Dumnezeu nu mai rămâne pe primul plan în viața celor căzuți în robia patimilor. Iubirea de Dumnezeu și de aproapele începe să fie un cuvânt gol și în curând se pierde. Locul ei îl ia iubirea pentru interese egoiste. Același Sfânt Apostol scrie, cu alt prilej, că oamenii neînțelepți, trufași și lăudăroși, fără dragoste și fără milă „au schimbat adevărul lui Dumnezeu în minciună și s-au închinat și au slujit făpturii în locul Făcătorului" (Rom. 1, 25).

Viețuirea în afara poruncilor Domnului e păgubitoare pentru sufletul și pentru trupul omului. În Vechiul Testament, după primirea poruncilor, Însuși Părintele ceresc spune poporului următoarele: „Să păziți toate legile Mele și toate orânduielile Mele și să le plinițI. Sfințiți-vă pe voi înșivă și veți fi sfinți, că Eu, Domnul Dumnezeul vostru, sunt sfânt" (Lev. 19, 37 și 20, 7).

Îndemnul Mântuitorului „păzește poruncile" este mereu actual și deschide drumul spre viață veșnică. Cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac" (I Ioan 2, 17). Iubirea de Dumnezeu și de aproapele se concretizează în păzirea poruncilor. „Căci dragostea de Dumnezeu aceasta este: Să păzim poruncile și poruncile Lui nu sunt grele" (I Ioan 5, 3).

Pr. MIHAIL COLOTELO

Sfârșitul Erei Vărsătorului

Într-un dialog de taină cu Părintele Rafail Noica, în tăcerea unei nopți adânci de vară, în liniștea grădinii Mânăstirii de la Essex, îmi spunea că New Age e o „mentalitate": nu-i o mișcare, nu-i o religie, nu-i o filosofie, căci nu are o structură internă, o ierarhie, nici un sistem de gândire și valoric stabil. Este o mentalitate sincretistă în sensul cel mai larg al cuvântului. Doctrinar, se distinge prin viziunea sa necreștină, scufundată în cel mai banal imanentism. Și tocmai de aceea se vrea în succesiune creștinismului, ca religie „alternativă", „nouă", definind o eră „post-creștină" (?), cea a Vărsătorului. O mentalitate, deci, care nu atacă direct creștinismul, ci dorește să-l substituie. Fiind însă lipsit de revelație, New Age nu poate fi decât sincretist.

Un tânăr canadian îmi spunea o epigramă: „— Ce poate cere un călugăr zen într-un restaurant în care se vând hot dog-uri?" Și tot el răspundea: „Fă-mi unul plin cu de toate!" Anecdota se potrivește din plin New Age-ul. Aceasta-i „rețeta" unui însemnat număr de oameni, care cred că depășirea procesului de fărâmițare interioară ce caracterizează post-modernitatea constă într-un nou elogiu adus sincretismului.

Dar și despre acest **fast food** „plin cu de toate" a început să se vorbească în ultimii ani, exprimându-se îndoieli asupra viabilității sale. De exemplu, Prof. J. Gordon Melton, bun cunoscător al noilor mișcări religioase, susținea, în vara anului 1994, la un congres, teza „sfârșitului New Age-ului".[1]

Afirmația lui Gordon am primit-o cu oarecare scepticism. Dar iată că, de data aceasta, un scriitor reia teza într-un roman: „Profeția lui Celestin", de James Redfield.[2] Un amestec de multe idei specific new-age-iste, prin care autorul caută să sublinieze tendința de încadrare rigidă într-un sistem sau „crez", lucru pe care New Age chiar că nu-l dorea. Dacă-i așa, s-ar putea întrezări amurgul Erei Vărsătorului, încă nemanifestată deplin. Dezbaterea asupra acestei teze rămâne încă deschisă; ar fi prematur să tragem concluzii.

După succesul romanului său, Redfield s-a grăbit să dea tiparului alte două cărți: „A zecea iluminare"[3] și „Îndrumător la profeția lui Celestin"[4], prin care aduce noi clarificări și comentarii la cele nouă „iluminări" ale profeției lui Celestin. Citind cele trei cărți ale lui Redfield, ești tentat să conchizi că „New Age e deja demodat"[5].

Am greși însă dacă ne-am face prea ușor iluzii. New Age devine o „mișcare", consimte să intre în niște „tipare", dar lasă în urmă multe idei care refuză să moară. Din New Age poate dispărea al său **network**, dar nu vor dispărea ideile gnostice, ce existau și înainte de New Age, și nu va dispărea nici mentalitatea. Relativismul doctrinar și liberalismul moral vor face ca New Age-ul să supraviețuiască sub alte forme, eventual una mai ... „nouă" (new). Panteismul filosofic va continua să se războiască cu Biserica și, împreună cu el, întregul alai de practici demonice (magie, satanism etc.) ce relevă profunzimile întunecate ale istoriei.

Totuși, prin sucombarea New Age-ului, lumea ar trebui să se convingă, o dată în plus, că singurul **new** e cel anunțat și așteptat de Biserica Creștină: „ceruri noi și pământ nou" (2 Pt. 3, 13; Is. 65, 17; 66, 22; Apoc. 21, 1). Că oricâți profeți și învățători se vor ivi, vor fi dovediți de Hristos drept „furi și tâlhari" (In. 10, 8). Căci doar „Hristos este același, ieri, azi și în veci".

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

1 J. Gordon Melton, The Future of the New Age Movement, conferință ținută la Congresul internațional despre noile religii și noua religiozitate, RENNORD 94, Greve (Danemarca), 22/25.08. 1994;

2 James Redfield, The Celestine Prophecy. An Adventure, trad. italiană, Milano, 1994;

3 Idem, Milano, 1996;

4 Idem, Milano, 1995;

5 Massimo Introvigne, Una pizza con lo gnostico. Incontro con Redfield, autore della „Profezia di Celestino", în Avvenire, 28.05. 1996, p. 19.

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○

Producția de carte bistrițeană

(Urmare din pag. a 4-a)

pe vremea lui Ștefan cel Mare (1457—1504), datorită legăturilor sale cu Veneția. Exemplarul de la Bistrița a fost copiat de caligraful Dragomir, în 1518. Dintr-un autograf, aflăm că: „S-a scris această carte, ce se zice Albina, în Mânăstirea Bistrița, din porunca marelui jupan Preda, fiul marelui vornic Pârvu, în anul 7027. A scris mâna mult păcătosului și nevrednicului, sluga cea mai mică a domnului meu jupan Preda, grămăticul Dragomir".

Tetraevanghelul postelnicului Marcea. Donat Mânăstirii Bistrița în anul 1519 de marele postelnic Marcea și soția sa Marga, manuscrisul cuprinde textul celor patru Evanghelii, precedat de câte o Predoslovie a lui Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei. Deși nu păstrează nici o însemnare cu privire la caligraf, miniaturist sau locul redactării, totuși caracteristicile sale generale denotă că provine din Școala bistrițeană.

Mineiul pe luna ianuarie. Început de copistul Dieniș, Mineiul a fost terminat în anul 1521 de grămăticul Dragomir. Ultimul caligraf precizează că: „S-a terminat această carte în luna martie, ziua 17. S-a scris această însemnare în sfânta Mânăstire Bistrița, în anul 7000 și 29. Această carte a adăugat-o jupan Preda hramului Adormirii Sfintei Născătoarei de Dumnezeu. Dieniș a început, eu mult păcătosul Dragomir am sfârșit".

Psaltirea cu noțiuni tipiconale. Operă a ierodiaconului Teofil, Psaltirea a fost copiată în anul 1531, după un text de proveniență sârbă. Într-o însemnare, caligraful mărturisește că: „Eu, ierodiaconul Teofil, am scris această carte la Bistrița... care se află la poalele muntelui numit Păpușa, unde este truda și ctitoria banilor, cu binecuvântarea egumenului Misail și cu porunca ierodiaconului Teodor, eclesiarhul sfintei Mânăstiri, în anul 7039, în zilele lui Vlad voievod".

Tetraevanghelul egumenului Misail. Copierea manuscrisului a început în Mânăstirea Bistrița, dar a fost terminată la Muntele Athos de Mardarie monahul, în anul 1537; readus aici, s-a realizat ornamentația cu miniaturi în aur și culori. Despre această operă, egumenul Misail spune că: „Am găsit de cuviință a scrie sfânta Tetraevanghelie și, fiindcă meșterul cel ce a început-o a și murit, am râvnit de osârdia sufletească și am hotărât în inima mea să nu fie așa cu o astfel de faptă bună, adică a se nimici și în uitare a rămânea... Și am găsit pe un frate de la sfântul Munte Athos, prin dragoste către noi atras; acestuia am încredințat-o și am trimis-o ca să o săvârșească... și iarăși s-a adus aici în Mânăstire; am așezat aurul și cu diferite culori am săvârșit-o și am împodobit-o". Evanghelia s-a păstrat în biserica mare, fiind folosită la săvârșirea cultului divin.

Tetraevangheliar. Al treilea exemplar de Tetraevangheliar descoperit de Alexandru Odobescu între manuscrisele bistrițene se află într-o stare avansată de uzură. Comparativ cu cel anterior, cercetătorul menționează că este „de aceeași formă, conținut și limbă, dar avu nenorocirea a fi cu totul stricat de umezeală, în Peștera de la Bistrița, lăsând în ființă vreo câteva fragmente de pagini zugrăvite cu scene din Evanghelie". Cea mai bine conservată este miniatura care reprezintă pe Iisus Hristos în momentul chemării la apostolat pe Andrei și Petru.

Tetraevanghelul marelui vistier Ioan. Manuscrisul a fost copiat de caligraful Onufrie ieromonahul, egumen al Bistriței, atestat documentar de două ori în această demnitate. El a scris Tetraevanghelul pentru marele vistier Ioan din Râmnicu Vâlcea, care l-a donat Mânăstirii prin anii 1543—1544. În prezent, se află la Mânăstirea bulgară Zografu din sfântul Munte Athos.

Două cărți vândute de egumenul Mardarie. Un document din 8 iunie 1583 adeverește că egumenul Mardarie al Bistriței vinde două cărți pentru a cumpăra moșia preotului Stoica din Grosani. Suntem încredințați a crede că ele au fost copiate în Mânăstire, unde se știe că monahii desfășurau o intensă activitate culturală.

Din secolul al XVI-lea s-au mai păstrat la Bistrița alte numeroase cărți, copiate probabil tot aici, dar nu le-am consemnat, întrucât caligrafii nu menționează locul apariției lor.

Temeiuri ale cinstirii Duminicii

Vechiul Testament cu nenumăratele sale prescripţii şi reglementări, de multe ori greu de înţeles, şi mai ales greu de respectat, n-a avut decât un rol istoric limitat, fiind doar o „călăuză" care trebuia, cu necesitate, să ducă spre un scop suprem şi ultim. Considerat numai în el însuşi, ne va apare ca lipsit de logică şi finalitate, rămânând suspendat într-o veşnică tensiune înspre un ceva nedefinit, care nu s-ar fi împlinit niciodată. Legea sabatului, atât de mult respectată de poporul evreu, mergând de multe ori până la exagerări care frizau ridicolul şi grotescul, n-a făcut nici ea excepţie de la această regulă, pentru că, orice s-ar spune, ea n-a avut decât un rol şi un rost vremelnic, în planul general al lui Dumnezeu de mântuire a neamului omenesc, vizând un eveniment cu referire exclusivă la istoria naţională a poporului evreu, şi anume eliberarea din robia egipteană „adu-ţi aminte că ai fost rob în pământul Egiptului şi Domnul Dumnezeul tău te-a scos de acolo... şi de aceea ţi-a poruncit să păzeşti ziua sâmbetei (odihnei) şi să o ţii cu sfinţenie" (Deut. 5, 15).

Ceea ce uită însă, cei care refuză cinstirea Duminicii, şi se încăpăţânează să reactualizeze lucruri perimate, şi de mult date uitării (vezi sâmbătarii sau martorii lui Iehova), este faptul că ziua de odihnă sau sabatul, avea numai un rost istoric limitat, fiind în acelaşi timp — ca şi multe alte fapte din V.T. —, şi o prefigurare „umbră a unor bunuri viitoare" (Evr. 10, 1), bunuri pe care Dumnezeu avea să le împărtăşească oamenilor, la vremea rânduită de El, într-o zi, alta decât ziua de sabat.

Legea sabatului, a zilei a şaptea, n-a fost o instituţie perenă, ci ea avea doar un rol vremelnic, fiind creată din raţiuni care ţineau seama de natura firii omeneşti „sâmbăta a fost făcută pentru om, nu omul pentru sâmbătă" (Mc. 2, 27). Numai aşa vom putea înţelege de ce, după alungarea primilor oameni din Eden, nu se mai face nici o referire la legea sabatului, decât abia după eliberarea poporului evreu din robia egipteană, când este reactualizată de către Moise, însă cu referire foarte clară şi expresă la evenimentul amintit mai sus.

Toate profeţiile V.T. vorbeau despre venirea lui Mesia, despre împlinirea lor în „trimisul" Domnului, iar odată ce acest fapt a devenit realitate, ele au încetat de facto să mai aibă valabilitate. O nouă ordine spirituală se instaura în lume, în care V.T., cu toate profeţiile sale — şi legea sabatului nu putea face excepţie, în nici un caz de la aceasta —, şi-a încheiat menirea, însă nu în sensul unei desfiinţări mecanice, ci doar în acela de preluare şi împlinire (Mt. 5, 17), pentru că „sfârşitul Legii este Hristos" (Rom. 10, 4). Că aceste prescripţii vechi-testamentare au avut doar un rol tranzitoriu o dovedeşte însuşi unul dintre profeţii săi, care nu numai că presimţea aceasta, dar o şi spunea cu claritate „le-am dat chiar şi legi care nu erau bune şi rânduieli prin care ei nu puteau trăi" (Iez. 20, 25).

O lecturare atentă a V.T., ne va duce exact spre astfel de concluzii dovedind clar că înşişi profeţii săi vorbeau despre o altă zi, deosebită de cea a sabatului, zi a sfinţeniei şi a bucuriei, la a cărei prăznuire vor fi chemate toate neamurile pământului. Profetul Ieremia prevestea o sărbătoare a unui nou legământ „nu ca legământul încheiat cu părinţii lor în ziua când i-am luat de mână, ca să-i scot din pământul Egiptului. Acel legământ ei l-au călcat, deşi eu am rămas în legătură cu ei, zice Domnul" (Ier. 31, 31—32). Date mult mai bogate referitoare la această zi, găsim la profetul Iezechiel, care arăta că ziua aceea va fi o zi pe care o vor prăznui toate neamurile pământului „aşa grăieşte Domnul Dumnezeu că se apropie ziua, se apropie ziua Domnului... vine vremea neamurilor" (Iez. 30, 2—3). Mai mult, profetul Iezechiel arată că această zi se va numi ziua de după ziua a şaptea (cf. modului evreu de numerotare a zilelor săptămânii: a-ntâia, a doua etc., în care a şaptea era ziua sabatului), sau ziua a opta, cea de după zilele ispăşirii „şapte zile să se facă ispăşire pentru jertfelnic... iar după aceste zile, **în ziua a opta** şi mai departe, preoţii vor înălţa pe jertfelnic arderile de tot ale voastre şi jertfele de împăcare şi eu mă voi milostivi spre voi, zice Domnul" (Iez. 43, 26—27).

De asemenea, în cartea profetului Zaharia se vorbeşte despre această zi a reconcilierii universale „în ziua aceea, zice Domnul Savaot, fiecare din voi va invita pe aproapele său sub viţă şi sub smochinul său" (Zah. 3, 10), arătând că va fi o zi deosebită „pe care singur Domnul o ştie... iar în ziua aceea vor izvorî din Ierusalim ape vii: jumătate se vor îndrepta către marea cea de la răsărit, iar cealaltă jumătate către marea cea de la apus. Şi va fi aşa şi iarna şi vara" (Zah. 14, 7—8). Aceasta va fi ziua în care, toate prescripţiile referitoare la legea sabatului vor înceta, pentru că Dumnezeu va rândui o altă zi, a bucuriei spirituale „şi voi face să înceteze toate desfătările ei, sărbătorile şi lunile noi şi zilele de odihnă şi toate prăznuirile ei" (Os. 2, 13).

În Noul Testament asistăm la o reaşezare a ordinii morale în lume, totul centrându-se în jurul evenimentului extraordinar care a fost Învierea Domnului Iisus, eveniment care a echivalat cu o restaurare a omului (Rom. 6, 3—10). În toată activitatea Sa pământească, Mântuitorul a încercat să-i facă pe trufaşii evrei să depăşească îngustimea de care sufereau, îndemnându-i să vadă dincolo de literă. Nici n-a făcut altceva decât să-i provoace să se ridice din habotnicia lor, arătându-le că mai presus de respectarea strictă şi exterioară a unei reguli, este starea sufletească în care te afli, că a face binele este mai presus decât respectarea oricărei legi: „Oare se cuvine ca sâmbăta să faci bine, sau să faci rău? să mântuieşti un suflet, sau să-l pierzi?" (Mc. 3, 4).

Chiar dacă nu este numită în mod expres în N.T., există totuşi nenumărate fapte care demonstrează indubitabil că cinstirea Duminicii poate fi datată chiar din primele momente ale istoriei creştine. Cu siguranţă că unul dintre motivele cele mai temeinice, care stau la baza acestui fapt, este însăşi Învierea Domnului, fapt care s-a petrecut, aşa cum reiese clar din Sf. Scriptură, în ziua întâia a săptămânii, deci Duminica. Este motivul pentru care creştinii prăznuiau dintru început această zi, în amintirea Învierii Domnului (Mt. 28, 1; Mc. 16, 1; Lc. 24,1).

Un alt motiv pentru care creştinii prăznuiesc Duminica, este acela că tot într-o zi de Duminică a luat naştere Biserica creştină, în ziua Cincizecimii (F.A. 2, 1—4), şi tot într-o zi de Duminică, Mântuitorul le-a împărtăşit apostolilor Săi cele mai mari daruri duhovniceşti (In. 20, 22—23).

Sf. Liturghie, miezul cultului creştin, se săvârşea încă din primele momente ale istoriei creştine, tot în ziua de Duminică „în ziua cea dintâi a săptămânii (duminica), ne-am adunat să frângem pâinea" (F.A. 20, 8), iar cele mai multe dintre arătările Domnului după Înviere, au loc, nu întâmplător, tot în ziua de Duminică, confirmându-se faptul că în acele zile, creştinii se adunau pentru „frângerea pâinii". Este şi cazul cu arătarea la apostolii Săi, fără Toma, şi împreună cu Toma, fapte care s-au petrecut tot într-o zi de Duminică.

Importanţa deosebită pentru creştini a zilei de Duminică, rezultă şi din aceea că tot într-o zi de Duminică, Dumnezeu a încredinţat Sf. Ap. Ioan tainele cele mari despre a doua Sa venire, precum şi despre sfârşitul lumii, şi instaurarea împărăţiei Sale celei veşnice: „în duh am fost în zi de Duminică şi-n urma mea am auzit un glas mare ca de trâmbiţă care zicea: ceea ce vezi scrie-ntr-o carte" (Apoc. 1, 10—11).

Mărturii şi argumente mult mai clare aflăm în operele multora dintre scriitorii postapostolici, precum şi în cele ale Sf. Părinţi ai Bisericii din primele trei secole ale istoriei creştine, care vorbeau despre modul cum trăiau şi se rugau creştinii din perioada respectivă, trăire care se centra prin excelenţă pe serbarea Duminicii.

Didahia sau **Cartea celor 12 apostoli**, care datează din anii 50—70, deci cunoscând realitatea vremii respective într-un mod nemijlocit, ne spune „când vă adunaţi în ziua Domnului, frângeţi pâinea şi mulţumiţi, după ce mai întâi v-aţi mărturisit păcatele, ca jertfa voastră să fie curată" (cap. 14, 1), dovedind faptul că miezul cultului creştin era Sf. Liturghie, care se săvârşea ca o aducere aminte a Învierii Domnului.

Despre Barnaba se ştie că a fost unul dintre apropiaţii Sf. Ap. Pavel (F.A. 15, 35—36), el fiind amintit şi în alte locuri din N. T., după cum se cunoaşte că a murit în anul 103. Într-o epistolă cunoscută în literatura de specialitate drept **Epistola lui Barnaba** se amintea despre cinstirea zilei de Duminică, arătându-se şi motivul pentru care creştinii făceau acest lucru „sărbătorim cu bucurie ziua a opta, după sâmbătă (adică duminica) în care şi Hristos a înviat" (cap. 15, 9).

Unul dintre părinţii postapostolici, Sf. Ignatie Teoforul (+ 107) ucenic al Sf. Ap. Ioan, într-una din scrierile sale **Epistola către magnezieni** arată modul în care, treptat, creştinii s-au delimitat de vechile rânduieli iudaice, alcătuindu-şi propriul lor fel de a se ruga lui Dumnezeu „cei care au trăit în rânduielile cele vechi şi au venit la nădejdea cea nouă, să nu mai ţină sâmbăta, ci duminca, în care şi viaţa noastră a răsărit, prin El şi prin viaţa Lui" (cap. 9, 1).

În perioada în care a trăit Sf. Iustin Martirul, prima jumătate a sec. 2 (+ 169), creştinismul cunoştea deja o mare răspândire, reuşind să penetreze atât în lumea urbană, cât şi în cea rurală, el arătând că pe lângă rugăciunile duminicale pe care le făceau creştinii în adunările lor, exista deja un serviciu divin public, care consta pe lângă frângerea pâinii, şi din citiri şi explicări de fragmente din scrierile profeţilor, cât şi din cele ale evangheliştilor şi ale apostolilor (Apologia întâia, cap. 67).

Spre sfârşitul sec. II, când Sf. Irineu, episcopul Lyonului (+ 202) îşi redacta **Cartea despre rugăciune** consemnând prăznuirea zilei de duminică ca zi de odihnă a creştinilor, el nu făcea altceva decât să evidenţieze o practică care se generalizase de mult, fiind întâlnită până în părţile extreme ale Occidentului european. El relevă totodată câteva aspecte inedite referitoare la modul cum era cinstită Duminica „datori suntem să ne păzim nu numai de neînţelegeri, ci de orice grijă şi activitate, amânând şi afacerile proprii, ca să nu dăm prilej diavolului" (cap. 13).

Atunci când împăratul Constantin cel Mare, cel căruia creştinismul îi este atât de îndatorat, legifera prin decretul din 3 martie 321 ziua de Duminică ca zi de odihnă, el nu făcea altceva decât să recunoască şi să consfinţească o stare de fapt, care se impusese în răstimpul celor trei secole care l-au precedat, confirmând că cinstirea Duminicii era o realitate de mult intrată în conştiinţa vremii, devenind o practică uzuală şi cotidiană, peste care nu se putea trece, şi nu se putea, în nici un caz ignora.

Pr. N. STOIA

„Iar noi suntem martorii învierii Lui"

(Fapte 2.32)

(Reflecţii asupra predicii la înmormântare)

De cele mai multe ori omul contemporan, fratele nostru, ocupatul cu de toate cele în afară de mântuire, intră în contact cu Biserica, instituţie dar şi Taină a Trupului celui tainic al lui Hristos, în trei contexte: Botez, Cununie şi Înmormântare (uneori părăstas).

Gândindu-ne la aceste puncte forte de întâlnire între preot şi credincioşii activi sau nominali ai parohiei ortodoxe, vom încerca să analizăm câteva aspecte ale predicii la înmormântare, nevoind ca demersul nostru să fie interpretat drept al unuia ce voieşte să dea lecţii. Dar uneori trebuie să recunoaştem şi noi că nu se mai poate să reducem vestirea Evangheliei la cadrele „limbajului de lemn", altul decât cel duhovnicesc-bisericesc căruia nu i se poate reproşa nimic.

Să reamintim datele problemei: Familia decedatului de cele mai multe ori se află într-o stare de disperare. La durerea sufletească cauzată de moartea celui pe care-l iubesc, se adaugă grijile cu privire la viitor, dar şi cele cu privire la „cât costă o înmormântare", cu toate ale ei. Apoi durerii lor se adaugă durerea, nu întotdeauna regizată, a celor care vin lângă ei.

Două sunt punctele de plecare în dialogul dintre preot şi familie în astfel de cazuri. Primul este acela al **slujbei de priveghi** (stâlpi). În general, pentru preotul de la ţară aceasta nu constituie o problemă, dar pentru cel de oraş... prezenţa lui în mijlocul familiei respective poate aduce uneori cu prezenţa unui străin printre alţi străini. Şi preotul uneori îşi dă silinţa să amplifice această stare prin modul în care impune anumite lucruri, limite, obiceiuri, de oarecari ordine. Din ce în ce mai rare sunt slujbele acestea purtătoare de nădejdea Învierii. Dialogul ce se înfiripă cu familia ţine de cele mai multe ori de lucruri lipsite de importanţă duhovnicească. Câţi preoţi duc cu ei, în dar, familiilor îndoliate o Biblie sau o icoană, semne şi prezenţe ale Cuvântului şi Chipului slavei lui Dumnezeu? De cele mai multe ori priveghiul este lăsat după ieşirea preotului din „scenă" la voia întâmplării. Ce poate opri pe un preot să rânduie măcar un ceas citirea psaltirii sau a Sfintei Scripturi, sau a unui Acatist al Învierii? Ce ne opreşte să dăm un sens cu adevărat duhovnicesc priveghiului, rânduindu-ne câteva clipe de predică, de dialog cu oamenii aceia care ne aşteaptă, în ciuda tristeţii lor, cu o lumină minunată pe faţa brăzdată de durere, lumină pe care o dă întâlnirea cu „omul lui Dumnezeu". Am fi scutiţi astfel de a fi şocaţi de veştile unor privegheri deturnate în partide de cărţi sau consum excesiv de alcool.

Cel de al doilea punct de plecare în lucrarea pastorală prilejuită de înmormântare îl constituie tocmai săvârşirea acestui serviciu. Cine îmi îngăduie mie, preot ortodox, să „decupez" slujba înmormântării încât să las din ea simplă rânduială de părăstas, făcut şi acela în ritm alert, **cât mai alert** pentru că mă aşteaptă şi alte servicii...? Prezenţa mea în veşminte **NEGRE** este un semn al Învierii sau al unei mentalităţi preluate din pastorala tradiţională catolică sau greco-catolică, ce a pierdut din vedere că nici un mort nu e mort, ci un candidat la înviere? Sunt martor al Învierii lui Hristos începându-mi discursul funebru ca penibilul „jalnici ascultători", sau „jalnică adunare"? Ne e greu să le spunem credincioşilor noştri — **credincioşi** sau să folosim minunata formulă de adresare a Sfântului Ioan Gură de Aur, ce mereu li se adresa cu **„iubiţilor"**, credincioşilor lui, sau am şoca lumea dacă am saluta adunarea cu strigătul dimineţii Paştilor **„Hristos a înviat"**, sau oricare altă formulă scripturistică? **„Jalnici" sună jalnic** de păgân, netransmiţând nimic din fiorul prezenţei lui Hristos.

Sunt martor al Învierii lui Hristos luându-mi, „în virtutea rosturilor noastre duhovniceşti" dialogice iertăciuni încărcate de teatralitate şi falsă contextualizare duhovnicească? Cele mai mari gafe într-ale predicii se fac atunci când aceste „iertăciuni" sunt luate în versuri, de cele mai multe ori de o calitate îndoielnică şi pe un ton de bocitoare. Nu pot să uit impresia stupidă pe care mi-a lăsat-o un preot care la înmormântarea unei femei divorţate de zece ani, a cărei moarte purta în sine şi culpa ex-soţului, a început să laude — **aşa mergea punerea în vers** — pe soţul adormitei, iubirea lui nemaipomenită pentru cea plecată, tandreţea... Penibil. Nu ne cuprinde teama uneori că poate roşi obrazul lui Hristos la spusa noastră?

Argumentul tradiţiei locale vădeşte faptul că uneori convine acest stil de predică lacrimogenă în locul celei duhovniceşti autentice, dătătoare de nădejde **REALA** ancorată în Hristos cel înviat. De multe ori nici credincioşilor nu le place acest stil de predică, dar le e teamă să o spună ca să nu iasă din... tradiţie. Şi preotul ar schimba-o, dar îi e teamă şi lui să nu iasă din... tradiţie. Dar în nici un caz tradiţia panegiricului ortodox nu vizează acest aspect monologic al iertăciunilor, ca şi cum mortul ar vorbi prin gura preotului. Nu mortul, ci Hristos cel înviat trebuie să se vestească prin gura preotului. El cel ce este **„Calea, Adevărul şi Viaţa"**, care cu moartea pe moarte a călcat şi celor din mormânturi le-a dăruit viaţă.

Punctul central al slujbei înmormântării îl constituie pe lângă citirea din Apostol şi Evanghelie rostirea celor **TREI RUGĂCIUNI DE DEZLEGARE**. Şi acestea au fost reduse la una singură ca şi cum ar fi benevole, argumentându-se cu lipsa timpului. În acelaşi timp însă se prelungeşte cu glas înalt şi plângăreţ cântarea **„adusu-mi-am aminte..."** (de altfel, de cele mai multe ori, singura cântată din cele opt rânduite), care prin text şi melodie într-adevăr mişcă adânc sufletul celor prezenţi. Lirismul exacerbat amplifică durerea legitimă a familiei, dar cui foloseşte această adâncire artificială a durerii? Nu există în canonul înmormântării şi **„Fericirile"** şi **„Binecuvântările Învierii"**? De ce acestea scurtate şi cele ce storc lacrimi amplificate? Nu am fost puşi să vestim Învierea, să ne facem chip al prezenţei lui Hristos într-o ambianţă a deznădejdii?

Argumentul lipsei de timp în slujire nu stă în picioare. Mai ales atunci când cel care se grăbeşte realizează o predică ce are durata dublă în raport cu serviciul liturgic al înmormântării.

Rândurile de faţă nu se vor criticiste, ci realiste. Să privim bine în jur. Să vedem că uneori aşa este. Când putem, să îndreptăm.

Preot CONSTANTIN NECULA

PALINGHENESIA — Naşterea din nou — Ziua a opta

Mântuitorul le-a spus ucenicilor Săi: „că voi cei ce Mi-aţi urmat Mie, la înnoirea lumii (= naşterea din nou), când Fiul Omului va şedea pe tronul slavei Sale, veţi şedea şi voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminţii ale lui Israel" (Mat. 19, 28).

Despre „naşterea din nou", cum se va petrece, a profeţit Sfântul Apostol Petru: „Iar ziua Domnului va veni ca un fur, când cerurile vor pieri cu vuiet mare, stihiile, arzând, se vor desface, şi pământul şi lucrurile de pe el se vor mistui" (Petr. II, 3, 10). Sf. Maxim Mărturistorul comentând acest citat arată: „Căci trece (lumea) şi cele din ea se veştejesc. Căci va veni cu adevărat vremea când va suna o trâmbiţă înfricoşătoare, cu un sunet străin şi totul se va desface, nimicindu-se orânduirea văzută a ei. Şi lumea văzută va trece, luându-şi sfârşitul propriu. Iar lumea ascunsă acum a celor inteligibile se va arăta aducând taine cu totul străine ochilor şi urechilor şi minţii" (Ep. 1, P.G. 91, col. 389), şi adaugă: „Toate... cele văzute vor trece deodată, stihiile arzând şi desfăcându-se în focul care va curăţi mai înainte zidirea întinată de noi pentru venirea Celui curat" (Ep. IV, P.G. 91, 146).[1]

Noi, cum spune Sfântul Apostol Pavel, nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie" (Ev. 13, 14) „Lumea care va să vină" (Ev. 2, 5), este „Ziua Domnului" (II Tes. 5, 2). Care ne va trece „prin baia naşterii celei de a doua şi prin înnoirea Duhului Sfânt" (Tit. 3, 5) şi „Împărăţia Lui nu va avea sfârşit (Luca 1, 33). Sfârşitul lumii actuale nu este deci o oprire a timpului istoric, la o dată cronologică vehiculată de sectanţi, printr-o catastrofă cosmică, ci o înnoire a creaţiei în sens de „transformare", o trecere de la starea veche la starea nouă, a harului, la ordinea împărăţiei veşnice adusă o dată cu a doua venire glorioasă a lui Hristos. La sfârşitul vremii, slava lui Dumnezeu îşi va întinde cortul în Noul Ierusalim, care nu mai are nevoie nici de templu, nici de soare (Apoc. 21, 3). Mântuitorul însuşi ne spune că împărăţia Sa, pregătită de la întemeierea lumii (Mat. 23, 24), nu este din lumea aceasta, dar că această împărăţie este însă prezentă şi la îndemâna noastră (Luca 10. 9, 11). Acum, în veacul istoriei noastre prezente, creştinii au primit o arvună a bunătăţilor făgăduite, darurile Sfântului Duh şi cei ce au pregustat împărăţia, au nevoie de răbdare întru nevoinţe ca să primească răsplata definitivă, viaţa veşnică în totalitatea ei. Acesta este timpul de nădejde în Dumnezeu, de pocăinţă şi de rugăciune: „Să vină împărăţia Ta" (Mt. 6, 10).[2]

Chipul înnoit al lumii, — palinghenesia — şi modul trecerii chipului ei actual în cel înnoit la venirea lui Hristos, cauza prefacerii lumii şi a învierii morţilor, sunt momente care vor avea loc simultan. „Lumea se va preface cu iuţeală de fulger. În acelaşi timp vor ieşi din sânul pământului transfigurat, trupurile morţilor pnevmatizate şi trupurile vii se vor preface în trupuri înviate. Simultan va avea loc o a doua venire a Domnului. Propriu-zis lumina trupului Lui înviat va preface chipul acesta al lumii şi va fi cauza învierii morţilor. De aceea „ziua" în care au loc toate acestea se numeşte „ziua Domnului". Cuvântul Sfântului Apostol Petru, spune Părintele Dumitru Stăniloae,[3] că stihiile lumii vor arde (II Petru 3, 10), este el însuşi învăluit în mister. Sfântul Apostol Pavel spune că cei vii se vor preface într-o clipă (I Cor. 15, 59) şi deci într-o clipă va trebui să se petreacă şi prefacerea lumii şi învierea morţilor. Desfacerea chipului actual al lumii va fi în acelaşi timp apariţia ei într-un chip nou, efect care nu e propriu focului material. Arderea aceasta fulgerătoare are o cauză superioară şi are ca scop curăţarea lumii de zgura răului şi o punere a ei întîr-o stare de transparenţă spirituală. „Dar poate că arderea e o îmbinare de cauză superioară şi naturală".[4]

Acest „mister" al „naşterii din nou", chipul înnoit al lumii în ziua a opta, pare că astăzi, în secolul fizicii cuantice, să poată fi înţeles, prin eforturile spiritului uman, călăuzit tot de pronia divină, ceea ce vom căuta în continuare să schiţăm.

Fizica actuală atestă că particulele elementare care compun atomul se transformă unele în altele. În nucleul atomului se pot produce procese de transformare a protonului în neutron şi invers a neutronului în proton. Se cunoaşte şi procesul de transformare a două particule, de exemplu a unui electron şi a unui pozitron în fotoni de mare energie. Există un proces şi invers de transformare a fotonilor în pozitroni şi electroni.[5]

Teoria ondulatorie a luminii este astăzi o certitudine.[6] Conform legilor mecanicii cuantice materia poate lua naştere din energie pură. Atâta timp cât o particulă poate fi creată, Universul va crea, simultan, particule şi antiparticule, care au aceeaşi masă şi aceleaşi caracteristici, doar sarcina electrică este de contrar, ceea ce le imprimă viteze egale în sensuri opuse. Protonii iau naştere în acelaşi timp cu antiprotonii, electronii cu antielectronii (cunoscuţi sub numele de pozitroni). Coliziunea dintr-o particulă de materie şi una de antimaterie va avea drept rezultat, o dată cu anihilarea reciprocă, eliberarea unei cuante gama-fotoni de mare energie. Un semn sigur al prezenţei antimateriei în Univers o constituie radiaţiile gama produse în urma anihilării. Pe pământ, ca şi în sistemul nostru solar nu există însă antimaterie. Dacă una din planetele acestuia ar fi fost din antimaterie, s-ar fi recepţionat radiaţii gama. Universul nostru este compus din peste 2 milioane de roiuri stelare şi singur galaxia noastră se ştie astăzi că este din materie. Lumina emisă de antimaterie nu diferă de cea emisă de materie, adică antiparticula fotonului este tot un foton.[7] Ori de câte ori antimateria vine în contact cu materia obişnuită se produc fenomene „explozive". Cel mai cunoscut dintre toate este anihilarea. Atunci când un antiatom loveşte un atom, masa lor se transformă integral în energie, sub formă de fotoni, am spune în lumina primordială.[8] Această realitate astrofizică ne duce la înţelesul Sfintei Scripturi: „Şi a zis Dumnezeu: „Să fie lumină!" „Şi a fost lumină. Şi a văzut Dumnezeu că este bună lumina şi a despărţit Dumnezeu lumina de întuneric" (Fac. 1, 3—4).

John Meyendorff face remarca: „Acelaşi Dumnezeu este atât transcendent (în fiinţă), cât şi imanent (în energii). La fel, în timp ce rămâne fiinţial neschimbabil, Dumnezeu este mărturisit ca devenind Creator al lumii în timp, prin propria Sa „energie", dar deoarece „energia" este necreată, adică este Dumnezeu, schimbabilitatea este văzută ca atribut real al dumnezeiescului".[9]

Se consideră că 50% din Univers ar trebui să fie constituit din antimaterie. Trebuie să ne reprezentăm, spune Bunesh Hoffmann că în Univers există regiuni în care substanţa prezentă este antisubstanţa noastră. O contopire între cele două regiuni atât de deosebite „ar fi catastrofală".[10]

Această realitate astrofizică îl face pe dr. Octavian Udriste să afirme că „trebuie să fim încredinţaţi de adevărul intangibil şi implacabil conform căruia „ziua şi ceasul" retractării materiei..., urmată de prăbuşirea Universului în el însuşi (Big-Crunch), este taina pe care Dumnezeu-Tatăl o păstrează în exclusivitate, precum este scris: „Cerul şi pământul vor trece dar cuvintele Mele nu vor trece! Iar de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl". (Mat. 24, 25—26; Mr. 13, 32). „De aceea şi voi fiţi gata, că-n ceasul în care nu gândiţi va veni Fiul Omului" (Mat. 24, 44; 25, 13).

Aşadar, potrivit planului Sfintei Treimi, va veni clipa (la scara timpului cosmic) în care grandiosul nostru Univers cuantic se va reîntoarce, prin implozie, la neexistenţă, adică la „nimicul" vidului şi al informaţiei pure.[11]

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. Prof. ION IONESCU

---

1 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, **Teologie Dogmatică Ortodoxă**, Bucureşti, 1978, vol. 3, p. 387.

2 Pr. Prof. Dr. Ion Bria, **Eshatologie sau lumea viitoare**, în **Ortodoxia**, an XLVII, 1995, 1—2, p. 62—63.

3 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, **op. cit.**, p. 386.

4 Idem, **op. cit.**, p. 387.

5 Virgil Atanasiu, **Structura materiei**, Bucureşti, 1955, p. 5.

6 Bunesh Hoffman, **Ciudata poveste a cuantei**, Bucureşti, 1970, p. 173.

7 Radu Dobreci, în **Ştiinţă şi Tehnică**, 1996, 8, p. 14—15.

8 Cristian Roman, în **Ştiinţă şi Tehnică**, 1996, 8, p. 13.

9 John Meyendorff, **Teologie Bizantină. Tendinţe istorice şi teme doctrinare**, Bucureşti, 1969.

10 Bunesh Hoffmann, **op. cit.**, p. 235.

11 Dr. Octavian Udriste, **Cum a creat Dumnezeu Universul din nimic**, Ed. Tabor, Rm. Vâlcea, 1994, p. 78.

NOI LUĂRI DE POZIȚIE
în legătură cu „Legea Boilă"

Domnule Președinte,
Doamnelor și domnilor senatori,

Adoptarea **Legii Boilă** de către Senat, acum zece zile, a provocat o mare îngrijorare în rândul credincioșilor ortodocși din țară, îndeosebi celor din Transilvania, precum și reacții vehemente de protest din partea înalților ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, începând cu Prea Fericitul Părinte **Teoctist**, Patriarhul României, continuând cu Înalt Prea Sfinției **Antonie**, mitropolitul Ardealului, **Daniel**, mitropolitul Moldovei și Bucovinei, **Bartolomeu**, arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și încheind cu Prea Sfințitul **Justinian**, episcop al Maramureșului și Sătmarului.

Protestele înalților ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române deși îndreptățite au fost decente și civilizate avertizând pe cei care guvernează azi România, că legea este „abuzivă" și „dictat care poate avea urmări imprevizibile pentru pacea Transilvaniei" (Prea Fericitul **Teoctist**, Patriarhul României) „un atentat la viața Bisericii Ortodoxe Române" (Î. P. S. **Antonie**, mitropolitul Ardealului) sau „un suport legal prozelitismului catolic printre ortodocșii români" (Î. P. S. **Daniel**, mitropolitul Moldovei și Bucovinei).

Protestele înalților ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române sunt cu totul întemeiate și, printre rânduri, citești consternarea acestora în fața ușurinței cu care a fost promovată și adoptată amintita propunere legislativă de către partidele unite sub semnul **cheii** care, în alegerile parlamentare și prezidențiale din toamna anului 1996, au beneficiat de sprijinul masiv al credincioșilor ortodocși din Transilvania, deci tocmai al acelora care sunt loviți acum de **legea Boilă.** Cu atât mai mult rămâne de neînțeles atitudinea Convenției Democratice și a UDMR în încercarea acestora de a rezolva **în forță, prin ghilotina votului,** problema retrocedării lăcașurilor de cult către greco-catolici prin lege și nu prin buna înțelegere a conducătorilor celor două Biserici, știut fiind că lăcașurile de închinăciune sunt proprietatea comunităților de credincioși, fapt pentru care **Statul** nu poate decide asupra lor.

Din perspectiva acestora, lipsa totală de respect, ca să nu spun **insolența** cu care onorabilul coleg senator Boilă a atacat pe înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române cu epitete mai mult decât jignitoare ca „analfabet în materie juridică" „imoral și amoral" și „om de reacredință".

Că aceste jigniri au vizat pe înalții ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române rezultă limpede din stenograma ședinței Senatului României din 16 iunie a.c., unde apare declarația domnului senator Boilă, conform căreia „nu pot crede ochilor, citind în presă, că aceste declarații au fost făcute de către înalți ierarhi ortodocși". Parafrazându-l, nici mie nu-mi vine a crede că senatorul Boilă care, pe deasupra slujește aceeași credință întru Domnul Iisus ca preot greco-catolic a putut profera asemenea calomnii la adresa Prea Fericitului **Teoctist**, Patriarhul României, a Înalt Prea Sfinților Părinți **Antonie** și **Daniel**, mitropolit al Ardealului și, respectiv, al Moldovei și Bucovinei și a Prea Sfințitului **Bartolomeu**, arhiepiscop al Vadului, Clujului și Feleacului.

În acest fel, au fost calomniați nu numai acei înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române amintiți aici, ci și toți slujitorii altarelor și credincioșii acesteia. Iată de ce în numele celor peste 120 000 de alegători ortodocși din Județul Iași pe care îi reprezint în Senatul României, solicit insistent ca domnul senator Boilă să-și retragă insultele și să-și ceară scuze înalților ierarhi ai Bisericii naționale, tot de aici, de la același microfon de la care le-a proferat.

În același timp, solicit Comisiei de cultură și mijloace de informare în masă a Senatului României să audieze de urgență pe directorul general al Televiziunii Române, domnul Stere Gulea și pe șefa Departamentului Emisiunilor Informative, doamna Alina Mungiu-Pippidi, pentru a da explicații de ce și în numele cui, la emisiunea realizată de Carmen Bendovschi și transmisă pe postul național TVR 1 în ziua de 22 iunie a.c., la o oră de maximă audiență, **a fost susținut părtinitor și deformat doar punctul de vedere al Bisericii Greco-Catolice dar nu și acela al Bisericii Ortodoxe Române.** În acest fel se aduce un grav prejudiciu drepturilor constituționale, cetățeanul fiind informat, pe banii publici numai despre ceea ce doresc guvernanții.

Domnilor din majoritatea Parlamentară alții decât cei ai PNTcd, deși suntem adversari politici vă fac serviciul gratuit de a vă avertiza că ați intrat într-un joc politic care vă va aduce mari deservicii în viitor.

Vă mulțumesc pentru atenție.

ION SOLCANU
Senator PDSR de Iași

PROTEST

Noi preoții din protopopiatul Mediaș, județul Sibiu, întruniți în conferință de orientare preoțească, la data de 19 iunie 1997, cu indignare, revoltă și multă mâhnire sufletească, am luat cunoștință de proiectul de „Lege Boilă", votat în Senatul României. Într-un glas, cu întreaga Biserică românească, protestăm cu vehemență și ne adresăm forurilor legiuitoare în drept adică:

Camerei Deputaților și Președinției României,

Să fie respinsă această lege draconică ca fiind neconstituțională și nelegală, întrucât încalcă autonomia cultelor, nesocotește principiile legale, cuprinse în Legea Cultelor și în Decretul 126, art. 3, care stabilește proporționalitatea credincioșilor, în împărțirea bunurilor parohiale, ca și rezolvarea problemelor litigioase dintre credincioșii celor două biserici românești, pe calea dialogului, ca și între reprezentanții celor două biserici.

Menționăm că atât bisericile cât și casele parohiale și bunurile patrimoniale sunt proprietăți ale parohiilor și comunităților ortodoxe, care sunt persoane juridice. În această situație numai organele parohiale sunt îndreptățite a lua hotărâri asupra folosinței și destinației acestor bunuri.

Considerăm această lege nedreaptă și protecționistă care, indiscutabil, va duce la ură, vrajbă și revoltă, cu consecințe nedorite de nimeni, într-un moment în care Țara are nevoie, mai mult decât oricând, de pace, înțelegere și liniște.

Mai mult decât atât această lege anticreștină și antiromânească încalcă grosolan toate înțelegerile internaționale bisericești care va duce, inevitabil, la încetarea dialogului dintre ortodocși și catolici.

În încheiere noi preoții și credincioșii din ținutul Târnavelor și ai tractului Mediaș care v-am acordat încrederea deplină și v-am ales să conduceți destinele acestui popor drept credincios și să sprijiniți Biserica românească — strămoșească în lucrarea ei, nu dorim și nici nu putem crede că ne veți dezamăgi, prin hotărârile pe care le veți lua și vă aducem aminte de porunca ceasului de față care este poruncă dumnezeiască ca și noi românii să fim una, precum unul este Dumnezeu și în caz contrar Vă retragem încrederea și sprijinul pe care vi l-am acordat.

Avem toată încrederea și speranța că glasul nostru de protest va fi auzit și doleanțele noastre legitime vor fi împlinite.

Preoții protopopiatului Mediaș

Protopop
Pr. Ioan Găban

PROTEST

Întruniți în conferința preoțească din data de 20 iunie 1997, preoții din Protopopiatul ortodox român Agnita — Arhiepiscopia Sibiu — își exprimă protestul ferm față de decizia Senatului României, cu privire la „retrocedarea" unor locașuri de cult către Biserica Greco-Catolică.

Socotim că această lege poate avea urmări cu totul imprevizibile pentru pacea Transilvaniei, va produce stări conflictuale în rândul credincioșilor din parohiile noastre.

Nu credem că legea aceasta va putea rezolva, printr-o reglementare generală, situații concrete extrem de delicate, ci dimpotrivă, ea încurajează dezbinările și învrăjbirile.

Problema locașurilor de cult trebuie rezolvată de cele două comunități, prin bună înțelegere, respect reciproc și îngăduință.

Socotim această lege, un dictat politic de conjunctură, în afara principiilor Statului de drept, este o imixtiune a statului în problemele interne ale Bisericii.

Preoții protopopiatului Agnita

PALINGHENESIA

(Urmare din pag. a 6-a)

Revelația divină ne ajută să cunoaștem ce va fi și dincolo de timpul istoric și de materie. Atunci va veni ziua a opta a creației sau a nașterii din nou, a **palinghenesiei.** În contrast cu „săptămâna care măsoară timpul" ziua a opta, spune Christos Yannaras, arată modul existenței mai presus de natură — materie — și de timp.[12] Va fi un timp format nu din succesiuni de momente trecătoare, pieritoare, ci din relația de dragoste plenară, care se săvârșește neîncetat într-o transformare dinamică „din slavă în slavă" (II Cor. 3, 18). Orice am spune acum despre această slavă viitoare n-ar fi decât o palidă reprezentare a acelei realități. „Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față" (I Cor. 13, 12).

În dimensiunile zilei a opta se arată realitatea Învierii, unirea lui Dumnezeu cu „Adam cel universal" — cu toți oamenii fără excepție. Dar această unire, deși va desființa distanța fizică dintre om și Dumnezeu, nu va forța, nici atunci, libertatea fiecărei persoane.

Astfel, pentru cei „vrednici", cum spune Sfântul Maxim, care primesc iubirea lui Dumnezeu, unirea cu El va fi o „desfătare dumnezeiască și mai presus de orice înțelegere", în timp ce pentru „nevrednici", pentru cei care au refuzat posibilitatea iubirii, va fi „o suferință de negrăit".[13] Altă calitate de viață nu există în ziua a opta: iubirea este cea care judecă, iubirea este cea care dă fiecăruia după dreptate"[14] și după iubirea lui față de semenii săi și față de Dumnezeu.

„Aceasta este porunca Mea: să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu" (In. 15, 12). „Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire" (I In. 4, 8).

12 Sfântul Maxim Mărturisitorul, **Capitolele teologice;** I, 51, P.G. 90, 1101 C.

13 Ibidem, IV, 90, 1312 C.

14 Christos Yannaras, **Abecedar al credinței. Introducere în teologia ortodoxă.** Traducere de Pr. Dr. Constanțin Coman, București, 1996, p. 148.

IN MEMORIAM

† Pr. CINEZAN VASILE
O datorie împlinită

S-a săscut la 24 aprilie 1909 în Armeni, județul Sibiu, din părinții Gheorghe și Rafira. Cursurile școlii elementare le-a urmat în satul natal, apoi a urmat cursurile Liceului Gheorghe Lazăr din Sibiu. Imediat după absolvirea liceului s-a înscris la Academia Teologică din Cluj pe care a absolvit-o în anul 1932. În anul 1933 s-a căsătorit cu învățătoarea Olimpia Bologa și a fost hirotonit preot pe seama parohiei Hosman județul Sibiu.

Timp de 49 de ani, adică până în anul 1982 când s-a pensionat a fost în permanență preot paroh în Hosman. A avut cea mai însemnată contribuție la înființarea școlii elementare din acest sat, în anul 1938, putând fi considerat unul dintre ctitorii ei. În această instituție și-a desfășurat activitatea și soția sa. Școala este și astăzi locașul unde primesc primele taine ale cunoașterii copiii din satul Hosman cât și cei din satul învecinat Fofeldea.

A făcut numeroase demersuri pentru introducerea curentului electric în comună, trudă care n-a fost zadarnică.

A fost ctitorul și întreținătorul casei parohiale, ceea ce a făcut ca satul Hosman să aibă astăzi cea mai frumoasă casă parohială de pe întreaga vale a Hârtibaciului.

S-a îngrijit în permanență de patrimoniul și clădirile bisericilor, lucru ce reiese din vasta documentație existentă în arhiva parohiei.

Aici am amintit doar câteva dintre realizările mai importante pe care, ca preot, le-a realizat în aproape jumătate de secol de pastorație.

Desigur că într-un asemenea interval de timp au fost nenumărate cazurile când cuvintele de îmbărbătare, sfaturile bune, și exemplele personale au încurajat și au luminat inimile și mințile multor generații de credincioși.

Foarte mulți au devenit membri ai Bisericii lui Hristos prin primirea Tainei Sfântului Botez, multe generații s-au desăvârșit în viața creștină prin primirea Tainei Sfintei Cununii și multe generații au pornit pe calea cea veșnică, pentru întâlnirea cu Hristos, prin râvna părintelui paroh.

În toți acești ani, integrându-se în obștea pe care o păstorea ca într-o familie, a fost martor al multor bucurii și necazuri care s-au abătut asupra fiilor săi duhovnicești, trăind alături de ei și fericirea și bucuriile lor, cât și amărăciunea și necazurile lor.

Nu mult timp însă, după pensionare ,necazurile s-au abătut și asupra părintelui, poate pentru ca Dumnezeu să-i încerce sau să-i întărească credința, asemenea lui Iov și, în 1989 a trăit zbuciumul provocat de despărțirea de soția sa Olimpia, încercând pentru prima dată amarul văduviei și al singurătății, pentru că oricât de buni și de cuminți ar fi copiii, ființa care ți-a fost sprijin și îndemn, iubire și întrajutorare o întreagă viață este de neînlocuit.

Câțiva ani mai târziu, în august 1996, cursul vieții părintelui este marcat de un alt eveniment și mai tragic. Este martorul decesului unicului său fiu, Puiu. Tulburat și slăbit, gândul său s-a îndreptat din ce în ce mai des, spre sfârșitul vieții sale pământești și la întâlnirea cu cei dragi plecați, mai tineri și înaintea lui, în împărăția cea veșnică. Înainte însă cu o săptămână de evenimentul trecerii sale în lumea celor mulți, o altă lovitură îi mai rănește încă o dată inima încărcată de ani și anume moartea soțului fiicei sale Lucia, adică a ginerelui său, moarte survenită pe neașteptate. Această nouă și grea povară n-a mai putut fi suportată de inima părintelui care în ziua de 29 iunie 1997 a încetat să mai bată.

Slujba înmormântării s-a oficiat în biserica cu hramul „Cuvioasa Paraschiva" din Hosman, la Altarul căreia, părintele a slujit atâția și atâția ani, de către un sobor de preoți condus de P. C. Părinte Protopop Grigorie Cernea din Agnita. Trupul său a fost așezat întru fericită adormire și veșnică odihnă, după un zbucium îndelungat, la umbra unei cruci albe. de marmură pe care sunt încrustate simplu doar numele său și-al soției: Preot VASILE CINEZAN și soția OLIMPIA CINEZAN.

Dumnezeu să-i odihnească în pace și memoria să le fie binecuvântată!

Pr. ROAJDĂ CĂLIN
Parohia Ortodoxă Română Hosman

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL FĂGĂRAȘ
Parohia Sâmbăta de Sus-Apus

PROTOPOPIATUL SĂLIȘTE
— Post preot misionar pentru Protopopiatul Săliște
Termen de concurs: 15 VIII — 1 IX 1997.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile Protopopești, anexând adeverința cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Prot., ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P. C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, copie diplomă licență, copie pentru cursuri de îndrumare, situația socială (domiciliul familiei, copii, părinți, locul de muncă al soției etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

Pr. dr. VASILE SAVA
— VICAR ADMINISTRATIV —

Primul vicar administrativ al reînviatei Eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului (în 1921) a fost Preot Dr. **Vasile Sava.**

A văzut lumina zilei la 20 iaarmată în Franța, pentru a lupta pe frontul de acolo. Nu s-a acceptat acest lucru, deoarece voluntarii din Moldova au venit să lupte pentru eliberarea Ardealului și nu să fie mercenari pe fronturi străine.

De asemenea, a trecut prin momente grele când la începutul anului 1919 a fost din nou mobilizat la Ardusat pentru „eliberarea" Ardealului.

Tânărul Vasile Sava și-a încheiat stagiul militar la 28 martie 1919, cu gradul de locotenent.

După demobilizarea din 18 martie până la 30 noiembrie 1919 a prestat diferite servicii în administrația de stat din cadrul Prefecturii din Târgu Mureș, apoi prim pretor la Plasa Mureșului de Jos. Datorită pregătirii sale și a experienței câștigate până la această dată, din 30 noiembrie 1919 a fost trimis ca deputat în Constituanta de la București, până la dizolvarea ei, în 1920.

După ce și-a încheiat activitatea în sfera slujbelor publice și-a dedicat viața Bisericii sale.

La solicitarea lui Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului, a participat la reînființarea Episcopiei Vadului; Feleacului și Clujului; începând cu 1 ianuarie 1921 a fost numit secretar eparhial la Cluj. S-a căsătorit la 22 septembrie 1922 cu Letiția Vâlcu, după care a fost hirotonit preot.

După o muncă grea de doi ani pentru consolidarea Eparhiei, la 16 ianuarie 1923 a fost numit consilier eparhial, la sectorul economic (conform deciziei nr. 4782/1923); prioritățile de bază erau: edificarea catedralei ortodoxe și ridicarea unui local corespunzător în care să fie cuprinsă reședința eparhială precum și un institut teologic. Prin truda Episcopului Nicolae Ivan și cu aportul său substanțial s-au înfăptuit aceste nobile idealuri.

În paralel a funcționat ca profesor suplinitor la catedra de **Drept canonic** de la Academia Teologică Ortodoxă din Cluj (1924—1946).

Merită să pomenim faptul că în cei patru ani de ocupație străină a Transilvaniei (1940—1944) a stat „la datorie" la centrul eparhial din Cluj, alături de vrednicul ierarh Nicolae Colan, suferind batjocuri și umilințe alături de credincioșii ortodocși români de aici.

După terminarea celui de al doilea război mondial a luat ființă Uniunea Democratică a Românilor din Ardeal al cărei președinte a fost ales Prot. Dr. Vasile Sava; această uniune a funcționat aproape doi ani de zile (octombrie 1944 — martie 1946), perioadă în care a luptat pentru drepturile românilor transilvăneni. Mai târziu însă (prin 1949), probabil pentru acest fapt, va fi condamnat la închisoare, împreună cu Prof. univ. Dr. Emil Hațieganu și Prof. univ. Dr. Silviu Dragomir.

Părintele Vasile Sava a efectuat închisoarea la Petroșani, vreme de un an și jumătate.

Pentru bogata sa activitate desfășurată pe tărâm bisericesc și cultural, la 1 septembrie 1946 a fost numit (conform deciziei nr. 3896/1946) **vicar administrativ** la centrul eparhial din Cluj, funcție pe care a deținut-o până în anul 1948.

Tot pentru merite deosebite în „ogorul" Bisericii și al Neamului a fost răsplătit cu diferite distincții, între care le amintim pe cele mai reprezentative: **Crucea comemorativă a războiului 1916—1918, Răsplata muncii pentru Biserică, clasa I, Steaua României în grad de cavaler, Coroana României în grad de ofițer, Medalia „Ferdinand I", Medalia „Carol I", Iconom stavrofor** (dreptul de a purta brâu roșu și cruce) și altele.

A desfășurat și o însemnată activitate științifică publicând studii, articole, reportaje, în diferite periodice bisericești și laice ale vremii, între care amintim: **Renașterea, Viața Ilustrată, Calendarul** — toate de la Cluj ș.a.

Pe plan familial a avut un singur băiat, Nicolae, medic în Cluj (azi pensionar, împreună cu soția sa Elena, tot medic); la rândul lor au fost învredniciți de Dumnezeu cu doi băieți, Dan și Alexandru, amândoi ingineri (în calculatoare și în construcții de aeronave).

A fost o fire blândă, dar ferm în hotărâri și decizii, impunător fizic și de o aleasă prestație intelectuală și morală.

A trecut la cele veșnice în 21 decembrie 1964, fiind înmormântat în Cluj-Napoca.

Pr. Prof. Dr. Alexandru Moraru

Vasile Sava, fiind numiți trădători de patrie. România însă s-a opus categoric acestei cereri.

Între timp francezii au încercat să transporte acest corp de nuarie 1888 în localitatea Idicel Pădure, jud. Mureș, din părinții Ioan Sava și Cătălina, născută Covrig.

Bunul Dumnezeu a binecuvântat această familie cu harul păcii și al liniștii, ceea ce a făcut ca tânărul Vasile să fie crescut într-un spirit de dreptate, statornicie, credincioșie și de înaltă ținută morală. S-a mândrit întotdeauna cu originea sa de țăran, mai ales că din pruncie părinții l-au învățat să transpună în viață cuvintele Sfintei Scripturi, poate singura carte pe care ei o citeau.

A început școala primară în satul natal în toamna anului 1896, dar după trei luni a trecut la secția română a școlii primare greco-catolice din Reghin.

În toamna anului următor (1897), după un examen de diferență a fost înscris ca elev în clasa a doua, la secția germană, din cadrul Gimnaziului german din Reghin, pe care l-a absolvit **cu rezultate excepționale,** în vara anului 1903.

Trecerea sa de la o școală la alta, spre nivele superioare, dovedește atât dorința părinților de a-i da copilului lor o pregătire cât mai bună, precum și capacitatea remarcabilă a tânărului Vasile dovedită în decursul studiilor primare și gimnaziale.

După gimnaziu a urmat cursurile Liceului Reformat maghiar din Târgu-Mureș, obținând diploma de bacalaureat în anul 1907 (conform actului nr. 86/1907).

Toate vacanțele le-a petrecut în sânul familiei, ajutându-i pe părinții săi la lucrul câmpului; această perioadă o socotea benefică pentru trup, o șansă reală de acumulări de noi puteri pentru munca intelectuală.

Duhul religios insuflat de părinții săi (buni cunoscători ai Sfintei Scripturi și pildă de comportare morală), l-au îndemnat ca după terminarea liceului să urmeze cursurile Institutului teologic „Andreian" din Sibiu, între anii 1907—1910. La încheierea studiilor a obținut Absolutoriul teologic (conform certificatului nr. 632/1909—1910).

În urma rezultatelor deosebite la acest institut, Arhiepiscopia Sibiului i-a acordat o bursă, pentru a-și continua studiile la Facultatea de Drept a Universității maghiare din Cluj; anii petrecuți la Cluj (1911—1915) au fost cu spor, mai târziu obținând doctoratul în Științe juridice și drept constituțional, la nou-înființata Universitate Românească „Regele Ferdinand" din Cluj (conform actului nr. 1398/1921—1922).

Faptul că tânărul Vasile cunoștea foarte bine limbile germană și maghiară i-au lărgit orizontul de pregătire, precum și posibilitatea de a întreține legături pe teme culturale cu studenții germani și maghiari din Cluj în afară de cei de un sânge și de un neam cu el.

Cu toate că a trăit și a învățat în unele școli de altă limbă, cultură, civilizație și religie, a rămas mereu înrădăcinat în crezul, Biserica și cultura neamului său, s-a îmbogățit din toate, creând din el o personalitate demnă de admirație și respect.

În anul 1915 a fost mobilizat în armata maghiară, dar în iunie 1916 a căzut în „captivitatea rusească".

După ce România a intrat în război (în 1916) împotriva Puterilor Centrale: Germania și Austria, s-a decis alcătuirea unui corp de armată transilvăneano-bucovinean, din prizonierii aflați în Rusia. La Kiev, împreună cu un mare număr de ofițeri și intelectuali români (în 1917) a lansat un apel (manifest) către lume, prin care s-a cerut eliberarea tuturor națiunilor de sub stăpânirea austro-ungară; apoi cu primul batalion, format din ofițeri și intelectuali români (aproximativ 1000 la număr) s-a îndreptat spre Iași, unde au ajuns în iunie 1917.

După sosirea sa la Iași a fost trimis pentru o lună de zile pentru pregătire la Școala militară din Petroșani, unde a primit gradul de sublocotenent; era chiar perioada marilor bătălii de la Mărășești.

După terminarea școlii alături de alți tineri români a fost concentrat la Bacău, în spatele frontului, toți pregătiți pentru a se reîntoarce în Rusia, în eventualitatea în care nemții ar fi rupt frontul de la Mărășești. Spre marele lor noroc, diviziile germane au fost înfrânte.

În urma păcii de la Buftea din mai 1918, Austria a cerut extrădarea acestor români, între care se număra și sublocotenentul

Profesorul IOAN MOŞNEAG

„Întoarce-te, suflete al meu, la odihna ta, că Domnul ţi-a făcut ţie bine" (Ps. 114,7)

Sâmbătă, în ajunul Rusaliilor, 14 iunie, Sibielul a trăit o zi de doliu, cu înmormântarea vrednicului său fiu: **prof. Ioan Moşneag,** răposat la vârsta de 91 de ani.

După rânduiala slujbelor la morţi, vineri seara m-am dus să-i fac sărăcusta cuvenită. Am fost surprins când am văzut, pe banca de peste drum de casa mortuară, un grup de intelectuali din Sibiu. Când m-am apropiat de dânşii, s-au ridicat de pe bancă, mi-au spus că i-au fost elevi şi au venit să asiste la slujbă.

Şi faptul s-a repetat la înmormântare, cu venirea de foşti elevi şi alţi culţi intelectuali din Sibiu, să asiste la slujbă şi să-l conducă la locul de odihnă. Doi dintre foştii colegi, care, din cauza bătrâneţelor, n-au putut veni, şi-au trimis scris cuvântul de despărţire, din care citâm:

„Până azi, a fost cel mai preţuit şi cel mai iubit de toţi foştii lui elevi. Pe bună dreptate, chiar şi când aceştia au îmbătrânit, întâlnirea cu profesorul lor de chimie era o bucurie a lor. Chiar şi atunci mai primeau câte un sfat, câte o mustrare, pe care o primeau ca de la un părinte. Nu există serie de absolvenţi ai liceului Gheorghe Lazăr din Sibiu, care să nu-l fi invitat la întrunirile lor şi era nelipsit. Nici unul dintre noi, ceilalţi profesori ai şcolii, n-am exercitat această putere de atracţie" (prof. Radu Mihăiescu şi Axente Creangă).

Profesorul Ioan Moşneag s-a născut din părinţii: Andrei şi Marina şi a mai avut un singur frate: Andrei.

A făcut şcoala primară în Sibiel, apoi liceul la Orăştie şi facultatea de fizică şi chimie la Cluj.

Şi-a început slujba de profesor la Sighişoara, de unde, curând s-a mutat la liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu. Aici l-am cunoscut subsemnatul şi i-am admirat conştiinciozitatea şi, la nevoie, severitatea, întâi cu sine, şi în rândul al doilea, cu ceilalţi.

Ceea ce l-a susţinut, în toată activitatea sa socială, şcolară şi în viaţa sa particulară, a fost **credinţa în destinul neamului românesc şi în Dumnezeu.**

Firește, că faptul acesta n-a mai fost în consensul regimului comunist, al cărui ideal educativ a fost: să creeze un tineret ateist, fără neam şi fără Dumnezeu. A fost scos de la catedră şi a lucrat în continuare, până la pensionare, la atelierele: **Independenţa,** într-un laborator de fizică şi chimie.

Ne-am reîntâlnit la Sibiel. Avea domiciliul la Sibiu, dar venea la casa părintească, unde locuia cumnata sa: **Marina,** soţia răposatului său frate: Andrei.

Sunt câţiva ani, de când a murit şi Marina, după care au rămas trei fii: Andrei, Ioan şi Petru. În grija lor, nepoţi de frate, a rămas prof. Ioan Moşneag. Fizic, profesorul era tot mai decăzut. Nu însă şi sufleteşte, căci a rămas acelaşi: dârz şi statornic, în credinţă şi în toată comportarea sa. La înmormântare se împlineau doar trei săptămâni, de când a fost la biserică şi a stat într-o strană din stânga naosului, cocârjât trupeşte, dar participând cu toată fiinţa sa spirituală la Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie.

I se potriveau la înmormântare, întru totul, cuvintele psalmistului: **„Întoarce-te, suflete al meu, la odihna ta, că Domnul ţi-a făcut ţie bine".**

Pr. ZOSIM OANCEA

† IN MEMORIAM

Ec. Paul Eneotescu

În seara zilei de 24 iulie a.c., a trecut la cele veşnice, după o scurtă dar grea suferinţă cel ce a fost ani îndelungaţi Contabil Şef al Arhiepiscopiei Sibiului, PAUL ENEOTESCU.

Vestea trecerii sale din această viaţă a umplut de întristare inimile angajaţilor Centrului Eparhial Sibiu, precum şi ale tuturor celor care l-au cunoscut.

S-a născut la 6 iunie 1945 în Oradea, din părinţii Petre şi Margareta.

A studiat la Cluj-Napoca, unde a absolvit Liceul „Ady Şincai", după care urmează cursurile Facultăţii de Studii Economice din cadrul Universităţii „Babeş Bolyai" din Cluj-Napoca, pe care le termină în anul 1968 cu media 10, fiind şef de promoţie.

În anul 1967 se căsătoreşte cu Mariana Repede, iar bunul Dumnezeu le binecuvintează căsnicia cu doi fii gemeni: Paul Marius şi Marian Ciprian.

Îşi începe activitatea profesională de economist la Uzina Mecanică Mârşa, fiind promovat în scurt timp ca Şef Birou Contabilitate-Materiale din Uzină.

În anul 1974 este numit Contabil Şef la Întreprinderea de Producţie şi Prestări Sibiu, iar la 1 iulie 1976 este angajat Contabil Şef la Arhiepiscopia Ortodoxă Română din Sibiu.

A depus aici o muncă plină de conştiinciozitate şi meticulozitate fiind apreciat de către toţi angajaţii Centrului nostru Eparhial.

Pe lângă activitatea contabilă, a fost un mare amator al artei fotografice, coordonând ani în şir şi laboratorul foto din cadrul Arhiepiscopiei. Multe din albumele editate de către Centrul Eparhial din Sibiu, au fost realizate cu concursul direct al lui.

Şi-a adus apoi o contribuţie însemnată la lucrările de rezidire din temelie a Ansamblului mânăstiresc de la Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov, numele său fiind înscris pe placa ctitorilor de la intrarea în Mânăstire.

Slujba înmormântării celui ce a fost PAUL ENEOTESCU, a avut loc în data de 26 iulie a.c., fiind oficiată de un sobor de preoţi şi diaconi, având-l în frunte pe P.C. Pr. Aurel Răduleţ, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului, care a transmis familiei îndurerate mesajul adresat de către Î.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului. Din partea Centrului Eparhial au participat: P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilier economic şi Arhid. Drd. Visarion Bălţat, consilier cultural.

Plâns de întreaga familie, regretat de către toţi cei ce l-au cunoscut, sub o ploaie de vară ce parcă nu mai contenea, sicriul cu trupul neînsufleţit al lui PAUL ENEOTESCU a fost condus şi depus spre veşnică odihnă, până la obştească înviere, în mormântul din Cimitirul Central Sibiu.

Veşnică să-i fie amintirea.

PARTICIPANT

Copilul român — abonat sau abandonat în faţa televizorului?

Între „exploziile" care au marcat viaţa ţării după Decembrie 1989 a fost şi aceea a informaţiei de toate tipurile: scrisă, auditivă sau televizată. Dincolo de chioşcurile de ziare care au început să se transforme în maldăre de informaţie de mai toate gusturile şi toate nivelurile calitative, sursa cea mai puternică de informaţie a fost TV-ul. Nu putem discuta acum asupra calităţii programelor TV, dar articolul nostru se vrea un semnal îndreptat spre părinţii copilului român, aceia care-i sunt cei dintâi şi cei mai importanţi dascăli, cei dintâi şi cei mai importanţi prieteni. Şi „cei mai" adevăraţi. Ori, eşti prietenul cuiva atunci când prin acţiunile tale îl aperi şi de sine însuşi.

Graţie televiziunii, un copil american asistă în medie la 8 mii de omucideri şi la 100 mii de acte de violenţă înainte de a termina şcoala elementară. O estimare a Asociaţiei Psihologilor Americani (APA), efectuată în 1992, arăta că marea majoritate a copiilor americani stau „blocaţi" în faţa televizorului în medie cam 27 de ore pe săptămână, zonele cartierelor degradate ale marilor oraşe înregistrând un cumul de 11 h/zi de „urmărire TV".

Veţi spune că suntem în urma americanilor cu mai mult de cinci ani. Corect. Dar în aceeaşi vreme suntem extrem de bine racordaţi la sistemul lor televiziv. Urmărind atent celelalte televiziuni naţionale sau particulare europene, vom vedea că televiziunea noastră naţională — ca şi cele „private" — reiau mult mai rapid filmul X sau filmul Z, decât multe alte televiziuni. Aceasta şi datorită sistemului de traducere a filmelor ca şi, probabil, unor echipe de „achiziţii filme" mult mai sărace decât cele occidentale, dar cu mult mai mult bun gust. Şi totuşi... Câte din filmele reţelelor naţionale sau regionale nu au decât un singur merit: că se vând bine? Sau din desenele animate câte mai încântă sufletul copilului? Veţi spune că nu este aşa. E drept, nu putem fi — slavă Domnului — în situaţia unei „zile de violenţă" din TV-ul american. Acolo — conform datelor emise de Center for Media and Public Affairs din iunie '92 — într-o zi de emisie au loc 389 scene de agresiune gravă (21% din totalul orelor de emisie), 362 scene de atac, 273 scene cu pumni izolaţi, 226 atacuri cu mâna armată, 73 de scene cu agresiuni simple. Dar totalul unei zile cuprinde cu totul 1846 de scene care sunt marcate de violenţă.

La noi nu, nu e aşa. Aşa ne-am obişnuit s-o spunem mereu. Să luăm aminte însă. Şi copilul român se uită la desene animate gen: **„Dark Water"** (cu 109 acte de violenţă/oră) sau **„Cookie's Cartoon Club"** (100 acte de violenţă/oră) sau mai cunoscutul **„Bugs Bunny and Pals"** (68 acte de violenţă/oră) sau mai „nevinovatele" desene animate gen: **„Vrăjitorul din Oz", „Chip N'Dale Rescue Rangers", „Cartoon Express"** cu câte 29, 26 şi 25 acte de violenţă/ora de emisie (cf. National Coalition on Television Violence — U.S.A.).

Dar nu numai violenţa este exprimată pe ecranul T.V. Şi nu numai în desene animate. Să luăm un exemplu: filmul **„Tânărul Indiana Jones".** Plăcutul şi admiratul film se situa în top-ul filmelor cu grad înalt de violenţă în toamna lui 1992, cu 60 de scene violente/oră. Oricum sub nivelul unui desen animat. Nu? Dar aceasta nu schimbă cu nimic aspectul moral al problemei, aspectul „modelului" uman propus de un astfel de film.

Ce ne mai propun filmele? O nouă religie, sau noi religii. După ce primele reperări moderne ale OZN-urilor au început în 1947, programele de televiziune au început şi ele să popularizeze ideea de OZN-uri, extratereştri, călătorii interstelare, etc. Printre cele câteva zeci de titluri, marcau lumea televizorului: **„Aventurile lui Superman", „Marţianul meu favorit", „Planeta maimuţelor", „Mork Mindy", „Star Trek".** Din 1950 însă până prin anii '80 s-au produs peste 100 de astfel de filme. Printre ele: **„Ziua în care a stat pământul", „Războiul lumilor", „2001: O odisee în spaţiu", „Rasa Andromada", „Războiul stelelor", „E.T.", „Coconul"** ... Între ele chiar şi desene animate gen: **„Stăpânii universului", „Căpitanul Planetă şi Planetarii ...".** Se năşteau astfel miturile unei modernităţi care se taxa singură a fi **„postcreştină",** cu emfaza tipică celui care crede că a reinventat legea gravitaţiei. Ca să nu fim acuzaţi de anti-americanism se cuvin amintite aici şi desenele regretatului animator român Ioan Popescu Gopo, care cu al său omuleţ trecea pentru întâia oară desenul animat românesc pe lista marilor premii, încadrându-se în modă. Cine nu-şi aminteşte oare **„Povestea porcului"** repovestită copiilor români în limbaj modern cu feţi-frumoşi şi cu gust de aventură intergalactică. Dincolo de modificarea simţului estetic conturbările din linia poveştilor duc la modificări de mentalitate şi moralitate extrem de grave. Mesajul iniţial al poveştii dispare. Veţi spune că aceasta nu semnifică nimic. Probabil, dar să ne gândim că numai cu câţiva ani în urmă, pe când se difuza desenul animat **„Cartea Cărţilor",** apăreau în povestea biblică fel de fel de personaje care nu numai că distrăgeau atenţia de la direcţia reală a Sfintei Scripturi, dar deviau însăşi sensul realităţii biblice. De dragul modernismului, Mântuitorul era aşezat în contemporaneitate cu un robot şi cu un câine, iertată-mi fie spusa, mai inteligent decât personajele biblice ale desenului animat (Sfântul Prooroc David nu putea face nimic, în alt desen animat, fără să se sfătuiască cu ..., calul său ...).

Cui folosesc toate acestea? Poate dacă am fi avut vreo convingere ecologistă — în sensul politic al termenului — sau o alta scientistă, ne-ar fi folosit şi nouă. Dar e vădit că în fapt nu este altceva decât vârful de lance ce va lovi în coasta creştinismului, **„retrogradului", „dogmaticului"** şi **„închistatului"** creştinism oriental, ortodox.

Tot mai dese glasuri ale neoprotestantismului aşa zis local — cu real iz americanizat — se ridică, arătând că timpul de emisie dedicat Bisericii Ortodoxe (majoritară oricum în planul României) este prea larg, iar al lor este diminuat la maximum, ba chiar inexistent. Dar oare ce morală ne prezintă zecile de filme americane care ne sparg ecranele cu violenţă şi sex, cu cultură insalubră şi superficială? Imaginea reală a cărei societăţi ne-o surprind filmele şi documentarele cu care ne bombardează televiziunile ce emit pe teritoriul ţării? Nu este tocmai imaginea unei societăţi ce-şi are ca expresie tocmai religia creştină de interpretare baptistă, adventistă, metodistă sau mai ştiu eu cum? Ce valori propagă în societatea românească creştină filmografia care ne asaltează? La ce-ar mai trebui să ne prezinte televiziunea naţională predici baptiste, metodiste, deviate şi ele de la sensurile reale, scientologice, etc. Când în fapt fiecare film cuprinde în sine astfel de predici? Ce cântări „duhovniceşti", când toată producţia pops-rock ce ne străbate canalele audiţive sunt de cele mai multe ori produsul unor oameni ce aparţin — trup şi suflet — unora dintre bisericile care pătrund acum în România.

Să luăm exemplul a două filme pe care TVR le-a prezentat tinerilor români ca experienţă de viaţă: **„Beverly-Hills"** şi **„Liceenii îndrăgostiţi".** A numărat oare cineva câte cuvinte murdare şi câte acte murdare au venit spre conştiinţele tinerilor noştri, fără ca nimeni să-i pună în gardă: concubinajul — ridicat la rang de moralitate, virginitatea — transformată în motiv de zâmbete stupide, şcoala — un fel de loc al tuturor posibilităţilor, cartea — obiect ce poate lipsi oricând din evoluţia oricui, familia — frână în dezvoltarea individuală. E drept, cuvintele cele mai frecvente din discursurile personajelor sunt: bunătate, pace, solidaritate, libertate, etc. Dar toate acestea, fără Hristos. Din când în când apare şi biserica, de cele mai multe ori ca loc de întâlnire între doi îndrăgostiţi sau între doi duşmani. Biserica nouii generaţii? Barul. Evanghelia ei? Scrierile cine ştie cărui „mare guru". Euharistia ei? Alcoolul şi drogurile. Toate sunt soluţii extreme într-o etică a libertinajului — **o imorală** — punere în viaţă a principiilor vizând libertatea persoanei.

Veţi spune că exagerăm, că aceste fapte nu aparţin unei morale creştine baptiste, adventiste, metodiste sau creştin — mai ştiu eu cum se va fi numind curentul căruia-i aparţin. Şi vă voi spune că aveţi dreptate. Dar această morală modernizată până la maximum, lipsită de harul Sfintei Biserici şi al Sfintelor Taine, de prezenţa REALĂ a lui Iisus Hristos, este terenul lui „orice este posibil". Când religia devine simplă formalitate, totul e posibil şi totul e îngăduit.

Pr. CONSTANTIN NECULA

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● Semnalăm o carte a lui Paul Evdokimov, în traducerea Gabrielei Moldoveanu: **„Taina iubirii",** cu subtitlul „Sfinţenia unirii conjugale în lumina tradiţiei ortodoxe" (Ed. Christiana, Bucureşti, 1994, 261 p.).

Este de la sine înţeles că autorul merge în adâncime în studierea problemei, cercetând rolul atât al bărbatului cât şi al femeii, potrivit intenţiilor lui Dumnezeu de la creaţie. Cartea se recomandă de la sine celor preocupaţi de problemă.

* * *

● **„Şapte tâlcuiri biblice despre Maica Domnului",** se intitulează o carte tipărită de editura Christiana avându-l ca autor pe Pr. prof. dr. Vasile Mihoc, profesor de Noul Testament la Facultatea de Teologie din Sibiu (Bucureşti, 1996, 64 p.).

A scrie despre Maica Domnului cu rigoare ştiinţifică nu este o întreprindere tocmai uşoară. Autorul ştie bineînţeles, lucrul acesta şi are grijă să ne prezinte în şapte tâlcuiri, adică în şapte capitole, învăţătura despre Maica Domnului, cu grijă documentată pe surse biblice. Nu face expuneri sofisticate cu bibliografie de specialitate, ci o interpretare personală a paragrafelor din Sfânta Scriptură, referitoare la Maica Domnului. Dincolo de aceasta se orientează după tradiţia dintru începuturi din literatura teologică, dar nu ieşind din contextul biblic. El ştie că tema e obiect de dispute între confesiunile creştine, mai ales cu cele de orientare protestantă. În faţa protestanţilor şi neoprotestanţilor Biblia face autoritate de necontestat, aşa că autorul caută să justifice cultul Maicii Domnului mai ales pe surse scripturistice.

De altfel aceste surse scripturistice există din belşug şi e de mirare cum protestanţii şi neoprotestanţii le ignoră, ajungând până la a manifesta o anumită aversiune faţă de cultul Maicii Domnului. Acest lucru e foarte greu de înţeles de către lumea ortodoxă şi cea catolică. E drept că în anii din urmă protestanţii au devenit, de formă, mai accesibili acestui cult. În casele lor şi la întruniri ecumenice se poate, adesea, vedea şi icoana Maicii Domnului. Atitudinea lor e însă ezitantă şi nu capătă forma de mărturisire de credinţă.

Iată de ce cartea Pr. prof. Mihoc e foarte bine venită, cu atât mai mult cu cât ea poartă autoritatea unui mare teolog, care, dealtfel, se înscrie pe linia celei mai autentice tradiţii şi dogme creştine. Se ştie că problema a constituit subiect de cercetare şi în Sinoadele Ecumenice, care au definit-o odată pentru totdeauna, numind-o pe Maica Domnului **Theotokos,** adică Născătoare de Dumnezeu, stabilind rolul de mijlocitoare pe lângă Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor.

De altfel Tradiţia creştină ne spune că ea s-a bucurat de o atenţie deosebită din partea lui Dumnezeu şi, când, după înmormântare, la câteva zile, mormântul ei a fost găsit gol, s-a acreditat ideea ridicării ei cu trupul la cer. În Biserica Ortodoxă acest lucru este o tradiţie venerabilă. Romano-Catolicii au mers mai departe decretând chiar o dogmă a Înălţării cu trupul la cer a Maicii Domnului.

În viaţa creştină ortodoxă, ca şi în cea catolică, şi în deosebi în tradiţia religioasă a poporului român, evlavia la Maica Domnului este foarte mare.

Aşa se explică şi faptul că în biserici, pe catapetesme icoana Maicii Domnului e aşezată în stânga uşilor împărăteşti.

Cartea profesorului Mihoc e mai mult decât binevenită în contextul ofensivei sectare şi ea ar trebui să pătrundă în toate casele creştine româneşti.

* * *

● Cunoscutul publicist Boris Buzilă a tradus în românește o carte extrem de interesantă despre o categorie de nevoitori creştini de excepţie, din viaţa ortodoxă, prezenţi mai ales în Biserica Rusă: nebunii pentru Hristos. E vorba de cartea preotului Ioan Kovalevski, **„Fericiţii nebuni pentru Hristos",** (Editura Anastasia, Bucureşti, 1997, 302 p.). De altfel se pare că în Biserica veche a existat o asemenea categorie de creştini şi în alte Biserici Răsăritene.

Tema a fost adesea controversată, aşa încât cartea care ne este tradusă acum ne aduce lumini noi şi, într-un fel reabilitează această categorie de creştini. Pentru cei care nu s-au mai întâlnit cu problema nebunilor pentru Hristos, spunem doar atât: nu erau nebuni cu adevărat ci se prefăceau a fi aşa pentru a dobândi răsplata de sus, lăsându-se disprețuiți de oameni. Era într-un fel o încercare de stăpânire şi biruinţă a orgoliului omenesc, când acesta putea încuraja orgoliul pierzător de suflet. Nebunii pentru Hristos voiau să evite lauda oamenilor pentru a primi plata de la Dumnezeu.

Fără îndoială această categorie de nevoitori a fost într-un fel o încercare de găsire a unei căi spirituale dusă până la extrem. De aceea unii ca aceştia au fost rari şi de cele mai multe ori neînţeleşi. Ori, tocmai aceasta era şi intenţia lor: să fie neînţeleşi şi blamaţi de oameni pentru ca virtuţile lor să fie cunoscute numai lui Dumnezeu.

Pentru mai adânca pătrundere în acest gen de spiritualitate, cartea lui Ioan Kovalevsky e foarte binevenită iar traducătorul readuce în prim-planul spiritualităţii ortodoxe o categorie uitată de sfinţi. Desigur cartea va stârni interesul cititorilor creştini, în măsura în care ea constituie un gen de spiritualitate neobişnuită şi foarte rară. Trimitem cititorul să se convingă el însuşi de aceasta.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA ASTRA
SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 şi 15 septembrie
Nr. 33—36
1997

NAŞTEREA MAICII DOMNULUI — SĂRBĂTOAREA AŞTEPTĂRII

„Ceea ce s-a născut ușă către răsărituri așteaptă intrarea preotului Celui Mare"
(Stihira praznicului)

Mulţi dintre cei care plini de râvnă şi animaţi de evlavie curată pentru Maica Domnului, cea care L-a dăruit lumii pe Fiul lui Dumnezeu, dorind să afle cât mai multe detalii despre viaţa ei, vor rămâne cu siguranţă dezamăgiţi de faptul că sf. evanghelii vorbesc despre ea cu foarte multă discreţie, aproape cu parcimonie, iar epistolele pauline precum şi cele sobornicești, nu fac nici o referire despre ea. Sf. Ap. Pavel vorbeşte o singură dată în epistolele sale despre Fecioara Maria, fără să se refere însă în mod expres la persoana ei: „la plinirea vremii, Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub lege" (Gal. 4, 4). La fel, cartea Faptele Apostolilor nu face decât o singură dată referire directă la persoana Maicii Domnului, arătând că apostolii „într-un cuget stăruiau în rugăciune, împreună cu femeile şi **cu Maria, mama lui Iisus,** şi cu fraţii Domnului" (FA 1, 14). Câteva menţiuni mai degrabă de o factură simbolică găsim în cartea Apocalipsei, fără să ne ofere însă alte amănunte despre viaţa ei pământească.

În pofida acestei, să-i spunem sărăcii biografice referitoare la persoana Maicii Sfinte, în cultul Bisericii s-a dezvoltat o impresionantă comoară de slujbe, cântări şi imne dedicate ei, venind parcă să suplinească astfel ceea ce lipseşte în cărţile canonice. Aşa cum o atestă documentele istorice, acest cult marial atât de bogat, s-a dezvoltat încă din faza primară a creştinismului.

Cum se explică totuşi această reţinere din partea autorilor inspiraţi, această tăcere în legătură cu persoana şi viaţa Sf. Fecioare. Fără îndoială, evangheliştii şi ceilalţi autori aveau în intenţie, şi aşa era normal, să ne prezinte date şi amănunte referitoare la viaţa şi activitatea Mântuitorului Iisus Hristos, iar dacă detaliile referitoare la persoana şi viaţa celorlalţi sunt aşa de sărace, aceasta nu înseamnă că acestea sunt lipsite de importanţă, sau că nu ar merita cinstirea noastră.

Pentru a suplini totuşi această lipsă de date biografice referitoare la celelalte personaje biblice, poporul credincios şi-a îndreptat atenţia şi a încercat să-şi astâmpere setea de a şti prin consultarea aşa-numitelor izvoare apocrife, unde avea să găsească informaţii mult mai numeroase şi mai bogate referitoare la evenimente din viaţa Maicii Domnului, asupra cărora scrierile cano-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

Să gândim împreună

TĂCEREA

A vorbi despre tăcere şi a lăuda tăcerea, e o contradicţie în termeni. Ar trebui să taci. Sfinţii nevoitori din pustie şi, mai târziu, din mânăstiri, deşi iubitori de tăcere, au vorbit despre ea pentru ucenici, pe care voiau să-i înveţe virtutea şi foloasele tăcerii, pentru cei care căutau desăvârşirea. Vorbirea lor era necesară, ca o lecţie de pedagogie duhovnicească.

În **Pateric**, cartea în care sunt adunate cugetări şi întâmplări din viaţa şi experienţa pustnicilor de odinioară, găsim multe ziceri despre **tăcere**, care pot fi folositoare mai ales monahilor, dar nu sunt fără folos nici pentru mireni. Şi mirenii pot alege multe învăţături care să li se potrivească.

Tăcerea vrea să fie, potrivit înţelesurilor marilor oameni duhovniceşti, frână împotriva risipirii gândurilor prin cuvinte. În afară de aceasta, cuvintele cer cuvinte, ceea ce de multe ori înseamnă pierdere de timp şi de aşezare sufletească, alunecuşul spre deşertăciuni fiind foarte mare. De fapt, preferinţa pentru tăcere e tocmai expresia dorinţei de a nu cădea în deşertăciuni. Pentru nevoitorul spre cele duhovniceşti e mai de preţ rămânerea în sine şi concentrarea gândului numai spre ceea ce e de folos sufletului. Iar de folos sufletului e numai ceea ce duce la mântuire.

Cei retraşi din lume — în pustie sau în mânăstiri — renunţă la toate, la bunuri, la propria voinţă, aşezându-se sub ascultare, şi la orice alte relaţii cu lumea. Cei care dau asemenea poveţe, au desigur în vedere realizarea unui climat de interiorizare, şi alergarea spre o singură ţintă: Dumnezeu.

Este de la sine înţeles că tot de la acest fel de oameni vin apoi şi cuvinte: cuvinte de învăţătură din propria experienţă şi din inti-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

12 septembrie 1997

EPISCOPATUL ORTODOX ROMÂN DIN TRANSILVANIA
către
PARLAMENTUL ROMÂNIEI

DOMNILOR SENATORI, DOMNILOR DEPUTAŢI,

Episcopatul, preoţimea şi credincioşii ortodocşi din Transilvania urmăresc cu legitimă îngrijorare ofensiva antiortodoxă şi antiirenică pe care Biserica Catolică de Rit Oriental (Greco-Catolică) a întreprins-o şi o întreţine în sânul Parlamentului României.

Uluitoarea uşurătate cu care o seamă de membri ai Senatului, complet neinformaţi sau de-a dreptul dezinformaţi, au votat în favoarea proiectului de lege Boilă-Turianu nu reprezintă altceva decât o demonstraţie a abilităţii greco-catolice de a-i da Ortodoxiei româneşti o lovitură prin surprindere, după o lungă perioadă de mimare a dialogului şi a victimei năpăstuite; dovadă, recenta contradicţie dintre cele două declaraţii ale Întâistătătorului unit de la Blaj.

Nu mai puţin uluitoare e constatarea că aşa-zisa lege Boilă-Turianu, respinsă în iunie de către Comisia Juridică a Camerei Deputaţilor, îşi face apariţia cu un aviz fulgerător al Comisiei pentru Drepturile Omului şi este înscrisă pe ordinea de zi a primelor două şedinţe din de-abia-începuta sesiune, pentru zilele de 2 şi 4 septembrie, laolaltă cu cele mai importante şi mai urgente probleme care-şi aşteptau rândul. Procedura de a se amâna discutarea în plen a proiectului, cu o săptămână sau două, a fost imediat urmată de scoaterea în stradă a unui grup de greco-catolici din Oradea, spre a se crea impresia că există şi o presiune din partea maselor nerăbdătoare ...

Abilitatea proiectului Boilă-Turianu constă mai ales în aceea că prezintă pretenţii minimale, menite să convingă pe oricine, şi repede, că e nedrept, necreştinesc şi inuman ca o biserică să stea ferecată în timp ce greco-catolicii nu au unde să se roage. Or, o asemenea problemă, care vizează un număr foarte restrâns de locaşuri, putea fi rezolvată prin dialog şi negocieri, dacă greco-catolicii le-ar fi vrut cu adevărat. Numai că, în realitate, *proiectul nu-şi propune să obţină decât principiul că Parlamentul este îndrituit să hotărască prin lege un partaj patrimonial între două confesiuni religioase.* **Că este aşa o dovedeşte faptul că proiectul Boilă este urmat, la numai un pas, de proiectul Moisin, deja înregistrat la Biroul Permanent al Senatului, prin care se pretinde nici mai mult nici mai puţin decât** *restitutio in integrum,* **un radicalism la care greco-catolicii, în faza de repliere tactică, păreau a fi renunţat. Ca şi cum aceasta nu ar fi de ajuns, imediat în urma lui se proiectează mai-vechiul proiect Mureşan-Dunca, tot atât de radical, menit să consolideze imaginea unei avalanşe ce nu mai poate fi oprită.**

Aţi observat, desigur, că expunerile de motive ale acestor proiecte invocă o serie întreagă de argumente juridice, ceea ce e normal într-o problemă de natură juridică. Nu ne propunem să prezentăm contra-argumente, căci nu pentru aceasta vă adresăm demersul de faţă. Dorim însă să vă atragem atenţia că pe lângă starea de drept există şi o *stare de fapt, aceea a factorului uman,* **care în nici un caz nu poate fi ignorată. Care este aceasta?**

La 1 decembrie 1948 Biserica Greco-Catolică din România, potrivit propriilor ei surse, număra 2 milioane de credincioşi.

La recensământul din ianuarie 1992 ea număra, tot în cifră rotundă 220 000, adică acei credincioşi care i-au rămas fideli de-a lungul deceniilor comuniste sau care, după 1989, au revenit în sânul ei.

Acestea sunt date statistice obiective, care nu pot fi contrazise. Din ele rezultă că imensa majoritate a foştilor greco-catolici, sau a descendenţilor lor, în proporţie de 90%, sunt astăzi ortodocşi, rămaşi în propriile lor biserici. E necesar să amintim că în 1948 locaşurile de cult şi bunurile parohiale greco-catolice nu au fost „preluate" de către stat şi apoi „predate" Bisericii Ortodoxe Române, ci au rămas pe mai departe în proprietatea şi folosinţa aceloraşi comunităţi; în această privinţă art. 2 al Decretului nr. 358 din 1 decembrie 1948, ocolit sistematic de „argumentele" greco-catolice, e cât se poate de clar. Foştii credincioşi greco-catolici s-au declarat şi rămân astăzi ortodocşi nu pentru că ar avea ceva cu Biserica Greco-Catolică, ci pentru că, pur şi simplu, mulţumiţi fiind cu liniştea, preoţii şi rânduielile lor, nu sunt dispuşi şi nu mai vor să-şi schimbe credinţa. Dincolo de orice explicaţii cauzale sau circumstanţiale, aceasta este o *stare de fapt.*

În Transilvania (şi considerând numai raportul dintre ortodocşi şi greco-catolici, lăsând la o parte celelalte confesiuni), ortodocşii sunt în număr de 3 662 308, adică 95,14%, în timp ce ponderea uniţilor este de 186 823, adică 4,85%. Facem această consemnare fără nici un orgoliu şi fără să vrem să umilim pe cineva. Aceasta este moştenirea pe care actualii ierarhi ortodocşi din Ardeal au preluat-o de la înaintaşii lor.

Cu toate acestea:

În cele mai numeroase localităţi rurale, altădată majoritar sau integral greco-catolice, astăzi nu mai există nici cel puţin o singură familie unită, dar Biserica Unită cu Roma, ca instituţie, îşi revendică locaşurile de cult! În alte multe localităţi numărul ortodocşilor este de 90—95%, dar Biserica Unită cu Roma, ca instituţie, pretinde prin lege locaşul de cult pe seama procentului greco-catolic de 5-10%!

Proiectele legislative ce vă stau înainte în această problemă evită sistematic să facă vreo menţiune asupra credincioşilor, ca stare de fapt, limitându-se la revendicarea locaşului de cult (căruia i se adaugă casa parohială, cimitirul, grădina, terenul agricol sau sesia), ca stare de drept. Această tactică însă e de natură să deconspire *adevărata lor ţintă:* **nu locaşul de cult, ci credincioşii din el; sau, mai precis,** *locaşul de cult împreună cu credincioşii din el,* **ştiut fiind că un locaş de cult e altceva decât o şură sau o magazie şi că el nu poate fi gândit decât laolaltă cu închinatorii.**

Lăsam la o parte mentalitatea medievală a iniţiatorilor din vremea când nu pământul era al ţăranilor, ci ţăranii erau ai pământului şi când, prin urmare, un latifundiar cumpăra sau vindea o moşie cu satele de pe ea. Dorim numai să vă reţinem atenţia asupra câtorva întrebări:

1. Credeţi că aplicarea unei astfel de legi poate avea loc fără emoţii, tensiuni, proteste sau împotriviri în momentul în care, de pildă, 500 de familii ortodoxe dintr-un sat vor fi somate să-şi predea biserica (împreună cu celelalte bunuri) unui preot greco-catolic în spatele căuia nu se află mai mult de 8-10 familii de abia desprinse din comunitatea otodoxă?

2. Credeţi că acei greco-catolici care în anul 1948 au devenit ortodocşi prin constrângere politică trebuie să revină la uniatism prin constrângere economică?

3. Credeţi ca greco-catolicii care în 1948 au devenit ortodocşi de bunăvoie nu au dreptul să-şi menţină şi să-şi practice credinţa lor actuală?

4. Credeţi cumva în ecumenismul şi generozitatea greco-catolică, aşa cum sunt ele afişate de senatorul Matei Boilă? Dacă da, vă rugăm să citiţi documentul alăturat, de dată foarte recentă: Greco-catolicii din Sălişte-Nouă, judeţul Cluj, ocupă cu forţa vechea biserică de lemn a ortodocşilor şi, refuzând slujirea alternativă, îi obligă să se roage într-o capelă improvizată; aceştia, totuşi, îi ajută să-şi construiască propria lor biserică, de zid, dar beneficiarii le refuză retrocedarea vechiului lor locaş de închinare ... Cazul nu e deloc singular.

5. Credeţi că, din punct de vedere politic, e recomandabil şi folositor ca o majoritate parlamentară să emită legi împotriva majorităţii electorale?

6. Credeţi că Parlamentul are îndrituirea constituţională de a arbitra, prin legi, un diferend religios interconfesional?

7. Credeţi că românii din Transilvania nu au dreptul la linişte?

DOMNILOR SENATORI, DOMNILOR DEPUTAŢI,

E normal ca, la rândul Domniilor Voastre, să ne întrebaţi:

Credeţi că greco-catolicii, aşa puţini cum sunt, nu au şi ei dreptul de a se ruga într-un locaş de închinare, să-şi aibă şi ei casă parohială ,cimitir şi teren agricol?

Răspundem fără ezitare: Desigur!, nu încape nici o îndoială! Dacă am crede altfel, nu ne-am fi pronunţat, încă din 1990; pentru un dialog real, sincer, deschis şi constructiv cu fraţii greco-catolici, în beneficiul ambelor părţi. Chiar şi astăzi, în ciuda ultimelor declaraţii prin presă ale Întâistătătorului greco-catolic din Blaj, noi continuăm să credem că dialogul este şi rămâne singura cale pentru soluţionarea litigiilor patrimoniale dintre cele două Biserici româneşti.

Vom fi gata să ne cerem iertare şi, la rândul nostru să iertăm; vom fi gata să facem tot ce e posibil pentru ca, acolo unde greco-catolicii nu-şi vor putea recupera cel puţin un locaş din două sau mai multe, acolo unde sunt în număr semnificativ şi nu au un locaş propriu şi adecvat, ei să-şi poată construi propria lor biserică, după propriile lor planuri şi cerinţe; în acest sens, vom fi gata să intervenim şi noi pe lângă Guvern să aloce sumele făgăduite prin articolul 4 al Decretului-Lege nr. 126/1990, la care se vor adăuga sumele pe care Biserica Ortodoxă Română, fără sentimentul ieftin al triumfalismului şi fără păcatul de a umili pe cineva, le va oferi cu titlu de sprijin frăţesc. Nu vom refuza să discutăm şi problema, ceva mai spinoasă, a fostelor catedrale greco-catolice.

Suntem convinşi că, dacă din ambele părţi va exista suficientă deschidere şi bunăvoinţă, între cele două Biserici se poate instaura nu numai un climat de pace, ci şi unul de cooperare în problemele de interes comun.

De aceea, Domnilor Parlamentari, asigurându-vă de buna noastră credinţă şi de întreaga noastră iubire pentru acest popor român, vă rugăm cu toată cuviinţa să daţi dovadă de reţinere, cumpănire şi înţelepciune în abordarea unor asemenea probleme confesionale, oferindu-le împricinaţilor şansa de a şi le rezolva ei între ei, în spiritul irenic al Evangheliei lui Hristos.

Vă dorim de la Dumnezeu tot binele şi deplin succes în tot ceea ce faceţi bun pentru liniştea şi propăşirea ţării.

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Transilvaniei

† BARTOLOMEU
Arhiepiscop al Vadului, Feleacului şi Clujului

† ANDREI
Episcopul Alba Iuliei

† JUSTINIAN
Episcop al Maramureşului şi Sătmarului

† IOAN
Episcop al Oradiei

† IOAN
Episcop al Covasnei şi Harghitei

† JUSTIN
Arhiereu Vicar al Maramureşului şi Sătmarului

Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului şi Clujului
Protopopiatul Ortodox Român Cluj
Parohia Ortodoxă Română Sălişte Nouă

Înalt Prea Sfinţite Părinte Arhiepiscop,

Subsemnatul Răduţ-Taciu Ilie, preot paroh al parohiei ortodoxe Sălişte Nouă, protopopiatul ortodox Cluj, cu fiască supunere vă aduc la cunoştinţă situaţia relaţiilor dintre creştinii ortodocşi şi cei greco-catolici din localitatea mai sus menţionată.

În data de 24 august 1997, în localitatea Sălişte Nouă a avut loc sfinţirea noului lăcaş de cult aparţinând parohiei greco-catolice. De comun acord, după două săptămâni, în data de 7 septembrie 1997, am început discuţii preliminare vizând retrocedarea vechiului lăcaş de cult (adus din satul Buzaş, comuna Rus, raionul Dej, monument istoric), refăcut înare anii 1969—1970, prin osârdia preoţilor Cărpineanu Ioan şi Herdea Traian, parohi ai parohiei ortodoxe Coruşu (a cărei filie era în vremea respectivă Sălişte Nouă) şi ocupată abuziv de către creştinii greco-catolici, imediat după evenimentele din decembrie 1989.

În prezenţa mea, părintele Răduţ, a preotului Silaghi Ioan Romul, paroh al parohiei greco-catolice Sălişte Nouă, a consiliilor parohiale ale celor două culte şi a unui numeros grup de credincioşi greco-catolici, s-a pus problema retrocedării bisericii vechi — monument istoric — cultului ortodox, căruia aparţinuse înainte de 1989.

Preotul Silaghi şi majoritatea grupului de creştini greco-catolici au spus că biserica aparţine „satului" (înţelegând prin aceasta cultul greco-catolic) şi că dânşii înapoiază biserica cu condiţia mutării sfântului lăcaş; pe amplasamentul acestuia urmează apoi să se ridice o casă parohială pentru preotul paroh greco-catolic, care doreşte să săvârşească

(Continuare în pag. a 2-a)

Cluj-Napoca,
10 septembrie 1997

Preot paroh
RĂDUŢ-TACIU ILIE

Naşterea Maicii Domnului

(Urmare din pag. I)

nice se referă doar în treacăt sau chiar deloc. Aici, în aceste izvoare, poporul credincios putea să afle cine au fost părinţii Sf. Fecioare, cum anume s-a petrecut naşterea sa, precum şi alte multe date referitoare la viaţa ei.

Sursa cea mai des folosită în acest sens este lucrarea cunoscută în literatura de specialitate sub numele de Protoevanghelia lui Iacob. Aceasta este sursa care, alături de tradiţia nescrisă a Bisericii, ne-a transmis cele mai multe amănunte despre viaţa Sf. Fecioare Maria.

Persoane autorizate din sânul Bisericii, şi Biserica însăşi n-a considerat niciodată această scriere altfel decât una apocrifă. În pofida acestei păreri oficializate, totuşi câţiva dintre sf. părinţi s-au folosit de această scriere ori de câte ori se referau la evenimente din viaţa Fecioarei, fie în lucrările lor, fie în predicile lor. Să-i amintim în acest sens doar pe câţiva dintre cei care atunci când au fost obligaţi să vorbească sau să scrie despre **naşterea Maicii Domnului** au apelat la această scriere. Îi vom aminti pe Sf. Gherman, patr. Constantinopolului, Sf. Clement Alexandrinul, vestitul imnograf Andrei Criteanul sau Sf. Ioan Damaschin.

Data scrierii acestei lucrări a fost fixată în secolul 11, iar conţinutul ei nu contravine nicidecum scrierilor canonice şi nici nu cuprinde date care ar putea impieta asupra acurateţei doctrinei creştine referitoare la Maica Domnului.

Toţi cei care s-au încumetat să vorbească sau să scrie despre naşterea Maicii Domnului au trebuit inevitabil, să se oprească sau măcar să facă o referire la această scriere amintită mai sus.

Datorită acestei scrieri cunoaştem că părinţii Sf. Fecioare se numeau Ioachim şi Ana. Ei erau doi bătrâni venerabili, plini de râvnă pentru Dumnezeu. Marea povară a bătrâneţii lor nu erau nici anii mulţi care-i apăsau, nici necazurile câte se vor fi abătut peste ei de-a lungul timpului, ci faptul că nu aveau copii. Se curoaşte în genere că evreii considerau lipsa copiilor ca pe o pedeapsă a lui Dumnezeu. Explicaţia era aceea că ei vedeau în fiecare prunc care venea în lume un dar al lui Dumnezeu şi care putea fi în acelaşi timp posibilul Mesia pe care-L aşteptau, iar nenaşterea de prunci era considerată ca un refuz al lui Dumnezeu.

Exista în mentalitatea poporului evreu chiar o respingere, o desconsiderare a celor care se găseau în astfel de situaţii nefericite. Desconsiderarea şi respingerea ajungeau adeseori până la forme aberante. Cei în cauză nu erau spre exemplu admişi decât cu foarte mare greutate să aducă jertfe la templu, iar atunci când totuşi acest lucru se întâmpla, ei trebuiau neapărat să rămână în urma celorlalţi, să suporte oprobiul inerent, ceea ce le accentua şi mai mult tristeţea şi incovenientul situaţiei.

O astfel de situaţie neplăcută le este dat să suporte şi celor doi bătrâni Ioachim şi Ana. Dorind şi ei să-şi ducă ofranda la templu, aşa cum cerea legea, Ioachim va fi înfruntat de un coreligionar care îi va arunca în obraz lucrul acesta, fapt ce-l va întrista şi mai mult. Nefericita întâmplare îl va face să consulte registrele templului spre a vedea dacă el este singurul din neamul lui aflat într-o atare situaţie. Acestea îi vor indica că au mai existat şi în trecut astfel de cazuri, cum era spre exemplu Avraam, care prin rugăciune şi post au fost dăruiţi de Dumnezeu la o vârstă înaintată cu prunci.

Acesta va fi momentul de răscruce al vieţii sale care îl va determina să se retragă în pustietatea muntelui, fiind decis să petreacă în rugăciune şi post până când Dumnezeu va lua aminte la necazul lui. Va fi „lupta" lui cu Dumnezeu, prin care dorea să-L facă să i se împlinească arzătoarea dorinţă.

Povara nu era doar a lui. Şi vrednica lui soţie Ana se resimţea de pe urma acestui fapt. Rămasă acasă, petrecând şi ea în post şi rugăciune, îl implora pe Dumnezeu să-i şteargă ruşinea sterpiciunii.

Un înger, un mesager al lui Dumnezeu va veni să le adevereasă că, iată, Cel Atotputernic S-a învrednicit de ei, anunţându-i că la vremea rânduită, Ana cea stearpă va naşte o fetiţă. Încrezător în Dumnezeu, Ioachim se va întoarce acasă, după cele 40 de zile petrecute în munte, unde va sta mai departe alături de soţia sa, până la împlinirea sorocului rânduit de Dumnezeu.

Trebuie să amintim neapărat faptul că naşterea Sf. Fecioare n-a fost totuşi un act suprafiresc, ci ea s-a născut din împreunăpetrecerea celor doi soţi, care deşi din punct de vedere biologic nu mai erau apţi pentru un asemenea act, ei vor aduce totuşi pe lume o fată prin bunăvoinţa şi harul lui Dumnezeu. Prin ajutorul Său, Dumnezeu n-a anulat legile naturii omeneşti, ci doar le-a impulsionat, făcându-i în acest fel capabili să împlinească ceea ce în mod normal nu s-ar fi putut întâmpla. Aceasta ne dovedeşte că acolo unde voieşte Dumnezeu se biruieşte rânduiala firii. Cea stearpă a zămislit, însă nu în chip suprafiresc, prin sustragere din faţa legilor firii. ci în mod cu totul natural.

Amintim toate aceste lucruri, pentru a nu se crede cumva că naşterea Sf. Fecioare a fost supranaturală, ci ea s-a născut aidoma oricărei fiinţe omeneşti, din părinţi trupeşti, după legile firii omeneşti, moştenind chiar şi păcatul strămoşesc. Aşa-numita „imaculata conceptione" pe care o susţine Biserica Romano-Catolică nu este decât o speculaţie şi o răstălmăcire a realităţii, care nu-şi are nici temei biblic, nici logică, şi care nu face altceva decât să împieteze asupra actului mântuirii. Nimeni, în afară de Mântuitorul Iisus Hristos, nu s-a născut în afara păcatului strămoşesc. În Fecioara Maria păcatul strămoşesc a ars abia în momentul în care Sfântul Duh avea să se pogoare asupra ei şi să zămislească în preacuratul ei pântece pe Mântuitorul lumii.

Aşa cum vine în lume orice prunc, la nouă luni avea să se nască cea care va deveni mai apoi Sf. Fecioară Maria, Maica Mântuitorului lumii. Numele de Maria va cuprinde în el toată bucuria vârstnicilor săi părinţi. O făgăduinţă făcută lui Dumnezeu în taina sufletului de către cei doi părinţi avea s-o hărăzească pe prunca nou-născută templului, ca pe o neprihănită ofrandă lui Dumnezeu Cel care le-a împlinit dorinţa. Atunci când va împlini vârsta de trei ani ea va fi dusă la templul sfânt din Ierusalim unde îşi va petrece viaţa în curăţie până când Cel Prea Înalt va binevoi să facă din trupul ei preacurat „cinstit sălaş cerescului Mire".

Naşterea Sfintei Fecioare este prima dintre cele patru sărbători mari pe care Biserica noastră Ortodoxă i le închină. Această sărbătoare este importantă pentru noi pentru că ea marchează momentul temeluirii mântuirii neamului omenesc.

Venirea în lume a Sf. Fecioare a fost asemeni unui curcubeu care brăzdează tăria cerului prevestind speranţa unei zile luminoase care urmează după negură şi furtună. Noaptea din lume, aşteptarea şi speranţa popoarelor aveau să înmugurească iarăşi. Lunga suferinţă a urmaşilor Lui Adam, a celor care-şi doreau de sute de ani cu sete neastâmpărată un Mântuitor, se va sfârşi prin naşterea Fecioarei. Ziua lui Dumnezeu cea binecuvântată va veni în curând. Planul de mântuire al neamului omenesc se va temelui prin naşterea Fecioarei, cea prin care va veni Mântuitorul lumii „aceasta este ziua Domnului, bucuraţi vă popoare, că iată cămara luminei, şi cartea Cuvântului vieţii din pântece sterp a ieşit; şi ceea ce s-a născut uşă către răsărituri, **aşteaptă intrarea preotului Celui Mare.** Una care aduce pe Unul Hristos în lume, spre mântuirea sufletelor noastre" (Stihira praznicului, glas 6).

TĂCEREA

(Urmarea din pag. 1)

mitatea în rugăciune cu Dumnezeu. Am zice că tăcerea e virtutea celui care se află pe drumul desăvârşirii. Când se apropie de ţintă unii ca aceştia simt nevoia să fie folositori şi altora, mai mult ca înainte. Şi cu mai multă îndreptăţire. Atunci, ei vorbesc. Acum, cuvântul lor este ca dar şi ca rod copt al trăirii lor. A împărţi aceste roade este acum o îndatorire, aşa că legea tăcerii încetează, deşi cei care vorbesc acum, o fac tot cu mare economie. Ei se află acum luminaţi de discernământ sfânt, şi nu se mai risipesc prin cuvinte. Acum prin cuvinte ei edifică, de aceea, spre exemplu în **Pateric**, găsim cel mai adesea învăţături scurte, concentrate, esenţiale, care se introduc prin: **„a zis părintele cutare . . .".**

Există aşadar timp pentru tăcere şi timp pentru vorbire.

Cele câteva exemple pe care le vom culege mai departe se referă mai ales la timpul pentru tăcere, chiar dacă uneori timpul pentru tăcere se prelungeşte până la moarte. Nu pentru toţi vine un timp pentru vorbire, ci numai pentru cei realizaţi, care devin vase ale Duhului Sfânt, devin povăţuitori. Fără îndoială, ne referim cu deosebire, dacă nu în exclusivitate, la marii pustnici sau la cei porniţi pe drumul pustniciei, şi nu la tot omul de rând, deşi o anumită economie de cuvinte este folositoare tuturor oamenilor.

Se spune despre Avva Agathon că trei ani s-a ostenit ţinând pietre în gura sa, până când s-a deprins să tacă. Aceasta înseamnă că există şi o ispită a vorbirii. Există ispita flecărelii, de aceea i-au trebuit lui Avva Agathon trei ani ca să se deprindă să-şi controleze cuvintele, şi încă timpul acesta a fost destul de scurt. Unii au nevoie de mai mult timp pentru a ajunge să-şi controleze cuvintele. Dar Avva Agathon era un om deosebit.

Sfântul Isaac Sirul povăţuieşte aşa: **vorbeşte tăcând.** Trebuie să se înţeleagă prin aceasta, că trebuie să laşi să vorbească mai mult faptele tale, nu cuvintele care, adesea, nu sunt acoperite de fapte. Mai spune acelaşi Sfânt, aparent paradoxal: **posteşte mâncând.** Aceasta înseamnă că postul adevărat e a mânca cu măsură. Tot Sfântul Isaac Sirul mai îndeamnă: **roagă-te lucrând.** Se înţelege prin aceasta că munca de orice fel nu trebuie să împiedice pe nimeni de la rugăciune. De aceea şi Sfânta Scriptură îndeamnă: **rugaţi-vă neîncetat.** În fond toţi Sfinţii Părinţi au în mare cinste munca. Rugăciunea nu trebuie să fie un pretext pentru fuga de muncă. În marile obşti monahale munca e obligatorie pentru toţi. Chiar şi cei din pustie, de odinioară, poate şi cei de azi, povăţuiau pe pustnici să se ocupe tot timpul şi cu lucrarea mâinilor. Un cuvios spunea: **dacă nu ai ce face, descoase-ţi haina şi coase-o la loc.**

În sfârşit, acelaşi Sfânt, experimentat de altfel, şi autor de texte duhovniceşti, Sfântul Isaac Sirul tot cu aparenţă paradoxală spune: **priveghează dormind.** Aceasta înseamnă că necesitatea, privegherii în viaţa pustnicilor, nu înlătură somnul, ci înseamnă ca el să fie cu măsură. Am putea adăuga aici, că ştim din viaţa unor mari pustnici, că rugăciunea le devenea atât de familiară, încât ajungeau să o continue şi în somn, în forma prescurtată a rugăciunii inimii sau a minţii: **Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul,** sau şi mai scurtă: **Doamne Iisuse, sau miluieşte-mă.**

Am dat doar câteva exemple despre felul cum au înţeles unii dintre Sfinţi, rolul tăcerii în viaţa duhovnicească, ca fiind rodul dreptei socoteli, a dreptei orientări în toate cele ale vieţii. Sfântul Talasie spune foarte concis că, chiar atunci când ai de îndreptat pe cineva, să o faci mai degrabă prin exemplul tău, decât prin cuvinte. El spune: **mustră şi ceartă prin lucrare.** În limbajul duhovnicesc, cuvântul **lucrare** înseamnă activitate duhovnicească, exerciţiu, practicarea virtuţii şi a tuturor nevoinţelor. Cuvântul **nevoinţă,** la rândul lui, înseamnă osteneală duhovnicească. În acest sens trebuie înţeles şi un alt cuvânt al Sfântului Isaac Sirul: **„Taci tu, ca să vorbească lucrurile tale",** adică faptele tale.

Există şi în popor vorba că tăcerea e de aur. Avva Arsenie, din **Pateric**, spunea o dată: **„De câte ori am vorbit, m-am căit, şi de câte ori am tăcut, niciodată nu m-am căit".**

Iată învăţături şi exemple care pot fi folositoare oricui.

Antroponime de origine geto-dacică

1. BUREBISTA

Numele făuritorului statului geto-dac, „care depăşea cu mult, spre toate zările, teritoriul de azi al României, ţinând spre vest până la marginile Boemiei şi până la mijlocul Pannoniei, spre nord până dincolo de Carpaţii Păduroşi, spre răsărit până la Olbia şi până la ţărmul Pontului Euxin, spre sud până în Iliria şi până la Munţii Balcani"[1], ne-a fost păstrat de geograful Strabon (circa 6 î.Hr. — 25 d.Hr.), grec din Amasia din Pont, în Asia Mică, în parte contemporan cu **Burebista** (circa 82 î.Hr. — 44 d.Hr.), ortografiat în două feluri: **Boirebistas** şi **Byrebistas,** şi de inscripţia lui Acornion de la Dionysopolis (Balcic, în Bulgaria), din anul 48 î.Hr., tot în două grafii: **Byrebistas,** atestat şi într-o inscripţie din Mesembria, şi **Byrabeistas.**

Iordanes în sec. VI d.Hr. îl transcrie în latineşte **Burvista.** Forma greacă cea mai frecvent folosită, mai ales în inscripţii, „şi deci cea mai apropiată de aspectul fonetic autentic este **Byrebistas** care, după normele transliteraţiei din acea epocă, dă forma latină **Burebista.**[2]

Numele, cum afirmă I.I. Russu, este specific pentru geto-daci şi face parte din grupa acelor antroponime care nu se întâlnesc, oricât ar fi căutate, la alte neamuri din marea familie a indoeuropenilor.[3]

În secolul trecut, W. Tomaschek a pus numele **Burebista** în legătură cu ***bhurih** din sanscrită (reichlich, viel, gewaltig = îmbelşugat, puternic, mult).[4] D. Detschew îl pune în paralelă cu numele personal grecesc **Andropilis** şi-l derivă din **bheidh-to,** care dă în greceşte **Pitis, Vurkentios** cu înţelesul de „primul dintre bărbaţi".[5]

Vladimir Georgiev leagă numele regelui dac **Burebista** de alb. **burre**[6], care a intrat şi în aromână: **bură,** „om voinic, viteaz, erou"[7]. Gr. Brâncuş menţionează că: „Semnificaţiile suplimentare pe care le are rom. **bărbat** în comparaţie cu lat. **barbatus** şi cu reflexele acestuia din franceză, italiană, spaniolă concordă cu ale corespondentului albanez **burre,** „bărbat, soţ, voinic, viteaz, om de onoare, care uneori atribuie calitatea ca un adjectiv".[7a]

I.I. Russu pune în legătură pe **bur-, buris** din **Burebista,** cu „probabil i.-e ***bubhu-**" a umfla, din wind. **bhuri-,** „bogat, mult, tare", iar coradicalul **-bista** cu eventualul rad. ***neis-**, „a creşte, a odrăsli", lat. **viesnos. viestis,** „a spori, a prospera", lit.i-visti".[8]

Vasile Pârvan consideră partea a doua **-bostes,** probabil şi în **tarabostes,** ca şi W. Tomaschek, cu sensul de „cunoscut, recunoscut", exact termenul latin **nobilis.**[9] A. Walde — J. Pokorny deduce elementul **-bostes** de la radicalul i.-e. ***bhô-s,** „strălucitor, luminos".[10]

În analiza etimologică a radicalului **bur-** aducem o informaţie nouă, nefolosită până acum, din sumeriană, limbă înrudită cu indoeuropeana primitivă,[11] în care se întâlneşte cuvântul **bur** cu sensul de „a absolvi, a elibera de rău" (absoudre, délivrer d'un malefice).[12]

Strabon (VII. 3, 11) spune că „ajungând în fruntea neamului său, care era istovit de războaie dese, getul Burebista l-a înălţat atât de mult prin exerciţii, abţinere de la vin şi ascultare faţă de porunci, încât în câţiva ani a făurit un stat puternic şi a supus geţilor cea mai mare parte din populaţiile vecine. Ba încă a ajuns să fie temut şi de romani".[13]

Din relatarea lui Strabon reiese că **Burebista** a fost un erou eliberator al poporului său, atât din răul sau decăderea morală, cât şi din cea politică.

Considerăm că şi acest aspect caracteristic al personalităţii sale va fi intrat în sfera noţiunii cuvântului geto-dac **bur(e),** care, dacă adăugăm hipocoristicul adjectival **bista,** ar însemna: **strălucitul erou-eliberator = Burebista sau marele bărbat (erou).**

2. DECEBAL

Despre regele Decebal (86—106 d.Hr.) avem până în prezent tot o incertitudine etimologică.

Dio Cassius ne-a lăsat o caracterizare portretistică ajunsă clasică: „Foarte priceput la planurile de război şi iscusit în înfăptuirea lor, ştiind să aleagă prilejul pentru a-l ataca pe duşman şi a se retrage la timp. Dibaci în a întinde curse, era un bun luptător şi se pricepea să folosească izbânda, dar şi să iasă cu bine dintr-o înfrângere. Din această pricină, multă vreme a fost un duşman temut de romani".[14]

Decebal-Dicebalus — este compus din două radicale: **Dece** (Dice)-**bal.** Radicalul **-bal** se întâlneşte frecvent în antroponime compuse: **Areibalos, Bazobalis, Decebalus, Dinibalis,** şi provine din i.e. ***bel,** „puternic".[15]

Cuvântul **bal** se întâlneşte şi în sumeriană şi înseamnă „rege", „suveran", înţelegându-se cel puternic, şeful statului.[16]

I.I. Rusu consideră probabil radicalul **dece** din i.-e. ***dek'-,** „a lua, a întâmpina, a onora", înrudit cu lat. **doceo** (= a învăţa pe cineva) şi cu grecescul **decome.**[17]

În sumeriană avem **di-ku,** adjectiv, cu înţelesul „judecat, cu judecată, înţelept", folosit în nume proprii: **En-di-ku** (=rege cu judecată, înţelept) **Lama-di-ku** (= Lama este înţelept, cu judecată).[18]

În geto-dacă trecerea lui **i** la **e** este obişnuită,[19] ca şi în **dik(u)-dek(e).**

Ţinând seama de caracterizarea pe care i-a făcut-o Dio Cassius lui Decebal, regele erou-martir al dacilor (a. 106), ca şi de considerentele lingvistice analizate, considerăm antroponimul geto-dac **Deceba',** un supernomen, hipocoristic, cu înţelesul de **regele priceput, înţelept, cu judecată,** cinstit de poporul său, ca şi de urmaşi.

1. Radu Vulpe, **Getul Burebista, conducător al întregului neam geto-dac,** „Studii şi comunicări", Piteşti, 1918, p. 33.

2. **Ibidem;** I.I. Russu, **Limba traco-dacilor,** Bucureşti, 1967, p. 159; Hadrian Daicoviciu, **Dacia de la Burebista la cucerirea romană.** Cluj-Napoca, 1972, p. 31—54; Ion Horaţiu Crişan, **Burebista şi epoca sa.** Bucureşti, 1977; p. 83—85.

N. Iorga, **Istoria românilor,** I, 2, Bucureşti, 1988, p. 35—36.

3. I.I. Russu, **op. cit.,** p. 159; Ion Horaţiu Crişan, **op. cit.** p. 84.

4. W. Tomaschek, **Die alten Thraker,** Wien, Bd. 131 (1894), II, 2. Personennamen und Ortsnamen, p. 15—16.

5. D. Detschew. **Die thrakischen Sprachreste,** Wien, 1957, p. 80.

6. Vlad mir Gheorghiev, **Trakite i tehniiat ezik,** Sofia, 1977, p. 197.

7. Grigore Brâncuş, **Istoria cuvintelor,** Bucureşti, 1991, p. 23, cit. V. Gheorghiev, **Trakite i tehniiat ezik,** Sofia, 1977. p. 197.

7 a. **Ibidem.**

8. I.I. Russu, **op. cit.,** p. 95.

9. Vasile Pârvan, **Getica. O preistorie a Daciei,** Bucureşti, 1926, p. 148; G.G. Mateescu, în AIIN, 4, 1926—1927, p. 382, propune sensul de „cel strălucit", din traco-dacă, **bostes, tarabostes,** cu originea în ***bho-s-k,** „strălucit", „nobil" sau „bine cunoscut", C.C. şi D. Giurescu, **Istoria Românilor,** 1, Bucureşti, 1974, p. 63; Ion Horaţiu Crişan, **op. cit.,** p. 83: „cel strălucitor, cel puternic, cel nobil".

10. Alois Walde — Julius Pokorny, **Vergleichendes Wörterbuch der indogermanischen Sprachen,** Berlin-Leipzig, 1 30, II Band. p. 122; Mircea Eliade, **De la Zalmoxis la Genghis-han,** Humanitas, 1995, p. 64.

11. Lucia Wald, Dan Slusanschi, **Introducere în studiul limbii şi culturii indoeuropene,** Bucureşti, 1987, p. 10—12.

12. Henri Limet, **L'anthroponymie sumerienne dans les documents de la 3-e dynastie d Ur,** Paris, p. 222; A. Deimel, **Sumerisches Lexikon,** Roma, 1927.

13. **Izvoarele privind istoria României,** FHDR, I, Bucureşti, 1964, p. 237.

14. **Idem,** p. 683.

15. I.I. Russu, **op. cit.** p. 92.

16. H. Limet, **op. cit.,** p. 221; A. Deimel, **op. cit.**

17. I.I. Russu, **op. cit.,** p. 101—132.

18. H. Limet, **op. cit.** p. 224; A. Deimel, **op. cit.**

19. **Istoria limbii române.** II, Bucureşti. 1969, p. 361.

Pr. I. IONESCU

Înalt Prea Sfinţite Părinte Arhiepiscop,

(Urmare din pag. 1)

zilnic slujbe şi are nevoie de un spaţiu auxiliar noului sfânt lăcaş.

La propunerea unui consilier ortodox, domnul Bindaş Mihai, care, fiind de profesie maistru zidar, lucrase chiar la noul lăcaş de cult greco-catolic, la finisări exterioare şi interioare, ca ajutor, de a se înapoia lăcaşul pentru a se sluji 2—3 ani în acesta, urmând ca după aceea, în măsura posibilităţilor financiare şi materiale şi cu acordul Direcţiei Monumentelor Istorice Cluj, sfânta biserică să fie mutată pe un alt amplasament, creştinii greco-catolici, în frunte cu preotul Silaghi, au afirmat că nu vor da biserica, pentru că doresc mutarea imediată a acesteia (oferind chiar ajutor fizic în acest scop).

Discuţia s-a încheiat în acest moment, urmând să se ceară părerea avizată a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului şi Clujului şi Direcţiei Monumentelor Istorice Cluj, pentru ca apoi să se reia dialogul.

Menţionez de asemenea că pământul aparţinând înainte de 1989 cultului ortodox, respectiv parohiei ortodoxe Săliştea Nouă, a fost preluat abuziv odată cu sfântul lăcaş şi folosit pentru a aduce venituri substanţiale cultului greco-catolic (sumele mari de bani obţinute astfel fiind folosite pentru ridicarea noului lăcaş de cult greco-catolic).

La cele 5 ha de teren s-au adăugat sume între 100 000 şi 400 000 lei donate de 4 familii ortodoxe cultului catolic pentru noul lăcaş de slujire, ca ajutor la lucrări şi cu speranţa că, după sfinţire, vechiul lăcaş de cult va fi înapoiat cultului ortodox.

Parabola bogatului

Stând mulţimile în preajma
Bunului Învăţător,
Îi sorbeau divin cuvântul,
Spus spre mântuirea lor.

Unul, cu obidă-n suflet,
Zis-a astfel Domnului:
Spune fratelui să-mi deie-o
Parte din averea lui.

De bogat ce-i nu-şi mai ştie
Rodul luncii, nici arginţii;
A luat cu sila, Doamne,
Tot ce ne-au lăsat părinţii.

A grăit atuncea Domnul:
Să luaţi aminte bine:
Viaţa nu stă în prisosul
Ce nu-l poţi lua cu tine.

Ochii minţii să-i deschidă
Tuturor care-l ascultă
Le dă pilda despre omul
Care-adună avere multă.

Rod atât i-a dat odată
Ţarina la om bogat,
Că nici loc n-avea să-şi pună
Tot belşugul adunat.

Jitniţele vechi şi strâmte
Dărâma-le-voi îndată,
Zise el; mai mari voi face,
Toate roadele să-ncapă.

Plin de mulţumire-oi zice
Sufletului meu: de-acuma
Mâncă, bea, te veseleşte,
Toate-s pentru tine numa.

Du-o-n dulce desfătare,
Uită grijile şi-amarul,
Pentru mulţi ani de-azi nainte,
Plin e de belşug hambarul.

Cel din slavă auzindu-i
Planurile lui ne toate,
Îi grăi: Nebune! Iată,
Încă în această noapte

Cere-oi sufletu-ţi să vină
Spre judeţ, să-mi stea nainte,
Cui va rămânea ce strâns-ai,
Omule fără de minte?

Astfel este totdeauna
Omul cel bogat, nerod,
Când doar pentru trup-adună,
Pentru suflet nici un bob.

PETRE ŞAITIŞ

Sfârşitul vieţii lui Mihai Viteazul

Înainte de tragicul sfârşit al vieţii lui Mihai Viteazul s-a petrecut un eveniment oarecum asemănător. Şi acest eveniment premergător s-a ivit în urma bătăliei de la Şelimbăr de lângă Sibiu, ce a avut loc în 18/28 octombrie 1599 între oştile lui Mihai Viteazul şi ale cardinalului Andrei Bathory. După cum se ştie acesta a pierdut bătălia şi a căutat să-şi salveze viaţa fugind spre Moldova, dar el a fost prins şi omorât de un secui. Acesta din urmă i-a adus lui Mihai Viteazul într-o traistă, capul nenorocitului principe, cu speranţa unei bune recompense. Domnul, părându-i foarte rău de cele întâmplate, aşează pe masă capul lui Andrei Bathory şi-l priveşte mult timp cufundat în gânduri triste. Doamnei Stanca, soţia voievodului care era de faţă la această jalnică privelişte, i se umplură ochii de lacrimi. Întrebată de Mihai de ce plânge, ea răspunse cu adânci suspine, şi cu o profeţie îi spuse: „Ceea ce i s-a întâmplat lui, ţi se poate întâmpla şi ţie şi acestuia" arătând cu mâna pe fiul lor Nicolae Pătraşcu.

Mişcat de aceste cuvinte şi gândindu-se la nestatornicia soartei omeneşti, Mihai îşi întoarse faţa, ca să-şi ascundă lacrimile care-l podidiră din abundenţă şi zise: „O, săracul popă! săracul popă!" După aceea în grabă ticluise să fie căutat şi adus trupul răposatului. I s-a pus capul la trup, a fost îmbrăcat în haine arhiereşti şi aşezat într-un coşciug de argint. După aceea cardinalul a fost îngropat cu mare pompă regească.

Ucigaşul lui Andrei Bathory, fiind cuprins de remuşcări, s-a sinucis, luându-şi răsplata după faptă, precum spune Sfânta Scriptură: „Căci cu ce măsură vei măsura, ţi se va măsura".

După un an şi zece luni de la acest trist eveniment a avut loc curmarea vieţii lui Mihai Viteazul.

În urma luptei de la Guruslău (13 august 1601) între Mihai Viteazul şi generalul Gheorghe Basta s-a ivit un conflict generat de împărţirea artileriei şi steagurilor capturate. De fapt, între cei doi conducători de arme existau neînţelegeri mai vechi.

În ziua de joi, 16 august 1601 s-a organizat pe Câmpia Turzii tabăra lui Mihai Viteazul. Tot aici, la o mică distanţă de acesta îşi avea şi Gheorghe Basta tabăra sa.

După ce s-a instalat, Mihai şi-a trimis trupa de haiduci (lefegii) cu căpitanul Gheorghe Raţ şi mazilii (boierii fără dregătorii) împreună cu Vasile Mârza (viitorul mare spătar al lui Radu Şerban) la Alba Iulia.

Gheorghe Raţ avea misiunea să pregătească reşedinţa princiară pentru Mihai Viteazul aici. Şi după aceea urma să meargă tot cu haiducii săi la Făgăraş ca să elibereze familia voievodului din prizonierat.

Sâmbătă, 18 august 1601 cu ajutorul interpretului Giovanni Raguseo, s-a purtat un dialog între Gheorghe Basta şi Mihai Viteazul.

Acesta din urmă şi-a anunţat intenţia de a pleca a doua zi (19 august 1601) la Făgăraş trecând însă prin Alba Iulia. Cu acest prilej i-a cerut lui Gh. Basta 300 ostaşi valoni să-l însoţească, deoarece oastea lui era împrăştiată prin ţară, iar cea care-i mai rămăsese, o trimisese înainte cu două zile spre Făgăraş.

Gheorghe Basta aflând intenţia lui Mihai, s-a temut că voievodul trecând prin Alba Iulia s-ar putea să fie proclamat principe sau guvernator al Transilvaniei. Atunci a încolţit în mintea lui ideea de a-l prinde şi a-l ucide pe Mihai. În acest scop Gheorghe Basta a convocat în seara zilei de sâmbătă, 18 august 1601, Consiliul ofiţerilor format din comandanţii valonilor: locotenent col. Silfer Stein, căp. Jacques Beauri, Verlin de Linge, Mortagne Rosini, germanul Scharfeneck s.a. Atunci a hotărât arestarea lui Mihai în numele Maiestăţii sale şi trimiterea lui la Satu Mare, iar în caz de împotrivire, uciderea lui. Totul a fost pregătit de Basta în cele mai mici amănunte prevăzând chiar mai multe variante, aplicabile de la caz la caz.

Duminică, 19 august 1601, în zori de zi s-a dat semnalul de plecare a circa 300 de ostaşi valoni şi germani prin ridicarea steagului mic al lui Basta; deplasarea lor s-a făcut în taină, fără zgomot.

Călăreţii români şi sârbi ai lui Mihai, puţinii care-i mai rămăseseră, văzând oştenii lui Basta care se apropiau de cortul voievodului, au crezut că vin să escorteze pe voievod spre Alba Iulia şi Făgăraş şi de aceea ei s-au retras îngăduindu-le intrarea.

Mihai însă aflase totuşi ceva din cele ce se urzea, deoarece i-a spus în cursul nopţii de sâmbătă spre duminică lui Ludovic Rakoczi, comandantul haiducilor săi „că regretă trimiterea lor spre Făgăraş". Mihai avea o presimţire şi o nelinişte care nu-l lăsau să se odihnească.

În zorii zilei de 19 august 1601, în vreme ce valonii şi germanii se apropiau „i s-a adus lui Mihai un cal şi l-a aşezat în faţa cortului ca îndată ce se va întâmpla ceva să poată încăleca".

Tot în dimineaţa zilei de 19 august 1601, la ora 7,00, ostaşii lui Basta au sosit. Cortul lui Mihai a fost înconjurat pe partea stângă de archebuzierii valoni pedeştri iar pe dreapta de reiterii (călăreţii) germani din regimentul lui Pezzen.

Scharfenneck şi Beauri au pătruns de-a dreptul în cort. Valonii şi germanii după ce-au înconjurat cortul, au făcut cu cuţitele mai multe găuri mari şi au intrat prin mai multe părţi deodată.

Mihai se afla în interiorul cortului, în picioare şi vorbea cu comandantul călărimiii sale Ludovic Rakoczi. Când Beauri şi însoţitorii săi au pătruns în cort, Mihai i-a întâmpinat cu cuvinte de bunvenit. Dar valonul Beauri, fără altă introducere, a pus mâna pe Mihai, zicând „Eşti prins!". Domnul a înţeles semnificaţia gestului său că zvonurile erau reale şi i-a răspuns doar „Ba!" a întins mâna stângă, căci era stângaci, spre sabia atârnată de stâlpul cortului.

În acel moment un foc de archebuză i-a zdrobit-o, iar Beauri i-a înfipt halebarda în piept, ucigându-l. Un pedestraş german a „completat" acţiunea începută, tăindu-i capul „Şi căzu trupul lui cel frumos ca un capaciu" ne relatează vistierul Stavrinos.

În cort şi în jurul lui, unde se aflau vreo 17 slujitori ai domnului „care au voit să-şi apere stăpânul" s-a încins o luptă aprigă. Au fost ucişi aproape 30 de oameni de-ai lui Mihai. Calul voievodului a fost împuşcat, iar trupul lui Mihai a fost scos din cort şi sprijinit de el; a stat aşa întreaga zi, în bătaia soarelui.

Singurul care a rămas în viaţă şi a reuşit să scape a fost Ludovic Rakoczi, care s-a dovedit atunci că a fost un mare trădător.

Toţi consilierii lui Mihai care se aflau acolo, au fost făcuţi prizonieri şi îndată omorâţi în afară de următorii: banul Mihalcea, principalul sfetnic al lui Mihai în probleme ardelene, care îşi căutase scăpare într-o moară din sus de Turda; dar după puţin timp a fost prins de valoni ,torturat şi sugrumat în septembrie 1601 la Alba Iulia; Aga Leca Racotă şi comisul Leca, albanezi de origine ca şi Basta, au trecut de partea acestuia.

De la cronicarul St. Szamosközy aflăm următoarele: „...trupul lui Mihai a zăcut trei zile gol, la marginea drumului. Capul cu barbă cu tot l-au pus pe hoitul unui cal (...). În cele din urmă trupul l-a pus nişte sârbi într-o groapă mică". Şi Palamede ne confirmă că „timp de 3 zile şi 3 nopţi capul domnului a rămas aşezat pe un cal al său, ucis în învălmăşeală, în care timp trupul a rămas neîngropat...". „Mulţi se strângeau acolo, priveau cu jale şi clătinându-şi capul criticau aspru pe Basta. Iar după 3 zile şi 3 nopţi tot nişte ostaşi din vechii slujitori ai lui Mihai, i-au îngropat trupul noaptea pe ascuns şi mulţi l-au plâns cu prisosinţă".

Capul a fost dus în taină, de un oarecare căpitan, de un iuzbaşa în Mânăstirea din Deal şi a fost înmormântat acolo".

Dar cine a fost acel căpitan? Numele lui îl aflăm în letopiseţul cantacuzinesc; **nu era altul decât Turturea postelnic.** El a fost unul din cei mai apropiaţi oameni ai domnului şi care l-a însoţit în toamna anului 1600 în „Ţara Nemţească". Turturea a fost nepotul banilor Drăgan şi Petru din Glina şi avea moşii la Ciumernic, Băneşti şi Glina. Acesta făcuse, în urmă cu câţiva ani un jurământ cu Mihai Vodă, „cum să se caute unul pe altul, până la moartea lor (...). Drept aceea dacă văzu Turturea postelnicul că tăiară pe Mihai Vodă, mult s-au nevoit pentru jurământul ca să aducă oasele lui şi n-au putut ci au luat numai capul de l-au dus în Ţara Românească şi l-au îngropat la mânăstirea Din Deal de la Târgovişte...".

(Continuare în pag. a 8-a)

Dr. Gh. MĂMULARU
Călimăneşti

„E mai bună dimpreună viaţa cea frăţească..."

În Transilvania se duce acum o dureroasă luptă între românii ortodocşi şi greco-catolici, pe tema restituirii bunurilor enoriaşilor greco-catolici, trecute la Biserica ortodoxă în octombrie 1948.

În acest context, unii prelaţi greco-catolici şi câţiva mireni nu prea înţelepţi se laudă că ei au luptat „în catacombe în timpul comunismului de la noi, iar episcopatul ortodox a colaborat cu comuniştii, pe câtă vreme episcopatul greco-catolic n-a colaborat. Şi bat monedă calpă pe această temă.

Să examinăm situaţia şi să vedem dacă episcopatul greco-catolic a făcut bine luptând „în catacombe" şi nu „pe sol ?

Situaţia Bisericii devenise grea la noi după război, cu atât mai mult, cu cât în conducerea partidului comunist rolul principal l-au avut străinii, nu românii. Tot Ardealul a fost dat pe mâna lui Emeric Sipos, de la Oradea, şovinist şi exaltat.

Dezvoltarea lucrurilor era previzibilă.

Când în 1947, în Polonia, 7 milioane şi jumătate de cetăţeni polonezi greco-catolici, au fost trecuţi la Biserica ortodoxă, era clar că oriunde sunt credincioşi greco-catolici, în spaţiul de influenţă rusă, aceştia vor fi trecuţi la Biserica ortodoxă. când rusii vor socoti că e momentul.

Situaţia Bisericii greco-catolice de la noi devenea grea, critică.

Însă conducătorii ei au avut timpul să mediteze din vreme la momentul cel greu, când urma să se pună problema: a fi, ori a nu fi?

Aveau două ipoteze:

Să rămână activi, trecând la Biserica ortodoxă; sau să fie desfiinţaţi, dacă nu trec.

Din nefericire pentru ei şi pentru noi, ei, la momentul respectiv au greşit alegerea. În loc să aleagă trecerea cu speranţa că precum acum la un moment greu, au trecut la Biserica ortodoxă, spre a exista — tot aşa, când va veni un moment favorabil reîntoarcerii — se vor întoarce în linişte şi fără zguduiri la Biserica greco-catolică.

N-au intuit bine momentul politic, precum nici n-au înţeles bine rostul lor în împrejurările date. Poate c-au socotit că se va prăbuşi repede comunismul şi conducătorii greco-catolici vor apare ca nişte eroi catolici.

Neacceptând trecerea la Biserica ortodoxă — o altă modalitate de a sluji lui Dumnezeu decât cea greco-catolică, ei au părăsit câmpul de luptă; s-au retras de pe front. Şi-au dat demisia. Şi cu o mândrie tristă au capitulat. Singuri şi-au ales această poziţie de **„plecaţi din tranşee"**.

Dar principalul la acea vreme nu era să-L mărturisească pe Dumnezeu în forma greco-catolică, ci să-L mărturisească. Să fie în luptă. Voind să salveze amănuntul, forma, au sacrificat esenţialul: lupta activă pe teren. N-au mai avut putinţa să-L mărturisească oficial — înşelaţi de viclenia comunistă, şi-au dat demisia, şi masa credincioşilor trecând silită la Biserica ortodoxă, puţini au rămas să lupte „în catacombe".

Conducerea Bisericii greco-catolice a motivat refuzul ei de trecere la Biserica ortodoxă cu faptul că aveau un jurământ ca să fie fideli Bisericii catolice. Au ignorat că aveau un jurământ mai înalt, acela ca să-L mărturisească pe Domnul Iisus în orice împrejurări.

În scrisoarea I către Corinteni, sfântul Pavel a lămurit că esenţialul e să-L mărturiseşti pe Hristos, forma interesând mai puţin. Însă episcopatul român greco-catolic a preferat aderarea la catolicism peste orice alte consideraţii asupra momentului.

Dar episcopatul greco-catolic nu putea evita hotărârea greşită ce a luat-o în 1948? Împotrivirea totală? — Putea! Dar pentru asta trebuia să fie mai puţin fanatic. Trebuia să privească istoria. Momentul prin care au trecut a mai fost în istorie. Nu a fost ceva nou.

Marele dascăl al Bisericii catolice, fericitul Augustin, geniu sublim, a trăit momentul şi a dat rezolvarea lui la timpul său.

Două triburi barbare germane, Vandalii şi Alanii au pătruns în Spania şi treceau în Africa. Lumea creştină africană era îngrozită.

Episcopii şi clerul se întrebau: Ce să facem? Cum procedăm?

Mântuitorul ne permite, ca, dacă suntem prigoniţi într-un oraş, să fugim în altul.

Ce răspunde marele Augustin, care a murit la anul 430 d.H., tocmai când intrau barbarii în oraşul său Tagasta?

„Vom arăta poporului creştin **situaţia aşa** cum este, fără a exagera primejdia şi fără a da asigurări să rămână pe loc. Vom lăsa poporul să hotărască. Şi dacă poporul va vrea să plece, vom pleca cu el; şi dacă se va hotărî să rămână — să rămânem cu el, înfruntând cu el soarta. Dacă sunt mai mulţi clerici, unii pot să fugă, dacă ceilalţi singuri pot satisface nevoile spirituale ale poporului.

Atunci poporul are cele mai mari trebuinţe — spovedanii, înmormântări, încurajarea fecioarelor violate, etc., etc. Deci Clerul va trebui să fie mereu lângă popor, spre a-i satisface toate cele de trebuinţă".

Acelaşi îndemn l-a făcut şi marele bărbat politic Simion Bărnuţ în 1848: „Rămâneţi lângă popor, că nu greşiţi", spunea el intelectualilor ardeleni.

Dar episcopatul greco-catolic nu era în faţa unei alegeri grele. El nu era avizat să fugă în necunoscut, nici la nişte barbari, ci la nişte fraţi români.

Că episcopatul a părăsit poporul, retrăgându-se într-un refuz total, se ştie. Că poporul nu-l putea urma pe calea pe care a ales-o, vede şi înţelege oricine.

Deci faptul că episcopatul greco-catolic s-a situat pe o poziţie greşită, părăsind poporul, neţinând cont de responsabilităţile lui — e cu totul clar.

Că apoi s-a menţinut cu demnitate şi hotărâre pe linia pe care au ales-o — a fost frumos şi onorabil.

Dacă acum însă din această greşeală de orientare, care a produs atâtea necazuri, perturbări şi suferinţe inutile îşi face un merit şi o laudă — e o altă greşeală.

Când Biserica greco-catolică era în oprimare, eu plângeam de durerea ei şi unde puteam o apăram. Acum când membrii ei atacă, cu mare îndrăzneală, Biserica ortodoxă, ca preotul Matei Boilă — sunt aici să-i înfrunt şi să le arăt greşelile. Dacă cineva i-ar ataca pe nedrept, aş sări să le arăt calităţile.

Dacă membrii episcopatului greco-catolic ar fi trecut la ortodocşi, şi dacă li s-ar fi cerut colaborarea cu comunişti, ei ar fi putut refuza, dovedind tăria caracterului lor. Dar atunci ar fi murit în temniţe ca nişte luptători creştini, nu ca nişte „retraşi" de pe câmpul de luptă.

Dar cel mai activ dintre ei şi cel mai vrednic, episcopul Ioan Suciu îi reabilitează, prin moartea lui, pe arena de luptă, ca un martir şi sfânt.

Acum după aproape 50 de ani de la desfiinţarea Bisericii greco-catolice şi după profundele prefaceri ce s-au petrecut — cum să mai faci restitutio in integrum? Cei mai mulţi români foşti greco-catolici, şi mai ales urmaşii lor nu vor să se mai întoarcă la Biserica greco-catolică, ci stau în casele parohiale şi bisericile foste greco-catolice. Cum, **de iure** bunurile nu sunt ale Bisericii ci ale comunităţii creştine, ei acum fiind ortodocşi, pe drept aceste bunuri le revin lor. Dar dacă se reîntorc la greco-catolici — atunci ele trebuie să li se restituie. Altfel e haos şi zbatere fără folos.

Dezbaterile pe această temă, dintre ortodocşi şi greco-catolici trebuie să se ducă în forme amiabile, fără violenţă, ca între nişte fraţi care se iubesc.

Clipa cere unire între toţi românii. Şi puţină smerenie a celor îngâmfaţi.

Preot NICOLAE GREBENEA
— Piatra Neamţ

Un act de îndreptăţire istorică:

Legalizarea străvechii Mitropolii a Basarabiei

PATRIARHIA ROMÂNĂ

CABINET

TEOCTIST

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

ÎNALT PREA SFINŢIEI SALE,
ÎNALT PREA SFINŢITULUI P E T R U,
MITROPOLITUL BASARABIEI

Î. P. S. Mitropolit PETRU,
Preaiubit frate întru Iisus Hristos,

Am aflat cu mare bucurie de hotărârea Curţii de Apel din Chişinău de a aproba legalizarea străvechii Mitropolii a Basarabiei, brutal desfiinţată în anul 1940 de trupele de ocupaţie sovietică. Această hotărâre încununează multele suferinţe, umilinţe, străduinţe şi credinţa puternică mărturisite de Î. P. S. Voastră, de clericii şi credincioşii din Republica Moldova întru împlinirea acestui deziderat.

Este un act de îndreptăţire istorică pentru neamul românesc şi pentru fiii lui de pretutindeni şi, de aceea, cu smerenie îi mulţumim Preabunului Dumnezeu, care ne ceartă, dar nu ne dă morţii, rugându-L să lumineze gândul şi voinţa tuturor spre desăvârşirea acestei hotărâri şi să aşeze dragostea şi înţelegerea între fiii aceluiaşi neam din Republica Moldova.

Unitatea este un dar al Sfântului Duh, de aceea nu trebuie să ne sperie valurile ridicate împotriva ei, ci să ne rugăm Preabunului Dumnezeu să cerceteze moştenirea Sa, Mitropolia Basarabiei, păstorită de Î. P. S. Voastră, pe sfinţiţii ei slujitori şi pe toţi dreptmăritorii creştini, dăruindu-le pace şi întru toate bunăsporire.

Cu frăţească întru Hristos îmbrăţişare,

† **TEOCTIST,**

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ

Arhiepiscop şi Mitropolit al Transilvaniei

Înalt Prea Sfinţiei Sale
Înalt Prea Sfinţitului PETRU
Mitropolitul Basarabiei

Înalt Prea Sfinţite PETRU,

Simt o deosebită bucurie, când vă scriu această scrisoare. Am citit în presă că în cele din urmă, autorităţile judecătoreşti supreme au dat câştig de cauză Mitropoliei Basarabiei. Adică, Mitropolia Basarabiei există legal. Sper ca această decizie să rămână definitivă.

Găsesc cu totul firesc ca Mitropolia Basarabiei, încadrată în structurile Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, să existe legal şi să facă misiune ortodoxă în mijlocul românilor din Basarabia, acum Republica Moldova.

Pentru românii din România, situaţia unei Biserici româneşti supusă jurisdicţiei Patriarhiei Moscovei, este un lucru cu totul de neînţeles, mai ales în condiţiile în care Basarabia a devenit statul independent, „Moldova" de astăzi.

Desigur situaţia în condiţiile independenţei Republicii Moldova, îşi va aştepta în viitor soluţia definitivă, dar pentru moment în organizarea bisericească soluţia cu Mitropolia Basarabiei, e cea mai firească. Statul moldovean şi-a dobândit independenţa, ceea ce faţă de trecut când Basarabia era sub ocupaţia rusească, e un pas uriaş spre normalizare şi firesc.

În organizarea bisericească legăturile cu Biserica Mamă, în unitate sunt expresia unei situaţii de normalizare. Aşa se întâmplă şi cu românii din Banatul Iugoslav, şi cu cei din Ungaria, şi cu cei din Australia, şi cu cei din Noua Zeelandă, şi cu cei din Statele Unite şi Canada.

E adevărat că în Statele Unite există şi o Episcopie românească locală, dar ea nu depinde de nici o Biserică străină.

Sperăm toţi că, în timp, dependenţa jurisdicţională de Moscova, care de la început s-a instalat în Basarabia, prin ocupaţie, va fi abandonată. Cum să depinzi de vechiul ocupant, pe linie spirituală, când Republica s-a eliberat de această ocupaţie şi se bucură de recunoaştere internaţională.

Este speranţa noastră că într-o zi românii basarabeni se vor elibera toţi şi pe linie bisericească.

Deocamdată să ne bucurăm de ceea ce s-a reuşit şi, ştiu că de mult Dumneavoastră, domnul Cubriacov şi mulţi alţii, v-aţi luptat pentru aceasta şi în cele din urmă aţi reuşit. De altfel era normal să fie aşa, căci se ştie că şi structurile europene au gândit la fel.

Vă doresc un succes total şi o păstorire duhovnicească pe măsura credinţei şi a simţirii româneşti a poporului din Basarabia.

Cu cele mai alese sentimente Vă felicit şi vă îmbrăţişez pe Înalt Prea Sfinţia Voastră şi pe toţi cei care V-au fost aproape în dobândirea acestui drept întru totul cuvenit.

† **ANTONIE**

Mitropolitul Ardealului,
Crişanei şi Maramureşului

Lumina luminează

Mântuieşte-mă, Doamne
şi-mi
albeşte lutul
acesta.
Duhul cel Sfânt
nu-l lua de la mine
greşi oriul
Aruncă-mi lucrarea
în
focul jertfei de Cruce
ce preschimbă
istorică
fire;
Şi Cuvântul s-a
făcut trup
Şi a lăcuitu
printre noi...
Lumina luminează
întunerecul...

DAN BODEA

...Cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu

(I Cor. 1, 18)

Prin tot ceea ce aminteşte şi trezeşte, Crucea cea aducătoare de **mântuire** pentru creştinătate rămâne pentru cei ce doresc să vândească numai „modern" absurdă şi fără înţeles — „modern" între ghilimele pentru că uneori se înţelege prin „modernitate" părăsirea şi rătăcirea învăţăturii sănătoase şi mereu vii a Tradiţiei Bisericii, a Părinţilor prin care a ajuns la noi Vestea cea bună, Evanghelia Mântuirii.

Neînţelegerea aceasta se întâmplă adesea pentru că de Cruce rare să fie legată totdeauna şi suferinţa. Mântuitorul nostru Iisus Hristos **a pătimit şi a murit pe Cruce**, iar apoi Evanghelia ne transmite îndemnul Său de a ne face părtaş fiecare patimilor Crucii — ale crucii fiecăruia — spre a înainta pe calea mântuirii.

Dar scopul tuturor câştigurilor materiale şi spirituale ale lumii moderne nu este tocmai acela de a scăpa pe oameni de suferinţă? Adică de a obţine mântuirea — aceasta înţeleasă, uneori îngust, doar ca o oarecare eliberare de suferinţă şi, pe cât se poate, şi de moarte.

Pentru felul acesta de a gândi, **suferinţa** Crucii, prin care ar trebui să se treacă tocmai **pentru a scăpa de suferinţă**, pare cu totul lipsită **de sens**. Pare lipsită de „logică" chiar şi suferinţa, patimile şi moartea pe Cruce, ale Fiului lui Dumnezeu cel întrupat pentru mântuirea noastră — căci dacă la Dumnezeu cel Atotputernic toate sunt cu putinţă, de ce nu ar fi fost cu putinţă şi evitarea Crucii...? Iar pentru noi oamenii nu există acum atâtea mijloace de a ocoli în această lume suferinţa, de orice fel ar fi ea? Nu există pentru aceasta atâta „ştiinţă", „creaţie" a minţii (a raţiunii) omeneşti — şi la o adică, toată această „ştiinţă" nu este oare o bună folosire a minţii, acest dar al **lui Dumnezeu?** Iată **medicamente**, calmante pentru suferinţele trupeşti şi unele sunt atât de „puternice" încât trupul poate să şi moară fără ca omul să simtă! Pentru suferinţele sufleteşti, pentru angoasele „spirituale" există apoi atâtea distracţii şi plăceri, începând cu dulciurile şi jucăriile atrăgătoare pentru copii şi continuând cu veşmintele **şi palatele scumpe, caleştile şi corăbiile aurite** ce „merg singure" (cu motor), „păsările fermecate" (cu reacţie)... — până la nenumăratele filme şi canale de radio şi televiziune, la a căror „şcoală" copiii şi tinerii petrec uneori (prea) multe ore din zi şi din noapte — mai nou au apărut şi reţelele de computere, Internetul — şi ce care se scurg atâtea înc ipuiri şi arătări ale satisfacerii şi consumării fericirii. Iar filozofii deştepte sunt gata să te convingă, de câte ori este nevoie, că aici şi acum e ce e, şi că ce ar mai fi poate fi sau nu, şi cel mai uşor este să uiţi; în general, răul şi moartea pot fi depăşite foarte simplu dacă sunt vopsite puţin în roz. Ochelarii coloraţi sunt la modă secolul acesta... La o adică mai sunt pregătite şi tot felul de chimii **medicamentoase, droguri şi proceduri psihiatrice**, care să tâmpească orice tulburare „idealistică" ... Iar dacă vrei credinţă — nu-i aşa, mare lucru es e să crezi în ceva? — ajunge să crezi doar în ce vrei tu **şi-ţi** place, în ce crezi tu că trebuie să crezi, aşa, în mod d mocratic...

Pusă doar în termenii aceştia, ispita „timpurilor moderne" este mare. Dar, ca orice ispită, este şi înşelătoare — sofistică şi mincinoasă. Şi ea presupune multă orbire, provocată şi acceptată. Provocată de cel rău şi acceptată prin păcatul nostru. Orbire în faţa adevărului, faţă de realitatea existenţei. Orbire faţă de adevărul despre om, faţă de ceea ce Insuşi Dumnezeu a Descoperit, a Revelat omului.

Dar oricât (s-)ar orbi omul ,sufleteşte şi trupeşte, în noi rămâne mereu ceva din puterea de a ne ridica deasupra amăgirii — de a „transcende", într-un fel. Şi astfel, dacă ne ridicăm cât de cât deasupra promisiunilor „imediate" ale lumii rătăcite, vedem îndată că după orice distracţie şi plăcere păcătoasă (din dorinţa de a scă a de suferinţă ,măcar prin uitare) urmează totdeauna o mai mare suferinţă şi durere, mai devreme sau mai târziu. Şi după cum arăta încă Sfântul Maxim Mărturisitorul, dorinţa de a scăpa de această nouă suferinţă face să se caute o şi mai mare plăcere (tot păcătoasă), ce va duce apoi la o suferinţă şi mai mare... iar cercul acesta cu adevărat „infernal" înseamnă de fapt o prăbuşire necontenită spre moarte.

Şi până şi moartea, pe calea aceasta, este o ultimă şi înspăimântătoare amăgire. Pentru cel disperat de suferinţa ce urmează păcatului, moartea poate să pară o soluţie finală încă relativ „păcută", prin „liniştirea" pe care ar aduce-o inexistenţa absolută. Şi atunci şi sinuciderea poate să devină o modă a unei lumi „moderne"... şi oarbe. Dar moartea în păcat, departe de a fi o ultimă şi p rversă „plăcere", nu este decât o ultimă şi ticăloasă negare a darului dintru început al iubirii lui Dumnezeu, cel al aducerii la fiinţă a întregii făpturi. Şi dacă „darurile şi chemarea lui Dumnezeu nu se pot lua înapoi" (Rom. 11, 29), darul **existenţei** pentru om şi chemarea sa la **viaţă veşnică** şi fericirea comuniunii întru **iubirea** dumnezeiască pot fi doar pervertite prin păcat. Iar moartea, în acest caz, departe de a fi dorita „linişte veşnică" a inexistenţei, devine suferinţă chinuitoare, tot **veşnică**, a negării oarbe a existenţei şi a lipsei iubirii — altfel spus, chinul iadului.

Aceasta este suferinţa datorată păcatului fără întoarcere, a păcatului ca şi pervertire al darului libertăţii omului, care sfârşeşte în moarte, în moartea veşnică a trupului şi a sufletului.

Cu totul alta este suferinţa Crucii şi, după cum ne-au arătat mărturisitorii credinţei, chiar şi moartea este alta în numele Crucii. Pentru că suferinţa şi moartea în numele Crucii înseamnă părtăşie la Patimile şi Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, cărora ştim că le-au urmat, pentru vecie, Învierea şi viaţa veşnică întru Împărăţia cea cerească, a Treimii celei Sfinte, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh; şi aceasta pentru toată firea omenească, pentru tot neamul omenesc cel mântuit, cel care se numeşte cu numele lui Hristos cel înviat, adică numele atât de minunat de **creştin.**

Şi de aceea curajul în asumarea suferinţelor Crucii nu înseamnă deloc nebunie uşuratică şi inconştientă, ci, din contră, ea înseamnă adevărata **ştiinţă** despre cele existente şi despre mântuirea lor; şi mai înseamnă şi multă **con-ştiinţă**, pentru că amăgirea încearcă în orice chip să câştige mai ales conştiinţa noastră, nivelul voii conştiente, adică acolo unde se duce lupta pentru sufletul nostru.

În viaţa de toate zilele **purtarea crucii** mai înseamnă astfel, cel mai adesea, renunţare. Şi este dureroasă renunţarea la „consumarea" ,ri,ită şi păcătoasă a „părticelelor" trecătoare de plăcere pe care le mai au după cădere toate cele create de Dumnezeu. Dar această renunţare este dătătoare de lumină atât pentru cel care renunţă jertfelnic, cât şi pentru cele la care se renunţă şi care primesc astfel, la rândul lor, o „iluminare de sus" prin cel ce renunţă. Toate cele la care se renunţă, de la început **daruri** de la Dumnezeu, îşi redobândesc astfel starea de **dar** dintru început, se fac iarăşi „dar din dar", ca un bun ce nu mai foloseşte cuiva decât atunci când este dăruit. Pentru că doar ca dar ce se dăruieşte — după chipul Mântuitorului — lumea întreagă se mai regăseşte pe sine.

Renunţarea curajoasă — ca un „post luminos", o asceză — la cele ale lumii ca la nişte idoli care ne înrobesc, renunţarea la chipul şi chipurile lumii doar ca şi chipuri, ispititoare şi goale, mai înseamnă şi întoarcerea acestui chip păcătos al lumii în chipul cel bun, care este icoană a celor mai înalte, a rosturilor, a raţiunilor lor dumnezeieşti. Suferinţa şi apoi moartea faţă de cele ale lumii, faţă de ispita lor păcătoasă, este atunci trecerea prin poarta întunericului lipsei de iubire şi a spaimei inexistenţei spre harul chipului luminos al lumii veşnice, prin puterea Crucii, „arma de biruinţă" dăruită nouă de jertfa Mântuitorului.

Poate fi înspăimântătoare suferinţa Crucii, privită cu ochi orbiţi de necredinţă. Şi suferinţa singură poate ispiti spre încercarea păcătoasă şi fără sorţi de izbândă de a o ocoli. Dar pentru vederea creştină adevărată, dreptmăritoare, ortodoxă, strălucită de credinţă şi nădejde, Crucea este unită totdeauna cu Învierea. Şi din credinţa şi nădejdea în această Înviere — darul bunătăţii şi iubirii lui Dumnezeu — ne izvorăşte şi nouă, tuturor creştinilor, puterea purtării crucii noastre, a fiecăruia în parte.

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Urmarea lui Hristos

Nu este împrejurare din viaţă, nu este persoană din orice stare socială, nu este instituţiune nici acţiune, nu este chestiune, pentru care învăţătura Sfintei Scripturi să nu aibă răspunsul cel mai potrivit, îndrumarea sau sfatul cel mai bun. La toate oferă soluţionare deplină şi niciodată nu s-au dat soluţiuni care să întreacă sau măcar să egaleze pe cele date de învăţătura creştină.

Asemeni diavolului în pustie, cărturarii şi fariseii, în repetate rânduri, l-au interpelat pe Iisus, cu gând de ispitire. Frământat de gânduri pentru mântuirea sufletului său însă Nicodim, fruntaş între evrei, a venit noaptea la Iisus, convins fiind asupra competenţei Lui, căci — după cuvântul adresat de el lui Iisus — „ştim că de la Dumnezeu venit-ai învăţător" (Ioan 3, 2).

Obsedaţi de aceleaşi gânduri, au venit la Iisus elinii dintre cei ce se suiseră la praznic să se închine şi care pentru mântuirea sufletului lor, trecut-au la legea iudeilor (Ioan 12, 20).

Întreita zăbovire duhovnicească la umbra crucii, din luna septembrie, începe cu tânărul bogat care, neliniştit pentru mântuirea sufletului său, a venit şi el la Iisus. Relatările celor trei Evanghelii sinoptice oferă posibilitatea desprinderii trăsăturilor caracteristice ale acestui tânăr. Iisus era în drum gata de plecare, când, în marea grabă — am zice cu sufletul la gură — tânărul bogat a alergat la El, prinzând un ultim moment prielnic spre a i se adresa cu cuvintele: „Învăţătorule bune, ce să fac să moştenesc viaţa de veci?" (Marcu 10, 17). Departe gândul, că ar fi venit să-l interpeleze pe Iisus, spre a-l ispiti. Forma în care i s-a adresat şi faptul că a căzut în genunchi în faţa lui Iisus, învederează în mod eclatant dovada sincerei veneraţiuni, ce i-o manifesta. El era un dregător al legii, deci într-o înaltă funcţiune, pentru care era necesară cunoaşterea temeinică a legilor, spre a le aplica în mod corect. „Ştii (prea bine) poruncile" (Luca 18, 20), i-a zis Iisus tânărului, apreciindu-i astfel competenţa în exercitarea profesiunii sale. I-a înşirat totuşi cinci porunci din decalog cu corolarul: „Să iubeşti pe aproapele tău ca însuţi pe tine" (Matei 19, 19). A lăsat să se subînţeleagă, că iubind astfel pe aproapele neîndoielnic îl iubeşti şi pe Dumnezeu. Acest tânăr entuziast a mărturisit că a păzit toate aceste porunci din tinereţele sale. La auzul celor spuse, „Iisus privind la el îi fu drag" (Marcu 10, 21) şi-i grăi: „De voieşti să fii desăvârşit (Matei 19, 21) vinde tot ce ai, dă săracilor şi vei avea comoară în cer; apoi vino, ia-ţi crucea şi urmează-mă" (Marcu 10, 21). La rândul lor, săracii neavând posibilitatea să răscumpere binefacerile din care s-au împărtăşit, urmează ca Dumnezeu să-i răsplătească în viaţa viitoare. I s-a cerut apoi tânărului să-şi ia crucea sa şi — ca a treia cerinţă — să-l urmeze pe Iisus. Tânărului i se oferea astfel şansa de a deveni un al doilea apostol iubit al lui Iisus.[1] O, dar întristat şi cu părere de rău, printre lacrimi şi suspine, a plecat atunci tânărul, nefiind în stare să împlinească nici măcar prima cerinţă, căci avea bogăţii multe, de care nu se putea despărţi. Ceea ce i se oferea, era nespus de valoros: în schimbul vremelniciei, veşnicia; pentru simulacrul de fericire, i se ofereau „cele ce ochiul nu le-a văzut, de care urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-a suit" (I Cor. 2, 9). Cu ce entuziasm a venit acest tânăr la Iisus şi cât de deznădăjduit a plecat el la ale sale care îl atrăgeau cu putere înapoi nefiind în stare să împlinească triada de cerinţe propusă de Iisus.

De fapt urmarea lui Iisus necesită părăsirea vieţii de până atunci, jertfind-o pe aceasta pentru viaţa în Hristos, în nepătrunsă dragoste faţă de Dumnezeu. Toma a Kempis, considerat a fi gloria misticilor (+ 1471), în cartea sa de edificare sufletească „De imitatione Christi" susţine, că în religiune mai puţin importă ceea ce cunoaştem cu raţiunea despre Dumnezeu, faţă de ceea ce simţim cu inima. Adevărata religiune constă tocmai în dragostea faţă de Dumnezeu. Nu vorbele înalte îl fac pe om sfânt şi drept, ci viaţa cea plină de virtute îl fac plăcut lui Dumnezeu. Ce folos ai avea de a şti toată Biblia pe de rost şi toate zisele filozofilor, fără iubire şi fără darul lui Dumnezeu? Este mai bun economul umilit care serveşte lui Dumnezeu, decât filozoful îngâmfat care, preocupat în mod exagerat de sine însuşi, scrutează mersul cerului. Principala silinţă a creştinului se cere a fi meditarea asupra vieţii lui Hristos şi conformarea întregii vieţi după Dânsul.[2] Cel cu adevărată şi perfectă iubire, în lucrurile sale nu urmăreşte propriul interes, ci în toate urmăreşte numai mărirea lui Dumnezeu. Sfinţii Bisericii creştine au strălucit prin adevărata religiozitate şi perfecţiune; străini erau în lume, dar aproape erau şi prieteni intimi ai lui Dumnezeu.[3] Lor nu li s-a părut a fi grea de urmat calea cea regească a sfintei cruci. Ei nu au stat la îndoială să se lepede de sine, de egoismul care orbeşte inima şi nu s-au temut a lua crucea care deschide calea ce duce la împărăţia cerească. Au avut nepătrunsă convingere că în cruce este mântuirea: în cruce este viaţa, crucea este scut împotriva duşmanilor, crucea este tăria spiritului, bucuria inimii, izvorul virtuţilor şi perfecţiunea sfinţeniei; fără cruce nu este nădejde a vieţii eterne.

În viaţa pământească, Hristos a premers, purtând crucea şi a murit pe cruce pentru cel pe care l-a zidit. „Ca o oaie spre junghiere s-a adus şi ca un miel fără de glas, înaintea celui ce-l tunde, aşa nu şi-a deschis gura sa" (Isaia 53, 7). „S-a smerit pe sine, ascultător făcându-se până la moarte — şi încă moarte de cruce" (Filipeni 2, 8). Hristos a arătat desăvârşitul model al cotidianei lepădări de sine şi cum să murim nouă înşine, spre a ajunge la viaţă şi la pace internă".[4]

Dacă ar fi fost ceva mai bun şi mai folositor pentru mântuirea neamului omenesc, decât a pătimi pentru Hristos, de bună seamă Hristos-Domnul ar fi arătat atât cu cuvântul, cât şi cu fapta. Pe

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. Petru DUMITREASĂ

1 Bougaud L., Iisus Hristos, trad. de C. Ceruleanu, ed. II, Bucureşti, 1939, p. 302.
2 Toma a Kempis, Despre imitaţiunea lui Hristos, trad. de G. Pop, Blaj, 1893, p. 8—9.
3 Ibidem, p. 31.
4 Ibidem, p. 82—83.

Îndrumătorul Bisericesc de la Sibiu la 145 de ani de apariţie neîntreruptă

Ctitorie de suflet a mitropolitului Andrei Saguna, la fel ca şi „Telegraful Român" — realizare de excepţie pe plan cultural a marelui ierarh transilvănean, Îndrumătorul Bisericesc de la Sibiu împlineşte în acest an 145 de ani de apariţie neîntreruptă, fiind în acelaşi timp cel mai vechi almanah bisericesc din sud-estul Europei ce apare fără întrerupere.

Primele calendare bisericeşti au apărut din iniţiativa episcopului unit Samuil Vulcan, care au circulat mult în Transilvania şi care au avut un rol deosebit la vremea lor pentru Biserica din Transilvania.

Primul Calendar editat de Episcopia (din 1865 Arhiepiscopia) Ortodoxă a Sibiului, a apărut în teascurile tipografiei înfiinţate tot de mitropolitul Andrei Şaguna, în anul 1852 şi avea ca titlu: **„Calendariu pe anul de la Hristos 1852, carele este bisect de 366 de zile, întocmit pe gradurile şi climatele Ţării Ungureşti a Ardealului, Bănatului, precum şi a Ţării Româneşti şi a Moldaviei". „Anul întâiu, Sibiu în tipografia diecesană".**

În decursul celor 145 de ani, Calendarul (ori Îndrumătorul a purtat diferite nume: astfel între 1923—1950 se intitula **„Calendarul bunului creştin"**, între 1950—1952: **„Almanahul creştin Ortodox"**, iar din 1953 până astăzi, **„Îndrumătorul Bisericesc".**

De la editarea sa până în 1878 inclusiv — Calendarul era tipărit cu litere chirilice şi abia din 1879 s-a revenit la litere străbune. Iată ce se scria atunci în articolul de fond intitulat **„Scrierea cu litere".** „Cugetăm a fi venit timpul ca şi Calendarul nostru să se dezbrace de veşmântul slavonesc şi să se îmbrace în cel latinesc şi românesc. Peste douăzeci de ani au trecut până acuma de când cărturarii noştri mai dinadins scriu cu **litere** părăsind **slovele** din ce în ce mai mult".

În legătură cu redactorii Calendarului se ştiu foarte puţine lucruri, dar după conţinutul articolelor presupunem că redactorii Telegrafului Român se ocupau şi de redactarea Calendarului.

Se pare că primul redactor al Calendarului ar fi fost Pavel Vasici, urmat apoi de Zaharia Boiu, apoi de preotul Nicolae Cristea memorandistul de mai târziu. A urmat apoi consilierul Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului, protosinghelul Miron Cristea — viitorul patriarh al României Reîntregite şi apoi Matei Voileanu. După 1907, redactarea Calendarului este încredinţată profesorilor de la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu: Ioan Lupaş şi Onisifor Ghibu, apoi Enea Hodoş (1915—1939) preoţii Nicolae Vonica (1940—1945), Gheorghe Secaş (1944—1945), ocupându-se de redactarea lui şi după aceea împreună cu Dumitru Călugăr (1946—1967), consilierului cultural de vrednică pomenire Gheorghe Papuc (1968—1992), vicarului Administrativ Aurel Rădulet (1993—1996) şi arhid. Visarion Bălţat din 1996.

La cei 145 de ani de apariţie neîntreruptă Calendarul lui Şaguna se constituie în primul rând ca un preţios izvor de informare pentru reconstituirea istorică a unor fapte şi oameni din trecutul Transilvaniei şi al Bisericii noastre strămoşeşti.

În general, prima parte a Calendarului cuprindea date importante din istoria Ţărilor Române sau din istoria universală, urmată fiind de partea calendaristică şi apoi cu date despre organizarea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.

A doua parte cea zisă „literară" cuprindea articole cu caracter literar, pedagogic, istoric etc.

Ultima partea era constituită din consemnarea târgurilor din Transilvania, Ungaria şi Banat şi din judeţele limitrofe din România (nordul Olteniei şi Munteniei).

Între 1852—1948, Calendarul publica aşa numitul „Şematism" al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, în acest Şematism erau consemnaţi ierarhul eparhiei, consilierii eparhiali, membrii Sinodului eparhial şi ai Congresului Naţional-bisericesc, protopopii eparhiei, profesorii Institutului Teologic, iar din 1881 în Şematism au fost incluse şi tabelul tuturor parohiilor din Arhiepiscopia Sibiului pe protopopiate cu indicarea numărului preoţilor parohi, a învăţătorilor confesionali precum şi numărul credincioşilor.

În decursul vremii în paginile Calendarului Sibian au fost publicate fragmente din operele marilor noştri clasici fie proză, fie poezie. Amintim în acest sens nume ca: Vasile Alecsandri, George Coşbuc, Şt. O. Iosif, Dimitrie Bolintineanu, Al. Vlahuţă, Ilarie Chendi, N. Gane, Al. Brătescu-Voineşti şi alţii.

Prin publicarea lor în paginile Calendarului se urmărea faptul ca cititorii români din Transilvania să cunoască marile creaţii literare ale scriitorilor români cu alte cuvinte deci, li se făcea o educaţie patriotică românească, şi în acelaşi timp ele au contribuit la cultivarea limbii literare româneşti în Transilvania.

Nu lipseau bineînţeles articolele pe teme religioase şi bisericeşti, îndrumările tipiconale ş.a.

După 1948. tematica Îndrumătorului (Calendar), cu toate obstrucţiile regimului totalitar a continuat să fie la înălţimea cerinţelor Bisericii şi ale credincioşilor, şi şi-a diversificat mult temele abordate.

De atunci aproape în fiecare an apare un ciclu de articole închinat învăţăturii de credinţă a Bisericii noastre: tâlcuirea evangheliilor din duminici şi sărbători, expunerea pe scurt a învăţăturii Bisericii Ortodoxe, vieţilor sfinţilor, Sfânta Liturghie, Sfinţii români, Biserica — locaş de închinare, învăţături dogmatice şi morale etc.

În paginile lui au fost oglindite toate marile evenimente din viaţa Bisericii noastre, iar numeroase articole se ocupau de monumentele noastre istorice şi cu restaurarea lor.

În ultimii 15 ani, de când la cârma Mitropoliei Ardealului se află Înalt Prea Sfinţia Sa Mitropolitul Antonie, el însuşi un cărturar versat, cuprinsul Îndrumător lui bisericesc este cu mult diversificat şi îmbogăţit faţă de trecut, articolele şi materialele cuprinse în paginile lui constituind o aleasă şi instructivă lectură pentru toţi cititorii lui, făcându-l să fie aşteptat an de an cu nerăbdare.

A fost reintrodus Vechiul Sematism, care cu rinde pe lângă tabelele parohiilor din Arhiepiscopie şi tabelul profesorilor şi studenţilor Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Prin articolele publicate în Îndrumător, în toţi aceşti ani, şi mai cu seamă înainte de 1989, el şi-a adus o contribuţie de seamă la întărirea vieţii religios-morale a credincioşilor şi la buna formare a lor duhovnicească, lucru pe care continuă să-l facă din plin şi astăzi.

La acest ceas aniversar, când se împlinesc 145 de ani de la apariţia Sa, rugăm pe Dumnezeu, Părintele luminilor să reverse peste ostenitorii şi cititorii lui toate darurile Sale cele cereşti, iar Îndrumătorului bisericesc de la Sibiu, vechiul Calendar al lui Şaguna să-i hărăzească încă mulţi ani de apariţie.

Arhid. VISARION BĂLŢAT

LIBERTATEA DE VOINŢĂ

1. Pregătirea aperceptivă

Prezentându-ne tabloul Judecăţii de apoi, Mântuitorul scoate în evidenţă faptul că fiecare va fi judecat spre binecuvântare sau osândă după faptele pe care le-a săvârşit în această viaţă. Pentru ca cineva să poată fi răspunzător de faptele sale trebuie să fie lipsit de orice constrângere în săvârşirea lor.

II. Anunţarea temei

Această lipsă de constrângere în săvârşirea unei fapte sau acţiuni este libertatea de voinţă, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Când spunem libertate de voinţă, sau libertate morală, înţelegem că fiecare poate hotărî singur asupra faptei pe care o săvârşeşte. Aceasta este capacitatea sufletului omenesc de autodeterminare. Ea a fost sădită de Dumnezeu în om încă de la creaţie şi intră alături de raţiune în componenţa chipului lui Dumnezeu în noi. Ea îi dă omului demnitatea de coroană a creaţiei şi prin ea omul se afirmă ca stăpân al lumii văzute. Dar tot datorită ei, omul putând alege între bine şi rău, a căzut în osânda greşelii, cu consecinţe dintre cele mai dezastruoase asupra lui şi a urmaşilor lui. Chipul lui Dumnezeu s-a alterat în omul căzut în păcat: mintea i s-a întunecat, voinţa i-a slăbit, iar sentimentele i s-au pervertit. Deşi derutată şi lipsită de orientarea clară spre bine, mai mult sufocată de contradicţia pe care păcatul a creat-o în fiinţa sa, omul nu a rămas totuşi lipsit de libertatea de alegere şi de decizie asupra faptelor sale. De aici şi adresarea lui Dumnezeu făcută omului: „Astăzi ţi-am pus înainte viaţa şi moartea, binecuvântarea şi blestemul. Alege viaţa ca să trăieşti tu şi urmaşii tăi" (Deuteronom 30, 19). Dacă omul de după căderea în păcat nu ar mai fi avut această capacitate de autodeterminare, de hotărâre sau de decizie asupra faptelor săvârşite, nu ne putem explica pedeapsa pe care o impune dreptatea lui Dumnezeu în urma greşelilor, sau faptelor omului neconforme voinţei sale, poruncii divine. Pe de altă parte, Mântuitorul când ne cheamă să-l urmăm, nu ne obligă, ci lasă la libera noastră alegere, sau decizie: „Cel ce vrea să vină după mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze" (Marcu 8, 34). Cartea Sfântă ne prezintă apoi imaginea lui Iisus, care bate la uşa sufletului nostru, cerând primirea, fără ca să forţeze sau să constrângă: „De va auzi cineva glasul meu şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu mine" (Apocalipsa 3, 20).

Cercetând mai îndeaproape libertatea de voinţă, ca şi capacitate de autodeterminare în săvârşirea unei fapte, distingem mai multe faze, sau etape. În primul rând ne apare în faţa conştiinţei fapta sau acţiunea pe care vrem să o săvârşim, ca şi scopul pe care îl urmărim. Urmează apoi faza deliberării, a judecăţii, când punem în balanţă motivaţia de a săvârşi sau nu fapta. E vorba de o analiză a avantajelor sau dezavantajelor pe care ni le oferă fapta sau acţiunea respectivă. În sfârşit, apare hotărârea sau decizia, care va transforma gândul şi voinţa în faptă.

De aici vedem că libertatea este însoţită totdeauna de raţiune. Fără raţiune sau gândire, libertatea se transformă în anarhie, în haos, luând forma libertinajului, sau nebuniei... De aceea vorbim de o libertate raţională sau conştientă. Numai o astfel de libertate a voinţei poate delibera cu discernământ şi măsură, spre a lua hotărâri lucide şi eficiente. La fel şi raţiunea, sau gândirea fără libertate sufocă dinamismul, creativitatea şi discernământul sufletului omenesc, transformându-l într-un mecanism automat, lipsit de orice orizont deschis şi luminos... Pentru acest motiv vorbim de o libertate de gândire, fiindcă omul este fiinţa care continuu îşi pune întrebări, şi neîntrerupt formulează răspunsuri şi găseşte soluţii... Legătura dintre raţiune şi libertate este — ca să folosim o imagine cunoscută oricui — ca cea dintre inimă şi plămâni: nu pot funcţiona separat, ci în interdependenţă.

Cu aspectul modului de manifestare a libertăţii distingem două forme: una exterioară şi alta interioară. Lipsa constrângerii exterioare — după cum am văzut — este decisivă în determinarea libertăţii. Dar poate exista şi o constrângere interioară. De pildă, pasărea ţinută în colivie este lipsită de libertatea exterioară. Când însă este eliberată din colivie, ea dispune de libertatea de manifestare în exterior. Dar pasărea nu poate dispune de libertate interioară, deoarece este dominată de instinct. Viaţa ei se desfăşoară sub comanda instinctului de conservare şi perpetuare a speciei. Ea nu poate, de pildă, să nu mănânce, dacă îi este foame. Ea nu poate renunţa apoi la instinctul de înmulţire. Spre deosebire de toate celelalte vieţuitoare, omul dispune de libertatea interioară. El este singura fiinţă care poate spune NU instinctului. El are libertatea de a impune libertatea raţională asupra vieţii vegetative, putându-se astfel spiritualiza, îmbogăţindu-şi mereu fiinţa cu valorile spiritului. El poate să mănânce dacă îi este foame, dar poate şi posti, orientând voinţa spre dominarea spiritului. El poate apoi chiar renunţa la instinctul procreaţiei, tot în scop spiritual... Dar tot datorită libertăţii, a capacităţii de autodeterminare, el poate cădea din sferele înalte ale spiritului, spre josnicia poftelor oarbe care devin dominante în fiinţa lui, anulându-i libertatea ascensiunii, sau a devenirii. Purtând rănile păcatului, firea lui este bolnavă. E adevărat că el poartă în sine chipul lui Dumnezeu, dar am văzut că acesta este alterat de păcat. Păcatul din fire aduce o revoltă a simţurilor şi a poftelor... Şi cu toate acestea, unii susţin că libertatea înseamnă o descătuşare a pornirilor firii... Numai că aceste porniri oarbe ale firii sunt asemenea buruienilor după ploaie... Libertatea pe care o aduce păcatul e falsă, e o iluzie dulceagă cu miez de putregai, este o autoînşelare, asemenea unei ape în care te îneci. De aceea, Mântuitorul spune atât de clar că „cel ce păcătuieşte, devine rob păcatului" (Ioan 8, 34). Păcatul atrage după sine patima (ca o deprindere în rău), iar patima reprezintă o suferinţă a sufletului, care îi anulează elanul creator, adică libertatea interioară, înrobindu-l, sau dominându-l; închizându-l într-un cerc vicios din care nu mai poate ieşi... Salvarea vine însă din partea lui Dumnezeu. Jertfa lui Hristos ne-a eliberat din păcat. Cel ce se uneşte cu El şi devine un duh cu El, asemenea viţei cu mlădiţa (Ioan 15, 5) îşi însănătoşeşte fiinţa prin harul divin, şi simte marea eliberare din păcat, descătuşarea din robia lui. El va cunoaşte adevărul şi „adevărul îl va face liber" (Ioan 8, 32). Cel ce este în Hristos va renaşte la o viaţă nouă (II Corinteni 5, 17). El va avea repulsie faţă de păcat, prin regăsirea libertăţii lui în Dumnezeu, fiindcă „unde este Duhul Domnului, acolo este libertate" (II Corinteni 3, 17). Aceasta este adevărata libertate interioară, rezultată din restabilirea prin harul divin a chipului lui Dumnezeu în om, şi orientată spre desăvârşirea vieţii duhovniceşti, până la asemănarea lui Dumnezeu (Matei 5, 48), după modelul vieţii lui Iisus Hristos.

Dar libertatea de voinţă nu a fost şi nu este înţeleasă de toţi la fel. Dacă unii vorbesc de limitele libertăţii, şi nu greşesc, fiindcă libertatea omului are într-adevăr limită; alţii însă spun că ea nici nu există. Se cunosc încă din antichitate curentele de gândire filozofico-religioase fataliste care atribuiau soartei totul, spunând că „aşa cum îţi este scris, aşa vei merge în viaţă...". Căutau chiar să ghicească soarta omului în astre, sau în alte multiple forme, dintre care unele se menţin şi acum, degenerând în superstiţii. În epoca modernă există concepţia numită „deterministă", care nu recunoaşte libertatea de voinţă a omului, sau liberul arbitru. Pe plan religios creştin este cunoscută învăţătura despre „predestinaţie", susţinută de protestanţi. Ei spun că la mântuire nu poate veni oricine, ci numai cei pe care Dumnezeu i-a hotărât mai dinante, sau i-a predestinat să fie mântuiţi. Asupra vieţii lor lucrează harul divin, încât voinţa nu-şi aduce nici un aport, iar faptele bune nu reprezintă o împreună-lucrare a voinţei cu harul divin. De aceea nici nu sunt necesare pentru mântuire. Această învăţătură, spun susţinătorii ei, se întemeiază pe cuvintele Sfântului Apostol Pavel ,scrise în una din epistolele sale: „...şi ştim că celor ce iubesc pe Dumnezeu, toate le ajută spre bine... Cei pe care Dumnezeu i-a cunoscut, mai înainte i-a şi hotărât să fie asemenea Chipului Fiului Său... Iar pe care i-a hotărât mai înainte, pe_aceştia i-a şi chemat, pe aceştia i-a şi îndreptat, pe aceştia i-a şi mărit" (Romani 8, 28-30). Cercetând textul, vedem că „cei cunoscuţi şi cei hotărâţi" sunt tocmai cei „care îl iubesc pe Dumnezeu", iar cineva dovedeşte că îl iubeşte pe Mântuitorul, împlinind poruncile Lui (Ioan 14 23), adică va săvârşi din credinţă şi din dragoste pentru Dumnezeu, faptele bune. În atotştiinţa Sa Dumnezeu cunoaşte din veşnicie pe cei care vor crede în El şi vor conlucra cu harul divin. În cazul nostru e vorba de preştiinţa lui Dumnezeu, nu de o predestinare. Mai departe textul ne vorbeşte de hotărârea lui Dumnezeu de a-i face „pe cei pe care i-a cunoscut mai dinainte să fie asemenea chipului Fiului Său". Ori, „Hristos ia chip în noi" (Galateni 4, 19) prin conlucrarea cu harul divin, prin efort duhovnicesc susţinut din partea credincioşilor.

Referindu-se la deosebirea ce trebuie făcută între predestinaţie şi atotştiinţa lui Dumnezeu, Sfântul Ioan Damaschin arată că „Dumnezeu ştie totul dinainte dar nu le predestinează pe toate... El nu voieşte să se facă răul şi nici nu forţează virtutea... Trebuie să se ştie că virtutea a fost dată în natură de Dumnezeu şi El este începutul şi cauza a tot binele şi este cu neputinţă ca noi să voim şi să facem binele fără conlucrarea cu ajutorul Lui. În puterea noastră este sau a rămâne în virtute şi a urma lui Dumnezeu, care ne cheamă spre aceasta, sau a ne îndepărta de virtute, adică de a fi în viciu şi de a urma diavolului, care ne cheamă spre aceasta, fără să ne silească".

IV. Recapitularea-Aprecierea

Când spunem că omul are libertatea de voinţă, ce înţelegem prin aceasta? (Înţelegem că are capacitatea de autodeterminare, sau că nu este constrâns din afară când săvârşeşte o faptă). Care sunt etapele de acţiune ale voinţei în săvârşirea unei fapte? (Mai întâi ne apare în faţa conştiinţei fapta, precum şi scopul pentru care o săvârşim. Urmează deliberarea şi apoi hotărârea). În ce constă chipul lui Dumnezeu în om? (În raţiune şi libertate). Există vreo legătură între libertate şi raţiune? (Există în sensul că nu pot funcţiona una fără cealaltă). Cum mai poate fi libertatea? (Exterioară şi interioară). Ce reprezintă libertatea interioară? (Capacitatea de a spune NU pornirilor inferioare ale firii şi în acelaşi timp puterea de dezvoltare a valorilor spirituale). Care este raportul dintre libertatea interioară şi cea exterioară la om? (Cel ce posedă libertatea interioară se simte liber, chiar când poate fi constrâns din exterior). Cine întunecă şi anulează libertatea? (Păcatul şi patima, care îl înrobesc pe om). Cine ne eliberează din păcat? (Harul divin). Cum conlucrează harul divin cu firea omului? (Harul însănătoşeşte firea, şi restabilind chipul lui Dumnezeu în om, îi deschide libertatea devenirii şi împlinirii sale până la asemănarea lui Dumnezeu). Firea conlucrează cu harul? (Conlucrează spre fapte bune şi virtute. Prin aceasta ajungem la asemănarea cu Dumnezeu). Există predestinaţie din partea lui Dumnezeu? (Nu există predestinaţie, ci atotştiinţa lui Dumnezeu. Omul este liber să aleagă păcatul sau virtutea. Numai aşa judecata omului asupra faptelor omului este dreaptă).

V. Asocierea

Eliberând firea din păcat prin harul divin, care o pătrunde cu duhul şi viaţa lui Hristos, împlinirea voii lui Dumnezeu sau a legii divine nu va fi o obligaţie, sau o datorie apăsătoare. Firea se îndreaptă în mod liber spre împlinirea ei, dintr-o necesitate a conştiinţei, care şi ea îi cere aceasta În felul acesta, între libertatea de voinţă şi legea lui Dumnezeu care stabileşte ordinea în viaţă nu va mai exista contradicţie, poruncile legii fiind asemenea unor jaloane care indică drumul ce trebuie parcurs, pentru ca viaţa să-şi poată urma drumul firesc şi normal.

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că libertatea de voinţă reprezintă capacitatea sufletului de autodeterminare, ca şi lipsa oricăror constrângeri în afirmarea valorilor spirituale, prin conlucrarea firii cu harul divin, după modelul şi până la asemănarea vieţii duhovniceşti a Mântuitorului.

VII. Aplicarea

1. Dacă păcatul reprezintă o înrobire a firii, prin efortul susţinut de a ne curăţi firea de păcat, controlându-ne necontenit gândurile şi simţurile, vom dobândi adevărata libertate duhovnicească.

2. Prin creşterea în virtute, libertatea morală cunoaşte o continuă deschidere spre valorile duhovniceşti, care se desăvârşesc în iubirea faţă de Dumnezeu, faţă de semeni şi faţă de întreaga creaţie. Cultivând această iubire, vom reuşi să ajungem la asemănarea lui Dumnezeu şi la desăvârşirea libertăţii noastre: „Iubeşte pe Dumnezeu şi fă ce vrei" (Fericitul Augustin), fiindcă „iubirea faţă de Dumnezeu este făclia care luminează sufletul" (Sfântul Antonie cel Mare).

Preot prof. Sorin COSMA

Urmarea lui Hristos

(Urmare din pag a 4-a)

învăţăceii Săi care L-au urmat şi pe toţi cei ce aveau să-L urmeze, în mod apriat i-a îndemnat la purtarea crucii, cu cuvintele Sfintei Evanghelii din duminica după Înălţarea Sfintei Cruci: „Oricine voieşte să vie după mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze" (Marcu 8, 34). Egoismul împiedică de la binele cel mai înalt. Nu poţi avea libertate deplină, dacă nu te lepezi de tine însuţi şi de tot. Prin necazuri şi suferinţe se ajunge a intra în împărăţia lui Dumnezeu.[5]

Cei mândri şi supraîncrezuţi în propriile lor puteri, de care se simt a dispune, cum ar putea să-şi ia crucea suferinţelor, să-şi înmoaie inimile împietrite şi să-şi dea seama, că viaţa lor de aici şi de dincolo de mormânt depinde de atotputernicul Dumnezeu? Acestora le vine greu ca din prisosul lor să se milostivească faţă de cei sărmani şi oropsiţi, dar să mai şi recurgă ei înşişi la mila dumnezeiască.

În decursul secolelor s-a perindat convoiul celor ce şi-au purtat crucea, de fapt cruci de tot felul: unele încărcate de ură şi invidie, altele de violenţă şi nedreptate, de păcatele altora sau de păcatele proprii. Mulţi însă şi-au purtat crucea cu resemnare şi iubire, cu inima gata pentru sacrificiu, conştienţi că în fruntea tuturora, Cel fără păcat, Hristos-Domnul, şi-a purtat crucea grea a suferinţelor. Privirea îndreptată spre El, uşurează sarcina purtătorilor de cruce şi le insuflă putere. Pentru toată suferinţa şi jertfa pe care Hristos a adus-o, „Dumnezeu l-a preaînălţat şi i-a dăruit Lui numele care este mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, ...şi toată limba să mărturisească (faptul) că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl" (Filipeni 2, 9—11). De vei fi tovarăş în suferinţă cu Hristos şi vei muri împreună cu El, împreună cu El vei trăi şi vei fi tovarăş şi întru mărire.

Apostolii Domnului şi-au dus mucenicește crucea suferinţelor, în faţa ochilor sufleteşti având modelul Învăţătorului Hristos. Câţi creştini din primele trei veacuri ale Bisericii au ajuns în mâinile agenţilor publici, duşi fiind apoi la locul de execuţie? În răstimpul stăpânirii politice comuniste din veacul al XX-lea, ierarhi, călugări, preoţi, popor credincios, în număr poate ca nicicând altădată, au suferit moarte de martiri, pentru Hristos şi Evanghelia sa.

Mânaţi de un tainic dor, pelerini de la mari distanţe şi cu mari sacrificii, s-au dus la locurile sfinte şi mai ales la Ierusalim, spre a păşi cu sfială pe lespezile de piatră pe care a călcat Hristos, sub povara crucii, lăsând să-i picure sudoarea suferinţelor şi sângele Său nevinovat. La poporul nostru a fost îndătinată năzuinţa de a merge la locurile sfinte.[6] Ca urmare, cei ce s-au învrednicit a se închina acolo, s-au numit hagii (de la grecescul hagios=sfânt).

De fapt urmarea lui Hristos (imitatio Christi) nu este doar călcarea trupească pe urmele paşilor Lui. Aceasta constă în împroprierea în suflet, prin credinţă, a învăţăturii Evangheliei, trăind fiorul simţămintelor evlavioase şi închinându-i lui Hristos întreaga viaţă, prin împlinirea voii lui preasfinte.

---

5 Ibidem, p. 88.

6 Huonder, A., La picioarele Mântuitorului, vol. II, trad. de I. Moşoiu, Sibiu, 1937, p. 179—180.

Intolerabila toleranţă

Creştinismul este prin excelenţă religia non-violenţei, a iubirii şi iertării, într-un cuvânt religia oamenilor buni. Aşa ne vrea Dumnezeu, buni şi iertători, paşnici şi îngăduitori unii cu ceilalţi. Şi ne vrea aşa pentru că El este mai presus de toate iubire.

Jertfa sângeroasă a lui Iisus pe cruce a fost dovada concretă a iubirii Sale faţă de noi. Iisus n-a teoretizat, ci şi-a asumat până la capăt misiunea pentru care a venit în lume, iar prin cuvintele Sale de pe cruce „Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac" (Lc. 23, 34) a dovedit că unul dintre punctele majore ale învăţăturii Sale a fost iertarea.

Iisus a rămas în ochii urmaşilor săi exemplul cel mai elocvent de toleranţă, iar religia întemeiată de El este indiscutabil religia iertării şi a bunei înţelegeri între oameni, iar de lucrul acesta nu se pot îndoi nici chiar cei mai înverşunaţi dintre duşmanii Săi.

Aceasta ne-ar putea face însă să credem că religia creştină este o religie mult prea permisivă cu alte cuvinte care ne îndeamnă să iertăm şi să tolerăm orice formă de manifestare a răului. Dacă vom nuanţa însă puţin, vom vedea că lucrurile nu stau aşa, ba am putea spune că există anumite limite până la care se întinde toleranţa.

Sigur, iertarea creştină, deci toleranţa, izvorăşte din iubire. Culmea ei este iertarea vrăjmaşilor, deci a celor care ne greşesc şi ne fac rău sau ne provoacă suferinţe şi neajunsuri. Faţă de aceştia suntem îndemnaţi şi avem datoria să ne rugăm şi să nu le răspundem la rău cu rău: „nu staţi împotriva celui rău; iar celui care te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i-l şi pe celălalt (Mt. 5, 39). La urma urmei aceasta nu este o virtute, ci mai degrabă o îndatorire care ne incumbă ca unor adevăraţi creştini, aşa cum ne place să ne numim, şi aşa ar trebui să procedeze fiecare dintre noi într-o ordine firească a lucrurilor şi între oameni normali, mai ales atunci când este în cauză doar propria noastră persoană. E şi aceasta un fel de a-ţi purta crucea şi a urma lui Hristos.

Lucrurile se schimbă însă radical atunci când nu mai este vorba doar de noi ca persoane private, ci în discuţie se află cauze sau interese de ordin comunitar, deci care privesc o anumită majoritate sau chiar societatea în ansamblul ei, şi care pot să-i conturbe ordinea interioară sau să împieteze asupra evoluţiei sale însăşi. Din această perspectivă vom înţelege, spre exemplu, gestul lui Iisus care a alungat cu biciul din templu pe profitori şi profanatorii Legii, gest care privit altfel ar putea să contrarieze şi să sminteaască. Oricât de bun şi de tolerant a fost Iisus, atunci când erau în joc interese de ordin comunitar sau care afectau puritatea credinţei, cum este cazul de faţă, n-a pregetat să fie intolerant ,fără ca prin aceasta să încalce principiul toleranţei instituit de El însuşi, ci dimpotrivă, n-a făcut altceva decât să îndrepte o stare de anormalitate şi care, nu mai ţinea nicidecum de domeniul tolerabilului.

Atunci când intoleranţa îşi are o motivaţie bine întemeiată şi apără interese de ordin comunitar sau care privesc puritatea credinţei, ea nu se opune poruncii iubirii şi iertării, ci vine doar să îndrepte o carenţă şi să împlinească o necesitate şi anume revenirea la firesc şi normalitate. Din această perspectivă, gestul Mântuitorului de alungare a profanatorilor din templu se dovedeşte a nu fi altceva decât un gest de reparaţie, de repunere a lucrurilor pe făgaşul lor normal.

Dar chiar şi în plan personal, toleranţa îşi are o limită peste care nu este îngăduit să se treacă. Este vorba de apărarea credinţei, a purităţii sale. Suntem îndemnaţi să suferim răul şi să nu răspundem la rău cu rău, dar când în discuţie se află puritatea credinţei noastre, atunci toleranţa nu se mai justifică, căci într-o atare situaţie ea nu s-ar mai numi decât infidelitate şi abdicare de la credinţă. Este celebru în tradiţia ortodoxă cazul lui avva Agathon, care încercat de alţi monahi în privinţa ortodoxiei sale, îşi asumă toate scăderile şi păcatele care i se impută, şi aceasta în deplină smerenie, dar totul este acceptat doar până atunci când se pune problema purtătii credinţei sale. Din acest moment avva Agathon devine neconcesiv şi intolerant.

„Se spunea pentru avva Agathon, că s-au dus oarecari la dânsul, auzind că are mare şi dreaptă socoteală. Şi vrând să-l cerce de a sa mânie, i-au zis lui: tu eşti Agathon? Am auzit pentru tine că eşti desfrânat şi mândru. Iar el a zis: ei bine, aşa este. Şi i-au zis lui: tu eşti Agathon hârfitorul şi clevetitorul? Iar el a zis: eu sunt. Au zis iarăşi: tu eşti Agathon ereticul? Iar el a răspuns: nu sunt. Şi l-au rugat pe el, zicând: spune-ne nouă, pentru ce atâtea câte ţi-am zis ţie le-ai primit, iar cuvântul acesta nu l-ai suferit? Z s-a lor: cele dintâi asupra mea le scriu, căci este spre folosul sufletului meu. Iar cuvântul acesta eretic este despărţire de Dumnezeu şi nu voiesc să mă despart de Dumnezeu. Iar aceia auzind, s-au minunat de dreapta lui socoteală şi s-au dus zidiţi, adică folosiţi".[1]

În numele unei toleranţe rău înţelese, au proliferat în societatea contemporană tot soiul de secte şi mişcări sincretiste, pretins novatoare, care atacă cu virulenţă tocmai doctrina creştină şi atentează împotriva valorilor şi a instituţiilor tradiţionale: familia, Biserica, armata, etc., dorind să instituie în locul ordinii firești, neirescul. Să amintim doar pe cât va dintre cele mai agresive şi mai perculoase: satanismul, new age, şi toată puzderia de secte şi erezii care nu fac altceva decât să profite de toleranţă şi în numele ei doresc să dizolve tocmai aceste valori tradiţionale pe care istoria le-a impus, şi culmea, în numele aceleiaşi toleranţe pe care o invocă, devin ei înşişi de o intoleranţă agresivă faţă de cei alţi. Marea lor greşeală? „Ereticul e păcătos chiar dacă are dreptate. Căci ceea ce-i constituie păcatul nu e conţinutul întrinsec al iudecăţii sale, ci faptul că, profesându-l, el rupe comunitatea de iubire".[2] Or, împotriva unor astfel de manifestări aberante, nu mai putem rămâne toleranţi. De altfel Sf. Ap. Pavel ne îndeamnă să fim intransigenţi faţă de unii ca aceştia: „dojeniţi pe cei fără de rânduială (1 Tes. 5, 14), iar în cazurile extreme, să rupem — după o prealabilă confruntare —, orice legătură cu ei: „pe omul eretic, după întâia şi a doua mustrare îndepărtează-l, ştiind că unul ca acesta s-a înstrăinat şi rătăceşte-n păcat, osândit de sine însuşi" (Tit 3, 10—11).

Sigur, toleranţa este oricând binevenită, fiind de altfel singurul mijloc care face posibilă buna convieţuire între oameni, mai mult, prin aceasta „facem ca Dumnezeu să trăiască în mijlocul nostru".[3] Există însă nenumărate exemple, atât în Sf. Scriptură, cât şi-n celelalte cărţi ale spiritualităţii ortodoxe, care indică clar că toleranţa îşi are anumite limite foarte bine delimitate, iar transgresarea acestora nu face decât să genereze neorânduială. La urma urmei, toleranţa nu se confundă cu pasivitatea sau indiferenţa, aşa cum libertatea nu se confundă cu libertinajul, sau democraţia cu anarhia.

Spectacolul oferit de veacul nostru copleşit de atâtea bizarerii, nu este decât un exemplu de supralicitare a principiului sănătos al toleranţei şi o încălcare grosolană a sa, iar încercările de a legifera aceste stări nefireşti de lucruri, (vezi homosexualitatea), în numele aşa-zisei toleranţe, nu fac decât să ne arunce în domeniul absurdului în care aberaţia şi nefirescul luptă să şi caute legitimitate.

Ca buni creştini cum ne dorim a fi şi doritori să trăim după poruncile sfinte, ni se cere să avem dreapta socoteală şi o viziune limpede asupra lucrurilor, care ne vor ajuta să ne păstrăm mereu în sensul bun al toleranţei creştine, fără să o confundăm cu formele sale false pe care ni le propune lumea contemporană, şi care se dovedesc în ultimă instanţă a fi cu mult mai periculoase decât intoleranţa însăşi.

Preot S. NICOLAE

BIBLIOGRAFIE:

1 Patericul, Ed. Episcopiei Ort. Rom. Alba Iulia, 1993, p. 24.
2 M. Vulcănescu, N. Ionescu, aşa cum l-am cunoscut, p. 121.
3 Johan Bojer, Foamea cea mare, BPT, p. 258.

Pe marginea unei conferinţe în Ungaria

Între 21—25 septembrie 1997, la Dobogokö, în Ungaria, a avut loc conferinţa cu tema „Libertatea religioasă şi noile mişcări religioase". Conferinţa a fost organizată de Conferinţa Episcopilor Catolici şi Consiliul Ecumenic al Bisericilor din Ungaria şi la ea au participat 74 de delegaţi din 16 ţări europene. Din partea Patriarhiei Române a participat subsemnatul şi în cadrul discuţiilor acesta a prezentat situaţia din România privind invazia fără precedent a sectelor şi mişcărilor religioase care caută să-şi câştige, prin toate mijloacele, adepţi români. Toţi participanţii au prezentat, la rândul lor, situaţia din ţările lor privind fenomenul sectar. Discuţiile purtate au fost interesante şi au oferit informaţii de ultimă oră şi de mare necesitate privind prevenirea şi combaterea acestui flagel. Prin aceasta conferinţa şi-a dovedit indubitabil actualitatea şi utilitatea.

Dar surprizele cu care m-am confruntat acolo nu au fost reduse şi nici de mică însemnătate, cu atât mai mult cu cât ele au depăşit tema conferinţei. Prima a venit din partea pastorului Miklós Kádár din Oradea, consilier al episcopului László Tökes. Întâmplător, la cină, ne-am nimerit la aceeaşi masă. Când am sesizat că vorbeşte şi românește, bucuros l-am întrebat: „Şi Dumneavoastră veniţi din România?". După o scurtă pauză mi-a răspuns sec: „Din Transilvania". Am rămas surprins de acest răspuns provocator. N-am replicat ci mi-am zis, în sinea mea, că e bine, totuşi, că mi-a înţeles limba „transilvăneacă". După aceasta şi-a continuat cina vorbind cu ceilalţi doi parteneri unguri numai în ungureşte.

Dar surprizele nu s-au oprit aici. În timpul discuţiilor, pastorul Kádár a trebuit să prezinte situaţia din România, din perspectivă reformată, însă acesta a ţinut un discurs care, pentru mine a fost şocant. Ideile s-ar rezuma aproximativ astfel: „Dioceza reformată de Oradea a fost mare şi prosperă, dar când Ungaria a **pierdut** Ardealul, ea a scăzut mult... În 1940, când Ungaria şi-a **recâştigat** Ardealul, dioceza reformată a redevenit ce-a fost... dar, în 1944, din nou s-a **pierdut** Ardealul... etc." Nu a spus nimic despre secte sau noile mişcări religioase, ci totul a fost o lecţie de „istorie"!

Nu am ştiut nici măcar cum să dau o replică pe măsură, aşa încât lucrurile să nu ia o turnură neplăcută. M-am reţinut doar în a sesiza nemulţumirea mea prezidiului conferinţei.

Dar surprizele au continuat din nou! La parterul hotelului unde s-a desfăşurat conferinţa — hotel care acum aparţine ordinului iezuit — se afla o masă plină cu cărţi. Printre ele am observat şi câteva cărţi „interesante": o „Istorie a Transilvaniei", în limba engleză, cu binecunoscuta teorie a „vidului" de populaţie în Ardeal în momentul venirii hunilor; o hartă a Ardealului publicată la Budapesta (de ce acolo? Oare Bucureştiul publică hărţi cu provincii din Ungaria?) cu denumirile localităţilor în limbile maghiară, română şi germană; o carte cu laureaţii premiului Nobel de origine maghiară printre care era inclus şi Elie Wiesel pentru simplul fapt că era născut în Ardeal; o altă carte cu lucrările unui sculptor născut la Cluj, dar care trăieşte la Budapesta, care avea pe copertă (!) o operă ce cuprindea trei cruci, pe una scria „Trianon", iar titlul ei era „Magyar-Golgota"! Şi altele asemenea...

O carte ni s-a oferit chiar în timpul lucrărilor, cu titlul „Information über die Kirchen in Ungarn" (Informaţii despre Bisericile din Ungaria, Budapesta 1995, 118 p.). La pagina 98 se poate citi: „Începând, deja, cu secolul 13, în Ungaria s-au aşezat grupe naţionale, mai mari sau mai mici, de români, sârbi, iar în secolul 18, greci". Cu siguranţă că prin Ungaria secolului al 13-lea ei înţeleg şi Transilvania şi, prin urmare, românii sunt făcuţi popor migrator, iar nu hunii. Culmea este că aceste rânduri s-au publicat într-o carte ce poartă simbolul ecumenismului, deci al înfrăţirii intercreştine...

Într-una din zile s-a făcut o vizită la Esztergom, la primatul Ungariei, cardinalul László Paskai. Acolo s-a vizitat expoziţia catedralei catolice, unde s-a prezentat şi potirul cu care a slujit papa Ioan Paul II atunci când, pentru prima oară, a vizitat Ungaria. Ghidul spunea cu mândrie că a fost lucrat în Ardeal...

Toate aceste lucruri au constituit pentru mine mari surprize. Iniţial le-am crezut accidente şi complet nesemnificative, dar, judecând lucrurile lucid, constat că ele sunt fapte programate şi oficializate. A publica o carte nu cred că poate fi un accident şi a-i face popularitate la o conferinţă europeană nu poate fi un lucru nesemnificativ.

Care este rostul lor şi ce urmăresc ele, rămâne pentru mine o mare, mare întrebare. Întors acasă constat şi mai surprins lupta acerbă a maghiarilor din România împotriva a câtorva ore în limba română, altfel românii sunt consideraţi „extremişti". În cartea amintită mai sus erau consideraţi „migratori"....

Cred că a sosit momentul unei percepţii reale a ceea ce se înfăptuieşte acum în România şi, având în vedere ceea ce am relatat mai înainte, va trebui să ne gândim serios asupra politicii noastre actuale şi viitoare. Căci ne-am săturat de politică bună **pentru alţii.** E timpul să facem politică bună şi **pentru noi!**

Pr. lect. Irimie MARGA

Bibliografia în predică
— între uz şi abuz —

Fără îndoială că una din dificultăţile cu care se confruntă Biserica Ortodoxă astăzi este aceea a predicii de calitate. Ce înseamnă aceasta? Anume a predicii care să „convertească", să-l facă pe creştinul nominal să-şi reasume Sfântul Botez iar pe cel activ să-l facă să-şi reasume maximal condiţia de angajat în viaţa în Hristos.

Preotul paroh se află mereu, măcar sâmbătă seara, în marea dilemă: «Ce-o să predic mâine»? Ce le spun oamenilor spre a nu-i plictisi?

Din păcate unii nu-şi vin în fire decât în dimineaţa slujirii Sfintei Liturghii, şi-atunci intervine improvizaţia, dar nu aceea benefică, dată de un context care te obligă la improvizaţie, ci aceea născută din nepregătire. Aceea superficială.

În general manualele de catehetică sau omiletică amintesc de o pregătire îndepărtată şi o alta apropiată a predicii, deci şi a predicatorului. Prima constituie etapa cu o reală oglindire în fondul predicii, iar cea de-a doua are în vedere şi contextul imediat al predicii, influenţând mai cu seamă forma predicii. Reţetări ale predicilor Sfinţilor Părinţi — fără îndoială benefice în contextul actual — precum şi o largă editare de texte omiletice (fie sub formă de articole, fie cărţi de predici), par să scutească de o pregătire serioasă a predicii. În mediul rural sau urban, uneori chiar în catedrale ce se vor a fi centre de largă respiraţie duhovnicească, lesne se zăresc în altar volume de predici „sacrificate", uneori, spre a se realiza din textul lor fie „colaje", fie „decupaje" care mai apoi, puse cap la cap vor constitui predica. N-ar fi grav nici aceasta dacă aceste „cuvântări" nu s-ar reduce la simple lecturări fără nici o rezonanţă în sufletul credincioşilor. Citirea din cărţile de predici ale părinţilor Cleopa sau din predicile altor părinţi duhovniceşti cu reală autoritate în faţa contemporanilor sau citirea din scrierile Sfinţilor părinţi nu poate fi altfel decât benefică. Dar nu atunci când se face la prima vedere sau când se transformă în lectură nesistematică, în grabă, fără nici un fel de explicaţii. Textul duhovnicesc în gura neduhovnicescului aproape că nu mai spune nimic sau, oricum, suferă de o sărăcie dureroasă.

Alte ori, spre a „şoca" auditorul la o nuntă, de exemplu, se folosesc „părinţi" ai filosofiei moderne, ca mari argumente ale dogmei. Şi aşa apar în discursul teologului predicator: Kant, Heidegger, Hegel... Nu spunem că n-ar fi aşa. Dar, pentru Dumnezeu, să luăm aminte la mirii din faţa noastră. El — macaragiu, ea vânzătoare. El şomer, ea şomeră. El şofer, ea casnică. Oare chiar asta le trebuie lor în predică? O „intimidare" prin „ştiinţa" preotului? O colecţie de citate? Noi credem că mult mai nimerit ar fi un discurs teologic bazat pe realitatea martrajului pe care-l implică Taina Cununiei, pe prezentarea modelelor vrednice de urmat în viaţă, (nu la voia întâmplării mirele este aşezat în dreptul icoanei Mântuitorului iar Mireasa în faţa icoanei Maicii Domnului).

Ce vrem să subliniem prin aceste acolade de text este faptul că nu bibliografia trebuie să primeze în predică, ci BIOGRAFIA! Atât a preotului cât şi a comunităţii căreia I se adresează. Când bibliografia este însuşită şi atunci când se cere trăită este trăită, ei bine, atunci şi predica în Biserică devine factor de dinamizare a vieţii parohiale precum şi a vieţii personale, cotidiene a creştinului — mirean sau cleric. Adaptarea predicii la condiţiile concrete nu fac imposibilă sau desuetă în folosire Cazania. Dar o cer racorsată la tensiunea vieţii contemporane. Nu transformată în discurs sociologic dar nici anulând socialul. Nici mistică la extrem dar nici reducând totul la pământesc.

Fără îndoială că şi predicii i se potriveşte metoda „căii de aur". Aceea a anulării extremelor periculoase. Bibliografia utilizată în realizarea ei trebuie filtrată prin trăirea preotului, prin modul lui de a percepe realitatea. Şi ea trebuie să răspundă celei mai tinereşti întrebări: „Ce să fac ca să mă mântuiesc?". Din păcate, prea des, unele predici răspund la întrebări care nu se pun şi nu se vor pune niciodată. Iar la întrebările care se pun n-au curaj să răspundă.

Pr. CONSTANTIN NECULA

Popas duhovnicesc la Râul Vadului

Aşezat la graniţa de odinioară dintre Transilvania şi vechiul Regat al României, pe cursul Oltului ce străbate vijelios defileul de la Turnu Roşu, Căminul Spital de la Râul Vadului are o istorie aproape biseculară. Din vremuri îndepărtate aici exista un „Lăzăret", un aşezământ spitalicesc unde primeau asistenţă medicală, atât cât se putea atunci, bolnavii în special cei din satele învecinate şi în primul rând grănicerii soldaţi ce făceau de pază la graniţa de aici. Cu timpul, acest „Lăzăret" a fost transformat într-un ospiciu, iar astăzi el funcţionează ca şi Cămin Spital pentru copiii cu handicap sever. În ultimii ani, după Revoluţia din 1989, el a fost modernizat prin grija unei societăţi caritabile olandeze. Pentru asistenţa religioasă de aici, până în 1949 a funcţionat o capelă cu hramul „Sf. Mucenic Dimitrie" deservită de un ieromonah. După acest an, capela a fost închisă, ea aflându-se astăzi într-o stare avansată de ruinare. În răstimpul 1949—1989, deci vreme de 40 de ani asistenţa religioasă de aici, se rezuma doar la înmormântări pe care le oficia preotul din parohia Boiţa, învecinată acestui Cămin Spital.

În anul 1990, prin grija **I. P. S. Mitropolit Antonie** al Ardealului şi cu sprijinul Direcţiei Sanitare Judeţene Sibiu, a fost înfiinţat un post de preot de spital, special pentru acest Cămin. În scurtă vreme, noul preot Vasiu Ioan-Liviu a reuşit, în ciuda greutăţilor inerente începutului, să amenajeze o nouă capelă în incinta Spitalului, înzestrată cu toate cele necesare săvârşirii cultului divin. În fiecare duminică şi sărbătoare aici se oficiază Sf. Liturghie la care participă bolnavii, iar în zilele de miercuri şi vineri se săvârşeşte taina Sf. Maslu.

Având în vedere faptul că această bisericuţă este prea mică pentru nevoile cultice ale bolnavilor, P. C. pr. Vasiu a făcut demersurile necesare pentru obţinerea autorizaţiei şi a terenului pentru construirea unei noi biserici aici la Râul Vadului, biserică ce va deservi şi mica parohie aflată aici.

Într-un loc pitoresc lângă Căminul Spital, la întretăierea văii Oltului cu cea a Lotrioarei, a fost ales noul loc al viitoarei biserici, ce va avea hramul „Sf. Mucenic Dimitrie şi Sf. Mucenic şi Tămăduitor Pantelimon".

Din încredinţarea **Î. P. S. Mitropolit Antonie** al Ardealului, slujba de sfinţire a locului a fost oficiată de **P. S. Laurenţiu Streza,** Episcopul Caransebeşului, sâmbătă 13 septembrie a.c. în fruntea unui sobor de 18 preoţi şi trei diaconi şi în prezenţa unui număr mare de copii de la acest spital, precum şi a personalului medical de aici şi a credincioşilor din zonă veniţi la acest eveniment.

După terminarea Sf. Slujbe şi sfinţirea Crucii ce va însemna prestolul noii biserici **P. S. Laurenţiu** a rostit un bogat şi vibrant cuvânt de învăţătură legat de semnificaţia slujbei de sfinţire a locului unei noi biserici, implicaţiile Crucii ca obiect de cult şi a Crucii ca suferinţă şi încercare în viaţa zilnică a credincioşilor.

P. S. Sa a felicitat iniţiativa parohiei de aici, pe preotul paroh Vasiu şi a transmis tuturor binecuvântarea **Î. P. S. Mitropolit Antonie.**

A luat cuvântul apoi P. C. Pr. Ioan-Liviu Vasiu care a mulţumit **Î. P. S. Mitropolit Antonie** pentru grija deosebită arătată acestui Cămin Spital, **P. S. Laurenţiu** pentru prezenţa în mijlocul bolnavilor şi tuturor celor participanţi.

P. S. Sa a împărţit iconiţe tuturor copiilor prezenţi după care a cercetat şi capela existentă în incinta Spitalului.

O agapă creştinească oferită de Conducerea Spitalului şi de consiliul parohial la care au luat parte clericii prezenţi, precum şi invitaţi a încheiat această zi de sărbătoare pentru cei de acolo cât şi pentru toţi cei care au luat parte la acest eveniment.

Cu siguranţă, că această biserică ce se va înălţa în curând aici, va străjui ca o candelă aprinsă la întretăierea drumului dintre Transilvania şi Ţara Românească, va fi un loc de alin şi de binecuvântare pentru bolnavii din spitalul de aici, un strop de mângâiere într-un abis al suferinţei, un loc de întâlnire cu Dumnezeu pentru toţi cei ce se vor închina şi se vor ruga în ea.

PARTICIPANT

Frăţietatea între credincioşii unei comune şi roadele ei

La finea anului 1927 şi în primăvara anului 1928, s-a ivit în comuna Berghin, jud. Alba, o problemă deosebită pentru românii din localitate: reîntregirea bisericească. Murind preotul ortodox Ioan Patachi în octombrie 1927, din proprie iniţiativă, preotul greco-catolic (unit) în funcţiune, Ioan Hăprianu, se consultă cu credincioşii ambelor confesiuni, cu scopul frumos de a se reuni cu toţii într-o singură biserică ortodoxă română. Stăruia în sufletele locuitorilor comunei exemplul de la 1918 — cel al realizării unităţii noastre statale.

După o corespondenţă cu protopopul ortodox din Sebeş-Alba şi cu Consistoriul din Sibiu, preotul ort. din Colibi dimpreună cu preotul I. Hăprianu, la data de 22 ianuarie 1928, convoacă o adunare a tuturor bărbaţilor aparţinând celor două biserici româneşti din sat. Adunarea s-a ţinut în sala mare a şcolii primare, cu asentimentul directorului şcolar.

Cuvântările şi lămuririle celor doi preoţi au determinat pe cei prezenţi la adunare şi la încheierea cuvenitului proces-verbal, să fie întru totul de acord cu declaraţia preotului Ioan Hăprianu şi propunerea sa de a se reîntoarce cu toţii la biserica ortodoxă-mamă, de a se reunifica.

După ce preotul I. Hăprianu, dimpreună cu mai mulţi credincioşi foşti greco-catolici (nu toţi s-au ţinut de cuvânt), la primărie şi-au făcut declaraţia legală de trecere religioasă, aflând autorităţile bisericeşti de la Blaj, au pedepsit fapta acestui preot cu suspendarea din serviciu şi oprirea plăţii salariului.

Consiliul arhiepiscopesc din Sibiu, după o oarecare tărăgăneală ce putea fi evitată, la data de 11 septembrie 1928, numeşte de administrator parohial definitiv al parohiei Berghin, pe preotul Ioan Hăprianu care a fost introdus oficial şi în chip festiv în biserica ortodoxă a parohiei Berghin.

Preotul Ioan Hăprianu este socotit printre pionierii celor care doreau reîntregirea bisericilor româneşti din Transilvania, înfăptuită întrucâtva în luna octombrie 1948.

Amintindu-şi de încercarea de unificare bisericească din anul 1928, care nu le-a reuşit după a lor voinţă, — acum, în 1948 toţi fraţii creştini greco-catolici (uniţi) au semnat trecerea la Biserica ortodoxă română.

Locaşurile de cult, ale ambelor confesiuni erau slabe, construite din lemn şi ameninţau cu surparea. Cunoscând situaţia lor, preotul nouintrodus, I. Hăprianu a cedat bucuros, în scopul zidirii unei noi biserici din piatră şi cărămidă, sesia (eclezia) sa de 15 jug. pământ arabil. Toţi credincioşii din Berghin şi-au dat silinţa să aplice voinţa preotului lor binefăcător, ţelul lor fiind construirea unei biserici corespunzătoare, a lor.

După încetarea din viaţă a preotului I. Hăprianu, în anul 1933, vechile biserici din sat, de acum ortodoxe s-au mai folosit alternativ până la surparea lor, cea veche, ortodoxă în 1976, cea fostă greco-catolică în 1973. În aceste biserici, povestesc bătrânii satului, că a slujit şi preotul celib (necăsătorit) din satul vecin Ohaba, dr. IOAN MIHĂLŢAN, azi episcop la Oradea-Mare.

În anul 1971 a fost numit şi instalat ca nou preot în Berghin, Mircea Haşegan, originar din Boz, jud. Alba. Tânăr şi stăpânit de entuziasm, îşi dedică în primul rând activitatea spre a înfăptui vechiul deziderat al credincioşilor înfrăţiţi, din Berghin, înălţarea unei noi biserici.

În vara anului 1974, pe terenul liber de la curtea şi casa parohială, se încep săpăturile şi lucrările pentru noul locaş de slujire lui Dumnezeu şi poporului român din acest sat, în care locuiesc alături de români şi saşi. „FIII SATULUI", stabiliţi cu domiciliul în diferite oraşe ale ţării: Alba Iulia, Sibiu, Bucureşti etc. (între care se numără şi scriitorul acestor rânduri), au trimis ajutoare băneşti pentru plata cheltuielilor mari, împreunate cu zidirea bisericii.

După terminarea lucrărilor de finalizare la biserică, preotul solicită celor în drept binecuvântare, pentru a celebra serviciile divine într-însa. Biserica, bine şi frumos lucrată, cu linii arhitectonice armonioase, dispune de 3 clopote şi de toate cele necesare pentru slujba bisericească.

Episcopul locului Preasfinţia Sa ANDREI ANDREICUŢ, s-a deplasat din Alba Iulia la Berghin, în data de 21 aprilie 1995, când a săvârşit sfinţirea acestei biserici, după tipic şi a rostit una dintre cele mai frumoase şi potrivite predici ocazionale şi a dat tuturor binecuvântare arhierească şi a acordat preotului Mircea Haşegan, brâu roşu.

Azi, când din păcate, în unele părţi ale Transilvaniei s-au ivit neînţelegeri între cele două biserici româneşti surori, mai ales pe cale ziaristică, credincioşii bisericii române din comuna Berghin, jud. Alba, — mă refer la cei trecuţi de la „uniţi" la ortodocşi în 1948 — sunt fericiţi că posedă un locaş de cult, religios în proprietate comună şi între toţi există dragostea frăţească poruncită de Mântuitorul Iisus Hristos.

Bunul Dumnezeu să rânduie împăcarea, după dreptate, a sfinţiţilor slujitori ai bisericilor româneşti.

Pr. pens. Ioan C. HĂPRIANU

Sărbătoare la Valea Hârtibaciului

Mânăstirile au fost întotdeauna şi vor fi de-a pururea locurile cele mai sfinte ale poporului român. Între mânăstire şi viaţa de zi cu zi a poporului este o strânsă legătură.

În anii aceştia de reînviere a credinţei strămoşeşti, pe meleagurile Văii Hârtibaciului, într-o frumoasă lunca, la margine de pădure, răsare din iarbă un locaş de rugăciune. Maica Varvara şi cele două surori dau o replică nouă vechilor aşezăminte monahale întemeiate de către călugări.

Truda şi jertfa lor nu cunoaşte margini. Le sunt de ajutor bunii credincioşi, societăţi comerciale, instituţii şi înalte autorităţi clericale.

La 8 septembrie a.c., la sărbătoarea Naşterii Maicii Domnului, sute de credincioşi au participat la prăznuirea hramului acestei Sf. Mânăstiri. Au venit credincioşi de pe tot cuprinsul Văii Hârtibaciului, dar şi din alte părţi ale judeţului. Mulţi dintre ei aveau desigur în lumina ochilor imaginea mamelor şi a bunicelor de pe Hârtibaci, ce treceau adeseori cu desagii în spinare dealurile şi văile spre poalele munţilor Făgăraş, la Sf. Mânăstire Brâncoveanu. Se putea citi pe faţa lor mulţumirea că acum au locaşul lor de rugăciune.

Sfânta Liturghie a fost oficiată de către un sobor de opt preoţi din protopopiatele Agnita şi Sibiu. Corul parohiei Agnita, dirijat de către profesorul Niţescu, a dat răspunsurile cuvenite, atmosfera fiind pe deplin înălţătoare. A urmat apoi sfinţirea apei şi slujba Sfântului Maslu. În încheiere s a săvârşit un parastas pentru pomenirea morţilor.

Cuvântul de salut din partea Î. P. S. Mitropolit Antonie a fost rostit de către preotul consilier Simion Săsăujan, de la Centrul Eparhial, care a rostit apoi şi predica zilei. În numele credincioşilor prezenţi a răspuns preot protopop Grigore Cernea, care a cerut să se transmită Î. P. S. Mitropolit Antonie Plămădeală urări de sănătate şi îndelungaţi ani în fruntea Arhiepiscopiei noastre.

A urmat apoi o agapă frăţească la care au fost invitaţi toţi cei prezenţi. Bucate îmbelşugate puse pe masă şi din nou corul din Agnita a dat sfârşit acestei frumoase zile de toamnă.

Se cuvin cuvinte de laudă, mulţumire şi preţuire vieţuitoarelor de aici cât şi bun lor credincioşi pentru toată osteneala lor.

Dacă tunurile lui Bukow au distrus Sfinte Mânăstiri de pe întreg cuprinsul Transilvaniei, în vremurile acestea pe care le trăim suntem chemaţi să le reconstruim. Jertfa înaintaşilor noştri ne îndeamnă spre aceasta.

IONEL-SORIN ALBU

Pr. Icon. Stavr. Virgil Runceanu
1907—1997

În ziua de 31 august, în urma unui accident, s a curmat viaţa Părintelui Virgil Runceanu, în etate de nouăzeci de ani. S-a născut în anul 1907 în comuna Măgura, jud. Braşov, fiul preotului Runceanu din această parohie. A fost fiul cel mai mare dintre 14 fraţi. Copilăria şi-a petrecut-o în satul natal, tot aici făcând şi şcoala primară. A urmat apoi Şcoala Normală din Deva, jud. Hunedoara. A funcţionat apoi vreo câţiva ani ca învăţător tot în satul natal.

În anul 1935 se înscrie la Academia Teologică „Andreiană din Sibiu, astăzi Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna". A fost un student silitor cu rezultate foarte bune. În anul patru a fost ales preşedinte al „Societăţii de lectură" „Andrei Şaguna". După absolvirea Academiei Teologice în anul 1939 a fost ales şi numit preot în comuna Poiana Mărului, jud. Braşov. A slujit în această parohie până în anul 1945. În acest an a fost ales şi numit preot în Zărneşti, unde a slujit până în anul 1988, când s-a pensionat.

Părintele V. Runceanu a fost un preot cu vocaţie, cu multe daruri, bun liturghisitor, cântăreţ minunat şi bun predicator.

În pastoraţie a ţinut seamă de îndemnul dat de Sfântul Apostol Pavel lui Timotei episcop al Efesului: „Luptă-te lupta cea bună a credinţei, cucereşte viaţa veşnică la care ai fost chemat". (Tim. 6, 12). A apărat parohiile în care a slujit de prozelitism sectar, cu rezultate bune.

Pe lângă activitatea sa misionar-pastorală, Părintele Runceanu a fost şi un gospodar priceput. Pe lângă multele lucrări de întreţinere a bisericilor în care a slujit, a pictat în frescă două biserici din Zărneşti: Biserica „Sfântul Nicolae" şi Biserica „Naşterea Maicii Domnului" din cimitir.

Pentru activitatea sa misionar-pastorală şi gospodărească, Mitropolitul de pioasă amintire Dr. Nicolae Colan i-a acordat distincţia Iconom Stavrofor.

Slujba înmormântării s-a oficiat în biserica „Sf. Nicolae" din Zărneşti de către un sobor de şapte preoţi având în frunte pe preotul I. Dinu secretar şi delegat al oficiului protopopesc din Braşov, Pr. V. Drângă, Pr. N. Mărgineanu, parohii în Zărneşti, Pr. pensionar I. Dumitru din Zărneşti, Pr. V. Prodea din Tohanul Vechi, Pr. N. Floroiu din Cristian, jud. Braşov, şi Pr. N. Bălescu pensionar din Viştea de Sus, jud. Braşov.

A vorbit Pr. I. Dinu despre preoţie şi harul pe care îl primim prin Sfintele Taine. Apoi a dat citire unui cuvânt de apreciere a activităţii pastorale şi gospodăreşti a Pr. V. Runceanu trimis Î. P. S. Sa Mitropolit Antonie, trimiţând condoleanţe familiei îndoliate. A vorbit Părintele V. Drângă din Zărneşti, despre vredniciile răposatului Părinte V. Runceanu, slujitor lui Dumnezeu şi credincioşilor şi duhovnic înţelept. A relatat apoi realizările lui gospodăreşti din parohiile în care a păstorit.

În încheiere a vorbit Pr. N. Bălescu, coleg de studenţie, timp de patru ani, la Academia Teologică din Sibiu şi a transmis salutul şi condoleanţele colegilor ce mai sunt în viaţă.

Dumnezeu să-i ierte păcatele şi să-i facă parte de bunătăţile cele veşnice, „cele ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-au suit". (I. Cor. 2, 9).

Pr. NICHITA BĂLESCU

Preot Sabin Truţia

— Vicar administrativ —

Între cei 38 clerici trecuţi la Ortodoxie. cu prilejul actului din octombrie 1948 se numără şi Preotul **Sabin Truţia,** al doilea vicar administrativ al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului.

S-a născut în ziua de 19 septembrie 1895, la Ciucea, jud. Cluj, în familia preotului greco-catolic Iuliu şi Valeria Truţia.

Faptul că a văzut lumina zilei într-o familie de clerici a avut şansa de a creşte într-o propice atmosferă religios-morală şi culturală în acelaşi timp.

A urmat şcoala primară de patru clase în localitatea natală, între anii 1902—1906.

Întrucât părinţii săi au avut posibilităţi materiale l-au înscris pe tânărul Sabin la Liceul Piariştilor din Cluj (în 1907), după terminarea clasei întâi fiind trecut la Liceul greco-catolic din Blaj. unde în 1914 obţine bacalaureatul (conform actului nr. 11/1914).

La sfatul şi sub influenţa tatălui său şi-a îndreptat paşii spre Academia Teologică Greco-Catolică din Blaj, pe care a frecventat-o între anii 1914—1918; în vara anului 1918 a obţinut Absolutoriul teologic (conform actului nr. 101/1918).

Ca elev şi student a avut o pasiune deosebită pentru literatură, citind un mare volum de cărţi, ce i-au fost o adevărată hrană sufletească mai târziu, în viaţa pastorală (în alcătuirea şi rostirea predicilor), precum şi în încercările sale literare.

Între 1918—1919 a fost ca voluntar în armata română în garnizoana de la Oradea.

La încheierea studiilor teologice şi după demobilizare s-a căsătorit cu Valeria Georgina Boitor, din Ariniş, jud. Maramureş (în 17 iulie 1919), iar în următorul an (1920) a fost hirotonit preot. Din acest an viaţa şi activitatea sa a fost un lung pelerinaj la altarele celor două Biserici (Greco-Catolică şi Ortodoxă), activând în decursul vieţii în peste zece locuri diferite.

Pentru prima dată a fost numit în Parohia Vişag, jud. Cluj, unde a păstorit între 7 aprilie 1920 până în 3 septembrie 1923. Întrucât în această perioadă biserica şi casa parohială erau în condiţii bune, tânărul preot Sabin a avut şansa de a se ocupa mai mult de viaţa morală a credincioşilor şi de aprofundarea cunoştinţelor sale teologice.

Din septembrie 1923 a fost transferat în Parohia Zamsâncrai (azi Sâncraiu), jud. Cluj, unde a păstorit până la 27 ianuarie 1925. Aici s-a născut primul copil al familiei Truţia. Deoarece condiţiile de locuit au fost din cele precare, la cerere a fost transferat în Parohia Poieni-Bologa, jud. Cluj. În cei doi ani de pastoraţie de aici (1925—1927), perioadă în care a avut în grijă duhovnicească şi filia Aluniş (din apropiere) a coordonat atât lucrările de construcţie ale noii biserici, dar mai cu seamă s-a ocupat de viaţa morală a credincioşilor săi. Fiind conştient de puterea Cuvântului lui Dumnezeu în viaţa omului îşi pregătea cu multă meticulozitate predicile sale. Predica, meditaţia şi exemplul vieţii au avut un efect benefic asupra credincioşilor de aici, constatându-se un progres moral deosebit în viaţa acestora.

Se pare că Părintele Sabin avea o adevărată vocaţie de misionar. După ce zidea şi întărea sufletele într-o parohie se îndrepta spre alta. Aşa se face că în ianuarie 1927 s-a mutat în Parohia Fildu de Mijloc, jud. Cluj. Vreme de patru ani şi jumătate a păstorit cu vrednicie şi această parohie, remarcându-se pe plan administrativ-gospodăresc, dar mai ales pe plan spiritual-cultural. Ţinuta morală şi intelectuală a rămas vie în conştiinţa păstoriţilor săi de aici. În această perioadă i s-a născut şi cel de al doilea copil.

La solicitarea forurilor superioare bisericeşti se transferă în Parohia Mărgău, jud. Cluj, în iunie 1931. Datorită experienţei pastorale câştigate în parohiile anterioare, a contactelor mai dese cu lumea intelectuală din Cluj, precum şi a pregătirii pe linie teologică şi culturală, în această parohie are primele încercări literare. Sunt cele dintâi experienţe de viaţă, gânduri, meditaţii, frământări lăuntrice, puse pe hârtie, spre folosul sufletesc al neamului românesc. Credincioşii din Mărgău nu numai că au avut un model de duhovnic în persoana Părintelui Truţia, dar, în acelaşi timp, se mândreau cu el, fiind intelectualul de frunte al localităţii. A păstorit cu spor în această parohie până în toamna anului 1939.

Datorită unor probleme de natură familială, cu data de 17 septembrie 1939 s-a mutat în Parohia Ciucea-Vânători. Pentru activitatea desfăşurată în parohiile anterioare, precum şi pentru realizările din Ciucea-Vânători i s-a acordat dreptul de a purta brâu roşu (iconom).

În urma Dictatului de la Viena din august 1940, asemenea multor clerici şi intelectuali români a fost nevoit să se refugieze în parohia Draşov, jud. Alba, din Mitropolia Greco-Catolică a Blajului.

Aici şi-a continuat activitatea pastorală şi culturală cu rezultate alese. Dar, în acelaşi timp a dus şi zile grele, mai ales când linia frontului celui de al doilea război mondial a ajuns în parohia sa. O bună vreme a fost suspicionat de armata rusă că deţine documente germane sau legături cu aceştia. După ce s-au convins că totul este o simplă bănuială, unii dintre soldaţii şi comandanţii ruşi au devenit prieteni ai familiei Truţia, frecventând în zile de duminică şi sărbătoare biserica în care slujea dânsul.

Pentru că în perioada cât a slujit la Draşov a întreţinut bune relaţii cu preoţii şi credincioşii ortodocşi din zonă, n-a plăcut ierarhilor Blajului, fapt pentru care a fost transferat în Parohia Săcalu de Câmpie, lângă Luduş. Aici, populaţia majoritară maghiară, cunoscând activitatea sa în folosul neamului românesc i-a creat o atmosferă imposibilă de trai. Acest fapt l-a determinat să-şi ceară transferul într-o parohie din apropierea Clujului. Deoarece în acel timp era vacantă parohia Hodiş, a fost numit aici începând cu data de 1 noiembrie 1947. Se pare că această parohie a fost o răsplată binemeritată pentru toate greutăţile pe care le-a trecut câtă vreme a fost în refugiu.

Fiindcă a avut o reală simpatie pentru Ortodoxie, s-a numărat, în toamna anului 1948, între cei 38 de clerici care au revenit în ânul Bisericii strămbune.

În urma acestui act a fost promovat în funcţia de **vicar administrativ** al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului, la 21 noiembrie 1948. A funcţionat în acest post timp de aproape zece ani (până la 1 iunie 1958). Experienţa pastorală, cultura teologică şi laică l-au ajutat în conducerea acestui înalt post de la Centrul Eparhial Cluj, câştigându-şi simpatia şi respectul preoţilor şi a ierarhului de aici. Şi în această calitate şi-a continuat activitatea cărturărească, devenind colaborator al unor reviste şi edituri din Cluj şi din ţară (Oradea, Iaşi, Sibiu ş.a.).

De la 1 ianuarie 1958 a funcţionat ca preot la Biserica „Schimbarea la Faţă" din Cluj. La 1 octombrie 1959 a fost numit din nou într-un post administrativ de răspundere, ca protopop al Clujului; a funcţionat în această calitate până la 1 iunie 1962, conducând cu demnitate această funcţie. Pensionat de pe acest post s-a reîntors ca preot la „Schimbarea la Faţă", unde a slujit până în 1965, când s-a retras să slujească numai la Catedrala Ortodoxă din Cluj.

În afară de realizările pe plan pastoral trebuie pomenite şi cele de pe tărâm familial, având un număr de şapte copii, dintre aceştia abia jumătate mai sunt în viaţă: Iuliu, Cornelia, Flavia şi Aurelia, oameni de vază în societatea românească. Datorită numărului mare de copii, greul familiei l-a dus însă buna sa soţie Valeria Georgina, care i-a înţeles preocupările sale teologico-literare şi i-a acordat în regul concurs pentru a-şi îndeplini cum se cuvine misiunea încredinţată de Tatăl Ceresc, de a fi călăuzitor de suflete spre viaţă veşnică. Calităţile celor doi soţi, viaţa de familie a fost o pildă vie pentru credincioşii creştini care le-au fost încredinţaţi spre păstorire.

După intrarea în Biserica Ortodoxă a primit dreptul de a purta cruce şi brâu roşu (iconom stavrofor).

După cum am pomenit a avut şi frumoase preocupări literare. Între lucrările sale amintim: **Traista bunicului** (povestiri); **Fire de nalbă** (povestiri); **Flori de gheaţă** (povestiri); **Suflet de copil** (povestire); **Doruri împlinite** (nuvelă); **Pe căi adevărate** (nuvelă) **Două inimi** (nuvelă); **Iubirea** (nuvelă) **Dureri şi bucurii** (roman); **Cămin pus iit** (piesă de teatru — premiată); a scris piese de teatru pentru popor, Iroz i, dialoguri, monologuri ş.a.

Misionar încercat, spirit iscoditor de infinit, dornic de noi împliniri şi pildă de cleric, şi-a dat obştescul sfârşit la 1 decembrie 1969, fiind înmormântat în Cluj-Napoca.

Pr. Prof. Dr. ALEXANDRU MORARU

Interferenţe athonito-bistriţene

— Mărturii ale cinci secole —

Influenţa vieţii monahale experimentate în Muntele Athos, mai ales sub forma isihasmului, dar şi a organizării mânăstireşti, s-a făcut simţită asupra călugărilor din străvechea vatră a Bistriţei oltene încă din secolul al XIV-lea. Tradiţia locală păstrează amintirea că Sfântul Nicodim de la Tismana, de formaţie athonită, a sădit castanii, astăzi seculari, din livada vestică a Mânăstirii, când a vizitat pe sihaştrii de aici şi a stabilit rânduiala vieţii chinoviale, după regula Sfântului Munte, îndemnându-i totodată să-şi zidească biserică de obşte pentru oficierea slujbelor comune. Modesta construcţie dăinuieşte încă, fiind cunoscută sub numele de „Biserica bolniţei". Peretele vestic, rezervat ctitorilor, păstrează chipul Sfântului Nicodim, iar toate caracteristicile tehnice şi arhitectonice ale monumentului îl plasează în secolul al XIV-lea.

După ce boierii Craioveşti construiesc monumentala Mânăstire în a doua jumătate a secolului al XV-lea, legăturile Bistriţei cu Athosul se intensifică, în special cu renumitele centre de cultură slavă: Hilandar, Zografu, Panteleimon şi Sfântul Pavel. În acest sens, stau mărturie cele mai vechi manuscrise păstrate în biblioteca Mânăstirii.

Astfel, **Manuscrisul de la Hilandar**, redactat în anul 1408, constituie o atare mărturie. O însemnare în limba slavonă adevereşte că: „S-a scris această carte ... în marele locaş Hilandar, sub egumenul Timotei. În anul 6916, ocolul soarelui 1", iar alta, în limba greacă: „Osteneala împreună cu strădania, pentru scrierea la aceasta de faţă, au fost ale preaplecatului şi smeritului între monahi Grigorie care şi Gavriil", însemnare incompletă.

Ctitorii bistriţeni au acordat substanţiale ajutoare materiale mânăstirilor athonite, de unde primeau în schimb cărţi, cum este **Mineiul pe luna septembrie,** de la sfârşitul secolului al XV-lea, păstrat în fondul de manuscrise al Mânăstirii Bistriţa. El a fost donat de Mânăstirea Panteleimon.

La începutul secolului al XVI-lea, caligraful bistriţean Iacob monahul copia un **Antologhion de omilii patristice**, care cuprinde cuvântări ale marilor predicatori ai Ortodoxiei pentru perioada Penticostarului. Însemnarea: „Această carte, numită Panteleimon, este a numitului locaş al Adormirei Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, hramul Mânăstirii numită Bistriţa" a determinat pe specialişti să admită că manuscrisul provine din Mânăstirea Panteleimon.

În momente critice, când Bistriţa ducea lipsă de caligrafi, solicita pe cei din Athos. Este cunoscut cazul egumenului Misail care, voind să termine copierea unui **Tetraevanghel,** apelează la monahul Mardarie. După „săvârşirea" manuscrisului, a fost readus aici şi împodobit de miniaturiştii bistriţeni, „cu aur şi cu diferite culori", apoi aşezat în biserica mare, la anul 1537.

Mânăstirea Bistriţa nu a beneficiat numai, ci a şi contribuit la sporirea şi îmbogăţirea spiritualităţii şi culturii athonite. Astfel, prin anii 1543—1544, egumenul bistriţean Onufrie — atestat în această funcţie de mai multe documente (7 iulie 1544 — 1 iunie 1545 şi 10 martie 1560) — caligraf de formaţie, copia pentru marele vistier Ioan din Râmnicu Vâlcea un **Tetraevanghel**, oferit ulterior Mânăstirii bulgare Zografu, unde se păstrează şi în prezent.

Probabil este mai puţin cunoscut faptul că, ieromonahul Chiriac Râmniceanu — descendent din familia Sfântului Antonie de la Iezer — a fost „categumen" al Mânăstirii Sfântul Pavel. Elev al Şcolii bistriţene, s-a impus prin preocupările sale cărturăreşti, dar şi printr-o aleasă trăire duhovnicească. După intrarea în monahism la Mânăstirea Cernica, unde cunoaşte curentul paisian, revine la Bistriţa şi se stabileşte în Peştera Sfântului Grigorie Decapolitul, trăind viaţă sihăstrească aproape doi ani. După alte experienţe ascetice prin schiturile Cioclovina (Gorj) şi Iezer (Vâlcea), pleacă la Muntele Athos. Acolo petrece patru ani; copiază numeroase manuscrise de literatură monahală, îndeplineşte funcţia de duhovnic şi contribuie la refacerea Mânăstirii. În anul 1818 făcea următoarea însemnare pe un manuscris: „S-au isprăvit cu urmare de mult păcătosul între ieroschimonahi, duhovnic Chiriac, catigumenul de la Sfântul Pavel ot Sfântul Munte, adică în anul egumeniei miale la acea sfântă Mânăstire, în vremea când se făcea Mânăstirea cea nouă, ostenitor fiind şi noi, după putiare". Datorită vredniciei sale, patriarhul Grigorie al Constantinopolului îi acordă rangul de arhmandrit. Practicant al „Rugăciunii lui Iisus", Chiriac arhimandritul nota într-un manuscris, la capitolul **Învăţătură pentru scurta rugăciune**, că: „Am urmat-o împreună cu ucenicul mieu Antonie monah, în Sfântul Munte. în catigumenia mia". Reîntors în ţară, ca egumen al Mânăstirii Călui. încearcă să introducă regula athonită **Rânduiala cea bună a vieţii de sine**. tipărită în Filocalia românească, vol. 8, aparţine acestui vrednic monah.

Mânăstirea Bistriţa a primit o puternică influenţă athonită în ultimele două secole, fiind condusă de unii egumeni formaţi duhovniceşte chiar în Sfântul Munte.

Între anii 1879—1890 era egumen al Bistriţei arhimandritul Orest Baldovin. Ucenic al Sfântului Calinic de la Cernica. trăieşte o parte a vieţii sale la Muntele Athos. Acolo reface Chilia Cuviosului Ipatie, afirmându-se ca personalitate monahală renumită, cu viaţă aleasă şi iscusit duhovnic. fiind povăţuitorul multor călugări athoniţi. Numit egumen al Bistriţei arhimandritul Orest întreprinde acţiuni susţinute de refacere a prestigiului ei duhovnicesc şi economic. deoarece se afla într-un mare declin. datorită instituţiilor laice stabilite în ea de mai mulţi ani. Apără cu mult curaj obştea monahală, aflată în pericolul de a fi evacuată, scriind episcopului de la Râmnic: „În chipul acesta s-ar evita orice zvon şi critică din partea publicului care. în caz contrar. ar blama autoritatea superioară bisericească, că a tolerat ca sfintele locaşuri să fie lipsite de cler şi prefăcute în cazarme, aresturi şi alte instituţii profane şi departe de scopul pioşilor fondatori".

Un alt monah român cu ucenicia în Muntele Athos, care a condus Mânăstirea Bistriţa la începutul secolului al XX-lea a fost arhimandritul Damaschin Pandelescu (1903—1906). Născut în anul 1867, se călugăreşte de tânăr în Schitul românesc „Prodromul". După reventrea în ţară se stabileşte la Schitul Lainici (Gori). unde este hirotonit ieromonah şi i se încredinţează conducerea Schitului. La 1 noiembrie 1903 a fost numit egumen al Bistriţei. Despre situaţia de aici, raporta Episcopiei că: „Această Mânăstire este desfiinţată; nu mai are monahi. şi nu mai are nici un venit particular, nici pangar; nici lume nu vine". Tânăr şi energic, inimosul ieromonah desfăşoară o intensă activitate pentru refacerea Mânăstirii, precum şi a vieţii monahale în duhul practicilor athonite. Dorea să populeze Mânăstirea cu monahi care să înlocuiască personalul mirean instalat în toate funcţiile, de la îngrijitori la slujitorii sfântului altar; despre acestia scria: „Sunt preoţi de mir care nu pot suferi a vedea monahi, şi a-şi ajunge scopul ca să rămână ei definitiv aici. Deci, pentru a pune capăt acestei situaţii, rugăm a ne da binecuvântare a aduce monahi". Episcopul aprobă raportul egumenului, însă rânduielilor canonice. cu slujbe după tipicul Sfântului Munte, introduse pentru reînnoirea vieţii monahale, s-au opus permanent cei doi preoţi mireni. Din această cauză, informa conducerea Episcopiei. scriind: „Văd că numirea mea. care a fost spre a face model de disciplină şi regulă bisericească în această Mânăstire, a ajuns batjocura preoţilor care sunt uniţi să ne scoată de aici".

Apreciind activitatea gospodărească şi eforturile pentru a statornici în Mânăstire o viaţă de înaltă trăire duhovnicească. episcopul Atanasie Mironescu (1898—1909) îl ridică la treapta de arhimandrit. Însă din nefericire nu a fost înţeles şi nici sprijinit pentru înfăptuirea frumoaselor sale ideaturi. Mirenii au rămas tot aici, iar el raporta Episcopiei: „Mărturisesc, în frica lui Dumnezeu, că sunt pierdut în această sfântă Mânăstire. Pe mine mă paşte o mare nenorocire. Efortul făcut de a înlocui personalul de mir cu preoţi călugări a fost şi rămâne o ură neîmpăcată, purtată din partea lor asupra mea".

Presimţirile vrednicului egumen s-au adeverit. La începutul anului 1907, preotul Teodor Bălăşel scria despre arhimandritul Damaschin Pandelescu: „Acest superior a fost găsit ucis în chilia sa, prin luna decembrie trecut şi prin ce împrejurare anume, autorităţile în drept încă n-au fost în stare a afla".

Cu toate greutăţile şi tragediile întâmpinate de vrednicii monahi, totuşi s-a produs o influenţă de-a lungul secolelor. dinspre Muntele Athos spre Bistriţa şi invers, al cărei duh pluteşte şi astăzi, aici, unde în preajma sfintelor moaşte ale Sfântului Grigorie Decapolitul se săvârşesc zilnic sluibe după rânduiala athonită, iar credincioşii vin în număr tot mai mare din întreg cuprinsul ţării.

Arhim. Veniamin MICLE

„O lume în fărâmituri" şi nostalgia unităţii

Perioada de timp cuprinsă între 1789 şi 1989 e cunoscută, de regulă, sub numele de „perioada modernă". Începea cu mari răsturnări ale structurilor tradiţionale, printr-un continuu proces de secularizare şi, deci, laicizare, la toate nivelele, şi se aştepta constatarea „morţii lui Dumnezeu" şi dispariţia religiei. Numai că, în 1989, cu căderea — cel puţin sperată — a zidurilor ideologice, post-modernismul îşi făcea loc cu o „reîntoarcere a sacrului", în care unii au văzut „un semn al timpurilor".

Dincolo de ambiguităţile termenului, „reîntoarcerea sacrului" nu însemna nicidecum redescoperirea unor valori tradiţionale, o revenire la izvoare, o revalorificare a unor disponibilităţi ocultate pentru un timp. „Noul sacru" e rezultatul unei drame istorice, al unor frământări profunde, marcate de căderi şi apostazii, în care „miturile" modernităţii („raţiunea" — în sensul iluminist al cuvântului, ştiinţa, progresul, democraţia) continuă să cadă, iar omenirea, dezamăgită, dispusă la surogate, îşi creează propriii zei după fatidica formulă a lui Feuerbach. „Cultura noastră seculară — am putea spune, cu o expresie a lui A. J. Toynbee — experimentează un **time of troubles,** o perioadă în care structurile sale sociale şi instituţiile centrale, şi nu doar suporturile teoretice şi practice, par să creeze noi dificultăţi ,în loc să le rezolve; o perioadă în care problemele se agravează, devenind inabordabile şi în care certitudinile fundamentale („miturile") favorizează dezintegrarea, în loc să cimenteze şi să crească. Nu era aceasta situaţia secolelor XVII—XVIII—XIX; era însă aceea din epoca elenistică, a sfârşitului civilizaţiei greco-romane, ca şi a apusului celei medievale; aceeaşi pare să fie situaţia noastră. În perioade de acest fel, se asistă la revenirea sentimentului religios, în forme difuze, adesea stranii, ale unor tradiţii religioase constituite".[1]

Cu unele din aceste afirmaţii suntem de acord, cu altele mai puţin. Pe o poziţie asemănătoare celei a autorului nostru se afla şi Mircea Eliade, pentru care „sacrul se arată a fi un element în structra conştiinţei şi nu un stadiu în evoluţia acestei conştiinţe. (...) Cu alte cuvinte, a fi — şi, mai ales, a deveni om — înseamnă a fi «religios»"[2], căci „sacrul e realitatea prin excelenţă".[3] Pe noi însă, acum, ne interesează mai puţin fundamentul ontologic-antropologic al sacrului — foarte important, de altfel —, ci mai ales „formele neaşteptate sub care reapare sentimentul religios în cultura timpului nostru".[4] forme care reflectă o religiozitate individualistă, nestructurată, dominată de un spirit de reformă, de revoltă, de schimbare, de nesupunere.

Într-un discurs, Soljeniţân, referindu-se la situaţia actuală, vorbea de o „lume în fărâmituri".[5] O lume care poartă încă amintirea unei „unităţi pierdute",[6] dar care se îndreaptă inevitabil spre o tot mai accentuată fărâmiţare, la toate nivelele: religios, cultural, politic, economic. Pentru o **concordia discors,** ar trebui „revăzute sintetic rădăcinile şi ezitările acelei societăţi occidentale şi europene în care acest fenomen (al fărâmiţării — n.n.) a avut loc".[7]

În Occident, când se vorbeşte de această „fărâmiţare" multiplă, se ignoră în totalitate existenţa unei spiritualităţi răsăritene vii şi a unei Biserici numeroase şi credincioasă tradiţiei creştine dintotdeauna. De aceea, o periodizare a diviziunilor religioase începe cu 1517 şi atinge o culme la mijlocul anilor 1960,[8] când „noile religii" încep să fie „socialmente apreciabile" (?). Aceste afirmaţii ni se par, pe cât de curioase, pe atât de inexacte.

Credem că o primă mare sfâşiere a conştiinţei europene se consuma formal la 1054 şi devenea faptic ireversibilă la 1204. Desigur, controverse şi schisme între Răsărit şi Occident se cunosc şi înainte de aceste date. Devine însă fapt istoric, cu consecinţe incalculabile, momentul care, mai târziu, va fi cunoscut sub numele de Marea Schismă (1054), când Scaunul de Roma se separa de celelalte patru Patriarhate Apostolice. Ruptura devine evidentă când, la 1204, cavalerii Cruciadei a IV-a cucereau Constantinopolul şi masacrau, în însăşi Catedrala Sfânta Sofia, pe fraţii lor. Conştiinţa europeană lua act, cu durere, de această mare sfâşiere: la umbra Crucii, cavaleri creştini vărsau sânge creştinesc şi aşezau în Constantinopol patriarh latin. În conştiinţa poporului, latinii deveneau „ceilalţi", pentru care ortodocşii erau „schismaticii", „bizantinii". Această fărâmiţare — noi i-am zis „sfâşiere" — de conştiinţă era atât de dureroasă, încât, după două secole, la 1439, tentativele de unire de la Ferrara-Florenţa eşuau lamentabil.

Abia mai târziu, după un secol, conştiinţa europeană suferea o nouă traumă: Reforma protestantă, pentru ca după un alt secol să apară şi Biserica Anglicană.

O teologie raţionalist-aristotelică se afla la baza acestor fărâmiţări, proces ce se va continua, până când, în secolul nostru, memoria unei „unităţi" originare, revine, din străfunduri, cu ecouri nostalgice, ca unica stradă spre „cetatea de scăpare" a unei umanităţi ce trăieşte coşmarul conflagraţiilor. Tentative unioniste se fac la toate nivelele: economic, politic, militar, cultural, nu doar religios.

Se caută azi o „unificare" cu orice preţ. Uneori şi mişcarea ecumenică apucă această stradă, arătându-se cât se poate de ne-„ecumenică". Dacă „noile religii" (recte: sectele) sunt „socialmente apreciabile", dacă ţările ortodoxe est-europene devin „terra missionis" pentru campaniile catolice, credem că unitatea mult dorită nu este aceea a lui Hristos şi că, mai degrabă, „fărâmiţarea" rămâne o constantă ameninţare. Se creează condiţii optime pentru toate tipurile de „network" new-age-ist.

Ierom. Iuvenalie IONAŞCU

---

1 Citat din L. Gilkey, în Enciclopedia del Novecento, vol. VI, Roma, 1982, p. 427;

2 Mircea Eliade, Préface la Douglas Allen, Mircea Eliade et le phénomène religieux, Payot, Paris, 1982, p. 7—8;

3 M. Eliade, Sacrul şi profanul, Gallimard, Paris, 1965, p. 83;

4 L. Gilkey, op. cit., p. 427;

5 Al. I Soljeniţân, O lume în fărâmituri. Discurs la Harvard, trad. italiană, Milano, 1978;

6 Giovanni Cantoni, I „network" della religione in un mondo in frantumi, în vol. La sfinda pentecostale, Torino, 1996, p. 121;

7 Pierluigi Zoccatelli, Il New Age, Torino, 1997, p. 7;

8 G. Cantoni, Nota a proposito della libertà religiosa, în op. cit., p. 12;

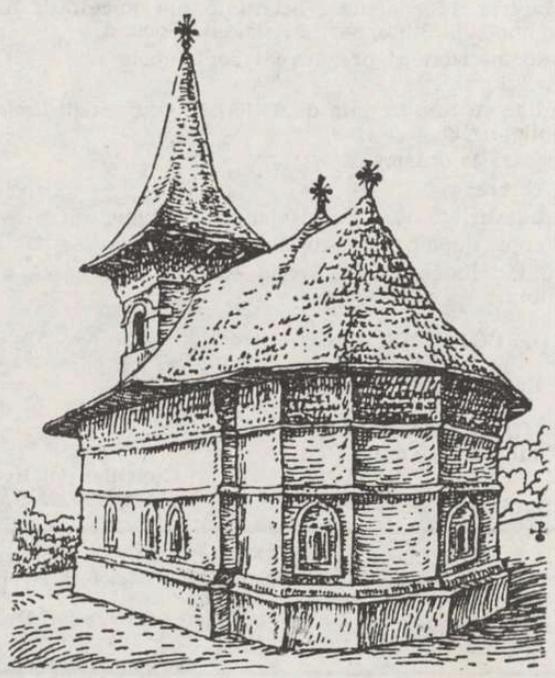

Pr. prof. dr. Aurel Crăciunescu

Orice popas de reflecţie este o cunoaştere, o preţuire a vieţii, a atitudinilor şi a realizărilor persoanei căreia i se dedică conţinutul celor scrise.

Un astfel de popas îl constituie şi cel pe care încercăm să-l facem pentru a creiona una din figurile clericale ale Banatului, ce s-a impus nu numai prin activitatea lui sacerdotală, de dascăl, ci şi prin activitatea culturală în scopul emancipării spiritului românesc.

Printre aceste figuri se numără şi preotul profesor Dr. Aurel Crăciunescu, de la a cărui naştere s-au împlinit anul acesta 120 de ani.

Datele vieţii sale sunt acelea ale unui preot adevărat şi om de carte.

S-a născut în localitatea Satchinez, judeţul Timiş, la 29 iunie 1877, într-o familie preoţească. Învaţă carte în comuna natală apoi la Timişoara şi continuă liceul la Blaj unde susţine examenul de bacalaureat, la 20 iunie 1896.

Studiile teologice le face la Seminarul din Arad între anii 1896—1899, unde susţine şi examenul de calificaţie preoţească, la 29 septembrie 1899. A continuat studiile teologice la Facultatea de Teologie din Cernăuţi unde îşi ia doctoratul la 21 noiembrie 1902. Aici la Cernăuţi are coleg şi prieten pe mitropolitul Nicolae Bălan, cu care a avut destule prilejuri să schimbe idei şi să conceapă atâtea acţiuni importante.

Pentru a-şi completa studiile, mai urmează la facultatea de litere cursurile de pedagogie, filosofie şi istorie. După terminarea studiilor, plin de elanul tânărului dornic să muncească, este numit cancelist la Mânăstirea Hodoş — Bodrog, apoi protocolist la consistoriul din Arad şi econom la curtea episcopală.

În vremea şederii sale la Arad a pus în rânduială arhiva consistorului şi a introdus o metodă nouă de sortare a documentelor de istorie, pe care numai un om de talia sa le putea aprecia.

În anul şcolar 1903—1904 intră în învăţământ ca profesor la Institutul pedagogic din Sibiu. În anul 1906 primeşte darul preoţiei prin punerea mâinilor mitropolitului Ioan Meţian şi este numit profesor definitiv la secţia teologică.

Ca profesor la secţia teologică după anul 1919 a predat mai multe discipline, când o parte din colegii săi se despart de Seminar pentru a ocupa diferite posturi în conducerea bisericească sau în învăţământul superior al României reîntregite.

În anul 1929, drept recunoştinţă pentru munca sa rodnică a fost numit consilier patriarhal al primului patriarh Dr. Miron Cristea, demnitate ce a deţinut-o până la sfârşitul vieţii sale.

Preotul şi profesorul Aurel Crăciunescu a ocupat un loc de frunte în viaţa noastră bisericească şi culturală din Ardeal ca secretar al Asociaţiei Gojdu, membru activ al Astrei, membru de frunte al Asociaţiei Clerului „Andrei Şaguna" şi al corporaţiilor bisericeşti, predicator şi bun conferenţiar.

Ca preot a fost un demn purtător al costumului clerical manifestându-şi în toate ocaziile caracterul său preoţesc. Purta barbă lungă, adevărat preot după rânduiala lui Şaguna.

Ca profesor, Aurel Crăciunescu a limpezit multe locuri ale Vechiului Testament care dădeau la vremea respectivă prilej de nedumerire, restabilind adevărul acoperit de valul neştiinţei sau al relei credinţe. Studenţii îl numeau „Domnul". A fost iubit de studenţii săi şi tot atât de preţuit de colegi şi prieteni.

Când l-a cunoscut pe părintele profesor Nicolae Neaga, în loc de formula stereotipă în uz la astfel de ocazii, l-a întâmpinat cu vorbele: „Fă-ţi datoria şi fii de omenie Beniaminel"

În timpul vieţii sale i-au fost dragi trei lucruri: legea strămoşească, datoria împlinită şi disciplina. Cei care l-au cunoscut mai îndeaproape şi-au dat seama că a fost dascălul care a lucrat după modelul dumnezeiescului dascăl, păstrând toată viaţa căldura dragostei divine între dascăl şi ucenic, taina cea mare a rodniciei şcolii.

Activitatea sa multilaterală nu i-a permis să dezvolte şi o activitate literară prea bogată. Totuşi a publicat studii, articole şi predici în Revista Teologică şi în Telegraful Român cu teme diverse, liturgice, pastorale, biblice etc.

Suflarea tainică a morţii sale a stins în ziua de 22 martie 1943 lumina vieţii care a umplut cu razele sale inimile mai multor generaţii de ucenici timp de peste un sfert de veac cât a fost dascăl vrednic al Academiei Teologice din Sibiu.

„Azi, îndrumătorul de altădată, îşi doarme somnul de veci în Herculani, acest colţ de rai al Banatului" (N. Neaga. „La moartea lui Aurel Crăciunescu", Rev. Teologică, 1943, p. 237).

Timpul şi vremurile care s-au scurs de la plecarea lui au aşternut vălul uitării. De aceea am considerat o datorie de suflet să-i creionez viaţa şi faptele „pentru sufletul lui mare".

Pr. GHEORGHE-DRAGOŞ BRAICA
Cluj-Napoca

MITROPOLIA ARDEALULUI

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
Str. Mitropoliei nr. 24

Examen concurs

pentru ocuparea posturilor de asistenţă socială

Urmare hotărârii Sfântului Sinod nr. 3838/1997, Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu publică la concurs 8 posturi de asistenţă socială.

Posturile au fost solicitate de parohii, de oraş, din cadrul Eparhiei.

Se pot înscrie la concurs licenţiate ale Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, Secţia Asistenţă Socială.

Termen de înscriere şi pregătire 1 septembrie 1997 — 1 octombrie 1997.

Examenul se va ţine în data de 02.10.1997 la Centrul Eparhial Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35.

Acte necesare la dosar:

— cerere;
— adeverinţă de la Facultatea de Teologie;
— copie după certificatul de naştere.

Informaţii suplimentare la Secţia Ad-tiv-bisericească a Centrului Eparhial Sibiu.

PROBE DE CONCURS:

— Scrisă, Orală, Practică

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

Consilier Ad-tiv-bisericesc,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● Cu prilejul împlinirii a 800 de ani de la sfinţirea basilicii Sf. Nicolae din Bari — Italia, a fost organizat în acest oraş un colocviu ecumenic la care au luat parte reprezentanţi ai mai multor Biserici Ortodoxe şi comunităţi creştine din Europa şi bineînţeles reprezentanţi ai Bisericii Romano-Catolice.

Având ca temă „Sf. Nicolae — din Mira în Bari un sfânt mediteraneean", colocviul a fost prezidat de către cei doi copreşedinţi: cardinalul Mariano Magrassi, arhiepiscopul de Bari şi mitropolitul ortodox Ghenadios al Italiei.

Un mare număr de pelerini ortodocşi veniţi din Ucraina au participat, în frunte cu arhiepiscopul Nifon de Volhynie, la săvârşirea unei Sf. Liturghii în cripta catedralei unde se află racla cu moaştele Sf. Ier. Nicolae — aduse acolo de către cruciaţi în anul 1070.

* * *

● S.S. Patriarhul Alexei II al Moscovei a întreprins recent o vizită oficială în Ţara Sfântă cu ocazia festivităţilor prilejuite de împlinirea a 150 de ani de existenţă a Misiunii Ruse din Ierusalim. Cu această ocazie Sanctitatea Sa a săvârşit Sf. Liturghie în biserica rusă Sf. Treime din Ierusalim unde se află şi sediul Misiunii, fiind apoi primit de S.S. Diodor I, patriarhul Ierusalimului împreună cu care a săvârşit o Sf. Liturghie solemnă în biserica Sf. Mormânt.

S. Sa Alexei II s-a întâlnit, de asemenea, cu şeful statului Israel Ezer Weizman, cu primul ministru Benjamin Netaniahu, precum şi cu preşedintele Autorităţii palestiniene Yasser Arafat.

* * *

● Pentru prima dată după aproape 36 de ani, autorităţile comuniste din Cuba au autorizat celebrarea unei Sf. Liturghii în aer liber. Arhiepiscopul Havanei, cardinalul Ortega Alamina, cel care a prezidat slujba respectivă, a declarat că tot cu acordul autorităţilor cubaneze, fiecare credincios catolic din această ţară va primi gratuit un exemplar al Noului Testament.

Amintim faptul că în a doua jumătate a lunii ianuarie a anului viitor, S. S. Ioan Paul al II-lea va efectua o vizită oficială în Cuba.

● A 8-a întâlnire de dialog între ortodocşi şi musulmani a avut loc la începutul lunii iunie a.c. la Istanbul având ca temă: „Proiecte de cooperare şi de colaborare între creştini şi musulmani în pragul mileniului trei". Întâlnirea a fost deschisă de către S. S. Patriarh ecumenic Bartholomeu I, iar lucrările au fost conduse de către Mitropolitul Damaschinos din Elveţia şi de fiul prinţului moştenitor Hassan, fratele regelui Husein al Iordaniei.

Şi tot la Istanbul au avut loc lucrările Forumului Greco-Turc la care a participat şi S. S. Bartholomeu şi care în cuvântul său a subliniat necesitatea ameliorării relaţiilor dintre cele două ţări vecine.

* * *

● Aflat în vizită oficială în Italia, preşedintelui Portugaliei Jorge Sampaio i-a fost refuzată o audienţă cu S. S. Papa Ioan Paul al II-lea, pe motiv că venise însoţit de a doua sa soţie, fiind divorţat de prima, lucru neadmis de Codul Canonic al Bisericii Catolice.

„Toate cancelariile diplomatice din lume ştiu că protocolul Vaticanului îi sfătuieşte pe şefii de stat catolici să se prezinte la o audienţă cu Papa însoţiţi de soţiile lor numai dacă sunt căsătoriţi în mod legitim, conform normelor Bisericii" a declarat un purtător de cuvânt al Vaticanului.

* * *

● Mitropolitul Teodosie de Washington, primatul Bisericii Ortodoxe Autocefale din America împreună cu mitropolitul Filip al diocezei Patriarhiei Antiohiei din America de Nord au constituit o comisie care va face cercetări în legătură cu viitoarea canonizare a episcopului Rafael, cel ce a fost primul episcop ortodox care a fost sfinţit pe teritoriul american în anul 1895 şi care se bucură deja de o venerare deosebită din partea credincioşilor de acolo.

* * *

● Un valoros odor liturgic, e vorba de un epitaf brodat cu fir de aur şi împodobit cu perle şi pietre preţioase, cântărind aproape 7 kg, socotit până acum pierdut, a fost regăsit curând prin intermediul INTERNET-ului şi readus la locul său de păstrare din Catedrala Episcopală Greacă din Seul-Coreea de Sud.

Brodat în 1874 undeva în Rusia, acest epitaf celebru a fost dus în Seul de către misionari ortodocşi ruşi în anul 1900 şi păstrat ca relicvă în biserica Sf. Nicolae din capitala Coreei de Sud.

În timpul războiului celor două Corei, biserica a fost bombardată şi distrusă, iar epitaful a fost salvat de către un soldat american şi dus tocmai în oraşelul Rankin din Pensylvania S.U.A. Descoperit recent, epitaful a fost redat comunităţii ortodoxe din Seul, fiind primit cu mare fast de către episcopul Sotirios al comunităţii greceşti de aici.

* * *

● S.S. Patriarhul Ecumenic Bartholomeus I, în fruntea unei delegaţii a tronului ecumenic, a făcut o vizită oficială Bisericii Armene în Ecimiadzin, între 21—24 iulie a.c., ca răspuns la vizita frăţească făcută anul trecut de către S.S. Karekin I, catolicosul tuturor armenilor la Constantinopol. Considerată ca un eveniment unic, e vorba de primul patriarh ecumenic care păşeşte pe pământul Armeniei, vizita s-a derulat sub auspiciile înţelegerii şi ale respectului reciproc dintre cele două Biserici care încearcă pe calea dialogului teologic, să înlăture barierele ce le separă de aproape 1500 de ani, mai precis de la Sinodul IV ec. (Calcedon, 451), sinod nerecunoscut de Biserica Armeană.

Cu acest prilej S. Sa a fost primit şi de preşedintele Levon Ter Petrosian, iar Filarmonica de Stat din Erevan a dat un concert de gală în cinstea Sanctităţii Sale.

Arhid. Visarion BĂLŢAT

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○

Sfârşitul vieţii lui Mihai Viteazul

(Urmare din pag. a 3-a)

La mânăstirea Dealu, Capul lui Mihai Viteazul a fost îngropat la picioarele lui Pătraşcu cel Bun, presupusul lui părinte. Deasupra rămăşiţelor pământeşti soţii Radu Buzescu şi Preda, fiica banului Mihalcea, au aşezat o piatră funerară, amintind că: „Aici zace cinstitul şi răposatul capul creştinului Mihail mare voievod, ce au fost domn al Ţării Româneşti şi Ardealului şi Moldovei; cinstitul trup zace în Câmpii Tordei şi când l-au ucis nemţi(i) an au fost 7109 (1601) în luna lu av(august) 8 zile (pe stil vechi n.m.). Această piatră o au pus jupan Radu Buz(escu)i jupan(i)ţa eg (o)Preda".

Din cele relatate mai sus am văzut cum au fost „tratate" rămăşiţele pământeşti ale celor doi eroi; comentariile le găsim de prisos. Iată cum s-au sfârşit zilele marelui nostru Mihai Viteazul, întregitorul de ţară şi neam.

◉ Semnalăm ◉ Semnalăm ◉

● S-a tradus în românește de către Pr. prof. Ioan Buga, cartea lui Miguel de Unamuno: **„Agonia creştinismului"** (Ed. Symbol, Bucureşti, 1995, 163 p.). Este una din marile cărţi ale filosofiei existenţialiste care a făcut epocă la vremea ei şi care e bine că intră acum şi în cultura teologică românească. Trebuie să spunem numai atât, pentru prevenirea cititorului, că nu e o carte despre vreo intrare a creştinismului în agonie, ci cuvântul agonie are aici sensul de luptă, în vederea biruinţei creştinismului şi nu a dispariţiei lui şi, mai precis, în vederea biruinţei asupra paradoxurilor care însoţesc creştinismul.

Este una din cărţile care l-au făcut celebru pe Miguel de Unamuno, devenind ea însăşi o carte mare în istoria culturii creştine şi a culturii în general.

* * *

● Părintele Ioan Buga se dovedeşte a fi un zelos slujitor al teologiei şi culturii româneşti, atât prin opere originale, cât şi prin traduceri, mai ales din teologia greacă, al cărei cunoscător este cu deosebire. A tradus din această teologie cartea Pr. dr. Antonios Alevizopol: **„Biserica Ortodoxă. Credinţă - Cult - Viaţă"** (Ed. Symbol, Bucureşti, 1993, 166 p.). Cartea poartă pe coperta exterioară şi titlul: **„Definirea credinţei ortodoxe"** şi se înscrie printre cărţile mari care definesc ortodoxia. Ea cuprinde date despre creaţie, cădere, despre rău, despre Biserică, despre Sfintele Taine, despre sfinţi şi sfintele icoane şi despre cinstirea crucii. Prin aceasta ea se recomandă de la sine celor care doresc să pătrundă în teologia adevărurilor creştine şi a modului cum trebuie ele trăite.

În rândul teologiei greceşti care, mai ales în ultima vreme, are accente protestante, cartea lui Alevizopol se înscrie corect pe linia marilor teologi moderni greci, precum Andrutsos, Konidaris, Nisiotis şi alţii. Cartea s-a bucurat de preţuirea Părintelui Stăniloae care apreciază râvna pentru ortodoxie a acestui teolog, precum se vede dintr-o însemnare pe a doua copertă a cărţii.

* * *

● Armenii sunt un popor vechi, cu o cultură deosebită şi au străbătut prin istorie în ciuda multelor şi marilor nenorociri care s-au abătut asupra lui. Aproape decimaţi la un moment dat de către turci, cei care au scăpat s-au răspândit în toată lumea şi au continuat să ducă o viaţă a lor fără să se lase asimilaţi de alte popoare. Cei care au rămas pe loc au creat un stat care există până azi. Au rămas necalcedonieni, adică până acum nu au recunoscut decât primele trei Sinoade Ecumenice. În contextul dialogurilor intercreştine din vremea noastră, s-a dovedit că cearta de la Sinodul de la Calcedon, nu a fost decât o neînţelegere datorată modului cum se înţelegeau unii termeni teologici la acea vreme. Se constată acum că deşi aparent erau deosebiri în ceea ce priveşte unele adevăruri de credinţă, de fapt era vorba de aceleaşi înţelesuri ale unor termeni în aparenţă diferiţi.

În România, armenii au găsit ospitalitate atunci când s-au împrăştiat, s-au aşezat aici, mai ales în Moldova, au întemeiat mânăstiri, au zidit biserici şi s-au organizat liberi. Deşi numărul lor s-a împuţinat — sunt ceva mai mult decât 2 000 — au la Bucureşti o Episcopie şi participă activ la viaţa publică românească. Ei au jucat în cultura românească un rol deosebit, dând acestei culturi personalităţi deosebite, în toate domeniile, în lingvistică, în muzică şi chiar în politică, şi bineînţeles, şi în multe alte domenii. E de-ajuns să dăm câteva nume: Spiru Haret, Arutiun Avakian, Vasile Conta, Cik Damadian, Aram Frenkian, Grigore Goilav, Garabet Ibrăileanu, Mihail Jora, Virgil Madgearu, Manuc-Bei, Vasile Gr. Morţun, Alexandru Şahighian, Kricor H. Zambaccian şi mulţi alţii, sunt doar câteva nume cu mari rezonanţe în cultura română.

Despre toţi aceştia şi despre mulţi alţii cu rol important în cultura românească, ne dă un dicţionar Bogdan Căuş, intitulat **„Figuri de armeni din România"** (Ed. Ararat, Bucureşti, 1997, 279 p.).

Cartea a fost alcătuită din încredinţarea unui armean cunoscut din Bucureşti, şi anume P. C. Arhim. Dr. Zareh Baronian, vicarul eparhiei Armene din România.

E un dicţionar care remarcă rolul armenilor în cultura română, care le face cinste acestora. Prea multă vreme s-a crezut că armenii sunt doar negustori de covoare. Au fost şi aşa ceva dar iată că acest dicţionar ne prezintă şi o altă dimensiune a acestui popor.

* * *

● Ion Buga publică o carte de microeseuri interesante, sub titlul îndrăzneţ: **„Introducere la secolul XXI"** (Editura Filocalia, Bucureşti, 196 p.). Precum ne-a obişnuit şi din celelalte cărţi pe care le-a publicat, deşi e fragmentară şi de scurtă respiraţie, cartea e interesantă şi antrenantă. Autorul ne spune că avem în faţă o antologie dintr-o operă nepublicată. Desigur că ne va mai face surprize scoţând din sertare şi alte texte, probabil rămânând credincios aceluiaşi gen de cugetare scurtă, antrenantă şi uneori provocatoare. Autorul deşi, cum observă cineva, întinde coarda gândirii până la maximum posibil, nu depăşeşte totuşi limitele unei gândiri creştine, cum face de pildă, cultivând acelaşi gen înaintea sa, un mare cugetător precum Emil Cioran.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

1 şi 15 octombrie

Nr. 37—40

1997

Vizita Sanctităţii Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, în România

1. Sosirea la Bucureşti şi participarea la festivitatea de deschidere a anului universitar 1997—1998

În cadrul relaţiilor frăţeşti între Bisericile Ortodoxe în perioada 11—15 octombrie 1997 a avut loc vizita oficială în România a S.S. Bartolomeu, la invitaţia Prea Fericitului Părinte TEOCTIST, Patriarhul B.O.R. şi a I.P.S. Mitropolit DANIEL, al Moldovei şi Bucovinei.

Programul vizitei la Bucureşti s-a derulat în ziua de 11 octombrie, începând cu orele 10, când Sanctitatea Sa o sosit de la Istanbul pe Aeroportul Internaţional Băneasa. A fost întâmpinat de Prea Fericitul Părinte Patriarh însoţit de Arhiepiscopi şi Episcopi din Mitropolia Munteniei şi Dobrogei: Arhiepiscopia Tomisului, Arhiepiscopia Târgovişte, Episcopia Râmnicului, Episcopia Argeşului, Episcopia Buzăului, Episcopia Sloboziei şi Călăraşilor, Episcopia Alexandriei şi Teleormanului, P.S. Ep. Teofan Sinaitul. P.S. Vincenţiu Ploieşteanul — Vicari Patriarhali, P.S. Teodosie Snagoveanul Vicar al Arhiep. Bucureştilor, părinţi consilieri, copii, clerici, oficialităţi din partea Secr. de Stat pentru Culte, Ministerul Afacerilor Externe, Ambasadorul Republicii Elene la Bucureşti, reprezentanţi ai mass-media.

După o scurtă declaraţie la aeroport, în care a fost marcat scopul vizitei şi locul ei în contextul relaţiilor de veacuri între cele două popoare şi Biserici de către cei doi Întâistătători, delegaţia s-a deplasat spre Catedrala patriarhală unde a fost oficiat Te-Deum-ul de întâmpinare, la ora 10,30. Prea Fericitul Părinte Teoctist a adresat cuvântul de „Bun venit!" Sanctităţii Sale subliniind relaţiile de prietenie existente între cele două Patriarhii. În cuvântarea rostită de S.Sa Bartolomeu a fost subliniată din nou valoarea „unităţii noastre în Hristos în lumea plină de antiteze şi disensiuni, rivalităţi şi războaie şi lupte" şi necesitatea păstrării unităţii eclesiale în Biserica Ortodoxă. A fost exprimată bucuria că poporul român în marea sa majoritate a înţeles aceste adevăruri şi rămâne credincios Bisericii sale Ortodoxe, unită nedespărţit cu celelalte Biserici Ortodoxe locale.

La orele 11,30 a avut loc Deschiderea anului academic 1997—1998 al Facultăţii de Teologie Ortodoxă a Universităţii din Bucureşti şi închiderea Simpozionului dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae. Cuvântul de deschidere a fost adresat de P.C. Pr. Prof. Dr. Constantin Corniţescu, Decanul Facultăţii în care s-a prezentat pe scurt evoluţia învăţământului teologic, situaţia secţii-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. CRISTIAN POPA

Doina Ianculai

(la 125 de ani de la moarte)

Codrule, bătut de ploi
Trece Iancu printre noi
În amurg şi clar de lună
Vântul paşii îi adună

Crişul poartă cu fiori
Apele în sărbători
Să le-aprindă vâlvătăi
Revărsate-n ochii Săi

Stelele îi joacă-n plete
Flinta paltin între spete
Glasul tunet duruit
Ceru-n trăsnet năruit

Când pornit-am vijelia
Uraganul şi mânia
Codrule, ai fost cu noi
Prăvălindu-ne puhoi

A plecat apoi ca-n vis
S-aducă dreptatea-n scris
Că din ţară-i alungat
Mincinosul de-mpărat

Pleacă-ţi frunza să-i asculţi
Fluera doinind prin munţi
Somn la Ţebea noaptea mare
Domnul Iancu nu mai are

Pr. ION IONESCU

Misiunea şi menirea Episcopului vicar

— Consideraţii legate de evenimentul recentei alegeri de episcop-vicar la Sibiu —

După o întrerupere de aproape 4 ani, iată că Arhiepiscopia Sibiului are un nou episcop-vicar în persoana părintelui VISARION BĂLŢAT, fost ani de zile colaborator apropiat al nostru, mai întâi ca secretar eparhial, iar mai apoi ca şi consilier cultural.

Bunul Dumnezeu a vrut să-l cheme pe părintele VISARION, deşi era numai diacon, la o slujire înaltă, la slujirea de păstor sufletesc al credincioşilor din Eparhia noastră, în aşa fel, ca împreună să purtăm de grijă turmei duhovniceşti încredinţate spre pastorire de către arhiereul cel veşnic, mai marele păstorilor, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

L-am cunoscut pe părintele Visarion, încă din anii când era doctorand la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, şi anume din paginile Telegrafului Român, unde P.C. Sa publica mici tablete cuprinzând traduceri din Sf. Părinţi.

Aşa se face că la terminarea cursurilor de doctorat, având bune recomandări şi de la profesorii săi, la dorinţa expusă a sfinţiei Sale i-am aprobat închinovierea la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov, începând cu data de 1 aprilie 1989. Mânăstirea atunci era în plin proces de reconstrucţie, noua incintă era în roşu sub acoperiş, se lucra într-un fel conspirativ, cu toate riscurile asumate, neavând aprobare pentru noile construcţii.

La praznicul Izvorului Tămăduirii a aceluiaşi an, mai precis la 5 mai 1989, P.C. Sa a fost tuns în monahism, la altarul din pădurea de fagi de lângă mânăstire, primind numele de VISARION, în locul celui de Dumitru pe care-l primise de la botez.

Am spus atunci, în predica zilei, că numele a fost ales prin tragere la sorţi — de trei ori a ieşit acelaşi nume de VISARION — şi că a fost un nume simbolic, mai ales că ultimul stareţ al mânăstirii, înainte de distrugerea ei cu tunurile de către generalul Preiss, a fost tot un Visarion. Naş de călugărie, Părintele Visarion l-a avut pe arhimandritul de atunci, episcopul de astăzi Casian Crăciun al Dunării de Jos.

La scurt timp, după o scurtă ucenicie la mânăstire, Părintele VISARION a fost numit în postul de secretar-eparhial rămas atunci vacant, post în care a funcţionat până la plecarea sa la studii în Grecia, la 1 octombrie 1994.

În acelaşi an, participând la Atena la festivităţile prilejuite de aniversarea S. S. SERAFIM al Atenei şi al întregii Elade, am obţinut o bursă de studii din partea Statului Grec, pentru un tânăr teolog român.

Întors acasă, l-am recomandat pe Părintele VISARION, care la scurt timp a obţinut toate aprobările necesare din partea autorităţilor elene, şi a fost declarat admis pentru bursă.

Am avut şi sprijinul profesorilor Sava Agourides şi George Galitis, de la Facultatea de Teologie din Atena, de care mă lega o veche prietenie.

Aici la Atena, Păr. Visarion a urmat cursurile de limbă neogreacă de la Facultatea de Filozofie din Atena, iar apoi a fost înscris la Facultatea de Teologie de aici, în vederea elaborării tezei de doctorat în teologie. Paralel, P.C. Visarion a slujit ca diacon la o biserică din centrul Atenei, unde a participat regulat la serviciile divine fiind iubit şi apreciat de către preoţii şi credincioşii de acolo.

Reîntors în ţară, în vacanţă, la 1 iulie 1996, a fost numit consilier cultural, în locul rămas vacant prin decesul regretatului părinte Gheorghe Papuc. Aici în acest post a lucrat cu conştiinciozitate, ocupându-se de toate problemele secţiei şi redactând Îndrumătorul bisericesc scos de centrul nostru Eparhial.

Din 1991 — până acum, paralel cu munca desfăşurată la Centru, — Părintele Visarion a desfăşurat şi o activitate didactică, la Facultatea de Teologie „ANDREI ŞAGUNA" din Sibiu, ca asistent şi lector la catedra de limbi clasice (greacă şi latină).

A avut şi o bogată activitate publicistică în paginile *„Telegrafului Român"*, a *„Revistei Teologice"*, şi a altor ziare şi reviste bisericeşti şi laice din ţară.

A iubit mult şi Casa Domnului, slujind aproape zilnic la Capelă sau Catedrală, în cei 8 ani ai săi ca diacon. Toate aceste motive ne-au făcut să ne oprim şi asupra persoanei lui, când s-a pus problema alegerii unui nou episcop-vicar pentru Arhiepiscopia Sibiului, şi ca atare l-am recomandat Sf. Sinod al Bisericii noastre, care în urma discuţiilor purtate acolo, l-au ales pe P.C. VISARION în postul de episcop-vicar cu titlul de RĂŞINĂREANU. Titulatura aceasta nu este o noutate pentru sibieni, pentru că a mai fost purtată încă de doi episcopi-vicari aici la Sibiu, deveniţi apoi episcopi titulari; primul a fost tot un Visarion — Aştileanu, devenit episcop al Aradului, iar celălalt a fost episcopul Emilian Birdaş, devenit apoi primul episcop al nou-reînfiinţatei episcopii de Alba Iulia. Ambii au purtat titlul de „Răşinăreanu". Titlul are în el o rezonanţă istorică, pentru orice român, Răşinarii din Mărginimea Sibiului, îi deşteaptă în suflet aducerea aminte de apărătorii legii strămoşeşti, de marele Mitropolit Andrei Şaguna care-şi doarme somnul aici, străjuit de cei doi lei ai Mausoleului său, de poetul „pătimirii noastre" Octavian Goga, şi de alte nume intrate în panteonul culturii naţionale ce-şi au obârşia aici.

Misiunea episcopului-vicar, conform tradiţiei şi dreptului canonic ortodox, este aceea de a sta în ajutorul episcopului sau mitropolitului locului, de a lucra sub supravegherea şi din încredinţarea acestuia la bunul mers al vieţii bisericeşti din Eparhie.

Menirea lui este aceea de a lucra în câmpul misionar, prin vizite pastorale, prin slujiri şi prin predici, împreună cu chiriarhul locului la dezvoltarea vieţii religios-morale şi duhovniceşti a clerului şi a credincioşilor, din Eparhie, iar în vremea noastră, când iată, Biserica este din nou în actualitate, fiind chemată să se implice activ în toate compartimentele societăţii româneşti, în a găsi cele mai bune căi şi metode pentru ca Biserica strămoşească să fie prezentă activ, atât în viaţa credincioşilor, dar şi în instituţiile social-culturale: şcoală, armată, spitale, azile de bătrâni, penitenciare etc.

Slujirea unui episcop-vicar trebuie să fie o prelungire a slujirii Mântuitorului Hristos, o slujire pusă în slujba lui Dumnezeu şi a semenilor, el trebuind să fie cu adevărat „OMUL LUI DUMNEZEU".

Numai în ascultare şi supunere, această slujire a unui episcop-vicar devine cu adevărat benefică şi lucrătoare atât pentru Biserică, cât şi pentru poporul binecredincios. Fiind încă tânăr, îi recomandăm P.S. VISARION să fie cu luare aminte la sfaturile pe care Sf. Ap. Pavel le-a dat celor doi ucenici ai săi, Timotei şi Tit deveniţi episcopi, şi punându-le în practică să poată să-şi împlinească misiunea sa aşa încât *„slujba să şi-o facă pe deplin"* (II Tim. 4, 5).

La început de drum deci, urăm P.S. VISARION păstorire îndelungată, cu roade duhovniceşti şi îl încredinţăm de toată bunăvoinţa şi dragostea noastră.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Arhiepiscop al Sibiului
şi Mitropolit al Ardealului,
Crişanei şi Maramureşului

Alegerea şi hirotonirea noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului:

P.S. VISARION RĂŞINĂREANU

La recomandarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA al Ardealului şi la propunerea Sinodului Permanent, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa de lucru din 30 septembrie 1997, a ales pe P. Cuv. Arhid. VISARION BĂLŢAT în funcţia de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Totodată, Sf. Sinod a hotărât ca noul Episcop-vicar să poarte titulatura de „RĂŞINĂREANU".

Luând cuvântul în cadrul Sf. Sinod, după ce P.F. Patriarh TEOCTIST i-a comunicat vestea alegerii sale, noul ales a mulţumit lui Dumnezeu pentru această înaltă treaptă de slujire la care a fost chemat, şi, în acelaşi timp, a mulţumit cu fiască dragoste Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE pentru încrederea acordată şi tuturor membrilor Sf. Sinod în frunte cu P.F. Părinte Patriarh TEOCTIST, pentru alegerea şi pentru toată dragostea şi preţuirea arătată.

Duminică, 5 octombrie a.c., din încredinţarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE, al Ardealului, Î.P.S. Arhiepiscop BARTOLOMEU al Vadului, Feleacului şi Clujului, a hirotonit, în catedrala arhiepiscopală din Cluj pe P. Cuv. Ierod. VISARION BĂLŢAT întru preot-ieromonah, acordându-i la sfârşitul Sf. Liturghii şi rangul de arhimandrit şi prezentându-l credincioşilor participanţi la Sf. Slujbă.

Sâmbătă, 11 octombrie a.c., seara, din încredinţarea Î.P.S. Dr. ANTONIE — Mitropolitul Ardealului, în Catedrala Episcopală din Alba Iulia, după slujba Vecerniei s-a săvârşit ipopsifierea (chemarea la arhierie) şi mărturisirea de credinţă a P. Cuv. Arhim. VISARION BĂLŢAT. Slujba a fost săvârşită de către P.S. JUSTINIAN al Maramureşului, P.S. ANDREI al Alba-Iuliei, P.S. IOAN al Oradiei şi P.S. IRINEU SLĂTINEANU, arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului.

Au fost de faţă clerici, teologi, elevi seminarişti şi numeroşi credincioşi.

După ceremonia de ipopsifiere, P.S. JUSTINIAN al Maramureşului a rostit un bogat cuvânt de învăţătură legat de acest eveniment, făcând totodată şi o prezentare a noului ales episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 12 octombrie a.c., în Catedrala episcopală din Alba-Iulia, a avut loc hirotonia întru arhiereu a P. Cuv. Arhim. VISARION

(Continuare în pag. a 3-a)

REDACŢIA

P.S Visarion Răşinăreanu

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

CURRICULUM VITAE

P.S. Visarion Bălţat s-a născut la 19 octombrie 1959, din părinţii Nicolae şi Măcinica Bălţat. A urmat şcoala generală la Tălmaciu, apoi treapta I de liceu la Liceul teoretic din Tălmaciu. Între anii 1976—1981 a urmat cursurile Seminarului Teologic Ortodox din Cluj, iar după absolvirea lor a efectuat stagiul militar cu termen redus la U.M. 01336 din Zalău.

Între 1982—1986 a urmat cursurile Institutului Teologic Universitar din Sibiu fiind declarat licenţiat în Teologie ca şef de promoţie cu media 9,92, prezentând ca teză de licenţă lucrarea „Biserica Ortodoxă Română văzută de călătorii străini sec. XV—XIX".

Între 1986—1989 a urmat cursurile de doctorat în Teologie, specialitatea Teologie Dogmatică şi Simbolică la acelaşi Institut Teologic din Sibiu. La 5 mai 1989 a fost tuns în monahism la Mânăstirea Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov, de către I.P.S. Mitropolit Antonie, primind numele de Visarion în loc de cel de Dumitru avut la botez.

Între 1 iunie 1989 şi 1 iulie 1996 a funcţionat ca secretar eparhial la Centrul Mitropolitan din Sibiu, fiind hirotonit diacon la 15 august 1989 şi hirotesit arhidiacon la 15 aprilie 1990.

Începând cu anul 1991 până în prezent a funcţionat şi ca asistent la Catedra de limbi clasice a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Din 1994 până în 1997, ca bursier al Statului Grec a urmat cursuri de specializare la Facultatea de Filozofie (1994—1995) şi la Facultatea de Teologie din Atena (1995—1997), unde pregăteşte o Teză de doctorat în dogmatică sub conducerea Dl. Profesor Konstantin Skouteris.

Pe parcursul studiilor la Atena a slujit ca diacon onorific la Parohia „Sf. Vasile-Metsovou" din Atena şi în acelaşi timp a participat la diferite simpozioane şi conferinţe pe teme teologice organizate de Facultatea de Teologie din Atena sau de Arhiepiscopia Atenei.

Începând cu 1 iulie 1996 a fost numit Consilier cultural la Arhiepiscopia Sibiului.

A publicat peste 60 de articole şi studii în reviste teologice şi bisericeşti, precum şi în presa laică.

Vizita Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, în România

(Urmare din pag. 1)

lor și a numărului de studenți și mai ales scopul pregătirii teologice în contextul social al zilelor noastre fundamentat pe învățătura Mântuitorului Hristos și a Sfinților Părinți, care urmărește nu numai aspectul speculativ al teologiei ci intră în profunzimea vieții sociale cu problematica ei materială, culturală, morală etc. A fost susținută apoi în același sens prelegerea festivă cu tema „Creștinismul integral: misiunea spirituală și socială a Bisericii", de către P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, Decanul Onorific al Facultății. S-a subliniat faptul că înnoirea vieții interioare în Hristos și strădania credincioșului în urmarea lui Hristos constituie baza creștinismului integral.

Cuvântul de închidere a Simpozionului dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae a fost adresat, din partea Asociației studenților Creștini Ortodocși Români-ASCOR, de dl. Tudor Popescu, președintele asociației. A fost subliniat faptul că tinerii din facultățile de teologie doresc să-și desfășoare activitățile sub semnul cândirii teologice a Părintelui Stăniloae prin construirea unei solide temelii duhovnicești și o încreștinare a culturii asimilate de către tineri.

Din partea studenților a luat cuvântul dl. Boitan Ioan care a definit pregătirea unui student teolog citând îndemnul Prea Fericitului Părinte Teoctist la una din întâlnirile cu studenții ca cel care se pregătește pentru misiunea preoției să aibă în vedere a fi un bun liturghisitor, un bun teolog și statornic trăitor al credinței, evlavios, iubitor de Biserică.

Universitatea București a fost prezentă prin d-na Dana Marinescu, Prorector din Univ. București care printr-o grație admirabilă a subliniat legătura, tradiția și continuitatea dintre învățământul teologic și cel universitar moștenit astăzi și misiunea celui dintâi ca unificator și sens de viață.

Nu a lipsit Ministerul Educației Naționale care prin Dl. Corneliu Apostol Stănescu, Director General al Învățământului Universitar a făcut cunoscute gândurile adresate de Dl. Virgil Petrescu studenților teologi. S-a remarcat între aceste gânduri importanța acordată educației religioase legat de celelalte mijloace ale educației care contribuie la desăvârșirea persoanei și căpătarea conștiinței de sine.

La sfârșitul acestor intervenții a vorbit S. Sa Bartolomeu și P. F. Patriarh. Anexăm textul integral al cuvântării S. Sale Bartolomeu.

Festivitatea a fost încheiată de Prea Fericitul Părinte Teoctist în același consens cu antevorbitorii.

S. S. Bartolomeu a ținut să ofere personal în dar câte o cruciuliță tuturor studenților.

Această festivitate a fost urmată de o recepție oficială oferită în onoarea S. Sale la care au participat profesori, academicieni. personalități ale vieții publice culturale, politice, ale adiministrației de stat și locale, ambasadori, ierarhi, clerici, studenți și credincioși.

La orele 17,30 condus de o delegație numeroasă S. Sa a plecat spre Neamț pentru a lua parte la sărbătoarea de împlinire a 500 de ani de la ctitorirea mânăstirii Neamțului ctitorită de Ștefan cel Mare și Sfânt.

CUVÂNTAREA

Sanctității Sale BARTOLOMEU I, Patriarhul Ecumenic la deschiderea Noului an universitar al Universității din București 11 octombrie 1997

Simțim o deosebită bucurie comunicând cu lumea universitară a frumosului dvs. oraș. Și bucuria roastră este încă mai mare întrucât ne gândim că Universitatea dvs. a revenit recent la statutul său natural, primind din nou în sânul său și Facultatea de Teologie, arbitrar scoasă afară în timpul stăpânirii regimului totalitar.

Cu adevărat, de la întemeierea instituției Universităților, facultățile teologice au constituit întotdeauna nucleul în jurul căruia s-a dezvoltat **Universitas magistrorum et scholarium**, totalitatea așadar a școlilor și **Universitas litterarum**, universalitatea științelor predate în școli. **Trivium**, adică gramatica, retorica și logica și **quatrivium**, adică aritmetica, geometria, muzica și astronomia, constituind împreună cu dreptul și medicina **studium generale** erau în Universitățile Evului Mediu, din care s-au dezvoltat si cele de astăzi, științele care însoțeau teologia. Este tuturor cunoscută teorema medievală conform căreia filozofia era considerată **ancilla theologiae**. Același lucru, desigur, era valabil și pentru Universitatea Imperiului Roman de Răsărit, numit și Bizantin — ne referim la **Pandidactirion** din Constantinopol, unde a fost rector de înaltă ținută filozoful și savantul, marele Patriarh de mai târziu, Fotie.

Este de altfel cunoscut că, atât în Răsărit cât și în Apus, cei care predau la Universități le amintite erau în marea lor majoritate clerici și monahi. Astfel, nu ar fi o exagerare să spunem că știința a fost păstrată și cultivată în această epocă de către oamenii Bisericii în locașurile de cult și în mânăstiri, având în centru teologia. Așa ne-au fost predate nouă de către aceștia și prin aceștia, aceste instituții bisericești transformându-se în Universitățile de astăzi.

Nu ar fi de prisos să amintim, de asemenea, că în această țară binecuvântată, ca și în celelalte țări din Balcani, Biserica a fost aceea care a salvat, în școli ascunse sau nu, învățământul în perioada ocupării turcești și mama neamului, păstrând în același timp religia și limba, obiceiurile și cultura și cultivând conștiința națională a popoarelor. Biserica cea Mare a lui Hristos, care atunci avea răspunderea păstrării poporului român, se bucură cu bucurie mare, văzând pe fiica ei dragă, Biserica României, continuând această mare lucrare a educării poporului prin intermediul școlilor teologice și prin alte instituții ale sale.

În concluzie, Facultatea de Teologie, revenind în cadrul Universității a redat acesteia legalitatea și dreptul de a se numi **Panepistimion**, a redat lui **Universitas** caracterul de **Universalitas** sau **Universalitatem**.

★

Scopul Universității este dublu: pe de o parte se cultivă cunoașterea prin intermediul cercetării, iar pe de altă parte se transmite cunoașterea acumulată ca știință studenților. Atât crearea cunoștinței, cât și însușirea acesteia nu constituie însă scopuri în sine. Știința este un mijloc pus în slujba omului putând să fie de folos acestuia în cea mai mare măsură dar și să conducă la catastrofe inimaginabile. De unde provin, de altfel, catastrofele ecologice cauzate de poluarea mediului, de unde provin catastrofele în războaie, ca să ne limităm la principalele consecințe ale folosirii negative a cunoașterii științifice? Dar de unde provin medicamentele prin care sunt combătute diferite boli, de unde mijloacele prin care se reușește mai ușor și mai eficient cultivarea pământului, de unde confortul adus de progresul științei, facilitățile care diminuează truda vieții, pentru ca omul să se ocupe, mai puțin preocupat de alte griji, de progresul său sufletesc și duhovnicesc.

Astfel, pentru ca știința să poată împlini acest scop înalt are nevoie de virtute. „Orice știință separată de virtute este răutate și nu înțelepciune", spune înțeleptul antic.

Adevărul științific pentru cercetarea căruia vă străduiți dvs., iubiți profesori și studenți, care alcătuiți corpul academic al Universității București nu este singurul adevăr. Există, în afara adevărului științific, și alte adevăruri. Toate acestea însă sunt subordonate supremului adevăr, singurul adevăr în măsură să conducă pe om la împlinirea existenței acestuia: „Cunoașteți adevărul și adevărul vă va face liberi", a spus gura nemincinoasă a Adevărului. Care este acest Adevăr? „Eu sunt Calea. **Adevărul** și Viața" a spus Hristos. Aceasta este Adevărul suprem, aceasta este calea către Dumnezeul cel viu și adevărat, Cel care dă viață și însuflețește totul și care dăruiește oricare alt adevăr. Acesta este „Cel care dă tuturor viață și suflare și toate celelalte", cum spunea Apostolul Pavel atenienilor, în cuvântarea sa din Areopag (Fapte 17. 25). Fără Acesta orice efort al omului este neroditor și adeseori riscant: „Fără Mine nu puteți face nimic", a spus Domnul.

Dimpotrivă, numai împreună cu El omul devine puternic, ca Sf. Apostol Pavel, care zice: „Pe toate le pot împlini în Hristos, Cel Care-mi dă putere".

Exemplu strălucit al unei asemenea întăriri aveți, iubiți prieteni, profesori și studenți români, pe compatriotul dvs., distinsul om de știință și profesor, pe Părintele Stăniloae, în cinstea căruia s-a desfășurat Simpozionul acesta. Acest gigant al Ortodoxiei, cu sufletul său pururea tânăr și-a închinat viața cercetării științifice în domeniul teologiei. Dar pentru el știința nu era străină de om, ci o slujitoare a omului. De aceea, el și-a închinat știința slujirii omului punându-o în slujba Bisericii, în care a slujit ca preot și a înnobilat-o cu harul sfințitor al Sfintei Biserici. Nu avem intenția de a comenta și evalua aici gândirea și opera Părintelui Stăniloae, corifeu pentru gândirea teologică și sfânt reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române și fiu prea cinstit al poporului român. În cursul lucrărilor Simpozionului s-au spus suficiente lucruri despre aceasta. Îndeajuns de mult, de altfel, pentru a ne da seama de valoarea și importanța operei sale. Ne vom mărgini doar să subliniem câteva din trăsăturile ei esențiale.

Părintele Stăniloae a fost un teolog format în duhul Sfintei Tradiții, în duhul Părinților Bisericii. Pentru el Sfânta Tradiție nu era o simplă sumă de texte, ci o realitate vie, o comuniune de viață cu Dumnezeu în Hristos și în Sfântul Duh, o comuniune de viață cu Biserica, cu Sfinții și cu întreaga creație. Pentru el Sfânta Tradiție era Biserica însăși în ființa ei cea mai profundă, în unitatea ei cu Hristos, Capul ei, în unitatea ei în Sfântul Duh, Care o susține în ființa ei și în viața ei. Pentru el Sfânta Tradiție era Hristos însuși, Care trăiește în Biserică și o susține în ființa ei și în viața ei. Pentru el Sfânta Tradiție era Sfântul Duh, Care trăiește în Biserică și o susține în ființa ei și în viața ei. Pentru el Sfânta Tradiție era Sfânta Scriptură, Care este cuvântul lui Dumnezeu, Hristos, Cel Care trăiește în Biserică și o susține în ființa ei și în viața ei. Pentru el Sfânta Tradiție era Sfânta Liturghie, Care este cuvântul lui Dumnezeu, Hristos, Cel Care trăiește în Biserică și o susține în ființa ei și în viața ei. Pentru el Sfânta Tradiție era Sfânta Euharistie, Care este cuvântul lui Dumnezeu, Hristos, Cel Care trăiește în Biserică și o susține în ființa ei și în viața ei. Pentru el Sfânta Tradiție era Sfânta Taină, Care este cuvântul lui Dumnezeu, Hristos, Cel Care trăiește în Biserică și o susține în ființa ei și în viața ei. Pentru el Sfânta Tradiție era Sfânta Taină, Care este cuvântul lui Dumnezeu, Hristos, Cel Care trăiește în Biserică și o susține în ființa ei și în viața ei.

2. Festivitățile bisericești la Mânăstirea Neamț

În anul acesta s-au împlinit cinci sute de ani de la încheierea lucrărilor de zidire și de la sfințire a uneia dintre cele mai măreațe ctitorii ale lui Ștefan cel Mare și Sfânt, mânăstirea Neamț, În zilele de 6 și 7 iunie a avut loc un simpozion la mânăstire, în cadrul căruia, cercetători din țară și din Basarabia au prezentat comunicări științifice închinate evenimentului (de la Sibiu Pr. Decan Mircea Păcurariu).

Duminică, 12 octombrie, la ora 9, s-a sfințit noua biserică a Seminarului teologic din Mânăstirea Neamț, cu hramul Cuviosul Ioan Hozevitul de la Neamț, ridicată prin osteneala directorului școlii, profesorul Ioan Mihoc. Actul sfințirii a fost săvârșit de Sanctitatea Sa Patriarhul ecumenic Bartolomeu, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, I. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei, împreună cu alți patru mitropoliți greci și 12 ierarhi români (între care și I. P. S. Bartolomeu al Clujului și P.S. Laurențiu al Caransebeșului) și un număr impresionant de preoți și diaconi (de la Sibiu, Pr. Decan Mircea Păcurariu). La ora 10 s-a plecat în procesiune la biserica Înălțării, în incinta mânăstirii, unde pe o estradă special amenajată s-a săvârșit Sfânta Liturghie, de același numeros sobor de ierarhi, preoți și diaconi. Răspunsurile au fost date de corul Seminarului teologic. Au rostit cuvântări: Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, Dl. Prim ministru Victor Ciorbea, Dl. Ion Caramitru, ministrul Culturii, Dl. Dan Hăulică, reprezentantul țării noastre la UNESCO, Prefectul județului Neamț, iar I. P. S. Mitropolit Daniel a încheiat șirul cuvântărilor mulțumind tuturor pentru participarea la acest înălțător moment aniversar. S-a servit masa în trapeza mânăstirii.

La ora 17 a avut loc un concert, dat de Corul „Madrigal", dirijat de Dl. Marin Constantin, precum și de cântăreți de muzică populară și unele formații folclorice.

La ora 19 toți ierarhii și slujitorii prezenți s-au deplasat la mânăstirea Sihăstria, unde s-a sfințit noua și monumentala biserică cu hramul „Cuvioasa Teodora de la Sihla". Se speră că atât moaștele Cuviosului Ioan cât și ale Cuvioasei Teodora să fie aduse în cele două biserici care s-au sfințit întru pomenirea lor.

A doua zi, înalții oaspeți străini și ierarhii Bisericii noastre s-au deplasat la Iași, pentru a participa la prăznuirea Cuvioasei Paraschiva, ocrotitoarea Moldovei, în Catedrala mitropolitană, unde îi sunt depuse moaștele. A slujit și aici patriarhul ecumenic și ceilalți ierarhi greci și români.

La toate slujbele menționate au participat mii de credincioși din toate părțile țării.

3. La Iași, sărbătoare a Ortodoxiei românești și universale

Hramul Sfintei Cuvioase Maicii noastre Parascheva adună an de an, la Catedrala mitropolitană din Iași, pelerini din întreaga țară, și de peste hotare, veniți să cinstească și să se închine la moaștele de minuni făcătoare ale Sfintei. În ultimii ani însă, mai ales de când în scaunul mitropolitan păstorește I. P. S. Mitropolit **Daniel** al Moldovei și Bucovinei, serbarea acestui hram a devenit cu atât mai mult o sărbătoare a întregii Ortodoxii românești, cu cât el s-a împletit în mod binecuvântat cu evenimente unice de credință și spiritualitate ortodoxă românească și universală. Este suficient să amintim de anul trecut, de momentul singular al pelerinajului la Iași a moaștelor sfântului Apostol Andrei, când, pentru o săptămână, capitala Moldovei a devenit capitala creștinismului românesc, când sute de mii de pelerini s-au închinat moaștelor Apostolului Românilor și Ocrotitoarei Moldovei. În acest an calendarul de suflet al Bisericii din Moldova înregistrează două mari evenimente: împlinirea a 500 de ani de la sfințirea bisericii „Înălțarea Domnului" de la Mânăstirea Neamț, ctitorie a Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, și a 110 ani de la sfințirea Catedralei mitropolitane din Iași.

Împlinirea a 500 de ani de la ctitorirea bisericii „Înălțarea Domnului" de la Mânăstirea Neamț nu se putea sărbători într-un alt context decât cel în care a trăit și activat această mânăstire de-a lungul timpului: cel al spiritualității ortodoxe conjugate cu cultura creștină. Iar cealaltă aniversare nu putea fi mai bine plasată decât la acest mijloc de octombrie. De aceea, s-a și avut în vedere ca manifestările legate de aceste evenimente să se împletească cu serbarea zilei de 14 octombrie, când credincioșii din Moldova și întreg neamul românesc cinstesc pe Sfânta Cuvioasă Parascheva.

Începută într-un fel încă de acum câteva luni, când la Mânăstirea Neamț a avut loc Simpozionul „Spiritualitatea nemțeană în context contemporan" (5—8 iunie 1997), sărbătorirea împlinirii a jumătate de mileniu de existență și slujire a ctitoriei ștefaniene de la Mânăstirea Neamț se înscrie într-un mod unic în peisajul spiritual și cultural românesc contemporan. Tocmai de aceea, și ca semn de recunoaștere a importanței sale naționale și universale manifestările din această toamnă s-au desfășurat sub egida UNESCO, a Ministerului Culturii și, firește, a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei fiind onorate de prezența Sanctității Sale **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului.

Manifestările, desfășurate sub genericul **Mânăstirea Neamț. 500 de ani de la sfințire — ANIVERSARE MONDIALĂ UNESCO** — (12—15 octombrie 1997), au debutat în ziua de 12 octombrie la Mânăstirea Neamț și au continuat apoi în perioada 13—15 octombrie la Iași. Așa cum am spus, ele s-au caracterizat prin împletirea spiritualității cu cultura, în dorința de a reliefa una din caracteristicile spiritului universal românesc: cea a credinței care naște cultură și a culturii care promovează credința în lume.

În freamătul rugăciunii neîntrerupte a pelerinilor care se închinau moaștelor Sfintei Cuvioase Parascheva, Iașul, din nou capitală a spiritualității și culturii românești, a primit oaspeți de seamă. Luni, 13 octombrie, când în Catedrala mitropolitană tocmai luase sfârșit Sfânta Liturghie, oficiată de I. P. S. Mitropolit Nicodimos de Pastras spre pomenirea Aducerii la Iași a moaștelor Sf. Ap. Andrei — 13 octombrie 1996 — (sărbătoare care din acest an este trecută în calendarul Bisericii Ortodoxe din Moldova), sosea de la Mânăstirea Neamț, Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, însoțit de Prea Fericitul **Teoctist** Patriarhul României, de I. P. S. **Daniel**, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, precum și de alți ierarhi români și greci, dintre care amintim pe I. P. S. Mitropolit **Nestor** al Olteniei, I. P. S. **Petru**, Mitropolitul Basarabiei, I. P. S. **Kalinicos** de Listra, I. P. S. **Hrisostom** de Zakintos ș.a. La sosire Sanctitatea Sa **Bartolomeu I** a rostit în Catedrala mitropolitană cuvântul de învățătură: **Sfântul Apostol Andrei, ocrotitorul Patriarhiei ecumenice și Apostolul românilor**, subliniind legătura de veacuri care există între Patriarhia ecumenică și poporul binecredincios român. Seara, după vizitarea Mânăstirii Trei Ierarhi și oficierea unui trisaghion pentru pomenirea eroilor români și greci căzuți în lupta pentru libertate din anul 1821, Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, Prea Fericitul Patriarh **Teoctist** al României și I. P. S. Mitropolit **Daniel** al Moldovei și Bucovinei au oficiat slujba de sfințire a „Crucii eroilor și a învierii" din fața Palatului Culturii și a bisericii „Sf. Nicolae-Domnesc". De remarcat participarea înalților ierarhi, în aceeași zi, la colocviul internațional **Mânăstirea Neamț — cinci secole de spiritualitate**, desfășurat la Muzeul Literaturii Române „Casa Pogor" și organizat de Delegația permanentă a României la UNESCO, colocviu care a continuat și în ziua următoare și la care au fost prezente personalități ale culturii românești, cum ar fi: Dan Hăulică, Ambasador al României la UNESCO, sau academicienii Răzvan Theodorescu și Virgil Cândea. Agenda acestei zile deosebite nu ar fi completă dacă nu am vorbi și despre prezentarea de către Editura „Trinitas" a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, în cadrul celei de a VI-a ediții a Salonului Național de carte (Biblioteca „Gh. Asachi" — 13—15 octombrie 1997), a ultimelor sale apariții: „Biserica și problemele lumii de azi. Vocația universală a Ortodoxiei", volum semnat de Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic de Constantinopol, și cartea „Românii în reînnoirea isihastă", apărută sub îngrijirea academicianului Virgil Cândea.

Ziua de 14 octombrie, după o noapte în care credincioșii nu au încetat rugăciunea și pelerinajul la moaștele Sfintei Maicii noastre Parascheva, a debutat în Catedrala mitropolitană cu săvârșirea Sfintei Liturghii de către un impresionant sobor de ierarhi și preoți în frunte cu Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** al României și I. P. S. Mitropolit **Daniel** al Moldovei și Bucovinei. În predica rostită Sanctitatea Sa **Bartolomeu I** a accentuat asupra legăturii spirituale dintre Constantinopol și Iași, mai ales datorită Sfintei Cuvioase Parascheva. Trebuie să amintim faptul că la Sfânta Liturghie au fost prezente și Majestățile lor Regale, Regele Mihai I și Regina Ana, invitați cu prilejul sărbătoririi a 110 ani de la sfințirea Catedralei mitropolitane, între ai cărei ctitorii se numără și familia regală. Seara, la Mânăstirea Golia, Sanctitatea Sa **Bartolomeu I** și Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** au sfințit clădirea Institutului Misionar TRINITAS, prilej cu care acesta a și fost inaugurat. Delegația a vizitat apoi Paraclisul studenților greci din Iași, biserica „Vovidenia", unde Patriarhul ecumenic **Bartolomeu I** a fost primit de către studenții greci din Iași și membri ai comunității elene din Iași.

Miercuri, 15 octombrie, în același context duhovnicesc și cultural, Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași, la propunerea Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași, a decernat Sanctității Sale **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, titlul de **doctor honoris causa**. Cuvântul Laudatio a fost rostit de către I. P. S. **Daniel**, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. În prezidiu s-a aflat și Prea Fericitul **Teoctist**, Patriarhul României. După acest moment solemn, în Sala „Pașilor Pierduți", din cadrul aceleiași Universități, a avut loc lansarea cărții Sanctității Sale **Bartolomeu I — „Biserica și Problemele lumii de azi. Vocația universală a Ortodoxiei"**, prezentată de către I. P. S. Mitropolit **Daniel** al Moldovei și Bucovinei. Apoi, după o scurtă vizită la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași, a urmat, în sala „Dr. Iustin Moisescu" de la Centrul eparhial Iași, deschiderea oficială a anului universitar al acestei facultăți, prilej cu care Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** și Înalt Prea Sfințitul Mitropolit **Daniel** au adresat studenților cuvânt de învățătură.

În încercarea de a ilustra evenimentele care s-au succedat în Mitropolia Moldovei și Bucovinei, fie la Mânăstirea Neamț, dar mai ales la Catedrala din Iași, în perioada 12—15 octombrie a.c., nu putem decât să mărturisim că Dumnezeu iubește poporul român și ascultă rugăciunile sfinților români și a sfinților care, prin cinstitele lor moaște, se află în mijlocul acestui popor. Pentru că tot ceea ce s-a petrecut nu a fost decât o binecuvântare de sus, o sărbătoare a Ortodoxiei românești și universale.

Pr. Neculai DORNEANU

500 de ani de la zidirea bisericii „Înălțarea Domnului" din mânăstirea Neamț

Începuturile vieții monahale pe pământ românesc se pierd în negura veacurilor primare ale Bisericii creștine. De pildă, în secolele IV—VI se cunosc câțiva tineri care s-au format duhovnicește în așezări monahale din fosta provincie romană Scythia Minor — Dobrogea de azi —, ca Sfinții Ioan Casian și Gherman, Dionisie cel Mic (Exiguul), creatorul „erei creștine" sau așa-numiții „călugări sciți", toți autori de lucrări teologice. În perioada numită „a migrațiilor", cercetările arheologice mai noi au dus la constatarea că existau așezări monahale la Basarabi-Murfatlar lângă Constanța (probabil începând chiar din secolul IV), la Cetățeni-Argeș (secolul XIII), anumite bisericuțe rupestre în Munții Buzăului sau pe malul drept al Nistrului și altele. O serie de numiri de localități dovedesc că acestea au luat naștere pe locul unor vechi așezări sihăstrești (Călugăreni, Valea Călugărească, Chilia, Mânăstirea, Mânăstioara, Schitu ș.a.).

Odată cu întemeierea statelor medievale românești, în secolul al XIV-lea, apar o serie de știri documentare despre marile noastre mânăstiri, dintre care multe erau ctitorite de domnii țării: Vodița și Tismana, Cozia și Cotmeana, Bolintin, Snagov, în Țara Românească, Neamț, Bistrița, Probota, Humor, Căpriana, în Moldova, Râmeț, Peri, Prislop în Transilvania, Hodoș (Bodrog), Ilidia, Săraca, Partoș, în Banat.

(Continuare în pag a 3-a)

Pr. Prof. dr. Mircea PĂCURARIU

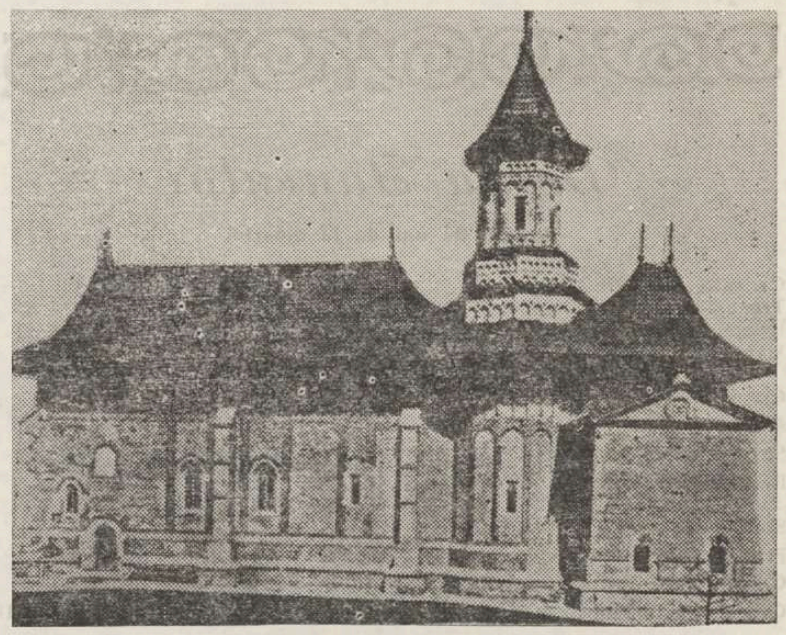

Alegerea şi hirotonirea noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului: P.S. Visarion Răşinăreanu

(Urmare din pag. 1)

BĂLŢAT. Sf. Liturghie arhierească a fost oficiată de către un sobor alcătuit din P.S. JUSTINIAN al Maramureşului, P.S. ANDREI al Alba-Iuliei şi P.S. IRINEU SLĂTINEANU, înconjuraţi de un număr de 30 preoţi şi 4 diaconi.

Răspunsurile liturgice au fost date de către Corala Catedralei dirijată de prof. Iosif Fiţ.

Au luat parte la Sf. Liturghie, Î.P.S. Gyorgy Iakubiny, arhiepiscopul romano-catolic din Alba-Iulia, decanul Facultăţii de Teologie Greco-Catolice din Blaj, alţi reprezentanţi ai cultelor, parlamentari, autorităţi civile şi militare ale judeţelor Alba-Iulia şi Sibiu. Erau de faţă membri ai Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, membrii familiei P.S. VISARION, studenţi teologi ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, invitaţi etc.

În cadrul Sf. Liturghii la momentul potrivit, după intonarea imnului trisaghion, cei trei ierarhi slujitori au hirotonit întru arhiereu pe P. Cuv. Arhim. VISARION BĂLŢAT. Din faţa Sf. Altar P.S. JUSTINIAN al Maramureşului a înmânat noului episcop-vicar veşmintele şi insignele arhiereşti cu îndătinata formulă: „VREDNIC ESTE".

S-a continuat apoi Sf. Liturghie după rânduială, noul arhiereu hirotonit având protia slujbei.

Înainte de ieşirea cu Sf. Daruri, în Catedrală au intrat Majestăţile lor Regele Mihai I şi regina Ana, însoţiţi de suită, şi au luat loc în tronurile regale din biserică.

La priceasnă, P.S. Episcop ANDREI a rostit un ales cuvânt de învăţătură, în care a reliefat manifestările jubiliare comemorate de Episcopia Ortodoxă de Alba-Iulia în aceste zile: 400 de ani de la zidirea vechii Catedrale Mitropolitane din Alba-Iulia de către voie-

vodul întregitor de ţară Mihai Viteazul şi 75 de ani de la încoronarea regelui Ferdinand şi a reginei Maria în Catedrala nou-construită în Alba-Iulia.

După otpustul Sf. Liturghii, P.S. Andrei a prezentat credincioşilor pe noul episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înmânându-i cârja arhierească cu îndătinata formulă.

Dl. FLORIN FRUNZĂ din partea Secretariatului de Stat pentru Culte a dat citire mesajului adresat cu prilejul hirotoniei P.S. VISARION RĂŞINĂREANU, de către dl. Secretar de Stat Prof. dr. GH. ANGHELESCU.

A urmat apoi cuvântul P.S. Episcop-vicar VISARION:

PREA SFINŢIILE VOASTRE,
MAJESTĂŢILE VOASTRE,
ONORATE AUTORITĂŢI,
Î.P.S. ARHIEPISCOP GYORGY IAKUBINY,
PREA CUVIOŞI ŞI PREA CUCERNICI PĂRINŢI,
IUBIŢI CREDINCIOŞI,

Ne mai aflăm încă sub imperiul de lumină, har şi binecuvântare pe care ni l-au transmis tuturor festivităţile jubiliare desfăşurate în aceste zile aici la Alba-Iulia, festivităţi organizate de Episcopia Ortodoxă şi care au culminat aici şi acum cu această sfântă şi dumnezeiască liturghie în care ierarhii, clerul şi poporul lui Dumnezeu uniţi în aceeaşi credinţă, nădejde şi dragoste am adus laudă şi slavă lui Dumnezeu Unul în Treime închinat pentru toate darurile revărsate asupra noastră, a tuturor.

Şi această atmosferă sărbătorească ce a avut loc aici în bătrâna dar mereu tânăra cetate a Bălgradului, simbol al unităţii naţionale şi spirituale a tuturor românilor de pe întreg cuprinsul spaţiului românesc, a devenit prin voia lui Dumnezeu şi pentru smerenia mea un început de viaţă nouă, a unei vieţi închinate lui Dumnezeu şi semenilor.

După ce în urmă cu două săptămâni Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la recomandarea Întâi Stătătorului Mitropoliei Ardealului Î.P.S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, *m-a ales în această înaltă slujire, astăzi prin actul hirotoniei am primit dumnezeiescul har „cel ce totdeauna pe cele cu lipsă le plineşte şi pe cele neputincioase le vindecă", fiind ridicat la cea mai înaltă treaptă a slujirii în ierarhia bisericească, la treapta de arhiereu.*

Harul întru tot Sfântului Duh a făcut şi din mine o făptură nouă în Hristos Domnul şi văd în această chemare la slujirea arhierească lucrarea nepătrunsă a iconomiei şi înţelepciunii lui Dumnezeu după cuvântul Evangheliei: „Nu voi M-aţi ales pe Mine ci Eu v-am ales pe voi şi am rânduit ca să mergeţi şi să aduceţi roadă şi roada voastră să rămână pentru ca orice veţi cere de la Tatăl în numele Meu să vă dea" (Ioan 15, 16). Şi ce aş putea cere eu pentru mine în această clipă altceva de la Tatăl decât iluminarea minţii, răbdare, smerenie, blândeţe, ascultare, dragoste faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele, iar pentru poporul nostru cel binecredincios toate darurile cele cereşti, pace, milă, har şi binecuvântare.

În aceste clipe ce aş putea grăi altceva decât doar împreună cu psalmistul David zicând: „Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie". Şi la slujirea înaltă la care am fost chemat să răspund tot cu psalmistul: „Iată, vin să fac voia Ta, Dumnezeule".

Noua slujire la care am fost chemat este o slujire şi o chemare pe care „nimeni nu şi-o ia singur", după cuvântul Sf. Apostol Pavel, ci ea este de la Dumnezeu. Fiind deci un dar din partea lui Dumnezeu, mă simt adânc îndatorat să rostesc şi eu aici, şi acum împreună cu acelaşi mare apostol al neamurilor: „Mulţumesc Celui ce m-a întărit, lui Iisus Hristos Domnul nostru că m-a socotit credincios şi m-a pus să-L slujesc" (I Timotei 1, 2).

Cunoaştem din Sf. Scriptură, precum şi din scrierile Sf. Părinţi că darul arhieriei este cel mai mare dar pe care îl poate primi un slujitor al lui Dumnezeu. Mântuitorul Iisus Hristos — Arhiereul cel Veşnic, este mai-marele păstorilor (I Petru 5, 4). Şi de aceea Arhiereul trebuie să fie „fără de prihană" (I Tim. 5, 21) şi împodobit cu toate darurile şi virtuţile creştineşti.

El este urmaş direct al Sf. Apostoli şi prin el se continuă în Biserică — Trupul Tainic al lui Hristos — întreita slujire a dumnezeiescului ei întemeietor. Arhiereul are datoria sacră să ia seama la sine însuşi şi la păstrarea învăţăturii celei adevărate stăruind în ea (I Tim. 4, 16), are menirea de a sfinţi preoţi şi diaconi (Tit. 1, 5) şi de a înnoi poporul lui Dumnezeu prin tainele sfinte ale Bisericii. Misiunea arhiereului este slujirea lui Dumnezeu şi slujirea oamenilor. Slujirea este un **har** *al lui Dumnezeu şi prin urmare trebuie ca episcopii să stăruiască în ea (Rom. 12, 17), având o inimă largă (II Cor. 6, 13) care să-i cuprindă pe toţi şi să bată pentru toţi şi făcându-se tuturor toate să-i dobândească, făcându-i pe toţi fii şi moştenitori ai împărăţiei lui Dumnezeu.*

Slujirea arhierească înseamnă în acelaşi timp şi răspundere dar şi responsabilitate în faţa lui Dumnezeu, a Bisericii şi a credincioşilor.

M-am învrednicit şi eu de marea cinste de a fi hirotonit arhiereu aici în marea Catedrală a Reîntregirii Neamului din Alba-Iulia, loc de pelerinaj sacru, loc de suferinţă, de martiriu şi de înviere a neamului românesc şi parcă aud şi eu acum la fel ca şi profetul Moise cuvintele rostite de Domnul Slavei în Horeb: „Dezleagă-ţi încălţămintea, căci locul pe care stai în faţa Mea este pământ sfânt" (Ieşire 3, 5). Sunt cuprins de acelaşi sfânt fior ca şi Moise la rug dar şi de aceeaşi mângâiere de care au fost cuprinşi ucenicii cărora Domnul le-a spus: „Veniţi şi vedeţi" (Ioan 1, 40). Am venit şi am văzut mila lui Dumnezeu, binecuvântarea şi harul care s-au revărsat asupra mea în clipa sfântă a hirotoniei.

Ca arhiereu al lui Hristos mă voi strădui fără preget să port grijă turmei celei cuvântătoare, povăţuind-o în căile mântuirii şi a lucrurilor celor bine plăcute lui Dumnezeu, să sădesc în sufletul clerului şi al credincioşilor conştiinţa datoriei împlinite şi că a sluji lui Dumnezeu înseamnă a fi de folos semenilor tăi, după cuvântul Mântuitorului: „Nu caut voia Mea, ci voia Celui care M-a trimis" (Ioan 5, 30). Mărturisirea credinţei trebuie să fie fapta cea bună pusă mai întâi în slujba Bisericii, a ţării şi apoi în slujirea tuturor oamenilor.

PREA SFINŢIILE VOASTRE,
IUBIŢI CREDINCIOŞI,

În aceste momente solemne cuvintele sunt neîndestulătoare pentru a putea exprima tot ceea ce consider eu că înseamnă slujirea arhierească şi pentru tot ceea ce va însemna slujirea mea ca episcop-vicar în Arhiepiscopia Sibiului.

La început de drum, îmi îndrept gândul şi sufletul meu către Dumnezeu, Părintele Luminilor de la care coboară toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit şi îi mulţumesc smerit pentru toate binefacerile de care m-am învrednicit până acum şi Îl rog ca şi de astăzi înainte să-mi fie de-a pururi ajutor şi acoperitor spre mântuire.

Mă îndrept cu fiască şi profundă mulţumire către Prea Fericitul Părinte TEOCTIST, Patriarhul României şi către toţi membrii Sf. Sinod al Bisericii noastre pentru că m-au socotit vrednic de această misiune şi m-au ales pentru această sfântă şi înaltă lucrare şi le promit solemn că le voi fi ascultător şi supus întru toate.

Mă îndrept cu fiască recunoştinţă faţă de Î.P.S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, părintele nostru sufletesc, păstorul şi îndrumătorul credincioşilor ortodocşi din Arhiepiscopia Sibiului, şi care, din binecuvântate pricini, nu se află trupeşte printre noi aici, dar care sufleteşte este împreună cu noi şi îi mulţumesc din inimă pentru recomandarea făcută Sf. Sinod şi doresc să-l încredinţez de toată dragostea şi devotamentul meu şi că împreună cu ceilalţi colaboratori ai Centrului Eparhial din Sibiu vom fi alături de Î.P.S. Sa în toate acţiunile pe care le va întreprinde în Arhiepiscopia Sibiului întru slujirea Bisericii străbune şi a poporului român.

Îmi va fi Î.P.S. Mitropolit ANTONIE *o pildă vie în dragostea fierbinte către Biserica „cea una sfântă, sobornicească şi apostolească" şi în slujirea intereselor majore de unitate şi de bunăstare ale poporului român din Transilvania şi de pretutindeni, o pildă vie în lucrarea ecumenică dintre Biserica Ortodoxă şi celelalte culte din Ardeal. Îmi va fi Î.P.S. Sa, întotdeauna, un exemplu viu de om al cărţii, de cărturar de mare valoare, de ctitor şi restaurator de locaşuri sfinte şi de un orator neîntrecut şi mă voi strădui în limita puterilor mele să-i urmez exemplul. Pe deplin conştient de marile daruri cu care l-a înzestrat Dumnezeu pe* Î.P.S. Mitropolit ANTONIE, *voi fi ca şi până acum ucenicul devotat al Î.P.S. Sale în munca şi slujirea ce m-aşteaptă la Sibiu.*

Mulţumesc Prea Sfinţiţilor Ierarhi prezenţi astăzi aici la hirotonia mea întru arhiereu, le mulţumesc pentru osteneală şi mă plec smerit în faţa lor şi îi rog să mă aibă în sfintele lor rugăciuni pentru ca bunul Dumnezeu să mă întărească în slujirea la care am fost chemat.

Un gând de recunoştinţă şi distinşilor mei dascăli din timpul studiilor teologice şi în special celor de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, unde m-am format beneficiind de concursul şi îndrumarea unor iluştri profesori care merită pe deplin titlul de „dascăl de cuget şi simţire românească" după sintagma devenită de acum celebră a mitropolitului ANTONIE.

Mulţumesc, de asemenea, şi distinşilor mei profesori şi îndrumători de la Facultatea de Teologie din Atena unde am studiat vreme de 3 ani şi în chip special aduc mulţumiri prof. Sava Agourides şi Konstantin Skouteris.

Mă îndrept acum şi către bunii credincioşi de aici şi din Arhiepiscopia Sibiului şi în special către cei din oraşul Sibiu şi le mulţumesc pentru dragostea arătată pe parcursul celor 8 ani de slujire a mea ca diacon şi îi asigur că şi în continuare voi fi alături de ei, că vom lucra şi ne vom ruga împreună spre zidirea sufletească a tuturor şi aş dori acum să le reamintesc cuvintele rostite de Fer. Augustin în ziua hirotoniei sale ca episcop: **„Dacă mă înspăimântă ceea ce sunt pentru voi, mă mângâie ceea ce sunt împreună cu voi.**

Vouă vă sunt episcop, împreună cu voi sunt creştin. Aceea e o obligaţie, aceasta e un har, aceea e o primejdie, aceasta e mântuirea.

Să ne rugăm aşadar în acelaşi cuget, preaiubiţilor, ca episcopatul meu să-mi fie de folos şi mie dar şi vouă. Mie-mi va fi de folos dacă voi face ceea ce spun, vouă vă va fi de folos dacă veţi împlini cele ce auziţi. Deci dacă şi noi pentru voi şi voi pentru noi ne vom ruga cu o dragoste fără margini vom ajunge împreună la fericirea veşnică prin harul Domnului".

* * *

Cu aceste năzuinţe şi sentimente curate îmi reînnoiesc încă o dată făgăduinţa mea ca în slujirea la care am fost chemat — să mă străduiesc să fiu la înălţimea chemării, pe măsura încrederii ce mi s-a acordat şi potrivit chemării ceasului de faţă când Biserica trebuie să fie prezentă activ în toate compartimentele vieţii sociale.

Mulţumindu-vă încă o dată tuturor pentru prezenţa, pentru dragostea şi pentru încrederea acordată vă fac rugarea de a mă pomeni în rugăciunile Dumneavoastră, aşa încât ele să mă întărească pentru ca slujba mea, după cuvântul Sf. Apostol Pavel, „s-o pot face pe deplin" (II Tim. 4, 5).

Cu această nădejde închei cerând binecuvântarea lui Dumnezeu asupra tuturor şi vă rog să primiţi ca prima mea binecuvântare ca episcop-vicar să v-o împărtăşesc Dvs.

Harul Domnului Nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Sf. Duh să fie cu noi, cu toţi. AMIN.

† VISARION

*

După polihroane, a fost oficiat un parastas în amintirea ctitorilor vechii şi noii Catedrale din Alba Iulia: Mihai Voievod Viteazul, doamna Stanca, regele Ferdinand şi regina Maria, după care M.S. Regele Mihai I s-a adresat, de pe treptele Catedralei, credincioşilor şi simpatizanţilor prezenţi la această festivitate.

Episcopia de Alba-Iulia a oferit apoi o agapă frăţească în onoarea M.S. Regele Mihai I şi a reginei Ana, la care au luat parte ierarhi, clerici şi oficialităţile prezente.

A fost vizitat apoi Muzeul Unirii din Alba-Iulia, unde oaspeţii au fost întâmpinaţi de directorul Muzeului şi unde li s-au dat lămuririle necesare.

În aceeaşi zi seara, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU împreună cu P.S. ANDREI al Alba-Iuliei au săvârşit slujba Vecerniei şi a Paraclisului Maicii Domnului în Catedrala Episcopală din Alba-Iulia.

Urăm P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU, păstorie rodnică şi multe împliniri în slujirea Bisericii străbune şi a neamului.

„ÎNTRU MULŢI ANI PREA SFINŢITE PĂRINTE VISARION!"

500 de ani de la zidirea bisericii „Înălţarea Domnului" din mănăstirea Neamţ

(Urmare din pag. a 2-a)

Între acestea, un loc aparte ocupă mânăstirea Neamţ, o adevărată „vatră" a monahismului românesc din Evul Mediu. Potrivit tradiţiei, ea a fost întemeiată de călugării Sofronie, Pimen şi Silvan, veniţi de undeva din sudul Dunării. Mai degrabă credem că ei veneau din Ţara Românească, fiind ucenici ai cunoscutului reorganizator al vieţii monahale de la noi, Sfântul Nicodim de la Tismana, sau poate că erau călugări români care trăiseră o vreme într-una din mânăstirile Muntelui Athos, în nordul Greciei. Probabil venirea lor la Neamţ a avut loc în timpul domniei lui Petru Muşat (1375—1391), despre care avem ştiri sigure că a înzestrat mânăstirea cu sate, vii şi mori. Probabil tot el a ridicat aici şi o biserică din lemn, care n-a dăinuit mult. Un alt domnitor, Alexandru cel Bun (1400—1432), se pare că a zidit chilii în jurul bisericii şi un turn-clopotniţă, din care nu se mai păstrează decât partea inferioară.

Ştefan cel Mare (1457—1504), ctitorul atâtor mânăstiri şi biserici în ţara sa, dar şi în afara hotarelor, a ridicat la Neamţ, biserica cu hramul „Înălţarea Domnului", lucrările de zidire fiind terminate, după cum spune pisania, la 14 noiembrie 1497. Va fi fost sfinţită de mitropolitul Gheorghe, care păstorea atunci şi episcopii de la Roman şi Rădăuţi. Este o biserică de mari dimensiuni, construită în stilul specific epocii lui Ştefan cel Mare, adică în plan triconc bizantin, cu elemente ale stilului gotic (contraforţi, ogive la ferestre, portaluri la uşi) şi cu un decor exterior obişnuit în bisericile moldoveneşti ale timpului (firide, ocniţe, discuri smălţuite). Planul bisericii este diferit de al celor anterioare, întrucât ea este împărţită în cinci părţi distincte: pridvorul (exonartexul), pronaosul, camera mormintelor (gropniţa sau necropola), naosul şi altarul. Gropniţa este despărţită de cele două încăperi care o încadrează (pronaos şi naos) de ziduri masive, străbătute doar de câte o uşă îngustă. Naosul şi altarul au cele trei abside în formă circulară în interior şi cu câte cinci laturi în exterior; deasupra naosului se înalţă o frumoasă turlă, în formă octogonală, cu patru ferestre înguste şi cu patru mici contraforţi. Toate aceste elemente arhitectonice şi decorative fac din biserica mânăstirii Neamţ monumentul de artă cel mai reprezentativ al epocii lui Ştefan cel Mare. Mult mai târziu, pe latura de miazăzi a absidei altarului s-a construit o veşmântărie, care prezintă o notă oarecum discordantă cu restul monumentului.

În ultimii ani ai domniei lui Ştefan cel Mare, apoi sub Bogdan al III-lea şi Petru Rareş, biserica a fost împodobită cu picturi. În anul 1830, doi zugravi suceveni, Vasilache Chiţăscul şi Vasile Eliman, au refăcut picturile deteriorate, procedând la o reînnoire generală a lor. În 1823, sub starеţul Dometian, s-a ridicat o biserică nouă, cu hramul „Sfântul Gheorghe", alături de biserica lui Ştefan. În cadrul marilor lucrări de restaurare efectuate în timpul păstoririi mitropolitului Iustin Moisescu, viitorul patriarh (terminate în 1962), această biserică a fost demolată şi rezidită în clădirile din incintă, pe latura de răsărit. În clădirile din incintă se mai află şi două paraclise. În afara clădirilor din incintă, tot pe latura de răsărit, se găseşte biserica cimitirului (cu o criptă-osuar), cu hramul „Sfântul Ioan Bogoslovul", zidită în anul 1835, pe locul unei biserici mai vechi. În faţa intrării în incinta mânăstirii, se află un impunător „aghiazmatar". Spre apus, la circa 300 m, se află „biserica bolniţă", cu chiliile înconjurătoare, în care este amplasată azi tipografia mânăstirii. Toate acestea s-au construit în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Spre sud-est de biserica mare, la numai 1 km, se găseşte schitul Vovidenia, care avea o biserică de lemn ridicată de episcopul Ioanichie al Romanului în 1751, înlocuită cu actuala biserică, din zid, în secolul al XIX-lea. La intrarea în mânăstirea Neamţ se află clădirea Seminarului teologic, cu un paraclis, din prima jumătate a secolului al XX-lea şi cu o biserică nouă, cu hramul „Sfântul Ioan Hozevitul", sfinţită la 12 octombrie a.c., de patriarhii **Bartolomeu I** şi **Teoctist**. La circa 4 km de mânăstire se găseşte schitul Pocrov, ridicat la începutul secolului al XVIII-lea de transilvăneanul Pahomie, fost egumen la Neamţ, apoi episcop al Romanului. La circa 7 km se găseşte schitul Icoana, care datează din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

În cursul celor peste şase secole de existenţă, mânăstirea Neamţ n-a îndeplinit numai un rol duhovnicesc în viaţa Moldovei, ci şi unul cultural şi social. De pildă, în timpul lui Alexandrul cel Bun şi a urmaşilor săi imediaţi, s-a creat aici o adevărată „şcoală" de copişti de manuscrise slavone — liturgice, patristice şi postpatristice —, în cadrul căreia a excelat unul din cei mai de seamă artişti ai Evului Mediu românesc, ieromonahul **Gavriil**, fiul lui Paisie Uric. Timp de aproape patru decenii, a copiat un număr impresionant de manuscrise, cel mai reuşit fiind cunoscutul Tetraevangheliar cu text slavon şi grecesc din anul 1429, împodobit cu frontispicii şi miniaturi, păstrat azi în Biblioteca Bodleiana din Oxford. În timpul lui Ştefan cel Mare s-au remarcat diaconul **Teodor Mărişescu**, care a copiat mai cu seamă Tetraevanghele pentru ctitoriile domnitorului, ieromonahii Paisie, Ghervasie şi alţii. În secolele următoare, se cunosc alte nume de copişti şi cărturari care au trăit la Neamţ. Mulţi egumeni au fost promovaţi — pentru vredniciile lor — în diferite scaune vlădiceşti, ca mitropolitul Teoctist II, fost iniţial la Roman, episcopii Macarie Cronicarul şi Pahomie de la Roman şi alţii.

Spre sfârşitul secolului al XVIII-lea şi în prima jumătate a celui următor, mânăstirea Neamţ a devenit cel mai de seamă centru monahal din ţările noastre, cunoscut şi în afara hotarelor, datorită renumitului starеţ **Paisie** (1722—1794), iniţiatorul unei mişcări neoisihaste şi filocalice în mânăstirile pe care le-a condus: Dragomirna (1763), Secu (1775) şi Neamţ (1779), cu influenţe în multe altele. Recent, Biserica ucraineană — al cărei fiu era — şi cea română — în cadrul căreia şi-a desfăşurat activitatea — l-au trecut în rândul sfinţilor, fiind prăznuit în fiecare an la 15 noiembrie, ziua trecerii sale la Domnul. În timpul stăreţiei lui, mânăstirea Neamţ număra în jur de 700 de vieţuitori (moldoveni, munteni, ruşi, ucraineni, sârbi, bulgari şi chiar evrei încreştinaţi). S-au copiat acum peste 300 de manuscrise cu conţinut mistico-ascetic, din care vreo 40 au fost copiate de el însuşi. „Mişcarea spirituală paisiană" a influenţat zeci de mânăstiri ortodoxe, mai cu seamă din Rusia.

În 1807, prin străduaniile mitropolitului Veniamin Costachi şi ale obştei nemţene, s-a înfiinţat aici o tipografie, în care au fost editate numeroase cărţi de slujbă şi de învăţătură. Desfiinţată în timpul lui Alexandru Ioan Cuza, tipografia a fost chemată din nou la viaţă după realizarea unităţii noastre de stat, prin osteneala starеţului de atunci, Nicodim Munteanu, viitorul patriarh, lucrând fără întrerupere până astăzi.

Biblioteca mânăstirii — cu cele peste 450 de manuscrise şi aproximativ 20 000 de volume — constituie o mărturie în plus că în mânăstirea Neamţ, au existat întotdeauna preocupări culturale. Iar muzeul mânăstirii cuprinde o serie de obiecte de cult, mai cu seamă din secolele XVIII şi XIX.

În tot decursul existenţei sale, mânăstirea Neamţ a avut strânse legături cu românii transilvăneni. După anii 1761—1762, când mânăstirile şi schiturile ortodoxe din Transilvania au fost distruse din ordinul generalului austriac Nicolae Adolf Bukow, mulţi călugări şi credincioşi ardeleni s-au închinoviat în mânăstirea Neamţ. Unul din ei a fost **Iacob Stamati**, originar din părţile Bistriţei, fost „iconom" al mânăstirii, apoi episcop de Huşi şi mitropolit al Moldovei (+1803), starеţul **Dometian**, din Braşov, la începutul secolului al XIX-lea, starеţul **Dionisie Romano**, născut în Săliştea Sibiului, în anii premergători Unirii Principatelor, care a întemeiat un seminar pentru călugării din mânăstire şi a reutilat tipografia, ajuns după câţiva ani episcop la Buzău (+ 1873). Un renumit starеţ, Neonil Buzilă, ctitorul unor biserici în mânăstire, i-a trimis lui Andrei Şaguna sute de cărţi tipărite la Neamţ pe seama bisericilor din eparhia sa care au fost distruse sau jefuite în cursul revoluţiei din 1848/1849.

Mânăstirea Neamţ — îndrumată azi cu dăruire şi competenţă de Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei, ca şi de actualul starеţ, arhim. Irineu Chiorbeja, rămâne, în continuare, un adevărat far călăuzitor pentru toate mânăstirile şi schiturile Bisericii noastre. Ea cheamă la rugăciune şi reculegere pe toţi fiii Bisericii, mai cu seamă la hramul ei, „Înălţarea Domnului la cer", ca şi la 5 august, ziua prăznuirii Cuviosului Ioan Iacob Hozevitul, călugărit aici în 1936 (cu speranţa că moaştele îi vor fi aduse în ţară din mânăstirea „Sfântul Gheorghe Hozevitul" din Israel), la 15 noiembrie, ziua trecerii la Domnul a Cuviosului Paisie, dar şi în alte zile ale anului.

De ce tac greco-catolicii?

Evenimentele petrecute în ultimul timp la Odorheiu Secuiesc ridică întrebări grave care îşi mai aşteaptă încă răspunsuri. Intoleranţa manifestată acolo evidenţiază discriminarea etnică şi religioasă la care sunt supuşi românii din secuime, care ne duce cu gândul la timpurile de tristă amintire ale ocupaţiei hortyste. Iată despre ce este vorba. Consiliul local din Odorheiu Secuiesc doreşte acapararea clădirii donată de o fundaţie elveţiană Congregaţiei greco-catolice a Inimii Neprihănite şi excluderea oricărei persoane de etnie română din structurile de administrare ale aşezământului. La această operaţiune de acaparare a bunurilor dăruite de această fundaţie Bisericii greco-catolice s-au aliniat şi prelaţii catolici şi reformaţi. Bordacsi Csaba, unul din instigatorii localnicilor în vederea asaltului asupra Căminului, a declarat că dacă justiţia va da câştig de cauză călugăriţelor greco-catolice va fi ceva de neimaginat datorită revoltei populaţiei ...

În urma asaltului asupra acestui aşezământ călugăriţele greco-catolice au fost molestate şi scoase cu forţa din clădire. Iată ce spune Jean Marc Perrot, preşedintele Consiliului de Administraţie al firmei franco-române care a construit clădirea: **„Este incredibil ceea ce s-a întâmplat ... aşa ceva nu se poate întâmpla în Europa. Poza aceea cu măicuţa scoasă de acel bărbat ar fi putut face înconjurul lumii ...“**. Aşa cum pentru Jean Marc Perrot ceea ce s-a întâmplat este **incredibil**, tot aşa de **incredibil** este pentru noi tăcerea Bisericii greco-catolice şi a conducătorilor ei, de altfel foarte critici când este vorba de **„fraţii“** lor români (ortodocşi, ce-i drept, nu catolici!). Am tot aşteptat ca Biserica greco-catolică să ia o atitudine fermă faţă de acest abuz, dar până acum capii acestei Biserici n-au reacţionat în nici un fel împotriva celor care le-au scos în forţă călugăriţele din acel aşezământ. Doar cotidianul **„Adevărul“** şi unele ziare locale (din Ardeal) au încercat să ia o atitudine împotriva acestor acţiuni antiromâneşti petrecute în secuime. În schimb pentru presa greco-catolică şi alte ziare „democrate“, importanţă capitală au avut campaniile de discreditare a Bisericii Ortodoxe şi a ierarhilor ei. Este evident că presa greco-catolică a evitat să-şi supere sau să-şi condamne „fraţii de credinţă“ (catolicii maghiari!) şi astfel şi-a continuat suita de atacuri împotriva românilor ortodocşi.

Nu ne propunem să analizăm conotaţiile sau implicaţiile politice ale acestor acte săvârşite în secuime. Cu toate acestea ne îngăduim să amintim că „Iniţiativa Maghiară Ardeleană“ a susţinut că Bardacsi Csaba, principalul promotor al evenimentelor de la Odorhei soldate cu alungarea din oraş a călugăriţelor greco-catolice, ar merita laude întrucât n-a făcut altceva decât să apere dreptul concitadinilor săi la păstrarea identităţii lor etnice, împotriva încercărilor de modificare a componenţei naţionale a judeţului secuiesc, prin aducerea de unităţi militare şi construirea de biserici şi mânăstiri ortodoxe. Regretăm că greco-catolicii care mereu se plâng că sunt persecutaţi de preoţii ortodocşi, nu au reţinut declaraţiile de sprijin faţă de călugăriţele greco-catolice ale parohului bisericii ortodoxe din localitate, care s-a oferit să doneze un teren în compensaţie municipalităţii în vederea salvării aşezământului greco-catolic. Situaţia preotului ortodox din Odorhei e la fel de dramatică ca şi a tuturor românilor din secuime. După cum au afirmat unele ziare, părintelui Nicolae Călugăr i s-a spart casa până acum de cinci ori. Oare când se vor trezi şi guvernanţii noştri la realitate şi vor încerca să înţeleagă drama românilor din secuime? Aşa cum am afirmat mai înainte nu vom stărui asupra implicaţiilor politice ale acestui caz. Ceea ce este curios e desigur atitudinea conducerii Bisericii greco-catolice şi a neîmpăcaţilor combatanţi ai Ortodoxiei: Clemente Plăianu, Augustin Prunduş, Al. Nicula, Matei Boilă, Anton Moisin etc., care au fost cuprinşi de o inexplicabilă tăcere în cazul Odorheiu Secuiesc. Îndrăznim să întrebăm: care ar fi fost atitudinea capilor Bisericii greco-catolice dacă evenimentele de la Odorheiu Secuiesc ar fi fost provocate de românii ortodocşi? Ar fi ajuns hârtia şi cerneala pentru terfelirea Bisericii Ortodoxe? Ne îndoim! Nici o publicaţie greco-catolică (Viaţa creştină, Unirea, Vestitorul Unirii, Deşteptarea credinţei) nu au luat atitudine faţă de evenimentele de la Odorhei. În schimb de şapte ani de zile Biserica Ortodoxă continuă să fie atacată sistematic în presa greco-catolică, urmărindu-se zdruncinarea credibilităţii ei.

Revista **„Vatra“** din Târgu Mureş s-a străduit din răsputeri să realizeze o **„anchetă“** kilometrică prin care nu a urmărit altceva decât să culpabilizeze Biserica Ortodoxă prin intermediul interlocutorilor, dar în cazul Odorhei nu s-a sinchisit să realizeze o **„anchetă ...“**. Părintele senator Matei Boilă în loc să aducă la cunoştinţa parlamentarilor evenimentele de la Odorhei, a considerat că e mai oportun să se ocupe de locaşurile de cult ale ortodocşilor, pe care a încercat să-i alunge din propriile biserici, ce-i drept într-o manieră mult mai elegantă decât cea de la Odorheiu Secuiesc, adică printr-o lege votată de Parlament.

Protopopul greco-catolic de Dej, Alexandru Nicula, care se dovedise un asiduu comentator al evenimentelor religioase din viaţa Transilvaniei, de această dată a intrat în eclipsă totală ... Ne întrebăm de asemenea **de ce** Ion Zubaşcu, **„consultantul ştiinţific“** în problemele bisericeşti al cotidianului **„România liberă“**, nu s-a ocupat de cazul Odorhei? Se pare că pentru acest cotidian mai importantă a fost campania de discreditare a ierarhilor ortodocşi decât drama românilor din Ardeal. Am fi dorit să-i vedem luând atitudine în cazul Odorhei şi pe oamenii noştri de cultură Adrian Marino, Al. Zub, Camil Mureşan, Petru Poantă, Ana Blandiana, Octavian Paler, Mircea Zaciu etc., etc. Unde este poziţia redactorilor de la **„Tribuna“** (Cluj) sau a redactorilor de la **„Familia“** (Oradea)? Să înţelegem că în preocupările **„culturale“** ale domniilor lor se înscriu doar calomniile la adresa Bisericii Ortodoxe?

La fel şi oamenii noştri politici s-au dovedit nepreocupaţi în ce priveşte rezolvarea problemelor ivite la Odorhei de această dată, iar preotul senator Matei Boilă nu s-a grăbit a-l informa pe primul ministru sau pe colegii parlamentari de cele petrecute la Odorhei. Poate vedea acum oricine că pe greco-catolici nu-i deranjează asemenea acte venite din partea catolicilor şi reformaţilor, ci se văd stânjeniţi în Transilvania doar de românii ortodocşi. Nu trebuie să ne mirăm din moment ce timp de şapte ani ierarhia greco-catolică s-a întâlnit cu ierarhia romano-catolică maghiară pentru a pune ţara la cale împotriva „schismaticilor“ ortodocşi care „se opun democraţiei“ şi „intrării în N.A.T.O., a României“. Se pare că şi pentru unii politicieni (senatori catolici din PNŢCD), grija principală nu este aceea de a scoate România din criza economică în care se zbate, ci mai ales aceea de a o scoate din matca Ortodoxiei.

Încheiem spunând că evenimentele petrecute la Odorhei sunt realităţi care ne dor pe toţi în calitate de români. Ceea ce ne vine nouă greu să înţelegem e **de ce tac greco-catolicii?**

Pr. Ion Alexandru MIZGAN

Parabola semănătorului

Spus-a Domnul pilda asta:
A ieşit semănătorul,
La venirea primăverii
Ca să-şi semene ogorul.

A zvârlit sămânţa bună
Peste ţarinele sale,
Dar o parte din sămânţă
A căzut pe lângă cale.

Altă parte din sămânţă
A căzut pe stânca goală;
N-a prins rădăcină-n piatră,
Fără pic de umezeală.

Altă parte din sămânţa
Ce-a zvârlit-o pumnul mâinii,
A căzut în mărăcine
Şi-au înăbuşit-o spinii.

Şi-a venit, în zbor, din nalturi,
Multul păsării norod
Şi a ciugulit-o toată.
N-a rămas măcar un bob.

Însă-o parte din seminţe
Au căzut în glia bună,
Au crescut, găsindu-şi locul,
Şi-au dat roade împreună.

Una dintre ele dat-a
Rodul treizeci boabe, iar
Alta şasezeci de boabe.
Altele o sută chiar.

Şi-a-ncheiat învăţătorul
Cu o vorbă-aşa de dragă:
Cine, dar urechi are
Să audă, să-nţeleagă.

PETRE SĂITIŞ

Din activitatea pastorală de acum 50 de ani

Am ajuns preot la biserica din satul Plai-Vulcan, comuna Blăjeni, judeţul Hunedoara în vara anului 1943. Veneam din Bucureşti unde fusesem profesor de religie la liceul Cantemir Vodă şi cerusem în noiembrie 1942 conducerii Mitropoliei de la Sibiu să fiu numit preot în Munţii Apuseni. Când am ajuns la Sibiu să aflu rezultatul cererii mele, am fost introdus imediat în cabinetul de lucru al Mitropolitului Nicolae Bălan, care ţinuse personal să afle ce mă determină venind din Bucureşti, să cer să fiu numit preot în Munţii Apuseni, dacă nu cumva am anumite motive politice? A trebuit atunci să relatez detailat motivaţia cererii mele, pe care mi-a ascultat-o atent mai bine de o jumătate de oră. Cererea mea, am spus, ca şi pregătirea mea de preot a fost dorinţa părinţilor mei ţărani din Comuna Băbana, judeţul Argeş de a ajunge preot în Munţii Apuseni, fiind dorinţa moştenită în familie generaţie de generaţie lăsată ca un testament de strămoşul meu Isar. Tatăl meu, fost pădurar în pădurea Cotmeana, îmi povestea cum strămoşul Isar a venit în comuna noastră împreună cu doi veri ai săi, Dumitru Băncilă şi Gheorghe Diaconu, din timpul revoluţiei lui Horea, Cloşca şi Crişan, ca refugiaţi, fiind urmăriţi de stăpânirea ungurească din Transilvania. Isar, pe care istoria revoluţiei lui Horea nu-l înregistrează, a fost fratele mai mic al lui Horea, care se stabilise ca dogar în Sas, Sebeş, înainte de a începe revoluţia din 1784. În timpul revoluţiei a luat parte activă împreună cu verii lui cu care se refugiaseră peste munţi în Ţara Românească, la Mânăstirea Cotmeana, aflată între păduri seculare de stejar, unde se afla ca ispravnic al moşiei mânăstirii un ardelean şi el tot din Munţii Apuseni, pe care i-a aşezat clăcaşi pe moşia mânăstirii la marginea pădurii dinspre miazăzi, unde şi-au înjghebat gospodării şi aveau să dea naştere prin urmaşii lor comunei de astăzi, Băbana din judeţul Argeş. Ca refugiaţi fuseseră urmăriţi şi ceruţi să fie extrădaţi şi judecaţi, dar pădurea Cotmeana le era refugiul de apărare când poterele erau trimise pe urmele lor. Isar avusese un rol în timpul revoluţiei din Transilvania. După ce conducătorii revoluţiei fuseseră închişi la Alba Iulia, Isar şi verii lui s-au dus în delegaţie la Viena şi s-au plâns de cele îndurate de români în timpul revoluţiei de la unguri şi au cerut eliberarea conducătorilor închişi şi să fie judecaţi la Viena de împărat.

Din partea cancelariei imperiale au obţinut un act prin care se dispunea ca cei închişi la Alba Iulia să fie trimişi spre judecarea lor la Viena. Între timp închişii au fost judecaţi şi omorâţi, Horea şi Cloşca, Crişan spânzurându-se în închisoare. Isar şi verii lui atunci au ridicat şi ei rămăşiţele revoluţionarilor din munţi, au atacat garnizoana de pază din Zlatna şi au dat foc oraşului, apoi au fugit peste munţi în Ţara Românească. Casele lor le-au fost incendiate şi familiile omorâte. Isar a dorit ca cineva din urmaşi să se reîntoarcă în Munţi ca preot şi să se roage şi să pomenească şi pe cei rămaşi înmormântaţi neştiuţi şi nepomeniţi de nimeni. A purtat cu el actul obţinut de la Cancelaria de la Viena şi s-a păstrat în casa noastră până în timpul primului război mondial când s-a pierdut.

Mitropolitul Nicolae Bălan m-a ascultat îngăduitor şi a rămas miscat de cele ce i-am relatat. Pe masă avea o hartă cu protoieriile şi parohiile Mitropoliei. Mi-a arătat că ultima comună din eparhie care este cuprinsă şi de Munţii Apuseni şi de Zarand, la izvorul Crişului Alb este comuna Blăjeni, judeţul Hunedoara, cu parohia Plai-Vulcan. Am primit parohia recunoscător şi m-am stabilit în comună cu soţia în vara anului 1943, după încheierea anului şcolar. Aşa am ajuns preot în parohia Blăjeni Plai din Comuna Blăjeni, judeţul Hunedoara, când nu împlinisem vârsta de 27 de ani. La început, timpul de acomodare nu mi-a fost uşor. Am căutat cu răbdare să mă adaptez modului de viaţă al locuitorilor şi să fiu cât mai în contact cu ei. Mi-am luat ca duhovnic un preot bătrân pensionar din cătunul „Sat“ al comunei, pe părintele Pătru Stanciu, trecut de 80 de ani. L-am întrebat la început cum să mă comport ca preot nou-venit în parohie şi mi-a spus un lucru pe care-l reţin şi astăzi. Când eşti chemat la un serviciu religios şi ai stabilit timpul sau ora, să nu depăşeşti acest timp, fiindcă se va comenta că preotul a mintit şi-ţi pierzi credibilitatea, care este cel mai important lucru pentru un preot. Am căutat până astăzi să nu ies din această recomandare înţeleaptă. De la început mi s-a părut nepotrivită adresarea cu „domn părinte“ a credincioşilor şi am căutat ca în predică să-i rog să nu mi se mai adreseze aşa, fiindcă este nepotrivit, cum ai zice tatălui tău, „domnule tată“. Noi ortodocşii spunem „părinte“ sau „tată părinte“, în nici un caz „domnule părinte“, folosită de protestanţi sau de catolici şi i-am încredinţat că dacă cineva mi se adresează cu „domnule părinte“ nu-i răspund, fiindcă eu nu sunt „domnule“ şi credincioşii m-au înţeles şi-mi spuneau „părinte Ioane“. Un obicei necreştinesc întâlnit, erau clăcile în sărbătorile de peste săptămână şi mai ales vara la secerat, la cules de cânepă, etc., şi biserica era aproape goală de credincioşi. În această situaţie, după terminarea serviciului religios în biserică, unde veniseră puţini credincioşi, luam împreună cu mine pe cantor şi pe credincioşii care voiau să ne însoţească şi mergeam la locul clăcii unde cântau clanetaşii. Aveam cu mine epitrahilul şi evanghelia. Le adresam cuvântul de învăţătură al sărbătorii, citeam pericopa evangheliei sărbătorii respective şi le arătam în ce păcat se află şi unde trebuie să se adune, în biserică, nu la muncă petrecând cu cântece ca păgânii. Văzându-mă intransigent în hotărârea mea au părăsit în parohie obiceiul de a mai face clacă în sărbători. O altă abatere de la rânduiala Bisericii era botezul copiilor prin stropire cu apă şi de obicei la casa preotului unde se făcea slujba pe scurt. Am căutat în predici în biserică să le vorbesc despre însemnătatea şi rânduiala ortodoxă a botezului, care se face prin afundare în apă, cum spune şi cuvântul din limba greacă „a boteza“, care înseamnă „a afunda“ şi el se face în biserică odată cu încreştinarea pruncului ca fiu al lui Dumnezeu. Am introdus în biserică un hârdău de brad şi la sfârşitul slujbei în duminici, de faţă fiind şi credincioşii săvârşeam slujba botezului, care apoi s-a generalizat, în parohie. Un obicei frumos întâlnit în toată comuna şi practicat şi-n alte comune din jur era săditul unui pom primăvara sau toamna pentru cel decedat din familie. Din aceşti pomi, îngrijiţi de cei ce-i sădeau până la rodire mâncau numai copiii şi călătorii. Mi-a fost dat să întâlnesc pe marginea drumului, care urma cursul Crişului Alb între satele Plai şi Criş, într-o vară doi cireşi tineri încărcaţi de roade coapte. Pe un cireş era aşezată o scară improvizată şi pe cireş era fixată o tăbliţă de brad pe care scria cu creion chimic: „Vă rugăm să culegeţi şi să mâncaţi din cireşe şi să pomeniţi şi pe Ion şi Flurie, părinţii noştri“. Am fost impresionat până la lacrimi de câtă noblete creştinească poartă sufletul românesc.

Am întâmpinat o greutate prin desele îmbolnăviri, în special la copii, mai ales primăvara şi toamna, fiind chemat să-i împărtăşesc, fiindcă dispensar sanitar nu era în comună şi nici în comunele vecine, iar ajutorul medical era la distanţe de peste 20 km, la Abrud sau Brad. Mi-am înjghebat o mică farmacie cu medicamente de prim ajutor, ca aspirină, chinină, tinctură de iod, etc., pe care le împărteam gratuit unde era cazul şi am obţinut rezultate bune în pastoraţia mea, şi mi-am dat seama cât de folositor este pentru pregătirea teologilor de a deveni preoţi să poată urma la Teologie şi un curs de medicină socială. Am găsit în parohie un obicei frumos, care îmi era necunoscut şi manualele de pastoraţie nu fac vorbire de el. Este vorba de „judecata bătrânilor“, adică „jus valahicum“ prezent încă în viaţa unor sate din Munţii Apuseni şi din Zarand, care se face în tinda sau pridvorul bisericii, sub preşedinţia preotului paroh, la sfârşitul slujbei religioase de duminică. Ajutorul preotului era epitropul, de obicei cel mai în vârstă, care se bucura de stima consătenilor. Membrii sfatului de judecată erau şi ei cei mai în vârstă din sat, asistau pe preot şi pe epitrop şi-şi spuneau cuvântul în procesele de judecată. Termenul de adresare faţă de cei mai în vârstă era de „baci“ şi pentru femeile mai în vârstă „babă“. Tot ceea ce se petrecea în sat în timpul unei săptămâni care încălca regulile bunei convieţuiri şi creau neînţelegeri, erau aduse la cunoştinţa preotului şi se analizau în şedinţa de judecată după terminarea serviciului religios de duminică şi ceea ce hotăra sfatul era bun aprobat de ambele părţi, fără drept de împotrivire. Am întrebat la început, necunoscând procedeul de judecată, dacă nemulţumiţii nu se adresează şi ocolului de judecată de la oraş şi, miraţi mi-au spus, pentru ce motive să umble pe drumuri şi să cheltuiască bani cu avocaţii, când judecata o pot face şi ei, mai bine decât judecătoria. Cât am stat în parohie, am prezidat „jus valahicum“, şi de fiecare dată părţile au plecat împăcate. Într-una din duminici din luna mai, 1945, epitropul mi-a spus la slujbă că nu este nici o cauză de judecat şi i-am spus că eu am personal o pricină de adus la cunoştinţă să fie judecată şi curios a aşteptat să înceapă şedinţa sfatului să-mi asculte plângerea.

Le-am admirat imparţialitatea de sfetnici ai dreptăţii şi rânduiala de a rezolva neînţelegerile în sat, fără să meargă la judecătorie şi la avocaţi împricinaţii să-şi caute dreptatea cu bani şi timp pierdut. Este o doctrină românească din bătrâni, cunoscută în documentele istorice cu numele de „jus valahicum“ — adică judecata românească, ce-mi este cunoscută şi întâlnită numai aici în Zarand şi în Munţii Apuseni. Le-am spus că de data aceasta am şi eu ceva de reclamat şi rog ca sfatul să hotărască. M-au ascultat curioşi şi atenţi. Le-am spus atunci durerea mea pe care o aveam pe suflet. Mai tot satul Plai, cu casele răsfirate pe munte, la o înălţime aproape de 1000 m pe Vulcan, este aproape neştiutor de carte. Era şcoală primară în vale, aproape de Criş, lângă biserică, dar cei de pe munte când începea vremea de toamnă timpurie şi veneau ninsorile, cu ziua mică, nu mai puteau trimite copiii la şcoală în vale, mai ales de frica lupilor şi, aşa din generaţie în generaţie, se pomeneau neştiutori de carte. I-am întrebat dacă mai putem continua această stare de lucruri sau ne hotărâm cu toţii să ridicăm acolo sus în munte pentru copii un local de şcoală din lemn de brad, cum au şi ei construite casele şi şurile lor, şi în faţa faptului împlinit să cerem apoi de la inspectoratul şcolar de la Deva să înfiinţeze un post de învăţător la şcoala ridicată de oamenii satului, care nu mai vor să-şi crească copiii neştiutori de carte. Toţi cei de faţă au fost de acord bucuroşi şi au întrebat cum să se procedeze. Unul din membrii sfatului s-a oferit să doneze ½ jugăr de pământ pentru construirea şcolii, iar altul, un meşter dulgher, s-a oferit să conducă lucrările de construcţie. Am întocmit în grabă un proces-verbal al şedinţei, am ales un comitet care să poarte grija construcţiei în frunte cu epitropul, baci Polverea, apoi un casier al fondurilor, după ce membrii comitetului vor hotărî cât să contribuie fiecare familie. Primul donator m-am înscris eu, cu salariul primit pe luna mai şi rând pe rând toţi membrii sfatului s-au oferit cu diferite sume de bani. M-am oferit să merg la Bucureşti, la Casa pădurilor, cu o cerere din partea locuitorilor satului, şi să cer aprobarea pentru obţinerea a cel puţin 100 de fire de brad din ocolul Câmpeni pentru construirea şcolii. Lucrurile s-au desfăşurat întocmai cum plănuisem şi localul şcolii până toamna a fost ridicat până la acoperiş. S-a ivit însă un neajuns. Comitetul de construcţie hotărâse ca cel care va tăia un fir de brad din pădure şi-l va aduce şcolii să aibă şi el dreptul să-şi taie pentru el un fir de brad, fiindcă firele marcate de brigadier depăşeau numărul de 100 de fire. Oamenii însă când s-au văzut în pădurea de brazi n-au mai ţinut seama numai de firele marcate şi au pus la pământ o întreagă faţă de munte, o pădure întreagă de brazi şi au cărat-o şi pentru şcoală, dar şi pentru trebuinţele lor de case şi chiar şure. Într-o zi din luna septembrie, 1945, m-am trezit acasă cu brigadierul ocolului silvic din Câmpeni şi supărat, mi-a adus la cunoştinţă cele petrecute în pădure, pentru care trebuie să aibă loc ancheta la faţa locului de şeful de ocol şi traşi la răspundere cei vinovaţi, între care eram implicat şi eu. L-am poftit la masă şi am căutat să-l liniştesc. I-am spus despre luptele moţilor de sub Horea şi de sub Iancu pentru pădurile lor din munţi acaparate cu forţa de cei străini de neam. Urmaşii moţilor au şi ei astăzi dreptul în statul român să-şi taie brazi din munţii lor şi să construiască şcoli, case şi şure. Este dreptul lor natural, nu li-l poate lua nimeni. Îl rog pe domnul inginer al ocolului silvic din Câmpeni, care este şi dânsul moţ ca şi dumneavoastră şi ca şi mine prin strămoşii mei, să fie îngăduitor şi înţelegător faţă de cele întâmplate şi să lase lucrurile aşa cum sunt, că brazii vor creşte iar la loc. Îmbunat, brigadierul a plecat de la masă şi rugămintea mea a fost cu efect. Pe lângă şcoala din Vulcan au apărut şi şure şi case noi, în timp ce pădurea de brazi defrişată se ridica şi creştea mai falnică în munţi.

Până în vara anului 1946 localul şcolii a fost terminat şi dotat cu mobilierul necesar şi amenajată şi o cameră pentru noul învăţător. Am înaintat atunci un memoriu semnat mai mult cu punerea degetului de toţi locuitorii cătunului Vulcan către inspectoratul şcolar din Deva, prin care am cerut să se aprobe înfiinţarea unui post de învăţător la noua şcoală ridicată prin contribuţia sătenilor din Plai-Vulcan. La faţa locului a venit un delegat al inspectoratului şcolar din Deva şi după ce a urcat greu muntele cu calul şi a văzut cele de la faţa locului, s-a aprobat un post de învăţător la şcoală şi cursurile ei au început în toamna anului 1946, cuprinzând pe toţi copiii cătunului şi pe cei mai în vârstă neşcolarizaţi, şi astfel întunericul neştiinţei de carte s-a stins în Plai-Vulcan pentru totdeauna. În acelaşi timp, după o pastoraţie de 3 ani în munţi, plecam împreună cu familia înmulţită cu două fetiţe, născute aici, pe care, din nefericire, mai târziu, titrate aveam să le pierd, cu nesfârşită durere. Veneam la Curtea de Argeş, unde fusesem numit profesor de religie, la fostul Colegiu militar şi unde mi se deschidea un nou câmp de pastoraţie. Luam cu mine la plecarea din Plai-Vulcan, pe lângă bătăile inimilor calde ale enoriaşilor mei păstoriţi şi murmurul apelor Crişului Alb în inimă, ca şi icoana lunii răsărită peste munţii Strâmba şi Vulcan ai Zarandului şi Ţării Moţilor.

Pr. Ion IONESCU

Mişcarea ecumenică se confruntă cu atitudini de reproş din partea unor Biserici membre

La începutul acestei veri, Biserica ortodoxă a Georgiei a adoptat decizia de a părăsi, atât Consiliul Ecumenic al Bisericilor (C.O.E.), cât şi Conferinţa Bisericilor Europene (K.E.K.). (Vezi „Episkepsis“, nr. 544 din 31 mai 1997 şi nr. 545 din 1 iunie 1997).

Motivaţia acestei decizii stă în legătură cu faptul că, în opinia Întâistătătorului acelei Biserici, exprimată într-o scrisoare adresată celor două foruri ecumenice, interesele Ortodoxiei nu au prea fost luate în seamă, în ultimii ani, iar pe de altă parte ar exista tendinţa de a da, cel puţin C.O.E. un tot mai accentuat caracter ecleziologic, adică de a-l transforma în supra Biserică, ceea ce nu corespunde statutului şi menirii sale.

Rămânerea pe mai departe a acestei Biserici în respectivele organisme ecumenice ar însemna, precizează Sanctitatea Sa Elie al II-lea, patriarhul-catolicos al Georgiei, ignorarea riscului unei inevitabile schisme şi al izbucnirii unor conflicte între cler şi popor. Mai ales în mediul monastic, dar şi la nivelul simplilor credincioşi se manifestă dezaprobare şi neîncredere faţă de Mişcarea ecumenică, despre care se afirmă un lucru foarte grav, cum că ar fi „panerezia secolului nostru“.

De precizat că Biserica Georgiei a devenit membră a celor două organisme ecumenice în 1962, iar Întâistătătorul ei a făcut parte din rândul preşedinţilor Consiliului Ecumenic al Bisericilor, din 1979 până în 1983.

Atât secretarul general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, dr. Konrad Raiser, cât şi cel al Conferinţei Bisericilor Europene, dr. Jean Fischer şi-au exprimat regretul în legătură cu o astfel de decizie. Ambii au recunoscut că şi din partea altor Biserici ortodoxe, membre ale C.O.E. şi K.E.K., s-au făcut auzite nemulţumiri şi critici, ceea ce i-a determinat să adreseze invitaţii tuturor Bisericilor implicate în Mişcarea ecumenică să vină cu propuneri în vederea reformulării naturii acestei Mişcări, în pragul secolului XXI şi a trasării cadrului în care să evolueze ea, în viitor.

Cunoscând faptul că principalul scop al Ecumenismului este şi trebuie să rămână refacerea unităţii creştine primare, respectând desigur principiul diversităţii, se cuvine să remarcăm o slăbire a interesului faţă de acest scop. Predominant numeric, în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Protestantismul a ignorat pur şi simplu sensibilitatea ortodoxă faţă de probleme, cum sunt cele ale hirotoniei femeii şi homosexualităţii, adoptând măsuri şi favorizând decizii care au nemulţumit şi neliniştit partea ortodoxă. În plus, a slăbit foarte mult preocuparea celor două foruri ecumenice pentru încurajarea dialogului teologic, al adâncirii cercetării acelei tematici, care să favorizeze apropierea intercreştină şi progresul pe calea către o mai credibilă mărturie în faţa lumii.

Este firesc prin urmare să se procedeze la o redefinire a ceea ce ar trebui să fie Mişcarea ecumenică în noul mileniu, în care vom intra în curând.

Nu trebuie în nici un caz uitat că există în urmă o foarte bogată experienţă a unei lucrări comune şi că dorinţa după unitate nu s-a diminuat.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Cântarea bisericească şi concepţia „consumistă"

În slujbele Bisericii creştine răsună de aproape 2000 de ani, fără contenire, minunate cântări. Această Tradiţie a împodobirii Sfintelor Slujbe cu cântări s-a păstrat neştirbită până astăzi, mai ales în Biserica Ortodoxă.

Dar, de-a lungul istoriei, omenirea a cântat nu numai în Biserică, ci şi în numeroase alte ocazii, nebisericeşti, şi în general unele mai puţin (sau uneori chiar deloc) religioase: ospeţe, serbări şi manifestări publice laice etc.

Şi astfel, a trebuit să existe întotdeauna o comunicare şi o influenţare reciprocă între muzicile „lumeşti" şi cântările Bisericii. Aceasta s-a întâmplat cel mai adesea prin muzicienii sau cântăreţii ce îşi desfăşurau activitatea muzicală laică alături de cea din cadrul liturgic al Bisericii.

Rezultatele acestei legături au fost în general benefice, de la început — dar şi mai târziu — Biserica preluând şi structurând în cultul său părţile bune ale cântărilor mai vechi sau mai noi, presau necreştine (iudee, eline sau ale altor neamuri). Iar atunci când, treptat, în Biserică s-a configurat un stil muzical specific, se poate spune chiar o **cultură muzicală** eclezială, aceasta a influenţat, la rândul său, manifestările muzicale „din lume", îmblânzindu-le uneori acestora pornirile pătimaşe (de un fel sau altul) sau chiar încreştinându-le — cel puţin într-o oarecare măsură — impunând şi chiar constituind în general, prin însăşi prezenţa şi exemplul său, un etalon şi un criteriu al **măsurii** adevărate, al normalităţii (ontologice), şi în acest domeniu.

Ceea ce este important de reţinut în tot acest fenomen este faptul că mereu s-a manifestat din partea Bisericii un proces de alegere, o **selecţie eclezială**, care a însemnat uneori un timp îndelungat de probare, de încercare a diferitelor muzici propuse. Duhul Bisericii a lucrat şi în domeniul muzical şi doar cele cu adevărat bune şi de folos s-au păstrat peste secole, şi chiar peste milenii, în tezaurul nepreţuit al Tradiţiei Bisericii. Aşa a fost cazul recitativului liturgic, adică a citirii cântate a Sfintei Scripturi, sau a stilului cântării „line", legată de cuvântul curat şi depărtată de ritmul pătimaş al instrumentelor .... şi multe altele.

Alte încercări, precum chitarele şi flautele pe care (într-un loc sau altul) unii voiau să le aducă în Biserică încă din primele secole creştine, au rămas la starea de simple consemnări istorice...

*

În ultimele decenii, mai ales prin noile mijloace tehnice de difuzare a muzicii — radio, discuri, benzi şi casete, CD-uri etc. — „presiunea lumească" asupra urechilor noastre a devenit mult mai importantă, cel puţin cantitativ. Dacă analizăm „grilele de program" ale canalelor de radio şi de televiziune, ca şi oferta comercială de înregistrări muzicale pe discuri şi casete, vom observa că muzica bisericească reprezintă un procent cu totul nesemnificativ, probabil sub 1% şi tinzând uneori spre 0 (zero). Nu discutăm acum despre raportul dintre „cerere şi ofertă", care se spune că guvernează această producţie mediatică; cel mult putem aminti că cererea pentru tot felul de „producţii" discutabile poate fi provocată (ispitită) şi artificial, în mod insidios sau persuasiv ... dacă nu pur şi simplu deşănţat.

Această situaţie nu rămâne fără urmări în viaţa noastră de toate zilele. De plictis, sau ca „ford muzical" pentru activităţile curente, casetofonul, radio-ul sau difuzorul lăsate deschise au devenit ceva „normal". Şi astfel s-a putut vorbi despre o „poluare sonoră" şi în domeniul muzical...

Dar efectele sunt şi mai adânci, pentru că repetarea naşte învăţare şi deprindere, obişnuire — şi mai ales învăţarea şi deprinderea inconştientă, de care nu prea îţi dai seama. Din acest punct de vedere, „repetările şi exersările" pe care le propun de obicei pentru învăţare sistemele „clasice" de educaţie (de la grădiniţă la universităţi) şi care mai necesită şi efort (deci sunt „neplăcute") pălesc — din punct de vedere al numărului, al cantităţii — în faţa torentelor incontrolabile de „clişee" massmediatice (supra-repetate, că de aceea sunt „clişee"), „plăcute", „atrăgătoare", „interesante" etc., care ne „formează", ne „in-formează", finalmente ne manevrează modul de gândire şi de rostire, gesturile comportamentale... — spre exemplu, poate nu o să ne mai spunem în curând „bună ziua" ci „o zi bună (în continuare)", cum se spune pe unele posturi de TV, ceea ce încă nu este chiar aşa grav...

Şi în cazul particular al muzicii ni se creează, inevitabil, un bagaj de obişnuinţe sonore, care încep să ni se pară firesti, „normale" — că dacă „peste tot" se aude asta... Poate mai puţin în cer, dar cerul e departe şi cei ce au zburat înspre acolo cu avionul sau rachetele erau prea ocupaţi să asculte radio-ul — şi mai era şi zgomotul motoarelor... Muzica, între multe (toate, dacă se poate), devine astfel (doar) ceva „de consum", o ascultăm până ne „săturăm" şi apoi, resturile, la gunoi, eventual la reciclarea gunoaielor pentru viitoare „producţii plăcute de consum" spre „săturare", şi iar la gunoi, şi iar altceva „plăcut" şi tot aşa... Este adevărat că este o condiţie de vierme, dar dacă aşa e totul la televizor...

Cei pentru care cele ale Bisericii sunt doar „tradiţii" între alte tradiţii, de consum ocazional în viaţă — şi oferta „culturală" de „tradiţii" e pestriţă şi bogată, ca şi negustorii lor — atunci când mai intră în Biserică este firesc să fie contrariaţi de faptul că lucrurile sunt cu totul altfel decât „obişnuitul de afară". Din punct de vedere muzical, unde mai sunt cele „plăcute" şi atrăgătoare" pe care le auzim la radio şi la TV?

Reacţiile în faţa „disconfortului" resimţit sunt interesante şi seamănă cu acelea ale turiştilor din ţările bogate care merg în ţări străine minunate, dar sărace. Adică fie nu mai văd decât cele rele şi defectele — preoţii şi credincioşii ortodocşi sunt aşa şi aşa, ceea ce uneori poate fi adevărat, pentru că cine este fără de păcat?!..., iar muzica este învechită şi cântăreţii bătrâni... — fie încearcă să aducă cu ei tot ceea ce li se pare că „lipseşte" dintre „binefacerile" lumii moderne: cântări noi, „de efect", sau cu efect lacrimogen sigur, sau de ce nu s-ar reuşi „show"-uri moderne şi în biserici? — că doar prin alte părţi s-a încercat... Cu ce roade?

Felul acesta de reacţii, datorate în ultimă instanţă unei orbiri spirituale, duhovniceşti, pot să ascundă cu totul ceea ce este valoros şi important. Şi cât de important! „Calea, Adevărul şi Viaţa" (Ioan 14, 6) pentru noi toţi, Fiul lui Dumnezeu Cel ce s-a întrupat în această lume şi va fi cu noi „până la sfârşitul veacului" (Mat. 28, 20).

Într-o lume a zarvei şi agitaţiei capricioase şi schimbătoare a trupurilor şi sufletelor, cu ochelarii negri sau roz ai sticlei de televizor, este într-adevăr greu să mai „vezi" ceva adevărat în cele din jur sau să te **reculegi** şi să-ţi reaminteşti că în spatele, sau mai bine spus deasupra la toate este Dumnezeu. Şi nu un Dumnezeu capricios şi schimbător ca noi, pentru că dacă ar fi aşa şi El şi-ar întoarce faţa Sa, toate „în ţărână se vor întoarce" (Ps. 103, 30). Ori, la Dumnezeu „nu este schimbare sau umbră de mutare" (Iac. 1, 17), şi la fel sunt şi toate cele ale Bisericii — şi cântarea sa — care toate sunt porţi şi ferestre mereu deschise spre cer...

Iar schimbarea şi mişcarea Duhului „care suflă unde vrea" (Ioan 3, 8), este cu totul altceva şi are cu totul alte ritmuri decât „lumea (care) trece, şi pofta ei" (I Ioan 2, 17). Lucrarea Duhului în creşterea şi schimbarea Bisericii este mult mai puternică şi mai asemănătoare creşterii grele şi îndelungate a vieţii în firul de iarbă ce răzbeşte prin piatră sau a naşterii tainice a vieţii pruncului în pântecele mamei.

Şi în muzică — la fel ca în toate domeniile vieţii — lumea rătăcită iubeşte artificiile şi exploziile strălucitoare, cât mai puternice şi mai rapide, mai imediate, care „iau ochii" (o, înţelepciunea limbii, a cuvântului!). Dar în urma acestora mai rămâne altceva decât distrugere şi durere, moarte şi pustiu?

Pentru a auzi viaţa tainică, sau cântarea tainică a vieţii celor create de Dumnezeu trebuie multă **linişte** şi reculegere. Liniştea şi tăcerea fac parte din muzică, din cântare. Paradoxal, tăcerea este chiar **începutul** muzicii şi cuvântului, nimicul în care se naşte sunetul, dar ea mai este totodată şi **sfârşitul** acestora, atunci când Duhul cântării o ridică pe aceasta şi pe cântăreţi deasupra stării pământeşti grosolane, pnevmatizând-o spre cântarea îngerească, a Împărăţiei. Unde se mai cultivă tăcerea şi liniştea, liniştirea plină de reculegere smerită, în altă parte decât în Biserică? Pe canalele de radio şi TV tăcerea este „contra-productivă", până şi pauzele trebuie umplute de „acţiune" muzicală şi/sau vizuală, „să se întâmple ceva" care să atragă... Tăcerea înseamnă în cel mai bun sau mai rău caz „defecţiune tehnică".

Şi chiar eforturile moderne sau exotice de concentrare întru tăcere ale multor discipline „psihice" individuale sunt de cele mai multe ori doar o altă extremă a agitaţiei oarbe şi ambiţioase...

Tăcerea pare lumii moderne a fi un semn al morţii, al inexistenţei, care trebuie deci evitată. Şi poate aşa şi este cu tăcerea **acestei** lumi. Tăcerea şi liniştea din Biserică este, din contră, plină de viaţă, de viaţa Duhului. „Dătătorul de viaţă" al tuturora. În tăcerea Bisericii răsună cântarea tainică pe care, după spusele Sfântului Vasile cel Mare, corul întregii creaţiuni o înalţă spre slava Făcătorului a toate. Iar cântările Sfintelor Slujbe nu sunt decât un **simbol, o întrupare** sacramentală a acesteia. Inspiraţia lor este adevărată, veşnică şi curată şi este foarte diferită de inspiraţiile „originale" şi orgolioase ale „creatorilor" mai „noi". Acest orgoliu, ca şi pretenţia „copy-right"-ului şi preocuparea comercială (pentru câştigarea câtor mai mulţi „arginţi") par semnul inspiraţiei altor duhuri...

Lupta, bătălia muzicii se dă azi mai ales în jurul sufletelor tinerilor. Când este sufletul mai deschis, mai adevărat, mai sensibil, mai gata **să primească** decât la tinereţe, la ieşirea din curata copilărie? Tinereţea este gata să primească, să îmbrăţişeze întreaga lume, cu toate cele bune, dar şi cele rele ale sale. Însă în graba primirii se poate uita uneori că amestecul celor rele cu cele bune le strică, le face rele şi pe cele bune — binele adevărat nu are amestec cu răul. Această disponibilitate pentru **primire** poate fi terenul cel mai propice pentru viitoarea „consumaţie", dacă nu merge împreună cu nevoia de **dăruire** şi cu discernământul **stăpânirii de sine**, stăpânirea **adevărată** de sine (ce dă puterea renunţării, atunci când trebuie) şi nu cea ilustrată şi indusă de „durii" filmelor ieftine de aventuri.

Iar în cazul muzicii, ca şi în cazul tuturor celorlalte aspecte ale vieţii, nu este vorba numai de succesul trecător al unei melodii sau al alteia, doar de un moment sau de altul, ci de o viaţă întreagă de „muzică", ce începe cu cântecul de leagăn — şi de iubire — al mamei, se continuă în cântarea tăcută şi liniştită a familiei creştine cu părinţi cuminţi, în cuvintele cântării dascălilor înţelepţi şi a conducătorilor curaţi şi adevăraţi ai unei societăţi nu „călduţe", ci care ştie, are înţelepciunea atât de tragic dobândită „a cunoştinţei binelui şi răului" (Fac. 2, 9; 3, 22), cunoscând şi Calea spre singurul Bine, sădită în Biserică de Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Aceasta este cântarea care răsună în Biserică, o cântare care **preface şi întoarce** spre bine cântarea lumii, o cântare a tuturor, nu numai a tinerilor sau numai a bătrânilor, ca în „modele" şi „modelele" lumii, ci o cântare veşnică, a bătrânilor şi a tinerilor, a drepţilor ca şi a păcătoşilor ce se căiesc, a celor plecaţi dintre noi, a oştilor îngereşti, a luminării de sus — a Dumnezeirii.

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Din cugetările Sf. cuv. Ioan Iacob Hozevitul

Pentru citirea şi cugetarea Dumnezeieştilor Scripturi

De multe ori am scris cuvinte pentru folosul meu sufletesc şi am crezut că aceste cuvinte pot folosi şi altor persoane care nu prea au vreme să deschidă cărţile şi poate nici nu au la îndemână cărţile potrivite. Ştiu că în ziua de azi toată lumea este grăbită şi cărţile cele groase ale Sfinţilor Părinţi stau uitate şi rar cine le mai citeşte. Aşa este duhul veacului, aşa sunt ocupaţiile oamenilor, aşa este războiul cel nevăzut, încât lucrul cel duhovnicesc şi mai ales citirea cărţilor sfinte nu prea au loc în viaţa creştinilor de azi. Şi asta nu se întâmplă numai în lumea mirenilor, ci înşişi monahii au început să-şi ajusteze viaţa după moda nouă. Grija celor pământeşti îi ţine încătuşaţi şi nu pot să mai afle vreme pentru citirea şi cugetarea dumnezeieştilor Scripturi.

Abia au vreme să asculte pravila din biserică, însă şi atunci mintea le este împovărată cu grija trupească şi cu necazurile vieţii. Pentru îndulcirea sufletului greu se găseşte vreme în veacul nostru. Şi aceasta ne păgubeşte mai mult decât toate. Căci neavând răgaz a privi mai des către cele cereşti, uităm rostul vieţii, slăbim duhovniceşte şi ajungem de multe ori la deznădăjduire, când ştim ce fel de făgăduinţă am făcut înaintea lui Dumnezeu şi când vedem că se cheltuieşte viaţa în chip zadarnic.

Iată cum ne sfătuieşte Cuviosul Nicodim Aghioritul în privinţa aceasta:

„Toţi creştinii... datori sunt a citi Dumnezeieştile Scripturi, pentru că, după cum zice Sfântul Ioan Gură de Aur, fără citirea Sfintelor Scripturi nu poate cineva a se mântui".

Apoi Sfântul Ioan Scărarul ne încredinţează că citirea luminează mintea, o îmbogăţeşte şi năravurile le pune în rânduială.

Iar Sfântul Efrem Sirul zice: „În ce chip trâmbiţa strigând, în vreme de război, deşteaptă osârdia vitejilor luptători împotriva inamicului, aşa şi Sfintele Scripturi deşteaptă osârdia ta spre cele bune şi te îmbărbătează împotriva patimilor. Pentru care, frate al meu, trezeşte-te cu întemeiere şi te sârguieşte de-a pururi a te lipi de citirea Sfintelor Scripturi, ca să te înveţe cum se cade a fugi de cursele vrăjmaşului şi a dobândi viaţa veşnică. Sunt însă unii care citesc dar nu-şi dau silinţa să înţeleagă cele scrise".

Sfântul Apostol Pavel scrie către ucenicul Timotei: „Ia aminte la citire!", iar Purtătorul de Dumnezeu Ignatie porunceşte diaconului Iron, scriindu-i: „Ia aminte la citire ca nu numai tu să cunoşti legile, ci şi la ceilalţi să le tâlcuieşti.

Dacă în vremea cea veche era neapărată nevoie de citirea Scripturilor (când erau şi povăţuitori destui cu viaţă sfântă şi lumea era mai credincioasă), dar oare astăzi când s-au înmulţit vicleşugurile în lume şi s-au împuţinat păstorii cei buni, acum când nu mai găseşti pildă de viaţă curată şi nici povăţuitori sufleteşti, cu cât mai mult trebuie să ne sârguim la citirea Sfintelor cărţi, pentru a nu greşi drumul mântuirii.

Să ne gândim fraţilor că mântuirea noastră este în mare primejdie, acum când nu mai sunt povăţuitori. Deci să fim mai cu pază de orice vătămare sufletească şi mai sârguitori la citirea Sfintelor Scripturi. În ele vom afla mângâiere şi luminare..

(Extras din volumul: „Hrană duhovnicească", Ierusalim, 1968, p. 7)

PRAGA — 10-14 Septembrie 1997

„Să construim poduri, dărâmând bariere"

Sub titlul sugestiv redat mai sus, s-a desfăşurat în perioada 10-14 septembrie 1997 în capitala Republicii Cehe, în organizarea ECC (European Charismatic Consultation) şi I.C.C.O.W.E. (International Charismatic Consultation on World Evanghelisation) beneficiind de largul sprijin al Conferinţei Episcopale Catolice din Cehia şi Primăriei oraşului Praga, a II-a Conferinţă Consultativă a celor două foruri pe tema unităţii şi evanghelizării în lumea modernă.

La lucrările Conferinţei au participat, la invitaţia Preşedintelui I.C.C.O.W.E., Fr. Michael Harper, preot ortodox, şi o delegaţie ortodoxă ce a cuprins două cadre didactice ale Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu (Pr. lect. drd. Ieremia Marga şi Pr. Prep. Constantin Necula), pe profesoara de religie Drd. Elena Dumitraşcu — Sibiu, precum şi şapte tineri alcătuind un grup - coral - restrâns, „TIMOTHEOS" - aparţinând Oastei Domnului - din cadrul Bisericii Ortodoxe Române. Lor li s-a adăugat din ziua a doua Pr. Prof. Ioan Sauca (WCC).

Consultaţia, desfăşurată pe parcursul a patru zile, a cuprins un număr de aproximativ 400 de participanţi, din care 35 au fost ortodocşi (români, ruşi, bulgari, englezi, americani, sârbi, ucraineni). Geografic, conferinţa a avut 185 de est-europeni, 175 vest-europeni şi 40 de participanţi din afara Europei (SUA, India, Sri Lanca, Africa de Sud, Nigeria, Malaezia, Canada).

Păstrând specificul unei întâlniri harismatice — fără îndoială şocant uneori pentru ortodocşii prezenţi — consultaţia asupra unităţii creştine şi evanghelizării prin puterea Duhului Sfânt a oferit dincolo de lecţia teologică, o fericită şansă de a cunoaşte personalităţi ale mişcărilor harismatice, şi nu numai, din Bisericile istorice (catolice şi protestante) dar şi din noile mişcări (curente) creştine, şansa unică de a vedea spre ce îşi îndreaptă atenţia misiunea creştină contemporană. Dacă în mare parte discursurile au menţinut atenţia îndreptată spre realităţi mai cu seamă socio-umane sau socio-politice (un pastor american pledând în plen ideea ca delegaţia cehă să acorde iertare prin delegaţia rusă, poporului rus, în numele poporului ceh...), nu au lipsit nici relatările cu real caracter teologic. În secţiunea de evanghelizare şi-au adus aportul cu adevărat duhovnicesc Pr. Michael Harper — convertit prin mişcarea harismatică la Ortodoxie, P. Daniel Anje — de a cărui prietenie şi cordială prezenţă delegaţia ortodoxă s-a bucurat în mod constant, Prof. Dr. Jan Milič Lochman (Fraţii Cehi) — care a prezentat un interesant material asupra schimbărilor din societatea postcomunistă în teritoriul ceh şi slovac, precum şi Episcopul catolic Borislaw Dembowiski (Polonia) cu o excelentă expunere „Unitatea creştină ca fundament al Europei Unite". Toate şedinţele de la secţiunea „evanghelizare" s-au deschis prin scurte exegeze propunând cele 3 teme majore ale întâlnirii: Înnoire (Rom. 12, 1-2), Unitate (Efes. 2, 11-18), Evanghelizare (I Petru 2, 9-10). Din păcate prezentarea temelor biblice au alunecat, nu o dată, spre sociologizare superficială.

Mult mai atent au fost însă conturate discuţiile din plenul lucrărilor secţiunii „teologilor". Aici au fost apreciate la superlativ intervenţiile a doi teologi ortodocşi: I.P.S. Kallistos Ware şi Pr. Prof. Ioan Sauca. Pentru cititorul avizat, primul nume reprezintă fără îndoială unul din chipurile centrale ale teologiei ortodoxe „apusene", iar pentru noi românii prezenţi acolo, materialul Părintelui Sauca ne-a produs o reală satisfacţie, un excelent mijloc de a „pune la punct" toate „scadenţele teologice" pe care le remarcaserăm în timpul manifestărilor de până atunci.

De real interes au fost şi discuţiile pe grupuri restrânse, organizate în fiecare după-amiază, timp de 3 ore, pe tema reînnoirii - unităţii - evanghelizării. Modelul pe care-l oferea „Oastea Domnului" din cadrul Bisericii Ortodoxe Române pentru participarea la activitatea liturgică şi misionară a mirenilor în cadrul Bisericii „instituţionalizate" (cum des plăcea „neinstituţionalizaţilor" să facă remarca) aproape că a bulversat (în sensul cel mai bun cu putinţă) preconcepţiile protestanţilor sau neoprotestanţilor cu privire la „rigiditatea sufocantă" a „sistemului bisericilor ortodoxe". Curios este că ceea ce unii preoţi ortodocşi socotesc a fi „coloana a cincea a protestantismului în Biserica Ortodoxă" s-a vădit a fi acolo — în contextul în care am putut vedea ce pregătesc „coloanele" care vin mereu spre Est o „avangardă" redutabilă atât ca sistem cât şi ca mod de acceptare a mirenilor în Biserică şi în misiunea sa modernă. Faptul că tinerii ortodocşi — au putut oferi revista „Timotheos" sau „Iisus Biruitorul" precum şi casete cu muzică ortodoxă celor prezenţi — semn al unei misiuni lucrative — a impresionat în mod plăcut pe toţi participanţii şi au oferit motiv de meditaţie pentru restul delegaţiei româneşti (compusă din penticostali şi baptişti), ca şi pentru delegaţia Bisericii Ortodoxe Ruse.

Mărturia ortodoxă a tinerilor fraţi de la „Oastea Domnului" a mai cuprins şi un concert de muzică corală cuprinzând atât Troparul Învierii, condacele şi Axionul Învierii, cântat în dulcele stil psaltic cât şi câteva scurte bucăţi muzicale din repertoriul specific „Oastei Domnului". Repertoriul ales cu multă grijă — se cunoştea atenţia pe care o acordă mişcarea harismatică melodiei — chiar cântat în limba română, a chemat după sine o seară de meditaţie şi rugăciune într-o atmosferă duhovnicească mult apropiată de ceea ce socotim noi a fi rugăciunea cu adevărat. „Song"-urile cu ritmuri alerte — extrem de apropiate uneori de muzica cotidiană a posturilor radio-Tv — ca şi mişcările dansante cu care ne obişnuiseră o parte din participanţi au fost înlocuite în ultima seară a Conferinţei cu cântări ce chemau meditaţia la Cuvântul lui Dumnezeu ca şi la ceea ce ar trebui să fie cu adevărat creştinul pentru contemporani. Omul lui Dumnezeu, semnul de întrebare mântuitor.

Manifestării corale i-a urmat în dimineaţa zilei de sâmbătă, 13 septembrie, săvârşirea slujbei de sfinţire a pâinii şi vinului, a grâului şi untdelemnului, în ritual ortodox, corala „Timotheos" întregind frumuseţea slujbei prin cântarea sa (textele în limba engleză nefiind un handicap în frumuseţea interpretării). Soborul i-a cuprins pe episcopii ortodocşi prezenţi la Conferinţă — Kallistos Ware (de Diocleţia) şi Serafim Sigrist (USA) — precum şi pe Pr. Michael Harper şi Ştefan Zencuch (USA). Slujirea a emoţionat pe cei prezenţi, mulţi dintre ei — chiar români — luând contact pentru prima dată cu actul liturgic ortodox. Că au fost impresionaţi a arătat-o şi faptul că în Duminica Sfintei Cruci, la Catedrala Ortodoxă Sf. Chiril şi Metodie din Praga printre participanţi s-au aflat şi un mare număr de penticostali, baptişti, evanghelici, metodişti, luterani şi catolici.

Reuniunea de dimineaţă a ortodocşilor s-a prelungit după-amiază când în lucrările pe secţiuni ortodocşii au realizat un benefic dialog de informare şi de prezentare a modului în care au perceput Conferinţa, cum percep teologia sau, uneori, „pseudo-teologia" unora dintre participanţi precum şi mijloacele misionare de care „blocul ortodox" are şi va avea mereu nevoie pentru ca reînviorarea în Sfântul Duh, unitatea şi vestirea Evangheliei să satisfacă mereu şi mereu setea de Dumnezeu a credincioşilor ortodocşi pentru ca aceştia să nu vadă neapărat „reînnoirea - unitatea şi evanghelizarea" numai şi numai în „mişcările harismatice".

Duminică, în ziua Înălţării Sf. Cruci, delegaţia română a participat, cum am arătat, la Sfânta Liturghie în catedrala Apostolilor Slavilor, Sf. Chiril şi Metodie. Soborul, condus de I.P.S. Dorotei de Praga, corala bisericii, participarea credincioşilor ne-au readus în suflete liniştea rugăciunii şi a împărtăşirii cu harul Domnului nostru Iisus Hristos, cu dragostea lui Dumnezeu-Tatăl şi Împărtăşirea Sfântului Duh. În Catedrala ce adăposteşte şi muzeul martirilor cehi în lupta partizană împotriva nazismului german, primele cuvinte rostite în limba română au fost „Să ne iubim unii pe alţii ca într-un gând să **Mărturisim**". Poate că aceasta va fi fost ţelul participării româneşti-ortodoxe la lucrările Conferinţei de la Praga. De a mărturisi frumuseţea şi plinătatea Ortodoxiei care are forţa spirituală de a „construi poduri" şi de a „dărâma bariere".

Pr. Prep. Constantin NECULA

Între dreptate şi iertare

Relaţiile interumane până la apariţia creştinismului au fost fundamentate pe legea dusă la extrem a dreptăţii, şi nu odată pe ură şi răzbunare. Nici religiile, fie apărute înaintea creştinismului, fie ulterior, n-au cunoscut porunca iubirii aproapelui, sau dacă totuşi au cunoscut-o, nu i-au acordat atenţia cuvenită.

Un moment deosebit în evoluţia religioasă a umanităţii îl constituie poporul evreu, la care într-o primă fază a istoriei sale spirituale, găsim porunca iubirii semenului, dar exprimată într-o formă negativă, indicând mai degrabă ce nu trebuie să faci semenului **„să nu faci altora ceea ce n-ai vrea să-ţi facă ţie!"** (Tobit 4, 15), iar mai apoi într-o formă superioară, însă cu o accentuată nuanţă exclusivistă, sfera ei incluzându-i doar pe cei de acelaşi neam, se subînţelege că cei vizaţi erau evreii: **„să nu ai ură asupra fiilor poporului tău, ci să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi!"** (Lev. 19, 18).

În creştinism, cosmosul şi omul sunt considerate rodul exclusiv al iubirii divine, iubire care şi-a atins apogeul în jertfa de pe cruce a lui Hristos. Prin Hristos Cel ce S-a răstignit pentru noi, Dumnezeu ne-a făcut pe noi oamenii fiii Săi şi fraţi între noi, de aici decurgând îndatorirea de a ne respecta şi iubi unii pe alţii.

Dacă în Vechiul Testament iubirea aproapelui avea aplicabilitate doar asupra celor de acelaşi neam, Mântuitorul îi extinde conţinutul, arătându-ne că datorăm iubire şi respect tuturor semenilor noştri indiferent de criterii de ordin etnic, rasial sau de orice altă natură.

Nota de specificitate absolută pe care a adus-o Hristos este însă porunca iubirii vrăjmaşilor, care nu-şi are echivalent în nici o altă religie sau sistem etico-filosofic: **„Eu însă vă spun vouă: Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blesteamă, faceţi bine celor ce vă urăsc pe voi şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc"** (Mt. 5, 44), constituindu-se într-o adevărată probă de foc prin care ni se pune la încercare însăşi calitatea noastră de creştini, fiind totodată „criteriul ultim al prezenţei Sf. Duh în om" (Cuv. Siluan Atonitul, **Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei**, p. 24).

Dar de ce trebuie să-i iubim pe vrăjmaşii noştri, deci pe cei care ne urăsc şi ne jignesc, şi care ne fac sau ne doresc tot timpul răul?

Este în logica cea mai elementară şi stă la îndemâna fiecăruia dintre noi că niciodată răul nu va putea fi stăvilit şi nici stins cu rău, după cum nu vei putea pune capăt urii cu ură. Urăşti, dar ura ta va naşte la rându-i ură, şi ea se va întinde ca o plagă, contaminându-te şi pe tine şi pe celălalt. Cel care se lasă înrobit de ură, a intrat într-un joc periculos care-l va pierde. Este aidoma acelei reacţii în lanţ din fizica nucleară al cărei rezultat final este dezintegrarea materiei.

Singura posibilitate de a te smulge din acest vârtej ucigător, din această „spirală descendentă a distrugerii" cum o numea un celebru pastor american de culoare — M. L. King, este întoarcerea ta spre celălalt, cu îngăduinţă şi iubire, căci făcând aşa vei omorî răutatea din sufletul tău, iar în conştiinţa celuilalt vei aprinde scânteia părerii de rău.

Iertarea vrăjmaşilor noştri este mai întâi de toate, propria noastră vindecare lăuntrică, certitudinea că ne-am emancipat de sub tutela răului. Începem să fim realmente mai buni, să sporim în bine, nu atunci când ne credem noi mai buni, ci atunci când reuşim să-i vedem pe ceilalţi mai buni decât ne apăreau înainte iar pe noi mai discutabili în comparaţie cu ei. Iertarea vrăjmaşilor are, înainte de toate, rostul de a ne vindeca pe noi înşine de egoism şi de a ne smulge din ghearele răului. Lupta împotriva răului de aici trebuie să înceapă, din propria noastră realitate lăuntrică.

Este limpede pentru orice om integru că aceasta este unica modalitate de ieşire de sub influenţa răului. Marea problemă care se pune în legătură cu porunca iubirii şi iertării vrăjmaşilor noştri este însă aceea dacă nu cumva procedând astfel, deci iertând răul la nesfârşit (căci acesta este sensul îndemnului dat de Hristos lui Petru de a ierta de **„şaptezeci de ori câte şapte"** (Mt. 18, 22) nu greşim, pentru că neluând atitudine împotriva lui, acesta va prolifera, iar acel simţ justiţiar care ne animă pe fiecare dintre noi ne îndeamnă tocmai să sancţionăm răul.

Să amintim doar câteva texte din Sf. Scriptură care ne îndreptăţesc întru totul să avem o atitudine neconcesivă împotriva răului, ba mai mult, suntem sfătuiţi să luptăm cu toată tăria împotriva lui. Sf. Ap. Pavel ne îndeamnă fără echivoc **„să urâm răul"** (Rm. 12, 9) sub toate ipostazele, arătând că Dumnezeu care este **„Dumnezeul ordinii şi nu al neorânduielii"** (1 Cor. 14, 33) nu acceptă răul sau fărădelegea şi nici nu le lasă nesancţionate.

Au existat destule situaţii în care Mântuitorul, în pofida bunătăţii Sale recunoscute, S-a comportat cu severitate, nepregetând să-i veştejească pe adversarii Săi, iar atunci când a socotit de cuviinţă i-a alungat din templu pe profanatorii şi profitorii Legii (Mt. 21, 12), iar una dintre parabolele Sale se încheie într-un mod de-a dreptul tranşant **„pe cei răi cu rău îi va pierde"** (Mt. 21, 41).

Desigur, texte de genul acestora găsim mult mai multe în paginile Sf. Scripturi. Le-am ales doar pe acestea pentru a vedea că Mântuitorul a ştiut, atunci când împrejurările o impuneau, să fie aspru şi neconcesiv în privinţa răului. Dar oare, nu S-a contrazis Mântuitorul prin aceasta? Pentru că toate aceste texte amintite mai sus, şi altele încă, nu fac altceva decât să vină în contrazicere cu cele afirmate de El în privinţa iertării vrăjmaşilor noştri. Să se fi contrazis Hristos, sau să ne fi cerut nouă, fiinţe slabe şi atât de expuse răului un lucru care aparent frizează imposibilul? Aparent ne găsim în faţa unei situaţii fără ieşire, asemănătoare multora în care Hristos îi punea pe ascultătorii Săi. Cum vom putea găsi însă o soluţie de echilibru între cele două aspecte ale problemei, între dreptate şi iertare, care aparent se pare că sunt de neconciliat? Cum vom putea da curs dreptăţii, fără să încălcăm porunca iubirii vrăjmaşilor?

Dacă vom încerca să restabilim dreptatea ne găsim în situaţia de a încălca porunca iubirii, iar dreptatea fără iubire riscă să devină nedreptate, trezindu-ne în final că nu suntem departe de cei care se întreceau plini de râvnă să aplice legea talionului. Dacă ne vom lăsa însă de tot cuceriţi de porunca iertării, ar însemna să facem aceasta în detrimentul dreptăţii, ba ne expunem chiar riscului de a deveni prea îngăduitori, căzând într-un soi de indiferenţă, de laxitate morală şi care poate deveni la rându-i la fel de păguboasă. Iar noi ştim că în ultimă instanţă răul nu trebuie îngăduit, ci sancţionat.

Soluţia ieşirii dintr-o astfel de situaţie aparent insolvabilă nu este decât aceea care ne îndeamnă ca, în ceea ce ne priveşte pe noi ca persoane private să iertăm răul, mai mult avem chiar îndatorirea morală de a ne ruga pentru îndreptarea vrăjmaşilor noştri, pentru că orice biruinţă asupra răului prin iertare şi iubire este de fapt o victorie asupra răului din noi înşine.

Suntem îndemnaţi şi avem datoria să suferim răul şi să-l iertăm atâta timp cât urmările sale se răsfrâng doar asupra noastră ca persoane private. Dar din momentul în care urmările sale se repercutează şi asupra celorlalţi, sau asupra societăţii, atunci suntem datori să intervenim cu fermitate, dând curs dreptăţii. Dar chiar şi-n atari situaţii suntem îndemnaţi să nu ne lăsăm stăpâniţi de ură şi patimă, ci să acţionăm cu detaşare şi luciditate în speranţa că demersurile noastre vor duce la un sfârşit bun.

Pentru o cât mai dreaptă rezolvare a lucrurilor, pentru o cât mai bună reuşită a demersurilor noastre de scoatere a semenului nostru de sub influenţa răului, Mântuitorul ne recomandă o procedură în mai multe etape. Este mai întâi confruntarea numai „între tine şi El" în speranţa că dacă te va asculta „Îl vei câştiga", dacă însă vei fi refuzat, ia câţiva martori pentru statornicirea adevărului, iar dacă refuză şi aceasta, urmează recursul la instanţa supremă „spune-l Bisericii", ştiut fiind că Biserica este infailibilă, iar neascultarea de Biserică implică neascultarea de Dumnezeu, soluţia ultimă în acest caz fiind excomunicarea, iar singura care poate pronunţa un astfel de verdict este numai Biserica (Mt. 18, 15—17).

Revenind la porunca iubirii vrăjmaşilor noştri suntem îndemnaţi ca în relaţiile noastre personale să nu ne lăsăm niciodată copleşiţi de ură sau răzbunare, pentru simplul fapt că răsplătirea răului cu rău nu numai că nu poate rezolva problema răului, dar nici nu va duce, în nici un caz, la instaurarea dreptăţii.

Firilor intransigente, celor care se prenumără în categoria celor „flămânzi şi însetaţi de dreptate", şi care atunci când acţionează sub imperiul poruncii iubirii şi iertării vrăjmaşilor au impresia că o fac în detrimentul dreptăţii, li se oferă totuşi o satisfacţie. Căci dacă vor privi cu luare aminte în preajma lor vor vedea că de fapt răul şi fărădelegea nu rămân nesancţionate, atâta doar că nu noi suntem cei care avem căderea să o facem, ci Dumnezeu (**„Nu vă răzbunaţi singuri, ci daţi-i loc mâniei grăite de Domnul, căci scris este: A Mea este răzbunarea, Eu voi răsplăti"** — Rm. 12, 19). Pentru că atunci când judecăm, nu facem altceva decât să ne substituim lui Dumnezeu, arogându-ne un drept care nu ne aparţine.

În realitate răul este sancţionat, şi nu doar dincolo, ci încă de aici. Mai întâi de legile omeneşti, după care se conduce societatea umană, iar prin aceste legi şi prin legiuitorii, care au menirea să le aplice, acţionează de fapt justiţia divină, căci aceste legi omeneşti nu sunt decât „slujitoare ale lui Dumnezeu, răzbunare a mâniei Lui asupra celui care săvârşeşte răul" (Rm. 13, 4).

Dacă vedem în preajma noastră cazuri de oameni care nu se trezesc din rătăcirea lor, şi continuă să stăruie în rău, mai mult, vedem că asupra unora ca acestora întârzie să se pronunţe justiţia divină, iar justiţia omenească nu o face datorită imperfecţiunilor sale, să nu credem că astfel de cazuri „scapă" atenţiei lui Dumnezeu. Pentru că de multe ori categoriile gândirii divine sunt altele decât cele ale gândirii umane, scăpând priceperii noastre, iar modul de a acţiona al divinităţii transcende raţiunea umană. Finalmente însă, răul nu va rămâne nesancţionat, iar cea mai mare pedeapsă care li se aplică celor care săvârşesc răul nu este decât aceea că „Dumnezeu îi lasă la mintea lor cea fără judecată, să facă ceea ce nu se cade" (Rm. 1, 28), lăsându-i de fapt pradă propriei lor degradări şi propriului lor sfârşit lamentabil.

Preot Nicolae STOIA

Ziua Forţelor Armate - 25 octombrie 1944
Eliberarea părţii de nord-vest a ţării

Acum 52 de ani, la începutul lui septembrie 1944, trupele Horthysto-hitleriste atacau cu infanterie şi blindate, forţând linia de demarcaţie stabilită prin Dictatul de la Viena, pentru a ajunge la Carpaţi şi a opri astfel pătrunderea trupelor româno-sovietice la nord de Carpaţi.

Pentru a contracara planurile inamicului, Comandamentul român a deplasat trupe în partea Transilvaniei rămasă românească, pentru a se opri pătrunderea inamicului până la sosirea trupelor devenite libere în Moldova după încheierea armistiţiului.

Trupele române au acţionat la vest de Munţii Apuseni cu Vânătorii de Munte ai generalului Mociulschi, cu Corpul de Cavalerie român alături de unităţile sovietice. În Podişul Transilvaniei Armata română făcând parte din Frontul 2 Ucrainian, comandat de mareşalul Malinovschi, a fost comandată de generalul Gheorghe Avramescu, iar Armata I-a română, care se găsea în Ardealul liber a avut comandant pe generalul Macici Nicolae.

Divizia a 18-a infanterie, sibiană, făcând parte din Armata a 4-a română a dus luptele între Mureş şi Arieş. Grupul 90 Vânători de Munte, din care am făcut parte şi eu, a acţionat în luptele care s-au dat la cotul Mureşului, Cheţani, cota 243. Luptele ce s-au dat în această regiune, au dus la eliberarea oraşului Turda, ocupat de câteva zile de horthyşti, dând în acelaşi timp naştere bătăliei Clujului.

Grupul 90 Vânători de Munte a mai dus lupte grele şi pe valea Someşului Mic, izbutind să oblige inamicul la retragere rapidă formând un cap de pod la Sanctioara, dând astfel posibilitatea trupelor române şi sovietice din apropiere să treacă râul şi să se desfăşoare în acţiuni de luptă ofensivă, zădărnicind astfel intenţia inamicului de a organiza o rezistenţă pe munţii Meseş şi Făget.

Deşi lovit din toate părţile, inamicul face o ultimă încercare de rezistenţă pe aliniamentul Carei şi Satu Mare organizând aici lucrări de rezistenţă.

Înaintarea ostaşilor noştri fără odihnă, nimicind din calea lor puternicile ariergărzi duşmane, care nu voiau să cedeze teritoriul Ardealului furat, a fost oarecum îngreuiată şi de condiţiile atmosferice, ploile necontenite care împiedicau înaintarea, întârzierea în aprovizionarea cu muniţii, precum şi în sosirea regulată a hranei; în plus, horthyştii-hitlerişti în retragere au aruncat în aer poduri de peste apele din cale, au distrus căi de acces şi prin trageri de interdicţii din tot armamentul din dotarea lor au cerut multe sacrificii din partea trupelor noastre, aflate în plin marş de victorie.

În dimineaţa zilei de 25 octombrie 1944 Grupul 90 Vânători de Munte sibian, pe la orele 10, a ajuns pe linia vechii frontiere, asigurând astfel repunerea la vechile lor locuri a bornelor de frontieră, mutate vremelnic în urma odiosului Dictat de la Viena, din 1940.

În ziua următoare, tot pe la orele 10, Grupul nostru, 90 Vânători de Munte, care urmărea inamicul, ce se retrăgea în direcţia Nyreghyhaza, a făcut o scurtă oprire, timp în care comandantul Grupului, colonelul Radu Dobrescu, ne-a adus la cunoştinţă comunicatul Marelui Stat Major, în care se spunea:

„În Transilvania de Nord, trupele române, sub comanda Generalului de Corp de Armată, Avramescu Gheorghe, au ocupat oraşele Carei şi Satu Mare, după care au depăşit frontiera româno-maghiară, dezrobind astfel întreaga Transilvanie.

După două luni de lupte îndârjite, trupele române au reuşit, într-o primă fază, să distrugă forţele germane din interiorul ţării noastre, capturând 52 000 de ofiţeri şi soldaţi germani, printre care 16 generali.

Jertfele de sânge ale armatei române în aceste două luni de zile de lupte neîntrerupte au fost mari. Peste 1 500 ofiţeri, 1 400 subofiţeri şi 62 000 soldaţi, au căzut pentru dezrobirea Ardealului.

Locotenent (r) Ioan CRISTEA
Veteran de război din Est şi Vest

Închinare lui Avram Iancu

„Avram Iancu va vieţui în memoria noastră şi a tuturor generaţiilor care ne vor succede nouă, până când istoria omenirii va mai avea să consemne câte ceva din viaţa naţiunii dacoromâneşti".

Sub semnul acestor luminate şi grave speranţe şi convingeri ale lui George Barţiu, mărturisite în zilele de doliu naţional din toamna anului 1872, s-au desfăşurat la Sibiu manifestările de cinstire a faptei şi jertfei lui Avram Iancu, la comemorarea a 125 de ani de la trecerea în eternitate a Craiului Munţilor.

Iniţiativa **Societăţii Culturale „Avram Iancu"** a fost susţinută de **Universitatea „Lucian Blaga", Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna", Cercul Militar şi Biblioteca „Astra"**, materializându-se în câteva momente semnificative ale comemorării din 15 octombrie 1997. Astfel, la ora 12, Capela Facultăţii de Teologie a găzduit un parastas de pomenire şi închinare onorat de cinci distinşi slujitori ai bisericii, în frunte cu pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, decanul Facultăţii de Teologie, precum şi de cei peste 50 de studenţi teologi din corul bărbătesc. În final, istoricul Dr. Mihai Racoviţan, vicepreşedinte al Societăţii Culturale „Avram Iancu" din Sibiu, a subliniat semnificaţia manifestărilor şi a mulţumit celor prezenţi. Au fost vizionate apoi cele două expoziţii de documente organizate la Facultatea de Teologie şi la Biblioteca „Astra", întru omagierea lui Avram Iancu şi a mişcării naţionale din veacul trecut.

La ora 18, Cercul Militar din Sibiu a găzduit o consistentă şi sobră sesiune de comunicări, susţinute de: prof. univ. dr. h.c. Dumitru Ciocoi-Pop, rectorul Universităţii „Lucian Blaga" („Avram Iancu şi conştiinţa europeană"), prof. univ. dr. Mircea Păcurariu („Preoţimea românească în revoluţia condusă de Avram Iancu"), prof. univ. dr. Gheorghe Pavelescu („Avram Iancu în conştiinţa colectivă"), prof. univ. dr. Mircea Tomuş („Horia şi Iancu, două ipostaze ale aceluiaşi arhetip"), conf. univ. dr. Pamfil Matei, preşedintele Societăţii Culturale „Avram Iancu" din Sibiu („Avram Iancu şi recunoştinţa urmaşilor"), dr. Mihai Racoviţan („Avram Iancu, simbol tutelar al românilor") şi colonel Ion Dinu, şeful Cercului Militar.

Manifestările comemorative s-au încheiat cu un sugestiv moment poetic şi muzical realizat de actorul Ion Buleandră şi corul studenţilor teologi condus de pr. lector Vasile Grăjdian şi preparator Sorin Dobre.

Numeroasa asistenţă a putut aprecia ţinuta academică a disertaţiilor prezentate, readucerea în memorie a unor momente dramatice ale luptei naţionale a românilor din Transilvania şi din celelalte provincii ale teritoriului naţional, evocarea treimii celei nedespărţite a luptelor noastre de izbăvire naţională: Andrei Şaguna („cârmuitorul cu crucea"), Simion Bărnuţiu („conducătorul cu condeiul") şi Avram Iancu („conducătorul cu spada vitejiei străbune"), precum şi a gesturilor de cinstire a memoriei lui Avram Iancu de către urmaşi, în special a vibrantelor manifestări naţionale organizate în anul 1924, la Centenarul naşterii lui Avram Iancu, de către **Asociaţiunea Transilvană pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român.**

Incursiunile în istoria neamului românesc şi referirile la frământările şi speranţele actuale, au condus la argumentarea lucidă a aprecierii că Avram Iancu a fost un spirit luminat, o conştiinţă europeană a vremii sale, deschisă spre înţelegere şi toleranţă, dar străină de tot ce ar fi putut aduce atingere demnităţii şi libertăţii neamului său, iar gândul şi fapta lui Avram Iancu, devenit binemeritat un simbol naţional şi un erou de mitologie autohtonă, îşi păstrează şi astăzi valoarea de izvor de învăţăminte ce n-ar trebui să fie nici devalorizat prin fraze demagogice, dar nici uitat!

Manifestarea s-a încheiat într-o atmosferă de bucurie pentru frumoasa cinstire a lui Avram Iancu, dar şi de speranţă nu lipsită de nelinişti, sentimente alimentate de întâmplări actuale, dar şi de cuvintele cu care mitropolitul Nicolae Bălan îşi încheia cuvântarea rostită la Ţebea, în anul 1924, ca o rugăciune către Dumnezeu:

„Duhul lui Iancu rămână de-a pururi în inima poporului nostru, ca o întărire pentru cei şovăielnici, ca o neînfricată împintenare spre jertfă a tuturora şi ca o călăuză bună în vremile grele de cari nu este scutită soarta nici unui popor".

Cu el să ne umplem inimile şi, închinându-se înaintea umbrei marelui erou, să-i zicem:

Iancule mare,
Bravule tare,
Cu noi să fii!"

Pamfil MATEI

Sincretism şi neo-păgânism

New Age se constituie ca un fel de milenarism modern, care aşteaptă şi promovează o apropiată împlinire a istoriei, a unei epoci de fericire pământească, foarte apropiată de cea aşteptată de milenarismul antic. Numai că în „parusia" neo-gnosticilor, hristosul care va veni la sfârşitul timpurilor nu mai e Fiul lui Dumnezeu, ci un hristos cosmic, al tradiţiei ezoterice, un avatar, un maestru spiritual, care să re taureze în cosmos o nouă ierarhie spirituală. Aşadar, neo-gnosticismul se descoperă a fi profund sincretist şi neo-păgân.

Elementele neo-păgâne în New Age sunt numeroase. „În special în lumea anglo-saxonă, o componentă semnificativă a neo-păgânismului e aşa-zisa 'spiritualitate a femeilor', un fel de mediu feminist, care tinde să valorizeze vrăjitoria modernă şi să se opună religiilor creştină şi ebraică, întrucât sunt patriarhale. Se deschide, chiar şi pe calea conceptului de neo-păgânism, o posibilitate de contact cu grupuri ce practică magia şi satanismul. Dezvoltarea teosofiei şi spiritismului e stimulată de importanţa acordată în New Age aşa-zisului 'channeling', care constă în a stabili contacte cu fiinţe din planuri diferite de cel uman, şi care 'dictează' mesaje sau cărţi întregi unor indivizi cu disponibilităţi speciale de receptare".[1] Acestora le putem adăuga constituirea unei „noi psihologii", ce utilizează tehnici tradiţionale de influenţare a psihicului. Ne referim la hipnoză şi alte mijloace de manipulare a potenţelor psihice, unul dintre acestea fiind muzica satanică, ce are o inimaginabilă capacitate de inducţie în subconştient a unor mesaje programate electronic. Aceasta-i lumea aşaziselor „subculturi de tineret", cum le numea Dan Stanca.

Spre a ne putea referi la puţine din cauzele ce au condus la înflorirea acestui fenomen, să mai observăm un aspect: relaţia cu natura. Pentru New Age, între natură şi Dumnezeu nu mai există raportul dintre Creator şi creatură. Câtă vreme Dumnezeu nu mai este o fiinţă personală, distincţia între El şi făptură nu se mai face. Dumnezeu se găseşte peste tot, inclusiv în om, dar nu prin energiile Sale necreate, cum învaţă Biserica Ortodoxă, ci în mod substanţial. Practic, omul şi natura sunt o părticică dintr-un dumnezeu cosmic. Această doctrină neo-gnostică nu mai are în centru dogmele Sfintei Treimi şi întrupării Cuvântului. De aceea, se distinge tocmai prin ignorarea personalismului şi refuzul tainei.[2] „Nu poţi spune că de când omul a abandonat Biserica nu mai crede în nimic: el crede în totul".[3]

Aşadar, neo-gnosticul de tip New Age nu e un ateu, ci un panteist, când nu este un ignorant. Pentru a-şi satisface „nevoia de mister", apelează la hibrizi prefabricaţi. Căci a pierdut sensul tainei, dimensiunea liturgică a vieţii. Iar aceasta îşi are originile într-un creştinism secularizat, raţionalistic, aşa cum l-a manifestat Renaşterea. Cauzele sunt însă mult mai îndepărtate: într-o teologie raţională, ce nu mai putea cuprinde relaţia omului cu Dumnezeu în consonanţă cu învăţătura Sfintei Scripturi şi a Sfinţilor Părinţi, ci mai degrabă după doctrina aristotelică a substanţei. Asemenea concepţie depersonalizantă L-a izolat pe Dumnezeu într-un cer îndepărtat şi inaccesibil, Care trimite omului o graţie creată, administrată juridic de om. Dar omul n-a putut suferi această separare de Dumnezeu, ci a căutat să şi-L apropie, până la a-L identifica cu sine şi cu natura. Aceasta-i consecinţa ultimă a refuzului învăţăturii privind participarea harică la viaţa treimică, pe calea energiilor divine necreate. Biserica Ortodoxă proclamă o mântuire în imanent, dar nu imanentă. Evul Mediu intelectualist-raţionalistic a afirmat o mântuire în imanent, substanţială. Iar protestantismul a afirmat extrema spiritualizantă. Pentru ca modernitatea să se oprească la o indistincţie totală între divin şi uman, proclamând o mântuire imanentă, în şi prin cosmos.

Depăşirea acestei situaţii constă în revalorizarea patrimoniului gândirii Sfinţilor Părinţi, care învaţă că omul poate participa la viaţa dumnezeirii prin harul necreat, fără a se confunda cu Dumnezeu. Este o participare harică, prin Sfintele Taine. Din această perspectivă, omul îşi poate da seama de pericolul pe care-l reprezintă New Age-ul, cu gândirea sa panteistă şi practicile sale neo-păgâne, care vor avea ca finalitate nu mântuirea omului, ci distrugerea lui. De aceea, „Hristos sau Vărsătorul" este marea alternativă a zilelor noastre!

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU
Roma

1 A.M. Baggio — Il New Age come ideologia, în Nuova Umanità, 15 (1993), p. 24;

2 Giandomenico Nucci S.J. — Le radici gnostiche del 'New Age-, în La Cività Cattolica, c. 3462/17 septembrie 1994, p. 477;

3 Chesterton, cit. de J.F. Stafford — Il movimento -New Age', şi A. Nicholas — Un pensiero basati sul sincretismo e sul relativismo, în Osservatore Romano, 30 octombrie 1992, p. 7.

Biserica în climatul social de astăzi

(I)

Atunci când unii preoți doresc să descrie deficiențele găsite în parohiile lor, ei dau la iveală imaginea ei posomorâtă. Atitudinea lor este pesimistă. Ei văd probleme, dar nu văd soluții. Ei sesizează mai degrabă obstacole insurmontabile decât posibilități. Covârșiți de obstacolele nedorite, viziunea lor asupra activității lui Dumnezeu este neclară și cețoasă. Credința poate să aducă și îndoială. Visurile par să dispară. Deseori este posibil să devii atât de preocupat de ceea ce nu se întâmplă, încât tinzi să nu mai vezi ceea ce este în realitate.

Evident, noi trebuie să ținem cont și de partea umană a parohiei, adică de numeroasele temperamente, situații, necesități și particularități. Anumite probleme: metodă, atitudine, limbaj și strategie depind de înțelepciunea și experiența duhovnicească a preotului, experiență pe care o dobândește prin studierea istoriei, a bazelor parohiei și a nivelului duhovnicesc al fiecărui credincios în parte. Patriarh l Fotie al Constantinopolului a fost întrebat într-o bună zi care din numeroasele icoane ale lui Hristos care se pictau în acele zile este cea adevărată. Răspunsul lui a fost: „Știind că romanii aveau diferite stiluri și culori, și că inzii alt stil, la fel și elinii și egiptenii, putem spune că același obiect este reprezentat în diferite moduri. Aceeași Evanghelie este scrisă cu litere latine, dar și cu alte litere, cu cele ale inzilor ale evreilor, și chiar ale etiopienilor. Cuvintele dumnezeiești sunt scrise diferit din punct de vedere al formei și mărimii, ele sunt chiar însoțite de sunete diferite. Dar ceea ce contează mai presus de toate nu este limba care le conferă o formă exterioară, ci conținutul, mesajul interior și semnificația adâncă".

Reînnoirea parohiei implică o înțelegere proprie atât a mesajului Bisericii, cât și a naturii lexibile a comunității. Cea dintâi rămâne în esența ei neschimbătoare, în timp ce ultima, parohia, este compusă din bărbați și femei de culturi, vârste și stadii duhovnicești diferite, nefiind astfel, niciodată constantă sau uniformă. Prin urmare, noi întâlnim, pe de o parte, o Evanghelie care nu cunoaște schimbări, iar pe de altă parte, nevoile schimbătoare ale unei anumite parohii. Dumnezeu este constant în toate relațiile Sale cu creaturile Lui.

„Era vidului de existență"

Omul modern, în golul și frustrarea largă din ziua de astăzi, are un impuls foarte puternic pentru a risipi acest rău care a făcut ca epoca de azi să fie numită „epoca vidului". În ciuda ambiguităților ei, această expresie corespunde unei sete adânci pentru dreptate și sens. Există un abis în societatea secolului nostru un abis de natură existențială. Este o gaură creată de o nebunie fără de margini, de o viteză spectaculoasă, de supraproducție și supraconsum. Trădează o absență, în special absența de sens. Lumea noastră a devenit nesănătoasă, nebună, a devenit în adevăratul sens al cuvântului lipsită de minte.

„Noii profeți" au anunțat simultan moartea lui Dumnezeu și moartea omului. Însă, ceea ce au proclamat ei cu adevărat a fost moartea oricărui sens. Acest anunț dramatic a devenit deja banal. În societatea noastră postmodernă domnește indiferența maselor, în care obiceiul analizelor domină, iar autonomia privată există de la sine. Ceea ce este „nou" este acceptat de fapt ca ceva „vechi". Inovația este banală, iar viitorul nu este asimilat nici măcar ca un progres inevitabil.

Poate o societate să trăiască mult timp în asemenea condiții, într-o asemenea stare de indiferență? Desigur, relele sociale sunt întotdeauna mai mari decât ceea ce ne spun profeții sociologiei optimiste, iar boala este cu atât mai periculoasă, cu cât nu are simptome evidente. Există un pericol extrem în care pacientul nu mai e în stare să reacționeze. Din fericire, lumea noastră încă nu a atins acest punct, însă este de cea mai mare urgență să se clarifice calea care duce la o reînnoire terapeutică. Nimic nu ar fi mai lipsit de eficiență acum decât să se propună sisteme abstracte sau statuturi nerealiste. Căutarea sensului implică un efort personal, de care nu poate să fugă nimeni și care nu poate fi mandatat nimănui.

Personalitatea umană se dezvoltă în comuniune. Noi suntem asemenea plantelor aflate într-un ghiveci și care au nevoie de îngrijire. Noi toți ne fortificăm prin ajutor mutual, noi toți devenim noi înșine prin alții. Atunci dispare narcisismul, iar noi începem să realizăm că lucrurile merg mult mai bine în doi. Individul izolat nu poate avea sens, fiind ținut prizonier de către propriul său interior, propriul său eu. Sensul începe odată cu crearea relației interpersonale. Scriptura ne arată aceasta prin evocarea alianței lui Dumnezeu cu creația Sa (în cartea Facerii) a alianței lui Dumnezeu cu poporul Său și a leământului lui Hristos cu umanitatea întreagă. Ceea ce se poate vedea de aici este că fiecare creștin botezat ar trebui să trăiască viața sa pământească în alianță absolută cu Dumnezeu, înlăturând orice urmă de autonomie personală, fiindcă el nu există numai pentru sine, ci este responsabil de sine altcuiva.

Permisivitatea ca dogmă socială contemporană

A permite cuiva orice este un fapt comun azi, însă „a permite" nu este un slogan inventat de societatea modernă. Ceea ce este nou este faptul că hedonismul modern a transformat-o într-o dogmă reală și absolută. Iar a o pune în discuție este tabuul tabuurilor. Nu ne este permis să avem nici cea mai mică îndoială cu privire la impactul pe care îl produce. Cultura noastră secularizată nu ne permite să ne întrebăm dacă nu cumva există un punct pe care, în cazul în care această permisivitate îl depășește, atunci aceasta va avea efecte perverse. Astfel, permisivitatea răstoarnă toleranța, respingând adevărata libertate de a alege. Apărătorii ei au preluat tonul inchizitorilor, cu întregul lor dogmatism și absolutism. Oricine încearcă să reacționeze, ori să exprime o diferență de opinie este catalogat drept „minoritate morală" și introvertit. Este tratat ca un fel de **tartuffe**. Ei nu recunosc dreptul cuiva de a fi diferit. Doar concepțiile lor sunt ortodoxe și reprezintă cultura reală și adevărată! Acesta este modul în care gândesc și vorbesc ei despre standardele creștine de viață. Paradoxul este acela că ei consideră ideologia lor ca singura care poate fi validă și acceptată, având însă și pretenția că societatea modernă este complet lipsită de orice ideologie. De fapt, ideologia lor tronează în toată gloria. Ea nu are autor nu are reprezentare, este, mai degrabă, anonimă. Însă, în același timp, este și cea mai represivă și tiranică. Deseori ia denumirea ambiguă de „spiritul timpurilor noastre", fiind astfel o ideologie invizibilă și necalificată. Ceea ce se întâmplă cu adevărat este faptul că devenim tot mai alienați, tot mai înstrăinați, și, în consecință, ne pierdem consecvent într-un ocean al conceptelor umane. Nu mai trăim de mult într-o societate liberă, a dialogului a respectului mutual pentru vederile altora, într-o societate în care fiecare să poată să-și exprime punctul lui de vedere, reacțiile sale, cât și diferențele sale de opinie. Civilizația noastră modernă este creată, însă nu de către libertatea noastră, ci de către destinul orb și necalificat creat de o minoritate. Când cineva ascultă pe idolii cinematografului, ai artelor, ai presei cotidiene, fiecare exaltând permisivitatea prin cele mai înălțătoare ode, atunci ne putem da seama cât de prozaic și de vulgar este totul. Același spirit animează pretutindeni acest iconoclasm. Ei justifică aceste opinii prin expresia comună: „Numai ceea ce există contează și trebuie să fie relevant".

Tineretul creștin într-un mediu ostil

Este un imperativ ca preotul să cunoască în termeni realiști elementele demoralizatoare aflate în educația care este acordată membrilor tineri ai parohiei sale. Mulți dintre ei participă la serviciile divine din ziua de duminică, mulți pot fi nerăbdători să discute cu preotul, însă mediul lor social de zi cu zi nu este nici pe departe edificator și moralizator. Deseori ei sunt inundați cu teorii agnostice și materialiste. Ei pleacă de la orele de curs cu o singură convingere: că adevărul este relativ, iar virtuțile imposibile sau neolositoare. Toate acestea îl influențează să proclame o relativitate a valorilor și să creadă că nici un punct de vedere nu este mai bun decât altul. Vechea idee a educației libere și liberale s-a transformat, fără să-ți dai seama, într-o educație pentru libertinaj. Scopul ei constă în eliberarea tinerilor de convingerile și prejudecățile lor religioase, iar consecința actuală imediată nu este alta decât superficialitatea și apatia. Este alarmantă această sărăcie de sens din sufletele tinerilor. Iar îndoiala este începutul necredinței.

Ca în toate eliberările de orice fel, și sexul a fost devalorizat, astfel că însuși sexul a fost supus imperativelor feministe, imperative care au distrus atracția dintre cele două sexe. Ceea ce este cunoscut acum sub numele de muzică pop — preocuparea dominantă a tineretului — este, de fapt, un narcotic care îi rupe pe tineri unul de altul, și nu mai puțin de părinți, având ca urmare distrugerea valorilor familiale. Vinovații principali sunt nu atât marxiștii atei, cât propagatorii scepticismului, a căror valoare — relativismul — este considerat ca fiind singurul „stil de viață", și care este exprimat prin numeroase cărți și filme de mare popularitate. Dacă purcedem la o analiză onestă a tuturor acestor curente moderne de gândire, atunci descoperim o formă de nihilism sado-masochist, popularizat sub diverse sloganuri pseudo-democratice. Copiii noștri joacă fără să vrea pe tonul acestor filozofi existențiali care provocăduiesc că nici un set de valori nu este mai bun decât altul. Ignorând sistematic adevăratele lor personalități, ei digeră filozofia disperării și a nihilismului. Există o distorsionare a termenului „democrație" și o respingere a oricărei discriminări între ceea ce este bine și ceea ce este rău.

Adevărata filozofie este descoperirea (făcută, conform tradiției, pentru prima oară de Thales când a privit la cerul înstelat) că lumea e te inteligibilă. Această este o descoperire fericită, întrucât eliberează mintea de dependența față de reputație, de bogăție, de plăcere senzuală, de convenție socială și credință populară. Însă eliberând mintea de iluziile societății locale, o asemenea viață „teoretică" aduce cu sine, de cele mai multe ori, o imposibilă problemă de relație publică. Societatea, simțindu-se amenințată, s-ar putea îndepărta de filozofie, asemenea Atenei din timpul lui Socrate. Cu o anumită discreție, filozofia sănătoasă a reușit să se mențină prin ea însăși, și de fapt n-a încetat vreodată să cerceteze ce este binele, natura omului, și alte subiecte fundamentale, subiecte care în lumea modernă au fost învăluite de un relativism confuz.

Lumea ideilor, pe care studentul este dator să o experimenteze, îl poate ruina în cazul în care curentele filozofice îmbrățișează falsul principiu de respingere a oricărei referiri la stabilirea adevărului. În consecință, filozofia se răspândește într-o formă lipsită de fundament. Abandonează problema binelui și preia elemente de pasiune umană. Și tocmai aceste pasiuni, precum istoria și cultura, au fost cele care au adus, în cele din urmă, problemele în lume (prin alunecarea filozofiei de la viziunea clasică comprehensivă cu privire la natura umană și finalitatea ei) și au produs nihilismul enervant expus de Nietzsche. Și cu toată această distorsionare și golire interioară, mai există totuși o sete pentru revigorare religioasă, deoarece nici cei mai buni filozofi nu pot fi considerați suficienți pentru obținerea binelui care este, de fapt, unica sursă pentru regenerare. Filozofia are și ea ambiguitățile ei, fiindcă, așa cum vedem la patronul nihilismului, Nietzsche, un erou s-ar putea ivi pe neașteptate ca o reacție împotriva modernității.

Educația modernă tinde să întoarcă spiritul studenților noștri spre o versiune destructivă a ubicuității relativismului valoric. Paradoxul constă în aceea că, în cadrul erei tehnologice, generația noastră pierde sentimentul confidenței în viață, sentimentul securității, și, prin urmare, fericirea. Am pierdut sentimentul de „apartenență", am uitat că mai există o ființă mai presus de noi, deasupra noastră, Care ne iubește și Care poate interveni atunci când durerea, suferința și moartea se apropie. Astfel, noi deținem toate simptomele fricii, ale melancoliei și singurătății; de aceea avem și o rată crescută de sinucideri. Iar în aceste condiții cu siguranță că este greu să credem în Dumnezeu-Tatăl, a Cărui prezență o simțim tot mai aproape și în interiorul nostru.

Toate aceste probleme trebuie să fie prezente în mintea preotului. În munca sa pastorală el trebuie să amintească parohienilor de comorile pe care aceștia le dețin în calitate de creștini, dar mai ales de ortodocși. Trebuie apoi să le reamintească cum toate aceste comori, odată transpuse în viața de zi cu zi, pot să-i susțină împotriva climatului care amenință societatea. Rezultatul unei asemenea preocupări constante a preotului față de credincioșii săi poate fi acela că aceștia se vor îndrepta spre următorul pas, anume împărtășirea responsabilă a experienței și potențialității lor și celorlalți oameni. Se deschide, astfel, câmpul evangelizării și al misiunii. Acționarea în termeni simpli — fără discursuri dificile —, ci doar prin manifestarea propriei identități, și apoi radierea spre exterior a bucuriei interioare, depășirea stressului și exprimarea recunoștinței pentru binefacerile date zi de zi de către Dumnezeu constituie fapte edificatoare pentru cei cu care venim în contact.

Unii se pot gândi că, propunând aceste valori evanghelice alternative, noi suntem, de fapt, la fel ca cei puternici ai acestei lumi, dorind și noi impunerea ideilor și a filozofiei noastre. Însă Învățătura lui Hristos nu este un pachet de legi normative. Ea poate deține forma unor principii, fiindcă este imposibil să eviți anumite forme umane care să fie înțelese de oameni. Însă diferența față de toate celelalte legi constă în aceea că învățările creștine au drept fundament dumnezeirea lui Hristos. El a fost trimis de Dumnezeu să descopere această îndrumare salvatoare a oamenilor către o viață plină de sens. Ideile creștine nu sunt abstracte și teoretice, cum sunt, de pildă, la Platon, ci izvorăsc din Persoana vie a lui Hristos. Ideile lui Platon nu mă pot mântui. Pentru mântuire am nevoie de Cel care mă face capabil să pun în acțiune ceea ce cere El de la mine. Trebuie să înțelegem întreaga doctrină a lui Hristos — Care fiind Dumnezeu, S-a făcut om pentru noi și pentru mântuirea noastră — așa cum se spune în Crezul Niceean. În spatele Scripturii ne vorbește Dumnezeu Care a luat umanitatea noastră, împreună cu toate ispitele la care suntem și noi supuși. Care a fost supus umilinței, nedreptății și suferinței, Care a trecut prin toate condițiile posibile ale omului, supremul act fiind moartea pe Cruce, o mare taină. Însă povestea Lui nu se sfârșește acolo pe Golgota. Din moarte se întoarce, prin Înviere, într-o victorie asupra acesteia și a răului, invitându-ne și pe noi să ne împărtășim de aceeași slavă.

Răspunsul pe care îl dă Sf. Irineu societății pluraliste

Răspunsul la problema modului în care trebuie să facem față unei societăți pluraliste, înțelegând prin aceasta o încrucișare de idei, culturi și religii diferite, este dat de Irineu, episcopul Lyonului și marele misionar al timpului său. Orașul Lyon își trage numele de la Lug sau Lucus, o divinitate păgână, despre care romanii credeau că îl întrupează pe Mercur, zeul artelor tehnice, al comercianților și chiar al hoților. Ca zeitate a fost asimilat divinității grecești Hermes. Însuși acest amalgam de caracteristici divine poate fi o imagine a intereselor care domneau în acest oraș. Existau în oraș o mulțime de concepții religioase, de la celticul Lug până la grecul Hermes. Europa din acea vreme era una a numeroaselor zeități, pășnice, atâta timp cât coabitarea era admisă însă, totodată, limitate în puterea lor de reînnoire socială.

Mai mult, zeița Cybele era venerată și la Lyon, precum în alte numeroase localități ale Imperiului. La început zeitate frigiană din Asia Mică, ea a fost apoi asimilată divinității grecești Rhea care făcea parte din grupul cunoscut sub numele de titani. Acești titani nu erau foarte diferiți de giganții din Scriptură (Fac. 6, 4). Ei au fost eliminați de Zeus care i-a alungat în adâncurile Tartarului, fiind așezați sub Hades. În Vechiul Testament giganții au fost considerați „eroi din vechime" care au dispărut încetul cu încetul, fiind condamnați pentru erorile lor de Domnul Dumnezeu.

Cybele avea ca iubit pe tânărul și frumosul păstor Attis. La fel ca Adonis, el era o divinitate grecească de origine feniciană, simbolizând principiul fertilității masculine. Adonis înseamnă în limba feniciană, la fel ca și Adonai în ebraică, „Domnul meu". Astfel evreii au creat cel mai sfânt nume, de format din tetragrama YHWH (Yahveh), care nu era nici citit și nici pronunțat. YHWH este unul din cele două principale nume date lui Dumnezeu în Biblie, celălalt fiind Elohim, o formă plurală compusă din articolul masculin EL.

Se pare că Pothim, predecesorul lui Irineu la Lyon, era familiarizat cu această tradiție despre un Dumnezeu incomunicabil. El refuza celor străini de Evanghelie, cât și oponenților ei, să spună cine este Dumnezeul creștin. La fel a procedat și cu guvernatorul roman. Pothin era originar din Frigia, prin urmare cunoștea bine cultul zeiței Cybele. Apoi mai trebuie să ținem cont de faptul că numele lui Pothin derivă din verbul **potheo,** care înseamnă „dorința pentru ceva pierdut", cuprinzând atât reclamarea obiectului pierdut, cât și regretul pentru acesta. Acest nume, necunoscut în Noul Testament, a fost foarte frecvent în Grecia clasică și a fost deținut de numeroși autori creștini, în înțelesul de dorință adâncă spirituală.

Cultul Cybelei era unul orgiastic. Ceremonia acestor misterii urma un ritual de inițiere alcătuit din acte sexuale, o prostituție „sacră". Un alt cult cu largă răspândire în întregul Imperiu era și montanismul, originar tot din Frigia. Acest cult a fost poate o formă mai spiritualizată a cultului orgiastic. Această mișcare austeră, prin faptul că îi incita pe membrii ei la martiriu și la un comportament sexual riguros, a exercitat o mare influență și asupra anumitor Biserici și asupra unor autori și învățați creștini, cum a fost, de pildă, Tertulian. Exista în aceste culte un fel de încurajare a plăcerii, nimeni nu și-ar fi putut da seama unde începea partea spirituală și unde se sfârșea senzualul. În orice caz, atunci când Pothin a sosit în Lyon, aici era practicat un cult cu intenții îndoielnice. Actul martiric al lui Pothin ne-a fost păstrat de Eusebiu, un istoric bisericesc obiectiv din Cezareea Palestinei, născut, însă, în Anatolia.

Am relatat toate aceste lucruri cu scopul de a-l familiariza pe cititor cu cadrul în care și-a desfășurat Sf. Irineu misiunea. În lucrarea sa „Împotriva ereziilor" (de la sfârșitul celui de-al doilea secol), noi putem vedea abilitatea lui de a face față unei complicate forme de pietate în Lyon, cuprinzând sincretismul și nostalgia pentru păgânism. El era, desigur, un om al tradiției, însă în același timp un autentic păstor al timpului său. Explica faptul că „credința pe care am primit-o în mod constant de la Biserică prin acțiunea Sf. Duh este un fel de tezaur de mare valoare, așezat într-un vas excelent, pe care l-a tot întinerit și pe care îl tot întinerește (3, 24, 1). Dat fiind că gnosticismul amenința credința, el s-a decis, ca un bun păstor ce era, să facă față pericolului, devenind polemist și respingându-i erorile. Ca un teolog adevărat cu grijă pentru păstoriții săi, el a expus caracterul pozitiv al dreptei credințe. Cu o atitudine catehetică uimitoare pentru cei din ziua de azi, el a arătat ceea ce este metodologic necesar pentru a purta lupta împotriva acestor ideologii, pe care le cunoștea foarte bine. Căci înainte de a le respinge ideile, a încercat să fie cât se poate de informat în ceea ce le privește. Spunea: „Oricine dorește să-i convertească pe gnostici, trebuie să cunoască înainte de acesta sistemul lor de învățătură. Este imposibil ca cineva să vindece pe bolnav, dacă nu este conștient de răul de care suferă. Acest sistem noi l-am urmat cu toată strictețea posibilă" (**Împotriva ereziilor,** 4).

Mai departe, Sf. Irineu răspunde folosind atât argumente raționale cât și referințe din Sfânta Scriptură. Întregul său efort teologic este inspirat de necesitatea de a face față unei probleme majore a timpului său. El își prezintă discursul despre credință într-un mod acceptabil, folosind metodele moderne de cercetare. Această metodă, tradițională și creatoare în același timp, caută să descopere adevărul și să elaboreze afirmații teologice echilibrate. Metoda sa rămâne un bun model pentru oricare preot din ziua de azi. Nimeni nu este în stare să cerceteze cu adevărat într-un mod efectiv și creator dacă nu este dominat de un sentiment al profunditățiii inspirându-se direct și abundent din tradiția vie a credinței noastre. Nici nu putem uita lumea în care trăim — cu strigătele și cerințele ei legitime, cu fluxul de idei care are influență asupra fiecăruia, și din care trebuie să discernem care sunt pozitive și care negative. De asemenea trebuie să fim familiarizați cu ispitele intelectuale, cu aroganța cucerirrilor științifice și ale noilor descoperiri.

Trăind în acest secol, noi trebuie să-i citim permanent pe autorii antici, cum ar fi, de exemplu, Sf. Irineu, căci aceștia au cunoscut bine situațiile care au existat în timpul lor, analizând scrupulos cauzele și propunând remediile. Ei au purtat dialoguri cu fiecare curent de gândire în parte, încercând, pe tot posibilul, înțelegerea lor, așa precum afirmă însuși Sf. Irineu că a procedat.

Fiind făcute și impuse unele abstracții, noi trebuie să păstrăm în minte acea tă „modernitate" atunci când meditâm astăzi asupra credinței. Dacă metodele exegetice ale Sf. Irineu nu pot deveni ale noastre, totuși un exeget cinstit poate, cel puțin, să vadă ceea ce vine din Vechiul și Noul Testament și ceea ce nu. Teologul trebuie să-și zideaască cercetarea sa prin citirea Sfintei Scripturi și prin interpretarea ei plină de sens, așa cum este citită și trăită în Biserică. Tocmai din acest motiv a fost excelentă antropologia Sf. Irineu. El nu s-a considerat niciodată rivalul lui Dumnezeu, ci partenerul Său preaiubit. Măreția lui Dumnezeu este suprema binecuvântare și glorificare a omului. Sunt teologi care îi pun pe Dumnezeu și pe om în opoziție. Însă învățătura lui Irineu ne arată că posibilitatea de îndumnezeire a omului în Hristos îl protejează pe cel dintâi de orice pierdere sau vătămare a umanității sale, și-l conduce spre plenitudinea sa, adică umanizarea sa completă ca rezultat al îndumnezeirii lui.

Am putea să citâm în acest context afirmația lui Paul Claudel: „A înțelege un om se aseamănă cu încercarea de a cuprinde un peisaj; trebuie să alegi punctul potrivit de vizionare. Și noi știm că nu este alt punct mai potrivit de vizionare decât vârful. De acolo noi avem cea mai bună vedere asupra tuturor lucrurilor". În această perspectivă, viitorul aparține lui Dumnezeu. El este cel mai înalt, și vede, astfel, toate mult mai clar decât sunt ele în realitate.

Traducere din Mitropolit Emilianos Timiadis **Parohie, preoție și înnoire** (Brookline, Massachusetts, S.U.A., 1994).

(Urmare în numărul viitor)

drd. PAUL BRUSANOWSKI,
preparator

† IN MEMORIAM

† Pr. Pompiliu Acelenescu

Miercuri, 17 septembrie 1997, după o suferinţă lungă şi grea, s-a stins din viaţa aceasta, la domiciliul lui din Sibiu, blând şi liniştit, aşa cum i-a fost şi firea, un slujitor al Bisericii noastre Ortodoxe, venerabilul părinte Acelenescu Pompiliu, la vârsta de 80 de ani.

A fost unul dintre cei şase copii ai vrednicului de pomenire părinte Acelenescu Pompiliu senior, ctitorul bisericii monumentale din comuna Jina, jud. Sibiu şi singurul dintre copii care i-a urmat în slujirea sfântă a preoţiei.

Iniţial, răposatul în Domnul părinte Acelenescu s-a pregătit pentru o carieră militară, urmând cursurile Şcolii militare de ofiţeri din Sibiu şi Bucureşti. După absolvire, din anul 1942 a funcţionat ca ofiţer instructor de aviaţie, pe rând, la Flotilele de aviaţie ale Armatei române din Bucureşti, Buzău, Blaj, Turda şi iar Bucureşti — Pantelimon. A participat la luptele de pe frontul de Vest în cel de-al II-lea Război mondial, cu Escadrila II de vânătoare, până la sfârşitul războiului.

Dar schimbându-se vremurile, în loc să i se recunoască meritele de luptă şi de jertfă pentru eliberarea Patriei şi zdrobirea hitlerismului, în baza Legii 180/1945, a fost silit să demisioneze din cadrele armatei. După un an de studii la Facultatea de drept din Cluj (1946/1947) se retrage, neavând posibilităţi materiale pentru a-şi continua studiile. Acceptă un post de comisar de poliţie tocmai la Sighetul Marmaţiei, de unde, după un an, în urma căsătoriei cu Elena Bobicescu din Sibiu, se transferă la Sibiu unde este nevoit să treacă prin toate fazele de specializare în ramurile de activitate juridică şi tehnică a instituţiei. Şi după ce pune bazele unui laborator modern de criminalistică, în noiembrie 1950, este destituit din funcţie fără nici o explicaţie. Exista de atunci una nedeclarată şi anume: nu mai avea „origine sănătoasă", fiind fiu de preot, lipsit şi de cel mai elementar drept al individului, dreptul de a se apăra.

Încurajat de vrednica sa soţie, şi sprijinit de marele Mitropolit Nicolae Bălan, se înscrie din toamna anului 1954 la Institutul Teologic din Sibiu. Frecventează cursurile facultăţii la zi şi absolvind-o cu succes, în anul 1957, se hirotoneşte preot în acelaşi an şi pleacă la Petrila — Lonea — Brad, din Eparhia Arad ca să suplinească pe un unchi al său, preot, care era bolnav. După un an şi după decesul unchiului său a rămas şi fără parohie şi fără adopţie în Eparhia Aradului şi abia după trei ani a obţinut parohia din satul Vurpăr — Alba din Eparhia Sibiului, unde pe parcursul a zece ani de activitate a reparat şi înzestrat biserica, acoperind cu deplin succes nevoile duhovniceşti ale credincioşilor împrăştiaţi cu aşezările pe o arie de activitate de peste 25 de km.p. Din motive de boală a fost transferat la cerere în parohia Sibişeni, în septembrie 1970.

Aici, la Sibişeni, va izbuti să realizeze cea mai fructuoasă activitate a sa de paroh şi păstor de suflete, reparând biserica, construind casa parohială şi „făcându-se tuturor de toate", ca pe toţi să-i adune la Biserică şi să-i convingă că a fost omul providenţial pentru ei, trimis de Dumnezeu să le fie dascăl de cuget şi de simţire românească şi păstor de suflete, într-o vreme în care Biserica şi spiritualitatea neamului erau la o grea încercare de persecuţia şi propaganda ateistă.

Bolnav şi epuizat fizic de eforturile depuse în ogorul pastoraţiei, dar şi de vicisitudinele destinului său încercat, în decembrie 1979, la vârsta de 62 de ani, este nevoit să se pensioneze pe motiv de boală.

Perioada care a urmat, deşi bolnav, fiind acasă alături de soţie de care a fost mereu despărţit în cei douăzeci de ani de pastoraţie, departe de casă, a fost poate şi cea mai uşoară şi mai frumoasă perioadă din viaţă; un deceniu consacrat familiei, rudelor, prietenilor şi colegilor de odinioară, ca şi preocupărilor literare, scriind versuri.

Timpul, care ne măsoară cu rigurozitate nu numai cursul vieţii, ci şi conţinutul ei, n-a fost generos cu Părintele Acelenescu nici la zenitul vieţii lui. În urmă cu mai bine de patru ani a fost victima unui accident vascular care l-a marcat greu, afectându-i mişcările şi echilibrul, până la decesul lui. Meritul Părintelui Acelenescu a fost acela, că şi ultima lui încercare de viaţă a transformat-o în misiune, arătând celor ce l-au cunoscut şi partea cea nevăzută a vieţii preotului, purtând cu bărbăţie şi resemnare însemnele suferinţei (a paraliziei lui).

Ceremonia de înmormântare a Părintelui Acelenescu a fost pe cât de modestă, pe atât de emoţionantă. Sub un soare generos de început de toamnă, vineri, 19 septembrie a.c., la ora prânzului, s-au adunat în jurul sicriului cu rămăşiţele pământeşti ale decedatului, alături de soţia îndurerată, sora şi fraţii lui; fiul şi nora; rudele, colegii, prietenii şi vecinii. Soborul preoţilor slujitori i-a avut pe cei mai apropiaţi ai familiei: Pr. Lăzărici din Boiţa; Pr. Streza, Pr. Sămărghiţan, Pr. Sârbu şi Pr. Şpan, toţi din Sibiu. Iar după ce s-au citit cu evlavie Evangheliile şi rugăciunile îndătinate de dezlegare, specifice înmormântării preoţilor, subsemnatul a omagiat în câteva cuvinte personalitatea civică şi sacerdotală a răposatului, iar Pr. Streza, în calitate de paroh, după ce a punctat realizările mai importante din pastoraţie ale decedatului, a luat obişnuitele iertăciuni. Şi aşa, purtat pe umeri de preoţii care l-au prohodit, a fost depus într-un mormânt la Cimitirul din Sibiu, plâns de familie, de rudenii şi regretat de noi toţi ceilalţi prezenţi la înmormântarea lui.

Preot GHEORGHE ŞPAN

† Pr. Aurel Grecu

În ziua de 10 octombrie 1997 a încetat din viaţă preotul pensionar Grecu Aurel, în cartierul Galaţi-Făgăraş, la vârsta de 75 de ani.

S-a născut în S.U.A. în anul 1922, luna iunie, ziua 28, din părinţii Gheorghe şi Maria. A stat în America până la vârsta de opt ani, când, împreună cu familia s-a întors şi s-a stabilit în comuna Sărata, jud. Sibiu. Aici a frecventat Şcoala primară, după care a urmat cursurile Şcolii Normale de învăţători de la Deva. A obţinut diploma de învăţător în anul 1943. După terminarea stagiului militar a dat o diferenţă, iar apoi urmează cursurile Institutului Teologic din Sibiu.

În anul 1952 a fost sfinţit ca diacon la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, unde a funcţionat timp de 7 ani, împărţind chilia cu părintele Teofil Părăianu. În urma dispoziţiilor date în acea vreme, a părăsit Mânăstirea, fiind hirotonit întru preot în anul 1963, pe seama parohiei Ohaba, jud. Braşov. A mai funcţionat, scurte perioade, în parohiile Merghindeal, cu filia Dealul-Frumos, Veneţia de Sus şi în Bărcut, cu filia Zeliştat.

După ce se pensionează, se retrage la Făgăraş, slujind periodic în toate bisericile din oraş.

Slujba înmormântării sale a fost săvârşită în biserica ortodoxă din Făgăraş-Galaţi, de un sobor de 16 preoţi.

S-au ţinut două cuvântări şi s-a citit un cuvânt de mângâiere din partea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Antonie Plămădeală.

În cuvântul său, Arhimandritul Teofil Părăianu, fost coleg cu decedatul, a tâlcuit rugăciunea „Tatăl Nostru", făcând apoi o frumoasă apologie prietenei. A creionat apoi câteva amintiri legate de perioada cât au fost colegi la facultate şi, mai ales, la mânăstire. „Nu ne luăm rămas bun, părinte Aurele, a spus părintele Teofil Părăianu, pentru că ne vom mai întâlni dincolo, ştiind că moartea nu-i decât o virgulă în fraza vieţii".

P.C. Protopop al Făgăraşului, Pr. Cornel Ursu, în cuvântul său a insistat asupra chipului preotului aşa cum este prezentat în Filocalie, motivând aceasta prin faptul că Părintele Aurel citea foarte mult şi foarte des în această carte. A arătat apoi din vredniciile răposatului, şi a citit condoleanţele transmise de la Sfânta Arhiepiscopie.

D-zeu să-l odihnească!

Participant

Deschiderea noului an universitar la Sibiu

Miercuri 1 octombrie a.c., s-au deschis cursurile tuturor instituţiilor de învăţământ superior din ţara noastră. În anul acesta Sibiul a avut cinstea deosebită ca la deschiderea cursurilor Universităţii „Lucian Blaga" să asiste şi Domnul Prim-ministru Victor Ciorbea, însoţit de Domnul Gavril Dejeu, ministrul de Interne şi Virgil Petrescu, ministrul Educaţiei Naţionale. Înalţii oaspeţi au fost întâmpinaţi la Aeroportul Internaţional Sibiu de către reprezentanţi ai autorităţilor locale de Stat, precum şi de D-l Rector al Universităţii sibiene, Prof. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop.

De la aeroport oaspeţii s-au îndreptat spre Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", unde au fost întâmpinaţi de prorectorii Universităţii, Prof. Viorel Florea şi Prof. Constantin Oprean, Părintele Decan Dr. Mircea Păcurariu, profesori de teologie şi studenţi.

În capela Facultăţii, Părinţii Profesori Dumitru Abrudan, Ilie Moldovan şi Aurel Jivi au oficiat tradiţionalul **Te-Deum,** pentru deschiderea noului an universitar. Răspunsurile au fost date de corul studenţilor, dirijat de Părintele Lector Vasile Grăjdian. Au fost de faţă — în afară de cei trei miniştri amintiţi — Eminenţa Sa Dr. Christoph Klein, Episcopul Bisericii evanghelice-luterane C.A. din România, D-l Prefect Arh. Virgil Ispas, D-l Primar al oraşului Av. Dan Condurat şi alţi invitaţi.

Părintele Decan Mircea Păcurariu a rostit o scurtă alocuţiune, în care a arătat înalţilor oaspeţi câteva aspecte din trecutul şcolii noastre teologice, înfiinţată în anul 1786, care a dat culturii româneşti 20 de academicieni, iar neamului o serie de profesori şi absolvenţi militanţi în revoluţia din 1848, în mişcarea memorandistă, în acţiunile pentru realizarea statului naţional român unitar, în lupta pentru apărarea drepturilor noastre legitime în timpul regimului comunist. La sfârşit, Părintele Decan a oferit înalţilor oaspeţi câte un set de cărţi scrise de profesorii Facultăţii, iar câteva studente în teologie le-au oferit buchete de flori.

Domnul Prim-ministru Victor Ciorbea a mulţumit pentru cuvântul rostit şi a dat frumoase îndemnuri studenţilor teologi pentru misiunea lor viitoare de îndrumători ai credincioşilor sau ai elevilor din şcolile în care vor preda Religie.

În continuare, la ora 11,00 în sala mare a Casei de cultură din Sibiu — care s-a dovedit neîncăpătoare pentru numărul mare de studenţi — a avut loc solemnitatea deschiderii oficiale a noului an universitar. D-l Rector Dumitru Ciocoi-Pop a informat pe înalţii oaspeţi că Universitatea „Lucian Blaga" numără astăzi peste 8 000 de studenţi, 800 de cadre didactice titulare şi asociate şi întreţine relaţii academice cu 66 de universităţi din 26 de ţări.

Întâmpinat cu puternice aplauze, a luat cuvântul D-l Prim-ministru Victor Ciorbea, care, între altele, preluând un gând al filozofului Constantin Noica, a urat Universităţii sibiene să devină „un Heidelberg" al României. A încheiat cu urarea: „Dumnezeu să ne ajute şi să ne lumineze calea". Au mai luat cuvântul Dl. Prof. Univ. Dr. Virgil Petrescu, ministrul Educaţiei Naţionale, care a prezentat câteva din recentele măsuri luate de Guvern pentru dezvoltarea învăţământului şi Dl. Gavril Dejeu, care s-a adresat primului ministru mai mult în calitatea sa de sibian. Au mai rostit scurte alocuţiuni Dl. Bernard Boyer, ambasadorul Franţei, „doctor honoris causa" al Universităţii sibiene, ambasadorul Olandei, reprezentanţi ai ambasadelor Thailandei, Marii Britanii şi SUA la Bucureşti. Au fost de faţă câţiva reprezentanţi ai unor Universităţi din Germania şi Thailanda.

La ora 12 30 a avut loc festivitatea deschiderii noului an universitar la Academia Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu". Şi aici preotul militar Valentin Beţiu a oficiat un **Te-Deum,** după care s-a desfăşurat festivitatea propriu-zisă.

Prezenţa primului ministru şi a celorlalţi doi miniştri — prima de acest fel la Sibiu (doar în 1940 a mai participat generalul Ion Antonescu, pe atunci „Conducătorul ţării", la deschiderea cursurilor Universităţii clujene, refugiate la Sibiu), constituie un imbold pentru toţi profesorii şi studenţii sibieni în munca lor viitoare.

PARTICIPANT

Maica Tereza de Calcutta — o viaţă închinată slujirii lui Dumnezeu şi oamenilor

În seara zilei de 5 septembrie a.c. a trecut în veşnicie cea care a fost Maica Tereza de Calcutta, fondatoarea ordinului călugăresc al „Misionarelor Carităţii".

Ea s-a născut în data de 27 august 1910, la Skopje — Albania şi la numai 18 ani depune voturile monahale, devenind membră a unei comunităţi catolice din Rathcarnham — Irlanda.

Inspirată de duhul misionar al ajutorării săracilor, va colinda lumea, stabilindu-se, în final, în India, acolo unde a frapat-o cel mai mult mizeria şi sărăcia în care se zbat foarte mulţi oameni din pătura inferioară a societăţii.

Misionarismul ei creştin s-a concretizat în înfiinţarea de şcoli pentru cei săraci, în îngrijirea bolnavilor şi muribunzilor, în ocrotirea orfanilor şi a copiilor abandonaţi de familiile lor.

A poposit şi în România, în anul 1990, fondând o comunitate a „Misionarelor Carităţii", pe care a destinat-o a se ocupa de copiii abandonaţi şi de bătrânii fără de nici un sprijin material.

La funeraliile acestei vrednice misionare creştine, răsplătită pentru opera de binefacere şi ajutorare a săracilor lumii cu premiul Nobel, au participat peste 2 000 de delegaţi guvernamentali din mai multe ţări, precum şi reprezentanţi ai diferitelor Biserici creştine şi chiar ai unor religii necreştine.

Forţa care a inspirat-o şi a susţinut-o în prodigioasa lucrare misionară a fost iubirea nemărginită faţă de Mântuitorul Hristos şi faţă de toţi oamenii aflaţi în suferinţă, indiferent de neamul căruia au aparţinut şi credinţei pe care o aveau.

Pr. prof. D. ABRUDAN

PROGRAM DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV

PAROHIA PREJMER II	— 500 familii
PAROHIA PREJMER STUPINI	— 120 familii
	— fără biserică
	— fără casă parohială

Termen de concurs: **15 octombrie — 1 noiembrie 1997**

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile protopopeşti anexând adeverinţa cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona vechimea în funcţia anteclericală, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier Ad-bisericesc,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● La editura Buna Vestire din Beiuş a apărut o antologie a poeziei româneşti din Jugoslavia. E surprinzător să descoperi în această antologie 26 de poeţi români care creează în spaţiul jugoslav. (Mărturii despre fiinţă, Beiuş, 1997, 148 p.). Selecţia a făcut-o dl. Gheorghe F. Anghelescu, în momentul de faţă Ministru Secretar de Stat la Culte, care a făcut studii superioare de filozofie, istorie şi teologie, în prezent pregătind două teze de doctorat. Face o bună selecţie şi ne descopere valori poetice româneşti numeroase, confirmând, dacă mai era nevoie, că românul oriunde se naşte e poet. Căci într-adevăr e surprinzător să descoperi atâţia poeţi într-un spaţiu relativ mic şi în afara graniţelor României.

Domnul Gh. Anghelescu face un serviciu culturii româneşti, îmbogăţind-o cu aceste nume de poeţi, prea puţin cunoscuţi în spaţiul românesc propriu-zis. Exemplul ar trebui urmat şi cu privire la alte zone din lume pe unde trăiesc români.

* * *

● Licenţiat în Teologie la Facultatea din Sibiu, Ioan Sauca, a făcut studii de specializare în Anglia, a intrat în administraţia centrală bisericească şi în învăţământ la Facultatea de Teologie din Bucureşti. De aici a fost chemat să lucreze în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, la Geneva. Este secretar executiv pentru Studii ortodoxe şi Relaţii în Misiune. În această calitate a organizat între 19—27 ianuarie 1996, o consultaţie la Addis-Abeba în Etiopia, o consultaţie axată în special pe participări Ortodoxe. Lucrările acestei Consultaţii se publică de către Ioan Sauca într-un volum intitulat **„Ortodoxie şi culturi"** (publicată la Geneva, 1996, 186 p.). Toate contribuţiile a multor teologi ortodocşi şi a doi teologi, unul catolic şi unul protestant, au ca temă principală ceea ce în limbaj ecumenic se numeşte inculturarea. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă înrădăcinarea sistemelor teologice şi a activităţii Bisericilor în culturile locale. Adică într-un fel se face cultură teologică în America şi în alt fel, să zicem, în Japonia, în fiecare spaţiu geografic fiind obligatoriu a se ţine seama de cultura locală, de nivelul de înţelegere al credincioşilor şi de situaţiile specifice fiecărui loc sub raportul evoluţiilor culturale şi a problemelor specifice din celelalte puncte de vedere, social, politic etc.

Tema e de mult pe agenda preocupărilor Consiliului Ecumenic şi este într-adevăr una din preocupările importante şi interesante ale ecumenismului contemporan. Atâta numai că ea se studiază de ani de zile, iară şi iară, fără să se vadă anumite urmări practice. Totuşi ea ar urma să stabilească o bază comună de gândire şi viaţă creştină care să facă posibilă unitatea în diversitate. Pe măsură ce va câştiga teren tot mai mult, această orientare va putea fi una din bazele ecumenismului.

Din acest punct de vedere comunicările incluse în cartea lui Ioan Sauca intră în inventarul cercetărilor ecumenice şi vor putea fi folositoare.

* * *

● Pr. prof. dr. Vasile Mihoc, cunoscut îndrumător al Oastei Domnului, traduce şi publică în româneşte în editura „Oastea Domnului", cartea: **„Teologia bolii"** de Jean-Claude Larchet (Sibiu, 1997, 157 p.).

E vorba de o carte bine documentată, cu douăzeci de pagini de bibliografie şi de apeluri mai ales la Părinţii ortodocşi din vechime. E o carte de analiză şi consolare pentru cei care au neşansa să fie loviţi de boli şi necazuri.

Autorul e cunoscut ca analist de prestigiu prin două cărţi care i-au apărut la Paris după 1990 şi anume: **„Thérapeutique des maladies spirituelles"** (2 vol., Paris, 1991); a doua carte se intitulează **„Thérapeutique des maladies mentales"** (Paris, 1992).

Autorul este ortodox din Franţa, doctor în litere şi ştiinţe umane şi profesor de filosofie.

Ortodoxia franceză se dovedeşte a fi prolifică şi a fi preluat de la marii gânditori ruşi, stabiliţi în Franţa, temeinice orientări în teologie.

Cartea prof. Larchet va mângâia fără îndoială multe inimi.

* * *

● Se ştie că anul trecut un jurist evreu din Israel a publicat o carte intitulată: **„Arestarea, procesul şi moartea lui Iisus Hristos".** Cartea a fost tradusă şi publicată şi în româneşte. Autorul, după studii îndelungate, disculpă poporul evreu de condamnarea Mântuitorului. Am citit cartea şi este evident nereuşită. Nu convinge.

Tot pe această temă dr. Dragoş Corlăţeanu reeditează cartea **„Procesul Mântuitorului"** de Grigore T. Marcu şi Ioan Fruma, doctor în drept (Suceava, 1997, Editura „Cuvântul nostru", 344 p.). Pentru tipărirea ei, bineînţeles cu privire numai la conţinut, ni s-a cerut şi ne-am dat şi noi acordul. Cartea este subintitulată: **„Studiu juridic şi teologic"** şi a apărut pentru prima dată la Sibiu, 1945.

Este tot atât de actuală şi valoroasă ca şi în momentul publicării. Şi e cu atât mai importantă republicarea ei, cu cât nici acum nu încetează încercarea unor autori evrei de a combate evangheliile.

Cartea se recomandă de la sine.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 noiembrie
Nr. 41—42
1997

Mânăstirile din Transilvania şi rolul lor în trecut şi astăzi

A evoca, fie chiar în câteva cuvinte, crâmpeie din viaţa bisericească ortodoxă din Transilvania în general şi cu referire la mânăstirile ortodoxe de aici, de-a lungul istoriei în special, înseamnă a rememora pagini din istoria Transilvaniei, a acestei părţi a României a cărui viaţă la fel ca şi a Bisericii Ortodoxe de aici a fost o adevărată Golgotă.

Dacă neamul românesc, mai ales aici în Transilvania, unde vorba cronicarului am fost aşezaţi în **„calea tuturor răutăţilor"**, a rezistat vicisitudinilor istoriei, a unei istorii crunte şi nedrepte, făcute de alţii **„de nobis sine nobis"**, adică despre noi fără noi, aceasta se datorează în primul rând şi Bisericii strămoşeşti şi slujitorilor ei, mai cu seamă mânăstirilor şi bisericuţelor răspândite pe întreg cuprinsul transilvan.

Vreme de peste un mileniu, mânăstirile ortodoxe în Transilvania au fost adevărate **focare de cultură;** şi în acelaşi timp adevărate **bastioane ale Ortodoxiei.**

Cele aproape 180 de mânăstiri şi schituri menţionate de-a lungul istoriei în Transilvania, au constituit tot atâtea centre spirituale şi culturale pentru poporul român de aici, multe din ele fiind ctitorite de către fraţii de credinţă, şi de neam de dincolo de crestele Carpaţilor, ca semn al legăturii indestructibile dintre românii din toate provinciile româneşti.

Din istorie se cunosc numele celor mai vechi mânăstiri din Transilvania şi Banat. Astfel, una din cele mai vechi mânăstiri din Transilvania pare să fie cea din Meseş (jud. Sălaj), amintită într-un document din anul 1165, urmată apoi în Banat de mânăstirea Hodoş Bodrog, atestată şi ea tot într-un document scris în anul 1177.

În zona Mureşului, voievodul Ahtum zideşte o mânăstire la Cenade (vechea Morisena), unde, ne spun documentele istorice, se aflau călugări „greci" adică de religie ortodoxă. Alte mânăstiri din Transilvania amintite sunt cele din: Peri-Maramureşului, — devenită stavropighie patriarhală în anul 1491, apoi cele din Cuhea, Bârsana, Partoş şi Prislop, care după o veche tradiţie ar fi fost întemeiată chiar de Sf. Nicodim de la Tismana sau de către ucenici ai acestuia.

Să ne amintim apoi, tot veche, mânăstirea de la Râmeţi, din secolul al XIV-lea, vechime identificată după o inscripţie care aminteşte anul 1376, dar cu siguranţă că ea este mult mai veche. La acestea enumerăm apoi mânăstirile din Feleac şi cea de la Moisei, ultima sfinţită de mitropolitul Sava Brancovici.

Să amintim apoi şi alte multe mânăstiri şi schituri care n-au rezistat până în vremea noastră, dar care au rămas vii în amintirea poporului până astăzi, amintire concretizată în foarte multe toponimice ca: **Poiana Călugărului, La chilii, La mânăstire, Izvorul Călugărului, Schitul, Călugăra, Dealul Chiliilor** etc., şi care atestă faptul că în acel loc a existat o mânăstire sau un schit.

În secolul al XVIII-lea, cea mai însemnată mânăstire românească, a fost Sâmbăta de Sus, ctitorită de către voievodul martir trecut în rândul sfinţilor Constantin Brâncoveanu, pe locul unei biserici de lemn ctitorită de către bunicul său vornicul Preda Brâncoveanu.

La aceasta se adaugă tot în acest secol, existenţa aproximativ a 200 de schituri româneşti, ridicate din evlavia şi dărnicia călugărilor, preoţilor şi credincioşilor transilvăneni.

În toate aceste mânăstiri şi schituri, de-a lungul vremii, în pofida condiţiilor grele de viaţă prin care au trecut s-a desfăşurat o intensă activitate culturală şi chiar şcolară. Astfel, în multe dintre ele se copiau, de către călugării iscusiţi, manuscrise şi chiar lucrări originale.

Între acestea amintim cea a egumenului Visarion de la Mânăstirea Sâmbăta de Sus, intitulată „Întrebări şi răspunsuri pentru Legea a treia ce s-au izvodit şi s-au numit adecă uniia în ţara Ardealului", un fel de catehism adresat ortodocşilor confruntaţi cu propaganda uniată.

Mai mult în absolut toate mânăstirile şi schiturile din Transilvania au funcţionat şcoli în care se pregăteau tinerii români din satele învecinate. Mânăstirile au jucat apoi un rol important în activitatea filantropică, în sensul că în multe dintre ele existau aşa-numitele „bolniţe" unde găseau adăpost şi tratament medical gratuit pe lângă călugări şi credincioşii suferinzi.

Multe dintre mânăstiri, au jucat, mai ales după 1700, un rol însemnat în lupta purtată de clerul şi credincioşii ortodocşi din Transilvania pentru apărarea Ortodoxiei şi împotriva încercărilor de atragere la uniaţie.

Cele mai multe dintre mânăstirile din Transilvania au avut însă parte de martiriu, prin faptul că au fost incendiate sau dărâmate din ordinul generalului de tristă amintire Bukow, între 1761—1762. Au căzut atunci jertfă urgiei acestuia, aproape toate schiturile din Ţara Făgăraşului, iar câţiva ani mai târziu în 1785 a căzut pradă furiei barbare a unui alt general austriac Preiss şi mânăstirea de la Sâmbăta de Sus, ctitoria voievodului martir Constantin Brâncoveanu.

Mânăstirea de la Sâmbăta de Sus a rămas în paragină vreme de 160 de ani, până când a fost restaurată parţial de către vrednicul de pomenire mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului.

În secolul nostru, mânăstirile şi schiturile din Transilvania şi-au continuat existenţa lor, unele dintre cele vechi fiind restaurate, iar altele reînfiinţate. În anii de cruntă persecuţie ateistă, aşezămintele monahale din Transilvania, e drept puţine, căci după anul 1959, în urma decretului au fost desfiinţate şi puţinele mânăstiri şi schituri câte mai erau, şi-au desfăşurat totuşi activitatea, cu multe oprelişti şi privaţiuni, continuând să fie pe mai departe focare de lumină spirituală şi de apărare a dreptei credinţe în faţa doctrinei oficiale atee.

În perioada 1984—1988, trebuie să amintim faptul, că în plin regim ateu, am reuşit să reconstruim în Transilvania, Mânăstirea Sâmbăta de Sus, căreia i-am făcut o nouă incintă, un nou paraclis închinat Sf. Brâncoveni, o clopotniţă nouă, în aşa fel încât primenită şi reîntinerită mânăstirea a fost sfinţită cu mare fast la 15 august 1993 în prezenţa S. S. Patriarhul Ecumenic Bartholomeus I şi a P. F. Teoctist, patriarhul României, fiind a doua mânăstire românească sfinţită în istorie de către un patriarh ecumenic, după cea de la Curtea de Argeş, din 1517 sfinţită de patriarhul ecumenic Teolipt.

Anul trecut, când am aniversat 300 de ani de la zidirea ei, am deschis acolo o nouă colecţie de obiecte de patrimoniu şi de artă, care pe lângă muzeul existent deja, fac din mânăstire o adevărată citadelă culturală, iar în curând vom definitiva lucrările „Academiei de la Sâmbăta", ce va intra cu siguranţă în circuitul naţional şi internaţional.

Putem spune că, acum după evenimentele din 1989, în toată Transilvania în general şi în Arhiepiscopia Sibiului în special, s-a simţit un adevărat reviriment al vieţii monahale, şi în acelaşi timp şi al vieţii religioase la nivel de parohie. Au fost reînfiinţate multe din vechile mânăstiri şi schituri distruse în negura vremurilor, numai în Eparhia noastră avem aproape 15 mânăstiri şi schituri noi. Să adăugăm la acestea şi cele aproape 30 de locaşuri de cult noi ce sunt în construcţie în Arhiepiscopia Sibiului, unele dintre ele fiind aproape terminate.

Cu siguranţă că, la fel ca şi până acum şi în viitor, aşezămintele monahale îşi vor continua activitatea lor duhovnicească în rândul credincioşilor ortodocşi români din Transilvania, devenind focare de evlavie şi de credinţă.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

SFINŢII ARHANGHELI MIHAIL ŞI GAVRIIL

Dacă Biserica Apuseană a reunit într-o singură sărbătoare pe cei doi arhangheli la care se adaugă şi cel de-al treilea cu numele de Rafael prăznuindu-i la 29 septembrie, Biserica Ortodoxă îi prăznuieşte după cuviinţă pe cei trei arhanghe'i dimpreună cu toate puterile netrupeşti, în fiecare an la 8 noiembrie. Această sărbătoare se constituie pentru creştinii ortodocşi ca un eveniment cosmic şi anum : aproperea cerului de pământ, căci îngerii împreună cu oamenii prăznuiesc preamărindu-l pe Dumnezeu, Creatorul lumii văzute şi nevăzute, ca constituindu-se totodată şi ca un îndemn de a ne îndrepta gândurile spre lumea atât de scumpă nouă, lumea transcendenţei în care îngerii de-a pururea îl preamăresc pe Dumnezeu. De fapt Biserica noastră are şi alte zile de prăznuire a Sf. Îngeri ca, de exemplu, — fiecare zi de luni este închinată lor, la 26 martie şi 13 iulie ea face pomenirea Soborului Sf. Arhanghel Gavriil, iar la 6 septembrie, în fiecare an, se face amintire de minunea Sf. Arhanghel Mihail din Colosse-Frigia.

Despre existenţa, viaţa şi slujirea sfinţilor îngeri ne vorbeşte clar Sf. Scriptură, atât a Vechiului cât şi a Noului Testament. De la îngerul cu sabie de foc pus să păzească grădina Edenului şi până la îngerul din Cartea Apocalipsei, paginile Sf. Scripturi sunt pline de dovezi privitoare la existenţa îngerilor.

Referatul biblic al Genezei ne relatează că: „La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul". (Facere 1, 1). Toţi exegeţii biblici sunt de acord că prin cuvântul cer de aici este desemnată lumea nevăzută, lumea îngerilor, care a fost creată înaintea celei văzute, adică a celei materiale. Că este aşa ne-o dovedeşte tot Revelaţia prin glasul dreptului Iov, mult îndurătorul, când zice: „Când s-au făcut stelele, toţi îngerii Mei mă lăudau cu mare glas". (Iov 32.7). La fel şi în Simbolul Credinţei mărturisim credinţa noastră în Dumnezeu „făcătorul tuturor celor văzute şi nevăzute", adică a îngerilor.

Din tradiţia orală, cunoaştem faptul că deşi au fost creaţi toţi de către Dumnezeu buni, unii dintre îngeri s-au răzvrătit împotriva Creatorului, şi în frunte cu Lucifer, adică „purtătorul de lumină" datorită neascultării lor şi a mândriei au devenit îngeri răi, demoni sau diavoli.

Mântuitorul, ca cel născut din Tatăl mai înainte de veci, ne adevereşte acest lucru atunci când le spune ucenicilor Săi: „am văzut pe Satana ca un fulger căzând din cer" (Luca, 10,18).

Sfinţii îngeri sunt duhuri sau fiinţe netrupeşti, înzestrate cu raţiune şi putere, aşa cum ne spune psalmistul: „Cel ce face pe îngerii săi duhuri şi pe slugile sale pară de foc". (Ps. 103,4).

Spre deosebire de noi oamenii, îngerii sunt fiinţe spirituale personale, netrupeşti şi nemateriale. Îngerii sunt fiinţe libere, dispunând în libertate de voia şi hotărârile lor, aşa cum ne-o dovedeşte însăşi căderea primilor îngeri în frunte cu Lucifer.

Îngerii sunt puteri sfinte, dar această putere o au direct de la Dumnezeu, şi nu sunt sfinţi prin fire ci prin harul primit de la Dumnezeu, motiv pentru care pe îngeri nu-i putem concepe decât legaţi de lumea de dincolo, adică direct de Dumnezeu, lăudându-l şi împlinindu-i neîncetat voia Sa.

Proorocul Isaia, în vedenia avută şi relatată în cartea care-i poartă numele, spune: „am văzut pe Domnul stând pe un scaun înalt şi măreţ şi poalele hainelor Sale umpleau Templul.

Serafimii stăteau înaintea Lui, având fiecare câte şase aripi: cu două îşi acopereau feţele cu două picioarele, iar cu două zburau. Şi strigau unul către altul zicând: Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot plin este cerul şi pământul de mărirea Lui." (Isaia 6, 1—3).

De aici, ca şi din alte texte scripturistice, deducem că în lumea îngerilor există o ierarhie cerească pe care Dionisie Areopagitul, în lucrarea sa cu acelaşi titlu, o clasează în nouă cete îngereşti împărţite în trei grupuri: Serafimi, Heruvimi, Scaune, Domnii, Puteri, Stăpânii Începătorii, Arhanghelii şi Îngerii.

Numărul îngerilor este infinit, proorocul Daniel îi vede ca miriade de miriade ce stau slujind înaintea lui Dumnezeu (Daniel 7, 10).

Menirea îngerilor este aceea de a sluji lui Dumnezeu şi oamenilor, aşa cum ne învaţă Sf. Apostol Pavel „îngerii oare nu sunt nişte duhuri slujitoare, trimişi ca să slujească pentru cei ce vor fi moştenitorii mântuirii." (Evrei 1, 14).

Îngerii sunt aşezaţi de Dumnezeu în ceruri spre slujba slavei sale, odihnindu-se într-ei, fiind lăudat de întreitul glas al serafimilor şi mărit de heruvimi şi de toată puterea cerească închinat, cum glăsuieşte rugăciunea Cântării Celei întreit Sfinte din cadrul Sf. Liturghii.

Slujirea sfinţilor îngeri se îndreaptă şi spre noi oamenii făcându-ne cunoscută voia lui Dumnezeu pentru că şi etimologic cuvântul înger provine din limba greacă şi înseamnă vestitor. Ei, îngerii ne întăresc atunci când prin rugăciune ne îndreptăm cugetul şi mintea spre Dumnezeu şi ne unim cu El. Daniel proorocul fiind aruncat în groapa cu lei de către cei necredincioşi şi rugându-se a fost izbăvit de către îngerul Domnului. La fel şi Mântuitorul Iisus Hristos, înainte de patima şi moartea Sa, s-a rugat în Grădina Ghetsimani şi „un înger din cer s-a arătat Lui şi-L întărea." (Luca 22, 43). Sf. Apostol Petru a fost izbăvit din închisoare de către un înger al Domnului trimis de către Dumnezeu în urma rugăciunii fierbinţi şi stăruitoare pe care o făcea pentru cel întemniţat Biserica din Ierusalim.

Ei, îngerii, sunt împreună-slujitori cu noi, mai ales în timpul Sf. Liturghii ei sunt alături de noi şi preamăresc pe Dumnezeu împreună cu oamenii. Că este aşa ne-o dovedesc din belşug texte liturgice. De pildă, înainte de Vohodul cel mic, preotul se roagă zicând: „Stăpâne, Doamne, Dumnezeul nostru... fă ca împreună cu intrarea noastră să fie şi intrarea sfinţilor îngeri care slujesc împreună cu noi şi împreună cu noi măresc bunătatea Ta", iar înainte de ieşirea cu Sf. Daruri preotul roşteşte imnul heruvic în care toţi credincioşii sunt asemănaţi heruvimilor care aduc laudă Sf. Treimi: „Noi care pe Heruvimi cu taină închipuim şi făcătoarei de viaţă Treimi întreit sfântă cântare aducem...".

Sfinţii îngeri se bucură de binele nostru, şi mai ales atunci

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-Vicar
Sibiu

Un sfert de veac de la moartea lui Nichifor Crainic*

Un sfert de veac de când Nichifor Crainic a trecut în lumea dreptilor. Cel născut în coliba unui sărman ţăran, a închis ochii pentru totdeauna în dimineaţa zilei de 21 August 1972, în palatul domnesc al Brâncovenilor, aşa cum se cuvenea pentru comorile ce le-a dăruit culturii neamului său. Măreaţă potriveală ieşită din rânduielile lui Dumnezeu. Destinul marelui poet a fost însuşi destinul Ţării trecute prin cele mai glorioase înălţări prin dreptatea, hărnicia şi eroismul fiilor săi, scufundată apoi în cea mai sângeroasă prigoană prin întocmelile perfidei umanităţi, aflate în cârdăşie cu diavolul.

Rostul lui Nichifor Crainic în viaţa noastră spirituală de cum a apărut şi cum s-a realizat, a avut o hărăzire providenţială. El venea din străfundurile noastre unanime, din plămada nealterată a sufletului românesc, din brazda sfinţită prin truda noastră milenară ca să dea binecuvântata pâine, din puterea de neînfrânt a tradiţiei cu toate rânduielile noastre ce ne trăinicesc aşa cum suntem pe placul lui Dumnezeu.

Venea luminat de făclia credinţei statornice păstrată în sufletul fiecărui ţăran, cu prezenţa lui Iisus pe toate plaiurile româneşti în duhul Evangheliei precum le avem din naşterea poporului nostru, cea mai puternică şi binecuvântată alcătuire a creştinătăţii dintre tot ce ne înconjoară. Acestea formau zestrea făpturii lui Nichifor Crainic, de aceea prin el se identifică reprezentativ tot ceea ce întreţese sfera specificului românesc. Privit astfel în autenticitatea sa, activitatea şi opera lui Nichifor Crainic sunt cu totul unice şi formează o adevărată cupolă de rezistenţă şi regăsire în tot ce s-a realizat mai de preţ în cultura românească. De la primele poezii vine cu o profundă iubire în relevarea unei mistici a pământului, legat de şesurile natale cărora le aparţine din plămada fiinţei sale. Astfel, calea e deschisă nu pentru întrebări şi căutări, ci pentru mărturisiri în propria sa descoperire ca fiu al satului, deci al pământului şi cerului românesc. De la şesul natal, trecem la poemul din **Ţara de peste veac,** deci tărâmul de sus, tot atât de încadrat în sufletul poetului, cu aceeaşi familiaritate. Poezia lui Crainic se desfăşoară astfel pe cele două planuri existenţiale în raza puterii divine sub a cărei călăuzire necontenită se află. E vorba de alte aspecte decât la Coşbuc şi Goga în a căror înrudire neîndoios se află. Apariţia lui în poezia noastră a fost salutată, începând cu Nicolae Iorga, drept o contribuţie înnoitoare a tradiţiei în poezia noastră. Tradiţia însumează în sine întreaga viaţă spirituală a unui popor cu permanenţele sale care îi dau perspectiva eternităţii. Dar ea însemnează viaţă, afirmare înfloritoare pe fondul ei statornic, ci nu o statică anchilozare. Acesta este marele merit al lui Nichifor Crainic, care ţăran fiind, deci cel mai îndreptăţit să o facă, a adus această primenire ca de zile mari. Pentru el, pământul e o fiinţă în veşnică rodire din a cărui alcătuire face parte integrantă: „tu care mi-eşti leagăn, cămin şi mormânt". Iată dogma: unul cu altul fac tot una din urzire cerească. Acestea sunt dezvăluirile lui Crainic care vor lua amploare din ce în ce mai profundă în poezia şi gândirea sa. Cu bolta cerească legătura vine de la sine, printr-o apartenenţă tot atât de vie ca şi a vieţii pământeşti, într-o pretutindenească întocmire. Nu e vorba de panteism, ci de însăşi aflarea în atenţia divină prin Iisus. Ortodoxismul formează însăşi condiţia fundamentală de existenţă a poporului român. Necesitatea de a trăi în el o dau mânăstirile şi bisericile care acoperă pământul românesc, ca o parte spirituală a peisajului nostru. De la căminul pământesc, avem lăcaşul altarului sufletesc, ca şi alte popoare creştine. La noi însă mai e ceva care mai mult ţine de botezul neamului românesc, este prezenţa lui Iisus nu numai în sufletul poporului, ci şi în plaiurile pământului românesc, o viziune proprie care apare mai întâi în poezia lui Crainic, apoi la V. Voiculescu, Ion Pilat şi câţiva poeţi gândirişti din generaţia mea. Poemul model este: **Iisus prin grâu,** una din capodoperele poeziei româneşti, întru totul definitoriu sufletului nostru. Subiectul îl găsim tratat şi în tematica filosofică a lui Crainic, sub titlul cuprinzător **Iisus în Ţara mea**. Această actualizare şi participare a lui Iisus la viaţa şi alcătuirea naturii noastre, dovedeşte profunzimea ortodoxismului în sufletul poporului român, în neclintita lui statornicie, dar şi o sublimă viziune poetică în cea mai înaltă mărturisire. De fapt, participarea ţăranului român la sărbătorile creştine e o adevărată trăire în realitatea evanghelică. În Săptămâna Patimilor inima ţăranului e îndoliată, femeile plâng răstignirea ca a celei mai scumpe fiinţe din familie, iar Învierea este însăşi biruinţa prin Iisus a luminii asupra întunericului, a binelui asupra răului, în sufletul ţăranului, ca într-o nouă prefacere a lumii şi chiar a naturii. Aceasta este poezia lui Crainic şi tot ce s-a scris cu aură de eternizare în **Gândirea.** Ceva asemănător s-a produs şi în cultura noastră prin rostul acestei mişcări literare cu puterea ei înnoitoare. După primul război mondial, prin sfânta regăsire românească în hotarele strămoşeşti, cu eliberarea ţinuturilor aflate în martiriul înrobitorilor barbari, prin imensele jertfe ale eroismului românesc, a urmat o epocă de mari prefaceri. Supravieţuitorii generaţiei care au făcut Unirea (vorbesc de cei din clasa conducătoare), seduşi de ademenirile vremii cu pofte de îmbogăţire şi măriri au căzut sub influenţa ispitelor străine, care se avântau metodic să domine viaţa noastră socială, politică şi economică. O altă înrobire se contura în viaţa poporului român prin puteri acaparatoare. Bande de agenţi bolşevici treceau Nistrul şi se infiltrau prin legăturile lor de sânge în societatea noastră foarte toleranţă ca întotdeauna, cu propagandă făţişă vizând subminarea credinţei noastre şi chiar cu atentate, cum a fost cel de la senat. Aveau o presă susţinută de capitalişti străini şi sub masca unui umanitarism propovăduit de comunismul occidental, lucrau şi prin corupţie cu scopul camuflat de a ne distruge pe toate planurile. Cam aşa cum s-a întâmplat după revoluţia noastră anticomunistă din 1989, când i-au deviat sensul şi credinţa pentru care au murit mii şi mii de români, tot prin represiuni sângeroase. Ca întotdeauna a reacţionat tineretul, dar fără succes.

(Continuare în pag. a 3-a)

PAN. M. VIZIRESCU

* Extras din „Gândirea", Serie nouă, Anul VI, nr. 3—4/1997, p. 21—25.

Martirii din Beliş

De fiecare dată când se vorbeşte undeva despre Apuseni sau despre moţi, cel care ascultă sau participă la discuţie se gândeşte la suferinţele şi la tributul plătit de ei de-a lungul istoriei. Gândul te duce la Horea, Iancu şi la toţi martirii anonimi ai Apusenilor, care au ştiut să rabde, iar când n-au mai putut răbda, casa lor s-a schimbat în suferinţă. Aşa s-a întâmplat în Beliş, la 8 noiembrie 1918, — unde locuitorii acestor ţinuturi nu aveau decât pământul pe care era construită casa.

În acelaşi timp suprafaţa de 28 000 iugăre de teren şi pădure se afla în posesia magnatului ungur Ioan Urmanczy. Aici avea mai multe întreprinderi de exploatări forestiere, unde lucrau, pe lângă bătrânii şi femeile acestor ţinuturi, şi prizonieri din războiul prim mondial sârbi, italieni şi ruşi — tinerii şi bărbaţii fiind plecaţi în război.

În ziua de 3 noiembrie 1918, Ioan Urmanczy, aflând că înainte cu trei zile la Budapesta a izbucnit revoluţia, de frică să nu se întâmple o revoltă şi printre „sclavii" întreprinderii sale, a părăsit castelul de la Beliş, plecând spre capitala Ungariei, unde avea un frate, deputatul Nandor Urmanczy (care avea mari domenii la Reghin).

Teama era explicabilă, dat fiind faptul că munca celor care osteneau aici nu era plătită, după cum mărturisea Neagu Nicolae: „În luna septembrie şi octombrie am lucrat tot timpul la exploatările de pădure ale lui Urmanczy, şi în zadar mergeam pe la castel, căci nu-mi plătea nimeni" — (Aurel Gociman — Măcelul de la Beliş, Bucureşti 1932, p. 39).

Prizonierii de război, aflând despre plecarea lui Urmanczy şi despre revoluţia din Ungaria, au încetat îndată lucrul şi s-au dus la direcţiunea întreprinderii, cerând să li se dea alimente şi să fie lăsaţi să plece în ţările lor de origine.

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot
GHEORGHE-DRAGOŞ BRAICA

Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil

(Urmare din pag. I)

când prin pocăinţă ne îndreptăm viaţa şi ne întoarcem de la păcat la virtute, după cuvântul Mântuitorului: „Bucurie se face înaintea îngerilor din cer pentru un păcătos care se pocăieşte". **(Luca 15, 10).**

După învăţătura creştină ortodoxă fiecare credincios are un înger al său, dăruit lui de Dumnezeu odată cu taina Sf. Botez şi care este îngerul păzitor.

El este martorul nevăzut al gândurilor noastre bune sau rele, cunoscute sau necunoscute de oameni.

Îngerul păzitor este cel căruia i s-a încredinţat de către Dumnezeu misiunea de a ne păzi, de a ne conduce pe calea binelui, de a ne insufla gânduri şi sentimente nobile, de a ne sprijini în tot ceea ce facem spre slava lui Dumnezeu şi spre binele aproapelui nostru.

Prin viaţa curată noi ni-l apropiem pe îngerul păzitor — ne învaţă Sf. Vasile cel Mare — şi că dimpotrivă el se îndepărtează de noi atunci când trăim în păcate.

La Sf. Liturghie, dar şi la alte slujbe, suntem îndemnaţi să cerem de la Părintele Ceresc: „înger de pace, credincios, îndreptător, păzitor sufletelor şi trupurilor noastre".

De multe ori în viaţă, simţim prezenţa îngerului păzitor care ne scapă din primejdie, care ne îmbărbătează atunci când suntem copleşiţi de necazuri şi de încercări şi care ne povăţuieşte către tot lucrul cel bun.

Din Sf. Scriptură cunoaştem numele a trei dintre arhangheli: Mihail, Gavriil şi Rafael.

Arhanghelul Mihail, slujitorul Legii cel cu chip de foc şi cu frumuseţe neasemuită, este cel care s-a arătat patriarhului Avraam şi lui Lot, la pierderea Sodomei şi Gomorei, s-a arătat apoi lui Iacob, iar pe Isaac la izbăvit de junghierea tatălui său, patriarhul Avraam. El este cel care a strigat la căderea lui Lucifer cuvintele: „Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte", **atrăgând atenţia asupra pericolului răului în lume. Aceste cuvinte sunt un semn de atenţionare şi pentru noi creştinii când participăm la Sf. Liturghie, când ni se cere să fim cu frică şi cu luare aminte la Sf. Jertfă ce se va aduce pe altar în curând.**

Cel de-al doilea arhanghel, Gavriil „aducător al bunelor vestiri", **cum îi numeşte acatistul său, este cel care a vestit venirea în lume a Mântuitorului. El aduce de mai-înainte părinţilor Ioachim şi Ana vestea naşterii Sf. Fecioare Maria, iar preotului Zaharia îi vesteşte faptul că soţia lui Elisabeta, înaintată în vârstă, va naşte un prunc, pe Botezătorul şi Înainte-Mergătorul Ioan.**

Tot el este cel care aduce cea mai sfântă şi mai mare veste de pe pământ, aceea a întrupării Mântuitorului în pântecele preacurat al Sf. Fecioare Maria (Luca 1, 26), şi o întâmpină pe aceasta cu salutarea îngerească: „Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine". **El va purta de grijă apoi Sf. Familii izbăvind-o de tirania lui Irod, ucigătorul de prunci.**

Arhanghelul Gavriil se bucură de o cinste deosebită chiar şi din partea mahomedanilor, ca unul ce ar fi adus din cer Coranul — cartea sfântă — a islamului.

Al treilea arhanghel, Rafael, este amintit doar într-o singură carte a Vechiului Testament, fiind îngerul care l-a însoţit pe Tobie în călătoria lui în Ecbatan, l-a ajutat să o ia de soţie pe Sara, fiica lui Raquel, şi l-a învăţat cum să vindece orbirea de care suferea tatăl său.

Cei trei arhangheli au devenit patroni ai popoarelor creştine, fiind cinstiţi deopotrivă de întreaga creştinătate, e drept la date diferite, dar sărbătorile lor se constituie în prilejuri de aleasă veneraţie faţă de cei aleşi de către Dumnezeu să ne povăţuiască şi să ne ocrotească pe cărările vieţii în drumul nostru către Împărăţia lui Dumnezeu.

Numele Mihail este unul din cele mai răspândite la popoarele europene şi provine din limba ebraică: Mi Kha El = Cine este ca Dumnezeu, **iar Gavriil sau Gabriel provine tot din ebraică: El — Dumnezeu şi gabar — putere,** adică Dumnezeu a fost puternic. Rafael **îşi are originea tot din ebraică:** El — **Dumnezeu şi rapha — a tămădui, a vindeca,** adică Dumnezeu vindecă.

Să-i invocăm şi noi deci pe Sf. Arhangheli şi pe toate puterile cereşti să ne fie de-a pururea în ajutor şi să ne ocrotească pe noi cu aripile măririi lor celei netrupeşti ca prin mijlocirea lor fiind păziţi şi povăţuiţi să ajungem la unirea credinţei la cunoştinţa slavei celei neapropiate. Amin.

(Urmare din numărul trecut)

Poli ai controversei: Spiritualitate — slujire.

Preceptele cardinale ale Evangheliei dau prioritate mai degrabă creşterii duhovniceşti, decât bunăstării materiale. Creştinismul este în opoziţie cu lumea. Evanghelia este fericirea supremă care stă la temelia valorilor şi a susţinerii în viaţa pământească. Scopul vieţii duhovniceşti nu constă în îmbunătăţirea şi dezvoltarea materială a societăţii omeneşti, iar produsul ei nu este o utopie colectivă. Nu avem intenţia să spunem prin această aserţiune că valorile umanismului sunt inferioare, însă ele pălesc până la lipsă de sens în faţa acestui scop principal.

Totuşi, în analele istoriei bisericeşti se poate desluşi o convingere uşor diferită. Se spune că cea mai înaltă expresie pe care o poate da un creştin referitor la dragostea sa faţă de Dumnezeu este grija plină de iubire faţă de aproapele. Câmpul principal de acţiune în acest sens este relaţia interpersonală şi acţiunea socială.

În formarea concepţiilor lor cu privire la viaţa creştină, cei mai mulţi combină elemente din ambele părţi ale acestei antinomii. Ei încearcă o reconciliere între principiul contemplativ şi cel activ, între sfinţenie şi activism, între rugăciune şi solidaritate. Eshatologia creştină nu se bazează pe o aşteptare mesianică pământească, conform căreia lumea aceasta este menită să devină un loc mai bun şi mai drept. Din contră, ea are ca fundament conceptul teologic al celei de a doua parousii, care nu are nimic de a face cu tipul de aşteptare amintit mai sus. Iar acum, ca pe unii care sunt „din altă lume", cum speră creştinii să fie, lumea acesta le aşează în faţă probleme dificile.

Aceste puncte ale controversei sunt situate la poli opuşi, însă aceşti poli posedă câmpuri magnetice cu efect asupra a tot ceea ce este situat între ei. Scena creştină tumultoasă este vizibil structurată pe două seturi de idei slab asociate. Pe de o parte se afirmă că Biserica stă vizavi de lume ca păzitoare şi mântuitoare a adevărului. Astfel ea se află la datoria ei, care nu este progresul condiţiei umane, ci creşterea Împărăţiei lui Dumnezeu, Împărăţie care nu e din lumea aceasta. Instituţiile Bisericii sunt o stavilă împotriva falsităţii, iar locurile ei sacre, o formă de laudă. Integritatea ei este pusă în pericol de asimilarea necritică a „spiritului epocii", după cum ritualurile cultice reprezintă o proclamare şi o garanţie că ea nu va cădea.

Pe de altă parte se spune că Biserica este lăsată în lume, că este activă în toate preocupările omeneşti, permiţând fiecăruia să atingă mântuirea, uşurând necazurile şi oprimarea, iluminând minţile. **Diakonia** Bisericii este contingentă, şi poate chiar dispensabilă; ea nu poate fi fidelă faţă de misiunea ei dacă decade până în punctul de a face un contact cu „duhul acestei lumi". Cultul ei trebuie să fie o adevărată reevaluare, astfel ca rugăciunea să conducă la acţiune şi să fie exprimată într-un stil concret de viaţă.

Poziţia pastorală între aceşti poli

Nu este o problemă uşoară să se discearnă punctul de vedere ortodox cu privire la atâtea chestiuni dificile, mai ales vizavi de epoca noastră total nereligioasă, seculară, tehnologică, eră care are o influenţă atât de covârşitoare asupra comportamentului uman. Spre ce fel de principii trebuie să ne îndreptăm? Noi suntem azi în aceeaşi situaţie ca şi evreii: „În zilele acelea nu era rege în Israel, ci fiecare făcea ceea ce i se părea că este drept" (Jud. 17, 6). Nu există viaţă fără o anumită credinţă, fără o formulă doctrinară. Atunci când nu era rege în vechiul Israel, prevala tirania individualismului.

Pentru creştin principiul cârmuitor devine experienţa personal-comunitară avută cu Dumnezeu. Nici o altă experienţă religioasă de mâna a doua nu-l poate mulţumi şi nu i se poate substitui celei dintâi. Fiecare persoană trebuie să-şi reînnoiască legământul său cu Dumnezeu ca pe un pact, ca pe o înţelegere vie şi plină de sens între doi parteneri; în cazul contrar acest legământ îşi pierde validitatea. Persoana izolată, cât şi experienţa arbitrară sunt periculoase şi incomplete. Ele trebuie comparate cu învăţăturile autentice ale Cuvântului lui Dumnezeu. Acest criteriu este esenţial pentru a evita acele deviaţii care pot conduce la experienţe subiective.

Viziunea creştină este asemenea unui proiector de film: îşi împrăştie lumina într-o arie mare şi dă claritate. Prin această lumină totul este lăsat liber ca să poată fi văzut şi studiat. Evanghelia luminează toate problemele umane, atât aici pe acest pământ, cât şi dincolo de mormânt. Nu există problemă la care să nu se poată da un răspuns, însă acest răspuns nu este atât de simplu şi de uşor pe cât ne-am putea aştepta, iar aceasta din cauză că ne deschide tot mereu dimensiuni noi şi schimbătoare, prin care ni se arată că scopul acestei vieţi nu constă în îmbunătăţirea materială, ci într-una spiritual-duhovnicească. Prin această lumină vede antropologia ortodoxă lupta omului pe acest pământ.

Epoca de azi care este tehnologică şi nucleară, cunoaşte o criză intelectuală şi decade din pricina accentuării supradimensionate a problemelor care îl privesc în mod exclusiv pe om, ca şi când acesta ar fi singur pe acest pământ şi ar fi în stare să-şi rezolve singur toate nevoile. Într-o analiză finală se poate urmări cum astfel de oameni devin propriii lor sclavi; de aici şi criza! Evanghelia aduce rezolvări acolo unde nu există deloc soluţii umane. Credinţa are enorma putere de a oferi viaţă în toate circumstanţele posibile. Primii creştini, deşi s-au aflat în cele mai dificile condiţii sociale, au fost purtătorii Evangheliei — Vestea cea bună, radiind bucurie şi speranţă acolo unde prevala frica şi spaima.

Mediul şi urmările lui

Atunci când Sf. Pavel a ajuns la Atena, în anul 51, el nu şi-a început propovăduirea chiar de la început. Zile întregi a studiat climatul spiritual şi curentele religioase ale atenienilor. La fel, atunci când dorim să realizăm un impact serios, nu putem ignora condiţiile în care trăiesc parohienii noştri zi de zi. Numeroşi sunt cei care îşi schimbă locurile de muncă şi locuinţele, modificându-şi deseori mediul social; ieri locuiau la ţară, în împrejurimi paşnice, lângă copaci şi flori, iar astăzi duc viaţa într-un alt mediu, în oraşul zgomotos, industrial, lângă multe maşini, în cadrul unor relaţii impersonale, în împrejurimi reci, toate acestea condamnându-i la o viaţă de fiinţe lipsite de nume. Ceea ce numim deci „turma" creştină nu este deloc o entitate omogenă, ci este compusă dintr-o varietate de oameni cu origini cât se poate de diferite. Problema pastorală de bază a Bisericii este tocmai să ţină seama de toate aceste realităţi.

Conştiinţa deplinei prezenţe a lui Dumnezeu ne permite să obţinem victoria şi să nu devenim victimele acestei vieţi. Cursul vieţii noastre nu este stabilit de evoluţia industrială şi nici de factorii economici. Mai presus de toate acestea Dumnezeu singur rămâne Domnul şi **Pantocratorul.** Pentru Părinţii Răsăriteni locul omului în această lume nu este acela al unei treceri turistice pentru satisfacerea plăcerilor, a necesităţilor temporale şi a curiozităţilor, ci acela al căutării căii celei mai potrivite pentru integrarea întregii sale fiinţe în cadrul chemării divine de a deveni un fiu al lui Dumnezeu. Schimbările, migraţiile, mişcările populaţiei nu sunt destul de puternice pentru a clătina balanţa duhovnicească şi a-l arunca pe om într-o depresie, separându-l de Dumnezeu. Credinţa tuturor dreptilor lui Israel a fost aceea că pământul cu tot ceea ce se află pe el aparţine lui Dumnezeu. Mişcările sociale, precum şi schimbările neaşteptate, pot contribui la o finalitate mai bună sau mai înălţătoare. Privite în această lumină, ele nu trebuie considerate dezastre. Nu trebuie să arătăm dezaprobator cu degetul şi să criticăm industrializarea societăţii noastre, deşi ar trebui să dezaprobăm, mai degrabă, abuzurile la care poate duce.

Din punct de vedere teologic Dumnezeu îşi îndeplineşte planul Său prin energiile Sale necreate, împotriva tuturor acestor vicisitudini. Ce înţelegem prin aceste „energii divine necreate"? Chiar de la începuturile creştinismului, Sfinţii Părinţi au făcut o distincţie clară între fiinţa lui Dumnezeu şi lucrările Sale, sau, în limbaj teologic, energiile Sale. După ce a creat această lume, Dumnezeu nu a abandonat-o, nici nu a părăsit-o din cauza nerecunoştinţei de care dădea dovadă umanitatea. Din contră, a continuat să poarte de grijă lumii, fiindcă este milostiv şi plin de îndurare. Omul se poate împărtăşi de ajutorul lui Dumnezeu, iar aceasta se întâmplă prin energiile sau lucrările lui Dumnezeu. Aceste lucrări ale Lui transformă dezordinea în ordine şi dezarmonia în armonie. Există un punct de întâlnire între receptivitatea omului şi darul lui Dumnezeu. Acesta este activ, este viu, prezent întotdeauna, cu toate schimbările şi dezvoltările care au loc în viaţa umană de azi. Absenţa lui Dumnezeu sau „moartea lui Dumnezeu" constituie semnul celei mai mari tragedii, al declinului spiritual modern. În acest moment suntem conduşi de concepţii care ne sărăcesc viaţa, prin aceea că acordă o importanţă excesivă aspectelor economice şi materiale, decât celor spirituale ale vieţii. Aceasta conduce în final la autodistrugere, unde nu va mai putea fi văzut nimic în afară de corupţie, desfrâu, întuneric şi lipsă de speranţă.

Oricare ar fi problemele care stau înaintea umanităţii, există una comună pentru fiecare individ: aceea a adaptării. Prin ce mijloace poate omul să-şi păstreze calmul şi pacea şi să nu fie doborât de factorii externi care dezechilibrează? Psalmistul spune: „Opriţi-vă şi cunoaşteţi că Eu sunt Dumnezeu, înălţa-Mă-voi pe pământ" (Ps. 45, 10). Ne este indispensabilă această concentrare de sine, această tăcere, căci altfel ne vom transforma în maşini, la fel ca acelea în mijlocul cărora trăim. Verbul „a mecaniza" apare prea des în relaţiile noastre: materialul poate să ajungă să domnească peste toţi ceilalţi factori, iar noi putem să căd mai în pericolul de a deveni prea concentraţi asupra noastră înşine şi complet indiferenţi. Ne putem pierde identitatea, poziţia noastră înaltă în univers, şi să devenim simple numere în acest cosmos. Ceea ce este mai rău e că întreaga noastră viaţă, cu toate sferele ei, este deseori reglată de alţii. Prin urmare noi pierdem iniţiativa, trăind mecanic o viaţă de rutină care serveşte numai interesul tehnocraţilor.

Din punct de vedere psihologic noi suferim o ruptură care ne distruge întreaga sănătate fizică şi duhovnicească. Rezultatul poate fi văzut în dezordinea psihoneurotică, în complexele periculoase, în comportamentul uman ciudat, în contactele şi frustrările de zi cu zi, toate acestea atingându-ne emoţional şi chiar sexual, afectând, eventual, conceptiile metafizice ale omului. Deseori membrul parohiei încetează să mai sesizeze misterul vieţii de apoi. Întreaga personalitate a omului este direcţională şi apoi impusă de ceea ce a folosit el la început ca obiect şi unealtă. Începe să gândească şi să acţioneze diferit.

Îmbunătăţirea economică nu ar trebui să devină singurul factor motivator al omului. La fel, Biserica nu ar trebui să-l sprijine în această direcţie, încurajându-l să-şi limiteze viaţa religioasă doar la actul de a da bani şi să-şi vadă de promovarea profesională. Există atât de multe alte priorităţi şi responsabilităţi ale Bisericii în ceea ce-l priveşte pe om. Este adevărat că Biserica are o conştiinţă deplină a responsabilităţii care-i revine, şi, în consecinţă, i-a pregătit pe preoţi şi pe misionari să facă faţă acestei probleme care, de fapt, este problema principală a Teologiei Pastorale. Noi trebuie să-i ajutăm pe oameni să-şi reînnoiască relaţia lor cu Biserica. Religia nu priveşte doar puţine momente din viaţa omului, nu este doar pentru duminica dimineaţa. Enoriaşul, membrul unei parohii trebuie să ia din religie ceea ce este mai bun, astfel ca aceasta să-şi facă prezenţa vie în toate lucrările omului. Problemele umane au nevoie de o abordare teologică. În timp ce ne îndeplinim munca noastră de zi cu zi, noi ar trebui să ne lărgim orizontul şi să devenim instrumente ale unei familii umane mari. Etimologic „Biserica" înseamnă „chemarea" tuturor să constituie o adunare, iar acest ansamblu este hristocentric.

Distribuţia responsabilităţii

Noi toţi alcătuim Trupul lui Hristos. Biserica ne arată ceea ce suntem şi ceea ce trebuie să devenim în urma unui proces ascendent. Poporul lui Dumnezeu nu a considerat niciodată că îmbunătăţirea societăţii este o problemă rezervată în exclusivitate preotului. Întotdeauna ei au crezut că este deopotrivă şi problema lor. Aceasta nu înseamnă că fiecare trebuie să devină un propovăduitor, ci că fiecare trebuie să trăiască după voia lui Dumnezeu, devenind astfel un exemplu viu pentru alţii. Dumnezeu voieşte ca puterea sfinţitoare a Bisericii să pătrundă în toate direcţiile. El ne-a dat anumite responsabilităţi nouă tuturor deoarece fiind creaturile lui Dumnezeu, noi trebuie să împărtăşim responsabilitatea creării unei lumi noi.

O asemenea colaborare implică autodăruire şi sacrificiu. Există o sociologie hristocentrică, având ca centru lucrarea mântuitoare a lui Hristos. Cu alte cuvinte, nu este destul să promovăm colectivitatea şi solidaritatea în rândul clasei muncitoare, dacă nu includem şi ceva mai substanţial, mai vertical. În aceasta constă linia de demarcaţie între umanismul socialist şi umanismul creştin. Unitatea creştinilor este un mister, o taină, fundamentată pe Crucea şi pe Învierea lui Hristos. Este esenţial să pătrundem în cunoaşterea Liturghiei ortodoxe şi să descoperim în ce măsură este umanismul nostru creştin plin de sens şi relevant pentru problemele noastre. Parohia este un microcosmos al comunităţii ecclesiastice întinsă pe întreaga suprafaţă a pământului. Ar trebui să devină un centru al reînnoirii şi hrănirii duhovniceşti care să ne reamintească faptul că noi nu trăim doar cu pâine, şi că nu ne este de ajuns să mâncăm, să bem şi să lucrăm, ci că există şi alte preocupări, mai înalte.

Necesitatea sănătăţii psihice

Mulţi psihologi ne atrag atenţia că societatea industrială sporeşte comportamentul uman nesănătos. Ei afirmă că lipsa de dragoste şi de comuniune terapeutică provoacă numeroase stricăciuni. Singurătatea este boala care domină lumea de azi. Ea este însoţită de sentimentul de părăsire, de frustrare, de pericolul de a petrece timpul liber în activităţi păgubitoare: alcool şi abuz sexual. În acest domeniu religia nu ne ajută doar să intrăm în viaţa veşnică, ci şi să păstrăm un echilibru salutar şi o sănătate duhovnicească în această lume. Foarte puţini sunt cei care sesizează faptul că a fi un bun creştin înseamnă şi să fii o persoană bună, sănătoasă şi demnă de încredere.

Să ne referim pentru un moment la Ulise din opera lui Homer. Înainte de a căuta drumul spre casă, el a trebuit să treacă printre Scylla şi Charybdis care îl ameninţau să-i blocheze drumul. Unele Sirene, Calypsos, Circe, Nosika şi-au exercitat farmecul lor cu scopul de a-l determina pe Ulise să uite de drumul spre casă. Scopul lui Homer nu este doar acela de a povesti o aventură, ci şi să dea o lecţie morală. Suferinţele lui Ulise nu sunt deloc trupeşti, ci spirituale. În poezia acestui poet grec antic omul trăieşte tragedia acestei vieţi într-un climat de plăcere şi satisfacere, deşi totuşi nesatisfăcut, fiindcă toate aceste plăceri nu-i ating lumea interioară. În aceasta constă drama: el are toate şi totuşi îşi dă seama că multe lucruri îi lipsesc. Îi lipseşte Ithaca, îi lipseşte Penelope, frumoasa lui soţie, îi lipseşte armonia sufletului său. Ispitele i-au promis lui Ulise tinereţe veşnică şi plăceri fără de sfârşit, însă mai repede sau mai târziu descoperă declinul, slăbirea forţei sale fizice, descoperă marasm, o lipsă a gustării reale a plăcerii, şi astfel renunţă la toate pentru atingerea ţelului său final.

Fiecare din noi suntem nevoiţi, desigur, să trecem prin asemenea stadii intermediare, însă nu trebuie să uităm niciodată că aceste stadii sunt întotdeauna prin natura lor temporare, slabe, nesatisfăcătoare, iluzorii. Scopul nostru principal este întotdeauna acela de a ne reaminti de adevărata noastră identitate, de vocaţia noastră sfântă, de responsabilitatea noastră faţă de noi înşine şi faţă de alţii, şi de datoria pe care o avem de a mărturisi în lume credinţa noastră.

În faţa adversităţii

Atunci când privesc chinul, tortura contemporană, cât şi situaţia lumii de azi, eu nu pot crede ceea ce văd. Îmi vin în minte cuvintele pe care le-a strigat falsul profet din cartea Regilor: „Du-te în Ramoth Galead şi cucereşte". Se pare că sunt atâţia în cercurile teologice contemporane care, neavând ce să spună, urlă tocmai de pe acoperişuri aceste cuvinte de mai sus. Ecoul acestei vanităţi are ca urmare imposibilitatea susţinerii unei conversaţii raţionale şi creative.

Desigur, ceea ce îmi provoacă depresia cea mai mare este existenţa tineretului teologic care şi-a pierdut cu desăvârşire conduita, trăind în mijlocul unei bâlbâieli pseudo-teologice din timpul nostru. Pericolul real al hiper-tradiţionalismului lipsit de inteligenţă este acela că provoacă, în semn de protest, un alt hiper-tradiţionalism rigid pe partea cealaltă. Aceasta este ceea ce s-a întâmplat, şi se va mai întâmpla tot mai mult de acum încolo, dacă nu suntem atenţi. În lume oamenii spun că situaţia este serioasă, însă nu lipsită de speranţă. În Biserică oamenii spun că situaţia lumii este aparent lipsită de speranţă, dar se grăbesc să afirme că ea nu este serioasă. Ne confruntăm cu un ciudat amestec de tragedie şi absurditate.

Există o teorie care spune că antagonismul dă naştere celor mai frumoase roade. Adversitatea trebuie să ne însoţească pentru a ne zdruncina automulţumirea şi stilul de viaţă iresponsabil. Ea trebuie să ne ofere posibilitatea de a reacţiona şi de a folosi resursele noastre ascunse. Curentele ateiste sunt sisteme totalitare care devin prin chiar natura lor „producătoare de martiri". Ele îi aşează pe creştini, ca de altfel pe orice fiinţă umană liberă, în aceeaşi situaţie ca şi pe primii creştini care erau obligaţi să se închine cezarilor auto-divinizaţi. Creştinul care refuză să-şi aplece genunchii şi să cedeze devine un martir în sensul că mărturiseşte cu putere credinţa sa. Plin de credinţă, el este gata să moară pentru cauza Persoanei divine a lui Iisus Hristos.

Experienţele amare şi chinurile ne ajută să realizăm cât de îmbătaţi suntem noi în propria noastră vanitate, atunci când pretindem că noi suntem centrul întregii lumi, că noi suntem propriii noştri creatori. În această epocă în care fiecare pretinde că este un creator, un planificator, un demiurg al tuturor evenimentelor istorice, cartea didactică Ecclesiastul, sau **Qohelet,** ne reaminteşte că toate aceste calităţi aparţin lui Dumnezeu, Creatorul nostru. Dumnezeu nu este un supliment pentru suflet, pe care şi-L adaugă cel care duce o viaţă plină de aroganţă şi preocupare extremă pentru sine însuşi. Dumnezeu este totul în toate. Dacă nu este aşa, dacă nu-I simţim prezenţa şi nu suntem inspiraţi de Duhul Său, atunci noi nu mai putem continua să existăm. E te adevărat că Ecclesiastul ne vorbeşte mai degrabă pe un ton pesimist despre „deşertăciunea" lumii acesteia, însă trebuie să ţinem seama de faptul că în limba ebraică cuvântul **hevel** mai înseamnă şi uşurătate, superficialitate. Acest cuvânt are aceeaşi rădăcină ca şi Abel, al cărui sacrificiu a fost bineplăcut lui Dumnezeu. Dacă noi vom admite deşertăciunea idolilor noştri zilnici, atunci viaţa noastră se va schimba considerabil şi va prinde aripi. Va avea loc o schimbare ontologică şi va bate un vânt puternic, vântul dragostei. Nu vom fi atacaţi de plăcerile efemere, de această tiranie modernă. Asceţii au avut dreptate să recomande **apotaxis,** adică negarea lumii. **Qohelet** este un vânt puternic al bucuriei şi al libertăţii. Evreii citeau această carte în timpul Sărbătorii Corturilor, în anotimpul de toamnă, al recoltei, comemorând zidirea Templului lui Solomon. Ei se îndreptau cu gândul spre timpurile pline de glorie din vechime, când locuiau în colibe sărăcăcioase şi-şi aminteau de dificultăţile întâmpinate în deşert, gândind: „Priviţi magaziile noastre că sunt pline, priviţi la poporul nostru care este în glorie, dar, în realitate, ce suntem noi? Simple persoane lipsite de locuinţă, în bordeie sărace. Este prea trist ca să spunem adevărul?"

Traducere din Mitropolit Emilianos Timiadis **Parohie, preoţie şi înnoire** (Brookline, Massachusetts, S.U.A., 1994).

drd. PAUL BRUSANOWSKI,
preparator

Martirii din Beliş

(Urmare din pag. I)

Fiind refuzaţi, au dat asalt magaziei de alimente, au omorât pe magazionier şi-au luat alimente, apoi au je uit castelul şi au dat foc întreprinderii şi depozitului de lemne din Beliş. În urma celor întâmplate, jandarmii îmbrăcaţi civil — de teama prizonierilor — au fugit la Huedin, de unde au telefonat la Budapesta, anunţându-l pe Urmanczy. Magnatul de la Beliş, sprijinit de fratele său Nandor (om cu influenţă la Budapesta), a dat un anunţ în ziarul „Pesti Hirlap" invitând — contra unei solde — un număr de soldaţi să plece la Beliş „ca să facă ordine". Cu aprobarea ministrului de război (Oscar Iaszi) s-a format „detaşamentul Urmanczy" alcătuit din 65 de bărbaţi ofiţeri şi subofiţeri sub comanda căpitanului Antal Ditrich.

Înarmaţi cu şase mitraliere, cu puşti şi cartuşe din abundenţă, au sosit la Bologa cu un tren special pe care era scris „Pancel". Aici încep să pună în aplicare indicaţiile lui Urmanczy, secerând câtiva oameni paşnici din Morlaca (Iacob Lucaciu, Maria Boca a Petri Halmului şi soţia lui Teodor Fort).

În ziua de 7 noiembrie au ajuns tot într-un tren special, la Călăţele. Trecând prin gara Călata au împuşcat pe Herdea Ioan şi Popa Ioan, iar Herdea Crăciun a reuşit să fugă, cu toate că era rănit grav.

În drum spre Beliş cei întâlniţi au fost luaţi prizonieri sau împuşcaţi pe loc.

Sosirea detaşamentului în comună a fost anunţată prin împuşcături, căci soldaţii au organizat o adevărată vânătoare după oameni.

„Detaşamentul s-a instalat în castelul lui Urmanczy. Patru mitraliere au fost aşezate, în patru direcţii, în turnul castelului şi apoi au început je uirea caselor ţăranilor" (A. Gociman, Măcelul de la Beliş, Buc. 1932, p. 16).

În ziua de 8 noiembrie detaşamentul lui Urmanczy omorâse deja un număr mare de români.

Despre felul cum au procedat ne relatează Cheorghe Trif: „... După un timp am văzut pe soldaţi aşezând în front pe oameni şi apoi trăgând asupra lor la porunca căpitanului Antal Ditrich, (A.G., Măcelul ..., p. 50). „Mai mulţi ţărani, dintre care o femeie, fuseseră conduşi până la un pod din comuna Beliş, unde căpitanul Antal Ditrich va forma un pluton de execuţie şi ridicând sabia se va da ordin de a împuşca... Maria Trif, rănită nemortal, va cădea sub pod şi astfel poate să-şi salveze viaţa". Tot aşa a scăpat şi fiica lui Gh. Trif.

Un alt martor ocular, Neagu Nicolae, povestea următoarele: „Soldaţii ne-au mânat unde împuşcaseră oameni şi îmi amintesc că din diverse locuri am adunat 23 de morţi... Mergând spre Călăţele am găsit cadavrul unui român. Era dezbrăcat de efectele militare, şi îmi amintesc de parcă ar fi azi... Am găsit alte cadavre pe apa Someşului, spre barajul care oprea buştenii plutitori. Câteva cadavre aveau fundul cu fecale, intestinele răspândite pe jos, alţii capul zdrobit". Întrucât întreprinderea forestieră mai ardea, căpitanul Antal Ditrich a dat dispoziţie ca cei împuşcaţi să fie adunaţi şi aruncaţi în foc. Metoda aceasta era folosită pentru disimularea numărului exact al celor asasinaţi. Cu toate acestea, martorii oculari au mărturisit că numărul celor împuşcaţi şi „arşi pe rug s-ar ridica la aproximativ 25. Iată ce spunea Todea Gheorghe Dadu: „Mergând cu soldaţii după mine, de-a lungul drumului am văzut cu groază oameni din sat şi străini împuşcaţi şi rezemaţi de stâlpi. Unii aveau câte o sticlă în mână, pe care le-o puseseră în mâinile lor soldaţii, după ce i-au împuşcat, bătându-şi astfel joc de ei. Am sosit la locul unde astăzi se găseşte crucea. Atunci în acel loc ardea o magazie şi un jăratec înalt de un metru, răspândea o căldură ca în iad. Căpitanul a trimis în comună un car ca să adune pe cei împuşcaţi. Ne-au adus 25 de cadavre. Căpitanul s-a răstit atunci la mine: „Pe aceştia ai să-i arunci în foc sau vei fi şi tu împuşcat"! Într-o clipă mă trecură fiorii morţii. Cadavrele pline de sânge mă făcură să mă gândesc la copiii mei care puteau rămâne orfani dacă mă împotriveam. Tremurând şi nemaiştiind ce fac, am luat unul şi l-am aruncat în foc.

În căldura îngrozitoare, corpul nefericitului s-a umflat într-o clipă, apoi a început să sfârâie şi în câteva minute s-a răspândit un miros pe care n-am să-l uit niciodată. ... care m-a scos din minţi de groază. Am luat apoi al doilea, al treilea corp. Unii dintre ei mi se părea că mai mişcau. Ezitam. În momentul următor simţii în coaste vârful ascuţit şi rece al baionetei. Am ridicat corpul, am întors capul în altă parte şi i-am dat drumul în jăratic. Mi se părea că mai aud un geamăt slab, apoi sfârâitul cărnii care ardea.

Aşa am aruncat în foc 25 de cadavre. În urmă au mai fost aruncate în jăratic şi altele".

Tragedia ce a avut loc la Beliş a ajuns curând la urechile membrilor Consiliului Naţional Român din Cluj, precum şi la cele ale Sfatului Naţional Român din Arad.

La ordinul Sfatului Naţional Român de la Arad, care a cerut o constatare obiectivă, s-a instituit o comisie mixtă alcătuită din dr. Augustin Pordea, Dr. Valentin Poruţiu din partea C.N.R. şi dr. Eugen Kertesz şi dr. Endre Balasz din partea C.N. Maghiar, trimişi de la Cluj la Beliş la 12 noiembrie, pentru a ancheta cazul.

Despre cele întâmplate dr. E. Kertesz spunea printre altele: „... Ne-am urcat în automobil şi am scoborât pe serpentine. Deodată am simţit un miros îngrozitor şi în partea dreaptă a drumului am zărit câteva gropi fumegânde. Din curiozitate ne-am dat jos din maşină, să vedem care parte a fabricii mai arde şi cum. Ni s-a înfăţişat cea mai înspăimântătoare scenă a revoluţiei. Magazia de cartofi a fabricii era arsă până la temelie. A rămas neatinsă numai pivniţa. În această pivniţă se ridica o grămadă de cadavre. Grămada aceasta de cadavre mai fumega încă. Ea răspândea un miros oribil. În primul moment nici nu am văzut că sunt mai multe cadavre... Abia mai în urmă, am bănuit, din liniile generale, că sub ele sunt şi altele. Ne-am urcat îngroziţi în automobil şi am alergat în goană spre Cluj. Cadavrele pe care le-am văzut încă întregi, 25—30 la număr — încă în cursul acelei nopţi au fost prefăcute în cenuşă".

„Detaşamentul Urmanczy" şi-a continuat operaţiunile şi în alte localităţi. În zilele de 9 şi 10 noiembrie patrulau la Mărişel, unde au tras mai multe focuri după preoteasa care se refugia cu căruţa, rănind membrii familiei.

Cu toate acestea ziarele din Budapesta au căutat să mistifice adevărul, învinuind pe moţi de cele petrecute acolo, motiv pentru care Urmanczy a dat dispoziţii să se tragă în ei. Realitatea este că ei n-au putut să atace detaşamentul maghiar, fiindcă nu aveau arme; de altfel nici nu se cunosc victime printre soldaţii unguri.

Cele întâmplate la Beliş au constituit încă un motiv ce l-a determinat pe Ştefan Cicio Pop ca, în tratativele avute la Arad cu reprezentanţii guvernului maghiar, să fie şi mai categoric să pregătească împreună cu ceilalţi membri ai C.N.R. momentul de la 1 Decembrie 1918.

Deşi în relatările presei ulterioare evenimentelor se vorbeşte despre 45 morţi, nu se ştie numărul exact al victimelor, pentru că primăvara s-au descoperit în pădure numeroase schelete, ce proveneau fără îndoială de la moţii refugiaţi de frica soldaţilor.

În amintirea celor masacraţi credincioşii din Beliş au înălţat o troiţă cu următoarea inscripţie: „Aici îşi dorm somnul de veci cei 45 martiri ai neamului românesc, împuşcaţi şi arşi pe rug de garda lui Ioan Urmanczy la 8 nov. 1918 primind astfel cununa de martir".

De asemenea, sacrificiul celor care au pierit în urma sângeroaselor evenimente a fost imortalizat în pictura interioară a bisericii din Belişul Nou.

Un sfert de veac de la moartea lui Nichifor Crainic

(Urmare din pag. I)

În combaterea pericolului după primul război mondial, în 1922 a apărut revista **Gândirea** la Cluj, având şi ca scop unitatea culturală a Ţării, intenţionat luând ca centru de iradiere, Clujul. Revista avea o plămadă eroică; se născuse din legămintele tranşeelor, când scriitori de frunte dintre cei care luptau pe front au gândit-o ca pe un nou ideal al credinţei şi sufletului românesc, ca să nu se creeze vidul pe care să-l acopere străinii cu tendinţele lor nimicitoare. Întemeietorii ei au fost Cezar Petrescu şi Gib. I. Mihăescu, care aveau să devină cei mai mari romancieri ai vremii. Li s-au adăugat Nichifor Crainic şi Lucian Blaga de la Viena, unde-şi făceau studiile, Ion Pillat, apoi Pamfil Şeicaru, Adrian Maniu, Busuioceanu şi alţi scriitori reprezentativi din generaţia războiului. În adeziunea sa, Crainic propunea cu fermitate spiritul de afirmare a ortodoxismului nostru care să dea amprenta culturii noastre româneşti cu iubirea de ţară.

Era însuşi legământul istoric de a păstra ceea ce dobândisem prin jertfele războiului. La acest angajament se mai adăuga apostolatul lui Iorga, precum şi patriotica însufleţire de la Bârlad a lui Vlahuţă, unde în acel timp Dr. Vasile Voiculescu se afla director la un spital militar şi Nichifor Crainic, mobilizat ca ziarist. Tot ce s-a discutat şi s-a hotărât atunci în sacrul devotament al războiului a fost în perspectivă gândiristă şi a însemnat continuarea luptei pe plan ideologic. Astfel, eseurile lui Nichifor Crainic, prin care s-a fixat doctrina revistei, demascau eroarea comunistă, ateismul, falsul umanitarism, toate înşelătoriile prin care degradau artele, apărute mai târziu în volumul **Puncte cardinale în haos**, un adevărat clopot de alarmă, faţă de pericolele ce ne ameninţau. Opera a fost numită **Cartea veacului şi Evanghelia românismului.** În continuarea ei a apărut volumul cu alte eseuri publicate mai întâi în **Gândirea, Ortodoxie şi etnocraţie** în profilarea geniului românesc, a creaţiei şi spiritului nostru constructiv, a ortodoxismului ca putere creatoare de cultură, propunând în acelaşi timp şi un program de organizare statală în spirit de conservare a făpturii noastre naţionale. În toate scrierile sale Crainic este de o limpezime curată şi cinstită: cu o putere de convingere excepţională, demascând şi executând toate şarlataniile care destrămau epoca. Scrierile lui au avut un ecou revelator în inima românească. Revista **Gândirea**, din a cărei grupare făceau parte nu mai puţin de opt membri ai Academiei Române, era singura cu putere creatoare de cultură, intrată în preferinţa intelectualităţii române ca o hrană spirituală absolut necesară.

Nichifor Crainic era dirijorul ei iubit şi preţuit, invitat în zeci de oraşe să ţină conferinţe. Profesorul de Mistică de la Facultatea de Teologie, înzestrat cu o vastă cultură, cu harul de a deosebi binele de rău în lumina adevărului, avea o putere de atracţie irezistibilă. L-am însoţit în multe împrejurări de acestea şi simţeam o mare mândrie, când vedeam cum fiul unui umil ţăran, purta cu sine făclia sufletului neamului românesc în iubirea şi ovaţiile cărturărimii noastre.

Acesta a fost Nichifor Crainic, poetul, gânditorul şi conferenţiarul epocal. Firească, avea duşmani, dar aceştia erau înşişi duşmanii neamului. Când Ţara a căzut sub urgia comunistă, Crainic a devenit cea mai copioasă pradă. A fost condamnat de o bandă, care îşi zicea tribunalul poporului, la muncă silnică pe viaţă împreună cu alţi scriitori şi ziarişti reprezentativi a epocii. Ţinut în puşcării timp de 16 ani, bătut, scuipat, batjocorit sub toate chipurile, chinuit spre distrugere fizică şi morală, tocmai pentru apostolatul său, Bunul Dumnezeu i-a dat puterea de a se salva. Aici toată gândirea şi creaţia lui de mai înainte a intrat în duhul revelaţiei sfinte, poetul simţindu-se înălţat în adevărata lumină cerească de comunicare cu Dumnezeu. Stările prin care trecea se transformau în poezie, în chip miraculos păstrate în memorie şi răspândită ca o hrană de întărire sufletească printre ceilalţi martiri ai iadului comunist. Astfel puşcăria a devenit altar de mântuire, iar chinurile temei de eliberare şi biruinţă în graţie divină. Poeziile lui Crainic din închisoare ca şi ale lui Radu Gyr, cel mai talentat poet al generaţiei mele, şi el tot gândirist, vor rămâne şi ca documente şi ca sublime realizări poetice, adevăratele capodopere din cea mai dezastruoasă epocă a istoriei noastre naţionale.

În tot ce s-a scris sub comunişti, Crainic şi toate valorile culturii româneşti au fost stigmatizate cu ura şi duşmănia lor specifică de bandiţi şi trădători. În spiritul acesta au fost crescute generaţiile educate sub comunişti, cu aceeaşi ostilitate faţă de Crainic şi de opera lui ca şi de revista **Gândirea.** Aceste sentimente sunt profesate şi azi de la catedre universitare şi în general de cei care dirijează cultura vremii. Rezultatul se vede în antiromânismul ce se cultivă astăzi în politică şi în gândire şi mai ales în literatură.

Au apărut totuşi prin edituri particulare câteva din operele lui Crainic, cum ar fi poeziile editate de Roza Vânturilor, primul volum de memorii **Zile albe, zile negre,** editura Gândirea, iar la editura Moldova din Iaşi **Nostalgia Paradisului,** lucrare unică pe plan universal de noi descoperiri şi orientări în domeniul filosofiei şi al artei... Au mai apărut şi altele, dar menţionăm în chip deosebit numărul dublu din revista **Manuscriptum** (100 din 1995 cu 430 de pagini) închinată în întregime lui Crainic şi tot în editura Muzeului Literaturii a apărut şi al doilea volum din memoriile celor trăite în puşcărie. E meritul d-lui Alexandru Condeescu, Directorul Muzeului Literaturii, care dovedeşte că ştie să preţuiască epocala contribuţie a lui Nichifor Crainic în tot ce s-a realizat mai bun în cultura noastră din acest veac.

Congres teologic la Tesalonic

În perioada 12—17 octombrie 1997, la mânăstirea Vlatadon din Tesalonic, stavropighie a Patriarhiei Ecumenice şi sediu al unui Institut de studii patristice, a avut loc Congresul **Tesalonicul creştin: un oraş în care Răsăritul şi Apusul se întâlnesc.** Patronat de către municipalitatea Tesalonicului congresul s-a desfăşurat în cadrul manifestărilor prilejuite de poziţia pe care acest oraş o deţine în anul 1997 — aceea de capitală culturală a Europei. Comitetul de organizare a congresului a fost condus de către I.P.S. Panteleimon Rodopoulos, mitropolit de Tyrolo şi Serention, profesor emerit al Universităţii Aristoteliene din Tesalonic.

Inaugurarea oficială a lucrărilor congresului a avut loc în seara zilei de 12 octombrie în Aula Universităţii, în prezenţa primarului oraşului şi a reprezentanţilor guvernului Greciei (ai Ministerelor Culturii) şi Macedoniei. A fost citit mesajul Sanctităţii Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic.

La congres au fost prezenţi o serie de ierarhi ortodocşi: I.P.S. Ioan Rinne, Arhiepiscop al Kareliei şi al Întregii Finlande, I.P.S. Filaret Vahromeiev, Mitropolit al Minskului, Exarh al Bielorusiei, I.P.S. Atanasie Ievtici, Mitropolit al Herţe ovinei, I.P.S. Atanasie Papas, Mitropolit de Elioupolis şi Theira (Fanar) şi P.S. Kallistos Ware, Episcop de Diokleia, profesor al Universităţii Oxford. Dintre aceştia, primii doi au prezidat sesiuni ale con resului, iar ceilalţi au prezentat comunicări. Alte comunicări, pe teme biblice, istorice, dogmatice, liturgice şi de drept, au fost prezentate de către reprezentanţi ai unor facultăţi de teologie ortodoxe, romano-catolice şi protestanţi din Europa: Atena, Tesalonic, Halki, Viena, Freiburg, Aberdeen şi Sibiu. Au mai prezentat referate participanţi din Statele Unite şi Olanda. Din România a fost invitat Pr. Prof. Aurel Jivi de la Facultatea de Teologie din Sibiu, care a vorbit despre „Contribuţii româneşti la cunoaşterea Sf. Grigorie Palama şi a isihasmului". După ce a trecut în revistă principalele momente ale istoriei isihasmului la noi, participantul român a înfăţişat contribuţia Mitropolitului A. Şaguna, a profesorilor P. Sârcu şi O. Tafrali şi mai ales a pr. prof. D. Stăniloae, autorul celei dintâi lucrări de incontestabilă valoare dedicată marelui arhiepiscop al Tesalonicului din secolul al XIV-lea şi al unor traduceri din operele unor isihaşti.

La lucrările congresului au asistat şi unii tineri români care îşi pregătesc doctoratul în teologie la Universitatea din Tesalonic.

În ziua de 15 octombrie participanţii la congres au vizitat locuri legate de activitatea Sf. Apostol Pavel la Filipi, prima localitate europeană în care Apostolul neamurilor s-a oprit în timpul celei de a doua călătorii misionare, precum şi o mânăstire din apropiere. În săptămâna congresului participanţii au avut posibilitatea de a vizita — la Muzeul Bizantin din Tesalonic — expoziţia „Tezaure ale Muntelui Athos". În câteva seri au fost prezentate concerte de muzică religioasă, interpretată de un cor de copii şi un cor bărbătesc din Tesalonic, precum şi de un cor al studenţilor Academiei Teologice din Moscova.

După încheierea lucrărilor congresului, în seara zilei de 17 octombrie participanţii au asistat la slujba Vecerniei, săvârşită de I.P.S. Mitropolit Atanasie Papas, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi.

Pr. Prof. AUREL JIVI

În lumina adevărului, înţelepciunii şi a iubirii creştine

Aducerea în ţară a rămăşiţelor pământeşti ale episcopului de pie memorie care a fost Inochentie Micu, dă prilej să punem în lumina adevărului câteva momente din zbuciumata istorie a poporului român şi a Bisericii sale drept măritoare, nu pentru a provoca controverse şi tensiuni (le avem destule şi aşa, şi mult păgubitoare), ci de dragul adevărului istoric, stăpâniţi de principiul sine ira et studio.

Prin anii treizeci ai secolului nostru am fost vizitaţi de arhiepiscopul catolic al Parisului. A fost primit cu toate onorurile cuvenite unui ierarh de rangul acestui înalt oaspete. În convorbirile ce au avut loc, la un moment dat, oaspetele întreabă: De ce urâţi catolicismul? Surprins de această întrebare, episcopul Andrei Magieru al Aradului, un om de înaltă cultură, călător şi el prin toată lumea şi cu o viaţă duhovnicească cunoscută, îşi revine, şi răspunde cam în felul acesta: (citâm din memorie) „Eminenţa Voastră trebuie să ştie că noi ortodocşii nu urâm catolicismul. Cum am putea uri pe sora noastră mai mare, cu care avem în comun aceeaşi tradiţie şi continuitate apostolică, acelaşi crez, aceleaşi sfinte Taine, papi sfinţi trecuţi în sinaxarele noastre? Dar, îngăduiţi-mi să vă spun un adevăr: Roma papală n-a fost pentru noi aceeaşi ca Roma imperială, prin care „divul" Traian şi coloniştii aduşi de el au altoit pe trunchiul geto-dac, latinitatea noastră. Şi, mai mult, Roma papală nu a vorbit strămbunilor noştri decât prin gura stăpânitorilor şi asupritorilor noştri; dar, pentru aceasta, repetăm, nu urâm catolicismul şi ne rugăm în toate slujbele noastre pentru „unitatea credinţei şi împărtăşirea Duhului Sfânt".

Revenind acum la afirmaţia episcopului după care Roma papală nu a vorbit strămbunilor noştri decât prin gura şi acţiunea stăpânilor după vremi, vom puncta foarte pe scurt câteva momente. Cea dintâi stăpânire prin care s-au adresat papii către românii ortodocşi, mai ales cei din Transilvania, a fost aceea a regatului ungar despre care Nicolae Iorga scrie că „a fost înfiinţat de papă în scop de propagandă catolică. Rege prin creaţiune apostolică, rege în numele papei şi cu o misiune indicată de Sfântul Scaun; rege de cruciadă convertind la catolicism cu de-a sila popoarele rămase în afară de Biserica latină. Atunci regalitatea ungurească a plecat către sud-estul Europei, nu în calitatea ei naţională, ci în cea religioasă catolică" (N. Iorga, Români şi slavi, români şi unguri, Bucureşti 1922, p. 44—47). Între cele dintâi măsuri luate de regele Ştefan a fost crearea de episcopii noi, de regulă pe locul unor vechi episcopii ortodoxe, una a fost cea de la Biharia — mutată mai târziu la Oradea, cea de la Alba Iulia, cea de la Tăşnad, mutată la Cluj, şi înzestrarea acestora cu mari latifundii şi prerogative menite să le asigure existenţa şi influenţa în masele de creştini ortodocşi. Este cunoscut fenomenul Morisena, cu alungarea monahilor ortodocşi aduşi de Ahtum, (botezat la Vidin, ca ortodox) şi aşezaţi în mânăstirea Sfântului Ioan Botezătorul şi aducerea monahilor latini în frunte cu episcopul Gerard.

În 1301, se stinge dinastia Arpadiană, iar locul ei, după câtiva ani de lupte interne, îl ia casa de Anjou, sub care prozelitismul papist a ajuns la culme, sub regii Ludovic cel Mare (1342—1382) — sprijinit şi mult lăudat de papa Clement al VI-lea, precum şi în timpul regelui Sigismund de Luxemburg (1386—1439). Acţiunile lor au avut puţin succes în popor din cauza ritului latin (străin românilor) şi din cauza dijmelor pe care trebuiau să le plătească şi românii ortodocşi.

Locul prozelitismului catolic a fost luat, pentru două secole, de cel calvin, susţinut de principii transilvani, în care românii, majoritari, devin abia „toleraţi", dar cu aceleaşi slabe rezultate; pierderile din rândul lor datorându-se doar unor nobili doritori să-şi păstreze beneficiile rangului nobiliar.

Secolul al XVIII-lea aduce revenirea stăpânirii habsburgilor în Transilvania. Dornici să-şi asigure stăpânirea în părţile de est ale imperiului, cu sprijinul iezuiţilor, au iniţiat unirea unei părţi a românilor ardeleni, ortodocşi din moşi-strămoşi, cu Biserica romano-catolică.

Nu vom stărui asupra desfăşurării evenimentelor care au condus la dezmembrarea Bisericii româneşti, faptele fiind îndeobşte cunoscute. Un cronicar contemporan a calificat actul unirii ca un „malum bene positum". Vom puncta doar câteva momente din viaţa celor două Biserici, cu concluziile pe care le socotim adevărate. Unirea de la 1700 nu a fost un act religios. Românii niciodată nu s-au plâns împotriva religiei aşa cum au avut-o.

Unirea de la 1700 a exprimat dorinţa clerului şi poporului român, asuprit de secole şi redus la situaţia de tolerat; a reprezentat dorinţa de a depăşi această tristă realitate socială. În ce măsură s-a reuşit începând cu marele episcop care a fost Ioan Inochentie Micu Klein, ale cărui oseminte au ajuns iată, să fie aduse în ţară la locul unde s-a dorit, e o problemă pe care încă istoria n-a epuizat-o.

Din acest mare rău al dezbinării românilor în două Biserici, care a adus atâtea suferinţe poporului român, a ieşit totuşi marele bine al posibilităţii unor contacte mai puternice şi mai binefăcătoare cu Occidentul creştin. Se poate pune întrebarea: Cu ce preţ? Cu mulţi martiri, mânăstiri dărâmate etc., etc. Pe cât este de nedreaptă contestarea rolului Bisericii greco-catolice în afirmarea idealurilor naţionale ale poporului român, pe atât este de neîntemeiată afirmaţia că numai de atunci încoace, de la 1700, se poate vorbi de conştiinţa naţională a românilor din Transilvania. Ideea originii latine, a continuităţii şi permanenţei acestui popor în spaţiul de azi au fost cunoscute şi promovate şi înainte de 1700.

În tot cursul sec. XIX, cele două confesiuni, Biserici surori, în toate problemele mari ale neamului românesc s-au manifestat solidar, spre cinstea lor. A se revedea evenimentul Suplexului, Memorandului şi altele.

Cu totul alta a fost situaţia în perioada dintre 1918—1948 când înţelegerea şi frăţietatea dintre cele două Biserici, existentă înainte de 1918, s-a transformat într-o dureroasă luptă fratricidă de care au profitat duşmanii poporului român. Evenimentele din 1948 n-au făcut decât să repete, în condiţii schimbate, cele din 1700. Biserica greco-catolică este o realitate care nu se poate escamota; ea este şi trebuie să rămână însă o Biserică românească în condiţiile stipulate de manifestul de Unire de la 1700. Precum nimeni nu poate aştepta ca Biserica ortodoxă română să se prefacă peste noapte într-o Biserică catolică, aşa nici Ortodoxia nu poate pretinde ca toţi românii uniţi să devină dintr-odată ortodocşi. Criteriul este şi rămâne numai cel al voinţei poporului, fără presiuni. Momentul pe care îl trăim, cu împrejurările create după Revoluţia din 1989, pretinde cu necesitate ca cele două Biserici surori să revină la înţelegerea şi frăţietatea pe care le-au avut înainte de 1918. Să nu se adeverească cuvântul unui străin, după 1918, cu privire la români. Citâm din memorie: „Aţi fost minunaţi în vremea robiei voastre, sunteţi detestabili în epoca libertăţii voastre şi a înfăptuirii idealului naţional". Afirmaţia străinului e valabilă şi pentru anii de după 1989. Pentru aceasta e nevoie ca cele două Biserici să-şi poată avea lăcaşurile lor de cult, astfel ca nici una să nu sufere, ci, în spiritul desăvârşit al înţelepciunii şi al iubirii creştine şi al respectului reciproc, să poată face faţă problemelor de tot felul care se ridică şi se pun pentru fiecare din ele.

Preot prof. dr.
GHEORGHE LIŢIU

Pr. prof. dr. Liviu Galaction Munteanu

— VICAR ADMINISTRATIV —

Între martirii Bisericii noastre se numără şi **Pr. Prof. Dr. Liviu Galaction Munteanu**, cel de al treilea vicar administrativ al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului.

S-a născut la 16 mai 1898 în comuna Cristian, jud. Braşov, din părinţii Nicolae şi Maria Munteanu. Tatăl său a fost învăţător şi o bună vreme director la şcoala primară din comuna natală, iar mama sa casnică.

A urmat şcoala primară în localitatea natală începând din 1904, iar studiile secundare la Liceul „Andrei Şaguna" din Braşov (1909—1917), obţinând diploma de bacalaureat, în sesiunea din luna iunie 1917.

Crescut în atmosferă de cultură, dar şi de religiozitate profundă a frecventat cursurile Institutului Teologic-Pedagogic „Andreian" din Sibiu (1917—1920), unde a obţinut şi Absolutoriul teologic. Aici a avut ca mentor spiritual pe profesorul Dr. Nicolae Bălan, viitorul mitropolit al Ardealului. În paralel cu ultimul an de studenţie a funcţionat ca profesor de religie la diferite şcoli din Sibiu, între care pomenim Liceul de fete din acest oraş.

În 1922 se căsătoreşte cu tânăra Silvia Popa, originară din Sibiu, având împreună trei copii: Sergiu, Lia (amândoi medici) şi Didina, inginer (decedată).

Între timp s-a înscris la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, unde, în urma unor riguroase examene de diferenţă a obţinut doctoratul în Teologie (în 1924). Aici a învăţat metoda temeinică de lucru, luată după modelul şcolilor germane ale vremii.

În anul 1924, prin efortul vrednicului ierarh Nicolae Ivan a fost înfiinţat Institutul Teologic Ortodox din Cluj. Între candidaţii pentru ocuparea unui post la acest Institut s-a numărat şi tânărul teolog Liviu G. Munteanu.

În urma acestui concurs, între cei admişi a fost şi teologul Liviu G. Munteanu, numit aici pentru **Studiile biblice.** Cu toate că specialitatea sa principală era Studiul biblic al Noului Testament, o perioadă îndelungată a suplinit cu multă competenţă şi Studiul biblic al Vechiului Testament. El stăpânea foarte bine limbile latină, greacă, ebraică, germană şi franceză.

În anul 1925 a fost hirotonit preot, ducând cu multă demnitate această misiune încredinţată de Dumnezeu, iar prin documentatele şi minunatele sale predici, îndrumând pe calea mântuirii nu numai pe studenţii teologi, ci şi pe credincioşii care au avut prilejul să-l cunoască.

Referindu-se la personalitatea profesorului Liviu G. Munteanu, unul dintre ucenicii săi, Pr. Prof. Ioan Bunea a afirmat următoarele: „Cursul lui era solemn... la examene dovedea o exigenţă deosebită, nefăcând pogoräminte celor delăsători şi certaţi cu disciplina, ...cântărea cu deosebită obiectivitate şi spirit de dreptate pregătirea studenţilor săi. Era profesorul cu conştiinţă vie a răspunderii pentru pregătirea viitorilor slujitori ai Bisericii".

A fost o personalitate bisericească complexă, formarea sa spiritual-culturală coexistând în mod fericit cu cea misionar-pastoral-duhovnicească. De fapt, în paralel cu munca de la catedră a fost şi duhovnic al Academiei Teologice Ortodoxe din Cluj vreme de doi ani (1926—1928).

În acelaşi timp s-a dovedit a fi şi un bun gospodar, conducând cu multă competenţă destinele Academiei pomenite, în calitate de rector şi decan al ei în două etape (1937—1943 şi 1946—1952).

A fost profesorul cu cea mai lungă activitate în cadrul Institutului Teologic Ortodox din Cluj şi anume din 1924—1952, prin urmare, vreme de 28 de ani. A fost profesorul care a participat la punerea temeliei învăţământului teologic universitar ortodox din Cluj, dar, în acelaşi timp a trăit, alături de colegii săi momentele distrugerii acestuia de către forţele stalinisto-comuniste din România anului 1952. Cu toate eforturile depuse pe lângă autorităţile de stat de atunci, mesajul său n-a fost ascultat, iar Ortodoxia românească din Transilvania a fost umilită prin desfiinţarea Institutului Teologic Ortodox din Cluj; în schimb autorităţile statului ateu au lăsat în acelaşi oraş, capitala culturală a Transilvaniei să funcţioneze un Institut Teologic Protestant pentru etnia maghiară. Ce nedreptate s-a făcut atunci pentru populaţia românească majoritară din Transilvania! După desfiinţarea Institutului Teologic Ortodox din Cluj, rectorul acestuia a fost încă o dată umilit, prin numirea sa ca preot-paroh în oraşul Bistriţa, unde a păstorit vreme de cinci ani de zile (1952—1957). Încă şi acum unii dintre foştii lui credincioşi îşi mai amintesc de preotul lor, Liviu G. Munteanu, mare profesor de Teologie, care pe lângă slujirea aleasă şi predica documentară a fost un adevărat părinte pentru toţi, model de slujitor al Bisericii lui Hristos.

După această perioadă de umilire şi ascultare părintele Liviu G. Munteanu a fost numit în postul de vicar administrativ al Eparhiei Clujului, funcţionând aici aproximativ un an (1958). Experienţa câştigată pe timpul cât a fost rector şi decan al şcolii teologice superioare de la Cluj, precum şi lucrarea misionar-pastorală de la Bistriţa l-au îndreptăţit să fie numit în postul amintit. Era oarecum o reparaţie morală pentru nedreptăţile ce i s-au făcut până acum.

Ca şi în posturile anterioare, părintele Munteanu prin munca sa a făcut cinste Eparhiei Clujului, a dat prestigiu şi demnitate ortodoxiei din partea de nord a Transilvaniei. Păcat, însă că, activitatea dânsului aici a fost de scurtă durată. Pentru motivul că a întocmit o Programă analitică pentru introducerea religiei în şcolile primare de stat, împreună cu vrednicul său ucenic, Pr. Prof. Ioan Bunea (solicitată de ierarhul de atunci al Clujului), autorităţile comuniste i-au intentat proces şi a fost condamnat la 17 ani închisoare. Era pe acea vreme un mod de a scăpa de omul de cultură, de cel cinstit şi demn, considerat fiind de autorităţile comuniste un adevărat pericol pentru societatea românească. Nimeni nu l-a ajutat atunci, chiar şi cei ce puteau s-o facă. A fost o atitudine ce greu se poate înţelege şi accepta de către o minte sănătoasă şi de către o inimă creştină.

În urma condamnării şi a recursului făcut de familie i s-a comutat pedeapsa la opt ani de închisoare, o hotărâre cât se poate de nedreaptă, pentru o faptă nobilă: învăţarea religiei în şcoală de către copiii românilor transilvăneni. A săvârşit aproximativ trei ani de detenţie, deoarece în urma unor „cumplite suferinţe şi traume psihice" a trecut la cele veşnice, în închisoarea din Aiud, la 8 martie 1962.

Prin această jertfă s-a mai adăugat o crimă a autorităţilor vremii împotriva Bisericii Ortodoxe şi a umanităţii.

În urma acestui martiriu a rămas o familie traumatizată pe toată viaţa, nişte oameni pe care numai bunul Dumnezeu îi poate răsplăti pentru suferinţele lor.

Prin viaţa şi activitatea sa ştiinţifică rămâne între marii teologi ortodocşi români. Datorită condiţiilor istorice, până la revoluţia din 1989 nu s-a putut afirma acest lucru. Acum însă, datoria noastră este să-i prezentăm bogata activitate ştiinţifică.

Mai întâi pomenim cărţile reprezentative: **Istoria creaţiunii în lumina cercetărilor ştiinţifice,** Cluj, 1929, 168 p.; **Predica de pe Munte,** Cluj, 1932, 143 p.; **Pentateuhul în faţa criticii moderne,** Cluj, 1937, 57 p.; **Vechiul Testament şi Pentateuhul,** Cluj, 1937, 95 p.; **Vechiul Testament şi creştinismul,** Cluj, 1937, 62 p.; **Paradisul biblic. Căderea protopărinţilor în păcat. Studiu exegetic,** Cluj, 1939, 148 p.; **Valoarea istorică a evangheliilor sinoptice. Studiu introductiv,** Cluj, 1939, 65 p.; **Epistola Sfântului Apostol Pavel către Galateni. Comentar,** Cluj, 1940, 132 p.; **Viaţa Mântuitorului nostru Iisus Hristos,** Cluj, 1942, 339 p.; **Viaţa Sfântului Apostol Pavel,** Cluj, 1942, 246 p.; **Viaţa Sfântului Apostol şi Evanghelist Ioan,** Cluj, 1943, 248 p.; **Viaţa Sfântului Apostol Petru,** Cluj, 1945, 203 p.; **Viaţa Sfinţilor Apostoli: Matei, Iacov, Alfeu, Iuda Tadeul, Andrei, Iacov al lui Zevedei, Filip, Vartolomeu, Toma, Simon Zilotul, Iuda Iscarioteanul şi Matia,** Cluj, 1946, 256 p.; este coautor al manualului pentru Institutele Teologice din Patriarhia Română: **Studiul Noului Testament,** Bucureşti, 1954, XII + 208 p., şi ediţia a II-a, Bucureşti, 1977, 256 p.).

De asemenea a publicat zeci de studii, articole, note, recenzii, în diferite periodice teologice şi laice ale vremii.

Pr. Prof. Dr. Alexandru MORARU

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.S. Visarion Răşinăreanu — episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

● **13 octombrie a.c.** — P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei unită cu privegherea în Catedrala mitropolitană din Sibiu;

— în aceeaşi zi P.S. Sa a acordat un interviu Postului de Radio-TV Sibiu.

● **14 octombrie a.c.** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu cu prilejul praznicului Sf. Cuv. Paraschiva;

— în aceeaşi zi P.S. Sa a inspectat şantierul de restaurare a picturii de la biserica monument istoric „Sf. Paraschiva" din Tălmăcel, protopopiatul Avrig, iar seara a săvârşit slujba Vecerniei şi a acatistului Sf. Paraschiva în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

● **17 octombrie a.c.** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru diacon pe tânărul teolog Avanyoşi Ciprian;

— în aceeaşi zi, P.S. Sa s-a întâlnit cu P.S. Episcop Abel din Polonia aflat în trecere prin Sibiu;

— a acordat un interviu postului de radio „Europa Liberă" pe tema „Toleranţă şi prozelitism";

— seara a săvârşit slujba Vecerniei în Catedrală.

● **18 octombrie a.c.** — P.S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat, aflată în construcţie, precum şi la biserica monument istoric din Sibiel, protopopiatul Săliste;

— a cercetat şantierul noii biserici „Pogorârea Sf. Duh" ce se construieşte în cartierul Valea Aurie din Sibiu;

— seara a slujit Vecernia la Catedrala mitropolitană.

● **19 octombrie a.c.** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu. La momentele potrivite diaconul Avanyoşi Ciprian a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Săvăstreni, protopopiatul Făgăraş, iar seminaristul Opriş Claudiu Mircea întru diacon;

— seara a slujit Vecernia la Catedrală.

● **20 octombrie a.c.** — P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei unită cu privegherea în Catedrala din Sibiu.

● **21 octombrie a.c.** — P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană;

— în cadrul unei recepţii restrânse P.S. Sa a primit pe membrii Permanenţei, preoţii Catedralei, ostenitori ai Centrului Eparhial, studenţi teologi şi credincioşi, care i-au prezentat felicitări şi urări cu prilejul zilei onomastice — S. Visarion.

● **22 octombrie a.c.** — P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.

● **24 octombrie a.c.** — P.S. Sa a săvârşit sluiba Vecerniei în Catedrala din Sibiu, iar la sfârşitul acesteia a hirotesit întru duhovnic pe C. pr. Avanyoşi Ciprian.

● **25 octombrie a.c.** — P.S. Sa a făcut o vizită canonică la Via Mitropoliei de la Sărăcsău (jud. Alba);

— seara a slujit Vecernia şi Litia la Catedrala din Sibiu;

— a luat parte la recepţia oferită de Episcopia Evanghelică C A din Sibiu cu prilejul vizitei în oraş a D-lui Karl Gustav Hammar, Arhiepiscop de Uppsala şi Primat al Bisericii Suedeze.

● **26 octombrie a.c.** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu şi a hirotonit pe C. diacon Opriş Claudiu Mircea întru preot pe seama parohiei Floreşti, protopopiatul Mediaş, iar pe licenţiatul în teologie Oprişiu Ioan întru diacon;

— seara P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi Sf. Maslu de obşte în parohia Dârlos, protopopiatul Mediaş rostind cuvânt de învăţătură.

● **28 octombrie a.c.** — P.S. Sa a făcut o vizită canonică la schitul Sf. Maria de la Bazna, şi a cercetat parohiile Bazna, Boian, Velţ şi Blăjel din protopopiatul Mediaş, precum şi şantierul bisericii în construcţie „Buna Vestire" din municipiul Mediaş;

— seara a săvârşit slujba Vecerniei şi a Acatistului Mântuitorului în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

● **30 octombrie a.c.** — P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei în Capela mitropolitană, hirotesind întru duhovnic pe P.C. pr. Opriş Claudiu.

● **31 octombrie a.c.** — P.S. Sa a făcut o vizită la via Mitropoliei de la Sărăcsău, jud. Alba;

— seara a săvârşit slujba Vecerniei şi a Acatistului Maicii Domnului în Catedrala mitropolitană din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.

Pr. VALENTIN SICOE

■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■

ROMÂNIA
MITROPOLIA ARDEALULUI
ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
S I B I U
Str. Mitropoliei nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL SIBIU

PAROHIA — SIBIU, LAZARET II, Examen concurs

PROTOPOPIATUL AGNITA

PAROHIA VÂRD

Termen concurs: 5 noiembrie — 5 decembrie 1997.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţă cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau care nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie, **15 zile de la data numirii.**

Informaţii suplimentare la Secţia Bisericească a Arhiepiscopiei.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bisericesc,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Cu numele Paul Evdokimov ne-am întâlnit de mai multe ori. E unul din marii teologi moderni, rus emigrat la Paris. Acolo a devenit profesor la Institutul Sfântul Serghie şi la Institutul Superior de Studii Ecumenice. Avea 69 de ani când a încetat din viaţă în 1970.

Una din cărţile bune ale acestui teolog se ocupă de problemele liturgice ale Bisericii Ortodoxe. Se intitulează „Rugăciunea în Biserica de Răsărit" şi a fost publicată în Editura Polirom (Iaşi, 1996, 211 p., traducere de Carmen Bolocan, cu o prefaţă de Olivier Clément). Se ocupă de diferitele aspecte ale problemei rugăciunii, atât în viaţa particulară cât şi mai ales în cult. Tratează despre problema sacrului şi despre taine, oprindu-se la sfârşit îndeosebi, la tâlcuirea Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur. Cartea se dovedeşte a fi foarte utilă studenţilor teologi şi preoţilor, ca şi oricărui credincios.

* * *

● Foarte prolific se dovedeşte a fi Pr. Ioan Buga. A tipărit de curând o carte intitulată: **„Ierarhiile fiinţei (caiete teologice I)".** Cartea beneficiază de un cuvânt înainte semnat de Dan Stanca şi, pe ultima copertă, de aprecierile a doi scriitori cunoscuţi: Ştefan Augustin Doinaş şi Vasile Andru.

Cartea e de fapt un jurnal cultural, pe zile şi ani, alcătuită din fragmente. E un gen interesant, iar cugetările sunt de cea mai bună calitate.

Îi prevedem autorului un destin deosebit în cultura română.

Cartea a apărut în Editura Sf. Gheorghe-vechi, în 1996, Bucureşti (214 p.).

* * *

● Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului publică în condiţii grafice deosebite **Micul Molitfelnic** cuprinzând slujbe, rânduieli şi rugăciuni care se săvârşesc la diferite ocazii din viaţa creştinilor. Astfel găsim şase rânduieli cu privire la intrarea în creştinism prin slujba Botezului, apoi logodna şi cununia, maslul şi împărtăşania. Sunt cele mai importante dintre Sfintele Taine. Apoi, cuprinde slujba sfeştaniei, a înmormântării şi slujba Te-Deum-ului la diferite ocazii festive. Apoi, la sfârşit, pe 150 de pagini se află diferite alte slujbe pe care arhiereul sau preotul e chemat să le săvârşească precum: dezlegarea de blestem şi jurământ, rugăciunea pentru bolnavi, rugăciuni împotriva farmecelor şi descântecelor, rugăciuni pentru recolte, pentru necontenirea ploilor, pentru izbăvirea de cutremure, pentru cei ce călătoresc, iar la urmă se află Rânduiala Sfinţirii Crucii şi a unei troiţe.

Cartea e precedată de un frumos **cuvânt înainte** semnat de Î.P.S. Arhiepiscop **Bartolomeu.** Ediţia aceasta ne aduce aminte de Cărţile de rugăciuni tipărite odinioară la Craiova de fostul mitropolit Firmilian, cărţi de mare frumuseţe grafică, cu textul îmbrăcat în chenare frumoase şi cu tipăritura în două culori: roşu şi negru.

Orice carte e atrăgătoare prin conţinut, dar şi prin modul de tipărire. Acest Mic Molitfelnic este un model de carte bisericească atrăgătoare prin tipar, prin formatul uşor utilizabil (16×12 cm), cât şi prin legătură. Ar trebui să o caute toţi preoţii noştri.

* * *

● Părintele prof. Ilie Moldovan de la Facultatea de Teologie din Sibiu, profesor de morală, este un pasionat al luptei împotriva avorturilor şi un apărător al sfinţeniei vieţii. O face aceasta ori de câte ori are ocazii, iar când nu le are şi le creează: conferinţe publice, simpozioane, articole, cărţi. De curând a publicat la Bucureşti în Editura Institutului Biblic o carte cu titlul: **„Darul Sfânt al vieţii şi combaterea păcatelor împotriva acestuia".** Studiul este orientat tot spre combaterea avorturilor şi, aceasta se vede din chiar subtitlul cărţii: *„Aspecte ale naşterii de prunci în lumina moralei creştine ortodoxe"* (Bucureşti, 1997, 67 pg.).

E o foarte bună demonstraţie teologică, căutând să motiveze prin toate mijloacele, biblice şi logice, apărarea vieţii.

Oferă bune argumente tuturor preoţilor care trebuie să fie şi ei, în misiunea lor apărători ai vieţii, mai ales prin predică şi prin taina spovedaniei.

* * *

● Printre poeţii contemporani Marin Sorescu a fost fără îndoială dintre cei mari. Mulţumim doamnei Virginia Sorescu care ne-a trimis ultima carte de versuri în care a adunat ultimele poezii ale poetului. Cartea se intitulează **„Puntea",** cu subtitlul în paranteză *„Ultimele"* (Editura Creuzet, 1997, 111 pg.). Sunt poezii în stilul cunoscut al lui Marin Sorescu, adunate de soţie din diferite agende sau scrise de ea, fiind dictate de poet.

Sunt interesante ca operă artistică, dar mai ales ca document. E interesantă o poezie, scrisă cu un presentiment care prevestea o dispariţie prematură. E din categoria poeziei argheziene despre moarte. E intitulată **Plecare:**

Mă întorc cu faţa
Spre perete
Şi le spun prietenilor
Îndureraţi:
Mă întorc repede.

Oare când se va mai „întoarce" în literatura română un Marin Sorescu.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 noiembrie
Nr. 43—44
1997

Despre rugăciune

Când un fiu pleacă de acasă, departe şi pentru mai multă vreme, ţine legătura cu părinţii prin scrisori. Le scrie ce face, cum îi merge, ce bucurii şi ce tristeţi are şi mai ales ce nevoi are.

Scrisorile noastre către Dumnezeu, Tatăl nostru cel din ceruri, sunt rugăciunile. Prin rugăciuni ţinem contactul cu Dumnezeu, ne mărturisim credinţa în El, Îl recunoaştem, Îl lăudăm, Îl binecuvântăm şi Îi facem cereri. Rugăciunea ne ajută să nu ne simţim singuri, izolaţi, părăsiţi, aruncaţi şi uitaţi într-o lume ostilă, străină, rece. Rugăciunea scurtează distanţa dintre Dumnezeu şi om şi ne dă certitudinea că asupra vieţii noastre veghează un ochi bun, iubitor, un ochi de Tată care vede tot, ştie tot, poate totul. Iartă, ajută, vindecă, linişteşte, bucură. Trebuie doar să-i atragem atenţia asupra noastră, să-i recunoaştem dreptul de a se ocupa de noi.

Facem acest lucru prin rugăciune. Prin rugăciune în primul rând. De unde ştim aceasta? Din Sf. Scriptură, din Cuvântul descoperit al Domnului care ne învaţă în amănunt: cui să ne rugăm, când să ne rugăm, cum să ne rugăm, ce să cerem, de ce trebuie să fie însoţită rugăciunea noastră spre a fi auzită şi împlinită de Dumnezeu.

Apostolii l-au rugat pe Iisus: „Doamne, învaţă-ne să ne rugăm" (Lc. XI, 1) şi Iisus i-a învăţat rugăciunea **„Tatăl nostru"**, această cea mai frumoasă, cea mai simplă şi cea mai cuprinzătoare rugăciune. Toţi o rostim, toţi creştinii de toate confesiunile. În această problemă, toate Bisericile creştine sunt unite. Eu aş merge un pic mai departe şi aş spune că în problema rugăciunii în general, toate confesiunile au aceeaşi învăţătură. Există desigur unele caracteristici locale, accente pe aspecte diferite, dar acestea nu sunt deosebiri; sunt mai degrabă experienţe care, cunoscute, pot îmbogăţi viaţa spirituală a tuturor creştinilor.

Iată spre exemplu o caracteristică ortodoxă în modul de a se ruga.

Dar înainte de a vorbi despre această caracteristică, aş vrea să vă spun că şi ortodocşii se roagă în general ca şi Dvs. — acasă, la masă, înainte de a începe lucrul, înainte de culcare şi la sculare, şi bine înţeles la biserică, în timpul slujbelor religioase. Dar există în Sfânta Scriptură o poruncă pe care unii ortodocşi au vrut s-o înţeleagă **ad litteram** şi pe care au pus-o şi o pun în practică într-un mod mai deosebit. E vorba de porunca: **„Rugaţi-vă neîncetat"** (I Tes. V. 17).

Monahii au pus-o întâi în practică, iar apoi au practicat-o şi unii laici. Ei au descoperit o rugăciune scurtă, pe care, spre a o înscrie în ritmul vieţii, au reglat-o după respiraţie. Textul acestei rugăciuni este: **„Doamne Iisuse Hristoase fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul"**. Prima jumătate se rosteşte la inspiraţie, a doua jumătate la expiraţie. Ea se rosteşte, bineînţeles, în gând. Cu vremea ea se mecanicizează, se rosteşte de la sine scurtându-se până la rostirea doar a numelui lui Iisus, ca o prezenţă permanentă în gând şi în viaţă, ajungând la acea stare despre care vorbeşte Scriptura: **„Nu mai sunt eu cel ce exist, ci Hristos trăieşte în mine"**. Rugăciunea aceasta se numeşte **„Rugăciunea lui Iisus"**, sau **„Rugăciunea inimii"**, sau **„Rugăciunea neîncetată"**. Mulţi monahi o mai rostesc şi astăzi, şi de asemenea mulţi laici. Prin experienţă, ajungi s-o rosteşti în timp ce munceşti, în timp ce scrii, în timp ce citeşti, când te plimbi, călătoreşti etc.

Care este sensul acestei rugăciuni? Ea ţine trează în permanenţă prezenţa lui Dumnezeu în viaţa noastră. Trebuie să simţim această prezenţă permanent, nu numai când mergem la biserică, şi nu numai când ne rugăm rostind rugăciunile din Cartea de Rugăciuni. Un Sf. Părinte răsăritean a spus, cam exagerat dar nu cu totul exagerat: „Dacă ne rugăm numai când ne rugăm, e ca şi cum nu ne-am ruga niciodată". Avem nevoie de Dumnezeu permanent, cum avem nevoie de respiraţie.

Dar, firesc, nu cuvintele contează. Contează inima cu care te rogi, contează schimbarea ce se operează în tine în timpul rugăciunii. Încă profetul

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Intrarea Maicii Domnului în Biserică

(21 noiembrie)

„Bucură-te catedrală întru care Hristos vine astăzi să se hirotonească Preot ...".

Cu aceste cuvinte îşi începea, acum aproape mai bine de cincisprezece veacuri, cuvântul Său de laudă, la Praznicul intrării în Biserică al Maicii Domnului, Sf. Proclu, marele patriarh al Constantinopolului.

Erau cuvinte simbol, cuvinte de aur, menite să cuprindă în ele toată taina iconomiei dumnezeieşti şi a lucrării de mântuire săvârşite în lume de Fiul lui Dumnezeu întrupat. „Catedrala" din cuvântul Sf. Proclu este Sf. Fecioară Maria întru care prin Sf. Duh s-a sălăşluit Marele Preot Iisus Hristos.

„Astăzi înainte-însemnarea bunăvoinţei lui Dumnezeu şi propovăduirea mântuirii oamenilor în Templul lui Dumnezeu luminat, Fecioara se arată şi pe Hristos tuturor mai înainte îl vesteşte" — cântă astăzi Biserica arătând faptul că ziua de astăzi este o pregustare a zilei Bunei-Vestiri şi a celorlalte momente din istoria Sfântă a mântuirii neamului omenesc.

Al doilea praznic închinat Sf. Fecioare Maria, din cuprinsul anului bisericesc — ce începe la 1 septembrie — este Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, pe care îl prăznuiesc deopotrivă atât Biserica Ortodoxă cât şi cea Romano-Catolică în fiecare an la 21 noiembrie.

Sf. Evanghelii nu ne istorisesc nimic despre naşterea şi copilăria Maicii Domnului, ci ne-o prezintă pe Sf. Fecioară doar în momentul în care îngerul Gavriil, la Buna-Vestire, îi aduce la cunoştinţă faptul că a fost aleasă de Dumnezeu ca să fie maică a lui Hristos Dumnezeu (Luca 1, 31). Din Tradiţia Sfântă, cunoaştem că după ce s-a născut, ca rod al rugăciunii, din dumnezeieştii părinţi Ioachim şi Ana, Sf. Fecioară Maria, la vârsta de trei ani a fost adusă în Templul din Ierusalim şi afierosită lui Dumnezeu. Condusă de Sfinţii ei părinţi, de cete de fecioare cu făclii aprinse în mâini, cum vedem reprezentată această scenă în icoana praznicului, prunca Maria a fost adusă în Templu şi încredinţată marelui arhiereu Zaharia care, după ce a primit-o — ne spune tot tradiţia — a aşezat-o pe Maria, în Sfânta Sfintelor, acolo unde numai arhiereul şi numai o dată pe an, avea voie să intre (Evrei 9, 7).

Zaharia arhiereul a cunoscut prin descoperire dumnezeiască că cea care este adusă la Templu, va deveni ea însăşi „Sfânta Sfintelor", unde prin adumbrirea Sf. Duh se va sălăşlui în pântecele ei cel preacurat Marele Arhiereu „înălţat mai presus de ceruri" (Evrei 7, 26), Iisus Hristos Mântuitorul.

Aici, la Templul din Ierusalim, Sf. Fecioară Maria a rămas în rugăciune şi apropiere de Dumnezeu vreme de 12 ani. A ieşit iarăşi în lume, ca o fecioară neprihănită şi ca un vas ales. doar în clipa în care a sosit „plinirea vremii" (Gal. 4, 4). Când avea să aibă loc Întruparea Mântuitorului.

Fecioara Maria, prin viaţa sa aleasă şi sfântă s-a învrednicit să fie „Biserică nefăcută de mână a Împăratului Ceresc", „cortul cel ceresc" şi „cămara cea de mult preţ", cum o numesc cântările liturgice din această zi.

Prin viaţa ei de ascultare şi smerenie, Sf. Fecioară Maria rămâne de-a pururi o icoană vie a Sfinţeniei şi a curăţiei spirituale, un model viu de urmat şi de întruchipat.

Şi noi suntem chemaţi să fim următori ai Mântuitorului Hristos „Cel care ne-a mântuit şi ne-a dat o chemare sfântă" (II Tim. 1, 9) şi mai ales să fim împlinitori cu cuvântul şi cu fapta a poruncilor evanghelice.

Şi noi suntem chemaţi să intrăm în fiecare zi a vieţii noastre în Biserică unde să ne adăpăm sufletul din apa cea vie a învăţăturii lui Hristos şi din „verdeaţa dumnezeieştilor Sale Taine", unde să ne bucurăm de prezenţa Sf. Treimi a Sf. Fecioare Maria şi a tuturor sfinţilor şi să trăim cu Hristos şi în Hristos în zările veşniciei.

† VISARION RĂŞINĂREANU
— Episcop-vicar —

Sensul creştin al suferinţei

Învăţătura ortodoxă susţine că suferinţa este una din consecinţele păcatului originar, care odată săvârşit a dus la degradarea firii celei zidite de Creator, expunând-o suferinţelor de tot felul şi ducând-o finalmente la moarte. Răul, şi deci, implicit urmările sale, n-a fost creat, el nefiind altceva decât o carenţă apărută ulterior în creaţie, tocmai ca un efect negativ al încălcării poruncii divine „răul nici nu era, nici nu este ceva care subzistă prin fire proprie. Căci nu are în nici un fel fiinţă, sau fire, sau ipostaz, sau putere, sau lucrare. Este abaterea facultăţilor sădite în fire de la scopul lor, mişcarea nesocotită a puterilor naturale spre altceva decât spre scopul lor în urma unei judecăţi greşite".[1]

Răul nu există ca ceva de sine, ca o entitate ci „este nonexistenţă, sau existenţă fără conţinut, nu e lipsa totală a existenţei, ci ştirbirea, slăbirea esenţială a ei, lipsirea de ceea ce constituie cu adevărat suportul esenţial"[2], nici nu este o forţă care vine din afară, ci adevărata sa cauză se află în însăşi fiinţa umană care s-a golit pe sine de conţinut. „Răul are o sursă interioară, este inculcat în adâncul firii omeneşti, în libertatea sa iraţională, rezultând din pierderea naturii divine".[3]

Aceasta nu înseamnă însă că răul face parte integrantă din structura firii umane, sau că se identifică cu ea, pentru că în ultimă instanţă îi este totuşi străin. Ceea ce a dus la apariţia răului, la penetrarea lui în planul existenţei umane este libertatea. Numai prin libertate se poate explica apariţia şi existenţa răului, pentru că libertatea rău folosită a dus la apariţia sa, el fiind legat nemijlocit de ea. Libertatea tinde spre suferinţă, iar calea libertăţii este de fapt calea suferinţei.

Cauzele care duc la apariţia suferinţei, sunt mai întâi firea umană coruptă şi slăbită de păcatul originar cu veşnica sa predispoziţie spre ceea ce-i este contrar: „nu binele pe care-l vreau, ci răul pe care nu-l vreau, pe acela îl săvârşesc. Iar dacă fac ceea ce nu vreau eu, nu eu fac aceasta, ci păcatul care locuieşte în mine. Aşadar, în mine cel ce vreau să fac binele, aflu legea că răul e legat de mine" (Rm. 7, 19—21); este apoi lumea în care ne este hărăzit să trăim şi care în urma comiterii păcatului originar, ea însăşi s-a alterat, devenind ostilă, deci o veşnică sursă generatoare de suferinţe. Şi diavolul prin faptul că luptă în permanenţă să ne îndepărteze de Dumnezeu, dar pentru că n-are putere să facă aceasta, falsifică realitatea „pentru că nu ne poate cuceri prin el însuşi, se împodobeşte cu florile binelui"[4], însă la capătul acţiunilor sale se află dezamăgirea şi iluzia, suferinţa şi moartea.

A ne limita să vorbim doar de suferinţă, fără să-i găsim un sens, ar însemna să nu facem altceva decât să recunoaştem că suntem condamnaţi la o existenţă lipsită de sens. Dar poate oare avea un sens ceea ce prin însăşi natura sa ne apare ca lipsit totalmente de sens? Iar a încerca să găsim un sens la ceea ce ţine de domeniul non-sensului, înseamnă să intrăm în domeniul absurdului. Aşa s-ar părea că se prezintă lucrurile atâta timp cât nu ne vom putea depăşi condiţia noastră mărginită, păstrându-ne doar între limitele ei, ba mai mult s-ar părea că existenţa noastră stă sub semnul unui inexorabil al suferinţei, fiind predestinaţi să nu ne putem emancipa de sub influenţa ei în nici un fel: „omul îşi naşte singur suferinţa, precum vulturii se ridică în aer, prin puterile lor" (Iov 5, 7).

Lucrurile se schimbă însă radical în momentul în care ne vom înscrie într-o altă ordine de gândire, şi anume în ordinea divină. Din această perspectivă problema suferinţei va dobândi o cu totul altă semnificaţie şi o cu totul altă valoare.

În această ordine, un prim înţeles al suferinţei este cel de pedeapsă a păcatului, fiind în acelaşi timp şi unica modalitate de a ne purifica şi a reintra pe făgaşul normalităţii, „singura forţă creatoare, care frânge structura veche, nu pentru a stârpi, ci pentru a o înnoi".[5] Numai aşa ne putem depăşi condiţia noastră, omorând răul din noi. Poţi trece dincolo de tine doar prin suferinţă. Să mori propriei tale condiţii spre a te împlini într-una mai înaltă. „Suferinţa urmăreşte înlăturarea păcatului, refacerea spirituală şi realizează acest lucru întrucât e renunţarea totală a omului la sine".[6]

Suferinţa ne ajută să devenim conştienţi de profunzimea şi complexitatea firii noastre, pentru că prin natura ei suferinţa obligă la interiorizare. Te obligă să te întorci spre propriul tău adânc sufletesc, acolo unde vei descoperi dependenţa de Dumnezeu. „Te poţi înnobila în urma experienţei răului, poţi atinge un grad ridicat de conştiinţă, dar pentru aceasta trebuie să traversezi pustiul suferinţei, să demaşti răul, aruncându-l în focul gheenei, să-ţi ispăşeşti vina. Răul are nimbul suferinţei şi trebuie să ducă la ispăşire".[7]

Suferinţa este modalitatea prin care Dumnezeu ne atrage din păcat, fiind un avertisment din partea Lui că am rătăcit calea, iar pentru a ne face să conştientizăm acest fapt, El ne lasă să gustăm amărăciunea păcatului, căci atâta timp cât eşti în păcat, eşti de fapt în afara sensului existenţei, iar din această stare nu te vei putea izbăvi decât atunci când te-ai emancipat de sub influenţa răului, ai reintrat deci în ordinea firească.

Suferinţa nu este doar plata păcatului ci şi o **probă** a **credinţei** fără de care mântuirea este de neconceput. Pare paradoxal, şi totuşi aşa este. Aşa mărturisesc toţi Sf. Părinţi: „necazurile încercărilor sunt aduse pentru unii pentru ştergerea păcatelor săvârşite, pentru alţii pentru oprirea celor ce vor vrea să le facă. Dar afară de acestea mai **sunt şi cele care vin pentru dovedire".**[8]

În viaţa de zi cu zi întâlnim nenumărate astfel de cazuri în care oameni de o înaltă ţinută morală sunt supuşi la multe şi grele încercări. Cazul cel mai cunoscut şi mai la îndemână este cel al lui Iov, care deşi drept este totuşi încercat prin grele suferinţe. În astfel de cazuri suferinţa are mai ales sensul de probă a credinţei „cei depărtaţi de Dumnezeu sunt încercaţi ca să se apropie de Dumnezeu; cei ai Lui sunt încercaţi ca să se sălăşluiască cu îndrăznire în casa Lui".[9]

Sf. Părinţi vorbeau chiar de o inevitabilitate a suferinţei: „virtutea neprobată în necazuri, nu este întărită"[10], fiind o condiţie indispensabilă a mântuirii; „nimeni neispitit nu va putea intra în Împărăţia Cerurilor".[11] În atari situaţii suferinţa este un semn al „atenţiei" divine faţă de persoana noastră. Este semnul care indică interesul lui Dumnezeu faţă de noi. În acest sens vorbea de suferinţă şi E. Wiesel, scriitor american, originar din părţile Sighetului, laureat al premiului Nobel pentru pace, spunând că este mult mai bine să fii încercat de Dumnezeu, căci atunci înseamnă că încă mai valorezi ceva în faţa Lui, mai mult prin aceasta ne arată că are o intenţie cu noi, un plan anume spre care vrea să ne călăuzească. Cu adevărat tragic este atunci când nu mai însemni nimic în faţa Lui, când I-ai devenit indiferent.

Dacă Dumnezeu îi încearcă pe cei drepţi o face şi pentru a nu-i lăsa să se trufească şi să cadă din starea lor, ci îi îndeamnă astfel să fie mereu cu luare aminte asupra propriei lor stări. Este aşijderea unei invitaţii de a fi permanent în gardă, în continuă şi neîntreruptă stare de veghe: „cel căruia i se pare că stă să ia aminte să nu cadă" (1 Cor. 10, 12). Cazul cel mai celebru în acest sens este cel al Sf. Ap. Pavel, care deşi chemat de Dumnezeu la demnitatea apostoliei, iar dintre apostoli numai lui I-a acordat privilegiul cunoaşterii tainelor de dincolo „a fost răpit în rai şi a auzit cuvinte de nespus, pe care nu-i este îngăduit omului să le grăiască", dar pentru a nu-l lăsa să se trufească şi să cadă, Dumnezeu i-a dat un semn: „Şi pentru ca să nu mă trufesc cu bogăţia descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al Satanei să mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc" (2 Cor. 12, 4 şi 7).

Dar oare îngăduie Dumnezeu să fim încercaţi mai presus de puterea noastră de a suporta, sau suntem cumva abandonaţi în faţa suferinţelor? Aceasta nu este la urma urmei decât o falsă părere, pentru că în realitate Dumnezeu îi dă fiecăruia dintre noi după puterea sa, doar atât cât consideră El că putem duce. Sigur, suferinţa este inevitabilă, dar niciodată ea nu depăşeşte puterea noastră de suportabilitate: „Ispita nu v-a cuprins decât la măsura omenească. Dar credincios este Dumnezeu, Care nu va îngădui să fiţi ispitiţi mai mult decât vă stă-n putere, ci odată cu ispita va aduce şi calea de a ieşi din ea, ca s-o puteţi răbda" (1 Cor. 10, 13).

Numai prin propriile sale puteri omul nu s-ar putea izbăvi niciodată de suferinţă. Fără ajutorul lui Dumnezeu ne-am prăbuşi în cea mai cruntă disperare. Puterea de a răzbate din necazuri şi a ajunge la lumină ne vine doar prin harul divin. „Puterea de a răbda suferinţa e greu să o afle omul fără darul dumnezeiesc, care se iveşte din urmărirea rugăciunii şi din vărsarea lacrimilor"[12]. Numai aşa îl facem pe Dumnezeu să devină atent la persoana noastră. „De nimic nu are Dumnezeu mai multă grijă ca de greaua încercare".[13]

În acest sens trebuie înţeles acel cuvânt, aparent fără nici o logică, al Sf. Ap. Pavel: „când sunt slab, atunci sunt tare" (2 Cor. 12, 10), prin care apostolul nu se referă la slăbiciunea care ne cuprinde atunci când păcătuim şi ne îndepărtăm de Dumnezeu, ci este vorba de slăbiciunea care se exprimă prin supunerea totală în faţa voii Lui. „Este transparenţa totală, lăsarea cu totul în voia lui Dumnezeu. De cele mai multe ori, încercăm să fim puternici şi ne opunem ca Dumnezeu să-şi manifeste puterea"[14]. Deci mă slăbesc pe mine, îmi îngustez egoismul, mă degajez de vanitate, spre a-L lăsa pe Dumnezeu să lucreze prin mine, şi prin harul Său devin puternic.

Slăbănogul din evanghelie este un exemplu şi pentru noi de a şti cum să ne purtăm crucea suferinţelor, cum să trecem prin încercările care vin sau vor veni asupra noastră. Nu dezarmând sau revoltându-ne împotriva lui Dumnezeu, căci procedând astfel nu vom face altceva decât să ne rănim pe noi înşine. Numai prin răbdare ne putem izbăvi de suferinţă, iar slăbănogul este un astfel de exemplu. Răbdarea lui n-a fost una lipsită de orizont sau de perspectivă şi care s-a închis în sine, ci dimpotrivă, una deschisă cu generozitate spre cerul lui Dumnezeu de unde aştepta un răspuns. Iar răspunsul lui Dumnezeu vine atunci când omeneşte toate soluţiile se pare că s-au epuizat.

Preot NICOLAE STOIA

BIBLIOGRAFIE:

1 Sf. Maxim Mărturisitorul, Filocalia, III, p. 31.
2 Pr. D. Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. 1, p. 453.
3 N. Berdiaev, Filosofia lui Dostoevski, p. 57.
4 Pr. D. Stăniloae, op. cit., p. 470.
5 Pr. D. Stăniloae, Iisus Hristos sau restaurarea omului, p. 96.
6 Idem, p. 248.
7 N. Berdiaev, op. cit., p. 61.
8 Sf. Maxim Mărturisitorul, Filocalia, vol. II, p. 89.
9 Calist, Filocalia, vol. VIII, p. 54.
10 Marcu Ascetul, Filocalia, vol. 1, p. 292.
11 Sf. Antonie cel Mare, Patericul, p. 8.
12 Sf. Isaac Sirul, Filocalia, vol. IX, p. 246.
13 Sf. Grigorie Teologul, Filocalia, vol. VII, p. 229.
14 Antonie, mitropolit de Suroj, Şcoala rugăciunii, p. 26.

Puncte de vedere:

*Apel către toţi cetăţenii ţării**

Asist cu mare amărăciune de câtva timp la modul inconştient în care este maculată şi supusă lapidării Biserica neamului — Biserica Ortodoxă Română. Iar vocile care se ridică în apărarea ei sunt atât de puţine, încât nu se mai aud deloc.

Cei care atacă pretind că îi doresc purificarea, zvârlindu-i mulţimii pe capii Bisericii noastre, vinovaţi fără probe de a fi încheiat „pactul cu diavolul" în cei cincizeci de ani de comunism. Nu vă faceţi iluzii! În momentul când punem la zid tot Sfântul Sinod, care va fi rezultatul? Ni l-a spus chiar Iisus Hristos şi ni l-a reamintit părintele Galeriu, la TVR: „Bate-voi păstorul şi se va risipi turma" ...

Niciodată în istoria neamului nu s-a pomenit ca un adevărat fiu al Bisericii să ceară decapitarea ei. Ce minte alterată poate considera asta drept „prioritate naţională"? Văd deja primele efecte ale acestei campanii furibunde şi oarbe. Mai întâi, credincioşii se retrag în tăcere şi le este teamă (ca şi înainte!) să spună că ei văd în asta o blasfemie. Iar în Comisia juridică a Senatului, articolul din legea dosarelor Securităţii referitor la inaccesibilitatea dosarelor preoţilor a fost repus în discuţie, la cererea Guvernului, prin vocea liberalului Mircea Ionescu-Quintus, şi, de unde fusese adoptat cu unanimitate de voturi, de data aceasta a fost respins. Culmea ironiei este că am ajuns să fiu susţinut, dar din alte motive, de senatorii P.D.S.R., iar nu de creştin-democraţii ţărănişti. Toată îndârjirea mea n-a servit la nimic. Hotărârea era deja luată, şi aceasta este doar unul dintre paşi. Urmează şi alte legi, în primul rând Legea taxelor şi impozitelor, şi vor mai fi şi alte acţiuni denigratoare.

Mă gândesc: oare ce i-ar mai spune călugărul Vasile Domnului Preşedinte Constantinescu?

Voi spune eu, către cei ce atacă hulind oastea lui Dumnezeu: gata! E timpul să vă opriţi aici, până nu e prea târziu!

Am fost întotdeauna impresionat de reflecţia lui André Malraux: „Secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc". Împreună cu Corneliu Coposu, am ajuns la concluzia că salvarea neamului nu poate veni decât de la Biserică. Eu n-aş vrea ca România secolului XXI să nu mai fie deloc, pentru că, dacă Biserica Ortodoxă Română nu reuşeşte să-şi ocupe locul pe care l-a avut permanent în istorie (nu uitaţi versurile imnului naţional: Preoţi cu crucea-n frunte / Căci oastea e creştină), vom rămâne în întuneric, duşi de această idee stupidă şi ab-

* Extras din ziarul „Ziua", ediţia de N.V., nr. 799, din 22—23 noiembrie 1997, pag. 4.

(Continuare în pag. a 3-a)

Avocat NICULAE CERVENI

Cromaţiu de Acvileea[1],

Cu privire la postul lui Ilie[2]

(I)

1. Tocmai ni s-a citit despre sfântul Ilie[3]. Şi este potrivit perioadei postului că s-a citit despre sfântul Ilie; fiindcă şi Ilie a postit patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, fără să caute pâinea lumii, el care avea în sine pâinea vieţii, adică cuvântul lui Dumnezeu, cu hrana şi cu virtutea căruia a fost întărit, în aşa fel încât să se vadă că e mai puternic decât fusese în alte vremuri. Numeroasele virtuţi ale lui Ilie au fost relatate, încât voi, iubiţilor, aţi auzit o parte din ele în lectura de faţă. Deoarece ar dura foarte mult ca fiecare din ele să fie explicată în parte şi zile în şir, nu ore, n-ar fi îndeajuns pentru înfăţişarea lor amănunţită, să spunem puţine cuvinte despre cele multe, încât prin puţine, multe lucruri să înţelegem.

2. Pe când sfântul Ilie era supus celei mai crunte persecuţii de către regele Ahab şi soţia sa Izabela, Domnul i-a spus lui: **du-te la pârâu, şi voi porunci corbi'or să te hrănească acolo, şi vei bea apă din pârâu. Şi îi aduceau lui,** zice Scriptura, **pâine în fiecare dimineaţă şi carne seara.**[4] Din aceasta înţelegem cât de mare grijă a avut Domnul de sfinţii Săi, de vreme ce i-a socotit vrednici chiar să fie hrăniţi prin slujirea[5] corbilor. Bine spusese deja înainte David în psalm, şi adevărat, că **Dumnezeu nu lasă să piară de foame sufletul celui drept.**[6] Drept era sufletul profetului Ilie şi Dumnezeu nu a vrut să fie chinuit de foame până într-atât, încât să fie hrănit prin slujirea păsărilor. De altminteri, lăuntrică este hrana sufletului drept, adică cuvântul lui Dumnezeu, de care el este reînviorat mereu. Totuşi el nu este lipsit nici de pâinea aceasta, prin mila lui Dumnezeu. Ea i-a fost oferită Sfântului Ilie în deşert, prin slujirea corbilor. Iar lui Daniel, care era aruncat în groapa cu lei, El a poruncit să-i fie dus prânzul prin slujirea unui înger. Căci Daniel fusese supus persecuţiei de către maimarii Babilonului, pentru dreptate. Dar nedreptatea persecutorilor nu poate să facă nimic rău sufletelor drepţilor. Pe Ilie corbii l-au hrănit, iar pe Daniel nu l-au atins fiarele; oamenii însă întind curse şi prigonesc.

3. Dar să revenim la subiect. Aşadar Dumnezeu l-a hrănit pe servul său Ilie în deşert, prin slujirea corbilor care îi aduceau lui pâine dimineaţa şi carne seara. Ce spun iudeii, care se socotesc pe ei curaţi fiindcă se abţin de la anumite mâncăruri, despre care se afirmă în mod mistic în Lege că sunt necurate? După Lege, corbul este neîndoios un animal necurat. Iar ceea ce atinge un lucru necurat trebuie să devină necurat, potrivit felului lor de a interpreta. Cum a putut sfântul Ilie să folosească drept mâncare carnea adusă de corbi, dacă ceea ce atinge corbul e necurat? Dar chiar şi carnea adusă de corbi nu putea fi necurată pentru Ilie, care avea o conştiinţă curată. De unde se arată că nu mâncarea, ci conştiinţa îl întinează pe om. De aceea bine zice Apostolul: **toate sunt curate pentru cei curaţi; iar pentru cei întinaţi nimic nu este curat**[7], chiar dacă ar primi mâncăruri curate. Căci mâncărurile curate sunt spurcate de o conştiinţă necurată. Iudeii sunt de părere că trebuie să se abţină de la mâncărurile necurate. O, de s-ar abţine de la necurăţia păcatelor după cum socotesc ei să se abţină de la mâncăruri necurate, pentru a deveni cu adevărat curaţi![8] Într-adevăr, nu e de nici un folos pentru mântuire să mănânci mâncare curată, neavând conştiinţa curată. De aceea trebuie să avem mereu conştiinţa curată, spre a putea avea drept curată orice mâncare am primi. Fiindcă nu mâncarea îl face pe om necurat, ci conştiinţa rea.

4. Aceasta o spunem din pricina iudeilor care consideră că toată curăţia lor nu stă decât în abţinerea de la unele mâncăruri, în vreme ce ni se arată că sfântul Ilie, care era curat în toate, a acceptat carnea pe care o aduceau corbii necuraţi. Şi într-atâta nu a fost întinat de acea carne, încât nu numai că nu a greşit, dar a fost mutat în rai. Dacă vom cerceta acţiunile lui Ilie cu ochii **credinţei şi într-un sens spiritual, vom descoperi taine mistice şi mari. Căci în Ilie, care a suferit** persecuţia Izabelei, această femeie de nimic, se arăta anticipat tipul Domnului, Care a înfruntat persecuţia tagmei fariseilor şi cărturarilor. Iar în corbii care îi aduceau hrană lui Ilie se arăta chemarea noastră, a celor care venim la credinţă dintre neamuri necurate, aducând devoţiunea şi credinţa noastră drept mâncare lui Hristos Domnul. Căci devoţiunea şi credinţa celor credincioşi sunt hrana lui Hristos. Dar să căutăm şi mai deplin spre taina corbilor, căci corbii îi aduceau lui Ilie pâine dimineaţa şi carne seara. I-au adus Domnului pâine dimineaţa cei care credeau din toată inima în Hristos şi care îi aduceau în gura lor adevărata hrană, adică credinţa. Seara I-au adus carne martirii, care în apusul vieţii lor şi-au dat carnea lor, adică propriile trupuri, pentru numele lui Hristos. Carnea au adus-o în gură aceia care, mărturisind prin gura lor, şi-au dus martiriul înaintea lui Hristos.

NOTE:

1 Cromaţiu a fost episcop al Acvileei între 387 şi 407 d.H.

2 Traducere din limba latină a **Omiliei despre sfântul Ilie,** după textul critic editat de J. Lemarié, în Sources chrétiennes nr. 164.

3 Textual: lectura (liturgică — n.n.) despre sfântul Ilie.

4 Conform cu 1 Regi 17, 3.6, în versiunea Septuagintei.

5 Cuvântul ministerium, des folosit în omilie, are sensul de slujire divină, bisericească.

6 Pilde 10, 3.

7 Tit 1, 15.

8 Polemica anti-iudaică variază în perioada patristică în funcţie de regiune, epocă sau autor. La Cromaţiu ea ar putea fi rezultatul relaţiilor dintre Biserică, al cărei episcop era şi puternica comunitate iudaică existentă în Acvileea. Dar erau şi iudei care primeau Botezul, după cum afirmă autorul în altă omilie.

Despre rugăciune

(Urmare din pag. 1)

Daniil spunea că rugându-se „mărturisea păcatul său şi păcatul poporului Israel" (Dan. IX, 20), prin urmare făcea rugăciunea în pocăinţă, în recunoaşterea greşelilor şi cu angajamentul de a nu le mai repeta. Aşa trebuie să ne rugăm.

Mântuitorul însuşi ne sfătuieşte, când ne rugăm să ne rugăm şi pentru cei ce ne asupresc, deci să fim cu inimă bună (Mt. V, 44). Să ne rugăm pentru ei nu să vină asupra lor vreo nenorocire, ca să fim răzbunaţi, ci ca să le lumineze Dumnezeu mintea şi să le întoarcă inima spre iubire. Când ne rugăm, trebuie să iertăm totul (Mt. XXI, 25), cum spunem de altfel şi în rugăciunea **Tatăl nostru**. Noi înşine condiţionăm iertarea noastră de către Dumnezeu, de iertarea pe care o acordăm noi celor ce ne-au greşit nouă. Când ne rugăm, de altfel, trebuie să nu facem o rugăciune egoistă, gândindu-ne numai la noi şi la trebuinţele noastre ci să ne rugăm şi „pentru alţii" (Iac. V, 16), pentru cei vii şi pentru cei morţi, pentru prieteni şi pentru duşmani, pentru toată lumea în nenorocire şi suferinţă.

Aceasta contează deci: inima cu care faci rugăciunea, nu atât cuvintele. Aş vrea să ilustrez acest adevăr printr-o parabolă. „Undeva în largul oceanului s-a scufundat un vapor. Toţi pasagerii au murit, afară de trei tineri care au putut înota către o insulă pustie, unde şi-au găsit adăpost. Au trăit acolo până la adânci bătrâneţe, căci nici un vapor nu trecea pe acolo, ca să-i fi putut descoperi cineva. Era un loc în afara drumurilor maritime. Au trăit acolo cu peşte, cu fructe şi vânat uşor. În singurătate au descoperit că singura comuniune posibilă era numai cu Dumnezeu, dar nu ştiau nici o rugăciune. Trăiseră într-un mediu indiferent din punct de vedere religios. Nu ştiau decât un singur lucru: că Dumnezeu e întreit: Tatăl, Fiul şi Sf. Duh. Cum şi ei erau trei, au inventat o rugăciune ad hoc, pe care au rostit-o toată viaţa lor: „Trei voi, trei noi, miluiţi-ne pe noi". Rugăciunea aceasta le-a adus mângâiere, pace, linişte sufletească, fericire. Erau de fapt trei pustnici în toată puterea cuvântului. Uneori când duceau lipsă de ceva, de îndată ce se rugau cu acea rugăciune, găseau ca prin minune tot ce le trebuia. Şi iată că într-un târziu, când erau toţi trei bătrâni de tot, a apărut pe ocean o corabie. Au făcut foc mare ca să atragă atenţia şi corabia a venit spre dânşii, a acostat şi s-a oferit să-i ia şi să-i ducă înapoi la lumea civilizată de care fuseseră despărţiţi fără voia lor. Dar ei refuzară. Era prea târziu şi se simţeau destul de bine acolo. Pe corabie era şi un preot. Au cerut doar ca preotul să-i spovedească. Preotul i-a spovedit şi i-a întrebat dacă ştiu vreo rugăciune. Ei au răspuns că nu ştiu nici una dar că ar învăţa bucuroşi o rugăciune. I-au spus preotului rugăciunea lor „Trei voi, trei noi, miluiţi-ne pe noi", dar preotul s-a supărat tare, spunând că ceea ce spun ei e o blasfemie, pentru că se pun la egalitate cu Sf. Treime. Dacă nu învaţă **Tatăl nostru,** vor merge fără îndoială în iad. Au învăţat **Tatăl nostru** şi după aceea preotul le-a urat sănătate, s-a urcat pe corabie şi corabia a plecat.

Dar după câteva ore de navigat, s-a întâmplat ceva. Dinspre insulă, pe ocean, veneau pe apă ca pe uscat, alergând în urma corabiei, cei trei bătrâni. Corabia a oprit şi preotul, uimit i-a întrebat ce vor, vor să urce pe corabie? „Nu, au răspuns ei, dar am uitat rugăciunea pe care ne-ai învăţat s-o rostim. N-o mai ştim decât pe jumătate". Dar preotul văzând că ei au venit pe apă ca pe uscat numai pentru acest lucru, a înţeles că cei trei erau nişte sfinţi binecuvântaţi de Dumnezeu şi aceasta numai pe baza rugăciunii lor simple, dar sincere şi drepte. Le-a spus: „Duceţi-vă înapoi pe insula voastră şi rugaţi-vă în continuare cu rugăciunea voastră şi rugaţi-vă şi pentru mine păcătosul".

Alcătuitorul acestei parabole a fost un înţelept. Într-adevăr, nu vorbele contează. Ele pot fi oricum. Inima cu care se face rugăciunea, aceasta contează.

În vremea noastră rugăciunea a devenit în multe locuri formalistă. Mulţi repetăm cuvintele Fariseului din Evanghelie când ne rugăm. Ne îndreptăţim cu cele bune ce am făcut. Credeţi oare că Fariseul mintea când se ruga aşa cum ni-l denunţă Evanghelia? Nu, dar rugăciunea lui era trufaşă şi Mântuitorul L-a condamnat. Mulţi dintre noi cred că dacă vin la biserică şi citesc rugăciunile din carte, s-au rugat. Sigur, se poate ruga şi după rugăciunile din carte, că doar de aceea Biserica le-a rânduit.

Dar dacă odată cu recitarea lor nu ne schimbăm inima, nu ne hotărâm să fim mai buni, mai drepţi, mai iubitori, mai iertători, dacă nu participăm cu inima şi cu toată viaţa noastră la rugăciune, aceea nu e rugăciune. Starețul meu, când eram la mânăstire, zicea despre slujbele la care se citeau multe rugăciuni, dar numai formal: „E atâta rugăciune aici, că nu ai timp să te rogi". A participa doar formal, la slujbe, este egal cu a fi ca o moară care macină grâu străin, îl dă celui ce l-a adus, şi nu rămâne cu nimic.

A te ruga înseamnă a fi la priză cu Dumnezeu, a simţi lumina Lui în tine, a simţi harul Său revărsându-se în tine. Sf. Serafim de Sarov a demonstrat odată ce înseamnă aceasta în mod concret. Cuiva care l-a întrebat ce înseamnă a fi în lumina lui Dumnezeu, i s-a arătat într-o lumină orbitoare şi celălalt nici nu l-a putut atinge, aşa ardea.

Rugăciunea trebuie să ne aducă pace, linişte, bucurie şi mai ales să ne facă mai buni.

Atunci te rogi cu adevărat când Dumnezeu e pentru tine un „Tu" viu, prezent, criteriul faptelor şi destinului nostru. Omul care se roagă e omul care are pe marea vieţii busola cea mai sigură.

Mă rog ca Domnul Dumnezeu să vă binecuvinteze cu darul şi cu iubirea lui de oameni, totdeauna acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

SF. APOSTOL FILIP,
alt evanghelizator al Scythiei Minor

În ziua de 14 noiembrie Biserica Ortodoxă Răsăriteană sărbătoreşte pe Sfântul Apostol Filip, originar din Betsaida Galileii şi mort ca martir al credinţei în cetatea Hierapolis din provincia Phrygia din Asia Mică (Turcia de astăzi); în localitatea respectivă se găsea un celebru loc de pelerinaj dedicat Apostolului susmenţionat (**Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae,** ed. H. Delehaye, în „Propylaeum ad Acta Sanctorum Novembris". Bruxelles, 1902, Reprint 1954, col. 221; **Menologium Graecorum Basilii Imperatoris,** ed. A. Albani, I, Urbino, 1727, p. 188, f. 182). Goţii arieni sărbătoreau pe Apostolul Filip la 15 noiembrie, spre a nu fi la aceeaşi dată cu Biserica Constantinopolului (Kalendarium Gothicum, la H. Achelis, **Der älteste deutsche Kalender,** în „Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde des Urchristentums", I (1900), Giessen, p. 308). In Apus sărbătoarea Sfântului Filip era la 1 mai (**Martyrologium Hieronymianum,** ed. G.B. De Rossi — L. Duchesne, în „Acta Sanctorum Novembris", I/1, Bruxelles, 1894, Reprint 1970, p. 53; **Martyrologium Adonis,** ed. J. Dubois — G. Renaud, Paris, 1984, p. 6, 138; **Martyrologium Usuardi,** ed. J. Dubois, Bruxelles, 1965, p. 221; **Martyrologium Bedae — Flori** ,ed. J. Dubois — G. Renaud, Paris, 1976, p. 77; **Martyrologium Hrabani Mauri,** ed. John McCulloh, Turnhout, 1979, p. 41), mutată, după Conciliul Tridentin (1545—1565), la data de 11 mai (**Martyrologium Romanum,** ed. C. Baronio, Roma, 1584, p. 124, ultima ediţie: 1956, p. 113) şi, după Conciliul II Vatican (1959—1965), la data de 3 mai (**Calendarul romano-catolic pe 1997,** ed. Arhiepiscopia Romano-Catolică de Bucureşti).

Ceea ce nu s-a ştiut până acum în istoriografia românească, este faptul că acest Apostol a predicat în provincia romană Scythia Minor, adică în Dobrogea de astăzi. Menţionăm că sinaxarele şi menologiile răsăritene nu dau nici un indiciu în acest sens, doar martirologiile şi **Vitae Sanctorum** apusene consemnând această tradiţie, inedită în ştiinţa eclesiastică de la noi.

Primul document patristic, care aminteşte predica Sfântului Apostol Filip în Scythia Minor (Dobrogea), este lucrarea **Historia certaminis apostolici libri decem** (Istoria nevoinţei apostolice în zece cărţi), aparţinând unui episcop gallo — roman din secolul al VI-lea, cunoscut sub numele de Abdia din Babilon; este vorba, de fapt, de un Pseudo-Abdia, deoarece autorul nostru afirmă că ar fi fost primul episcop de Babilon, pus acolo de Apostolii Simon Zelotul şi Iuda Tadeul şi că lucrarea ar fi redactat-o în limba ebraică, fiind tradusă, ulterior, de Sextus Iulius Africanus de la sfârşitul secolului al III-lea; ştiinţa patristică a dovedit că lucrarea a fost scrisă direct în limba latină, în Gallia, în secolul al VI-lea (S.J. Voicu, **Abia di Babilonia,** în „Dizionario patristico e di antichità cristiane", I. Casale Monferrato, 1983, col. 4; L. Moraldi, **Apocrifi del Nuovo Testamento,** II: **Atti degli Apostoli,** Casale Monferrato, 1994, pp. 511—516). Lucrarea, păstrată într-un manuscris din secolul al IX-lea, **Codex Latinus Vindobonensis 534,** la Biblioteca Naţională din Viena, a fost tipărită, în mai multe ediţii, începând cu anul 1531 şi până în 1719, în diferite oraşe apusene (Köln, Paris, Basel, Hamburg).

În cartea a X-a, ultima a lucrării, Abdia afirmă despre Apostolul Filip că „după înălţarea Mântuitorului..., a predicat cu ardoare, timp de douăzeci de ani, Evanghelia neamurilor (= păgâne — n.n.) din Scythia" (Post ascensionem vero Salvatoris..., per annos viginti instanter praedicavit gentibus per Scythiam Evangelium). Este dus de către „neamuri" (gentes) la statuia zeului Marte şi invitat să jertfească; cultul zeului războiului trebuie să se fi datorat influenţei armatei romane cantonată în provincie. În acel moment, de sub statuie „a ieşit un demon, care a ucis pe fiul preotului păgân care slujea la focul sacrificiului" (percussit filium sacerdotis qui ministrabat ad ignem sacrificii) şi „pe doi tribuni (duos tribunos) ai cărui supuşi (militari) îl ţinuseră pe Apostol în lanţuri. Din cauza suflării otrăvite a demonului, poporul se îmbolnăveşte şi începe să lâncezească. Atunci intervine Apostolul Filip, care îndeamnă poporul să dărâme statuia zeului şi să ridice, în locul ei, Crucea Domnului nostru Iisus Hristos. Treziţi ca dintr-un vis, poporul purcede la dărâmarea statuii şi înlocuirea ei cu semnul Sfintei Cruci, după care are loc învierea celor trei persoane: fiul preotului şi cei doi ofiţeri romani, după cum le promisese Apostolul Filip; în acelaşi timp Apostolul alungă pe demon, conjurându-l să nu se mai întoarcă acolo niciodată. Poporul voia să-l adore pe Filip ca pe un Dumnezeu, dar acesta îi instruieşte, timp de un an, în învăţătura creştină (sunt enumerate mai multe adevăruri de credinţă din Sfânta Scriptură şi preluate de Tradiţie: venirea Mântuitorului la „plinirea vremii", naşterea din Fecioară, patima, moartea şi învierea, înălţarea şi Purcederea Duhului Sfânt). În urma acestei catehize, poporul a crezut în Dumnezeu şi a fost botezat cu mii[9] (crediderunt universi populi, ... multa milia hominum baptizata sunt). Abdia încheie descrierea activităţii lui Filip în Scythia, afirmând că acesta „a hirotonit preoţi şi diaconi şi chiar un episcop, întemeindu-le multe comunităţi" (ipse vero Apostolus ordinatis presbyteris et diaconibus, ordinato etiam episcopo, et ecclesiis multis constructis), după care, prin revelaţie, a plecat în Asia, la Hierapolis. (Abdiae Babyloniae **De historia certaminis apostolici libri decem,** ed. W. Lazius, Basel, 1552, pp. 118—119; ed. L. Moraldi, p. 680—681).

În secolul al VIII-lea nici un părinte sau scriitor bisericesc apusean nu aminteşte predica apostolică a lui Filip în Scythia.

În prima jumătate a secolului al IX-lea, mai precis în jurul anului 835—840, ideea respectivă apare în **Poëmata** călugărului benedictin Walafridus Strabo (808—849), abate al mânăstirii din Reichenau. În poezia dedicată Apostolului **(Item de Sancto Apostolo Philippo Christi),** monahul benedictin afirmă că acesta, „prin harul curat", primit de la Domnul Iisus Hristos, „a învăţat mulţimile barbare din Scythia dogmele sfinte, ca să creadă în Hristos, Mântuitorul lumii" (Barbara qui docuit doctrinis agminis sacris, credere per Scythiam salvantem saecula Christum); urmarea a fost că aceste mulţimi, care orbecăiau în întunericul necredinţei, l-au mărturisit pe Hristos şi „au fost cufundaţi în apa sfântă, curăţindu-li-se nelegiuirea prin apa Botezului" (omnes certatim merguntur gurgite sacro, flagitium sceleris purgantes fonte lavacri). Filip pleacă, apoi, în Asia (Walafridi Strabi **Poëmata,** ed. H. Canisius, în lucrarea **Antiquae lectiones,** VI, Ingolstadt, 1604, p. 664).

Ado de Vienne (799—875), arhiepiscop în localitatea cu acelaşi nume, reia tradiţia predicii apostolice filipice în Scythia în lucrarea **Libellus de Festivitatibus Sanctorum Apostolorum et reliquorum qui discipuli aut vicini successoresque ipsorum Apostolorum fuerunt** (Cărticica despre sărbătorile Sfinţilor Apostoli şi a celorlalţi, care au fost discipoli sau urmaşii imediaţi ai Apostolilor înşişi), ce datează de la jumătatea secolului al IX-lea. Acesta afirmă că la 1 mai (Kalendas Maii) se sărbătoresc Apostolii Iacob şi Filip, „dintre care Filip, după ce a convertit Scythia la credinţa în Hristos şi a aşezat acolo diaconi, preoţi şi episcopi" (ex quibus Philippus cum paene Scythiam ad fidem Christi convertisset, diaconibus, presbyteris et Episcopis constitutis), a plecat în Asia. Textul a fost preluat de un călugăr benedictin din localitatea Auxerre în secolul al X-lea şi introdus în **Martyrologium** lui Ado, la data de 1 mai (**Martyrologium Adonis,** ed. cit., p. 6, 138).

Textul referitor la Apostolul Filip a fost reprodus, mot à mot, de către călugărul benedictin Notkerus Balbulus (840—912) de la mânăstirea St. Gallen (Elveţia) în al său **Martyrologium,** redactat în a doua jumătate a secolului al IX-lea (Notkeri Balbuli **(Martyrologium,** ed. H. Canisius, **op. cit.,** p. 818)

Acest text, cu excepţia amănuntului că Filip ar fi hirotonit episcopi, preoţi şi diaconi, este reprodus de călugărul benedictin Usuardus (800—877) de la mânăstirea Saint Germain-des-Près de lângă Paris în al său **Martyrologium,** care datează dintre anii 850—877 şi unde citim la 1 mai (Kalendas Maii): „naşterea fericiţilor Apostoli Filip şi Iacob, dintre care Filip, după ce a convertit Scythia la credinţa în Hristos, şi-a găsit sfârşitul glorios la Hierapolis, oraş din Asia" (Natalis beatorum Apostolorum Philippi et Iacobi, ex quibus Philippus, postquam paene Scythiam ad fidem Christi convertisset, apud Ierapolim, Asiae civitatem, glorioso fine quievit). Textul continuă, apoi, despre Sfântul Apostol Iacob (**Martyrologium Usuardi,** ed. şi pag. cit.).

Textul, puţin schimbat, a fost reprodus de cardinalul Cesare Baronio în ediţia primă a **Martyrologium-ului Romanum** din anul 1584, tot la data de 1 mai (Kalendas Maii), unde citim: „naşterea fericiţilor Apostoli Filip şi Iacob, dintre care Filip, după ce a convertit aproape întreagă Scythia la credinţa lui Hristos..." (natalis beatorum Apostolorum Philippi et Iacobi. Ex his Philippus, cum omnem fere Scythiam ad Christi fidem convertisset, ...), după care urmează relatarea activităţi la Hierapolis şi moartea martirică (**Martyrologium Romanum,** ed. şi pp. cit.).

Relatarea lui Abdia din Babilon a fost preluată şi redată întocmai sau abreviată de **Vitae Sanctorum** din secolele XIII-XIV, de exemplu de Iacobus de Voragine în **Legenda aurea Sanctorum** (ed. Mombritius, Milano, 1480, p. 385), Petrus de Natalibus în **Catalogus Sanctorum et gestorum eorum ex diversis voluminibus collectus** (Catalogul Sfinţilor şi al faptelor acestora, adunate din diferite cărţi) — ed. Lyon, 1519, f. LXX—VI v.

De aici ideea predicii apostolice a lui Filip în Scythia a intrat în **Breviaria,** adică Ceaslovul romano-catolic, folosit din evul mediu până astăzi de Biserica Romano-Catolică (ed. 1907, vol. **Pars verna,** p. 582, ed. 1945, vol. **Pars verna,** p. 993, în ultima ediţie românească, Bucureşti, 1994, aparţinând Arhiepiscopiei Romano-Catolice de Bucureşti, această menţiune nu mai apare).

Din parcurgerea acestor documente, reies următoarele:

1. Începând cu secolul al VI-lea, în Occident, apare tradiţia conform căreia Sfântul Apostol Filip a predicat în Scythia, a hirotonit diaconi, preoţi şi un episcop (Abdia din Babilon) sau mai mulţi episcopi (Ado, Notkerus Balbulus, Usuardus, Iacobus de Voragine, Petrus de Natalibus), în prealabil, populaţia, catehizată (Walafridus Strabo), s-a convertit la creştinism (Usuradus, Martyrologium Romanum).

2. Din text reiese că este vorba de o provincie romană cu numele de Scythia, care nu putea fi la acea dată decât Scythia Minor (Dobrogea de astăzi), deoarece Scythia Major (sudul Ucrainei de astăzi) n-a fost provincie romană.

3. În provincia romană cu numele de Scythia sunt atestaţi membri ai armatei romane (ofiţeri, soldaţi), care practicau cultul zeului războiului Marte, preluat şi de populaţia autohtonă; considerăm că este vorba de Scythia Minor, în Scythia Major, nefiind provincie romană, nu putea fi cultivat zeul războiului la romani.

4. Această tradiţie ar fi a doua, după aceea referitoare la predica Apostolului Andrei.

5. În tradiţia predicii apostolice filipice în Scythia Minor este menţionată hirotonirea **unui** episcop pentru această provincie, fapt foarte important, ştiindu-se că aici a existat până la sfârşitul secolului al V-lea, în timpul împăratului Anastasius I (491—518), un singur episcop al întregii provincii cu sediul la Tomis (Constanţa de astăzi), încât am avea prima atestare a episcopului Scythiei hirotonit de Sfântul Apostol Filip.

6. Din punct de vedere arheologic nu există nici o mărturie, care să confirme tradiţia predicii apostolice filipice în Scythia, deoarece primele vestigii paleocreştine datează de abia din secolul al III-lea.

7. Sinaxarele şi menologiile răsăritene nu menţionează nimic despre predica lui Filip în Scythia Minor, aceasta nu trebuie să ne mire, deoarece majoritatea sfinţilor şi martirilor din aria de formare a poporului român, cca 60 de persoane aureolate, au fost consemnate de izvoarele hagiografice apusene, preluate, desigur, din tradiţiile locale dacoromane.

8. Spre deosebire de documentele patristice referitoare la predica Sfântului Apostol Andrei în Scythia, cele prezentate de noi sunt mult mai bogate în informaţii.

În această situaţie, considerăm că tradiţia predicii apostolice filipice în Scythia Minor conţine mai mult decât un sâmbure de adevăr, putând afirma, alături de tradiţia predicii apostolice andreiane în aceeaşi provincie, originea apostolică a creştinismului pe teritoriul dintre Dunăre şi Mare şi, prin extensie, în ţinutul carpato-danubiano-pontic.

Preot NICOLAE DANILA

SEMNE DE „DINCOLO"

După ce a trecut prin câteva experienţe nefericite, cum ar fi idealismul, nihilismul sau ateismul, omul modern se descoperă complet debusolat în privinţa propriului destin, a existenţei sale, căreia nu este în stare să-i găsească o explicaţie plauzibilă şi nici nu poate să-i confere un sens. Cu atât mai greu îi este să accepte existenţa Divinităţii, iar a-i vorbi despre viaţa veşnică, acestea nu-i vor apare decât vorbe fără acoperire.

Au trebuit să vină câţiva oameni de ştiinţă, medici în speţă, care să prezinte mai multe cazuri de persoane care făcuseră experienţa morţii, şi apoi prin mijloace specifice să fie readuse la viaţă, ca dintr-o dată problema continuităţii vieţii după moarte să devină extrem de actuală.

Să amintim doar pe câţiva dintre cei care s-au ocupat îndeaproape de acest gen de experienţe, denumite în termeni de specialitate **morţi clinice** sau **morţi aparente**. Cel mai celebru este fără îndoială dr. Raymond A. Moody jr., cu a sa nu mai puţin celebră „Viaţă după viaţă", urmat de dr. Elisabeth Kubler-Ross, dr. Osis şi dr. Haraldsson.

Nu vom insista asupra cazurilor studiate de aceşti savanţi ci vom aminti doar concluziile la care au ajuns. Unul dintre ei — dr. E. Kubler-Ross, afirma că **„aceste experienţe confirmă ceea ce suntem învăţaţi de două mii de ani — anume că există viaţă după moarte"**.[1] Interesantă este şi relatarea unuia dintre subiecţii unei astfel de experienţe post-mortem, care readus la viaţă afirma **„că lumea cealaltă fusese cu mult mai reală decât aceasta în care mă întorsesem"**.[2]

Un cercetător foarte avizat al acestor fenomene — ieromonah Seraphim Rose, care a abordat problema respectivă din perspectiva teologiei ortodoxe, şi care pe bună dreptate păstra rezerve serioase în această privinţă „nu ne spun absolut nimic despre soarta sufletului după moarte", recunoştea totuşi un fapt esenţial, şi anume că din ele putem desprinde o concluzie **„după moarte sufletul supravieţuieşte şi rămâne conştient"**.[3]

Din mulţimea cazurilor de morţi clinice studiate de aceşti savanţi una se singularizează prin insolitul ei. O prezintă dr. E. Kubler-Ross, personajul său principal fiind a femeie oarbă din naştere, care moare în urma unui accident. Până aici nu găsim totuşi nimic neobişnuit. Neobişnuitul situaţiei constă în faptul că după ce femeia a fost readusă la viaţă, ea a fost capabilă să descrie cu lux de amănunte camera în care s-a petrecut evenimentul, feţele celor care se găseau în preajma ei, precum şi alte multe amănunte pe care ea le „văzuse" în intervalul cât fusese moartă", şi pe care nu avea cum să le cunoască dinainte.

Concluzia pe care o putem lesne desprinde din această experienţă este aceea că de fapt nu ochiul este cel care vede, după cum nici creierul nu este cel care gândeşte propriu-zis, ci mai degrabă **„sufletul** este cel care îşi exercită aceste funcţiuni prin intermediul organelor fizice, atâta timp cât trupul se află în viaţă şi **prin propria-i putere** atunci când trupul este mort".[4] Cum ne vom putea explica altfel faptul că toţi subiecţii care au făcut experienţe post-mortem, vorbesc despre o rapiditate uluitoare a gândirii şi înţelegerii, de o instantaneitate a ei, atâta timp cât organul gândirii este scos ca să spunem aşa, din circuit? Cum să ne explicăm că ei „văd" în realitatea de dincolo, cât şi în cea de aici, din moment ce ochiul nu mai este funcţional?

Privite cu detaşare şi deplină luciditate, şi mai ales încercând să ne smulgem din senzaţia de şoc pe care aceste experienţe ne-o provoacă, nu s-ar putea spune nicidecum că ele aduc ceva nou în problematica morţii, sau că explică în vreun fel misterul morţii, şi nici nu se poate spune că sunt ceva specific doar veacului nostru, pentru că astfel de experienţe găsim din abundenţă în literatura teologică chiar din primele veacuri. Nouă este doar modalitatea lor de abordare tehnică. În rest, aceste experienţe nu fac altceva decât să confirme ceea ce religia creştină susţine de două mii de ani: există viaţă veşnică, iar sufletul continuă să trăiască după moarte.

Abordând problema morţii din perspectiva teologică, ea nu este considerată decât un prag spre adevărata viaţă — cea veşnică, care izvorăşte de la Dumnezeu. Moartea nu este un moment final, chiar dacă ea coexistă şi ne însoţeşte pe tot parcursul vieţii. Mai mult, încă din momentul venirii noastre la existenţă suntem de fapt predestinaţi morţii. Aceasta este în esenţă existenţa umană, curgere implacabilă spre moarte. Dar mai presus de această tragică realitate, viaţa nu este finalmente un fenomen al morţii atotcuprinzătoare, ci moartea este doar un fenomen provizoriu al vieţii „aşa cum negaţia este posterioară afirmaţiei, moartea este un fenomen secundar, prin definiţie parazitar".[5]

Sigur, moartea va rămâne în veci o taină de nedezlegat pentru noi, în faţa căreia mereu ne vom cutremura, „angoasa, îngrijorarea şi disperarea sunt consecinţe ineluctabile ale caracterului finit al omului",[6] pentru că niciodată nu vom putea avea certitudinea mântuirii, după cum nu vom putea şti care vor fi raporturile şi starea noastră dincolo, dar în ultimă instanţă nu ne va putea descumpăni pentru că avem un răspuns. Este răspunsul lui Dumnezeu Cel întrupat — Iisus Hristos Care, chiar dacă nu ne-a descoperit toate tainele de dincolo, ne-a spus totuşi un lucru esenţial pentru noi, şi anume că după moarte nu urmează neantul, ci există viaţa în care noi vom continua să existăm, şi nu oricum ci, modul în care am trăit aici are continuitate dincolo.

Despre existenţa acestei vieţi, Hristos a vorbit în mai multe împrejurări, amintind totdeauna că El este „Viaţa" (In. 14, 6). Dar Hristos nu a vorbit doar despre existenţa acestei vieţi veşnice, ci a şi demonstrat că ea este o certitudine, o realitate pe care, atâta timp cât suntem în trup nu o putem percepe. În pofida acestui impediment ea există, iar moartea nu este decât intrarea în ea, în care sufletul va continua să existe, păstrându-şi identitatea sa specifică şi integritatea nealterată.

Minunea **învierii fiului văduvei din Nain** (Lc. 7, 11—17) este doar una dintre dovezile pe care Iisus avea să le-o dea contemporanilor Săi despre această realitate (avea să le mai ofere şi altele, dintre care cea mai convingătoare avea să fie însăşi Învierea Sa din morţi). Ceea ce este interesant în această minune, este faptul că Iisus i se adresează celui mort ca unei persoane care era de faţă şi care l-ar fi putut auzi şi înţelege: **„Tânărule, ţie îţi zic, scoală-te!"**. În toate experienţele post-mortem contemporane, subiecţii în cauză relatează faptul că aveau dorinţa de a comunica cu cei rămaşi, fără ca lucrul acesta să mai fie posibil, iar atunci când doreau să-i atingă, sau lucrurile din preajmă, aveau senzaţia de alunecare, de trecere prin materie, cele două lumi apărându-le perfect delimitate.

Iată că Iisus intră în comunicare cu cel plecat dincolo. Îi vorbeşte ca unei persoane capabile să audă şi să înţeleagă, mai mult îl somează imperativ să vină înapoi în lumea din care a plecat. Să faci ca un trup inert să se reînsufleţească, să faci ca ceea ce a fost odată cuprins de răceala morţii să redevină iarăşi viu, acesta este un fapt care trece dincolo de puterea şi înţelegerea omenească, Iisus demonstrând prin aceasta că El era Dumnezeu.

Bine, vor spune contestatarii creştinismului, dar ceea ce s-a întâmplat prin învierea fiului văduvei din Nain, nu se aseamănă oare cu ceea ce se întâmplă în cazurile de morţi clinice din zilele noastre, iar prin aceasta Iisus n-a făcut altceva decât să ne demonstreze că El era doar un om înzestrat cu ştiinţă şi cu nişte calităţi mai deosebite?

Sunt cel puţin două elemente care diferenţiază net învierile săvârşite de Iisus, de revenirile la viaţă din vremea noastră. Minunile săvârşite de Iisus s-au petrecut la câteva zile după ce actul morţii se consumase, ştiut fiind că religia mozaică prevedea ca cel răposat să nu fie îngropat decât după o severă constatare a morţii (In. 19, 31—34). În absolut toate cazurile de moarte clinică revenirea poate avea loc la cel mult trei-patru minute de la momentul survenirii morţii, după acest răstimp ştiinţa, cu toate mijloacele sale sofisticate, nu mai poate interveni în nici un fel, moartea intrându-şi deplin în drepturi.

Dacă există o anumită asemănare între aceste două fenomene, care în esenţa lor sunt absolut diferite, aceasta nu se poate explica până la urmă decât printr-un act de bunăvoinţă, un pogorământ din partea lui Dumnezeu, care acceptă şi îngăduie aceste reveniri la viaţă ca pe nişte „semne" prin care El se adresează lumii care s-a înstrăinat de El. În fond, de cele mai multe ori, modul de a acţiona al divinităţii scapă puterii noastre de înţelegere. „În netărmurita Sa milostivire Dumnezeu îngăduie ca unele suflete să revină în trupurile lor la scurtă vreme după moarte astfel ca măcar prin aceasta să înveţe teama de pedeapsa veşnică, în realitatea căreia cuvintele singure nu sunt în stare să trezească credinţa".[7]

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot NICOLAE STOIA

Prăznuirea Sfântului Ioan Gură de Aur

(13 noiembrie)

S F I O H
G V R A D E A V R
FIISTE CAREILE DE GRESALELE SALE INTRV CARELE ESTE CVM POTE SA SFHARTVRISA SCA DE VA GRESI INTRV CVMOSTINTA

„Trâmbiţă în chipul aurului, luminat glăsuind dumnezeieştile măriri te-ai arătat Ioane, la marginile lumii".

(Stihira vecerniei)

Sf. Ioan Gură de Aur este unul din luceferii Ortodoxiei a cărui lumină neînserată străluceşte din veacul al patrulea după Hristos până în zilele noastre, iar prăznuirea lui ne îndeamnă să depănăm pentru folosul credincioşilor firul vieţii sale pământeşti şi să punem în lumină ostenelile sale.

S-a născut din părinţi creştini în Antiohia, la anul 347, după cum el însuşi mărturiseşte în omiliile sale contra Anomeilor. Tatăl său, Secundus era comandantul trupelor imperiale din Siria, şi a murit pe când Sf. Ioan era în fragedă pruncie, aşa încât toată grija creşterii şi educaţiei sale a revenit bunei sale mame Antuza, pildă de virtute, care deşi rămâne văduvă la numai 20 de ani nu se recăsătoreşte, ci se dedică creşterii şi educării fiului ei. Pentru acesta chiverniseşte cu înţelepciune moştenirea sa şi a soţului decedat şi trimte pe fiul său pentru educaţie aleasă la renumite şcoli ale timpului. Sf. Ioan, după studiile universitare şi enciclopedice, unde a avut dascăl pe Libanius, unul din cei mai mari oratori pe care i-a avut omenirea până atunci, pe filozoful Andragatios, precum şi pe renumiţii sofişti ai vremii —, se pregăteşte pentru viaţa laică şi practică avocatura. Sf. Ioan Gură de Aur era unul din cele mai strălucite chipuri ale vremii, dotat cu inteligenţă deosebită, iar când Libanius era întrebat pe cine vrea să lase la catedră în locul său, răspundea: „l-aş fi lăsat pe Ioan, dar mi l-au luat creştinii". Şi într-adevăr, aşa s-a întâmplat, căci Sf. Ioan s-a retras din mult râvnitele profesii lumeşti şi s-a dedicat studiului Sf. Scripturi şi ascezei, în tovărăşia foştilor săi colegi Teodor, viitor episcop al Mopsuestiei şi Vasile.

Viaţa sa neîntinată, ocrotită de îngerul păzitor, a atras atenţia episcopului Antiohiei Meletie, care îl luă lângă sine pe Sf. Ioan şi-l hirotesi citeţ, apoi îl hirotoni diacon şi-l făcu în cele din urmă vicar al său.

De acum încep pentru Sf. Ioan adevăratele nevoinţe pentru desăvârşire. Ca să se poată dedica în întregime unei vieţi îmbunătăţite Sf. Ioan vrea să plece la o mânăstire, dar lacrimile şi cuvintele înduioşătoare ale mamei sale, îl fac să renunţe. Mama sa îi cere „să nu o lase văduvă pentru a doua oară" şi, de aceea Sf. Ioan rămâne şi duce o viaţă de ascet în mijlocul lumii.

La începutul anului 372, împăratul arian Valens a surghiunit din scaun pe Sf. episcop Meletie. Gândurile tuturor s-au îndreptat atunci spre Sf. Ioan, ca să-l aleagă episcop. Dar Sf. Ioan a fugit într-o peşteră, unde s-a dedicat postului şi rugăciunii. Între timp, mama sa Antuza murise. Aici în liniştea peşterii va scrie Sf. Ioan acele pagini inspirate din tratatul „Despre preoţie", pe care viitorii preoţi şi soţiile lor ar trebui să şi-l facă dreptar în viaţa de pastoraţie.

În anul 386, Sf. Ioan este hirotonit preot de către episcopul Flavian, urmaşul Sf. Meletie şi tot acum începe bogata sa activitate predicatorială. Rosteşte omilii la toate cărţile Sf. Scripturi, face comentarii la Epistolele Sf. Ap. Pavel, iar în anul 397, când se măreşte obligaţia fiscală a locuitorilor cetăţii şi aceştia dărâmă statuile familiei imperiale, în faţa ameninţării exterminării populaţiei de către armată, Sf. Ioan intervine providenţial şi trimite pe episcopul Flavian la Constantinopol să ceară clemenţă împăratului Teodosie, iar el rosteşte în Biserică, celebrele sale Omilii, 21 la număr, despre statui, în care face o adevărată expunere a credinţei şi totodată o remarcabilă pedagogie creştină. Când rosteşte cea de-a 21-a Omilie, episcopul Flavian soseşte aducând iertarea împăratului.

Moartea patriarhului Nectarie al Constantinopolului, face ca ochii tuturor să se îndrepte din nou spre Sf. Ioan, a cărui faimă ajunsese departe. Cu toate că Sfântul nu doreşte acest scaun patriarhal, este nevoit să se supună dorinţei împăratului Arcadie, care, la îndemnul atotputernicului eunuc Eutropiu îl aduce pe Sf. Ioan în Constantinopol. Teofil al Alexandriei ,care dorea pentru sine scaunul patriarhal îl hirotoneşte pe Ioan întru arhiereu la 26 februarie 398.

Instalat în scaunul de patriarh Sf. Ioan începe o mare lucrare de îndreptare a relelor moşteniri, condamnă luxul reşedinţei patriarhale, corupţia şi se dedică operei samaritene. Astfel înfiinţează azile pentru săraci şi văduve, spitale, iar cuvântul său din amvon biciuie necruţător bogăţia, îmbuibarea, luxul, desfrâul, arătând zădărnicia lor, în timp ce sute şi mii de oameni pier, neavând o bucată de pâine. Nu sunt iertate nici femeile ce-şi vântură pe străzi podoabele scumpe din aur şi pietre preţioase, podoabe vremelnice, faţă de podoabele sufleteşti care le-ar putea aduce mântuirea.

Dar cuvântul înflăcărat al Sf. Ioan este un rechizitoriu şi pentru puternicul eunuc Eutropiu, ca şi pentru împărăteasa Eudoxia, care trăia în fărădelegi. Aceştia caută pretexte să-l înlăture din scaun pe Sf. Ioan. Eutropiu vrea să ridice Bisericii dreptul de azil, însă Sf. Ioan se opune. Pretextul apare odată cu venirea Fraţilor Lungi (origenişti), izgoniţi de Teofil din Alexandria. Sf. Ioan îi primeşte, dar nu intră în comuniune cu ei. Episcopul Teofil al Alexandriei vine la Constantinopol cu 26 episcopi ai săi, la care alătură încă 10, nemulţumiţi de austeritatea impusă de Sf. Ioan, precum şi de 3 văduve ce se considerau insultate de Sf. Ioan şi-l convoacă pe acesta să se prezinte spre a fi judecat ca origenist, de sinodul prezidat de Teofil, la Stejar lângă Calcedon, la anul 403.

Neprezentându-se Sf. Ioan este depus din scaun şi ia calea exilului ... La ştirea depunerii Sf. Ioan, poporul s-a răsculat, iar cutremurul care a însoţit plecarea sa în exil, l-au determinat pe împărat să-l cheme din Bitinia.

Întoarcerea sa în Constantinopol a fost un adevărat triumf, care n-a durat, din nefericire, decât două luni. Motivul discordiei l-a oferit instalarea în faţa Bisericii unde slujea Sf. Ioan a unei statui a Eudoxiei, ceea ce a determinat protestul energic al Sfântului. Atunci împărăteasa, sfătuită de Teofil, convoacă un al doilea sinod care-l depune pe Sf. Ioan, pe motivul că nu fusese reintegrat canonic, de un sinod. Sf. Ioan este ridicat din palatul patriarhal înainte de Sf. Paşti ale anului 404, iar după Rusalii este exilat la Cucuz (Arabissos), în Armenia Mică. Nici aici nu stă mult căci este trimis spre localitatea Pityus, pe malul Mării Negre. Moare în drum spre acest din urmă exil, la 14 septembrie 407 în dreptul localităţii Comana din Pont, rostind cuvintele: „Slavă lui Dumnezeu pentru toate". După 31 de ani, împăratul Teodosie II şi soţia sa Pulheria, primeau în genunchi în catedrala din Constantinopol, moaştele Sf. Ioan, îndreptând greşala părinţilor lor.

Numele Sf. Ioan a fost trecut în diptice, cinstirea sa se face de 1600 de ani, şi este obiectul pietăţii creştine. Opera lui, care se întinde asupra întregii Sf. Scripturi, pe care o comentat-o în omilii de o bogăţie de idei neegalată, ca şi predicile sale, i-au adus pe bună dreptate supranumele de Ioan Gură de Aur, cu care l-a cinstit Biserica încă din sec. VI. Sfinţenia vieţii şi suferinţelor pe care le-a îndurat pentru dreapta credinţă, să ne dea şi nouă tăria de a fi următori credinţei curate, ori de câte ori ascultăm Sf. Liturghie pe care marele ierarh a dăruit-o Sf. noastre Biserici, al cărui nume se pomeneşte la finele fiecăreia şi să-l rugăm să mijlocească pentru noi de la Hristos Dumnezeu, pace, mare milă şi mântuirea sufletelor.

Părintele IOAN
Hunedoara

Apel către toţi cetăţenii ţării

(Urmare din pag. I)

surdă: să aruncăm preoţii în Justiţia lumească.

Nu se poate aşa ceva! Cu cine vom rămâne? Eu admit că preoţii, în diverse situaţii, sub presiune sau nu, au servit ateismul. Ei, şi? Nu trebuie să cruţăm Bisericii noastre această umilire? Cum vrem să apară în faţa oamenilor acestei ţări, care aşteaptă de la Biserica Ortodoxă Română ceea ce aşteaptă, când vor auzi: preotul X a fost securist, preotul Y a fost informator, preotul Z a fost un turnător şi-un profitor? Din nou vă spun: nu se poate aşa ceva! şi pentru ce? Cui foloseşte? Căci neamului nu-i este de folos. Regimului politic? Poate doar unui regim politic al diavolului, dar nu unuia creştin!

Se ştie bine că eu sunt pentru accesul la dosarele Securităţii, şi cred cu tărie că aceasta e forma de curăţire morală — dar lăsaţi lumea preoţilor! Lăsaţi-o în faţa lui Dumnezeu! Nu vă băgaţi în această zonă! În ce mai credem noi? Lăsaţi Biserica străbună! Renunţaţi la această monstruozitate, la această crimă! Noi abordăm cu mentalitate lumească o problemă de dumnezeire?

Îi auzeam pe senatori comentând: „Sunt şi ei oameni, de ce să facem diferenţă?". Pentru că misiunea preotului nu e ca misiunea ofiţerului, avocatului, doctorului, inginerului. E altceva, şi, dacă îi vom pune laolaltă, confundându-i, cine ne mai poartă pe noi în secolul XXI (care sunt convins că va fi, şi trebuie să fie, religios)? Când Dumnezeu a dat Justiţia în mâna oamenilor, a dat-o pentru ca aceştia să-şi judece semenii, dar pe preoţi nu-i bagi în aceeaşi categorie, căci relaţia preotului cu Dumnezeu e de altă natură, şi atunci, ce câştigă România prin această acţiune denigratoare? Preoţia este o mare taină, iar ceea ce ei fac bun pentru noi nu poate constitui subiect de laudă sau disculpare — iată motivul pentru care Sinodul nu se poate apăra singur, iar sarcina aceasta ne revine nouă. Ei doar vor spune: „Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac! . Dacă noi îi mânjim cu noroi, cine ne mai salvează? Dacă au trădat taina spovedaniei, vor răspunde în faţa lui Dumnezeu, precum şi dacă au iertat cu mare largheţe crimele torţionarilor, tot Dumnezeu îi va pedepsi. Nu e aceeaşi lege, nu este legea pământeană. Noi nu comunicăm cu Dumnezeu prin Raţiune, noi comunicăm cu Dumnezeu prin Revelaţie. Cum să folosim elementele raţionale, cerebrale, în nişte raporturi care sunt de altă natură? Şi nici lui Cerveni să nu-i cereţi ca, atunci când e vorba de Biserică, să gândească în plan raţional, omenesc! Lăsaţi-mi dreptul la Inspiraţie!

Cum oare marii intelectuali, oamenii de cultură, nu sesizează această diferenţă, cum de nu despart ei planurile? Sau poate că nu vor s-o facă... Oameni buni, nu-nţeleqeţi că suntem în planuri diferite, în planuri paralele, care nu se vor confunda vreodată?

Dumnezeu ne cere să mai facem o încercare, să trezim spiritele şi să luptăm în continuare. Ce e mai nobil decât să susţii Biserica, atunci când eşti deschis inspiraţiei divine? Faceţi-o şi nu veţi regreta!

Acceptaţi ideea neîntinării harului preoţesc, voi, cei care credeţi în Dumnezeu!

Aş vrea să închei citând cuvintele Regelui Mihai: „Ceva trebuie să se întâmple şi în Biserica noastră. Omul trebuie chemat la înţelegerea faptului că are nevoie de mântuire!".

Istoria perversă a inimii omeneşti

O nouă istorie a inimii încearcă să ne ofere cercetătorul american Milad Doueihi, în a sa „Histoire perverse du coeur humain", publicată în colecţia „Librairie du XX siècle", la Seuil. O istorie, cu etape succesive bine delimitate, începând cu îndepărtatele epoci mitologice, până în vremurile moderne.

Pentru autorul nostru, o astfel de istorie se dezvăluie adesea „perversă" şi cu multe surprize. Întreaga problematică a cercetării sale porneşte de la un text din Plutarh, care vorbeşte de crearea omului de către Zeus. Titanii, primii locuitori ai pământului, capturând pe Dionisios, fiul lui Zeus, l-au mâncat. Dar înainte de a mânca şi inima, Zeus i-a prefăcut în cenuşă. Din inima rămasă, Dionisios a renăscut, iar din cenuşa titanilor Zeus a creat pe oameni, aceştia din urmă purtând pe veci amprenta unei crime originare.

Pornind de la acest episod mitologic, autorul se întreabă: de ce inima e centrul fiinţei umane şi, în acelaşi timp, un „prânz pervers" oferit umanităţii însăşi?

El identifică în întreg Evul Mediu o recurenţă a prânzului macabru al inimii; soţul gelos oferă soţiei spre mâncare inima amantului. Motivul apare în foarte cunoscuta povestire „Le lai d'Ignaure" (din sec. XII—XIII) şi, de asemenea, în „Decameron". Prânzul antropofag pune capăt, prin moarte, unei fărădelegi ce sfida regulile fundamentale ale unei societăţi.

„Vita Nova" a lui Dante relevă o nouă dimensiune. Autorul povesteşte cum a întâlnit pe stradă o tânără, care i-a adresat un subtil semn de salut. Ajuns acasă, Dante o visează pe Beatrice într-un nor de foc şi, silită de un cavaler misterios, mănâncă o inimă aprinsă: e inima lui Dante.

Aici, Dante amestecă o serie de elemente creştine occidentale, dintr-un cadru oferit de cultul Sfintei Inimi şi al Adoraţiei Sfintei Euharistii.

Această tradiţie va găsi o nouă expresie în „Introduction a la vie devote" şi în „Traité de l'amour de Dieu", ale lui Francesco de Sales, pentru care, alegoriile mâncării şi inimii devin centrul experienţei mistice: „A mânca înseamnă a medita... A bea înseamnă a contempla". Inima deschisă devine locul manifestării lui Dumnezeu în om, aşa cum subliniază în aceeaşi perioadă, doctrina tridentină.

Pentru autorul nostru, viziunea carteziană (după care, inima ar fi un organ ca oricare altul) era depăşită fundamental în secolul al XVII-lea, prin Pascal şi moraliştii francezi, pentru care inima devenea simbol al unei cunoaşteri ce mergea dincolo de raţiune, pe care chiar o şi umilea. Iar pentru secolul nostru, prupune reconsiderarea inimii drept cifru pentru comportamentul uman.

După noi, istoria lui Milad Doueihi este ... „perversă" prin insuficienţa ei, pentru reductionismul pe care-l operează. Când azi se tipăresc în întreg Occidentul şi în America atâtea scrieri de mistică, cu referinţe — fie ele şi sărace — la rugăciunea inimii, cercetătorul american se mişcă invariabil între fiziologie şi literatură mitologică şi cazuist-moralizatoare. Concepţia biblică despre inimă, ca centru al fiinţei umane, e ignorată, scrierile mistice ale Sfântului Francesco de Sales, superficial cunoscute şi tendenţios interpretate, viziunea lui Dante, drept o „variaţiune narcisistică pe temă". O istorie fiziologic-psihologizantă, care ne convinge că autorul ei nu s-a rugat niciodată cu adevărat!

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

O personalitate complexă:

Dirijorul, compozitorul şi dascălul Nicolae Hanzu

Un portret care reflectă entuziasmul animatorului, a celui învăţat să slujească pe oamenii în mijlocul cărora s-a născut şi a creat, o personalitate complexă dăltuită în munca de educaţie, în cea creatoare sau interpretativă definesc omul şi artistul Nicolae Hanzu.

S-a născut la 13 noiembrie 1889, într-o familie de ţărani din Gura Râului, aşezare de legendă în care generozitatea naturii şi priceperea oamenilor au alcătuit o armonioasă simbioză. Fiind cel mai mare dintre cei opt copii ai lui Nicolae şi Cătălina Hanzu, după terminarea şcolii primare, îndemnaţi de învăţătorul George Popa Săceleanu care remarcase inteligenţa şi aplecarea copilului spre învăţătură, părinţii îşi trimit feciorul să urmeze cursurile Şcolii normale de învăţători „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Despărţirea de ai săi nu a fost uşoară deoarece, de felul său, copilul era afectuos şi ataşat profund de familie şi de locurile natale. Şi-a adus, însă, cu el, ca pe o comoară de nimeni ştiută, doinele, baladele, nenumăratele colinde şi cântece de joc cu care şi-a încântat copilăria pe frumoasele plaiuri ale satului natal.

Şcoala normală „Andrei Şaguna" din Sibiu a fost primul aşezământ de acest gen din Ardeal în care învăţământul se făcea, încă din anul 1867, în limba română. Viaţa muzicală a Sibiului era dominată în acea perioadă de personalitatea lui Gheorghe Dima, iar după plecarea lui la Braşov, în anul 1889, de cea a lui Timotei Popovici, care-i va lua locul atât la conducerea Reuniunii de muzică cât şi la catedra de cor, teoria muzicii, muzică vocală şi muzică instrumentală de la Şcoala normală. În umbra acestui mare reprezentant al muzicii româneşti de la început de secol XX, Nicolae Hanzu şi-a conturat propria personalitate, preluând de la magistrul său pasiunea pentru muzica populară, priceperea de a o culege şi prelucra. Ca profesor Timotei Popovici era exigent, dar apropiat de elevi şi evita excesul de cunoştinţe teoretice în favoarea practicii muzicale. A urmărit permanent să le trezească interesul, dragostea şi admiraţia pentru profesiunea lor, să-i facă să se simtă mândri de ea, fermecaţi de noblеţea şi frumuseţea ei, plini de devotament şi entuziasm faţă de misiunea în care s-au angajat, de a înălţa sufletul oamenilor, de a le lumina spiritul şi de a se sacrifica pentru făurirea poporului în sânul căruia aveau să-şi desfăşoare activitatea.

Cu aceste nobile idei s-a întors Nicolae Hanzu, în anul 1907, când încă nu împlinise 18 ani, la Gura Râului, învăţător la catedra rămasă liberă după retragerea lui Ion Stelea, datorită unei boli necruţătoare care-l măcina de mai multă vreme. În afara catedrei de învăţător, Nicolae Hanzu a preluat de la Ion Stelea şi celelalte activităţi pe care acesta nu le mai putea coordona, între care şi două formaţii corale recent înfiinţate: Corul bărbătesc (1902) şi corul mixt (1905). Vreme de o jumătate de veac, Nicolae Hanzu şi-a dăruit întreaga muncă idealului înalt de înfrumuseţare spirituală a consătenilor săi, formării şi consolidării lor instructiv-educative şi artistice.

În anul 1926, în vederea obţinerii unor rezultate mai bune în plan artistic, el va uni cele două formaţii reuşind să creeze un colectiv artistic puternic, de 140 persoane, cu care a putut să abordeze un repertoriu mult mai pretenţios. Repertoriul realizat cu formaţia sa era divers şi cuprindea lucrări aparţinând compozitorilor Ion Vidu, Timotei Popovici, Gh. Dima, Ciprian Porumbescu, Augustin Bena, G. Verdi, Fr. Chopin, Ludwig v. Beethoven, P. I. Ceaikovski etc. Devenind, în această formulă, competitiv, Nicolae Hanzu va participa cu corul condus de el la diverse concursuri organizate de Astra. Fiind bine pregătit, la concursul din anul 1935, la Orlat, corului din Gura Râului, condus de Nicolae Hanzu, i se va acorda premiul I.

Bun cunoscător şi al instrumentelor de fanfară, în anul 1924 pune bazele unei astfel de formaţii în Gura Râului, alcătuită numai din tineri din sat care au acceptat să-şi plătească fiecare instrumentele muzicale comandate în străinătate. Timp de doi ani, Nicolae Hanzu s-a ocupat cu pregătirea tinerilor instrumentişti predându-le adevărate lecţii de teoria muzicii, lucrând individual pentru însuşirea secretelor instrumentului. După o astfel de activitate, în iarna anului 1926 fanfara din Gura Râului, sub bagheta lui Nicolae Hanzu, şi-a putut prezenta primul său program conceput din lucrări de inspiraţie folclorică, prelucrări proprii (haţegane, învârtite, sârbe) precum şi cântece patriotice specifice formaţiilor de fanfară, de largă circulaţie în acea perioadă.

Pe lângă activitatea la catedră, cea de dirijor de cor şi fanfară, Nicolae Hanzu a fost tot timpul preocupat de culegerea şi prelucrarea folclorului local. Această activitate a sa a fost concretizată în culegerea unui impresionant material folcloric şi, mai ales, în cele douăsprezece suite de cântece prelucrate şi armonizate de el şi, în mare parte, interpretate de corul din Gura Râului. Unele din aceste suite au fost înregistrate şi transmise la radio: **Suita a V-a — Măi bădiţă, bădişor,** 1967, **Suita I-a — Du-te dor cu cucu-n bărc,** 1969, **Suita folclorică, Pădure, dragă pădure,** 1971. Talentul deosebit al lui Nicolae Hanzu în prelucrarea folclorului, pentru formaţii corale în special, calitatea acestor prelucrări, au ieşit în evidenţă în cadrul concursului interjudeţean **Cântare Patriei,** organizat de Televiziunea Română în anii 1970—1973. Cu acest prilej, Corul mixt al Căminului cultural din Gura Râului, dirijat în acea perioadă de Florica Ştefănescu Hanzu, fiica lui Nicolae Hanzu, având în repertoriu **Suita a III-a folclorică, Plânge-mă maică cu dor** şi **Suita a V-a folclorică, Măi bădiţă, bădişor,** a cucerit locul III pe ţară, alături de corul din Brăneşti, judeţul Buzău. Ascultând aceste lucrări corale considerăm îndreptăţită aprecierea profesorului şi dirijorului Marin Constantin cu privire la calităţile artistice ale lui Nicolae Hanzu, apreciere făcută cu prilejul prezenţei corului **Madrigal** al Conservatorului de muzică „Ciprian Porumbescu", în anul 1982, la Gura Râului: „Învăţătorul Nicolae Hanzu trebuie să fi fost o personalitate de mare anvergură spirituală şi cred că a fost un om de o cultură deosebită şi o muzicalitate ieşită din comun, la care s-a adăugat o mare dragoste de oameni şi un accentuat spirit organizatoric".

Prin apariţia corului din Gura Râului la televiziune, prin emisiunile de la radio, lucrările lui Nicolae Hanzu devin cunoscute şi solicitate, totodată, de diverşi conducători de cor. După ce transmite cuvenitele felicitări pentru succesul avut în cadrul concursului „Cântare Patriei", într-o scrisoare datată 7 decembrie 1970, Grigore Şerb, dirijorul corului din comuna Ghioroc, judeţul Arad, i se adresează Floricăi Ştefănescu Hanzu „Vă rog să-mi trimiteţi partitura cântecului **„Când pleci bade la pădure"** (n.n., piesă din **Suita a V-a folclorică** de Nicolae Hanzu). Într-o altă scrisoare, datată 9 august 1971, Bălţi, Republica Moldova, semnată de G. Arbuz, se arată: „Ţin să vă mulţumesc din suflet pentru suita folclorică de cântece pe care mi-aţi trimis-o (n.n., aceeaşi **Suită a V-a)** şi să vă cer totodată scuze că nu v-am răspuns îndată. Mulţumesc pentru armonizarea făcută cu atâta pricepere acestor cântece. Începând cu 1 septembrie, când îmi reiau lucrul după concediu, voi încerca să le învăţ cu colectivul meu".

Activitatea de creaţie a lui Nicolae Hanzu s-a desfăşurat neîntrerupt până în ultimele zile ale vieţii sale, 24 octombrie 1976. Preluând motivele populare, folosind noi forme de expresie artistică, aşezându-le pe portativul unor melodii vibrante, el a reuşit să creeze o operă care să rămână pentru toată viaţa fidelă idealurilor pe care vechiul cântec popular le-a subliniat ca o nemuritoare înţelepciune a pământului.

Apropiindu-ne de activitatea pe care a desfăşurat-o ca pedagog sau conducător de formaţii artistice, de creaţiile sale, căutând să le înţelegem şi să le îndrăgim aducem un omagiu nu numai celui care şi-a închinat întreaga viaţă idealului înalt de frumuseţe spirituală a oamenilor ci însuşi geniului muzical al poporului nostru, al cărui modest şi tenace slujitor s-a străduit să fie.

NICOLAE SCUTEA

GHEORGHE DIMA (1847—1925)

— 150 de ani de la naşterea sa —

Începutul „brumărelului" acestui an a readus pe răbojul vremii chipul omului de cultură, academicianul şi compozitorul braşovean — Gheorghe Dima, la o cifră rotundă — 150 de ani de la naşterea sa.

Cu acest prilej, în ziua de 4 octombrie, la Cristian-Braşov sub egida Inspectoratului pentru cultură şi a Despărţământului „Bârsa de sus" al Astrei, Biserica Ortodoxă Cristian şi Fundaţia Nova Civitas Cristian, au organizat ediţia a II-a a Festivalului Coralelor Bisericeşti din Ţara Bârsei, sub genericul „Gheorghe Dima şi muzica corală religioasă".

La simpozionul ţinut în locaşul Şcolii, după săvârşirea Te Deumului şi parastasului, cuvenite, într-o prezenţă remarcabilă, s-a conturat viaţa compozitorului în diferite ipostaze, de la cele intime până la cele care istoria, deja, i le-a înscris la loc de cinste.

În calitate de gazdă şi organizator, Preotul Nicolae Floroiu a deschis colocviul cu un cuvânt întru „Cinstirea braşoveanului Dima" şi salută prezenţa la Cristian a numeroase personalităţi ale vieţii muzicale braşovene şi sibiene.

Profesoara Maria Chivulescu, nepoata compozitorului, îl prezintă pe unchiul Georgie — căci aşa îi plăcea să i se spună — în cadrul cel mai intim al vieţii sale: stând la pian, cu fiica Dumitriţa în spatele scaunului, jucându-se, sau în prezenţa prietenilor din urbe sau mergând cu trăsura spre Bran.

Trecând prin Cristian, o fi lăsat, desigur, şi aici, o picătură din ceea ce a avut mai frumos; aşa se explică de ce cristolovenii au ţinut cu tot dinadinsul ca prima cinstire în cadrul serbărilor omagiale, să se ţină aici.

De la Inspectoratul pentru cultură, profesorul Virgil Mihăilescu a semnalat că dincolo de faptul că este braşovean, Gheorghe Dima este „Fondatorul Şcolii muzicale ardelene". Nu întâmplător conservatorul din Cluj-Napoca îi poartă numele! I se arată, în continuare, creaţia laică şi religioasă, se vorbeşte despre influenţa apuseană, ca urmare a studiilor făcute la Baden, Viena şi Gratz.

D-na Ileana Matei, directoarea Şcolii populare de arte, ni-l prezintă pe „Gheorghe Dima — pedagogul", în calitatea sa de profesor la Seminarul Andreian Sibiu şi la Cluj, la conservator, în anii deplinei maturităţi.

În lucrarea sa „Gheorghe Dima şi muzica de tradiţie bizantină în Transilvania", d-na Monica Tabacu, de la Teatrul liric, arată nivelul înalt la care „maestrul" a ridicat arta componistică, în ceea ce priveşte muzica bisericească, îmbinând cultura dobândită la Şcoli apusene, cu originalitatea cântării bizantine. Acesta este motivul pentru care muzica lui Gheorghe Dima este greu accesibilă corurilor de amatori.

De la Facultatea de Teologie Sibiu, asist. Sorin Dobre, de la catedra de muzică, vorbeşte despre „Gheorghe Dima la Academia Teologică din Sibiu". A fost dirijorul şi maestrul, care a fost primit cu mare pompă de sibieni, fiind inclus la loc de cinste alături de Timotei Popovici sau Gheorghe Lazăr, în analele sibienilor.

Scheii Braşovului, locul de naştere, îl omagiază prin prof. Vasile Oltean, de la Prima Şcoală Românească, arătând prietenia cu protopopul Saftu, dar şi neînţelegerile cu preoţii de la Biserica Sf. Nicolae.

Doamna Elisabeta Marin, de la Arhivele Statului, prezintă un referat intitulat „Gheorghe Dima în Arhivele Statului din Braşov". Îl vedem pe prunc ul Gheorghe înscris în protocolul botezaţilor şi pe patriotul Dima, care prin diferite publicaţii luptă pentru ridicarea naţiei române.

Fără îndoială Gheorghe Dima a fost şi un mare patriot!

„De ce" — se întreba el cu durere — „pentru un artist străin care concertează la noi se investesc atâţia bani, iar pentru cei români, mai nimic?".

La partea a doua — Festivalul Coralelor bisericeşti din Ţara Bârsei ţinută în după-amiaza zilei, preotul Nicolae Floroiu cere dirijorilor, preoţilor şi coriştilor, prezenţi în număr mare, ca muzica bisericească să fie ferită de modernismul neoprotestanţilor şi delimitează cât la sută trebuie să fie raportul muzică-misionarism, în cadrul cultului divin.

Festivalul este deschis de Corala de copii a Bisericii „Sf. Imp. Constantin şi Elena" din Braşov, dirijor Nicolae Turcanu, care a început cu „Îngerelul" de Gheorghe Dima.

Corul Bisericii „Schimbarea la faţă" din Codlea, dirijor Cornelia Iancu, a inclus în repertoriu „Împărate ceresc" de Gheorghe Dima, iar corul Bisericii „Sf. Adormire" din Hărman „Axionul".

Corala „Anastasia" a Seminarului Teologic Braşov, dirijor Maria Cociman şi Corul Bisericii din Cetate Braşov, dirijor Ion Ionescu, au interpretat „Cântare liturgică" şi „Maica Preacurată" de Dima.

Corul Bisericii „Sf. Nicolae din Schei", dirijor Dan Oprea, pe care şi compozitorul l-a dirijat, a intonat piesa „De Tine se bucură".

Festivalul a fost încheiat cu piesa „Ca pe împăratul" de Gheorghe Dima, inclusă în repertoriul corului Bisericii „Sf. Adormire" din Cristian, condus de eleva Tatiana Marcu.

La final, preşedintele Fundaţiei Nova Civitas oferă dirijorilor o diplomă de onoare, ca participanţi la ediţia a II-a a festivalului coral de la Cristian.

A consemnat

Pr. NICOLAE FLOROIU

SEMNE DE „DINCOLO"

(Urmare din pag. a 3-a)

Învierile din morţi săvârşite de Mântuitorul se diferenţiază de revenirile la viaţă realizate prin mijloace moderne şi sub aspectul tehnic, dacă putem spune aşa. Hristos a săvârşit minunile Sale doar prin puterea cuvântului Său dumnezeiesc, fără să apeleze la nici un alt mijloc auxiliar, ci doar chemându-i pe cei plecaţi înapoi: tânărului îi spune: „Ţie îţi zic, scoală-te!" (Lc. 7, 14); fiicei mai-marelui sinagogii — Iair, i se adresează „Copilă, scoală-te!" (Lc. 8, 54), iar lui Lazăr, înviat după patru zile de la moartea sa, îi spune „Lazăre, vino afară!" (In 11, 43). În cazurile de revenire la viaţă, realizarea lor a fost posibilă şi s-a făcut exclusiv prin mijloace tehnice, care însă în destule cazuri s-au dovedit ineficiente.

Prin învierea fiului văduvei din Nain, Hristos a demonstrat în faţa contemporanilor Săi, dar mesajul ni se adresează şi nouă, existenţa clară şi indubitabilă a vieţii de dincolo de moarte. Faptul că există viaţă veşnică schimbă totalmente datele problemei, aceasta însemnând că tot ceea ce facem aici are repercursiuni dincolo. Plecăm de aici însoţiţi de faptele noastre, iar responsabilitatea lor ne va însoţi şi dincolo. Deci nu ne poate fi indiferent cum trăim aici, ci tot ceea ce facem trebuie privit prin perspectiva veşniciei, căci într-un fel valoarea fiinţei umane o determină şi felul în care se raportează pe sine la moarte. Viaţa este răstimpul rânduit de Dumnezeu în care să ne chivernisim şi să ne pregătim pentru intrarea în viaţa veşnică. Nu putem şti care va fi starea noastră dincolo, dar ştim că depinde în exclusivitate de noi cum vom merge acolo. Se spune pe bună dreptate că „omul este ceea ce face din propria-i moarte".[5]

BIBLIOGRAFIE:

1. Seraphim Rose, **Sufletul după moarte,** p. 13; 2. Idem, p. 58; 3. Idem, p. 123; 4. Idem, p. 20; 5. Paul Evdokimov, **Vârstele vieţii spirituale,** p. 95; 6. Nicolai Berdiaev, **Adevăr şi revelaţie,** p. 12; 7. Sf. Grigorie Dialogul, **Dialoguri,** IV, 37; 8. Paul Evdokimov, **op. cit.,** p. 174;

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1998, este de 15 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 20 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

Semnalăm Semnalăm

● **Testamentum Domini Nostri Jesu Christi** este o lucrare apocrifă din primele veacuri creştine, pretinzând că ar fi un testament lăsat însăşi de Domnul nostru Iisus Hristos, sau al Sfinţilor Ioan, Petru şi Matei. Cuprinde dispoziţii cu privire la viaţă, îndatoriri morale şi îndrumări cultice. O primă versiune siriacă a fost apoi tradusă în latineşte. Cartea a fost tradusă acum şi în româneşte de Pr. prof. dr. Nicolae Achimescul şi publicată la Editura Polirom (Iaşi, 1996, 193 p.). Cartea e de fapt în latineşte şi româneşte şi este desigur mai mult o ediţie pentru cercetători şi pentru uz didactic în şcolile teologice, decât pentru folos sufletesc. Cuprinsul ei, probabil din sec. al II-lea, dar e posibil să fi apărut şi mai târziu până în sec. al V-lea, este alcătuit din îndrumări de tot felul, fără valoarea şi coerenţa Evangheliilor. De aceea ea n-a intrat în canonul Noului Testament. Conţine capitole despre sfârşitul lumii, despre regula bisericească, despre taine, despre episcopi, despre văduve, despre ipodiaconi şi despre rânduiala unor slujbe, dar toate acestea nu pot fi mai mult decât, eventual, informaţii şi date care trebuie să intre sub lupa cercetătorilor pentru a vedea câtă valoare pot avea.

* * *

● În Editura Polirom (Iaşi, 1996, 128 p.) a apărut una din cele mai mari cărţi din spiritualitatea occidentală şi anume: **„Exerciţiile spirituale"** ale lui Ignaţiu de Loyola. Aceasta este cartea care stă la baza ordinului catolic pe care l-a întemeiat el şi anume *Ordinul iezuiţilor.*

Ignaţiu a fost militar de carieră. Se născuse în anul 1491 în Ţara Bascilor. Descoperindu-şi, după mai multe încercări de realizare în cariera militară, o deosebită vocaţie religioasă, a întemeiat un *Ordin* cu reguli foarte stricte dedicat îndeosebi misiunii şi studiului. De aceea mulţi dintre misionarii catolici răspândiţi în toată lumea sunt iezuiţi. Deşi nu sunt propriu-zis monahi şi nu depun voturile monahale, ei sunt totuşi celibatari şi trăiesc adunaţi în case speciale, observând de fapt toate voturile monahale. Ei sunt mai ales autori de cărţi, au şcoli de teologie cu profesori iezuiţi şi tot ceea ce produc intră în tezaurul Ordinului.

Sunt conduşi de un iezuit cu sediul la Roma care poartă numele de General al Ordinului. Este cunoscut printre ultimii conducători ai Ordinului, Pedro Arrupe, supravieţuitor al bombardamentului de la Hiroshima, unde în timpul războiului se afla în misiune.

Ordinul iezuiţilor este foarte puternic în lumea catolică. Ca să ne putem da seama de aceasta e destul să amintim că Generalul iezuiţilor e supranumit şi Papa negru, cuvântul din urmă însemnând că spre deosebire de Papa, acesta e îmbrăcat în negru, dar că are şi el o mare autoritate în lumea catolică.

Pe Pedro Arrupe, l-am cunoscut şi eu când îmi făceam studiile la o facultate iezuită din Oxford.

Exerciţiile Spirituale sunt un fel de constituţie a Ordinului şi conţine reguli severe pentru cei care intră în acest Ordin. Cartea, deşi de intenţie spirituală, poartă pecetea militarului care a fost Ignaţiu de Loyola.

* * *

● Sfântul Teofan Zăvorâtul, **„Rugăciunea Domnească tâlcuită de Sfinţii Părinţi",** Editura Anastasia, 1997, pag. 183, traducere de Boris Buzilă.

Este vorba de ce au spus Sfinţii Părinţi despre Rugăciunea Domnească. Astfel îi auzim vorbindu-ne pe Sfinţii: Ciprian al Cartaginei, Grigorie de Nyssa, Chiril al Ierusalimului, Fericitul Augustin, Tertulian, Ioan Cassian, Maxim Mărturisitorul, Teofilact al Bulgariei, Simeon al Tesalonicului, Tihon de Zadonsk şi alţii.

Aceştia toţi dau răspunsuri la cererile din **Tatăl Nostru.** La pag. 166 aflăm un cuvânt din Tertulian, Sf. Ciprian al Cartaginei şi alţii, şi care dau până la sfârşit un fel de meditaţii mai pe larg asupra acesteia. Este o carte de analiză a lucrărilor despre Rugăciunea Domnescă din mai mulţi Sfinţi Părinţi.

Este, pe scurt, o carte a tâlcurilor asupra Rugăciunii Domneşti, această rugăciune fiind socotită cea mai desăvârşită exprimare a gândurilor omeneşti. Este vrednic de notat faptul că citatele din Sfinţii Părinţi sunt fără arătarea originii lor pentru că Sf. Teofan Zăvorâtul este el însuşi un lector fără cercetarea originii cuvintelor, ci numai spre cercetarea sensurilor lor date de Sfinţii Părinţi.

Aşa cum e scrisă face dovada unei bune cunoaşteri a izvoarelor Sfinţilor, pe care îi pomeneşte fără să ne trimită însă şi la textele de unde le scoate. Se arată a fi astfel o carte bună pentru părinţii duhovniceşti, cu arătarea izvoarelor, dar fără indicarea textelor de unde le culege.

E o carte tipică de îndrumare duhovnicească, Sfântul Teofan Zăvorâtul arătându-se mai mult lector al acestor îndrumări şi nu co-lector pentru cei pe care îi îndrumă la rugăciune, interesându-l mai mult rugăciunea decât izvoarele ei.

Este o bună carte pentru cei ce caută îndrumarea sufletească, mai mult decât pentru cei ce caută lauda lumii.

O recomandăm tuturor celor care îşi caută mântuirea prin cuvintele ei, cuvintele Sfinţilor care o alcătuiesc fiind trepte de luminare a lor şi a noastră.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 decembrie
Nr. 45—46
1997

„Să ne aducem aminte de cei săraci"

(Gal. II, 10)

PASTORALĂ
pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial 1998

† ANTONIE

DIN MILA LUI DUMNEZEU ARHIEPISCOP
AL SIBIULUI ŞI MITROPOLIT AL ARDEALULUI,
CRIŞANEI ŞI MARAMUREŞULUI

P.C. stareţi, protopopi şi preoţi, Cuvioaselor stareţe şi maici şi tuturor binecredincioşilor creştini har, pace şi ajutor de la Dumnezeu, iar de la noi arhierească binecuvântare.

An de an, la 6 decembrie urmând firul unei tradiţii milenare, Biserica Creştină prăznuieşte cu aleasă evlavie pe Sf. Ierarh Nicolae făcătorul de minuni.

Este unul dintre cei mai cunoscuţi, mai veneraţi şi mai iubiţi sfinţi, cinstit deopotrivă de toţi creştinii şi care a rămas peste veacuri ca o adevărată pildă de ierarh şi păstor sufletesc care după cuvântul Mântuitorului Hristos „şi-a pus sufletul pentru oile sale" **(Ioan 10, 11).**

Sf. Ierarh Nicolae a rămas şi va rămâne în conştiinţa tuturor veacurilor ca un exemplu de milostenie, de compasiune şi de iubire sinceră faţă de cei aflaţi în suferinţe, în boli şi necazuri, faţă de cei săraci, faţă de cei cu familii numeroase şi faţă de „tot sufletul cel necăjit şi întristat", **cum glăsuieşte o rugăciune a Bisericii Noastre.**

Milostenia creştină este singurul mijloc prin care şi noi, urmând exemplul Sf. Nicolae ca şi al celorlalţi sfinţi ai Bisericii noastre, putem să venim în ajutorul tuturor celor ce sunt întru nevoi, ea este cea care ne va face bineplăcuţi înaintea lui Dumnezeu, Care, văzând bunătatea noastră arătată celor sărmani, ne va fi şi nouă milostiv, ne va apăra de orice primejdie şi neputinţă căci scris este „milostenia iartă mulţime de păcate". **Sf. Ioan Gură de Aur ne învaţă că milostenia aduce iertarea păcatelor zicând: „oricare ar fi păcatele tale dacă faci milostenie, nu te teme, ea cântăreşte mai mult decât ele în balanţa dreptului Judecător", iar Sf. Ap. Iacob arăta şi el acelaşi lucru:** „Mila biruieşte în faţa judecăţii" **(Iacob 2, 13).**

În predica de pe munte, Mântuitorul Hristos fericeşte şi pe cei milostivi zicând celor ce-l ascultau dar şi nouă celor de astăzi: „Fericiţi cei milostivi că aceia se vor milui" **(Matei 5, 7), iar Sf. Ap. Pavel, apostolul neamurilor, îi îndemna pe creştinii vremii sale, deci şi pe noi,** „să ne aducem aminte de cei săraci" **(Gal. II, 10), dovedindu-ne prin aceasta că iubirea şi mila ne vor face să fim bineplăcuţi înaintea lui Dumnezeu şi a semenilor noştri. Sf. Vasile cel Mare spunea, legat de aceasta că: „Domnul ne-a învăţat că trebuie să socotim ca aproapele nostru pe fiecare om, pe cel care pătimeşte, pe cel care are nevoie de ajutor", iar Psalmistul David grăieşte:** „Fericit cel care caută la cel sărac şi sărman, în ziua cea rea îl va izbăvi pe el Domnul" **(Ps. 40, 1).**

La fel ca şi în anii trecuţi, ne îndreptăm cu un Apel stăruitor **către toţi credincioşii ortodocşi din Arhiepiscopia Sibiului, către toate inimile bune şi milostive în vederea strângerii de fonduri băneşti pentru alinarea suferinţelor sufleteşti şi mai ales trupeşti ale celor lipsiţi şi nevoiaşi dintre noi.**

Mântuitorul Iisus Hristos însuşi ne-a arătat pildă de milostenie şi de compasiune faţă de cei bolnavi şi neajutoraţi, tămăduind neputinţele oamenilor, vindecând sufletele rănite de păcat, şi mângâind pe toţi cei oropsiţi.

El însuşi ne-a arătat că la înfricoşata Judecată pe lângă alte întrebări la care vom fi obligaţi să dăm răspuns bun va fi şi aceea legată de cum am ştiut şi cum am lucrat în a-i ajuta pe cei săraci şi bolnavi, pe cei din temniţe şi pe cei străini (Matei XXV, 34—46) şi în funcţie de aceasta vom dobândi sau vom pierde bunătăţile cele veşnice din Împărăţia lui Dumnezeu, cărora pe toţi să ne învrednicească Tatăl Ceresc să ne facem părtaşi prin rugăciunile Sf. Ierarh Nicolae şi ale tuturor sfinţilor.

Iubiţi credincioşi,

Iată deci în puţine cuvinte datoria pe care o aveam cu toţii de a fi milostivi şi de a sta în ajutorul celor care au nevoie de sprijinul nostru material sau moral. Şi aceasta este porunca divină descoperită nouă de însuşi dumnezeiescul nostru învăţător Mântuitorul Iisus Hristos cel care din iubire pentru noi oamenii s-a întrupat ca să ne facă pe toţi „fii ai celui Preaînalt".

Avem nădejdea că şi în acest an, la fel ca şi în cei precedenţi, Dvs. veţi răspunde cu generozitate Apelului nostru pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial. În anul acesta, din fondul anterior au fost ajutaţi financiar sute de familii şi persoane nevoiaşe, săraci, handicapaţi, oameni bolnavi, elevi din familiile cu mulţi copii, iar cu prilejul marilor sărbători creştine: Crăciunul şi Sf. Paşti, au fost distribuite ajutoare în bani în valoare de peste 16 milioane lei. Astăzi când Biserica noastră strămoşească este chemată la o slujire a oamenilor, şi în primul rând la o susţinută activitate filantropică şi misionară, obolul Dvs. dat din inimă, după cuvântul Scripturii: „Dumnezeu iubeşte pe Cel ce dă cu inimă bună", **se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-şi îndeplinească aşa cum se cuvine menirea ei de a fi adevărata mamă a tuturor celor năpăstuiţi.**

Bunul Dumnezeu să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele iubirii creştine şi să Vă dăruiască Dvs. şi familiilor Dvs. sănătate, pace, bună înţelegere, belşug şi toate darurile Sale cele cereşti şi viaţa cea de veci.

Vă mulţumesc tuturor ascultătorilor acestui Apel şi Vă mulţumesc şi în numele celor care vor fi ajutaţi de către Centrul nostru Eparhial din darul Dvs., şi care se vor ruga şi ei la rândul lor pentru sănătatea şi mântuirea Dvs.

Tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate şi de a avea numai bucurii în viaţă. Iar Bunul Dumnezeu, „Cel milostiv şi de oameni iubitor", **să Vă dăruiască sănătate şi mântuire, iar mila şi bunăvoinţa Lui să fie cu noi cu toţi acum şi pururea şi în vecii vecilor. AMIN.**

Al vostru al tuturor de tot binele voitor
şi pururea către Domnul rugător

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului
şi Mitropolit al Ardealului

Dată în reşedinţa noastră din Sibiu în preajma sărbătorii Sf. Nicolae, 1997.

Îndreptător al credinţei şi chip al blândeţelor

Scurte consideraţii cu privire la viaţa şi activitatea Sf. ierarh Nicolae

Acest mare părinte al Bisericii a trăit în secolul al IV lea (340). S-a născut la Patara, din provincia Licia, a Asiei Mici (sudul Turciei de astăzi).

După ce a deprins tainele învăţăturii, a fost făcut preot de către un unchi al său, care era episcop la Patara şi a purtat acelaşi nume ca şi el.

Dorind să calce pe locurile unde a petrecut trupeşte Mântuitorul, evlaviosul preot Nicolae a călătorit în Palestina, poposind în sfânta cetate a Ierusalimului şi vizitând şi celelalte locuri unde s-au derulat principalele evenimente ale mântuirii.

De acolo, revine în Patara sa natală şi se aşează în Mânăstirea Sionului, din localitate, pe care o zidise unchiul său, episcopul.

Vacantându-se însă scaunul mitropoliei din Mira, localitate aflată în aceeaşi provincie a Liciei, alegerea episcopilor din acele părţi s-a oprit asupra lui Nicolae. L-au recomandat faptele de evlavie şi neobosită slujire în dragoste, care i-au împodobit viaţa. Ajuns mitropolit, s-a făcut tuturor toate, după cuvântul Apostolului neamurilor. „Toată ziua se îndeletnicea cu lucrurile ce se cuveneau dregătoriei sale, ascultând nevoile celor ce veneau la dânsul, iar uşile casei sale erau deschise tuturor, căci era bun către toţi şi apropiat. Sărmanilor le era tată; săracilor, milostiv; mângâietor celor ce plângeau, ajutător celor năpăstuiţi şi tuturor mare făcător de bine" (vezi: Vieţile Sfinţilor pe luna decembrie, Editura Episcopiei Romanului şi Husilor 1993, p. 131).

S-a întâmplat însă ca peste Biserica lui Hristos să se abată un viitor pustiitor, prin persecuţia declanşată de împăraţii păgâni de la Roma, Diocleţian şi Maximian. Pentru că Sf. Nicolae şi-a apărat şi încurajat turma a fost aruncat în închisoare. Dar Dumnezeu l-a izbăvit de la moarte, prin venirea la cârma imperiului a lui Constantin cel Mare, care a făcut să înceteze persecuţia împotriva creştinilor. Revenit între credincioşii săi, vrednicul episcop a slujit cu şi mai multă râvnă.

Când Biserica a fost din nou tulburată, de această dată din interiorul ei, prin ereticul Arie, care tăgăduia Dumnezeirea lui Hristos, Sf. Nicolae s-a angajat, cu tot zelul în luptă. A luat parte la I Sinod Ecumenic de la Niceea, din anul 325, alături de alţi episcopi precum: Alexandru al Alexandriei, cu diaconul său Atanasie, ajuns mai apoi Sf. Atanasie cel Mare, Macarie al Ierusalimului, Eusebiu al Cezareei Palestinei, Spiridon al Trimitundei (din Creta).

(Continuare în pag. a III-a)

Pr. prof. D. ABRUDAN

Contribuţia lui Nicolae Bălan viitorul mitropolit al Ardealului, la realizarea României Mari

În ultimile săptămâni ale primului război mondial, când, datorită anarhiei şi haosului instaurate pe întregul teritoriu al Ungariei, se pierduse orice contact dintre românii ardeleni şi autorităţile din România, Consiliul Naţional Român Central din Arad a cerut românilor din Sibiu să trimită la Iaşi un mesager cu scopul de a relua contactele cu Guvernul aflat în refugiu provizoriu în această localitate. S-a oferit ca voluntar tânărrul profesor de la Institutul Teologic din Sibiu şi redactorul publicaţiilor **Revista Teologică** şi **Gazeta poporului**, Nicolae Bălan, datorită faptului că era necăsătorit şi nu putea să-şi rişte decât propria sa viaţă. Însoţit de căpitanul Victor Precup, a părăsit Sibiul în dimineaţa zilei de 1/14 noiembrie. După un drum de patru zile prin localităţile Mediaş, Tg. Mureş, Reghin, Bistriţa, Vatra-Dornei, Paşcani, a ajuns la Iaşi la 5/18 noiembrie.

A doua zi N. Bălan s-a prezentat la generalul C. Coandă, preşedintele Consiliului de miniştri, căruia i-a exprimat situaţia din Ardeal şi dorinţa populaţiei ca armata română să treacă munţii în Transilvania. Următoarea etapă a misiunii lui N. Bălan la Iaşi a fost Marele Cartier General, unde a fost primit de generalul Prezan. I-a prezentat pe hartă mişcările celor două divizii ale armatei austro-ungare aflate în Transilvania, dar şi starea de spirit a populaţiei româneşti care era nerăbdătoare să vadă odată armata română trecând Carpaţii.

La amiaza primei zile petrecute la Iaşi, N. Bălan l-a vizitat şi pe marele om politic Ion I.C. Brătianu, în casa căruia era întrunită întreaga conducere a Partidului Liberal. Profesorul Bălan a spulberat teama politicienilor de peste munţi că mişcările comuniste din Ungaria s-ar fi infiltrat şi în Transilvania, arătând că în această provincie, liniştea publică era asigurată de gărzile naţionale româneşti.

În următoarea zi, profesorul Bălan şi căpitanul Precup l-au vizitat pe marele istoric Nicolae Iorga, iar a treia zi pe regele Ferdinand.

Rezultatul misiunii ardelene la Iaşi nu a întârziat să apară. Deja la 10/23 noiembrie a plecat spre Transilvania un „aeroplan" românesc care a împrăştiat 6000 de manifeste deasupra satelor româneşti din Ardeal. Cel dintâi avion românesc care a survolat Transilvania a aterizat la Blaj, pe Câmpia Libertăţii. Căpitanul Precup, care l-a însoţit pe pilot în zborul spre Transilvania, a înmânat vicarului şi viitorului mitropolit unit Vasile Suciu, o scrisoare confidenţială din partea lui N. Bălan pentru Vasile Goldiş de la Arad, în care cerea ca la Adunarea de la Alba Iulia să nu se pună nici o condiţie pentru unirea Transilvaniei cu România, căci acest lucru ar îngreuna mersul tratativelor diplomatice pentru recunoaşterea unirii.

În preajma zilei de 10 noiembrie, când N. Bălan se pregătea să se întoarcă în Transilvania, generalul Prezan i-a mărturisit că de la Giurgiu, unde se afla generalul francez Mathias Berthelot, sosise ştirea că aliaţii se opun ca trupele române să treacă munţii în Ardeal.

În aceste condiţii, Bălan şi-a amânat întoarcerea la Sibiu. A redactat un memoriu către generalul Berthelot şi a plecat, însoţit fiind de generalul Prezan, la Giurgiu ca să-l prezinte în persoană generalului francez.

După discuţia dintre cei doi mari generali aliaţi, profesorul Bălan a fost prezentat de către Prezan lui Berthelot. Înţelegând că problema fusese soluţionată în favoarea armatei române, N. Bă-

(Continuare în pag. a II-a)

Prep. drd. PAUL BRUSANOWKI

Festivitate aniversară la Episcopia Evanghelică C.A. din Sibiu

Dl. Episcop Christoph Klein sexagenar

Ziua de 20 noembrie a.c. a fost o zi aniversară pentru Episcopia Evanghelică C.A. din ţara noastră, prin faptul că în această zi, Întâi Stătătorul ei, Excelenţa Sa dl. Episcop Christoph Michael Klein a împlinit frumoasa vârstă de 60 de ani.

Cu acest prilej, Consistoriul Superior al Episcopiei a organizat o manifestare omagială în cadrul căreia a fost sărbătorit în chip festiv cel care este cel de-al 35-lea episcop al Bisericii Evanghelice din România, dl. Christoph Klein.

Erau prezenţi invitaţi din ţară şi de peste hotare, reprezentanţi ai clerului şi credincioşilor evanghelici luterani, membri ai Forumului Democrat al Germanilor din România, reprezentanţi ai cultelor religioase din Ardeal, autorităţi civile ale judeţului Sibiu, un numeros public.

După serviciul divin condus de către pastorul Klaus Daniel, a luat cuvântul dl. Klaus Peter-Barth, care într-o scurtă dar cuprinzătoare alocuţiune a creionat portretul moral şi intelectual al d-lui episcop Christoph Klein, scoţând în relief contribuţia majoră pe care şi-a adus-o în calitate de episcop la bunul mers al activităţii Bisericii Evanghelice în rezolvarea problemelor specifice populaţiei germane din Transilvania, precum şi la relaţiile de frăţietate dintre cultele religioase din România.

Dl. Mozes Arpad — episcop al Bisericii Sinodo-Presbiteriene S.P. din Cluj a transmis un mesaj de felicitare şi un cuvânt de salut din partea credincioşilor luterani maghiari din Transilvania.

Din partea Î.P.S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, a fost prezent la festivităţi P.S. VISARION RĂŞINĂREANU, episcopul vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

P.S. Sa, luând cuvântul, a reliefat faptul că ziua aniversară de astăzi a Episcopiei Evanghelice C.A. din Sibiu se constituie într-o sărbătoare şi pentru Mitropolia Ardealului în general, iar pentru Arhiepiscopia Sibiului în special, şi aceasta pentru faptul că dl. episcop Christoph Klein este cunoscut de către ierarhii şi clerul ortodox din Ardeal, ca un teolog de excepţie şi ca un ecumenist versat, aducându-şi o contribuţie remarcabilă la temeluirea şi menţinerea acelui ecumenism pe plan local între clerul şi credincioşii diferitelor culte.

P.S. Sa a reliefat apoi bunele relaţii existente între credincioşii ortodocşi şi cei luterani, între ierarhii celor două confesiuni, de-a lungul vremii şi şi-a exprimat speranţa că acestea vor continua şi în viitor spre folosul şi binele credincioşilor noştri care de secole au muncit, s-au rugat şi au conviet în bună pace şi înţelegere aici pe pământul românesc al Ardealului.

P.S. Sa a transmis cele mai alese urări de sănătate şi fericire sărbătoritului — din partea Î.P.S. Mitropolit ANTONIE, precum şi urări de rodnică şi binecuvântată păstorire în slujba Bisericii şi a credincioşilor evanghelici din România.

Au luat apoi cuvântul din partea autorităţilor civile ale judeţului Sibiu: dl. Nicolae Nan, preşedintele Consiliului judeţean Sibiu, dl. Virgil Ispas, prefectul Judeţului Sibiu, dl. Ioan Ittu, viceprimarul oraşului Sibiu, care au evidenţiat personalitatea episcopului Christoph Klein, precum şi buna colaborare dintre Episcopia Evanghelică şi autorităţile sibiene. Dl. Paul Philippi, preşedintele Forumului Democrat al Germanilor din România, a adresat un cuvânt de salut din partea acestei organizaţii guvernamentale, după care pastorul Kurt Franchy din Germania, coleg al sărbătoritului, a rostit un cuvânt adecvat în numele credincioşilor germani originari din România aflaţi în Germania.

Dl. Hermann Pitters, decanul Institutului Teologic Protestant, ramura Germană din Sibiu, a rostit un ales cuvânt de omagiere, rostit într-o latină impecabilă şi academică, care a impresionat plăcut întreaga asistenţă.

Un cuvânt de salut a fost rostit şi de către Pr. Oscar Raicea, protopop romano-catolic din Sibiu, care a transmis urările credincioşilor catolici din Sibiu, după care au mai rostit scurte alocuţiuni Dr. Karl Heinz Farek din Germania şi diaconul Mario Dietze din Sibiu.

A răspuns tuturor Dr. Christoph Klein, care a mulţumit lui Dumnezeu pentru că l-a învrednicit să ajungă la această vârstă, precum şi tuturor celor care i-au adresat cuvinte de urare şi tuturor participanţilor.

Domnia Sa a reliefat apoi crâmpeie din activitatea sa ca dascăl şi ca episcop, precum şi câteva jaloane pentru activitatea viitoare în slujba Bisericii, a clerului şi a credincioşilor evanghelici din România.

Se cuvine să creionăm şi pentru cititorii noştri câteva date din biografia d-lui episcop Christoph Klein.

Domnia Sa s-a născut în anul 1937 la Sibiu, iar după studiile liceale a urmat între 1954—1959 cursurile Institutului Teologic Protestant din Cluj, după care a urmat cursurile de doctorat în teologie.

Între 1960—1964 a fost pastor al credincioşilor evanghelici din parohia Caţa-Rupea, fiind apoi numit la Sibiu unde funcţionează ca preot până în anul 1968, an în care este numit lector la Institutul Teologic Protestant din Sibiu. În anul următor este proclamat doctor în Teologie al Institutului Teologic Protestant din Cluj.

În 1976 se titularizează ca profesor de Teologie sistematică la Institutul Teologic Protestant din Sibiu, iar doi ani mai târziu este numit decan al acestei instituţii, îndeplinind mai apoi şi funcţia de vicar episcopesc.

La 13 mai 1990, după trecerea la cele veşnice a regretatului episcop Albert Klein, a fost ales episcop al Episcopiei Evanghelice C.A. din România, fiind instalat în prezenţa a numeroşi oaspeţi din ţară şi de peste hotare, la 24 iunie 1990. Domnia Sa a avut şi o bogată activitate ecumenică, fiind membru în Comisia pentru Burse şi Schimbul Cadrelor în Federaţia Mondială Lutherană (1947—1985), precum şi membru în Comisia pentru Credinţă şi Constituţie şi în Comisia pentru Misiune şi Evanghelizare ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor (1985—1990).

În anul 1990 Universitatea din Viena îi acordă titlul de doctor honoris causa, după ce între 1987—1988 a activat ca profesor oaspete la Catedra de Teologie Sistematică a Facultăţii de Teologie Evanghelică de la această Universitate.

Toate acestea ne îndreptăţesc să-l considerăm pe episcopul Christoph Klein ca pe unul dintre marile personalităţi ecleziastice ale ţării noastre şi ca un prieten sincer, aşa cum a dovedit-o de atâtea ori, al Bisericii Ortodoxe Române.

Dorim ca şi cu acest prilej aniversar să-i adresăm alese urări de sănătate şi de îndelungată slujire ca Întâi Stătător al Bisericii Evanghelice C.A. din România în slujba ecumenismului şi a bunei înţelegeri între Bisericile noastre.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Cromaţiu de Acvileea:

Cu privire la postul lui Ilie (II)

5. Să observăm acum faptul că acelaşi Ilie a fost trimis la o femeie oarecare, văduvă, care trăia în Sarepta Sidonului, ca să-l hrănească pe el, spre a nu muri de foame. Femeia aceasta, după cum s-a relatat în lectură, mai avea încă puţină făină şi puţin ulei. Ilie a venit la ea şi i-a spus să-i facă o pâne pe care să o mănânce. Dar ea, răspunzând, îi spune că nu are decât puţină făină şi puţin ulei ca să-şi facă o pâine ei şi copiilor[1] ei şi apoi să moară. Ilie îi spune: **mai întâi fă-mi mie, ca să mănânc; fiindcă aşa spune Domnul: făina nu va scădea iar uleiul nu va scădea nici va lipsi din vasul ei, până când va aduce Domnul ploaie pe pământ.**[2] Mare era harul profetului care îi promite atâtea femeii; însă harul profetului a fost ajutat de credinţa femeii. Căci ea a crezut atât de mult, încât i-a oferit lui Ilie ceea ce ceruse. Cu câtă credinţă a crezut femeia aceasta o mărturiseşte faptul că din puţina făină, singura care îi rămăsese, a oferit o pâine profetului înainte de a da ceva din ea copiilor ei. Mai mult decât iubirea pe care o purta copiilor ei a meritat profetul. De unde rei se că femeia aceasta a prefigurat cu adevărat întru toate Biserica, cinstind încă de atunci în Ilie chipul lui Hristos; iubirea şi favoarea pentru el a pus-o nu numai înaintea copiilor ei, ci şi înaintea propriului suflet. Încă nu-L auzise femeia aceasta pe Domnul spunând în Evanghelie: **cine nu-şi urăşte părinţii sau copiii din pricina Mea nu este vrednic de Mine.**[3] Totuşi, ea a împlinit preceptul evanghelic mai înainte de a-l auzi. Căci în Ilie ea vedea lucrând, încă de atunci, taina lui Hristos. Această femeie era văduvă şi încă nu crezuse în bărbatul Hristos, despre Care spune Ioan Botezătorul: **după mine vine un bărbat Care a fost înainte de mine, fiindcă înainte de mine era.**[4] Acest bărbat a venit într-adevăr după Ioan, fiindcă după trup a binevoit să se nască din fecioară după Ioan; dar mai înainte de Ioan era, fiindcă S-a născut din Dumnezeu Tatăl mai înainte de a fi toate.

6. Dar să observăm imaginea Bisericii prefigurată întru totul de femeia aceasta. Înainte de a veni Ilie la ea, suferea de foame împreună cu copiii ei. Suferea evident, şi de o foame cumplită, fiindcă nu coborâse încă din cer Hristos, pâinea vieţii; încă nu se întrupase Cuvântul lui Dumnezeu din fecioară. Auzi ce spune profetul: **voi trimite foame pe pământ; nu foame de pâine, nici sete de apă, ci foame de cuvântul lui Dumnezeu.**[5] Cu adevărat se află în primejdie cel care suferă de foamea cuvântului dumnezeiesc.[6] Căci una e foamea de pâine pământească şi cu totul alta este foamea de cuvântul dumnezeiesc. Foamea de pâine pământească poate să omoare doar trupul, nu şi sufletul; însă foamea de cuvântul divin şi trupul îl ucide, şi sufletul îl nimiceşte. Foamea de pâine pământească îl scoate pe om în afara vieţii prezente. Iară foamea de cuvântul divin îl aruncă pe om în afara vieţii veşnice şi neîntrerupte. Din pricina unei astfel de primejdii suferea Biserica[7], înainte de a-l primi pe Hristos; după ce L-a primit ea a scăpat de primejdia morţii veşnice. Femeia aceasta avea înainte de venirea lui Hristos puţină făină şi puţin ulei, adică predica Legii şi a profeţilor. Dar aceasta nu putea să-i fie de ajuns spre viaţă, de vreme ce harul lui Hristos nu împlinise Legea şi profeţii. De unde şi cuvintele astea ale Domnului, din Evanghelie: **n-am venit să stric Legea şi profeţii, ci să împlinesc.**[8] Căci nu putea să fie mântuirea vieţii omeneşti în Lege şi profeţi, ci numai în pătimirea lui Hristos. De aceea, de abia după ce Biserica L-a primit pe Hristos, făina, uleiul şi lemnul au început să fie din belşug. În făină se arăta anticipat hrana cuvântului; în ulei, darul milei dumnezeieşti; în lemn, taina crucii celei vrednice de cinste[9], prin care ni s-a dat nouă ploaia cerească. Căci Ilie îi spune femeii: nu vei duce lipsă de făină sau ulei, până când va aduce Domnul ploaia pe pământ. Ne-a adus nouă, Domnul şi Mântuitorul nostru, ploaia din cer, adică predica Evangheliei, prin care a reînviorat, ca pe un pământ în etat, inimile aride ale tuturor oamenilor.

Fiind dar hrăniţi cu astfel de hrănuri cereşti, nu trebuie să ne plângem de greutatea posturilui; mai degrabă să-I spunem Domnului ceea ce spune profetul în psalm: **cât de dulci sunt cuvintele Tale limbii mele, Doamne, mai mult decât mierea şi fagurele în gura mea.**[10] Înţelegând văzând Domnul credinţa noastră devotată faţă de El, să ne răsplătească cu harul ceresc şi cu toate bunătăţile spirituale.

Traducere şi note de pr. drd. CONSTANTIN OANCEA

NOTE

1 Conform Septuagintei, 1 Regi 17, 12.
2 1 Regi 17, 13—14.
3 Lc 14, 26.
4 In 1, 30.
5 Am 8, 11.
6 Foamea cauzată de lipsa cuvântului dumnezeiesc.
7 Biserica virtuală: omenirea înainte de Întruparea Domnului.
8 Mt 5, 17.
9 Iată o dovadă despre cinstirea crucii în sec. IV d.H. Cele două lemne culese de văduvă reprezintă un tip al crucii.
10 Ps 118, 103.

Un important eveniment cultural

În adunarea generală a Academiei Române din 24 octombrie a.c., au fost aleşi zece noi membri corespondenţi în înaltul for cultural al ţării. Între cei aleşi se numără şi un profesor sibian, **părintele Dr. Mircea Păcurariu,** decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna". Este o recunoaştere a activităţii didactice pe care o desfăşoară în cadrul acestei Facultăţi începând cu anul 1961 (decan din 1992), dar mai cu seamă a activităţii ştiinţifice, fiind autorul a 16 cărţi, aproximativ o sută de studii şi peste 400 de articole, comunicări, predici, note, recenzii care au apărut în diferite periodice bisericeşti din ţară şi de peste hotare. Între altele, a publicat o **Istorie a Bisericii Române,** în trei volume (două ediţii), un compendiu cu acelaşi titlu la Chişinău (cu versiunea germană la Erlangen), un manual pentru Seminariile Teologice (ajuns la patru ediţii), **Politica statului ungar faţă de Biserica românească din Transilvania în perioada dualismului** (cu versiuni în limbile engleză şi franceză), **Istoria Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna",** o monografie a **Mânăstirii Prislop,** o **Istorie a Bisericii Ortodoxe din Basarabia, Revoluţia românească din 1848/1849 în Transilvania şi Banat, Dicţionarul teologilor români** etc.

Trebuie reţinut faptul că este al 15-lea profesor al Facultăţii de Teologie din Sibiu, ales în supremul for cultural al ţării, după profesorii Sava Popovici-Barcianu, Ioan Popescu, Zaharia Boiu, Nicolae Popea (viitor episcop), Ilarion Puşcariu, Dimitrie Comşa, George Dima, Ioan Lupaş, Silviu Dragomir, Onisifor Ghibu, Romulus Cândea, mitropoliţii Nicolae Bălan (onorar), Nicolae Colan (titular), iar în anii din urmă Dumitru Stăniloae (titular). Dintre absolvenţii aceleiaşi şcoli teologice sibiene au fost aleşi în Academie nouă iluştri oameni de cultură: Virgil Oniţiu, directorul Gimnaziului ortodox din Braşov (corespondent), patriarhul Miron Cristea, episcopii Nicolae Ivan de la Cluj şi Grigorie Comşa de la Arad (onorari), istoricul Ştefan Meteş (corespondent), profesorii Lucian Blaga, Andrei Oţetea, D. D. Roşca şi Emil Pop (titulari).

Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" se poate deci mândri cu dascălii şi studenţii ei!

Contribuţia lui Nicolae Bălan

(Urmare din pag. I)

lan nu a mai înmânat memoriul redactat la Iaşi, exprimând doar dorinţa populaţiei româneşti din Transilvania ca armata română să intre cât mai repede în Ardeal. La această întrevedere de la Giurgiu s-a stabilit ca trupele române să pătrundă în Transilvania până la râul Mureş, iar restul teritoriului acordat României prin înţelegerea din august 1916 să fie ocupat de divizii franceze.

După încheierea întrevederii cu generalul Berthelot, Bălan şi gen. Prezan s-au reîntors la Iaşi. Bălan a plecat cu un tren special spre Ardeal prin Predeal, de unde şi-a continuat drumul spre Alba Iulia cu o maşină. Datorită înzăpezirii, nu a reuşit să ajungă la Alba Iulia decât în seara zilei de 1 Decembrie 1918, iar a doua zi a prezentat Consiliului Dirigent realizările misiunii sale dincolo de munţi.

Despre „interpretarea" viselor

Activitatea mentală din timpul stărilor de veghe este continuată şi în timpul somnului. De aceea Sfântul Ioan Scărarul defineşte visul ca fiind „mişcarea minţii în vremea nemişcării trupului" (Filoc., vol. IX, Cuv. 3, p. 75). Încă din cele mai vechi timpuri oamenii avizi de interpretare a activităţii onirice din timpul somnului consideră că există o strânsă legătură între vis şi realitate. În antichitate visul a constituit obiectul unei practici sociale numită ONIROMANŢIE, practică ridicată la rang de ştiinţă, alături de alte practici de interpretare a evenimentelor, cum sunt: astrologia, inoscopia etc. La chinezi, japonezi şi egipteni visele erau interpretate de anumiţi „specialişti" sau chiar de preoţi. Hitiţii aveau credinţa că zeii fac comunicări pe calea viselor, iar cei care doreau să aibă comunicări din partea lor se culcau într-un loc sfânt pentru ca zeii să le facă revelaţii în vis. Indienii şi egiptenii credeau că visul reprezintă o altă stare de „existenţă" deosebită de somn şi de starea de veghe. Această stare stăpânită de îngeri şi demoni era comparată cu o „împărăţie" a viselor. Despre această împărăţie grecii credeau că se află în vecinătatea lumii morţilor.

Pentru interpretarea viselor babilonienii, autorii „horoscopului", cunoscut la noi sub denumirea de „Zodiac", au scris cărţi speciale, care arătau semnificaţia fiecărui vis, cu două milenii î.d.H. În arhivele regale ale lui Asurbanipal s-a găsit o „carte de vise" asiriană scrisă între 669—629 î.d.H. Cel de al şaizeci şi optulea tratat versificat (PARISIŞTA), care constituia o anexă a marii cărţi „ATARVAVEDA", a fost intitulat „Tratat de vise" şi datează din secolul al V-lea. La greci un loc de frunte îl ocupă „ONEIROCRITICA" lui Artemide din Efes (sec. II î.d.H.) care a fost tradusă de arabi la care de asemenea se găseau mari interpreţi de vise.

Aproape la toate popoarele antice care aveau scriere, se găseau „cărţi cheie" de interpretare a viselor. Deşi variate, datorită diferenţelor culturale aceste „cărţi cheie" au fost preluate şi folosite de-a lungul secolelor şi se mai folosesc şi în vremurile noastre. Astfel cei care foloseau aceste „cărţi cheie", şi practicau „meseria" de „tâlmăcitori de vise" erau arşi pe rug, în vremea inchiziţiei, în Spania, iar în Franţa, erau amendaţi prin lege. În lucrările sale Freud, precum şi o serie întreagă de psihanalişti, inspirându-se din naivităţile şi misticile interpretări antice, au alcătuit „dicţionare de vise" în care au fost stabilite simboluri ale viselor. În ţările occidentale şi în SUA, există la ora actuală numeroase şcoli şi metode de psihanaliză a viselor şi de psihoterapie derivate din psihanaliză. Unele dintre ele sunt de-a dreptul absurde.

Dicţionare de interpretare a viselor au fost publicate în perioada interbelică şi la noi. În afară de aceste dicţionare, despre care oamenii credeau spun că au fost scrise sub „inspiraţie divină", se foloseşte astăzi o metodă „clasică", prezentă şi la alte popoare, de interpretare a viselor; aceea de a preciza contrariul la ceea ce arăta imaginea visului. Spre exemplu dacă un om îţi face în vis un cadou, aceasta înseamnă o ceartă etc. Uneori interpretarea viselor este împletită cu anumite superstiţii. Astfel în Ajunul Bobotezei când preotul merge pe la casele credincioşilor cu crucea şi stropeşte cu Aghiazmă Mare, fetele mari, ca dealtfel şi flăcăii, au grijă să fure din mănunchiul de busuioc o crenguţă pe care o leagă la un deget cu aţă roşie. După ce se roagă la Dumnezeu, Căruia îi încredinţează dorinţa, se culcă cu gândul la „ursit" sau „ursită", având credinţa că acesta sau aceasta îi va apărea în vis. Unii dintre creştini merg până acolo încât se roagă şi postesc mult pentru a avea revelaţii în vis.

Aceste obiceiuri păgâneşti din antichitate, ce s-au transmis până în vremurile noastre, sunt în totală contradicţie cu doctrina ortodoxă. Dicţionarele şi „cărţile cheie", care pretind că activitatea onirică din timpul somnului le-ar revela oamenilor anumite evenimente bune sau rele, bucurii sau necazuri, n-au fost scrise sub inspiraţie divină a vreunui sfânt apostol, nici nu s-a binecuvântat tipărirea acestora de vreun arhiereu. Prin urmare interpretarea viselor este străină de învăţătura Bisericii Ortodoxe.

Creştinul nu trebuie să interpreteze şi să tâlmăcească visele deoarece această mişcare a minţii din timpul somnului, uneori lipsită de logică şi conştiinţă, nu are nici o legătură cu viitorul. Iată ce ne spune în acest sens Sfânta Scriptură: **„Visurile fac pe neînţelepţi să-şi iasă din fire. Ca şi cel care se prinde de umbră şi aleargă după vânt, aşa este şi cel care crede visurilor. Numai oglindire este vederea viselor, asemănarea feţei înaintea feţei adevărate. De la diavol ce poţi scoate curat? Şi din minciună ce poţi scoate adevărat? Ghicitul, tâlcuirea semnelor şi viselor sunt ca la aceea care este gata să nască, inima aiurează"** (Isus Sirah, cap. 34, v. 1-5).

După învăţătura Bisericii noastre visele sunt de două feluri: vise bune trimise de Dumnezeu şi vise rele de la diavol. Prin visele bune Dumnezeu îşi descoperă voia Sa cea mare numai la cei care împlinesc poruncile, cum au fost proorocii. **„Ascultaţi cuvintele Mele: De este între voi vreun prooroc al Domnului, Mă arăt lui în vedenie şi în somn vorbesc cu el"** (Numeri cap. 12, v. 6). Sfânta Scriptură ne arată că Dumnezeu a trimis vise anumitor persoane cum au fost: Abimelec, Iacob, Faraon, Daniil, Iosif, cei trei magi etc., însă a făcut aceasta pentru a-Şi arăta Atotputernicia Sa şi spre folosul poporului ales sau spre salvarea Pruncului Iisus. Odată cu trimiterea lor, Dumnezeu a trimis şi dovezi de netăgăduit prin care se arată că sunt de la El. Vise bune trimite Dumnezeu şi creştinilor prin îngeri, însă acestea nu sunt menite să arate oamenilor anumite evenimente sau întâmplări care se vor petrece în viitor, ci ele ne amintesc de moarte, de judecata obştească, de osândă, etc., iar când ne trezim ele ne îndeamnă la rugăciune, pocăinţă, practicarea virtuţilor, post, fapte bune etc.

Spre deosebire de visele bune, visele trimise de la diavol amăgesc pe om şi îl duc la pierzare sufletească, de aceea ele nu trebuie crezute şi nici interpretate. Aşa ne îndeamnă Sfânta Scriptură: **„De nu vor fi trimise de Cel Prea Înalt ca să te cerceteze, să nu dai inima ta spre ele. Că pe mulţi i-au înşelat visele şi au căzut cei ce au nădăjduit în ele"** (Isus Sirah, cap. 34, v. 6—7). Psihologia modernă precizează că de cele mai multe ori conţinutul visului este influenţat de sugestiile noastre făcute înainte de adormire, de dispoziţia bună sau rea din cursul zilei, de experienţa vizuală din veghe, de fantezia, dorinţele, personalitatea, etc. Prin urmare activitatea onirică în care se continuă gândirea din veghe este strâns legată de preocupările noastre afective, de sensibilitate. Semănând în inima noastră gânduri rele, creându-ne o rea dispoziţie, deci prin sensibilitate, diavolul poate influenţa conţinutul visului. Într-adevăr, sensibilitatea este cea mai expusă rătăcirii prin instinctele inferioare, dorinţele şi plăcerile egoiste, prin poftele şi înclinările rele, prin sugestiile însuflate prin simţuri de Satan. Sfântul Diodoh al Foticeei precizează că de la botez diavolul nu se mai află în adâncurile sufletului, în minte, ci în simţurile trupului şi **„călăreşte pe mustul cărnii, ca unul ce e cuibărit în trup, ca prin firea uşor de mânuit a acestuia să amăgească sufletul. De aceea trebuie să uscăm trupul cu măsură, ca nu cumva prin mustul lui să se rostogolească mintea pe lunecuşul plăcerilor"** (Filoc. vol. I, p. 373—374). De aici necesitatea de a veghea asupra gândurilor şi sensibilităţii noastre pentru că reuşind diavolul să furnizeze în suflet vreun gând păcătos foarte uşor ne ispiteşte şi în timpul somnului, prin năluciri. Pentru a ieşi biruitori în lupta cu ispita gândurilor care se dă în sufletul nostru, Sfântul Isaia Pustnicul ne îndeamnă, într-un tratat despre „Paza minţii" să închidem **„toate porţile sufletului ... adică toate simţurile"** pentru ca să nu mai facem **„greşeli prin ele"** (Filoc. vol. I, p. 395, nr. 7).

Prin visele rele diavolul, care se poate preface în înger al luminii (II Cor. cap. 11, v. 14) ne amăgeşte că suntem buni şi vrednici de rai, iar după ce ne deşteptăm **„ne scufundă în mândrie şi bucurie"** (Filoc. vol. IX, Cuv. 3, p. 76). Sfântul Ioan Scărarul spune în acest sens că: **„diavolii slavei deşarte sunt în visuri proooci"** (Ibidem), de aceea creştinul care dă crezare viselor, le interpretează şi le tâlmăceşte, se canoniseşte, fiind oprit şapte ani de la Sfânta Împărtăşanie.

Ierom. NICODIM NICOLAESCU

BIBLIOGRAFIE

1. Sfânta Scriptură, Buc., 1982.
2. Teologia Morală Ortodoxă, vol. 2, Buc., 1980.
3. Istoria Religiilor, de Diac. Prof. Dr. Emilian Vasilescu, Buc., 1982.
4. Filocalia, vol. I, Sibiu, 1947.
5. Filocalia, vol. IX, Buc., 1980.
6. Liviu Popoviciu şi colab. **„Visul"**, Cluj-Napoca, 1978.

Titus L. Roşu

Legea românească — Ortodoxia. Temelia spirituală a fiinţei noastre etnice

Oradea, 1997, 148 pag.

Venerabilul dascăl şi neobositul cercetător al trecutului plaiurilor bihorene — Dl. Titus L. Roşu, ne pune la îndemână, într-un moment de cumpănă şi profundă frământare socială, o carte dedicată Ortodoxiei, considerată de Domnia Sa şi nu numai drept Legea noastră strămoşească şi temelia spirituală a fiinţei noastre etnice.

Subliniem importanţa momentului întrucât tot mai frecvent s-au putut auzi, în ultima vreme, voci care, mai direct sau mai pe ocolite, acreditează ideea cum că Ortodoxia ar fi o neşansă pentru poporul român. Până şi neadmiterea noastră în NATO ar fi fost determinată, pe lângă alte cauze, şi de faptul că suntem ortodocşi. Nu mai vorbim de stăruinţa cu care se insistă, cu toate ocaziile, asupra meritelor pe plan cultural şi moral pe care le-ar avea Biserica greco-catolică, în timp ce Bisericii Ortodoxe îi sunt subliniate cusururile şi păcatele. Sunt apoi compatrioţi de ai noştri care taxează drept anacronic faptul că încă un popor, cum este cel român, mai aparţine, în marea lui majoritate, la o singură confesiune, cea ortodoxă, situaţie apreciată ca fiind specifică doar evului mediu. Tipul modern de societate ar fi cel pluriconfesional.

Desigur că ignorarea unor astfel de situaţii nu este lucrul cel mai înţelept, dar nici antrenarea în dispute sterile nu poate fi folositoare.

Recurgerea la documentul istoric, evidenţierea cu imparţialitate a faptelor trecutului mai îndepărtat şi mai apropiat, pot constitui calea pe care trebuie să o urmăm în raportarea noastră la frământările prezentului.

Este exact ceea ce a făcut, prin recenta sa carte, Dl. prof. Titus L. Roşu.

În primul capitol, intitulat „Temeliile", Domnia Sa se referă la cele mai vechi şi mai la îndemână mărturii despre cine am fost şi de când trăim pe aceste meleaguri: folclorul, civilizaţia şi arta populară, datinile şi obiceiurile şi nu mai puţin limba vorbită pe întreg cuprinsul locuit de români.

Urmează apoi prezentarea izvoarelor scrise, respectiv a primelor tipărituri în Lb. română, începând cu Cat hismul calvinesc din 1544 şi continuând cu cărţile tipărite de diaconul Coresi (Evangheliarul românesc — 1561; Tâlcul Evangheliilor — 1564 Psaltirea — 1570). Dacă prin prima tipăritură (Catehismul calvinesc) s-a urmărit răspândirea calvinismului printre români prin celelalte s-a căutat înrădăcinarea lor în credinţa străbună şi apostolică — Ortodoxia. O observaţie pe care autorul o preia de la istoricul C. Giurescu este aceea că „toate cărţile tipărite în românește, până la 1637, au apărut în Transilvania, tipăriturile lui Coresi constituind începutul limbii noastre literare" (p. 13). Dar, constată autorul, foarte curând, şi celelalte provincii româneşti şi-au adus obolul, prin tipăriturile de la Câmpulung, Govora, Târgovişte şi Iaşi. Autorul stăruie asupra semnificaţiei „Cărţii româneşti de învăţătură..." sau „Cazaniei" lui Varlaam, tipărită la Iaşi, în 1643 şi destinată „la toată semenţia românească, pretutindenea ce se află pravoslavnici într-această limbă". Revine apoi în Transilvania spre a sublinia importanţa „Noului Testament" de la Bălgrad (Alba Iulia), al lui Simion Ştefan, din 1648, pentru ca apoi să se oprească la epocalul moment de la 1688 al traducerii şi tipăririi, la Bucureşti, a întregii Biblii, sub patronajul lui Şerban Cantacuzino.

Apreciind toate aceste valori spirituale drept hrană duhovnicească oferită de Biserică fiilor ei — români de pretutindeni, autorul pune în lumină contribuţia Ortodoxiei la plămădirea fiinţei noastre naţionale. Domnia Sa găseşte mai mult decât sugestivă constatarea pe care a făcut-o Nae Ionescu, referitor la acest aport al Ortodoxiei, când spune: „Suntem ca atare ortodocşi pentru că suntem români şi suntem români pentru că suntem ortodocşi. Ca să devenim catolici ar trebui să ne transformăm astfel sufletele încât să putem realiza catolicismul. Transformarea aceasta înseamnă însă renunţarea la istoria noastră şi la structura noastră spirituală, cu alte cuvinte renunţarea la românie" (p. 15).

Din nefericire, constată autorul, lucrul acesta, adică trecerea forţată a românilor la catolicism, s-a şi încercat pe tot parcursul secolului al XVIII-lea. Ca urmare a înfrângerii turcilor, în anul 1688, Transilvania, din principat autonom sub suzeranitate turcească, cum fusese timp de un secol şi jumătate, ajunge a fi inclusă în imperiul austriac. De îndată au început presiunile şi ademenirile pentru catolicizarea românilor, în scopul consolidării, pe plan intern a imperiului. Papalitatea, care era îmboldită de dorinţa de a-şi întinde stăpânirea peste creştinătatea orientală, a răspuns prin trimiterea în Transilvania a unor preoţi şi călugări iezuiţi, care să-i îndemne pe cârmuitorii bisericeşti ai românilor ortodocşi să accepte „unirea" cu Biserica Romei. Vulnerabilitatea transilvănenilor, în faţa tot mai stăruitoarei presiuni de catolicizare, se datora statutului lor de „toleraţi", şi lipsiţi de drepturi, în propria lor ţară. Împăratul de la Viena a recunoscut şi reîntărit doar drepturile celor „trei naţiuni" (maghiari, saşi şi secui) şi a celor „patru religii recepte" (catolică, luterană, calvină şi unitariană). Românii şi Biserica lor ortodoxă au rămas pe mai departe excluşi de la privilegiile acordate populaţiei minoritare din Transilvania, de către Curtea de la Viena. Ca urmare a acestui fapt, rezistenţa lor a fost înfrântă în 1698, când 38 de protopopi au iscălit actul de unire cu Biserica Romei. Majoritatea populaţiei româneşti din Transilvania s-a dovedit reticentă şi chiar potrivnică acestui act. Nu au întârziat nici reacţiile negative de peste munţi. Domnitorul Constantin Brâncoveanu laudă şi încurajează pe cei rămaşi statornici în credinţă, iar despre ceilalţi scrie: „încredinţaţi suntem că Dumnezeu unora ca acestora, care ocărăsc şi nu cinstesc lucrul, în care s-au pomenit şi înaintea lui Dumnezeu s-au făgăduit, cu degrabă le va răsplăti". (p. 21).

N-a trecut multă vreme şi cei ce s-au lăsat ademeniţi, s-au putut lămuri singuri că au fost înşelaţi. Nici împăratul şi nici papa nu şi-au ţinut promisiunile. Ca urmare, protestele împotriva unirii n-au întârziat să apară. Astfel, într-un sobor al protopopilor de la Alba Iulia, din iulie 1711, aceştia constată cu amărăciune, că au fost înşelaţi. De aceea, au şi iscălit un act, împreună cu Atanasie, fostul mitropolit ortodox, devenit episcop unit, prin care se leapădă de unire. Dar iezuiţii vor fi la post şi vor avea grijă să-i facă să se răzgândească. Chinuit de remuşcări, Atanasie va muri în curând, iar la înmormântarea lui s-au rostit doar două cuvântări: una în latineşte şi alta în ungureşte.

Autorul menţionează apoi cazul unui alt ierarh unit, care a sfârşit şi mai tragic, în exil, la Roma, pentru că şi-a permis să protesteze împotriva neîndeplinirii făgăduielilor ce li s-au făcut românilor în schimbul lepădării de credinţa lor. Este vorba de Inochentie Micu Klein — martir al conştiinţei şi unităţii de neam.

Pe mai multe pagini autorul prezintă, în continuare, măsurile represive adoptate de Curtea din Viena împotriva preoţilor, călugărilor şi simplilor credincioşi români, care au refuzat unirea. La săvârşirea acestor atrocităţi, care au însemnat bătăi, arestări, sechestrări de bunuri, dărâmări de biserici şi mânăstiri s-au asociat din nefericire şi episcopii uniţi, cum a fost cazul lui Petru Paul Aron.

Drama pe care au trăit-o românii transilvăneni în secolul al XVIII-lea, ca urmare a împotrivirii lor la uniaţie, este consemnată în nenumărate acte de arhivă, la care face referire autorul. Spre ilustrare amintim o plângere a sălăştenilor, în care pot fi citite mărturii zguduitoare despre suferinţele îndurate de ei: „În toate zilele — se spune în plângere — ne prind la arest şi ne caznesc cum este mai rău. Încă ne dau şi în mâna birailor şi ne închid în temniţe. Deci de al lor mare rău ne-am pustiit tot: şi casa şi moşii, şi şedem tot fugiţi la păduri, fiindcă nouă nu ne trebuie popii cei uniţi, până la moarte" (Sălişte, 4 decembrie 1756).

Rămaşi fără conducător spiritual, prin trecerea mitropolitului Atanasie la uniaţie, românilor transilvăneni, care s-au

(Continuare în pag. a IV-a)

pr. prof. D. ABRUDAN

Sfântul Ierarh Spiridon

(12 decembrie)

Între sfinții ierarhi popularizați de iconografia bisericească, la loc de cinste se află și Sfântul Ierarh Spiridon, serbat an de an la 12 decembrie, înveșnicit pe pereții sfintelor Altare, unde preoții jertfesc în cadrul Sfintei Liturghii pe Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatele lumii. Din literatura ce o au bunii noștri creștini la dispoziție, ca și din cuvântările ce le ascultă cu multă luare aminte, în cadrul sfintelor slujbe, se cunoaște faptul că unii dintre apostoli care au fost martori oculari la tot ceea ce a vorbit și săvârșit Mântuitorul nostru Iisus Hristos pe pământ, erau familiști. Și tot căsătoriți erau și ierarhii primelor veacuri creștine. Așa a fost și Sf. Ierarh Spiridon, soț și tată, care fără a-și neglija familia, s-a făcut tuturor toate, câștigând pe mulți dintre cei cărora le slujea cu dezinteres și dăruire. Născut în insula Cipru, din părinți binecredincioși, la începutul veacului al IV-lea, ajuns la vârsta maturității, își întemeiază un cămin, având mai mulți copii. Este hirotonit mai întâi preot și după aceea arhiereu, pentru cetatea Trimitundei din insula Cipru, ocupându-se pe lângă treburile bisericești și familiale, de creșterea oilor, spre a nu fi povară păstoriților săi. Credința sa nestrămutată, dovedită prin fapte, prin faptele iubirii de oameni, dărnicia și mila sa față de cei aflați în lipsă, evlavia, viața curată dusă până la sfințenie, l-au învrednicit încă din timpul vieții cu harisma facerii de minuni. Se spune că în timpul arhipăstoririi sale în ținuturile Trimitundei, o secetă îndelungată ca și pe vremea proorocului Ilie Tesviteanu, amenința viața locuitorilor. Prin post și rugăciune curată sfântul ierarh Spiridon deschide porțile cerului, slobozind ploaie peste fața uscată a pământului, scăpând de la pierzare norodul și dobitoacele. Altă dată, tot pe vremea unei secete prelungite, pe când mulțimea nu mai avea nici o fărâmătură de pâine, locuia în Trimitunda un bogătaș care asemenea celui din Evanghelie își mărise hambarele, fără a da nici chiar cu bani, măcar vreun bob de grâu celor ce mureau de foame. Din nou, la rugăciunea insistentă a Sfântului Spiridon, norii slobod apă, atât de multă, încât șuvoaiele trecând pe sub hambarele bogatului, îi duc tot grâul la vale, iar norodul abătând albia, a luat fiecare din grâu, atât cât le-a trebuit. Dar, între multele minuni săvârșite de blândul păstor, cea mai popularizată este aceea de la Sinodul I Ecumenic, când cei 318 părinți combăteau erurile lui Arie, că Fiul n-ar fi de o ființă cu Tatăl și cu Duhul. Secolul al IV-lea fiind supranumit și „veacul de aur" al Bisericii creștine, face ca la acest Sinod să se adune mulți ierarhi teologi adânci, cum ar fi Sfinții Trei Ierarhi. Spiridon nu studiase la vestite academii, dar pentru curăția sa sufletească, Dumnezeu îl întărise cu putere, încât reușește să întoarcă de la rătăcirea lor pe susținătorii lui Arie, între care unii se pretind au mari filosofi. Dorind să explice acestora în graiul înțelegerii lor, cum sunt trei Persoane într-un singur Dumnezeu, blândul ierarh ia o cărămidă în mână, face semnul Sfintei Cruci, se roagă ca Dumnezeu să facă cunoscută în fața tuturor, cum că El este Unul în ființă, dar întreit în Persoane. Deodată, apa din cărămidă cade jos, focul se ridică în sus, iar lutul rămâne în mâna venerabilului ierarh, încât Arie cu toți apărătorii săi văzând minunea s-au rușinat și au rămas fără de glas, unii dintre ei lepădându-și arianismul, au acceptat învățătura cea adevărată despre dogma Sfintei Treimi.

În viața sfântului găsim încă multe alte fapte minunate pe care le-a săvârșit d hovnicescul părinte, asupra păstoriților săi atât în viață cât și după moarte.

Ajungând la adânci bătrânețe, simțindu-și sfârșitul apropiat, își ia rămas bun de la păstoriți, le dă ultimele sfaturi, îi binecuvintează, se împărtășește cu Prea Curatele Taine și în zorii zilei de 12 decembrie își încredințează sufletul în mâinile Părintelui Ceresc, pe care L-a iubit toată viața cu neprefăcută smerenie și aleasă modestie, cu dăruire și curățire, cu blândețe și dragoste. Făcându-i pomenirea cum se cuvine, să-i urmăm exemplul vieții sale curate și jertfelnice și să-L rugăm permanent, dar mai ales acum, în ziua prăznuirii sale să se roage pentru pacea a toată lumea și pentru mântuirea sufletelor noastre.

Protos. ȘTEFAN GUȚĂ

Sub semnul crucii

Am dăinuit prin credință. Altfel, sub atâtea năvăliri, aici ar fi fost bisericile altor neamuri... sau pustiul... Și nici pe Eminescu nu l-am fi avut. Mergem pe stradă și din zece oameni pe care îi întâlnim, opt sunt creștini. Și creștini au fost bunicii și străbunicii lor de când se ține minte. Sub semnul crucii ne-am crescut copiii, și ne am purtat războaiele, și ne-am îngropat morții... Și cu speranță în Dumnezeu am răbdat tot ce ne-a pus în spate soarta. Semnul crucii stă scris în fibra sufletului și în rădăcinile neamului și nimeni, niciodată, nu ni le-a putut lua. De toate astea să ne aducem aminte atunci când cugete înfierbântate pun sub semnul îndoielii crucea sub care stăm.

Sunt preoți care s-au lăsat învinși de frica omenească și au dat Cezarului mai mult decât au dat Domnului? Se poate. Păcatul lor i-a pierdut. Au fost preoți care au preferat să moară decât să abjure? Credința lor i-a mântuit. Câtă credință și cât orgoliu este în sufletul celor care se fac judecători? Judecători ai Bisericii, mai ales! Este drept să spunem „preoții fățarnici care au încălcat taina spovedaniei și și-au vândut semenul"? Tot așa de drept cum am spune că în România au fost 4 milioane de comuniști, fără să luăm aminte câți au fost de fapt? A acuza în principiu este un păcat pe care-l facem de vreo opt ani încoace cu o adevărată voluptate. Sigur că din categoria acuzată se vor găsi destui care să merite acuzația. Întrebarea este dacă vinovată e sau nu categoria în totalitate. Nu sunt politicienii mincinoși, dar sunt mincinoși printre politicieni. Nu sunt românii sălbatici și prost crescuți, dar sunt sălbatici și prost crescuți printre români, nu sunt romi hoți, dar sunt oți între romi. Cine ar putea crede că Biserica îi apără și îi protejează pe preoții păcătoși? Sau poate este cazul să ne întrebăm care este diferența între justiția omenească și dreptatea lui Dumnezeu? Ne îndoim că preotul vinovat va scăpa nepedepsit? Cum vi se pare mai creștinește: să nu scape nepedepsit nici un vinovat chiar dacă pentru asta vor suferi zeci de nevinovați, așa cum se încrâncenează unii generalizând, sau, dimpotrivă, să scape vinovații, dar să nu sufere nici un vinovat? Va fi liniște dacă nu vom alege bobul de neghină? Vom fi mai tari în credința noastră dacă vom accepta că preoții sunt prihăniți și Biserica vinovată?... Și ar fi adevărat?... Și nevoia noastră de dreptate satisfăcută? Și cugetul nostru va fi mai aproape de Dumnezeu dacă ne vom duce la împărtășanie cu îndoială și repulsie față de preot? Și nu ne vom crispa când va întinde spre noi sfânta cruce? Cine se face intermediar între justiția omenească și dreptatea lui Dumnezeu? Când îl aflați, preot sau înalt prelat ori mirean de rând, puneți-l să îngenuncheze și să spună Tatăl nostru:... Și iartă-ne nouă greșalele. Precum și noi iertăm greșiților noștri...

Am dăinuit prin credință. Altfel, aici ar fi fost bisericile altor neamuri... Sau pustiul...

ANTON UNCU

Extras din „**Curentul**", an. I, serie nouă, nr. 26 din 20 noiembrie 1997, p. 1.

Cultul ca identitate

Atunci Dumnezeu a răspuns lui Moisi:
Eu sunt cel ce sunt
(Ieșire 3, 14)

În afară de sensul teologic primar legat de existența permanentă a lui Dumnezeu reflectată în formula de mai sus, sau de existența absolută prin excelență, răspunsul divin la întrebarea lui Moisi mai implică și un alt atribut al lui Dumnezeu: neschimbabilitatea, așa cum zice Sf Pavel despre Hristos Dumnezeu: „Iisus Hristos ieri și azi și în veci același este" (Evrei 13, 8).

Aplicând această „definiție" a identității lui Dumnezeu la scară umană, constatăm că aici schimbabilitatea și neschimbabilitatea conlocuiesc armonios.

Pe de o parte, eu sunt cel ce sunt până la sfârșitul zilelor mele și chiar și după aceea; pe de altă parte, eu mă aflu mereu în devenire, în tranziție, în pelerinaj spre mine însumi cel nou, așa cum spune Maurice Zundel: "L'homme n'est pas encore; if faut qu'il devienne". Există în mine un mine-altul ori un alt mine spre care privesc, tind, aspir. Acest alter-ego însă îmi este și nu-mi este străin. Îmi este străin pentru că încă nu-l știu, ci îl voi ști; nu-mi este pentru că întregul potențial de schimbare este în mine; fermentul creșterii este în mine.

Deci eu sunt cel ce sunt așa cum sunt și așa cum pot să fiu. Aceasta cât privește identitatea personală. Identitatea culturală este însă altceva.

Nu mă voi referi în cele ce urmează la cultura înțeleasă în sens larg: limbă, obiceiuri, religie, tradiție, literatură, muzică, port etc., ci mă voi opri doar la unul din aceste aspecte, anume religia, care este parte integrantă a unei culturi și în același timp, element semnificativ și de bază în problema identității.

* * *

Omul, așa cum știm, poate fi definit în multe feluri: el poate fi descris din punct de vedere filosofic, teologic, biologic, psihologic, social etc., și totuși omul rămâne o enigmă.

Cunoscuta maximă protagoreică: „Omul este măsura tuturor lucrurilor", este insuficientă pentru o definiție totală a omului, căci în primul rând se pune întrebarea: poate omul cunoaște **toate** lucrurile? Și apoi, așa cum se întreabă A. Heschel, dacă omul e măsura tuturor lucrurilor, care este măsura omului?

Cealaltă cunoscută definiție, aristotelică, după care omul este din fire un animal politic sau social, și aceasta este insuficientă, căci singură cetatea, civilizația sau „viața cetății" reprezintă elementul definitoriu al ființei umane, cu alte cuvinte nu doar grupul, turma (chiar dacă știm că omul e ființă gregară cum ne-o confirmă proverbul englez: „no man is an island"), apartenența la ele, pot defini ființa umană.

Această definiție aristoteliană nu este satisfăcătoare pentru că ea nu satisface sensul demnității din orice om, câtă vreme termenul de comparație e animalul. (O traducere mai adecvată a termenului **zoon** ar fi nu „animal", ci „viețuitoare", căci **zoon**, deși rădăcină etimologică a cuvântului „zoologie", vine de la grecescul **zoi** — viață.

Nici alte definiții ca cea a filosofiei scolastice sau carteziene (omul e un animal rațional) sau a lui Benjamin Franklin (omul e un animal ce creează unelte: **homo faber**), nu ne pot satisface dacă ele se întemeiază pe o imagine zoomorfică. Așa cum tot Heschel remarcă, este pe atât de greșit a-l defini pe om prin concepte zoomorfe, pe cât este a-l gândi pe Dumnezeu în imagini antropomorfe.

Kierkegaard, parafrazând axioma carteziană susține că omul se definește prin capacitatea lui de a crede în Dumnezeu (**credo, ergo sum**); aceasta pleacă de la, și confirmă una din definițiile teologice date omului, anume aceea potrivit căreia omul este chip al lui Dumnezeu, sau cum încă și mai interesant zice unul din troparele de la slujba înmormântării din ritualul ortodox: „chipul slavei Tale [Doamne] celei negrăite sunt, deși port rănile păcatelor".

Ca „chip" al lui Dumnezeu omul se descoperă pe sine ca ființă mimetică, cum ar zice R. Girard, și în acest caz, în mod structural, deci, ca ființă închinătoare: la Dumnezeu, la idoli, la bani, la sine însuși, la orice; spune-mi ce admiri și am să-ți spun cine ești.

De la începutul existenței sale omul a avut ideea unei existențe superioare, a unei divinități, fie că vorbim din punct de vedere teologic ori antropologic. Ideea a dus la dorința de legătură cu această existență superioară, iar aceasta a produs cultul: **colo, colere, colui, cultum**. Cultul prin formele lui interne (concepte, idei, sentimente, stări) și externe (tradiții, obiceiuri), adică modul de închinare a devenit apoi cultură, un anumit mod de a fi în lume. Dumitru Stăniloae evidențiază una din legăturile dintre cult și cultură atunci când vorbește de caracterul structural dialogic al amândurora. În cult căutăm mai cu seamă răspunsul lui Dumnezeu la întrebările noastre, în cultură punem mai multe întrebări despre Dumnezeu. Caracterul dialogic al ambelor, trebuie observat aici, rămâne neștirbit chiar dacă vedem în cult întrebarea și în cultură răspunsul, sau ambele, întrebarea și răspunsul în fiecare din ele: cult și cultură. Care întrebare, care răspuns? Atât ale omului către Dumnezeu, cât și ale lui Dumnezeu către om. Important este că deoarece cultul și cultura sunt în relație de concentricitate, structura lor internă de bază e aceeași.

Legătura originară cu Dumnezeu exprimată în închinare a devenit apoi valoare supremă în familie, a fost menținută, cultivată, practicată, predată cu strictețe și sfințenie de la un individ la altul, de la o generație la alta. Expresia biblică stereotipă „Dumnezeul părinților noștri", ori „Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacob" spusă constant de urmașii patriarhilor prin generații este relevantă în acest sens.

Același lucru se vede și în populara formulă românească: „credința strămoșească" sau în identificarea credinței cu „legea". La Coșbuc, pentru a da un simplu exemplu, credința străbună este „lege", deci normă pentru un anumit mod de a fi în lume, element fundamental în cultură. „Fă Dumnezeu ce-o vrea / Nu mă las de **legea** mea" s-a scris frumos și iar semnificativ despre cazul Brâncoveanului.

Se remarcă aici puternica, indestructibila identitate pe care credința (cultul) devenită cultură o conferă individului. Ceea ce spune Wendell Berry despre cultură, și anume că aceasta ori este capabilă de a crea forme și astfel devenind salutară, ori este incapabilă de a crea forme, moduri de a fi ori structuri pentru un mod de a fi, și astfel fiind ea însăși fără formă, deci destructivă, se potrivește și cu referire la cult; se poate spune astfel despre cultură tocmai pentru că se poate spune aceasta mai întâi despre cult.

Cu alte cuvinte un cult ori are capacitatea de a crea structuri, forme, tiparuri, ori nu este cult. Se înțelege de aici că adevăratul cult și adevărata cultură — fiecare în felul lor — au un caracter salutar pentru individ în aceea că pot să ofere pe de o parte elementele pentru o identitate, mereu mai matură, mai stabilă, mai profundă, pe de altă parte, posibilitatea de formare, prin conformare mimetică, cum iarăși ar zice René Girard — de transformare, de transfigurare interioară a individului și a comunității acelui cult sau culturi spre culmile cele mai înalte ale potențialului asemănării cu Dumnezeu.

THEODOR DAMIAN

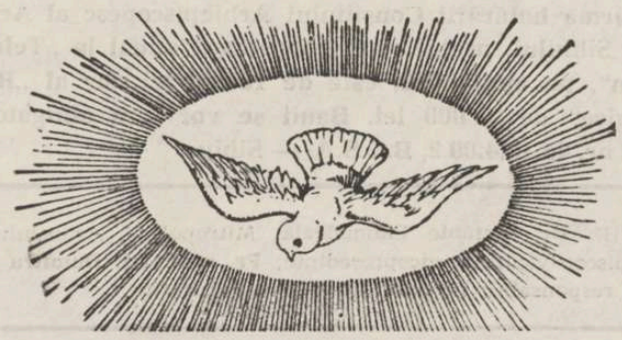

Duhul cântării ortodoxe și „calitatea sonoră"

Înmulțirea transmisiunilor de radio și televiziune, dar mai ales circulația **imprimărilor muzicale** — casete, discuri — a făcut ca și cântarea bisericească să fie supusă mai mult ca oricând **comparațiilor**, „cântărețul sau corul acesta cântă mai bine decât celălalt etc.", fapt care, prin jocul mândriilor și al orgoliilor adesea stârnite sau rănite, nu o dată stârnește tulburare.

Dar atenție, este vorba îndeosebi despre comparări în planul **muzical**, sau chiar mai mult, care privesc uneori doar aspectele **tehnice** ale artei muzicale: intonație, acordaj, sincronizare, dozare a vocilor, emisie vocală... Aceste aspecte, în general, sunt cele care circumscriu ceea ce se poate numi **„calitatea sonoră"** a cântării și ele pot fi mai ușor măsurate și analizate cu ajutorul înregistrărilor — ce pot relua și repeta identic un eveniment sonor, ori de câte ori este nevoie.

Dorința de a se avansa în această direcție a **perfecțiunii sonore** poate crea (și creează) uneori probleme în bisericile mai „cu pretenții", unde nici un cântăreț sau cor nu este destul de bun, în dorința de a se atinge standardele mediatice moderne — impuse de modelele muzicale profesionale cultivate de radio, Tv., CD etc.

Se poate de la început observa că dorința de perfecțiune tehnic-sonoră a mers mână în mână cu dezvoltarea tehnicii audio. Imprimările fonografice și de gramofon ale începutului acestui secol erau mult mai puțin pretențioase. Însă progresul tehnicii pare să ofere din ce în ce mai mult soluții satisfăcătoare și în acest domeniu. În studioul de înregistrări, reluând imprimarea unei piese de câte ori este nevoie, până la varianta „perfectă", se mai poate ajuta „imperfecțiunea" umană și cu tot felul de artificii de mixaj, de procesare și prelucrare a sunetului.

Iar atunci când parohia nu are suficienți bani să plătească cântăreți profesioniști de avârșiți (care costă mult și care și ei se poate să nu fie totdeauna în formă, de, ca oamenii) ispita folosirii mijloacelor tehnice „perfecte" poate fi mare, mai ales că în alte domenii ale vieții contemporane ea e te lucru curent. Dacă la petreceri și nunți, în restaurante, baruri și chiar la unele ocazii oficiale cântă tot mai des „casetofonul" și „discul manevrat de disk-jockey (prin alte părți se mai poate auzi și pe la înmormântări câte un marș funebru înregistrat), de ce nu ar „cânta la slujbă înregistrarea „perfectă" a unui cântăreț sau a unui cor „desăvârșit", în locul unor semiprofesioniști sau a unor amatori de obicei destul de prăpădiți? Ar fi și mult mai ieftin. Iar mai nou (tot mai nou) există și sintetizatoare electronice, muzicale și vocale, ce pot depăși mult posibilitățile de precizie și de „calitate" sonoră a vocilor omenești...

Secole de-a rândul, Biserica Ortodoxă a refuzat introducerea instrumentelor muzicale în cultul său. Ispita contemporană de a modela cântarea bisericească după modelele muzicale „distilate" și (de fapt) **fasificate** prin tehnică de mass-mediile contemporane pare să fie încă o încercare, mai subtilă ce-i drept, de a „instrumentaliza" felul de cântare în Biserică. Orice instrument este inevitabil **tehnic**, sau reciproc, orice mijloc tehnic este un **instrument**... A face ca un cântăreț sau un cor să sune „ca un instrument" (ca o orgă..., cum se mai particularizează) este o destul de penibilă rătăcire, care reduce și amputează neîngăduit omul, uitând că acesta, făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Fac. 1, 26—27), este și înseamnă nemăsurat mai mult.

Iar dacă omul înseamnă **mult** mai mult decât un instrument oarecare, cântarea Bisericii este rânduită după măsura adevărată a omului, la fel ca și slujbele orânduite spre mântuirea acestuia, din care fac parte și cântările bisericești. Și măsura adevărată este dată în Biserică de lucrarea Harului Duhului Sfânt. Aici este locul în care omul depășește și se desparte de instrumentul simplu. Instrumentul rămâne la nivelul **trupului**, sau al preocupării tehnice și **monotone** (după cuvintele Părintelui Stăniloae) pentru „trup". Omul are însă și **suflet** și are acces astfel, prin însăși constituția sa, la viața **duhovnicească**.

Instrumentul, mai ales cel sofisticat, poate doar mima spiritul (și în cazul muzicii), dar cu condiția uitării că în spatele său este totdeauna mintea și mâna unui om. Și a atribui într-o asemenea situație consistență spirituală (în sens idolatru) tehnicii și instrumentului înseamnă pentru om „a pierde controlul volanului" și atunci mașina-instrument ne aruncă afară din drum — putându-ne și ucide. Dar aceasta este o sită ție ambiguă (dacă nu chiar mincinoasă) și nu astfel este realitatea Bisericii.

Sunetul, fie și al muzicii, este și el un „instrument" ce rămâne la nivelul „întrupării" acustice. Prin sine însuși și cu toată „calitatea" lui, el nu poate da sens și înțeles. Aceasta vine din viața Duhului. Și de aceea omul cu **trup** (adesea imperfect) **și suflet** — și chip al Dumnezeirii — este „instrumentul" desăvârșit al slujbelor mântuitoare ale Bisericii, care este locul „îndumnezeirii" lumii prin lucrarea Duhului. Și de aceea „muzica" în Biserică trebuie să fie **cântare**, pentru că aceasta presupune ca „instrument" vocea omenească, a **omului** care „întrupează" sonor **cuvântul**, cuvântul care și el de asemenea este presupus totdeauna a fi prezent în cântare, cuvântul de duh, cu înțeles în duhul omului (nu doar în „litera" sunetului), cuvântul după chipul Cuvântului Întrupat, care cu noi este împreună până la sfârșitul veacului (M. 28, 20), prin lucrarea Duhului Sfânt în Biserică — în sfârșit, **cuvântul cântat** după chipul și starea cântării îngerești, cerești, a împărăției.

Și de aceea relația autentică în abordarea cântării bisericești este adesea cu totul alta decât cum se obișnuiește, adică nu pornind de la „realizarea sonor-muzicală de excepție", ci de la duhul smerit de rugăciune al slujbei bisericești, care el este cel care dă cântării „formă" și viață, plinire, bucurie și mulțumire (atât cât e te cu putință). Un produs industrial foarte „lucios" poate fi foarte atrăgător, dar copacul, fie și mai puțin drept, e viu. La fel, un cântat „strălucitor" poate fi un interesant „spectacol", dar cântarea bisericească este **slujbă** vie, în Duhul Mântuitor al Bisericii — chiar dacă poate părea „imperfectă" după duhul „dreptarului" sonor-industrial.

Și astfel, tâlcuind **Psalmii**, care au rămas până astăzi un model generic pentru toate cântările bisericești, Sfântul Vasile cel Mare lămurea în sensul celor arătate mai înainte și titlul Psalmului XLV (PSB nr. 17, p. 299—PG 29, 416): **„Pentru cele ascunse..."** Când vei ajunge la fiecare verset al psalmului, vei afla taina cuvintelor; vei afla că nu oricine, la întâmplare, poate privi tainele dumnezeiești, ci numai acela care poate fi instrument muzical armonios al făgăduinței, încât, în loc de instrumentul muzical numit psaltire, sufletul lui să fie mișcat prin lucrarea Sfântului Duh".

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Îndreptător al credinței

(Urmare din pag. I)

Stingându-se eresul lui Arie, Sf. Nicolae și-a îndreptat preocupările spre problemele cu care se confruntau credincioșii săi. I a ajutat în vremuri de foamete, i-a apărat când au fost năpăstuiți de năvălitori sosiți de pe mare, pe unii i-a scăpat de la închisoare și chiar de la moarte.

S-a bucurat de o viață lungă, în care a înfăptuit mult bine, iar la adânci bătrânețe și-a dat obștescul sfârșit, fiind îngropat în biserica episcopală din Mira Lichiei.

După ani și ani s-a constatat că trupul lui n-a putrezit ci s a păstrat întreg, fiind izvorâtor de mir și răspândind în jur bună mireasmă.

În anul 1087 sfintele lui moaște au fost duse la Bari, în sudul Italiei, spre a nu cădea în mâinile musulmanilor. Acolo au rămas în mare cinste, până în zilele noastre, când au fost restituite Patriarhiei Constantinopolului.

„Multe, mari și preaslăvite minuni a făcut Sfântul Nicolae... La toată nevoia s-a arătat grabnic ajutător, apărător cald, grabnic folositor și sprijinitor; iar acum, de asemenea, ajută pe cei ce-l chiamă și din primejdii îi izbăvește" (Proloagele..., p. 142).

Legea românească — Ortodoxia

(Urmare din pag. a II-a)

menținut statornici în credința lor ortodoxă, le-au purtat de grijă ierarhii și domnitorii Țării Românești și Moldovei. De acolo le-au venit, nu numai încurajări, dar și ajutoare și preoți care să-i păstorească. Așa și-au putut ei păstra conștiința originii lor daco-romane și atașamentul față de legea strămoșească.

Autorul se referă în continuare la consecințele sau urmările unirii de la 1700. Acestea au însemnat, în primul rând, dezbinare și chiar dușmănie între frați. Răul inoculat atunci nu s-a mai vindecat niciodată. Rana cauzată la 1700 continuă să doară și să sângereze și azi.

Un spațiu larg acordă autorul luptei pentru Ortodoxie, în Bihor. Și aici, ca în tot teritoriul transilvan, au avut loc frământări, persecuții, revolte și plângeri pe la toate forurile.

După alungarea turcilor, Habsburgii au urmărit nu numai consolidarea stăpânirii lor în spațiul recucerit, ci și repunerea „în drepturile" avute până la Reformă de către Biserica Romano-Catolică. Această Biserică a și profitat de împrejurări, trecând de îndată la ridicarea unor adevărate bastioane precum biserici, catedrale, palate, școli, spitale, mânăstiri. Numai în orașul Oradea s-au construit, după 1700, obiective precum: biserica „Sf. Ladislau", din exact centrul orașului (cum e Sf. Mihail, la Cluj), palatul episcopal (azi, Muzeul Țării Crișurilor) și catedrala, biserica de lângă spitalul militar, etc. Forța umană cu care s-au ridicat toate acestea a fost țărănimea română, iar materialele de construcție au provenit din pădurile și carierele de piatră ale Bihorului. Spre exemplu, piatra pentru zidirea catedralei romano-catolice a fost transportată ani de zile din părțile Vașcăului. „Singure arhivele din comitatul Bihor, precizează autorul, pot spune câți români schingiuiți și câte vieți de om au deplâns zidirea catedralei romano-catolice" (p. 47).

Episcopia catolică de Oradea, reorganizată și înzestrată cu moșii întinse (avea circa 3/4 din pământurile bihorene) a primit însărcinarea din partea imperialilor de a-i catoliciza pe românii bihoreni. Ea a făcut lucrul acesta cu mare zel. Cunoscutul profesor de teologie și istoric bihorean, Ștefan Lupșa, prezintă, într-un manuscris păstrat în biblioteca Episcopiei de Oradea, pe etape, acțiunea de catolicizare a românilor.

Documentele de arhivă vin să ne înfățișeze aceleași grele încercări pe care am văzut că le-au suferit românii din tot cuprinsul Transilvaniei. Este sugestivă, în acest sens, o plângere a locuitorilor din satul bihorean Bicaciu, adresată Comisiei Cezaro-Crăiești în anul 1776, care urma să constate în ce fel s-a făcut unirea. Din plângere aflăm că trecerea la uniație s-a făcut sub teroare și în mare silă. Astfel citim:

„Împrejmuiți fiind de multe și groaznice prigoniri, am socotit a aduce starea noastră la cunoștința înălțatei chezaro-crăiești comisii, că noi, locuitorii din Bicaciu, am suferit năpăstuiri fără număr, în așa chip — anume când ne-au silit la uniație — în așa fel că domnia a trimis poruncă asupra noastră cu pedeapsă mare, ca să luăm cheile de la popa nostru, pe care popa nostru n-a voit să le dea până nu se adună satul întreg. Când apoi unul din oamenii noștri s-a întâmplat a zice astfel: „Cine este acela care cere cheia de la popa nostru?", oameni care au știut cine, au spus că e unul Gheorghe Oltean, iar celălalt spanul. La aceasta, omul nostru a spus astfel: „Nu ne este vlădică, pentru ce se amestecă în rânduielile bisericii?"

Auzind acestea, spanul au înjurat pe omul nostru, cu vorbe peste măsură de urâte, l-au înșfăcat apoi de guler și l-au dus în temnița satului... În seara acelei zile, popa nostru a pus să tragă clopotele de vecernie, la care vecernie s-a adunat tot poporul, de la mic până la cel mare, pentru că s-a întâmplat acea volnicie mare cu spanul. După vecernie, popa nostru a întrebat poporul: să dea cheia bisericii, ori să nu o dea?" Poporul a răspuns așa: „să nu o dea, ci să o țină la el și să facă slujbă lui Dumnezeu care se cere în sfânta biserică". Văzând cum stă lucrul, spanul a venit la Oradea să spună domnilor că noi nu vrem să dăm cheile bisericii... A patra zi domnia a trimis trei arnași și au prins pe birăul nostru cu încă cinci inși, pe care legându-i, i-au aruncat în lanțuri și în cătușii... și au fost acolo de duminică seara, până marți seara și atunci i-au scos și i-au bătut cu bețe... astfel că abia au putut veni până la casele lor. Dar atunci a poruncit Domnia: să trimiteți pe cutare și pe cutare, oameni care erau bătrâni și care speriindu-se de bătăile cele groaznice s-au dat la uniație. După aceasta, iarăși trimițând domnia ca să meargă înainte încă trei oameni și când s-au înfățișat și aceștia, fiind sub prea sila și înspăimântându-i cu bătăi grele, de aceea dară și aceia s-au plecat în uniație. După aceasta, iarăși trimițând domnia ca să meargă înainte încă trei oameni, au făcut și cu ei tot așa... Astfel că satul nu s-a putut pune împotrivă, temându-se de bătăile cele grele și așa au fost toate hotărâr le lor. Iară noi așa am suferit în anul acela, precum au suferit de demult mucenicii în temnițe, în nevoi și bătăi...

Și astfel am fost noi în mari nevoi și în tot felul de prigoniri nesuferite, și nu le-am putut arăta nici măriilor voastre și nimănui, dar acum le arătăm înaltei comisii, cerând Excelenței Voastre plecarea mișeilor, pentru rămânerea în legea noastră" (p. 58).

Tot pentru consolidarea unirii la 1777, a fost înființată la Oradea și o Episcopie greco-catolică. În viziunea autorului „misiunea acestei episcopii a fost apărarea prin toate mijloacele a unirii și continuarea prozelitismului" (p. 59).

Pentru împlinirea acestui scop, Episcopia a fost înzestrată cu un domeniu de 136 000 de jugăre cadastrale, din care 2 000 de jugăre loc arabil, 40 de jugăre vii și livezi de pomi, iar restul codri seculari de brad și fag, pășuni de munte și de deal. Peste acestea au venit și alte ajutoare, așa încât uniația avea toate șansele să învingă. Așa se face că dacă în 1774 erau în Bihor, 33 de parohii unite, după numai 10 ani, în 1785 numărul acestora s-a ridicat la 54 parohii, cu 103 filii și 20 465 de credincioși.

Dar rezistența față de uniație s-a întețit.

Când românii transilvăneni n-au mai putut răbda, au apucat calea pribegiei, peste munți. Fundamentându-se pe mărturiile altor istorici precum Ioan D. Moga, autorul arată că emigrările românilor ardeleni peste Carpați, în veacul al XVIII-lea au luat proporțiile unui adevărat exod, mai ales din pricina persecuțiilor religioase, fapt care a alarmat pe guvernanții austrieci. La 1699 împăratul Leopold, iar la 1739 guvernul ardelean dau aspre porunci spre a se împiedica cu orice preț emigrarea țăranilor ardeleni în Principatele Române și în Turcia, iar la 1746, Maria Tereza instituie o comisie de anchetă pentru a cerceta cauzele care au determinat emigrarea masivă. O anchetă similară din 1769 va constata că românii fug din cauza opresiunii nobililor și a celei religioase. Vama de la Turnu Roșu, de lângă Sibiu va raporta la 1769 că pe acolo au trecut 1200 de familii, din Transilvania, în Principate.

În partea finală a lucrării autorul prezintă contribuția românilor transilvăneni ortodocși și uniți la realizarea Marii Uniri din 1918. Din păcate, dacă atunci s-a realizat acel vis de veacuri al unității statale, nu s-a întâmplat același lucru și pe plan religios. Dezbinarea și neînțelegerile au continuat să existe. Consecințele au fost nespus de dureroase și s-au manifestat până și pe plan familial, ducând la situații ca acelea în care mama și fiicele erau de o confesiune, iar tatăl și fiii de alta. Duminica și în sărbători ei se rugau în două biserici.

Deși redusă ca număr de pagini, cartea D-lui prof. Titus L. Roșu este de o mare diversitate. Poate că suferă de o lipsă de sistematizare. Dar prin aceasta valoarea ei nu se diminuează și trebuie prețuită ca fiind rodul unei trude pe care un laic, bun fiu al Bisericii străbune a închinat-o acesteia, între altele și în memoria părinților și înaintașilor săi, români ortodocși din părțile Bihorului.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

- **1 noiembrie 1997,** P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela Facultății de Teologie din Sibiu, hirotonind întru preot pe C. diacon Oprișiu Ioan.
  — P. S. Sa a săvârșit Taina Cununiei tânărului teolog Ispas Cristi, rostind cuvânt de învățătură, iar seara a săvârșit Vecernia la Catedrală.
- **2 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii „Cuv. Paraschiva" din parohia Ticușu Nou, prot. Rupea și Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învățătură.
  — În aceeași zi, P. S. Sa a cercetat și parohiile: Comana de Sus, Chrihalma din prot. Rupea și Șercaia, prot. Făgăraș.
  — Seara, P. S. Sa a luat parte la Conferința cu tema „Tineretul și rugăciunea" susținută de către Î. P. S. SERAFIM, Mitropolitul Europei Occidentale, în Casa de cultură din Făgăraș.
- **4 noiembrie 1997,** P. S. Sa s-a întâlnit la Mânăstirea Recea cu P. S. ANDREI, episcopul Alba-Iuliei.
- **5 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a luat parte la Ceremonia de deschidere a exercițiului NATO „Cooperative Determination" '97, organizat de Comandamentul Forțelor Aliate din Europa de Sud, ceremonie ce a avut loc la Sibiu în prezența d-lui președinte al României, EMIL CONSTANTINESCU.
  — Seara a slujit Vecernia la Capela Facultății de Teologie.
- **6 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrala „Sf. Împărați" din Agnita, după care a prezidat lucrările Conferinței preoțești din prot. Agnita.
  — În aceeași zi P. S. Sa a vizitat și parohiile Sf. Nicolae-Agnita, Vecerd, Fofeldea, Țichindeal și Bârghiș din prot. Agnita, precum și mânăstirea „Nașterea Maicii Domnului" de la Valea Hârtibaciului.
- **7 noiembrie 1997,** P. S. Sa a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană din Sibiu.
- **8 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a Capelei cu hramul „Sf. Arhangheli" de la Seminarul Teologic Făgăraș și Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învățătură. Teologul Vasile Stan, profesor la același Seminar, a fost hirotonit diacon.
  — În aceeași zi, P. S. Sa a făcut o vizită la Mânăstirea „Sf. Apostoli" de la Cârțișoara, iar seara a slujit Vecernia la Catedrala mitropolitană.
- **9 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, rostind cuvânt de învățătură. C. Diacon Vasile Stan a fost hirotonit întru preot pe seama Capelei Seminarului Teologic din Făgăraș.
  — În aceeași zi, P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a locului viitoarei biserici cu hramul „Sf. Arhangheli" din Tălmaciu II, rostind și aici un cuvânt de învățătură adecvat.
  — A vizitat șantierul bisericii „Sf. Nicolae" (cartier Mihai Viteazu) și biserica „Sf. Antonie" din Sibiu, iar seara a săvârșit Vecernia la Catedrală.
- **10 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a săvârșit slujba de înmormântare a credincioasei Susana Ciorogaru din Tălmăcel, prot. Avrig, rostind cuvânt de mângâiere familiei îndoliate.
  — În aceeași zi, P. S. Sa a vizitat biserica monument istoric „Sf. Nicolae" din Turnu Roșu, aflată în șantier de restaurare a picturii și a săvârșit acolo slujba Vecerniei.
- **11 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinței preoțești din Protopopiatul Mediaș.
  — În aceeași zi a primit la Reședința Mitropolitană din Sibiu delegația oficială a Comandamentului Forțelor Aliate din Europa de Sud, condusă de gen. Giuseppe Ardito.
  — Seara a slujit Vecernia la Catedrala din Sibiu.
- **12 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a prezidat lucrările conferinței preoțești din Protopopiatul Sibiu.
  — În aceeași zi P. S. Sa a făcut o vizită la Tg. Mureș.
- **13 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinței preoțești din Protopopiatul Brașov, după care a vizitat șantierele noilor biserici aflate în construcție în cartierele brașovene: Noua, Răcădău, Steagu Roșu, precum și parohia Vlădeni, prot. Brașov.

Pr. VALENTIN SICOE

IN MEMORIAM:

Prof. Axente Creangă

1903—1997

Este dureros să vorbești despre un prieten bun de ziua morții lui, este greu să deslușești complexul de însușiri ale profesorului Axente Creangă, ca om, ca profesor, soț ideal, tată iubitor de copii, mare român și bun creștin.

Actualizând prezența sa în mijlocul nostru amintim că s-a născut în 15 septembrie 1903 la Sânpetru — Brașov. A urmat liceul „Andrei Șaguna" din Brașov, facultatea de Matematică-Fizică din Cluj, devenind profesor la Brașov, doi ani, apoi trei ani la Școala normală (pedagogică) a Bisericii din Sibiu, după aceea, până în 1948, profesor la liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, de unde a fost înlăturat de regimul despre care se vorbește la perfectul istoric: „A fost...". A lucrat doi ani la Întreprinderea „Balanța" din Sibiu, a stat doi ani șomer, ca, în sfârșit, să fie iarăși integrat în învățământ la Avrig.

A publicat multe studii în revistele de specialitate și în altele. Menționăm: Matematicile lui Gheorghe Lazăr și Biblioteca lui Gheorghe Lazăr, publicate în Revista Teologică.

L-am cunoscut la vârsta copilăriei, ca elev la liceul „Andrei Șaguna" din Brașov și de atunci drag mi-a fost toată viața, pentru că era un om spre tot lucrul bun gătit.

Veșnică să-i fie amintirea.

Prof. NICOLAE NEAGA

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1998, este de 15 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 20 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● Mitropolitul Moldovei, **Î. P. S. Daniel,** s-a întâlnit la Iași cu președintele României și cu președintele Moldovei, domnul Petru Lucinski. Președintele Constantinescu s-a recules mai întâi în fața raclei Sf. Cuvioase Parascheva, după care discuțiile au avut loc la Reședința Mitropolitană. Discuțiile au avut loc pe tema relațiilor cu Patriarhia Rusă, pentru recunoașterea ei în contextul eclesiastic din Basarabia.

Cu domnul Petru Lucinski a avut loc o scurtă întâlnire cu prilejul primirii la Regia Romtelecom din Iași. Domnul Petru Lucinski a arătat că a fost rugat să discute cu Patriarhul Moscovei în această problemă. (Revista „Viața Cultelor", Buletin Săptămânal, Anul VI, nr. 245/5.XII. 1997).

Nu se știe însă care este **în prezent** problema recunoașterii Bisericii Române din Basarabia, deoarece în ultima vreme am văzut că problema recunoașterii acesteia este din nou refuzată de autoritățile de la Chișinău. Să mai așteptăm să vedem ce se întâmplă acolo și care este poziția **Mitropolitului Petru** în legătură cu această problemă. Se pare că situația **Î. P. S. Petru** este din nou pusă în discuție de autoritatea de la Chișinău. Urmează noi intervenții la Consiliul Europei pentru clarificarea acestei situații, când vom fi și noi interesați de soluțiile oferite, pentru că **Î. P. S. Petru** a fost încurajat de Europa să facă demersurile care încă o dată s-au dovedit false. Să sperăm că noua intervenție a forurilor Europei vor găsi noi soluții acestei probleme.

* * *

● Nicolae Trofin: **„Strategia diabolică a forțelor oculte pentru instaurarea noii ordini mondiale",** Editura Risoprint, Cluj-Napoca 1997, volumul I (321 pg.). Este greu să te descurci într-o asemenea carte. Știe prea multe și spune tot ce știe. Ba mai rămâne ceva și pentru un alt volum.

* * *

● Jean François Lyotard publică **„Fenomenologia",** editura „Humanitas", București 1997, ed. a XI-a (115 pg.).

„Filozof al postmodernismului, Jean François Lyotard propune o condensată introducere în terminologie. Prezentării ideilor filozofice ale lui Husserl i se adaugă iradierile fenomenologiei către științele umaniste: psihologie, sociologie, istorie. Spirit polemic, Lyotard dă o interpretare vie și incitantă problemelor pe care le-a ridicat fenomenologia de la începutul secolului și până în prezent".

Este de la sine înțeles că tratează ideile moderne ale filozofiei lui Husserl, încercând o aducere a lui în contemporaneitate. O recomandăm cititorilor lui Husserl, cu încredințarea că ei vor pătrunde mesajul, ceea ce dorim din toată inima.

* * *

● În Editura „Pelerinul" din Iași, a apărut în 1997 **„Învățături și proorocii"** de Cuviosul Nil Atonitul. Cuviosul Nil s-a născut în anul 1612, și a murit în anul 1692. A fost în Sf. Munte al Athonului. După cum se vede dintr-o scurtă introducere, el a fost descoperit în urma unor minuni la 1815, într-o peșteră, de unde au fost luate sfintele lui moaște și duse în Lavra Vatoped.

Cartea are 125 file și adună în ea mai multe istorioare duhovnicești, printre care: Pilda iederii, Boierul Raguill, Povestire înfricoșată, Strămoșul Adam, Pentru tăcere, Pentru al optulea sobor, Pentru diavoli, Pentru priveghere și praznice, Pentru cel ce se pocăiește, Monahii veacului de acum, Un monah nevoitor, și altele, toate folositoare pentru tinerii monahi.

O recomandăm cu plăcere pentru monahii din vremea noastră, ca fiind opera unui viețuitor al Muntelui Athos din părțile noastre. El mai este numit și **Izvorâtorul de mir.**

* * *

● Domnul profesor universitar Dr. Aurelian Bondrea publică în Editura Fundației „România de mâine", București, 1997, volumul **„Sociologia opiniei publice și a mass-media"** (309 pg.). Este, fără îndoială, una din cărțile bune pusă la dispoziția studenților de profesorul lor. Se ocupă de sociologia opiniei publice și apoi de sociologia mass-media, ramură a sociologiei. Este preocupat de sociologia mass-media pe care o verifică prin sociologia opiniei publice. Se ocupă de definiția opiniei, de atitudine și opinie, și în legătură cu acestea de cunoștință, judecată, valoare. Apoi se ocupă de conceptul de public, de caracteristicile lui, apoi de opinia publică, de natura, structura și trăsăturile ei, și apoi de prejudecăți, stereotipuri, rumori și zvonuri. Cuprinde în felul acesta funcțiile complete ale opiniei publice.

Este o carte foarte bună pe măsura studenților săi. Tratează și alte probleme legate de opinia publică, așa fel încât face din volumul său o adevărată trecere în revistă a întregii probleme.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 decembrie
Nr. 47—48
1997

ȘI CUVÂNTUL TRUP S-A FĂCUT

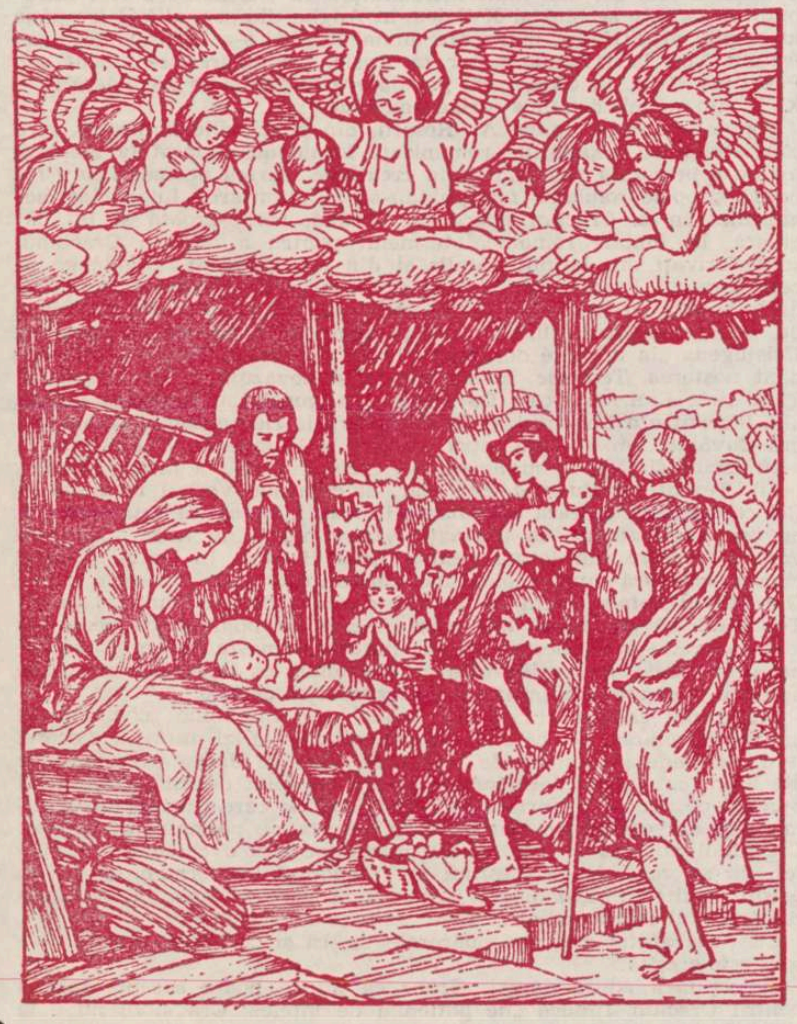

„Fecioara astăzi pe Cel mai presus de ființă naște și pământul peștera Celui neapropiat aduce; Îngerii cu păstorii slăvesc și Magii cu steaua călătoresc; că pentru noi s-a născut prunc tânăr, Dumnezeu Cel mai 'nainte de veci!"

„Hristos se naște, măriți-L"

Cu inimile pline de aleasă bucurie, creștinii ortodocși alături de ceilalți creștini prăznuiesc de aproape două mii de ani în luna decembrie, în ziua a douăzeci și cincia, Nașterea cea după trup a Mântuitorului nostru Iisus Hristos sau Crăciunul.

E o sărbătoare dragă și cunoscută tuturor celor care-L mărturisesc pe Hristos ca Domn și Mântuitor, e o zi aleasă și plină de lumină pentru că „Soarele Dreptății" a strălucit în lume împrăștiind negura păcatului și a neștiinței.

E o zi a păcii și binecuvântării căci Domnul Păcii și Împăratul veacurilor se naște astăzi din Fecioară ca să instaureze în lume împărăția păcii și a dreptății mesianice.

Îngerii din cer slăvesc minunea nașterii celei mai presus de fire cântând „slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire", iar oamenii jos pe pământ aduc laudă, cinste și mărire Celui ce în peștera Betleemului s-a născut ca să ne dea tuturor pildă de smerenie și de ascultare. E o zi binecuvântată ziua Nașterii Domnului, căci ea ne aduce pe Hristos pe pământ și prin El, întreaga Treime, cea deoființă și nedespărțită, vine aproape de noi și intră în comuniune cu noi.

E o zi preamărită ziua Nașterii lui Hristos, căci ea pogoară în lume pacea cea adevărată pe care o sălășluiește în inimile și în sufletele noastre.

E o zi strălucită Ziua Nașterii, căci ea luminează cu lumina cea neapropiată a lui Hristos „pe tot omul ce vine în lume" (1 Tim. 2, 4), și-l învață să cânte împreună cu cetele sale de sus cântare de biruință „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace". (Luca 2, 14).

Crăciunul este sărbătoarea bucuriei, căci Acela care va ridica păcatele lumii (Ioan 1, 29) astăzi pe pământ s-a arătat.

Crăciunul este praznicul păcii, căci pacea cea de sus astăzi în lume a venit și perete'e cel din mijloc al vrajbei l-a stricat.

Crăciunul este sărbătoarea familiei, căci Hristos născut sub chip de prunc ad ce binecuvântare în familia Sfântă și în toate familiile creștine.

Crăciunul este în același timp o sărbătoare dar și o taină: „Mare este taina dreptei credințe: Dumnezeu s-a arătat în trup", prin aceste cuvinte adresate ucenicului său Timotei în cea dintâi epistolă pe care i-a adresat-o, marele apostol al neamurilor Pavel scotea încă o dată în relief, ca de atâtea a'te ori, taina dumnezeiești întrupări. O Taină care covârșește toată mintea și care s-a arătat pe deplin oame-

(Continuare în pag. a 3-a)

† VISARION RĂȘINĂREANU
episcop-vicar
Sibiu

CRĂCIUN

Etimologia cuvântului **Crăciun** este una dintre cele mai discutate etimologii din lingvistica romanică „și nici până astăzi nu există un acord general".[1] Cercetările din ultimul timp au dus la concluzia că doi termeni latini: **creatio** și **calatio** sunt îndreptățiți să explice originea cuvântului **Crăciun**, atât după formă, cât și după înțeles.

Dicționarul limbii române moderne (D.L.R.M.)[2] și **Dicționarul explicativ al limbii române** (D.E.X.), ca și tratatul **Academiei de Istoria limbii române**[3] înscriu etimologia cuvântului din **creatio**, în timp ce **Dicționarul dialectului aromân**[4] și **Dicționarul de istorie veche a României**[5] deduc cuvântul **Crăciun** din calatio. Dicționarul Academiei (D.A.) afirmă însă despre Crăciun că „dintre toate etimologiile propuse, nici una nu este sigură".

Rezolvarea problemei a fost reluată de academicienii Al. Rosetti[6] și Al. Graur,[7] care au ajuns la concluzia că latinul **creatio** explică și după formă și după înțeles etimologia cuvântului **Crăciun**. Vom arăta însă că această etimologie este greșită și nu poate fi acceptată.

Dintre etimologiile propuse s-a insistat asupra albanezului **Kërčuni** = buturugă, „Dar tradiția românească nu permite stabilirea unei legături cu această noțiune".[8] În albaneză Crăciunul se numește **Kershëndellë**, explicat prin formula latină **Christi natalis** („ziua de naștere a lui Christos") și are paralelă perfectă în grecescul **Hristugenna**. În franceză Noël vine din latinul **natalis** „de naștere". Se poate

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. I. IONESCU

1 Al. Graur, **Puțină gramatică**, II, București, 1988, p. 206.
2 1958, p. 195.
3 Vol. II, 1969, p. 170.
4 Tache Papahagi, **Dicționarul dialectului aromân general și etimologic**, ed. a II-a augumentată, București, 1974, p. 384.
5 **Dicționar de istorie veche a României** (Paleolitic — X), București, 1976, p. 529.
6 Al. Rosetti, **Asupra rom. Crăciun**, în vol. **În amintirea lui Constantin Giurescu la 25 de ani de la moartea lui**, București, 1944, p. 435—440; idem; **Rom. Crăciun**, în „Romanoslavica", IV, 1960; p. 65—71; idem, **Rom. Crăciun** în „Studii și cercetări lingvistice", an XXII, 1971, 1, p. 3—4; idem, în **Istoria limbii române**, București, 1986, p. 555—560.
7 Al. Graur, **Etimologii românești**, București, 1963, p. 78—80; idem, **Crăciun**, în „România literară", an III, 2 (66) 8-1-1970, p. 14; idem, **Puțină gramatică**, II, București, 1988, p. 206—207.
8 Idem, **Puțină gramatică**, II, p. 207.

Veste minunată

„O, ce veste minunată
De la Betleem s-arată
Astăzi s-a născut
Cel fără de-nceput
Cum au spus proorocii."

Iată că ne-a învrednicit bunul Dumnezeu și în acest an, ca după o perioadă de pregătire, de post și rugăciune să prăznuim din nou, cu bucurie negrăită, cu credință și cu dragoste, marele praznic al Nașterii după trup a Mântuitorului nostru Iisus Hristos sau Crăciunul.

Biserica ne cheamă în această noapte sfântă, prin glasul cântărilor ei, prin colindele noastre strămoșești să ne apropiem iarăși cu sufletele curate, cu inimile smerite și cu mințile înnoite, de staulul din Betleem, acolo de unde a izvorât în lume pacea, viața și binecuvântarea, acolo unde a venit în lume „pentru noi și pentru a noastră mântuire" însuși Fiul lui Dumnezeu întrupat.

Biserica ne cheamă să fim alături de păstorii din Betleem și împreună cu ei să ne închinăm lui Hristos, „Soarele dreptății", venit în lume astăzi pentru ca lumea să aibă viață și lumină „și să o aibă încă din belșug" (Ioan 10, 10).

Biserica ne cheamă să alergăm împreună cu magii de la Răsărit și călăuziți de steaua luminoasă, să mergem la Betleem și să ne închinăm dumnezeiescului prunc Iisus și prea Curatei Sale Maici Sf. Fecioară Maria, și deschizându-ne vistieriile inimii să-i aducem și noi în loc de aur: sufletul nostru curat în care El să-și facă sălaș, în loc de smirnă, credința noastră curată și sinceră în dum-

(Continuare în pag. a 3-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

Spovedania și viața duhovnicească

Pocăința sau Spovedania este Taina renașterii duhovnicești, a reînvierii, este al doilea Botez prin care se reface comuniunea cu Dumnezeu întreruptă prin încălcarea voii lui Dumnezeu cuprinsă în Legea morală. Revelația dumnezeiască precum și conștiința morală ne spun că în multe chipuri greșim toți (Iacov 3, 2), că „nu este om drept pe pământ care să facă binele și să nu păcătuiască" (Ecclesiast 7, 20) și că „dacă zicem că păcat nu avem ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi" (I Ioan 1, 8).

Perseverând pe această cale a trăirii vieții prin ignorarea Legii morale, a oricărui principiu sau normă morală, urmarea este căderea în patimă, în robia simțurilor pervertite, a senzualității și a instinctelor minore. Viața celui care a pierdut orice frână morală este dominată de concepția unui materialism grosier iar urmarea este pierderea sensibilității duhovnicești și atrofierea simțului moral, duhovnicesc.

Închiderea orizontului vieții la limitele acestui veac, orientarea ei numai spre câștigarea bunurilor materiale, socotind câștigarea acestora scopul ultim al vieții, înseamnă îndepărtarea oricăror preocupări superioare, morale, duhovnicești etc., așa încât omul cugetă numai la cele ale trupului după cuvântul Sf. Pavel, care spune: „căci cei ce sunt după trup cugetă cele ale trupului, iar cei ce sunt după Duh, cele ale Duhului" (Rom. 8, 5).

Dar cugetarea celor trupești aduce cu sine și fapte corespunzătoare acestor cugete căci între viața sufletească și cea trupească există o legătură organică: laboratorul faptelor noastre este în cugetul nostru și ceea ce gândim, simțim, voim etc., le manifestăm în fapte corespunzătoare. Așadar, faptele trupului sunt oglinda vieții noastre interioare, a cugetelor noastre, iar urmarea este moartea sufletească, după cuvântul Sf. Pavel: „căci dorința cărnii este moarte, dar dorința Duhului este viață și pace" (Rom. 8, 6). De aceea, spune același sfânt apostol: „nu suntem datori trupului, ca să viețuim după trup. Căci dacă viețuiți după trup, veți muri, iar dacă ucideți cu Duhul faptele trupului, veți fi vii" (Rom. 8, 12—13).

„A viețui după trup" înseamnă că preocupările care domină în viața noastră sunt cele legate de viața fiziologică, instinctivă, mai mult, orientarea în exclusivitate spre cele trupești duce la degradarea ființei umane, la pervertirea sufletului și la închiderea sufletească față de realitățile spirituale. Iar „faptele trupului" sunt cunoscute și ele sunt: adulter, desfrânare, necurăție, destrăbălare, închinare la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, mânii, gâlcevi, dezbnări. eresuri, pizmuiri, uciderii, beții, chefuri și alte asemenea lor" (Gal. 5, 19—21).

Toate acestea au ca urmare întunecarea minții și închid pe om în carapacea egoismului, puterile morale sufletești degenerează așa încât mintea pervertită nu mai poate face distincția dintre bine și rău ci dimpotrivă răstoarnă ordinea normală, morală a lucrurilor și omul ajunge să spună binelui rău și răului bine (Isaia 5, 20).

Trăind viața orientată exclusiv terestru. viețuind în pasiuni violente, degradante. în satisfacții pătimașe care închid orizontul vieții și înăbușă viața spirituală, urmarea este pierderea harului divin, potrivit cuvântului Sfintei Scripturi care spune: „Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia pentru că sunt numai trup" (Facere 6, 3). Același gând îl exprimă Sf. Apostol Pavel când spune celor care credeau că se vor mântui prin Legea veche că „V-ați îndepărtat de Hristos și ați căzut din har" (Gal. 5, 4).

Prin harul divin i se deschide credinciosului un nou orizont. el are o altă viziune a vieții, viața lui are un alt destin și altă vocație. Pierderea harului divin are ca urmare moartea spirituală despre care vorbește Sf. Scriptură. Așa, de pildă, Sf. Pavel scrie creștinilor din Efes: „iar pe voi v-a făcut vii, cei ce erați morți prin greșelile și păcatele voastre" (2. 1). iar Mântuitorul Hristos îi spune preotului din Sardes prin glasul Sf. Ioan: „Știu faptele tale ,că ai nume, că trăiești dar ești mort" (Apoc. 3. 1).

Pierderea harului înseamnă căderea din sfera sacrului, a sfințeniei, pierderea identității, prăbușirea într-un vid spiritual, în golul sau

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhim. VASILE PRESCURE

Doamne, ale Tale cuvinte

Doamne, ale Tale cuvinte,
Care s au scris mai-nainte
S-au plinit precum și scrie
Moise la Cartea întâie.
O, o, o minune!

De la răsărit răsare
O stea cu lumină mare.
Razele ei răspândește,
Pe trei magi călăuzește
O, o, o minune!

Steaua magilor vestește,
Vifleemul îl primește
Și din proorocia rară
Pe Mesia îl aflară
O, o, o minune!

Lăudând întru mulțime,
Mărire-ntru înălțime,
Pe pământ împăciuire,
La oameni bună-voire.
O, o, o minune!

Praznic luminos

Praznic luminos,
Strălucind frumos,
Astăzi ne-a sosit
Și ne-a-nveselit
Că Mântuitorul
Și Izbăvitorul
Cu trup a venit

Raiul cel închis
Azi iar s-a deschis,
Șarpelui cumplit
Capul i-a zdrobit.
Și strămoșii iară
Prin Sfânta Fecioară
Iar s-au înnoit.

Îngerii cântau,
Păstorii fluierau,
Magii se-nchinau
Toți se bucurau.
Doar Irod era
Că se tulbura
De nașterea Sa.

El îl căuta
Voind morții-a-L da,
Dar Pruncul Iisus
Din țară s-a dus.
Fie lăudat,
Binecuvântat,
În veacuri! Amin!

A venit vremea urcării

A venit vremea
urcării
la ceruri pe-o
sclipire
de rază,
pe o
sorbire de lună...
A venit vremea
suirii
la ceruri
pe o
scânteiere de iesle,
pe rostire
Chemare-Cuvânt...
Miezul veșniciei
S-a întrupat
aici, pe pământ,
Logos Prea Sfânt.
A venit vremea,
omule,
să te îngropi
în Cuvânt
așezământ!

DAN BODEA

Toate neamurile

Toate neamurile
își
aduc darul de cuget,
de
înfăptuire, de smerită
lucrare
la picioarele Împăratului
Jertfa Mielului
Sfânt
pretinde fulgerare de inimă
și minte pe măsură;
„Toate mi s-au
dat
pentru ca Slava Ta să fie
deplină"...

DAN BODEA

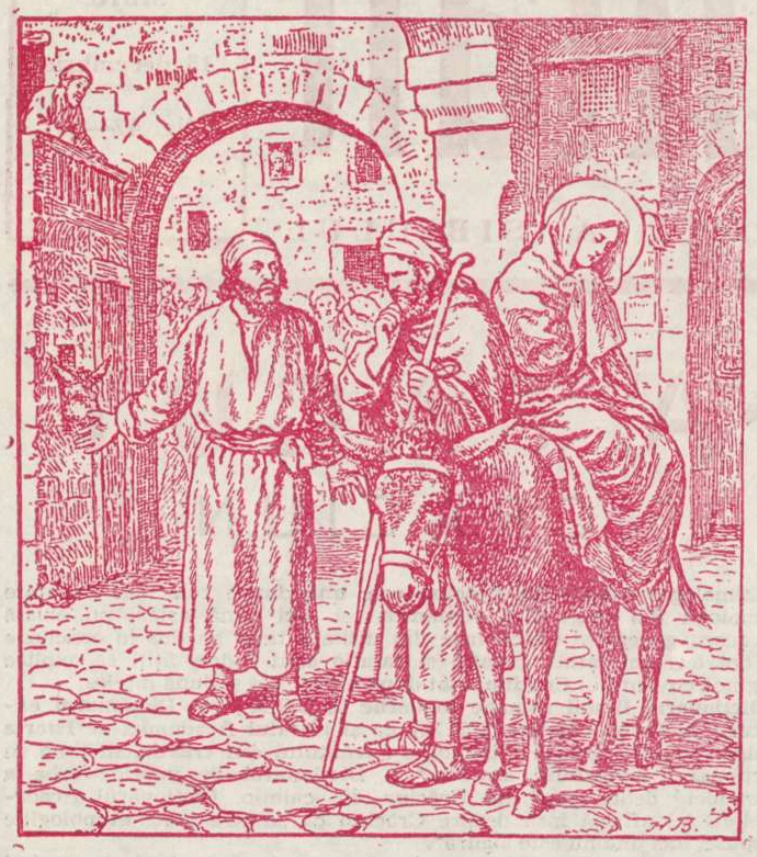

Întruparea Fiului lui Dumnezeu

Așa cum din vecie a hotărât Dumnezeu crearea lumii și a omului, tot așa a fost concepută și trimiterea în lume a Fiului său, ca să-l mântuiască pe om de sub stăpânirea păcatului. În virtutea eternității sale, Dumnezeu este mai presus de orice limite ale timpului și este de-a pururi neschimbat, căci la El „nu este schimbare sau umbră de mutare" (Iacob 1, 17). Hotărârea de a-L trimite pe Dumnezeu-Cuvântul în lume a fost „taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută". Ca apostol al neamurilor, sf. Pavel arată că lui i-a revenit darul de a invedera tuturor „care este iconomia tainei celei din veci ascunse în Dumnezeu" (Efeseni 3, 9). În timpurile de pe urmă, această taină a fost „dată pe față... prin scrisori profetice, după rânduiala veșnicului Dumnezeu" (Romani 16, 25—26). Cu câtă claritate a fost adusă această taină la cunoștința tuturor neamurilor, de către evanghelistul V.T., grăind: „Iată, fecioara va zămisli și va naște fiu, și-i va pune numele Emanuil" (Isaia 7, 14). Aceasta s-a împlinit atunci, când s-a gătit calea venirii lui Hristos în lume. „Dacă a venit plinirea vremii, a trimis Dumnezeu pe Fiul său, născut din femeie, născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere" (Galateni 4, 4—5). La I dei, legea oprind păcatul, a trezit în om sentimentul vinei și ca urmare l-a făcut pe om receptiv față de mântuire. Astfel legea ne-a fost un învățător (pedagog) spre Hristos, ca să ne îndreptăm prin credință" (Galateni 3, 24). Iudeilor, popor ales al lui Dumnezeu, Mesia cel așteptat le-a fost anunțat ca ieșind din sămânța lui David: „Toiag din rădăcina lui Iesei (tatăl regelui David) și floare dintr-însul" (Catavasie). „Mlădița cea din rădăcina lui Iesei va fi ca un steag pentru popoare; pe ea vor căuta-o neamurile și sălașul ei va fi plin de slavă" (Isaia 11, 10).

Pregătirea venirii lui Mesia a fost lăcută la Iudei, dar și la neamurile păgâne.[1] Despre aceștia din urmă, ap. Pavel zice: „Păgânii cei ce nu au legea, din fire fac ale legii... ca unii care arată fapta legii scrisă în inimile lor, prin mărturia cugetului lor și prin cercetarea de sine" (Romani 2, 14—15). Dacă în mijlocul Iudeilor a grăit Dumnezeu prin prooroci, în păgânism, într-o oarecare măsură, a vorbit prin filozofi, ca: Socrate, Platon, Seneca și alții. Potrivit învățăturii Evangheliei, Dumnezeu-Cuvântul, Logos-ul, era lumina oamenilor și lumina în întunericul păgânismului și acest întuneric n-a cuprins-o (Ioan 1, 4—5).[2]

Prin bunăvoința lui Dumnezeu-Tatăl, Fiul lui Dumnezeu, cel de o ființă cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, cel fără de început, s-a pogorât pe pământ, aplecând cerurile spre robii săi. S-a născut în chip miraculos din Sf. Fecioară Maria, spre a se face mijlocitor între Dumnezeu și om.[3] „Unul este Dumnezeu, unul este și mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: cel ce s-a făcut om, Hristos Iisus" (I. Tim. 2, 5). „Cel ce în chipul lui Dumnezeu fiind, n-a ținut ca la o pradă la egalitatea sa cu Dumnezeu, ci s-a golit pe sine, chip de rob luând, asemenea oamenilor făcându-se și la înfățișare dovedindu-se ca un om, s-a smerit pe sine, ascultător făcându-se..." (Filipeni 2, 6—8). „Așa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Unul-Născut Fiul său l-a dat, ca tot cel ce crede într-însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică" (Ioan 3, 16). În Evanghelia de la Ioan se relevează mai cu osebire firea dumnezeiască a lui Iisus, când ne spune, că „(Dumnezeu)-Cuvântul trup s-a făcut și s-a sălășluit întru noi și am văzut mărirea lui, mărire ca a unuia născut din Tatăl, plin de dar și de adevăr" (Ioan 1, 14). La rândul lor, Evangheliile sinoptice pun în evidență mai mult firea omenească, arătând în mod suficient și firea dumnezeiască a lui Iisus. „S-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod, împăratul" (Matei 2, 1). Păstorilor, care noaptea făceau de strajă turmelor lor, îngerul le-a zis: ... „În orașul lui David, astăzi vouă s-a născut un Mântuitor, care este Hristos, Domnul și acesta este semnul ce vă dau: veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle" (Luca 2, 11—12).

Prin actul întrupării Fiului lui Dumnezeu, s-a revărsat în lume grația divină. Prn aceasta se motivează stilul de viață și de simțire creștină, prezent în ortodoxie, care îl leagă pe credincios cu cerul, căci prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, cerurile s-au pogorât la noi, pe pământ.[4] Pentru noi, ortodoxia este trăire în corpul viu al Bisericii, cu Tradiția creștină, care nu este doar un reziduu de amintiri și datini, scoase din ritmul viu al vremii. Tradiția creștină este însăși Biserica, mereu activă și creatoare, sub puterea Duhului Sfânt.[5] Prin întrupare, Dumnezeu Cuvântul, Cel ce era mai presus de timp, s-a făcut contemporan omenirii de acum două mii de ani. Dar, fizic, noi cei de azi nu putem fi contemporani cu Hristos, cu darul Duhului Sfânt însă, la praznicul Crăciunului, și de această dată, Hristos devine contemporan cu creștinii cucernici.

Existența lucrurilor din lumea exterioară se sesizează cu ajutorul celor cinci simțuri. Existența noastră proprie o afirmă simțul interior, conștiința de sine. Creștinul evlavios îl percepe pe Dumnezeu și influența lui asupra ființei umane, prin simțul religios. Cu ajutorul simțului religios, creștinul intră în legătură vie cu Dumnezeu, îi simte prezența, ca fiindu-i a-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASA

Texte poetice populare și culte în folclorul obiceiurilor

Valoarea unei literaturi constă în originalitatea ei, în bogăția de idei și sentimente a conținutului, în măiestria formei și a expresivității stilistice. Folclorul constituie fondul umanității. Din **Biblie** și marile epopei ale lumii, din cărțile de înțelepciune populară etc., s-au desprins fragmente care prin circulație au fost prelucrate și adaptate facturii psihice a popoarelor, devenind apoi teme și motive de inspirație pentru literatura populară și cultă. Astfel: mitologia e gândită metaforic și metonimic și oferă sugestii din cele mai spectaculoase.

Folclorul (literar, muzical, coregrafic) e parte integrantă a culturii naționale, a spiritualității unui popor, iar folclorul literar are prin excelență finalitate estetică. Integrat unor practici și rituri ceremoniale devine folclor al obiceiurilor (prin sincretism: text, melodie, joc).

În orațiile de nuntă, de exemplu, întâlnim incantații mitice, poetizând (după **Biblie**) geneza lumii și a omului.

Istoria literară înregistrează în evoluția ei momente caracteristice, nu numai în ceea ce privește inspirația literaturii culte din folclor, ci și procesul invers al folclorizării creațiilor culte, a coborârii în folclor a unor creații poetice, fie datorită manualelor școlare, fie altor mijloace, (cum se întâmplă azi pe calea radioului ori a televiziunii etc.), așa încât versuri și strofe întregi din Ienăchiță Văcărescu, V. Alecsandri, M. Eminescu, G. Coșbuc, O. Goga etc., au pătruns în sufletul poporului ca cea mai trainică legătură pe care literatura cultă a avut-o cu poporul, pe care l-a ajutat astfel să se regăsească în propriile lui creații, pe care, dacă, cum spunea M. Eminescu, **„NU le-a făcut, le-a PUTUT însă face"**, ridicându-l totodată la o altă altitudine culturală.

Datorită concepției și viziunii poetice, unele creații culte au fost absorbite de imaginația populară, tocmai pentru că au fost create pe gustul și aspirațiile poporului, fără să-l contrazică. Este, mai întâi, cazul unor fragmente poetice din **Psaltirea în versuri** (1673) a mitropolitului Dosoftei, care rostite în timpul slujbei bisericești, cântate, au fost auzite și însușite de ascultători. Textele, datorită și melodiei, au fost învățate pe de rost de neștiutorii de carte și apoi transmise urmașilor, dovadă și a influenței benefice a bisericii asupra conștiinței enoriașilor.

Unele fragmente poetice au circulat și au fost culese în prima jumătate a secolului al XIX-lea de Anton Pann și publicate în culegerile sale, fiind din nou prelucrate și publicate în broșuri și cărți,[1] fără să se mai cunoască izvorul autentic. Iată psalmul 46 coborât în **colinde** și **cântece de stea**, circulând aidoma, adaptate realității datinilor și obiceiurilor de iarnă:

Limbile să salte
Cu cântări înalte
Să strige-n tărie
Glas de bucurie (...)
Pe vârfuri de munte,
S-aud glasuri multe etc.[2]

Prin simplitatea versurilor și frumusețea viersurilor, pentru simțirea și morala cuprinse în ele, **colindele** noastre sunt un mijloc de purificare și înălțare sufletească, un fel de rugăciuni îndreptate cu căldura cântecului puterilor divine. Izvorâte din prisosul inimii creștinești, moștenite din strămoși ca zestre spirituală, ele cuprind bunuri sufletești ce înnobilează. Nu este întâmplător nici faptul că o serie de colinde amintesc numele voievozilor noștri, ctitori de mânăstiri și biserici, pe care poporul îi cinstește astfel, văzând în creațiile materiale și spirituale un bun al lui propriu.

În colindul **În seara de Sfânt Vasile**, versurile sună astfel:

(...) **Câte flori sunt pe pământ,**
Toate merg la jurământ,
Numai spicul grâului
Și cu vița vinului,
Floarea trandafirului,
Stau în poarta Raiului;
Și judecă florile,
Florile, garoafele,
Ce-au făcut miroasele?
— Ni le-au rupt albinele etc.[3]

O altă variantă **Pe poteca lucioasă** reține în conținut aceleași versuri, cu un final mai simplu:

A dat o ploaie cu vânt
Și le-a culcat la pământ;
A dat o ploaie cu soare
Și le-a sculat în picioare.[4]

O poezie populară reținută și de L. Blaga în discursul său: **Elogiul satului românesc** (1937) și în **Antologie de poezie populară** (1966)[5] are același conținut:

Foaie verde grâu mărunt
Câte flori sunt pe pământ
Toate merg la jurământ.
Numai spicul grâului
Și vița vinului
Și cu lemnul Domnului
Zboară-n naltul cerului
Stau în poarta raiului
Și judecă florile
Unde li-s miroasele.[6]

Colindele de Crăciun, adevărate imnuri de slavă, preamăresc nașterea Domnului Iisus Hristos:

Astăzi s-a născut
Cel făr' de-nceput,
Lăudați și cântați
Și vă bucurați! ...

Numai urăturile de Anul Nou vestesc un ciclu calendaristic cu an rodnic și bogat. Scris în spiritul folclorului, pe care l-a intuit în esența lui, în ceea ce are mai original, George Sion a scris binecunoscuta poezie **Plugușorul** (1856) ale cărei versuri, însușite de popor, circulă și azi în variantele urăturii de Anul Nou:

Mâine anul se-nnoiește,
Plugușorul se pornește
Și începe-a colinda
Pe la case și-a ura.
Iarna-i grea, omătu-i mare
Semne bune anul are,
Semne bune de belșug
Pentru brazda de sub plug (...)
Anul nou ne-aduce nouă
Timp mai bun, viață nouă (...)[7]

Iată-le transfigurate în **plugușoarele** de azi:

Mâine anul se-nnoiește,
Dă-i Domnului, Doamne!
Plugușorul se pornește
Și-ncepem a colinda
Pe la case a ura;
Casa care e urată
Dumnezeu s-o norocească,
Aho, copii! [8]

Colindele, Cântecele de stea și **Plugușoarele** semnifică optimismul, dragostea de viață și bucuria de a trăi, deci simțăminte de adâncă bucurie:

Care bucurie și la noi să fie
De acum până-n vecie! ...

GRAȚIAN JUCAN

1 Vezi volumul: **Colinde, culegere întocmită de** G. Breazul, București, F.C.R., 1938 (cu note muzicale); **Steaua sus răsare.** Carte de colinde, Selecția și îngrijirea textelor, dr. Tudor Nedelcea, Casa de editură „Nob", Craiova, 1990, p. 31—32.

2 **Carte de Limba română** de N. Cartojan și I. A. Rădulescu-Pogoneanu, Editura „Scrisul Românesc", Craiova, 1938, p. 63—64.

3 și 4 **Steaua sus răsare,** ed. cit., p. 50—51 și 64.

5 Ediție îngrijită de George Ivașcu, ilustrată de Mihu Vulcănescu, E.P.L., București, 1966.

6 Citâm după: Lucian Blaga, **Dor și Eternitate** de Marin Bucur, Editura Albatros, București, 1971, p. 172.

7 **Patrie și libertate,** Ediție îngrijită și prefațată de Constantin Măciucă, E.S.P.L.A., București, 1958, 2 vol., vol. I, p. 24—25 și vol. II, p. 290—293.

8 **Steaua sus răsare,** ed. cit., p. 53.

CRĂCIUN

(Urmare din pag. 1)

adăuga rusescul **Rojdestvo,** format de la verbul rodit = a da naștere.[9] Termenii sunt legați de **Naștere, Christi Natalis, Nativitas Domini, Hristugenna,** conform învățăturii din art. 2, din Simbolul de credință: „născut, nu făcut, cel ce este de o ființă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut" (= creat).

Al. Rosetti afirmă despre **Krăčun** că „reprezintă tratamentul așteptat în slavă al termenului latin **creatione**[10] și care a pătruns în slavă din limba latină prin mijlocirea limbii Bisericii. Menționăm că termenul **Crăciun** este popular, nu termenul bisericii, care este **Nașterea Domnului — Dies Natalis, Nativitas Domini, Christi Natalis, Genesis tou Kiriu** la 25 decembrie în Bisericile din tot Imperiul Roman din a doua jumătate a secolului al IV-lea și în secolul al V-lea, fiind prima mare sărbătoare bisericească a anului care se mută de la 6 ianuarie la 25 decembrie, luând cu ea și atributele de An Nou „Crăciunul fiind socotit în popor drept An Nou până astăzi, având unele caracteristici ce amintesc în chipul cel mai evident de Kalendae Januariae".[11] Anul Nou civil de la 1 ianuarie este numit în popor până astăzi **Crăciunul mic.**[12] Astfel, 25 decembrie sau **stilul de Crăciun** a fost cel mai mult întrebuințat. În Germania a fost întrebuințat până în secolul al XVI-lea, în Anglia din sec. al VII-lea până în secolul al XIII-lea, în Franța numai în 1564 s-a hotărât începerea Anului Nou la 1 ianuarie, iar în Rusia, schimbarea s-a făcut sub Petru cel Mare. În Cancelaria papală era folosit și în secolele XIV—XVII, sub numele de **stilus curiae Romanae.**[13]

Populațiile slave, spune Al. Rosetti, din provinciile dunărene, care conviețuiau cu populațiile romanizate locale au adoptat la maniera lor de a pronunța termenul latin **creatione,** partea de modificare fonetică proprie românei, mărginându-se la alternarea lui **a** slav neaniculat în **ă.** Crăciun apare în română, sârbo-croată și în maghiară. În limbile romanice, termenii pentru a denumi Crăciunul sunt derivați din latinul **natalis** și din lat. **calendas.** „Pe lângă aceștia termeni, limba Bisericii a întrebuințat și pe **creatio,** pornindu-se de la sensul lui **creare** de „faire naitre du néant". **Creatio** cu sensul de „dies creationis Christi" are pendant în termenul neogrecesc **Hristugena** „la nativité de Jésus Christ".[14] Crearea însă nu are pendant nașterea. Teologic, lumea văzută și nevăzută a fost creată de Tatăl prin Fiul, care este **Cuvântul — Logosul** sau **Rațiunea divină.** „La început era Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut" (Ioan 1, 1—3). Textul scripturistic este clar, el cuprinde verbul facio-ere și Cel ce **face** sau **creează** este Iisus Hristos, Logosul lui Dumnezeu, și nu are nimic comun cu afirmația „faire naître du néant", atribuit verbului **creare** din latină pentru Iisus Hristos. În limba română **creare, creatură** sunt neologisme cărturărești (din franceză créer). Din latinul **natalis** avem în română cuvântul **nat,** de unde expresia **Tot satul își are natul lui,** adică fiecare cu obârșia, cu generația (din generatio- onis) neamului său, din care se **naște** fiecare. Cuvântul **nat** (din natus) nu are legătură cu **Crăciunul,** ca în limbile romanice apusene, și cu atât mai puțin nu are legătură cu **creatio.**

Cu latinul **calatio,** afirmă Al. Graur, care înseamnă „chemare" și anume chemarea pe care o lansau preoții la zi întâi a fiecărei luni, de unde și numele de **Kalendae,** care se dădea primelor zile ale lunii (cu derivatul **cărindar),** ne-am apropiat destul de mult din punctul de vedere al formei căci rezultatul pe care-l așteptăm în românește era **cărăciune.** Dar de data aceasta ne poticnim de înțeles: Crăciunul nu e la zi întâi și nu presupune nici o chemare. De altfel, nu se vede de ce creștinii ar fi adoptat un termen folosit de preoții politeiști. Etimologia justă, după părerea mea, ne-o furnizează latinul **creatio,** adică „creare", în sens de „naștere".[15]

Cum s-a arătat mai sus, „părerea" sa, ca și „părerea" lui Al. Rosetti este greșită.

Obiecțiunea adusă de Al. Graur că nu se poate accepta **calatio** pentru Crăciun, fiindcă „ne poticnim de înțeles: Crăciunul nu e la zi întâi și nu presupune nici o chemare" comportă o lămurire, pentru care va trebui să ne referim la informațiile de istorie bisericească universală din epoca paleocreștină. După hotărârea Sinodului I ecumenic (325), episcopul cetății Alexandria, unde se afla farul astronomic, era însărcinat să anunțe tuturor episcopilor Imperiului Roman data sărbătoririi Paștilor, care trebuia să aibă loc în prima duminică după echinocțiul de primăvară, după luna plină, și să nu coincidă cu Paștile evreilor, Paștile creștin fiind legat de 13 spre 14 nisan (luna martie), echinocțiul de primăvară la evrei, când avusese loc Cina cea de Taină a Domnului cu Apostolii. Învierea a avut loc „în prima zi a săptămânii", după echinox, adică după 14 nisan, duminică pentru care **duminica** (dies dominica) este „Ziua Domnului", Sărbătoarea Paștilor creștin fiind legată de fazele lunii pline, după echinocțiul de primăvară, era cu dată schimbătoare și ea trebuia adusă la cunoștința tuturor creștinilor la începutul anului bisericesc, fiindcă de data Paștilor erau legate și celelalte sărbători bisericești cu dată schimbătoare ca Floriile, Înălțarea, Pogoârea Duhului Sfânt, precum și „lăsata secului de carne" **(carniliga)** și „de brânză" — câșlegi **(caseum liga)** și începutul „păresimilor" **(quadragesima — quaresima)** „Postul Paștilor"[16]. Acest **cărindar** (calendarius) creștinii trebuiau să-l cunoască pentru aplicarea în viața lor religioasă și îl cunoșteau numai de la preoții lor, care-l făceau cunoscut în biserică, la începutul anului, la marea sărbătoare creștină **„Nașterea Domnului"** sau **Crăciunul,** la 25 decembrie, când aveau loc și sărbătorile de iarnă ale solstițiului, și când creștinii erau **vestiți** și **chemați** la biserici în mod sărbătoresc prin **cărinde — corinde** de **corindători** la marea sărbătoare creștină, care era prima mare **calatio** din an și care justifică etimologia discutatului termen popular **Crăciun** din **calatio - onem.**

În lumina realităților istorico-ecleziastice din secolele IV-V din Romania Orientală, dezbătuta etimologie a cuvântului popular **Crăciun** se justifică și după înțeles și după formă, adică fonetic, venind din epoca daco-romană din latinul **callatio - onem Cărăciune,** prin contracție **Crăciun** (dr., ar, megl; ar **cârciun - crâciun,** megl, **cărciun),** cu rotacizarea lui **„l"** — intervocalic și cu „č", provenit din **t+i+o, u,** ca în **tăciune = titionem, fecior = fetiolus, picior — petiolus,** etc.[16]

9 **Ibidem.**
10 Al. Rosetti, **Istoria limbii române,** cit., p. 558.
11 Petru Caraman, **Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români și slavi, Contribuție la studiul mitologiei creștine din Orientul Europei, Iași, 1931, p. 63.**
12 **Ibidem.**
13 Idem, p. 41; Ion Ionașcu, **Ceasornicul istoriei,** în „Magazin istoric" 8 (41), august, 1970, p. 63.
14 Al. Rosetti, **Istoria limbii române,** cit., p. 557.
15 Al. Graur, **Puțină gramatică,** II, cit., p. 207.
16 Ion Ionescu, **Termeni de cultură creștină daco-romană,** în „Limba Română", 1991, 1-2, p. 61-63; idem, în „Studii Teologice", 1991, p. 94-95.

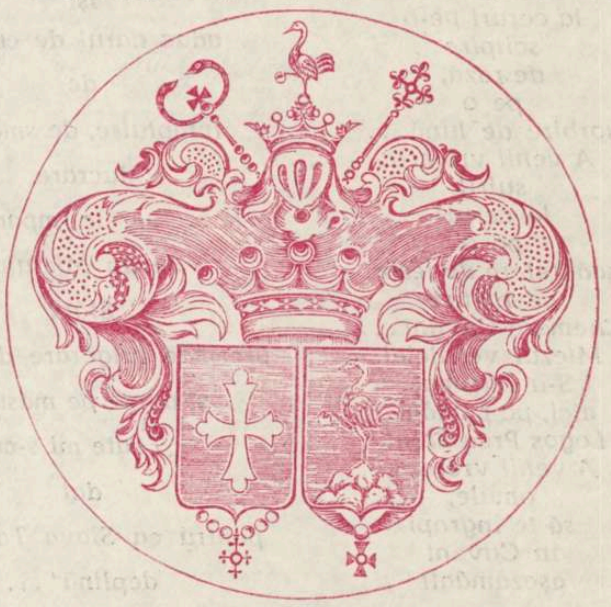

VESTE MINUNATĂ

(Urmare din pag. 1)

nezeirea Lui, iar în loc de tămâie faptele noastre cele bune, rod al credinţei noastre lucrătoare prin iubire (Gal. 6, 6).

Ne cheamă Biserica în această zi sfântă să ne alăturăm îngerilor din cer şi să cântăm împreună cu ei imn de preamărire lui Dumnezeu. de pace şi de bună învoire între oameni: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire" **(Luca 2, 14).**

Totul astăzi este plin de bucurie şi de lumină, cerul se bucură şi pământul se veseleşte căci Fiul lui Dumnezeu se face om „pentru ca pe om să-l facă Dumnezeu", **după cuvântul Sf. Atanasie cel Mare. Vine să se înfrăţească cu noi ca să ne facă pe toţi fii ai Celui Preaînalt, şi să ne facă pe toţi fraţi între noi. În această zi de praznic noi, creştinii, după spusele Sf. Ioan Gură de Aur:** „săltăm de bucurie şi prăznuim şi ne minunăm, şi ne uimim de taina cea mare a înomenirii lui Hristos, care covârşeşte toată priceperea omenească".

Ne uimim şi ne minunăm în acelaşi timp de marele eveniment petrecut acum 1997 de ani, şi care, după Sf. Ioan Damaschin, este cel mai mare şi singurul lucru nou sub soare de la întemeierea lumii: Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos.

Fiul lui Dumnezeu, născut din Tatăl mai înainte de veci, „Cel prin care toate s-au făcut fie în cer, fie pe pământ" **(Col. 1, 16), s-a făcut om asemenea nouă, în afară de păcat, pentru ca să ne mântuiască.**

El, „Cel care ţine toate cu palma", **cum glăsuieşte o cântare liturgică, s-a lăsat ţinut în braţele Prea Curatei Fecioare Maria pentru a ne arăta că devenind asemenea nouă poate să ne ridice la asemănarea cu Dumnezeu, din care am căzut în urma păcatului protopărinţilor noştri Adam şi Eva.**

El a venit în lume, la „plinirea vremii" **(Gal. 4, 4) pentru a ne arăta că viaţa are un sens mult mai înalt, un sens necunoscut nouă până atunci, ne-a arătat la justa ei valoare demnitatea omului** „chip şi asemănare" **a lui Dumnezeu, şi ne-a adus harul, chemarea şi lucrarea pentru dobândirea vieţii celei veşnice şi a Împărăţiei Cerurilor.**

El s-a născut într-o peşteră friguroasă şi sărăcăcioasă şi nu într-un palat strălucitor, în aşa fel ca să ne arate că El a venit pentru mântuirea tuturor, a celor bogaţi şi a celor săraci, a celor slăviţi şi a celor năpăstuiţi.

El, Hristos, „s-a smerit pe sine, chip de rob luând" **(Fil. 2, 7), tocmai pentru a ne arăta că Dumnezeu dispreţuieşte orgoliul şi mândria, încrederea de sine şi descoperirea altora.**

El, Hristos, a venit în lume sub chip de prunc nevinovat, pentru a ne arăta importanţa copiilor în viaţa familiei, a Bisericii şi a societăţii şi responsabilitatea pe care o avem ca părinţi sau ca educatori pentru aceştia, indicându-ne în acelaşi timp nevinovăţia lor ca o condiţie a dobândirii împărăţiei lui Dumnezeu: „de nu veţi fi ca pruncii, nu veţi intra în Împărăţia lui Dumnezeu" **(Matei 18, 3).**

El, Hristos, a venit pe pământ ca să ne arate: „calea, adevărul şi viaţa" **şi ca să dea răspuns la marile întrebări ale minţii omeneşti: cine suntem, de unde venim, care este rostul nostru pe acest pământ şi unde ne ducem după moartea noastră fizică.**

El, Hristos, ne-a învăţat „ca unul care avea putere" **(Matei 7, 29), aducându-ne legea dragostei de Dumnezeu, dovedită prin dragostea de aproapele:** „Dragoste mai mare decât aceea ca cineva să-şi pună sufletul său pentru prietenii săi, nimeni nu are" **(Ioan 15: 8) şi iarăşi** „Cine zice: Iubesc pe Dumnezeu, dar pe fratele său îl urăşte, acela-i un mincinos, căci cel ce nu iubeşte pe fratele său pe care-l vede, cum poate să iubească pe Dumnezeu pe care nu-l vede?" **(I Ioan 4, 20).**

Ne-a adus apoi şi legea iertării: „Şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri" **(Matei 6, 22), şi acea Lege de aur a creştinismului:** „Toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea" **(Matei 7, 12, Luca 6, 31).**

Toate acestea au venit în lume prin Întruparea şi Naşterea Mântuitorului Hristos, acestea constituind deja în planul iconomiei divine „începutul mântuirii noastre".

În acestea toate constă măreţia Naşterii Domnului care renaşte şi recreează întreaga lume, făcând-o să devină cer nou şi pământ nou, **o făptură nouă întru Hristos (Apoc. 21, 1).**

„O, ce veste minunată
De la Vifleem s-arată".

cântăm împreună „cu strămoşii în cor" **şi ne facem părtaşi acestei vestiri minunate, reînnoindu-ne credinţa în Dumnezeirea lui Hristos şi reînnoindu-ne şi viaţa noastră de zi cu zi, ascultând de poruncile Lui, pentru că ştim că** „porunca Lui este viaţa veşnică" **(Ioan 12, 50).**

Să primim această veste minunată a Naşterii, iar ziua de Crăciun să fie pentru noi cei botezaţi în numele Sf. Treimi, un prilej de recunoştinţă şi mulţumire faţă de Dumnezeu. Să ne întoarcem la puritatea minţii şi la nevinovăţia inimilor copiilor care ne vestesc în aceste zile Naşterea dumnezeiescului prunc. Fie ca această „veste minunată" **să ne facă mai buni şi mai drepţi, mai credincioşi şi mai iubitori faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele aflat în suferinţă, un prilej de a ne apropia de Iisus şi de a-l primi ca mântuitor dumnezeiesc al sufletelor noastre şi îmbunătăţindu-ne viaţa să devenim cu adevărat bineplăcuţi lui Dumnezeu şi casnici ai Lui împlinind mereu voia Sa cea Sfântă.**

Peste câteva zile vom intra într-un an nou. Se cuvine deci să mulţumim lui Dumnezeu pentru anul care se încheie, pentru toate binefacerile şi bunătăţile trupeşti şi sufleteşti pe care ni le-a hărăzit, ca şi pentru încercările pe care ni le-a trimis spre îndreptarea şi întărirea noastră în credinţă şi să-l rugăm ca în anul ce vine să fie mereu cu noi, ocrotindu-ne, păzindu-ne şi povăţuindu-ne pe fiecare spre tot lucrul cel bun şi folositor.

Să-l rugăm pe Dumnezeu în stăpânirea căruia sunt anii şi vremurile să binecuvinteze cununa anului ce vine cu pace, cu sănătate şi cu spor duhovnicesc pentru noi toţi, cu belşug pentru roada pământului, cu vremuri de pace şi de bună înţelegere între oameni şi popoare, cu sănătate pentru cei bolnavi, cu pâine pentru cei lipsiţi, cu împăcare pentru cei învrăjbiţi, cu un loc de muncă pentru cei care nu-l au.

Să prăznuim şi noi aşa cum se cuvine aceste sfinte zile ale Crăciunului, Anului Nou şi Bobotezei, după tradiţia noastră creştinească şi românească, dar să nu-i uităm nici pe cei care şi în acest an îşi petrec aceste sfinte sărbători pe un pat de spital, în azile şi orfelinate, în închisori sau în alte locuri, şi care nu se pot bucura din plin de aceste măreţe clipe ale sărbătorilor. Să le stăm şi lor în ajutor după puterile noastre, cercetându-i după porunca Mântuitorului şi făcându-i să simtă şi ei bucuria Naşterii Domnului. Să venim în întâmpinarea nevoilor lor cu ceea ce putem, fie material, fie spiritual în aşa fel încât ei, fraţii noştri, să ne simtă alături de ei, să simtă căldura sufletească cu care-i înconjurăm şi toată dragostea ce li se cuvine din partea noastră.

Să fim buni şi generoşi.

Să fim buni pentru că Însuşi Dumnezeu este bun cu noi, şi din bunătate pentru noi, oamenii, L-a trimis în lume pe Fiul Său Preaiubit.

„Să se nască
Şi să crească
Să ne mântuiască".

Să fim generoşi cu cei din jurul nostru şi mai ales, aşa cum spuneam, faţă de cei în nevoi şi suferinţe, faţă de cei singuri şi sărmani, căci şi pentru aceştia a venit pe pământ Mântuitorul Hristos.

Să ţinem cu străşnicie la învăţătura sănătoasă a Bisericii noastre strămoşeşti primită prin Sfinţii Apostoli, direct de la Mântuitorul, credinţă în care au trăit, au adormit şi s-au mântuit de-a lungul veacurilor moşii şi strămoşii noştri.

Să ne ferim de cei care vin să ne abată de la calea adevărului şi să ne depărteze de la Biserica „cea una, sfântă, sobornicească şi apostolească".

Noi românii, am fost una în credinţă, cu toate încercările străinilor de a ne dezbina, şi tocmai prin această credinţă ortodoxă am rezistat tuturor vicisitudinilor istoriei, tuturor celor care au încercat să ne schimbe legea şi limba ca să ne poată deznaţionaliza.

Vă facem, împreună cu P. S. Visarion Răşinăreanu — noul episcop-vicar al Arhiepiscopiei noastre, ales şi hirotonit în luna octombrie a acestui an — cele mai bune urări de a petrece cu pace şi bucurie sfintele sărbători ale Naşterii Domnului, şi vă dorim cu prilejul Noului An 1998, urarea de mulţi şi fericiţi ani cu sănătate şi multe împliniri în viaţa de zi cu zi.

Cu aceste gânduri şi simţăminte. Vă doresc tuturor sărbători fericite şi toate binecuvântările cereşti pentru Dv., pentru familiile şi copiii Dvs. şi pentru întreg poporul nostru român cel binecredincios.

Sărbători fericite!

LA MULŢI ANI!

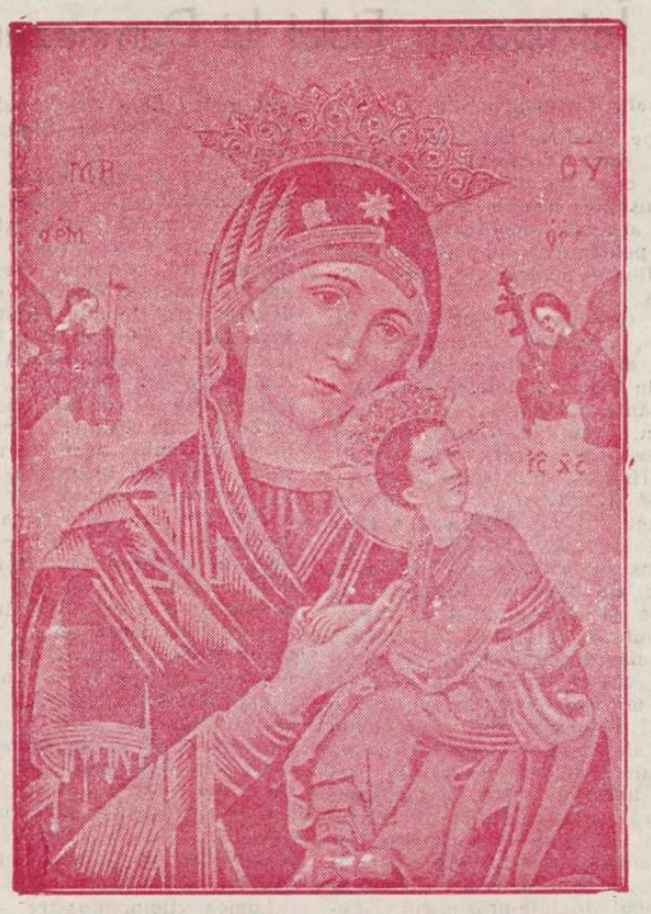

„Sub milostivirea Ta scăpăm, Născătoare de Dumnezeu Fecioară. Rugăciunile noastre nu le trece cu vederea, în necaz şi ne izbăveşte din nevoi Una curată şi binecuvântată".

„Hristos se naşte, măriţi-L"

(Urmare din pag. I)

nilor în ziua Naşterii lui Hristos când „Cuvântul s-a făcut trup şi s-a sălăşluit între noi şi am văzut slava lui" **(Ioan 1, 14), şi nu orice slavă ci una deosebită ca a Fiului lui Dumnezeu** „Unul născut din Tatăl, plin de Har şi de adevăr" **(Ioan 1, 14).**

Taina cea din veci ascunsă şi de îngeri neştiută aceea a întrupării Logosului divin devine astăzi vădită şi cunoscută tuturor căci sosind: „plinirea vremii" **(Gal. 4, 4), El s-a arătat în lume** „şi cu oamenii a petrecut" **(Baruh 3, 38).**

„Taină străină văd şi preamărită, cer fiind peştera, scaun de Heruvimi fecioara, ieslea sălăşluirea" **cântă Biserica în această noapte a Crăciunului şi ne cheamă pe toţi să luăm parte la descoperirea tainei şi să vedem cu ochii noştri cele petrecute acum aproape 2000 de ani în Betleem zicându-ne:** „Veniţi, credincioşi, să vedem unde s-a născut Hristos...".

Deşi evenimentul cu reverberaţii cosmice s-a întâmplat atunci, el ne este actualizat de fiecare dată în aşa fel încât ne facem şi noi părtaşi lui şi devenim contemporani ai celui mai mare eveniment al istoriei omenirii şi care şi-a pus pecetea lui asupra tuturor veacurilor.

„În vremea aceea" devine pentru noi un prezent continuu care ne menţine trează în conştiinţa noastră „taina înomenirii" lui Hristos.

Crăciunul nu e o sărbătoare a trecutului, ea este mereu actuală, ca de altfel toate celelalte sărbători din ciclul liturgic al Bisericii noastre, şi ne proiectează în lumina ei primită de la „Soarele dreptăţii" însăşi întreaga noastră existenţă.

Taina de atunci devine taina reală pentru cei de astăzi care participă efectiv la împlinirea ei. Acest lucru este demonstrat şi în colindele noastre româneşti unde cuvântul „astăzi" este prezent mereu.

„Astăzi s-a născut Hristos", sau „veniţi astăzi credincioşii să săltăm...", „astăzi s-a născut Cel făr'de-nceput, cum au spus proorocii."

Crăciunul ne duce pe noi în atmosfera de taină ce s-a petrecut atunci în Betleemul Iudeii, dar în acelaşi timp ne aduce timpul sacru înapoi actualizându-ne de fiecare dată evenimentul cosmic de atunci, şi ne introduce în lumina sfântă a praznicului întrupării Fiului lui Dumnezeu.

Crăciunul cu toată frumuseţea lui, cu colindele noastre strămoşeşti, care sunt adevărate tratate teologice ale întrupării şi ale lucrării de mântuire săvârşite de către Hristos, ne poartă pe toţi fie tineri, fie bătrâni în lumea transcendenţei şi ne descoperă în toată splendoarea lui faptul venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu.

Să fie Crăciunul şi pentru noi cei de astăzi, creştinii veacului douăzeci, o sărbătoare sufletească, aleasă, un prilej de a ne bucura de minunea întrupării Fiului lui Dumnezeu şi întru bucuria acestui praznic luminat să ne închinăm toată viaţa noastră lui Hristos şi semenilor noştri şi mai ales celor aflaţi în suferinţe şi în necazuri şi care au nevoie de ajutorul nostru. Să-i ajutăm după puterile noastre în aşa fel ca şi ei să simtă dragostea noastră şi ca suntem alături de ei.

Să ne fie tuturor sfânta zi a Crăciunului un prilej binecuvântat de a-l primi pe pruncul Iisus în sufletele noastre asemenea peşterii sărăcăcioase din Betleem şi oferindu-i sălaş pentru totdeauna să-l urmăm şi să ne trăim viaţa noastră în Hristos cel care este „Calea, Adevărul şi Viaţa". Să-i aducem şi noi darurile noastre ca şi magii de la Răsărit, virtuţile alese şi faptele noastre bune care vor fi primite de El şi ne va răsplăti fiecăruia din bunătatea Sa cea nemărginită.

Să fim darnici şi iubitori, să participăm cu evlavie la sfintele slujbe din zilele sfinte ale Crăciunului şi mai ales în aceste zile să ne înmulţim rugăciunea, smerenia şi fapta cea bună pusă în slujba semenilor noştri.

Făcând aşa vom prăznui cu adevărat aşa cum se cuvine, „nu în ospeţe şi în beţii, nu în desfrânări şi în fapte de ruşine" **(Romani 13, 13), această sfântă zi a Crăciunului şi fiecare zi ne va fi o zi de sărbătoare, un praznic luminos şi vom cânta împreună cu îngerii** „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire" **(Luca 2, 14).**

Tuturor un Crăciun binecuvântat şi urări de sărbători fericite şi tradiţionala urare de „La mulţi ani!"

Spovedania şi viaţa duhovnicească

(Urmare din pag. 1)

vidul de sens al existenţei care este marea dramă a omului înstrăinat de Dumnezeu.

Dar Dumnezeu care voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină (I Tim. 2, 4) îi cheamă pe aceştia la redresarea vieţii morale, adică la convertire, prin părăsirea căilor întunericului şi prin pocăinţă, la asanarea vieţii lor morale, sufleteşti, căci Dumnezeu nu voieşte moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu.

Văzând starea de decădere religios-morală şi conştienţi de răspunderea pe care o aveau în faţa lui Dumnezeu, profeţii şi alţi drepţi ai Vechiului Testament au chemat la pocăinţă pe contemporanii lor, prin scris şi prin viu grai, chemări care au rămas valabile până la sfârşitul veacurilor.

„Întoarceţi-vă, copii răzvrătiţi şi Eu voi vindeca neascultarea voastră" spune Dumnezeu prin glasul proorocului Ieremia (3, 22) iar prin proorocul Iezechiil, Dumnezeu spune: „Pocăiţi-vă şi vă întoarceţi de la toate nelegiuirile voastre, ca necredinţa voastră să nu vă fie piedică. Lepădaţi de la voi toate păcatele voastre cu care aţi greşit şi vă faceţi o inimă nouă şi un duh nou. De ce să muriţi voi casa lui Israil" (18, 30—32), „că Eu nu voiesc moartea păcătosului ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea lui şi să fie viu" (33, 11).

Întreaga lucrare de convertire a profeţilor Vechiului Testament este străbătută de chemarea la îndreptare a vieţii potrivit voinţei divine.

Cu toate acestea omenirea fiind lipsită de harul dumnezeiesc oamenii nu puteau depăşi limitele vieţii trăite fără perspective spirituale şi de aceea se simţea lipsa unui ajutor supranatural care a venit odată cu întruparea Mântuitorului Hristos.

Mântuitorul Hristos a început lucrarea Sa în lume rostind cuvintele: „Pocăiţi-vă căci s-a apropiat împărăţia cerurilor" (Matei 4, 17). Dacă Mântuitorul Hristos nu ar mai fi rostit nici un alt cuvânt, — acesta ar fi fost deajuns pentru ca omenirea să ia cunoştinţă de învăţătura Sa, pentru că cuvântul pocăinţă cuprinde în sine o descoperire nouă la lumina căreia omenirea putea să-şi găsească drumul izbăvirii, al ridicării, al renaşterii spirituale. De asemenea, miezul propovăduirii Sf. Ioan Botezătorul are în vedere întoarcerea tuturor spre o viaţă curată, prin rostirea cuvintelor: „Faceţi roade vrednice de pocăinţă" (Matei 3, 8); „Pocăiţi-vă că s-a apropiat împărăţia cerurilor" (Matei 3, 2).

Pentru a înţelege ce este în sine pocăinţa este necesar să amintim că acest cuvânt este traducerea din limba greacă a cuvântului metanoia care înseamnă „schimbarea minţii". Aceasta însemnează transformarea interioară, moral-religioasă a credinciosului, înnoirea sa spirituală, angajarea sufletului omenesc în profunzimile sale de taină aşa încât el revine la starea omului cel nou pe care a dobândit-o prin Botez, este învierea cu Hristos (II Corinteni 5, 17).

Pentru a se ridica pe această treaptă a vieţuirii curate, a revenirii la starea harică din care credinciosul a căzut, Mântuitorul Hristos a instituit Taina Spovedaniei sau a Mărturisirii. Acest fapt a avut loc în ziua învierii Sale din morţi când El a dat Sfinţilor Apostoli puterea iertării păcatelor prin rostirea cuvintelor: „Pace vouă; precum M-a trimis pe Mine Tatăl şi Eu vă trimit pe voi. Şi zicând aceasta a suflat asupra lor şi a zis: „Luaţi Duh Sfânt; cărora le veţi ierta păcatele le vor fi iertate şi cărora le veţi ţine, vor fi ţinute" (Ioan 20, 21—23).

Cutremurat de înfricoşătoarea Taină a Spovedaniei Sf. Ioan Gură de Aur spune în cartea „Despre Preoţie": „Oameni, care trăiesc pe pământ şi locuiesc pe el, au primit îngăduinţa să administreze cele cereşti şi au o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor şi nici arhanghelilor. Nu s-a spus îngerilor, ci oamenilor: Oricâte veţi lega pe pământ vor fi legate şi în cer şi oricâte veţi dezlega pe pământ vor fi dezlegate şi în cer". Au şi stăpânitorii pământului puterea de a lega; dar leagă numai trupurile. **Puterea de a lega a preoţilor, însă, leagă sufletele şi străbate cerurile; Dumnezeu întăreşte sus în ceruri cele făcute de preoţi pe pământ, Stăpânul întăreşte hotărârea dată de robi.** Ce oare altceva a dat Dumnezeu preoţilor decât toată puterea cerească? ... Domnul a spus iarăşi: „Tatăl a dat toată puterea Fiului (Ioan 5, 20). Văd însă că toată această putere a fost încredinţată de Fiul preoţilor" (Cartea a treia, 5).

Pentru ca preotul să poată împărtăşi harul iertării păcatelor, pentru a-şi pune în lucrare puterea de a lega păcatele este necesar ca credinciosul convins de păcătoşenia sa să îngenuncheze în faţa duhovnicului şi să-şi mărturisească fără nici o reţinere păcatele. „Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios şi drept ca să ne ierte păcatele şi să ne curăţească pe noi de toată nedreptatea" (I Ioan 1, 9).

Despre această mărturisire a vorbit proorocul David când, convins de păcătoşenia sa a spus: „Păcatul meu l-am cunoscut şi fărădelegea mea n-am ascuns-o împotriva mea". Cuvintele „împotriva mea" înseamnă că păcatul nemărturisit este o boală care macină sănătatea sufletească dar şi trupească.

Momentul dezlegării păcatelor are loc la sfârşitul spovedaniei când preotul duhovnic împărtăşeşte harul iertării prin punerea mâinilor pe capul credinciosului şi prin rostirea cuvintelor: „Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos, cu harul şi cu îndurările iubirii Sale de oameni să te ierte pe tine fiule (N) şi să-ţi lase ţie toate păcatele tale. Şi eu, nevrednicul preot şi duhovnic, cu puterea ce-mi este dată, te iert şi te dezleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, Amin".

Pentru a-şi atinge scopul ei duhovnicesc, Spovedania trebuie să fie expresia durerii sufleteşti, a regretului pentru tot trecutul nostru întunecos.

Pentru pocăinţă avem la îndemână mijloacele duhovniceşti ca: postul, rugăciunea, privegherea etc., dar şi timpul care pe cât este de valoros pe atât îl neglijăm. Despre timpul necesar pentru mântuire ne vorbesc Sfinţii Părinţi. Aşa, de pildă, un frate l-a întrebat pe ava Pimen zicând: Am făcut un păcat mare şi voiesc să mă pocăiesc trei ani. I-a zis lui bătrânul: este mult. Şi a zis fratele: dar până la un an? şi a zis iarăşi bătrânul: mult este. Iar cei ce erau de faţă au zis: dar până la 40 de zile? şi iarăşi a zis: mult este. Şi a adăugat: eu zic, că dacă din toată inima se va pocăi omul şi nu mai adaugă să facă păcatul, în trei zile îl primeşte pe el Domnul (Pateric).

Aşadar, Dumnezeu primeşte pe toţi cei ce se pocăiesc şi aceasta se poate face într-un timp scurt. Este un har, o binecuvântare de la Dumnezeu pe care neglijând-o ne pierdem mântuirea sufletească pentru care S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos. Căci fără pocăinţă săvârşim un păcat de moarte, după cum spune Sf. Marcul Ascetul: **„păcat spre moarte este tot păcatul nepocăit. Chiar de s-ar ruga un Sfânt pentru un asemenea păcat al altuia, nu este auzit"** (Filocalia I, p. 255).

Cunoscând acestea, ştiind că Dumnezeu a dăruit duhovnicului harul iertării păcatelor, ştiind apoi că Dumnezeu ne-a făgăduit iertarea **dar nu şi ziua de mâine** să ne convingem că astăzi este ziua pocăinţei, după cuvântul Sf. Scripturi care spune: „Nu întârzia a te întoarce la Domnul şi nu amâna din zi în zi. Că fără de veste va izbucni mânia Domnului şi în vremea răzbunării vei fi dat pieirii" **(Înţel. lui Isus Sirah 5, 8—9).**

*

Omul care are sufletul încărcat de păcate este chinuit, mustrat de conştiinţă, neliniştit. El este într-o veşnică căutare a ceva care să-l liniştească şi necăutându-L şi negăsindu-L pe Dumnezeu îşi caută în plăcerile patimilor alinarea zbuciumului său sufletesc.

Dar nu numai atât, căci fărădelegile oamenilor îl chinuiesc pe însuşi Dumnezeu care spune poporului Iudeu prin glasul profetului Isaia: „M-ai copleşit cu păcatele tale şi cu fărădelegile tale tu m-ai chinuit" (43, 24).

Pentru a ieşi din cercul vicios plăcere-durere este necesar să ne împăcăm cu Dumnezeu, cu noi înşine şi cu aproapele.

Împăcarea cu Dumnezeu printr-o viaţă virtuoasă, sfântă, bineplăcută Lui prin pocăinţă, aduce nu numai liniştea şi pacea în sufletele noastre dar îi odihnim şi pe semenii noştri, după cuvântul Sf. Pavel către ucenicul său Filimon: „Căci am avut multă bucurie şi mângâiere din dragostea ta, întrucât inimile sfinţilor s-au odihnit prin tine, frate" (I, 7).

Dar sufletul împăcat odihneşte nu numai pe oameni ci pe Însuşi Dumnezeu după expresia liturgică pe care o auzim la slujba Utreniei: „Că sfânt eşti Dumnezeul nostru şi întru sfinţi Te odihneşti".

Să nădăjduim aceasta căci PRIN POCĂINŢĂ ŞI PRIN SPOVEDANIE SINCERĂ DOBÂNDIM HARUL IERTĂRII PRIN PREOTUL DUHOVNIC care poate este un smerit şi nebăgat în seamă slujitor al lui Dumnezeu dar care prin HARUL DIVIN leagă Cerul şi pământul şi poate să ne dea „o inimă nouă şi un duh nou" (Iez. 36, 26), o trăire cu anticipaţie a celor viitoare şi veşnice, o arvună a acestora spre dobândirea cărora suntem datori să năzuim neîncetat.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitroplit ANTONIE, Prea Sfinţia Sa Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- **14 noiembrie 1997,** P.S. Sa a slujit Vecernia la Catedrala din Sibiu.
- **15 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a cercetat canonic parohia Sâvăstreni, prot. Făgăraş, mânăstirea Sf. Andrei de la Berivoi, Schitul 40 de mucenici Berivoi, mânăstirea Schimbarea la Faţă de la Bucium, unde a săvârşit slujba Vecerniei, şi biserica Sf. Nicolae din Râşnov, prot. Braşov.
- **16 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf Arhangheli din Zărneşti, rostind cuvânt de învăţătură. La sfârşitul Sf. Liturghii, P. C. Pr. paroh Mărginean Nicolae a fost hirotesit întru iconom stavrofor.
  - P. S. Sa a săvârşit apoi slujba de sfinţire a noii troiţe ridicată în curtea bisericii, iar seara a săvârşit Vecernia la biserica Sf. Împăraţi din Tohanu Nou, rostind cuvânt de învăţătură.
- **17 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit, înconjurat de membrii Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu, cu prilejul zilei de naştere a Î. P. S. Mitropolit **ANTONIE** al Ardealului.
  - Prea Sfinţia Sa a prezidat apoi lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
  - La orele amiezii Prea Sfinţia Sa a săvârşit în Catedrala Mitropolitană slujba Te Deum-ului cu prilejul zilei de naştere a Î. P. S. Sale.
  - În aceeaşi zi P. S. Sa a luat parte la susţinerea tezei de doctorat în teologie a P. C. Pr. Vasile Grăjdean, lector la Facultatea de Teologie din Sibiu.
- **18 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a primit la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu, vizita de curtoazie a Excelenţei Sale dl. Harald Gehring, Consulul general al Germaniei la Sibiu.
  - Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **19 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Avrig.
- **20 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a luat parte la festivităţile prilejuite de împlinirea a 60 de ani a Excelenţei Sale dl. Episcop Christoph Klein — organizate de Episcopia Evanghelică C.A. din Sibiu şi a rostit o scurtă alocuţiune.
  - P. S. Sa s-a întâlnit cu dl. Mozes Arpad, episcopul Bisericii Sinodo-Prezbiteriene din Cluj-Napoca.
  - Seara a slujit Vecernia unită cu privegherea la Catedrală.
- **21 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală, iar seara tot acolo a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului.
- **22 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea Turnu Roşu, prot. Avrig, precum şi la parohiile Sebeşul de Jos şi Sebeşul de Sus, prot. Avrig.
  - Seara a slujit Vecernia la Catedrală.
- **23 noiembre a.c.,** P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală rostind un bogat cuvânt de învăţătură legat de pericopa evanghelică a duminicii.
  - Seara a slujit Vecernia la Catedrală.
- **24 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.
- **25 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Sălişte.
  - A cercetat bisericile Înălţarea Domnului şi Adormirea Maicii Domnului (Brata) din Sălişte, precum şi şantierul noii biserici „Sf. Împăraţi" ce se construieşte în Piaţa Prahovei-Sibiu.
  - Seara a săvârşit Vecernia la Catedrală.
- **26 noiembrie a.c.,** P. S. Sa s-a întâlnit cu P. S. Nifon Mihăiţă al Călăraşilor şi Sloboziei aflat în vizită la Sibiu.
- **27 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Rupea.
- **28 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Vecernia la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.
- **29 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a vizitat canonic parohiile Dobârca şi Aciliu, prot Sălişte. La Dobârca a rostit un scurt cuvânt de învăţătură credincioşilor adunaţi acolo.
  - Seara a slujit Vecernia şi Litia la Catedrală.
- **30 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a Capelei cu hramul Sf. Apostol Andrei de la Şcoala Normală din Sibiu şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.
  - P. S. Sa a hirotesit întru iconom stavrofor pe P. C. Pr. pensionar Pintescu Constantin din Sibiu.
  - P. S. Sa a cercetat şi biserica cu hramul Sf. Ap. Petru şi Pavel — Sibiu Cibin I.
  - Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Sf. Ap. Andrei în Catedrala Mitropolitană.

Pr. VALENTIN SICOE

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORT. ROM. BRAŞOV

Parohia: COLONIA 1 MAI VULCAN

Termen de concurs: 15 decembrie 1997 — 1 ianuarie 1998.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie, 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bisericesc,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1998, este de 15 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 20 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

Întruparea Fiului lui Dumnezeu

(Urmare din pag. a II-a)

proape. Pentru cei care nu au acest simţ, Dumnezeu nu există, după cum nu există lumina şi frumuseţile naturii pentru cel orb, armonia acordurilor muzicale pentru cel surd şi parfumul din floare pentru cel lipsit de miros.

La Crăciun, împreună cu Biserica, creştinul cu credinţă trăieşte aievea naşterea lui Hristos, în ieslea sufletului său, când se cântă: „Hristos se naşte (acum, nu în trecut), măriţi-l, Hristos din ceruri, întâmpinaţi-l, Hristos, pe pământ, înălţaţi-vă!" (Catavasie). La acelaşi prezent îl laudă Biserica pe Iisus şi la Hvalite: „Astăzi se naşte Hristos în Vitleem din Fecioara, astăzi cel fără de început se începe şi Cuvântul se întrupează, puterile cerurilor se bucură şi pământul cu oamenii se veseleşte, magii daruri aduc, păstorii minunea vestesc...". În aceeaşi ambianţă de contemporaneitate grăieşte condacul praznicului: „Fecioara astăzi pe cel prea înfiinţat naşte şi pământul peşteră celui neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii îl măresc, iară magii cu steaua călătoresc..." Tot la fel afirmă şi condacul înainte-prăznuirii: „Fecioara şi Stăpâna, acum vine ca pe Cuvântul cel veşnic şi nepovestit să-l nască în peşteră, lumea auzind aceasta, saltă, măreşte cu îngerii şi cu păstorii..."

În aceeaşi contemporaneitate sacră îl plasează pe creştinul evlavios şi sublimele noastre colinde. „Astăzi s-a născut / Cel fără-de-nceput / Cum au spus proorocii". Şi iarăşi: „Astăzi s-a născut Hristos / Mesia chip luminos...". „Că astăzi Curata / Preanevinovata / Fecioara Maria / Naşte pe Mesia...". Cum să nu tresalţi, în clipele de aleasă trăire, când colindul grăieşte pentru propria ta persoană: „Pe Fiul cel din vecie / mi l-a trimis Tatăl mie, / să se nască / şi să crească, / să ne mântuiască".

După plecarea magilor în ţara lor, au început silniciile împotriva nou-născutului Iisus, Fiul lui Dumnezeu, pe care aveau să-l urască până la moarte. Cu durere a consemnat poetul nelegiuirea venită de la duşmanii credinţei în Dumnezeu: „Urască-L cei fărădelegi / Ce-i pasă Lui de ura lor? / El a venit s-aducă pacea / şi înfrăţirea tuturor!" (Al. Vlahuţă).

În şirul marilor valori ale lumii, indubitabil, religia ocupă poziţie fruntaşă. Sceptici zilelor noastre s-au întrebat asupra durabilităţii credinţei creştine şi implicit asupra Bisericii creştine, despre care Domnul Hristos ne-a încredinţat, că nici poarţe le iadului nu o vor birui (Matei 16, 18). Asemenea adversari ştiu, că religia poate să decadă, dacă ar săraci-o de măduva credinţei. Şi-au îndreptat deci atacul şi asupra faptului întrupării Fiului lui Dumnezeu. Scopul lor este de a răpi sau cel puţin de a clătina credinţa în caracterul supranatural al întrupării lui Dumnezeu-Fiul, „Carele pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire s-a pogorât din ceruri şi s-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioară, şi s-a făcut om" (din Crez). Asemeni feştilelor ce pâlpâie, recii necredincioşi nu pot să se împace cu ideia că „Dumnezeu s-a deşertat în lume şi prin aceasta lumea s-a îndumnezeit".[6] Fiul lui Dumnezeu a venit în lume să-l mântuiască pe om şi să-l împace pe om cu Dumnezeu.

Lumea zilelor noastre — mai mult decât orice — se doreşte după pace — pacea sufletului — pe care nu o găseşte alt-undeva, decât sub jugul lui Hristos. La praznicul Crăciunului, creştinii cucernici sărbătoresc cu pietate întruparea Fiului lui Dumnezeu şi împreună cu oastea cerească slăvesc şi cântă: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, pe pământ pace şi între oameni bună învoire" (Luca 2, 14).

NOTE

1 Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 179—180.
2 Svetlov P., Învăţătura creştină în expunere apologetică, trad. de S. Bejan şi C. Tomescu, vol. I, Chişinău, 1935, p. 37—38.
3 Sf. Ioan Damaschin, Dogmatica, ed. a III a, trad. de D. Fecioru, Bucureşti, 1993, p. 96.
4 Savin I. G., Ce este ortodoxia?, în „Ortodoxia", vol. I, Bucureşti, 1942, p. 40.
5 Ibidem, p. 31—32.
6 Ibidem, p. 40.

Ca în fiecare an, Praznicul Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos ne oferă plăcutul prilej de a adresa colaboratorilor şi cititorilor publicaţiei noastre cele mai alese şi sincere urări de sănătate, pace şi fericire!
Întru mulţi şi fericiţi ani!

Redacţia

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

Tomáš Špidlík: **Marii Mistici Ruşi,** editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 1997, traducere de pr. prof. Dr. Nicolae D. Necula (344 pag.). Este o carte interesantă despre sfinţii catalogului rusesc. Cuprinde pe primii martiri, pe primii călugări, sfinţii, episcopii, sfinţii principi şi apoi se ocupă de Serghie de Radonej, de Iosif Volokolamsk, de Nil Sorski, reprezentantul isihasmului din Rusia, apoi de Nebunii pentru Hristos, Pietatea Liturgică, Cultul Sfinţilor, Viaţa familiară, Hristos la gânditorii ruşi şi apoi încheie cu Ţara şi poporul. Găsim informaţii despre Serafim de Sarov, Nazarie de la Valamo, Arhim. Spiridon, Teofan Zăvorâtul, Gogol, Ioan de Kronstadt, despre icoana rusă, Nicolae Arseniev şi apoi despre o mulţime de teologi mari inclusiv Dostoievski şi despre scrierile lor şi despre aceşti oameni.

Este o carte nouă, asupra Teologiei Rusilor, fără să îndrăznească să se pronunţe totuşi asupra valorii acestei teologii.

El spune în cuvântul de introducere că nu este în stare să se pronunţe asupra valorii acestor teologi în lumea modernă. Este însă gata să furnizeze primele informaţii asupra trecutului acestei ţări şi asupra trăsăturilor demne de atenţie ale religiozităţii sale. Cu alte cuvinte nu-şi găseşte pentru ideile sale curajul de a spune ceva mai mult despre aceşti teologi ruşi, despre care scrie totuşi cu atâta competenţă. Noi nici nu înţelegem de altfel cum poate el să scrie despre ei fără să fie atins de ceea ce scrie despre aceşti oameni mari ai poporului rus. Este pentru noi un semn mare de întrebare atunci când autorul îşi încheie cartea prin cuvintele: „Concluziile profetice optimiste sau pesimiste depăşesc competenţa noastră".

Ce fel de concluzii îşi teme oare autorul român al acestei cărţi? Cu atât mai mult cu cât în general scrie despre oameni care au trăit înainte de Revoluţia rusească din 1918? Ce anume îi vor fi dând autorului atâtea îndoieli când scrie despre oameni care au dat spiritualităţii ruseşti temeiuri atât pentru atunci cât şi pentru acum? Ce anume îl poate face pe un scriitor de seama lui Tomáš Špidlík să pună totul sub părerea că ar putea fi neprofetice sau i-ar depăşi competenţa? În orice caz, teologia lui deşteaptă foc, se lasă atinsă de focul îndoielii.

O ediţie îngrijită de Vlad Zografi de texte din Emil Cioran, dau ocazia lui Aurel Cioran, fratele poetului, să se amestece în opera fratelui său. Astfel Aurel Cioran ne dă o selecţie a textelor din Emil Cioran sub titlul: „Cioran despre Dumnezeu", editura Humanitas, Bucureşti, 1997 (243 pg.). Tot ce a scris Cioran nu e, la urma urmelor, decât reluarea obsesivă a cărţii lui Iov. Fie că vorbeşte despre istorie, despre moarte, despre timp sau despre muzică, cel căruia îi consacră uneori furia, extazul şi hula, alteori scepticismul casant — e Dumnezeu. „Se poate vorbi cinstit de altceva decât de Dumnezeu şi de sine"?

Iată întrebarea inevitabilă din textul şi subtextul tuturor cărţilor lui. „Antologia de faţă propune un drum prin dialogul lui Cioran cu Dumnezeu. Unul din multele drumuri posibile. Se vrea o nouă carte a lui Iov, fără vindecare, cum fără vindecare a rămas Cioran. Se vrea, de asemenea, o nouă cale a unui nou prinţ Sakyamuni care, văzând decrepitudinea, suferinţa şi moartea, atinge iluminarea în scepticismul misticului". (pg. 6).

Iată la întâmplare, fiindcă nu se poate altfel, câteva citate: „Gândul la Dumnezeu nu serveşte decât spre a muri".

„Nu de bunăvoie te-ndrepţi spre el, ci fiindcă n-ai încotro". Alt citat: „Dumnezeu e moştenitorul acelora ce au murit în El. Astfel te desparţi uşor de tine şi de lume, lăsându-L să continue firul a âtor mâhniri şi părăsiri". Sau alt gând de-al lui: „În lumea-n care nu mai am pe nimeni, mai dispun doar de Dumnezeu". (pg. 14—15).

„Dumnezeu aterizează în golurile sufleteşti. La orizontul deşertului lăuntric trage el cu coada ochiului. Căci Dumnezeu, ca şi boala, se încuibă în locul celei mai mici rezistenţe. O fiinţă armonioasă nu poate crede în Dumnezeu. Lepra asta de criminali, de sfinţi şi de săraci, l-au „lansat" pentru uzul amărăciunii lor". (pg. 236)

În sfârşit încă câte ceva: „Am înjurat pe toată lumea, în regul univers. Este o terapie excelentă. Hulirea lui Dumnezeu mi-a dat o mare satisfacţie". (pg. 240).

„Nu pun mare preţ pe cel ce se lipseşte de Păcatul originar. În ce mă priveşte, am apelat la el în toate împrejurările şi, fără el, nu ştiu cum aş putea evita o permanentă consternare". (pg. 243).

Şi aşa mai departe. Nu găsesc nici o consternare, nici un ajutor. Dar tot ce scrie Cioran e interesant chiar dacă s-ar nega mereu.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU